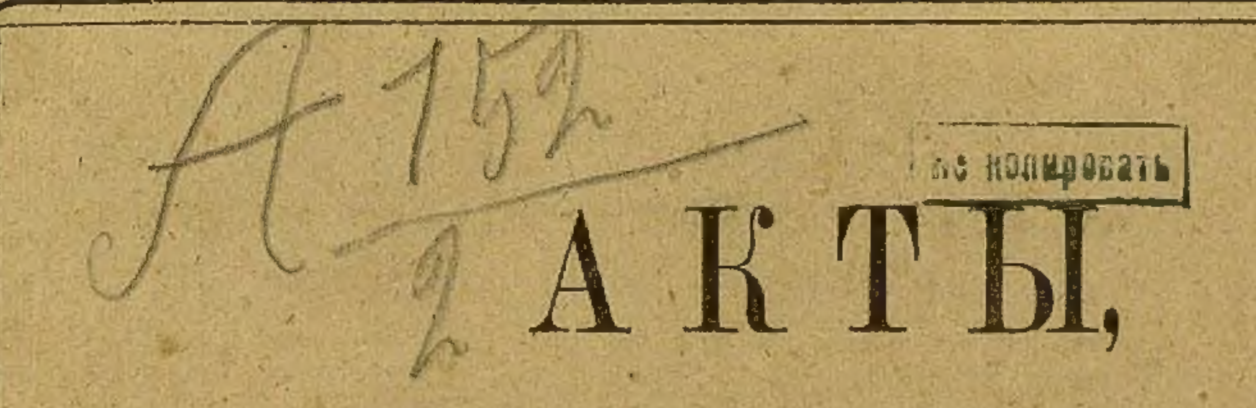

АКТЫ,

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ.

Томъ VII.

АКТЫ ГОРОДНЕНСКАГО ГРОДСКАГО СУДА.

ВИЛЬНА.

Въ Типографіи А. Г. Сыркина, на Большой улицѣ, домъ Родкевичевой.

1874.

АКТЫ,

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ.

Томъ VII.

АКТЫ ГОРОДНЕНСКАГО ГРОДСКАГО СУДА.

ВИЛЬНА.

Въ Типографіи А. Г. Сыркина, на Большой улицѣ, домъ Родкевичевой.

1874.

ЛИЧНЫЙ СОСТАВЪ КОММИССІИ:

Предсѣдатель: *Яковъ Ѳедоровичъ Головацкій.*

Члены:
- *Никита Ивановичъ Горбачевскій.*
- *Семенъ Вуколовичъ Шолковичъ.*
- *Иванъ Яковлевичъ Спрогисъ.*

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Издаваемый нынѣ VII томъ актовъ, заключающій въ себѣ акты Городненскаго гродскаго суда, составляетъ продолженіе прежнихъ, изданныхъ Коммиссіею актовъ, относящихся къ Брестскому воеводству и Городненскому повѣту, разборомъ и изданіемъ которыхъ она занималась до сего времени. За исключеніемъ б. Виленскаго воеводства, въ которомъ находились высшія судилища, извѣстныя подъ именемъ Главнаго Литовскаго Трибунала, Скарбоваго Трибунала и Скарбовой Коммиссіи, Задворнаго Ассессорскаго суда, древнее Брестское воеводство и Городненскій повѣтъ оставили намъ самые богатые матеріалы для разнородныхъ ученыхъ изслѣдованій не только въ своихъ судебныхъ актахъ, но и въ разнаго рода монографіяхъ, извѣстныхъ подъ именемъ подкоморско-ревизорскихъ или писцовыхъ книгъ. Нѣкоторыя изъ нихъ приготовлены уже Коммиссіею для печатанія.

Настоящій VII-й томъ актовъ Городненскаго гродскаго суда состоитъ изъ трехъ главныхъ отдѣловъ: I-й отдѣлъ заключаетъ въ себѣ акты, относящіеся къ исторіи западно-русской церкви, съ 1510 по 1775 годъ, всего 27 актовъ. II-й отдѣлъ заключаетъ въ себѣ акты, относящіеся къ администраціи Западнаго края, именно: а) королевскія привилегіи и рескрипты, данные городу Городнѣ и другимъ мѣстностямъ; б) указы Императора Петра I, королевскіе универсалы, листы и распоряженія разныхъ правительственныхъ лицъ; в) постановленія дворянъ Городненскаго повѣта на частныхъ сеймахъ или сеймикахъ и одно постановленіе частнаго Волковыскаго сейма; г) инструкціи, которыми дворянство Городненскаго повѣта снабжало своихъ депутатовъ, называвшихся послами, отправляемыхъ на генеральные сеймы, и актъ Гродненской конфедераціи 1764 года; наконецъ списки и реестры, вообще документы разнаго наименованія. III-й отдѣлъ, содержитъ въ себѣ акты юридическіе, именно: акты крѣпостные, судебныя опредѣленія и жалобы разныхъ лицъ по разнымъ дѣламъ.

Сдѣлаемъ теперь болѣе подробный обзоръ каждаго изъ упомянутыхъ трехъ отдѣловъ:

Мы сказали, что первый отдѣлъ заключаетъ въ себѣ только 27 актовъ относящихся къ исторіи церквей Западняго края, которыя, какъ извѣстно, въ началѣ до 1596 года, были православными, но въ послѣдствіи почти всѣ были захвачены уніею. Само собою разумѣется, что этотъ матеріалъ для исторіи Западной церкви былъ бы слишкомъ скуднымъ, если бы кто нибудь хотѣлъ разсматривать его отдѣльно, не обращая вниманія на 437 этого рода актовъ, помѣщенныхъ Коммиссіею въ предшествующихъ томахъ; но въ совокупности 464 акта, относящіеся къ положенію и быту церквей въ разные періоды времени, могутъ служить даже богатымъ матеріаломъ для того, кто бы хотѣлъ писать исторію церкви Западнаго края Россіи. Возьмемъ для примѣра одинъ изъ самыхъ древнихъ монастырей въ Городненскомъ повѣтѣ — монастырь Супрасльскій. Въ первомъ актѣ этого тома на 3-ей страницѣ, мы находимъ, что начало этому монастырю положено было въ 1510 году игуменомъ Пафнутіемъ, которому король польскій Сигизмундъ I дозволилъ строить его въ пущѣ Александра Ходкевича. Въ слѣдующемъ, второмъ актѣ мы находимъ, что Кіевскій митрополитъ Іосифъ въ 1516 году записалъ Супрасльскому монастырю смежный съ нимъ дворецъ свой, каковую запись подтверждаетъ тотъ же Сигизмундъ I. Въ четвертомъ актѣ на стр. 10 мы встрѣчаемъ подтвержденіе того же самаго короля дарственной записи маршалка, старосты Берестейскаго, Вилькійскаго и Остринскаго Александра Ивановича Ходкевича, которою онъ записалъ Супрасльскому монастырю села свои—Форостово и Пузичи. Это подтвержденіе короля послѣдовало въ 1529 году. Спустя четыре года, именно въ 1533 году вновь послѣдовало тоже самое подтвержденіе Сигизмунда I на туже самую запись Александра Ивановича Ходкевича. Въ подтвержденіи этомъ подробно обозначены предѣлы вышеупомянутыхъ селъ, право владѣнія ими и права на входы въ пущу; опредѣлено даже отъ части внутреннее устройство монастыря предоставленіемъ права самимъ монахамъ избирать себѣ игумена (Том. I стр. 46—49). Съ этого времени благосостояніе Супрасльскаго монастыря постоянно возрастало, даже во время уніи, къ которой онъ уже принадлежалъ, когда католики дѣлали ему разныя притѣсненія и убытки (актъ 11 стр. 483, актъ 16 стр. 488, актъ 51 стр. 561). Достояніе этого монастыря по тогдашнему времени было довольно значительно: въ 1725 году онъ даетъ взаемъ хоружію коронному Браницкому десять тысячъ тынфовъ, которыя равнялись нынѣшнимъ 2850 рублямъ (актъ 16 стр. 33), а въ 1732 году Браницкій долженъ былъ уже этому монастырю тридцать пять тысячъ тынфовъ или 9775 рублей (актъ 27 стр. 517, актъ 36 стр. 534). Даже въ іерахическомъ отношеніи Супрасльскій монастырь имѣлъ высшее значеніе, какъ это видно вопервыхъ изъ того, что архимандритомъ этого мо-

настыря былъ Кіевскій митрополитъ Леонъ Кишка, во вторыхъ что къ монастырю этому присоединенъ былъ въ видѣ аффиліаціи другой ново-учрежденный базиліанскій монастырь въ мѣстности, называемой Кузницею или Войновцами (актъ 17 стр. 35, актъ 20 стр. 38, актъ 7 стр. 14).

Такимъ образомъ изъ приведенныхъ здѣсь нѣскольких актовъ, заключающихся въ этомъ томѣ, мы имѣемъ уже, если не подробный, то по крайней мѣрѣ главный очеркъ для исторіи Супрасльскаго монастыря.

Что касается до прочихъ актовъ фундушевыхъ записей, то они показываютъ, что всѣ эти записи дѣланы были только на уніатскія церкви, которыхъ впрочемъ благосостояніе, равно какъ благосостояніе самаго духовенства уніатскаго было слишкомъ ограниченно, или вѣрнѣе—бѣдственно. Для примѣра укажемъ на два акта, помѣщенные въ этомъ отдѣлѣ. Первый изъ нихъ на стр. 22-й изображаетъ намъ вполнѣ ненависть католическихъ ксендзовъ къ греко-унитскому духовенству. Ксендзъ Криштофъ Боровскій, собравъ свою челядь, дѣлаетъ наѣздъ на домъ греко-унитскаго священника Михаила Поплавскаго и производитъ разбой въ его домѣ. Когда шляхта начала представлять Боровскому, что онъ совершенно несправедливо обижаетъ священника Поплавскаго, Боровскій не только не обратилъ вниманія на ея представленія; но еще собралъ большую шайку и ночью напалъ на домъ его, выломалъ ворота и дверь въ комнату и, нашедши его на постели, избилъ его самымъ жестокимъ образомъ. Такой же участи подверглась и жена его. Избитаго и полураздѣтаго священника онъ посадилъ на лошадь, привязавъ къ ней его ноги и въ зимнее время потащилъ его къ себѣ въ плебанію. Что съ нимъ дѣлалъ онъ въ плебаніи, актъ умалчиваетъ. Объ этомъ варварскомъ поступкѣ свидѣтельствуетъ околичная шляхта. И это не единственный примѣръ; актовъ такого рода о насиліяхъ и изувѣрствѣ католическихъ ксендзовъ надъ православными и греко-унитскими священниками помѣщено въ изданіяхъ Коммиссіи весьма много. Въ другомъ актѣ на стр. 29 находится мировая сдѣлка Греко-унитскаго митрополита Кіевскаго Леона Кишки съ Краковскимъ воеводою, княземъ Янушемъ Вишневецкимъ, которая заключена была по слѣдующему поводу. Въ имѣніи князя Януша Вишневецкаго находилась церковь, построенная его предками, князьями Збаражскими, когда они были еще православными. Въ послѣдствіи церковь эта имиже передана базиліанамъ. Князь Вишневецкій, какъ сказано, для большаго распространенія *хвалы Божіей,* отдалъ эту церковь іезуитамъ вмѣстѣ съ принадлежавшею къ ней землею. Митрополитъ потребовалъ вознагражденія; князь Вишневецкій отдалъ ему чужую землю, искони, принадлежавшую шляхтѣ. Дѣло поступило на рѣшеніе Главнаго Литовскаго Трибунала, который осудилъ Вишневецкаго. Для прекращенія этого дѣла Вишневецкій прибѣгаетъ къ мировой сдѣлкѣ или пріятельскому суду и обязывается уплатить ми-

трополиту двѣ тысячи злотыхъ съ разсрочкою. Такимъ образомъ церковь и принадлежавшая къ ней земля достались іезуитамъ.

Таково главное содержаніе этого отдѣла. Что касается до *втораго отдѣла* его, то выше показано было, что онъ подраздѣляется на четыре статьи, изъ которыхъ *первая*, заключаетъ въ себѣ королевскія привилегіи пожалованныя городу Городнѣ и другимъ мѣстностямъ и лицамъ, а также листы и рескрипты королей, данные большею частію по поводу нарушенія старостами этихъ привилегій, такъ что привилегіи эти и рескрипты вполнѣ обрисовываютъ политическій и экономическій бытъ мѣщанъ этого времени, которые составляли средній классъ между шляхтою и крестьянами. Первая привилегія, которая служила основаніемъ для всѣхъ позднѣйшихъ, дана была городу Городнѣ въ 1496 году великимъ княземъ Литовскимъ Александромъ. Сущность этой привилегіи заключается въ дарованіи мѣщанамъ города Городна магдебургскаго права, которое освобождало ихъ отъ судовъ гродскихъ и земскихъ или, какъ сказано въ самой привилегіи, отъ права Литовскаго или Русскаго и слѣдовательно отъ прямаго вліянія на ихъ бытъ пановъ-шляхты. Вмѣстѣ съ этимъ онъ освободилъ ихъ отъ торговыхъ пошлинъ и издѣльной повинности, извѣстной подъ именемъ *толоки*, увольнилъ отъ доставки подводъ, замѣнивъ ее на чиншъ, разрѣшилъ имъ построить мельницу на рѣкѣ Нѣманѣ и пользоваться отъ нея доходами, также построить каменный домъ для вѣсовъ и воскобойни, съ которыхъ они могли бы пользоваться доходами, далъ имъ право безпошлиннаго провоза своихъ товаровъ въ Ковно по Нѣману и въ Пруссію по рѣкѣ Нетѣ, дозволилъ выстроить ратушу съ правомъ имѣть при ней мѣры для жидкихъ и для сыпучихъ тѣлъ и снарядъ для стрижки сукна; назначилъ имъ также для всякаго употребленія за городомъ лугъ (стр. 59). Въ 1502 году преемникъ Александра, Александръ II, сынъ Казиміра, подтверждая привилегію своего предшественника, даетъ Городненскимъ горожанамъ право владѣнія фольварками, деревнями, пахатною землею и сѣножатями, которые они пріобрѣли куплею при отцѣ его Казимірѣ (стр. 61). Обѣ эти привилегіи подтверждены были въ 1506 году королемъ Сигизмундомъ I и въ этомъ же 1506 году Александръ II, въ концѣ своего царствованія, далъ привилегію Городненскимъ мѣщанамъ на входы въ королевскую пущу подъ Прутцами, именно, дозволилъ имъ пользоваться лѣсомъ на отопленіе и постройки (стр. 64). Привилегія эта подтверждена была въ 1516 году Сигизмундомъ I, въ слѣдствіе жалобы Гродненскаго войта и мѣщанъ на Городненскаго старосту, что онъ воспрещаетъ имъ пользоваться лѣсомъ изъ королевской пущи и взимаетъ съ нихъ пошлины за провозъ товаровъ по рѣкѣ Нетѣ. Объ этомъ же предметѣ послѣдовала привилегія тогоже Сигизмунда въ 1540-мъ году. Въ слѣдующемъ 1541 году онъ даетъ Городненскимъ мѣщанамъ привилегію, которою дано имъ право курить и продавать вино, съ обязательствомъ уплачивать за это еже-

годно 50 копъ Литовскихъ грошей такъ называемой капщизны, т. е. десятью копами меньше прежней. А всѣмъ прочимъ, находящимся внѣ юрисдики города, продажа вина запрещена была. Доходы съ виноторговли постановлено было обращать въ пользу городской ратуши. Въ этомъ же 1541 году королева Бона дала привилегію городу Городнѣ, касающуюся администраціи его. Привилегіею Сигузмунда Августа 1561 года Городненскіе мѣщане увольнены были отъ толокъ и чиншу, а въ слѣдующемъ 1562 году тотъ же король привилегіею назначилъ Городненскимъ мѣщанамъ двѣ съ половиною уволоки сѣножати за Нѣманомъ (стр. 83). Въ 1576 году Стефанъ Баторій далъ право Городненскимъ горожанамъ открыть складъ соли въ Городнѣ для продажи ея въ прочія мѣста (стр. 89). Въ этомъ же году привилегіею своею онъ освободилъ Городненскихъ мѣщанъ отъ пошлинъ за солодовню и пивоваренные заводы (стр. 90). Наконецъ третьею своею привилегіею того же года онъ дозволилъ построить корчму въ Городнѣ, свободную отъ платы капщизны (стр. 92). Король Сигизмундъ III, подтвердивъ привилегіи своихъ предшественниковъ, данныя городу Городнѣ, далъ ему новыми своими привилегіями слѣдующія права: 1) въ 1588 году онъ увольнилъ Городненскихъ мѣщанъ отъ взиманія мѣрки въ королевской мельницѣ, замѣнивъ ее платою по 12 пѣнязей отъ бочки (стр. 97); 2) въ 1589 году далъ право Городненской ратушѣ на собираніе капщизны и запретилъ заниматься продажею водки другимъ лицамъ, непринадлежащимъ къ юрисдикѣ города Городны (стр. 100); 3) въ томъ же году онъ предоставилъ право Гродненскому магистрату вести оптовую торговлю хлѣбомъ, солью и сельдями, исключивъ изъ этого права евреевъ (стр. 103); 4) въ 1627 году предписалъ для улучшенія города Городны устроить въ немъ мостовую и взимать съ пріѣзжающихъ нагруженныхъ возовъ по два шеляга для поддержанія ея на будущее время (стр. 109); 5) и въ этомъ же году онъ освободилъ Городненскихъ горожанъ отъ военныхъ постоевъ (стр. 110); 6) въ 1620 году Сигизмундъ III разрѣшилъ взимать мыто и торговое съ привозимыхъ въ городъ товаровъ въ пользу бургомистра, а по смерти его въ пользу города Городны. За исключеніемъ одной привилегіи, данной въ 1698 году цеху Городненскихъ рыбаковъ (стр. 116), Августъ II не давалъ больше никакихъ привилегій городу Городнѣ, только въ 1718 году онъ потвердилъ всѣ прежнія данныя привилегіи и пожалованія, (стр. 125). Король Августъ III въ 1744 году также подтвердилъ только всѣ прежнія привилегіи г. Городнѣ, данныя его предшественниками.

Судя по этимъ привилегіямъ, можно предполагать, что благосостояніе жителей города Городны постоянно процвѣтало. Но не такъ было на самомъ дѣлѣ. Уже въ 1526 году Городненскіе мѣщане жаловались королю Сигизмунду I на Гродненскаго старосту Николая Радивила о томъ, что онъ нарушаетъ ихъ права и дѣлаетъ имъ разныя притѣсненія; и потому король, въ слѣдствіе этой жалобы, рескриптомъ предписываетъ ему: не при-

зывать мѣщанъ въ замковый или гродскій судъ, не взимать съ нихъ платы за производство надъ ними суда, не требовать отъ нихъ исполненія разныхъ повинностей, не брать съ нихъ подати, не возвращать въ деревни крестьянъ, перешедшихъ на жительство въ городъ и занимающихся торговлею, не привлекать мѣщанъ къ исполненію замковыхъ повинностей какъ-то: мастеровыхъ, кузнецовъ, скорняковъ и портныхъ. Изъ этого рескрипта видно, что даже первыя начала благоустройства мѣщанскаго быта были уже нарушены, магдебургское ихъ право было игнорирivано (стр. 78). Въ слѣдъ за этимъ рескриптомъ въ томъ же году послѣдовалъ другой рескриптъ Сигизмунда I, на имя Юрія Николаевича Радивила, изъ котораго рескрита видно, что урядники Радивила требовали отъ мѣщанъ явки своихъ документовъ на право владѣнія землями (разумѣется для уничтоженія этихъ документовъ), что староста взималъ съ нихъ въ увеличенномъ размѣрѣ, вопреки древнему обычаю, дань, извѣстную подъ именемъ волочебнаго и коляды, привлекалъ ихъ къ своему суду по разнымъ наущеніямъ и клеветамъ и бралъ съ нихъ пересуды, или плату за судъ (стр. 70). Въ 1544 году послѣдовалъ рескриптъ тогоже Сигизмунда I на имя старосты Станислава Петровича, которому, вслѣдствіе жалобъ Городненскихъ мѣщанъ, онъ предписываетъ: не подчинять мѣщанъ юрисдикціи замка и не судить ихъ замковымъ судомъ, не подвергать ихъ тюремному заключенію, не брать на себя контроль пивныхъ и медовыхъ корчемъ, не отнимать водки, не отторгать городскихъ земель, не отнимать у мѣщанъ подлинныхъ привилегій, а въ случаѣ надобности требовать только копій съ оныхъ, и, въ случаѣ виновности ихъ, поискивать съ нихъ чрезъ посредство магистрата (стр. 78). Изъ рескрипта короля Стефана Баторія старостѣ Кокенгузенскому Степану Бѣлявскому видно, что онъ задерживалъ суда Городненскихъ мѣщанъ, которыя они нанимали въ Ковнѣ для провоза хлѣба въ Королевецъ (стр. 93). Рескрипты короля Сигизмунда III, послѣдовавшіе въ 1604 и 1609 годахъ, первый къ старостѣ Өедору Скумину, а второй къ подскарбію земскому Ярошу Воловичу, доказываютъ, что съ Городненскихъ мѣщанъ, вопреки королевскимъ привилегіямъ, брали пошлины отъ хлѣба, отправляемаго на мельницы частныхъ лицъ и отъ соли (стр. 105. 106).

И потому можно полагать, что Городненскіе мѣщане едвали вполовину пользовались тѣми привилегіями, которыми надѣляли ихъ польскіе короли.

Что касается до прочихъ королевскихъ привилегій, помѣщенныхъ въ этомъ отдѣлѣ, то онѣ имѣютъ историческое значеніе въ связи съ другими привилегіями, помѣщенными въ предшествующихъ изданіяхъ Коммиссіи, каковы напр. привилегіи, собранныя старостою Мстибоговскимъ Григоріемъ Богдановичемъ Воловичемъ; собраніе привилегій, данныхъ дворянству и духовенству Пинскаго повѣта, напечатанными въ 1867 году и имъ подобными, которыхъ значительная часть напечатана въ V томѣ изданныхъ коммиссіею актовъ.

Вторая статья этого отдѣла, какъ выше было сказано, содержитъ въ себѣ листы и указы Императора Петра I, королевскіе универсалы, листы, заключающіе въ себѣ распоряженія разныхъ правительственныхъ лицъ. Что касается до листовъ и указовъ Петра Великаго, то послѣ ученыхъ изданій знаменитаго нашего Археографа Академика А. Ѳ. Бычкова подъ заглавіемъ: 1) Письма Петра Великаго и 2) Бумаги Императора Петра I, изъ которыхъ первое изданіе вышло въ свѣтъ въ 1872 году, а второе въ настоящемъ 1874 году, послѣ этихъ изданій, листы и указы Императора Петра I, помѣщенные въ этомъ томѣ составляютъ слишкомъ скудную лепту, которую приноситъ Коммиссія публикѣ. Но, какъ для каждаго русскаго должно быть драгоцѣнно каждое выраженіе, каждое слово Великаго преобразователя Россіи, то Коммиссія надѣется, что эта лепта благосклонно будетъ принята публикою. Четыре изъ упомянутыхъ листовъ и указовъ писаны въ 1707 году, передъ сраженіемъ русскихъ войскъ противу шведскихъ и польскихъ при Калишѣ, а два писаны въ 1717 году и переведены въ свое время на польскій языкъ. Въ первомъ листѣ Императоръ повелѣваетъ своимъ войскамъ, расположеннымъ въ предѣлахъ рѣчи посполитой, не дѣлать препятствій польскимъ сборщикамъ податей исполнять свою обязанность (стр. 148); во второмъ онъ повелѣваетъ своимъ войскамъ, расположеннымъ въ Городнѣ, не дѣлать обидъ и притѣсненій въ домѣ подскарбія Литовскаго Марцеллина (стр. 143); въ третьемъ повелѣваетъ не брать для войска фуража и провіанта изъ Заблудовскаго имѣнія княжны Нейбургской (стр. 150); четвертый указъ содержитъ въ себѣ повелѣніе Императора, данное коммиссарамъ Городненскаго повѣта объ увольненіи имѣнія Заблудова отъ сбора провіанта и фуража (стр. 151). Два послѣдніе, переведены, какъ сказано выше, на польскій языкъ. Первый изъ нихъ послѣдовалъ по жалобѣ чиновъ рѣчи посполитой на бригадира Роппа, будто бы онъ вымогаетъ излишнее количество денегъ и провіанта. Императоръ повелѣваетъ разслѣдовать это дѣло князю Репнину и, въ случаѣ, если окажется злоупотребленіе, предать Роппа военному суду. Указъ этотъ писанъ въ С.-Петербургѣ, 3-го Декабря (стр. 157). Во второмъ указѣ Петръ Великій повелѣваетъ князю Репнину не оставаться на зиму въ Литвѣ, но продолжать путь свой далѣе. И этотъ также указъ писанъ 3 Декабря въ С.-Петербургѣ.

Что касается до королевскихъ универсаловъ, листовъ и распоряженій правительственныхъ лицъ, то они чрезвычайно разнообразны и касаются предметовъ совершенно разнородныхъ, проясняя разныя стороны администраціи бывшей рѣчи-посполитой. Такъ напр. король Августъ II, смѣнивъ въ 1706 году, по поводу злоупотребленій, прежнихъ администраторовъ королевскихъ столовыхъ имѣній, назначаетъ на три года новаго администратора съ тѣмъ, чтобы онъ потребовалъ отчета у прежнихъ и привлекъ ихъ къ отвѣтственности (стр. 143).

Въ 1708 году освобождаетъ крестьянъ Городненской экономіи села Дойлидокъ отъ всѣхъ податей и повинностей, по случаю обѣднѣнія ихъ отъ непріятельскаго нашествія (стр. 151). Въ 1713 году даетъ распоряженіе на имя гетмана великаго княжества Литовскаго не обременять города Городны военными постоями и повинностями (стр. 154). Въ этомъ же году онъ назначаетъ судъ надъ подскарбіемъ великаго княжества Литовскаго по поводу обвиненія его въ казнокрадствѣ (стр. 156). Въ 1721 году даетъ распоряженіе возвращать разбѣжавшихся изъ столовыхъ-экономическихъ имѣній крестьянъ на прежнія мѣста жительства. Крестьяне разбѣжались по причинѣ крайней нищеты; и потому король даетъ проектъ объ открытіи въ экономическихъ имѣніяхъ торговли (стр. 160). Въ 1736 году король Августъ III упоминальнымъ листомъ предписываетъ войскому и гродскому писарю Михаилу Келчевскому, чтобы онъ не дѣлалъ обидъ королевскимъ крестьянамъ имѣній Черскова и Вербѣжа подъ зарукою 10,000 копъ Литовскихъ грошей (стр. 162). Въ 1744 году онъ устанавливаетъ мостовую пошлину за проѣздъ чрезъ вновь построенный мостъ на Нѣманѣ, въ городѣ Городнѣ (стр. 164). Въ 1752 году онъ далъ охранный листъ базиліанамъ Волковыскаго повѣта въ защиту отъ посягательства на имѣніе ихъ отъ Ѳаддея Запольскаго Довнара (стр. 168). Король Станиславъ Августъ въ 1774 году даетъ такой же листъ въ защиту крестьянъ Яновскаго староства на имя старосты Брестъ-Литовскаго воеводы Гораина (стр. 169); а въ 1776 году заручный листъ королевскимъ крестьянамъ Клевской волости противъ арендатора Корказевича, (стр. 172), а въ слѣдующемъ 1777 году упоминальный листъ крестьянамъ Велюнскаго староства по поводу ихъ непослушанія и неисполненія должныхъ повинностей.

Содержаніе листовъ и распоряженій правительственныхъ лицъ, помѣщенныхъ въ этомъ отдѣлѣ, слѣдующее: полковникъ Барановичъ, заступавшій мѣсто гетмана, пишетъ къ намѣстнику Пятигорской хоругви, что онъ неминуемо подвергнется самымъ строгимъ взысканіямъ гетмана за причиняемыя имъ обиды разнымъ лицамъ и въ особенности отцамъ базиліанамъ, если онъ не перестанетъ имъ дѣлать обидъ и не удовлетворитъ обиженныхъ (стр. 145). Гетманъ великаго княжества Литовскаго князь Михаилъ Вишневецкій пишетъ къ гродскимъ чинамъ Оршанскаго повѣта, чтобы они выдали задержанное содержаніе войску (стр. 163). Подскарбій и великій писарь великаго княжества Литовскаго графъ Флемингъ издалъ универсалъ, служащій въ защиту Бѣлорусскихъ купцовъ, подвергавшихся разнымъ притѣсненіямъ на пути въ Литвѣ и Польшѣ.

Третья статья этого отдѣла содержитъ въ себѣ постановленія частныхъ сеймовъ, называвшихся сеймиками, которые происходили въ Городненскомъ повѣтѣ.

Чтобы дать понятіе объ административномъ ихъ значеніи, представляемъ слѣдующій ихъ перечень:

На Волковыйскомъ съѣздѣ *), происходившемъ въ 1582 году Литовское дворянство (шляхта) постановило — просить короля о разсмотрѣніи и утвержденіи исправленнаго Литовскаго Статута (стр. 179). На сеймикѣ 1710 года назначаютъ 16-ти злотную подать. Въ слѣдующемъ году для удовлетворенія требованій русскихъ войскъ на сеймикѣ назначена подать—полтора злотаго съ дыму (стр. 187). На другомъ сеймикѣ, происходившемъ въ томъ же 1711 году назначаются администраторы пошлины, называемой—чоповое-шеляжное, избираютъ фискальныхъ судей и люстраторовъ корчемъ (стр. 191). Въ 1712 году, по поводу всеобщаго ополченія назначается полуталеровая подать съ королевскихъ экономическихъ имѣній и лѣсничествъ (стр. 193). Въ 1713 году избираютъ пословъ (депутатовъ) къ королю и къ гетману великаго княжества Литовскаго съ просьбою о назначеніи какого либо сейма вмѣсто прерваннаго и объ отсрочкѣ сбора податей (стр. 197). Въ 1714 году были два сеймика въ Городнѣ: на первомъ назначены были депутаты на Виленскій съѣздъ, которыхъ обязали не допускать никакихъ нововведеній, вредныхъ для свободы отечества (стр. 199); на второмъ—наложили на Городненскій кагалъ заруку въ 30 тысячъ злотыхъ, если онъ не уничтожитъ такъ называемаго *хазака* **), который приноситъ ему дохода въ годъ такое же количество злотыхъ (стр. 202). Въ 1715 году было также два сеймика: на первомъ назначена была подать на содержаніе союзнаго саксонскаго войска и положено было собрать 50709 тынфовъ; на второмъ—постановлено было собрать 1000 бочекъ (1539 русск. четвертей) муки для продовольствія союзныхъ русскихъ войскъ. На сеймикѣ 1721 года избраны депутаты въ Скарбовый трибуналъ, коммиссары и люстраторы чоповаго-шеляжнаго и назначена подать для вспомоществованія пострадавшимъ отъ пожаровъ. Въ 1764 году, по по случаю смерти короля Августа на сеймикѣ назначаютъ конфедерацію; избираютъ для нея маршалка, полковника и ротмистровъ (стр. 221). На сеймикѣ 1776 года избраны депутаты на Городненскую каденцію главнаго Литовскаго Трибунала и коммиссары для разбирательства дѣлъ, относящихся къ продовольствію русскаго войска (стр. 225).

---

*) Волковыйскій съѣздъ былъ въ нѣкоторомъ смыслѣ частный экстраординарный сеймъ. Постановленіе этого сейма помѣщено здѣсь потому только, что оно составляетъ отдѣльный древній документъ, болѣе или менѣе относящійся къ территоріи Городненскаго повѣта.

**) Еврейское слово—хазакъ — означаетъ подтвержденіе, укрѣпленіе. Жидъ арендовавшій какое нибудь недвижимое имущество—корчму, домъ, садъ и проч. платилъ въ кагалъ извѣстную сумму, и былъ свободенъ отъ всякаго соискательства со стороны своихъ собратій. Вносъ этотъ назывался хазакомъ.

Здѣсь указано только главное содержаніе постановленій на частныхъ сеймахъ и не упомянуто объ избраніи депутатовъ на главные или *вальные* сеймы, которое происходило также на частныхъ сеймахъ. Депутаты эти назывались послами. Ихъ снабжали инструкціями, при полученіи которыхъ они должны были совершать присягу по установленной формѣ. Инструкціи эти служили первымъ основаніямъ законодательства Польши и Литвы; онѣ выражали современныя желанія и требованія шляхты, которая составляла въ это время собственно народъ; и потому акты, содержащіе въ себѣ эти инструкціи преимущественно могутъ назваться историческими. Они составляютъ *четвертую статью* втораго отдѣла этого тома.

Къ сожалѣнію эти инструкціи были вовсе не то, чѣмъ онѣ долженствовали быть. Вотъ что объ нихъ пишетъ извѣстный нашъ дѣеписатель Н. И. Костомаровъ: „на сеймъ, послѣдній въ рѣчи-посполитой, послы выбирались не по сознательной волѣ гражданъ, а посредствомъ подкупа и подпоя шляхетской толпы, точно также какъ и на всѣ предшествовавшіе сеймы въ теченіи вѣковъ. Это одно затрудняло и даже дѣлало почти невозможнымъ истинное возрожденіе націи. Инструкціи, опредѣлявшія дѣйствія пословъ, писались по волѣ могучихъ пановъ, какъ и прежде дѣлалось. Они обсыпали золотомъ и опаивали виномъ шляхту, настраивая ее выбирать людей противнаго направленія“ *). Но какъ бы то ни было всегда полезно знать, какое было направленіе въ извѣстное время разныхъ партій, чего желали и чего домогались эти *могучіе паны*.

Въ этомъ томѣ помѣщено тридцать двѣ инструкціи шляхты Городненскаго повѣта, которыя въ разное время она выдавала своимъ депутатамъ, отправляемымъ на главные сеймы, къ королю и гетману великаго княжества Литовскаго. Для примѣра мы представимъ краткое содержаніе только двухъ изъ нихъ: первой, данной въ 1712 году, въ царствованіе Августа II, и послѣдней, когда рѣчь-посполитая явственно клонилась уже къ своему упадку въ 1780 году, при Станиславѣ Августѣ.

Въ первой инструкціи даны были посламъ, отправляемымъ на Варшавскій сеймъ слѣдующіе пункты:

1) Ходатайствовать о прекращеніи турецко-русской войны и непринятіи въ ней участія рѣчи-посполитой; въ случаѣ же сорванія сейма ходатайство это внести для постановленія сената.

2) Ходатайствовать о выведеніи русскихъ войскъ изъ Городненскаго повѣта.

3) Домогаться объ уменьшеніи въ войскѣ количества генераловъ, которые боль-

---

*) Послѣдніе годы рѣчи-посполитой,—соч. Н. И. Костомарова. Вѣстникъ Европы за мѣсяцъ Апрѣль 1869 года стр. 651.

ше требуютъ содержанія, нежели самое войско, о назначеніи поляковъ на мѣста оффиціалистовъ въ татарскія хоругви, и объ уменьшеніи количества войска.

4) О назначеніи новой ревизіи дымовъ, подтвержденной присягою, иначе называемой абъюраты.

5) Не соглашаться на назначеніе новыхъ податей, въ случаѣ же крайней необходимости—дать знать Городненскому повѣту.

6) О замѣнѣ двойной гиберны гиберною symple, назначенной скарбовымъ Трибуналомъ и о подтвержденіи новаго тарифа сеймовымъ постановленіемъ.

7) О взысканіи съ Городненскаго повѣта только 24 тысячъ злотыхъ вмѣсто чоповаго-шеляжнаго, которое не можетъ быть уплачено по причинѣ разоренія повѣта.

8) О подтвержденіи Люблинскаго сеймоваго постановленія относительно экзекуціонныхъ листовъ, предъявляемыхъ войсковыми людьми, которые дѣлаютъ разныя притѣсненія шляхтѣ, чтобы они признаваемы были врагами отечества.

9) О прекращеніи обидъ, причиняемыхъ войсками во время переходовъ и объ удовлетвореніи обиженныхъ лицъ изъ ординарныхъ податей.

10) О назначеніи будущаго сейма въ Городнѣ.

11) О назначеніи въ Городнѣ Скарбоваго Трибунала, отмѣненнаго канцлеромъ великаго княжества Литовскаго вопреки Люблинской конституціи.

12) Объ освобожденіи Курляндскаго княжества отъ постоевъ русскихъ войскъ.

13) Послы должны соображаться съ прочими воеводствами относительно предложенія короля о монетномъ дѣлѣ.

14) Домогаться отмѣны распоряженій гетмановъ великаго княжества Литовскаго относительно войсковыхъ стоянокъ союзныхъ Саксонскихъ войскъ въ столовыхъ королевскихъ имѣніяхъ, находящихся въ пожизненномъ владѣніи заслуженныхъ лицъ.

15) Просить короля о назначеніи изъ мѣстныхъ должностныхъ лицъ коммиссаровъ для разбирательства споровъ, возникшихъ между королевскими и земскими имѣніями.

16) Объ освобожденіи города Городны отъ гиберновой повинности, которая уничтожена скарбовымъ Трибуналомъ, но требуетъ еще сеймоваго подтвержденія.

Таковы главные пункты этой инструкціи, всѣ прочіе содержатъ въ себѣ или ходатайства въ пользу католическихъ монастырей, также о лицахъ духовныхъ и свѣтскихъ и о льготахъ для земскихъ имуществъ. Одинъ только изъ этого рода пунктовъ заслуживаетъ быть упомянутымъ, именно: Городненское дворянство вмѣняетъ посламъ своимъ съ обязанность ходатайствовать о возвращеніи Луцкому епископу Жабокрицкому епископіи, отнятой у него Московскими войсками и отданной Православному епископу Шумлянскому; также о возвращеніи изъ Смоленска въ Полоцкъ чудотворной иконы Божіей Матери, взятой Озеровымъ, и о вознагражденіи

за Полоцкую каѳедральную церковь, въ которой хранились остатки Іосафата и которая занята подъ арсеналъ Русскаго войска.

Вторая, послѣдняя въ этой статьѣ, инструкція, данная дворянствомъ Городненскаго повѣта въ 1780 году посламъ, отправляемымъ на Варшавскій сеймъ, заключаетъ въ себѣ слѣдующіе главные пункты:

1) Послы обязываются домогаться уничтоженія единоличнаго управленія, но чтобы сеймовыя постановленія и Статутъ Литовскій имѣли полную свою силу.

2) Знатнѣйшая шляхта, присвоивъ себѣ разныя должности, обременяетъ мелкую шляхту; и потому послы должны ходатайствовать о возобновленіи конституціи 1590 года, въ которой сдѣлано распредѣленіе должностей для богатыхъ и бѣдныхъ.

3) Послы должны противиться назначенію какихъ бы-то ни было податей на обывателей и требовать уничтоженія процентной подати.

4) Ходатайствовать объ изысканіи способовъ на содержаніе шляхетскихъ училищъ и объ открытіи рыцарской школы въ Городнѣ.

5) Домогаться соблюденія закона касательно сеймовой очереди, по которому третій сеймъ долженъ быть въ Городнѣ, и чтобы Ассессорскій Литовскій судъ былъ въ Литвѣ.

6) Для поддержанія экономическаго быта городовъ, потерпѣвшихъ разореніе, а равно и города Городны—просить о продолженіи существованія коммиссіи благочинія—boni ordinis, объ устройствѣ фабрикъ и привлеченіи мастеровъ.

7) Домогаться, чтобы на сеймѣ не были отмѣняемы опредѣленія трибуналовъ, такъ какъ въ слѣдствіе этой отмѣны происходятъ очень печальныя явленія.

8) Противиться какъ можно проекту Замойскаго, ведущему за собою измѣненія и извращенія Статута Литовскаго, который признанъ правомъ кардинальнымъ при соединеніи Литвы въ Польшею.

9) Хлопотать, чтобы архимандріи были отдаваемы базиліанамъ, но отнюдь не русскому духовенству.

10) Ходатайствовать объ окончаніи разграниченія спорныхъ имѣній, шляхетскихъ и королевскихъ, объ оставленіи за дворянами имѣній, принадлежавшихъ имъ еще до уніи и прекращеніи захватовъ помѣщичьей земли королевскими коммисарами.

11) Ходатайствовать объ уничтоженіи торговыхъ пошлинъ, взимаемыхъ отъ шляхты частными владѣльцами.

12) Ходатайствовать предъ королемъ объ отмѣнѣ подати двойной кварты, наложенной на пожизненныхъ владѣльцевъ въ ихъ экономическихъ имѣніяхъ.

Изъ сличенія этихъ двухъ инструкцій, изъ которыхъ послѣдняя писана спустя 62 года послѣ первой, оказывается: а) что шляхта всегда старалась высвободить свои имѣнія отъ податей и налоговъ и вообще отъ всѣхъ государственныхъ повин-

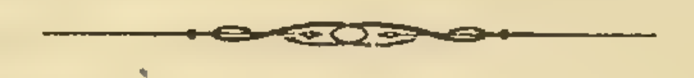
ностей, такъ какъ это подтверждаютъ и всѣ прочія инструкціи, въ которыхъ постоянно встрѣчаются этого рода домогательства; б) что инструкціи эти выражали потребности извѣстной территоріи и потребности времени, не смотря на то, что въ послѣдніе годы рѣчи посполитой онѣ писаны были, какъ утверждаетъ Н. И. Костомаровъ, „подъ вліяніемъ могучихъ пановъ„. Иначе и быть не могло: потому что эти паны или вельможи составляли интеллигенцію тогдашняго времени.

Пятая статья этого отдѣла заключаетъ въ себѣ документы разнаго наименованія—списки и реестры, таковы напр. списокъ вооруженной шляхтѣ и татарамъ Городненскаго повѣта. Въ Польшѣ и Литвѣ постановлено было закономъ, чтобы дворяне каждаго воеводства по истеченіи двухъ лѣтъ 30 Сентября собирались на мѣста, назначенныя частными сеймами въ полномъ вооруженіи, гдѣ они записываемы были въ особые реестры, съ означеніемъ рода ихъ оружія и масти лошадей. Такой списокъ составленъ былъ дворянству Городненскаго повѣта въ 1765 году и внесенъ въ акты. Списокъ этотъ опредѣляетъ численность дворянства этого времени и способъ вооруженія его. Списки людей умершихъ въ 1710 и 1711 годахъ отъ заразы показываютъ, въ какой степени свирѣпствовала она (стр. 431, 433, 435, 436, 437). Реестръ движимости, оставшейся по смерти Массальскихъ, Городненскихъ старостъ, даетъ понятіе объ экономическомъ бытѣ пановъ шляхты въ началѣ XVIII столѣтія (стр. 426). Реестръ убытковъ понесенныхъ шляхтою и крестьянами во время перехода войска изъ Курляндіи въ 1728 году даетъ понятіе о экономическомъ бытѣ тѣхъ и другихъ и тогдашней военной дисциплинѣ (стр. 440).

Третій отдѣлъ этого тома заключаетъ въ себѣ акты юридическіе. Они преимущественно состоятъ изъ жалобъ Греко-унитскаго духовенства на католическихъ ксендзовъ и вообще на католиковъ о разныхъ обидахъ, притѣсненіяхъ. Положимъ, что актъ, заключающій въ себѣ жалобу, не можетъ ничего ни доказывать, ни опровергать, потому что мы не можемъ опредѣлительно сказать, на сколько вѣрна и справедлива эта жалоба; но если подобнаго рода акты постоянно встрѣчаются, съ нѣкоторыми только видоизмѣненіями, если жалобы простираются къ однимъ и тѣмъ же лицамъ; мы невольно приходимъ къ заключенію, не только правдоподобному, но и аподиктически вѣрному, что подобныя дѣла совершились лицами, на которыхъ жаловались и что жалобы эти основательны. Мало того, что католическіе ксендзы глумились надъ Греко-унитскими и православными священниками, они глумились надъ своими католиками. Вигорскіе Камедулы, одинъ изъ строгихъ орденовъ (strictioris observantiae), не только дѣлали нападенія на королевскихъ крестьянъ, разоряли королевскія пущи; но ночью сдѣлали наѣздъ на подловчаго великаго княжества Литовскаго Прейча, присланнаго въ качествѣ королевскаго коммиссара, стащили его съ кровати, подвергли разнымъ истязаніямъ; попривязывали къ лошадямъ стрѣлковъ и повыгоняли

ихъ изъ пущи (стр. 465). И это дѣлалось въ королевскомъ столовомъ имѣніи, послѣ того, когда король самъ надѣлилъ ихъ имуществомъ! По жалобамъ этого рода рѣдко встрѣчаются судебныя опредѣленія, и если встрѣчаются, то они большею частію ремиссійныя, т. е. назначающія отсрочку.

Н. Горбачевскій.

I.

АКТЫ, ОТНОСЯЩІЕСЯ КЪ ИСТОРІИ ЗАПАДНО-РУССКОЙ ЦЕРКВИ.

(Фундушевыя записи церквамъ и духовенству).

1510 г.

Изъ Книги за 1779—1780 г., стр. 232.

1. Привилегія Сигисмунда I на постройку Супрасльскаго монастыря.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra wtórego dnia.

Przed aktami grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego stanowszy osobiście w Bogu przewielebny i. x. Teodozy Wisłocki ord. sancti Bas. Magni przywiley króla imci Zygmunta na monastyr Supraślski, na pargaminie, stary, podarty, russkim charakterem pisany, ad acta podał, którego tenor sequitur estque talis:

Самъ Жикгимонтъ Божію милостію король польскій и проч. Билъ намъ чоломъ игуменъ Супрасльскій Пафнутей о томъ, штожъ онъ працою своею. . . . будовати монастырь въ пущи пана Александра Ходкевича на рѣцѣ на Супраслѣ. . . . *) ему дозволили церковь и монастырь муровати. Ино мы зъ ласки нашое на его чолобитье дозволили есьмо ему церковь и монастырь муровати въ той пущи пана Александра Ходкевича, гдѣ ся будетъ видѣти ему годно будовати. И на то казали есьмо ему дати сесь нашъ листъ зъ нашею печатью. Писанъ въ Краковѣ, лѣта Божого тысеча пятьсотъ десятого, мѣсеца Марца пятнадцатый день, индикта тринадцатого.

U tego przywileju przy wyciśnioney na massie czerwoney pieczęci konnotacya w te słowa po rusku wyrażona: Право. М. р. и секр. капт. Витеб. и Брян. панъ Иванъ Сопига; писарь нашъ Довгинъ; панъ Богушъ Боговитиновичъ; Федько Святоша. Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

*) Пропускъ этотъ находился въ самомъ подлинникѣ и въ такомъ видѣ внесенъ въ актовую книгу.

1516 г.

Изъ Книги за 1722 г., стр. 430—431.

2. Судный листъ, въ которомъ показано ограниченіе поземемельной собственности Супрасльскаго монастыря.

Канцлеръ великаго кн. Литовскаго и Виленскій воевода Николай Николаевичъ, по жалобѣ королевскихъ крестьянъ Суражской волости на Кіевскаго митрополита въ томъ, что онъ будто захватилъ ихъ земли и принуждаетъ нѣкоторыхъ изъ нихъ къ работѣ, явился на спорное мѣсто и въ присутствіи самого митрополита и другихъ сановныхъ лицъ нашелъ: что земли съ крестьянами Суражской волости отданы ему королемъ Александромъ и подтверждены королемъ Сигизмундомъ; что въ одной изъ деревень онъ выстроилъ владычній дворецъ и подарилъ его Супрасльскому монастырю. При этомъ онъ указалъ на границы, обозначенныя Глинскимъ. Воевода постановилъ, что границы правильны и права владѣнія законны; что касается одного крестьянина Витка съ братьями, то онъ долженъ работать митрополиту до тѣхъ поръ, пока будетъ жить на его землѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtórego, miesiąca Julii trzydziestego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Zygmuntem Bouffałem, podstolim Derbskim, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter w Bogu przewielebny imść xiądz Innocenty Charkiewicz—namiesnik konwentu Supraślsiego dokument, po rusku pisany, po polsku przetłumaczony *), na rzecz w nim wyrażoną, konwentowi Supraślskiemu służący y należący, ad akta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, potrzebuiąc, ażeby był przyięty y do xiąg wpisany, który przyiowszy a wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Я Миколай Миколаевичъ—воевода Виленскій, канцлеръ господаря короля его милисти Зыгмунта, смотрѣли есьмо того дѣла. Жаловали намъ люде господарскіи Сураское волости, на имя Волосъ съ братьею Гаевниковы дѣти и инпіи люди, на метрополита Кіевскаго и всея Руси Іосифа, ижъ бы онъ отчизну ихъ и селищо и нивы отнялъ и тежъ человѣка Витка съ братьею его за себе завернулъ безъ данины господарское, и просили насъ тыи люде, абыхмо тамъ выѣхали и того дѣла досмотрѣли. И мы, хотячи ся того гораздъ довѣдати и съ отцомъ митрополитомъ его милостью есьмо змовили и тамъ выѣхали. И отецъ митрополитъ положилъ передъ нами привилей господара короля его милости Александровъ, штожъ его милость дали ему люди Сураское волости Топылецъ, а Батвилы, а Пещово вѣчно и съ ихъ землями у вобрубѣ у выписаныхъ границахъ, которыи жъ границы Глинскій съ росказанья господарского, будучи державцою въ Бѣльску, ему обрубилъ и положилъ зъ рѣки Нарвы, черезъ Уйголовку и черезъ мостокъ и Климову Быль. Ино што се дотычетъ тоя границы Климовы Быль, гдыжъ есть

---

*) Значитъ переписаный польскими буквами.

сѣножать обрубная людей моихъ и митрополихъ, ино мнѣ служатъ пять братовъ, а отцу Митрополиту два браты, тогды бы мало быти нашимъ людемъ пять частей тое сѣножати, а митропольимъ людемъ двѣ части, нижли тые люди маютъ о томъ право мѣти и што съ права знайдутъ, по тому они маютъ тую сѣножать держати. А отъ тое Климовы Были посередъ болота въ заднiй стокъ Пороговской границы, а съ заднего стока черезъ дорогу по бору, лощиною въ сосну, а въ дубъ у концу Мшары, мимо Перелайную гору въ Рогавку рѣчку, а Рогавкою у верхъ подлѣ пашни Форосчкое черезъ дорогу на сухо по бору подлѣ поль Форосчкихъ, мимо Глыбокую долину, подлѣ поль бывшого гаевника Несторовыхъ, черезъ дорогу въ сосну, по бору черезъ польце просто къ Шандыну стоку, гдѣ въ Неводницу упалъ, а Шандынымъ стокомъ у верхъ, а отъ Шандына стока, што на простѣ къ Бирсчовцѣ рѣчцѣ, подлѣ ею Товтовичовъ граны у дубѣ и черезъ лѣсокъ, и черезъ польце, што Яцко проробилъ, просто у Борсчовку, а Борсчовкою внизъ до Сураское дороги, што отъ Форощи идетъ, а тою дорогою Сураскою въ Добруводу рѣчку, а Добруводою внизъ въ Туросну рѣчку, а Туросною внизъ у Наровъ, а Нарвою внизъ до Выголовки вышей писаное рѣчки. На штожъ листъ Глинского обрубный отецъ митрополитъ передъ нами оказывалъ, на которой же земли онъ собѣ дворецъ збудовалъ, именемъ назвалъ Владычiй, и съ дозволенiемъ господара нашого великого короля Зыгмунта той дворецъ къ церкви Божой на монастырь Супрасльскiй придалъ вѣчно; штожъ господаръ нашъ, король его милость, Зыгмунтъ и привилеемъ своимъ той дворецъ Владычiй къ тому монастыру Супрасльскому потвердилъ въ вѣчность и тотъ привилей господарскiй потвержоный митрополитъ его милость предъ нами указывалъ. И мы тыхъ привилеiовъ господарскихъ выслухавши и тежъ листа обрубного Глинского отца митрополита при томъ осьмо зоставили по тымъ границамъ, которыи Глинскiй положилъ, какже и мы сами казали есьмо ихъ поновити. Нижли што ся тычетъ того чоловѣка Витка съ братьею, который седитъ межи тыми границами его на Топелиской землѣ, оно подъ тою мѣрою есьмо казали: если будетъ той чоловѣкъ прихожiй, а усхочетъ отцу митрополиту служити, онъ нехай служитъ; пакъ-ли бы не восхочетъ ему служити, тогды той чоловѣкъ Витко съ братьею маетъ съ тое земли прочъ пойти и вжо черезъ то урядники наши не маютъ се вступати у ни у што, нижли маютъ держати подлугъ того, какъ въ семъ листѣ нашомъ выписано. И на тое есьмо отцу митрополиту его милости дали сесь нашъ листъ съ нашою печатью. При томъ были владыка Володимирскiй отецъ Пахнотей, а панъ Александро Ивановичъ Хоткевича—маршалокъ господарскiй, а панъ Рачко Пучицкiй—ихъ судiя Бѣльскiй, а панъ Кревскiй—секретарь короля его милости, а войтъ Бѣльскiй Русинъ. Писанъ въ Яневѣ двадцать второго дня, индикта четвертого.

U tego listu sądowego pieczęć przycisniona iedna. Który to list dokument konwentowi Supraslkiemu służący, za podaniem onego do akt przez osobę wyżey wyrażoną, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1526 г.

Изъ книги за 1768—1770 г., листъ 301—302.

3. Фундушовая запись г-дъ Гринковичей-Ходковичей на Бальскую церковь.

Гринковичи-Ходкевичи. по соглашенію между собой и съ своею матерью, во исполненіе завѣщанія покойнаго ихъ отца, надѣляютъ заселенными землями и данниками церковь Св. Спаса въ Балѣ съ придѣломъ св. Николая; назначаютъ еще втораго священника и діакона и ихъ надѣляютъ землями; назначаютъ также время для отправленія церковныхъ службъ. Въ фундушѣ этомъ упоминаются еще и другія лица, сдѣлавшія разныя завѣщанія церкви Св Спаса.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Decembra szóstego dnia.

Na urzędzie j. k. m. grodzkim Grodzieńskim przede mną Jakubem Rukiewiczem—podstarostą sądowym powiatu Grodzień. comparendo personaliter x. x. Jan Woszczyłowicz—prezbiter Baleński, fundusz na cerkiew Baleńską, ód s. p. ichm. panów Hrynkowiczów-Chodkiewiczów sporządzony, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, którен ad verbum de verbo wpisując tenor sequitur estque talis:

По благодати дара Духа Святого, волію Божіею и Пречистое Его Матери и всѣхъ святыхъ, въ честь Господу Богу и Спасу нашому, мы благовѣрные рабы Божіи братія, я Богданъ—конюшій Городенскій господара его милости короля Жигимонта, а Иванъ, а Лукашъ, а Марко Гринкевичи, а я Григорій, а Михайло, а Павелъ Гринкевичи, порадившеси есмо зъ маткою своею зъ панею Гринковою Надесю, мачехою ихъ, згодили есьмо зъ паномъ Богданомъ и его братіею, нашима старшими братіями всѣ межи собою и помыслилисмы есьмо и учинили и установили ку церкви Божей и великому Спасу въ имѣнью нашому на Бали попа другого Матфея ку тому старому попу отцу Михаилу и діякона Карпа. И тежъ паметаючи приказанье и на все его отца своего преставшегосе благовѣрного раба Божіего а пана Григорія Ходкевича, ижъ его милость отходечи зъ того света приказалъ намъ, обыхмо тую церкву Божію все надали. Ино я Богданъ конюшій, зе всею братіею своею, почовши одъ старшого и до меншого, Гринковича Ходкевича, зъ розсказанья его милости отца нашого, полнимо и тежъ сами съ своей воли чинимо, якже то братія а сынове отца своего бачачи на вѣчную речь и хочечи теперь и на далекій часъ завжды вышее богомолье и спѣванье мѣти у престола великого Спаса и въ тыхъ престолахъ, которыи въ той церкви Божой Бальской за господара великого короля Жигимунта и архіепископа Кіевского и всея Русіи Іосифа и за насъ и за жоны нашіе и за дѣти и за весь родъ нашъ и за вси православные христіаны, а преставшимся житія сего—отцу и матери нашой и роду нашому и всимъ преставшимся православнымъ христіаномъ вѣчная память была,—дали есьмо на церковь Божію святого Спаса чотыры чоловѣки, на имя: Тадей Андреевичъ Яхимовича Плешивыхъ и зъ ихъ братіею, братанича и дьятковича и зъ ихъ дѣтьми,

зъ ихъ землями пашными и бортными и зъ сѣножатьми, и зъ дубровами, и зъ лѣсы, и зъ дяклы и зо всимъ зъ тымъ, якъ тые люди здавна отцови нашему и намъ служили, а къ тому двѣ земли у Волысковичъ селѣ пусты. А я Богданъ конюшій на десетъ бочокъ поля на Бали далъ, а десетину зъ Бали отъ жита, отъ пшеницы; а зъ Русоты изъ своего двора по два годы отъ жита десятину до Бали, а на третій годъ зъ Русоты десятину ку Пречистой ку Городну; а полъ бочки пшеницы проскурней Бальской на проскуры; а я Иванъ отъ пшеницы зъ Бали десятину святому Спасу, а на проскуру полъ бочки пшеницы отъ жита ку Городну; а я Лукашъ зъ двора своего зъ Русоты до Бали отъ жита десятину, а полубочки пшеницы на проскуру; а я Марко землю свою Гумновщизну пустую на Бали на насенье быдла; тая земля моя Гумновчизна діякону, который будетъ для того, што діякону людій не дано. Ино попъ Бальный презъ письмо мое Марково то вписалъ діякону, ино я Марко предъ ся тую мою землю выслугу пишу на церковь діякону, который будетъ; пишу моею рукою самъ, якъ и первей было написано; а десятину зъ Липска отъ жита и отъ всего ярива десятину, кромъ пшеницы, до Бали, а пшеницы бочку на проскуры. А я Григорій зъ братіею своею и зъ Михайломъ, и зъ Павломъ помовивши есьмо зъ маткою своею, маемъ зъ Липску отъ жита десятину давати, а бочку пшеницы на проскуры. Тые люди вышей писаные и земля въ Лысковичъ селѣ и тежъ што есьмо своей земли дали на церковь Божую великого Спаса, мы вся братія дали есьмо то вѣчно и непорушоно. Маютъ попы Спаскіе Михайло и Матфей тые люди и землю вѣчно діякону и по нихъ будучіе иншіе попы и діяконы, мы вси братія тыхъ людей и земель не маемъ отъ церкви Божей одымати, ани жоны и дѣти нашіе, ани близкіе наши, а и по насъ будучіе, а десятину отъ жита и ярива, якъ вишейписано, и пшеницу на проскуры, мы вси братія маемъ то на церковь Божую сполна попомъ и діакономъ давати въ каждый годъ и проскурней, а и по насъ жоны наши и дѣти и счатки и наслѣдники нашія и по насъ будучіе (во вѣки) вѣкомъ съ тыхъ дворовъ, якъ вышей стоитъ, маютъ полнити и тые десятины сполна давати. И въ томъ есьмо съ попы Спаскими и зъ Михайломъ и зъ Матфеемъ обмову удѣлали и они намъ за то сами же поднели въ кождый годъ и въ кождую недѣлю пять обѣденъ служити зъ молебны и зъ понахидами и акафистъ Пречистое по всѣ дни ажъ до живота своего; а по нихъ и иншіе попы такъ маютъ чинить въ пятницу за родители обѣдня, а въ вечеръ въ пятницу панахида, а въ суботу понахида и обѣдня за родители; а въ недѣлю молебенъ храму, обѣдня за здоровье, а въ понедѣлокъ обѣдня святу архистратію Михайлу за здоровье наше и всихъ христіанъ, то у великого Спаса у престола; а въ середу предѣлы Прѣчистое Богоматери молебенъ и обѣдня за здоровье наше; то все маютъ тые попы Михайло и Матфей, а потомъ будучіе и иншіе попы панихиды и молебены и обѣдни и по вся воскресенья акафистъ Пречистой Господини сполняти въ кождой недѣли годъ до года ажъ на вѣки. А еслибы который Михайло альбо Матей и по нихъ будучіе попы того правила въ чемъ не полнили, на томъ святительская митропольная вина, а отъ церкви пречъ Божой. А што отецъ нашъ и мы послѣ отца дали седѣнье попу Михайлу и огороды и на чомъ гумно стоитъ, на чомъ діаконъ седитъ, што есьмо ему дали поты въ церкви на Сонковщинѣ и ого-

роды. А я Григорій зъ братіею своею далисьми Фортунатово мѣстцо, гдѣ самъ Фортунатъ сидѣлъ, на церковь Божую св. Спаса, маетъ попъ тамъ сѣсти Матфей, а проскурня Фортунатовая тамъ же маетъ сѣдѣть и огороду на овощъ мѣти до своей смерти; а по ей смерти тое сѣдѣнье и то на церковь же, а по ней маютъ попы сорокоустъ одпѣти тые сѣдѣнья на церковь Божую вѣчно, потымъ и діакону и проскурнью и въ оныхъ будучимъ попомъ и діакономъ зъ проскурнею; а проскурня завжды свѣчи сукати маетъ и продавати, попъ и діаконъ продавати свѣчъ кромъ на тые света въ церкви на великого Спаса празника, а на Успеніе Пречистое, а св. Миколы, а св. Юрія, а на св. Пятницы маютъ попъ и діаконъ свѣчи продавати, а по вси дни не маютъ попы и діаконъ свѣчъ продавати, только проскурница. А што о празницѣ зъ ярмарку позвонного, пѣнези тые вси дали есьмо на церковь на кутію и на вино и на ладанъ. А на твердость всего (въ) святое евангеліе вписали есьмо. А еслибы хто зъ насъ и по насъ будучій зъ того не выступилъ и будемъ мы и по насъ будучіе то все пополняти маютъ, благодать, милость великого Бога и Спаса нашого и Пресвятое Его Матери и всихъ святыхъ на насъ и царство небесное во вѣки вѣковъ! А если бы хотѣлъ зъ насъ хто тое взрушивати, або и по насъ будучіе и того не полнити, што вышисано во святомъ евангелии семъ, да будетъ неблагословеніе отъ митрополиты; въ будущемъ вѣцѣ буде имъ добро хто полнитъ давати будетъ на вѣки десятины. Я Василій Воротынецъ, дворанимъ короля его милости Жикгимонта, далъ есьми десятину зъ отчиста зъ двора своего изъ Свяцка; а маютъ тую десятину каждого году давати, а по моимъ животѣ и жона моя и дѣти мое маютъ давати, и кому се останетъ тое имѣнье и тотъ маетъ давати во вѣки вѣковъ ку святому Спасу на Балю; а хто того не будетъ полнить и десятины не будетъ давать, тотъ да будетъ проклятъ. А за то попы маютъ за насъ Господа Бога просить и по нашомъ животѣ маютъ насъ помнеть. Я Хатіанъ Шенбель и обмовивши есьми зъ паномъ Богданомъ—конюшимъ Городенскимъ и зъ братіею своею старшими и меньшими и ихъ призволеньемъ, дали есьми землю свою на имя Пашковчизна и десятину отъ жита и отъ всего своего паханья, отъ кождого ярива зъ того дворца моего, што подлѣ Нѣмна. Предѣлъ святого Миколы, который предѣлъ подле церкви святого Спаса на Бали, язъ постановилъ самъ зъ дозволеньемъ отца ихъ милости небощика пана Грицка, и на проскуры полъ бочки пшеницы и тую землю вышейписаную Пашковщизну и десятину зуполна на предѣлъ святого Миколы даю вѣчно; маютъ попы Бальскіе держати вѣчно и діаконъ ку той церкви Божой святого Миколы, а я вжо въ тую землю не маюсе вступати, ани отнимати, ани моя жона, ани дѣти мое, ани близкіе мои, а десятину отъ жита и одъ ярива всякого и отъ пшеницы и гречихи и отъ овса и яривы и полу бочки пшеницы на проскуры. То все вышейписаное сполна давати въ кождый годъ, а по мнѣ жона моя и дѣти, зъчатки и наслѣдники мое во вѣки вѣковъ маютъ тую десятину сполна и полъ-бочки пшеницы на проскуры, або кому дворъ тотъ мой достанется послѣ моего живота, кому кольвекъ будетъ, и той маетъ давати тую десятину вышейписаную зуполна; а тые священики Бальскіе маютъ за наше здоровье Господа Бога просить въ каждой недѣли годъ до году въ четвергъ обѣдню пѣти до святого Миколы; а еслибы я хотѣлъ, або по мнѣ жона моя, або дѣти на-

шіи, альбо близкіе нашіе, хто кольвекъ будե хотѣли, тую землю Пашковщизна отнимати отъ церкви Божей и десятины зуполна и на проскуры пшеницы не дати, таковый отъ Бога проклятъ и отъ отца св. Миколы. А при томъ мѣстѣ Бали и тому добро свѣдомы вельможные панове: панъ Иванъ Семеновичъ Сапѣга—секретарь господара короля его милости Жигмунта; воевода Витебскій и Брацлавскій, панъ Мартинъ а панъ Ѳедоръ Богдановичи Хрептовичи; а князь Андрей, а князь Семенъ Ивановичи Черскіе; а панъ Кондратъ Ивашковичъ—намѣстникъ Городенскій вельможного пана Станислава Петровича, а панъ Василій Воротынецъ, а Васько Новогородецъ, а Митко Андреевичъ—бурмистеръ мѣста Городенского. И я рабъ Божій Авдей Протасевичъ—пекарь короля его милости Жикгмунта и зъ жоною своею Соломонидою, зъ дѣтми своими Григоріемъ и Кузьмою и зъ Климомъ и Максимомъ и зъ Ярошемъ и Киреемъ дали есьми десятину отъ жита и отъ гречихи и отъ овса на церковь св. Спаса до Бали, а дали есьми тую десятину и зъ дѣтми своими вѣчно на церковь. А еслибы хто зъ моего роду, сыновъ моихъ, того не сполнилъ и справедливе тое десятины верхписаной не дастъ, да будетъ проклятъ въ сей вѣкъ и въ будущій; а мы свещенники маемъ за ихъ здоровье Бога просить, а родителей поминати. Якимъ Хрищукевичъ и зъ дѣтми своими сынъ его, а зъ Петромъ дали есьми десятину отъ жита и отъ гречихи на церковь св. Спаса до Бали во вѣки вѣковъ; еслибы хто зъ моего роду сыновъ моихъ то не сполняли и справедливо десятину не дастъ, да будетъ проклятъ въ сей вѣкъ и въ будущій; а мы свещеницы маемъ за здоровье ихъ Господа Бога просить и родители поминати. Я Иванъ Непхай и зъ сыномъ своимъ Иваномъ дали есьмо на церковь божую св. Спаса до Бали земли своей на двѣ бочки на вѣки вѣкомъ; а свещенники маютъ за души наши поминати попы Бальскіе. Я рабъ Божій Михайло Грицковичъ зъ дѣтми моими Хведоромъ и Борисомъ, Якимомъ, Алексѣемъ, што предокъ нашъ Василей Воротынецъ давалъ десятину зъ Свяцка по десяти копъ жита, ино мы помысливши межи собою Богу на хвалу а намъ на здоровье маемъ давати зъ того имѣнія Свяцка десятину житную зполна, сколько нажнутъ отъ того жита десятая копа, отъ кождого десятка копъ по копѣ. И зъ тыхъ земль, што есьмо прибавилъ и прикупилъ, маю дати суполна десятину и зъ дворца своего Виртилишокъ также маю давати кождого году десятину отъ жита суполна на вѣки вѣкомъ. А по насъ будучіе и близкіе отъ нашого и счатки наши и хто одно будетъ по насъ тые имѣнія держати и тые маютъ давати, такъ яко и мы давали на вѣки вѣкомъ отъ жита суполна. А если того хто не сполнитъ, а десятины зъ тыхъ дворовъ суполна не будетъ давати ку святому Спасу до Бали, тотъ да будетъ проклятъ въ сей вѣкъ и будущій, аминь. Тысяча пятьсотъ двадцать шостого, Августа осьмнадцатого дня.

U tego funduszu autentyczne podpisy przy pieczęci ww. j. pp. aktorów temi wyrażają się słowy: Bohdan Hrynkiewicz—koniuszy, Jan Hrynkowicz, Łukasz Hrynkowicz, Marko Hrynkowicz, Michayło i Iwan Hrynkowiczy. Który to takowy fundusz z ruskiego przekopijowany, za podaniem onego przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1529 г.

Изъ книги 1779—1780 г., стр. 233.

4. Привилегія короля Сигисмунда I, подтверждающая дарственную запись Александра Ивановича Ходковича на земли, дарованныя Супрасльскому монастырю.

Roku tysiąc siedmset siedmdźiesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra wtórego dnia.

Przed aktami grodu powiatu Grodzieńskiego, stanowszy osobiście w Bogu przewielebny j. x. Teodozy Wisłocki, ordinis. sancti Basilii Magni, przywiley od nayiaśnieyszego króla jmci Zygmunta, na pargaminie ruskim charakterem pisany, ad acta podał, którego tenor sequitur estque talis:

Жикгимонтъ, Божію милостію король польскій, и проч. Чинимъ знаменито тымъ нашимъ листомъ, хто на него посмотритъ, або чтучи вслышитъ, нынѣшнимъ и на потомъ будучимъ, кому будетъ потреба того вѣдати. Поведилъ передъ нами маршалокъ нашъ, староста Берестейскій, Вилькійскій и Остринскій панъ Олександро Ивановичъ Ходковичъ, ижъ далъ къ манастыру своему церкви Благовѣщенія Пречистое, который справилъ на Супрасли, села свои, на имя Хвосты а Порослово а Клевино, а данники свои Форостово а Пузычи, со всимъ какъ ся въ собѣ маетъ, ничего на себе не зоставуючи, на вѣчность, и билъ намъ чоломъ, абыхмо то къ той церкви Божей дозволили ему записати и потвердили то нынѣшнимъ листомъ на вѣчность. Мы на чолобитіе его то вчинили, тые имѣнья вышейписаныи потвержаемъ тымъ листомъ нашимъ къ той церкви Божей и монастыру Супрасльскому вѣчно и непорушно; маетъ архимандритъ и старцы того монастыря тыи имѣнія держати со всимъ, какъ ся въ себѣ маютъ, и ихъ вживати по тому, якъ имъ панъ Александро далъ и въ листѣ своимъ описалъ, а предься въ моци и въ подаваньи его милости и потомкомъ его маетъ быти. А на твердость того имъ дали сесь нашъ листъ съ печатію нашою. Писанъ у Вильны, подъ лѣто Божего Нароженья тысеча пятьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Октебра двадцать третій день. Индикта третего.

U tego przywileiu konfirmacynego z pieczęcią woskową na sznurze iedwabnym czerwonym zawieszoną podpis króla jmci takowy: Sigismundus rex. Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięty y wpisany.

1635 г.

Изъ книги за 1723—1724 г., листы 203—205.

5. Фундушевая запись Богуслава Радивила на церковь св. Георгія въ Несвижѣ.

Князь Радивилъ симъ листомъ признаетъ вновь назначеннаго митрополитомъ священника къ его Несвижской церкви св. Григорія; утверждаетъ за нимъ 2 ув. и 8 морговъ фундушевой земли прежняго надѣла и 1 уволоку съ тремя крестьянскими семействами—новаго; кромѣ этого разрѣшаетъ священнику служить въ праздники пресвятой Богородицы обѣдни въ новоустроенной Несвижскими мѣщанами церкви.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego trzeciego, miesiąca Marca piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzienskim przede mną Zygmuntem Boufałem—podstolim Derpskim, podstarościm sądowym powiatu Grodzienskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego w. w. x. Lit., starosty Grodzienskiego ustanowionym, personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Jan Homolicki, prezbiter Nieswiski, fundusz od iasnie w. xiążęcia imci Albrichta Radziwiła, kasztelana Wilenskiego, cerkwi ruskiey w mieście Nieswiżu będącey, zdawna przez iasnie oświeconego xięca imści oyca tegoż iasnie oświeconego xiążęcia imści założoney, uczynioney y wieczyscie służącey, ad acta podał potrzebuiąc, aby był przyięty y wpisany, który za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc tali tenore sequitur:

Albricht Władysław Radziwił, xiąże na Ołyce y Nieświeżu, hrabia na Szydłowcu y Miru, kasztelan Wilenski, starosta Szerszowski, oznaymuiemy tym listem naszym, komu by o tym wiedzieć należało, iż maiąc my cerkiew ruską w mieście naszym Starym Nieswiżskim od bramy Wilenskiey po prawey ręce przeciwko oyców Bernardynów z cmentarzem, iako się teraz sam w sobie ma, fundowaną z dawna od świętobliwey pamięci xiążęcia imci pana oyca naszego założenia świętego Jerzego, do którey gruntu pasznego przynależą włok dwie, ma miedzy nowomieyskiemi włokami wedle świętego Michała y ogrody dwa na nowym mieście przy cerkwi starey świętey Przeczystey, wedle gumien nowomieyskich z placem Parchimowskim, przeciwko teyże cerkwi starey y tych że ogrodów zaścianek starodawny cerkowny s kraiu gruntu folwarku naszego Nieświzkiego, na którym mieszczanie Nowomieyscy ciała zmarłych chowaią, łąka też sianożęci nazwana za Popową górą, zdawna do tey cerkwi przynależące, w Jacowym Huhle, z jedney strony od folwarka Trybuszkowskiego gruntu oromego, z drugiey strony od sianożęci tegoż folwarku, trzecią y czwartą stroną do błota dzikiego Sławkowskiego, którey sianożęci czyni z poroślami chrostowemi morgów osim, których tych dobr y pożytkow wszytkich cerkiewnych dawniey nieboszczykowie swieszczenicy Nieświscy iako wżywali y ten też bywszy świeszczenik ociec Eustachi Kamiński używał, na którego mieysce ociec Rucki, metropolita Kiiowski za zaleceniem

zesłał swieszczenika oyca Bazylego Maliszkiewicza, którego my do tey cerkwi przyiowszy, te wszystkie grunta wyż pomienione daiemy y puszczamy w dzierżenie y w spokoyne używanie aż do żywota iego, a po nim y sukcessorom onego. Aże ten świeszczenik donosił nam prożbę swą, iż na tym słusznego wychowania sobie y na sługi cerkiewne mieć nie może, iako nam niektórzy dali sprawę, tedy za przyczyną onych z dobrey woli y łaski naszey nadaiemy ieszcze nadto włokę osiadłą w siele Kaczanawiczach, zaraz z kraju przyiazdu Nieświskiego, na której włoce chłopów iest trzech, mianowicie: Szczesnego i Żdana Duplow na puł włoczu mieszkaiących, Thomasza Chałomowicza na puł włoku siedzącego, których tych poddanych na tey włoce z ich żonami, dziećmi y wszystko maiętnością onych temuż świeszczennikowi przy cerkwi świętego Jerzego mieszkaiącego daiemy y puszczamy wiecznemi czasy, pozwalaiąc onemuż w każdym roku po dwakroć skład miodowy po dziesięciu miednic sycić, a wosku od tego miodu na postaw na świcę ma dawać, tudzież y drew leżących y łuczywa na opał domu iego za kwitem namiesnika naszego Niświskiego, tam gdzie na zamek około cegielni brać. A świeszczenik pomieniony y po nim sukcessorowie tego wszytkiego zażywaiąc, służbę Bożą cerkiewną według zakonu greckiego w niey będąc odprawować, za nas y za dom nasz Pana Boga prosić powinni będą, nie czyniąc inszey powinności służby do zamku, podatków y nikomu. Do tego waruiemy tym listem naszym, iż co temi czasy cerkiew iest nowo zbudowana na nowym mieście od mieszczan naszych Nieświskich za ofierowanie czasu powietrza, tedy y tę w moc temuż swieszczenikowi wyż pomienionemu y sukcessorom onego daiemy y postępuiemy; a że ta cerkiew żadnego nadania o tych mieszczan nie ma, wolną to onemu w tey cerkwie kiedy chcieć nabożeństwo odprawować, zwłaszcza na święta wszytkie Panny Przenayświętszey. Y na to daliśmy ten list pomienionemu świeszczenikowi Bazylemu Mieleszkiewiczowi z przyłożeniem pieczęci y z podpisem ręki własney. Dat. w zamku naszym Mińskim, dnia dwodziestego siodmego Januarij, roku tysiąc sześćset trzydziestego piątego.

U tego funduszu przy pieczęci iaśnie oświeconego imci pana xiążęcia Radziwiła podpis ręki temi słowy z iedney strony pieczęci: Albricht Władysław Radziwił ręką własną; z drugiey zaś strony pieczęci subscriptia takowa: stwierdził Alexander Ludwik Radziwił. Na boku zaś tego funduszu coroboratii ręką własną iaśnie oświeconego imci xiążęcia Radziwiła, podkanclerza w. x. Lit. takową: stwierdzam te prawo we wszytkim Karol Stanisław xiąże Radziwił, podkanclerzy w. x. Lit. Który to takowy fundusz, przez osobą wyż wyrażoną do akt podany, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego ze wszytką w nym wyrażoną rzeczą przyięty y wpisany.

1644 г.

Изъ книги за 1715 г., листъ 796.

6. Привилегія Городненскому архимандриту Евстафію Пѣшковскому, по которой церковь въ имѣніи Бакшта отдана ему въ пожизненное владѣніе и на всегда приписана Городненскому монастырю.

Король Владиславъ IV, по просьбѣ Городненскаго архимандрита Пѣшковскаго, присоединить къ Городненской архимандріи церковь въ им. Бакштахъ, пришедшую въ упадокъ отъ небрежности православнаго духовенства, принимая во вниманіе какъ затраты архимандрита на ея возобновленіе, такъ и нравственное благо для пасомыхъ, соглашается на просьбу архимандрита; передаетъ ему церковь въ пожизненное вѣдѣніе и присоединяетъ къ Городненской архимандріи.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Decembra cztyrnastego dnia.

Na urzędzie iego królewskicy mości grodzkim Grodzieńskim, przede mną Janem Jerzym Grothuzem — podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imć pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter wielmożny w Bogu przewielebny imć xiądz Wawrzyniec Drucki-Sokolinski—opat Grodzieński, audytor arcybiskupstwa Połockiego y całey Rusi Białey, przywiley na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną ad acta podał w te słowa:

Władysław czwarty, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy. Przełożono nam iest przez panów rady y urzędniki nasze, imieniem wielebnego Eustachiego Pieszkowskiego—archymandryty Grodzieńskiego, iż cerkiew uniacka we wsi naszey Baksztach rzeczoney, w powiecie Lidzkim będąca, która przeszłych czasów w dzierżeniu popów różnych będąc, przez niedozór ich znaczne spustoszenie odniosła, a w zawiedowaniu dusz sobie powierzonych wielkie działo się niedbalstwo, nie dawnymi czasy przez pomienionego archymandrytę kosztem iego własnym niemałym nakładem, a to za zleceniem sobie listownym od wielebnych w Bodze mitropolitów Kijowskich y wszystkiey Rusi zbudowana iest y na ten czas w dzierżeniu iego zostawa, z wielkim chwały Bożey tamże pomnożeniem, y z wygodą parafianów tamecznych; y wniesiona iest za nim do nas gorąca prożba, abyśmy go przy dzierżeniu pomienioney cerkwie dożywotnie zachowawszy onę, do archymandrytstwa Grodzieńskiego przyłączyli; którą to prożbę my słuszną być uważywszy, zwłaszcze że ta cerkiew będąc pod władzą przełożonych, to co się przeszłych czasów wszystko zaniedbało, za pilnym dozorem naprawić, y powetować może: więc maiąc wiadomą dobrze pobożność y przykładne postępki tegoż wielebnego archymandryty, tudzież na koszty y nakłady iego miłościwie respektując, nie tylko iego samego tym listem naszym przy spokoynym dzierżeniu tey cerkwie y używaniu dwóch włok w pewnym ograniczeniu

zdawna do niey należących, do ostatniego kresu życia iego zachowuiemy, ale też wiecznymi czasy do archymandryctwa Grodzieńskiego przyłączamy tęż cerkiew z dwiema włokami y wszelkiemi tey przynależnościami, zdawna tamże należącymi tak, iż następujący po nim sukcessorowie archymandrytowie Grodzieńscy, oraz y tę cerkiew Bakszciańską ze wszystkiemi iey należnościami, bez wszelkiey przeszkody dzierżeć, y zawiadować maią, y wolni będą swieszczenika tamże w niey będącego dobrego, przykładnego y koło dusz ludzkich pilnego chować y powodować. Na co, dla lepszey wiary, list ten ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset cztyrdziestego czwartego, panowania naszego polskiego dwunastego, szweckiego trzynastego roku.

U tego przywileiu, przy pieczęci podpis ręki temi słowy: Wladislaus rex. Drugi podpis z drugiey strony pieczęci iaśnie wielmożnego imć pana refendarza w te słowa: Stanisław Naruszewicz — referendarz y pisarz. Który to ten przywiley, za podaniem onego przez osobę wyż mianowaną do akt iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisany.

1721 г.

Изъ книги за 1723—1724 г., листъ 1015.

7. Изъявленіе согласія Супрасльскаго монастыря на принятіе фундуша Кузницкой церкви отъ Сумилишскаго староста Мицуты.

Монахи Супрасльскаго монастыря симъ обязательствомъ свидѣтельствуютъ, что, съ разрѣшенія Кіевскаго митрополита, они согласились взять отъ Сумилишскаго старосты Мицуты и его жены фундушъ въ Трокскомъ повѣтѣ на Кузницкую церковь на слѣдующихъ условіяхъ: монахи должны каждую недѣлю служить двѣ обѣдни и читать литію, одну обѣдню за предковъ дателей, а другую за нихъ самихъ; должны также жить въ Кузницахъ; датели должны передать монахамъ инвентарь фундуша и дарственную запись, или же въ замѣнъ оныхъ обязательство на *шесть тысячъ злотыхъ*. Въ случаѣ неисполненія условій съ той или другой стороны, сторона обиженная имѣетъ право доискиваться своего судомъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Oktobra siódmego dnia.

Na roczkach sądowych Oktobrowych grodzkich Grodzieńskich, porządkiem prawa pospolitego statutu w. x. Lit. et coaequationis iurium roku, miesiąca y dnia wyż pisanego w Grodnie sądzących się, przed nami Zygmuntem Boufałem—podstarościm, Jakubem Chreptowiczem—miecznikiem y sędzią Dobrogoskim, Kazimierzem Bouffałem—pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie oświeconego Michała na Klewaniu y Żukowie xiążęcia Czartoryskiego, kasztelana Wileńskiego,

starosty Grodzieńskiego ustanowionemi, stanowszy personalnie ww. imci xiądz Inocencyusz Charkiewicz, wikary opactwa Supraskiego, imieniem j. w. imci xiędza Leona Kiszki—metropolity całey Rusi, opata Supraskiego, iako y wszystkich ichmcw xięży consultorów Supraskich acceptacyą funduszu Kuznickiego na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną, iakoż y od osób w nim wyrażonych daną imści panom Micutom, starostom Sumiliskim, przyznali y do akt, aby była wpisana podali, de sequenti tenore:

Ja Józeph Żylka, podnamiesniczy y konsultor opactwa Supraskiego, ia Felicyan Rzełkowski—kaznodzicia Supraski, ia Gerwazy Kisczyc, konsultor Supraski, ja Alexy Płoszkiewicz, konsultor Supraski, ja Joachim Pieszko, konsultor Supraski, na podpisach rąk naszych wyrażeni, iak ex consensu literali i. w. imści xiędza Leona Kiszki, arcybiskupa metropolity Halickiego, Kijowskiego y całey Rusi, episkopa Włodzimirskiego y Brzeskiego, archimandryty Kijowopeczerskiego y Supraskiego, iako y braci naszych zakonnikow opactwa Supraskiego, mutuo assensu akceptując piisimum opus wielmożnych ichmśćw panów Kazimierza Micuty y Zofiey Godlewskiey Mucuciney, małżąków, starostów Sumiliskich. opisuiemy się, iż za zapisanie maiętności nazwaney Prepunty, w woiewodztwie Trockim w powiecie Grodzieńskim leżącey, do funduszu Kuznickiego akomodawaney mamy po odebraniu — w naszą possesyę pomienionych dóbr, co tydzień dwie mszy święte odprawować w tey że cerkwi Kuznickiey, iedną za dusze onych antecessorów ichmśćw, to iest ichmśćw panów Jerzego, Konstancyey, Zofij Micutów y dzieci onych zmarłych ofiaruiąc, drugą poko ichmść panowie Micutowie, starosty Sumiliskie, małżąkowie, żyć będą ad intentionem onych pro remissione peccatorum, a po długim życiu ichmśćw in perpetuum oraz dnia każdego litanię czytaną do Nayświętszey Panny cerkwi za dusze zmarłe, żadnego ratunku nie maiące, odprawować obowiązujemy się; to iednak cavemus, ażeby przy podaniu Prepuntów ichmść panowie starostowie Sumiliscy małżąkowie inwentarz zpólnie z ograniczeniem y dawnym dzielczym listem przy intromissyey nam odali, a ieżelibyśmy pomienioney obligacyi naszey ex qua causa, lubo quo fato zadość nie uczynili in omnibus punctis et paragraphis tey naszey acceptowaney fundacyey, przeto nullitatem et privationem tego funduszu uznawamy y wszytkie prawa, które kolwiek mamy sobie dane od wielmożnych ichmśćw panów Micutów—starostów Sumiliskich, małżąków, ad manus ichmśćw sine ulla disquisitione in qvo libet foro et iuditio oddać tenemur; a ponieważ in vim tey obligatiey mamy sobie prawo zastawne, dane na sześć tysięcy złot. polskich currentis monetae na tey że maiętności Prepuntach od wielmożnych ichmśćw panów Kazimierza y Zofiey Micutów, starostów Sumiliskich, małżąków, przy zachowaniu wieczności na ichmśćw pomienionych, tedy za oddaniem sześciu tysięcy złt. polskich currentis monetae funduszowi Kuznickiemu non in aliam apprehensionem obracać nie mamy, ieno lub na wieczność lub na zastawę majętność pomienioną summę dawszy, przytym że funduszu Kuznickiemu lokować mamy, iednak za oddaniem summy sześciu tysięcy złotych polskich currentis monetae przez wielmożnych ichmśćw panów Kazimierza y Zofią Micutów, starostów Sumiliskich, małżąków, iak maiętność Prepunty z wsią Butolecami, iako y prawa ichmśćw panów Kazimierza y Zofiey Micutów, starostów Sumiliskich, dane y powrócić ichmśćm panom Kazimierzowi y Zofiey Mi-

cutom, starostom Sumiliskim, małżąkom, tenemur, z tą iednak prekaucyą, iako y wprawie od ichm. panów Kazimierza y Zofiey Micutów nam dany warowaną, cokolwiek zaś nad inwentarz iak w przysposobieniu poddaństwa, iako y zapomożeniu onych wydamy, to wszystko in termino zachowanego okupna ichmść panowie starostowie Sumiliscy, małżąkowie, refundere nam powinni. A tak my omnes consultores klasztoru Supraskiego ex assensu literali i. w. imci xiędza arcybiskupa metropolity do tey acceptowaney fundacyey z uproszeniem wielmożnych ichmściw panów pieczętarzów rękoma naszemi z listem na przyznanie danym, przy pieczęci klasztorney podpisuiemy się. Pisan in fundo loci w Kuznicy, dnia dwudziestego ósmego miesiąca Marca, roku Panskiego tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego.

U tey akceptacyey funduszu Kuznickiego podpisy rąk tak samych aktorów, iako ichmściw panów pieczętarzów przy pieczęci klasztorney takowemi sequuntur słowy: x. Jozafat Żyłka—podnamiesniczy konsultor opactwa Supraskiego; x. Felicyan Rzełkowski—z ś. B. W. kaznodzieia Supraski; x. Gerwazius Kiżczyc ś. Bazyl. W. consultor Supraski, mp.; x. Alexy Płoszkiewicz—zakonu ś. Bazylego W. consultor Supraski mp.; x. Joachim Pieszko—zakonu s. Bazylego W. consultor Supraski. Ustnie proszony pieczętarz od w. ichmściw x. con. Supraskiego Bazylianów consultorów, do tey akceptacyey funduszu Kuznickiego, danego w. ichmścm panom Micutom, małżąkom, podpisuię się. G. J. Kotowicz—ł. w. x. Lit., star. Grodz., p. iego k. mci. Ustnie oczewisto proszony pieczętarz od w. ichmściw x. Bazylianów consultorów Supraskich do tey akceptacyey funduszu podpisuię się: Jan Zygmunt Wal—chorąży powiatu Grodzieńskiego. Ustnie oczewisto proszony pieczętarz od osób wyż wyrażonych do tey akceptacyey funduszu podpisuię się Józef Wal—chorąży powiatu Grodzienskiego, starosta Franborski. Która to akceptacya funduszu Kuznickiego za podaniem oney przez wyż pisane osoby y przyznania onych do akt iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1702 г.

Изъ книги за 1715 г., листъ 10.

8. Частное письмо Яна Оржеховскаго къ игуменьи Городенскаго монастыря базиліанокъ.

Янъ Орѣховичъ проситъ извиненія у игуменьи базиліанокъ, что онъ не можетъ по условію сейчасъ же возвратить ей занятыхъ у нея денегъ; причиною тому служатъ съ одной стороны современныя безпокойства, а съ другой—недоставка товаровъ изъ Пруссіи. Орѣховичъ обѣщаетъ уплатить игуменьи слѣдуемую сумму тотчасъ по полученіи товаровъ. Вмѣстѣ съ письмомъ посылаетъ еще 7 щукъ; больше обѣщаетъ прислать во время метанія икры.

Roku tysiąc siedmset pietnastego, miesiąca Januarii siódmego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim, przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana

Hrehorego Józefa Kotowicza — łowczego w. xięstwa Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter wielebny oyciec Michał Siemicz—komendarz katedralny cerkwi soborney, to iest, imieniem w Bogu wielebney ieymości panny Elżbiety Łasowny—reguły s. Bazilego starszey konwentu Grodzieńskiego, list prywatny, pisany od imci pana Jana Orzechowicza do w Bogu zeszłey z tego świata ieymości panny Ludgardy Kozłowickiey — starszey na ten czas będącey tegoż konwentu pomienionego, na rzecz w nim wyrażoną służący, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, y aby był przyięty y w xięgi zapisany affektował, który za przyięciem od słowa do słowa do xiąg tak się w sobie ma:

W Bogu przewielebna, mnie wielce mościa panno starsza zakonu s. Bazylego W. konwentu Grodzieńskiego y dobrodzieyko! Nayniższym ukłonem moim veneruie wmość pannę dobrodzieykę, którey będąc dłużnikiem y pewnego ode mnie długu, że na terminie nie odwożę, pokornie wybaczyć upraszam, bo zaś tę summę w nadzieii łaski wmość panny w towary moie Pruskie włożyłem, z których kraiów za nayprędszym powrótem da Bóg moim wmość pannie uiszcić się submittuię, dokąd w tych dniach wyieżdżać sobie życzę; a iużbym y zieździł dotąd, gdyby mię niebezpieczeństwa teraznieysze nie zatrzymywały, w tym osobliwo dobrodzieykę moią wmość pannę ubezpieczam przy obligu mym tym listem, iako cerografem, na siebie danym, ubezpieczam, że za powrótem moim wmość panny wola czy pieniądzę brać, czy też kwotę od nas y od tey summy, tak bardzo małą y świątobliwą przyiąc zechcesz, w tym mię y z nayniższymi usługami naszemi z małżąką moią w łaskę nieodmienną dobrodzieyki naszey miłościwey zaleciwszy, zostaię wmośćp anny dobrodzieyki nayniższym sługą y podnóżkiem.

Podpis u tego listu ręką własną pisany: Jan Orzechowicz.

Post scriptum. Małżonka moia wespół zemną niżuchno kłania wmość panie dobrodzieyce miłościwey. Data u tego listu: Żoruchowicz. Szóstego dnia Marca, roku tysiąc siedmset wtórego. Ryb szczupaków siedm posyłamy, tylko teraz, a iak da Pan Bóg nastąpią nerosty, będziemy znali. U slad nasz tytuł zaś na tym liście takowy: W Bogu przewielebney ieymci pannie Ludgardzie Kozłowickiey, reguły ś. Bazylego W. konwentu Grodzieńskiego starszey, moiey dobrodzieyce miłościwey należy. Który to takowy list, za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisany.

1704 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 912—913.

9. Фундушовая запись Супрасльскимъ базиліанамъ въ пользу Кузницкой церкви.

Христофоръ Мицута, Гродненсьій подкоморій, симъ листомъ завѣщаетъ Супрасльскимъ базиліанамъ фундушъ находящейся въ его имѣніи Кузницахъ церкви; но при этомъ онъ исключаетъ 4-хъ крестьянскихъ *подростковъ* вслѣдствіе ихъ воспитанія и понесенныхъ на нихъ издержекъ. Подростковъ этихъ онъ даритъ своему сыну; а въ обезпеченіе неприкосновенности своей воли, полагаетъ заруку въ 2,000 тынфовъ противъ стороны нарушившей запись. Владѣніе фундушемъ должно перейти къ базиліанамъ послѣ смерти фундатора.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Nowembra dwudziestego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter imci pan Kazimierz Mieczkowski, sługa wielmożnego imci pana Micuty—podsędka Grodzieńskiego, zapis na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną ad acta xiąg grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był przyięty y w xięgi wpisany, który, za przyięciem od słowa do słowa wpisuiąc, tak się w sobie ma:

Ja Krzysztoph Micuta, podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, wiadomo czynię tym moim dobrowolnym excepcyjnym zapisem każdemu, komu by o tym tak teraznieyszego, iako y na potym następuiącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż co ja podkomorzy Grodzieński maiąc cerkiew w Kuznicy, w powiecie Grodzieńskim, na funduszu moim y ichmćw panów Adama y Karola Micutów, synowców moich, dla pomnożenia chwały Bożey osobliwym moim zapisem, do tegoż pomienionego funduszu Kuznickiego y cerkwi tameczney, maiętność moią nazwaną Sterpeyki, w powiecie Grodzieńskim leżącą, z poddanemi y ze wszystkiemi do niey należącemi przynależytościami, na wieczne czasy w Bogu przewielebnym ichm. xięży Bazylianom conventu Supraskiego, funduiąc onych przy tey cerkwi Kuznickiey, zapisałem, a iednak sobie dożywocie zachowałem, a zachowawszy dożywocie w possesią y dzierzenie do żywota moiego miłemu synowi moiemu imci panu Kazimierzowi Floryanowi Micucie, podkomorzycowi Grodzieńskiego, ustąpiłem, który to pomieniony imci pan syn mόy, maiąc mianowaną maiętność Sterpeyki w possessyi swoiey, z poddanych tamecznych czterech wyrostków do posługi dworskiey wyćwiczył, których ćwicząc, że niemały koszt łożył y starania wielkiego dokładał, tedy pomienionych poddanych, czterech wyrostków, iednego Piotra Wołyńca, syna Jana Wołyńca, drugiego Stefana Wołyńca, syna Marcina Wołyńca, trzeciego Macieia y czwartego Stanisława Illutów, synow Wasila Illuty, od maiętności Sterpeyków y funduszu Kuznickiego wymuię, wyłączam y excypuię, a do maiętności Ło-

sosna nazwaney na usługi syna mego wiecznemi czasy przyłączam, zapisuię y daruię. A iuż od daty tego mego excepcyinego zapisu, ja sam podkomorzy do żywota mego żadney w dzierzeniu pomienionych cztérech wyrostków przeszkody czynić nie mam y po żywocie moim mianowani ichmść xięża Bazyliani conventu Supraskiego, żadnego y naymnieyszego przystępu do upomnienia się onych wyrostków nigdy mieć nie powinni będą, pod zapłaceniem zaręki dwuch tysięcy tynfów. O którę zarękę wszelkiego sądu prawa y urzędu ziemskiego grodzkiego, głównego trybunalnego, assesorskiego et in casu interregni y kapturowego, tak też żadnego nie excypuiąc, sam siebie y każdego turbatora ten móy zapis naruszaiącego pozwać lub zakazem zakazać pozwalam. Gdzie ja będąc zapozwany lub zakazem zakazany, nie wymawiaiąc się żadnemi, by nayprawnieyszemi przyczynami, stanąć, a stanowszy żadnych nie zażywaiąc, by nayprawnieyszych dylacyi, zarazem usprawiedliwić się mam y od każdego turbatora bronić, zastępować, tak też móy zapis stwierdzić powinien będę, a za naruszenie onego mianowaną za rękę wespół z szkodami y nakładami prawnemi, nie schodząc z sądu zapłacić powinien będę. Y na tém ja, dawszy ten móy dobrowolny excepcyjny zapis, ręką moią własną podpisalem, ichmśćw panów pieczętarzów o podpisy rąk uprosiłem. Pisan w Łososnie, roku tysiąc siedmsetnego czwartego, miesiąca Augusta ośmnastego dnia.

U tego scriptu podpisy rąk tak samego aktora, iako y ichmśćw panów pieczętarzów temi słowy: Krzysztoph Micuta—podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, ręką swoią. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wielmożnego imci pana podkomorzego Grodzieńskiego do tego zapisu podpisuię się: Stanisław Sopocko—łowczy Grodzieński. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wielmożnego imci pana Krzysztopha Micuty—podkomorzego powiatu Grodzieńskiego podpisuię się do tego excepcyjnego zapisu: Matheusz Antoni Łotcz — namieśnik Kuznicki ręką swą. Który to ten zapis, za podaniem onego przez osobę wierzchu mianowaną do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisany.

1707 г.

Изъ книги за 1730 г., стр. 751—752.

10. Подтвержденіе фундушовой записи администратора имѣнія Заблудова Михаловскаго на церковь въ селѣ Потокѣ.

Администраторъ Заблудовскихъ имѣній кн. Радивиловой сею записью подтверждаетъ фундушъ бывшей церкви Тополянской новопостроенной церкви въ селѣ Потокѣ. Церковь эта возникла слѣдующимъ образомъ: князь Радивилъ уступилъ свои Заблудовскія имѣнія *заставнымъ правомъ* Мѣринскому; послѣ этого они перешли къ Александровичу, который православную церковь въ селѣ Тополянахъ передѣлалъ въ уніятскую. Прихожане, не желая переходить въ унію, построили себѣ новую церковь въ селѣ Потокѣ. Администраторъ Михаловскій согласился на открытіе этой церкви и далъ презенту Барановскому на право быть священникомъ при этой церкви. Затѣмъ онъ подтвердилъ этой новой церкви фундушъ, съ условіемъ, впрочемъ, окончательнаго утвержденія онаго княгиней Радивиловой, какъ владѣтельницей этихъ имѣній.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego, miesiąca Oktobra czternastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego—pisarza w. x. Lit. Grodzieńskiego Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanowszy personaliter imść xiądz Thomasz Baranowski, prezbiter cerkwi Potockiey, dokument teyże cerkwi służący, na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną, ad acta grodu Grodzieńskiego podał de sequenti tenore: Z wyrazney woli nayiaśnieyszego xięcia imci Neyburskiego będąc zesłany do dziedzicnych dóbr nayiaśnieyszey xiężney ieymć dziedziczki, paniey moiey miłościwey. w wielkim xięstwie Lit. zostaiących, w powiecie Grodzieńskim leżących, to iest do maiętności nazwanych Zabłudowia, ia niżey na podpisie wyrażony do dalszey approbaty tych że nayiaśnieyszych panów moich miłościwych, oznaymuię tym moim listem.

Iż od nayiaśnieyszego xięcia imci, pana mego, protunc maiąc w teyże samey maiętności administracyą, pod którą w Bogu wielebni ichmość oo. Bazylianie monastyru Zabłudowskiego, przede mną list fundationis cerkwi w Topolanach będącey, która była w kollacyey ś. p. iaśnie oświeconych xiążąt ichmościów Radziwiłów, pokładali y praezentowali, podaiąc te dokumenta, że iaśnie oświecony xiąże imci pan woiewoda Wileński te dobra Topolany, w których ta cerkiew fundowana była, zastawnym prawem puścił imć panu Mierzyńskiemu, do którey cerkwi poddani nayiaśnieyszego xięcia imści ze wsiów Potoki, Hwozney, Zylwickiey Woli należąc, niemało kosztu za zbudowanie wyż rzeczoney cerkwi, na apparata, xięgi, dzwony y inne splendory cerkiewne ważyli; po zeyściu znów z tego świata imć pana Mierzynskiego w. imć pan Alexandrowicz—marszałek Grodzieński, tym-że prawem zastawnym te dobra Topolańskie otrzymał, za którego imci dzierżawą y tę cerkiew Topolańską, która była w kollacyey ab antiquo nayiaśnieyszey xiężney ieymci religiey staro-

żytney greckiey; zostawszy dzierżawcą na unią obrócił. Pomienione tedy wsi nayiaśnieyszey xiężney ieymci, nie chcąc wiary starodawney graeckiey narażać, wszystkich kosztów swoich na cerkiew Topolańską spendowanych, supplikowali do iaśnie wielmożnego imć pana woiewody Wileńskiego—hetmana w. x. Lit., iako na ten czas tych dobr wyżmienionych opiekuna, którego widząc napis, że pozwolił we wsi nazwaney Potocce cerkiew dla ludu, tey wiary starożytney trzymaiącego się, zbudować y świeszczenika w tey że cerkwi dla odległości mieysca od miasta Zabłudowia swego mieć, która cerkiew ex zelo ludzi tego nabożeństwa zbudowana, praezbitera nieboszczyka oyca Hrehorego Andrzeiewicza za prezentami danemi miała, po zeyściu którego, za administracyey moiey za uproszeniem przez mężów y ludzi tey pomienioney parafiey Potockiey y zgodnym obraniem pana Tomasza Baranowskiego na kapłaństwo, aby iako zchodząc z tego świata ludzie bez sakramentów świętych, tak oraz y małe dziatki bez chrztu świętego nie były, ia, imieniem nayiaśnieyszey xiężney ieymci, paniey moiey miłościwey y dziedziczki tych dóbr, wydałem pomienionemu panu Thomaszowi Baranowskiemu praezentę na kapłaństwo, in vim tego, żeby przy oltarzu pana Boga tak za dobre zdrowie nayiaśnieyszych xiążąt ichmość, iako y zadługoletnie panowanie ustawicznie prosił, a potym po poświęceniu pomienionego oyca Baranowskiego na kapłaństwo do tey cerkwi na praezbiterowstwo u iw. imci xiędza mitropolity Kiiowskiego wyprawiłem, zaleciłem y ustanowiłem. Potym sam swoią osobą ziechawszy y barzo mieysce szczupłe na pomienioną cerkiew y cmentarz na iednym tylko półwłoczku zważywszy, a blizko tey że cerkwi pusty półwłok obok leżący, gdzie żaden poddany nie mieszkał, obaczywszy, do tey półwłoki cerkiewney y ten półwłok pomienionemu oycowi przydałem z naddatkami, oraz do tey iuż całey włoki należącemi, a to na zamian drugiey półwłoki, która na końcu wsi Potoki na cerkwi była dana, dla tego że nie w iednym mieyscu był pomienionemu oycowi grunt naznaczony, pozwalaiąc na restauracyą cerkwi y grodzenia cmentarza, iako y plebanii z puszczy nayiaśnieyszey xiężney ieymci, temuż świeszczenikowi, drzewa ile potrzeba wywieść szergów drew cztyry za wsią Potoką przy morgach Hwoznieńskich po oycu Mikołaiu Bokiewiczu, bywszym świeszczeniku Topolskim w gruntach nayiaśnieyszey xiężney ieymci będących, a teraz pustych będących wakuiących y te temu swieszczenikowi oddaią, dwa morgi sianożętne pod wsią Hwozną, co Wasil Demianuk za żywota swego temuż świeszczenikowi legował y te przy nim zostawać maią; przed wsią znowu Kołpakami w Kośmynie pustych zdawna zarosłych morgów trzy, te na sianożęć temuż świeszczenikowi wyrobić pozwoliłem, która wyż rzeczona włoka z naddatkami y pomienione morgi w dzierżeniu oyca praezbitera wyż mianowanego będące od wszelkich in genere ciężarów maią bydź wolne, dziesięcinę, iako przed tym do cerkwi Topolańskiey poddani oddawali, tak y teraz do Potockiey pomienione wsi, oraz y z Nowey Woli y s Toczką, iak lata woli za siedzenia Nowym Wolanom wydą, wraz z drugiemi wsiami po szanku żyta dawać maią. Co wszytko do dalszey woli, łaski y approbaty nayiaśnieyszey xiężney ieymci dziedziczki zachowawszy, ręką się moią przy pieczęci podpisuię. Dan w Zabłudowie, dnia dwódziestego czwartego Junii, anno tysiąc siedmset siódmego.

U tego dokumentu przy pieczęci na czarnym laku, sygnetem przyciśnioney, podpis takowy: Władysław Clemens z Michałowa.

Michałowski — administrator Zabłudowski. Approbata na drugiey stronie tegoż dokumentu takowa: Serenissimus sua serenitas dux Carolus Philipus princeps, electoralis palatinus rhenietensis et dominus noster clementissimus praesentes literas in omnibus punctis, paragraphis et clausulis usque ad ulteriorem suae serenitatis gratiam et voluntatem clementissime ratihabere et confirmare voluit, easdem quae in majorem rei huius fidem robur ad observantiam manu propria signatas consveto ducalis cancellariae suae minori sigillo communiri jussit. Dat. Oeniponti, die dwudziestego wtórego Maij, anno millesimo septingentesimo nono. U tey approbati przy pieczęci na czerwonym laku wyciśnioney podpis takowy: Carolus-Filipus—comes palatinus Rheniensis. Wedlug tego funduszu ma bydź oyciec świeszczenik ze wsi Potoki conserwowany.—Dat w Zabłudowiu, dnia wtórego Junii, tysiąc siedmset piętnastego dnia. Daniel Wyhowski — kasztelan Miński jako kommissarz iego królewskiey mości mp. F. J. Poltz—sekretarz, starszy komissarz iego królewskiey mości, mp. Jedewobozer konsiliarz y kommissarz iego królewskiey mości mp. Jan H. Leszyński—Kamieniecki kommissarz iego królewskiey mości. Który to dokument za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 193—194.

11. Свидѣтельство дворянъ, выданное священнику Михаилу Поплавскому.

Поименованные въ этомъ документѣ дворяне свидѣтельствуютъ, что Судиловскій ксендзъ Боровскій безъ всякой причины дѣлалъ неоднократные наѣзды на священника Самогрудскаго Поплавскаго, сопровождавшіеся жестокими насиліями и изувѣрствами. Во время одного изъ этихъ наѣздовъ, ксендзъ захватилъ священника въ постели, избилъ его, потомъ посадилъ раздѣтаго верхомъ на лошадь, привязалъ его за ноги къ лошади и умчалъ въ свою плебанію. Такому же истязанію подверглась и его жена, оставленная въ покоѣ только потому, что ее считали убитой.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Februaryi dwudziestego ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imć pana Hrehorego Jozepha Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter imci xiądz Jan Popławski, prezbiter cerkwi Jurowlańskiey, list testimonialny od ichmci panów szlachty w Bogu wielebnemu imci xiędzu Michałowi Popławskiemu służący, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, potrzebuiąc, aby był przyięty y w xięgi wpisany, który, za przyięciem od słowa do słowa wpisuiąc, tak się w sobie ma:

My niżey na podpisie rąk naszych mianowani czyniemy wiadomo y zeznawamy tym naszym testimonialnym listem, iż co w Bogu wielebny imci xiądz Krzysztoph Borowski, komendarz Szudziałowski, naiachał nienależycie w Bogu wielebnego oyca Michała Popławskiego, świeszczennika Samohrudzkiego, na plebanią gwałtownym sposobem mimo prawo pospolite, nie uważaiąc na charakter kapłański, poczynaiąc sobie in condicto, lekce sobie ważąc prawo pospolite, tak też y duchowne, pierwszego razu samo szóst z czeladzią niemiłosiernie zbił, ztłukł, zmordował y wszystkich, którzy ieno w tey plebanii byli, mało nie pozabiiali, gdybyśmy iako w blizkim sąsiedztwie przybiegszy, na ten hałas nie odratowali, pewnie by wyż mianowany xiądz był pozabiiał; potym my tedy przyszedszy poczeli rozważać temuż zwysz mianowanemu xiędzu, że za co w. m. pan tego kapłana naieżdza ni w czym niewinnego sobie, a imć xiądz żadney ratii nam nie dawszy wyszedszy z izby zaraz wsiadł na konia y poiechał; potym w godzinę przysyła do świeszczennika tamecznego iako to Samohrudzkiego, że się z wami tarmosaiąc pieniędzy mi zginęło złotych pięćset, świeszczennik tedy odpowiedział, że nic wiem iako żywo o żadnych pieniądzach, który świeszczennik z żoną swoią y z domową czeladzią powiedział, tak że ia gotowy poprzysiądz w Bogu; wielebny imci xiądz Szudziałowski, nie uważaiąc na słowa kapłańskie y którzy przy tym byli, potym zawziowszy zły y zapamiętały umysł naiechawszy gromadą wielką w samą północ rozboyniczym sposobem, ten że imć xiądz Borowski w roku teraznieyszym tysiąc siedmnastym trzynastym, miesiąca Februarii dwudziestego pierwszego dnia wrota do plebanii wyłomali, drzwi od izby odbili, samego świeszczennika nalazszy na łóżku leżącego wzieli, iako iakiego złoczynce, tamże bili, mordowali, nim na konia wsadzili, tedy kto to może o wszystkim opowiedzieć, iakie morderstwo czynili; samą świeszczennikową stłukszy, zhańbiwszy, za nieżywą porzucili; ieymć panią Jelską także słowy nieutściwemi z łaianiem, fukaniem, biciem srogim, a niemiłosiernym zkonfundowali, których wszystkich z namowy zwysz mianowanego xiędza za nieżywych, a samego świeszczennika na konia wsadziwszy w iednych chustach nogi pod konia podwiązawszy poprowadzili. Do którego to my testimonium od nas danego podpisuiemy rękoma naszemi, iako teraz w kaydanach siedzi iuż drugi tydzień ten kapłan, który ni w czym nie iest winnym y w Bogu wielebnego imci xiędza Rokickiego w Sokołce. Na co dla lepszey wiary daiemy te testimonium od nas szlachty z podpisami rąk naszych.

U tego listu testimonialnego podpisy rąk ichmcw panów szlachty tymi słowy: Do tego testimonium podpisuię się—Eustaphi Jelski mp. Do tego testimonium podpisuię się—Andrzey Ihnatowicz. Do tego testimonialnego listu, iako niesprawiedliwie tego kapłana wzięto, który ni w czym nie iest winien, w Bogu wielebnemu imci xiędzu Borowskiemu, komendarzowi Szudziałowskiemu—Adam Antoni Snarski mp. Do tego testimonialnego listu podpisuię się—Jan Kazimierz Snarski mp. Do tego testimonium podpisuię się—Woyciech Trochim Snarski mp. Do tego testimonium podpisuię się, iako na ten czas tam będący, że ten kapłan ni w czym niewinny—Adam Kazimierz Fieniewicz Szyszka mp. Do tego testimonium podpisuię się, iako xiądz Borowski nieraz na niego y na dom naieżdżał—Maciey Snarski; do tey testimoniey podpisuię się—Alexander z Hrabiney Woli—Roszkowski. Do tey testimo-

niey podpisuię się—Jan Snarski. Do tey testimoniey podpisuię się—Michał Snarski. Do tey testimoniey podpisuię się—Kazimierz Snarski. Do tego listu wyż mianowanego ręką moią podpisuię się—Franciszek Siemicz Stocki mp. Do tey testimoniey podpisuię się—Maciey Snarski. Do tey testimoniey podpisuię się—Woyciech Tołoczko, Jan Kramkowski, Samuel Kazimierz Snarski, Stanisław Zabłocki. Do tey protestacyi podpisuię się—Jan Ihnatowicz, Michał Nowicki, sędzia powiatu Grodzieńskiego, Maciey Snarski podpisuię się ręką swoią, Adam Ihnatowicz będąc przytomny podpisom różnych ichmć panów sąsiadów na ich podpisuię się—Kazimierz Goliata. Do tego listu testimonialnego ręką moią podpisuię się—Marcin Szczesnowicz mp. Michał Rusiłowicz, Bazyli Szczesnowicz. Które to testimonium, za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisane.

1713 г.

Изъ книги за 1714 г., листы 830—831.

12. Фундушовая запись Самуила Мостицкаго на Самогрудскую церковь.

Самуилъ Мостицкій, обозный Стародубовскій, завѣщаетъ Самогрудской уніятской церкви, имъ же самимъ возобновленной, и находящейся въ его имѣніи, извѣстное количество пахатной и сѣнокосной земли съ обязательствомъ, чтобы священники молились за него и его родныхъ въ облачёніи и пѣли молитву: „день оный, день гнѣва Божія“ не иначе, какъ *по славянски*. Кромѣ этого онъ принимаетъ на себя уплату всѣхъ повинностей, слѣдуемыхъ съ этой земли, исключая духовныхъ. Церковь эту онъ передаетъ въ вѣдѣніе Супрасльскаго монастыря—базиліянамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Februaryi siódmego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Februarowych w roku wyż na dacie pisanym porządkiem prawa pospolitego statutu w. x. Lit. et coaequationis iurium przypadłych y sądownie w Grodnie odprawuiących się, przed nami Janem Grothuzem—podstarościm, Zygmuntem Boufałem — podstolim Derbskim, sędzią, Stanisławem Antonim Małyszczyńskim — pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego, od w. imć pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionemi, stanąwszy personaliter imć pan Samuel Mościcki—obożny Starodubowski, prawo funduszowe na rzecz w nim wiżey wyrażoną na cerkiew Samogrudzką dane y służące przyznał, które ustnym y oczewistym zeznaniem swym stwierdziwszy prosił, aby ze wszystką rzeczą w nim inserowaną było do xiąg wpisano, iakoż my urząd one przyiąwszy a wpisuiąc do xiąg sądowych grodzkich Grodzieńskich spraw wieczystych, tak się w sobie ma:

In nomine Domini, amen. Na cześć, na chwałę Bogu, w Tróycy świętey iedynemu, nayświętszey Pannie Marii, aniołom Bożym,

patryarchom, prorokom, apostołom, męczennikom, wyznawcom, Michałowi archaniołowi. Stań się wola Jego przenaywiętsza! Ja Samuel Mościcki—oboźny Starodubowski, zważaiąc to sobie, iż w tym doczesnym padole świata niemasz nic gruntownieyszego y świątobliwszego nad pomnożenie wiary świętey katholickiey rzymskiey w ołtarach Pańskich i świątnicach, która od początku świata aż do końca wieków mocna y trwaiąca iest y będzie, przeto nie z żadnego przymuszenia, pogotowiu chluby światowey, ale z dobrowolnego umysłu moiego cerkiew według uniey świętey rzymskiey katholickiey de nova radice w dobrach moich wieczystych, nazywaiących się Nieszkowicze, w powiecie Grodzieńskim będące, ufundować; iakoż niniejszym zapisem moim wieczystym funduszem, pod tytułem śś. Piotra y Pawła apostołów y Wniebowzięcia Panny Maryey, podług religii graeckiey ruskiey w unii świętey y kościoła rzymskiego założoney y iuż erygowaney y ufundowaney na uroczyszczu Samohrudzie, od maiętności moiey Nieszkowicz odłączonym, z pewnemi gruntami niżey ograniczonemi, a do tey cerkwi wiecznością przyłączonemi, wiecznie a nieodzownie tak funduię y mieć chcę: Naprzód na zabudowanie cerkwi świętey, cmętarza y plebaniey grunta leżą w takowym ograniczeniu: bokiem iednym od granicy i. k. mości sioła Suchinicz, a drugim bokiem od wygonu mego, po przekop idącego, końcem iednym od ich mość panów Nowickich, a drugim przez gościniec z zabudowaną plebanią, ob miedzę imć pana Marcina Szczęsnowicza—mierniczego powiatu Grodzieńskiego; tam że obok plebaniey nad gościńcem od granicy Suchinickiey, plac na zbudowanie austeryi, alias domu gościnnego, z którego intrata ma iść na dziaka y śpiewaków cerkiewnych. Tam że nad wygonem plac na szpital z ogrodem wydziela się. Ogrodników dwóch zabudowanych z domami do tey plebaniey przynależące; którego to gruntu w sadzibie wymierzono morgów dziesięć z pastewnikiem y wypustami na wspólnym naszym wygonie szlacheckim. Poletek drugi gruntu moiego oromego, także morgów dziesięć, do tey że cerkwi przyłączam, wyłączywszy od obrębu dwornego, bokiem iednym od gościńca do puszczy ikmości idącemu, a drugim do miedzy gruntów dwornych do maiętności Nieszkowicz należących, końcem iednym do gościńca z Krynek idącego, a drugim do tych że gruntów dwornych, kopcem naznaczonym przeciw mogiłek. Poletek trzeci między temiż gruntami oyciec świeszczennik Samohrudzki miarkować mocma. Do tey że cerkwi przyłączaią się sianożęci nad Kamionką w imienniu Kobilanoha morgów cztéry, na drugim mieyscu w puszczy i. k. mości nad rzeką Sokołdą w uyściu rzeczki Woroniczcy morgów trzynaście z wyrobkami dla zasiania zboża iarzynnego. Która to sianożęć z wyrobkami takowe ma ograniczenie: bokiem iednym do rzeki Sokołdy, a drugim do boru pod Rudą idącego, końcem do tey że rzeczki Woroniczey, idącey od Rudy, a drugim do miedzy i sianożęci ich mość panów Szczęsnowiczów. Do którego to funduszu moiego y cerkwi superintendentią y wieczność w Bogu prześwietnym iaśnie wielmożnym przewielebnym ichmość xięży Bazylianom monastyra Supraslskiego, tak teraz będącym, iako też y po nich następuiącym, w moc wiecznie zlecam y podaię; aby na tym mieyscu Samohrudzkie ufundowanym cerkiewnym, po długim czyli krótkim życiu moim nikomu innemu nie podaiąc fundatorskiey sukcessyi, sami dozór y opatrzność mieć raczyli; oyca świeszczennika prezbitera podług woli swey na te mieysce obierali y onym tak teraz,

iako y na potym staranie mieć, w krzywdę nikomu nie dawać, iako swego własnego plebana w opiece swey mieć chcieli; który to oyciec świeszczennik prezbiter teyże cerkwi Samohrudzkiey, za życia moiego, iako y po życiu moim, tak za antecessorów moich, iako to: zeszłych w Bogu nieboszczyka pana Theofila Mościckiego, Teresę Jelską— rodziców moich y mnie samego, braci y siostr moich powinien będzie, y tym obowiązuię y obliguię, aby msza święta czytana w requialnym kapłańskim ubiorze, corocznie w każdy tydzień co srzoda o krzyżu świętym odprawowana y ofiarowana bydź ma, nie pochibnie mieć chcę; tak też y sukcessorowie następuiące, po nim na tę plebanią, aby dość temu funduszowi według tego opisu czynili. Insze zaś msze święte w dni świąteczne dla dochodu cerkiewnego y zgromadzenia ludzi odprawowane być maią. Waruię też y to ichmość oycom prezbiterom Samohrudzkim, iż wszelkie podatki powiatowe, tak seymem, seymikiem, iako też y per laudum uchwalone, przy maiętności mey Nieszkowiczach y Chmielowszczyznie, podług abiurat dawnych y teraźnieyszych, płacone bydź maią. Do czego ia sam y sukcessorowie moi pociągać nie maią y nie będą mogli, oprócz duchowney uchwały podług prawa duchownego, które sam oyciec prezbiter wypłacać ma. Innych zaś wszelkich excypuię y uwalniam, y od każdego turbatora przeszkodę czyniącego bronić zastępować obowiązuię się. Innych też krewnych braci moich, blizkich y dalekich, pogotowiu obcych od tey fundacyi moiey cerkiewney oddalam y nie przyłączam. A chociaż by iakie fundusze, raptularze, przed datą tego moiego generalnego funduszu napisane pokazać się gdziekolwiek y u kogolwiek mogli, których nigdy nie przyznawałem, ani na nie zezwalałem, za nic nie ważne y nie mocne u każdego sądu y prawa poczytane być maią, y tym funduszem moim zapisowym wieczystym kassuię y wiecznie annihiluię, zakładaiąc na każdego turbatora czyniącego zaręki summy złotych polskich dwa tysiące y ważność samey rzeczy, o co daiąc moc pozwać do wszelkiego sądu y prawa, żadnego nie excypuiąc. Waruiąc też y to sobie y tym obliguię y obowiązuię, dziaka lub śpiewaków tey że cerkwi Samohrudzkiey, aby przy ofierze Pańskiey mszy świętey requialney przez kapłana ofiarowaney, pieśń była śpiewana za dusze zmarłe, „dzień on, dzień gniewu Pańskiego“ słowieńskim ięzykiem. I na tom ia Samuel Mościcki— oboźny Starodubowski, dałem ten móy wieczysty nieodmienny funduszowy zapis prawnie sporządziwszy. Do którego za pieczętarzów uprosiłem wielmożnych ichmość panów obywatelów tegoż powiatu Grodzieńskiego, którzy podpisać ręce swe raczyli. Pisan w Nieszkowiczach, roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Nowembra pierwszego dnia.

U tego listu dobrowolnego wieczystego funduszowego zapisu przy pieczęci podpis ręki samego aktora, także y podpisy rąk ich mość panów pieczętarzów temi słowy: Samuel Mościcki—oboźny powiatu Starodubowskiego. Ustnie proszony pieczętarz od imć pana Mościckiego—oboźnego Starodubowskiego, do tego podpisuię się prawa: Zygmunt Alexy Buchowiecki—pisarz ziemski Grodzieński. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyż mianowaney osoby ręką się własną do tego prawa podpisuię: Jan Jerzy Grothuz—podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od imć pana Samuela Mościckiego — oboźnego powiatu Starodubowskiego do tego prawa podpisuię się— Stanisław Antoni Małyszczyński — pisarz

grodzki Grodzieński mp. Który to list dobrowolny wieczysty funduszowy zapis za ustnym y oczewistym przez osobę w wierzchu pomienioną zeznaniem, iest do xiąg sądowych grodzkich spraw wieczystych powiatu Grodzieńskiego wpisany.

1715 г.

Изъ книги за 1730 г., стр. 58—60.

13. Фундушовая запись на Лабенскую церковь въ Лабенскомъ ключѣ.

Король Августъ II-й, вслѣдствіе донесенія Городненскаго эконома какъ о томъ, что крестьяне Лабенскаго ключа по причинѣ неудобнаго сообщенія съ Городномъ остаются безъ наставленія въ вѣрѣ, такъ и о томъ, что онъ снесся по сему дѣлу съ Кіевскимъ митрополитомъ и получилъ отъ него согласіе на устройство новой церкви, предписываетъ устроить новую церковь въ Лабенскомъ ключѣ и надѣляетъ ее *пятью* уволоками. Новооткрытая церковь долженствовала быть уніятской.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego, miesiąca Februarii dwudziestego ósmego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imć pana Michała Józefa Massalskiego—pisarza wielkiego w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego etc. starosty, ustanowionym, stanowszy personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Piotr Hubiński—pleban Łabenski, przywiley iego królewskiey mości na locacyą cerkwi Łabenskiey ad acta grodu Grodzieńskiego podał upraszaiąc, aby on ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą przyięty był y wpisany, którego wpisuiąc de verbo ad verbum tali sequitur tenore:

August wtóry, z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu by o tym wiedzieć należało. Ponieważ wszyscy monarchowie y państwa chrześciańskie na większy fundament twierdzą y szczęśliwość na utrzymanie, zachowanie y pomnożenie chwały Bożey zakładaiąc, od naywyższego maiestatu Stwórcy nieba y ziemie, dawcy wszego dobra, przez którego królowie króluią, hoynę zawsze odbierali y odbieraią dobrodzieystwa y szczęśliwe państw swych sukcessa, przeto y my staraiąc się, aby za panowania naszego chwała Boża pomnażana y w poddanych naszych do niey żarliwość y ochota zachęcana y pobudzana była, gdy w ekonomiey naszey Grodzieńskiey kluczu Łabenskim od miasta Grodna odległym y przeprawą trudną rzeki Niemna oddzielonym poddaństwo wszystko będące ritus graeci, cerkwi pobliżu y żadnych sakramentów administracyey niemaiące, bez sakramentów świętych z tego świata schodzące, z zgubą tak wielu dusz chrześciańskich, dokąd kapłan od cerkwi soborney Grodzieńskiey do swey parafii, ten klucz pretenduiąc, dla tey że odległości y prze-

prawy niedoieżdża, ani też poddaństwo, dla tych że przyczyn do kapłanów cerkwi swey udaie się, tak iż ludzie bez wiadomości artykułów wiary świętey, spowiedzi y ledwo nie bez znaiomości Boga zostaią stwórcy swego, widząc urodzony Maciey Grabowski—ekonom nasz Grodzieński, zniosłszy się z wielebnym metropolitą całey Rusi za konsensem iegoż, cerkiew nową pode dworem Łabenskim, na ogrodach dwie pustych wsi ogrodników erigował, supplikuiąc do nas, abyśmy na lokacyą y subsystencyą ustawicznego kapłana przy tey cerkwi grunta pewne nadali. Tedy my król, zważywszy rzecz słuszną z pomnożeniem chwały Bożey y pożytkiem dusz ludzkich, tak pomienioną erekcyą cerkwi approbuiemy, jako też dla subsystencyi ustawicznego ritus graeci kapłana uniackiego, też ogrody dwa puste, na których cerkiew zbudowana na osiadłość y klin, który przed tym żyd trzymywał, gruntu na ogrody wedle tych że ogrodów pusto leżących nadaiemy, z których gruntów dla targowiska na rynek dwór Łabenski, plac proportionalny zostawić ma; tak że włok trzy we wsi Nowosiołkach quondam do żywotnie Kodłubaiowskie teraz pusto wakuiące do tey że cerkwi z sianożęciami y wszystkiemi, ich należytościami przydaiemy. A że ten grunt bardzo nikczemny, górami wyszły, nie może doskonałey sufficiencyey do sustentacii kapłana przynieść, włok zaś dwie we wsi Koniuchach kapłani cerkwi Grodzieńskiey trzymaiąc nullam curam animarum w tym kluczu administruią, przez co intentio nayiaśnieyszych antecessorów naszych frustatur y sami tych włok niezarabiaiąc dla odległości na czynsz tylko naymuią, przeto y te włok dwie do tey że cerkwi Łabenskiey przyłączamy; a w nagrodę tych dwie włok także włok dwie simili fertielitate glebae pod miastem Grodnem w gruncie juryzdyki zamkowey, z włok trzech po Sawickim, Łaszkiewiczu y Bierożce pusto leżących y bez sukcessora żadnego wakuiących, z których kapłani w bliskości większe commodum y emolumentum mieć mogą do tey cerkwi, do którey Koniuskie włoki należą, nadaiemy, incorporuiemy, y urodzonemu ekonomowi naszemu Grodzieńskiemu podać zlecamy. Które to wszystkie grunta do obudwu cerkwi należące od wszelkich czynszów, podatków skarbowych, żołnierskich et quocunque titulo nazwanych uwalniamy et immunitati ecclesiasticae adiungimus, obliguiąc zwierzchność duchowienstwa ritus graeci, aby do tey cerkwi kapłana ustawicznego, pobożnego, przykładnego, o chwałę Bożą staraiącego się zawsze applikowali, żeby sine cura animarum y nabożeństwa nie wakowała. Które to nadanie nasze, aby tym większy walor miało ręką naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piętnastego miesiąca Kwietnia roku Pańskiego tysiąc siedmset piętnastego, panowania naszego osmnastego roku.

U tego listu iego królewskiey mości przywileiu, przy pieczęci w. x. Lit. tak podpis nayiaśnieyszego króla iego mości, iako też y iaśnie wielmożnego imci pana podskarbiego nadwornego koronnego y innych ichmościów takowymi wyrażony słowy: Augustus rex; Maximilan Ossolinski, podskarbi nadworny koronny; Golltz, Justyn Grabowski, Hiacynthi Wilkiewicz, pieczęci pokoiowey iego królewskiey mości sekretarz mpr. Który to wyż pisany przywiley iego królewskiey mości, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1718 г., стр. 717—718.

14. Мировая сдѣлка между митрополитомъ Леономъ Кишкою и княземъ Вишневецкимъ по дѣлу объ уступкѣ церкви іезуитамъ.

Краковскій воевода, князь Вишневецкій, движимый ревностію къ распространенію *хвалы Божіей*, уступилъ іезуитамъ церковь, построенную его предками князьями Збаражскими. Но такъ какъ эта же церковь самими Збаражскими была отдана базиліанамъ, то Владимірскій епископъ Залѣсскій, онъ же и митрополитъ Кіевскій, доискивался своего права на эту церковь. Князь Вишневецкій въ замѣнъ церкви отдалъ базиліанамъ урочище Лобачинъ, находящееся въ предмѣстьи Владиміра. Но здѣсь воспротивилась шляхта, владѣвшая этимъ урочищемъ на основаніи королевскихъ листовъ. Вслѣдствіе сихъ причинъ между княземъ Вишневецкимъ и Кіевскимъ митрополитомъ Кишкою и состоялась мировая сдѣлка, на основаніи которой князь уплатилъ митрополиту 2,000 злотыхъ.

Roku tysiąc siedmset ośmnastego, miesiąca Nowembra dziesiątego dnia.

Na urzędzie ikm. grodzkim Grodzieńskim przede mną Łukaszem z Jałowa Baranowiczem, strażnikiem polnym w. x. Lit., podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego, od w. im. pana Hrehorego Józefa Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter im. p. Jerzy Kołontay, list medyacyjny osób w nim wyrażonym służący, ad acta grodu Grodzieńskiego podał potrzebuiąc, aby był przyięty y w xięgi wpisany, który za przyięciem od słowa wpisuiąc taki w sobie tenor ma:

Za medyacyą iaśnie wielm. ichm. pp. medyatorów ab utraque parte uproszonych przyiacioł, staneła pewna ad invicem dana w niczym nieodmieniona miedzy iaśnie wielm. im. xiędzem. Leonem Kiszką—metropolitą Kijowskim y całey Rusi, a teraz episcopem Włodzimierskim, z iedney, a z drugiey strony miedzy iaśnie oświeconym xiążęcią mością Januszem Wiszniowieckim, woiewoda Krakowskim, Krzemienieckim etc. starostą, a to w ten niżey opisany sposób komplanacya:

Iż co iaśnie oświecony xże imść—woiewoda Krakowski, ductus pietate, ku chwale Bożey ww. oo. iezuitów do pustey cerkwi czyli kaplicy antecessorów swoich, świętey pamięci xiążąt ichm Zbarażskich wymurowaney wprowadził, o co i. w. im. xdz. Leon Zaleski—metropolita Kijowski, iako episcop Włodzimierski, domawiał się allegandum, gdzie xiążęta ichmć ś. pamięci Zbarażcy tę cerkiew obrócili byli in fundationem oo. Bazylianów unitów y oney curam poruczyli wielm. im. xiędzu episcopowi Włodzimierskiemu, iako na ten czas ieszcze ichmć xża Łuccy episkopowie in disunione y oraz uroczysko Szuszkowe nazwane do tey cerkwi incorporowali, a zatym praetendebat pomieniony iw. im. xdz metropolita aequalem recompensam. In quo fundamento w roku tysiąc siedmsetnym wtorym, w Łobaccach mie-

dzy pomienionemi stronami hoc in passu scripta pewne pozachodziły, że i. oświecony xiąże imść woiewoda Krakowski włokę Wiszniowiecką alias Łobaczyn, na przedmieyściu Włodzimierskim leżącę, dziedziczne domu swego pro commutatione uroczyszcza w nim specifikowanego pod Krzemiencem leżącego, haereditatis donationem uczynić obligował się, lecz kiedy do odebrania tego uroczyszcza pod Krzemiencem przychodziło, opposuerunt szlachta, tameczni possesores, ante omnia daney sobie od naiaśnieyszego króla im. Augusta pierwszego iure pro hipothecario przywiley, a iako i. o. xże imść woiewoda Krakowski, przeciw tranzakcyi swoiey solenną uczynił manifestationem, więc z wynalazką nas przyiacioł obu stroną uproszonych i. o. xże imść woiewoda Krakowski uspakaiaiąc praetensie y dissensye wszytkie złotych dwa tysiące dać iw. im xdzu metropolicie Kijowskiemu powinien, to iest ieden tysiąc złotych na dzień trzech królów w roku tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, na co assignacye realiter do Białego Kamienia na złotych pięcśet, do Jampola pro totidem wydaie, drugi żaś tysiąc w Krzemieńcu na dniu ś-go Jana Chrzciciela oddać submituie się w roku tym że tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, a i. w. im. xdz metropolita cum consensu, który ma sobie dany plenissime a toto capitulo wszytkie munimenta, któreby kolwiek mógł mieć do tey cerkwi cum pertinentis ichm xży iezuitom plenarie wlewa, nic sobie nie zostawuiąc, oprócz tych dwuch tysięcy y to do osoby i. o. xiążęcia im. woiewody Krakowskiego, reguluiących się, ieśliby iaka zaszła donatia włoki Wiszniowieckiey alias Łobaczewki wiecznymi czasy kassuiąc, ponieważ ta donacia in fundamento commutationis za Suszkowe być miała y ta donacia iako od i. o. xcia imci woiewody Krakowskiego, tak od świętey pamięci i. o. xżney ieym. Dolskiey, marszałkowey w. x. Lit. matki xcia imści protestationibus irritata została; a iż w trybunale Mińskim condemnatę iw. imć xiędza metropolity na i. o. xciu imci woiewodzie Krakowskim otrzymana, o to iż miał ius o. xiąże imść woiewoda Krakowski assistere ludźmi swemi pp. Terleckim ultimarie processu iuris w trybunale w. x. Lit. convictis y dobrom podległym ostatniey exekucyi w powiecie Pińskim leżącym, armata manu contra motam nobilitatem opponował się, więc gdy i. o. xiąże imść woiewoda Krakowski verbo senatorio asserit, że ordynansu do ludzi swoich w Dombrowicy y Kołkach stoiących nie dawał, tedy i. w. im. xiądz metropolita z kondemnat i. o. xięcia imści woiewody Krakowskiego kwituie, ile nie maiącego żadney w w. x. Lit. possesyi, a do tamtych wsiów wyżey wyrażonych w powiecie Pińskim leżących cale się nie interessuiącego, tę tedy pomienioną complanacyę sub vadio dwuch tysięcy złotych ztrzymać sobie obiedwie strony deklaruią, forum Łuckiego albo Włodzimierskiego in casum niedotrzymania etiam absque omni dilatione et apellatione ab utrinque zachowuiąc. Na co dla lepszey wiary tę complanacyą podpisami rąk naszych y iw. w. ichm. panów przyiacioł ab utrinque uproszonych, stwierdzamy. Dat. w Grodnie, dnia dziewiątego Nowembra. roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego. U tey complanacyi podpisy rąk tymi słowy: Leon Kiszka—metropolita całey Rusi, episcop Włodzimierski; Janusz Koributh xiąże Wiszniowiecki — woiewoda Krakowski; Michał Potocki—pisarz koronny; iako przyiaciel uproszony, proszony ab utrinque przyiacel podpisuię się: Stanisław Leduchowski — podkomorzy Krzemieniecki; Tomasz Jan z Romanowa Romanowski—

podkomorzy generalny ziemi Chełmskiey; Hrehory Kotowicz—łowczy wielki w. x. Lit. mp. Który to dobrowolny complanacyjny zapis ab utrinque dany za doniesieniem onego przez osobę w propozycyi specificowaną iest do xiąg grodzkich p-tu Grodzieńskiego przyięty y wpisany.

1721 г.

Изъ книги за 1733—1735 г., листъ 386.

15. Фундушовая запись чашника Саноцкаго Мицуты на Кузницкій монастырь.

Саноцкій чашникъ Мицута и его жена завѣщаютъ въ своемъ имѣніи Кузницахъ нѣсколько саженъ земли (гору около церкви) базиліянамъ подъ постройку уніятскаго монастыря.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Junii pierwszego dnia.

Przed nami sędziami kapturowemi głównymi powiatu Grodzieńskiego na seymiku anteconvocationis liberis votis w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym trzecim obranemi, stanowszy personaliter imci pan Karol Micuta—cześnik Sanocki, ten zapis ustnie przyznał y ku zapisaniu do akt podał de tenore sequenti:

Ja Karol Micuta — cześnik Sanocki y ia Dorota Suchodolska Karolowa Micucina—cześnikowa Sanocka, małżąkowie, maiąc sobie podług prawa pospolitego wszelką wolność y moc zupełną, iako chcąc swemi ziemskiemi dziedzicznemi dobrami szafować, komu chcąc dać, darować, zamienić y zapisać, gdy chwała naywyższego Stwórcy przy acceptacyi funduszu Kuznickiego, w Grodzieńskim powiecie leżącego, przez naywielebnieyszych ichmśćw xx. bazylianów—zakonników Supraskich, za wyrażoną wolą listowną i. w. imci x. Leona Kiszki—arcybiskupa metropolity Kiiowskiego, Halickiego y całey Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, opata Kijowo-Peczerskiego y Supraskiego et omnium totius communitatis Supraslensis consultorum assensum w cerkwi Kuznickiey otwiera et suum robur pomnożeniu chwały Pańskiey adhibere, przeto my wyż mianowane osoby, małżąkowie, ieszcze ku większości rozszerzeniu sławy naywyższego Pana Boga y Stwórcy maiąc górę a latere tey że cerkwie Kuznickiey cum ex praetensione takowego ograniczenia góra przy samey cerkwie, iako iest sama w sobie, gdzie przed tym tylko dwory bywali, nigdy oney na rolę nie zażywano, bokiem iednym do cerkwi, drugim do gościnca od Kuznicy do Kundzina idącego, o dwa sążnie przed pusczykiem, gdzie dwór był przed tym, trzecim bokiem od lasku górą będącego, a czwartym bokiem do pola zaraz o sążeń ieden przy tey że granice roboczego podnoynego gruntu, na ufundowanie klasztoru y na wygodzie w Bogu przewielebnych ichmśćw xx. bazylianów zakonników Kuznickich puszczamy, daiemy, daruiemy y wiecznemi cza-

sy nieodzownemi zapisuiemy. Wolni tedy y mocni będą w Bogu przewielebni ichmć xx. bazyliani przez intromissyą ieneralską, od nas pozwoloną, na tey górze klasztor stawić, co chcąc nic nadto gruntu moiego dwornego według ograniczenia inferius, opisanego, sobie nie przyimuiąc, budować, murować, sad zakładać y ku naylepszemu swoiemu pożytkowi obracać, bez żadney przeszkody y odemnie, sukcessorów y konsukcessorów po mnie pozostałych; a my Karol Micuta—cześnik Sanocki y ia Dorota Suchodolska Karolowa Micucina—cześnikowa Sanocka, oddaiąc y zapisuiąc tę górę na chwałę Panu Naywyższemu, na ufundowanie na niey klasztoru wiecznemi y nie odzownemi czasy oney zrzekamy się, żadney salvy do niey nie zachowuiemy, co y successores et consuccessores nostri, po nas pozostali, żadney przeszkody y odezwy do tey góry y mocy mieć nie powinni będą; na sąd straszny Boży connotando każdego turbatora obliguiemy. Y na toś my dali ten nasz zapis wolny, wieczysty, na wiekopamiętne czasy z listem na przyznanie w Bogu przewielebnym ichmć x. zakonnikom klasztoru Kuznickiego Supraskiego ufundowanym z uproszonemi do nas ichmść p. przyiacioł za pieczętarzów z podpisem rąk naszych. Dat. w Kuźnicy, roku Pańskiego tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, miesiąca Marca dwudziestego ósmego dnia.

U tego zapisu podpisy samych aktorów y ichmśćw panów pieczętarzów temi pisane słowy: Karol Micuta, ręką moią własną; Dorota Suchodolska Karolowa Micucina—cześnina własną ręką. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od ichmć panów Karola Micuty—cześnika Sanockiego y samey ieymści małżąków, do tego prawa zapisu danego w Bogu przewielebnym ichm xx. bazylianom klasztoru Kuznickiego na górę podpisuię się: Kazimierz Florian Micuta—podkomorzy powiatu Grodzieńskiego. Idąc in assensum wolą dobrodzieia moiego iako pieczętarz do tego prawa dla ufundowawia klasztoru ręką moią podpisuię się: Albrycht Micuta. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyż mianowaney osoby cum assensu imci pana syna imci pana Olbrychta Micuty, do tego prawa podpisuię się: Michał Rykaczewski — miecznik Trocki. Który to zapis, za ustnym y oczewistym przez supra pisanego przyznaniem y do akt podaniem, iest przyięty y wpisany.

1725 г.

Изъ книги за 1725 г., листы 473—474.

16. Заемная запись графа Браницкаго на десять тысячь тынфовъ, данная базиліанамъ Супрасльскаго монастыря.

Графъ Браницкій беретъ у монастыря 10,000 тынфовъ подъ залогъ имѣнія и съ обязательствомъ исправно уплачивать по 7 злот. со ста % и наконецъ капиталъ, не защищаясь никакими измышленіями и уклоненіями отъ своего обязательства.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego piątego, miesiąca Junii dwadziestego wtórego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Grodzieńskim przede mną Zygmuntem Boufałem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie oświeconego Michała na Klewaniu y Żukowie xiążęcia Czartoryskiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanąwszy personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Konstanty Gołeczko, ordinis sancti Basilii Magni conventu Supraslskiego, zapis temuż konwentowi służący na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną od acta grodu Grodzieńskiego podał, którego tenor sequitur talis:

Actum in castro Lublinensi feria sexta in crastino festi conversionis s. Pauli apostoli anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo quinto.

Comparentes personaliter coram officio et actis praesentibus capitanealibus in castro Lublinensi illustres et magnifici Joannes Clemens in Ruszcza, Tyczyn et Tykocin Branice Branicki, vexilifer regni Branscensis, Mielniscensis et cetera capitaneus, et Catharina Radziwiłówna, coniuges legitimi, sani mentibus et corporibus existentes, foro competenti omisso et iurisdictione propria post habita, praesenti vero pro se et posteris ac bona sua omnia quo ad actum hunc benevole assumpta, publice libereque recognoverunt et quilibet illorum suo pro interesse, praesertim vero illustris et magnifica consors cum eiusdem illustris et magnifici mariti sui, uti tutoris conjungalis, authoritate et assistentia, recognovit, quia ipsi levata de manibus superioris monasterii Supraslensi summa decem millium tynfonum eadem summa decem millium tynfonum memorata superiori monasterii Supraslensis nunc et per tempore existenti et ipsius succedaneis certi, veri, iusti, liquidique debiti sive mutuatae pecuniae tenentur dedebant, quam summam suprascriptam idem recognoscentes in et super bonis Choroszcze in ducatu magni ducatus Litvaniae districtu vero Grodnensis sitis et iacentibus eidem superiori monasteri Supraslensis et ipsius succedaneis hinc pro die et festo circumcisionis Christi Domini, in anno, Deo dante, venturo millesimo septingentenssimo vigesimo septimo dare, solvere et circa officium actaque castrensia Grodnensia realiter atque in effectu parata pecunia reponere et relinquere, repositamque et relictam etiam in absentia praefati cre-

ditoris sui aut ipsius succedaneorum rursus non effacte, libere nec modo quovis tam per se suosque successores, quam per alias quasvis submissas et subordinatas personas arestari seu remorari eamque qvidem summam decem millium tynforum provisionem annuam per septem florenos Polonicales a qvolibet centum quotannis computandam, incipiendo eiusmodi solutionem provisionis a festo circumcisionis Christi Domini anno praesenti proximo praeterito pro quolibet festo eiusdem circumcisionis Christi Domini ad manus et quietationem memorati superioris monasterii Supraslensis nunc et pro tempore existentis et ipsius succedaneorum manualem, quae pro authentica censeri debetur quotannis dare, solvere et per suum proprium nuntium transmittere inscribuntur seu submittuntur et obligantur idque sub vadio summae supra scriptae simili aliorum videlicet decem millium tynforum per se nunc recognoscentes successoresque pronominato superiori monasterii Supraslensis, creditori suo et ipsius succedaneis, in casu non solutionis summuae supra scriptae originale debitum et provisionem ab eadem summa pro venientem pro tempore et loco supra expressis ad solvendum seorsim et spetialiter toties quoties fuerit opus succumbendo pro et quodam vadio, taliter ad solvendum subcubito ac pro summa ipsa principali tum et provisione ab eadem summa provenienti non persoluta nihilominus pro solvenda memorati recognoscentes sui cum succesoribus iure non convicti pro competenti renuntiando coram castrensi Grodnensi officio seu quovis iudicio et officio regni, quibus se cum succesoribus ac bonis suis generaliter omnibus hac in parte subjiciunt ad primam instantiam pro nominatis superioris monasterii Supraslensis, creditoris sui aut ipsius succedaneorum peremptorie respondere suis cum posteris tenebuntur, terminum primum peremptorium uti et alios omnes exinde subsequentes dilationibus generaliter omnibus, tum evasionibus, proscriptionibus, fatalibus, suspensionibus, impedimentis legalibus et quibusvis exceptionibus, motionibus ac earum prosecutionibus, respublicae negotiis interregno et in genere universis veris mediis et deffensis non effugiendo, nec evadendo inscriptioni praesenti debitoreae omnibusque illius contentis soluto vadio, toties quoties opus fuerit, satis facere se et suam posteritatem bonaque sua omnia obligando et onerando, nulla terrestri praescriptione in praemissis omnibus obstante. U tego zapisu przy pieczęci grodzkiey Lubelskiey podpis regenta Lubelskiego w te słowa pisany: correxit Sobański mp. Który to ten zapis, za podaniem onego do akt przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty i ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą wpisany.

1727 г.

Изъ книги за 1737 г., листъ 328.

17. Вводный актъ на имѣніе Войновцы или Кузницу, служащій Кузницкому базиліанскому монастырю.

Возный Брестскаго воеводства симъ листомъ свидѣтельствуетъ, что онъ присутствовалъ при совершеніи ввода во владѣніе базиліанъ имѣніемъ Войновцами или Кузницей, завѣщаннымъ Мицутами Супрасльскому монастырю.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, miesiąca Apryla dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim stanowszy personaliter u akt ieneral ikm. niżey pisany kwit swóy relacyiny intromisyiny ustnie zeznał y ku zapisaniu do akt podał de tenore tali:

Ja ieneral ikmści powiatu Grodzieńskiego niżey pisany kwitem swym relacyjnym intromissyinym zapisem zeznawam, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia, z stroną szlachty pp. Janem y Symonem Eysymontami, byłem użyty y wezwany od w. imć p. Kazimierza Ludwika z Wahanowa Micuty—starosty Sumiliskiego y samey ieymci dla podania maiętności nazwaney Woynowce alias Kuznica, w powiecie Grodzieńskim leżącey, za funduszem wieczystym od ichmść danych w Bogu wielebnemu imci xiędzu Konstantemu Tołoczkowi, na ten czas superiorowi y całemu klasztorowi Kuznickiemu zakonu ś. Bazylego w., z którą tą namienioną szlachtą do maiętności Woynowców alias Kuznicy przybywszy, poddanych namienioney maiętności do dworu zgromadziwszy, samy dwór ze wszelkiem budowaniem mieszkalnym y gumiennym, z krescencyą żytną y iarzynną, z ogrodami owoszczowemi (sic), chmielowemi y iarzynnemi, z gruntami oromemi y nieoromemi, pognoiami y polnemi, z zasiewem żytnym na nich będącym, z łąkami murożnemi y błotnemi wypustami, zaroślami, lasami, borami, z barciami, pszczołami w nich będącymi, stawami, rzekami, rzeczkami, potokami, sadzawkami, z poddanymi, wieczystemi ciahłemi y na iuryzdyce mieszkaiącemi, z ich żonami, dziećmi, końmi, bydłem, ruchomością, powinościami, owo zgoła, ze wszystkiemi przynależnościami, pomienioną maiętność Woynowce alias Kuznica, w summie szesnastu tysięcy będącą w Bogu wielebnemu imć xiędzu Tołoczkowi superyorowi na ten czas y całemu klasztorowi Kuznickiemu podałem y intromitowałem. Na dowód czego ten móy intromissyiny kwit podpisuię. Pisan w Woynowcach alias Kuznicy, ut supra. Jan Łuckiewicz, ieneral ikm. powiatu Grodzieńskiego.

Który to relacyiny intromissyiny kwit, za ustnym onego przez wyż wyrażonego ienerała zeznaniem y do akt podaniem, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

1727 г.

Изъ книги за 1723—1724 г., листъ 201.

18. Фундушовая запись кн. Альбрехта Радивила на Несвижскую церковь.

Князь Альбрехтъ Радивилъ, вслѣдствіе заявленія Несвижскаго священника, что отъ мѣстной церкви отняли фундушъ къ княжескому фольварку, завѣщанный церкви его отцемъ, симъ листомъ отдаетъ церкви новый участокъ земли изъ 8 морговъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego trzeciego, miesiąca Marca piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Zygmuntem Boufalem— podstolim Derpskim, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza— łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Jan Hotolicki, prezbiter Nieświżski, prawo renowacyine alias przydatek do funduszu cerkwi Nieświżskiey quondam za doniesieniem w Bogu wielebnego Kamieńskiego, świeszczennika na ten czas cerkwi tameczney przez iaśnie oświeconego xiążęcia imści Albrychta Radziwiła, kasztelana Trockiego, per modum przywileiu authentyce dane y służące, ad acta podał, w te słowa pisane:

Albrycht Władysław Radziwił, xiąże na Nieswieżu, hrabia na Szydłowcu y Mirze, kasztelan Trocki, starosta Szereszowski, oznaymuiemy tym moim listem, iż Eustachi Kamiński, świeszczenik cerkwi naszey Nieświskiey, położywszy przed nami list świętobliwey pamięci xięcia imści pana oyca y dobrodzieia naszego, dany na pewny grunt cerkwi Nieświskiey, dał taką sprawę, iż ten grunt wzięty iest do folwarku Albińskiego, niedawszy za to nagrody żadney, zaczym y cerkwi tey uyma się dzieie w gruncie y ten świeszczennik mieszkaiąc przy niey, słusznego wychowania mieć nie może, a to nie mnieysza aby danina y fundacia imści pana oyca naszego nieśmiertelney pamięci godnego wcale y nienaruszenie trwała y zachowana była, a iż tego gruntu już dla uymy paszni folwarkowey znowu do cerkwi przywrócić nie możemy, w nagrodę tego obrębiku w liście xięcia imści, pana oyca naszego, pomienionego, daiemy mu łąkę tak nazwaną (za Popową górą) zdawna do cerkwi kiedyś Nieświeżkiey przynależąca, uroczyszczem w Jacowym Uhle, iedną stroną do folwarku Trzybuchowskiego gruntu oromego, drugą od sianożęci tegoż folwarku, trzecią y czwartą stroną do błota dzikiego Sławkowskiego, którey sianożęci czyni s poroślami y chrostami morgów ośm. Ma tę łąkę ten Eustachi Kamieński, tak y po nim będący świeszczennicy, spokoynie dzierzeć y zażywać, pana Boga za duszę fundatora, dobrodzieia swego, a za zdrowie y szczęśliwe powodzenie nasze przy ofierze świętey prosić. Y na to daliśmy ten list nasz z podpisem ręki naszey y pod pieczęcią naszą. Pisan na zamku Nieświskim, dnia dwudziestego piątego Septembra, roku tysiąc sześćset dwudziestego siódmego.

U tego prawa reformacynego podpis ręki iaśnie oświeconego xięcia imści temi słowy:

Albrycht Władysław Radziwił, xiążę. Które to te prawa reformacyine, za podaniem onego przez osobę wyż wyrażoną ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięte y wpisane.

1737 г.

Изъ книги за 1737 г., листъ 939.

19. Универсалъ короля Августа третьяго о правѣ патронатства, относительно греко-унитскихъ церквей въ королевскихъ имѣніяхъ.

Король Августъ III симъ универсаломъ предписываетъ своимъ администраторамъ и экономамъ, чтобы они не смѣли назначать священниковъ греко-унитскаго исповѣданія на мѣста безъ его королевскаго вѣдома и утвержденія, такъ какъ не соблюденіе сего правила нарушаетъ права патронатства.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, miesiąca Nowembra ośmnastego dnia.

Na urzędzie ikm. grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego od iw. im. p. Michała Józefa Massalskiego—woiewody Mścisławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanąwszy personaliter im. p. Andrzey Szczetowski—instigator ekonomii ikm. Grodzieńskiey uniwersał ikm. na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, de tenore tali:

August trzeci, z Bożey łaski król polski, etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie urodzonym administratorom, ekonomom, dzierżawcom ekonomii naszych w. x. Lit. będących, przy offiarowaniu łaski naszey królewskiey do wiadomości podaiemy: iż iako prawa wszelkie rzeczy-pospolitey podług obowiązku naszego manu tenere chcemy, tak też wzaiemnie tego potrzebuiemy, aby iura nostra maiestatica in toto zachowane były. A ponieważ in praeiudicium iuris patronatus nostri regii iurysdykcyi duchowne ritus graeci w dobrach naszych ekonomicznych świeszczenictwa alias popowstwa wakuiące pro libitu suo dysponuią y rozdaią, zaczym, aby to in futurum nie działo, ninieyszym uniwersałem deklaruiemy, iż takowe beneficia, ktore ab hinc wakować będą, sami conferować będziemy, sposobne zaś do nich y przykładne ad regimen cerkiew subiecta pomienieni urodzeni administratorowie, ekonomowie y dzierżawcy nasi komissyi naszey ekonomiczney skarbowey, in ordine do podpisania do nas present proponować powinni, a ynaczey instituowanych świeszczenników akceptować y przyimować ważyć się nie maią, dla łaski naszey królewskiey, co serio praecavemus y ten uniwersał dla lepszey wiary y wagi ręką własną podpisawszy, dla wiadomości zwierzchności duchownych po cerkwiach ekonomicznych publikować zleca-

my. Dan w Lipsku, dnia szesnatego miesiąca Oktobra, roku Pańskiego tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, panowania naszego czwartego roku.

U tego uniwersału przy pieczęci mnieyszey podpis nayiaśnieyszego króla im. temi słowy: August rex.; Karol Odrowąż, hrabia Sędnicki, podskarbi nadworny koronny Miech. st. Który to uniwersał, za podaniem onego do akt, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

1743 г.

Изъ книги за 1744 г., листы 436—439.

20. Фундушовая запись старосты Сумилишскаго Мицуты на Кузницкій базиліанскій монастырь.

Актъ этотъ есть болѣе подробный варіантъ помѣщеннаго подъ № 17. Подробности эти относятся къ семейному раздѣлу имѣнія дателей и волѣ завѣщателей—когда и за какихъ лицъ священники должны служить церковныя службы.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, miesiąca Maja piątego dnia.

Na urzędzie jkmści grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od jaśnie wielmoż. jm. pana Michała Józefa kniazia Massalskiego—kasztelana Trockiego, Grodzieńskiego sądowego, Radoszkowskiego, Borznickiego etc. starosty, ustanowionemi, stanowszy personaliter w Bogu przewielebny jm. xiądz Mikołay Rodkiewicz—wikary konwentu Supraslskiego zakonu świętego Bazylego W., extrakt w sposób przenosu od acta grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był do xiąg przyięty y wpisany, którego za przyięciem tenor sequitur talis.

Actum in castro Mielnicensi feria sexta in vigilia festi omnium sanctorum, anno Dommini millesimo septigentesimo quadragesimo tertio. Coram officio capitaneali actisque praesentibus castrensibus Mielnicensibus personaliter comparentes magnifici Casimirus Ludovicus bini nominis de Vahanow Micuta—capitaneus Sumiliscensis, colonellus sacrae regiae maiestatis palatinatus Brestensis magni ducatus L-tniae et Ludovika de Umanowski Micucina — consors ejusdem, alias invicem coniuges, sani mentibus et corporibus existentes, foro suo proprio et competenti omisso jurisdictioneque sua quavis propria posthabita, praesenti vero foro et jurisdictioni castrensi capitaneali Mielnicensi, quoad infra scripta recognoscenda attinet, se totaliter cum bonis et successoribus suis incorporando et subiciendo, palam, publice libereque recognoverunt et quilibet illorum suo pro interesse, praesertim magnifica consors, in assistentia magnifici mariti sui, uti tutoris coniugalis, recognovit: quia ipsa ad maiorem cultum et gloriam Dei fundationem certam infra scriptam in Łozdwica, die vigesima Octobris, anno ad praesens currenti millesimo septingentesimo quadragesimo tertio con-

scriptam manibus propriis suis recognoscentium et certorum magnificorum amicorum, pieczętarze dictorum, subscriptam ac sigillis gentilitiis cera rubra communitam in rem ecclesiae Kuznicensis regulae divi Basilii Magni serviens de tenore tali:

W imie nayświętszey y nierozdzielney Troycy Oyca y Syna y Ducha S. we trzech osobach Boga iedynego, ad perpetuam rei memoriam: Ja Kazimierz Ludwik z Wahanowa Micuta—starosta Sumiliski, pułkownik jk. mści woiewodstwa Brzesckiego, y ia Ludowika z Chrzanowskich Micucina—starościna Sumiliska, pułkownikowa woiewodstwa Brzeskiego, zdrowi na ciele y umyśle będąc, czyniemy wiadomo tym naszym dobrowolnym skryptem funduszowym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym teraznieyszego wieku ludziom y na potym będącym wiedzieć należało, iż ia wyżey pomieniony tego funduszu aktor starszy małżeństwem za spólną iedności wolą naymilszey moiey wyżey de nomine et domo wyrażoney małżonki nie przymuszoną y niewymuszoną quo intuitu fato ani pretextem respektu żadnego lub próżney iaktancyi priwatae, ale iedynie motivo, quo maximum augmentum chwały Pana Boga pro primo, secundo et pro finali termino dusz naszych zbawienie a dawną in votis intencyą naszą uczynioną, wraz z w Bogu zeszłym jm. panem Kazimierzem z Wahanowa Micutą—podkomorzym Grodzieńskim, stryiem moim, chcąc do skutku przyprowadzić, to iest, za wyrazną wolą, y konsensem jw. jm. xiędza Leona—Kiszki, metropolity całey Rusi, opata Supraslskiego y akceptacyą z podpisami rąk teyże prześwietney ławry przewielebnych ichmościów xży wikarego y konsultorów ex una z assekuracyą od nas fundatorów konwentowi Supraslskiemu daną, podpisami rąk naszych stwierdzone, że in spatio trzech lat, cum clausula wolney rezygnacyi, dział wolney fundusz Kuznicki affiliowany za akceptacyą opactwu Supralskiemu sub data anni millesimo septingentesimi duodecimi primi, mensis Martii die vigesima octava suum robur mieć dokończenia zupełney in toto esse fundacyi, ex altera parte, a że obstacula czasów penarii nie było subsecutum, więc stosuiąc się do konstitucyi anni millesimi septigentesimi vigesimi sexti folio trigesimo położoney, która de nova radice fundować pozwala y kończyć non adimpleta nie przepisuie, ani waruie, iako też mutationes dobr fundi nie zabrania, klasztor ww. oo. Bazylianow w Kuznicy na tym mieyscu, gdzie przed tym plebania ritus graeci uniti parochialna cum suo pastore była, fundować et profitia do opatstwa Supraslskiego, iako ad corporis caput przyłączyć y ziednoczyć umyśliliśmy, że tedy praecesserunt fata jm. p. podkomorzego Grodzieńskiego, stryia mego, a suis intentionibus ortis ac promissis Bogu zupełnego nie powzięli skutku, za czym my małżonkowie wyżey wyrażeni ex parte naszey fortuny actuando, takowę intencyą naszą dla pomnożenia chwały Pana maiętność naszą własną dziedziczną Woynowce, alias Kuznicę, w powiecie Grodzieńskim sytuowane, z iuryzdyką w miasteczku jkmści Kuznicy ziemską, ut edocent et obloquuntur dawne ograniczenie, z karczmami, tudzież z stawiskiem y mieyscem młyna pustym, przed tym należącym do części jm. pana Karola z Wahanowa Micuty—czesnika Sanockiego a potym jm. panu Janowi z Wahanowa Micucie—oboznemu Grodzieńskiemu przedanym y wieczystym prawem przyznanym, teraz zaś przez w. jm. pana Jana Micuty—oboznego Grodzieńskiego, iako dziedzica części, jm. pana Karola Micuty, wspoł z maiętnoscią Woynowcami, części iedney pierwszy wyższą datą prawem wieczystym kupioney y zapła-

coney, a potym teraz poyznieyszą y drugiey takowymże wieczystym prawem od nas że samych kupioney y zapłaconey, roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego trzeciego, miesięca Marca dwudziestego dnia, in una situatione tych że Woynowców alias Kuznicy, części wspól obie też części w imieniu tak sytuowania poddanych, iedna wioska osadą gruntem iako y de origine jedney Woynowców, olias Kuznycy, fortuny daiem, daruiem y wiecznemi czasy tym naszym funduszem leguiem na chwałe Bozką,* która ma florere przez zakonników cum omnibus attinentiis et pertinentiis klasztorowi Kuznickiemu zapisuiemy. Na tych że dobrach Woynowcach alias Kuznicy obuch częściach od nas zapłaconych wieczystym prawem kupionych od aktora, oba dwuch tych części jm. pana Jana z Wahanowa Micuty—oboznego Grodzieńskiego primo na praepunktach inscriptione przy zaczęciu fundusza, że też prepunkty w znaczney od klasztoru Kuznickiego zostaią mieysca dylatacyi, przez to przez commutacyą, którey żadne non impugnant praescripcye, warunki statutów, praw, konstytucyi, zważywszy to secunda inscriptione de nova radice funduiemy klasztor Kuznicki y to drugą wyżey specifikowaną część póznieyszą datą kupioną Woynowców alias Kuznice, wieczystym prawem temuż klasztorowi Kuznickiemu daiem, daruiem y zapisuiem, vigore opisania mego konwentowi ad complementum zabudowania funduszu zupełnego, a tego opisu funduszu de nova radice danego y w grodzie Brzeskim przyrzeczonego, która to maiętność Woynowce alias Kuznica przed tym we dwuch częściach, a teraz ziednoczone iako za własne pieniądze nasze in specie summy wieczystym prawem za obiedwie części specifikowaney od imć pana Jana z Wahanowa Micuty—oboznego Grodzieńskiego iest kupiona, tak raz na zawsze oddawszy one na chwałę Panu Bogu, żadney nam—mnie y miłey małżące moiey za spólną zgodą, ani krewnym moim, nie tylko dalekim, ale y nayblizszym do wyż wyrażoney maiętności obudwuch części Woynowców nie zostawuiemy salwy, wszystkie media, diffugia in iuris oddalaiąc y o to post sera fata nasz tak z bliska iako y z daleka nexus sanguine krewnych moich de linea imienia moiego y miłey małżonki moiey, a bardziey a parte quo praetextu invidiae, a potym fortuny niesprawiedliwego rozszerzenia intruzorów causantes consilii, auxilio, fomento directi vel indirecti, czy to przez prawny proceder, czyli zeluiącą złością na podeyście y zruynowanie funduszu naszego, każdego takowego przy dobrey summienia kompunkcyi żywą wiarą powoływamy y na straszny sąd Pana Boga zapozywamy cum indignatione na takowegoż tegoż Pana Boga, oraz takowych każdego podaiemy według świętych kanonów koncylliów, których ostatnie Trydentyńskie twierdzą, anathemie, iako spoliatorów dobr kościelnych, ale tak iak prawo wieczyste na obie częście na iedną pierwszą część wyższą datą, na drugą część niższą datą od jmć pana oboznego Grodzieńskiego nam dane y przyznane roku tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego, miesiąca Maia wtórego dnia sonat, tak y my ze wszystkiemi w tych prawach wyrażonemi klauzułami, paragraffami, punktami, nic sinistre albo equivoce nie interpretuiąc y error, ieżeli by iaki był, kassuiąc z inwentarzami y obiema intromissyami nam służącemi pomienionemu klasztorowi Kuznickiemu wiecznemi y nieodzownemi czasy zapisuiemy, intromissyi nieodwłóczney dopuszczamy y ze wszystkim inwentarzem w possesyą wieczną oddaiemy, to iednak waruiąc, aby ten nasz fundusz klasztoru Kuznickiego był wiecz-

nemi czasy do klasztoru Suprasiskiego pro filia incorporowany. Takowey naszey intencyi zadosyć czyniąc, ad effectum ten fundusz przyprowadzamy, zachowuiąc go ad exemptionem secundum iura opactwa Supraslskiey tak od koronney iako y Litewskiey prowincyi y ad mentem nas fundatorów takowe naznaczamy kondycye, aby tam zawsze mieszkało zakonników pięciu, takową im wkładaiąc obligacyą, aby dwie msze święte w tydzień wiecznemi czasy odprawowane byli, to iest, w piątek msza czytana iedna za duszę Jerzego, Konstancyi, Zofii y innych krewnych zmarłych, stosuiąc się ad intentiones fundatorów, w sobotę zaś msza śpiewana iedna za nas żyiących idque Kazimierza y Ludowikę, post sera vero fata nostri te mszy obiedwie w tydzień wiecznemi czasy za dusze moie Kazimierza y żony moiey Ludowiki, iako też y zeszłey w Bogu primi voti żony moiey Zofii y innych krewnych naszych maią być odprawowane, osobliwie zaś anniversarze dwa corocznie odprawowane bydź powinny—ieden w tygodniu zadusznym za dusze pomienionych wyżey Jerzego, Konstancyi, Zofii y innych krewnych zmarłych, secundum intentiones fundatorów, drugi zaś anniwersarz pro animabus suffragio carentibus, post fata zaś nostra y te dwa anniwersarze za dusze nasze Kazimierza, Ludowiki y Zofii tempore perpetuo odprawować się maią y litanie o nayświętszey Panie, co wieczor; oraz nasze ciała moie—Kazimierza y Ludowiki Micutów—po zeyściu z tego świata według niedościgłych wyroków Bozkich y sukcessorów naszych nie gdzie indziey złożone być maią, tylko w cerkwi Kuznickiey, gdzie in memento w każdey mszy za nas fundatorów teraz w żywych, a potym umarłych, aby perpetue było obliguiemy ichm. xięży tam mieszkaiących ichmściów wszystkie iure naturali sukcessorów y kollegatów naszych. Powtóre iako z wysz sądem pana Boga obowiązuiemy osobliwie in contiguitate granic mieszkaiących około Woynowców alias Kuznicy, klasztorowi Kuznickiemu zapisaney, aby nie tylko sami nullo iure praetextuoso przez niesłuszne wdzieranie się pomienionego klasztoru ni w czym nie krzywdzili, ale owszem od in simili praetensione będących zastępowali y bronili. Który to nasz fundusz podpisem rąk naszych własnych y podpisem rąk ichmć pp. pieczętarzów ustnie y oczewisto proszonych... Pisan roku tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego, miesiąca Oktobra dnia dwudziestego, w Lososney. Kazimierz Ludwik z Wahanowa Miecuta—starosta Sumiliszski, pułkownik woiewodztwa Brzeskiego; Ludwika z Chrzanowskich Micucina—starościna Sumiliszska, pułkownikowa woiewodztwa Brzeskiego, manu propria. Locus sigillorum genilitionum. Jako proszony pieczętarz od wielm. ichmć panstwa Kazimierza Ludwika z Wahanowa y Ludowiki z Chrzanowskich Micutów—starostów Sumiliskich, pułkowników woiewodstwa Brzeskiego, małżonków, do tego dobrowolnego skriptu funduszowego na dobrach Kuznicy nazwanych lege permittente errogowanego wielm. ichm. xięży Bazylianom danego podług prawa podpisuię się: S efan Tarkowski—kasztelan woiewodstwa Brzeskiego manu propria. Ustnie y oczewisto proszny pieczętarz do tego funduszu przez wielm. ich. pp. Kazimierza y Ludowiki Micutów—starostów Sumiliskich erogowanego podług prawa podpisuię się: Ignacy Oziembłowski — skarbnik Brzescki, manu propria. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osób wyżey wyrażonych do tego funduszu podpisuię się: Mikołay Wereszczyński — kapitan jkmści. In omnibus eiusdem fundationis conditionibus, punctis, clausulis, articulis, nexibus et ligamentis apro-

bant, confirmnat, roborant, corroborantque et ratificant ac recognoscunt promittentes et inscribentes se eidem supra scripti recognoscentes eandem fundationem tam in toto quam in quavis minima parte firmiter tenere et inviolabiter observare conditionesque omnes in eadem fundatione adimplere et explere idque sub damnis terrestribus in casu contraventionis praesenti recognitione mediante ad id accedente exaratas. U tego extractu przy pieczęci podpisy takowymi wyrażone słowy: Ex actis castrensibus capitanealibus Mielnicensibus rescriptum, correxit Nowosielski, lectum per Bernacki. Na złożeniu tego extraktu expressya takowa: Roboratio fundi ecclesiae Cusnicensis regulae magni Basyli serviens, una cum ingrossatione millesimo septingentesimo quadragesimo tertio anno in castra Mielnicensia. Który to extrakt, za podaniem onego w sposób przenosu z akt Mielnieckich, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1743 г.

Изъ книги за 1753 г., стр. 74—75.

21. Фундушовая запись княгини Анны Радивиловой на церковь Рождества Пресв. Богородицы въ с. Новой-Волѣ.

Княгиня Радивилова симъ листомъ предлагаетъ и утверждаетъ въ должности священника своего кандидата въ новопостроенной церкви въ ея имѣніи Новой Волѣ, надѣляетъ его 1 уволокой и 7 м. земли съ тѣмъ, чтобы онъ отъ себя содержалъ причетника и заботился о цѣлости церковной утвари; обязываетъ его служить каждую недѣлю двѣ *читаныхъ обѣдни* — одну за здравіе, другую за упокой; предоставляетъ священнику право варить пиво дважды въ годъ, но только съ уплатой установленнаго акциза; освобождаетъ его отъ всѣхъ повинностей двору и разрѣшаетъ пользоваться ссыпкой зерна и другими платежами за церковныя требы, но только безъ вымогательствъ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt trzeciego, miesiąca Marca wtórego dnia.

Na urzędzie ikm. grodskim Grodzieńskim przede mną Samuelem Antonim Skirmuntem—łowczym y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparendo personaliter w Bogu przewielebny imć xiądz Klemens Narbut — ordinis Basilii magni superior Kuznicki, ten fundusz ad akta grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był do xiąg przyięty y wpisany, którego za przyięciem w xięgi wpisuiąc tenor sequitur estque talis:

Na większą chwałę maiestatu Boskiego y na wiekopomną przyszłym czasom pamiątkę, amen. Anna na Białym Kowlu y Smolanach, z xiążąt Lubartów, Sanguszkowna Radziwiłowa, xiężna na Ołyce, Nieświeżu, Birżach, Dubinkach, Słucku, Kopylu y Klecku, hrabina na Mirze, Szydłowcu, Koydanowie, Kopysi, Zabłudowiu, Kieydanach, Bielicy, Krożach y Białcy, pani na Newlu,

Siebieżu y Sławatyczach, kanclerzyna wielka w. x. Lit. Przemyslka, Człuchowska, Krzyczewska, Kamieniecka etc. starościna. Czynię wiadomo tym moim wieczystym fundacyinym listem, komu by o tym wiedzieć należało teraznieyszego y przyszłego wieku ludziom, iż na większą chwałę Boga w Tróycy świętey Jedynego, Nayświętszey Boga Rodzicy Panny Maryi y wszystkich świętych Bożych uwielbienie, cerkiew świętą uniacką w dobrach moich, hrabstwie Zabłudowskim, w powiecie Grodzieńskim leżących, we wsi Nowa-Wola nazwaney, pod tytułem Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi erygować rozkazałem. Ażeby za tym w tey cerkwi przenayświętsza Pana Boga chwała, pomnożenie, y ludzkie dusze krwią Jezusową odkupione z nauki zbawienney, instrukcyi parochów y administrowania nayświętszych sakramentów in cura animarum, duchowny odbierały pożytek, funduię teraz godnie urodzonego Jana Hereminowicza, ieszcze w świeckim stanie zostaiącego, do teyże cerkwi za parocha, któremu samemu (osobliwym go do poświęcenia na kapłaństwo rekomenduiąc listem), a potym sukcessorom iego, tey cerkwie prezbiterom za prezentą naszą instytuowanym, włokę iedną gruntu w polach przerzeczoney wsi Nowey-Woli, ob miedze Kondrata Tymoszuka z iedney, a Wawryna Monaczuka z drugiey strony leżącego, z odsypem zwyczaynym w ziarnie od poddanych w tey wsi mieszkaiących dwanaście szanków żyta corocznie, wiecznymi czasy nadaię y funduię, ze wszystkimi do tey włoki przynależytościami; z którey żadnych podatków y powinności teraznieyszy prezbiter y sukcessorowie iego od nas prezentowani do skarbu naszego y sukcessorów moich płacić y pełnić nie będą, excepto tylko podatku rzeczy pospolitey, zarówno z drugiemi one odbywaiąc; z tey zaś fundacii teraznieyszy prezbiter a potym sukcessorowie jego, dziaka przy tey cerkwi konserwować maią dla lepszego porządku y pilnowania srebra, kielichów, monstrancii, krzyżów, aparatów, zwonów etc. Obowiązuię przy tym boiaźnią Bożą parocha teraznieyszego y następców iego, aby msze ś. czytane dwie co tygodnia, iedna w niedzelę za żyiących, druga w piątek za zmarłych fundatorów swoich, lub w inne dni podług sposobności czasu, żeby tylko intencii y dyspozycii naszey zadość uczyniono, odprawowane były. Piwa kanonowe dwa razy do roku poddanym teyże wsi—raz w dzień y święto siewney, to iest Przeczystey Niep. P., drugi raz w swięto ś. Michała Archanioła warzyć pozwalam, z tym iednak dokładem, aby na kotle arendarze teyże wsi warzone y należytość od kotła podług instruktarza zapłacona była, które piwo nad trzy dni u żadnego poddanego konserwowane być niema y sam paroch wódki y piwa na szynk przysposabiać y żadnym tego czynić niema y nie powinien będzie sposobem, oprócz swoiey potrzeby. Waruię nakoniec, aby ciż parochowie Nowo-Wolscy z sukcessorami swemi żadnych pol, sianożęci, placów y odsypu teraz y na potym sobie nie przywłaszczali. Nad to co dopiero tym fundacyinym y osobliwym podawczym listem, który przez imści pana Józefa Eysmonta — strażnika Upitskiego, komisarza mego generalnego, sporządzony będzie pod cerkiew, cmentarz y plebania udzieliwszy gruntu y ograniczywszy nadaię, ani też od kosztów, zapowiedzi, szlubów y pogrzebów nad zwyczay y postanowienie w innych dobrach moich usurpowali, ani od poddanych moich wyciągali. Ten tedy fundusz we wszystkim ratifikuiąc dla lepszey wagi y waloru ręką mą stwierdziwszy pieczęć przycisnąć roskazałem. Działo się w zamku

Bialskim, roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego trzeciego, miesiąca Nowembra piętnastego dnia.

U tego funduszu przy pieczęci podpis samey j. o. fundatorki tymi słowy: Anna xiężna Radziwiłowa. Pod pieczęcią zaś wielką konfirmacia tenore tali; ten wieczysty fundacyiny list we wszystkich punktach konfirmuiąc insuper teraznieyszemu parochowi y po nim następcom prezbiterom wiecznymi czasy dodaie się gruntu częścią zarosłego w uroczyszczu Kamiennego Brodu na morgów siedm, który czyli na pole, czyli też sianożęć, gdzie do czego sposobne będzie mieysce, wyrobiwszy, wolny y mocny będzie prezbiter przy wolności wszelkiey takiey, iaka na włokę gruntu wyż wyrażoną opisana używać. Dat. w Zabłudowiu, dnia ośmnastego Februarii, tysiąc siedmsetnego czterdziestego piątego roku. U tey konfirmacyi przy pieczęci na czerwonym laku wyciśnioney podpis j. o. xiążęcia imci his exprimitur verbis: j. k. Radziwił p. w. w. x. Lit. Który to fundusz, za podaniem onego przez wyż wyrażonego w Bogu przewielebnego imci xiędza Klemensa Narbuta — ordinis Basilii Magni, superiora Kuznickiego do akt, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1745 г.

Изъ книги за 1745 г., листы 1005—1006.

22. Фундушовая запись Оршанской стольниковой Турчиновой на церковь Преображенія Господня въ селѣ Балѣ.

Супруга Оршанскаго стольника — Турчинова учреждаетъ въ своемъ имѣніи Балѣ фундушъ уніятской церкви Преображенія Господня, надѣляя эту церковь землею; кромѣ этого выдаетъ священнику единовременно 30 копъ ржи, пару воловъ, лошадь и другіе предметы; позволяетъ варить пиво и курить вино безъ всякаго акциза, но только на собственныя потребности, а также молоть хлѣбъ въ дворовой мельницѣ безъ пошлины. Для церкви отмежевываетъ особенную часть земли и для стражи назначаетъ особыхъ лицъ. За это обязываетъ священника и его преемниковъ, чтобы они служили въ недѣлю двѣ обѣдни и наставляли народъ въ правилахъ *Римско-католическо-уніятской* вѣры.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Nowembra dwunastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą — podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imć pana Miahała Józefa Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Lit., Grodzieńskiego sądowego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanowszy personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Andrzey Klimowicz—praezbiter cerkwi Baleńskiey, ten fundusz ad acta podał, potrze-

buiąc, aby był przyięty y wpisany, którego, za przyięciem de verbo ab verbum wpisuiąc w xięgi, tenor sequitur talis:

Na większą chwałę maiestatu Boskiego y na wiekopomną przyszłym czasom pamiątkę, amen. Ja Eleonora z Sobotowskich Turczynowa, stolnikowa Orzańska czynię wiadomo tym moim wieczystym fundacyinym listem zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, teraznieyszego y przyszłego wieku, ludziom, iż na większą chwałę Boga w Tróycy świętey iedynego, nayświętszey Bogarodzicy panny Maryi y wszystkich świętych Bożych uwielbienie w dobrach moich Bali nazwaney, w powiecie Grodzieńskim sytuowaney, cerkiew świętą uniacką pod tytułem Przemienienia Pańskiego, z zeszłym świętey pamięci wielmożnym imć panem Janem Turczynem—stolnikiem Orszańskim, dobrodziciem mężem moim, własnym naszym sumptem y staraniem wystawić y dla ustawicznego praezbitera rezydencyą wybudować kazaliśmy; a za tym ażeby w tey cerkwi przenayświętsza Pana Boga pomnożenie y ludzkie dusze krwią Jezusową odkupione z nauki zbawienney instrukcyi parochów y administrowania nayświętszych sakramentów w staraniu o duszach ludzkich, duchowny odbierały pożytek, ufundowaliśmy wielebnego imć xiędza Andrzeia Klimowicza do tey cerkwi za parocha do tey cerkwi praezbiterom za praezentą naszą instytuowanym, pulwłok gruntu w ograniczeniu końcami, zaczowszy od cmentarza aż do rowu, a pułwłoka arendarza Baleńskiego, z drugiey strony od pułwłoka Eliaszowskiego; przytym gruntu przydanym, aż do rzeki, do tego pułwłoku Eliaszowski, w którym pierwszy pułwłok graniczy, y szufladę gruntu za gumnem arendarskim maiącą w sobie morg ieden prętów ośmnaście, pręcik ieden y ławek sześć, szerokości w iednym koncu sznur ieden maiący, przydaliśmy. Installowawszy imć xiędza Klimowicza za praezbitera, iemu samemu trzydzieście kop żyta na zasiew, przy tym na gospodarstwo wołów parę, krowę, konia etc. y do cerkwi kielich z patyną, krzyż, tabliczki śrebrne, do ołtarzów praeparamenta, do celebrowania mszy świętey ornamenta y drugie potrzebne rzeczy, do cerkwi należące w Bogu wielebny imć pan Jan Turczyn—stolnik Orszański, dobrodziey mąż, sporządził y do dyspozycyi imci xiędza Klimowicza pod regestrem oddał. Ja też dla przyczynienia większey chwały Boskiey dzwon za tynfów trzysta y puszkę śrebrną za tynfów sto sprawić y do teyże cerkwi dać deklaruię. Zważaiąc też, iż pułwłok gruntu arendarski, obok samych budynków w. x. praezbitera leżący, wielką iest przeszkodą, a co większa arendarz w tym pułwłoku od praezbitera, a praezbiter względem bliskości w przydanym gruncie za gumnem arendarskim y w pułwłoku Eliaszowskim wzaiemne ponoszą szkody, chcąc uspokoić między arendarzem, a imć xiędzem praezbiterem, przez to y następuiące niesnaski y collizye, pomieniony grunt szufladę za gumnem arendarskim y pułwłok Eliaszowski do dworney dyspozycyi odebrawszy w. imć xiędzu Klimowiczowi y przyszłym następuiącym praezbiterom przez commutacyą pułwłok arendarski obok plebanii leżący, zaczowszy od rzeczki aż do granicy, a za szufladą od granic tegoż pułwłoka szmat gruntu wszerz równą z tym że pułwłokiem, a wzdłuż aż do rowu w zamian przedawszy do fundszu przyłączam y wiecznemi czasy daią, daruię y zapisuię. Do tey że fundacyi pod folwarkiem Ostafiojowem do czasu była wydzielona do funduszu łąka, z łaski pana dobrodzicia męża mego, w którey że xiądz praezbiter coroczną ponosił szkodę y w tym

czyniąc commutacyą łąkę nazwaną Baczewszczyzna, z iedney strony bokiem od południowego pola, takoż bokiem od rzeki ze stawów z pode dworu do stawu y młynu pod wsią Balą stoiącego idącey, końcami od błot wielkich y rzeczki z sadzawki wychodzącey y w rzekę wchodzącey, drugim końcem do sianożęci folwarku Ostafiojowskiego y założonych kopców, którą łąkę ze trzech stron kazawszy ograniczyć, a z czwartey strony sama rzeka graniczy. Tak łąkę jako też wyrażoną włokę sadzibną z przydanemi dwuma poletkami, w roku tysiąc siedmset czterdziestym pierwszym przez mierniczego powiatu Grodzieńskiego wymierzonemi w. imć xiędzu Klimowiczowi w dożywotną, a do cerkwi Przemienienia Pańskiego przyszłym praezbyterom w wieczystą possessyą podaię. Przy tym wolne mlewo we młynie moim Balenskim bez żadney zapłaty y dawania miarki y wolne robienie piwa y pędzenie gorzałki, nic nie daiąc do dworu, ani przykładaiąc się do czopowego szelężnego teraznieyszemu y przyszłym praezbiterom, gdy będą mieli swóy browar, szczególnie na swoią plebańską potrzebę y dla przyięcia gości pozwalam, iednak ażeby pod praetextem swoiey wygody, cudzych zboż we młynie nie mleli, piw, gorzałek szynkować, do włości naszych dawać arendarzom, zadnym terminem szkody czynić nie ważyli się pod straceniem zboża y liquorów waruię. Y takowy fundusz cerkwi pod tytułem Przemenienia Pańskiego uczyniwszy y na wieczne czasy postanowiwszy od wszelkich extorsii uwalniam, a z dobr moich Bali, tak teraznieyszego ustallowanego praezbitera, iako też następców iego zastępować obowiązuię się y sukcessorowie, possessorowie maiętności Bali, pod winami prawem duchownym y świeckim opisanemi powinni będą, w nagrodę zas łożonego kosztu y funduszu moiego, tak teraznieyszego praezbitera, iako też przyszłych następuiących obowiązuię sumnieniem, ażeby wieczystą obligacyą przyięli y na wiekopomne czasy w każdym tygodniu po dwie mszy święte, iedną we wtorek, drugą we czwartek, lub gdy zaydą iakie zabawy, czyli też trudności, w insze dni powszedne y święte, byle by nie w niedzelę, którego dnia dla parafian powinna bydź aplikowana, mszy święte odprawowane były za duszy dobrodzieiów rodziców, bliskich y dalszych krewnych moich, takoż za duszę męża moiego y moią upraszam y obliguię. Temuż imci xiędzu teraznieyszemu praezbyterowi y przyszłym następuiącym offerty y wszelkie obediencye kościelne odbierać pozwalam, z tym tylko dokładem, ażeby z włości Baleńskiey od chrztów, zapowiedzi, szlubów, pogrzebów nad zwyczay y prawa duchowne ordynacye cerkiewne, a tym bardziey nad substancyą ubogich ludzi nie wymagali, gruntów od tych że poddanych, w legacyach nie przyimowali, na wieczność, czy to na zastaw nie dawali y żadnym sposobem nad ten móy fundusz gruntów y łąk od maiętności Bali do siebie nie przywłaszczali, przestrzegaiąc dusz y sumnienia poddanych Baleńskich nauką swoią do wiary rzymskiey katolickiey uniackiey aplikowali y do nabożeństwa zachęcali. Dla dozoru tey cerkwi y oczyszczenia oney, dzwonów doyrzenia y dzwonenia, naprzeciwko cerkwi na szpital y rezydencyą ubogich ludzi, przy chwale Boskiey residuiących, budynek mieszkalny y na jarzynę onym ogród przydaię, drogami y miedzami ograniczony. Takowy tedy fundusz ratyfikuiąc dla większey wagi y waloru ręką własną podpisuię. Pisan w Bali, roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Maja piętnastego dnia.

U tego funduszu podpisy rąk tak samey

aktorki, jako też ichmość pp. pieczętarzów temi wyrażone słowy: Eleonora Turczynowa—stolnikowa Orszańska; ustnie proszony pieczętarz od wielmożney ieymość pani Eleonory Turczynowey—stolnikowey Orszańskiey, do tego funduszu, do cerkwi Baleńskiey uczynionego, podpisuię się: Jan Franciszek Olizarowicz—namiestnik y regent Grodzieński; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wielmożney imci pani Eleonory Turczynowey—stolnikowey Orszańskiey podpisuię się ręką swą: Mikołay Turczyn—czesznik Orszański; ustnie proszony pieczętarz od wielmożney imć pani Eleonory Turczynowey—stolnikowey Orszańskiey, do tego funduszu do cerkwi Baleńskiey uczynionego, podpisuię się: Kazimierz Stanisław Chrzęstowski mp. Który to takowy fundusz, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1752 г.

Изъ книги за 1752 г., листъ 413.

23. Вводный актъ въ имѣніе Козаковцы, записанное воеводою Подляшскимъ Михаиломъ Сапѣгой Черлянскимъ базиліанамъ.

Возный Гродненскаго воеводства симъ листомъ свидѣтельствуетъ, что онъ совершилъ вводъ во владѣніе базиліанъ имѣніемъ Козаковцами, завѣщаннымъ подляшскимъ воеводою Михаиломъ Сапѣгою, съ пятью крестьянами и всею движимостію на вѣчныя времена.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego wtórego, m-ca Maja dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie jego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Samuelem Antonim Skirmontem—łowczym y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od jaśnie wielmożnego imć pana Michała Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Litew., sądowego Grodzieńskiego starosty destynowanym, comparendo personaliter jenerał infra wyrażony Antoni Rzepecki ten kwit intromissyiny podania swoiego zeznał, w te słowa pisany:

Ja jenerał jego królewskiey mości powiatu Grodzieńskiego zeznawam tym moim relacyjnym intromissyjnym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiącznym siedmsetnym pięćdziesiątym wtórym, miesiąca Maja dwudziestego czwartego dnia, byłem użyty y wezwany od jaśnie wielmożnego imci pana Michała hrabi Sapiehy—woiewody Podlaskiego, z stroną szlachty ichmość pp. Piotrem y Antonim Wasilewskiemi do wsi Kozakowców, w powiecie Grodzieńskim leżący, gdzie jaśnie wielmożny imć pan Michał Sapieha—woiewoda Podlaski przez wielmożnego imci pana Józefa Feliciana Bouffała—mierniczego w. x. Lit., powiatu Grodzieńskiego pisarza, podług listu zapisów funduszu wieczystego y podług inwentarza, od siebie danego ww. oo. zakonu ś. Bazylego wielkiego, wieś Kozakowcy z zabudowaniem wszelkim w niey będącym, z ogrodami y gruntami, także y poddanych pięciu w tey

że wsi z imiony ich opisanemi w inwentarzu, ze wszelką maiętnością y powinnością ww. oo. pomienionym, do wieczystego y spokoynego dzierżenia podał y zawiodł; gdzie ja jenerał z stroną wyż wyrażoną przybywszy pomienioną wieś Kozakowce z ogrodami, z gruntami wszelkiemi oromemi y nie oromemi, z łąkami, lasami, z borami, z wypustami, z rzekami, z poddanemi do tey wsi należącemi, ze wszelką powinnością ich, z ograniczeniem, z kopcami w liście funduszu wieczystego y w inwentarzu opisanemi, owo zgoła ze wszystkiemi na wszystko, tę wieś Kozakowcy do klasztoru Czerlońskiego należnościami, pomienionym ww. oo. zakonu ś. Bazylego wielkiego na wieczne potomne czasy do possessyi wieczystey podałem y intromitowałem. Na dowód ten móy relacyjny intromissyjny kwit z podpisem ręki mey wydałem. Pisan ut supra.

U tego kwitu y intromissyi podpis ręki jenerała tymi słowy: Antoni Rzepecki—jenerał jego królewskiey mości powiatu Grodzieńskiego. Który że ten kwit intromissyjnego podania, za oczewistym zeznaniem osoby wyż mianowaney, do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest przyięty y wpisany.

1757 г.

Изъ книги за 1768—1770 г., листъ 466.

24. Ограниченіе фундуша церкви Стародворецкой.

Въ актѣ этомъ подробно излагаются границы трехъ уволокъ земли Стародворецкой церкви, въ им. помѣщика Яблоновскаго, въ Новогородскомъ повѣтѣ; при этомъ священнику разрѣшается пользоваться дворовымъ выгономъ, ключами и прудами для водопоя скота.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego, miesiąca Marca trzydziestego dnia.

Na urzędzie ikm. grodzkim Grodzieńskim przede mną Jakubem Rukiewiczem—czesznikiem y podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego comparendo personaliter imć xiądź Samuel Janowski ograniczenie gruntu do cerkwi Starodworzeckiey, vigore funduszu sporządzone, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał de tenore sequenti:

Józef Piotrowicz—mostowniczy woiewodstwa Nowogrod., Jan Siestrzencewicz—strażnik p-tu Starodubowskiego, komissarze, czyniemy wiadomo, komu by o tym teraz y w przyszły czas wiedzieć należało tym naszym ograniczeniem nowego funduszu cerkwi Starodworzeckiey, przez j. o. xcia im. Józefa Alexandra z Prussów na Jabłonowie y Lachowcach, hrabi na Lisiance y Zawałowie, liber barona na Podhorcach, na Jabłonowie Litewskim y Starym-Dworcu dziedzica z Wicholtza Jabłonowskiego — woiewody generalnego Nowogrodzkiego, kawalera y komendora orderów ś. Ducha, ś. Michała y ś. Huberta, Korsunskiego, Wołpienskiego, Onixtyńskiego, Zagośćskiego etc.

starosty, Rakanciskiego, Ławaryskiego dzierżawcy, rotmistrza woysk koronnych, ex pia devotione w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym pięćdziesiątym siódmym, miesiąca Pazdziernika ósmego dnia, in forma iuris uczynionego, in virtute którego funduszu, oraz osobliwego instrumentu do wydzielenia y ograniczenia gruntów, sianożęci wydanego, my kommissarze ad fundum dobr wieczystych Starego-Dworca, w powiecie Wołkowyskim leżących, ziechawszy, gruntu włok ziemskich trzy z ogrodem wypustem, z sianożęciami, z zaroślami, z gruntów dwornych Starodworzeckich in praesentia w Bogu wielebnych ichmć xięży Stanisława Weseliniego Bielkiewicza—surrogata y dziekana Grodzieńskiego y Jana Osuchowskiego—dziekana Wołkowyskiego przez mierniczego wydzieliliśmy y ograniczyli, których włok ograniczenie takowe, mianowicie: pierwsza włoka, na którey cerkiew y plebania stoi, zaczyna się y leży iednym końcem od gościnca Brzostowickiego, drugim końcem od gruntów wsi Trumpowskiey po dróżkę, która idzie koło gruntów chłopskich do gruntów Machowskich, bokiem iednym leży od ściany do wsi Trumpów idącey, a drugim bokiem ob miedze gruntu dwornego, miedza idzie prostym trybem do drogi, którą ieżdżą ze dworu Starodworzeckiego do Repli, tą drogą mimo dwór przeszedłszy prosto ścianką idąc w doł aż do gościńca Brostowickiego y do wygonu wzdłuż wynosi tego gruntu z iedney strony sznurów dwadzieście siedm, z drugiey strony aż do wygonu sznurów dwadzieścia dziewięć, wprzek sznurów półtrzecia, obok tey włoki na drugiey stronie ścianki po lewey ręce za gumnem dwornym, pominąwszy doł, gdzie glinę kopano, dodaliśmy gruntu na ogród przy nizinie nad wygonem, wzdłuż od tego dołu sznurów półtrzecia, w przek sznur ieden, naprzeciw tego gruntu naznaczyliśmy wygonu morg ieden, obok ulicy wysadzoney do pałacu idącey, leżącego do tey włoki wydzieliliśmy sianożęć za dworem na tamtey stronie rzeki leżącą y zaczynaiącą się iednym końcem od grobli starey, aż od krzyża nowego, z iedney strony od gruntu dwornego, a z drugiey strony od rzeki wzdłuż sznurów dziewięć po granicę w końcu tey sianożęci, noviter przez nas komissarzów założoną, wprzek sznurów dwa, czyni morgów sześć. Na drugiey zmianie włoka gruntu z sianożęcią na wozów pięć, końcem iednym zaczynaiące się od gruntów szlacheckich Kuznickich, a drugim końcem od gruntów chłopskich, bokiem iednym leży przy ścianie nazwaney Horodnicka, która idzie do Kuźnicz, drugim bokiem do gruntu Woronowskiego. Na trzeciey zmianie włoka gruntu z sianożęcią na wozów cztery, iednym końcem zaczyna się od granicy Woroneckiey, a drugim końcem do gruntów Kalenickich, bokiem iednym leży przy ścianie y drodze z Kalenik do Woronów idącey, a drugim bokiem ob miedze gruntu Woroneckiego chłopa Dmitruka Groma. A że w tych dwuch zmianach nie dostaie morgów trzynastu, a w pierwszey zmianie includendo sianożęć przechodzi morg ieden, zaczym ad complementum zupełnych trzech włok ziemskich dodaliśmy morgów dwanaście y kazali wymierzyć na włoce morgowey, która leży obok trzeciey zmiany na drugiey stronie ściany leżącey, koncem do wsi Kalenik y granicy Kalenickiey, a bokiem od gruntu Bobłowskiey. Pro reliquo wielebnemu prezbiterowi cerkwi Starodworeckiey y następcom onego wolną paszę y przepąd bydła wszelkiego, kędy y folwarczane bydło na wygony y pastwiska przepędzaią, także w krynicach y sadzawkach dwornych wolne wód czerpanie pozwalamy.

Które to takowe ograniczenie in fundo pomienionych dobr Starego Dworca uczyniwszy et specifice granice wszystkie opisawszy, pro meliori robore et valore rękoma naszemi podpisuiemy się. Pisan w Starym Dworcu, roku tysiącznego siedmsetnego piędziesiątego siódmego, miesiąca Oktobra piętnastego dnia.

U tego ograniczenia podpisy rąk i. pp. komissarsów temi słowy: Józef Piotrowicz—mostowniczy wiewod. Nowogrodzkiego y komissarz; Jan Siestrzencewicz—strażnik Starodubowski y komissarz. Które to takowe ograniczenie, za podaniem onego przez wyż wyrażonego xiędza do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięte y wpisane.

1757 г.

Изъ книги за 1768—1770 г., листъ 467.

25. Фундушовая запись князя Яблоновскаго на Стародворецкую церковь.

Князь Яблоновскій, принимая во вниманіе, что 8 деревень его Новогородскаго имѣнія не имѣютъ церкви, самъ выстроилъ церковь, снабдилъ ее утварью и предлагаетъ своего священника на утвержденіе Полоцкаго епископа. Священника надѣляетъ 3 уволоками земли, даровымъ отопленіемъ и освѣщеніемъ, позволяетъ также безплатно пользоваться дворовой мельницей. Въ свою очередь онъ обязываетъ священника служить каждую недѣлю 2 обѣдни, одну за здоровье дателя и его родныхъ, а другую за упокой, наставлять прихожанъ въ правилахъ св. вѣры уніятской и не вымогать отъ крестьянъ платы за церковныя требы, а пользоваться ихъ добровольными приношеніями.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego, miesiąca Marca trzydziestego dnia.

Na urzędzie ikm. grodzkim Grodzieńskim comparendo personaliter imć xiądz Samuel Jankowski, extrakt funduszu z akt metropolitańskich na cerkiew Starodworzecką od i. o. xięcia Jabłonowskiego—woiewody Nowogr. nadanego, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podal de tenore sequenti:

Józef Alexander z Prusów na Jabłonowie y Lachowcach, hrabia na Lisiance y Zawałowie, liber baron na Podhorcach, na Jabłonowie Lit. y Starym Dworcu, dziedzic z Wicholtza Jabłonowski, woiewoda generalny Nowogr., kawaler y komendor orderów ś. Ducha, ś. Michała y ś. Huberta, Korsuński, Wołpiński, Onixtyiski, Zagoścki etc. starosta, Rakanciski, Ławaryszki dzierzawca, rotm. woysk koron. Dla większey chwały P. Boga pamięci sukcessorów moich y ludzkiey wszem wobce y każdemu zosobna, komu wiedzieć o tém przyidzie, do wiadomości publicznie podaiemy, mianowicie teraznieyszemu i. w. i. x. Floryanowi Hrebnickiemu—arcybiskupowi Połockiemu, metropolicie całey Russyi y następcom iego.

Iż my zelo propagandae religionis umyśliliśmy dla odległości cerkiew, nawet y po cudzych parafiach y dobrach w maiętności naszey dziedziczney y ziemskiey Starym Dworcu, kędy własnych należących znayduie się wsi osim, cerkiew wystawić, tudzież pleba-

na osadzić, onemuż rezydencyą wybudować, którę to cerkiew y rezydencyą actu już wybudowaną przy prezencie naszey i. w. arcybiskupowi Połockiemu y metropolicie całey Russyi prezentuiemy imieniem i. p. Samuela Jankowskiego, a pro existentia onego wino i światło z pałacu naszego Starodworzeckiego perpetue naznaczamy. tudzież y irremissibiliter pod karą urzędnikom w zawodzie jakim nakazujemy, do czego pomienionemu kapłanowi pole we trzy ręce po włoce jedney, to iest trzy we trzy ręce y łąkę na wozów nie więcey jak czterdzieście, a to z moich gruntów własnych, a tu za stancyą iego, tamże na dole sianożęć, która jest nayprzylegleysza wyznaczyć y wykołkować rozkazaliśmy, a to dla niewdzierania się w łany pańskie; pozwolamy przy tym wolne mliwo w młynach na własną kapłana potrzebę tylko, tudzież osobliwym reyestrem cerkiew wszystkiemi necessaryami opatrzyliśmy, jako to: kielichem z patyną, apparatem etc. ztą kondycyią ażeby się świątobliwie y pilnie zachowywał, mszę ś. w niedziele pro posse śpiewał, y katechizm powiedział, tudzież codzienną krom choroby prawdziwey miewał mszą ś., w srzodę zaś za moje fundatora zdrowie, życie, błogosławieństwo y pomyslność miewał w memento Józefa Alexandra, tudzież Karoliny z xiążąt Radziwiłów Strzeżysławę y Dowgniewę, żonę y córki ażeby wspomniał, a drugą podobnież w sobotę; post sera zaś volente Deo fata za dusze ani teraznieyszy ani naślednicy iego przepominać pod rygorem biskupim nie powinni, y we wszystkim się, jak skromność kapłańska każe y wyciąga, ażeby się sprawował, w niwco nie wdawał y nie wtrącał zalecamy, mianowicie od pogrzebu y chrztu ażeby nie zdzierał, ni nawet szlubów, ale tylko ile możność ludzka pozwoli brał. Co wszystko tak zwierzchności pasterskiey i. w. metropolity y iego następcom poruczając, jako też exekucyi urzędników mieysca tuteyszego polecaiąc, własną przy zwykłey pieczęci podpisuię ręką. Działo się w Starym Dworcu, dnia ósmego Pazdziernika roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego pięćdziesiąt siódmego.

U tego extraktu przy literach na mieyscu pieczęci podpis iaśnie oświeconego fundatora takowy: i. p. z Prusów Jabłonowski w. g. p. k. t. k. o. p. l. m. y przypisanie zaś u extraktu his verbis: Arędarzu Starodworzecki! Raz na zawsze wypłacay do cerkwi na światło y wino, co miesiąc po złtch pols. punktualnie złtch ośm, dico № 8, co w rachunkach przyięto będzie. Dat. dnia ósmego Oktobra, tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego, w Staro-Dworcu. Podpis i. o. fundatora w te słowa: i. p. z Pr. Jabłonowski, w-da Gr. p. Po tym przypisaniu decyzyia punktami opisana temi słowy: Decyzia o kapłanie Ruskim. *Primo* ten z Brzostowicy Małey w. i. p. mostowniczy i pan strażnik Starodubow. i. p. ekonom osadza popa. *Secundo.* Wyznaczą pola we trzy ręce zasianych moich włok trzy, to jest po włoce w jednę rękę. *Tertio.* Łąkę kazałem skosić, ażeby tenże miał fur czterdzieści w rok proszę wyznaczyć łąkę tey wielkości. *Quarto.* Po złtch trzy wydaway arędarzu strawnych (tą kondycyą, ażeby codzień bywała msza ś.) ad primum Augusti punktualnie. *Quinto.* Jp. mostowniczy y dla przysługi Pana Boga y moiey nie wyiedzie ztąd, poki temu wszystkiemu zadość uczyni. *Sexto.* Ciż ichm. wymierzą miesiącami światło y wino, na co assygnacyię łączę, semel pro semper do tuteyszey arędy. *Septimo.* Im. pan ekonom przeczyta punkt xiężnie ieym., że pop jest potrzebny apparatu y alby, co przysłać potrzeba. U tych punktów decyzyinych podpis i. o. fundatora temi słowy: J. z Prussów Jabłonow-

ski w. G. p. Opisanie zaś ichm. pp. kommissarzów his exprimitur verbis: Niżey podpisami rąk naszych wyrażeni, czyniemy wiadomo tym naszym dokumentem danym w Bogu wielebnemu i. x. prezbiterowi cerkwi Starodworzeckiey na to: iż co my kommissarze wydzieliwszy włok trzy podług funduszu i. o. xcia im. Jabłonowskiego—wdy Nowogr., do cerkwi Starodworzeckiey, naznaczyliśmy zasiewu żytnego na nadwornym poletku tylko do zdięcia onego morgów trzydzieści, ex quo na wydzielonych trzech włokach zasiew żytny nie znayduje się, czego i. p. ekonom doyrzeć obligatur; na dowod czego rękoma naszemi podpisuiemy się. Dat. w Starym Dworcu, roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego, miesiąca Oktobra dwudziestego dziewiątego dnia. U tego opisania podpisy rąk ichm. pp. kommissarzów w te słowa: Józef Piotrowicz—m. w. n. kommissarz mp.; Jan Siestrzencewicz—strażnik Starod. kommissarz mp. Konnotata zaś his verbis: że te kopie cum suis originalibus, które in archivo diaecesano conservantur, są we wszystkim zgodne, in fidem przy zwykłey pieczęci podpisem ręki moiey stwierdzam: w Struniu, dnia piętnastego Febr., tysiąc siedmset pięćdziesiąt osmego. Pod tą konnotatą podpis i. w. metropolity przy pieczęci na kustodii wycisnioney takowy: Floryan Hrebnicki—metropolita całcy Russyi, arcybiskup Połocki mp. Który to takowy extrakt funduszu ex actis metropolitanskich wydany za podaniem przez wyż wyrażonego i. x. do akt, jest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1764 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 50—51.

26. Духовное завѣщаніе Цыдиковъ, въ которомъ они записали свое имѣніе Котранской церкви.

Супруги Цыдиковы въ этомъ завѣщеніи предписываютъ тѣла ихъ похоронить въ церкви св. Юрія и отписываютъ этой церкви два имѣнія: Котру и Нестеровичи, съ обязательствомъ, чтобы за души ихъ Котранскіе и Скидельскіе священники служили каждую недѣлю *читаную* обѣдню и въ теченіи года 4 обѣдни *посмыхъ*.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Junii wtórego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter imci pan Daniel Pohorski Lenkiewicz, ten testament ad acta grodu Grodzieńskiego podał de tenore sequenti:

W imie Boga Oyca y Syna y Ducha świętego, amen. Mądrość przedwieczna, Bóg w Tróycy Jedyny, który niebem y ziemią kieruie, także y człowieka na wyobrażenie swoie stworzył y dał życie ludzkie y do pewnego kresu przyznaczył, gdy każdy człowiek po dokończeniu życia powinien uwa-

żyć, iż dług śmiertelności wypłacić musi, więc ja Stanisław y ia Krystyna z Branickich Cydzikowie, małżąkowie, y ia Maryanna Branicka, będąc nawiedzeni chorobą od naywyższego Pana przy starości lat swoich, z którey choroby wyniść nie poczuwamy się, a będąc zdrowemi na rozumie y przy wszelkiey przytomności, tak rozporządzamy: duszę naszą, którą w ciało naszę Zbawiciel Pan natchnął, temuż Zbawicielowi oddaiemy w ręce przez anioła y przewodnika naszego, a ciało nasze grzeszne, iako z ziemi ulepione, ziemi powracamy y przy cerkwi świętego Jerzego w Kotrze przez ręce imci xiędza Stanisława Bielkiewicza—plebana Skidelskiego y Kotrzańskiego przy dozorze wszystkich przyiaciół naszych ma być pogrzebione. Maiąc oraz baczność, iż żadnego my po sobie Cidzikowie małżonkowie, nie zostawuiemy potomstwa, ja zaś Maryanna Branicka, poszlubiwszy Bogu dziewictwo, a będąc w podeszłym wieku bieg życia naszego kończemy, aby fortuna nasza Kotra, Nieścierowicze y Cidziki, tudzież cała substancya bez rozporządzenia w cudze ręce dostawszy się marnie nie ginęła, duszę zaś naszą, tudzież dziadów, pradziadów y całey familii naszey ratunku potrzebuiące zbawienną mieli ochłodę, pomienioną fortunę naszą Kotrę, Nieścierowicze w summie złotych dwa tysiące sześćset do cerkwi Kotrzańskiey świętego Jerzego Skidelskiey, protekcyi Panny Maryi leguiemy, daiemy, daiemy, daruiemy, wiecznemi y nigdy nieodzownemi czasy zapisuiemy, tym naszym ostatniey woli y dyspozycyi testamentu y aby także wiecznemi czasy za duszę naszą tudzież dziadów, pradziadów y wszystkich przyiaciół naszych w każdym tygodniu mszę świętą czytaną iednę, a cztery kwartałowe do roku śpiewane, to iest iednego tygodnia w Skidlu w dzień wtorkowy w cerkwi protekcyi Panny Maryi, a drugiego tygodnia w Kotrze w cerkwi świętego Jerzego, tak śpiewane iako y czytane na przemiany, iuż to imci xiądz Bielkiewicz—pleban Skidelski y Kotrzański, iuż to y następca onego cerkwiów Kotrzańskiey y Skidelskiey każdy pleban odprawował sumieniem onych obowiązuiemy, tak też dobra dziedziczne drugie nazwane Cidziki, nad rzeką Pyrą leżące, ze wszelkiemi przynależytościami za summę złotych polskich czterysta sprzedać, za dyspozycyą ciał naszych w cerkwi Kotrzańskiey, tudzież mszy święte, które zgromadzeni na tenczas xięża odprawować będą, oraz y apparencyą pogrzebową złotych polskich dwieście imci xiędzu Bielkiewiczowi—plebanowi Skidelskiemu y Kotrzańskiemu wypłacić, a imci xiądz Bielkiewicz przytomnym na ten czas ich mościom xięży za mszę świętę y ich fatygę ma nadgrodzić, z tych pieniędzy imci xiędzu Bylczyńskiemu—plebanowi Jezierskiemu na dzwonienie, mszą świętę y assystęcyą wyprowadzenie ciał naszych, także z tey fortuny Cidziki nazwaney złotych polskich sto oddać, tudzież imci panu Stefanowi Obuchowskiemu złotych polskich sto, tak przeze mnie Stanisława Cidzika, iako też przez miłą małżonkę moią y ieymość pannę szwagierkę moią wziętych, powrócić y wypłacić, na ostatek tedy to naszą ostatniey woli testamentowey dyspozycyą tak prawa dawnieysze, jako y poślednieysze, komu by kolwiek od nas były dane, już przez następne podeyście, umowy y oświadczenie się, lub przyznane, a to przez nieuwagę naszą nie pamiętaiąc na duszy nasze y antecessorów y imienia naszego, a mianowicie wielmożnemu imci panu Łukaszowi na Jałowym Baranowiczowi—stolnikowi powiatu Grodzieńskiego przyznane, którą imci pan Baranowicz — stolnik Grodzieński assekurowawszy się, że nam

miał poka w życiu zostawać będziemy, wszelkiey dodawać żywności, poddanego z wołami, bydłem y koniem dać przydeklarował y na tym fundamencie wymogłszy prawo wieczyste swoiey assekuracyi zadość nie uczynił, poślednieyszą oraz assekuracyą czyli prawo nie przyznane imci panu Stefanowi Obuchowskiemu dane. A że imci pan Stefan Obuchowski, ieszcze nie wszedłszy w ieneralną possesyą, iuż nam aktorom zasiewać y gruntów zarabiać nie dopuszcza, pogotowiu, bowiem, gdy nas Pan Bóg z tego świata zbierze, żadney nie będzie czynił za duszę naszą pamiątki, więc tak wielmożnego imci pana Łukasza na Jałowym Baranowicza—stolnika powiatu Grodzieńskiego, za niedosyć czynienie swoiey assekuracyi y niedotrzymanie danego słowa y niewypłacenie w prawie wyrażoney summy, a bardziey przyczynioney wiolencyi, jako też y imci pana Stefana Obuchowskiego za gwałtowne wydzieranie się y niedopuszczenie nam gruntów zasiewać wiecznemi a nigdy nieodzownemi czasy oddalamy, prawa onych przyznane y nieprzyznane kasuiemy, anihiluiemy y za nieważne poczytamy, tudzież koligacyą naszą tak bliskich y dalekich oddalamy y oddziedziczamy, ani quantum by według prawa pospolitego chciał któż-kolwiek te fortunę naszą Kotrę y Nieścierowicze oraz y Cidziki nazwane, okupić, tedy imć xiądz Bielkiewicz—Skidelski y Kotrzański pleban, lub też po nim następcy onego cerkwi Kotrzańskiey świętego Jerzego y Skidelskiey protekcyi Panny Maryi pleban, odebrawszy summę złotych polskich dwa tysiące sześćset za Kotrę, Nieścierowicze, aby nasza legacya wieczna nie upadała, dusze zaś nasze ochłodę mieli, powinien y powinni będą takowę summę na gruncie ziemskim lub kahale lokować y przed coroczne odbieraiąc sufragia wykonywać, ażeby oraz takowe sufragie wieczne legacyi naszey nie ustałey, tak też summa nasza nie upadła, w opiekę y protekcyą iaśnie wielmożnemu imci xiędzu Wołodkiewiczowi—mitropolicie całey Rusi y następców onego oddaiemy, tudzież świeckich panów iaśnie wielmożnego imci pana Antoniego Tyzenhauza—pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego y wielmożnego imci pana Michała Eysymąta —.chorążego powiatu Grodzieńskiego upraszamy y aby tak teraznieyszego imci xiędza Bielkiewicza—plebana Skidelskiego y Kotrzańskiego, iako y następców onego cerkwi Kotrzańskiey y Skidelskiey plebanów, przy takowey legacyi ostatniey woli naszey testamentowey iaśnie wielmożni y wielmożni imci panowie wyrażeni opiekunowie utrzymali, na sąd Boski straszny zapozywamy. Kończąc tedy naszey ostatniey, a nigdy nie naruszoney woli testamentową dyspozycyą, żegnamy wszystkich krewnych naszych, bliskich y dalekich koligatów, sąsiadów naszych, oraz y przyiacioł naszych niech się z nami wola Boża stanie, amen. Na co, dla lepszey wiary dania y utwierdzenia tego testamentu, przy uproszonych przez nas samych ichmościów panów pieczętarzów, rękoma naszemi własnemi, iako nieumieiętni pisma, krzyżyki kładniemy, podpisuiąc się. Pisan w Kotrze, Nieścierowiczach, roku tysiąc siedmsetnego sześćdziesiątego czwartego, miesiąca Maia dwudziestego szóstego dnia.

U tego testamentu podpisy rąk tak samych aktorów, iako y ichmościów panów pieczętarzów temi słowy: Stanisław Cidzik †††; Krystyna Cidzikowa †††; Marjanna Branicka †††; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od imci panów Stanisława y Krystyny z Branickich Cidzików, małżąków y iey mości panny Maryanny Branickiey, iako pisma nieumieiętnych, przy położonych krzyżykach, do tego testamentu ostatniey

woli swey dyspozycyi podług prawa podpisuię się—Michał Urbański; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osób wyż wyrażonych do tego testamentu podług prawa podpisuię się—Jan Sawicki mp.: ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osób wyż wyrażonych do tego testamentu podług prawa podpisuię się—Jan Władysław Poprocki mp. Który to takowy testament, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1775 г.

Изъ книги за 1783 г., листъ 171.

27. Замѣнная запись отъ Городненской экономіи Кринской церкви.

Королевскіе коммиссары симъ постановленіемъ свидѣтельствуютъ, что заявленіе священника Кринской церкви объ отнятіи церковной земли совершенно справедливо. Вслѣдствіе этого коммиссары обозначаютъ границы этой земли и передаютъ въ пользованіе младшаго священника Кринской церкви.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, miesiąca Maia siódmego dnia.

Na roczkach maiowych w mieście i. k. mci Grodnie, porządkiem prawa pospolitego sądzących się przed nami Ludwikiem Kazimierzem Korybutem Daszkiewiczem—podstarostą, Alexandrem Michałem Eysymątem—stolnikiem, Michałem Jadłuckim—sędziami, Franciskiem Suchodolcem—podstolim y pisarzem, urzędnikami grodzkemi p-tu Grodzieńskiego, stanąwszy osobiście u sądu patron imć pan Józef Siedzieniewski—rotmistrz y komornik powiatu Grodzieńskiego, dokument konwencyiny od ekonomii i. k. mci Grodzieńskiey, cerkwi Kryńskiey wydany, opowiadał, prezentował y ku zapisaniu ad acta podał, którego brzmienie w następny ma się sposób:

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, miesiąca Oktobra dwudziestego piątego dnia. Z wyrazney dyspozycyi w. i. p. Dzierżyńskiego — administratora i. k. mci ekonomij Grodzieńskiey, abym ziechawszy z dworu i. k. mci Kryńskiego do miasta Krynek, w nadgrodę y zamian morgów dziewięciu pod wsią Piroszkami, przywileiem nadanych nayiaśnieyszego monarchi Władysława czwartego cerkwi iuris patronatus królów polskich Kryńskiey, odeszłych od funduszu, a podpadłych pod pola skarbowe klucza i. k. mci Kryńskiego, kiedy krescyalnie żakładali poletki, ogród pusty bezpłatny przy wygonie pod cerkwią y cmentarzem Kryńskim leżący, i. x. Janowi Osochowskiemu—plebanowi Kryńskiemu y iego wszystkim następcom w spokoyną possesyą y dzierżeniu podał.—Na dniu wyrażonym pełniąc wolą y roskaz administracyi ziechawszy do miasta Krynek wspomniony ogród podałem y w moc spokoyne dzierżenie wła-

dzami rozkazuiącą poleciłem y intromittowałem. A za przełożeniem teyże administracyi, że po kilkokrotnym pogorzeniu miasta y plebanii nie miał się gdzie wspomniony i. x. Osuchowski budować, gdyż te mieysce z planty nowey ma podpaść pod nowy rynek, zabudowanie temuż y iego sukcessorom administracya na tymże ogrodzie mieć pozwoliła y kazała. Ten ogród tak się ma w sobie: końcem iednym do ogrodów mieyskich ulicy Swisłockiey, drugim końcem do wygonu mieyskiego ku olszynie pod drogę idącą od Geniusz do miasta, bokiem iednym od mieszczanina nazwanego Eliaszowicza abo Kotka, drugim bokiem do zaułku idącego z ulicy Swisłockiey do cerkwi y wygonu, oraz y wapienni nowey.—Wolen tedy będzie z woli administratorskiey ninieyszy xiądz Osochowski y iego sukcessorowie ku własnemu pożytkowi mieć, używać y zasiewać y na nim się budować bez żadney turbacyi od officyalistów skarbowych. Co aby wiarę, walor y moc miało przy podaniu własną ręką podpisuię.—Dat. w Krynkach, dnia y roku wyż położonego.

U tego dokumentu konwencyinego przy wyciśnioney pieczęci podpisy rąk takowe: Krzysztof Fabrycyusz—ekonom klucza i. k. mci Kryńskiego. Takową konwencyą z wyrazney woli administracyi uczynioną podpisuię.—Datum ut supra. J. Rozynkowski—deputat i. k. mci Kryński g. b. t. mp. (l. s.). Który to dokument konwencyiny, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięty y zapisany.

II.

АКТЫ АДМИНИСТРАТИВНЫЕ.

А.

(королевскія привилегіи и рескрипты городу Городнѣ и другимъ мѣстностямъ и лицамъ).

1496 г.

Изъ книги, содержащей въ себѣ собраніе привилегій и рескриптовъ, данныхъ городу Городнѣ, съ 1496 по 1717 г., стран. 1.

1. Привилегія вел. князя Литовскаго Александра, данная городу Городнѣ на магдебургское и другія права.

Въ этой привилегіи в. князь Литовскій Александръ даетъ городу Городнѣ магдебургское право и учреждаетъ войтовство; освобождаетъ мѣщанъ отъ торговыхъ пошлинъ и издѣльной повинности, извѣстной подъ именемъ толоки; разрѣшаетъ городу построить мельницу на р. Нѣманѣ съ правомъ пользоваться отъ нея доходами; разрѣшаетъ также построить себѣ *каменницу* для устройства въ ней вѣсовъ и воскобойни; освобождаетъ отъ подсудности земскимъ судамъ и другимъ судебнымъ учрежденіямъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ; разрѣшаетъ также три ежегодныхъ ярмарки; въ свою очередь обязываетъ мѣщанъ давать подводы лицамъ, имѣющимъ листы припечатанные его княжеской печатью, давать подводы и освѣщать дорогу во время охоты; разрѣшаетъ построить для себя ратушу и баню и пользоваться сборами *помѣрнаго и важчаго*; даетъ имъ также лугъ для хозяйственныхъ надобностей.

W imie Pańskie, amen.

Trawi wszelką rzecz starożytność, ieżeli sprawy ludzkie y to, co ze poky rodzenia swego koniec ma, listem umocnione y naznaczeniem świadków do potomnych czasów wieczności w pamięci podano nie będzie. Dla wieczney tedy naszey pamiątki my Alexander, z łaski Bożey wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Żmoydzkie etc. pan y dziedzic, oznaymujemy słowy ninieyszemi komu należy, wszelkim wobec przytomnym y na potym będącym, którzy o tym wiadomość mieć będą: Iż my pomnożenia rzeczy pospolitey ustawnie pragnąc y chcąc, aby kondycya miasta naszego Grodna była lepsza y żeby ludzie w nim mieszkaiący porządkiem dobrym y słusznym w swych dobrach stali się bogatszemi, one z prawa Litewskiego albo Ruskiego, y którego-kolwiek pierwicy trzymanego, na prawo niemieckie, magdeburskim przezwane, przenaszamy, które wiecznemi czasy ma trwać według swego zupełnego y całego kształtu, oddalaiąc ztamtąd wszelkie prawo pierwicy trzymane, y sposoby y zwyczaie wszelkie wobec, któreby to iste prawo Theutońskie

magdeburskie miały mieszać; na które w prawdzie prawo magdeburskie w przerzeczonym mieście woytowstwo z nowego postanowiamy y ninieyszemi ubogacamy, odkładaiąc nami trzy karczmy od wszelkiego podatku naszego wolno, y też młyn na rzece Niemnie wolnie pozwalamy budować, y tam z potrzeby każdemu bez przenagabania żadnego jakie-kolwiek zboże mleć y z niego czysze y pożytki wszelkie wobec y każde zosobna ponosić z trzecim groszem przychodzącym od wszelkich czyszów, prowentów, darowizne sądów, win prawnych y przychodów których-kolwiek, iako też w Wilnie przez antecessory nasze jest ufundowane y postanowione y po innych miastach tym prawem ubogaconych. Chcemy tedy, aby wszyscy wobec y każdy zosobna miasta przerzeczonego Grodzieńskiego obywatele, gdziekolwiek, leżące prawem mianowanym magdeburskim szczycili się y uweselili y iemu we wszystkim posłuszni byli, to iest tak ludzie za Niemnem mieszkające, iako też i insi z drugiey strony posadzeni, których Padolanami zowią, y insi którzy-kolwiek we dworach panów mieszkaią albo kędykolwiek w okolicy przebywają (iakochmy przerzekli) chcemy, aby temuż prawu magdeburskiemu we wszystkich artykułach y punktach byli posłusznemi. Wyimujemy też obywatele wszystkie przed miastem od podwod naszych wobec wszelkich, które zwykli byli obowiązuiąc ich miasto tych podwod do czyszu kop pięciudziesiąt na każdy rok bez odpuszczenia zapłacenia wyiąwszy wielką potrzebę naszą ziemską, gdzie podwody dać będą powinni, obaczywszy jednak podwody potrzebującego list signetem naszym zapieczętowany. Mianowane też przerzeczonego miasta obywatele Podolany uwalniamy od dróg, które zwykli byli czynić w listach y innych rzeczy, które dla potrzeby zamkowey zwyczayne byli przynoszenia, od inszey służby, któremi się przy bytności naszey ciż Podolanie służyli, nie uwalniaiąc, to iest: że mają pochodniami gdybychmy na łow szli, albo się wracali świecić y konie wałaszone y przymyśliwe dla łowu wieść y osobę naszą wszędy w nocy strzegąc czuć, to też po nich y napotym mieć chcący. Czyniemy nawet wszelkich obywatelów przerzeczonego miasta od służby naszey roczney, którą tłokmi zowią, gruntownie uwolnionych. Pozwalamy nadto miastu temu trzykroć przez rok każdy jarmarki mieć, według pożytku ich y według zwyczaiu odprawować: Pierwszy na dzień święta Znalezienia krzyża ś., drugi na święto stey Małgorzaty, trzeci zaś na święto świętego Jędrzeja, a każdy z nich ma trwać przez tydzień; oprócz których jarmarków żaden z kupców przychodnych y innych bez tychże mieszczan starszych Grodzieńskich konsensu przedawać y kupować niema. Tam jednak może kupczyć maiący moc od Wilnian y Troczan, gdyż to im od antecessorów naszych osobliwie pozwolono. Daiąc też im y pozwalając kamiennicę zbudować albo ważnicę na pożytek swego wóyta obrócić; tamże drugą komorę wosku spuszczania mogą wystawić y wosk rozpuszczony znakiem ich naznaczyć y z niego pożytki zyski zbierać. Chcemy nadto, ażeby żaden z przychodniów, albo obcych kupców, albo z przekupniów iakich kolwiek mniey trzech kamieni wosku w iednym podaniu sprawować nie mógł. Daiemy nadto starszym miasta tego wszelkie y szczególne mieysca próżne w mieście, gdziekolwiek na osadzenie ludzi y pomnożenie obywatelów, to iest, mieysca puste żydowskie y ieżeli potrzeba będzie, za rzeką Niemnem. Tychże też obywatelów pozwalamy w czynszu stanowić według starszych radnych albo burmistrzów, albo wóyta do woli y upodobania. A sami

przerzeczeni obywatele Grodzieńscy ku Kownowi przez Niemen idący żadnemu z nich płacić myta, ani na rzece Necie ku Prussam idąc, przerzeczone myto y cło płacić nie będą powinni. Daiemy też wszystkim obywatelom miasta przerzeconego częśc łąki od miasta aż do mieysca, gdzie złoczyńców karżą, inaczey do szybienicy y z iedney części aż do placu naszego, inaczey gumna, z drugiey zaś aż do Niemna, na którey dobytek ich y bydło że wszelką będą mogli paść wolnością. Będą też mogli dla pożytku wóytowskiego spólną wystawić łaznią, gdzie się nadarzy mieysce sposobnieysze, wystawią nawet ratusz na mieyscu godnieyszym, pod którym iakie mieszkanie albo komorę dla postrzygania sukna wygotować y mieć im nie broniemy. Będą też mieć na ratuszu miarę zboż, to iest: beczkę ratuszną y miarę miodu, to iest, miednicę. Wyimuiemy też y wyzwalamy y na wieki uwalniamy tenore niniey szego wszelkich obywatelów miasta przerzeczonego od sądów, juryzdykcyi y mocy wszelkich wojewodów, kasztelanów, starostów, sędziów, podsędków y ich namiestników y drugich urzędników księstwa naszego, także przed niemi, albo ich którym w sprawach tak wielkich iako małych zapozwani, albo wezwani bynaymniey nie będą odpowiadać, lecz wóyt albo radce, ieśli komu w czym mniey się będą zdali sprawiedliwi przed nami zapozwani, maią się stanowić, których iednak tymże prawem magdeburskim sądzić będziemy powinni, większe iednak prawa nad prawa mianowane nam zostawuiąc. Na czego wszystkiego oświadczenia y wiadomszą twierdzę pieczęć nasza przy ninieyszym iest przywieszona. Działo się y dalichmy w Bersztach, w poniedziałek w sam dzień ś. Benedykta, roku od narodzenia Pańskiego 1496, przy bytności tamże wielebnych wielmożnych, urodzonych y szlachetnych pana Woyciecha w Chrystusie xiędza biskupa Wileńskiego, Mikołaia Radziwiłowicza—woiewody Wileńskiego y w. x. kanclerza, Mikołaia—starosty Bielskiego y w. x. strukczaszego, Mikołaia Illinicza — margrabi, przez ręce mistrza Erazma, na ten czas pisarza naszego, który ninieysze rzeczy miał w poruczeniu. U którego to przywileju zawieszona iest pieczęc mnieysza w. x. Lit. w wosku żółtym otoczona sznurem jedwabnym czarnym, a przywiley iest na membranie łacińskiemi literami.

1502 г.

Изъ той же книги, стр. 5.

2. Привилегія короля Александра, которою онъ подтверждаетъ всѣ купли земель, сдѣланныя Городненскими мѣщанами при жизни отца его Казиміра.

Въ этой привилегіи король Александръ подтверждаетъ привилегіи своего отца Гродненскимъ горожанамъ на право владѣнія фольварками, деревнями, землей, сѣнокосами, пріобрѣтенными при отцѣ его Казимірѣ. Привилегія выдана въ Новомъ Городкѣ (Новогрудкѣ).

My Alexander, z łaski Bożey król Polski, etc.

Czyniemy wiadomo tym naszym listem, którzy nań patrzeć, czuć (sic), albo słyszeć

będą ninieyszym y potym będącym, komu wiedzieć będzie potrzeba. Bili nam czołem wóyt y inni mieszczanie Grodzieńskiego miasta, którzy wsi, ziemie, niwy, sianożęci pokupili u ludzi naszych Grodzieńskiego powiatu za oyca naszego szczęsney pamięci króla Kazimierza y też ich mościów dzierżawców Grodzieńskich, to iest, pana Olechna y pana Stanka Sudewoiewicza, y za pana Kuczuka, za pana Nacuty, więc y przy nas za naszego państwa przy dzierżawcy naszym panu Wileńskim — staroście Grodzieńskim Alexandrze Jurewiczu, abychmy im te wsi, ziemie, niwy, sianożęcie potwierdzili naszym listem: że którzy wsi, ziemie, sianożęci pokupili za oyca naszego króla imci mieszczane Grodzieńscy, przy tych wyżey pisanych dzierżawach, na wieczność y przy kniaziu Jurewiczu po ninieyszy czas, te im wsi, sioła, ziemię y sianożęci potwierdzamy im y ich dzieciom na wieczne czasy tym naszym listem. Wolno im te wsi, ziemie y sianożęci oddać, przedać, zamienić y ku swemu pożytkowi obrócić, ale od tychczas bez naszego dozwolenia nie maią u naszych ludzi sioł y ziemi kupować. Też który mieszczanin Grodzieński przy tych wyżey pisanych dzierżawach był nie na wieczność u naszych ludzi ziemie pokupił, będą-li mu ci ludzie nasi, albo ich następcy pieniądze oddawać, oni im te ziemie maią ustąpić. A na twierdzę tego y pieczęć naszą kazalichmy przywiesić ku temu naszemu listu. Pisan w Nowym Gródku, w lecie 7010 (1502), miesiąca Lipca 16 dnia, indykta 5.

1506 г.

Изъ той же книги, стр. 7.

3. Привилегія короля Сигизмунда I, подтверждающая привилегіи короля и вел. князя Александра.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ I подтверждаетъ Гродненскимъ мѣщанамъ привилегіи своего предшественника князя Александра на право владѣнія землей и фольваркомъ, купленными у королевскихъ крестьянъ при королѣ Казимірѣ.

W imie świętey Tróyce w nierozdzielney iedności.

Żeby błędem zapamiętania w czasie będące uczynki w szkodę nie popadły, dowcipna to wynalazła potrzeba, aby pismem listownym się zachowały y świadków wiary godnych świadectwem potwierdzone były. Na wieczną tedy pamięć my Zygmont, z łaski Bożey wielkie xiąże Litewskie, Ruskie Żmóydzkie etc. pan y dziedzic, oznaymuiemy mocą ninieyszego, komu potrzeba wszem wobec przytomnym y na potym będącym, którzy wiadomość tego mieć będą, jako postanowiwszy się oblicznie przed nami y poradnikami naszemi, mieszczanie Grodzieńscy, wóyt, burmistrz y radce swoim

y wszystkiego pospólstwa Grodzieńskiego imieniem pewne przywileja pod tytułem y pieczęcią nayiaśnieyszego xiążęcia y pana Alexandra, z łaski Bożey króla polskiego, wielkiego xięcia Litewskiego etc. pana y dziedzica, prawa, wolności y insze swobody, w sobie zamykaiące, miastu dane y pozwolone, prosząсу, abyśmy przerzeczone przywileja im potwierdzić, zmocnić, approbować y za ważne mieć raczyli, których przywilejów tenor w te z ruskiego na łaciński ięzyk przełożony słowa brzmi: Alexander, z łaski Bożey król Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Żmoydzkie etc. Oznaymuiemy tenorem nineyszego, którzy o tym mieć wiadomość będą przytomnym y na potym będącym, komu będzie potrzeba: Jako wóyt ze wszystkiemi miasta Grodzieńskiego mieszczanami prosili nas ci, którzy wsi, folwarki, ziemie, pola y sianożęci pokupili od naszych poddanych powiatu Grodzieńskiego ludzi za żywota ś. p. króla Polskiego Kazimierza, rodzica naszego, y też za żywota dzierżawców, albo urzędników naszych, to iest, pana Olechna, p. Stanisława Sudywoiewicza, pana Kuczuka y pana Naszuty, y od tego też czasu, iako my iesteśmy wysadzeni na te państwo y za dzierżawcy naszego kasztelana Wileńskiego y starosty Grodzieńskiego Alexandra Jurgewicza, abychmy przerzeczone wsi, folwarki, ziemie, pole y sianożęci naszemi utwierdzili listy, y te wszystkie, które przemienieni mieszczanie Grodzieńscy dobra mianowane za ś. p. Kazimierza króla polskiego, a rodziciela naszego żywota, pokupili y przerzeczonych dzierżawców naszych y mianowanego Alexandra Jurgiewicza, do tego aż czasu przerzeczone wszystkie wsi, folwarki, ziemie, pola, sianożęci potwierdzamy, umacniamy y ich potomkom na potym będącym mocą tego nineyszego naszego teraz y na wieki, aby wolne mieli tych wszystkich wsi, folwarki, pól, sianożęci oddalenia, przedania, odmienienia do swych pożytków obrócenia y na lepsze sprowadzenie moc, a od tego na potym czasu nie będą mieli żadney od ludzi naszych wsi y ziem bez dozwolenia naszego kupować mocy. Którzy też mieszczanie Grodzieńscy za żywota przerzeczonych dzierżawców naszych od przerzeczonych ludzi ziemie nie na wieki trzymali (okupili) y trzymaią, ieżeli kiedy przerzeczeni ludzie nasi przerzeczonym mieszczanom Grodzieńskim albo własnym ich potomkom pieniądze oddadzą, maią na ten czas przerzeczeni mieszczanie z dóbr tych im ustąpić. Na których rzeczy świadectwo y utwierdzenie pieczęć naszą pod ninieysze zawiesilichmy. Działo się y dalichmy w Nowogródku, w roku Pańskim 1502, Lipca 16, indykta 5, przy bytności starosty xięcia Alexandra Jurgiewicza, Piotra, Stanisława Janowicza— kasztelana Trockiego y starosty Żmóydzkiego, pisarza naszego, Iwana Sapiehy—dzierżawcy Brasławskiego. Alexander, z łaski Bożey król polski, wielkie xiąże Litewskie, ruskie, pruskie, żmoydzkie etc. pan y dziedzic wielkiego xięstwa Litewskiego. Marszałkowi naszemu panu Janowi z Zabrzezia y innym starostom naszym y też urzędnikom wszelkim wobec y teraz będącym y na potym potomnym, którzy od nas Grodno miasto imieniem naszym trzymać będą: prosili nas nasi mieszczanie Grodzieńscy, aby las nasz Grodzieński albo puszczą dla ich domów y dworów budowania y dla ich pomocy y ratunku dalichmy, którą puszczą przed tymechmy tobie przyrzeczonym mieszczanom ograniczyć, albo zawieść nakazalichmy, y tyś przed nami twierdził, żeś przerzeczony las nasz im ograniczył, począwszy od Micucinego pola, kapliczyszcze przechodząc Oskoią drugą, ku Prutcom jadąc, a

od Prutców aż do Pondziewa pola, od Pondziewa zaś pola aż do Długiego borku, a od Długiego borku ku Wiercieliszkom jadąc, aż do granic Wiercieliskich, albo do rubieżu Wiercieliskiego, iako xiąże Alexander Jurgiewicz, starosta Grodzieński ograniczył siołanom z Wiercieliszek do Długiey góry. Prosili tedy nas, abychmy na to list nasz dali, którym ninieyszy im dalichmy list nasz y utwierdzili listem naszym ninieyszym na wieki umacniaiąc, aby oni przerzeczoną puszczą dla miasta użytki trzymali według opisanych im granic jakoś ty im ograniczył. Dla którey rzeczy świadectwo y iaśnieyszego utwierdzenia kazalichmy pieczęć naszą przyłożyć. Działo się y dalichmy w Wilnie, w roku Pańskim 1506, indykty 9. Relacya w. x. Lit. marszałka, y starosty Grodzieńskiego pana Jana z Zabrzezia. My tedy prożbę przyrzeczonych mieszczan y poddanych obywatelów naszych Grodzieńskich we wszelkich ich punktach, zamknieniach, artykułach łaskawie się przychiliwszy im przerzeczone przywileia y prawa, wolności y swobody w przerzeczonych przywileiach zamknione, chcielichmy stwierdzić, umocnić, ugruntować y za ważne mieć, iako ninieyszemi zmacniamy, utwierdżamy y za ważne mamy, rozkazuiąc, aby one moc wieczney trwałości miały, srzodkiem ninieyszego listu srzodkuiącym na wieki. Działo się y dalichmy w Grodnie, dnia piątkowego w sam dzień święta ś. Barbary, roku od Narodzenia Pańskiego 1506, przy bytności tamże będąc wielebnych w Chrystusie oyca y pana Woyciecha biskupa Wileńskiego y wielmożnych a urodzonych xiążęcia Alexandra Jurgiewicza z Olszany—kasztelana Wileńskiego, Mikołaia Mikołaiewicza Radziwiłowicza—woiewody Trockiego, Jana z Zabrzezia—naywyższego w. x. Lit. marszałka y starosty Grodzieńskiego, Stanisława Janowicza — kasztelana Trockiego y starosty Żmudzkiego y Jana Sapiehy—marszałka y sekretarza naszego naywyższego, starosty Brasławskiego, Żyzmorskiego przez ręce Piotra Opalińskiego, który ninie iste rzeczy miał w poruczeniu. Do którego to przywileiu pargaminowego dawnemi literami łacińskiemi napisanego przywieszona iest pieczęć wielka w. x. Lit. na sznurże iedwabnym czerwonym splecionym y woskiem żółtym otoczona.

1506 г.

Изъ той же книги, стр. 6.

4. Привилегія короля Александра, данная Городненскимъ мѣщанамъ на входы въ королевскую пущу подъ Прутцами.

Въ этой привилегіи король Александръ разрѣшаетъ Городненскимъ горожанамъ пользоваться лѣсомъ на отопленіе и постройки изъ королевской пущи подъ Прутцами.

Alexander, z Bożey miłości król polski, wielki kniaź Litewski, Ruski, xiąże Pruski, Żmoydzki y innych. Marszałkowi ziemskiemu, staroście Grodzieńskiemu Panu Ja-

nowi Jurewiczu y innym starostom naszym, którzy na potym będą od nas Grodno dzierżeć. Bili nam czołem wszyscy mieszczanie Grodzieńscy, co daliśmy im puszczy naszey Grodzieńskiey dla budowania domów ich y drew dla ich wspomożenia y pierwszym nakazalichmy tobie tę puszczę naszą im zawieść, a ty przed nami powiedział, iż tę puszczę im zawiodł, począwszy od Micucinego pola mimo kapliciszcze Oskoią drogą ku Prutcom, a od Prutców po Pundewią pole, a od Pundewia pola ku Dołhemu borku, a od Dołhego borku Wiercieliską drogą y ku Wiercieliskiemu rubieżu, póki kniaz Alexander zawiodł Wiercieliszanom lasu po Wysoką górę. Y bili nam czołem żebychmy im dali na to nasz list, jakośmy im dali ten nasz list y to im potwierdzamy tym naszym listem wieczno. Niechay oni ten las, to iest, puszczę miasto dzierży podług tych granic wyżey opisanych, po którycheś ty im zawiodł. A na twierdzę tego y pieczęć naszą kazalichmy im przyłożyć ku temu naszemu listu. Pisan w Wilnie, roku 7014 (to iest 1405), miesiąca Maia dnia 11, indykty 9. Marszałek ziemski starosta Grodzieński p. Jan Jurgiewicz wyprawił.—U tego przywileiu, który iest ruskiemi literami napisany, iest przyciśniona pieczęć mnieysza w. x. Lit., a sam iest przywiley pargaminowy.

1506 г.

Изъ той же книги, стр. 11.

5. Привилегія Сигисмунда I, подтверждающая привилегію данную въ 1496 году.

Въ этой привилегіи заключается буквальное повтореніе привилегіи в. кн. Литовскаго Александра, находящейся подъ № 1 настоящаго собранія привилегій; поэтому самая привилегія здѣсь опускается.

W imie Pańskie, amen.

Aby błąd zapamiętania rzeczom sprawionym pod czasem się toczącym nie przyniosł szkody, dowcipna wynalazła potrzeba, aby literami wyrażona wspominana bywała y świadków wiary godnych świadectwy potwierdżona była; dla wieczney tedy nas pamiątki my Zygmunt, z łaski Bożey wielkie xięże Litowskie, Ruskie y Żmoydzkie, pan y dziedzic, oznaymuiemy opiewaniem ninieyszego, komu należy wszem wobec przytomnym y potym dędącym, którzy tego wiadomość mieć będą, iż stanowiwszy się oblicznie przed nami y radą naszą mieszczanie Grodzieńscy—wóyt, burmistrz, rayce swym y wszystkiego pospólstwa Grodzieńskiego imionami, pewny przywiley pod tytułem y pieczęcią oświeconego xiążęcia y pana, pana Alexandra, z łaski Bożey wielkiego xiążęcia Litewskiego, Ruskiego, Żmoydzkiego etc. pana y dziedzica, prawo wolności y insze wyzwolenia, w sobie zamykaiący, miastu dany y pozwolony, prosżący abychmy przerzeczony przywiley im potwierdzić, stwierdzić, zmoc-

nić y za chwalny mieć raczyli, którego przywileju opiewanie w te słowa brzmi:

(Слѣдуетъ привилегія, напечатанная выше, № 1,

My tedy prożbom przerzeczonych mieszczan y poddanych naszych, obywatelów Grodzieńskich, we wszystkich ich punktach, zamknieniach, członkach y kondycyach dobrowolnie się przychylając, im przerzeczony przywiley y prawa, wolności y uwolnienia, w przerzeczonym przywileju zamknione, uradzilichmy potwierdzić, ugruntować, za chwalne mieć, iakoż ninieyszym potwierdzamy, gruntuiemy, za chwalne mamy y pochwalamy, nakazuiąc, aby one moc ustawiczney twierdzy trzymały opiewaniem ninieyszego świadkuiącym na wieki. Na którey rzeczy świadectwa y wiadomszą twierdzę pieczęć nasza do ninieyszego iest przywieszona. Działo się y dalichmy w Grodnie, w poniedziałek w wigilią poczęcia panny Maryi, roku od Narodzienia Pańskiego 1506, przy obecności tamże jaśnie wielebnego w Chrystusie oyca y pana Woyciecha biskupa Wileńskiego y wielmożnych a urodzonych xięcia Alexandra Jurgiewicza z Olszan—kasztelana Wileńskiego, Miko'aja Mikołajewicza Radziwiłowicza—wojewody Trockiego, Jana z Zabrzezia—naywyższego w. x. marszałka y starosty Grodzieńskiego, Stanisława Janowicza—kasztelana Trockiego y starosty Żmoydzkiego y Jana Sapiehy—margrabi y sekretarza naszego naywyższego, starosty Brasławskiego y Żyżmorskiego, przez ręce Piotra Opalińskiego—pisarza naszego, który ninieysze rzeczy miał w poruczeniu.

U tego to przywileju pargaminowego, po łacinie napisanego, zawieszono pieczęć mnieyszą w. x. Lit. czerwonę w żółtym wosku otoczoną, wiszącą na sznurze jedwabnym skręconym czerwonym.

1516 г.

Изъ той же книги, стр. 16.

6. Подтвердительная привилегія короля Сигисмунда I на входы въ Городненскую пущу.

Вслѣдствіе жалобы Городненскаго войта и мѣщанъ на старосту Городненскаго, что онъ воспрещаетъ имъ пользоваться лѣсомъ изъ королевской Городненской пущи и взымаетъ съ нихъ пошлины на р. Нетѣ, король Сигизмундъ опять подтверждаетъ Городненскимъ мѣщанамъ ихъ право на входы въ пущи и свободу отъ торговыхъ пошлинъ, которыя были дарованы его предшественникомъ и подтверждены уже разъ имъ самимъ.

Żygmont, z Bożey łaski król polski, etc.

Baczyliśmy to z pany radnemi naszemi, gdy żałowali nam wóyt miasta Grodzieńskiego y burmistrzowie y raycy y wszyscy mieszczanie na podczaszego naszego, starostę Grodzieńskiego pana Jurego Mikołaiewicza Radziwiłowicza o to: iż co pierwsze brat nasz Alexander król imci dał im ku

miastu puszczę w Grodzieńskim powiecie y przywileiem to iego mość im potwierdził na wieczność y to im zawiodł y ograniczył, z rozkazania brata naszego króla imci marszałek ziemski starosta Grodzieński, nieboszczyk pan Jan Jurgiewicz Zabrzeziński, a potym my tę puszczę naszym przywilejem potwierdzili też na wieczność, mimo co teraz pan starosta Grodzieński tę puszczę od nich odiął, y pan starosta przed nami mówił: iż inni drzewa na budowanie y na drwa w puszczy naszey biorą tam, gdzie łowom y ostępom naszym szkoda się wielka dzieie. Przy tym żałował nam wóyt y mieszczanie Grodzieńscy, iż służebnicy pana starościni biorą od nich myto na rzece Necie do Prus idący, a tego im z dawna nigdy nie dawali myta y w przywileiu brata naszego inaczey napisano, iż oni na rzece Necie myta nie maią dawać, a pan starosta przed nami powiedział: iż za przodków iego pierwszych, starostów Grodzieńskich, tam na nich myto bierano. I wóyt y mieszczanie te przywileia brata naszego y naszę na puszczą y na te myto przed nami ukazywali. My z pany radnemi naszemi o tym między się włożywszy y tych przywileiów brata naszego Alexandra, króla imci y naszych wysłuchawszy, wyrozumieliśmy to, iż brat nasz król imci tę puszczę im dał, granicę, które zawiodł nieboszczyk pan Jan Jurgiewicz Zabrzeziński, przywileiem swoim potwierdził, w tych że przywileiach stoi, iż na Necie myta nie maią dawać. My przy tym ich zostawili y tę puszczą kazalichmy im zawieść y ich potomstwu, iako w tych przywileiach napisano, y rozkazaliśmy panu staroście, aby on w tę puszczą nie wstępował y tego myta z nich na rzece Necie brać nie kazał; maią mieszczanie Grodzieńscy tą drogą do Pruss dobrowolnie iezdzić bez wszelakiego hamowania według daniny y przywileiu brata naszego y naszego. Także bili nam czołem wóyt y mieszczanie Grodzieńscy, abychmy przy tych wszystkich członkach, które w przywileiach brata naszego y naszym do miasta nadane są, ich zostawili, iakośmy na ich czołobitnią to uczynili y potwierdzamy to im naszym listem: ma to im być dzierżano według daniny y tych przywileiów brata naszego Alexandra, króla imci, y naszego. A na stwierdzenie y pieczęć naszą kazaliśmy przyłożyć ku temu naszemu ciotu. Przy tym byli woiewoda Trocki y marszałek dworny pan Hrehory Stanisławowicz Oštikowicz; marszałek y sekretarz, dzierżawca Szawleński, pan Mikołay Michnowicz Raskowicz; koniuszy dworny y Trocki, namiestnik Wołkiński y Leypuński, leśniczy Horodeński pan Jakub Kuncewicz; a podskarbi dworny y namiestnik Wileński pan Iwan Andreiewicz. Pisan w Wilnie, lata Bożego 1516, miesiąca Lutego 25 dnia, indykta 4. Kopet (sic) Waskiewicz.

U tego przywileju, po rusku pisanego, pieczęć przycisniona mnieysza w. x. Lit. na pargaminie a podpis ręki imci pana pisarza temi słowy: Kopet Waskiewicz.

1526 г.

Изъ той же книги, стр. 18.

7. Рескриптъ короля Сигисмунда I Городенскому старостѣ Юрью Николаевичу Радивилу, чтобы онъ не лишалъ Городненскихъ мѣщанъ правъ, предоставленныхъ имъ магдебургіей.

По жалобѣ Городненскихъ мѣщанъ на Городненскаго старосту Николая Радивила, что онъ нарушаетъ ихъ право и дѣлаетъ притѣсненія, король Сигизмундъ 1-й предписываетъ старостѣ во всемъ поступать съ мѣщанами на основаніи дарованныхъ имъ привилегій и запрещаетъ ему: позывать мѣщанъ въ замковый судъ и взымать съ нихъ за пересудъ; требовать отъ нихъ исполненія разныхъ повинностей; брать съ нихъ свои подати; отсылать въ деревни крестьянъ, перешедшихъ на жительство въ городъ и занимающихся торговлей; привлекать къ исполненію повинностей замку мастеровыхъ — кузнецовъ, скорняковъ и портныхъ, какъ причисленныхъ къ горожанамъ. Въ это же время король Сигизмундъ I подтверждаетъ Городненскимъ мѣщанамъ и прежнія привилегіи.

Żygmont, król Polski, z Bożey łaski *) wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, xiąże Pruskie, Żmoydzkie y innych.

Podczaszemu naszemu staroście Grodzieńskiemu, panu Jerzemu Mikołaiewiczu Radziwiłowiczu y innym starostom Grodzieńskim, którzy potym będą od nas Grodno dzierżeli. Iż oczewisto żałowali przed nami na twoię miłość wóyt miasta Grodzieńskiego y burmistrze y rayce y wszyscy mieszczanie, iż niektórzy kowale y kusznierze y krawcy y inni wszelcy rzemieślnicy, w przywileiu brata naszego Alexandra króla imci y naszym, któryieśmy im wszystkiemu miastu dali na prawo magdeburskie wypisany do miasta, a twoia miłość tych wszystkich rzemieślników przewierzgnął ku zamku naszemu, a oni powiedzieli przed nami, iże są osobliwe rzemieślnicy, którzy zamkowi służą. Też żałowali nam, iż płatwerz twey miłości y innych wiele służebnych ludzi y mieszczanie domy swoie w mieście maią y targiem się obchodzą, a z niemi płotów mieyskich dawać nie chcą. Nad to żałowali nam na twoię miłość, iż oni pokupili ziemie do miasta włości Grodzieńskiey, y brat nasz król imci Alexander to im przywileiem swym potwierdził do miasta, do tego my na ostatek iuż, za naszego panowania niektórym mieszczanom podali ziemie w powiecie Grodzieńskim, a inni pokupili z dozwoleniem y potwierdzeniem naszym, a twoia miłość każesz im służby z tych włości służyć y powinność dawać. Nad to żałowali nam wóyt y mieszczanie, iż twoia miłość podatki swoie na nich daiesz y przed sobą ich w sprawie stanowić każesz, a tego przed tym nie bywało. K temu żałowali nam, iż kiedy twoia miłość albo urzędnicy twoie wyieżdzaią na kopy sądzić mieszczanina z boiarynem, albo włócznym człekiem y kiedy mieszczanin będzie praw, to twoia mi-

*) Если это не ошибка писца, то замѣчательно что выраженіе „z Bożey łaski" отнесено къ вел. князю Литовскому, а не къ королю польскому.

łość sam y urzędnicy twoi za to na nich przesądy biorą, a oni zaś z dawna przodkom twoim y urzędnikom ich przesądów nigdy nie dawali. Jeszcze żałowali nam, iż którzy ludzie z włości Grodzieńskiey weszli w miasto Grodzieńskie y miasta zażywaią y targiem się obchodzą, a ziemi, oyczyzn swych, nie dzierżą y nie paszą, to twoia miłość każesz za się tych ludzi z miasta na włość wywodzić. Potym żałowali nam, iż twoia miłość y urzędnicy twoi zaręki im na zamek nasz zarzucasz, a o tym nigdzie w prawie magdeburskim nie jest y w tych wszystkich wyżey opisanych punktach, a to się na twoię miłość uskarżali y żałowali w przywilejach brata naszego y naszym im ku miastu danych wypisanych, które przywileia oni na to przed nami pokładali; y my twey miłości o tym oczewisto rozkazali y temi razy, aby twoia miłość tych kowalów y kusznierzów y krawców y innych wszelkich rzemieślników, którzy w przywileiach brata naszego y naszym do zamku nie przyjmowali, iako do miasta wpisane, niechay ci rzemieślnicy do miasta należą, podług przywileiów y dawnego zwyczaiu, a nie ci rzemieślnicy, którzy zamkowi służą, których aby twoia miłość do zamku dzierżał, tak iako y pierwiey bywało, aby też ci rzemieślnicy ku zamku służyli, my im oczewisto rozkazali. A który płatwerz twoiey miłości y inni służali ludzie y mieszczanie domy swoie w mieście maią y targiem się obchodzą, tym by twoia miłość nakazał, aby wespół z niemi platy mieyskie płacili, iako y wszyscy mieszczanie Grodzieńscy. A co oni pokupili do miasta ziemi, włości Grodzieńskie, a to im brat nasz imci przywileiem swym potwierdził, wszystkiemu miastu, y też pośledź tego komu będziemy my za naszego panowania ziemie podawać, albo kto będzie kupował z dozwoleniem y potwierdzeniem naszym, a my ich będziemy od służby y podatków, które z tych ziem bywali, w liściech naszych wyzwalali, tym by twoia miłość nie kazał służb z tych włok służyć y darek dawać, chyba których bychmy od służb y darek z tych ziem w liściech naszych nie wyzwolili, tym by twoia miłość przykazał, aby pospołu z miłością z tych ziem służby służyli y darki dawali, tak iako y przed tym z tych ziem bywało. Nadto żeby twoia miłość podatków swych za nich nie dawał y przed sobą w prawie stanowić się nie kazał. Komu kolwiek do którego mieszczanina będzie w czym krzywda, ten niechay przed wóytem y burmistrzami y radą tego na tym mieszczaninie prawem szuka. Także kiedy twoia miłość albo urzędnik twóy na kopy wyiedzie mieszczanina sądzić y będzie li mieszczanin praw, aby twoia miłość, y urzędnicy twoi nie kazał za to na nich przesąd brać, tak iako y przed tym bywało. A którzy ludzie z włości Grodzieńskiey wyszli do miasta y targiem się obchodzą, a ziem oyczystych twoych nie paszą, tych by twoia miłość ludzi z miasta wywodzić nie kazał. A co się dotycze zaruk, co twoia miłość y urzędnicy twoi im zarzucaią, czego nigdy w prawie magdeburskim nie masz, aby twoia miłość sam y urzędnikom swoim nie kazał żadnych zaruk im na zamek nasz zarzucać, y w tych wszystkich mianowanych członkach raczył ich twoia miłość zachować wedle prawa ich magdeburskiego, daniny y przywilejów brata naszego Alexandra króla imci y naszego. Pisan w Wilnie, Lutego 26 dnia, indychta 4.

U tego przywileju, na papierze pisanego po rusku, pieczęć mała wielkiego xięstwa Litewskiego przyciśniona y podpis ręki temi słowy: Kopet Waskowicz.

1526 г.

Изъ той же книги, стр. 21.

8. Рескриптъ короля Сигизмунда I Городненскому старостѣ Юрью Николаевичу Радивилу, чтобы онъ не притѣснялъ Городненскихъ мѣщанъ и жидовъ.

По жалобѣ Городненскихъ мѣщанъ на старостинскаго урядника Костушку, что онъ дѣлаетъ имъ разныя притѣснѣнія и обиды, король предписываетъ Городненскому старостѣ Радивилу, чтобы запретилъ своему уряднику требовать отъ мѣщанъ явки своихъ документовъ на право владѣнія землей, взымать съ нихъ *волочебное и коляду* не въ томъ размѣрѣ, въ какомъ они взымались по древнему обычаю, а въ увеличенномъ, позывать къ себѣ на судъ мѣщанъ по клявзническимъ дѣламъ и взымать съ нихъ пошлины за пересудъ.

Zygmont, z Bożey łaski król polski, etc. Panu Trockiemu, staroście Grodzieńskiemu, panu Jerzemu Mikołaiewiczowi Radziwiłowiczowi. Żałowali nam wóyt, burmistrze y rayce y wszyscy mieszczanie y żydowie y wszelkie pospólstwo miasta Grodzieńskiego o tym, iż którzy ziemie pasznie za daniną naszą maią y insi, co za dozwoleniem naszym wsi pokupili, tedy namiestnik twoiey miłości Grodzieński Kostusko na to stwierdzenie y przywileiów daniny naszey każe im przed sobą pokładać, a który by niechciał przed nim stwierdzenia y daniny naszey pokładać, tedy od nich chce ziemię ich odeymować y przywłaszczać ku zamkowi naszemu Grodzieńskiemu, a oni powiadali nam, że wszegdy każdy z nich twierdze swoie y przywileia daniny naszey, na co kto ma, wszyscy przed w. m. pokładali sami y w. m. namiestnikowi swemu przykazał, aby on przed sobą na to stwierdzenia y przywileiów danin naszych żadnych kłaść nie kazał, y co oni sprawiedliwie z dawna w pokoiu dzierżeli, aby on im tego nie odeymował, y we wszytkim im dał pokóy. Także żałowali nam na tego urzędnika w. m. Grodzieńskiego y na inszych urzędników y sług w. m., że oni im uciski y krzywdy wielkie czyniąc sprawiedliwości im żadney czynić nie chcą y biorą z nich kolendę y włóczebne wielkie, nie po ich dobrey woli; a kto by im kolendy, albo włóczebnego dać nie chciał, tedy oni takowych grabią y biją, iako tenże urzędnik w. m. u nich za włoczebne wzioł konia u wóyta y ziezdził go, a zapłacić do tych czasów nie chce, w czem iż im od urzędników y sług w. m. krzywda y szkoda się wielka dzieie. A przeto, aby w. m. urzędnikowi y sługom swoim przykazał, aby na nich wielkiey kolendy y włóczebnego nie brali y za to ich nie grabili, chybaby kto dał z swey dobrey woli co włóczebnego, albo kolendy, komu dać według możności swoiey, iako niesie obyczay, a koniecznie aby w. m. w nich niczego brać nie kazał. A tego konia, co namiestnik w. m. u tego wóyta pograbił, aby w. m. kazał iemu zapłacić. W inszych krzywdach, które ten namiestnik w. m., także szkodach, które insi urzędnicy w. m. y słudzy im podziełali, sprawiedliwosć im czynił. Nadto żałowali nam na tegoż urzędnika w. m. Kostuśka o to: iż kiedy który z

nich spotwarzy kogo niesprawiedliwie, a kto się od potwarstwa wywiedzie, to na takowych potwarnych od potwarnych rzeczy przesądy urzędnicy w. m. na nich biorą, a w. m. sam wiesz, żeśmy to w państwie naszym w. x. Litewskim pospołu z w. m. y z pany radami naszemi pozwolili, iż od żadnych potwarnych rzeczy przesądów urzędnikom na nich brać nie kazaliśmy. A przeto, aby wasza miłość urzędnikom swoim, od takowych niesprawiedliwych rzeczy przesądów na nich brać nie kazał y we wszystkim aby twoia miłość kazał im dać pokóy, ażeby zachował ie w. m. tych poddanych naszych mieszczan miasta Grodzieńskiego, iako chrześcianów, tak żydów we wszystkim, dawszy im pokóy według praw ich y przywilejów naszych, któreśmy im na to podali. Pisan w Gdańsku, roku od narodzenia Pańskiego 1526, miesiąca Maia 12 dnia, indykta 14, Bohusz Zezdar.

Ten przywiley pisan po rusku na papierze, w którego pieczęć mnieysza w. x. Lit. przyciśniona z podpisem—Zezdar.

1540 г.

Изъ той же книги, стр. 23.

9. Подтвердительная привилегія короля Сигизмунда I о невзиманіи пошлинъ съ мѣщанъ города Городна, плавающихъ по рѣкамъ Нѣману и Нетѣ.

По ходатайству своей жены королевы Боны, Сигизмундъ I разрѣшаетъ Городненскимъ мѣщанамъ право безпошлиннаго провоза своихъ товаровъ по Нѣману въ Ковну и по Нети въ Пруссію.

Zygmont, z łaski Bożey król Polski, etc. pan y dziedzic.

Wiadomo czyniemy opiewaniem ninieyszego, komu należy, wszem wobec, iż podała nam nayiaśnieysza xiężna pani Bona, królowa Polska, wielka xiężna Litewska, małżonka nasza naymilsza, za stroną sławetnych wóyta, burmistrzów y radziec y wszelkiego pospólstwa miasta naszego Grodzieńskiego, że chociaż mieszczanom samym przywiley przez nayiaśnieyszego xiążęcia pana Alexandra króla, brata naszego naymilszego, szczodrobliwie pozwolony y przez nas potwierdzony iest, w którym wyraznie podstrzegaią, iż mieszczanie wszyscy Grodzieńscy na rzece Niemnie, z rzeczami y towarami swemi ku Kownie żegluiący y na Niecie do Prus pływaiący, żadnego zgoła cła płacić nie maią, iednakże od niektórych przełożonych nagabywani bywaią y zatrzymywani y do zapłacenia cła przyniewolani, przeciw przywileiu istocie takowego y na bezprawie y ukrzywdzenie ich nie małe. Czołem nam bili nizko, abychmy ich od takowych wyciągań y wydarcia wyzwolić raczyli. My obaczywszy y pilnie wysłuchawszy przywileiu im pozwolonego y przez nas potwierdzonego ich według iego opiewania, mocy y kształtu zachować rozumielichmy y opiewaniem ninieyszego zachowuiemy, y

wam starostom, podstarościom, margrabiom, faktorom, mieysce trzymaiącym, y celnikom w Grodnie, Mereczu, Puniach, Dorsuniszkach, Rumszyszkach y Necie przytomnym y na teraz będącym opiewaniem ninieyszego nakazuiemy surowo rozkazuiąc, abyście mieszczan Grodzieńskich w używaniu y dzierżawie przywileiu przerzeczonego zachowali y zachować czynili, na rzece Niemnie y Necie do Kowna y do Prus żegluiących y spływaiących, od samych rzeczy y towarów cła żadnego nie wyciągali, ani ich trudnili żadnym sposobem pod ciężkim gniewem naszym y win podług woli naszey wyciągnieniu, tego świadectwem listu, któremu pieczęć nasza iest przyciśniona. Dan w Wilnie, dnia 25 miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1540.

U tego przywileiu pargaminowego łacińskiemi literami napisanego, przyciśniona iest pieczęć mnieysza w. x. Lit.

1540 г.

Изъ той же книги, стр. 29.

10. Привилегія королевы Боны Городенскимъ мѣщанамъ, подтверждающая прежнія привилегіи и увольняющая ихъ отъ ярмарочныхъ пошлинъ и пр.

По жалобѣ Городненскихъ мѣщанъ на разныя обиды, причиняемыя имъ разными лицами, королева Бона постановляетъ: 1) въ Городнѣ должны отбываться три ярмарки съ соблюденіемъ должнаго порядка и правилъ установленныхъ для сей цѣли въ привилегіяхъ; для поддержанія порядка предписывается ставить *вѣжи* (башни); торговля во время ярмарокъ должна отбываться безпошлинно. 2) Домовладѣльцы должны подлежать городской юрисдикціи и уплачивать городскія повинности, не исключая и шляхтичей не имѣющихъ на свои дома привилегій. 3) Молоть имъ разрѣшается во всякихъ мельницахъ королевскихъ и частныхъ лицъ; мостовое должно взиматься съ товаровъ, соотвѣтственно вѣсу привозимыхъ товаровъ, по старинѣ. 4) Разрѣшается также горожанамъ пользоваться входами въ королев. пущи. 5) Жидамъ вмѣняется въ обязанность принимать участіе въ городскихъ повинностяхъ. 6) Разрѣшается также мѣщанамъ, разъ заплативши пошлины съ соли, торговать ею по мѣстечкамъ безпошлинно. 7) Войту и магистрату дается печать.

Bona, z łaski Bożey królowa polska, wielka xiężna Litewska, Ruska, Pruska, Żmoydzka, Mazowska etc. pani.

Oznaymuiemy istotą ninieyszego, komu potrzeba, wszem wobec, iż gdy mieszczanie nasi Grodzieńscy przed nami przełożyli krzywdy, ciąże, szkody y niepożytki iawne miasta, to iest niżey opisane: Naprzód, że dla wielkiego wyciągania ceł od kupców y przekupniów, na iarmarki przybywaiących, iuż dawno iarmarki upadły y iako by zapadły w mieście Grodzieńskim, tak że dla bojaźni tego wyciągu niechcą na jarmarki przybywać; do tego, że wiele ich iest w mieście Grodzieńskim, którzy trzymaią domy mieyskie, tak plebana, iako y szlachty, tak rzemieślnicy, iako insze ludzie, a nie są posłuszni urzędowi mieyskiemu y owszem się

od niego wyimuią, częścią do zamku, częścią do panów swoich, z kąd y nasze y mieszczan pożytki się umnieyszaią, y rząd mieyski się miesza: do tego że na rzece Necie ku Prusom celnicy nasi od nich wyciągaią po trzech groszach od każdego woza, częścią że od starosty zakazywaią mleć w obcych młynach, gdyż młyn ieden nie może im wystarczyć, częścią że niesłusznie wyciągaią mostowe cło przez starostę Grodzieńskiego od wozu prostego po iednemu groszu. Do tego że rządca na jeziorach zakazuie im weyścia y rąbania drew w części lasu przez maiestat królewski im dekretem tegoż maiestatu królewskiego między temiż mieszczany Grodzieńskiemi y Jerzym Radziwiłem—teraznieyszym kasztelanem Wileńskim, wydaney przysądzoney. Nadto że żydowie Grodzieńscy niechcą z mieszczanmi ciężarów tych ponosić, które z dawna ponosili y podwód pomagać y usilnie nas prosili, abychmy im pomocą sprawiedliwości potrzebną zabieżeć raczyli. My obaczywszy ich przywileie y słusznie zrozumiawszy y uważywszy na tym tak dekretować mniemalichmy y dekretowalichmy: Nayprzód iarmaroczne czasy według tychże mieszczan przywileiu mieyskiego przez rok trzykroć maią być obchodzone, y obwołane, y obwieszczone, że wszelkim wolno iest na czasy iarmarków, które się maią obchodzić według czasów naznaczonych, z rzeczmi y towarami swemi przyiść y póki trwać będą iarmarki, żaden niema nic dać cła y inszego kolwiek podatku; wolno przedawać, kupować y nic nie płacąc, póki trwać będą iarmarki, mogą odiechać, chybaby kto po czasie iarmarków został y póki trwaią iarmarki żaden nic cła niema płacić, a który stanie po nich, ten też do zapłaty cła według zwyczaiu będzie obowiązan po iednym groszu od kopy, ieżeli przeda rzecz, to iest według zwyczaiu w mieście Lubelskim koło tego zachowanego. A ludzie, domy w mieście maiący, prawu y urzędowi mieyskiemu na potym wszędy podlegli będą y zarówno ciężary ponosić, a kto nie zechce temu prawu podlegać, wolnym czyniemy do schodu iednego roku dom swóy przedać y w mieście nie mieszkać, a kto go kupi, cło posłuszeństwa iurysdykcyi mieyskiey y ponoszenia ciężarów mieyskich y innych podatków mieyskich, iako y inni mieszczanie, chybaby który szlachcic miał dom przywilejem wyięty od takowych podatków nie płacenia y ciężarów ponoszenia. A rzemieślnicy, tak plebańscy, iako y szlacheccy, którzy urzędowi mieyskiemu nie chcą podlegać, maią się na mieysce zamkowe przenieść za rzekę Niemen. Nadto nie powinni będą więcey mieszczanie nasi przerzeczeni na rzece Necie ku Prusom cła płacić dla tego, że pokazali, żechmy ich dekretem naszym uwolnili. W młyniech naszych niech mieszczanie mielą, wolno im jednak niech będzie zostawiwszy w naszym młynie miarkę do obcego młynu iść; od wozu wyciąganie y cło płacić mostowe maią według wagi y wielkości y według dawnego zwyczaiu. Tego lasu, który im przysądzony iest dekretem królewskiego maiestatu między niemi y teraznieyszym kasztelanem Wileńskim uczynionym, niech wolnie zażywaią, bez żadnego sprzeciwienia y faktora w sezionach. Żydzi Grodzieńscy maią y powinni będą w pomocy podwód y ponoszeniu ciężarów według przywileiu y zwyczaiu tych że mieszczan y według dekretu między mieszczany y temiż żydami wydanego. Nadto od soli zapłaciwszy ogólne cło, nie maią być winni, do miasteczek szlacheckich z tą solą wychodząc, insze cło płacić, a że dokąd maiestat królewski iarmarki y targi w miasteczkach nie zniesie, nie skazi. Pieczęć pozwalamy woytowi z ławnikami mieć osobliwą, według

zwyczaiu w mieście Lubelskim, niniejszym dekretem naszym srzodkuiącym tego świadectwem listu, któremu pieczęć nasza iest przyciśniona. Dalichmy w Wilnie, we wtorek blizki przed świętem ś. Maryi Magdaleny, roku Pańskiego 1540. Bona królowa.

U którego przywileiu, z podpisem teyże Bony królowey takim: Bona regina, przyciśniona iest pieczęć teyże nayiaśnieyszey Bony królowey, a przywiley iest na pargaminie, łacińskiemi literami czytelnemi, napisany.

1541 г.

Изъ той же книги, стр. 27.

11. Привилегія короля Сигизмунда I, которою предоставляется право Городненскому магистрату на продажу водки съ уплатою капщизны—пятидесяти копъ грошей.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ I даетъ мѣщанамъ Городненскимъ право курить и продавать вино съ обязательствомъ уплачивать за это ежегодную капщизну по 50 копъ литовскихъ грошей. Прежде эта капщизна взималась въ размѣрѣ 60 копъ, по ходатайству королевы Боны король уменьшилъ ее на 10 копъ. Людямъ, не находящимся подъ юрисдикой города, курить и продавать вино воспрещается, развѣ только съ вѣдома и разрѣшенія юрисдикціи. Доходы съ виноторговли должны быть обращаемы на пользу городской ратуши.

Zygmunt, Bożą miłością król Polski, etc. Czyniemy iawno tym naszym listem, kto na niego spatrzy, albo o nim usłyszy, ninieyszym y na potym będącym, komu będzie potrzeba to wiedzieć: iż które pieniądze kapszczyzny od wina gorzałczanego miasta naszego Grodzieńskiego, zawżdy na każdy rok po sześćdziesiąt kop groszy do skarbu naszego były dawane, to potym dla tak wielkiey summy nikt z poddanych naszych mieszczan tamecznych nie chciał, ani się podiął nikt tego wina gorzałczanego dzierżeć, y tey summy sześćdziesiąt kop groszy do skarbu naszego dawać, a w tym siła ludzi kniazkich y pańskich onę gorzałkę szynkowali y przez niemały czas to próżnowało, iż żadnego pożytku z onego wina gorzałczanego do skarbu naszego nie było; a potym za sprawą y życzliwością królowey naszey iey mości, wielkiey kniehini Bony, iż iey mość nie chciała pożytek nasz opuścić, one wino gorzałczane kazała w swoią moc wziąć, a tym wszystkim ludziom kniazkim y pańskim, duchownym y świeckim, szynku onego wina gorzałczanego zabronić kazała y żądała iey mość od nas, abyśmy tę kapszczyznę od wina gorzałczanego miastu na ratusz przywłaszczyli, a tę summę pierwszą sześćdziesiąt kop groszy umnieyszyli, a po pięćdziesiąt kop groszy ustanowili y tych pieniędzy pewniey od wóyta, burmistrzów y radziec patrzyli. Jakoż my niechcący pożytków naszych zarzucić, na przyczynę królowey naszey ieymości to uczynili: Tę kapszczyznę od wina gorzałczanego na ratusz, woytowi, burmistrzom y raycom miasta Grodzieńskiego na oprawę mieyską daiemy y przywłaszczamy pod tym sposobem, iż

maią oni te wino gorzałczane w swey mocy dzierżeć y zawiedywać w mieście Grodzieńskim, jako y pierwiey mieszczanie Grodzieńsci to dzierżeli, a nam maią do skarbu naszego w każdy rok po pięćdziesiąt kop groszy dawać, a maią oni winem gorzałczanym zawiedywać od teraznieyszego przyszłego święta Panny Maryi Gromnic y zasie w tenże rok na Gromnice, które święto w indyktę piętnastą będzie, maią począć za te wino gorzałczane po pięciudziesiąt kop groszy do skarbu naszego dawać y zawsze rok od roku na ten czas w zwyż mianowaną Gromnicę one pięćdziesiąt kop groszy do skarbu naszego maią przynosić, a kapszczyzni y bierni, którzy oną gorzałką zawiodywali nie maią się iuż niczym w to wstępować, ani żadney przekazy wóytowi, burmistrzom y raycom w tym czynić. A z poddanych kniazkich, pańskich, ziemiańskich, duchownych y świeckich nikt tak w mieście, iako na przedmieściu niema onego wina gorzałczanego bez woli ich szynkować, iedno z ich wolą y dopuszczeniem, którym oni dopuszczą ten szynk wina horyłego maią mieć. A którzy by to swowolnie bez woli ich chcieli uczynić y szynkować, tych oni maią wolą mocną zabierać. Y na to daliesmy im ten nasz list, do którego pieczęć naszą przyłożyć kazali.—Pisan w Wilnie, pod latem Bożego narodzenia 1541, miesiąca Stycznia 13 dnia, indykta 14. Iwan Hornostay — podskarbi ziemski, marszałek y pisarz.

Ten przywiley na pargaminie pisany po rusku, pieczęć wielką wielkiego xięstwa Litewskiego ma na snurze zawieszoną z podpisem ręki temi słowy: Iwan Hornostay— podskarbi ziemski, marszałek y pisarz.

1541 г.

Изъ той же книги, стр. 32.

12. Привилегія королевы Боны городу Городнѣ относительно городскаго благоустройства.

Королева Бона, желая поставить городъ Городну въ лучшее экономическоое положеніе а равно устроить въ нёмъ и лучшій административный порядокъ, предписываетъ: 1) бурмистрамъ и радцамъ ежегодно давать отчеты въ израсходованіи денежныхъ суммъ по книгамъ; 2) не признавать духовныхъ завѣщаній, не явленныхъ; 3) всѣ дѣла рѣшать въ присутствіи бургомистера и радцевъ; 4) войту не вмѣшиваться въ дѣла бургомистра и радцевъ и наоборотъ; 5) на рынкѣ и улицахъ мостить мостовыя; 6) содержать дома въ исправности и производить по этому дѣлу ежегодныя ревизіи; 7) устроить водоемъ и водопроводы, чтобы была чистая вода; 8) пользоваться доходами съ постригальни и перекупней; 9) радцы должны избираться мѣщанами и совершать присягу; 10) содержать въ исправности войтовскій домъ; содержать также часовыхъ дѣлъ мастера; 11) шляхтичамъ, не имѣющимъ привилегій, подчиняться юрисдикціи города; 12) взимать повинности съ домовъ въ пользу города; 13) не продавать земли безъ вѣдома и разрѣшенія управленія; 14) всѣмъ въ равной мѣрѣ отбывать дорожную повинность.

Bona, z łaski Bożey królowa polska, wielka xiężna Litewska, Ruska y wszystkich Pruss, Mazowiecka etc. pani.

Sławetnym woytowi, burmistrzóm, raycóm y wszelkiemu pospólstwu miasta naszego Grodzieńskiego będącym y na potym przy-

tomnym wiernym miłym, łaskę naszą. Sławetni, wierni mili! Pewnemi y nader jasnemi dowodami wiadomo mamy, że miasta nasze Grodzieńskie raczey za waszym niedbalstwem y o rzeczy pospolitey niestaraniem, a staraniem rzeczy domowey, niżeli inszą iaką rzeczą barziey a barziey niszczeie, maiętności wasze y pospolite od was samych się umnieyszaią, rozrywaią, domy upadaią, obywatele wychodzą, we wsi mieszkaią, same miasto w inszą zgoła a gorszą się obraca kondycyą. Co my upatruiąc chcielichmy niektóre od was opuszczone y zaniedbane rzeczy do dawnego stanu wprowadzić dla waszego pospolitego pożytku. A naprzód za skargą często pospólstwo przeciw burmistrzów, którą się o szafunek dochodów y przychodów mieyskich nic zgoła nie wiedzieć uskarżali, iakie by pożytki obrócone były acz do nich z prawa przynależy, pospólstwo albowiem iest członkiem miasta, nakazuiemy chcąc, aby tak koniecznie było: aby burmistrze na każdy rok przy swym odmienieniu powinni byli czynić liczbę przed namiestnikiem naszym, wóytem, burmistrzami nowemi, rayce y ławniki przyłączywszy y ośm mężów cnotliwych, roztropnych y wiary godnych z pospólstwa, gdzie dochody pilno wybrane y sprawiedliwie a porządnie na pożytek y potrzebę miasta wyłożone pokazać maią, y wywieść, że gdzieby dłużnicy zostali, do oddania długów byli przypędzeni. A o pieczęci mieyskiey chowaniu, którą przed tym niedbale chowano y wiele obrażenia na szkodę ubogich mieszczan się stawały, chcemy, aby była na ratuszu w mocy burmistrza Litewskiego, a klucze ieden mieć wóyt, drugi burmistrz ruski, trzeci rayca Litewski, którą pilno chować według dekretu naszego przed tym wydanego. Także y xięgę spraw mieyskich chować, aby falsze y błędy ku szkodzie mieszczan się niestawały. A iż w zwyczay weszło było przeciw prawa magdeburskiego kształtu, iż niektórzy mieszczanie testamenta albo woli ostatnie bez przyzwania wóyta y ławników pokątnie w domach czynić zwykli byli, y od ludzi letkich napisane y pieczętowane bywały, y do tego iuż przychodziło, że za zmarciem mieszczan żony dobra mężów y dziatek swoich do drugiego szlubu małżeńskiego wstępuiąc rozpraszali, tak że nędzni synowie pierwszych małżonków do ostatniego niedostatku przychodzywali; My tedy złemu drogę zamknąć chcący nakazalichmy y ninieyszym nakazuiemy, aby żaden pokątnie testamentu sprawować, pisać, albo pieczętować nie śmiał, ale żeby testamenta same przed wóytem y ławnikami sprawowane bywały y do xiąg mieyskich spraw pilnie y wiernie spisywane, a rzeczy testament czyniących wszelkie przez wóyta y rayce maią być opatrzone, aby na niepodściwe użytki nad wolą testament czyniących niebyły rozszarpane. A sprawy wszelkie y kontrowersye od burmistrzów Litewskiego y Ruskiego, oraz nie indziey tylko na ratuszu z wóytem odprawowane bydź maią według prawa pospolitego zwyczaiu. Nadto burmistrze, ławnicy w sądy woytowi należące wtrącać się nie maią, także wóyt w ich iuryzdykę albo sądy wmieszywać się niema, aby poddani nasi wielkością win y innych wyciągań sądowych nie byli ciążeni. A wszelki rynek y ulice wszelkie przerzeczeni mieszczanie Grodzieńscy kamieńmi brukować maią. Każdy przed domem swoim podług prawa y zwyczaiu kształtu. Nadto chcemy y rozkazuiemy, aby na każdy rok obierano raycę y kilku ławników, mężów dobrych, którzy na każdy rok domy w mieyscach naszych będą przewiadywać y przepatrować, y gdzieby potrzeba rynw, gątów y tym podobnych naprawić albo nowego budynku nakazywali, żeby się to wszytko stawało dla

ozdoby miasta ich dawnego, wzgląd iednak miawszy na moc każdego bogactwa. Aby też każdy mieszczanin miał po rozkazie iawnym wodę przed domem swym dla ognia niech nakazuią. A iżechmy słyszeli, że iest w mieście Grodzieńskim nieiako studnia, którą głupi mieszczanie gnoiem y innemi plugastwy napełnili, rzecz miastu, zwłaszcza wody niemaiącemu, bardzo potrzebną, chcemy y nakazuiemy, aby konieczne wychędożona była y żeby woda, można li rzecz, z niey do rynku sprowadzona była. Maią też upatrować wóyt y rada, aby kominy w każdym domu pobudowano, oprawiono, wychędożono, wymieciono y dobrze opatrzono, aby od ognia byli bezpieczni. Maią też upatrować rayce, aby niesłusznych wag y niesłusznych miarek y łokci w mieście nie było, a kto by w używaniu ich był znaleziony, aby był winą karany taką, jaką prawo pokazuie. Będą się też starać burmistrze, aby czynsz z kramnicy postrzygackiey y od przekupiących, to iest, z przekupniów przymnożyli, to iest, ryb, soli, obuwia, krup, siana, y innych rzeczy, iednak że bez mieszczan ciemiężenia, iednak że wóyt y wszystka rada pilno upatrować maią y sprawiedliwie uważać, aby wszyscy mieszczanie podwody zarównie, iako mówią dawali y którzy koni nie maią, konie naymowali naymem, a wybieraiący podwody niech będzie mieszczanin osiadły, który na każdy rok ma przysiądz, iż wiernie będzie wyciągał, y że ani na boiazń, ani na miłość względu mieć (nie) będzie. A burmistrze, rayce na każdy rok podług prawa y zwyczaiu kształtu godni, obecni, nie indziey mieszkaiący maią być wybierani, aby iakie niedbalstwo w porządku miasta y sprawiedliwości czynieniu się nie stało, co surowo nakazuiemy; a niech będą wybierani nie dla datków y podatków, którzy by potym nędzne mieszczany darli odbieraiąc z lichwą, co dali, ale dla cnoty, biegłości y rzecz dobrze czynienia doświadczeni, którzy by mieszczanóm sprawiedliwości bez braku czynili. Nad to słyszemy, że dom wóyta Grodzieńskiego częścią starością, częścią niedbalstwem waszym upadły y dęby, które pokupione byli, przez was są rozszarpane, chcemy, aby dęby, które byli gotowe, nazad się wrócili, albo takież byli odłożone, żeby był dom zbudowany, w którym by mógł wóyt spokoynie mieszkać. Komorę, w którey by woski topić, niech zbuduią z pospolitych piniędzy, żeby się czyńszu przymnożyło. Mistrza też niech dostaną, który by zegar rządzić y odnowić umiał, aby się nie zepsował. Nawet nakazuiemy, aby kto kolwiek role albo domy w mieście trzymał Grodzieńskim, albo praw y praerogatyw mieyskich chciał zażywać, do miasta się przeniosł, domy budował y tam mieszkał, pod zgubę domów, dóbr, praw praerogatyw mieyskich, a folwarki swe niech trzymaią. Który rozkaz nasz iawnie na rynku przed wielkością ludu niech obwołaią y opowiedzą, aby się niewiadomością bronić nie mogli. Nakazuiemy nadto, aby xiążęta, baronowie, y szlachta w mieście naszym Grodzieńskim domy, role y place maiący, którzy by osobliwym listem nayiaśnieyszych xiążąt, królów y wielkich xiążąt Litewskich wyięci nie byli, podatki mieyskie płacili, a ciężary zarównie z mieszczany naszemi ponosili, a mieskańcy ich, choćby też samych ich panów wyięto od datków y ciężarów płacenia, maią iednak przecie iuryzdykcyi mieyskiey być posłuszni y powinni według dekretu naszego, przed tym wydanego. A na potym zakazuiemy wszem wobec y szczególnym, aby żaden domu, roli y placu mieyskiego xiążęciu, baronowi, albo szlachcicowi przedawać pokątnie, y żeby żaden z xiążąt, baronów, y szlachty kupować nie śmiał

pod zgubą dóbr takowych. Co także chcemy, aby iawnie obwołano było, y zapisów kupna, albo przedaży takowych, żeby nie były nie dopuszczaiąc, za nic y nie za ważne uznawaiąc, ieśli by co przeciwnego pomienionym rzeczom się stało. Które to wszystkie wobec rzeczy szczególne wam wóytowi, burmistrzam y raycam y wszelkiemu pospólstwu miasta naszego Grodzieńskiego namieniamy, natrącamy y oznaymuiemy, y chcemy koniecznie, abyście opisane wzwyż wszelkie wobec y szczególne rzeczy przez nas postanowione mocno y nie naruszone przez się trzymali, dla łaski naszey pod popadnieniem winy według woli naszey, nie odpustnie świadectwem tego listu, któremu pieczęć nasza iest przycisniona. Dan w Wilnie, dnia 25 miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1541, Bona królowa.

U którego to przywileiu pargaminowego, literami staremi łacińskiemi czytelnemi napisanego, podpisem takowym: Bona regina. Przyciśniona iest pieczęć nayiaśnieyszey królowey Bony, a niżey taki podpis: Mathias a Macoliu canonicus s. c. in arce Cracoviensi plebanus Sochaczowiensis, notarius.

1544 г.

Изъ той же книги, стр. 24.

13. Рескриптъ короля Сигизмунда I Городенскому старостѣ Станиславу Петровичу, чтобы онъ не притѣснялъ Городенскихъ мѣщанъ.

Вслѣдствіе жалобы Городненскихъ мѣщанъ на старосту, что онъ позволяетъ себѣ дѣлать разныя злоупотребленія и притѣсненія мѣщанамъ, король предписываетъ ему: мѣщанъ не подчинять юрисдикціи замка, не судить ихъ замковымъ судомъ и не подвергать тюремному заключенію; не подвергать контролю пивныхъ и медовыхъ корчемъ; не брать вина, не отнимать городскихъ земель; при этомъ разрѣшается мѣщанамъ предъявлять замку не привилегіи, а копіи съ нихъ; замку вмѣняется въ обязанность возвращать горожанамъ королевскіе листы и искать справедливости у магистрата безъ угрозъ, впредь до королевскаго пріѣзда.

My Żygmunt, Bożą miłością król Polski, etc.

Marszałkowi ziemskiemu, staroście Grodzieńskiemu, panu Stanisławowi Petrowiczowi. Żałowali nam wóyt y burmistrzowie y raycy y wszyscy mieszczanie miasta Grodzieńskiego o tym, że wasza miłość krzywdy y uciski wielkie im działasz y mieszczan y wszelakich rzemieślników, jak po iedney stronie, tak y po drugiey Niemna odiołeś od prawa y posłuszeństwa y od wszelkich płatów mieyskich y od podwód y przewierzgnąłeś ich ku zamku naszemu, mało nie połowicę miasta; a oni pokładali przed nami przywiley nasz, który daliśmy im według przywileju brata naszego, szczęsney pamięci króla imci, na prawo im magdeburskie, w którym przywileju stoi napisano, iżeśmy wszelkie ludzie, którzy kolwiek w mieście Grodzieńskim mieszkaią, przywierzgneli y

dali ich w moc prawa magdeburskiego, a ty każesz ich koniecznie przed sobą stawić, y sądzisz y rządzisz, y przesądy na nich bierzesz y sromocisz, y w kaznią pod most wsadzasz, y sądy ich przesądziwasz. A w tym że przywileju wypisano iest: iż starostowie Grodzięńscy nie maią ich w niczym sądzić, chyba kiedy który z nich zezwał się przed nas hospodara, my sami sądzić ich mamy ich że prawem magdeburskim. A przy tym żałowali nam, iż wasza miłość każesz ich namiestnikowi swemu myto brać na rzece Necie, jadącym do Prus, a to też iest w przywileju naszym wypisano, iż oni tam myta nie maią dawać. Także też ustanowiłeś służebnika twego, karczmy miodowe y piwne pomierzać po wszystkim mieście, który to służebnik twóy pomiernego z każdey karczmy po dwa grosze, a w innych niektórych po grzywnie groszy, a w kilku niektórych po kilka beczek miodu brał. Także że im każesz domy kopać y saletry dostawać, a ku temu iż każesz im na Niemnie most robić, czego oni nigdy przedtym z dawna nie robili. Także iż pasznie y sianożęci u nich odeymuiesz, które to oni ziemie pokupili u ludzi naszych Grodzieńskich ieszcze za pierwszych starostów Grodzieńskich, za pana Stańka Sudeiowicza, y też za dzierżenia kniazia Alexandra Jurgiewicza, które ziemie iż brat nasz Alexander y my też potwierdzali im przywilejami naszemi na wieczność. Także żałowali nam, iż też słudzy twoiey miłości zbytki wielkie w mieście czynią y też sromocą y biją y mieszczankę na śmierć zabili, a insze zaś mieszczanki gwałcą, y niektórzy też listy nasze, co z nich o potrzebach mieskich do waszey miłości przynoszą, wasza miłość te listy im odeymuiesz, y inne, że się wielkie y nie wymowne krzywdy y uciski od waszey miłości samego im stawaią, zkąd oni sobie wielce ciążą; iż się im w takich rzeczach wielkie ciężkości dzieią. Y nawet że wiadomo waszey miłości, iak wasza miłość do tych czasów był u nas w Piotrkowie, ani też u nas w ten że czas byli y nieraz nam żałowali, abychmy im w tym y w innych wyżey opisanych rzeczach sprawiedliwość uczynili, iednak dla wielkich innych spraw naszych waszą miłość z niemi w tych rzeczach wysłuchać nie mogliśmy, a przetoż ieżeli będzie tak, iako oni nam żałowali, przykazuiemy waszey miłości, abyś według tych przywileiów brata naszego y naszych mieszczan y wszelkich rzemieślników u nich z praw ich y mocy ich nie odeymował y ku zamku naszemu nie przywracał, a któreś pierwey do zamku przywrócił, tych aby oddał w moc y przesąd ich prawa magdeburskiego, y ich abyś przed sobą w sprawach na sąd stanowić nie kazał y przesądów z nich nie brał y sądów ich nie przysądzał y ich abyś nie bił y nie sromocił, y do kazni nie sadzał y myta u nich na rzece Necie namiestnikowi swemu brać nie kazał podług przywileiu naszego, y karczem miodowych, piwnych, pomierzać, win za to na nich brać, zakazał, a co który u nich za to pomierne służebnik twóy wzioł, to abyś im zasie kazał oddać, y żebyś domów ich dla saletry kopać nie kazał, y mostu na Niemnie robić nie kazał według dawnego zwyczaiu, y ziem kupnych tych, co oni pokupili, począwszy od pana Stańka Sudeiowicza y kniazia Alexandra Jurgiewicza, podług przywileiu brata naszego y też naszego, u nich też nie odeymował. A który by też z nich listy nasze do ciebie w mieyskich potrzebach przynosił, te listy nasze abyś im zasię oddawał. A dla tych wszystkich wyżey opisanych krzywd y ciężkości ich kazalichmy im z tych przywileiów kopie podłożyć przed waszą miłość, y

żeby też ich wasza miłość zachował według przywileju brata naszego, y naszego, y żeby sługom swym ich w. m. sromocić y niektóre zbytki czynić zakazał y od tego aby w. m. sług swoich powściągnął. A w czym by w. m. do nich było prawo, abo im do waszey miłości gdy tam, dali Bóg, będziem w wielkim xięstwie Litewskim naszym, my w. m. z nich, y też im z w. m. we wszystkim sprawiedliwość uczynim. Jeszcze żałowali nam, iż też w. m. pochwalasz się ich bić y wieszać, co ieśliby tak było, w tym też przykazuiemy w. m. pod łaską naszą, abyś w. m. biciem y wieszaniem na nich się nie pochwalał, y żadnych szkodliwości zdrowiu ich czynić nie kazał, a żebyś ich chował we czci do naszego tam przyiazdu, tak iako na ich poddanych naszych służy, koniecznie żeby inaczey nad to w. m. nie czynił. Pisan w Pabijanicy, Grudnia 21 dnia, indykta 1. Bohus.

Ten przywiley po rusku pisany na papierze, u niego pieczęć mnieysza w. x. Lit. przyciśniona, podpis ręki: Bohus.

1560 г.

Изъ книги за 1722 г., листы 237—238.

14. Подтвердительная грамота короля Сигисмунда Августа Переволоцкимъ крестьянамъ.

Король Сигизмундъ Августъ подтверждаетъ привилегію своего предшественника в. кн. Литовскаго Александра, выданную Переволоцкимъ крестьянамъ, по которой оные увольняются отъ всякихъ повинностей и работъ на основаніи еще прежняго обычая, начавшагося со временъ в. кн. Литовскаго Витовта, нѣсколько разъ останавливавшагося у нихъ въ избѣ и пользовавшагося стаціей; в. кн. Александръ, полагая, что и ему придется когда либо остановиться у нихъ въ избѣ, сохраняетъ ихъ привилегію, дарованную Витовтомъ и перешедшую въ обычай.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtórego, miesiąca Maia dziewiątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Żygmuntem Boufałem—podstolim Derpskim, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Jan Skiron, praezbiter Łaszenski, protopopa Grodzieński, przywiley nayiaśnieyszego króla iego mości Żygmunta Augusta, na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną, po rusku pisany, ad akta grodu Grodzieńskiego podał, który tłumacząc na polskie słowa *), a wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Зигмунтъ Августъ, король польскій, великій князь Литовскій, русскій, прусскій, жмуйдскій, мазовецкій и инныхъ. Маршалку нашому старостѣ Слонимскому пану Грегорови Воловичу, а ревизору нашому Андрею Ильковскому. Пріѣзджали до насъ

*) Т. е. переписывая польскими буквами.

подданые наши Слонимцы Переволоцкіе, Марко Дорофісвичъ, Тимоѳей Нестеровичъ, а Опонасъ Нестеровичъ самъ отъ себе и отъ братіи своей, о томъ, што дей Ильковскій, будучи на помѣрѣ волокъ тамъ у Слонимѣ, земли ихъ самыхъ и братьи ихъ шестдесятъ волокъ вымѣрить и велѣлъ есь имъ съ тыхъ землей службу такую служити, ино де естъ шляхта. И покладали передъ нами листъ дяди нашого Александра короля его милости, въ которымъ пишетъ, ижъ великій князь Витовтъ, дѣду ихъ Близнѣю подводъ и ни корму и ни которыхъ подачокъ давати, никакое службы служити не велѣлъ, который же слово отъ слова въ сесь нашъ листъ въписати есьмо казали и такъ се въ собѣ маетъ:

Александръ, Божею милостью великій князь Литовскій, русскій, жомойдскій и инныхъ, Маршалкови нашому а намѣстнику Слонимскому пану Литавору Хребтовичу. Били намъ чоломъ нашіи люди Слонимцы Перволоцкіе — Тиня Костюковичъ съ братіею своею, а Семенъ Даниловичъ съ братіею, а Пронъ Даниловичъ съ братіею, а Тедоръ Василевичъ Сквира съ братіею и покладали передъ нами листъ великого князя Витовта и отца нашого короля его милости, о тожъ дей великій князъ Витовтъ допустилъ дѣду ихъ Сквиру ближнего подводъ, ни корму, ни которыхъ подачокъ давати, для тогожъ то домъ ихъ на дорогѣ, коли великій князь Витовтъ, по дворамъ ѣздывалъ и въ дому ихъ стоивалъ, а потомъ отецъ нашъ король, ихъ милостъ отцомъ ихъ листъ свой по томужъ и въ дому ихъ стоивалъ, а они подънимаючи стацціи его, ино и намъ се пригодитъ коли въ дому ихъ стоивати, дали есьмо его милости нашъ листъ подлугъ листовъ нашого великого князя Витовта и отца нашого короля его милости: подводъ имъ не надобъ давати, ани корму, ани ту тое подачки и никакой службы имъ не служити, нехай будетъ такъ, якъ было за великого князя Витовта и Зыгмунта и за отца нашого короля его милости, бо мы старины не рухуемъ, а новины не уводимъ. Писанъ у Вильни, іюля второго, индыкта дванацатого *).

Приказъ маршалку нашому намѣстнику Слонимскому пану Литавору Хрептовичу. Ижъ били намъ чоломъ, абыхъ мы и теперъ въ службу нијкую приворочати не казали, ино мы съ паны радными нашими ихъ милостію намовившисе, ижъ тотъ на шляхецтво имъ служитъ и у службу ни якою, абы не были проворочапи, тотъ есьмо листъ короля его милости Александра при моцы зоставили и приказуемъ вамъ, абысте ихъ и братіи ихъ нијкой ку службѣ не примушали и ни которее трудности для того имъ не чинили, але осады былисте бы ихъ и братьевъ ихъ не платить, яко вольныхъ людей, заховуючи се въ томъ подлугъ уставы волочѣ, а водлѣ его росказанья и листу нашого. Писанъ въ Вильнѣ, лѣта отъ нароженья тысеча пятьсотъ шестдесятого, мѣсеца Іюля шостого дня.

U którego to przywileju podpis ręki nayiaśnieyszego króla iego mości y imści pana marszałka wielkiego w. x. Lit. tymi słowy: Sigismundus August, rex. mp.; Eustaffi marszałek pisarz. Który to przywiley za podaniem onego przez osobę wyż mianowaną ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

*) Года 1494.

1561 г.

Изъ книги, содержащей въ себѣ собраніе привилегій и рескриптовъ, данныхъ городу Городнѣ, съ 1496 по 1717 г., стран. 36.

15. Привилегія короля Сигисмунда Августа, Городненскимъ мѣщанамъ, увольняющая ихъ отъ толокъ и чиншу.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ Августъ, вслѣдствіе новаго размежеванія земель въ в. кн. Литовскомъ, предписываетъ Городненскимъ мѣщанамъ: вмѣсто толокъ вносить плату по 12 грошей съ уволоки и платить чиншъ; починять мостъ на Нѣманѣ. Что касается повинностей такъ называемыхъ прутовыхъ, то отъ таковыхъ король освобождаетъ мѣщанъ на основаніи привилегій своихъ предшественниковъ.

Zygmunt August, Bożą miłością król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to będzie potrzeba wiedzieć, albo czuć, słyszeć, iż co z nowey pomiary, która się z woli naszey w włościach y dworach y miastach naszych wielkiego xięstwa Litewskiego stała, udzielaliśmy ustawę na miasta nasze, aby mieszczanie czynsz z włok mieyskich pewny, ku temu za tłoki roczne z tych że włok po dwanaście groszy y od placów albo ogrodów swych mieyskich prętowe też do skarbu naszego dawali każdego roku, to tak, iż tego czasu ziemie miasta Grodzieńskiego na włoki rozdzielone, a place też mieyskie, gdzie domami swemi mieszczanie siedzą y k temu ogrody, które przy domach swych w mieście Grodzieńskim maią, z rozkazania też naszego prętowane według ustawy naszey, sprawca pożytków w zamkach, dworach naszych wielkiego xięstwa Litewskiego, dzierżawca Kniszyński y Zabielski pan Piotr Falczewski, iako płat za tłoki z każdey włoki po dwanaście groszy na rok przy czynszu y innym naszym włocznym, także też y płat z prętów na nich stanowić chciał. O czym przyieżdżali do nas burmistrz Symon Granda, Stefan Mitkiewicz — rayca, Andrzey Stanisławowicz—pisarz mieyski, Jan Janikowski, Mikołay Kwenicki, Hermołas Dobrowicz, sami od siebie y od inszych wszystkich mieszczan Grodzieńskich, y pokładali przed nami przywiley ś. p. króla Żygmunta oyca naszego, którym iego mość przywiley brata swego króla Aleksandra, stryia naszego, potwierdzić raczył, czym ufundowane iest prawo niemieckie temu miastu, y w tym przywileiu iawno opisano iest, iż mieszczanie Grodzieńscy od tłok są uwolnieni, y bili nam czołem, abychmy ich według onego przywileiu w zwysz mienionego zachowali, a od płacenia z każdey włoki po dwanaście groszy za tłoki ich wyzwolili, a k temu od placów swych y ogrodów, które przy domach swoich maią, iż bychmy żadnego płatu prętowego na nich brać nie kazali, ale postaremu, iako do tego czasu bywało, w tym zostawili. Przeto my, on przywiley oyca naszego oglądawszy, bacząc taką wolność od tłok mianowicie temu miastu y prawo niemieckie nadaną, w tym czyniąc łaskę na-

szą za ich czołobiciem, od płacenia tłok w tym według ustawy naszey nowey z każdey włoki po dwanaście groszy w rok przy czyńszu za tłoki włóczne dawać do skarbu naszego płacić mieli, iżeśmy wyzwolili tym naszym listem, wyzwalamy y wolnemi czyniemy na wieczne czasy; także też y do tego czasu od placów, ogrodów swych, które przy domach swoich maią w mieście Grodzieńskim, a płatu z tego nie dawali, tedy y teraz ich też od takiego płatu, który prętowym nazywaią, wolnemi ich działamy, y nie będą oni za tłoki tak od placów swych mieyskich, gdzie domami swemi siedzą, iako y od ogrodów w mieście przy domach swych żadnego płatu y czynszu do skarbu naszego dawać na wieczne czasy; chyba około mostu Grodzieńskiego, który iest na rzece Niemnie dawne powinności działać y spełnić maią y będą powinni, co do tego czasu pełniwali. Y na tochmy im, poddanym naszym mieszczanom Grodzieńskim, dać kazali ten list nasz z naszą pieczęcią. Pisan w Wilnie, lata Bożego narodzenia 1561, miesiąca Marca 28 dnia.—Sigismundus Augustus rex.

U tego przywileiu na pargaminie pisanego podpis ręki jego królewskiey mości po łacinie: Sigismundus Augustus rex. Pieczęć wielka wielkiego xięstwa Litewskiego na sznurze zawieszona z podpisem ręki takim: Eustaphiey marszałek y pisarz. Przywiley ruski.

1562 г.

Изъ той же книги, стр. 38.

16. Привилегія короля Сигисмунда Августа на отведеніе городу Городнѣ земли за Нѣманомъ и двухъ съ половиною уволокъ сѣножати.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ Августъ вслѣдствіе просьбы Городненскихъ мѣщанъ отдаетъ имъ въ пользованіе двѣ съ половиною уволоки сѣнокоса и присоединяетъ къ городу за-нѣманскую часть съ моргами и селитьбами. Повинности за это постановляетъ слѣдующія: чиншу 40 гр. съ уволоки; подводной повинности по 3 гр.; колядной на ксендза по $1/2$ гроша и бирчей на войта по $1/2$ гроша.

Zygmunt August, Bożą miłościa, król polski, etc.

Oznaymiuemy tym listem naszym, iż co za rozkazaniem naszym z nowey pomiary y postanowienia w starostwie Grodzieńskim, niedaleko miasta za rzeką Niemnem postanowiwszy y wymierzywszy nowe sielidby na ogrody, ten grunt ku miastu Grodzieńskiemu mieszczanom tamecznym przydano, a osobliwie przez sprawcę pomiary tameczney naznaczono y zawiedziono. Ku temu też miastu Grodzieńskiemu dla paszni koni podwodnych pół trzeciey włoki sianożęci, leżących pod miastem Grodzieńskim między polmi naszey paszni wyżey rzeki Horodnicy, których siedlib, morgów y sianożęci gra-

nice dostatecznie w regestrach sprawców tameczney pomiary opisane są. Y nadto co postanowiono z każdey włoki mieyskiey według ustawy na każdy rok do skarbu naszego płacić czynszu po czterdziestu groszy, a na podwody po trzy grosze, a plebanowi kolendnego po pół groszku a wóytowi przy oddawaniu płatów biernego także po pół grosza. Y że wóyt, burmistrze, rada bili nam czołem, abychmy im dali na to nasz list y potwierdzili to im listem naszym; a tak my, z łaski naszey hospodarskiey, na czołobicie ich czyniąc, na to daiemy im ten nasz list y to im potwierdzamy wszystko naszym listem na wieczność. Maią mieszczanie Grodzieńscy one siedliby y morgi za rzeką Niemnem ku miastu Grodzieńskiemu dzierżeć, używać, domami swymi, kto z nich zechce, tam się sadzić y budować y one pół trzeciey włoki sianożęci na wypust mieyski y dla paszni koni podwodnych ku tamecznemu miastu na placie w ustawie opisanym dzierżeć, a z gruntu mieyskiego według ustawy naszey nie bolsz, ani mniey, tylko po czterdziestu groszy na każdy rok, a podwodnych tylko po trzy grosze płacić, a plebanowi tamecznemu po pół groszku kolendnego, a wóytowi tamecznemu przy wybieraniu płatów także po pół groszku dawać oni maią; a nadto z włok ich mieyskich więcey płatu podwyższać nie maią y postanawiać y włok ich mieyskich y po polach naszych mieyskich w powiecie Grodzieńskim znowu przez to pomierzać y ich samych z tych pol y gruntów, na których teraz domami, siołmi pobudowali się, ruszać y przenosić y trudności żadnych im kazać dla tego czynić nie mamy, ale owszem w tym iako wszystko w liście tym naszym pomieniono y opisano, oni maią być zachowani wiecznie y nieporuszonie. A co się tycze strycharzów, mielników, mularzów, te w przysądzie zamkowym być maią do inszego postanowienia y nauki naszey. Jakoż na twierdzę tego y pieczęć naszą kazalichmy przywiesić do tego naszego listu. Pisan w Wilnie, lata Bożego narodzenia 1562, miesiąca Marca 3 dnia. Sigismundus Augustus rex. Ostaphey Wołowicz— marszałek dworny, podskarbi ziemski.

U tego przywileju, na pargaminie pisanego po rusku, podpis ręki ikmci temi słowy: Sigismundus Augustus rex, y pieczęć w. x. Lit. iest zawieszona mnieysza, a niżey podpis ręki imci pana Wołowicza temi słowy: Ostaphiey Wołowicz — marszałek dworny, podskarbi ziemski.

1576 г.

Изъ той же книги, стр. 40.

17. Привилегія короля Стефана Баторія, подтверждающая пожалованія двухъ его предшественниковъ городу Городнѣ.

Въ этой привилегіи король Стефанъ Баторій подтверждаетъ городу Городну привилегіи своихъ предшественниковъ Александра и Сигизмунда I. Они напечатаны подъ № 1 и № 3. Подтвержденіе сдѣлано въ Торуни въ присутствіи сенаторовъ—Ходкевича, Воловича, Дорогостайскаго, Горностая, Войны и писарей в. кн. Литовскаго Яновича и Ясенскаго. Привилегія эта написана на пергаменѣ.

W imie Pańskie, amen.

Na wieczną rzeczy pamiątkę! Królów y xiążąt cnota na wieczne czasy obiaśnia się y pozalecona bardziey a bardziey się stawa, gdy swym poddanym pożytków radzą y upatruią iak naylepiey y gdy ich w sprawiedliwości rządzą, pokóy im nie tylko zewnątrz, ale y wewnątrz y uspokoienie sprawuią y w prawach ich bronią ich y zachowywaią y ręką zatrzymywaią. A żeby takowych królów y xiążąt chwała y cnota po potomnym zostawała oświadczona, zwykli to rzeczy, które poddanym swoim dla ich dobrych zasług podściwości y pożytki, albo przywileie y uwolnienia, iakowe pozwalaią xiąg pisaniem im y potomkom ich pamięci zalecać, gdyż albowiem w rzeczach ludzkich niemasz nic stałego y wiecznego, ale wszystkie rzeczy śliskie y przemiiaiące, mądrą radą wynaleziono, aby te trzeczy do xiąg wpisywano, które do długiey potomności pamięci iść maią. Aby błąd zapamiętania sprawnym rzeczom pod czasem będącym zapamiętania nie przyniosł y szkody, dla tegośmy Stephan — z łaski Bożey król polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, pruskie, Mazowieckie, Żmoydzkie, Inflandskie etc. y też xiąże Siedmigrodzkie, oznaymuiemy opiewaniem ninieyszego wszem wobec y szszególnym przytomnym y napotym będącym, którzy wiadomość tego mieć będą: iż pokazano przed nami, przez osoby obecnie będące, sławetnych wóyta burmistrzów y radziec samych y wszelkiego pospólstwa miasta naszego Grodzieńskiego imionmi, list potwierdzenia pargaminowy albo przywiley pod tytułem oświeconego xiążęcia Żygmunta I—z łaski Bożey w. x. Lit., Ruskiego y Żmóydzkiego pana y dziedzica, szczodrobliwie y darmo pozwolone w sobie zamykaiący, we wszystkim zdrowy, cały, nie naruszony y nie zepsowany y nie maiący żadney noty podeyrzenia, y proszono nas od nich, abyśmy ten że list authentyczny przed nami pokazany y wyłożony, z osobliwey łaski naszey, wiadomości y powagi królewskiey stwierdzić, umocnić y za chwalny mieć raczyli, którego to listu opiewanie od słowa do słowa następuie y iest takowe:

W imie Pańskie, amen.

Aby błąd zapamiętania rzeczom sprawio-

nym, pod czasem się toczącym, nie przyniosł szkody, dowcipna wynalazła potrzeba, aby literami wyrażona, wspominana bywała y świadków wiary godnych świadectwem potwierdzona była; dla wieczney tedy pamiątki nas My Zygmunt, z łaski Bożey wielkie xiąże Litewskie, Ruskie y Żmoydzkie, pan y dziedzic, oznaymuiemy opiewaniem ninieyszego, komu należy wszem wobec przytomnym y potym będącym, którzy tego wiadomość mieć będą: Iż stanowiwszy się oblicznie przed nami y radą naszą mieszczanie Grodzieńscy, wóyt, burmistrz y rayce, swym y wszystkiego pospólstwa Grodzieńskiego imionami, pewny przywiley pod tytułem y pieczęcią oświeconego xiążęcia y pana Alexandra—z łaski Bożey wielkiego xiążęcia Litewskiego, Ruskiego, Żmoydzkiego etc. pana y dziedzica, prawa, wolności y insze wyzwolenia w sobie zamykaiący, miastu dany y pozwolony, proszący, abychmy przerzeczony przywiley im potwierdzić, stwierdzić, zmocnić y za chwalny mieć raczyli, którego przywileiu opiewanie w te słowa brzmi:

W imie Pańskie, amen. Trawi wszelką rzecz starożytność, ieśli sprawy ludzkie y to co z przyrodzenia swego koniec ma, listem uwiecznione y naznaczeniem świadków do potomnych czasów wieczności w pamięć podano nie będzie; dla wieczney tedy naszey pamiątki My Alexander—z łaski Bożey wielkie xiąże Litewskie, Ruskie y Żmudzkie etc. pan y dziedzic, oznaymuiemy słowy ninieyszemi, komu należy wszelkim wobec przytomnym y na potym będącym, którzy o tym wiadomość mieć będą: Iż my pomnożenia rzeczy pospolitey ustawnie pragnąc, y chcąc, aby kondycya miasta naszego Grodzieńskiego była lepsza, y żeby ludzie w nim mieszkaiący, porządkiem dobrym y słusznym w swych dobrach stawali się bogatszemi, one z prawa ruskiego albo Litewskiego y któregokolwiek pierwey trzymanego, na prawo niemieckie, magdeburskim przezwane, przenaszamy, które wiecznemi czasy ma trwać według swego zupełnego y całego kształtu, oddalaiąc ztamtąd wszelkie prawa pierwiey trzymane, sposoby y zwyczaie wszelkie wobec, któreby te iste prawo theutońskie, magdeburskie, mieli mieszać. Na które w prawdzie prawo magdeburskie w przerzeczonym mieście wóytowstwo z nowego postanawiamy y ninieyszym ubogacymy, odkładaiąc na nie trzy karczmy od wszelkiego podatku naszego wolne y też młyn na rzece Niemnie wolnie pozwalamy budować, y tam, z potrzeby każdemu, bez przenagabania żadnego, iakiekolwiek zboże mleć y z niego czynsze y pożytki wszelkie wobec y każde ponosić, z trzecim groszem przychodzącym ze wszelkich czynszów, prowentów, darowizn, sądów, win prawnych, przychodów, których kolwiek iako też w Wilnie przez antecessory nasze iest ufundowane y postanowione, y po innych miastach tym prawem ubogaconych. Chcemy tedy, aby wszyscy wobec y każdy zosobna miasta przerzeczonego Grodzieńskiego obywatele gdziekolwiek leżący prawem mianowanym magdeburskim szczycili się y weselili y iemu we wszystkim posłuszni byli, to iest, tak ludzie za Niemnem mieszkaiący, iako też y insi z drugiey strony posadzeni, których Podolanami zowią, y insi, którzy kolwiek we dworach panów mieszkaią, albo kędy kolwiek w okolicy przebywaią (iakochmy przyrzekli) chcemy, aby temuż prawu magdeburskiemu we wszystkich artykułach y punktach byli posłusznemi. Wyimuiemy też obywatele wszystkie przed miastem od podwód naszych wobec wszelkich, które zwykli byli, obowiązuiąc ich na każdy (miasto tych podwód) rok do czynszu pięćdzie-

siąt kop na każdy rok bez odpuszczenia płacenia, wyiąwszy wszelkie naszą potrzebę ziemską, gdzie podwody dać będą powinni, obaczywszy iednak w podwody potrzebuiącego list sygnetem naszym zapieczętowany. Mianowano też przerzeczonego miasta obywatele Podolany uwalniamy od dróg, które zwykli czynić w listach y innych rzeczach, które dla potrzeby zamkowey zwyczayne były przenoszenia od inszey służby, któremy się iuż przy bytności naszey Padolanie służyli, ich nie uwolniaiąc, to iest: że maią pochodniami, gdy bychmy na łów szli, albo się wracali służyć, y konie wałaszone y psy myśliwie dla łów wieść y osobę naszą wszegdy w nocy strzegąc czuć, to dziś po nich y na potym mieć chcemy. Czyniemy nawet wszelkich obywatelów przerzeczonego miasta od służby naszey roczney, którą tłokmi zowią, gruntownie uwolnionych, pozwalamy nadto nawet miastu temu trzykroć przez rok każdy iarmarki mieć, według pożytku ich y według zwyczaiu, odprawować: pierwszy na dzień święta Znalezienia Krzyża ś., drugi na święto ś. Jędrżeia, a każdy z nich ma trwać przez tydzień, oprócz których iarmarków żaden z kupców przychodnich y innych bez tych że starszych mieszczan Grodzieńskich konsensu przedawać y kupować nie może. Troczan iednak y Wilnian od tego wyimuiąc, gdyż to im od antecessorów naszych osobliwie pozwolono. Daiemy im też y pozwalamy zbudować kamienicę, albo ważnicę y na pożytek swego wóyta obrócić, tamże komorę, drugą dla wosku rospuszczania wystawić y wosk rozpuszczony znakiem ich naznaczyć y z niego pożytki y zyski zbierać. Chcem nadto, ażeby żaden z przychodniów albo obcych kupców, albo przekupniów iakich kolwiek mniey trzech kamieni wosku w iednym podaniu sprawować nie mógł. Daiemy nadto starszym miasta tego wszelkie y szczególne mieysca próżne w mieście gdzież kolwiek na osadzenie ludzi y pomnożenie obywatelów, to iest: mieysca puste, żydowskie y, ieżeli potrzeba będzie, za rzeką Niemnem tych że też obytelów pozwalamy w czynsu stanowić według starych radnych, albo burmistrzom albo wóyta woli y upodobania. A sami przerzeczeni obywatele Grodzieńscy ku Kownowi przez Niemen idący żadnemu z nich płacić myta, ani na Necie rzece, ku Prussom idąc, przerzeczone myto y cło płacić nie będą powinni. Daiemy też wszystkim obywatelom miasta przerzeczonego część łąki od miasta aż do mieysca, gdzie złoczyńców karzą, to iest: do szybienicy y z iedney części aż do placu naszego, to iest, gumna, na którey dobytek swóy y bydło ze wszelką będą mogli paść wolnością. Będą też mogli dla pożytku wóytowskiego spólną wystawić łaźnię, gdzie się nadarzy mieysce sposobnieysze. Wystawią nawet ratusz na mieyscu godnieyszym, pod którym iatki iakie albo komorę do postrzygania sukna wygotować y mieć im nie broniemy. Będą też mieć na ratuszu miarę zboż, to iest: beczkę ratuszną y miarę miodu, to iest: miednicę. Wyimuiemy ie też wyzwalamy y na wieki uwalniamy tenorem niniejszego wszelkich obywatelów miasta przerzeczonego od sądów jurysdykcyi y mocy wszelkich woiewodów, kasztelanów, starostów, sędziów, podsędków y ich namiestników y drugich urzędników xięstwa naszego, także przed niemi albo ich którym w sprawach tak wielkich, iako małych zapozwany albo wezwany bynaymniey nie będą odpowiadać, lecz wóyt albo rayce, ieśli w czyn komu mniey się będą zdać sprawiedliwi, przed nami zapozwani maią się stanowić, których iednak tymże prawem magdeburskim sądzić będziemy powinni, większe iednak prawo nad

prawa mianowane nam zostawuiąc. Na czego wszystkiego oświadczenie y wiadomszą twierdzę pieczęć nasza przy ninieyszym iest przywieszona. Działo się y dalichmy w Bersztach w poniedziałek, w sam dzień ś. Benedykta, roku Pańskiego 1496, przy bytności tamże wielebnych pana Woyciecha—w Chrystusie xiędza biskupa Wileńskiego, Mikołaia Radziwiłowica—woiewody Wileńskiego y w. xięstwa kanclerza, Mikołaia—starosty Bielskiego y wielkiego xięstwa strukczaszego, Mikołaia Illinicza — margrabi, przez ręce mistrza Erasma, na ten czas pisarza naszego, który ninieysze rzeczy miał w poruczeniu. My tedy prośbom przerzeczonych mieszczan y poddanych naszych y obywatelów Grodzieńskich, we wszystkich ich punktach zamknieniach, członkach y kondycyach, dobrowolnie się przychylaiąc im przerzeczony przywiley y prawa wolności y uwolnienia, w przerzeconym przywileiu zamknione, uradzilichmy potwierdzić, ugruntować, za chwalne mieć, iakoż ninieyszym potwierdzamy, gruntuiemy, za chwalne mamy y pochwalamy nakazuiąc, aby one moc ustawney twierdzy trzymały, opiewaniem ninieyszego srzodkuiącym na wieki, na który rzeczy świadectwo y wiadomszą twierdzę pieczęć nasza do ninieyszego iest przyciśnona. Działo się y dalichmy w Grodnie, w poniedziałek, w wigilią poczęcia Panny Maryi, roku od narodzenia Pańskiego 1506, przy obecności tam że iaśnie wielebnego w Chrystusie oyca y Pana Woyciecha—biskupa Wileńskiego y wielmożnych a urodzonych xiążęcia Alexandra Jurgiewicza z Olszan—kastelana Wileńskiego, Mikołaia Mikołaiewicza Radziwiłowicza—woiewody Trockiego, Jana z Zabrzezia—naywyższego wielkiego xięstwa marszałka y starosty Grodzieńskiego, Stanisława Janowicza—kasztelana Trockiego y starosty Żmoydzkiego, y Jana Sapiehy—margrabi y sekretarza naszego naywyższego, starosty Brasławskiego y Żyzmorskiego, przez ręce Piotra Opalińskiego—pisarza naszego; który ninieysze rzeczy miał w poruczeniu.

My tedy Stephan król, przerzeczonym prośbom mianowanych mieszczan y poddanych naszych przerzeczonego miasta naszego Grodzieńskiego dobrowolnie się przychylaiąc y łaskę naszą królewską im pokazać chcąc, list wzwyż pomieniony y wszelkie w nim zamknione rzeczy, wszelkie wobec powagą naszą królewską we wszystkich tego punktach, listu zamknieniach, kondycyach, członkach prawa magdeburskiego zwyczaiu y zachowaniu, przełożeńtswach, uwolnieniach, daninach, rozumialichmy go schwalić, stwierdzić, za wdzięczny mieć y zmocnić, iakoż ninieyszym zchwalamy, stwierdzamy, za wdzięczny mamy zmocniamy, iakiego zwyczaiu są y trzymania ninieyszego opiewaniem środkuiącym nakazuiąc, aby y sam y wszelkie wobec y szczególne rzeczy w nim zamknione y ich zwyczay moc y twierdzę poważnego y wiecznego umocnienia trzymały, istotą ninieyszego śrzodkuiącą, iednak że zachowuiąc prawo nasze królewskie wszegdy wcale. Na którey rzeczy świadectwo y wiadomszą twierdzę pieczęć nasza pod ninieyszym iest zawieszona. Działo się y dalichmy w Toruniu, na seymie koronnym walnym, dnia 5 Listopada, roku od Chrystusa narodzonego 1576, przy bytności iaśnie wielebnych, oświeconych, wielmożnych, y urodzonych tak duchownych, iako y świeckich królestwa polskiego y wielkiego xięstwa Litewskiego senatorów, a mianowicie w. x. Lit. wielmożnych rad: Jana Chodkiewicza—kasztelana Wileńskiego, starosty Żmoydzkiego x. marszałka naywyższego, rządcy y hetmana ziemi Inflandzkiey, starosty Kowieńskiego, dzierżawcy Telszewskiego; Eustachego Wołowicza—Kasztelana Trockiege, w.

x. Lit. podkanclerzego, starosty Brzeskiego y Kobryńskiego; Mikołaia Dorogostayskiego—woiewody Połockiego, starosty Wołkowyskiego, dzierżawcy Szereszewskiego y Wileńskiego, ciwuna Serdyńskiego y Beysagolskiego; Gabryela Hornostaia — woiewody Brzeskiego, starosty Mińskiego, dzierżawcy Kamienieckiego; Jana Hlebowicza—kasztelana Mińskiego, dzierżawcy Onixiceńskiego y Radoszkowskiego; Wawrzyńca Woyny—podskarbiego ziemskiego y pisarza w. x. Lit. starosty Pińskiego, dzierżawcy Olitskiego y Kwastowskiego; y pisarzów w wielkim xięstwie Litewskim: Jędrzeia Janowicza y Mikołaia Jasieńskiego y dzierzawcy Lubasnowskiego, y inszych sekretarzów y pisarzów wiele. Stephan król; Maciey Sawicki—kasztelan Podlaski w. x. Lit. pisarz.

U którego to przywileiu pargaminowego, dawnemi literami łacińskiemi pisanego, iest podpis królewski z prawey strony w te słowa: Stephanus rex; y relacya z lewey strony w te słowa: Mathias Sawicki — castellanus Podlachiae. Pieczęć mnieysza w. x. Lit. w wosku żółtym na snurze iedwabnym czerwonym.

1576 г.

Изъ той же книги, стр. 46.

18. Привилегія короля Стефана на право открыть складъ соли въ городѣ Городнѣ.

Въ этой привилегіи король Стефанъ Баторій разрѣшаетъ г. Городнѣ открыть у себя соляной складъ для *крупястой соли,* привозимой изъ Гданска и Королевца Нѣманомъ и сухопутьемъ и оплаченной пошлинами въ Ковнѣ; изъ Городны продавать по другимъ мѣстамъ.

Stephan, z łaski Bożey król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym. Powiedzieli przed nami wóyt, burmistrze y wszyscy mieszczanie miasta naszego Grodzieńskiego, iż z dawnych czasów ieszcze za panowania królów ich mościów y wielkich xiążąt Litewskich, przodków naszych, zachowało się to: iż sol krupiasta, która rzeką Niemnem wodą y suchym lądem przez kupców, targowców naszych hospodarskich, xiążęcych, pańskich—duchownych y świeckich, ze Gdańska, z Królewca, na komorze Kowieńskiey odmycona y z Kowna wicinami rzeką Niemnem y suchym lądem, nie składaiąc oney w inszych miastach, tylko do Grodna prowadzona y każdemu wolna przedawana bywała, y iuż daley Grodna ku górze rzeką Niemnem y suchym lądem ku Podlasiu nigdy prowadzona nie bywała; y bili nam czołem, abychmy z łaski naszey hospodarskiey przy takowym porządnym składaniu solnym, który z dawnych czasów w mieście Grodzieńskim bywał, ich zostawili y listem naszym hospodarskim to im zmocnić rozkazali. A tak my hospodar na czołobicie tych poddanych naszych, mieszczan Grodzieńskich, łaskę naszą hospodarską czyniący, a k temu postrzegaiąc tego, aby za

nieporządnym soli prowadzeniem y składaniem iey, poddani nasi, mieszczanie Grodzieńscy, ku ubostwu y zniszczeniu nie przyszli, ten skład solny, który zdawna zwykły w mieście Grodzieńskim bywał zachowywany, listem naszym temu miastu naszemu Grodzieńskiemu y poddanym naszym, tamecznym mieszczanom Grodzieńskim, potwierdzamy, tak, iż gdy którzy kupcy nasi hospodarscy y mieszczanie onego miasta Grodzieńskiego, sól z Królewca z Kowna na wicinach rzeką Niemnem, albo suchym lądem do Grodna powiozą, tedy oną w Grodnie składać, odtąd takową każdemu przedawać maią, zachowywaiąc się po temu, iako się około soli takowey do tych czasów w onym mieście zachowywało. Y na to daliśmy poddanym naszym, mieszczanom Grodzieńskim, ten nasz list z naszą pieczęcią. Pisan w Toruniu, roku Bożego narodzenia 1576, miesiąca Nowembra 30 dnia. Stephanus rex.

U którego przywileiu ruskiego, na papierze napisanego, przyciśniona pieczęć mnieysza w. x. Lit.

1576 г.

Изъ той же книги, стр. 48.

19. Привилегія короля Стефана, освобождающая Городненскимъ мѣщанамъ отъ пошлинъ за солодовню и пивоваренные заводы.

Въ этой привилегіи король Стефанъ Баторій освобождаетъ Городненскія солодовни и пивоваренные заводы отъ пошлинъ, назначенныхъ королемъ Сигизмундомъ Августомъ по случаю бывшей въ его время Московской войны.

Stephan, Bożą łaską król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym. Powiadali przed nami wóyt, burmistrze y wszyscy mieszczanie miasta naszego Grodzieńskiego, iż pierwiey za ś. p. Zygmunt August, przodek nasz, wiodąc woynę z kniaziem wielkim Moskiewskim, dla poratowania skarbu w. x. Lit. postanowić był rozkazać raczył w mieście Grodzieńskim nad prawo y wolność, od przodków naszych onemu miastu nadanych, słodownie y browary ustanowić, z których pewna summa na każdy rok w skarb nasz ziemski w. x. Lit. z wielkim obciążeniem tych poddanych naszych, mieszczan Grodzieńskich, dawana bywała, dla czego oni ku wielkiemu ubóstwu y zniszczeniu przyszli; także po zeyściu z tego świata ś. p. króla imci Żygmunta Augusta, ieszcze do szczęśliwego panowania naszego, ci mieszczanie Grodzieńscy, dla ubóstwa y zniszczenia swego, ichmościów panów rad naszych w. x. Lit. prosili, aby ichmć względnąwszy w prawa ich, od królów ich mościów, ś. p. przodków naszych im nadane, one słodownie y browary nowo w tym mieście postanowione złożyli, gdzie ichmość pa-

nowie radni nasi y podskarbi ziemski w. x. Lit., dzierżawca Markowski, Madelski, Uspolski y Pieniański, pan Mikołay Naruszewicz, z płacenia słodowień y browarów ich wyzwolili, odkładaiąc to do szczęśliwego przyiazdu naszego hospodarskiego. A tak mieszczanie Grodzieńscy przywiley ś. p. Żygmunta, przodka naszego, ze wszystkiemi wolnościami y pożytkami, tak iako y inszym miastom uprzywileiowanym iest nadano, przed nami pokładali, biiąc nam czołem, abychmy te obciążliwości, które były nowo w onym mieście Grodzieńskim nad wolność ich włożone, z nich złożyli y wolnemi ich od tego udziałali, iżby oni w onym mieście Grodzieńskim sami słody robili y browary wolne mieli, przykładem inszych miast uprzywileiowanych używali. Z którego przywileiu iego mość hospodar wyrozumiawszy wszelkie wolności y pożytki wespołek z prawem magdeburskim ku temu miastu Grodzieńskiemu, iż są nadane, przy tych że wolnościach ich zachowuiemy y od płacenia słodowień y browarów wolnemi ich czyniemy. Maią poddani nasi, mieszczanie Grodzieńscy, przykładem innych miast naszych hospodarskich, prawa magdeburskiego uprzywileiowanych wolności używanych, zażywać, słodownie, browary w domach swoich mieć y na pożytek swóy obracać. Jakoż podskarbiemu ziemskiemu w. x. Lit. y pisarzu naszemu, staroście Pińskiemu, dzierżawcy Olitskiemu y Kwasowskiemu, panu Łaurynowi Woynie y na potym będącym podskarbim ziemskim w. x. Lit. przykazuiemy, ażebyście płaty z słodowień y browarów z mieszczan Grodzieńskich nie pragneli y o tym im żadney trudności nie zadawali, sprawuiąc się według praw temu miastu nadanych. Na co daliśmy poddanym naszym, mieszczanom Grodzieńskim, ten nasz list z podpisem własney ręki naszey hospodarskiey, do którego y pieczęć naszą przyłożyć rozkazaliśmy. Pisan w Toruniu, roku Bożego narodzenia 1576, miesiąca Listopada 30 dnia.

Ten przywiley pisan po rusku na papierze y pieczęć mała w. x. Lit. przyciśniona, a podpis ręki króla iego mości: Stephanus rex.

1579 г.

Изъ той же книги, стр. 49.

20. Привилегія короля Стефана, подтверждающая право Городенскихъ мѣщанъ имѣть мельницу на рѣкѣ Нѣманѣ.

Вслѣдствіе ходатайства Городненскихъ мѣщанъ о разрѣшеніи имъ воспользоваться правомъ устройства мельницы на рѣкѣ Нѣманѣ, которое право даровано было имъ его предшественниками, король Стефанъ Баторій позволяетъ имъ построить оную и пользоваться отъ нея всѣми выгодами и доходами, съ условіемъ впрочемъ, чтобы эта мельница не причиняла убытковъ мельницамъ королевскимъ.

Stephan, Bożą łaską król polski, etc. Sprawcy starostwa dworów Grodzieńskich, dzierżawcy Bolnickiemu, Stephanu Bielawskiemu y na potym będącym starostom y

dzierżawcom Grodzieńskim. Powiadali przed nami poddani nasi, burmistrze, raycy y wszystkie pospólstwo miasta Grodzieńskiego, iż co zdawna iest nadano od przodków naszych, sławney y świętey pamięci Alexandra y Żygmunta—królów ich mościów polskich, wielkich xiążąt Litewskich, iż onym mieszczanom miasta Grodzieńskiego wolny młyn na rzece Niemnie pozwolony iest zbudować y ku pożytku swemu mieć, w którym wolno im wszelakie zboże mleć, y na pożytek swóy mieyski obracać, iako to szérzey na tym liście przywileiu iego królewskiey mości opisano y dołożono iest. Który przywiley oni przed nami pokładali y bili nam czołem, abychmy ich według nadania przodków naszych zachowawszy onego młyna na rzece Niemnie zbudować im y zboże wszelakie w onym młynie mleć y ku pożytku ich mieyskiemu pozwolili. Co iż w przywileiach przodków naszych to im iest nadano, iż im, mieszczanom miasta Grodzieńskiego, wolno iest na rzece Niemnie młyn swóy mieć y w nim na potrzeby swe zboże mleć, tedy my im, ubliżenia w prawie ich nie życząc, ten młyn na rzece Niemnie, według przywileia miastu nadanego, mieć nie zabraniamy y chcemy mieć, iż by ty, panie Bielawski, y na potym będące starostowie y dzierżawcy dworów Grodzieńskich przykazuiemy, iżby się tym poddanym naszym, mieszczanom Grodzieńskim, na rzece Niemnie młyna zbudować y w nim wszelakie zboże mleć nie zabraniali, żadnego im w tym zatrudnienia y przekazy nie czyniąc, ale się we wszystkim według nadania przodków naszych y według tego listu y z rozkazania naszego zachować. A wszakże oni tego przestrzegać maią, żeby się tym młynem ich inszym młynom naszym żadna przekaza w mływie nie stawała. Pisan w Wilnie, lata od narodzenia Syna Bożego 1579, miesiąca Maia 26 dnia.

U którego przywileiu na papierze, ruskiemi literami pisanego, pieczęć mnieysza w. x. Lit. przyciśniona, a podpis ręki iego królewskiey miłości temi słowy: Stephanus rex; pana pisarza temi słowy: Wencław Agrippa—pisarz.

1579 г.

Изъ той же книги, стр. 51.

21. Привилегія короля Стефана на постройку корчмы въ городѣ Городнѣ, свободной отъ платы капщизны.

Въ этой привилегіи король Стефанъ Баторій разрѣшаетъ городу Городнѣ построить на рынкѣ гостинную корчму, продавать въ ней вино безъ уплаты капщизны и пользоваться доходами отъ этого на пользу всего города.

Stephan, z łaski Bożey król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem naszym. Bili nam czołem hospodarowi poddani nasi, burmistrze, raycy y wszystkie pospólstwo mia-

sta naszego Grodzieńskiego, abychmy na potrzebę miasta naszego Grodzieńskiego im na placu ich starodawnym mieyskim w mieście naszym Grodzieńskim, w rynku leżącym, dla lepszego porządku y dla snadnieyszego wczasu gościom przyiezdnym, dom goscinny, który im z dawna nadany iest, wolność zbudować pozwolili, dla poprawy miasta y dla innych potrzeb mieyskich karczmę piwną, miodową y gorzałczaną od płatów naszych y kapszczyzny wolną dali. A tak my, hospodar, w onym mieście Grodzieńskim naszym takowych domów gościnnych, których tam po ten czas mało iest, porządek mieć chcący, na czołobicie tych poddanych naszych, mieszczan Grodzieńskich, czyniąc im tym nieiaki pożytek na potrzebę mieyską, z łaski naszey hospodarskiey dali, y pozwoliliśmy y tym listem dozwalamy tym poddanym naszym, mieszczanom miasta Grodzieńskiego, mieć w mieście tamecznym Grodzieńskim na placu w rynku karczmę wolną piwną, miodową y gorzałczaną także y wszelakiego innego napoiu, od wszelakich płatów, do skarbu naszego należących, wolną maią; y wolni będą ciż poddani nasi miasta mieszczanie Grodzieńskiego w tym domu ich wyżey mienionym karczemnym mieyskim karczmę wolną piwną, miodową, y gorzałczaną, także y wszelkie insze napoie mieć, y z tey karczmy wszystkie pożytki, iakim kolwiek sposobem nazwane, na siebie dzierżeć, y to na potrzebę miasta naszego tamecznego obracać, y z tego wszystkiego nam hospodarowi do skarbu naszego płatu y kapszczyzny płacić nie maią y nie powinni będą. Y na to daliśmy tym mieszczanom Grodzieńskim ten nasz list, ręką naszą podpisany y pieczęćmi naszemi zapieczętowany. Pisan w Wilnie, lata od narodzenia Syna Bożego 1579, miesiąca Maia 26 dnia.

Ten przywiley, pisany po rusku na papierze, ma pieczęć małą wielkiego xięstwa Litewskiego, z podpisem ręki iego królewskiey mości temi słowy: Stephanus rex., a pisarskiey: Wencław Agrippa.

1582 г.

Изъ той же книги, стр. 52.

22. Рескриптъ короля Стефана старостѣ Кокенгузенскому и Крусвицкому Степану Бѣлявскому, чтобы онъ не задерживалъ судовъ, которыя нанимаютъ Городненскіе мѣщане въ Ковнѣ для провоза хлѣба въ Королевецъ.

Sprawcy dworów naszych Grodzieńskich, staroście Kokenhauskiemu y Kruświckiemu dzierżawcy Bałtyckiemu, panu Stephanowi Bielawskiemu. Żałowali nam wóyt, burmistrze, rayce y pospólstwo miasta naszego Grodzieńskiego o to, iż gdy w mieście naszym Kowieńskim wiciny na spust wszelakiego zboża do Królewca za swoie własne groszy naymuią, y gdy te one wiciny przyprowadzone bywaią, tedy ie ty sam, a w

niebytności twoiey urzędnicy y słudzy twoi, one wiciny u nich hamuią, daiąc przyczynę, iakoby na spuszczenie zboża naszego tych wicin potrzebowali, a w tym oni krzywdę y szkodę nie małą w spuszczaniu y w prowadzeniu zboża swego podeymuią. Y bili nam czołem, hospodarowi, abychmy te hamowanie wicin tych, które oni dla spuszczania zboża w Kownie naymuią, pozawciągneli, iż by przez zatrudnienie tego spustu, z którego oni większe swoie zapomożenie maią, targów nie zaniechali y sami do szkody, a miasto te nasze Grodno do spustoszenia nie przyszło. Przeto za czołobiciem tych poddanych naszych y upatruiąc to, aby się lepiey budowali mieszczanie w tym mieście naszym, za większym zapomożeniem takeśmy z panem Mińskim podskarbim ziemskim y pisarzem naszym wielkiego xięstwa Litewskiego, panem Janem Hlebowiczem na Dąbrowice, postanowili, przy czym y samiśmy byli: iż pan podskarbi na potrzebę spuszczenia zboża naszego do Królewca wicin z Kowna kazawszy maiąc do Grodna odprowadzić, iednak przed tym czasem nim potrzeba tych wicin okazywać będzie, masz dawać znać panu podskarbiemu ziemskiemu za cztery niedziele, a pan podskarbi iako się tego podiął, że iak wiele wicin y kilka razy potrzeba będzie, za oznaymieniem od ciebie y pienędzy na zadatek posłaniem, za czasu, iako wyżey dołożono, tych wicin z Kowna odsyłać chce y do Grodna przyprowadzić każe. A tak ty odtąd ani sam, ani słudzy twoi u mieszczan Grodzieńskich wicin nie odeymował, pod nagrodą wszystkich szkod, któreby oni tym hamowaniem wicin od ciebie samego y od sług twoich w targach swoich podeymowali koniecznie. Pisan w Krynkach, lata Bożego narodzenia 1582, Julii 27 dnia.

U tego przywileiu ruskiego, na papierze pisanego, przy pieczęci przyciśnioney mnieyszey w. x. Lit. podpis ręki iego królewskiey mości temi słowy: Stephanus rex., pana pisarza temi słowy: Wencław Agrippa, pisarz.

1588 г.

Изъ той же книги, стр. 9 второй помераціи.

23. Привилегія короля Сигизмунда III касательно имѣній, принадлежащихъ королевскому столу.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ III назначаетъ Городненское староство съ Олитской державой, Берестейское староство съ Кобринской и Каменецкой державой и державу Шавельскую столовыми королевскими имѣніями и оставляетъ ихъ во владѣніе державцъ, получившихъ на это права или за службу или за деньги, съ тѣмъ, чтобы эти имѣнія на всегда пребывали имѣніями столовыми.

August III, z Bożcy łaski król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem, extraktem naszym, komu to wiedzieć należy: iż w xięgach metryki kancelaryi naszey mnieyszey

w. x. Lit. znayduie się przywiley na dobra, которые маютъ быти до столу господарского za nayiaśnieyszego praedecessora naszego króla imci polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Zygmunta trzeciego w roku 1589, miesiąca Januaryi 28 dnia, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy ten przywiley z tych że xiąg metryki kancelaryi naszey mnieyszey w. x. Lit. per extractum authentice wydać raczyli pozwolić, który, słowo do słowa z ruskiego wypisuiąc tak się w sobie ma:

Жикгимонтъ третій, Божію милостью король польскій, великій князь Литовскій и пр. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ всимъ посполите и кождому зъособна нынешнимъ и на потомъ будучимъ, кому бы того потреба была вѣдати, ижъ послове одъ всихъ становъ великого князства Литовского такъ зъ рады, яко и зъ рыцерства оповѣдили то и межи иными артикулами намъ подали, же ихъ милость панове рады и вси станы великого князства Литовского на зъѣздехъ своихъ обмысляючи о всихъ справахъ и потребахъ речи-посполитое, не мней того потребу быти бачили, абы столъ господарскій, также и скарбъ земскій у великомъ князствѣ Литовскомъ певными доходы былъ опатронъ, которыхъ бы не только подскарбій земскій, але ани мы господарь и по насъ будучіе ихъ милость короли польскіе и великіе князи Литовскіе тыхъ доходовъ никому отдавати и ни на што инного ихъ оброчати, и ими шафовати не могли, только на подымованье насъ и столу нашого господарского; про тожъ ихъ милость староства и державы нижей помененые на то назначили, а меновите: староство Городеньское и держава Олитская съ фольварками къ нимъ приналежачими, а меновите: Городница, Новый Дворъ, Лабно, Крынки, Одельско, Красникъ, Квасовка, Кузница, Котра, Скидель, Вертилишки, Озера, Салаты, Мильковщизна, Мосты и иншіе фольварки, мѣстечка, села, волости и лѣсництва староства Городеньского и державы Олитское;—староство Берестейское и держава Кобрыньская и Каменецкая зъ фольварками: Рѣчица, Воинь, Милейчицы, Ломазы, Коденецъ, Кіевецъ, Пружона, Клещеле, Везки, Дивинокъ зо всими волостями и пр. и пр.; а въ земли Жомойтской держава Шавленская зо всими тежъ волостями, селы и прилеглостями. Тые вси староства и державы, выжейпомененые, зо всими ихъ пожитки, доходы, прылеглостями и широкостями, такъ яко се теперь сами въ собѣ зъ ихъ фольварками, мѣстечками, волостями, лѣсництвы, пожитками въ обиходехъ и широкостяхъ своихъ маютъ и то што ку нимъ зъ давна належало, ихъ милость панове рады и вси станы великого князства Литовского до столу и скарбу нашого господарского помѣнивши, такъ постановили: Заховавши теперешнихъ державецъ водлугъ привилею продковъ нашихъ при правахъ ихъ, которые альбо права доживотные, альбо сумы пѣнезные на державахъ вышей помененыхъ одъ продковъ нашихъ маютъ, и съ тыхъ староствъ и державъ, такъ замковъ, мѣстечекъ, фольварковъ, волостей и селъ до нихъ належачихъ, такъ огуломъ, яко по частяхъ николи бы тежъ въ набольшей потребѣ и припадку нашимъ и речи-посполитое, не только въ суммахъ пѣнезей заставовати и хоть на выдержованье заводити, альбо правомъ якимъ вѣчнымъ, леннымъ и замѣною давати, але ани доживотнимъ правомъ, а звлаща пожитковъ и доходовъ скарбу нашому господарскому зъ постановенья ревизорского належачихъ оддавати и ни въ

чомъ ихъ змнейшати не маемъ и не можемъ, мы и потомки наши вѣчными часы, але вси пожитки, доходы скарбу нашому назначоные, и которые на потомъ въ тыхъ староствахъ, державахъ слушне и пристойне вынайдены, примножаны и прибавлены быти могутъ, на опатренье наше и столу нашого господарского въ великомъ князствѣ Литовскомъ оборочаны и выдаваны и лѣсництва до нихъ належачіе въ держанье, заведенье абы были даваны людемъ народу Литовского у великомъ княжствѣ Литовскомъ добре оселымъ. Которое постановенье ихъ милостей пановъ радъ и становъ великого князства Литовского, мы господаръ бачечи быти слушное, пристойное и ку доброму речи-посполитое учиненое, во всемъ принявши, утвержаемъ и симъ привилеемъ нашимъ змоцняемъ, хотечи то мѣти за вѣчное право и непорушоное, подъ которое маемъ и повинни будемъ мы сами и по насъ будучіе, ихъ милость короли польскіе и великіе князи Литовскіе, подлегати и вѣчне а не порушне держати, а держати маютъ и повинны будутъ. А гдѣ быхмо мы або потомки наши сему постановенью обѣтницы, записови и привилееви нашому противни быти, альбо въ чимъ нарушити хотѣли, и староство альбо державу которую зъ вышейпомененыхъ всю огуломъ, альбо што кольвекъ зъ фольварковъ, лѣсництвъ, мѣстечекъ, селъ, дани медовое, грошовое, житное, и иныхъ всякихъ пожитковъ и доходовъ, зъ нихъ до скарбу нашого належачихъ и приходячихъ, коли якого кольвекъ стану чоловѣку дати, даровати, замѣнити, заставити и якимъ кольвекъ правомъ ку змнейшенью приходовъ скарбу нашого оддати, тогды таковые листы, записы, данины и привилеи наши и потомковъ нашихъ, яко ку шкодѣ речи-посполитое даные, ни якого права и моцы противъ сему привилею нашому мѣти не маютъ и не могуть, але вездѣ и у кождого права касованы и у ни во што оборочаны быти маютъ и такого кождого, ктобы што противъ сему праву и привилею нашому упросилъ и въ держанье чого пришолъ, не только мы господаръ, але и панове наши безъ всякого поступку правного и суду, але яко кгвалтовника, противника и непріятеля зъ ихъ спольного держанья выгнати, отняти и одъ него оддалити могуть и маютъ, а надто и самого такого, яко нарушителя права посполитого карати маемъ и повинни будемъ. Вѣдьже ижъ королевая ее милость Ганна на нѣкоторыхъ державахъ, а меновите на державѣ Кобринской, Олитской и на фольваркахъ староства Городеньского Скидлю, Виртилишкахъ, Озерахъ, Салатахъ оправу отъ речи-посполитое за привилеемъ короля его милости Стефана—малжонка своего, мѣти рачить, тогды тіе державы и добра, оправа ее королевское милости, подлеглые до столу нашого приворочоны быти не маютъ, ажъ кгды по долгомъ, дасть панъ Богъ, животѣ ее королевское милости тые добра освобожоны будутъ. Также держава Шавленская и Могилевская подъ тое право подлегати не будетъ, ажъ кгды тежъ сумма пѣнязей за державу Могилевскую, которое одъ продка нашого короля его милости Стефана есть внесена, зъ скарбу нашого одложона и заплачона будетъ, а на державу Шавельскую право доживотное устанетъ, тожъ тые державы, яко и тые староства и державы подъ тое право подлегати маютъ. А инные вси староства и державы и добра, вышейпомененые, которые одъ продковъ нашихъ не суть въ суммахъ пѣнезей завезены, або правомъ доживотнимъ одданы, хоть бы тежъ хто зъ нихъ што до воли и ласки господарское держалъ, тые таковые заразъ подъ сіе право

подлегати маютъ и того никому доживотнимъ правомъ оддавати и въ суммахъ пѣнезей заводити не маемъ и не будемъ, заховаючисе во всѣмъ водлугъ сего привилею нашого. Што все для лепшой вѣры и твердости рукою нашою подписали есьмо и печать нашу великого князства Литовского до сего привилею станомъ великого князства даного привѣсити есьмо велѣли. Писанъ въ Краковѣ, на соймѣ коронаціи нашое, лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча пять сотъ осьмдесятъ осьмого, мѣсеца Генваря двадцать осьмого дня. Подпись руки господарское. Кгабрыель.

My tedy król do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażony przywiley z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszey mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego extraktu stronie potrzebuiącey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszey wielkiego xięstwa Litewskiego.

1588 г.

Изъ той же книги, стр. 54.

24. Привилегія короля Сигисмунда III, которою уволены Городненскіе мѣщане отъ мѣрки въ королевской мельницѣ, съ уплатою двѣнадцати пѣнязей съ бочки.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ III, вслѣдствіе жалобъ мѣщанъ на злоупотребленія администраторовъ, постановляетъ на будущее время взимать съ бочки, отправляемой въ королевскія мельницы, по 12 пѣнязей и не брать никакихъ мѣрокъ; разрѣшаетъ также мѣщанамъ молоть хлѣбъ и въ частныхъ мельницахъ, если королевскія будутъ заняты.

Żygmunt trzeci, z łaski Bożey król polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmudzkie, Mazowieckie, Inflantskie, y tąż Bożą łaską naznaczony król Szwedzki, Gotski, Wandalski, y innych.

Oznaymuiemy tym naszym listem każdemu, komu by o tym potrzeba była wiedzieć ninieyszym y na potym będącym. Bili nam, hospodarowi, czołem wóyt, burmistrze, rayce y wszyscy mieszczanie y żydowie miasta naszego Grodzieńskiego y powiedzieli przed nami: iż za panowania przodka naszego, sławney pamięci króla iego mości Stephana, sprawca dworów starostwa Grodzieńskiego, urodzony Stephan Bielawski wniosł y włożył był na nich miarki od słodów y od każdego zboża, które kolwiek bądź do młynów naszych, albo też do czyich inszych dla mliwa wozili, niedopuszczaiąc im w żarnach mleć przeciw prawu y zwykłey powinności, ku wielkiemu zniszczeniu ich, a potym po zeyściu z tego świata przodka naszego ichmość panowie radni wielkiego xięstwa Litewskiego, duchowni y świeccy na ziezdzie Wołkowyskim przed szczęśliwą elekcyą naszą

za czolobitniem ich y względnieniem w prawo wolności y przywileia ich, od przodków naszych ś. p. królów ichmosciów y wielkich xiążąt Litewskich miastu Grodzieńskiemu nadanych, tak iako y innym miastom uprzywileiowanym, od tego ciężaru, który na nich pomieniony Stefan Bielawski był włożył, to iest, od dawania miarek, wolnemi ich uczynili, tak iż który by z nich do młyna naszego słód albo zboże wiozł, tedy iuż nie miarkę, ale po dwanaście pieniędzy, od słodu albo zboża płacić ma, iako o tym szerzey w liście panów rad naszych, na to im danym, opisano iest, który oni z podpisami rąk y pieczęćmi ich mościów przed nami pokładaiąc prosili nas, hospodara, abychmy, ich przy prawie y wolnościach zachowaiąc od dawania tych miarek według listu ich mościów panów rad naszych, wolnemi uczynili, y to im listem naszym warowali. A tak my, hospodar, widząc w tym czołembiciu prożbę mieszczan Grodzieńskich słuszną, a względnowszy w list ich mościów panów rad naszych, na to im dany, y według onego ich zachowuiąc, z łaski naszey, hospodarskiey, ten ciężar z mieszczan y z żydów Grodzieńskich, przeciw prawu y wolności ich od sprawcy dworu starostwa Grodzieńskiego na nie włożony, znosiemy, y od dawania tych miarek na wszelkie potomne czasy wyzwalamy, y tym listem naszym wolnymi czyniemy; y iuż od tego czasu, gdy który z nich od młyna naszego hospodarskiego słód albo zboże powiezie, tedy nie miarkę, ale po dwanaście pieniędzy od beczki słodu albo zboża płacić ma. Więc że przecie do młynów naszych hospodarskich słuszniey, a niżeli do cudzych dla mliwa wszelkie zboże wozić maią, iako o tym iest ustawa rewizorska, po wszytkim wielkim xięstwie Litewskim ustawiona, oprócz gdzieby młyny nasze nie były naprawione y mełcia z potrzebą tego miasta nie pośpieli, tedy albo w ten czas mieszczanom y żydom miasta Grodzieńskiego wszelkie zboże do cudzych młynów, gdy zechcą, na mlewo wolno wozić będzie. Y na to daliśmy mieszczanom Grodzieńskim ten nasz list z podpisem ręki naszey hospodarskiey y z naszą pieczęcią przywieszoną. Pisan w Krakowie, lata od narodzenia Syna Bożego 1588, miesiąca Marca 22 dnia. Sigismundus król. Gabryel Woyna—pisarz.

Przywiley po rusku pisany, z pieczęcią mnieyszą wielkiego xięstwa Litewskiego.

1589 г.

Изъ той же книги, стр. 56.

25. Привилегія короля Сигисмунда III, которою онъ утверждаетъ всѣ прежнія привилегіи и пожалованія своихъ предшественниковъ городу Городнѣ.

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski, etc.

Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym, komu należy, wszem wobec y w osobności,

iż pokazywali przed nami wóyt y burmistrze miasta naszego Grodzieńskiego swym y całego pospólstwa imieniem, list przywileiów y wolności, od nayiaśnieszych przodków naszych, królów polskich y w. x. Litewskich ś. p., to iest od Alexandra króla, miastu Grodzieńskiemu y obywatelom iego danych y pozwolonych, a potym od Zygmunta pierwszego, dziada naszego nayiaśnieyszego, y Stephana, ostatecznie stwierdzony y społem na iednym pargaminie napisany y zamkniony y pieczęcią w. x. Lit. zawieszoną obwarowany, zdrowy, nienaruszony y cały, w niczym nie podeyrzany y nie występny, ręką nayiaśnieyszego Stephana króla podpisany, y prosili nas, abychmy im też y my mocą naszą królewską prawa ich, wolności, przywileie, uwolnienienia y ten że sam list przed nas pokładany stwierdzić, umocnić y potwierdzić raczyli. Któremu ich czołobitiu, jako słusznemu, dobrowolnie się przychylaiąc, poniważ wszelkie prawa, przywileia y uwolnienia, tak pospolite, iako y prywatne, iakiechmy berło koronne przyieli, chować y trzymać, bronić, świątobliwie y sprawiedliwie przyobiecali, tak też y innym naszym osobliwym listem, żeby potwierdzony y uczynilichmy też miastu Grodzieńskiemu y iego obywatelom toż czynić nakazuiąc. Dla tegoż tak list y wszelkie prawa, przywileia, wolności w nich mianowicie wpisane y mianowane, od nayiaśnieyszego przodka naszego ś. p. Alexandra króla polskiego y w. x. Lit. naprzód pozwolony, potym od Zygmunta pierwszego y Stephana na ostatek stwierdzony, iako y zwyczaie onego miasta własne y prawu pospolitemu nie przeciwne iako w ich zwyczaiu byli, których wszystkich opiewanie w takiey wadze mieć chcemy, iako by w tym naszym liście od słowa do słowa wpisane były, we wszystkich ich punktach, członkach, paragrafach, zamknieniach, kondycyach mamy za stwierdzone y wdzięczne, y ie ninieyszym listem naszym stwierdzamy, umacniamy, ugruntowywamy, nakazuiąc, aby to wszystko, co przez przodki nasze mianowanym listem miastu Grodzieńskiemu y obywatelóm iego dano y pozwolono, mocnego, wiecznego y nie wątpliwego, ani nie naruszonego umocnienia twierdze miało opiewaniem ninieyszego śrzodkuiącym. Dla czego wiary y gruntownieyszego świadectwa ninieyszy ręką naszą podpisany pieczęcią w. x. Lit. obwarować staralichmy się. Dan w Grodnie, dnia wtórego miesiąca Lutego, roku Pańskiego 1589, a królestwa naszego 2: Zygmunt król. Gabryel Woyna, w w. x. Lit. pisarz.

Który to przywiley, na pargaminie po łacinie napisany, pieczęcią mnieyszą w x. Lit. zawieszoną stwierdzamy.

1589 г.

Изъ той же книги, стр. 57.

26. Привилегія короля Сигисмунда III, данная Городненской ратушѣ на собираніе капщизны отъ водки и воспрещающая продавать водку другимъ лицамъ, кромѣ мѣщанъ.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ III, снисходя просьбѣ Городненскихъ мѣщанъ, постановляетъ на будущее время взимать со всего города 50 копъ капщизны, которыя торговцы должны вносить отъ себя въ ратушу, а ратуша должна вносить ихъ въ королевскій скарбъ. Внесши эти деньги, мѣщане получаютъ право на виноторговлю; лицамъ постороннимъ торговать виномъ воспрещается безъ вѣдома и разрѣшенія города.

Zygmunt trzeci, Bożą miłością król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by to wiedzieć należało, ninieyszym y na potym będącym. Bili nam czołem wóyt, burmistrze, ławnicy, y wszyscy mieszczanie miasta naszego Grodzieńskiego, y pokładali przed nami przywiley przodka naszego ś. p. króla iego mości Zygmunta, na pargaminie pisany, z piezęcią przywieszoną y z podpisem ręki nieboszczyka pana Iwana Hornostaia — podskarbiego ziemskiego, marszałka y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, pod datą roku 1541, miesiąca Stycznia 13 dnia, i yndykta 14, w którym opisano iest: iż co przed tym pieniędzy kapszczyzny od wina gorzałczanego z miasta naszego Grodzieńskicgo zawżdy w każdy rok po sześciudziesiąt kop groszy do skarbu naszego hospodarskiego było dawano, a potym dla wielkiey summy nikt z mieszczan Grodzieńskich niechciał, ani się podiął tego wina gorzałczanego dzierżeć, y tę summę sześćdziesiąt kop groszy do skarbu dawać, y przez nie mały czas to pożytku żadnego skarbowi hospodarskiemu nie czyniło, a iż potym królowa ieymość y wielka xiężna Bona nie upuszczaiąc w tym pożytku skarbowego, one wino gorzałczane kazała w swą moc wziąść, y wszystkim ludziom kniazkim, pańskim, duchownym y świeckim, w mieście Grodzieńskim mieszkaiącym, szynkowania gorzałki zabroniła, żądaiąc w tym króla iego mości Zygmunta, aby tę kapsczyznę wina gorzałczanego miastu Grodzieńskiemu na ratusz nadać y tę summę pierwszę sześćdziesiąt kop groszy, umnieyszywszy na pięćdziesiąt kop groszy, ustanowić raczył. A iż król iegomość Zygmunt, obaczywszy w tym pożytek skarbu swemu hospodarskiemu y na przyczynę królowey ieymości, czyniąc tę kapszczyznę od wina gorzałczanego na ratusz, wóytowi, burmistrzom y raycom miasta Grodzieńskiego na prawo mieyskie nadać y przywłaszczyć raczył, pod tym sposobem: iż oni te wino gorzałczane w swey mocy dzierżeć maią, z tego na każdy rok do skarbu hospodarskiego po pięciudziesiąt kop groszy dawać maią, na czas pewny na

Gromnic święto wroczyste. Za tym iuż poborcy y ci, którzy kapszczyzną zawiadowali, ustąpić y nic do tey kapszczyzny gorzałczaney moc mieć nie maią; także poddani kniazcy, pańscy, ziemiańscy, duchownych y świeckich bez woli y wiadomości wóyta, burmistrzów y radziec miasta Grodzieńskiego gorzałki w mieście y na przedmieściu szynkować nie maią. A którzy by to swowolnie uczynić ważyli się, tych im zabierać mocno pozwolono iest, iako o tym szerzey w przywileiu tym przodka naszego opisano. Y prosili nas wzwyż pomienieni wóyt, burmistrze y rayce miasta naszego Grodzieńskiego, abychmy im kapszczyznę według nadania przodka naszego króla iego mości Zygmunta zostawiwszy, listem naszym to im na wieczność stwierdzili. A tak my, z łaski naszey hospodarskiey, czyniąc to na czołobicie ich, a względnowszy w ten przywiley przodka naszego, widząc go słuszny y ni w czym być nie naruszony we wszystkim go przy mocy zostawuiemy y tym listem naszym na wieczność go potwierdzamy; według którego przywileiu przodka naszego króla iego mości Zygmunta y tego potwierdzenia naszego, maią wóyt, burmistrze y rayce miasta Grodzieńskiego kapszczyznę gorzałczaną w mieście Grodzieńskim, tak iako y do tego czasu w mocy swey mieli, dzierżeć y pożytki odtąd na ratusz przychodzące do rąk swych brać y na opatrzność y potrzeby spólne tego wszystkiego do skarbu naszego w każdy rok na gromnice po pięciudziesiąt kop groszy oddawać powinni będą. A my im to tym listem naszym waruiemy y sami za siebie y za potomki nasze królów ich mościów przyrzekamy, że iuż od tego czasu ni iakich listów przeciw temu przywileiu naszemu ku zniszczeniu tey kapszczyzny gorzałczaney wydawać y nikomu wolności oddawania tey kapszczyzny gorzałczaney użyczać nie mamy y nie będziemy mogli; a chociaż by też iakie przeciwne temu przywileiu z kancelaryi naszey listy wydane były, tedy takie listy ni iakiey mocy mieć nie będą, ale ta kapszczyzna gorzałczana, według nadania przodka naszego, na ratusz Grodzieński wiecznie dzierżana y wybierana być ma. Y na to daliśmy wóytowi, burmistrzom y raycom miasta naszego Grodzieńskiego ten nasz list z podpisem ręki naszey hospodarskiey y z pieczęcią naszą przywieszoną. Pisan w Grodnie, lata Bożego narodzenia 1589, miesiąca Lutego 14 dnia. Zygmunt król. Gabryel Woyna—pisarz.

U tego przywileiu pargaminowego, po rusku pisanego, pieczęć mnieysza wielkiego xięstwa Litewskiego przywieszona.

1596 г.

Изъ той же книги, стр. 60.

27. Подтвердительная привилегія короля Сигисмунда III на складъ соли въ Городнѣ.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ III подтверждаетъ городу Городнѣ привилегію своего предшественника короля Стефана Баторія, выданную городу вслѣдствіе ходатайства войта и мѣщанъ на право открытія солянаго склада для той соли, которая будетъ доставляема сюда сухимъ путемъ или Нѣманомъ и которой пошлина будетъ оплачиваема въ Ковнѣ.

Zygmunt trzeci, Bożą miłością król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym wszystkim wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy. Dali nam sprawę mieszczanie nasi Grodzieńscy—Woyciech Pęski y Stefan Ilkiewicz, imionami wóyta, burmistrzów, radziec y wszystkich mieszczanów naszych Grodzieńskich: Iż przed nami ś. p. król iego mość Stephan, za prożbą wóyta y mieszczan tego miasta naszego, potwierdzić raczył skład soli krupiastey, która idzie rzeką Niemnem, wodą y suchym putem, przez kupców y targowców naszych, także kniazkich, pańskich, duchownych y świeckich ze Gdańska, Królewca na komorze Kowieńskiey odmycowana, a w Kownie wicinami rzeką Niemnem, albo suchym putem, nieskładawszy iey w inszych mieściech, tylko do Grodna prowadzona y iuż daley Grodna na górę rzeką Niemnem y putem suchym ku Podlasiu nigdy prowadzona nie bywała, iako szerzey w tym liście króla iego mości opisano. Który kiedy list przed nami pokładany był, bili nam, hospodaru czołem pomienieni mieszczanie imionami wóyta y wszystkich mieszczan, abyśmy ten list we wszystkim przy mocy zostawiwszy, skład pomieniony solny im też osobliwym listem naszym potwierdzili; który list my, hospodar, obaczywszy, dla wszelkiey pewności kazaliśmy go w ten list nasz wpisać w słowo od słowa tak się w sobie maiący: Stephan Bożą miłością król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem naszym: powiadali nam wóyt, burmistrze y wszyscy mieszczanie miasta naszego Grodzieńskiego, z dawnych czasów ieszcze za panowania królów ichmościów y wielkich xiążąt Litewskich, przodków naszych, zachowywalo się to, iż sól krupiasta, która rzeką Niemnem wodą y suchym lądem przez kupców y targowców naszych hospodarskich, xiążęcych, pańskich, duchownych y świeckich ze Gdańska, z Królewca na komorze Kowieńskiey odmycona y z Kowna wicinami rzeką Niemnem, albo suchym lądem, nie składaiąc oney w inszych miastach, tylko do Grodna prowadzona y każdemu wolno przedawana bywała y iuż daley Grodna na górę rzeką Niemnem y suchym lądem ku Podlasiu nigdy prowadzona nie bywała, y bili nam czołem, abyśmy, z łaski naszey hospodarskiey, przy takowym porządnym składaniu soli, który z dawnych czasów w mieście Grodzieńskim bywał, ich zostawili y listem naszym ho-

spodarskim to im zmocnić rozkazali. A tak my, hospodar, na czołobicie tych poddanych naszych, łaskę naszą hospodarką czyniąc, a k temu postrzegaiąc tego, aby za nie porządnym soli prowadzeniem y składaniem iey poddani nasi, mieszczanie Grodzieńscy, ku ubóstwu y zniszczeniu nie przyszli, ten skład soli, który zdawna zwykle w mieście Grodzieńskim bywał, zachowywamy, y listem naszym temu miastu naszemu Grodzieńskiemu y poddanym naszym, mieszczanom tamecznym Grodzieńskim, potwierdzamy tak, iż kiedy którzy kupcy nasi hospodarscy y mieszczanie onego miasta Grodzieńskiego sól z Królewca z Kowna na wicinach rzeką Niemnem, albo suchym lądem do Grodna powiozą, tedy one w Grodnie składać i od tąd takową sól każdemu przedawać maią, zachowywaiąc się po temu, iako się koło soli takowey y do tych czasów w mieście onym zachowywało. Y na to dalichmy poddanym naszym, mieszczanom Grodzieńskim, ten nasz list z pieczęcią naszą. Pisan w Toruniu, roku Bożego narodzenia 1576, dnia miesiąca Listopada 30. Stephanus rex. A pieczęć w. x. Lit. mnieysza.—Który to list przodka naszego ś. p. króla imci Stephana w ten nasz list wpisany we wszystkim tym naszym listem potwierdzamy. Według którego listu y tego przywileiu naszego mieszczanie nasi Grodzieńscy tego składu w Grodnie soli krupiastey według spisania w liście iego mości Stephana spokoynie porządkiem zwykłym używać maią. Y na to dalichmy poddanym naszym mieszczanom Grodzieńskim ten nasz list z podpisem ręki naszey hospodarskiey, do którego y pieczęć naszą w. x. Lit. przywiesić rozkazali. Pisan w Krakowie, lata narodzenia Bożego 1596, miesiąca Lutego 5 dnia. Sigismundus rex.

Ten przywiley, po rusku na pargaminie pisany, z podpisem ręki króla iego mości, ma pieczęć zawieszoną w. x. Lit. na sznurze iedwabnym.

1601 г.

Изъ той же книги, стр. 62.

28. Привилегія короля Сигизмунда III городу Городнѣ и Городненскому магистрату на право вести оптовую торговлю хлѣбомъ, солью и сельдями, съ исключеніемъ изъ этого права евреевъ.

Вслѣдствіе развитія ненормальной жидовской торговли, приводящей городъ и Городненскій повѣтъ къ крайнему обнищанію, король Сигизмундъ III, снисходя просьбѣ горожанъ, разрѣшаетъ жидамъ заниматься только шинкарствомъ и торговлей галантерейными товарами, прочіе же виды торговли—хлѣбной, соляной и сельдями воспрещаетъ подъ страхомъ конфискаціи товаровъ.

Zygmunt trzeci, Bożą miłością król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by to

wiedzieć należało: Iż doniesiona iest do nas prożba wóyta, burmistrzów, radziec y wszystkiego pospólstwa miasta naszego Grodzieńskiego w tym: iż oni ciężkości wielkie w różnych sprawach na sobie ponoszą, a żydowie tameczni nad prawa, przywileia, y wolności chrześciańskie, żyta y zboże wszelakie na targu w Grodnie y w miasteczkach przyległych y po siołach skupuią y wicinami do Kowna y do Królewca na dół spuszczaią, a z tamtąd sól y śledzie na górę prowadzą y tym mieszczanom tamecznym, ludziom narodu chrześciańskiego, wszelki handel, żywność y sposób zapomożenia się odeymuią, y częstokroć miasto te nasze y kray wszystek Grodzieński, wykupuiąc zboża gości przyiezdnych do drożyzny a tubylców do głodu przywodzą. Zaczym mieszczanie tameczni nie tylko powinnościom, co do skarbu naszego y co miastu tamecznemu powinni byli, dosyć czynić, ale nawet sobie pożywienia mieć nie mogą, y bili nam czołem, abyśmy łaskę naszą hospodarską w tym im pokazali y tym żydom takowych kupiectw niezwykłych y nie należytych zabronili. My hospodar, bacząc potrzebę ich być słuszną, a przychylaiąc się do praw y zwyczaiów dobrych inszych miast naszych w wielkim xięstwie Litewskim, gdzie żydom skupowania zboża y spuszczania rzekami portowemi, towarów y wszelakich handlów zabroniono, tylko małemi drobnemi kramnemi rzeczami y szynkami żywić się im pozwolono, widząc też to być z wielkim zubożeniem y zniszczeniem nie tylko miasta naszego, ale czasem wszytkiego powiatu, kraiu Grodzieńskiego, waruiemy y ustanawiamy tym listem naszym: iż od tego czasu nigdy na potym żydowie Grodzieńscy ni iakim sposobem iawnie y potaiemnie zboż wszelakich skupować y wodą spuszczać, ani nazad soli y śledzi prowadzić y przedawać, zbożem, solą y sledźmi handlować, iawnie y potaiemnie, ani na zmowie z nikim nie maią pod utraceniem takowych zboż wszelakich, soli y śledzi, y innych towarów lepszych, czego im wszystkiego mocą tego listu naszego wiecznemi czasy zabraniamy. A gdzieby który żyd po obwieszczeniu y publikowaniu tego listu, naszego przywileiu, ważył się zboże wszelakie skupować y do miast przerzeczonych spuszczać, albo sól, śledzie nazad prowadzić y przedawać, takowy towar pomieniony wszelaki ma tracić, którego połowica nam hospodaru, a druga połowica mieszczanom Grodzieńskim, do tego winy do skarbu naszego tysiąc czerwonych złotych żyd zapłacić powinien będzie; czego wszystkiego postrzegać daiemy moc y władzę wóytowi, burmistrzom miasta Grodzieńskiego, aby we wszystkim tego pilnie postrzegali y swowolnym bronili. A staroście naszemu Grodzieńskiemu, teraz y na potym będącym, przykazuiemy, aby urzędowi mieyskiemu Grodzieńskiemu pomocy wszelakiey dodawali y we wszystkim mieszczan naszych według tego przywileiu naszego zachowali. Y na to daliśmy miastu Grodzieńskiemu, wszystkim narodu chrześcijańskiego, wiary katolickiey y greckiey, ten nasz przywiley z podpisem ręki naszey, do którego y pieczęć naszą wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć eśmy kazali. Pisan w Wilnie, lata od narodzenia Bożego Syna 1601, miesiąca Sierpnia 14 dnia. Zygmont król.

Ten przywiley, na pargaminie po rusku pisany, pieczęcią wielką wielkiego xięstwa Litewskiego wiszącą stwierdzony.

1604 г.

Изъ той же книги, стр. 64.

29. Рескриптъ короля Сигизмунда III къ старостѣ Ѳедору Скумину, чтобы онъ не бралъ пошлины съ зерна, которое возятъ Городненскіе мѣщане на приватныя мельницы.

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski, król polski, etc.

Wielmożnemu Teodorowi Skuminowi— woiewodzie Nowogrodzkiemu, Grodzieńskiemu, Olitskiemu, Jurborskiemu y Nowowolskiemu etc. naszemu staroście, uprzeymie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Wielmożny, uprzeymie nam miły! Oznaymuiemy uprzeymości waszey. Doniesiona nam skarga od mieszczan naszych Grodzieńskich, iż słudzy uprzeymości waszey, którzy to w poruczeniu swoim maią, mieli by na nich wyciągać młynowe, gdy przez most iadą, a oni we młynach naszych mleć nie mogą dla tey przyczyny, iż nie są naprawione y nie mielą, za czym rozumieiąc być sobie od sług uprzeymości waszey krzywdę, prosili nas, abyś my list nasz do uprzeymości waszey o tym pisać rozkazali. Przeto ieśli by tak było, chcemy mieć, abyś uprzeymość wasza w tym podług dawnego zwyczaiu, krom krzywdy pomienionych mieszczan, zachować się rozkazał, nic nowego w tym punkcie zażywać nie dopuszczaiąc, inaczey abyś uprzeymość wasza nie czynił. Dan w Krakowie, dnia 18 Augusta, roku 1604, panowania królestw naszych polskiego 17, a szwedzkiego 11 roku.

U którego przywileiu, po polsku na papierze pisanego, pieczęć mnieysza w. x. Lit. iest przyciśniona, z podpisem ręki króla iego mości temi słowy: Sigismundus rex; a pisarskiey: Jarosz Wołowicz — podskarbi nadworny y pisarz.

1609 г.

Изъ той же книги, стр. 65.

30. Рескриптъ короля Сигизмунда III подскарбію земскому Ярошу Воловичу, чтобы онъ наблюдалъ, чтобы съ Городненскихъ мѣщанъ не брали пошлинъ съ зерна, соли и пр.

Вслѣдствіе жалобы Городненскихъ мѣщанъ на разныя злоупотребленія королевскаго скарбоваго управленія, король Сигизмундъ III самъ рескриптомъ предписываетъ подскарбію Воловичу сдѣлать распоряженіе, чтобы администраторы не взимали пошлинъ съ хлѣба, отправляемаго на мельницы лицъ частныхъ, не взимали пошлины съ соли по 7 пѣнязей, чтобы не воспрещали по берегамъ Нѣмна тащить судовъ, не вымогали лишней торговой пошлины и не обижали арендаторовъ.

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski, etc.

Wielmożnemu Jaroszowi Wołowiczowi—podskarbiemu ziemskiemu y pisarzowi wielkiego xięstwa Litewskiego, ciwunowi Pojurskiemu y Rudnickiemu dzierżawcy naszemu, uprzeymie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Wielmożny uprzeymie nam miły! Doniesiona iest nam skarga imieniem poddanych naszych, mieszczan Grodzieńskich, w różnych krzywdach, które ponoszą od arendarzów tamecznych w wyciąganiu młynowego na moście Grodzieńskim, od nich, iadących do cudzych młynów podczas pustowania naszych, tak też w wyciąganiu cechowego od soli po siedmiu pieniędzy nad ustawę, w zabronieniu brzegu na występ wicinom kupieckim pod miastem od tych, którzy domy y place swe nad Niemnem maią. Inszych też nie mało krzywd przekładano przed nami z strony targowego y ceł niezwykłych na też arendarze, zaczym targi niszczeią y szkoda skarbowi naszemu się dzieie. Przeto mieć chcemy, aby uprzeymość wasza o krzywdy pomienionych y o inszych, które by od mieszczan naszych Grodzieńskich przełożone były, pilne wywiadywanie uczynił y tego postrzegał, iako by żadne bezprawie poddanym naszym y szkoda się skarbowi naszemu nie działa, a krzywdy, ieśliby iakie były, aby na potym ustały. Uczynisz to uprzeymość wasza dla łaski naszey y z powinności urzędu swego. Pisan w Warszawie, dnia 3 miesiąca Marca, roku Pańskiego 1609, panowania królestw naszych—polskiego 22, a szwedzkiego 15. Sigismundus rex; Eustachy Wołowicz—pisarz y refendarz w. x. Lit.

1619 г.

Изъ книги за 1745 г., листы 541—542.

31. Привилегія короля Сигизмунда Августа III, выданная Витебскому каштеляну Вольскому на мостовое мыто въ имѣніи Головачахъ на рѣкѣ Котрѣ.

Король Сигизмундъ III, вслѣдствіе представленія его коммиссаровъ о затратахъ, сдѣланныхъ Витебскимъ каштеляномъ Вольскимъ на постройку моста въ имѣніи послѣдняго—Головачахъ на р. Котрѣ, разрѣшаетъ ему брать мостовое мыто въ слѣдующихъ размѣрахъ: съ воза купеческаго по $1/2$ гроша, съ остальныхъ по 2 бѣлыхъ пѣнязя. За это Вольскій обязывается содержать мостъ въ исправности.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Augusta szesnastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie Wielmożnego imć pana Michała Józefa Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w x. Lit., Grodzieńskiego sądowego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Franciszek Siemaszko, sługa wielmożnego imci pana Stefana Rukiewicza—stolnika Rzeczyckiego, przywiley na mostowe na rzece Kotrze w dobrach Hołowacze nazwanych służący, na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, który, za przyięciem, a wpisuiąc w xięgi z ruskiego na polskie pismo *) słowo w słowo tak się w sobie ma:

Владиславъ четвертый. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ, ижъ были есьмо прошоны о выданье зъ книгъ канцеляріи нашей большое великого князства Литовского екстрактомъ справы выжей выражоное, которая се знашла у книгахъ светобливое намети короля его милости Зигмунта третего, пана отца нашого, тыми смовы писаная: Зигмунтъ третій. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому бы то вѣдати належало, ижъ што урожоные Янъ Юндилъ на Зельвѣ—маршалокъ повѣту Волковыйского, Якубъ Кунцевичъ—хоружій Городенскій и Павелъ Винскій—комисары наши, за листомъ одъ насъ до нихъ писанымъ, а за росказаньемъ дня двадцать второго мѣсяца Априля въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ деветьнадцатомъ зъѣхавшисе до имѣнья вельможного Миколая Вольского на Кремяницы—каштеляна Витепского, названого Головачовъ, въ повѣтѣ Городенскомъ лежачого, а приглѣдѣвшисе перекзду трудного на рѣцѣ Котрѣ подъ мѣстечкомъ Головачами и уважившп копты, которые вельможный каштелянъ Витебскій въ збудованью моста на той рѣцѣ подлялъ и на потомъ въ часто-кротномъ направованью оного подымовати мусить, мыто мостовое брати постановили, то есть: одъ людей купецкихъ одъ возу, товаромъ якимъ-кольвекъ нало-

*) Этотъ актъ вписанъ въ книгу польскимъ шрифтомъ.

жоного, по грошу одному польскому, а одъ иншихъ людей, которые тежъ переѣзды беспечные на томъ мостѣ мѣти будуть, по шелегу одному, и въ томъ намъ черезъ листъ свой ознаймили, въ которомъ ширей описано есть, и просилъ насъ вельможный каштелянъ Витепскій, абы есьмо тое мыто водлугъ постановенья коммисарского оному надали и потвердили. Мы господаръ, яко просьбу вельможного каштеляна Витепского уважаючи, такъ тежъ немного погледаючи и на то, абы браньемъ великого мыта люди купецкіе обтяжены не были, поправуючи въ той мѣрѣ узнанье коммисаровъ нашихъ, мыто мостовое въ томъ имѣнью Головачахъ на рѣцѣ Котрѣ подъ мѣстечкомъ Головачами такъ постановляемъ и надаемъ: одъ людей купецкихъ одъ возу, товаромъ наложоного, по полгрошку польскому, а одъ людей переѣздчыхъ—по два пѣнези бѣлыхъ, вынявши однакъ станъ шляхецкій и подводы ихъ одъ даванья того мыта отъ того, вольнымъ чинимъ вѣчними часы. Маетъ вельможный Миколай Вольскій на Кремяницы, каштелянъ Витебскій, самъ и потомкове его за симъ листомъ, привилеемъ нашимъ, въ томъ имѣнью своемъ Головачахъ мыто мостовое, ведлугъ уваженья у постановенья нашого, одъ людей купецкихъ брати и оное на пожитокъ свой оборочати вѣчными часы; то однакъ варуемъ, ижъ мостъ добрый и варовный на рѣцѣ для переѣзду безпечного людей переѣздчихъ мѣти повинны будутъ. Што до вѣдомости всимъ вобецъ и каждому зособна, а меновите людемъ купецкимъ приводечи хочемъ мѣти и розказуемъ, абысте въ томъ имѣнью Головачахъ мыто мостовое водлугъ наданья и постановенья нашого безъ жадного задрудненья отдавали конечне. И на то есмо дали вельможному каштеляну Витебскому и потомкомъ его сесь нашъ листъ зъ подписомъ руки нашое и зъ нашою печатью. Писанъ въ Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ деветьнадцатого, мѣсеца Ноябра двадцать второго дня. Подпись руки господарское. Мы король, на прозьбу стороны потребуючое ласкаве призволивши, тую справу въ сесь нашъ листъ уписаную, екстрактомъ, подъ печатью великого князства Литовского, выдать розсказали есьмо. Писанъ въ Варшавѣ, дня осьмого мѣсеца Марца, року тысеча шестьсотъ сорокъ шостого, панованья нашого польского и шведского чотырнадцатого року.

U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. podpisy takowe: Альбрихтъ Станиславъ Радивилъ—канцлеръ великого князства Литовского. За справою освецоного Альбрихта Станислава Радивила—кнежати на Ольцѣ и Несвѣжу—канцлера вел. кн. Литовского, Пинского, Гневтуского (?), Ковенского старосты. Янъ Довкгяло Завиша—секретарь его королевское милости. Скорыговалъ Кондратовичъ. Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1627 г.

Изъ книги, содержащей въ себѣ собраніе привилегій и рескриптовъ, данныхъ городу Городнѣ, съ 1496 по 1717 г., стран. 67.

32. Привилегія короля Сигизмунда III на взиманіе мыта съ мостовой въ городѣ Городнѣ.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ III для улучшенія города Городна предписываетъ устроить для него мостовую и взимать съ нагруженныхъ возовъ по 2 шеляга и на эти деньги всегда поддерживать ее на будущее время.

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by o tym wiedzieć należało. Donieśli to nam przez niektóre pp. radne y urzędniki nasze dworne, przy boku naszym będące, mieszczanie nasi Grodzieńscy, iż w tym mieście ludzie przieżdzaiący wielką trudność dla złego y błotnego przeiazdu, że nie iest tak, iak insze miasta dostatecznie wybrukowane, ponoszą, a chcąc ie doskonale wybrukować prosili nas, abyśmy przykładem inszych miast wielkiego xięstwa Litewskiego my to brukowe od ludzi kupieckich, za któreby pieniądże tak w rynku, iako y po ulicach bruk porządny wystawić mogli, brać postanowili, y osobliwym przywileiem naszym to stwierdzili. My tedy, bacząc prożbę ich być słuszną, łaskawie się do tego przychyliwszy, myta brukowego od każdego wozu towarem nałożonego po dwa szelągi, wyiąwszy stan szlachecki, duchowny y podwody ich, brać pozwoliliśmy, y tym listem naszym pozwalamy y nadaiemy. Maią mieszczanie tameczni pomienione myto od kupców wybierać y na wybrukowanie miasta obracać wiecznemi czasy. Co do wiadomości wszystkim wobec y każdemu zosobna przywodząc, chcemy mieć y rozkazuiemy, aby na potomne czasy mieszczanie Grodzieńscy przy tey wolności brania myta brukowego zachowani byli. I na to daiemy ten nasz list z podpisem ręki naszey z pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego. Pisan w Warszawie, dnia 20 miesiąca Pazdziernika, roku Pańskiego 1627, panowania naszego polskiego 41, a szwedzkiego 35. Sigismundus rex. Marcyan Tryzna—pisarz Wielkiego xięstwa Litewskiego manu propria.

1627 г.

Изъ той же книги, стр. 66.

33. Привилегія короля Сигизмунда III, освобождающая Городненскихъ горожанъ отъ военныхъ постоевъ.

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym, iż suplikowano nam imieniem magistratu y wszystkiego miasta naszego Grodna, abyśmy onych od stanowisk żołnierskich y też dla których to miasto barzo iest spustoszone y prawie ad interitum nachylone z łaski naszey królewskiey uwolnili. My nie chcąc widzieć zguby tego miasta naszego, ale owszem życząc ozdoby y wszelkiego pomnożenia, zażywszy politowania, nakłoniliśmy chęc naszą do tego, abyśmy to miasto od stanowisk y leż żołnierskich uwolnili, iakoż tym listem naszym uwalniamy, chcąc to mieć, aby żaden rotmistrz bądź hussarski, raytarski, kozacki y piechotny, albo też inszy wszelki cudzoziemski, na potrzebę naszą y rzeczy pospolitey zaciągniony żołnierz, w pomienionym mieście naszym Grodnie z chorągwią y kompanią swą stawać y leże w nim odprawować nie ważył się. A ieśli by kto z rycerstwa naszego, mimo tę wolę naszą, do przerzeczonego miasta Grodna przyiechać y stanowisko swoie z chorągwią mieć chciał, tedy się takowym odeymować y wszelakim sposobem weyścia do miasta bronić obywatelom miasta Grodzieńskiego mocą tego listu naszego pozwolamy. Co do wiadomości wszystkich donosząc staroście mieysca tamecznego teraznieyszemu y na potym będącemu, aby tego doyrzał, a wielmożnym hetmanom naszym wielkiego xięstwa Litewskiego rozkazuiemy, aby to pomienione miasto nasze stanowiskami żołnierskiemi y ukazaniem leż nie obciążał, inaczey nie czyniąc dla łaski naszey y dla powinności urzędu swego. Na co, dla lepszey wiary, daliśmy ten list z podpisem ręki naszey, do którego y pieczęć naszą wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, dnia 31 miesiąca Grudnia, roku Pańskiego 1627, panowania królestw naszych polskiego 41, a szwedzkiego 36 roku. Sigismundus rex.

1629 г.

Изъ той же книги, стр. 68.

34. Привилегія короля Сигизмунда III о взиманіи мыта и торговаго съ пріѣзжихъ купцовъ въ пользу города Городна.

Въ этой привилегіи король Сигизмундъ III, принимая во вниманіе издержки бургомистра города Городна Фандеберга по устройству рынка, разрѣшаетъ этому бургомистру до конца его жизни пользоваться торговой пошлиной, въ размѣрѣ точно опредѣленномъ въ этой привилегіи со всякихъ товаровъ, привозимыхъ въ городъ и продаваемыхъ на рынкѣ, и по смерти его право это передается городу.

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Wniesiona iest do nas prośba przez niektóre pany rady y urzędniki nasze dworne, imieniem miasta naszego Grodzieńskiego, abyśmy prawo ich onym od przodków naszych zdawna przywileiem nadane, na wolne targowe, rynkowego wybieranie od towarów różnych każdego z osobna ludzi kupieckich, w mieście naszym Grodzieńskim towary swoie przedaiących, we wszystkim listem naszym stwierdziwszy, przy nim zachowali y one pomienionemu miastu naszemu wiecznie inkorporowali. A iż sławetny Hanus Fandeberek—burmistrz na ten czas miasta Grodzieńskiego, którego nami iest pilność w podeymowaniu pracy kosztu od dawnego czasu około porządku mieyskiego zalecona, wodą rurami do rynku na pożytek pospolity tak mieszczan, iako y żydów tamże mieszkaiących wszytkich, y na ozdobę miasta z niemałym swoim na to nakładem teraz nowy przyprowadził, tedy my na te sumpty iego maiąc miłościwe baczenie, w nagrodę onych, z łaski naszey królewskiey, daiemy mu tym listem naszym w administracyą pomienione targowe rynkowe, aby sobie wybierał od towarów wszelakich, którekolwiek ludzie kupieccy w mieście przedawać będą, według zwyczaiu, więcey nie wyciągaiąc, ubogich ludzi nie ciemiężąc, aż do żywota swoiego,—mianowicie: zelazo, gdy do miasta który furman albo kupiec przywiezie, ma wprzód myta według dawnego zwyczaiu zapłacić po dwie szynie dać zelaza od wozu, a ieśli by w mieście przedawał, tedy dać powinien targowego rynkowego od wozu grosz polski; od wozu szklenic, także zosobna od wozu garncy, ieśli by kto z niemi do miasta przyiechał, ma wprzód myto zwyczayne zapłacić, a ieśli by w mieście przedawał, tedy targowego rynkowego ma dać od wozu groszy dwa polskie; ryby suche y słone ieśli by kto do miasta przywiozł, ma wprzód myto zwyczayne zapłacić, a ieśli by w mieście przedawał, tedy targowego rynkowego powinien dać od beczki grosz polski; od wozu ryb świeżych targowego grosz polski; zboże różne kto by skupował na handel, na zysk y na wodę oprócz co na potrzebę tegoż miasta własną kto przywiozłszy przedawać, albo też kupować będzie, powinien wprzód myto zwyczayne

zapłacić, a potym targowego rynkowego od beczki zboża grosz polski; sól ktokolwiek do miasta przywiezie, albo też onę tam pokupiwszy z miasta wywiezie, powinien dać wprzód cechowe według zwyczaiu, a targowego od beczki soli po groszu polskim; gorzałkę gdy kto do miasta przywiezie, powinien wprzód myto zwyczayne zapłacić, a ieśli by ią tu w mieście przedawał, tedy ma dać targowego rynkowego od beczki grosz polski; skóry ktokolwiek wozem do miasta przywiezie, albo też one z miasta pokupiwszy wywiezie, także łóy, ma wprzód myto zwyczayne zapłacić, a targowego rynkowego od skóry szeląg, od wozu łoiu grosz polski; od wozu tarcić, od wozu węglów, od wozu dranic, od kół, od łubia—targowego rynkowego po groszu polskim; wosk ktokolwiek z miasta pokupiwszy wywiezie, ma wprzód myto zwyczayne zapłacić, targowego zaś od sztuki wosku groszy polskich trzy. Woły, konie y inne bydło, kto by na handel skupował, albo też przez miasto pędził, bądź też do miasta na przedaż przyprowadził, ma wprzód myto zwyczayne zapłacić, a ieśli by w mieście przedawał—targowego rynkowego od konia groszy dwa polskie; od bydła rogatego większego po groszu polskim, a od mnieyszego bydlęcia po dwa pieniądze; chmiel, kto do miasta przywiezie, ma naprzód myto zwyczayne zapłacić, a ieśli w mieście będzie przedawał, tedy targowego od wozu chmielu grosz polski, od pół wozu pół grosza; miód przaśny kto do miasta przywiezie, ma wprzód myto zwyczayne zapłacić, a ieśli w mieście będzie przedawał, tedy targowego od beczki słodu iednego targowego groszy dwa polskie; od wozu słodu iednego targowego groszy dwa polskie; sukno samodział, także płótno kto wozem przywiezie, wprzód ma myto zwyczayne zapłacić, targowego zaś, ieśli by w mieście przedawał, od wozu grosz polski,—waruiąc to iednak, aby pisarze nasi celni myta starego do wybierania pomienionego targowego rynkowego, iako przed tym więc zwykli nie należeli. A po śmierci przerzeczonego pana Hanusa Fandebereka miastu naszemu daiemy y inkorporuiemy, tak ażeby na potym nie na swoią prywatną potrzebę, ale na pospolity pożytek na poprawę wszelaką y na ozdobę miasta z tego targowego rynkowego zbierane pieniądze obracane były wiecznemi czasy. Na co daiemy ten list z podpisem ręki naszey y z pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego. Dan w Warszawie, roku Pańskiego 1629, panowania naszego—polskiego 42, a szwedzkiego 36. Sigismundus rex; Marcyan Tryzna — pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

1679 г.

Изъ книги за 1723—1724 г., листы 114—115.

35. Возобновленіе привилегіи Владислава IV королемъ Яномъ III, служащей крестьянамъ села Хромовичъ.

Въ этой привилегіи говорится, что вслѣдствіе пожара бывшаго въ деревнѣ Хромовичахъ сгорѣлъ домъ одного лавника, въ которомъ хранилось всѣ документы, въ томъ числѣ и привилегія крестьянамъ этой деревни короля Владислава. Пользуясь этимъ несчастіемъ администраторы стали обременять крестьянъ разными незаконными поборами и работами. Крестьяне обратились съ просьбой къ королю Яну III подтвердить имъ ихъ прежнюю привилегію короля Владислава, въ которой обозначены были ихъ повинности въ слѣдующихъ размѣрахъ: съ уволоки по 6 злот.; съ сѣнокоснаго морга по 1 грошу, а съ пахатнаго по 1/2 гроша. Король Янъ III подтверждаетъ имъ эту привилегію.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego trzeciego, miesiąca Januarii siedmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim powiatu Grodzieńskiego przede mną Zygmuntem Boufałem—podstolim Derpskim, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci Hrehorego Józepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter Michał Suchorebiski, przywiley nayiaśnieyszego króla ikmci Jana trzeciego renowacyiny prawa zgorzałego poddanym wsi Chromicze nazwaney, włosci Mostowskiey, w powiecie Grodzieńskim leżącey, służący, ad acta grodu Grodzieńskiego podał sequenti tenore.

Jan trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy niniejszym listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, iż wniesiona nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym na ten czas będących, pokorna suplika za pracowitymi poddanymi naszymi wsi Chromowicze nazwaney, włości Mostowskiey, w powiecie Grodzieńskim leżącey, że in casu fortuito z dopuszczenia Boskiego w roku MDCLXX, miesiąca Lutego XXVIII dnia, dom ieden w nocy ze wszystkim zgorzał ławnikowi na imie Ławrynowi Pleskaczowi, u którego w schowaniu y dispozyciey wzwyż rzeczoney wsi Chromowicz były sprawy różne przedażne, kupne y kwity od każdego roku płacenia czynszów, a co nayw iększa tam że przywiley wszytkiey wsi służący, od nayiaśnieyszego króla imści pana naszego miłościwego Władysława IV, praedcessora naszego, nadany były, zgorzał y że onych teraz przerzeczonego prawa zgorzałego nie maiących dzierżawcy y ich urzędnicy niezwykłymi aggrawuią podatkami y powinnościami, a za tym zniszczeni przez nieprzyiacielskie woyska poddani co raz do większey ruiny przychodzą. Tedy my chcąc, żeby za szczęśliwego panowania naszego wszystkie prawa, przywileia, ordinacye, dispozycie wszystkim wszelkiey kondiciey ludziom od nayiaśnieyszych praedecessorów naszych nadane y przez commissiae postanowione in suo robore zostawały, do przerzeczoney

suppliki, którąśmy się skłonili y przywiley ten onym zgorzały reassummować y odnowić umyśliliśmy, iakoż stosuiąc się do manifestaciey u akt grodzkich Grodzieńskich roku MDCLXXIII, miesiąca Maia czternastego dnia przez tychże poddanych uczynioney reassumuiemy y odnawiamy teraznieyszym listem naszym, w którym to przywileiu iakoż pomienioney manifestacii to się pokazuie, że świętey pamięci król imść Władysław czwarty, antecessor nasz, użałowawszy się nad przodkami tey że wsi y za dowodami urodzonych rewizorów, iż w rozmiarach z tych miedzy błotami y lasami położenie tey wsi, osadził tę wieś Chromicze na czynszu gołym, aby z każdey włoki tak osiadłey, iako y pustey, lub złey, lub z dobrey, których iest osimnaście, z każdey zarówno płacili po złotych sześciu y z morgów sianożętnych, których się także znayduie osimnaście, po groszu iednemu, a z oromych sześciu—groszy trzy z każdey inney; krom tego dworowi nie pełniąc powinności podług ustawy. Y my tychże poddanych naszych z wyrażoney woli naszey zachowuiemy, podaiąc do wiadomości wielmożnego dzierżawcy przerzeczoney włości Mostowskiey teraznieyszego y na potym będących y ich urzędników, aby też wszelkich excepciey żadnymi się nie zasłaniaiąc prywatnemi rewizijami, rescriptami, więcey nad te specifikowane czynsze żadnych na przerzeczonych poddanych Chromowskich nie wyciągaiąc powinności, robocizny, dla łaski naszey królewskiey. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęc w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dat w Grodnie, VII miesiąca Februarii, roku Pańskiego MDCLXXIX, panowania naszego VI roku.

U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey wiszącey, podpis ręki nayiaśnieyszego króla imści temi słowy: Jan król. Przy tym connotacya kancellarii takowymi wyrażona słowy: Renovatio prawa zgorzałego podanym wsi Chromowicze nazwaney, włości Mostowskiey, w powiecie Grodzieńskim leżącey, służącego: Michał Drucki-Sokoliński—pisarz w. x. Lit. Który przywiley, za podaniem onego przez wyż pisaną osobę do akt wespół z konotacią na tymże przywileiu napisaną takowymi słowy sequitur: Productum et connotatum na commissii ieneralney w Grodnie, dnia osimnastego Septembra, roku tysiąc siedmsetnego. Stanisław Godlewski—regent koronny, starosta ziemi Pruskiey, comisarz ikmści, Ciprian Kronski—chorąży Wielunski ikmci, Józeph Ryliński — dworzanin pokoiowy y comisarz ikmści. Jest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1681 г.

Изъ книги за 1729 г., листы 50—51.

36. Привилегія короля Яна III на ярмарки въ имѣніи Ходоровкѣ.

Король Янъ III, желая поднять экономическое благосостояніе своихъ подданныхъ, разоренныхъ недавними войнами, по просьбѣ супруги подкоморія короннаго Бутлера, разрѣшаетъ въ королевскомъ имѣніи Ходоровкѣ, Городненскаго повѣта, еженедѣльные торги и 4 ярмарки: въ дни—св. Станислава мученика, Петра и Павла, Архангела Михаила и Благовѣщенія Пресвятой Богородицы. Торговля должна производиться безпошлинно въ теченіи 6-ти лѣтъ, но такъ, чтобы отъ нея не было помѣхи для торговыхъ мѣстностей прилежащихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego, miesiąca Februaryi ośmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imć pana Michała Massalskiego—pisarza w. w. x. Lit. Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego starosty ustanowionym, stanąwszy personaliter imć pan Jerzy Roszkowski—instygator ekonomiey ikmości Grodzieńskiey, list przywiley ś. p. króla imć Jana trzeciego na targi y iarmarki kluczowi Chodorowskiemu nadane, służący, do akt grodu Grodzieńskiego podał tenoris sequentis:

Jan trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy, wszem wobec y każdemu zosobna, iż iako pomyślnych chwytamy się okazyi, które do pomnożenia y ozdob państw naszych zgodne bydź mogą, tak za wniesioną do nas imieniem wielmożney Konstancyey Butlerowey—podkomorzyney koronney prożbą, chcąc spustoszone nieprzyiacielskiemi incursyami kraie do pierwszey przywieść perfekcyey, umyśliliśmy w dobrach naszych, Chodorówka nazwanych, w dzierzawie teyże wielmożney podkomorzyney koron: zostaiących, w powiecie zaś Grodzieńskim leżących, iarmarki nadać y targi postanowić, z których pierwszy w dzień ś. Stanisława biskupa y męczennika; drugi w dzień śś. Piotra y Pawła apostołów; trzeci w dzień ś. Michała archanioła; czwarty w dzień Oczyszczenia Matki Bożey odprawować się będą. Targi zaś w każdą niedzielę bez płacenia do lat pięciu targowey akcyzy y czopowego bywać maią. Co niniejszym listem naszym nadaiemy y postanawiamy, wolność daiąc tak obywatelom Chodorowskim teraz y na potym będącym, iako też y różnego stanu y kondycyey ludziom na te iarmarki y targi przyieżdżaiącym, kupować y przedawać towary przywiezione, zbożem różnym handlować, towary za towary zamieniać y inne sprawy y negocyacye swoie wolno y poczciwie czynić y odprawować, bez płacenia z wyżpomienionych akcyz y targowego do czasu naznaczonego, praecavendo aby to nadanie iarmarków y targów okolicznym miasteczkom y dzierżawom, w których się dawniey takowcż handle odprawuią, przeszkodą nie były. Co do wiadomości wszyst-

kich, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie iednak urodzonych exactorów, sukollektorów y ich substytutów, do wybierania akcyzy y czopowego naznaczonych, przywodząc mieć chcemy y rozkazuiemy, aby wzwysz mianowane dobra nasze przy tym nadaniu iarmarków y targów spokoynie zachowane były, a ten przywieley nasz według zwyczaiu był publikowany okolicznym miasteczkom y dzierżawom naszym. Na co dla lepszey wiary ręką się własną podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazalismy. Dan w Warszawie, dnia czternastego miesiąca Januaryi, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, panowania naszego roku siódmego.

U tego listu przywileiu przy pieczęci mnieyszey w. x. Lit. podpis ręki ikmości témi słowy: Jan król. Notacya zaś a latere temi słowy: Nadanie iarmarków y targów w dobrach naszych, Chodorówka nazwanych, a inszym atramentem akkomodowanym charakterem przypisano alias poświątne. Który to list przywiley, iako się w sobie ma, tak do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest przyięty y wpisany.

1698 г.

Изъ книги за 1720 г., стр. 537—540.

37. Привилегія Августа II, данная цеху Городненскихъ рыбаковъ.

Августъ II разрѣшаетъ Городненскимъ рыбакамъ устроить свой рыбацкій цехъ на слѣдующихъ условіяхъ: каждый рыбакъ, при вступленіи въ цехъ, долженъ былъ заплатить до 60 злотыхъ взноса; цехъ разбираетъ свои дѣла подъ предсѣдательствомъ старшины, избраннаго рыбаками; этотъ старшина не имѣетъ права отказываться отъ своего мѣста раньше срока. Рыбаки имѣютъ право устроить свой рынокъ въ извѣстномъ мѣстѣ; другимъ лицамъ торговать рыбой разрѣшается только съ вѣдома и согласія цеха. Каждый рыбакъ долженъ съ челна заплатить 1 злотый въ королевскую казну. Въ случаѣ поимки контрабанды, контрабандисты подвергаются конфискаціи ихъ товара и уплатѣ штрафа въ 100 гривенъ, изъ которыхъ половина должна идти на цехъ, а другая въ королевскій скарбъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Nowembra dziewiątego dnia.

Na urzędzie j. k. mści grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Kazimierzem Tymińskim—skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego jm. pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter w Bogu wielebny jm. xiądz Kalixt Krzywoszanski—wikary klasztoru Grodzieńskiego na Kołoży będącego, zakonu świętego Bazylego wielkiego, przywiley od nayiaśnieyszego króla jmści Augusta wtórego, teraz szczęśliwie panuiącego, cechowi rybackiemu Grodzieńskiemu nadany, ad acta podał, w te słowa pisany:

August wtóry, z Bożey łaski król polski,

etc. Oznaymuiemy tym przywileiem naszym na potomne wieki cechowi rybackiemu Grodzieńskiemu nadanym, iż początki szczęśliwego panowania naszego nie na innym fundamencie założyć umyśliliśmy, tylko na rozmnożeniu chwały Bozkiey, rozszerzeniu oyczystych granic panstwa, nam od P. Boga do rządów naszych poruczonych, y na wstawienie dobrego rządu w tych że państwach, nad któremi nas Bóg z łaski y nieogarnioney dobroci naywyższą głową przełożyć raczył, przeto tedy umyśliliśmy dla wygody nas samych y nayiaśnieyszych sukcessorów naszych y wszystkich stanów oboyga narodów Korony polskiey y w. x. Lit. tey zacney rzeczy-pospolitey w mieście naszym Grodzieńskim seymowym, ustanowić cech rybacki, którego dotąd w tym mieście nie było, cośmy uczynili na prożbę panów rad y urzędników naszych obóyga narodów Korony polskiey y w. x. Lit., na tenczas przy boku naszym reziduiących, który ten nasz przywiley na potomne czasy cechowi rybackiemu Grodzieńskiemu nadany, w niżey opisany sposób obiaśniamy y zachować przy nim na wieczne czasy za nas y za najaśnieyszych sukcessorów naszych ten cech rybacki obiecuiemy tym sposobem: Naprzód według porządku pospolitego, który się w innych miastach zachowuie, aby lokacie swoie w rynku mieli. Przeieżdżaiący zaś z inszych miast naszych, wsiów, dworów szlacheckich rybacy, kupcy y przekupniowie, z rozmaitemi rybami żywymi, więdłemi, słonemi, opiekanemi, śledziami y wszelakim nazwiskiem nazywaiącemi się rybami aby się nie ważyli w mieście naszym Grodzieńskim przedawać, bez opowiedzi y pozwolenia starszych cechu tego rybackiego, pod zabraniem towaru do cechu, a przekupniowie y przekupki Grodzieńscy aby nie tylko w rynku publicznie, ale y pokątnie po ulicach prywatnych, domach szlacheckich, dworach y klasztorach żadnemi rybami nie ważyli się handlować, bez pozwolenia tegoż cechu rybaków naszych Grodzieńskich, pod zapłaceniem grzywień dziesięciu winy na ten że rybacki cech. Rybacy zaś z ekonomii naszey Grodzieńskiey ci, którzy w ieziorach mieszkaią do tegoż cechu rybaków naszych Grodzieńskich należeć maią y wszelkie powinności według ustawy y porządku tegoż cechu rybaków naszych Grodzieńskich pełnić maią y powinni będą, excepto pod czas residencyi naszey na wygodę nas samych y dworowi naszemu. Czołnowe zaś na rzece naszey Niemnie według dawnego zwyczaiu po złotemu od czołna na rok do zamku naszego Grodzieńskiego płacone być powinno, a innym żadnym powinnościom, pogotowiu prywatnemu zdzierstwu, na żadną osobę podlegać cech ten rybacki nie powinen, także y zamek nasz Grodzieński, odebrawszy zwyczayną pensyą za czołnowe naszych Grodzieńskich pod protekcyą czyią będącą, takowy każdy nagradzać cechowi temu rybackiemu za wszelkie szkody powinien będzie, którego każdego takowego wziąć, sądzić grzywnami, zaraz do więzienia wsadzić, według decyzyi y zdania starszych cechu tego rybackiego wolno będzie. A przyieżdzaiący z różnych miast y wsiów naszych królewskich, szlacheckich y duchownych, także y w samym mieście naszym Grodzieńskim mieszkaiące żydzi aby się nie ważyli śledziami y wszelkiego rodzaiu nazwanymi rybami żywymi, wiądłymi, słonemi, suchemi, opiekanemi w mieście naszym Grodzieńskim publicznie, a pogotowiu pokątnie handlować, pod zabraniem wszystkich ryb y zapłaceniem sta grzywien do skarbu naszego, w każdą grzywnę po groszy czterdzieściu rachuiąc, którey to summy połowica na urząd nasz mieski Grodzieński, a druga połowica na cech rybaków naszych Gro-

dzieńskich należeć powinne. Starsi zaś cechu naszego rybackiego każdego roku na nowe lato obierani być powinni, zwyczaiem pospolitym drugich cechów w miastach naszych będących. Ci zaś, którzy wstępuią do cechu, powinni naprzód wszelkim powinnościom magistrom dosić uczynić y wszelkie dochody, to iest wstępnego do skrzynki cechowey oddać złotych dziesięć, dawnego złotych dwadzieścia, kolacynego zaś złotych trzydzieście, od umycia łokci, a dyskrecya starszych cechowych według możności, która być powinna, to porządek cechowi temu rybackiemu Grodzieńskiemu postanowiamy y na potomne czasy nadaiemy. Także towarzysze tego z cechu naszego rybackiego, ieżeli z nich który obowiąże się maistrowi swemu na iąką-kolwiek usługę, tedy powinien będzie do terminu sobie naznaczonego cnotliwie y wiernie dosłużyć, a potym uwolnić się, a który by swawolnie y nie uwolniwszy się od maystra swego śmiał odeyść, tedy każdy takowy pod sąd y decyzyą starszych cechu tego rybackiego podpadać powinien będzie. Chłopców wpisowanie y wyzwolenie według zwyczaiu y porządku drugich cechów naszych postanowiamy. Który ten nasz przywiley na potomne czasy cechowi rybaków pomienionych Grodzieńskich nadaiemy, według którego oni sami y po nich następuiące sukcesorowie sprawować się powinni będą, a fundatorowie cechu tego rybacy nasi nadworni sławetni Michał Opanowicz y Woyciech Cwikła, przy dożywotnim starszyznie w tym cechu zachowani być powinni. Do którego to od nas na potomne czasy cechowi rybackiemu nadanego przywileiu ręką się naszą królewską podpisuiemy, dla większey wagi, pieczęć naszą w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Grodnie, w kancellarii naszey wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia trzydziestego miesiąca Grudnia, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, panowania naszego (?).

U tego przywileiu, przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. zawiesistey, podpis z connotacyą takowy: Augustus rex. Przywiley cechowi rybackiemu Grodzieńskiemu na wolne szynkowanie ryb confertur. Który to ten przywiley, przez osobę wyż namienioną do akt podany, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą przyięty y wpisany.

1710 г.

Изъ книги за 1736 г., листы 151—153.

38. Подтвердительная привилегія короля Августа II данная Супрасльскому монастырю на входы въ Сокольскую пущу.

Король Августъ II-й подтверждаетъ привилегію своего предшественника короля Михаила, данную Супрасльскому монастырю на входы въ Сокольскую пущу. Входы эти должны были относиться къ рыбной ловлѣ и сѣнокосамъ. Ходатайствовалъ о нихъ Леонъ Кишка въ видахъ облегченія монахамъ поста. Права на эти входы король Михаилъ обѣщалъ предложить на утвержденіе рѣчипосполитой.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, miesiąca Apryla wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego ip. Michała Józefa Massalskiego—pisarza w. x. Lit. Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty ustanowionym, stanąwszy personaliter imć xiądz Mitrofan Stankiewicz—zakonnik ś. Bazylego wielkiego prokurator Supraslski, ten przywiley kofirmacyjny, konwentowi Supraslskiemu służący, na rzecz w nim y tu wyżey wyrażoną, od naiaśnieyszego króla Augusta wtórego dany, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc, aby był przyięty y w xięgi wpisany, który za przyięciem wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tem wiedzieć będzie należało, iż przełożona nam iest przy boku naszym rezyduiących nomine wielebnego Leona Kiszki—zakonu ś. Bazylego wielkiego protoarchymandryty, archimandryty Supraslskiego, y wszystkich wielebnych oyców klasztoru tegoż reguły ś. Bazylego wielkiego religiey greckiey, w iedności z kościołem rzymskim będących, prożba, abyśmy władzą y powagą maiestatu naszego, przywiley sławney pamięci nayiaśnieyszego antecessora naszego króla imci Michała przerzeczonemu monasterowi Supraslskiemu na wstęp do rzeczek leśnictwa Sokolskiego, tudzież na pewne łąki z wstępem do puszczy dany, niniеyszym przywileiem naszym approbowali; do którey instancyey panów rad naszych oraz pokorney tak wielebnego archimandryty Supraslskiego y całego konwentu prośby łaskawie skłoniwszy, ten przywiley w niniеyszą approbatę naszą wpisać roskazaliśmy, którego taki iest tenor:

Michał z Bożey łaski, król polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu o tym wiedzieć należy. Doniesiona nam iest przez panów rad y urzędników naszych przy boku naszym na ten casz będących imieniem wielebnego Gabryela Kolendy—metropolity Kiiowskiego, archimandryty Supraslskiego y wszystkich oo. klasztoru Supraslskiego, prożba, abyśmy, maiąc w respekcie religiosam onych observancyam, ex quo nieiadaiąc mięsa, wstęp do rzeczek od

ekonomiey naszey Sokolskiey, tudzież widząc necessitatem przyłączenia błót pewnych ex opposito monasteru Supraslskiego będących, które ob distantiam nulli usum oekonomii y skarbowi naszemu przez onych odeyście żadna szkoda dziać się nie może, dla wygody domowey siana y paszy pomienionym zakonnikom nadali y do monastéru Supraslskiego wiecznie przyłączyli; nakoniec wstęp do puszczy leśnictwa naszego Sokolskiego tak na opał, iako też na budynki pozwolili. Jakoż do tey prożby, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, chętnie to im iako błota, które przez urodzonego Cypryana Pawła Brzostowskiego—referendarza w. x. Lit., ekonoma naszego Sokolskiego, wydzielone będą, konferuiemy, tak wstęp do puszczy leśnictwa Sokolskiego y do rzeczek Sokolskich dla łowienia ryb pozwalamy y do klasztoru Supraslskiego przyłączamy. Ma y wolen będzie wielebny Gabryel Kolenda — metropolita Kijowski, archymandryta Supraslski y po nim następuiący sukcessorowie, także y wszyscy oycowie Bazylianie uniey ś. klasztoru Supraslskiego będący, błota kosić, trzymać, używać, wstęp do puszczy leśnictwa Sokolskiego mieć, w rzeczkach ryby łowić y iako swoią własnością bez żadney od nikogo przeszkody dysponować wiecznémi czasy; a dla approbaty tego przywileju od nas conferowanego do całey rzeczy-pospolitey na przyszły seym remittimus. Y natośmy dali ten nasz przywiley, do którego pieczęc w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, panowania naszego pierwszego roku. U tego przywileju naiaśnieyszego antecessora naszego przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. podpis temi słowy: Michał król.

Który to przywiley in omnibus eorum punctis et paragrafis we wszystkim nie naruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy y przy wolności koszenia błot, wstępu do pomienionych rzeczek y wstępu do puszczy leśnictwa Sokolskiego iako też przy spokoyney, bez żadney ni od kogo, osobliwie od ekonomów y kommissarzów naszych przeszkody in perpetuum klasztor Supraslski conferuiemy, mocą ninieyszego approbationis przywileiu naszego, do którego dla większey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego szóstego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziesiątego, panowania naszego trzynastego roku.

U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. ikmci podpis naiaśnieyszego ś. p. króla iegomości temi słowy: Augustus rex. Connotata takowe na drugiey stronie przywileju: Cancellariata celssisimi Caroli Stanislai Radziwił, ducis in Ołyka, Nieświż, Birże, Dubinki, Słuck, Kopyl et Kleck s. r. j. principis, comitis, in Mir, Szydłowiec, Kroże et Biala, supremi magni ducatus Litvaniae cancelarii, Braslaviensis, Premisliensis, Człuchovien, Camenecens., Krzyczovienie, Owrucen., Rzeczien., Ostrene., Wizinenen. capitanei. Est in aktis. Casimirus de Złotki Złotkowski — pincerna l. s. m. m. ducatus Litwaniae. Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż mianowaną osobę, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1710 г.

Изъ книги за 1709—1710 г., листъ 556.

39. Отвѣтъ короля Августа II на инструкцію дворянъ Городненскаго повѣта, данную депутатамъ.

Король Августъ II благодаритъ дворянъ Городненскаго повѣта за ихъ вѣрноподданическія чувства и обѣщаетъ вмѣстѣ съ гетманомъ в. кн. Литовскаго позаботиться объ экономическихъ имѣніяхъ, а равно и объ интересахъ донатаріушей.

Roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, miesiąca Junii dwódziestego siódmego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imć pana Hrehorego Kotowicza, starosty Grodzieńskiego będącym, stanowszy personaliter imć pan Jan Białobłocki respons królewskiey iego mości Augusta wtórego niżey wyrażony ad acta grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był przyięty y zapisany, który za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc tak się w sobie ma:

Respons iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, na instructią p-tu Grodzieńskiego urodzonemu Kazimierzowi Ogińskiemu, staroście Radoszkowskiemu, Macieiowi Grabowskiemu—metrykantowi skarbowemu koronnemu, Zygmuntowi Wallowi, posłom tegoż powiatu dany w kancellaryey wielkiey w. x. Lit. dnia trzydziestego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziesiątego.

Podoba się iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, życzliwych serc civium powiatu Grodzieńskiego, nie tylko od początku panowania swego concepta, a do tąd servata fides, ale też pilna y podobna owym oczekiwaiącym na powrót pana swego, ut cum venerit et pulsaverit confestim odzywaiąca się czuyność, którą nie inaczey, tylko obiecanemi takiey przyimuie łaskami, quos sic invenit beandos w respektach swoich deklaruiąc.

Podoba się y żarliwość tegoż powiatu za dobrami swoimi stołowemi, która od wypadłych assignacyi promovet ochronę.

Nie omieszka iego królewska mość y sam z urodzonym hetmanem w. x. Lit. agere, aby serca humanitatem legibus praescriptam od wszelkich agravacyi żołnierskich nienaruszenie były zachowane. Avulsa od tych że dobr illegitime, osobliwie stante temporum turbidine, aby tam się powróciły, zkąd są oderwane, iego królewska mość, pan nasz miłościwy, memor obowiązków praw przyłoży starania, ut redeat ad dominum, quod fuit ante suum. Instancyą za urodzonymi dożywotnikami tych że dobr, które przyimuie, taką łatwością, iako dobrocią, ku wszystkim pragnie, w tym zachować słuszności temperamentum. Aby y proventa obcięte żadney nie uczuły diminucyey, y urodzonych donataryuszów desideria, ile prawa pozwolą, non sine solutione zostały.

Conferowanie dobr tychże personis exoticis nie mieli bydź skuteczne do ich apprehensyey, ponieważ u iego królewskiey mo-

ści, aby co komu miał deferre, nie iest w pamięci, ieżeli by iednak znaydować się miało, to chyba z osobliwych y słusznych racyi, takim osobom impertitum. A wszakże taka discernentia, iako do samego króla iego mości należy, tak nec quod detrimenti adferat, zalecić indagationem non intermittet suo loco et tempore, a teraz urodzonych posłów condigno munere functos ad clementiam favores omni respektu odsyłać raczy.

U którego responsu pieczęci wielkiey w. x. Lit. subscriptia y podpis ręki tymi słowy: Na własne iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, rozkazanie: Kazimierz z Złotków Złotkowski, czesznik Siradzki ś. k. ww. x. Lit. Który to respons, za doniesieniem onego przez osobę wyż pisaną, ad akta grodu Grodzieńskiego iest przyięty y zapisany.

1714 г.

Изъ книги за 1714 г., листы 812—813.

40. Отвѣтъ короля на инструкцію дворянъ Городненскаго повѣта.

Король Августъ II-й благодаритъ дворянъ Городненскаго повѣта за ихъ вѣрноподданническія чувства, выражаетъ свои опасенія о возможности войны съ турками; надѣется, что съ этими непріятелями не трудно будетъ бороться, если только между подданными его сохранится доброе согласіе; полагаетъ, что въ виду такой опасности слѣдуетъ позаботиться о войскѣ, въ особенности Городненскому повѣту, какъ ближайшему къ непріятелямъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego, miesiąca Januaryi dwunastego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Grodzieńskim przede mną Hrehorym Józefem Kotowiczem—łowczym w. x. Lit., starostą Grodzieńskim, personaliter stanąwszy i. p. Andrey Dowiat respons ikmości, pana naszego miłościwego, Augusta wtórego na instrukcyą, od ichmć panów obywatelów powiatu Grodzieńskiego, ichmość panom Zygmuntowi Walowi—staroście Framborskiemu y Janowi Grothuzowi—podstarościemu, posłom tegoż powiatu, wydany, na rzecz w nim niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, w te słowa pisany:

Respons ikmości, pana naszego miłościwego, na instrukcyą wielmożnych urodzonych senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego, urodzonym Zygmuntowi Walowi—staroście Framborskiemu, Janowi Grothuzowi—podstarościemu, powiatu tegoż, posłom dany z kancelarii mnieyszey w. x. Lit., w Decembrze, roku Pańskiego 1713.

Wyrażone in characteribus zacnego powiatu Grodzieńskiego contestationes łaskawe u ikmości pana naszego miłościwego znayduią ucho, gdy zacny powiat Grodzieński chwalebnym staropolskiey cnoty postępuiąc torem, winne ikmości, panu naszemu miłościwemu, homagium nieodmienną poprzy-

siężoney panu wiary wyraża perseverancyą, oraz żywą synowskiey za oycowskie pieczołowania wdzięczności czyni expressyą;—ma to sobie ikmość, pan nasz miłościwy, za niemałe w trudach y wstawicznych, które pro bono publico ponosi, pracach, solatium, gdy debitam pro paterna sollicitudine in cordibus zacnego powiatu Grodzieńskiego widzi y uznaie gratitudinem;—co iako pełnym oycowskiey wdzięczności przyimuie sercem, tak tym większe z tąd bierze incitamenta, aby regem patremque gerat et consulat cunctis.

A ponieważ wisząca nad karkami naszemi Ottomańska potentia y ostatnią oyczyznie grożąca ruiną przez zapamiętałych y na zgubę matki własney zawziętych niewdzięcznych synów sfomentowana iuż nie tak consilia, iako prompta ad salvadam patriam przed się brać każe auxilia, żeby owa na nas cadat censura, dum Romae consulitur Saguntum capitur, ikmości pan nasz miłościwy, iako oyciec synów, pan poddanych, nie chcąc in hoc periculoso rzeczy-pospolitey statu congressa widzieć destitutos ope, uchyliwszy swoie y państwo swoich tantisper na stronę commoda, własne swoie wprowadził woyska nie inszą (iako male votorum twierdzi opinia) intencią, tylko aby nimi następuiące y iuż wiszące odwrócił niebezpieczeństwa, a odwróciwszy rzecz-pospolitą ad optatum pristinae felicitatis przyprowadził statum. Jakoż kto-kolwiek purissimas ikmci pana naszego miłościwego intentiones w sprawiedliwą weźmie reflecksyą, ktokolwiek im się nie zaproszonym malevolorum przypatrzy okiem, ten zaprawdę bez wątpienia przyznać musi, że nie do inszego zmierzaią celu, tylko ad publicae tranquillitatis scopum, aby rzecz-pospolitą tam od extra quam ab intra iak nayprędzey widział uspokoioną; są tego dosyć iawnym dowodem prima szczęśliwego ikmości, pana naszego miłościwego, panowania initia, gdy iak pierwszym swoim do tronu polskiego wstępem ikmość, pan nasz miłościwy, bellorum ab oriente tempestates in pacatam pożądanego pokoiu transmutavit malaciam, uśmierzył turbas impune vagantes y hardego nieprzyiaciela bez rozlania krwie sola armorum ostentatione przymusił do pokoiu.

I zapewne gdyby iednostayna y zgodna wszystkich harmonia, nierozerwana poprzysiężoney panu wiary obserwacya, szczéra synów do oyca confidencia optimas ikmości, pana naszego miłościwego, pro bono publico intentiones unanimis była wspierała consensis, nie chibnie by rzecz-pospolita sub suavi ikmości, pana naszego miłościwego, regimine in suo flore prawa y wolności, in suo vigore zastawały, które nie kto inszy, tylko malevolorum civium eius cardinibus wzruszyła impietas, co gdy zacny powiat Grodzieński w sprawiedliwą y obszernieyszą przed się weźmie reflekcią, nie wątpi ikmość, pan nasz miłościwy że oycowskie iego pro bono publico staranie filiali uzna gratitudine y wszelkie opacznie malevolorum odrzuciwszy interpretationes zechce reciproca adesse cooperatione, potrafiaiąc na to, aby auxiliarne ikmości, pana naszego miłościwego, woysko alimenta vitae, zasłużone zaś rzeczy-pospolitey rycerstwo emeritam odebrało mercedem; o co ikmość, pan nasz miłościwy, do zacnego woiewodstwa Trockiego gorąco instat commisariatowi, oraz swemu iak naydiskretnieyszą zalecił z urodzonemi posłami combinacyą.

A lubo nie wątpi ikmość, pan nasz miłościwy, że in praesenti rerum statu z uprzykrzeniem to być musi, gdy iednak zacny powiat Grodzieński opatrzną przezornością gorsze daleko ab oriente rozważy consequencye, bez wątpienia uzna, że levioribus incommodis graviora sanari mogą.

In reliquo iako wszystkich in genere, tak specialiter urodzonych posłów ikmość, pan nasz miłościwy, łaską y partykularnym respektem swoim upewniać raczy.

U tego responsu przy pieczęci podpis ręki w te słowa: Na własne ikmości, pana naszego miłościwego, rozkazanie: Michał Konstanty Rogala Niwicki — czesznik p-tu Starodubowskiego, ikmości pieczęci mnieyszey w. x. Lit. sekretarz. Który to respons za ustnym y oczewistym przez osobę w wierzchu pomienioną do akt podaniem, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1716 г.

Изъ книги за 1716 г., листъ 262.

41. Привилегія короля Августа II на землю въ Лососнѣ и Демидковѣ Осипу Кублицкому.

Король Августъ II-й въ вознагражденіе военныхъ заслугъ татарскаго ротмистра Кублицкаго даетъ ему въ потомственное владѣніе земли въ им. Лососнѣ и Демидковѣ очищенныя татарами.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego szesnastego, miesiąca Maja czternastego dnia.

Na urzędzie ikm. grodzkim Grodzieńskim przede mną Lukaszem z Jałowa Baranowiczem — strażnikiem polnym w. x. Lit., podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmoż. imci pana Hrehorego Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzień., ustanowionym stanowszy personaliter im. pan Józef Kublicki — rotmistrz ikm. przywiley naiaśnieyszego króla imci Augusta II, szczęśliwie nam pąnuiącego, po wyszłych Tatarach na place y grunta we wsiach Łosośnie y Dziemitkowie, w powiecie Grodzieńskim leżących, na rzecz w nim wyrażoną sobie służący do akt grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był przyięty y w xięgi wpisany, który de verbo ad verbum wpisuiąc tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż iakośmy za cel panowania naszego założyli, iakobyśmy bene meritos w tey oyczyznie cives y każdego stanu ludzi podług zasług condigna mogli praemiare mercede, tak maiąc przez panów y rad naszych, przy boku naszym na ten czas zostaiących, zaleconą wierność y zasługi ku nam y rzeczy-pospolitey y doznane przeciwko wszelkiemu nieprzyiacielowi cum dispendio zdrowia y fortun odwagi Józefa Kublickiego—rotmistrza naszego tatarskiego, umysliliśmy onemu dać y konferować place tatarskie dziedziczne we wsi Łosośnie, Dziemitkowe y w xięstwie Litewskim, w powiecie Grodzieńskim leżące, po wyszłych za granicę Litewską Tatarach, iakoż y ninieyszym listem przywileiem na-

szym daiemy y conferuiemy pomienionemu Józefowi Kublickiemu y Talmie Bazarewiczównie Kublickiey, małżonkom, y successorom onych wyżey wyrażone place we wsi Łosośney y Dziemitkowie ze wszelkiemi na nich będącemi budynkami, gruntami oromemi y nieoromemi, obłogami, sianożęciami, gaiami, lasami, zaroślami, łąkami, rzeczkami, ieziorami, et quocunque titulo nazwanemi przynależnościami dziedzicznym prawem; które to place wolen iest Józef Kublicki y żona iego, także successorowie ich zarabiać, domy osadzać, budować y wszelkich wynaydować sposobów, komu chcąc dziedzicznie przedać, dać y darować, kassuiąc wszelkie przywileie y prawa, lub od nas, lub antececsorów naszych przeszłym possesorom, (którzy nie kontentuiąc się protekcyą naszą y rzeczy-pospolitey do Porty Othomanskiey wyciągneli), dane y one annihiluiąc y nikogo innego praetextem iakim-kolwiek te dobra trzymaiącego, albo do nich interessuiącego się, tylko Józefa Kublickiego y żonę iego, także successorów ich za dziedzicznych własnych possessorów mieć chcemy y przy tych gruntach y wszelkich przynależytościach we wsiach Łosośney y Dziemitkowie dziedzicznym prawem zachowuiemy. Na co dwa lepszey wagi ręką naszą podpisawszy, pieczęc w. x. Lit. przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, roku tysiąc siedmset szesnastego, miesiąca Februarii dnia trzynastego, panowania naszego dziewiętnastego roku.

U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. podpis ręki naiaśnieyszego króla imci temi słowy: Augustus rex. Po drugiey zaś stronie pieczęci connotacia temi słowy: Przywiley Józefowi Kublickiemu y żonie iego y sukcessorom onych na place y grunta po wyszłych Tatarach we wsiach. Który to przywiley za doniesieniem przez osobę, wyż specyfikowaną, iest ad acta grodu Grodzieńskiego przyięty y wpisany.

1718 г.

Отдѣльная книга.

42. Подлинная подтвердительная привилегія короля Августа II городу Городнѣ, содержащая въ себѣ всѣ прежнія привилегіи и пожалованія его предшественниковъ.

Въ этой привилегіи король Августъ II-й подтверждаетъ городу Городнѣ всѣ привилегіи его предшественниковъ, и здѣсь приведенныя in extenso.

August II, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu wiedzieć należy. Iż produkowane były przed nami listy przywileie, tudziesz różne dekreta assessorskie, trybunalskie, kommissarskie, listy upominalne y reskrypty, na pargaminie y papierze, iedne po łacinie, a drugie po polsku y po rusku pisane, in emolumentum et conservationem publicam

miastu naszemu Grodnowi, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych, królów polskich, począwszy od nayiaśnieyszego króla iego mości Alexandra, aż do nayiaśnieyszego króla iegomości Jana III, praedecessora naszego, successive nadane, z których to listów y przywileiów lubo niektóre propter vetustatem et injuriam temporum pozacierane na mieyscach niektórych, iednak że żadney suspicyey nie podlegaiące uznaliśmy. Oraz, nam przez niektórych panów rad y konsyliarzów, przy boku naszym rezyduiących, suplikowano imieniem szlachetnego magistratu, iako to Jana Meystera y Michała Kolendy—burmistrzów, Jana Rozumowicza, Michała Oponowicza, Zygmunta Szulca, Jana Markiewicza y Tomasza Markiewicza—rayców, y wszystkiego pospólstwa miasta naszego Grodna, abyśmy te wszystkie listy, przywileie y reskrypty powagą naszą królewską zmocnić y approbować raczyli, z których to listów y przywileiów contenta te są, które następuią: W naypierwszym przywileiu na pargaminie, po łacinie pisanym, MCCCCXCVI, w Bersztach, uwalnia król iego mość Alexander miasto nasze Grodno od ziemskiego prawa, a nadaie mu prawo magdeburskie, excipuiąc od wszelakich praw, króreby prawu temu magdeburskiemu przeciwne bydź miały; wóytowstwo w tymże mieście funduie y trzy karczmy pozwala w mieście, od wszelkich podatków naszych one uwalniaiąc; także młyn na rzece Niemnie budować y w nim mleć zboże bez żadnego przenagabania y przeszkody od zwierzchności dworney na ich własną potrzebę pozwala; ludzi za Niemnem y Podolany, tudziesz we dworach pańskich in circumferentia y w domach szlacheckich mieszkaiących pod iurysdykcyą magdeburską we wszystkich punctach y artykułach podaie; od podwód także to miasto uwalnia, za oddaniem czynszu na każdy rok kop Litewskich pięćdziesiąt, iednak że od podwód na potrzebę ziemską nie uwalnia; od tłok także wszelakich to miasto uwalnia, ale podwód na potrzebę ziemską iednak dawać nie każe, aż potrzebuiący będzie miał list sygnetem królewskim zapieczętowany; Podolany uwalnia od dróg z listami y rzeczy wożenia na ziemską potrzebę, które przed tym bywały, ale pod czaz bytności naszey nie uwalnia; iarmarków trzy tygodniowych w rynku odprawiać pozwala: 1) na dzień Znalezienia ś. krzyża, 2) na ś. Małgorzatę, a 3) na święto ś. Jędrzeia, oprócz których iarmarków żaden z obcych ludzi bez woli starszych miasta Grodna nie powinien przedawać, oprócz Wilnian y Troczan; ważnicę y woskoboynią budować pozwala y brać od tego pożytki; puste mieysca żydowskie starszym do osadzania w moc podaie y za rzeką Niemnem na czynsze budować; tegoż Grodna mieszczanom ku Kownu przez Niemen y na rzece Necie ku Prusom od płacenia myta uwalnia. Także tym obywatelom pozwala części łąki od miasta aż po szubienicę z iedney, a z drugiey strony od placu gumna naszego do Niemna dla wolney paszy bydła; łaznie wystawić pozwala dla spólnego pożytku z wóytem; postrzygalnią także zbudować pozwala y na ratuszu mieć beczkę do mierzenia zboża y miodową miednicę. W tym że przywileiu wyzwala wszystkich obywatelów Grodzieńskich od sądów wszelkich jurysdykcyi y potencyi woiewodów, kasztelanów, sędziów y wszystkich in genere urzędników w. x. Lit., ale we wszystkich sprawach u wóyta według prawa magdeburskiego sądzić się powinni. W drugim przywileiu toż samo in omnibus punctis, clavsulis et articulis król imci Zygmunt I anno MDVI, w Grodnie dany aprobuie. Także y król iegomość Stefan anno MDLXXVI confirmat, y

król iegomość Zygmunt III w Grodnie anno MDLXXXIX. Itidem przywiley drugi od króla iego mości Alexandra, anno MDII, w Nowogródku, po rusku, dany temuż miastu Grodnowi, sonat, że ten że król iego mość wsi, niwy, ziemie y sianożęci z powiatowych Grodzieńskich od mieszczan za dzierżawy kniazia Alexandra Jurewicza, kasztelana Wileńskiego wiecznym prawem tymże mieszczanom z wolną onych dyspozycyą oddaie. Ten że król iego mość w Wilnie, anno MDVI, przywileiem pozwala miastu Grodnowi puszczy, począwszy od Micucinego pola mimo Kapliciszcze, Oską drogą ku Prutom, a od Prutów do Pondowa pola, ku Dołhemu borku y ku Wierciliszkom po Wysoką górę. Aprobuie także król iego mość Zygmont I przywileiem swoim, w Grodnie, anno MDVI danym, ten przywiley króla iego mości Alexandra na pokupione od szlachty niwy, ziemie y wsi y zażywanie puszczy Grodzieńskiey według opisanych granic. Ten że król iego mość approbuie także dekret w Wilnie, anno MDXVI, ferowany, w którym za skargą mieszczan Grodzieńskich na starostę o zabranianie puszczy pomienioney y o branie myta na rzece Necie do Prus idąc, aby się do tych puszczy nie interesował y myta tego od nich brać nie ważył się, według tegosz przywileiu króla iego mości Alexandra. Ten że król iego mość Zygmunt I dał przywiley miastu temu w Wilnie, anno MDXI, w którym, za proźbą królowey iey mości Bony, według przywileiu króla iego mości Alexandra, zakazuie starostom, podstarościm y wszystkim officialistom, także y celnikom w Grodnie, Mereczu, Puniach, Dorszuniszkach, Rumszyszkach y w Neci, aby od mieszczan Grodzieńskich na rzece Niemnie y Necie, do Kowna y Prus płynących, cła od towarów nie wyciągali, ani ich turbowali, pod surowymi winami. Ten że król iego mość wzwyż pomienionego roku w Wilnie, danym, zakazuie staroście Grodzieńskiemu, aby wszystkich in genere rzemieślników, w Grodnie mieszkaiących, na swoię potrzebę nie zabierał. Uwalnia także wszystkich mieszczanów od służby z włok y ziem, za króla iego mości Alexandra od szlachty pokupionych y podatków od nich brać nie każe. Zakazuie także staroście temu posyłać sług na mieszczany y przed się ich pozywać, owszem nakazuie temuż staroście, aby się z mieszczanami we wszystkim według prawa magdeburskiego zachował. Ten że król iego mość w przywileiu w Pobijamcach, w tymże pomienionym roku danym, zakazuie staroście aby przed sąd swóy mieszczan y rzemieślników Grodzieńskich nie pozywał, przesądów brać, sądów mieyskich przesądzać, mieszczan bić, sromocić, więzić, myta na Necie wybierać, karczem miodowych y piwnych pomierzać, winy za to brać, za króla imci Alexandra ziem kupionych odbierać, tudziesz żeby starostowie Grodzieńscy z sług swoich sprawiedliwość, gdy dadzą mieszczanom, czynili y wszelkich wiolencyi onym czynić zakazowali. Przed któremi to starostami kopie tylko przywileiów, a nie same przywileie, miastu Grodnowi nadane, prezentowane bydź maią. Tam że według tego króla iegomości przywileiu, w Wilnie, anno MDXLI, nadanego, iako kop Litewskich pięćdziesąt do skarbu naszego na Gromnicę każdego roku oddadzą, gorzałką, miastu temu inkorporowaną bydź ma, którey aby się żaden z poddanych pańskich, xiążęcych, szlacheckich y duchownych, tak w mieście, iako y na przedmieściach, bez woli radnych miasta tego palić y szynkować pod zabronieniem gorzałki nie ważył. Przywiley także króla iego mości Zygmunta w Grodnie anno MDLXXXIX dany, pomieniony przywiley approbuie, ratione tey gorzałki, z tą melioracyą, żeby y

poborcy do tego nie należeli za oddaniem rocznym do skarbu naszego kop Litewskich pięćdziesąt, gdzie kassuie wszystkie listy, któreby in contrarium z kancellaryi naszey wydane bydź miały, samemu tylko ratuszu szynkowanie gorzałki pozwalaiąc. W przywileiu, także anno MDXXVI, w Grodnie danym, zakazuie król iego mość Zygmunt staroście Grodzieńskiemu y sługom iego pokazowania mieszczanom y żydom Grodzieńskim danin naszych konferowanych na puszczę y ziemie, także krzywd czynić, y włóczebnego poniewolnego urzędnicy brać, ani grabieży y bicia, ale ich we wszystkim według przywileiów magdeburgu zachować. Królowa także ieymość Bona dała miastu temu w Wilnie, anno MDXL przywiley, którym iarmarki od płacenia cła każdego podatku obcych ludzi, approbuiąc przywiley króla iego mości Alexandra, uwalnia pod czas tych iarmarków, a ktoby się po iarmarku pozostał y przedawał, powinen od kopy po groszu płacić. Nakazuie także, aby wszyscy w tym mieście domy maiący równe ciężary z mieszczanami ponosili, a ktoby nie chciał, żeby po roku domostwo przedał. Rzemieślnicy, w szlachetskich y duchownych domach mieszkaiący, którzy by miastu nie podlegali, aby się za Niemen na mieysce zamkowe przenieśli, a którzy by się nie przenieśli, powinni wszystkie ciężary do miasta odbywać; także y żydzi, w Grodnie mieszkaiący, do tychże ciężarów mieyskich należeć maią. Według teyże królowey iey mci przywileiów, w Wilnie, anno MDXLI, danych, przy porządkach mieyskich, pod czas odmieniania burmistrzów starszi przed nowymi przy wóycie, radzie, ławnikach y ośmiu z pospólstwa rachunek z dochodów mieyskich czynić powinni, a co przy nich zostanie oddawać maią. Pieczęć mieyska przy burmitsrzu Litewskim powinna bydź w skrzyni na ratuszu chowana za trzema kluczami, to iest: wóyta, burmistrza litewskiego y burmistrza ruskiego. Także y księgi spraw mieyskich. Testamenta też aby pokątne nie bywały, ale przy wóycie y ławnikach do xiąg podawane, a rzeczy po zmarłym aby wóyt z raycami rozporządzał. Jurydyka wóytowska z radziecką niema się mieszać. Radca przysięgać powinen y żaden na urzędy mieyskie obierany bydź nie powinien, tylko w mieście osiadły y mieszkaiący. A kto chce być mieszczaninem y prawa magdeburskiego zażywać, lubo ma rolę y folwarki na wsi, żeby się z tym wszystkim w mieście budował, pod utraceniem prawa y prerogatyw mieyskich. Xiążęta y szlachta, w mieście Grodnie domy, role y placy maiący, lubo by sami przywileiami nayiaśnieyszych wielkich xiążąt Litewskich libertowani byli, mieszkaiący iednak w nich, iurysdyce mieyskiey podlegać powinni, podatki płacić maią y wszelkie onera zarówno z drugiemi płacić, które seymem uchwalone będą. Zabiegaiąc także aby in futurum żaden z szlachty y duchowieństwa domów y placów nie kupował w Grodnie, ani ich żaden z mieszczan nie przedawał, pod utratą kupna y przedaży, za nieważne wszystkie takie zapisy mieć chcemy. Co król imść Zygmunt August anno MDXLIII, w Krakowie przywileiem danym, aprobuiąc szlachtę w tem mieście, domy y place maiącą, ciężary mieyskie podaie pisanym listem do starosty Grodzieńskiego, aby z takowey szlachty exekucyą czynił, którzy maią domy y place w mieście, jurysdykcyi mieyskiey podlegać nie chcą y czynszu do skarbu naszego oddawać. Ten że król iego mość przy konfirmacyiey przywileiów oyca y stryia swoiego uwalnia mieszczan Grodzieńskich tak od tłok, iako y za tłoki płacenia, tudziesz y od płacenia prętowego z ogrodów, przy domach w Grodnie będących. Ten że król iego mość, anno MDLXII, w Wilnie da-

nym, przywileiem według nowego pomiarkowania w starostwie Grodzieńskim y zamierzenia pomierczego daie półtrzeciey włoki sianożęci pod Grodnem, wyżey Horodnicy, między polami paszny, maią płacić z włoki po groszy czterdziestu. Także król imć Stefan przywileiem, w Toruniu, anno MDLXXVI danym, według przywileiu króla iego mości Zygmunta I y kapturowego, uwalnia Grodno od płacenia z słodoweń y browarów, zakazuiąc, aby tego od nich nie wyciągali podskarbiowie ziemscy w. x. Lit. Ten że król iego mość anno MDLXXIX pozwala młyn na Niemnie budować mieszczanom, z wolnym mlewem zbóż wszelakich, bez przeszkody horodniczych. Ten że król iego mość dozwala mieć karczmę wolną z napoiem piwnym, miodowym y gorzałczanym, bez płacenia do skarbu naszego. Król iego mość także Zygmunt III w Krakowie anno MDLXXXVIII uwalnia tak mieszczan, iako y żydów Grodzieńskich, od dawania miarek w młynach naszych za daniem pieniędzy od beczki wszelkiego zboża y słodów, dozwolaiąc mlewa w cudzych młynach, gdy nasze wakować będą. Żydzi Grodzieńscy zbożem wszelakim kupczyć y wodą onych spuszczać nie powinni, ani soli, śledzi y towarów nad drobne kramne rzeczy, o czym iest na nich dekret tegosz króla imci anni MDCXI, w Warszawie, żeby żydzi zboża wszelkiego Niemnem nie spuszczali, ani lądem prowadzili, ale go u mieszczan Grodzieńskich, tak że sól y śledzie kupowali, y onych ani sami, ani przez kogo inszego nie prowadzili, pod utraceniem towaru. Ten że król imci anno MDCXXVIII dla wybudowania rynku y ulic w Grodnie, pozwala myto brukowe od wozu, iakim kolwiek towarem ładowanego, po dwa szelągi, wyiąwszy stan duchowny y szlachecki y podwód. Targowe rynkowe temuż miastu należy, do którego celnicy interessować się nie maią. Ten że król imć anno MDCXXVII, maiąc politowanie nad ruiną miasta tego, uwalnia go od wszelkiey żołnierskiey leży, przechodów y stanowisk, z zakazaniem hetmańskim w. x. Lit. król iego mość Zygmunt III anno MDXC daie sianożęci z puszczy Jezierskiey. Król iego mość Władysław IV anno MDCXXXIII postanowił, aby starostowie Grodzieńscy, na zawsze będący, mieszczan Grodzieńskich czeladzią swoią y piechotą nie narzucali, ani do karmienia ich przymuszali; w Prutczach puszczy według dawnych przywileiów aby wolne barci mieli. Domy zaś, włoki y place, które szlachta trzyma, poniewasz do iurysdyki miasta tego należą, aby podatki, na seymie uchwalone, do miasta tego, a czynsze do skarbu naszego oddawali. O dobra także, pod iuryzdykcyą mieyską będące, aby się żaden szlachcic zapisu tak na wiecznosć, iako y na zastawę w ziemstwie, w grodzie y w trybunale czynić nie ważył, sub nullitate zapisu, ale w sądzie mieyskim Grodzieńskim. A że żydzi w tym mieście zagęścili się y siła przeszkody we wszystkim chrześcianom czynią, dla tego nie maią więcey domów skupować, ani się szerzyć; także heretycy y schyzmatycy aby na urzędach mieyskich nie bywali, cavetur. Król iego mość Jan III przywileie wszystkie anno MDCLXXIX w Grodnie nayiaśnieyszych praedecessorów swoich approbuiąc, to pro rato utwierdził, aby ciężary wszelkie seymem uchwalone, ze wszystkich domów, placów y gruntów do miasta Grodna należących, szlachta wypłacali, non obstantibus quibusvis privilegiis ad sinistram informationem ex cancellariis nostris emanatis, sub paena confiscationis bonorum ex relatione magistratus Grodnensis. Puszcza, Prutec nazwana, na restauracyą domów y potrzebę domową pozwolona; także sianożęci Prutec w swoich ograniczeniach należeć maią do mieszczan, bez

żadney praepedycyey starostów y ekonomów naszych: aby z puszcz Striewskiey, Berzstanskiey y Liszczyckiey, wodą y lądem wyprowadzać drzewo bez żadney praepedycyey dla budynków mogli. Kommissya urodzonych Morztyna y Ossowskiego względem posłuszeństwa miastu y podatek od cechu rzeźniczego należący do magistratu quotannis iść powinien; także foralia, od sian, drew y inszych rzeczy na ochędożenie rynku totaliter należy. Kupcy na iarmark y pod czas seymów, kommissyi y trybunałów skarbowych z kądkolwiek przyieżdzaiący, bud sobie, chyba za konsensem magistratu, budować nie maią, a którzy by się zostawać chcieli iakąkolwiek protekcyą, zakładamy na nich paenam confiscationis y forum o to w sądach assessorskich naznaczamy ex delatione magistratus ejusdem. Od wszystkich także przekupniów, tak chrześcian, iako y żydów, iuxta laudum grodu tuteyszego od każdego wozu y mieysca po groszy trzy na tydzień należeć powinno, ale ten prowent na ochędożenie rynku obracać się ma. Kupcy Królewieccy, Kowieńscy, Ruscy, y z inszych miast dla skupowania zboż, do miastu przyieżdzaiący, z żydami Grodzieńskiemi o to kontraktować nie maią, ani tymże żydom śledzi, soli y innych towarów kupcy przedawać nie powinni, bez wiadomości magistratu Grodzieńskiego, sub paena mille florenorum polonicalium, których w tym żadną jurysdykcyą y potencyą pańską bronić nie maią, owszem pomocą bydź mieszczanom Grodzieńskim powinna. Według wolności, ieszcze ante unionem nadanych, od płacenia myta starego to miasto in perpetuum wolne. Także od płacenia kop Litewskich pięćdziesiąt, które do skarbu naszego quotannis kommissarze wydawać byli postanowili, gdyż chcąc to miasto aequiparari inszym głównieyszym miastom w. x. Litewskiego, od tego obywatelów iego od tego wiecznemi czasy uwalniamy; według także przywileiów nayiaśnieyszych autecessorów naszych czynsz gorzałczany alias kapszczyznę na restawracyą ratusza kondonuiemy y po urodzonych administratorach oekonomiey naszey Grodzieńskiey mieć chcemy, aby tak pomienionych pieniędzy, iako y gorzałczanego od tego miasta nie wybierali. A że różni ludzie, na targi y iarmarki do tego miasta przyieżdzaiący, przez poborców powiatowych y onych sukkollektorów w wybieraniu naczynia różnego, drzew, siana, dranic, kadzi y inszych rzeczy, ad victualia należących, wielkie ponoszą depaktacye, przez co y targi ustawać muszą, tedy to wszystko tym przywileiem naszym kassuiemy. Refragarii tey woli naszey ex delatione magistratus ad instantiam, instigatoris w sądach assessorskich, odpowiadać maią. Żydki że czynią wielkie impedimenta miastu przeciwko dawanym przywileiom tak w handlach, iako y rozszerzaniu się na placach mieyskich; tedy w tym dekreta między miastem a żydami in toto zachowuiemy; przeciwko którym dekretom, ieżeli by iakie reskrypty wyszły, wszystkie kassuiemy y za nieważne mieć chcemy, zakładaiąc hoc in passu na żydów winy tysiąc złotych polskich, z których iedna część fisco nostro, a druga na reperacyą miasta obracać się ma. Artykułów cechowych formować nie powinny cechy wszystkie bez konsensu magistratu sub paena sessionis publicae. Też cechy, ieżeli by cechmistrzów bez wyzwolonych listów y urodzaynych obierali, winę według uznania magistratu płacić powinni. Tych że mieszczan naszych Grodzieńskich od sądów marszałkowskich pod czas rezydencyey naszey excepuiemy, y to po wielmożnych marszałkach w. x. Lit. mieć chcemy, aby sędziowie ich od mieszczan Grodzieńskich żadnych exakcyi seymowego wynalazku nie pretendowali, ani

wybierali. My tedy August II, król polski, do pomienioney supliki za tym miastem naszym Grodnem przez pp. rad y urzędników naszych imieniem wyżey specyfikowanych szlachetnych burmistrzów y rayców, do nas wniesioney, miłościwie się nakłoniwszy, nie tylko dawne prawa, przywileie, reskripty y dekreta od nayiaśnieyszych antecessorów naszych temu miastu nadane, we wszystkich punktach, kondycyach, artykułach y ligamentach, iako by w tym przywileiu naszym de verbo ad verbum wpisane były, approbuiemy y za ważne mieć chcemy; ale też, uważaiąc że maturescente aetate moderno saeculo tak juvenescunt vitia, że nie tylko przywileiów od nayiaśnieyszych antecessorów naszych, temu miastu Grodnowi nadanych, różne subiecta nie obserwuią, ale y owszem na ostatnią zgubę y dezolacyę tegosz miasta, przez co podatki rzeczy-pospolitey upadaią et per consequens zginąć by musiały, we wszystkim sprzeciwaiąc co daley, tym barziey przez nowe wynalazki ad oppresionem et ultimam desolationem populi w tym mieście degentis, tak urodzony starosta nasz teraznieyszy Grodzieński, przez różne oppressye, iako y administratorowie oekonomiey naszey tuteyszey przez aggrawacye nad słuszność y prawa sobie pozwalaiąc, onych opprymuią. A nade wszystko szlachta y duchowieństwo przez nienależyte y prawem zakazane iurysdykcye swoie tosz miasto ruinuią. Co żeby się nad wolą nayiaśnieyszych antecessorów naszych, y naszą teraznieyszą nie działo, in futurum mieć chcemy, aby wszystkie tak szlacheckie, iako y duchowne iurysdykcye, które nie są lege publica libertowane, ad omnia onera, które seymem uchwalone będą, z tych domów, gruntów y placów należyty podatek za równo z inszymi oddawali do miasta y od stawania ex officio tak pod czas seymów, iako y inszych ziazdów publicznych non excipiuntur. Te zaś grunta mieyskie, które per potentiam et indebitam usurpationem pozabierali niektórzy szlachta, aby znowu in possessionem miastu temu przywrócone były serio injungimus, in renitentes forum w sądach naszych asessorskich cum rigore indelatae usurpationis naznaczaiąc. A że in antecessum różni urzędnicy y szlachta przywileie sobie na wóytowstwo Grodzieńskie wyprawowali y teraznieyszy urodzony starosta nasz impracticato exemplo supra compatibilitatem z starostwem wyprawił na osobę swoią, tedy ten przywiley iego, nad prawo otrzymany, praesentibus kassuiemy, mieć chcąc y przykazuiąc, aby in posterum żaden się tego nie ważył; ale według prawa magdeburskiego ad instar miasta naszego Wilna y inszych miast w. x. Lit., prawem się magdeburskim rządzących, od tego czasu na ten urząd wóytowski sadzić się nie ważył, tylko ten, którego to miasto lubo z szlachty, kogo się będzie podobało, lubo też e medio suo obrawszy, byle człowieka godnego y prawo magdeburskie rozumieiącego, nam prezentować dla przywileiu będą. A że urodzony starosta nasz teraznieyszy Grodzieński nieznośne czyni gravamina miastu, temu nasyłaiąc tak towarzystwo z pod swoich chorągwi, iako y różnych ludzi dla wybierania na siebie nienależytych extorsyi, których ubodzy ludzie z ostatnią swoią ruiną przez niemały czas sustentować muszą, tak z końmi iako y ich czeladzią, żeby tego in futurum nie było przykazuiemy; a o poczynione przez wszystkie czasy szkody, krzywdy, bicia, więzienia, sromocenia y insze grawamina w sądach naszych assessorskich rozprawić się z nim pozwolamy. Tłok zaś żadnych, żniwa, kośby, wożenia drzewa zkąd kolwiek, y innych quocunque titulo et vocabulo nazywaiących się ciężarów y extorsyi, do któ-

rych przez te wszystkie czasy te miasto pomieniony urodzony starosta pociągał y gwałtem przymuszał, wiecznemi czasy zabraniamy, mieć chcąc y przykazuiąc, aby iako teraznieyszy, tako y na potym będący starostowie nasi Grodzieńscy, we wszytkim się według praw y przywileiów nayiaśnieyszych antecessorów naszych, y teraz onym od nas miłościwie nadanych, spokoynie się zachowali perpetuo et in aevum. Od hyberny simplequarty, konsistencyi żołnierskich, noclegów, popasów, brania podwód, y inszych iakimkolwiek sposobem nazywaiących się exakcyi y extorsyi żołnierskich według deklaracyey naszey, anno MDCCXII, w Wilnie daney, z zakazaniem wielmożnych hetmanów w. x. Lit. y według przywileiu nayiaśnieyszego króla iego mości Żygmunta III, anno MDCXXVII, w Krakowie danego, tosz miasto nasze Grodno in perpetuum uwolniamy. Do repartycyey urodzonych administratorów ackonomiey naszey Grodzieńskiey to miasto cum inquilinis civitatensibus za oddaniem czynsza, do skarbu naszego należącego, podlegać nie powinno. Targowe od wszelkich rzeczy na przedaż, z kądkolwiek przywiezionych do miasta, należeć ma y obracać się na reperacyą bruków mieyskich y chędożenie rynku. Do którego targowego starosta nasz Grodzieński, podstarości, namiestnik, regent y inni officialistowie, według dawnych przywileiów, interessować się nie powinni, gdy się to in mundiciem miasta ma obracać. Cum renitentibus forum competens naznacza się cum rigore paenarum. Arenda promów na Niemnie według przywileiów nayiaśnieyszych antecessorów naszych do miasta Grodna ma należeć, z którey intraty burmistrze każdego roku przed urodzonymi administratorami naszymi, według dekretów commisssarskich anno MDCCLXX, przy roczney expiracyey rachunek czynić powinni wnosząc każdego roku do skarbu naszego siedmset pięćdziesiąt y ośm złotych polskich. A ieżeli by co nad to zostało ma się obracać na reperacyą ratusza y ozdobę miasta, ale żydzi do tey arendy implikować się nie maią; a ieżeli by się który chciał implikować o to forum w grodzie tuteyszym cum extorsione paenae pięciuset grzywien naznaczamy. Jeżeli by zaś pomienioney summy z tey arendy burmistrzowie Grodzieńscy do skarbu naszego wnieść nie mogli należycie, tedy prawie juramento nic powinni ich w tym aggrawować urodzeni administratorowie nasi. Miary wszystkie, korce, beczki, ćwiertki, miednice, garce y cena wszystkich zbóż y trunków przy ordynacyey magistratu zostawać ma, od czego intrata na bruki y reperacyą ratusza obracać się powinna. Do którey intraty wóytowie interesować się nie powinni. Od dawania także czynszów, do skarbu naszego należących, y od kapszczyzny od trunków na lat dziesięć to miasto uwalniamy, tak według przywileiów nayiaśnieyszych antecessorów naszych, iako też ratione pod czas bytności naszey per hostilitatem Sueticam funditus zdezolowania. Co na reperacyą ratusza y ozdobę miastu iść powinno. A że post hanc hostilitatem Sveticam, kiedy ubodzy ludzie, wniwecz zdezolowani będąc, place y domy swoie iedni poporzucali, a drudzy ob inopiam za lada co pozbywali tak szlachcie, iako y duchowieństwu, na których sobie tak szlachta, iako y duchowieństwo iuryzdykcye swoie poczyniwszy, wielką miastu temu czynią w podatkowaniu depactacyą, gdyż miasto z tey racyey w taką poszło dezolacyą, że z tak wielkiey quondam mieszczan osady, teraz dla iurysdykcyi szlacheckich y duchownych ledwie się kilku mieszczan osiadłych znaleść ad sustinenda omnia onera znaleźć może: za czym za-

biegaiąc talibus inconvenientiis mieć chcemy, aby wszystkie takowe iuryzdykcye y dwory, które nie są ab antiquo libertowane, podatki z tych domów y placów według dawnych zwyczaiów do miasta oddawali, y do stawienia posłów pod czas seymów y kommissyi ex officio też domy należały; a osobliwie te, które żydzi arendownym sposobem trzymaią, uwolnione bydź od stawania ex officio nie mogą. Ponieważ wszystkie magistratus, propter administrandam et conservandam justitiam y inszych interesów, wolnego mieysca potrzebuią, zaczym cały magistrat szlachetny rayców z burmistrzami od stawania ex officio wszelkiey kondycyey y naszych nadwornych ludzi pod czas seymów y każdey rezydencyey naszey, także ziazdów wszelakich y commissyi wolnymi in perpetuum czynimy. Chcąc też depressam miasta tego in melius erigere christianitatem, cokolwiek żydzi placów y kramów do miasta należących, po przywileiu króla igo mości Władysława IV, ab anno MDCXXXIII niesłusznym prawem, według wykrętów swoich zwyczaynych y omówienia żydowskiego potrzymowali, mieszczan te wszystkie kupna y zapisy, iako in ruinam chrześcian y miasta desolationem poczynione, totaliter kassuiemy y wszystkie te place y kramy do zupełney iuryzdykcyey mieyskiey incorporuiemy y przywracamy et pro lege in cassanda in perpetuum mieć chcemy. Wszystkie takie umowy y kontrakty żydowskie z burmistrzami Grodzieńskiemi, extra mentem publicam całego miasta kiedy kolwiek postawione, które prawu pospolitemu y przywileiom antecessorów naszych derogant, totaliter abrogamus et in futurum cavemus, aby burmistrzowie Grodzieńscy żadnych z żydami pospólstwu szkodzących kontraktów, bez konsensu mieyskiego, sub confiscatione bonorum et privatione officiorum suorum, nie czynili: y żydzi od tego czasu domów y placów skupować, ani pieniędzy na zastaw na nie dawać, ani arendować, sub nullitate contractus nie ważyli się. Także, aby ciż żydzi Grodzieńscy chrześciańskich ludzi utriusque sexus contra praescriptiones legum na usługę swoią nie trzymali, pod winą sta grzywien, z których połowa fisco nostro, a połowa na reperacyą ratusza należeć ma, czego urodzeni administratorowie nasi Grodzieńscy cum adminiculo grodu tuteyszego y magistratu pro conscientia przestrzegać powinni, bez naymnieyszey czyiey kolwiek przeszkody. Ciż żydzi według praw y konstytucyi żywności pokątnie pod winami aby nie kupowali y dla kupowania onych za miasto nie wychodzili, pod winami y utraceniem tego, coby kupili takim sposobem, ale aż po godzinie dziewiątey przed południem, iak sobie pokupią chrześcianie. Gdzie kolwiek się także znaydować będą u żydów miary, beczki, ćwierci, ośminy do mierzenia zboża, także miednice, garncy y kwarty falszywe do szynkowania trunków, zlecamy y przykazuiemy magistratowi tuteyszemu, aby tego doglądali; a w którego by się żyda to pokazało, powinien trunki tracić wszystkie, y podpadać winy kop Litewskich pięćdziesiąt. O co forum w grodzie tuteyszym naznaczamy. To tedy do wiadomości każdemu, komu wiedzieć należy, osobliwie iednak urodzonym starostom y administratorom oekonomiey naszey Grodzieńskiey y teraz y na potym będącym mieć chcemy y przykazuiemy, aby się we wszystkim z miastem naszym Grodnem według dawnych przywileiów nayiaśnieyszych antecessorów naszych y teraznieyszego przywileiu naszego wcale y nienaruszenie zachowali y obywatelów onego do żadnych ciężarów nad opisanie prawem nie pociągali, ani w naymnieyszym punkcie nad tę wolą naszę nie aggrawowali dla łaski naszey. Na

co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęc w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, podczas wolnego seymu, dnia XXVI miesiąca Nowembra, roku Pańskiego MDCCXVIII, panowania naszego XX roku. Augustus rex.

Confirmacya praw y przywileiów miasta Grodna.

1724 г.

Изъ книги за 1723—1724 г., листъ 1133.

43. Рескриптъ короля Августа II, которымъ онъ назначаетъ двѣ избы и погребъ въ своемъ замкѣ въ Городнѣ подъ архивъ для храненія въ немъ актовыхъ книгъ Городненскаго гродскаго суда.

Roku tysiąc siedmsetnego dwódziestego czwartego, mca Nowembra trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodskim powiatu Grodzieńskiego, przede mną Zygmuntem Boufałem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od i. o. xiążęcia imci Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—kasztelana Wileńskiego personaliter imci pan Franciszek Wysocki—pokoiowy w. imci pana Boufała—pisarza grodzkiego Grodzieńskiego reskrypt naiaśnieyszego króla imci Augusta wtórego na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którego tenor talis:

August wtóry z Bożey łaski król polski, etc. Wielmożnemu Michałowi xiążęciu Czartoryskiemu—kasztelanowi Wileńskiemu, staroście naszemu Grodzieńskiemu, uprzeymie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Wielmożny uprzeymie nam miły! Ponieważ xięgi, protokoły y akta wszelkie grodu tamecznego Grodzieńskiego, fortun szlacheckich depositoria bezpiecznego nie maiąc złożenia (iako mamy informacyą), po prywatnych tylko delitescunt domach, non sine periculo zguby przez ogień, uprzeymości waszey chętnie naznaczamy pro archivo izby dwie górne nad bramą y sklep przy nich w zamku naszym Grodzieńskim, zabiegaiąc, aby in futurum publica acta in securiori mogli być deponowane loco, które izby dwie y sklep burgrabia nasz tameczny exdywidować uprzeymości waszey lub subdelegatowi iego vigore ninieyszego reskryptu naszego powinien będzie. Dan w Warszawie, dnia siódmego Października, roku Pańskiego tysiąc siedmset dwudziestego czwartego, panowania naszego dwudziestego ósmego roku. U tego reskryptu przy pieczęci mnieyszey w. x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci takowy: August rex. Który to reskrypt, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę ad akta, iest do xiąg grodu Grodzieńskiego wpisany.

1744 г.

Отдѣльная книга.

44. Привилегія короля Августа III городу Городнѣ, подтверждающая всѣ прежнія привилегіи и рескрипты.

Привилегія эта заключаетъ въ себѣ буквальное повтореніе привилегіи Августа II, поэтому здѣсь текстъ ея опущенъ для избѣжанія повтореній.

August III, z Bożey łaski król polski, etc.

Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tém wiedzieć należy, iż pokładane były przed nami listy, przywileia, tudziesz różne dekreta assessorskie, trybunalskie, kommissarskie, listy upominalne y papierze, iedne po łacinie, a drugie po polsku y rusku pisane, in emolumentum et conserwationem publicam miastu naszemu Grodnowi, ad nayiaśnieyszych antecessorów naszych, królów polskich, począwszy od nayiaśnieyszego króla imci Alexandra, aż do nayiaśnieyszego króla imci Augusta II, praedecessora świętey pamięci oyca naszego, successive nadane:

(и пр. см. предшествующую привилегію, № 42, стр. 125).

My tedy August III, król polski, do pomienioney supliki za tym miastem naszym Grodnem przez panów rad y urzędników naszych imieniem szlachetnego magistratu Grodzieńskiego, burmistrzów, radzców, do nas wniesioney, miłościwie się nakłoniwszy, wszystkie dawne prawa, przywileie, reskrypty, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych temu miastu nadane y dekreta ferowane, we wszystkich punktach, kondycyach, artykułach y ligamentach, iako by w tym przywileiu de verbo ad verbum wpisane były, approbuiemy, y za ważne mieć chcemy, oraz handel wszelki mieszczanom naszym Grodzieńskim eo modo, iako mieszczanie nasi Wileńscy w przywileiach, ad antecessorów naszych sobie nadanych, maią po wszystkich miastach, w xięstwie naszym Litewskim będących, bez żadney ni od kogo prepedycyi, extorsyi y żadnego grawamina pozwalamy mieć chcemy. A poniewasz czyniąc in praeiudicium przywileiów nayiaśnieyszych antecessorów naszych w punktach w nich wyrażonych mieszkaiące po pałacach, dworach, iako też po różnych iuryzdykach tak chrześcianie, iako y żydzi, munditiem miasta nigdy nie obserwowali, owszem proprio sumptu przez tenże magistrat nasz Grodzieński bruki częstokroć poprawowane et noviter erigowane stercoribus zarzucali y przątnąć nigdy nie chceli, za czym ab hinc postanawiąc urodzonym starostom y wóytom naszym Grodzieńskim, ażeby tak chrześcianie, iako y żydki bruki przed domami swemi corocznie chędożyli, przeciwnych zaś takowych za doniesieniem magistratu naszego Grodzieńskiego, rigorosissime sądzili w animadwercyą podaiemy y pilno zalecamy. I to postanawiamy dla ostróżności miasta, ażeby tak chrześcia-

nie po placach, dworach, juryzdykach, iako y żydzi w mieście naszym Grodnie mieszkaiące, podczas wielkich upałów dla ognia, strzeż Boże, continuo kruki dla rozrywania budynków y wody dla zalewania ogniów zawsze in paratis dla siebie mieli, mieć chcemy y przykazuiemy, wodowoznicy na potrzebę miasta naszego Grodna za pokazaniem się gdziekolwiek w tym mieście naszym ognia pogotowiu być powinni, będąc każdego czasu na te mieysce z wodą sub paena centum marcarum. A że z miasta naszego Grodna ciż wodowoznicy, tudziesz słodownicy, piwowarowie y naiemnicy różni usum et fructum maią, do kassy tegoż miasta żadnego dotąd nie czynili prowentu, przeto ażeby odtąd z zarobków swoich, w mieście naszym Grodnie maiących, nie zasłaniaiąc się żadnemi protekcyami, duchownemi y świeckiemi, po tynfów dwa z osoby swey każdy seorsive płacił naznaczamy. Żydóm zaś w mieście naszym Grodnie, tak po juryzdykach, iako y domach własnych przy ulicach publicznych mieszkaiącym, ażeby wszyscy przed domami y mieszkaniami swemi bruki nowe dawali, stare corocznie reperowali y one chędożyli, itidem sub pena centum marcarum serio injungimus. A inquiliny do tegoż miasta naszego należące, którzy czasu potrzeby gdy dla wygody naszey do brukowania w tymże mieście naszym rynku y ulice kamienie wozić będą, od subjeccyey promowego każdego czasu wożenia wolnym być maią. To tedy do wiadomość każdemu, komu wiedzieć należy, osobliwie iednak urodzonym starostom y administratorom oekonomiey naszey Grodzieńskiey, teraz y na potym będącym, podawszy mieć chcemy y przykazuiemy, aby się we wszystkim z miastem naszym Grodnem, według dawnych przywileiów nayiaśnieyszych antecessorów naszych y teraznieyszego przywileiu naszego, wcale y nienaruszenie zachowali y obywatelów onego do żadnych ciężarów nad opisane prawem nie pociągali, ani w naymnieyszym punkcie nad tę wolą naszą nie agrawowali dla łaski naszey. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy pieczęc w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia XXII miesiąca Listopada, roku Pańskiego MDCCXLIV, panowania naszego X roku. Augustus rex. Felix Owsiany—czesnik powiatu Wołkowyskiego i. k. mci y pieczęci wielkiey w. x. Lit. sekretarz m. p.

Confirmacya praw przywileiów miasta Grodna.

(На оборотѣ):

Cancellariatu illustrissimi et excellentissimi donimi, donimi Joannis Friderici, comitis in Kodeń, Czernobyl, Dorohostie, Kopyły, Wierzchowice, Kopyś et Sapieżyn, Sapieha, supremi M. D. Litwaniae cancellarii Brestensis, Gorzdoviensis, Propoyscensis etc. capitanei. Sigillatum. Est in actis.

1752 г.

Изъ книги за 1752 г., листы 854—857.

45. Подтвердительная привилегія короля Августа III селу Острову.

Въ этой привилегіи заключается цѣлый рядъ подтвержденій разными королями, начиная отъ Яна Казиміра до Августа III, особыхъ правъ королевскимъ крестьянамъ села Острова, изложенныхъ въ коммиссарскомъ постановленіи. Въ чемъ заключались эти права изъ привилегіи не видно, а коммиссарскаго постановленія нѣтъ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego, miesiąca Decembra dwudziestego wtórego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Samulem Antonim Skirmuntem—łowczym y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego comparentes personaliter coram actis, pracowici Łukasz, Lew, Mikołay Pilipowicz y Stanisław Szpak, mężowie wsi Ostrowia, leśnictwa Sokolskiego, przywiley nayiaśnieyszego króla iego mości Augusta trzeciego, na rzecz w nim wyrażoną ad acta podali, potrzebuiąc, ażeby pomieniony przywiley, ze wszelką w nim exprimowaną rzeczą, był do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany, którego za przyięciem, de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi, tenor sequitur estque talis:

Augustus tertius, dei gratia rex Poloniae, etc. Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis. Productas coram nobis fuisse literas pargameneas, manu serenissimi antecessoris nostri Augusti secundi, parentis carissimi, subscriptas, sigillo magni ducatus Litvaniae cancellariae maioris munitas, sanas et illaesas, continentes in se confirmationem iurium subditorum villae Ostrowa, silvaturae Socoliensis servientes, supplicatumque nobis est, ut easdem literas, authoritate nostra regia approbare, innovare et confirmare dignaremur, quarum literarum sequitur tenor, estque talis:

Augustus secundus, Dei gratia rex Poloniae, etc. Significamus praesentibus literis nostris quorum interest universis et singulis, reproductas coram nobis fuisse literas papireas, manu serenissimi olim Michailis, antecessoris nostri, subscriptas, et sigillo m. d. Litvaniae cancellariae minoris communitas, sanas, salvas et illaesas, omnique suspicionis nota carentes, continentes in se confirmationem, iuris subditis villae Ostrova, sylvaturae Socoliensis servientem. Suplicatumque nobis est, nomine et pro parte eorundem subditorum, ut easdem literas nos quoque authoritate nostra regia approbare, innovare et confirmare dignaremur. Earum vero literarum tenor sequitur estque talis:

Michał, z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami przywiley nayiaśnieyszego króla iego mości, Kazimierza antecessora naszego, pod-

danym naszym sioła Ostrowa, leśnictwa Sokolskiego, na utwierdzenie powinności ich, według rewizorskiey ustawy służący, pod datą w Nowodworze, dnia XXVII miesiąca Kwietnia, roku pańskiego MDCLXXIII; za któremi byliśmy przez panów rad y urzędników naszych proszeni, abyśmy onym ten przywiley we wszystkich punktach y klawzułach stwierdzili, który, wpisuiąc słowa do słowa, tak się w sobie ma:

Jan Kazimierz z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuiemy tym ninieyszym listem naszym, wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, iż supplikowali nam poddani nasi sioła Ostrowa, dobr naszych do dzierżawy Sokolskiey należących, abyśmy ich przy powinnościach w ostatniey rewizyi opisanych, y dekrecie nayiaśnieyszego ś. p. króla iego mości Zygmunta trzeciego, pana oyca naszego, wyrażonych, z miłościwey łaski naszey zachowali, iakoż ninieyszym listem naszym zachowuiemy, deklaruiąc to y mieć chcąc, iż pomienieni poddani nasi sioła Ostrowa, do żadnych inszych ciężarów odprawowania y powinności oddawania, nie będą powinni, nad te, które są w poślednieyszey rewizyi opisane, y w pomienionym dekrecie wyrażone. Co do wiadomości wszystkim, na ten czas urodzonego Pawła Cypryana Brzostowskiego—referendarza y pisarza w. x. Lit. dzierżawcę, y inszych na potym będących, mieć chcemy y żądamy, aby przerzeczeni poddani nasi przy ninieyszym przywileiu naszym wcale zachowani byli. Co aby większą powagę swą miało, ręką się naszą podpisawszy pieczęcią pokojową naszą zapieczętować rozkazaliśmi. Dan w Nowodworze, dnia dwudziestego siódmego mca Kwietnia, roku Pańskiego MDCLXVIII, panowania naszego polskiego dwudziestego, a szwedzkiego dwudziestego pierwszego roku. U tego przywileiu przy pieczęci pokojowey podpisy rąk w te słowa: Jan Kazimierz król, Mikołay z Leżenic Leżenicki—proboszcz Łenczycki kk. pisarz pokoiowy iego królewskiey mości.

Którey suppliki łaskawie się my król, skłoniwszy pomienioney przywiley podanym naszym sioła Ostrowa, we wszystkich punktach, paragraphach stwierdzamy y przypomnioney wolności zostawuiemy wiecznemi czasy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwey koronacyi naszey; dnia miesiąca (?), roku Pańskiego MDCLXIX, panowania naszego pierwszego roku. Michał król.

Nos itaquae Augustus rex supplicationi praefatae benigne annuentes, praesentes literas approbandas, confirmandas et innovandas, prout (in quantum iuris et usus earum habetur) approbamus, confirmamus et innovanus decernetes eandem vim et robur perpetuae firmitatis, obtinere debere. In quorum fidem praesentes manu nostra subscriptas, sigillo m. d. Litwaniae communiri iussimus. Datum Warsaviae, die XVIII mensis Novembris, anno Domini MDCCXXIV, regni veró nostri anno XXVII. Augustus rex. Stanislaus Michael Brodowski—ensifer Wołkowiscensis, iudex castrensis Cremeneccensis, sigilli maioris m. d. Litvaniae secretarius mpr. Confirmatio iuris subditis villae Ostrowa sylvaturae Socolscensis servientis, cuis supplicationi uti justae benigne annuentes.

Nos Augustus rex praememoratam confirmationem approbandam, confirmandam, in quantum iuris est, et usus eius habetur, approbamus, confirmamus et innovamus, decernentes eadem vim et robur, perpetuae firmitatis obtinere debere. In quorum fidem praesentes manu nostra subscriptas, sigillo magni ducatus Litvaniae communiri iussi-

mus. Datum Varsaviae, die IV mensis Decembris, anno MDCCLII regni vero nostri vigesimo anno.

U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. wiszącey, na wosku czerwonym wyciśnioney, podpis nayiaśnieyszego króla imci takowy: Augustus rex. Po drugiey stronie pieczęci te są słowa: Confirmatio juris subditis villae Ostrowa, sylvaturae Socolcensis serviens. Josephus Dulemba s. r. maiestatis sigilli magni m. d. Litvaniae secretarius mp. Który to przywiley, za podaniem onego przez wyż wyrażonych osob do akt, iest do xiąg grodskich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1759 г.

Изъ книги за 1760—1763 г., листъ 48.

46. Привилегія короля Августа III на двѣ ярмарки и еженедѣльные торги въ мѣстечкѣ Стоклишкахъ.

Король Августъ III, принимая во вниманіе, что вслѣдствіе отсутствія торговли въ староствѣ Стоклишскомъ обѣднѣли крестьяне, по просьбѣ Стоклишскаго старосты назначаетъ въ Стоклишкахъ еженедѣльные торги и двѣ ярмарки въ году, за уплатою торговыхъ пошлинъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca Junii siedmnaśtego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim Tyzenhauzem—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od i. w. imci pana Józefa kniazia Massalskiego—podskarbiego nadwornego w. x. Lit., starosty sądowego Grodzieńskiego, instalowanym, comparendo personaliter, imć pan Jędrzey Koc przywiley starostwu Stokliszskiemu na rzecz w nim wyrażoną służący, ad acta podał in eum tenorem:

August trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż za wniesieniem prożby przez panów rad y urzędników przy boku naszym rezyduiących, imieniem urodzonego Józefa Boufała—miernieczego w. x. Lit., starosty Stokliszskiego, abyśmy w tymże starostwie Stokliskim targi tygodniowe y dwa iarmarki w roku założyli y ustanowili; a maiąc to dostatecznie przełożono przed nami, iż poddani pomienionego starostwa przez zaniechanie targów y iarmarków do znacznego ubóstwa przyszli, chcąc zatym aby to miasteczko iako y inne do nayzupełnieyszcy przychodzili perfekcyi, umyśliliśmy ninieyszym listem przywileiem naszym nadać y naznaczyć targi tygodniowe y dwa iarmarki w rok, to iest pierwszy na Narodzenie Nayświętszey Panny, a drugi na Gromnice; na których to targach y iarmarkach obywatele przerzeczonego starostwa y innych wszelkich pobliższych y postronnych

ludzi, wszelkiego rodzaiu kupce wpsomnione dni targować, kupować, handlować, przedawać, towary mieniać, przyimować y wszelkie inne zwykłe, które mogą być po inszych mieyscach, komercyą odprawować, należyte dworowi targowe według ustawy oddaiąc, wolni y mocni będą perpetuis temporibus bez żadney od nas y sukcessorów naszych tym bardziey blizkich albo od kogokolwiek postronnych przeszkody. Na co dla lepszey wiary y waloru ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia trzynastego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmset pięćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego dwudziestego czwartego roku.

U tego przywileiu podpis naiaśnieyszego króla imci pana naszego miłościwego przy pieczęci wyciśnioney, tymi słowy: Augustus rex. Poniżey: targi tygodniowe y dwa iarmarki w rok starostwu Stokliskiemu w miasteczku Stokliszkach nadane, y także podpis hac expressione: Adam Chmara—podczaszy woiewodstwa Mińskiego, ikmci pieczęci w. x. Lit. sekretarz. Który to przywiley, za podaniem przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich spraw wieczystych przyięty y wpisany. A na złożeniu tego przywileu te słowa: Pro cancelariatu illustrisimi, excellentissimi domini Michaelis—comitis in Bychow, Zasław, Dombrowna et Sapieżyn Sapieha procancelarii m. d. Lit. Tucholcensis, Wołkowiesensis, Kalwariensis etc. capitanei, sigillatum; est in actis.

УКАЗЫ ИМПЕРАТОРА ПЕТРА I, КОРОЛЕВСКІЕ УНИВЕРСАЛЫ И ЛИСТЫ И РАСПОРЯЖЕНІЯ РАЗНЫХЪ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХЪ ЛИЦЪ.

1706 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 823—824.

1. Универсалъ короля Августа II главному сборщику таможенной пошлины старой и старо-русской въ в. кн. Литовскомъ.

Король Августъ II симъ универсаломъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что вслѣдствіе злоупотребленій администраторовъ столовыхъ королевскихъ пошлинъ—старой и старорусской, онъ назначилъ на три года новаго администратора Цедровскаго. При этомъ король предписываетъ ему потребовать отчета у прежнихъ администраторовъ скарбія и подскарбія великаго княжества Литовскаго и привлечь ихъ къ отвѣтственности, а равно подвергать взносу этой пошлины и горожанъ, имѣющихъ привилегію.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Oktobra czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od w. imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter imci pan Maciey Kibowski, uniwersał nayiaśnieyszego króla imci na rzecz w nim y tu niżey mianowaną ad acta xiąg grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był przyięty y w xięgi wpisany, który za przyięciem do słowa wpisuiąc, tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król polski, etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie iednak wielmożnym, urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom ziemskim y grodskim, tudzież miastom, miasteczkom dobr naszych ekonomicznych, duchownych, ziemskich y innych, także pisarzom na komorach cła naszego starego y staro-ruskiego zostaiącym, a partykularnie ludziom wszelkiego stanu commercia swoie w wielkim xięstwie Litewskim odprawuiącym do wiadomości donaszamy: iż my chcąc dobra nasze stołowe, mianowicie cła, stare y staro-ruskie w. x. Lit., do prowentów stołu naszego należące, w należytey nastawały administracyi y iuxta praescriptum instruktarza celnego w. x. Lit.,

bez depaktacyi ludzi handluiących wybierane, maiąc sobie dobrze zalecone qualitates, capacitatem ac probitatem urodzonego Stefana Cedrowskiego, ad hoc munus maxime requisitas, umysliliśmy mu administrayą pomienionych ceł naszych starych y staroruskich w. x. Lit. zlecić, iakoż praesentibus puszczamy, zlecamy y conferuiemy na lat trzy, zaczynaiących się od dnia dwudziestego miesiąca Kwietnia w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzynastym, a kończących się dnia dwudziestego miesiąca Kwietnia w roku przyszłym tysiąc siedmsetnym szesnastym, daiąc temuż urodzonemu Stefanowi Cedrowskiemu zupełną moc y władzę wszystkie komory y przykomorki w. x. Lit. cła naszego starego y staro-ruskiego w swoią obiąć administracyą, y na tych wszystkich komorach y przykomorkach pisarzów, ludzi pewnych y skarbowi naszemu wiernych z ramienia swego postanowić, a przez niego po całym wielkim xięstwie Litewskim cło stare y staro-ruskie do skarbu naszego należące, kazać wybierać bez żadney ni od kogo przeszkody, przez wszystek z wyż wyrażony czas administracyi swoiey. A ponieważ wielmożny Kocioł, podskarbic w. x. Lit. a tempore expiracyi urodzonego Jana Szretera, skarbnego w. x. Lit., to iest: a die dwudziestego Apryla anni currentis, przeciwko prawu y dawnym constytucyom praetensa administratione tychże ceł illegitime, bo nie bywszy nigdy in posessione iuris sui praetensi, ważył się mimo wolą naszą królewską violenti modo też cła nasze królewskie w swoię zabrać administracyą, tedy daiemy zupełną moc pomienionemu urodzonemu Stefanowi Cedrowskiemu, administratorowi naszemu, w porachowaniu się odbierania y do chodzenia tak wielmożnym Kotle, podskarbim ww. x. Lit., iako y urodzonym Szretterze, skarbnym w. x. Lit. y wszystkich tych, którzy kolwiek od wyżey wyrażoney daty, to iest: dnia dwudziestego Aprila anni currentis, naszych tykali się ceł, wszelkich zabranych, a skarbowi naszemu należących prowentów, poty poki zupoł na skarbowi naszemu nie stanie się satysfakcya. A lubośmy dawniey tęż administracyą ceł naszych starych y staro-ruskich zlecili byli urodzonemu Janowi Szreterowi, skarbnemu w. x. Lit., z pewnych iednak naszych racyi pomienionego urodzonego Szretera, skarbnego w. x. Lit., administracyą rewokuiemy, a praesentibus przerzeczonego urodzonego Stefana Cedrowskiego postanawiamy y za prawdziwego ceł naszych starych y staro-ruskich w. x. Lit. administratora mieć chcemy y deklaruiemy, kasuiąc y anihiluiąc instrument nasz dany urodzonemu Janowi Szreterowi, skarbnemu w. x. Lit.; pieniądze z tych że ceł wybrane urodzony Stefan Cedrowski, iako administrator, do skarbu naszego wnosić powinien. Paszportów żadnych na uymę tegoż prowentu naszego od kogo kolwiek, choćby z kancelarii naszey ad male narrata wydane byli, urodzony Cedrowski, iako administrator, acceptować nie będzie y żadnych za paszportami nie każe przepuszczać towarów. Pisarzom zaś celnym, iako terazniejszy zwyczay niesie, consolacya dochodzić ma. A że niektóre miasta w. x. Lit. odzywaią się z dawnymi swoiemi libertacyami, chcąc być wolnymi od płacenia cła starego y staroruskiego, tedy iako te libertacye iuż są zniesione y wszyscy kupcy od niemałego płacili czasu, tak aby urodzony Cedrowski administrator żadnych takowych na uymę prowentów naszych stołowych nie acceptował libertacyi, wola nasza iest sub solutione de proprio. Tegoż urodzonego Stefana Cedrowskiego, iako administratora wszystkich pisarzów y ludzi skarbowych wymuiemy od wszelkich sądów, iuryzdykcii w sprawach

skarbowych, którzy tylko przed pomienionym urodzonym administratorem naszym, a ztamtąd mota apellatione przed naszym (sądem) tylko respondere tenebuntur. Który to uniwersał nasz aby do wiadomości wszystkich doszedł, pro more solito publikować go przykazuiemy, a dla lepszey wagi y wiary podpisem ręki naszey y pieczęcią stwierdzami. Dany w Warszawie, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego szóstego, panowania naszego siedymnastego roku.

U tego uniwersału przy pieczęci mnieyszey w. x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla Imci tymi słowy: Augustus rex. Inskrypcya zaś na zatyłku takowa: Procancelariatu celsissimi ac illustrissimi principis Casimiri, ducis in Klewań et Żukow Czartoryski procancelarii magni ducatus Lithuaniae, Vielicensis, Uswiatensis etc. capitanei sigillatum. Michał Constantinus Rogala Niwicki, pincerna Starodubowiensis s. r. m. sig: m. d. L. s. Który to ten uniwersał, za podaniem onego przez wierzchu mianowaną osobę, do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest wpisany.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листъ 294.

2. Частное письмо полковника Барановича намѣстнику Пятигорской хоругви.

Полковникъ Барановичъ, заступающій мѣсто гетмана, увѣдомляетъ намѣстника Пятигорской хоругви, что *«шея его не снесетъ тѣхъ наказаній,* которымъ онъ подвергнется отъ гетмана за причиняемыя имъ обиды разнымъ лицамъ», въ особенности ксендзамъ базиліанамъ, если онъ только не воздержится отъ нихъ и не удовлетворитъ обиженныхъ.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Marca dziewiątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza—starosty Grodzieńskiego będącym, stanowszy personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Anzel Harasimowicz, starszy conventu Czerlenskiego, list ad acta grodu Grodzieńskiego prywatny, w te słowa pisany, podał:

Moście panie namiestniku, mnie wielce mości panie! Nie zniesie szyia w. mość pana paen, iakie na cię dochodzą xięcia imci hetmana querimonie, a w niebytności iego, mnie władzę woyska zleconą maiącego, z którey extendował bym rygorem prawa woyskowego na w. mość pana, gdy by mi nie chodziło o łaskę imci pana pułkownika w. mość panów, iednak w tę w. mość pan nie przez nadzieie y nie czyń insolencii, a oppressorów y ukrzywdzonych od w. mość pana, gdy donoszę uspakay, iako y teraz ich mościów xięży bazylianów Czerlonskich, bo będą cię winnego exorbitanta sądził y karał y nie będę się o to wstydził, wiedź o to w. mość pana upewniam. Z Grodna, dnia 9 Martii, an. 1707.

U tego listu prywatnego podpis ręki imci pana regimentarza tymi słowy: uprzeymy brat y sługa Baranowicz, półkownik y regimentarz; a intytulacya tego listu tymi słowy: Imci panu namiestnikowi chorągwie Petyhorskiey iaśnie wielmożnego imci pana podskarbiego wielkiego w. x. Lit. mnie wielce mościwemu panu y bratu. Co iest do xiąg grodu Grodzieńskiego zapisano.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листъ 308.

3. Упоминальный листъ князя Корибута Вишневецкаго ротмистрамъ козацкой хоругви, Томашевскому и Буркѣ.

Князь Корибутъ Вишневецкій пишетъ ротмистру козацкой хоругви Томашевскому, что его хоругвь, не смотря на суровыя предписанія закона, понадѣлала много обидъ и насилій шляхтичамъ и шляхтянкамъ, за что полагается смертная казнь. Посему князь требуетъ прекратить такія безчинства на будущее время, возвратить пограбленное добро подъ страхомъ суровой казни.

Anno 1707, dnia 24 miesiąca Marca.

Na urzędzie i. k. m. etc. Imci pan Michał Hryniewicki, obywatel woiewodztwa Podlaskiego, ziemie Bielskiey monitoriales od w. xcia imci wydane imć pp. Tomaszewskiemu y Burce, rotmistrzom ikmci, na rzecz niżey wyrażoną ad acta praesentia ku zapisaniu podał w te słowa pisane:

Michał Serwacy Korybut etc. Ichm pp. Tomaszewskiemu y Burce, rotmistrzom ikmci chorągwi kozackich i. w. im. p. starosty Żmudzkiego, hetmana polnego w. x. Lit., w niebytności commendę maiącym, po zaleceniu chęci mych. Doniesono mi iest querimonia od i. p. Woyciecha Polkowskiego, towarzysza chorągwi pancerney w. imć p. starosty Grodzieńskiego y innych ichmć pp. obywatelów woiewodztwa Podlaskiego dobr ziemskich Ancuty nazwanych, iż wmść, mimo ordynanse moie ochronne, ważyliście się swawolnie na pomienione dobra czeladź swą nasyłać, gdzie dwory szlacheckie funditus zrabowane, zamki poodbijano, szlachtę y szlachcianki pobito y pomordowano; o co surowy sąd wmość zachowawszy, mieć chcę y serio wmościom intymuię, abyście żadnych od tąd pomienionym dobrom nie czyniąc violencii, co kolwiek gwałtownie iest zabranego ex nunc wrócili, z wykrocznych czeladzi sprawiedliwość uczynili, pod gardłem intymuię in casu renitentiae, ex nunc po waszmosciach uniwersał wydać roskazałem.—Dat. w Grodnie, die 23 Martii, 1707. Z tego listu przy pieczęci woyskowey podpis ręki xcia imci temi słowy: Michał xże Korybut. Który to list upominalny, iako w sobie brzmi, tak iest do xiąg Grodzieńskich zapisany.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., стр. 329.

4. Частное письмо Линдемана намѣстнику Городненскаго повѣта.

Помянутый Линдеманъ увѣдомляетъ намѣстника Городненскаго повѣта, что во время провоза соболей чрезъ Верболовскую таможню, таможеннымъ писаремъ былъ не жидъ Лемель Вольфовичъ, а панъ Пильвецкій; этотъ и взялъ $12^1/_2$ паръ соболей. Другіе $12^1/_2$ достались разными путями Богушу, который увезъ ихъ въ Пруссію, а ему Линдеману прислалъ подкуреннаго соболя, который оказался негоднымъ даже на шапку.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Apryla szóstego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości actualnym grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza, starosty Grodzieńskiego, będącym, stanowszy personaliter Lemel Wolfowicz, pisarz cła w. x. Lit., list prywatny ad acta grodu Grodzieńskiego w te słowa pisany podał:

Mości panie namiestniku p-tu Grodzieńskiego, móy wielce mości panie y bracie! Na listowną w. mość pana kompellatią, krótkim respondeo w doniesionym interesie, stilem: inprimario, że pan Lemel Wolfowicz, żyd Grodzieński, na ówczas, kiedy sobole przemycano, nie był pisarzem na żadnym cle komory tutcyszey Wierzbołowskiey, ale imć pan Pilwiecki miał stare cło iego królewskiey mości, któremu pułtrzynasty pary dostało się tych soboli, a nowego cła rzeczypospolitey administratorem był imci pan Przezdziecki, chorąży Mozyrski, od którego był zesłany dworzanin imć pan Łosowski, przy którym żyd Hirsz Włodawski ziechał był na pisarstwo, temu się druga półowa pułtrzynasty pary tych że dostało soboli.

Interim zieżdża imć pan Bohusz z universałem na wszystkie xięstwa Litewskiego komory, maiąc superintendencyą generalną, naypierwiey był obiął komorę Jurborską, Wierzbołowską, na którą serio zaraz nastąpił grożąc wiązaniem pisarza, żeby mu te sobole oddano, przy inszych importaciinych regestrach, iakoż to wszystko odebrawszy do siebie, w Prusy ziechał, bo zaraz repressalia nastąpiły, tam tedy w Prusiach dokąd się sobole te obróciły, wiedzieć nie mogę, dał mnie, a raczey przysłał mi z Prus imć pan Bohusz nie sobola, ale sobolika podkurzonego, któregom u czapki nie mógł nosić, mam go y teraz na wyłogi pokraianego. To wyraziwszy zostaię w. mości .... z Czerwonego dworu, dnia czwartego Aprila, anno millesimo septingentesimo septimo.

U tego listu prywatnego podpis ręki tymi słowy: w. mość pana życzliwym bratem y sługą nizkim Heronim Kazimierz Lindeman c. p. b. iego królewskiey mości władny. Co iest do xiąg grodu Grodzieńskiego zapisano.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листъ 416.

5. Листъ его царскаго величества Петра Алексѣевича войску.

Императоръ Петръ Алексѣевичъ симъ универсаломъ предписываетъ своимъ войскамъ, расположеннымъ въ предѣлахъ рѣчи-посполитой, не дѣлать препятствій польскимъ сборщикамъ податей и пошлинъ.

Roku tysiąc siedmsetnego śiódmego, miesiąca Junii szeznastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielm. imć p. Hrehorego Józefa Kotowicza, starosty Grodzieńskiego będącym, stąnąwszy personaliter Mowsza Szmoyłowicz, żyd y strażnik ceł w. x. Lit. komor Grodzieńskich, uniwersał nayiaśnieyszego Cara imć Moskiewskiego na rzecz w nim niżey specifice wyrażoną przy pieczęci iego carskiego wieliczenstwa, ruskim językiem pisany, ad acta grodu Grodzieńskiego ku zapisaniu podał, w te słowa pisany:

Божiею поспѣшествующею милостiю, Мы пресвѣтлѣйшiй и державнѣйшiй великiй государь, царь и великiй князь Петръ Алексiевичъ, самодержецъ всероссiйскiй и прочая и прочая.

Объявляемъ черезъ сiе войскъ нашихъ генералу фельдмаршалу и генераламъ, и протчимъ командующимъ, малороссiйскихъ нашихъ войскъ гетману и наказнымъ у него рейментарамъ, таможъ вышнимъ и нижнимъ офицерамъ и казацкихъ и калмыцкихъ нашихъ войскъ управителемъ атаманамъ, и рядовымъ, дабы посланыи наяснѣйшей рѣчи-посполитой польской для зебраня денежной казны нигдѣ обидъ зъ озлобленья, також и въ собиранiи съ купцовъ и съ подданыхъ ихъ належащихъ доходовъ препятiя не чинили, и пропускать ихъ черезъ тыи мѣста Гродни войска наши пребывати свободно. Чего ради сей листъ нашъ царскаго величества печатiю утверженiя привелейный. Въ мѣсточку Якубовичахъ, 1707 году, Мая 27 дня.

U tego uniwersału przy pieczęci iego cesarskiego wieliczenstwa przyciśnioney, podpis ręki sekretarza i. k. w. temi słowy: Яко секретарь Петръ Шафировъ. Który to uniwersał etc.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листъ 417.

6. Листъ его величества царя Петра Алексѣевича войску.

Въ этомъ универсалѣ Петръ Великій приказываетъ своимъ войскамъ, расположеннымъ въ Городнѣ, не дѣлать обидъ и насилій Марцелину подъ страхомъ строгихъ взысканій.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Junii szesnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielm. imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, starosty Grodzieńskiego będącym, stanąwszy personaliter Mowsza Szmoyłowicz, żyd y straźnik cel w. x. Lit. komor Grodzieńskich, uniwersał nayiaśnieyszego cara imci Moskiewskiego, ruskim ięzykiem pisany, na rzecz w nim niżey specifice wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego ku wpisaniu podał, żądaiąc aby z wszystką rzeczą w nim wyrażoną był do xiąg wpisany, który tak się w sobie ma:

Божіею поспѣшествующею милостію, мы пресвѣтлѣйшій и державнѣйшій государь царь и великій князь Петръ Алексѣевичъ, самодержецъ всероссійскій и прочая и прочая.

Объявляемъ черезъ сіе войскъ нашихъ генералу фельдмаршалу и генераламъ и прочимъ командующимъ, малороссійскихъ нашихъ войскъ гетману, и наказнымъ оного региментаромъ, такожъ высокимъ и низкимъ офицеромъ, и казацкихъ, и калмыцкихъ нашихъ войскъ управителемъ, атаманомъ и рядовымъ, дабы въ дому казенномъ въ Гродни господина Марцелина подскарбего Литовского обидъ и утегненя (sic) не чинили, и у становищъ и у постоевъ свободно имѣли, подъ опасеніемъ за стоешоство (sic), офицеромъ войскового суда, а рядовымъ наказанія, чего ради сей листъ нашъ царского величества печатію утверженый привилейный. Въ мѣстечку Якубовичахъ, 1707, Мая 27 дня.

U tego uniwersału przy pieczęci iego carskiego wieliczeństwa podpis ręki sekretarskiey temi słowy: Яко секретарь Петръ Шафировъ. Który to uniwersał etc.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листъ 486.

7. Указъ его величества царя Петра Алексѣевича высшимъ чинамъ лейбъ-гвардіи Преображенскаго полка.

Въ этомъ универсалѣ императоръ Петръ Великій увольняетъ отъ войсковыхъ повинностей Заблудовскія имѣнія княжны Нейбургской.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielm. imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Bartłomiey Kalinowski, list ochronny alias uwolnienie od wszystkich podatków dobr Zabłudowskich od nayiaśnieyszego cara iego mości wydane, ad acta grodu Grodzieńskiego ku zapisaniu podał de verbo ad verbum:

Року 1707, месяца Сентября въ девятыйнадесять день по именному царского пресвѣтнаго указу лейбъ-гвардіи Преображенского полку, также и отъ всихъ полковъ его царского величества вышнимъ офицеромъ, и унтеръ-офицеромъ, солдатамъ и всякаго чина людіомъ зъ Городенского повѣту зъ маетности княжны Нейбурской пана администратора Яна Речинскаго зъ мѣстѣчка Заблудовя и зъ другихъ его деревень зъ Заставниками и Дойлидами до тыхъ добръ належачими, провіянту и конского фуражу и никакихъ поборовъ одъ нихъ не имать, понеже его царское пресвѣтлѣйшее величество во всихъ его маетностяхъ помянованыхъ тамъ во всихъ увольнилъ.

U tego listu uwolnionego przy pieczęci naiaśnieyszego cara iego mości podpis ręki temi słowy: Marcus von Kierbek, obersztер de garde leyb, y ten podpis ręki w te słowa: Connotuie Eysmont commisarz powiatu. Który to list uwolniony iego carskiego wieliczenstwa za ustnym y oczewistym przez osobę z wierzchu pomienioną ad acta poddaniem iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листъ 492.

8. Указъ его величества царя Петра Алексѣевича коммиссарамъ Городненскаго повѣта объ увольненіи имѣнія Заблудова отъ сбора провіанта и фуража.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Oktobra ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielm. imci p. Hrehorego Józefa Kotowicza, starosty Grodzieńskiego ustanowionym, personaliter stanowszy imć pan Bartłomiey Kalinowski list alias ukaz od imci p. podpułkownika Fon - Kirkiena naiaśnieyszego cara iego mci, do ichmość pp. komissarżów powiatu Grodzieńskiego, ruskim ięzykiem pisany, na rzecz w nim niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego ku zapisaniu podał, który de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi tak się w sobie ma:

Господинамъ коммиссаромъ Городенского повѣту. По именному великого государя указу зъ маетности княжны Нейбурской пана администратора Яна Рѣчинского зъ мѣстечка Заблудова и зъ другихъ деревень зъ Заставниками и Дойлидами, и къ нимъ съ належащими деревнями провіанту и конскаго фуражу и никакихъ поборовъ брати не велѣно.

U tego listu alias ukazu podpis ręki temi słowy: подполковникъ Фонъ-Киркенъ; po którym podpisie data takowa: Сентября двадцать семого дня.

Item podpis w te słowa: connotuię Eysmont w. g. commissarz, тысеча семсотъ семого году, podług ruskiego kalendarza; item vidimus wydany w roku 1708, dnia 7 Junii, temuż im. panu Rzeczyńskiemu. Który to list, za ustnym y oczewistym onego przez osobę w wierzchu pomienioną ad acta podaniem, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1708 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листы 871—872.

9. Листъ короля Станислава I, освобождающій крестьянъ села Дойлидокъ отъ всѣхъ податей.

Король Станиславъ I симъ листомъ освобождаетъ своихъ крестьянъ села Дайлидокъ (Городненской экономіи) отъ всѣхъ податей и повинностей, по случаю обѣднѣнія ихъ отъ непріятельскаго нашествія.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego, miesiąca Februarii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, pod-

starościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego—Józepha Kotowicza, starosty Grodzieńskiego ustanowionym, personaliter stanowszy poddani wsi Doylidek, klucza Kamienskiego, list libertacyiny naiaśnieyszego króla imci Stanisława pierwszego, w tey wsi Doylidkom wydany, ad acta grodu Grodzieńskiego ku zapisaniu podali, prosząc aby ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną byli do xiąg wpisany, który od słowa wpisuiąc tak się w sobie ma:

Stanisław pierwszy, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym, wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tém wiedziec należy, osobliwie urodzonemu Umieńskiemu, podskarbiemu nadwornemu w. x. Lit., tudzież administratorowi, pisarzom y ich namiesnikom oekonomiey Grodzieńskiey naszey, tudzież urodzonym sędziom fiskalnym powiatu Grodzieńskiego wiernie nam miłym. Doniesiona nam iest pokorna supplika przez panów rad y urzędników naszych, na ten czas przy boku naszym rezyduiących, imieniem poddanych naszych z Doylidek, klucza Kamieńskiego oekonomiey Grodzieńskiey, iż będąc funditus zruynowani przez incursią nieprzyiaciela, tudzież y przechodami woysk różnych, nie mogą tak, iak za dobrych y spokoynych czasów uchwalone podatki, czynsze y inne należytości wypłacać, a przeto aby byli od wszelkich podatków uwolnieni, supplikowali. Tedy my do pomienioney suppliki skłoniwszy się, a oraz stosuiąc się do prawa pospolitego y constituciey seymowych y samey słuszności, pomienionych poddanych naszych od wszelkich in genere podatków cuiuscunque tituli nazwanych, iako to: od podymnego, pogłównego, czopowego, szelężnego, hibernowego, pocztowego y laudum powiatowego y wszelkich podatków skarbowych usque ad pacatiora tempora uwolnić umyślilismy, iakoż ninieyszą naszą libertacyą uwalniamy y libertuiemy chcąc mieć, aby nikt się nie ważył od pomienionych poddanych naszych cuiuscunque generis et tituli podatków upominać y wybierać, pod łaską naszą królewską. Co dla lepszey wagi y pewności pieczęcią pokoiową, przez konfedracyą generalną Warszawską authorizowaną, stwierdzić roskazaliśmy, ręką naszą podpisuiemy. Dan w Strzelcach, dnia ośmnastego mca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego ósmego, panowania naszego roku czwartego.

U tego listu ikmci libertacyinego przy pieczęci pokoiowey podpis ręki w te słowa: Stanisław król. Item na drugiey stronie pieczęci podpis takowy: Adam Radoński, regent koronny, Inowłod Kiełczygłowski—starosta sekretarz y pisarz pokoiowy ikmci. A na drugiey stronie teyże libertacyi dwie inskripcye z podpisami rąk w te słowa: pisane roku 1708, mca Maia dnia 8, poddani ze wsi Doylidek libertacyę ikmci y confirmacyą imci pana ekonoma przede mną podstarościm Kamieńskim praezentowali. Dat. w Kuznicy, roku, mca y dnia ut supra. Karol Micuta. Druga zaś inscripcia takowa: Anno 1708, die 27 Apr. poddani wsi Doylidek tę libertacyę imci p. n. mił. przede mną administratorem praezentowali, według którego przy nadanych wolnościach conserwuię tych poddanych: Samuel Pakosławski p. w. Który to list imci libertacyiny, przez osob wyżey wyrażonych ad acta podany, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisany.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 623—624.

10. Упоминальный и заручный листъ короля Августа II старостѣ Городненскому.

По жалобѣ Городненскаго городничаго Ковалевскаго на старосту Котовича въ томъ, что этотъ послѣдній не позволяетъ ему пользоваться установленными пошлинами, не исполняетъ приговора гродскаго суда, обвиняющаго его по сему дѣлу, а главное—угрожаетъ здоровью и жизни просителя, король Августъ II издаетъ настоящій заручный и упоминальный листъ, которымъ предписываетъ старостѣ воздержаться отъ насилій, въ противномъ же случаѣ онъ подвергнется штрафу въ 10,000 копъ гр., изъ коихъ половина пойдетъ королю, а другая—обиженному.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Junii dziesiątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, stanowszy oczewisto pan Kazimierz Stephanowicz ten list zaręczny y upominalny naiaśnieyszego króla imści na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną ad acta xiąg grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc, aby był przyięty y w xięgi wpisany, który za przyięciem od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król polski, etc. Urodzonemu Hrehoremu, Jozephowi Kotowiczowi, łowczemu wielkiemu w. x. Lit. staroście naszemu Grodzieńskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Doniesiono iest nam przez panów rad y urzędników naszych przy boku naszym residuiących ymieniem urodzonego Kazimierza Kowalewskiego, horodniczego naszego zamkowego Grodzieńskiego, żałosna supplika, iż wierność twoia zawziowszy iakowąś waśń przeciwko pomienionemu supplikantowi, violando przywileia nayiaśnieyszych antecessorów naszych y nasze, urodzonym horodniczym Grodzieńskim nadawane y nadane ab antiquo zwyczaie, nie tylko targowego urodzonym horodniczym zamkowym od warzywa y naczynia szklannego y glinianego, przynosnego y przywoźnego należącego, wybierać sam urodzonemu Kowalewskiemu zabraniaiąc y wybierania zabraniać ludziom swoim rozkazuiąc do sądu fiskalnego powiatu Grodzieńskiego, do którego ta sprawa nie należała evocatione intentowawszy actią tam, gdy in competentiam fori uznano y do należytego sądu sprawę odesłano, targowego zaś wybierać nie zabroniono, tylko aby depactatiae w wybieraniu pomienionego targowego nie było intymatum, nie tylko prosecutiey prawney ad competentes tey sprawie forum nie uczyniłeś y nie czynisz, lecz owszem in maiorem convulsionem przywilciów naszych, barziey wybierania targowego wyż wyrażonego do zamku urodzonemu horodniczemu zamkowemu y iego substitutom zabroniłeś y bronić ludziom swym zakazałeś; a co większa na zdrowie życie pomienionego supplicanta urodzonego Kowalewskiego pochwałki, machinacye ustawiczne czynisz, brać, bić, zabiiać samego y ludzi iego rozkazuiesz y na for-

tunie wszelkimi sposobami szkodzić usiłuiesz; supplikowano nam oraz przez tych że panów rad y urzędników naszych, abyśmy, mu list upominalny, a oraz zaręczny według prawa przeciwko wierności twoiey wydali. My tedy król, do pomienioney suppliki łaskawie się skłoniwszy, nie tylko przywileia nayiaśnieyszych antecessorów naszych, y nasze, y dawne do tego zwyczaie chcąc in suo zachować esse, lecz tym barziey prospiciendo bezpieczeństwa, zdrowia y fortuny urodzonego Kowalewskiego, tym listem naszym upominalnym, a oraz zaręcznym wiermości twoiey intimuiemy, abyś wierność twoia przywileiów naszych nie naruszaiąc, praepeditiey w wybieraniu targowego urodzonemu Kowalewskiemu oraz na zdrowie y życie iego y ludzi iego żadnych machinacyi nie czynił y czynić nie kazał, lecz ieżeli iakie wierność twoia masz praetensye y praetext in foro competenti rozprawił się, pod zaręką dzieięciu tysięcy kop groszy Litewskich, którey to połowa fisco nostro regio, a połowa stronie naruszoney in causa convulsiey tego listu naszego upominalnego y zaręcznego należeć będzie. Który to list nasz upominalny y zaręczny ręką naszą podpisawszy, pieczęcią w. x. Lit. utwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego, panowania naszego szesnastego roku.

U tego listu upominalnego alias zaręcznego, przy pieczęci pokoiowey podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci temi słowy: Augustus rex. Pod pieczęcią zaś connotacia ręki wielmożnego imści pana sekretarza takowa: Stanisław Stephan Skarzyński przy pieczęci pokoiowey iego królewskiey mości sekretarz. Który to ten list zaręczny alias upominalny, za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną, iest do xiąg grodskich Grodzieńskich wpisany.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листъ 740.

11. Распоряженіе короля Августа II на имя гетмана в. кн. Литовскаго объ освобожденіи города Городны отъ налоговъ и военной повинности.

Король Августъ II предписываетъ гетману великаго княжества Литовскаго не обременять города Городны войсковыми постоями и повинностями, такъ какъ городъ этотъ крайне обнищалъ и находится въ самомъ бѣдственномъ состояніи; въ случаѣ же надобности сноситься во всемъ съ Городненскимъ старостою Котовичемъ.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego,

od wielmożnego imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy oczewisto imci pan Jan Franciszek Karczewski, sługa wielmożnego imci pana starosty Grodzieńskiego, instrument od nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtórego względem uwolnienia miasta ikmci stołecznego od wszelkich exekucyi wydany, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którego słowo do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma.

August wtóry, z Bożey łaski król polski etc. Wielmożny, uprzeymie nam miły! Miasto Grodno praw tamecznych y seymów domicilium, tak wszelkiemi uprzywileiowane wolnościami y ośmią konstytucyami libertowane, do tey przyszło niewoli y utrapienia, że same tylko iuż extant rudera y żałosney abominacyą dezolacii, a ieszcze do tey nieszszęśliwości accessit non postremum malum, kiedy mimo praw y przywileie swoie toż miasto przyciśnione dwuletnią reymentów y chorągwi locacią z wielką ubogich ludzi ruiną; więc succurendo temu miastu stołecznemu et in levamen oraz opresyi tego uwalniamy, in fundamento praw dawnych, ab onere stanowisk y exakcii woyskowych daiąc mu zaszczyt y protekcyą, a oraz żądaiąc usilnie, aby uprzeymość wasza od tąd iuż więcey chorągwi y regimentów w tym mieście nie stawiał y iuryzdykcii urodzonego Hrehorego Kotowicza, starosty naszego Grodzieńskiego, łowczego w. x. Lit., quocunque praetextu nie przeszkadzał, ani vim inferre raczył, na dowod zaś aktualaney tak miasta, iako y starosty protekcii ludzi naszych per modum załogi posyłamy y ordynans temu, pod którego zostawać będą comendą, wydać rozkazaliśmy, abyś cie znosił z urodzonym Kotowiczem, tamquam cum brachio nostro, we wszystkim, osobliwie z komportacyi, iak wiele ich być może, ex quo zruinowane miasto. Co ex vi justitiae wyrażywszy y nie wątpiąc, że woli teraznieyszey naszey uprzeymość wasza nie sprzeciwisz się, dobrego uprzeymości waszey życzemy od pana Boga zdrowia. Dan Warszawie, dnia szesnastego Augusta, roku tysiąc siedmsetnego trzynastego.

U tego instrumentu przy pieczęci mnieyszey w. x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci temi słowy: Augustus rex. Który to ten instrument, za podaniem onego przez wierzchu mianowaną osobę, iest do xiąg grodzkich wpisany.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., стр. 825.

22. Мандатъ короля Августа II, которымъ призывается къ суду подскарбій Михаилъ Котелъ.

Король Августъ II предписываетъ великому подскарбію в. кн. Литовскаго Котлу явиться въ королевскій ассесорскій судъ по поводу его казнокрадства королевскихъ доходовъ и представить къ тому времени надлежащія объясненія по управленію скарбомъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Oktobra czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Janem Jerzem Grothuzem, podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, łowczego w. x. Lit. starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imci pan Maciey Kibowski, mandat od nayiaśnieyszego króla imci po iaśnie wielmożnego imści pana podskarbiego w. x. Lit. ad acta grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był przyięty y w xięgi wpisany, który za przyięciem od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król polski etc. Wielmożnemu Michałowi Kotłowi, podskarbiemu wielkiemu w. x. Lit., z osoby sprawy y dobr ogułem wszystkich rozkazuiemy, aby przed nami y sądem naszym assesorskim w Warszawie, albo tam, gdzie z dworem naszym szczęśliwie postanowieni będziemy, od położenia y podania ninieyszego mandatu naszego za niedziel sześć stawał, na instancyą urodzonych instygatorów koronnego y w. x. Lit. pro munere officii sui, zabiegaiąc szkodzie skarbu, intrat stołu naszego czyniących powodów, któremi by w iednem iako w sprawie skarbowey mandatum y rokiem zawitym pozywaią uprzeymość wasza o to, iż uprzeymość wasza mimo prawa y constytucye o dobrach oekonomicznych, cłach y innych prowentach stołu naszego w koronie y w. w. x. Lit. będących uchwalone, ku nie małey szkodzie skarbu y nie wygodzie stołu naszego, prowent, ze cła w. x. Lit. do stołu naszego należący, sobie po większey części po komorach osadzonych od nas administratorów, pisarzów wyganiaiąc y onych w possessii turbuiąc, przywłaszczać usiłuiesz y w administracii tego prowentu naszego tym, którym zleciliśmy, przeszkadzasz y napominania naszego listownego, ani prawa w tey mierze skarbowi naszemu służącego nie słuchasz y ten że prowent ku swoiemu, a nie naszemu pożytkowi obrócić chcesz y obracasz, officialistów naszych vocatione do różnych sądów o te prowenta pociągasz; iako to szerzey na przyszłym terminie proponowano y dowiedziono będzie, przez co pod winy w prawie opisane popadłeś, do których wskazania, tudziesz z tego prowentu odebranego rachunku albo kalkulacii oddania y onego powrócenia, szkod wszystkich nadgrodzenia y wolney prowentu stołu naszego dyspozycii nam

zostawienia administratorów y officialistów skarbowych naszych od wszelkich sądów w sprawach o prowenta nasze uwolnienia, a naszey zadworney iurzdykcii, podług praw y konstytucii, incorporowania y tego co prawo ku zachowaniu całości prowentu stołu naszego potrzebować będzie postanowienia, pozywaią; stawić się tedy uprzeymość wasza na terminie iako roku zawitym y prawnie usprawiedliwisz. Dan w Warszawie, w piątek nazaiutrz po święcie świętego Matheusza Apostoła Ewangelisty naybliższy. Roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego trzynastego. Który to ten mandat, za podaniem onego przez wierzchu mianowaną osobę, do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest wpisany.

1717 г.

Изъ книги за 1718 г., стр. 28.

13. Копія указа Петра Великаго о производствѣ слѣдствія надъ бригадиромъ Роппомъ.

Вслѣдствіе жалобы чиновъ рѣчи-посполитой на бригадира Роппа, что онъ взыскиваетъ съ жителей лишнее количество денегъ и провіанта, императоръ Петръ предписываетъ кн. Репнину сдѣлать по этому дѣлу разслѣдованіе, и, въ случаѣ обнаруженія злоупотребленій Роппа, предать его военному суду; провіанта, оставленнаго въ Вильнѣ и захваченнаго шведами, не взыскивать.

Roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Ianuarii dwunastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Łukaszem z Jałowa Baranowiczem—strażnikiem polnym w. x. Lit., podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielm. imci pana Hrehorego Jozefa Kotowicza łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imci pan Jan Turczyn—koniuszy nadworny iaśnie wielm. imci p. Ogińskiego, woiewody Trockiego, kopią ukazu nayiaśnieyszego cara imci, z russkiego na polski przetłumaczoną, na rzecz w niey y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby była przyięta y do xiąg wpisana; która taki w sobie tenor ma:

Ukaz iego carskiego wieliczeństwa do generała xiążęcia Repnina o brygadierowi Roppie, dany z St.-Peterburga, trzeciego Decembris, tysiąc siedmset siedmnastego roku. Przysłany do nas posłem od stanów rzeczypospolitey w. x. Lit. imci pan Ogiński, woiewoda Trocki, przekładał nam żałobę na brygadiera Roppa, że on do magazynu Grodzieńskiego y Kowieńskiego wielką część zbiera prowiantów y furażu, o czym y ukazu nie było, z którego iego donoszenia posyłam do was kopią, oraz iakoby brygadier Ropp praetendował zapłaty za prowiant Wileński, który po ustąpieniu woysk naszych Szwedzi zabrali, także y o drugich krzywdach, dla czegoby po otrzymaniu tego macie o wszystkim inquisicią y świadectwo uczy-

nić, co brygadir Ropp z zwierzch danego sobie uczynił ukazu y według inquizicyi, ieżeli może być dokazano, że iest uczyniona komu krzywda y zwierzch ukazu co wzięto, ma być powrócono, a gdy brygadier Ropp po uczynioney inquizycyi winnym będzie, sądzić onego woyskowym prawem. A za pierwszy Wileński prowiant żadney nie praetendować płaty, ieżeliby za ony brigadier Ropp od kogo wzioł, co wziowszy od niego nazad powracać. W tym wszystkim polàdamy się na was, ażebyście to z dobrą bacznością do porządku przywiedli, in reliquis abyście pokazali stanom rzeczy-pospolitey w skargach ich ukontentowanie y sprawiedliwość. U tey kopii podpis takowy: Piotr. Która copiia, za podaniem oney przez osobę wyż pisaną, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego zapisana.

1717 г.

Изъ книги за 1745 г., листъ 651.

14. Листъ короля Августа II къ помѣщикамъ Городненскаго повѣта о возвращеніи Камедуламъ разбѣжавшихся крестьянъ съ ихъ имуществомъ.

Король Августъ II предписываетъ обывателямъ Городненскаго повѣта, чтобы они возвратили ксендзамъ Камедуламъ подаренныхъ имъ крестьянъ со всѣми ихъ пожитками, такъ какъ эти крестьяне надѣлавши много бунтовъ и непристойностей своимъ владѣльцамъ, оставили свои жилища и разбѣжались по имѣніямъ помѣщиковъ и Городненской экономіи.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Septembra dwudziestego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparens personaliter w Bogu przewielebny imć xiądz Albryk—procurator, consar konwentu Wygierskiego list ad acta grodu Grodzieńskiego podał de tenore sequenti:

August wtóry, z Bożey łaski król polski, etc. Wielmożnym urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom y obywatelom powiatu Grodzieńskiego, tudzież urodzonemu Rehemberkowi—podłowczemu w. x. Lit., ekonomowi naszemu Grodzieńskiemu uprzeymie y wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni uprzeymie y wiernie nam mili! Doniesiono nam iest przez pp. rad urzędników naszych, przy nas na ten czas rezyduiących, iż poddani oyców kamendułów Wigierskich—ze wsiów Żydomli y Zawadzicz, funduszem od nas wieczyście nadani, sprzeciwiwszy się w tym woli naszey, podnieśli bunty przeciwko panom swoim y wielu kryminałów, excessów popełniwszy, illicito ausu sami ze wsiów do dobr różnych dziedzicznych y do ekonomii naszey Grodzieńscy powychodzili; widząc więc znaczne w tym detrimentum oyców kame-

dułów, które ponoszą od swych poddanych, łaskawie się skłoniwszy na ich pokorną supplikę, naznaczyliśmy kommissarzów naszych ad componendas tantas seditiones, przez co uprzeymościom y wiernościom waszym intymuiemy, ażebyście za odebraniem tey woli naszey wszystkich wyszłych poddanych pozyskiwać dopuścili y ze wszystkiemi onych dobytkami, sprzętem domowym y ruchomoście wszelkie wydali, stosuiąc się do konstytucyi w roku teraznieyszym tysiąc siedmset siedmnastym, w Warszawie, die prima Februarii, na seymie destynowaney, tudzież y zasiewy onych, które by kolwiek naydować się miały, na punktach ekonomicznych naszych oddali oycom kamedułom, z których czynsz do skarbu naszego nadleżący oycowie kameduli według inwentarza zapłacić tenebuntur. Uczynicie ta ww. dla łaski naszey królewskiey. Dan w Warzawie, dnia XIV miesiąca Februarii, roku Pańskiego MDCCXVII, panowania naszego dwudziestego roku.

U tego listu podpis takowy: Augustus rex. Który to list, za ustnym onego zeznaniem y do akt podaniem, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

1717 г.

Изъ книги за 1718 г., стр. 28.

15. Копія указа его императорскаго величества Петра I о выводѣ россійскихъ войскъ изъ предѣловъ Литвы.

Въ этомъ указѣ императоръ Петръ Великій предписываетъ кн. Рѣпнину, чтобы онъ не останавливался на зиму въ Литвѣ, а продолжалъ бы свой путь дальше.

Roku tysiąc siedmsestnego ośmnastego, miesiąca Januarii dwunastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim etc. ut superius stanowszy personaliter taż osoba imć pan Turczyn copią ukazu nayiaśnieyszego cara imci, z russkiego na polski przetłumaczoną, na rzecz w niey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, w te słowa pisaną:

Ukaz iego carskiego wieliczeństwa o wyiściu woysk do generała xięcia Repnina y generała Weyda, pisany z St.-Petersburga, 3 Decembra, anno 1717. Doszedł nas list twoy z Łauczyna pisany, z którego uwidzieliśmy, że wy chcecie Boże Narodzenie y Nowy rok wziąć tam y lubo rozkazaliśmy byli, żebyście nie spieszny marsz odprawowali, no dopioro po otrzymaniu tego nie bawiąc w swoią drogę podźcie zwyczaynym marszem, trudności ludziom nie czyniąc y nie bawiąc się, okrom zwyczaynych rasztów. U tey kopii ukazu podpis takowy: Piotr. Która to copiia ukazu, za podaniem oney przez osobę wyż pisaną, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego zapisana.

1721 г.

Изъ книги за 1722 г., листы 67—68.

16. Универсалъ короля Августа II о столовыхъ имѣніяхъ экономій Литовскихъ и о возвратѣ разошедшихся крестьянъ.

Король Августъ II съ сожалѣніемъ указываетъ на королевскія столовыя имѣнія, до крайности обнищавшія, и съ радостію на помѣщичьи, разбогатѣвшія; предписываетъ своимъ администраторамъ взыскивать повинности съ имѣній, находящихся во владѣніи татаръ и пожизненныхъ владѣльцевъ; заставить крестьянъ, разбѣжавшихся по разнымъ имѣніямъ, возвратиться на свои прежнія мѣста и наконецъ выражаетъ свое желаніе, чтобы въ королевскихъ имѣніяхъ была поднята торговля.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtórego, miesiąca Februarii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Hrehorym Józefem Kotowiczem—łowczym wielkim w. x. Lit., starostą Grodzieńskim personaliter stanowszy imć pan Kazimierz Kowalewski uniwersał od nayiaśnieyszego króla imści do wielmożnych ichmościów panów possessorów dobr ziemskich, iako też iego królewskiey mości stołowych, po różnych woiewodztwach, ziemiach y powiatach w Koronie y w. x. Lit. będących, wydany, ad akta podał, w te słowa pisany:

August wtóry, z Bożey łaski król polski, etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało, mianowicie iednak wielmożnym urodzonym possessorom tak dobr ziemskich, iako y naszych stołowych, po różnych woiewodztwach, powiatach y ziemiach w Koronie y wielkim xięstwie Lit. będących, po zaleceniu łaski naszey królewskiey oznaymuiemy. Z bolałym zapatrywaliśmy się sercem, że dla publicznego niepokoiu y nasze stołowe dobra w gorszych niż własnych synów na różnych mieyscach zagrzebione były ruinach, tak z niewyrażonym słyszemy ukontentowaniem, że na sąsiedzkich polach y fortunach hoyne y buyne przez prace starania y pieczołowanie gospodarskie spływaią kłosy, iedne tylko dobra ekonomiczne, patrimonium rzeczy-pospolitey, bez porównia się z innemi ze znaczną skarbu naszego diminucyą y stratą zostaią. Intuitu tego doświadczoney w każdych circumstancyach wierności, życzliwości et in rebus agendis moderacii urodzonego hrabi Osolińskiego — podskarbiego naszego nadwornego koronnego, Sandomirskiego, Chmielnickiego starosty, powierzyliśmy wszystkie nasze ekonomie Litewskie y niektóry koronne z leśnictwami, aby przez utrzymanie w porządnym gospodarstwie nieochibnie y niezawiedzione skarbowi naszemu pokazać mógl in futurum, z tych ekonomii wszystkich prowenta y intraty, te zaś nie mogą być asekurowane nigdy, ieżeli odprawione przed tym wszystkie prywatne y generalne commissiie ad annum millesimum septingentesimum ipsum, bez regularnych zostawać będą exekucyi y satisfakcyi y ieżeli iuryzdyka skar-

bowa swego vigoru w sądach swoich tak między urodzonymi dożywotnikami, nie mniey Tatarami, iako też poddanymi wszystkiemi nemine excepto mieć nie będzie cursu. Zabiegaiąc tedy abusibus, przez nieszczęśliwość publicznego niepokoiu inveteratis, urodzonemu naszemu generalnemu administratorowi ekonomiy Litewskich z leśnictwami y niektórych koronnych y iego pełnomocnym subalternom singularissime zlecamy, aby czynsze y wszystkie cuiuscunque generis podatkowania od urodzonych dożywotników y od wszystkich poddanych według dawnych inwentarzów, a do ostatniego commissyą tysiąc siedmsetnego odprawioną sformowanych, approbowanych y ex archivo ad executionem wydanych, wybierali y do skarbu naszego importowali. Stosuiąc się do wyraźnych constytucii, którzy by zwierzchności skarbowey sądowey legitime wykowaniu, albo za pozwami parierować ex vi regii fundi nie chcieli y przeczyli, salva appellatione tylko in criminalibus do nas, to się y o Tatarach rozumieć ma. Nie mnieysza diminucia skarbowi naszemu y ztąd pochodzi, że poddani nasi opuściwszy ob calamitatem grunta swoie własne, iure colonorum possidentes, poszli in dispersionem y pod różnymi różnych dobr possessorami inni pro skandali, inni pokomornym tułaiąc się, inni na nowe colonnie do różnych osób przenieśli się, a swoie osiadłości, z których dymy do podatkowania publicznego zaprzysiężone są, deseruerunt, inni zaś w blizkości pod różnymi siedząc possessorami własne grunta zarabiaią, a za postronnych liczą się, gdy zaś przyidzie podatek dymowy albo alii generis, sami tylko pozostali w chałupach, z ostatnim swym wyniszczeniem wypłacać muszą. Przeto maiąc pro exempto konstytucią seymu blisko przeszłego o zyskiwaniu różnych poddanych naszych, zlecamy wiernościom, od nas y od skarbu naszego we wszystkich ekonomiach y leśnictwach postanowionym, aby rozeszłych y tułaiących się poddanych, kędy kolwiek znayduiących się, de nomine et cognomine spisowali, wydanie onych rekwirowali y skutecznie windykowali, in casu zaś renitentiae na delatę execucie żołnierskie podawali. Comercia wszelkie, ieżeli są państw wszystkich nayskutecznieyszym utrzymaniem, tak zagubienie w ekonomiach targów y iarmarków konieczne musi być naywiększa wina; żeby tedy y te na mieyscach zwyczaynych odprawowane były, tym że zwierzchnościom zlecamy, nie pociągaiąc ad solvenda thelonea nad dawne zwyczaie. Który to universał po wszystkich ekonomiach publikować y ony dla lepszey wiary y pewności ręką własną podpisawszy, pieczęcią naszą stwierdzić roskazaliśmy. Dan w Dreznie, dnia szesnastego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, panowania naszego dwudziestego piątego roku. U tego universału podpis ręki przy pieczęci iego królewskiey mości pokoiowey takowy: August rex.

Który to ten universał, do akt podany, iest de verbo ad verbum wpisany.

1736 г.

Изъ книги за 1736 г., листы 566—567.

17. Упоминальный листъ короля Августа III Рѣчицкому войскому Михаилу Келчевскому о томъ, чтобы онъ не обижалъ обывателей мѣстечка Черкова и деревни Вербежа.

Король Августъ III, вслѣдствіе жалобы обитателей столовыхъ королевскихъ имѣній—Черекова и Вербежа на Рѣчицкаго гродскаго писаря Келчевскаго, что онъ захватываетъ королевскія земли и дѣлаетъ жителямъ разныя обиды,—симъ листомъ предписываетъ ему, подъ зарукой 10,000 копъ литовскихъ грошей, воздержаться на будущее время отъ такихъ своеволій.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, miesiąca Julii trzydziestego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od i. w. imci pana Michała Józefa Massalskiego—pisarza w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanąwszy personaliter imć pan Andrzey Miastkowski — administrator klucza Wiercieliskiego, list ikmci zaręczny alias upominalny na rzecz w nim wyrażoną ad acta grodu Grodzięńskiego podał, potrzebuiąc, ażeby był przyięty y do akt wpisany, który wpisuiąc de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

August trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu Michalowi Kiełczewskiemu—woyskiemu y pisarzowi grodzkiemu Rzeczyckiemu. Oznaymuiemy wasz mość panu, iż doniesiona nam iest querymonia przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, imieniem całego magistratu y pospólstwa miasta naszego Czerekowa, w ekonomiey Mohylewskiey leżącego, że wasz mość pan usadziwszy się na zruynowanie tego miasteczka y wsi Wierzbieża, dobr naszych stołowych, mimo starodawne granice nie tylko nie mało ważyłeś się, pozabierać gruntów, ale też na querulantów życie pochwałki czynić nie przestaiesz, zaczym pomienione miasteczko nasze Czereków y wieś Wierzbierz, chcąc być bezpieczni possesyi własności gruntów, zdawna siebie przynależących, tudzież obviando securitati suae, ucie kli się do nas z supliką, ażebyśmy one w protekcyą naszą wziąwszy, listem zaręcznym wasz mość panu napomnieli; iakoż my król, do pokorney supliki poddanych naszych z miasteczka Czerekowa y wsi Wierzbierza łaskawie skłoniwszy się, widząc rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgadzaiącą się, przerzeczone miasteczko Czerekow y wieś Wierzbierz, dobra nasze stołowe, z ich obywatelami y gruntem (o który spór idzie), tudzież zdrowie y substancyę pomienionych poddanych naszych w protekcyą naszą królewską bierzemy y tym listem naszym zaręcznym w twoią, urodzony Kiełczewski—woyski y pisarzu grodzki Rzeczycki, obwieszczamy y upominamy, a żeby wierność twoia sam przez się, ani przez subordynowane osoby, żadnych pochwał na zdrowie kwerulantów nie czynił, gwałtów, nayścia, naiazdów, boiów, lasów pu-

stoszenia, pól wyrabiania, a osobliwie do gruntów ekonomicznych interesowania się działać nie ważył się, pod zakładem dziesięciu tysięcy kop groszy Litewskich, którey summy za naruszenie przerzeczonych punktów y listu naszego zaręcznego złamanie połowa do skarbu naszego, a połowa stronie ukrzywdzoney należeć ma; lecz ieżeliby do querulantów interessa, ażeby wierność twoia prawnie się o to rozprawił y upomniał. Pisan w kancelaryey naszey wielkiey w. x. Lit. Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzydziestego szóstego, dnia czternastego miesiąca Julii, panowania naszego trzeciego roku.

U tego listu zaręcznego na mieyscu ikmci przy pieczęci wielkiey Litewskiey podpis takowy: Jan Sapieha—kanclerz wielki w. x. Lit. Który to zaręczny alias upominalny list ikmci, za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięty y wpisany.

1738 г.

Изъ книги за 1738 г., стр. 541—542.

18. Листъ гетмана в. кн. Литовскаго Михаила кн. Вишневецкаго къ чинамъ гродскимъ Оршанскаго повѣта, чтобы они не смѣли удерживать платы, слѣдующей полку.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego ósmego, miesiąca Junii czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą, podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od i. w. imci pana Michała Józefa Massalskiego, woiewody Mścisławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanąwszy personaliter imć pan Jan Kochtycki—chorąży gwardyi ikmci Litewskiey regimentu pieszego takowy list od i. xiążęcia imci hetmana w. w. x. Lit. pisany do w. ichmcw pp. urzędników grodzkich powiatu Orszańskiego na rzecz w nim wyrażoną ad acta podał, który de verbo ad verbum wpisuiąc, tak się w sobie ma:

Wielmożni moi wielce mci panowie y bracia! Dochodzi tu mi wiadomość a oraz summa quaerela od regimentu gwardyi ikmci, że wmć panowie za pierwszym kontumacyinym dekretem przez ichmci panów Hurka y Chłopickiego w trybunale skarbowym otrzymanym non cognito negotio, przyieliście areszt na summę pro stipendiis temuż regimentowi z powiatu Orszańskiego należącą, w takowey okoliczności muszę, iako hetman interessować się y uczynić do wmć panów, salva omni dignitatis et praerogativae observantia, odezwę cum remonstratione, że nie masz tego, y być nie powinien, zwyczaiu, nawet y same prawa vetant, aby bez odwodu obwiniony miał zaraz być wskazany in poenas, a takie które się życiu równią, bo gdy żołnierz przez zatrzymane lenungi chleba mieć nie będzie, pewnie albo służbę porzuci, albo iey tak, iak mu należy odprawować nie zdoła, przez co nikomu innemu, tylko całey

rzeczy-pospolitey stanie się uyma y szkoda, przy tym ta sprawa cale do regimentu nie należy, ale iest causa fisci, do skarbu ikmci należąca, y powinna mieć exceptionem fori vigore zaszłey konstytucyi, w czym imć pan ienerał y pułkownik tegoż regimentu iuż satisfecit legi, wyniosszy mandaty ad iudicium regale, dla tego y przez to samo zaniesiony areszt mocy mieć nie może, a za tym y regiment do skarbu ikmci nie należący, ani do tey sprawy referuiący się, tudzież zasługi officerskie, detrymentum ponosić nie powinne. Więc przełożywszy wściom moim wielce mściwym panom essentiam rei, proszę ich wielce, abyście zasługi zwyż pomienione regimentowe gwardyi ikmci z pod aresztu uwolnić raczyli, y daley w podobnych cyrkumstanciach nie chcieli takowych akceptować aresztów, które dobru pospolitemu są przeciwne, bo gdy by weszły w zwyczay, nigdy by żołnierz ad obsequia militaria nie był zdolny, o co ia zawsze ex vi ministerii wyimować się obowiązany, nie przestanę y daley sollicytować w. mść panów, abyście ten interes satisfactione ułatwić raczyli y iako nie słuszny areszt uchylili, o to iterum proszę y iestem w. mść panów życzliwym bratem y sługą unizonym.

U którego listu podpis ręki i. o. xiążęcia imci hetmana w. w. x. Litewskiego takowy: Michał xiąże Wiśniowiecki—woiewoda Wileński, hetman wielki w. x. Litewskiego. W Grodnie, quarta Junii tysiącznego siedmsetnego trzydziestego ósmego roku. Który to list, za podaniem onego przez wyż wyrażonego imci pana chorążego do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1744 г.

Изъ книги за 1744 г., листъ 811.

19. Универсалъ короля Августа III относительно взиманія мостоваго на рѣкѣ Нѣманѣ въ Городнѣ.

Король Августъ III доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что, приказавши построить на р. Нѣманѣ мостъ въ г. Городнѣ, какъ для общественныхъ нуждъ, такъ и государственныхъ, онъ поставилъ для охраненія его нѣсколько человѣкъ гвардейцевъ в. кн. Литовскаго, которые обязаны взимать съ проѣзжающихъ пошлины; поэтому король и предписываетъ всѣмъ вносить за проѣздъ установленныя пошлины.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, miesiąca Septembra siedmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim stanowszy personaliter coram actis imć pan Jan Wołkowyski—pisarz skarbowy ikmci uniwersał nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego na wstawienie mostu na rzece Niemnie y płacenie mostowego ad akta podał, którego talis sequitur tenor:

August trzeci, z Bożey łaski król polski,

etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć będzie należało, osobliwie nayprzewielebnieyszemu, przewielebnym, wielebnym w Bogu i. ww. urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkiemu rycerstwu, szlachcie y obywatelom korony polskiey y w. x. Lit. uprzeymie y wiernie nam miłym, przy ofiarowaniu łaski naszey królewskiey wiadomo czyniemy, ieżeśmy dla wygody publiczney stanów rzeczypospolitey na seym blisko następuiący most na Niemnie pod Grodnem wystawić podeymuiąc co mu się tego wystawienia contigens od przeieżdzaiących y przechodzących ten że most iuxta usum et prolim za nayiaśnieyszego ś. p. króla imść oyca praedecessora naszego wybierać pozwolili, a oraz pro securitate iego wartę ustawiczną gwardyiey naszey pieszey w. x. Lit. ordynować zlecili, przeto po uprzeymościach y wiernościach waszych żądamy y mieć chcemy, ażeby każdy cuiuscunque sit statis et conditionis a solutione mostowego nie unikał y z wszelką bez żadnych zatargów y hałasów z ludźmi nad tym mostem attendencyę maiącemi obchodził, dla łaski naszey królewskiey. Co iako serio praecavemus, tak na to się dla lepszey wiary y wagi ręką własną podpisawszy pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia iedynastego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, panowania naszego iedynastego roku.

U tego uniwersału przy pieczęci pokoiowey podpis nayiaśnieyszego króla imści temi wyrażony słowy: Augustus rex. Który to uniwersał, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

1744 г.

Изъ книги за 1745 г., листы 83—84.

20. Универсалъ подскарбія в. кн. Литовскаго Сологуба о томъ, что онъ передастъ въ арендное содержаніе таможни генералу артиллеріи Флемингу.

Подскарбій в. кн. Литовскаго Сологубъ, доводя до всеобщаго свѣдѣнія о передачѣ въ арендное содержаніе таможенъ генералу артилеріи Флемингу на 3 года, въ тоже время предписываетъ подлежащимъ властямъ во всемъ обращаться къ Флемингу и подчиняться его приказаніямъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Januarii dwudziestego wtórego dnia.

Na roczkach Januarowych w Grodnie in loco solito porządkiem prawa pospolitego sądzących się, przed nami Antonim z Wahanowa Micutą — podstolim y podstarościm, Marcinem Janem Nepomucenem Olizarowiczem—krayczym y sędzią, Stanisławem Kotowiczem—skarbnikiem Owruckim, protunc pisarzem, urzędnikami grodzkiemi Grodzieńskiemi, do sądzienia spraw ustanowionemi,

comparendo personaliter u sądu patron imć pan Ludwik Skokowski, uniwersał z rzeczą w nim wyrażoną od iaśnie wielmożnego imć pana Sołłohuba—pisarza ziemskiego y podskarbiego wielkiego w. x. Lit. wydany, iaśnie wielmożnemu imć panu Jerzemu hrabi Flemmingowi—generałowi artylleryi w. x. Lit. służący, ad acta podał y prosił u nas urzędu, ażeby ze wszystką w nim inseruatą rzeczą był do xiąg grodzkich spraw wieczystych powiatu Grodzieńskiego przyięty y wpisany, który przyiowszy od słowa do słowa wpisuiąc, tak się w sobie ma:

Jan z Dowoyna Sołłohub—podskarbi wielki y pisarz ziemski w. x. Lit. wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało, mianowicie iaśnie oświeconym, iaśnie wielmożnym ich mość panom senatorom, ministrom, dygnitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, szlachcie, obywatelom w. x. Lit. y Inflantskiego, po zaleceniu usług moich, tudzież sławetnym mieszczanom, żydom, kupcom cujuscunque status et conditionis ludziom handluiącym, tam intra, quam extra provincias w. x. Lit. y Inflantskiego sądami y portami. Podaię do wiadomości, iż administracyą moią prowentów skarbowych, ceł spławnych y sądowych generaliter wszystkich, ab inductis et evectis mercibus należących od rzeczy-pospolitey puszczoną per constitutionem anni millesimi septingentesimi decimi septimi, postąpiłem y puściłem osobliwym kontraktem iaśnie wielmożnemu imci panu Jerzemu hrabi Flemmingowi—generałowi artylleryi w. x. Lit., Szadowskiemu, Szereszewskiemu etc. staroście na lat trzy idque od roku następuiącego tysiąc siedmsetnego czterdziestego piątego, od dnia pierwszego miesiąca Marca podług kalendarza rzymskiego, do roku da Bóg przyszłego tysiąc siedmsetnego czterdziestego ósmego bez żadney excepcyi intuitu takowego kontraktu i konvencyi od dnia y terminu wyżey opisanego ad praefixionem czasu wyiścia tenuty y dzierżenia swego iaśnie wielmożny imć pan generał artylleryi w. x. Lit. ma ich mościom panom woyskowym, maiącym raz na zawsze assygnowane stipendia y różne pensye z tych prowentów skarbowych należytemi rathami unicuique suum contingens wypłacać, vigore wydaney odemnie klarygacyi, a ichmość panowie woyskowi według zwyczaiu praktykowanego za moiey dyspozycyi, aby assistentiam militarem na komory, przykomorki y straże, dla bespieczeństwa y exakcyi należących prowenięncyi dodawali dopraszam się; kontrakty wszelkie y paszporty, które by się ode mnie wydane naydować miały, po terminie Marca pierwszego dnia, tysiąc siedmset czterdziestego piątego roku cassari y annihilari maią, przytym aby handluiący cuiuscunque status et conditionis kupcy niesłusznych depaktacyi nie mieli, oraz gdyby złoty za tynfa nie był brany warowałem, przy takowey iednak kondycyi y kaucyi, ażeby e converso wszyscy ingenere handle swe prowadzący tam intra, quam extra limites w. x. Lit. Inflantskiego żadnego defalkowania w expedyowaniu na cłach towarów swoich vigore cyrkumskrypcyi prawa pospolitego y instruktarzów, nie pretendowali. Tudzież pod protekcyami pańskiemi, szlacheckiemi y duchownemi, kupcy handluiący swoich towarów nie wyprowadzali y zagranicznych nie wprowadzali, także drog zwyczaynych swowolnie alias przemyślnie idąc nie mijali. In casu dedukcyi takowey defraudacyi skarbu, ad obloquentiam prawa pospolitego, takowe towary za pierwszym razem irremissibiliter confiscationi podlegać maią. Który to uniwersał podpisem ręki moiey przy pieczęci skarbowey stwierdzam. Dat. w Grodnie, dnia dwudziestego miesiąca Nowembra,

tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego roku. U tego to uniwersału podpis przy pieczęci skarbowey takowy: Jan Sołłohub—podskarbi wielki w. x. Lit., imci pana regenta temi słowy: Connotatum w kancellaryi skarbowey w. x. Lit., Alexy Wieszczycki—regent skarbu Litewskiego mp. Który to takowy uniwersał, za podaniem onego do akt przez wyż wyrażonego patrona, iest do xiąg grodskich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1747 г.

Изъ книги за 1747 г., листы 20—21.

21. Универсалъ подскарбія в. кн. Литовскаго Флеминга, которымъ онъ обезпечиваетъ бѣлорусскихъ купцовъ отъ дѣлаемыхъ имъ притѣсненій.

Подскарбій в. кн. Литовскаго Флемингъ симъ универсаломъ извѣщаетъ, что вслѣдствіе слуховъ дошедшихъ до него о боязни бѣлорусскихъ купцовъ везти свои товары за границу, такъ какъ имъ дѣлаются разныя притѣсненія на пути,—онъ принялъ мѣры къ прекращенію прежнихъ злоупотребленій.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego siódmego, miesiąca Januarii dwudziestego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, stanąwszy personaliter niewierny żyd Szaia Izakowicz, ten uniwersał ad acta podał, potrzebuiąc aby był do xiąg urzędowych przyięty y wpisany, którego, za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi, tenor sequitur talis:

Jerzy Denhof na Barklawie, Włodawie y Rożance hrabia Fleming—podskarbi wielki y pisarz wielki w. x. Lit., Szadowski, Szerszewski etc. starosta, wszem wobec y każdemu zosóbna komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie wszystkim zagranicznym domowym intra limites w. x. Lit. handluiącym, tudzież miasta Szkłowa, Mohilewa y innych miast pogranicznych białoruskich kupcom wiadomo czynię, iż posłyszawszy iakoweś wieści, że pomieniony kupcy handlów swoich dla niektórych przeszkod, prywatnych towarów aresztów, onych zatrzymywania, zatrudnienia, prowadzić obawiaią się, przez co aby tak dla rzeczy-pospolitey in proventibus, iako też kupcom et cuiuscunque status conditionisque ludziom in commertiis nie było uszczerbku y krzywdy, przeto ex munere ministeryi mei, tak znaczney a publiczney zabiegaiąc szkodzie, wzwyż wyrażonych kupców ninieyszym universałem moim upewnionych mieć chcę, że żadnego turbowania, aggrawowania, aresztowania na drogach, traktach mieć nie będą; owszem ich na każdym mieyscu ab omnibus impetitionibus, gravaminibus bronić, zastępować, iure in quovis officio et subsellio ewinkować będę y przyrzekam y dla lepszey wiary y wagi ręką własną przy przyciśnieniu pieczęci

skarbowey podpisuię się.—Datum w Szereszewie, septima Januarii, tysiąc siedmset czterdziestego siódmego anno.

U tego universału przy pieczęci skarbowey podpisy rąk temi wyrażone słowy: Hr. Fleming p. w. w. x. Lit., Józef Woyciech z Bystrech Bystry—regent skarbu w. x. Lit. mp. Który to uniwersał, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

1752 г.

Изъ книги за 1753 г., стр. 521.

22. Охранный листъ короля Августа III, служащій базиліанамъ.

Король Августъ III, вслѣдствіе жалобы Базиліанъ на Запольскаго-Довнара, выхлопотавшаго незаконный декретъ во вредъ базиліанамъ и лишившаго ихъ правъ на имѣніе, принадлежащее церкви въ Волковыйскомъ повѣтѣ, выдаетъ имъ настоящій охранный листъ (глейтъ), и на основаніи онаго предоставляетъ имъ право не только пользоваться имѣніемъ, но и возобновить дѣло.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Samuelem Antonim Skirmątem—łowczym y podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego, comparendo personaliter imć pan Jan Niewiadomski.... gleyt ikmci podkanclerski ad iure agendum et componendum ad acta podał im eum tenorem:

August trzeci, z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuiemy wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć należy, mianowicie wielmożnym senatorom, urodzonym dygnitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom w. x. Lit., iż doniesiono nam iest przez panów rad y urzędników przy boku naszym rezyduiących, querimonia imieniem urodzonych wielebnych xięży Jana Łukianowicza—prowincyała, oyca Chryzostoma Oleszkiewicza—starszego y wszystkich urodzonych wielebnych xięży Bazylianów w dobrach Jaturesku, w powiecie Wołkowyskim leżących, przy cerkwi prezbiterskiey mieszkaiących, iż obżałowany urodz. Jakub Tadeusz Zapolski Downar, urościwszy nieiakowąś pretensyą do wielebnych querulantów w roku immediate przeszłym tysiąc siedmsetnym pięćdziesiątym wtórym, miesiąca Septembra ósmego dnia w sądach naszych zadwornych assesorskich w. x. Lit z banicyami doczesną y wieczną oraz z dalszym lukrami y uciążliwym wskazem summy dekret in contumatiam, bez podania mandatu na tych że żałuiących querulantów, clandestine otrzymał; przez co dobra, honor y substancye, oraz zdrowie przerzeczonych urodzonych querulantów aggrawuie y aggrawować usiłuie. Uciekli się tedy do nas króla, prosząc o miłosierdzie, abyśmy onym czasu ku rosprawie prawney użyczywszy, gleyt nasz niniеyszy ad iure agendum et componendum

do sześciu miesięcy non interrupte po sobie idących, od aktykacyi y publikacyi trwaiący wydawszy, zdrowie item y substancye przerzeczonym urodzonym querulantom, iako od nas ugleytowanym, obwarowali y ubespieczyli locum standi in omni foro ac subselio, na kondemnaty supra pomienione mieć pozwolili; za czym my król naszey nad upadłymi ludźmi zażywszy klemencyi, a przychylaiąc się do wniesioney przez panów rad y urzędników przy boku naszym rezyduiących supliki, gleyt nasz ninieyszy ad iure agendum et componendum do sześciu miesięcy, non interrupte po sobie idących, od aktykacyi y publikacyi trwaiący y wydawszy, zdrowie, honor y substancyą pomienionym urodzonym querulantom waruiemy y ubespieczamy, locum standi in omni foro ac subselio mieć pozwalamy. A za tym mieć chcemy, aby każdy o tym wiedząc niiakiego przenagabania, przymówek, odpowiedzi y exekucyi czynić nie ważył się, y owszem aby ten list gleyt nasz, za podaniem onego do akt, przyimowan, aktykowan y obwołan był koniecznie. Dan w kancelaryi naszey w. x. Lit., miesiąca Listopada dnia dwudziestego szóstego, roku Pańskiego tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku.

U tego gleytu podpis ręki przy wyciśnioney pieczęci takowy: Michał Sapieha—podkan. w. x. Lit.; poniżey subskrypcya takowa: Gleyt ad iure agendum et componendum. Który to takowy gleyt, za podaniem onego do akt iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1774 г.

Изъ книги за 1773—1774 г., листъ 613.

23. Охранный листъ короля Станислава Августа, служащій крестьянамъ Яловскаго староства.

Король Станиславъ Августъ напоминаетъ Брестъ-Литовскому воеводѣ Горайну, что онъ въ качествѣ Яловскаго старосты позволяетъ себѣ не только не признавать королевскихъ льготъ, дарованныхъ крестьянамъ Яловскаго староства, но и обременяетъ ихъ чрезмѣрными налогами и работами исключительно въ свою пользу; вслѣдствіе этого король предписываетъ ему воздержаться отъ подобныхъ преступленій подъ страхомъ подвергнуться участи возмутителей общественнаго спокойствія.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, miesiąca Nowembra siódmego dnia.

Przed aktami grodu powiatu Grodzieńskiego, stanowszy osobiście imć p. Jerzy Odlanicki Poczobut—towarzysz od przedniey straży buławy w. x. Lit., list zaręczny upominalny od ikmci starostwu Jałowskiemu dany, służący y należący, opowiadał, prezentował y do akt podał, którego tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

Stanisław August, z Bożey łaski król polski etc. Wielmożnemu Janowi Horainowi—woie-

wodzic Brzeskiemu-Litewskiemu, staroście Jałowskiemu, qua panu, tudzież urodzonym ekonomom, namiesnikom starostwa Jałowskiego, oznaymuiemy tym naszym zaręcznym upominalnym listem: Doniesiono nam iest przez panów rad, przy boku naszym przytomnych, przy podaney od mieszczan y poddanych starostwa Jałowskiego suplice, iż wierność wasza w dzierżeniu starostwa Jałowskiego szukaiąc ustawicznie powiększenia prywatnych pożytków z krzywdą uciemiężeniem poddaństwa, w tych dobrach mieszkaiącego, nie zważaiąc na żadne przywileia y nadania antecessorów naszych, im służące, wszystkie dawne ustawy do upodobania swoiego przemieniwszy, nie tylko płacenie czynszów y wszelkich różnym tytułem wybieranych pieniężnych dochodów wymagane, ale też przymnażaiąc co raz pańszczyzny, podróżczyzny, straży dworney y rozmaitey powinności wynalazki, nad zwyczay y inwentarze dawne mieszczan y poddanych starostwa Jałowskiego, do ostatniey przywiedzionych nędzy y ubóstwa, aggrawuiecie, a gdy ciż poddani starostwa Jałowskiego, szukaiąc ochrony y protekcyi naszey przeciwko uciążliwościom dworu swoiego y nielitościwemu dyspozytorów obchodzeniu się do nas udać się zamyślali, na ówczas urodzony Butkiewicz—komisarz niektóre osoby, maiąc w tey mierze za występne, w prywatne wziowszy więzienie nie miłosiernie rózgami ćwiczyć ważył się y dotąd więzionych niewinnie karze, a innych ludzi y mieszczan łapać, więzić y bić odkazuie się. Co ieżeli tak iest, my król, zwykłey naszey nad ludźmi nędzniemi zażywszy klemencyi, tym listem zaręcznym wierność waszą upominamy, którym bezpieczeństwo zdrowia y życia ludziom mieszczanom y poddanym starostwa Jałowskiego od wszelkich impetycyi, bojów, kaptywacyi, detencyi y gwałtów, tak wielmożnego Horaina—woiewody Brzeskiego, iako też urodzonego Butkiewicza—kommissarza, y innych sług administratorów y namiesników waruiemy y ubezpieczamy, oraz ażebyście wm. tychże ludzi poddanych y mieszczan starostwa Jałowskiego uciemiężać, bić, więzić y aggrawować nie ważyli się, seryo zalecamy pod penami na gwałcicielów listów naszych, w prawie pospolitym opisanemi. Dan w kancellaryi naszey w. x. Lit. dnia dwudziestego piątego miesiąca Października, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, panowania naszego iedynastego r.

U tego listu zaręcznego upominalnego przy pieczęci w. x. Lit., na massie czerwoney wyciśnioney, podpis i. w. podkanclerzego y konnotacya, tudzież poniżey pieczęci podpis w. sekretarza pieczęci z konnotacyą w te słowa: Joachim Chreptowicz—podkanclerzy w. x. Lit. (L. S.). Na własne ikmci roskazanie: Jerzy Białopiotrowicz — łowczy powiatu Lidzkiego, ikmci pieczęci w. x. Lit. sekretarz. List zaręczny upominalny z obwarowaniem bezpieczeństwa zdrowia y życia poddanym starostwa Jałowskiego przeciwko impetyciom wielmożnego i. p. Horaina—woiewody Brzeskiego, starosty Jałowskiego, komisarzów y ekonomów onego. Który to list zaręczny upominalny ikmci, za podaniem onego do akt przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1765 г.

Изъ книги за 1765 г., листъ 328.

24. Универсалъ хоружаго Михаила Ейсимонта, предписывающій собраться дворянамъ Городненскаго повѣта на смотръ.

Городенскій хоружій симъ универсаломъ оповѣщаетъ всѣхъ обывателей Городненскаго повѣта, подлежащихъ по конституціи 1764 года военной службѣ, явиться къ извѣстному сроку на посполитое рушенье въ полномъ вооруженіи и съ продовольствіемъ на 4 дня.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Julii ósmego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter imć pan Jan Kulikowski, dworzanin w. i. pana Eysymonta, chorążego powiatu Grodzieńskiego, uniwersał na popis całemu przeświętemu od tegoż w. i. pana chorążego wydany, ad acta grodu Grodzieńskiego podał de tenore sequenti:

Michał Józef Eysymont—chorąży ziemski powiatu Grodzieńskiego, ioo. iww. ichmć panom senatorom, dygnitarzom w. x. Lit., urzędnikom ziemskim, grodzkim, starostom, dzierżawcom, rycerstwu, szlachcie, obywatelom powiatu Grodzieńskiego, tudzież wszystkiemu duchowieństwu, tak świeckim iako zakonnikom, dobra swoie w powiecie Grodzieńskim maiącym. Po zaleceniu usług moich do wiadomości podaię, iż constytucya seymu convocationis w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym vigore dawnych praw in volumine legum titulo *okazywanie* y w statucie w. x. Lit. w rozdziale wtórym nakazała popisy co lat dwie we wszystkich woiewodztwach y powiatach, sub paenis legibus cirum scriptis. In virtute takowey konstytucyi, zadość czyniąc urzędowi memu chorązkiemu ziemskiemu, wydałem teraznieyszy uniwersał do kancelaryi grodzkiey Grodzieńskiey, aby do wszystkich parafii był rozesłany y do drzwi kościołów parafialnych dla wiadomości wszystkim obywatelom powiatu Grodzieńskiego był przybity y ogłoszony, któremu popisowi pierwszemu w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątym dzień na zaiutrz po świętym Michale, to iest trzydziestego miesiąca Septembra przez tęż konstytucyą iest naznaczony. Na który dzień tym moim uniwersałem obwieszczam y oznaymuię wszystkim ioo. iww. mciom pp. braci, abyście ziechali na mieysce pod Pososne, pod Grodnem będącą, temu popisowi zgodne y aby każdy nemine excepto, maiąc swoią possesię ly osiadłości w powiecie Grodzieńskim stawali na koniach dobrych z porządkiem y rynsztunkiem woiennym, iako do pospolitego ruszenia należącym parafiami, y aby każda parafia w swoiey gromadzie y porządku tak dla spisania regestru, iako y popisu stawała osóbno na mieyscu naznaczonym. Do którego popisu należą imść xięża duchowni ze wszystkich dóbr, z których służba ziemska bywała, a iako się wszystkie dobra duchowne nie excypuią od pospolitego ruszenia, tak też y popisów, ut constat, ieżeli każdy według powinności

swey iest gotów, na służbę rzeczy-posp. do obrony oyczyzny swey maią stawić do przypisów poczty y przy nich za osobę swoią szlachcica człowieka dobrego, woynie zgodnego, konstytucyą anno tysiąc pięćset czterdziestego piątego vol. primo, folio pięćset ośmdziesiąt pięć titulo *lustratio,* anno tysiąc pięćset sześćdziesiąt wtórego vol: secundo folio okazowanie, y tak siła późnieyszych konstytucyi in volumine legum o popisach opisanych y w statucie w. x. Lit, rozdziale wtórym artykule dziewiątym. Należą także do popisów wszyscy zastawnicy, arendarze y wdowy, ieżeli niedorosłych synów maią, za nich stawić maią poczty. Na który popis ażeby iadący y nazad powracaiący spokoynie, z moderacyą y trzeźwo iechali, żadney szkody, hałasu, gwałtu y krzywdy tak w drodze, iako y między sobą nikomu nie czynili, zalecam y rekomonduię, pod sądem y paenami, legibus w prawach y konstytucyach w. x. Lit. circumscriptis, a żeby wszyscy mieli z sobą żywności potrzebney na dni cztery, który czas a nie dłuższy prawo naznaczyło popisom, dla tego wcześnie takowym obwieszczam uniwersałem, ażeby przez ten czas sposobili się w konie dobre y rynsztunek rycerski woienny, y na tom wydał takowy uniwersał z pieczęcią y podpisem ręki mey. Dat. w Hanusowszczyznie, anno tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Julii piątego dnia.

U tego uniwersału podpis ręki samego wielmożn. imci pana chorążego przy pieczęci na laku wyciśniętey temi wyraża się słowy: Michał Józef Eyszymont—chorąży ziemski powiatu Grodzieńskiego. Który to takowy uniwersał, za podaniem onego przez wyż wyrażonego imci do act, iest do xiąg grodskich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1776 г.

Изъ книги за 1775—1776 г., листы 552—553.

25. Заручный листъ короля Станислава Августа, служащій крестьянамъ Клевской волости.

Король Станиславъ Августъ вслѣдствіе жалобы крестьянъ на арендатора Коркозевича, что онъ дѣлаетъ имъ жестокія обиды и притѣсненія, издаетъ свой заручный на него листъ, и предписываетъ ему не дѣлать обидъ подъ страхомъ взысканія 100 копъ грошей.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Septembra szesnastego dnia.

Przed aktami grodu powiatu Grodzieńskiego stanowszy osobiście pracowity Jhnat Ziaziulka—plenipotent włości Klowskiey, list zaręczny od nayiaśnieyszego króla iegomości tey że włości Klowskiey wydany, opowiadał, prezentował y do akt podał, w te słowa wpisany:

Stanisław August, z Bożey łaski król polski, etc. Urodzonemu Jerzemu Korkozewiczowi—possessorowi dzierżawy naszey Klow-

skiey, w powiecie Orszańskim leżącey. Oznaymuiemy tym naszym zaręcznym upominalnym listem: Doniesione nam są powtórnie imieniem całey włości Klowskiey żałośne querimonia, iż wierność twoia poddanych tey że przerzeczoney dzierżawy nad prawo, słuszność, inwentarze y lustracye etiam będąc iuż o takowe bezprawia listem zaręcznym w roku przeszłym tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym, miesiąca Listopada trzeciego dnia z kancellaryi mnieyszey w. x. Lit. wydanym, upomniony, mimo powagę iego tych że poddanych uciemiężać, depaktować, biciem, więzieniem prześladować nie przestaiesz, nad to udaiących się w tych swoich pokrzywdzeniach do maiestatu naszego, y sądów naszych zadwornych assessorskich, tym bardziey uciskaiąc, ścigać, łapać każesz y dalsze im czynisz oppressye. Co ieżeli tak iest, przeto my król, przychilaiąc się do prożb przez panów rady, przy boku naszym będącey, przy suplice włościan Klowskich wniesionych, ninieyszym powtórnym zaręcznym upominalnym listem wierność twoią, dzierżawco Klowski, quam strictissime upominaiąc, mieć chcemy y przykazuiemy, maiąc się referibiliter do pierwszego wyżey specyfikowanego zaręcznego upominalnego listu, ażeby wierność twoia poważaiąc powinnie dodaiącą się od nas króla tym że włościanom Klowskim protekcią, manutenendo oraz dawne inwentarze y lustracye dzierżawy Klowskiey, ani sam przez siebie, przez swoich ludzi, ani też iakim kolwiem sposobem subordynowane osoby daley krzywdzić, uciskać, depaktować, więzić, bić, łapać, biegu prawa y rospoczętego w sądach naszych zadwornych assessorskich procederu, ullo modo bronić, tamować poddanych do nas króla suplikuiących et singulariter Jhnata Ziaziulkę—iako plenipotenta włości Klowskiey, ich własnych osób, ani ich domowstw prześladować, infestować y dalszych zemst rościągać pod żadnym pretextem nieważył się, zalecaiąc nad to, ażeby wierność twoia wziętego bezprawnie y w kaydany okutego dzierżawy Klowskiey nazwiskiem Illusza nieodwłócznie uwolnił y do dalszych wszystkich aggrawacyi, tak przez takt procederu, iako też y na potym wstrzymał się y zachował. My król injungimus sub vadio iterato dziesięciu tysięcy kop groszy Litewskich y pod dalszym rygorem przeciw transgressorów listów naszych zaręcznych w prawach opisanym. Na co dla większey wiary y wagi ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Września dziewiątego dnia, panowania naszego trzynastego roku.

U tego listu zaręcznego podpis ręki nayiaśnieyszego króla iego mości przy wyciśniętey wielkiego xięstwa Litewskiego pieczęci oraz podpis sekretarza tey że pieczęci temi się wyraża słowy: Stanisław August król; Augustyn Midledton—iego królewskiey mości y pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz; ad hoc adskrypcya w tyle na pieczęci w te słowa: cancellariatu celsissimi principis Alexandri Sapieha, comitis in Bychów, Dombrowna, Druia, Szkudy, Dereczyn, etc.—Supremi magni ducatus Litvaniae cancellarii. Sigillatum est in actis. Który zaręczny upominalny list, podany do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięty y wpisany.

1777 г.

Изъ книги за 1777—1778 г., листы 60—61.

26. Упоминальный листъ короля Станислава Августа крестьянамъ Велепскаго старoства.

Въ этомъ листѣ король Станиславъ Августъ поставляетъ крестьянамъ на видъ ихъ непослушаніе управленію и неисполненіе повинностей, установленныхъ люстраторами, и предписываетъ подъ страхомъ наказанія не производить бунтовъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dwudziestego dnia.

Przed aktami grodu powiata Grodzieńskiego stanowszy osobiście iegomość pan Franciszek Fabrycyusz, list zaręczny upominalny przeciwko włościanom starostwa Wieluńskiego y woytowstwa Beysagolskiego wydany ad acta podał, który od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma:

Stanisław August, z Bożey łaski król polski, etc. Woytom, ławnikom, dziesiętnikom y wszystkim ogulnie włościanom starostwa Wielońskiego, woytowstwa Beysagolskiego y dalszych tegoż starostwa Wielońskiego attynencyi, oznaymuiemy tym naszym zaręcznym upominalnym listem. Doniesiono nam iest przez panów rady, przy boku naszym nieustaiącey, przypodanym w roku teraznieyszym tysiącznym siódmym przez urodzonego Juliana Sylwestrowicza — dzierżawcę starostwa Wielońskiego, nam y tey że radzie, przy boku naszym nieustaiącey, memoryale, iż wy niektórzy włościanie starostwa Wielońskiego, a osobliwie wy, w wóytowstwie Beysagolskim mieszkaiący, doradzieniem ducha spokoyności przeciwnego, y w samych tylko intrygach korzystnych dla siebie obłowów szukaiącego złudzeni, przywileie od przeciążenia was nad inwentarze, którym ulegać powinniście, zasłaniaiące za dowody właścicielstwa obszernych gruntów, które posiadacie, z niedoskonałego y nieprzeczonego doradzeń waszych tłumaczenia przywłaszczywszy, bunt istotny przeciwko zwierzchności dworu własnego, bo przeciwko rozrządzeniom rzeczy-pospolitey, kiedy z iey ustawy zaszłym lustratorskim inwentarzem zadość nie czynicie, podnosić ważycie się; y nie tylko sami takową zuchwałość popełniacie, ale nad to tych, którzy do powinności przyzwoitey znaiąc się zwierzchney dispozycyi są posłusznemi, do podobnych buntów przynaglacie; nie idących zaś za waszym uporem, lecz ulegaiących przepisom inwentarzów lustratorskich łapacie, ćwiczycie y różnemi sposobami uciążacie; co większa na dyspozytorów, dozór ekonomiczny w tym to starostwie Wielońskim utrzymuiących, czyhacie y zasadzki różne czynicie, na dwory nawet tego starostwa tumultem na znak widocznego buntu y czyhania nachodzicie, którey rozwięzłości skutek okazuiąc szlachcica iednego, około osad waszych przeieżdzaiącego, rozumieiąc go bydź dworu Wielońskiego subalternem, tyrańsko zbiliście, oraz że listu naszego zaręcznego szczegulnie bespieczęństwa osób waszych, które bydź obarczonemi udawaliście, udzielonego na wyło-

mywanie się z powinności inwentarskiey, y należytego dworowi posłuszeństwa, oraz na zasilenie niekarności waszey y pobudzenie innych do buntu niegodziwie zażywacie. Co ieśli tak iest, My król za zdaniem rady, przy boku naszym nieustaiącey, zapobiegaiąc, ażeby skarb publiczny w dochodach swoich z kwarty sobie należącey nie ponosił uszczerbku, przez niedopełnienie powinności włościanów tegoż zwyż wzmienionego starostwa Wielońskiego, inwentarzami opisaney, y chcąc ażeby w powinney spokoyności y subordynacyi przerzeczeni włościanie utrzymanemi zostali, tym naszym zaręcznym y upominalnym listem, was włościan Wielońskich y Beysagolskich zgromić y upomnieć postanowiliśmy. Jakoż pod ostrością kar, z prawa y sprawedliwości ściągaiących się, upominamy, abyście w zupełney spokoyności y posłuszeństwie zachowuiąc się, obowiązki, inwentarzami lustratorskiemi opisane, aż do ostatecznego rozsądzenia w sądzie sobie właściwym dopełniali, oraz ażeby to wszystko, w czym was upominamy, podług rozkazu naszego wraz za nastąpioną tego listu publikatą, czyli za podaniem wam onego ścisle było dopełnionym mieć chcemy. I natośmy ten nasz list zaręczny pod pieczęcią wielkiego xięstwa Lit. wydać rozkazali. Dan w kancellarii naszey wielkiey w. x. Lit., dnia ósmego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku.

U tego listu zaręcznego upominalnego przy wyciśnioney na czerwoney massie pieczęci w. x. Lit. podpisy takowe: xiąże Sapieha—kanclerz wielki w. x. Lit.; Augustin Niddleton—ikmci y pieczęci wielkiey w. x. Lit. sekretarz. Który to list zaręczny, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osóbę do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięty y wpisany.

В.

СЕЙМИКОВЫЯ ПОСТАНОВЛЕНІЯ ДВОРЯНЪ ГОГОДНЕНСКАГО ПОВѢТА И ОДНО ПОСТАНОВЛЕНІЕ ВОЛКОВЫСКАГО СЕЙМА.

1582 г.

Отдѣльный документъ.

1. Постановленія дворянъ в. кн. Литовскаго на главномъ сеймикѣ Волковыскомъ.

Мы рады духовные и свѣтскіе и послове, зъ воеводствъ и повѣтовъ обраные, также урядники и рыцерство, которые есмо се за розказаньемъ и злеценьемъ его королевской милости зъѣхали на сеймикъ головный до Волковыска, ознаймуемъ, ижъ зобравшисе на тотъ сеймикъ головный а взявши передъ себе вказанье его королевское милости, нашого милостивого пана, принесенное черезъ посла и маршалка его королевское милости конюшого Виленского, подконюшого земскаго пана Яна Волчка, абы есьмо водле первшого вказанья его королевское милости въ воеводства и въ повѣты на сеймики послано, о тыхъ справахъ речи-посполитое намовляли, штобы было зъ лѣпшимъ и пожиточнѣйшимъ речи-посполитой, въ чомъ бачечи его королевское милости, нашого милостивого пана, вказанье быть потребное и пожиточное речи-посполитой ужиченью его королевской милости, нашому милостивому пану, за то дякуемъ, же такъ ласкаве и працовите обмышлевати рачить о добрымъ и спокойнымъ речи-посполитой и насъ вѣрныхъ слугъ и подданныхъ своихъ; за таковую ласку при звыклой вѣрѣ, упреймые хути нашіе оферуючи, къ службамъ его королевское милости, нашому милостивому пану. А ижъ зъ добротливости и ласки его королевской милости бачимъ такъ светобливе обмышлеванье помазанца Божого о потребахъ и справахъ речи-посполитой, для чого и здоровье свое кролевское выносить рачи противъ непріятелю речи-посполитой, прото певни есьмо таковой же ласки и добродѣйства его королевское милости, ижъ то што рачилъ дать за прозьбою всихъ становъ, яко трибуналъ судомъ належачій. упевнени есмо въ тымъ ласкавомъ его королевской милости утверженіемъ, же тотъ дойдетъ на часы означоные водле постановенья его королевской милости; тымъ же способомъ певни есьмо ласки его королевской милости, нашого милостивого пана, около выданья статуту поправленного черезъ депутаты въ повѣтехъ обраные и гдыжъ яко того певную вѣдомость на тымъ съѣздѣ взяли есьмо, ижъ панове депутаты на-

ши тое поправы докончивши, писали и ознаймили о тымъ его королевское милости, нашому милостивому пану, за которымъ ознайменьемъ оподѣвали есьмо се, ижъ бы его королевская милость, нашъ милостивый панъ, водле конституціи прошлого сойму на тотъ съѣздъ головный Волковыскій часъ ку ревидованью черезъ вси станы намъ зложить рачилъ, въ чомъ жадное взменки отъ его королевской милости черезъ пана посла намъ не учинено, але мы певни будучи ласки его королевской милости, нашого милостивого пана, и маючи то въ рукахъ нашихъ съ постановенья соймового о то его королевской милости пильне просими, абы та поправа статуту, которая се черезъ депутатовъ нашихъ вжо доконала, въ занедбанье не привожона, але ижбы ихъ милость панове рады рачили межи собою певные особы теперь за разомъ обрать и при его королевской милости, нашимъ милостивымъ пане, той поправы ревидовать; и кгдыжъ были повинни, ихъ милость водле констытуціи у чотырехъ недѣляхъ по Великодни въ року прошломъ тысеча пятьсотъ осмьдесять первшомъ депутаты свои до той же, ... поправы статуту дать, а ижъ того ихъ милости на ончасъ учинить не рачили, абы се то тымъ направило и то, што се на тотъ часъ у Волковыску не стало, ижъ бы за ознайменьемъ часу отъ его королевской милости до всихъ становъ въ повѣту безъ мѣшканья, а надалей у двухъ або у трехъ недѣляхъ, вступивши въ постъ въ тымъ теперешнимъ року, тое ревидованье статуту дошло. А особливе его королевское милости, нашого милостивого пана, унижене просимъ, абы насъ и того зъ ласки его королевское милости дошло, ижъ то што былъ королевская милость, милостивый панъ, правовать на соймѣ того статуту отъ насъ принесенного выслухать, ижъ короткій часъ есть справамъ соймовымъ назначенъ, для отправы речи-посполитой попиранья войны скорочонъ былъ; прото бачечи, же поправы статуту нашого слухать его королевская милость на соймѣ часу мѣть не можетъ, унижене просимъ, ижъ бы его королевская милость рачилъ обрать собѣ дни и часы ку выслуханью зъ ихъ милости паны радами тотъ статутъ, жебы безъ всякой вонтпливости статутъ поправленый до конфирмаціи его королевское милости водлугъ констытуціи соймовое на соймѣ напервши принесенъ и намъ выданъ былъ.

Просимъ тежъ его королевское милости, абы тяженье людское и шкоды, которыи се стали отъ пановъ жолнеровъ, были справедливостью и досытьучыненьемъ нагорожоны, а на потомъ абы лежи на маетностяхъ нашихъ не мѣли и въ тягненью жебы водле права и статуту нашого ся заховали. А што его королевская милость рачилъ подать на соймики въ повѣты таковую потребу попиранья войны противу непріятелю, мы надто добре бачимъ, ижъ на то сполного соймого зволенья потреба. Вѣдже мы рады зъ мѣсцъ нашихъ, а мы послове отъ братьи нашое будучи съ тымъ отправены, абысмо на соймѣ вальномъ або у Волковыску на томъ зъѣздѣ становили, штобы было ку лѣпшому речи-посполитое; прото бачечи, ижъ на соймъ отводить его королевская милость отъ справъ военныхъ не есть пожитокъ доброго посполитого, такъ есьмо намовили, взявши вѣдомость, ижъ въ некоторыхъ повѣтехъ панове поляцы, братья наши, змовляются, абы его королевску милость на соймъ не отводили отъ войны, але се попираючи посилкомъ податку на служебные подпомогали: мы тежъ згодне, яко въ речи-посполитой одное позволяемъ на тотъ одинъ часъ, ровно съ паны поляки

таковый же податокъ ку потребомъ речипосполитое, яко въ Польши намовленъ будетъ, на попиранье войны дати. О чомъ если на соймикахъ головныхъ въ Колѣ и въ Корчинѣ, не отзываючисе до сойму вального постановлено и скончено будетъ, водле тогожъ и станы великого князства Литовского заховати се маютъ. А о томъ абы вѣдомость всихъ дошла, есьмо на сеймъ посломъ ѣхать, або тежъ на таковомъ постановеню, которое будетъ учинено на тыхъ менованыхъ соймикахъ головныхъ перестать и такій посилокъ войнѣ чинить, листы его королевское милости до всихъ воеводствовъ и повѣтовъ ознаймено быть маетъ, въ которыхъ въ тыхъ листехъ его королевской милости маетъ достаточное быть доложоно, около часу и способу выбиранья того податку згодливе яко панове поляцы у себе постановятъ. А ижъ тежъ его королевская милость, нашъ милостивый панъ, на инструкціяхъ въ воеводствы и въ повѣты посланыхъ, напоминать рачитъ, абысьмо пильно угленути въ справу поборовую, абы се то показало зъ стороны выданья, яко се хто противко речи-посполитой заховуетъ, мы безъ сойму того учинить не можемъ; а если бы сеймъ не дошолъ, а податокъ, который постановлено, мѣлъ быть выбранъ, абы порядокъ лѣпшій былъ, просимъ абы его королевская милость позволить того рачилъ, жебы въ повѣтехъ за ознайменьемъ его королевской милости, яко се выше поменило, вольно намъ было до того поборцовъ, которые бы есьмо розумѣли, въ воеводствахъ въ земляхъ и въ повѣтахъ обрати; о што тежъ ихъ милости панове духовные просятъ его королевское милости, абы водле правъ своихъ до своихъ поборцовъ поборъ выдавали, мы о то его королевской милости просимъ, абы ихъ милость водле правъ своихъ въ той речи заховани были, не уближаючи ничого констытуціи соймовое, яко звыклость есть въ Короне польской. А гдѣ бы хто поборовъ не выдавши постановеню се речи-посполитое противилъ, абы его королевская милость противко такому водле права посполитого и констытуціи заховать се росказать рачилъ. А о дальшомъ поступку около ровного и справедливого выданья податку обоего народу, то есть речь соймовая, на которомъ о томъ зо всими станы намовлять потреба и гдыжъ и сами бачимы въ томъ великое уближенье речи-посполитое, звлаща есьмо такъ малая сума съ поборовъ тыхъ есть выдана, яко намъ отъ его королевской милости есть ознаймено.

Къ тому тежъ его королевская милость преложить рачилъ земскіе роки о трехъ кроляхъ припалые по выволанью сойму, яко бы ся на онъ часъ постановило, а прото если бы соймъ не дошолъ на день назначоный девятого Марца, просими его королевское милости, абы се справедливости отволока не дѣяла, а ижбы въ тыхъ же листехъ, которые о поборъ въ повѣты писаны будутъ, рачилъ намъ его королевская милость день певный ознаймить отъ суженья тыхъ справъ за тымижъ повѣты, которые на оные роки припадали, то есть о сородопостное недѣли.

А о иныхъ прозбахъ и потребахъ, которые панове послове маютъ въ инструкціяхъ своихъ отъ братьи своей злецоное на сеймъ вальный послане, такіе потребы часу оного, кгды сеймъ будетъ, маютъ до его королевской милости и всихъ становъ приносить. А тые намовы и постановенья нашіе змоцнивши тымъ зъѣханьемъ нашимъ на сеймикъ головный Волковыскій отсылаемъ до его королевское милости, пана нашого милостивого, такъ тежъ въ воеводства и въ повѣты паномъ братьи нашое

послали есьмо, абы вжо ожидали писанья отъ его королевское милости на тые вси справы, што се тутъ намовляло и становило, водле которое постановенья абы се вси станы заховали, прото печати наши приложили есмо къ тому становенью нашому ажъ до зноцненья отъ его королевское милости. Писанъ въ Волковыску року Божого нароженя 1582, мѣсяца Генваря 21 дня.

1710 г.

Изъ книги за 1709—1710 г., листы 552—553.

2. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта на Срѣтенскомъ сеймикѣ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на Срѣтенскій сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, по избраніи предсѣдателя сеймика, постановили:

1) избрать пословъ на вальный Варшавскій сеймъ;

2) назначить *шестнадцатизлотную* подать и опредѣлить для нея извѣстные сроки, съ тѣмъ, чтобы сборщики представляли взимаемыя деньги поименованнымъ въ актѣ коммиссарамъ;

3) деньги, собранныя съ пожизненныхъ владѣльцевъ, сборщики должны оставить у себя впредь до дальнѣйшаго распоряженія;

4) въ виду трудностей въ сборѣ чоповаго и шеляжнаго назначить люстраторовъ;

5) привести въ извѣстность количество дымовъ, подлежащихъ податнымъ сборамъ, отдѣливши отъ оныхъ дымы пожизненныхъ владѣльцовъ и сенаторовъ;

6) снарядить пословъ къ гетману в. кн. Литовскаго и бригадиру русскихъ войскъ, чтобы они постарались облегчить участь повѣта, на основаніи прежнихъ инструкцій;

7) освободить отъ подсудности Павла Стригинскаго и на будущее время считать его вольнымъ;

8) сборщиковъ чоповаго-шеляжнаго, какъ сдавшихъ въ немъ счетъ, считать исполнившими свое дѣло;

9) срокъ сеймика реляційнаго назначить по возвращеніи пословъ изъ Варшавы;

10) удовлетворить требованіямъ извѣстныхъ лицъ, поименованныхъ въ этомъ документѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, miesiąca Junii dnia dwódziestego szóstego.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozefa Kotowicza, łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy oczewisto imć pan Rafał Woyniłowicz, laudum powiatu Grodzieńskiego ad acta grodu Grodzieńskiego w te słowa pisane podał:

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, na seymik relacyiny po walney radzie Warszawskiey, za innotescencyami wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, starosty Grodzieńskiego, in locum solitum seymikowania na dniu dwódziestym piątym Junii, roku

teraznieyszego tysiąc siedmsetnego dziesiątego zgromadzeni do Grodna, vacante sede imć pana marszałka przysięgłego w powiecie naszym, po zagaieniu seymików przez wielmożnego imci p. Micutę, podkomorzego Grodzieńskiego, za dyrektora imci pana Józefa Suchodolskiego, podczaszego Liwskiego, zgodnemi głosami obraliśmy. Pocieszney spodziewaiąc się relacyi imć panów posłów i. w. m. panów od nas na walną radę Warszawską uproszonych in gementi rei publicae statu, a osobliwie powiatu naszego, życząc sobie ea gaudere proficua sorte, co e cura et solicitudine ichmość pp. posłów wwm. panów, a mianowicie wielmożnego imci pana Hrehorego Kotowicza, starosty, imci pana Jana Grothuza, podstarościego sądowego Grodzieńskich, in fundamento confederacyi Sendomirskiey primis votis obranych, a tandem za uniwersałami iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego Augusta wtórego, szczęśliwie nam panuiącego, i. w. imci pana Mikołaia Ogińskiego, podskarbiego nadwornego w. x. Lit. wielmożnego imci pana Jerzego Ogińskiego, starosty Radoszkowskiego, Zigmunta Walla, starosty Framborskiego, Zygmunta Bokieja, starosty Mieciańskiego, solacyi emanere miało by, których ich mościów nie tylko nam wiadomy pro publico zelus, ale niemniey publici orbis poloni scientia sonora fruitur activitate.

Że zaś dla nie doszłey expedycyi authentyczney actorum rady walney Warszawskiey doskonaley omnibus in punctis informacyey mieć nie możemy, iednak co kolwiek ore imć panów posłów naszych na dzisieyszym zgromadzeniu ad pacandas internas necessitates delatum, providendo futurae indemnitati powiatu naszego, acceptamus, actum zaś ipsum relacyinego seymiku do przyścia autentyczney drukowaney expedycyey z pomienioney rady Warszawskiey odkładamy.

Podatek szesnasto złotowy na tey że radzie walney Warszawskiey mente totius rei publicae na zapłatę woysku w. x. Lit. postanowiony, a nam ore imć pp. posłów naszych ad publicatam famam doniesiony, lubo iuż exhaustis summam przynosi mollem, widząc iednak necessitatem publicam internae quam externae securitatis, ażeby rycerstwo quacunque propria gaudeat mercede secundum conclusum tey że rady, które nas na przyszłym seymiku informabit doskonaley, non derogando assensui totius rei publicae, lecz z innemi woiewodstwy y powiaty zgadzaiąc się, czterma ratami, iako nas ichmość pp. posłowie informarunt, z dymu każdego po złotych cztyry assensimus, to iest: pierwsza rata primis diebus septembris, do którey imć pp. Michała Chrebtowicza y Kazimierza Połubińskiego; druga rata primis diebus Decembris anni praesentis, do którey ichmość pp. Karola Micutę y Dominika Sopockę; trzecia rata primis diebus Marii anni sequentis tysiąc siedmsetnego iedynastego, do którey ichmość pp. Kazimierza Godaczewskiego, czesznikowicza Grodzieńskiego, y Wawrzyńca Eysmonta, komornika Brzeskiego; czwarta rata primis diebus Junii, do którey ich mość pp. Konstantego Rukiewicza ś. p. y Adama Micutę za poborców naznaczamy. Te zaś raty in terminis praefixis do tych że imć panów poborców importowane być powinne, a ichmość pp. poborcowie przed terminami pomienionemi, luboby wypadła assygnacya, delat wydawać y sami exekwować ullo modo nie powinni, lecz na terminach wybrawszy pieniądze do imć panów kommisarzów od nas uproszonych, to iest, do imci pana Alexandra Lewaldta Jezierskiego, podstolego Grodzieńskiego, y imci pana Zygmonta Walla, starosty Framborskiego, salva quietatione impostabunt, imci p. komisarze zaś za assygnacyami iaśnie

wielm. imci pana Pocieja, hetmana w. x. Lit., wypłacać tenebuntur.

A ponieważ ich mość pp. posłowie singulariter od imć panów dożywotników uproszeni, iako to: wielm. imć p. Jerzy Ogiński, starosta Radoszkowski, Maciey Grabowski, metrykant koronny, Zygmont (Wall) starosta Framborski activitate sua laborarunt, że iaśnie wielmożny imć p. hetman w. x. Lit. osobliwym reskryptem y z każdą w krzywdzie swey będzie satisfacią uczynił tutos et securos, lubo był wydał assygnacyą do dobr imć pp. dożywotników chorągwi Petyhorskiey iaśnie wielmożnego imci pana kasztelana Krakowskiego, hetmana w. koronnego, na dwadzieście tysięcy złotych, tęż samą summę w podatku w szesnasto-złotowym iuż pro persoluto przyiąć postanowił; tedy imć pp. poborcowie nasi do tego podatku postanowienia z dobr imć pp. dożywotników, ani sami przez się exekwować, ani też za wypadłemi assygnacyami delatę okazować nie maią, obligamus; owszem co by ad complementum summy dwódziestu tysięcy złotych z dobr imć pp. dożywotników nie dostarczało imć pp. komisarze nasi, odebrawszy do imć panów poborców summę y zmiarkowawszy imć pp. dożywotników dymy y z nich quantitatem podatku przy sobie ad ulteriorem dispositionem zatrzymać maią.

Gdy zaś nas informarunt ciż imć pp. posłowie nasi, iż trybunał skarbowy w. x. Lit. seymem Lubelskim postanowiony et actu zaczęty, ma być reassumowany, na który imć panowie komisarze powiatu naszego iuż byli electi, z których że ieden z imć p. satis cessit, na ten czas pro socio laboris z imć p. Zygmontem Buchowieckim, pisarzem ziemskim Grodzieńskim, imci p. Kazimierza Piątkowskiego, podczaszego Grodzieńskiego, uprosiliśmy.

A że na różnych mieyscach pokazuią się impossibilitates wypłacenia podatku czopowego szelężnego, częścią dla spustoszenia dobr, częścią dla grassuiącego powietrza, przez co nie tylko funktią ale y podług dawney taryffy vix ten podatek vindicari może, przeto potrzebną rzecz być widziemy, aby karczmy y szynki całego powiatu zlustrowane byli, a po zlustrowaniu aby imć pp. lustratorowie trybunał skarbowy informowali; do którey funkciey ich mość pp. Dobrogosta Boufała, podstolica Derpskiego, Feliciana Wygierskiego, Macieia Franciszka Faniewskiego uprosiliśmy.

Taryfa dymów, iż nie iest ab antiquo debito ordine parafiami zporządzona, w którey dymy imć panów dożywotników między dobrami ziemskimi są położone, dla czego niektórzy ichmość patiuntur detrimentum, także dobra senatorskie nie są parafianom swoim adjuncta, tedy do zkonfrontowania wszystkich dymów przy imć pp. urzędnikach grodzkich, imci pana Jana Suchodolskiego, podczaszego Liwskiego y Sebestyana Wołkowyskiego, horodniczego powiatu Grodzieńskiego, naznaczamy, którzy ich mość non moranter opus suum exequi maią et propter casum na mnieyszą quantitatem dymów reducent.

Bacząc zaś ingruentem confluxum woysk, tak rzeczy-pospolitey w. x. Lit., iako y auxiliarnych nayiaśnieyszego cara iego mości powiat nasz, z tąd dalszey ruiny zważaiąc sequellam in desideriis powiatu naszego iakich że kolwiek szukaiąc do poratowania się sposobów, uprosiliśmy e medio nostri za posłów do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. ich mość pp. Samuela Łozowego, sędziego Grodzieńskiego, y Konstantego Kalenkiewicza, do iaśnie oświeconego xięcia imści Mążyka imć pp. Alexandra Jeziorskiego, podstolego, Jana Grotuza, podstarościego sądowego powiatu

Grodzieńskiego y Jana Ptaka, podczaszego Starodubowskiego, do imci p. Alexego Czerncowa, brygadiera woysk nayiaśnieyszego Cara iego mości, imć pp. Zygmonta Buchowieckiego, pisarza ziemskiego y Kazimierza Piątkowskiego, podczaszego Grodzieńskich, którzy imć munus suum podług danych sobie instrukcii exequuntur.

A lubo niektórych ich mościów odia maiących imć p. Paweł Stryginski, woyski powiatu Grodzieńskiego, passionibus factus był sinistre w affectach braterskich położony et laudis na seymiku gromnicznym w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, a tandem die 19 Decembris ejusdem anni in absentia sui był circumscriptus, lecz że na teraznieyszym congressie in causa tey circumscripciey nie chcąc mieć tak na osobie swoiey maculam, iako y posteritati domu swego nie zostawić honoris pressuram, wywiodł innocentiam suam, owszem życzliwą usługę całemu powiatowi non sine dispendio zdrowia, własney fortuny do różnych obligowany legacyi y funkcii (co nam wszystkim evidenter tot vicibus patuit) explicavit. Przeto za zgodnemi y iednostaynemi wszystkich imców na dzisieyszym seymikowaniu głosami pomienione lauda, cobykolwiek w nich przeciwko osobie imci p. Strygińskiego, woyskiego Grodzieńskiego, wyrażono było, dzisieyszym postanowieniem kasuiemy y in omnibus punctis et clausulis, które afficiunt osobę iego mości, annihiluiemy y żadney pretensyi nie zachowuiemy, które to lauda przeszłe tak samemu imci p. woyskiemu, iako y successoribus eius nocere imści nie maią.

A ponieważ laudo patet, iż wielm. imć p. Hrehory Kotowicz, na on czas chorąży, teraz zaś starosta Grodzieński, z administracyey swoiey podatku czopowego, szelężnego w roku 1701 y 1702, także imć p. Kazimierz Micuta, podsędek Grodzieński, p. Alexander Lawaldt Jezierski, podstoli Grodzieński, z tey że kurrentiey podatków administracyi swoiey w roku tysiąc siedmsetnym piątym, y roku tysiąc siedmsetnym szóstym w sądach fiskalnych powiatu naszego calculacią uczynili, iako kwitami deduxerunt: przeto ich mciów pro majori evidentia et securitate hoc laudo praesenti kwituiemy.

O limitacyi seymiku relationis za przyściem da Bóg authentici conclusi z walney rady Warszawskiey ultimis diebus Augusti imć pp. posłowie obwieścić maią, podług którego conclusum y opisania imć pp. poborcowie pretendować powinni salarium.

Pracę y fatygi ich mość pp. Stanisława Czeszeyki, koniuszego Grodzieńskiego y konstantego Kalenkiewicza na usłudze powiatowey w funkcyey komisarskiey, ponieważ nie bez osobliwego, iako nam patet, musiały być kosztu, a żadnego stąd nie mieli emolumentum, haerent memoriae nostrae y za podaniem się okazyey akomodować ich mców omni gratitudine deklaryiemy, a że dyfferentie zachodzą między imć panem Eysmontem y imć p. Michałem z gwałtem ratione przywileiów na czesznikowstwo powiatu naszego, z których imsciów lubo każdy meretur locum, iednak obuch imściów ad maiestatis odsyłamy decisionem lub pieczętarzów, z tą iednak kondycyą, aby tym czasem oba imć nie zasiadali.

Wielebni xięża Bernardyni y Karmelici Grodzieńscy, że sub hoc calamitosum tempus summam patiuntur egestatem ex opere charitativo elemosinario naznaczamy przy podatku wyżey wyrażonym, aby imć pp. poborcowie wtóry raty przy exakcyey swey na imć xięży Bernardynów po groszy trzy

z domu każdego wybrali, a wybrawszy oddać tenebuntur.

Że zaś nayduie się nie mało ich mościów injuriatorum w powiecie naszym od imściów panów woyskowych, cavemus sobie, ażeby imć pp. kommisarze nasi powiatowi, gdy będą przychodzili do imć hetmanskie assygnatie, nie wprzód wypłacali summy, aż wielmożny imć p. starosta nasz Grodzieński, iako reymentarz zupełną do sądów maiąc władzę, konotować będzie.

Intervenit zatym postulacya imci p. Stanisława Sopocki, łowczego Grodzieńskiego, że będąc w legacyey powiatowey nie małą poniosł stratę, więc w nagrodę y straty iego mościney y ciężkiego pogorzenia pozwalamy, aby imć pp. poborcowie pierwszey raty po groszy dwa z dymu wybrawszy imci p. łowczemu oddali, seymik zaś przyszły ex limitatione, pod tąż dyrekcyą zagaiony ma być.

Działo się w Grodnie ut supra. U tego laudum podpisy . . . pp. dygnitarzów, urzędników ziemskich grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów powiatu Grodzieńskiego tymi słowy: Jan Suchodolski, podczaszy Liwski, dyrektor koła rycerskiego, Hrehory Kotowicz—łowczy w. x. Lit., starosta Grodzieński, pułkownik iego królewskiey mości, Krzysztof Micuta — podkomorzy Grodzieński, Krzysztof Wiktoryn Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Jan Grothuz—podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego, Kazimierz Połubiński, Konstanty Kalenkiewicz, Wawrzyniec Michał Eysimont, Jan Zygmont Wall — starosta Framborski, Fr. Dominik Niekupski, Jan Kazimierz Eysimont — czesznik powiatu Grodzieńskiego, Jan Ptak p. s., Józef Antoni Odlanisaj Poczobut—kom. powiatu Grodzieńskiego, Jan Wawrzyniec Kaszyc—koniuszy Trocki, Symon Staniewicz, Stanisław Małyszczyński—pisarz Grodzieński, Sebestyan Wołkowycki—horodniczy powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Ben. Sopocko — łowczy Grodzieński, Władysław Antoni Tołoczko, Antoni Dominik Smakowski, Wawrzyniec Micuta, Andrzey Glinda y innych ichmców w originalnym laudum podpisy rąk imionami y nazwiskami wyrażone. Które to laudum za podaniem onego przez osobę wyż mianowanę do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisane.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 50.

3. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта о сборѣ податей.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на реляцiйный сеймикъ въ Демидковѣ, постановили:

1) для облегченія участи повѣта отъ военныхъ постоевъ войска царя Петра, снарядить къ Шереметеву и Аларту пословъ, а равно и къ гетману великаго княжества Литовскаго для разъясненія того обстоятельства, что, при стоянкѣ войскъ гетмана въ повѣтѣ, не должны квартировать въ немъ царскія войска;

2) для удовлетворенія требованій царскихъ войскъ назначить подать по 1 зл. и 15 гр. и собрать оную сборщикамъ *16-и злотной* подати;

3) Собрать также и подать полталеровую; въ случаѣ невозможности сборщики обязываются немедленно выплатить изъ собственнаго кармана назначенное разнымъ лицамъ вознагражденіе, а потомъ покрыть эти издержки сборами;

4) снарядить коммиссаровъ для разбирательства обидъ, причиненныхъ обывателямъ пятигорской хоругвію.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego miesiąca Januaryi dnia piętnastego.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanąwszy oczewisto pan Michał Sorosiek, laudum powiatu Grodzieńskiego do akt xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego podał, w te słowa pisane:

My dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywalele powiatu Grodzieńskiego, z limitatiey seymiku za obwieszczeniem wielmożnego imci pana Krzysztofa Micuty, podkomorzego Grodzieńskiego, względem doszłych na wydawanie prowiantów iaśnie wielmożnego imci pana Borysa Szeremeta, feltmarszałka y wielmożnego imci pana Alarta, generała woysk nayiaśnieyszego Cara iego mości, uniwersałów, dnia dwudziestego wtórego Decembra, roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego odprawionego, iako w sobie postanowienie obrad naszych około poratowania się w tak ciężkich powiatu naszego variis gravaminibus dotykaiących praessurach sonat, ex urgenti necessitate nie doczekawszy się ikmci panów posłów naszych hac in causa do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit. expediowanych, dla niewydania taryffy postanowienia Lubelskiego od imci pana Wasila Karpowicza Kozłowa, porucznika prowiantowego woysk nayiaśnicyszego Cara iegomości mimo umówione, do dalszey rezoluciey postanowienie ciężką exekucyą y domaganiem się taryffy, a tandem wydawania prowiantów w uniwersałach wyrażonych w różnych dobrach oppraessii będąc, pro consilio na dzień dwunasty Januaryi, roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, za obwieszczeniem tegoż imci pana podkomorzego do Dziemidkowa zgromadzeni, bacząc się być undique tam ab intra od woysk rzeczy-pospolitey w. x. Lit., quam ab extra od woysk nayiaśnieyszego

Cara imci oppressos, lubośmy byli assekurowani deklaracyą przez osobliwy reskrypt iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit., gdy nas lokacya woyska władze swoiey afficere umyślił, że żadna praetensya od wóysk nayiaśnieyszego Cara imci o prowianty y lokacyą zimową attingere nas nie miała; przecież gdy grunt gravamina, nec est qui consuletur nobis, na zabieżenie większym y do wystarczenia niepodobnym, iako nas ogłoszenie universałów afficit, ciężarom, ichmościów panów posłów naszych, to iest imci pana Pawła Strygińskiego, woyskiego, imci pana Jana Tymińskiego, skarbnika Grodzieńskich, do iaśnie wielmożnego imci pana Szeremeta y wielmożnego imci pana generała Alarta, na przeszłym seymiku naszym uproszonych y na ten czas, ut nobis succurant iisdem precibus compulsos utwierdziliśmy, plenariam daiąc tractandi pro bono powiatu naszego potestatem, którzy ichmość za powrotem y uczynioną relacyą przez ichmość panów posłów naszych od iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit. albo rzetelną od ichmościów wiadomością suum assumment iter. Że zaś tak tu na mieyscu pro placandis ab extera pretensoris fulminibus, ut minora caveant maiora, a tym barдziey tam skąd ingruens procedit gravamine sine muneribus y osobliwych expens obeyść się nie może, ultimis spirantes mediis contributią a raczey podatek z dymu abiuratowego po złotemu y groszy piętnaście umyślimiśmy, iakoż ninieyszym zgromadzeniem naszym postanawiamy, który to podatek ichmość panowie Wawrzyniec Eysimont, komornik Brzeski, Kazimierz Godaczewski, poborcowie, podatku szesnasto-złotowego do raty trzeciey postanowieni przy swoey exakcyey z dymów temu ciężarowi podległych windykować etiam per fortem executionem tenebuntur, a ten podatek, lubo ieszcze termin exakcyey podymnego nie przyszedł, iednak ob urgentem necessitatem teraznieyszey postanowioney contributiey non moranter, tak rathę trzecią podatku szesnasto-złotowego, iako y teraznieyszą contributią po zakończonym seymiku dzisieyszym naydaley tygodnia ichmość panowie obywatele powiatu naszego ob urgentem necessitatem, bez żadney odwłoki, aby importowali zgodnie postanowiliśmy, z którego podatku półtalerowego pro principali ichmość panowie poborcowie ichmość panom posłom na expensa powiatowe w kancelaryach ministrów nayiaśnieyszego Cara iegomości talarów bitych pięćset, także imci panu Stanisławowi Sopockowi, łowczemu Wołkowyskiemu, złotych tysiąc sto pięćdziesiąt zaciągnionego długu na gwałtowną potrzebę całego powiatu irremissibiliter wypłacić maią obliguiemy. Którym to ichmość panom poborcóm za fatygę od złotego po groszu iednym przy wypłaceniu tegoż podatku, okrom solarium od podatku szesnasto-złotowego osobliwie zgodnie pozwoliliśmy.

Że zaś exigit potrzeba prędszego wyiazdu ichmość panów posłów, niźli się ten podatek importować może, obliguiemy fraterno amore ich mościów panów poborców naszych, aby nim pieniądze wybiorą, swoich lub na kredit salva provisione u kogokolwiek zaciągnąwszy, tak do ichmość panów posłów potrzebie powiatowey y teraźnieyszemu postanowieniu naszemu ugadzaiąc, iako y imci panu Stanisławowi Sopockowi, łowczemu Wołkowyskiemu, satisfaciant, na które pieniądze osobliwe assygnacye do ichmców od nas całego powiatu są wydane. Cokolwiek zaś tego podatku półtalerowego residuitatis zostanie, to do dalszey ordynacyey powiatowey przy ichmościach panach poborcach zostawać będzie, z czego ichmość rachunek uczynić w powiecie tenebuntur.

A ieżeli by ex coniuncturis rerum occurreret, żeby ichmościom panom posłom naszym do iaśniewielmożnego imci pana Szeremeta y generała Alarta iechać nie trzeba było, tedy naznaczona na expense summa ordynacyey powiatowey subiacere powinna, lubo by od ichmościów panów poborców, ichmość panom posłom iuż oddana była.

Dla zachodzącey quaerele ichmościów panów braci powiatu naszego od diwiziey woyska w. x. Lit. w powiecie naszym pod komendą imci pana Żabki, podczaszego Słonimskiego, porucznika chorągwie Petyhorskiey iaśniewielmożnego imci pana kasztelana Witebskiego lokowaney, gdy provocatus tenże imć pan porucznik iako regimentarz omnem facilitatem w uczynieniu sprawiedliwości praestare deklaruie y commissyą osobliwą na zweryfikowanie krzywd naznacza, przeto dla tym snadnieyszego skomputowania praetensii, krzywd y przeborów, e medio nostri uprosiliśmy za kommissarzów ichmościów panów Floryana Machwica, łowczego Grodzieńskiego, Stanisława Sopocka—łowczego Wołkowyskiego, Jana Wińskiego — miecznika Grodzieńskiego, którzy ichmość spólnie z wysadzonemi ichmość panami kommissarzami woyskowemi na dzień dwudziesty Januaryi anni praesentis tysiąc siedmsetny dziesiąty do Indury ziachawszy, krzywdy y przebory spisać maią, obwieściwszy naprzód po parafiach ichmość panów obywatelów, quocunque titulo krzywdy noszących, kiedy zaś occuret potrzeba zgromadzenia ichmościów panów obywatelów powiatu naszego, wielmożny imć pan podkomorzy Grodzieński przez kancelaryą grodską Grodzieńską obwieścić tenebitur iako dyrektor. Działo się w Dziemitkowie, dnia dwunastego Januaryi, roku tysiąc siedmsetnego iedynastego.

U tego laudum podpisy rąk wielmożnych ichmość panów dygnitarzów, urzędników, obywatelów, szlachty temi słowy: Krzysztof Micuta — podkomorzy y dyrektor seymiku powiatu Grodzieńskiego, Ludwik Karol Ogiński — kanonik Wileński P. B., Paweł na Stryiney Stryieński — woyski powiatu Grodzieńskiego, Zygmunt Boufał—podstoli Derbski, sędzia grodzki powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Małyszczyński — pisarz grodzki Grodzieński, Wawrzyniec Michał Eysimont—komornik ziemski woiewodstwa Brzeskiego, Floryan Władysław Machwic—łowczy Grodzieński, Jan Suchodolski—podczaszy Liwski, Jan Ptak — podczaszy Starodubowski, Stanisław Sopocko—łowczy powiatu Wołkowyskiego, Kazimierz Trzebiński mp., Jan Stryieński mp., Krzysztof Micuta, Paweł Chełchowski y innych wiele podpisów rąk ichmościów w oryginalnym laudum podpisanych. Które to laudum, za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisane.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листы 113—114.

4. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта на Срѣтенскомъ сеймикѣ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, по избраніи сеймоваго маршалка, назначили администраторовъ чоповаго шеляжнаго, фискальныхъ судей, депутатовъ на гиберны, люстраторовъ для освидѣтельствованія корчемъ, шинковъ, деревень, мѣстечекъ и составленія тарифа; коммиссаровъ для исправленія мѣръ и вѣсовъ. Далѣе дворяне постановляютъ назначить командующаго войскомъ для защиты своихъ границъ отъ вторженія коронныхъ властей, полковника и хоружаго для составленія ополченія на случай вторженія оттоманской порты. Въ заключеніе дворяне постановляютъ снарядить пословъ къ гетману в. кн. Литовскаго для исходатайствованія послабленія въ войсковыхъ податяхъ мѣстностямъ, пострадавшимъ отъ мороваго повѣтрія.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Februaryi trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmości etc. my senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta y wszyscy obywatele powiatu Grodzieńskiego, ziachawszy się na seymik pogromniczny w roku ninieyszym 1711 na mieysce obradom naszym należyte, to iest do Grodna, (które a pestilenti aura z łaski Naywyższego uwolnione) pro principali obiecto wzieliśmy sobie ichmość panów deputatów na trybunał główny w. x. Lit. amplectendo sprawiedliwość świętą, bez którey stare pavent titubantque regna, obrać, iako z iednostaynym głosem wielmożnego imci pana Zygmunta Buchowieckiego—pisarza ziemskiego powiatu naszego, za dyrektora obrad naszych uprosiwszy, sub fausto onego regimine w. imci pana Kazimierza Floryana Micutę—podsędka powiatu naszego y imci pana Stanisława Sopockę, łowczego Wolkowyskiego, za sędziów na trybunał w. x. Lit. obraliśmy, pod którego samą dyrekcyą tegoż imci pana pisarza powiatu naszego, gdy ad materias concernentes fiscum nazaiutrz przystąpiliśmy, za zgodnie pozwoloną limitatią, nie wchodząc w materie consultacyom naszym przypadłe, lecz tramite zwyczaiu idąc, aby administracya czopowego szelężnego ufundowaną była, za administratorów podatku tego imci pana Zygmonta Walla, starostę Framborskiego, y imci pana Konstantego Kalenkiewicza postanowiliśmy. Exequendo zaś legem publicam, które sędziów fiszkalnych sześciu przy ziemstwie y grodzie mieć każe, za sędziów fiszkalnych w. imci pana Micutę—podkomorzego, imci pana Tymińskiego—skarbnika, imci pana Wołkowyskiego—horodniczego, imci pana Michała Żywalta, czesznika, urzędników powiatu naszego, imci pana Jana Eysmonta, imci pana Kazimierza Trzebińskiego, podstolego Wieluńskiego, naznaczamy. Do hiberny in virtute coequacye za deputatów imci pana Usewicza Michała Czeszeykę, constituimus. Gdy zaś w nieszczęśliwych czasu teraznieyszego coniuncturach tak moles calamitatum nas obarczy-

ła, że po większey części dwory szlacheckie, tym bardziey zruynowane przez powietrze wioski stałey ruiny szczycąc się chwastem, tę mieć mogą przynaymniey consolacyą, że in virtute dekretu trybunału skarbowego w. x. Lit. świeżo w Pińsku limitowanego z lustracyi powiatowey in futurum levamen mieć mogą, więc samą sequendo słuszność za lustratorów imci pana Jana Tymińskiego—skarbnika powiatu naszego, imci pana Jana Chreptowicza, imci pana Stanisława Czeszeykę — koniuszego powiatu naszego, imci pana Michała Sopockę naznaczamy, którzy ichmość według dekretu trybunału skarbowego exequentur munus. Podatek młynowy, aby był in executione imci panowi Tymińskiemu—skarbnikowi Grodzieńskiemu za kolegę, imci pana Stanisława Czeszeykę — koniuszego tego powiatu, przydaiemy, ex quo imć pan Rukiewicz—podczaszy y sędzia nasz grodzki, in ea functione fatis cessit, a ponieważ imć pan Felicyan Węgierski, imć pan Maciey Zaniewski, lustratorowie do czopowego szelężnego ieszcze na seymiku relationis z rady Warszawskiey od nas obrani, do tych czas względem różnych mieysc zarażonych powietrzem dość swoiey funkcyey nie uczynili, obliguiemy ichmościów, aby iako nayprędzey lustracyą wszystkich miast, miasteczek, karczm pokątnych y szynków szlacheckich uczyniwszy, taryffę na przyszłą kadencyę sądów fiszkalnych sporządziwszy podali, a potym na termin dekretem skarbowym w. x. Lit. naznaczonym, imci pana skarbowego w. x. Lit. informowali. Dla czego na takich mieyscach nie maiąc ichmość panowie administratorowie czopowego szelężnego od nas obrani extendere podatek, które przez powietrze cesserunt ruinę. Miary że się po miastach, miasteczkach osobliwie w Grodnie pokazuią być niesłuszne, tedy w tym lauda dawać reassumuiemy y miary przez wysadzonych ichmościów panów kommissarzów powiatu naszego postanowione utwierdzamy. A że zachodzą querulacye braci naszey, że ustawicznie sub pondere podatków gemunt, a drudzy ichmość panowie obywatele powiatu naszego, in potioritate dóbr y dymów będący, przez różne sposoby excypuią się, przez co gravatur powiat, tedy y w tym statuimus iednostayną zgodą, iż kto by kolwiek z obywatełów naszych iakim kolwiek sposobem, czyli to sub praetextu kwitu, czyli sub titulo assygnacyey excypował się, nie wnosząc do poborców lub legitime obranych exactorów, za doyściem tego niesłusznego postępku etiam na dobrach onych swoiey windykować krzywdy fraterne postanawiamy, co w przyszłych okurrencyach ma być in executione wielmożnego imci xiędza Ludwika Ogińskiego—kanonika Wileńskiego, proboszcza Bobruyskiego, tak wielką całemu powiatowi świadczoną łaskę, kiedy za uniwersałem iaśnie wielmożnego pana Alarta—generała woysk auxyliarnych nayiaśnieyszego Cara iego mości, iuż pro executione przysłany w kilkaset koni imć pan połkownik tegoż imci pana generała, abyśmy prowianty prowadzili do Kowna, na swoich własnych dobrach proprio sumptu wstrzymał exekucyą, należało by wszelką instantanee wdzięczności nieść rekompensę, iednak gdy ex zelo in commune bonum nie pretenduie iegomość w sercach naszych perennem zapisuiemy recompensam, wszelką profitendo u facylitowaniu życzliwości naszey in futurum usługą.

Granice tak Korony Polskiey, iako w. x. Lit., że są publicae legis obwarowane securitate, a tu imć pan Preycz, podłowczy w. x. Lit., maiąc cło sobie puszczone od imci pana podskarbiego koronnego, inpracticabili exemplo, założywszy w dobrach po-

wiatu naszego, to iest w Szczebrze y Jastrzębney komory, nieznośne czyni depaktacye, podwody agravuie szlacheckie, do Królewca czy nazad idąc, braniem niesłusznego y nigdy nie bywałego myta, tedy occurendo malis imci pana Micutę, podsędka ziemskiego powiatu naszego, za reymentarza obieramy, który przez uniwersał swóy ruszywszy trakt pobliższy tanquam violatores legum tam będących na cle ludzi et invasores granic z powiatu naszego ma moc rugować; in quantum by zaś przeciwić się mieli, etiam captivos do grodu naszego prowadzić pozwalamy; dla czego aby w powiecie naszym dalsze nie działy się inconvenientie, tudzież kiedy świeżą mamy wiadomość od iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit., że porta ottomańska minatur malum, sequendo praxim innych woiewodztw y powiatów, obraliśmy za półkownika powiatu naszego w. imci pana Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, za chorążego protunc w. imci pana Zygmunta Buchowieckiego, pisarza ziemskiego, za rotmistrzów pomienionego w. imci pana Micutę, podsędka, imci pana Jezierskiego, podstolego, urzędników powiatu naszego, w. imci pana Wala, starostę Framborskiego, imci pana Ptaka, podczaszego Starodubowskiego, imci pana Żywulta, czesznika powiatu naszego, imci pana Jana Eyśmonta, imci pana Kazimierza Siemaszkę, który ichmość za uniwersałem imci pana półkownika od nas obranego, gdzie by urgens necessitas pokazywała pobliższe sobie ruszą trakty. Interes imci pana Kazimierza Boryczewskiego, półkownika ikmości, gdy iusta petit, ponieważ wóytowstwo Szadziuńskie y wieś Smorluny w woiewodztwie Trockim leżące z abiuraty powiatu naszego gravatur executio, tedy ten do sądów fiskalnych odsyłamy, gdzie należytą w ukontentowaniu odebrać może satisfakcyą, do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit. Że słuszny być zważemy per delegatos odzew, aby przy rescriptach nam danych, tudzież dekrecie skarbowym świeżo w Pinsku ferowanym, chciał tueri upadłe y zniszczałe przez klęskę plagi Bozkiey grasuiącego powietrza, dobra niedopuszczaiąc wypadłe assygnacye, ad executionem uprosiliśmy e medio nostri imci pana Michała Żywulta, czesznika Grodzieńskiego, y imci pana Wawrzyńca Eysimonta, komornika Brzeskiego, którym ichmościom in desideriis powiatu imć pan marszałek seymiku naszego dać ma instrukcyą, potestatem, non praetermittendo punktu tego, aby nim lustracya czopowego szelężnego należyta stanie, o strzymanie się w wydaniu assygnacyey do potatku tego, iaśnie wielmożnego imci pana hetmana upraszali, tudzież aby dobra presse zruinowane przez powietrze mogły być in executione, y obligamus ichmościów panów poborców, aby stosuiąc się ad mentem dekretu trybunału skarbowego w. x. Lit. y wydanych do chorągwi od i. w. imci pana hetmana uniwersałów, in materia nieexekwowania na tych mieyscach, których manus domini tetigit, podatków na execucyą ichmość panów od chorągwi deputowanym nie wydawali, wymarłych funditus mieysc delat. Który to seymik pod tąż dyrekcyą wielmożnego imci pana pisarza ziemskiego powiatu naszego limitowawszy, daiemy ich mość moc convocandi nas przez swoie innotescencye, kiedy tego potrzeba będzie. Dat. w Grodnie, die 17 Februaryi, 1711 roku. U tego laudum podpisy rąk wielmożn. ich mościów panów urzędników, dygnitarzów ziemskich, grodzkich, szlachty, obywatelów tymi słowy: Zygmont Alexy Buchowiecki — pisarz ziemski Grodzieński y dyrektor seymiku gromnicznego, Hrehory Kotowicz—łowczy w. x. Lit., Ludwik

Ogiński—komornik Wileński P. B. Praevia constructione laudi o połtalera uczynione w Dziemidkowie w podatku podpisuię się: Kazimierz Floryan Micuta—podsędek powiatu Grodzieńskiego, Zygmont Boufał — sędzia grodzki etc. y innych in laudo szyrzey imśćmi opisanych. Które to laudum za doniesieniem przez osobę wyż pisaną ad acta grodu Grodzieńskiego iest przyięte i wpisane.

1712 г.

Изъ книги за 1712 г., стр. 690—691.

5. Сеймиковое постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ 1-го сентября въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, постановили:

1) срокъ составленія абъюраты отложить, по примѣру другихъ воеводствъ и повѣтовъ, до 14 ноября;

2) для выполненія ассигнаціи, данной гетманомъ его посламъ по поводу всеобщаго ополченія, обязать сборщиковъ взыскать полталеровую подать съ имѣній экономическихъ съ лѣсничествами;

3) потребовать отчета и денегъ у Гизберга, который съ ассигнаціей гетмана в. кн. Литовскаго собиралъ деньги съ каждой уволоки по 2 талера и съ жидовскаго кагала и деньги эти обратилъ въ свою пользу;

4) по поводу назначенія сборовъ чоповаго-шеляжнаго въ размѣрѣ 40 тысячъ злотыхъ, уменьшенныхъ до 24 тысячъ трибуналомъ, назначить пословъ къ гетману великаго княжества Литовскаго.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Janem Jerzym Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Andrzey Maliiewski laudum powiatu Grodzieńskiego dnia pierwszego Septembra odprawowanego, na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną do xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, potrzebuiąc, aby było przyięte y w xięgi wpisane, które de verbo ad verbum wpisuiąc, tenor talis sequitur:

My dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, ex limitatione seymiku dnia piątego Julii, tysiąc siedmsetnego dwunastego roku, ab authoritate relationis seymiku z seymu Warszawskiego extraordinaryinego, dwuniedzielnego limitowanego, do dnia dzisieyszego in limitationibus ciągnącego się, na dzień dzisieyszy, to iest, pro prima Septembris anni praesentis zgromadzeni. Jest u nas pro principali animadversione quaequae sancita stanów rzeczy-pospolitey, quam consumatissime ad efficacem przywieść eventum y lubośmy na terminie dzisieyszym naznaczyli byli laudo praeterito in fundamento constitucyey wyrażonego wyżey seymu ex-

plere dymów abiuraty, lecz że summae interveniunt nam considerationes, ażeby quam maturissimo iudicio exequi quaequae, ponieważ ieszcze y inne woiewodztwa y powiaty takoweż dymów abiuraty maią w protekcyey, y my chcąc in moderno rerum statu tym doskonaley od górnieyszych informować się woiewodztw y powiatów, abiuraty dymów do dnia cztyrnastego Nowembra następuiącego miesiąca, sub authoritate ejusdem directionis odkładamy.

Względem zaś pospolitego ruszenia do przeszłego laudum referuiemy się, dawszy plenariam potestatem obwieszczenia imci panu Zygmuntowi Buchowieckiemu, pisarzowi ziemskiemu Grodzieńskiemu, chorążemu protunc od nas obranemu, ieżeli by tego immineret potrzeba. assignacyę ich mość panom Franciszkowi Wiechowiczowi—podczaszemu Trockiemu, y Antoniemu Połubińskiemu; posłom od iaśniewielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. do powiatu naszego, do ichmość pp. Wawrzynca Eysymonta—komornika Brzeskiego y Kazimierza Godaczewskiego poborców naszych od nas dana, ponieważ dotąd totaliter nie wypłacona, ieżeliby ichmość panowie poborcowie gotowych na wypłacenie nie mieli ad complementum naznaczoney summy pieniędzy z podatku pułtalarowego, tedy delate conformuiąc ad praeteritum laudum uchwalenia tego podatku, nemine excepto cuiuscunque tituli. dobr osobliwie oekonomicznych, dobr z leśnictwami, w których ieżeliby nalazła się reninentia, tedy my evinkować ich mość pp. poborców mamy, z których by ten podatek niedoszedł pro residuitate niedopłaconey summy, wydać indelate tenebuntur, unanimi assensu postanawiamy.

Maiąc zaś doskonałą wiadomość, iż assygnacyą iaśnie oświeconego xięcia iego mości Wiszniowieckiego, przed tym imć pan Michał Gisbert, inter limites powiatu naszego mieszcząc się, nie mało od ich mość pp. dożywotników, tak w oekonomiey, iako y w leśnictwach na regiment na on czas imć pana Sinickiego generała artileriey woysk w. x. Lit. z każdey włoki, nemine excepto, wybrał po dwa talery bite, co nie małą uczyni summę, którą casu infortunitatis wzięcia na stolicę imć pana Sinickiego za odmianą czasu, in proprium obrócił usum y całe z niey, in commodum rzeczy-pospolitey nic nie oddał; także y od żydów kahału Grodzieńskiego, pod ten że czas maiąc assygnacyą do pogłównego żydowskiego, oblig na summę na swoię osobę wymógł; tedy in fundamento novellae constitutionis seymu przeszłego imć pana instigatora sądów fiszkalnych obliguiemy, ażeby adcitet imć pana Gisberta, który z wybraney summy respondere y rachunek uczynić tenebitur; tym czasem arest na summę w kahale Grodzieńskim wymożoną na siebie przez imć pana Gisberta położyć postanawiamy, czego adtendentią imć panu Michałowi Chreptowiczowi, y imć panu Stanisławowi Cieszeykowi committimus.

Gdy zaś interveniunt casus zabieżenia incommoditatum powiatu naszego, osobliwie że z kancellaryey woyskowey wypadły assygnatie do ichmość pp. administratorów czopowego, szelężnego na cztyrdzieście tysięcy złotych z powiatu naszego, byliśmy zaś upewnieni relacyą ichmość panów commissarzów trybunału skarbowego, że respektem znaczney desolacyey summa czopowego szelężnego na złotych dwadzieście cztyry tysiące iest redukowana, przeto tak dla uproszenia retraktacyey wydanych nad summę dwadzieście cztyry tysiące assygnacyey, iako y dla zachodzących innych occurencyi, a osobliwie względem wypadłey na dobra ichmość pp. dożywotników assygnacyey potrzebne bydź wiedziemy legacyą do iaśnie wielmoż-

nego imci pana hetmana w. x. Lit., do którey functiey e medio nostri uprosiliśmy wielmożnego imci pana Zygmunta Bokieia—ciwuna Trockiego y imci pana Jana Suchodolskiego, podczaszego Trockiego, którym ichmościom za pracę także y na inne expensa z włok dożywotnych, consentientibus omnibus possessoribus, złotych dwa tysiące onych postanowiliśmy, z których tysiąc złotych zupełnie ichmość pp. posłom wyżey wyrażonym złotych tysiąc wyliczyć deklarowaliśmy y deklaruiemy, a dla tym prędszego wybrania ichmość pp. Chreptowicza Michała y Stanisława Czeszeykę—koniuszego Grodzieńskiego, etiam adhibita executione, destinuiemy. Działo się w Grodnie ut supra die et anno.

U tego laudum podpisy rąk takowe: Jan Zygmunt Wal—starosta Framborski, direktor seymiku powiatu Grodzieńskiego, Hrehory Kotowicz — łowczy wielki w. x. Lit., Krzysztof Viktorian Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Lewald Jezierski—podsędek Grodzieński, Stanisław Antoni Małyszczyński — pisarz grodzki Grodzieński, Wawrzyniec Eysymont—komornik Brzeski, salva protestatione o tysiąc złotych, drugi z dobr dożywotnich, mp. Sebestian Wolkowycki—horodniczy powiatu Grodzieńskiego, przeciwko paragrafowi podatku, półtalerowego, na dobra stołowe iego królewskiey mości, któremu dawnieysza zaszła protestacya mp. Jakub Rymkiewicz, Kazimierz Florian Sielawa mp., Hrehory Siezieniewski, Andrzey Klinda, Jan Piotrowski, Franciszek Karczewski, Franciszek Pawłowicz, Alexander Roszkowski, Józef Kazimierz Ponikwicki, Matheusz Franciszek Sienkiewicz, Matheusz Antoni Połoz, Jan Bałtromiey Eysymont, Andrzey Kniewiński, mp. Które to laudum, za podaniem onego iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisane.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 385—386.

6. Листъ дворянъ Городненскаго повѣта къ подканцлеру в. к. Литовскаго.

Дворяне Городненскаго повѣта просятъ подканцлера в. кн. Литовскаго ходатайствовать предъ королемъ о снятіи запрещенія, наложеннаго на суммы Городненскаго кагала Виленскимъ каштеляномъ, вслѣдствіе чего дворяне испытываютъ чрезвычайныя неудобства, такъ какъ между этими суммами находится много дворянскихъ капиталовъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza—łowczego w. w. x. Lit. starosty Grodzieńskiego ustanowionym, personaliter stanowszy imć pan Jan Eranciszek Olizarowicz, list od ichmość panów obywatelów

powiatu Grodzieńskiego na seymik relacyiny zgromadzonych do iaśnie oświeconego xiążęcia imści podkanclerzego w. x. Lit. ad acta xiąg grodu Grodzieńskiego podał, który tak się w sobie ma.

Jaśnie oświecony mści xiąże podkanclerze w. x. Lit. nasz wielce mściwy panie y bracie! Gdy za pewnemi assekuracyami zapisami różni ichmść panowie obywatele nie tylko powiatu naszego Grodzieńskiego, ale y z innych woiewodztw y powiatów, niemniey y różne conventa summy w mieście Grodnie na kahale żydowskim Grodzieńskim maiący dla przeszkody commendy w tymże mieście będącey, na własney fortunie upadać, a za tym y chwała Boska ustawać musi, kiedy nescitur quo fato, ex odio iaśnie wielmożnego imci pana Kasztelana Wileńskiego, hetmana w. x. Lit. przeciwko wielmożnemu imci panu łowczemu w. x. Lit. staroście Grodzieńskiemu non iure victum, czyli też alio respectu wydał ordinans do imci pana Felkierzana, maiora ikmci w Grodnie z ludźmi rzeczy-pospolitey stoiącego, ażeby nikomu nie dopuszczał swoiey należytości według opisów żydowskich upominać się, onych bronił y do sądu starościńskiego, de iure należącego, stawać y rozprawować się nie pozwala, w czym maiąc tak wielką krzywdę wnosili tę swoią querimonią pod czas seymiku relationis, w tym tedy niesiemy nasze prożbę do w. xiążęciey mci naszego wielce mściwego pana, iako custodem legum, abyś interpozycią swoią u maiestatu ikmci pana, naszego miłościwego wyiednać raczył, przez list upominalny do iaśnie wielmożnego imci pana kasztelana Wileńskiego wydany, ut iura non convellantur y każdy krzywdę maiący in foro competenti per administrationem sprawiedliwości in desideriis suis mógł otrzymać satisfakcyą. Co gdy w. xiążęcia mość nasz wielce miłościwy pan, de iustitia świadzyć raczysz, powiat nasz do zastawienia perennem w sercu miec będzie obligationem, w którey omni veneratione et cultu piszemy się waszey xiążęciey mści, naszego wielce miłościwego pana, życzliwi bracia y uniżoni słudzy. Zygmunt Wal, starosta Framborski, dyrektor seymiku relacyinego. Na tym że liście data takowa. Dat w Grodnie, na seymiku relacyinym 1713 r., 2 Maia. Tytuł na tym liście takowy: Jaśnie oświeconemu xięciu imci Czartoryskiemu — podkanclerzemu w. x. Lit., naszemu wielce miłościwemu panu y bratu. Który to ten list za podaniem onego przez w wierzchu mianowaną osobę do xiąg grodzkich Grodzieńskich powiatu Grodzieńskiego iest wpisany.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 378—379.

7. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, постановили; 1) послать пословъ къ королю объ открытіи какого либо сейма вмѣсто сорваннаго по причинѣ назначенія чрезмѣрныхъ податей; 2) послать другихъ пословъ къ гетману в. кн. Литовскаго, чтобы онъ повременилъ сборами податей впредь до будущаго сеймоваго постановленія.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od w. imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Jan Franciszek Olizarowicz, laudum seymiku relacyinego na rzecz w nim niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, które tak się w sobie ma:

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodcy, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, in virtute uniwersałów ikmci, pana naszego miłościwego, post determinatum diem seymikowania za innotescencyami wielmożnych ichmć panów Hrehorego Kotowicza—łowczego w. x. Lit. y Kazimierza Piątkowskiego—podczaszego Grodzieńskiego na dzień wtóry Maia tysiąc siedmsetnego trzynastego roku in solitum locum seymikowania do Grodna zgromadzeni, z kąd pożądanego po przeciągłym oczekiwaniu spodziewamy się solatium, tym bardziey zerwanego seymu fatum fecit nos varios tremere casus, kiedy gdzie statuum ordines in praesentia maiestatis in unum congressi, obstante simultaneitate, nie mogli perfectum finire opus singularitatim nam mimo ordynaryiny curs dawnych praw i swobod proponitur podatkowania nie iesteśmy extra obedientiam filii patri suo ichmć panu naszemu miłościwemu, co kolwiek cum iuribus et libertate iest connexum y żeby tym dostateczney succurramus patriae y ostatnia fortuna dość calamitate publica wycięczona, ażeby non sterilem przynosiła eventum chcemy ią dać in tributum non ad privatas, sed ad dupplices ex publica mente upadłey oyczyzny na zapłatę woysku necessitates, bo co kolwiek dotąd extra publicam mentem stimulis subsidiorum commoti wydaliśmy, nie wchodziło in compendium rzeczy-pospolitey recept, a za tym quae nota, na rzecz zerwany seym, expensorum bierzemy, tedy przed się niniejszym postanowieniem naszym supplikować maiestatowi ikmci, pana naszego miłościwego, ażeby co nam przez zerwanie seymu invida internae pacis abstulit simultas e paterna clementia sua złożeniem seymu ordynaryinego lub koronnego reintegrare raczył, dla czego uprosiliśmy e medio nostri ikmci, pana naszego miłościwego, wielmożnych ichmć panów Hrehorego Ko-

towicza—łowczego w. x.Lit., starostę, y Pawła Stryienskiego—woyskiego Grodzieńskich za posłów, którzy o iako nayprędszą determinacyą seymu ikmci, pana naszego miłościwego, upraszać będą. Expozycya iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit. iest u nas summi ponderis y nic słusznieyszego, iako omni studio vigilantiae powinna w nas ku osobie ikmci wielce miłościwego pana manere wdzięczność, ile że, gdy iuż wycięczono nec sufficientem do pociągnienia się na zapłatę licznieyszemu woysku uznawszy oyczyzny sposobność, in minorem reducit quantitatem, z wżaleniem się, że y te suam sortitur mercedem i którey non contraveniemus, byle ordinario suo cursu pretendowana była; przeto e medio nostri uprosiliśmy do imci naszego wielce miłościwego pana ichmć panów Kazimierza Piątkowskiego, podczaszego Grodzieńskiego, y Jana Suchodolskiego, podczaszego Liwskiego, za posłów, który ichmć referent, iż osobliwych do ikmci, pana naszego miłościwego, wyprawiliśmy posłów cum supplici libello, iak nayprędszego złożenia seymu, ne fiat iuribus et libertati z przyszłych bez seymu podatkowania przykładów detrimentum, upraszać oraz będą iaśnie w. imci pana hetmana w. x. Lit., naszego wielce miłościwego pana, ażeby cierpliwym być raczył et in fidem rzeczy pospolitey nagłą praetensyą zapłaty, która nie zginie do przyszłego da Bóg seymu authoritate sua strzymać raczył i że wycięczoney oyczyzny zważywszy possibilitatem woyska in minorem quantitatem reducit, winne reffferent podziękowanie, ażeby zaś sine consiliis nie zostawał powiat, daiemy władzę assensu nostro wielmożnemu imci panu Hreboremu Kotowiczowi, łowczemu ww. x. Lit., staroście Grodzieńkiemu, ażeby pro exigentia temporis et necessitatis swoiemi obwieścił powiatu innotescentiami. Działo się w Grodnie ut supra. U tego laudum podpisy rąk temi słowy: Jan Zygmunt Wal—starosta Framberski, director relacyinego, Hrehory Kotowicz—łowczy w. w. x. Lit., starosta Grodzieński, Krzysztoph, Wiktoryan Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Zygmunt Buchowiecki pisarz ziemski Grodzieński, Floryan Władysław Machwic—łowczy Grodzieński, Stanisław Antoni Małyszczynski—pisarz grodzki Grodzienski, Kazimierz Piątkowski—podczaszy Grodzienski y innych ichmć podpisy w laudum wyrażone. Które to laudum za ustnym y oczewistym przez osobę w wierzchu pomienioną do akt podaniem iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich powiatu Grodzieńskiego wpisane.

1714 г.

Изъ книги за 1714 г., листы 331—333.

8. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта на срѣтенскомъ сеймикѣ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, постановили:

1) назначить депутатовъ на Виленскій съѣздъ, долженствующій быть предъ открытіемъ трибунала и обязать ихъ не допускать никакихъ нововведеній, вредныхъ для свободы отечества.

2) назначить постояннаго депутата въ гетманскій судъ, снабдить его реестромъ обидъ, причиненныхъ жителямъ войсковыми, и потребовать удовлетворенія обиженнымъ;

3) за исправленіе обязанностей назначить депутатамъ вознагражденіе;

4) провозгласить *свободными* отъ всякаго дальнѣйшаго отчета администраторовъ чоповаго шеляжнаго 1707, 1708 и 1710 годовъ;

5) потребовать отчета у сборщиковъ разныхъ податей;

6) ходатайствовать объ облегченіи участи лицъ, подвергшихся разнымъ несчастіямъ;

7) въ виду всеобщей опасности обязать ловчаго великаго княжества Литовскаго и ротмистровъ, чтобы они были въ полной готовности, по примѣру другихъ повѣтовъ и воеводствъ;

8) потребовать отчета у сборщиковъ полталеровой подати; и

9) ходатайствовать объ облегченіи участи Вигерскихъ камедуловъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Maia trzydziestego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od w. imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, personaliter imć pan Alexander Roszkowski, laudum seymiku teraźnieyszego na rzecz w nim niżey y tu wyrażoną ad akta grodu Grodzieńskiego podał, które słowo od słowa wpisuiąc tak się w sobie ma:

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemsci, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, in locum solitum seymikowania ex limitatione z seymiku przeszłego gromnicznego na wysłuchanie relacyi ichmościów pp. posłów naszych do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit. ordynowanych na dzień dwudziesty wtóry Marca zebrani, po wysłuchaney ichmościów panów relacyi y przeczytanym reskrypcie będąc genuina informati relatione o namówioney od ichmościów pp. senatorów, tudzież y woewodztw y powiat w. w. x. Lit. y złożoney w Wilnie na początku trybunału w. x. Lit. radzie, ażebyśmy z szczerą naszą ad bene sentiendum pokazali ochotę y applikacyą, na ten pomieniony ziazd do Wilna obraliśmy zgodnemi głosami e medio nostro ichmciów Kazimierza Micutę, podsędka powiatu naszego, y Jana Zygmonta Wala, starostę Framborskiego, za posłów, obligando ichmościów fide, honore et conscientia, ażeby na tey radzie probata dexteritate ad salubrium consiliorum congeriem swoie złączyli sentimenta.

Cokolwiek by zaś na teyże radzie experta nieraz tam in publicis quam in privatis consiliis virtute postrzegli być nocivum prawom y swobodom oyczystym, aby na to ullatenus nie pozwalaiąc contra puncta iuribus nostris contraria protestowali się, obstringimus.

A że częste nasze do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit. quaerulationes na exorbitancye y opressye przez przechody ichmościów panów woyskowych w powiecie naszym poczynione, żadnego dotąd satisfactionis nie odebrały skutku, odebrawszy w rescripcie od iaśnie wielmożnego imć pana hetmana w. x. Lit. wyraźną szczyrey do uczynienia iniuriatis sprawiedliwości ochoty sincerisacyą za słusznemi dowodami na sądach swoich hetmańskich w Wilnie złożonych, że distantia loci tychże sądów nie iednego ukrzywdzonego ob egestatem na koszta prawne od dochodzenia averteret, uprosiliśmy imć pana Michała Wołowicza, skarbnika Pińskiego, obligando imci, ażeby podane sobie ab iniuriatis poczynionych szkód, exorbitancyi y cryminałów regestra nie tylko na tych sądach w Wilnie, ale y potym przez rok cały od daty seymikowania tego naszego w sądach hetmańskich promowował y aby ukrzywdzonym satisfiat omni et solicitudine starał się.

Wiedząc zaś, że każda funkcya bez kosztu y straty obeyść się nie może, abyśmy uproszonych z zgromadzenia pomienionych ichmców na poselstwo y do dochodzenia szkod przez ichmciów woyskowych poczynionych obstricte w funkcyach sobie zleconych zaostrzyli, largitatem ichmość panom Kazimierzowi Micucie, podsędkowi powiatu naszego y Janowi Zygmontowi Wahlowi—staroście Framborskiemu, posłom na radę Wileńską po tysiącu złotych na osobę imć pana Michała Wołłowicza—skarbnika Pińskiego, do dochodzenia w sądach hetmańskich poczynionych szkód przez ichmościów panów woyskowych obranego złotych polskich tysiąc, imć panu Michałowi Wołowiczowi—posłowi do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. z seymiku przeszłego gromnicznego obranemu, złotych pięćset, z remanencyi podatku na woysko ikmości Saskie uchwalonego, deklaruiąc ichmościów pana Jana Grothuza—podstarościego powiatu naszego y Jana Zygmonta Wahla—starostę Framborskiego, commissarzów, od nas do tego podatku saxońskiego obrarych, aby po uczynioney calculacyi przed wysadzonemi od nas praetenti modo ichmość z remanencyi wyżey specifikowaną summę de plano wypłacili, ichmościów obliguiemy moderno laudo.

Ichmość panowie Zygmont Bouffał—sędzia grodzki Grodzieński y imć pan Karol Micuta—administratorowie czopowego y szelężnego powiatu naszego, pro anno 1707 obrani, tenże imć pan Karol Micuta z iego mością panem Jakubem Politalskim—horodniczym powiatu naszego, administratorowie czopowego szelężnego in anno 1708, tenże imć pan Karol Micuta z imcią panem Dominikiem Sopocką—poborcowie raty wtórey podatku szesnasto-złotowego na radzie walney warszawskiey, in anno 1710 uchwalonego, ponieważ expressis funkcyi swoich y exaccyi documentis et quietationibus tak per decreta sądów skarbowych powiatu naszego z administracyi dwuletniey czopowego y szelężnego, iako z poborstwa podatku szesnasto-złotowego na trybunale skarbowym w. x. Lit. uczynioną, że nic u ichmościów z tey funkcyi y exactii nie zostało, probarunt, moderno laudo ichmościów wyżey wyrażonych y sukcessorów ichmościów sine ulla exceptione liberos pronuntiamus.

Ażeśmy na dzisieyszym zgromadzeniu naszym słyszeli quaerelam ichmościów pp. Karola Micuty y Dominika Sopocka — poborców powiatu Grodzieńskiego podatku szesnasto-złotowego raty wtórey na ichmców panów Stanisława Czeszeyka — koniuszego powiatu naszego y Jozepha Stankowskiego, uproszonych do dochodzenia dziesięciu tysięcy złotych ichmościom panom donatariuszom od i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. za wymożoną niesłusznie przez chorągiew Petyhorską iaśnie wielmożnego imci pana kasztelana Krakowskiego od nich summę, assygnowanych z podatku szesnastozłotowego, iż ichmość wyżey wyrażonych ichmościów panów poborców raty wtórey pociągnąwszy do sądów skarbowych powiatu naszego do iuramentu supra ignorantiam o tey assygnacyi przywiedli y inszych ichmościów panów poborców, iako to: raty pierwszey y trzeciey y czwartey, którym ta assygnacya w kalkulacyi pro soluto przyięta ma być, nie pociągaiąc do sądów nie wiedzieć qua ratione, do tych czas tę sprawę supresserunt, obstringimus ichmościów panów Stanisława Czeszeyka y Jozepha Stankowskiego, aby na przyszłych sądach skarbowych powiatu naszego z pomienionemi ichmościami poborcami powiatu naszego raty pierwszey, trzeciey y czwartey podatku szesnasto-złotowego prosequantur, a ieżeliby y tey naszey obligacyi ichmość dość uczynić nie chcieli, tedy samych że ichmościów zapozwać do sądów skarbowych o niedosyć uczynienie zleconey sobie od powiatu funkcyi imci panu Karolowi Micucie y Dominikowi Sopockowi zlecamy.

Imć pan Dobrogost Kazimierz Boufał z imć panem Antonim Sopockiem, poborcowie powiatu in anno 1712 na seymiku antecomicialnym do podatku na ichmościów panów posłów y inne expensa powiatowe odebrania obrani, ponieważ na dzisieyszym zgromadzeniu naszym czynili calculacyą y quity z exolucyą perceptami produkowali, moderno laudo wiecznie sami y successores onych acquietantur. A że imci panu Kazimierzowi Piątkowskiemu—podczaszemu powiatu naszego naznaczona, nie zupełnie doszła summa, tenentur wyżey pomienieni ichmość panowie, poborcowie delatę prawdziwą niewybraney przez ichmościów summy z powiatu złożyć z podpisem rąk swoich w kancelaryi grodzkiey powiatu naszego, podług którey ichmość panowie retentores imci panowi Piątkowskiemu, podczaszemu powiatu naszego, aby nieodwłóczną uczynili exolucyą iniungimus, ichmościów panów poborców zaś od tey funkcyi liberos pronuntiamus.

Querelantur ichmość panowie obywatele powiatu naszego za dobrami swemi suplicem wnosząc libellum tak abiuratą onerowanemi, iako przez incursie różne y powietrze z desolowanemi, mianowicie ichmość panowie Benedykt Alexandrowicz—pisarzewicz ziemski powiatu naszego, za Dorguniem y Hubinką, Jakób Chreptowicz—miecznik grodzki za dobrami, Hornica nazwanemi, Jan Białozor—podstoli Upitski za dobrami nazwanemi Kleywy, Jan Snarski, nad którémi słuszną maiąc compassyą, obliguiemy ichmościów panów commissarzów powiatu naszego, ażeby ad postremam calculationem ichmościów wyżey wyrażonych na delatę y exekucyą żadną woysku Saskiemu nie podawali, a lubośmy antecedenter ichmościów panów commisarzów obligowali, do exolucyi ichmościom panom posłom naznaczoney summy post calculationem, iednak widząc słuszną potrzebę prętkiego ichmościów pośpiechu, aby te dwa tysiące złotych ex nunc ichmościom pp. posłom wypłacili, obstringimus.

Widząc zaś iawne nie tylko powiatu naszego, ale y całey oyczyzny exilium y coraz

szkodliwsze malorum consequentiae ichmościów panów rotmistrzów naszych powiatowych, generaliter wszystkich, amore boni publici obligamus, aby we wszelkiey byli gotowości. Ażebyśmy zaś w tak nieszczęśliwym czasie nie byli destituti consiliis, limituiąc ten nasz teraznieyszy seymik, daiemy moc i obliguiemy w. imci pana łowczego w. x. Lit. starostę powiatu naszego, aby in casum ingruentis necessitatis uniwersałami swemi po parafiiach nas convokował.

Podatek półtalarowy na expensa powiatowe w Dziemitkowie uchwalony, gdzie się obrócił, że dotąd do ichmciów panów poborców raty trzeciey podatku szesnasto-złotowego nie iesteśmy informati, aby ciż ichmość panowie poborcowie na przeszłych sądach skarbowych porządną uczynili calculacyą, sub confiscatione bonorum irremissibili nakazuiemy. Które to laudum aby in omnibus clausulis et punctis in executione było mieć chcemy y podpisami rąk naszych corroboruiemy. Dat. 12 Marca, 1714 roku.

Ichmość xięża Kameduli Wigierscy u słuszney quaerimonii kilko razem obciążeni ciężarami merentur compassionem, aby ichmość panowie commissarze powiatowi do powrótu od wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. y resolucyi na list od powiatu naszego delaty nie wydali do dobr Wygierskich obliguiemy. Dat. ut supra.

1714 г.

Изъ книги за 1714 г., листы 351—355.

9. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта собранныхъ на сеймикѣ въ Городнѣ

Въ этомъ постановленіи дворяне стараются привести въ извѣстность свои податныя и денежныя дѣла; назначаютъ также 30,000 злотыхъ штрафу на жидовъ Городненскаго кагала, которые бы осмѣлились пользоваться какимъ-то жидовскимъ правомъ, извѣстнымъ подъ названіемъ *хозака*, которое даетъ жидамъ 30,000 зл. доходу, но въ тоже время разоряетъ экономическій бытъ повѣта.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Junii dnia siódmego.

Na urzędzie ikmości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, personaliter stanąwszy imć pan Konstanty Gutowski laudum ww. pp. obywatelów powiatu Grodzieńskiego na rzecz w nim niżey y tu wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, które od słowa do słowa tak się w sobie ma:

My dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, za innotescentiami wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit. starosty naszego Grodzieńskiego, (o wychodzącey na

powiat executiey ludzi auxiliarnych Saskich ikmości exactione nie dopłaconey summy przez ichmościów panów commissarzów naszych na regiment i. o. xięcia iegomości Weisenfelta przez ichmościów panów posłów w Warszawie zle skalkulowaney przestrzegaiącymi na dzień dwudziesty ósmy Maia w roku teraźnieyszym tysiąc siedmsetnym czternastym do Grodna zgromadzeni, solita seymikowania praxi obrawszy za dyrektora moderni congressus wielmożn. imci p. Floryana Kazimierza Micutę—podsędka powiatu naszego.

A nayprzód wziąwszy na teraznieyszym congressie in reflexionem, że in omnes insufficientiae casus z dymu abiuraty roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego excludowawszy sobie ogulnie dobra hybernowe ze wszystkich dobr, nemine excepto, po tynfów szesnaście postąpiliśmy byli y z tey uchwały superaty ieszcze ad dispositionem powiatu, spodziewaliśmy się y calkulacyey u ichmość panów commissarzów naszych powiatowych, to iest u w. imci pana Zygmunta Walla—starosty Framborskiego y imci pana Jana Grothuza—podstarościego sądowego powiatu naszego Grodzieńskiego, requirowaliśmy, aby ichmość panowie commisarze z asygnowanych do wybierania przez laudum kaseymiku relationis dymów dziesięciu tysięcy sta pięćdziesiąt dwu dymów demonstraverunt rachunek, z których rachuiąc po tynfów szesnaście z każdego wynosić powinna była summa sto czterdzieścia sześć tysięcy, cztery sta trzydzieści y dwa tynfów. Z tych tedy ad actum praesentem na summę sto dwadzieścia dziewięć tysięcy według calculatiey z commissariatem generalnym uczynioney, ichmość panowie commissarze kwity od imci pana Bilensztеyna—commissarza y od imci pana Bekiera — regiment kwatermistrza produkowali, że wypłacili sto dziewiętnaście tysięcy sześćset siedmdziesiąt sześć tynfów y dwa szostaki imci panu Wołowiczowi w poselstwie do i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. obranemu, ad rationem postąpionych laudo półtora tysięcy złotych, tynfów dwieście trzydzieścia siedm ichmść panów pogorzelców ad rationem przychodzących według uchwały z tegoż podatku szesnasto-tynfowego siedminset sześciudzisiąt dwuch tynfów y dwu szostaków, tynfów czterdzieści siedm i dwa szostaki wypłacili, swoie postąpione od nas za poselskie y commissarskie prace inclusive z w. imci panem Macieiem Grabowskim—metrykantem koronnym, commissarzem i. k. mości tychże woysk saskich według laudum dziesięć tysięcy tynfów odebrali, co czyni in summa sto trzydzieści ieden tysięcy siedmset ośmdziesiąt dwa, na retentach, na różnych dobrach specifice pokazali ciż ichmość panowie commissarze tynfów czternaście tysięcy sześćset pięćdziesiąt, z których retent dobr różnych ichmość panowie commissarze quae similiora na dopłacenie summy sta dwudziestu dziewięciu tysięcy tynfów na regiment dziewięć tysięcy trzysta dwadzieścia trzy y szostak ieden, a na imci pana Blivernica — generalnego commissarza woysk ikmości za sto czerwonych złotych przy kapitulacyey postąpione, na które ichmość panowie posłowie assecuratyą swą dali, tysiąc trzysta trzydzieści trzy tynfów y szostak ieden, na delatę ad exequendum podaią, a my to z delatą teraźnieyszym congressem connotuiemy, residuum zaś delaty trzy tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt trzy tynfów y szostak ieden do dyspozytiey powiatowey ichmość panowie commissarze z podpisem ręki swey na teraźnieyszym congressie oddali. Co wynosi summa sto czterdzieścia sześć tysięcy czterysta trzydzieści i dwa tynfów. Do tych zaś wybrania retent wszystkich in genere imci pana Jana Wisłoucha za poborcę

obieramy, który iegomość cum adminiculo exekucyi Saskiey na wszystkich retentorach (albo ktokolwiek quocunque titulo by in aliqua parte dotknął się iakich większych czy mnieyszych dobr, pożytków albo między okolicami w dymie szlacheckich co partycypował, z gruntu płacić tenentur y exekucya tam się ściągać ma ad fructificantem. Tym zaś wszystkim, którzy quocunque titulo zastawą, arendą, czyli per administrationem, albo praetextu successionis interessantom ad ususfructus, którzy coacti exekucyą saską zapłacą podatek teraźnieyszy, albo iuż zapłacili, salvum ius ad haeredes dobr zachowuiemy, wybierać ma et instantanee wybieraiąc do imci pana Bekiera—regimens-kwatermistrza za kwitami wypłacać będzie. Z remanencyey zaś trzech tysięcy dziewięciuset dziewięciudziesiąt trzech tynfów y szostaka do dyspozytiey powiatowey ma imć pan poborca, apprime wybrawszy dwa tysiące dziewięć tynfów, wielmożnemu imci panu Grabowskiemu — metrykantowi koronnemu, oekonomowi Grodzieńskiemu, na accomodatią i. o. xięcia iego mości Weysenfeltowi ex ratione utrzymania komendy regimentu w powiecie naszym locowanego y aby inne przechodząc regimenta modestius obchodziły się od całego powiatu ofiarowaną zaciągnione, na którą summę imć pan Micuta—podsędek y dyrektor teraźnieyszego congressu, oblig z woli naszey imieniem całego powiatu imci panu Grabowskiemu—oekonomowi Grodzieńskiemu dany podpisał, wypłacić y oblig nas ewinkować ma a de residuitate in quantum possibilitas wybrania pozwoli, imci pana Wołowicza y ichmosciów panów pogorzelców według laud przeszłych za kwitami uspakaiać będzie, temuż imci panu poborcy ex ratione renitencyey tych dobr, które na delatę wychodzą po kopie od każdego tynfa pozwalamy. In quantum by zaś imć pan poborca ob aliquos casus tey delaty summy wybrać, a imci panu Grabowskiemu—oekonomowi Grodzieńskiemu dwuch tysięcy dziewięciu tynfów wypłacić nie mógł, tedy evincendo oblig nasz ręką imci pana dyrektora naszego podpisany przy naypierwszym podatkowaniu summę tę adiungere y wypłacić imci panu oekonomowi Grodzieńskiemu naznaczamy y submituiemy się. Ponieważ za dobra Zabłudowskie ex ratione odeszłych po abiuracie anni 1690 w różne possesye kluczów y partykularzów za podaną delatą od ichmościów panów commisarzów do ogulney abiuraty Zabłudowskiey imć pan Stryieński — woyski Grodzieński, dzierżawca ad praesens Zabłudowa, na swoich wieczystych dobrach passus exekucyą Saxońską et ut asserit de proprio za Zabłudów tey contributiey siedm tysięcy tynfów podług kwitów wypłacił, a ieszcze klucz Sobolewski za dymów dwieście według repartycyey dworney dymów Zabłudowskich ieszcze w roku tysiąc siedmset siódmym do akt grodu Grodzieńskiego podaney summy trzy tysiące dwieście tynfów nie zapłacił, (które iuż w wyż wyrażoną delatę includuntur), którego klucza Sobolewskiego że i. w. pani woiewodzina Podlaska iest dzierżącą, tenże imć pan woyski demonstrat, tedy do dzierżących y frukty pilnuiących z klucza Sobolewskiego podać ma delatę, za którą dzierżawę Sobolewska Sobolewskiego dobra imci pana woyskiego ullatenus respondere nie powinny, chyba cała Zabłudowszczyzna cum omnibus suis attinentiis, które w ogulną abiuratę wchodzą in casum niewybrania przez exekucyą ob solam impossibilitatem.

A że trybunał główny w. x. Lit. y ledwo nie wszystkie woiewodstwa y powiaty posłów do maiestatu ikmości wysłali, ingemiscendo super inpracticatum exactiey gravamen przez ichmciów prowadzone woyska in liberam

gentem, dla czego publicis calamitatibus zdezelowana oyczyzna ad ultimam przychodzi pernitiem, tedy y my sub eodem gementes pondere in similibus desideriis potrzebną legacyą uznawszy, za posłów do maiestatu ikmości, także do i. o. xięcia imci prymasa korony polskiey y w. x. Lit. w. imci pana Kazimierza Floryana Micutę—podsędka powiatu naszego i imci pana Zygmunta Walla—starostę Framborskiego obraliśmy, dawszy ichmościóm osobliwe instrukcye, oraz cavendo, aby ichmość eodem sumptu, który z woli całego powiatu na drogę Wileńską odprawioną od ichmościów panów commissarzów odebrali y tę drogę expedyować chcieli. Ponieważ imć pan Dobrogost Boufał—sędzia grodzki Grodzieński, poborca od nas do poselszczyzny w roku 1712 obrany o niewypłacenie naznaczoney od powiatu largitiey przez ichmościów panów posłów vexabatur, tedy na kim tenże imć pan Boufał, iako poborca, podał delatę, aby retentores ze wszystkich dobr cum duplici pensione wypłacali, praesenti laudo imponimus. Niemałą uznawszy trudność w seymikowaniu dla zatrzymanego laudum praesenti congressu in perpetuum stanowiemy, aby każdy imć pan dyrektor, teraz y na potym będący, zaraz po seymiku lauda do kancelaryey grodzkiey oddawał, a kancelarya ma u siebie zawsze lauda trzymać, każdemu potrzebuiącemu extraktu nie deroguiąc y przeszłego seymiku laudum, które na teraznieyszym congressie praesentowane były, aby simili modo w kancelaryey grodskiey haereat, też kancelaryą grodzką obtestamur. Ponieważ to patuit, iż dobra Szadziuny, Morkiny przez i. w. imci pana Sapiehę—woiewodę Wileńskiego dymów ośmdziesiąt w inszym grodzie są zaprzysiężone, a tu do taryfy przeniesone do hyberni należące, tedy według produkowanych przez imci pana Boryczewskigo—dzierżawcy tych dobr, wypłacania hyberny do woiewodztwa Trockiego kwitów z dymów piętnastu dwieście czterdzieście tynfów wytrącamy od podatku teraznieyszego, residuum zaś, co ichmość panowie commisarze na delacie podali, dobra Leypuny iako są iunctim zaprzysiężone (extra bona Szadziun y Morkin) zapłacić tenebuntur, imci panu Boryczewskiemu zaś do pokazania dekretu trybunału skarbowego w. x. Lit. y taryfy woiewodztwa Trockiego abiuraty 1690 anni, tudzież kwitów dawnieyszych dla dalszey informacyey powiatowi o tych dobrach salvę zachowuiemy.

Patuit evidenter całemu powiatowi, że kahały żydowskie w powiecie naszym Grodzieńskim będące wymyślonym sposobem nową iakąś contributią sobie postanowiły titulo *chozaka*, za którą kontraktami swemi karczmy w dobrach ziemskich y królewskich puszczaią żydom, y wynosi ta importancya chozaki intraty roczney kahałowi na trzydzieście tysięcy złotych, a to się dzieie cum summo detrimento tak podatku czopowego szelężnego, iako też y intrat szlacheckich z arendy, ponieważ gdy ieden żyd zakupi u kahału na karczmie chazak, drugi nastąpić nie może do arendy nie zapłaciwszy oney pierwszemu lub kahałowi, a tak karczmy pustkami stoią y ichmość panowie possesores suche czopowe szelężne płacić y w arendach detriment mieć muszą, przeto że privato ausu żydzi, nie maiąc na to żadnych praw y constitucyey, ustanowili sobie takowy podatek, tedy stosuiąc się do innych woiewodztw y powiatów, mianowicie Brzeskiego y Mińskiego, które około tego uczyniwszy porządek, laudis publicis abrogowali tę chazakę. I my laudo praesenti similiter tę chazakę pomienioną in perpetuum abroguiemy y kassuiemy, y ieśli kto z ichmościów panów obywatelów u którego-kolwiek sądu dowiedzie

żydom, że tę chazak przed tym kontraktowali, lub in posterum kontraktować będą, paenas trzydzieście tysięcy złotych na kahały temu postanowieniu naszemu przeciwne zakładamy, dokładaiąc y to, że kto-kolwiek z ichmość panów obywatelów dowodzić będzie żydom kontraktowania chazaki, bez żadnych dowodów kancelarye powiatu naszego processum iuris expedyować będą, tey zaś winy założoney połowica da cassam powiatu, trzecia część sądowi, czwarta część delatorowi. A że na różnych ichmościach powyż wyrażoney remanentiey pokazało się decessów tysiąc trzysta trzydzieście ośm, tedy do exakcyey imci pana poborcy na executią imci panu oekonomowi y ichmość panom gorzelcom zostaie dwa tysiące sześćset pięćdziesiąt pięć, z którey summy po wypłaceniu imci panu oekonomowi długu y ichmość pp. pogorzelcom, reszta imci panu poborcy przy kopiikowey consolatiey ma cedere, a imci pana Oczkowskiego supplikę, że się teraz pomieścić nie mogło w tym podatku, do przyszłego podatkowania odkładamy.

Zesłani ichmość panowie commissarze od i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. do zwerefikowania krzywd, poczynionych przez przechody woyska w. x. Lit., to iest, imć pan Władysław Tomaszewicz—regent kancelaryey woyskowey i imć pan Dominik Szczygielski towarzystwa Petyhorskie aby pracy swey nie zostali steriles, którym z przyszłego podatku naypierwszego iakowy occuret złotych tysiąc deklaruiemy. Do których to ichmci werefikacyey e medio nostri ichmościów panów Benedykta Alexandrowicza—pisarzewicza ziemskiego y Kazimierza Pancewicza — krayczego Grodzieńskiego uprosiliśmy do wspólney z ichmościami pany commissarzami woyskowemi prace, którzy ichmość przez innotescentie obwieścić maią ichmość panów obywatelów do tempore. Imci panu Wołowiczowi, ponieważ podług pierwszego laudum dla niedostarczenia z teraznieyszego podatku od ichmościów commisarzów in toto non satisfactum, tedy pokazana residuitas podług calculatii ichmościów panów commissarzów także z przyszłego następuiącego exovi ma.

Ichmość panowie commisarze powiatu naszego mieli sobie in commissis laudo praetenti to circumscriptum, ażeby in suplementum dymów inpossibilis exactionis znayduiących się z dobr nowych kultur, w których ex moderamine seymiku przeszłego relacyinego naznaczono było dymów sto trzydzieścia cztéry y pół po tynfów szesnastu podatku teraznieyszego wybrali, że tedy te nowe kultury są w dobrach ikmości oekonomicznych, medietas onych, to iest, dymów sześćdziesiąt siedm cessit in partem dymów w oekonomiey upadłych, z drugiey zaś połowy, to iest dymów sześćdziesiąt siedmiu y pół po tynfów 16, co czyni tynfów tysiąc ośmdziesiąt odebrali. Którą summę tak wydali za dobra zdezolowane, to iest za dobra oyców iezuitów Grodzieńskich tynfów ośmset dwadzieścia, za dobra panien bernardynek Grodzieńskich tynfów dwieście, za dobra panien Brygidek tynfów sześćdziesiąt y taką z tego podatku kalkulacyą na seymiku teraznieyszym nam uczynili. Zaczym pomienionych wielmożnych ichmość panów Jana Zygmunta Walla, starostę Framborskiego, y Jana Grothuza—podstarościego sądowego, commissarzów powiatu naszego, z zupełney ichmościów funkcyey cum successoribus generaliter kwituiemy, laudo praesenti to cavendo, że gdzieby się pokazały kwity exolutionis na podaną Saxonom delatę te przyiąć pro persoluto panowie executores Saxońscy powinni. Imci panu regimens-kwatermistrzowi Bekierowi in vim gratitudinis od summy reszty na delatę te-

raz onemu podaney od tynfa każdego po kopieyce naznaczamy, który in casum insufficientiae dobr podanych na delatę u dzierżących possesorów extendere ma summę. Pisan w Grodnie, die 4 Junii, 1714 anni.

U tego laudum podpisy rąk ichmość panów urzędników ziemskich grodzkich y ichmość panów obywatelów powiatu Grodzieńskiego temi słowy: Kazimerz Floryan z Wahanowa Micuta—podsędek y dyrektor seymiku Grodzieńskiego; inne zaś wszystkie podpisy w samym oryginale pomienionego laudum opisane y wyrażone są. Które to laudum, za ustnym y oczewistym przez wierzchu pomienioną osobę do akt podaniem, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisane.

1715 г.

Изъ книги за 1715 г., листъ 41.

10. Протестъ дворянъ Городненскаго повѣта противъ засѣданій сеймика.

Дворяне Городненскаго повѣта протестуютъ противъ Лазова и другихъ дворянъ, которые послѣ сорванія громничнаго сеймика осмѣлились продолжать его и составлять свои постановленія.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Februarii piątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit. starosty Grodzieńskiego żałowali y solenniter się protestowali ichmość pp. obywatele, iako to: ichmość panowie Antoni Sierkuciewski, Adam Gonkowski, Bazyli Kozłowicki, Kazimierz Sierkuciewski, Jan Starzyński, Jakub Eysmąt, Paweł Sierkuciewski, Miniuczyc, Józef Horbaczewski, Stanisław Sierkuciewski, Andrzey Cidzik, Hrehory Dawidowicz, Kazimierz Starzyński, Franciszek Cidzik, Józef Dawidowicz, Jan Starzyński, Adam Cypsa, Jan Glindzicz, Jan Eysmąt, Jerzy Petelczyc, Floryan Swirski, Kazimierz Statkiewicz, Bazyli Obuchowski, Krzysztoph Glindzicz, Jan Stanisław Chlistowski, Józeph Kazimierz Ponikwicki, Józeph Kazimierz Siemkiewicz, Jerzy Soroka, Józeph Dawidowicz, Wawrzyniec Horbaczewski, Stephan Eysmąt, Theodor Alexandrowicz, Józeph Jurowski, Jan Antoni Kraśnicki, Jerzy Obuchowski, Hrehory Kulbacki, Andrzey Kulbacki, Jan Zapolski, Woyciech Trokin Snarski, Michał Siezieniewski, Woyciech Eysmąt, Michał Grzybowski, Paweł Strzałkowski, Jan Kulbacki, Piotr Obuchowski, Jakub Obuchowski, Alexander Radziwonowski, Jerzy Dawidowicz, Dominik Chlistowski, Jan Sierkuciewski, Symon Strupiński, Stanisław Jazowicki, Stanisław Adamowicz, Marcin Miniuczyc, Matheusz Warzyniec Oleski, Theophil Sierkuciewski, Piotr Zapolski, Jerzy Siezieniewski, Adam

Niepoykoyczycki, imieniem swoim y całego zgromadzenia na seymik Gromniczny przybyłych w roku teraznieyszym tysiącznym siedmsetnym piętnastym, przeciwko iegomości p. Samuelowi Łazowemu, staroście Dorbouskiemu y przeciwko ichmościom panom dygnitarzom y innym ichmościom tegoż powiatu Grodzieńskiego, iako wspólney radzie y namowie będących, w ten sposób, iż co obżałowany imć Łazowy będąc pod ten czas na dyrectią in primo termino obranym, po zerwaniu seymiku na dniu czwartym Februarii roku wyż pisanego y nazaiutrz dnia piątego tegoż roku y miesiąca, mimo prawo pospolite y constytucye seymowe, tłumiąc wolnego narodu wolne głosy, tamuiąc y ruynuiąc prawo y wolność szlachecką, śmiał y ważył się zasięść y mimo wolne głosy z innemi ichmościami według upodobania swego obrady czynić, zaczym pomienieni ichmość panowie protestanci przeciwko takowemu actowi niesłusznemu, chcąc z obżałowanemi ichmościami iure agere dali tę solenną swoią manifestatią do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co jest zapisano.

1715 г.

Изъ книги за 1715 г., листы 39—40.

11. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта на реляційномъ сеймикѣ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ Городнѣ на реляційный сеймикъ, по выслушаніи пословъ, возвратившихся отъ короля, постановили:

1) назначить подать на содержаніе союзнаго Саксонскаго войска въ размѣрѣ 50,709 тынфовъ;

2) для этой цѣли привести въ извѣстность тарифъ податныхъ дымовъ; назначить сборщиковъ податей, и выдать имъ вознагражденіе;

3) ксендзамъ бернардинамъ выдать 300 злот на починку скамей, часто повреждаемыхъ въ ихъ зданіи во время сеймика въ засѣданіи;

4) ходатайствовать о канонизаціи Костки и для этого выдать ксендзамъ съ дыму по шестаку;

5) выдать вспоществованіе погорѣльцамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Februarii dnia czwartego.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem — podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza — łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Maciey Franciszek Zaniewski — regent ziemski y skarbowy powiatu Grodzieńskiego, te laudum seymiku gromnicznego ad acta podał, które wpisuiąc de verbo ad verbum sequitur tenor talis:

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, iuż za powtórnym uniwersałem iego królewskiey mci, pana naszego miłościwego, Augusta wtórego, nam panuiącego, z powrótem, oraz a

maiestate ichmościów panów posłów naszych, to iest: ww. ichmościów panów Kazimierza Floryana Micuty—podsędka Grodzieńskiego y Zygmunta Wala—starosty Framborskiego, także motivis pierwszego uniwersału iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, o podatek liczney summy, na woysko tegoż pańskiego maiestatu auxiliarne Saxońskie solituiącego, in antecessum od nas wyprawionych na dzień dwudziesty wtóry Januarii, w roku teraznieyszym 1715, in locum solitum seymikowania do Grodna zgromadzeni, już kiedy fatiscentis w wolnych swobodach swoich oyczyzny naszey libram publici favoris dolore zamieszanego czasu widziemy bydź inclinatam, quod perdidimus, optamus, na przeszłe tylko imagine se versantes pospolitego dobra commoda, zda się nam nieomylnie svavius też matkę naszą e magno tollere acervo, niżeli strzeż Boże grandiore fluctuum affligere momento. Gdy tedy ex causa przełożonych, a maiestate przez ichmościów panów naszych osobliwemi reskryptami conjunctur y podatkowania potrzeb, principis arbitrium nunc nobis stetit pro lege, przyniesioną arbitriis nostris determinowaną summę, gdy cała rzecz-pospolita nasza wypłacać będzie, y my submittuiemy się. Chcąc zaś przyiść iako do naylepszego w powiecie naszym porządku, ażeby determinowaną summę na woysko iego królewskiey mości Saxońskie pięćdziesiąt pięć tysiąc siedmdziesiąt dziewięć tynfów y pół iak naysposobniey bez krzywdy każdego z nas, w tym powiecie dobra swoie maiących, wzieliśmy przed się in publicum praesentibus omnibus nobis zkonfrontować y zweryficować taryfę dymów abcuratiy roku 1690, w którey to taryfie nayduie się dymów wszystkich ogólnie wyrachowanych dziewięć tysięcy dziewięćset czternaście ½, ¼, dico № 9914 ½ ¼, a że w teyże taryfie nayduią się errory, iednych że dymów po dwa razy wpisanych y niektórych po dwa razy zaprzysiężonych, iako to, abiuraty na on czas imć pana Teophila Platera—woyskiego Jnflantskiego, Simmerskiego y Melelskiego starosty, z maiętności Wieysiey dymów dziewięćdziesiąt, dico № 90, w parafii Odelskiey imć pan Deynarowicz z Usnarza dym ieden, dico № 1, w parafii Krynskiey pani Barbara Łabowska dym ieden, dico № 1, w parafii Krynskiey p. Wyktory Orzechowicz dym ieden, dico № 1, w parafii Punskiey pan Alexander Wołk dym ieden, dico № 1, imci pana Brzostowkiego z Łososny dymów cztery, dico № 4, imci pana Kazimierza Steckiewicza, w parafii Kwasowskiey raz, drugi w Eisimątowskiey wpisany dym 1, dico № 1, imci pana Andrzeia Poczobuta w parafii Odelskiey raz, drugi raz w Brzostowskiey wpisany dym 1, decedit № 1, których dymów uczyni w decessie sto spełna, zostanie tedy dymów wszystkich dziewięć tysięcy ośmset czternaście ½ ¼, dico № 9814½ ¼, z których to dymów № 9814½ ¼, elimінowawszy dymów hibernowych siedmset sześćdziesiąt y ieden, dico 761, zostanie dymów do podatku teraznieyszego dziewięć tysięcy pięćdziesiąt trzy, dico 9053, z których to dymów tak na zapłacenie determinowancy summy na woysko iego królewskiey mości Saxońskie, iako y na insze expensa, które się mieli by ratą z każdego dymu po tynfów siedmiu y po szostaku bitym postanawiamy, z którey to summy wybrawszy z dymów sobie taryfą podanych naznaczoną summę, a naprzód na wypłacenie woysku iego królewskiey mości Saxońskiemu tynfów pięćdziesiąt pięć tysięcy siedmdziesiąt dziewięć tynfów, na wypłacenie długu, za konia wziętego na potrzebę imci panu Grabowskiemu—ekonomowi Grodzieńskiemu tynfów tysiąc dwieście dziesięć,

dico tynfów № 1210, ichmościom panom posłom, których probata activitas et non sine potiori dispendio fatiga meretur u nas wdzięczność, y zapisuiąc się perenni memoriae cordibus teraz in recompensam strat ichmciów naznaczamy y postanawiamy summę sześć tysięcy tynfów.

Ichmościom xx. Bernardynom, nie tylko dla wyrozumienia ścisłego czasu y skurczoney abundique eleemosyny, lecz nie mniey w nagrodę połamanych częstokroć stołów, stołków w refektarzu pod zgromadzenie ich mościów braci wszystkich powiatu naszego pro consiliis naznaczamy tynfów trzysta.

Ażebyśmy zaś ieden drugiemu w każdym upadku z braterskiey miłości suffragari nie zaniedbali, ad postulata, każdego z ichmościów niektórych z dopuszczenia Boskiego przez ogień, niektórych publica calamitate zdesolowanych naznaczamy, to iest: imci panu Maleiewskiemu znaczną ruinę, przez pogorzenie niosącemu, tynfów sześćdziesiąt, imci panu Pancewiczowi tynfów ośmdziesiąt, imci panu Maciciowi Eysmątowi tynfów trzydzieście, imci panu Antoniemu Sopockowi z imci panem Złótym tynfów sześćdziesiąt, imci panu Oczkowskiemu tynfów sto, imci panu Branickiemu tynfów trzydzieście, imci panu Jerzemu Zapolskiemu tynfów siedm y szostak bity; ww. pp. Bernardynom Grodzieńskich tynfów pięćdziesiąt, imci panu Kazimierzowi Zukowi Eysmątowi tynfów siedm y szostak bity, imci panu Wiktoremu Eysimątowi z parafii Eysimątowskiey tynfów siedm y szostak bity, imci panu Stephanowi Ponikiwickiemu tynfów siedm y szostak bity, imci panu Boguszewskiemu tynfów czternaście y szostaków dwa.

A lubo ad vota nostra dotąd non successit eventus quaerulacyi naszey na przyście woyska w. x. Lit. przecież, gdy motivis nas wszystkich zesłani byli imć panowie Tomaszewicz y Sczygielski, commissarze do zweryfikowania szkod przez woysko poczynionych, od iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. swoiey dość czynili comparentes in locum assignatum functiey, nim dostatecznieysze, cum feliciori tempore doydzie ichmościów ukontentowanie, teraz tynfów dwieście z wyszczuplonego niedostatku conferuiemy osobliwie zaś gdy illis, qui promeruerunt iustum est, et eis qui indigent, subvenire pium non causa indigentiae, lecz bardziey ex zelo amoris pietatisque.

Erga patronum tak korony polskiey iako y w. x. Lit. błogosławionego Stanisława Kostki, e visceribus oyczyzny naszey nostrisque simul progenitum, którego canonizacya (gloriemur inde) . . . . *) clare quies turbines oyczyzny swoiemi przed Bogiem uciszył zasługami, felicem nobis ut poscat quietem na te szczęśliwą spczę, bez którey się sacratissima societas obeyść nie może, in subsidium temuż przewielebnemu zakonowi z dymu każdego wyżey wyrażonego po szostaku bitym publico assensu pozwalamy y postanawiamy, a oraz, ażeby tego postanowienia naszego iasna była elucidacya, praesentibus clariguiemy.

Iż z dymów 9053 tych wszystkich expens iest summa wystarczaiąca 66,260 tynfy y szostaków dwa, zostaie tedy ad complementum summy z każdego dymu rachuiąc po tynfów siedmiu y szostaku bitym do dyspozycyi powiatu restuiącey summy tynfów sto dwadzieścia ośm, a zosobna na upadłe dymy naznaczaią się nowe kultury, gdzie nayduie się dymów sto trzydzieście cztery, z których ichmość panowie commisarze, do tego podatku naznaczeni, tynfów dziewięćset dziewięć y szostak bity exigere tenebuntur, z których ponieważ w przeszłym roku dekla-

---

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

racyey powiatowey ichmościom xx. iezuitom collegium Grodzieńskiego non satisfactum na dopłacenia podatku Saxońskiego, który dotąd repetitur, a zostaie winną ieszcze od ichmościów tynfów 469, tedy na tę summę ichmość panowie commisarze do podatku teraznieyszego naznaczeni z percepty nowych kultur tynfów № 199 wypłacić maią ichmościom xx. iezuitom, a residuum tynfów № 270 sami zapłacą. Do którego podatku za commissarzów ichmość panów Antoniego y Jana Micutów naznaczamy, pozwoliwszy ichmciom na osobę od tynfa każdego po groszu iednym, a na obudwuch po groszy dwa.

Dotąd od roku 1711 interes wielmożnego imci pana Alexandra Józefa Unichowskiego — sędziego ziemskiego woiewodztwa Mińskiego suum non sortitus effectum, względem zabranego zboża w szpichlerzu nad Niemnem zsypanego, a przez Moskwę, iako deducitur za powiat nasz względem nie prędko dostarczonych prowiantów zabranego; ponieważ praeterito laudo in anno 1711, ichmościom panom Józefowi Dubrawskiemu — stolnikowi Rzeczyckiemu, y Samuelowi Szreyterowi—skarbnikowi w. x. Lit., iako commissarzom, ażeby tak imci panu sędziemu Mińskiemu, iako też y wszystkim ichmościom iniuratis, iako to imci panu Wallowi — pułkownikowi iego królewskiey mości, imci panu Karolowi Micucie y imci panu Usowiczowi z resztuiących dymów tego podatku restituatur; tedy ponieważ na teraznieyszym terminie imć pan Szreyter deducere conatur, iż resztuiące dymy nie wystarczą praetensiom ichmościów iniuriatorum, tedy na przyszłym da Bóg seymiku ichmość panowie commissarze calculum deponant postanawiamy propter lumen niedobrannych z dymów prowiantów.

Dotknęła nas niemniey doniesiona wielmożnego imci pana łowczego w. x. Lit. starosty naszego afflikcya, którego złością ludzką, a co większa umyślną pożogi wielkiey, a całe ze wszystkim budowaniem dwornym y gumiennym zbożem y spłędorami dotknął upadek, compatitur inde, że na ten czas postulatis iegomości pana naszego i. w. imci pana subuenire, nie możemy, ale ad feliciora tempora bierzemy sobie przysługi naszey reflexią. Działo się w Grodnie, anno die ut supra.

U tego laudum relacyinego seymiku podpisy rąk wielmożnych ichmościów panów urzędników ziemskich powiatu Grodzieńskiego, ichmościów panów szlachty przy zgromadzeniu na ten czas będących tymi słowy: Zygmunt Alexy Buchowiecki—pisarz ziemski powiatu Grodzieńskiego, direktor seymiku relacyinego, Krzystoph Wiktoryan Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego mpr., Kazimierz Floryan Micuta—podsędek powiatu Grodzieńskiego mpr., Stanisław Antoni Małyszczyński—pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego mpr., Alexander Józef Unichowski—sędzia ziemski woiewodstwa Mińskiego mpr., Zygmunt Wall—starosta Framborski mpr., Wilhelm Wall—pułkownik iego królewskiey mości mpr., Kazimierz Eysmont — czesznik powiatu Grodzieńskiego, Maciey Eysmąt mpr., Heronim Kraśnicki mpr., Antoni Micuta mpr., Kazimierz Siemaszko mpr., Heronim Złoty—podstoli Brześcki, Antoni Sopoćko mpr. Które to laudum, za potrzebowaniem w wierzchu mianowanego imci pana Macieia Franciszka Zaniewskiego—regenta ziemskiego powiatu Grodzieńskiego, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięte y wpisane.

1715 г.

Изъ книги за 1715 г., листы 667—668.

12. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта на счетъ сбора провіанта для союзнаго войска.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, постановили: собрать со всѣхъ имѣній 1000 бочекъ муки для продовольствія союзныхъ россійскихъ войскъ; для собиранія этой подати назначить коммиссаровъ, которые и должны выдавать означенную муку по требованію русскаго оберъ-коммиссара; излишекъ оказавшійся отъ расходовъ оставить въ распоряженіи повѣта; изъ этой же подати выдать вспомоществованіе разнымъ ксендзамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Septembra dziesiątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem — podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza— łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter pan Andrzey Oborski—sługa wielmożnego imci pana Grothuza—podstarościego powiatu Grodzieńskiego, dyrektora pro tunc seymiku, laudum na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną od acta xiąg grodu Grodzieńskiego podał, w te słowa pisane:

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, za uniwersałem wielmożnego imci pana Krzysztopha Jundziła — sędziego ziemskiego Grodzieńskiego, na dzień szósty Septembra do Grodna zdromadzeni, ob necessitatem expostulacyi imci pana ober-commissarza woysk auxyliarnych nayiaśnieyszego Cara iego mości commendę iaśnie oświeconego xiążęcia imci Repnina w powiat nasz wchodzących, ażebyśmy obmyślili alimentacyą na te woysko, iakoż po wszelkich remonstracyach y consyderacyach, quo intuitu te woyska in limitibus prowincyi naszey subsistunt, nie z żadney obligacyi, od którey nietylko nas paternus amor nayiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, usilnym staraniem evinculat, ale też consyderacyą tractatus z Portą Ottomanską uwalnia dla affektu sąsiedzkiey przyiaźni, umówiliśmy na woysko następuiące auxyliarne y na insze powiatu naszego expensa tysiąc beczek mąki, a tego prowiantu exakcya ma być wybierana z dobr duchownych, senatorskich, ziemskich, ekonomicznych, dożywotnich ziemskich, starostw et cuiusvis tituli, sub quo w powiecie naszym mogą się naydować ad tenorem taryfy anni 1690, w którey remonstratur powiatu naszego quantitas dymów dziewięć tysięcy ośmset dwadzieścia, żeby zaś quam meliori modo ten prowiant był wybierany, uprosiliśmy za commissarzów imci pana Karola Micutę—czesznika Grodzieńskiego y imci pana Wińskiego—strażnika Wołkowyskiego,

których ichmościów obstringimus affectu publici boni, ażeby dla doskonalszey informacyi powiatu całego wydali uniwersały swoie, commovendo de importantia iak nayprędszey tego prowiantu. Zważaiąc zaś quantitatem summy y obmyślony prowiant, że więcey z dymu nie przydzie, iako tylko z dymu anno millesimo sexcentesimo nonagesimo po garncy dziewięciu, po wydanym prowiancie woysku auxyliarnemu siedmiuset beczek mąki, remanent residuitas według naszey umowy ad ulteriorem decisionem trzysta, co adimplet numerum tysiąca beczek mąki, y nad to ieszcze naydzie się superata beczek sto cztyrdzieście trzy czwierci, obligamus ichmościów pp. commissarzów, ażeby et hanc residuitatem do dalszey dyspozycyi powiatu całego mieli w swoiey wiadomości, nic tey reszty nie wydaiąc, tylko co singularis affectus ore publico deklarował, wielebnym ichmość xięży bernardynom beczek piętnaście y wielebnym ichmość pannom Bernardynkom beczek dziesięć. Nowe kultury, że in quantitatem dymów abjuratowych nie wchodzą, zostawuiemy ad dispositionem ichmość panów commissarzów, ażeby za puste et impossibilis exactionis dymy zakładali, z czego iednak tenebuntur uczynić calculationem po skończoney funkcyi. Ażebyśmy zaś nie zdali się być ingrati, ichmość panom commissarzom za podiętę pracę, pozwalamy z dymu na osobę po kopieiek dwie, które przy wydaniu prowiantu maią być wydane. Kalkulacya imchmość pp. commissarzów ad quamvis requisitionem ma być czyniona, to iest, seymików naszych, lub też sądów fiskalnych, dla demonstracyi, wiele też może u ichmościów zostawać residuitatis ten prowiant titulo subsidii charitativi, według declaracyi iegomości pana ober-commissarza woysk nayiaśnieyszego Cara iegomości, nie wprzód ma być wydawany przez ichmość panów commissarzów naszych, aż na to będzie dana assekuracya od imci pana ober-commissarza, aż de plano iego carskiego wieliczeństwa będzie wypłacony y dalsze czasy dla następuiących wóysk nie upraszany. Dobra dożywotnie injuria fatorum et subsistentia woyska iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, że contra aequalem sortem wydawaniem porcyi y racyi protunc gravantur, daiemy sponsionem de corde, że w następuiących podatkach cujusvis generis, czy na auxyliarne woyska iego królewskiey mości, czyli też na woyska w. x. Lit., czyli też na własne powiatu naszego expensa, one mamy ichmościów do podatków obowiązować anno praesenti cum moderamine od powiatu. Biorąc zaś praemenditationem conservationis praw dobr dożywotnich, które lex publica et observantia pactorum conventorum firmo robore tuetur, a teraz calamitoso tempore przez exakcye contra leges patriae, naruszeniem przywileiów allidunter, iakośmy raz uprosili imci pana Samuela Łazowego—starostę Dorohobuskiego y imci pana Jozepha Dubrawskiego—stolnika Rzecyckiego, do maiestatu iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, iak y teraz fraterno amore obstringimus, ażeby tak maiestatu iego królewskiey mości szukali clementiam, iako też przez conferencyą swoią z imć panem jenerałem Golcem adinvenient allevationem. Dat w Grodnie, die 9 Septembris, anno millesimo septingentesimo decimo quinto. Po dacie tego laudum additament, takowy: Wielebnym pannom Bazylianskom mąki beczek numero dziesięć.

U tego laudum podpisy rąk tak wielmożnego imci pana marszałka seymiku teraznieyszego, iako y innych ichmościów takowymi słowy: Jan Jerzy Grothuz — podstarości sądowy y marszalek seymiku teraz-

nieyszego powiatu Grodzieńskiego, Kazimierz Floryan Micuta — podsędek powiatu Grodzieńskiego, Lewalt Jezierski—podstoli powiatu Grodzieńskiego, Jan Kazimierz Eysimąt — czesznik powiatu Grodzieńskiego actualny, Floryan Władysław Machwic—łowczy powiatu Grodzieńskiego, Samuel Łazowy—czesznik, Jan Starski, Jozeph Gabryel z Ostrouch Protasowicz—czesznik powiatu Pińskiego, Antoni Politarski — stolnik Starodubowski, Dominik Sopocko mp., Jan Kazimierz Micuta, Alexander Starżynski, przeciwko kopieykom y groszom protestor. Które to laudum, za podaniem onego przez osobę wyż mianowaną, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisane.

1721 г.

Изъ книги за 1721 г., листы 53—54.

13. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта на Срѣтенскомъ сеймикѣ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на Срѣтенскій сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, постановили:

1) избрать депутатовъ въ скарбовый трибуналъ, коммиссаровъ и люстраторовъ чоповаго шеляжнаго;

2) по случаю неправильныхъ реквизицій на Саксонское войско просить писаря Городненскаго суда удержать половину слѣдуемой на его содержаніе суммы впредь до окончательнаго разбора;

3) назначить подать для вспомоществованія погорѣльцевъ, для выдачи неуплоченнаго разнымъ лицамъ жалованья;

4) разрѣшить владѣльцамъ ловить бѣглыхъ своихъ крестьянъ и людей праздношатающихся.

Roku tysiąc siedmsetnego dwódziestego pierwszego, miesiąca Februarii siedmnastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Janem Kazimierzem Tyminskim—skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, personaliter stanowszy imć pan Michał Pancewicz, laudum alias postanowienie na seymiku gromnicznym, in anno praesenti przez ichmość panów obywatelów powiatu Grodzieńskiego w Grodnie uczynione ad acta podał, w te słowa pisane:

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Grodzieńskiego, na seymik gromniczny w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym pierwszym, do Grodna iuxta praescripta legum in solitum zgromadzeni locum, stosuiąc się ad formam novellae legis, iednostayną zgodą, nemine protestante et contradicente, obraliśmy na prześwietny trybunał w w. x. Lit. za deputatów wielmożnego imci pana Kazimierza—Floriana z Wahanowa Micutę — podkomorzego powiatu na-

szego y imci pana Dobrogosta Boufała—pisarza Grodzieńskiego naszego y iterumque na przeswietny trybunał skarbowy w. x. Lit. także praxi solita unanimis cordibus bez żadney contradictiey potestatem commissarstwa powiatu naszego adiunximus, imci p. Benediktowi Alexandrowiczowi—stolnikowi p-tu Grodzieńskiego y imci p. Dominikowi Sopockowi—skarbnikowi Smoleńskiemu y taryf czas reformy, osobliwie czopowe szelężnego ob angustiam czasu, ponieważ wziąć końca ad praesens nie może, więc ich operacya do terminu dnia trzeciego Marca blisko przyszłego prorogamus, po którym terminie importancya oboyga taryf vigore laudi roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego na terminie Gromnicznym statuti ad manus imci pana pisarza grodzkiego powiatu naszego inferetur, et nisi post peractum trzech niedziel terminum norma constytucyey ichmość panów assygnatariuszów delatę wyda, na dzień tedy trzeci Marca, ichmość panowie lustratores, przez parafie naznaczeni, tenentur lustracyey swoiey donieść elucidationem a quaerula przeszłych z powiatu naszego ichmość panów commissarzów skarbowych.

Deducens wielmożnego imci pana Fluka generała od gwardyi iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, tu w powiecie naszym na regiment stipendium maiącego, iako contrarie novella legis controvencyą, iż nigdy regulaminu regimentowego pod lustracyą ichmość coroczną, to iest requisitus deductive położyć niechciał, przez co summa stipendii, gdzie y iako się obraca nigdy dowieść nie mogli, więc praesenti laudo cavetur, aby imć pan pisarz grodzki dimidium rocznego stipendium na pomieniony regiment ichmość panom assygnataryuszom zatrzymał, donec regulamen wielmożny imć pan generał Fluk taki iako ma być z fundamentu naysprawiedliwszą ad acta grodu Grodzieńskiego acticari demandabit.

Ichmość pp. commisarze na prześwietny trybunał skarbowy w. x. Lit. że vigore constytucyey y dekretu skarbowego maią być solariandi, przeto ichmość panom unanimiter na obiedwie osoby puł-złotego z każdego dymu tylko uchwalamy y do grodu przy podatku woyskowym importonowaną być ma.

A iako zwykła być compassya nad upadłemi powiatu naszego, więc y dopiero gementiam braci przez ogien supliki in praecordio maiąc, drugie pułzłotego z każdego dymu naznacza się, to iest ichmość panom bernardynom Grodzieńskim po groszy trzy, imci panu Antoniemu Sopockowi grosz, imci panu Pawłowi Pancewiczowi grosz, y według suplik caeteris ichmość panom conflagratom reszte groszy dziewięciu, które oboie po pułzłotego przy racie Septembrowey anni currentis wnoszoną być ma do grodu, a za niewniesieniem, imć pan pisarz grodzki delatę wydać tenetur, upewniaiąc imści całym powiatem, iż od wszelkich impetycyi refragantów o wydanie delaty zastępować mamy.

Zaległa także w przeszłym roku na conflagratów postąpiona pensya, aby unanimiter iako insze dymy wniosły, tak y które nie płaciły dopłacić teneantur.

Querula ichmość panów possessorów, że poddaństw y lózne osoby do Żuław y zagranice wychodzą, takowych ktoby bez attestacyi był, łapać y konfiskować pozwalamy.

Względem suppliki imci pana Antoniego Sopocka o dezolacyą maiętności Kadysza, że wystarczyć dymom nie może, przeto przy meliorowaniu da Bóg taryf dyminucyą dymów declaratur. Także zaległa pensya prze-

szłych ichmościów panów posłów y ichmość panów kommissarzów, aby do grodu była ad praesens importowana unanimiter zezwalamy. Także z namienioney conflagraciey pensyi naznacza się ichmość xięży bernardynom Grodzieńskim groszy trzy z dymu. Dat. ut supra.

U tego laudum podpisy takowe: Krzysztof Wiktoryan Jundził—marszałek powiatu Grodzieńskiego, Kazimierz Micuta—podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, iako assensualium według podatku bene. Alexandrowicz stolnik Grodzieński mp., Antoni z Wahanowa Micuta—podstoli powiatu Grodzieńskiego, Kazimierz Ludwik Micuta—starosta Symilski, Dobrogost Bouffał—pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego, Kazimierz Trzeciak—czesznik Smoleński. Bogusław Sopocko, Dominik Sopocko, Władysław Nowicki—podczaszy Latycz. Józef Eydziałowicz—starosta Przeroślski, Antoni Sopocko—łowczy Wołyński, Wawrzyniec Chlawinski—podstoli Wileński, Kazimierz Chełchowski, Stanisław Kobyliński, Alexander Mayzoniusz, Mikołay Dosz., Felicyan Węgierski, K. J. Jakub Eysmąt, Antoni Eysmąt, Jan Prokopowicz, Jan Cidzik, Andrzey Malicewski, Stanisław Ludwik, Franciszek Malinowski, Władysław Eysmąt, Antoni Eysmąt, Paweł Sobolewski, Stanisław Pancewicz, Jan Pancewicz, Maciey Eysmąt, Michał Kamieński, Jakub Tukało, Ludwik Eysmąt, Symon Płoński, August Pancewicz, Daniel Cidzik, Andrzey Wiszniewski, Michał Kołupayło Suzdzieiewski, Marcin Eysmąt, Teodor Pyrski, Paweł Pancewicz, Władysław Pancewicz, Łukasz Maliewski, Józef Krzywkowski. Które to laudum iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisane.

1730 г.

Изъ книги за 1730 г., стр. 736—737.

14. Протестъ Упитскаго посла Марцинкевича противъ сейма.

Упитскій посолъ Городненскаго повѣта протестуетъ противъ всѣхъ пословъ в. кн. Литовскаго, въ дѣйствіяхъ которыхъ усматриваетъ стремленіе къ отдѣленію отъ короны, по поводу дѣлъ Курляндскихъ.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego, miesiąca Oktobra dwunastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim comparens personaliter coram actis imć pan Ignacy Marcinkiewicz, manifest publiczny in facie całey rzeczy-pospolitey w izbie poselskiey przez wielmożnego imci pana Marcinkiewicza—sędziego ziemskiego y posła powiatu Upitskiego zaniesiony y ręką tegoż iegomości podpisany ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którego talis sequitur tenor:

Ja, niżey na podpisie ręki mey wyrażony, solennissime naypierwiey przed naywyższym sero y intencyi ludzkich sędzią, a potym coram subalterna maiestate in terris, przed nayiaśnieyszym króle mimcią p. m. m., którego pańska klemencya ku prawom y swobodom naszym nie tylko naszemu polskiemu horyzontowi, lecz całemu światu iest iawna y wiadoma, referuiąc się oraz do dwóch manifestów patryotów tak korony polskiey, iako y w. x. Lit. przeciwko seymowi przeszłemu, indebito modo et termino złożonemu, zaniesionych manifestuię się, że non privato ullo interesse uwiedziony, lecz uważaiąc evidentes przeciwko instytutom y prawom oyczystym machinationes, kiedy mi którzy turbulentorum et novorum cupidi, a chcąc przez to swoim prywatnym dogodzić impressom, y usiłuiąc niby dismembrationem prowincyey Litewskiey od Korony polskiey uczynić, et compagem bene solidatam złączonych obóyga narodów pomieszać, na wszystkich prawie posłów w. x. Lit, rite et legitime na seymikach obranych, per privata fomenta et subordinatas personas protestacye niesłusznie uformowali, przez to ordinarium cursum seymowania zatamowali, który antiquo et usitato more powinien był początek swóy brać de executione na świeżo przeszłych seymach constytucyi ustanowionych, które ieśli ad effectum przyszły, albo nie, liber campus każdemu posłowi do domowienia się iest, gdyż frustra leges conduntur, si non observantur, między któremi że restytucyą pseudoscripti electionis stanów Kurlandzkich grafowi Morytzowi danego, a przez iego królewskiey mości, pana n. m., diplomate publico do oddania stanom rzeczy-pospolitey assekurowanego, nullus dotąd subsequitus effectus, y lubo rzecz-pospolita provida iurium et provinciarum suarum dość dobrze obwarowała tę prowincyą in obedientia et fidelitate sui, tak przez konstytucyą, iako y przez kommissyą swoię, iednak że vulnere sanato, a żeby etiam cicatrix non maneret, przypominałem y teraz in charactere będacy poselskiey funkcyey, od braci moich przez instrukcyą obowiązany tey deklaracyi pańskiey iego królewskiey mości, pana n. m., skutecznego wypełnienia, w czym nie odebrawszy łaskawey y należytey rezolucyi, zważywszy przy tym, że kiedy w tey interveniencyi, gdzie idzie o konserwancyą całey prowincyi Kurlandzkiey nulla adimpletio legis dopieroż w drugich lezyach sanctitorum publicorum neque hiscere mihi licuit. Jeżeli zaś kto zechce rimari w tym co perimit publicam felicitatem, takowo zebrać y spenetrować potrafi, gdy minowszy anteriora sancita rzeczy-pospolitey konstytucye novellae legis anni millesimi septingentesimi vigesimi sexti inamaturam, et non interessatam weźmie trutinam, a przeto ex praemissis zważywszy imminentia pericula libertatis et integritatis publicae, y żeby privatorum molimina nie ważyły się in posterum w zgodney rzeczy-pospolitey y maiestatowi iego królewskiey mości, pana n. m., etiam inter procellas adversitatum zawsze życzliwey iakieś-kolwiek przynosić dyzunii y dyffidencye per inpracticabiles dotąd protestationes, tudzież maiąc w konsyderacyey, że te tylko konstytucye osychaią y do exekucyi nie przychodzą, które in favorem et sustentaculum praw y swobod oyczystych są uformowane, protestuię się y powtóre contra totum actum seymowania et electionis marszałka, tudzież contra tumultuosam oppressionem liberae vocis, zachowuiąc sobie liberam corrigendi et addendi tego manifestu potestatem, oraz dla lepszey wiary ręką

własną podpisuię się. Działo się w Grodnie, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzydziestego, miesiąca Oktobra iedynastego dnia.

U tego manifestu podpis takowy: Paweł F. Marcinkiewicz — sędzia ziemski y poseł powiatu Upitskiego. Który to manifest za podaniem przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1743 г.

Изъ книги за 1743 г., листы 346—347.

15. Протестъ шляхты Лидскаго повѣта противъ Срѣтенскаго сеймика.

Шляхта Лидскаго повѣта протестуетъ противъ своихъ сотоварищей по поводу незаконнаго избранія ими директора и депутатовъ, а равно и противъ запрещенія свободной подачи голосовъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego, miesiąca Apryla dwudziestego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przedemną Antonim z Wahanowa Micutą — podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, stanowszy personaliter imć pan Marcyan Mowlewicz nomine suo y wszystkich ichmci panów szlachty, obywatelów powiatu Lidzkiego ten process ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którego tenor sequitur:

My urzędnicy, szlachta, obywatele powiatu Lidzkiego, którzyśmy się zebrali do miasta Lidy ikmci ad locum solitum consiliorum w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym trzecim, miesiąca Lutego czwartego dnia, solennissime protestuiemy y manifestuiemy przed całym światem de oppresione liberae vocis et eius suffocatione per tumultus na to przysposobione, ordynowane insciis nobis w obebraniu dyrektora ad placitum suum y onych w zasadzeniu tumultuarie prawa pospolitego nie obserwuiąc et liberam vocem, a tak postrzegaiąc prawa y wolności szlacheckiey przeciwko tak szkodliwey całego powiatu krzywdzie y oppressyi protestowaliśmy się solennie in loco competenti consiliorum w zamku Lidzkim tak przeciwko obraniu dyrektora, iako contra totum actum, iako w obieraniu ichmć panów deputatów tumultuarie, mimo affekta y głosy wolne braterskie y mimo wolę y wiadomość y zezwolenie całego powiatu, do którego tedy manifestu, iako broniąc prawa wolności et liberam vocem, aby ex hoc usu insolito in posterum takowe nie działy się inkonweniencye praevidendo in futurum, o co iterum contra totum actum protestowaliśmy się y rękoma naszymi podpisuiemy się. Dat. ut supra.

U tego manifestu podpisy rąk ichmć panów szlachty tymi wyrażone słowy: Benedykt Pokubiata, Marcyan Mowlewicz, Stefan Żukiewicz, Kazimierz Ometa p. w. p.,

Ja Krzysztof Rouba, ia Adam podpisuię się Rowba do tey protestacyi, Michał Butkiewicz, Jan Ometa, Antoni Miszniewicz, Marcin Tunkiewicz. Który to manifest, za podaniem onego do akt, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1752 г.

Изъ книги за 1752 г., листы 667—668.

16. Протестъ Казиміра Морскаго противъ цѣлаго акта Городенскаго сейма.

Посолъ Сохачевской земли протестуетъ противъ нарушенія шляхетскихъ правъ и свободъ, а равно противъ правительственныхъ злоупотребленій, выразившихся въ слѣдующихъ фактахъ: въ непрочтеніи результатовъ senatus consiliorum въ посольской избѣ; въ излишнемъ и противозаконномъ количествѣ гвардіи, присланной на сеймъ; въ отдачѣ экономическихъ имѣній и соляныхъ жупъ въ руки диссидентовъ; въ новомъ распредѣленіи почтъ въ Коронѣ и в. кн. Литовскомъ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego wtórego, miesiąca Oktobra dwudziestego czwartego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim conparendo personaliter coram actis iaśnie wielmżony imć pan Kazimierz z Morska Morski—poseł ziemi Sochaczewskiey, manifest na rzecz niżey wyrażoną sistendo activitatem dalszego seymowania ad acta podał, potrzebuiąc aby był przyięty y do xiąg wpisany, którego tenor sequitur talis:

Stanowszy osobiście przed urzędem y aktami grodzkiemi Grodzieńskiemi iaśnie wielmożny imć pan Kazimierz Morski, z woiewodztwa Rawskiego, z ziemi Sochaczewskiey, na seym walny teraznieyszy Grodzieński obrany poseł, naprzód przed Bogiem y światem, że nie żadnym prywatnym interesem, lecz pure amore oyczyzny ductus, manifestuie się, a to w tym: iż insistendo prawu pospolitemu o porządku seymowania roku tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiątego postanowionemu, zaraz przy zaczęciu seymu, a złączeniu izby poselskiey z prześwietnym senatem, na powitanie króla iego mości pana naszego miłościwego, gdy o przymówienie się ad pacta conventa przez kilka seymów zatamowano dopraszali się, tylko po iednemu z prowincyi głos dany, a dla każdego prawem obwarowany, y ten w prowincyach swoich pożądanego nie odebrał skutku, także ad tenorem tey konstytucyi wzwyż wyrażoney, resultata senatus consilii w izbie senatorskiey nie czytane, y podług konstytucyi anni millesimi sexcentesimi septimi, senatorowie ad latus nayiaśnieyszego pana, po przeczytaney od tronu propozycyi, naznaczeni nie zostali, po powrocie do izby poselskiey, wyrazili w głosach swoich w tych punktach laesionem iurium cardinalium seymowania, oraz desideria swoie podług instrukcyi od woiewodztw danych, na fundamencie konstytucyi anni millesimi sexcente-

simi septimi, millesimi sexcentesimi quadragesimi primi, millesimi sexcentesimi decimi septimi, millesimi septingentesimi trigesimi sexti, o redukcią gwardyi nad komput prawem postanowioney, in regno nayduiącey się, o szarze pierwsze woyskowe authoramentu cudzoziemskiego cudzoziemców, dyssydentów zaszczycaiące; o dyspozycie dobr ekonomicznych, żup solnych, w rękach dyssydentskich zostaiące, aby ad tenorem pomienionych konstytucyi, te publiczne żądania do skuteczney istoty przyiść mogły, iako też poczty koronney y Litewskiey dyspozycyie, w którey wszystkie arkana status zawieraią się w ręku rodowitego szlachcica polskiego in fide orthodoxa żyiącego zostawać mogła, przez iaśnie wielmożnego marszałka seymowego upraszali y tak circa liberum veto, activitatem dalszych konsultacyi zatamowali, dopominaiąc się u iaśnie wielmożnych ministrów, to iest pieczętarzów, krzywdy w pieczętowaniu przywileiów contra mentem legis u iaśnie wielmożnych marszałków zaniedbałey, attencyi nad komput gwardyi Saskiey konstitucyą tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątą opisaney, iako w iaśnie wielmożnych podskarbich ustriusque gentis ekonomie y żupy cudzoziemcami y dyssydentami są osadzone. Że zaś w zwyż wyrażone punkta podług instrukcyi od woiewodstwa wniesione pomyślney zupełnie ad mentem prawa nie odebrali rezolucyi, y owszem miasto ustanowienia pożądaney inter status konfidencyi, bardziey ią zirytowano, mieszaiąc do tego etiam extraneos cum summo praeiudicio intaminatae fidei dobrze zasłużonych y w niwczym nie notowanych w tey rzeczy-pospolitey senatorów; obawiaiąc się tedy ex his omnibus praemissis, aby na tym seymie non sit pejor medicina morbo, kiedy nie tylko na nim reintegratio iurium cardinalium, od których salus pendet publica cale odrzucona, podane posłom w instrukcyach desideria przytłumione, które być powinny pro basi et fundamento gerendorum et tractandorum na seymach negotiorum, do utwierdzenia potrzebney inter status konfidencyi, do utrzymania partem sanguine antecessorum libertatis, do zmocnienia inter maiestatem et libertatem iak naygruntownicyszey apprime potrzebney poufałości, kiedy te wszystkie tak gwałtowne rzecy-pospolitey desideria et iustissima petita abrogantur et vilipenduntur, praecavendo indemnitati et integritati publicae, conservationi iurium et praerogativarum omnium ordinum quomodocunque et per quemcunque laesarum sistit actuitatem ulteriorem seymowania et de nullitate seymu teraznieyszego quam solennissime manifestuię się salva praesentis manifestationis auctione vel diminutione pleno in robore reservata et praecustodita.

U tego manifestu podpis samego actora wyrażony tymi słowy: Kazimierz z Morska Morski—poseł ziemie Sochaczewskiey. Który to manifest iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1764 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 23—24.

17. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта относительно конфедераціи.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, по случая междуцарствія, избираютъ разныхъ должностныхъ лицъ—маршалка, полковника и ротмистровъ и обязываютъ ихъ приступить къ образованію всеобщаго ополченія.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Aprila dziewiętnastego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter imć pan Michał Witkiewicz laudum powiatu Grodzieńskiego ad acta grodu Grodzieńskiego podał de tenore sequenti.

My dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo, szlachta y obywatele powiatu Grodzieńskiego ad solitum consiliorum locum za nadgłoszonym oznaymieniem od w. i. p. Franciszka Bohufala—marszałka konfederackiego na przeszłym immediate seymiku obranego, zgromadzeniu podaiemy to ad publicam prowincyi w. x. Lit. notitiam, iż uważaiąc wyciągaiącą potrzebę, lubośmy się na przeszłym seymiku pro natura interregni spoili y ziednoczyli in vinculum confoederationis teraz tym strictiori nexu z przyczyn w manifescie naszym wyrażonych zprzymierzywszy się, post resignationem pomienionego w. i. pana Bohufała, laski marszałkowskiey obraliśmy teraznieyszym naszym zgodney elekcyi postanowieniem, za marszałka konfederackiego z przyłączonym pułkownikowstwa urzędem cnotą, zasługami y zdolnością do tey funkcyi zaszczyconego i. w. i. pana Antoniego Tyzynhauza—pisarza w. w. x. Lit., którému pro sociis laboris za konsyliarzów obraliśmy plenissima capacitate eminentes ww. i. pp. Józefa Wołowicza—sędziego grodzkiego p-tu Grodzieńskiego, Jana Wołkowickiego—stolnika Grodzieńskiego, Józefa Selskiego—podczaszego, i. p. Franciszka Boufała — woyskowicza Grod:, obowiązuiemy oraz pomienionego i. w. i. p. marszałka konfederacyi ut exerceat munus suum baczno y pilno, straż czyniąc, aby hunc nexum sprzymierzania się naszego ni zprzeciwnemi nie ważył rozrywać spiskami, takowych podług obowiązków konfederacyi naszey rozpraszać, scigać y do ieneralney konfederacyi do Wilna odsyłać powinien, succurendo oraz następuiącey do przyszłey elekcyi potrzebie. Ponieważ do urzędu teraznieyszego marszałkowstwa konfederackiego adiungitur officium przy komendzie powiatowey pułkownikowstwa, obieramy razem plenum meritorum aptumque et idoneum ad munus chorąstwa powiatowego w. i p. Michała Eysymąta—woyskiego powiatu Grodzieńskiego, naznaczamy tudzież rotmistrzów ww. i. pp. Ignacego Ignatowicza—podstolego, Michała Politalskiego—czesnika, Iana Odachowskiego, Ignacego Chreptowicza—podskar. sądów kaptur., Jakuba Rukiewicza—oboznego, Jana Morossa, Józefa Sopockę—urzędników y szlachty

powiatu Grodzieńskiego. Między których, iakie nastąpi parafii rozrządzenie poslednieysze w tym nastąpi pomiarkowanie, teraz zaś aby ichmość pp. rotmistrze przezorną czyniąc w powiecie naszym lustracyą regestra szlachty do służby woienney sposobnych spisawszy, podali w raporcie i. w. i. p. marszałkowi konfederackiemu, szlachta zaś aby konie, broń, iak do pospolitego ruszenia przysposobiali, ma exekucyi po ww. i. pp. rotm. doyrzeć i. w. i. p. marszałek konfederacki, iako in suo officio maiący od nas moc sobie daną y zaleconą, in reliquo stosować się powinien i. w. i. p. marszałek konfederacki do zachodzących do ieneralney konfederacyi dyspozycii, które exacte wypełniać et integritatem powiatu naszego oraz robur ninieyszey konfederacyi tueri powinien. My zaś nie wprzód ad exvinculationem przystąpić mamy, aż do następuiącey przyszłey elekcyi et in subsequens koronacyi, oraz poki prowincya nasza Litewska w krzywdach swoich y dolegliwościach uspokoioną zostanie, które to postanowienie nasze obowiązkiem wiary, sumienia, honoru y przysięgi naszey zmocnione podpisami własnych rąk stwierdzamy: Pisan w Grodnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Aprila siedmnastego dnia.

U tego laudum podpisy i. ww. ii. pp. obywatelów powiatu Grodzieńskiego temi słowy: Marcin Jan Nepomucen Olizarowicz—podsędek y marszałek kaptur. p-tu Grodzieńskiego mp., Antoni Gorszkowski, Piotr Boufał—sędzia kaptur. powiatu Grodzieńskiego, Józef Garbowski, Piotr Stetkiewicz, Michał Olędzki, Piotr Jakimowicz, Michał Gromyka, Józef Chlewiński, Józef Malinowski, Jan Klidzia, Stefan Nowicki, Ignacy Szaniowski, Alexander Sawicz, Michał Witkiewicz, Jakub Maleiewski, Tadeusz Wulmer, Michał Wołkowicki—pisarz y sędzia sądów kaptur., Alexander Milikąt Marwoysz p. s. d. sę. p. Grodzieńskiego, Jerzy Jodkowski sę. k. p. Grodzieńskiego, Antoni Wołkowicki, Daniel Lipnicki, Antoni Józef Jelski—pod. p. Grodzieńskiego, Tadeusz Siemaszko—komorn. Grod., Kazimierz Grobicki, Stephan Wołkowicki, Józi Józef Proxyc Kandyba, Piotr Wozbun, Symon Eysymąt, Wiktor Kiernozicki, Józef Kłanicki chor. Jerzy Weys, Ludwik Lenkiewicz, Kazimierz Szyszka, Stanisław Obuchowski, Franciszek Rusiłowicz, Ignacy Worytko—komor. wdztwa Wileńskiego, Michał Pietkiewicz, Józef Siemaszko, Piotr Rak, Marek Gradowski, Stepan Gradowski, Jan Malinowski, Mateusz Herbut Heybowicz, Jan Kulikowski, Kazimierz Gorzkowski, Jan Chibowski, Mikołay Kamiński, Władysław Pawłowski, Benedykt Nietupski, Felicyan Brzozowski, Mateusz Brzozowski, Franciszek Morozowski, Paweł Płoński, Alexander Sawicz, Symon Sizieniewski, Adam Mucziński, Franciszek Białokos, Józef Mroczek, Jan Karoża, Michał Konstantinowicz, Józef Wysocki, Franciszek Siwicki, Antoni Steckiewicz, Kazimierz Alexandrowicz, Stepan Wołkowicki, Ignacy Obuchowicz, Andrzey Obuchowicz, Józef Kalenkiewicz, Tadeusz Kamiński, Franciszek Strzalkowski, Antoni Wąsowicz, Tadeusz Maculewicz, Ludwik Narwoysz, Marcin Eysymąt, Józef Butrimowicz, Jan Gorszkowski. Które to takowe laudum p-tu Grodzieńskiego za podaniem onego przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięte y wpisane.

1764 г.

Изъ книги за 1765 г., листъ 92.

18. Протестъ дворянъ Городненскаго повѣта противъ сеймиковаго постановленія.

Дворяне поименованные въ этомъ документѣ протестуютъ противъ акта избранія пословъ на коронацiйный сеймъ и считаютъ его недѣйствительнымъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Oktobra dwudziestego dziewiątego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter i. p. Ignacy Kozakiewicz manifest seymiku antekoronacyinego przez ww. i. pp. w. obywatelów p-tu Grodzieńskiego zaniesiony, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którego tenor sequitur talis:

My senatorowie, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu naszego Grodzieńskiego, gdyśmy się na dniu dwudziestym dziewiątym Octobris, in anno praesenti tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego do Grodna ad solitum consiliorum locum do zamku ikmci zebrali się na obranie ww. i. pp. w. posłów y takowy actum seymikowania według dawnych zwyczaiów y prawa w. x. Lit. czynić chcieli, in plena libertate consulendi na tenczas i. w. pp. Antoni Tyzynhauz—pisarz w. x. Lit. y w. i. p. Jan Wołkowicki—stolnik powiatu Grodzieńskiego w małey liczbie dożywotników y niektórych possesyi w powiecie nie maiących, odłączywszy się a corpore całego powiatu, mimo zachodzące manifesta w zamku, gwałtownie y nie uważaiąc na contradykcyą będących wszystkich obywatelów powiatu Grodzieńskiego, posłami na seym coronationis niesłusznie zaszczycaiąc się być obranymi, przeciwko woli y zdaniu powiatu, więć my wyż wyrażeni, nie chcąc crimina status patrare, solennie przeciwko takowemu postępkowi, cum convulsione praw uczynionemu, manifestuiemy się coram actis grodu Grodzieńskiego y de nullo et irrito actu iterum iterumque manifestuiemy się. Pisan w Grodnie, anno, mensi et die ut supra.

U tego manifestu podpisy rąk i. ww. i. pp. w. obywatelów powiatu Grodzieńskiego temi słowy: Michał Massalski—kasztelan Wileński, hetman w w. x. Lit., Eustachi Michał Benedykt Alexandrowicz—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Marcyn Jan Nepomucen Olizarowicz—podsędek powiatu Grodzieńskiego, Michał Józef Eysymont—woyski powiatu Grodzieńskiego, Józef Boufał—mierniczy graniczny w. x. Lit., pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego, starosta Stokliski, Benedykt Boufał—koniuszy powiatu Grodzieńskiego, Benedykt Sopocko—skarb. p-tu Grodzieńskiego, Andrzey Glindzicz—krayczy y sędzia kapturowy powiatu Grodzieńskiego, Jan Baltr. Olizarowicz—chor. powiatu Grodzieńskiego, Antoni Kleczkowski sto mp., Kaietan z Wahanowa Micuta—pisarzewicz Horodelski, Andrzey Kilianowski—czesn. Orsz., Marcin Snarski cz., Mi-

chał Jeleński—podstar. Mozyr., Jan Tadeusz Roszkowski, Franciszek Puchalski, Franciszek Ihnatowicz, Michał Józef Szymak—komornik y sędzia kap. powiatu Grodzień., Ignacy Kazakowicz, Józef Wiszczyński mp., Karol A. Kmita, Jerzy Kolankowski, Jan Obuchowski, Felician Ihnatowicz, Józef Antoni Sopocko — rotmistrz y sędzia kaptur. powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Jeleński—podstaros. sądowy powiatu Mozyr., Antoni Narzymski, Jerzy Rosochacki, Faustyn Sopocko, Antoni Usowicz, Stepan Sopocko, Józef Szliter, Kazimierz Sadłucki, Ignacy Sopocko, Józef Kolankowski, Piotr Esymąt, Józef Mroczek, Paweł Kmita, Józef Szelpach, Stepan Obuchowski, Jan Moross—mr. powiatu Grodzieńskiego, Adam Proniewicz, i. rg., Felicyan Wąsowicz, Jan Orzechowski, Andrzey Esymąt, A. Protazy Danowski, Eliasz Proniewicz, Adam Czeszeyko, Piotr Ihnatowicz, Antoni Esymąt, Jan Strzelbicki, Jerzy Eysymont, Jerzy Hrynaszkiewicz, Stanisław Rozczewski—miecz., Bartłomiey Biergiel, Jan Żyrkiewicz, Stefan Wasilewski mp., Józef Wereszczynski, Thadeusz Sadłucki, Jan Gawyanowski, Roch Cieszeyko, Andrzey Cidzik, Jerzy z Krzewa Reszka mp., Józef Pacenko, M. Hromyka, Antoni Gorszkowski, rotm. powiatu Grodzieńskiego, Antoni Sarosiek, Benedykt Kulbacki, Józef Bylewski, Piotr Ginett, Józef Obuchowski, Michał Eysymąt, Franciszek Olizarowicz, Kazimierz Sopocko, Leon Bouffał—obozny p-tu Slar., Im. Żyrkiewicz, Maciey Sławeta, Tomasz Danowski, Piotr Krasnicki, Jerzy Pacenko, Jan Olizarowicz, Ignacy Obuchowicz, Benedykt Jelimowicz, Jakub Zapolski, Piotr Krasnicki, Samuel Jurowski, Jan Obuchowski, Marcin Bylczyński, Józef ikm., Michał Macieiewski, Kasper Tomaszewski—budowniczy p-tu Grodz., Mateusz Wiktoryn Olizarowicz, Piotr Obuchowski, Ignacy Tołoczko, Antoni Pacenko, Mikołay Żubrawski, Karol Olizarowicz, Andrzey Swiętorzecki, Maciey Bazilewski, Jakub Wasilewski—ienerał ikmci p. Grodzieńskiego, Maciey Cidzik, Stefan Pyrski, Jan Pancewicz, Maciey Fulucisz, Maciey Jodkowski, Bartlomiey Pacenko, Jan Cidzik, Bartłomiey Wasilewski, Józef Pacenko, Antoni Jodkowski, Alexander Staniewski, Franciszek Jurowski, Jerzy Jodkowski, Maciey Staniewski, Antoni Czarniewski, Michał Bohusz, Jan Lewoniewski, Franciszek Łuba, Jerzy Szymak, Piotr Jakimowicz—por. powiatu Grodzieńskiego, Jerzy Koroza, Józef Butrymowicz mp., Marcin Proniewicz, Alexander Cidzik, Marcin Proniewicz, Benedykt Muczyński. Który to takowy manifest i. ww. i. pp. w. obywatelów powiatu Grodzieńskiego za podaniem onego przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1776 г.

Изъ книги за 1775—1776 г., листы 314—317.

19. Постановленіе дворянъ Городненскаго повѣта на Срѣтенскомъ сеймикѣ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, постановили: 1) избрать въ скарбовый трибуналъ депутатовъ—на Виленскую и Городненскую каденціи; 2) назначить коммиссаровъ для приведенія въ извѣстность дѣлъ, относящихся къ продовольствію русскихъ войскъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Februarii szóstego dnia.

Przed aktami grodu powiatu Grodzieńskiego stanowszy osobiście iegomość pan Michał Minuczyc — czesznikowicz Wołkowyski laudum seymiku Gromnicznego powiatu Grodzieńskiego opowiadał, prezentował y do akt podał, którego tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

My dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta y obywatele powiatu Grodzieńskiego, z przepisu prawa na seymiki gromniczne dnia piątego Februarii tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego roku do miasta iego królewskiey mości Grodna na zwyczayne obrad naszych mieysce zgromadzeni, praesenti nostro publico laudo wszystkim do wiadomości podaiemy: Po iednomyślnym zgodnych głosów całego naszego powiatu wielmożnych ichmościów panów, Tadeusza Alexandrowicza—sędziego grodskiego Grodzieńskiego na Wileńską y Tadeusza Andrzeykowicza—sekretarza kommissyi skarbowey w. x. Lit. na Grodzieńską trybunału głównego w. x. Lit. kadencye za deputatów z powiatu naszego obraniu y po wysłuchaniu rotą konstytucyi tysiąc siedmset dwódziestego szóstego roku przepisaną na tęż funkcyą przez ichmościów in publica facie seymiku wykonanego iuramentu, gdyśmy do ułatwienia powszechnych powiatu naszego interessów przystąpili, tedy tak z powodu uniwersału iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, za zdaniem rady przy boku iego nieustaiącey pod datą dnia dwódziestego Czerwca, tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku do woiewodztw, ziem y powiatów wydanego końcem zadość uczynienia onemu, iako też y z szczególney powiatu naszego potrzeby dla powzięcia wiadomości tak wielości wydatków przez obywatelów powiatu naszego na woysko rossyiskie, od tylu lat w kraiu będące, prowiantów y furażów, iako y odebraney za one płacy za naypierwszą rzecz do obiaśnienia sądziliśmy; w tey mierze podany nam iest srzódek pomienionym nayiaśnieyszego pana uniwersałem, iż byśmy do takowych prowiantów y furażów wyznaczonych kommissarzów na ninieyszym seymiku obrachowawszy y z tąd pewną w tym wiadomość powziąwszy, nie tylko od tych że kommissarzów

z wypłaconych im dla powiatu przez komendy rossyiskie summ należność dla każdego pozyskać, ale też ieśliby co ieszcze od tych że komend należało za doniesieniem do kancellaryi rady, przy boku nayiaśnieyszego pana zostaiącey, przez pieczołowitość iego pańską sprawiedliwey satysfakcyi spodziewać się mogli. Ta więc w obrachowaniu przerzeczonych prowiantowych y furażowych kommissarzów czynność, gdy w czasie ninieyszych obrad naszych dla wielu przyczyn przy zupełności zgromadzonego obywatelstwa stać się nie może, przeto pro hoc expediendo calculationis actu wielmożnych ichmościów panów Ignacego Chreptowicza — podstolego, Michała Eysymonta—budowniczego y Michała Sadłuckiego—mostowniczego, urzędników powiatu naszego, e medio nostri zgodnemi głosami obraliśmy, postanowiliśmy et praesenti laudo kredensuiemy y authoryzuiemy. Którzy to dezygnowani ichmość, za wydanemi od siebie do pomienionych bywszych y teraznieyszego ichmościów panów kommissarzów prowiantowych y furażowych y do ich funkcyi iakim-kolwiek tytułem implikowanych otworzystemi obwieszczeni listami na czas y mieysce sobie upodobane, a w tym że obwieszczeniu wyrazić się maiące, ziechawszy, nayprzód regestra perceptowe przystawianych do magazynów rossyiskich prowiantów y furażów zlikwiduią, kwity dawane od komend rossyiskich przed się produkować rozkażą, oraz pieniędzy od tych że komend im danych rationem exigent, y remanenta pieniężne u nich pozostałe do siebie odebrawszy de praestito totali calculo imieniem całego powiatu zakwituią, renitentes zaś lub z swoiey funkcyi nieusprawiedliwionych na naypierwsze roczki grodzkie Grodzieńskie ad regestrum fisci exinstencia instigatoris zapozwawszy prawem proseekwować et ad satisfactionem praesenti laudo urgere tenebuntur, potym obywatelów powiatu naszego, którym satysfakcya nie nastąpiła, uniwersałem od siebie wydanym obwieściwszy, temiż pieniędzmy, które od kommissarzów obrachowanych remanentem odbiorą, kwity cenę przez komendy rossyiskie ustanowioną wypłacą. Na ostatek, ażeby na piśmie o tym wszystkim dokładną rezolucyą do kancellaryi rady, przy boku nayiaśnieyszego pana nieustaiącey, ciż wielmożni ichmość panowie urzędnicy, do takowey czynności obrani, przesłali y w tym fideliter usługę powiatowi uczynili enixe obliguiemy, a dla zupełnieyszey wagi teraznieysze laudum rękoma naszemi podpisuiemy. Dat. w Grodnie ut supra.

U tego laudum podpisy rąk iaśnie wielmożnych w. urzędników y ichmościów panów szlachty temi się wyrażaią słowy: Józef Wołowicz—marszałek powiatu Grodzieńskiego, Jan Wolkowicki — podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, Józef Jelski—chorąży powiatu Grodzieńskiego, Ignacy Ihanowicz—woyski powiatu Grodzieńskiego, Michał Politalski—sędzia trybunalny powiatu Grodzieńskiego, Benedykt Boufał—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Jan Moross—koniuszy powiatu Grodzieńskiego, Józef Antoni Sopocko — rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Stanisław z Kleczkowa Kleczkowski, Gabryel Moross—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Tadeusz Wolmer, Franciszek Selski—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Michał Witkiewicz, Szymon Rosochacki, Antoni Waleryan Gorkański-Gozdzialkowski—mostowy y komornik ziemski woiewodzstwa Mińskiego salva integra exolutione nam samym y ichmościom powietnikom summy ex

calculatione przypadaiącey, Marcin Jan Nepomucen Olizarowicz — sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego prezes, Marcin Suzin Ochotnicki—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Michał Mołochowiec mp., Alexander Sawicz. Które to laudum, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięte y wpisane.

I.

ИНСТРУКЦІИ ДВОРЯНЪ ГОРОДНЕНСКАГО ПОВѢТА ПОСЛАМЪ, ОТПРАВЛЯЕМЫМЪ НА СЕЙМЫ, И АКТЪ ГОРОДНЕНСКОЙ КОНФЕДЕРАЦІИ 1764 ГОДА.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листы 520—521.

1. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта, данная депутатамъ, отправляемымъ на раду въ Новый Городокъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на раду въ Новогородокъ, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) послы обязываются наблюдать, чтобы на предстоящей радѣ общія дѣла не рѣшались единичными личностями, особенно въ дѣлахъ генеральныхъ трактовъ;

2) чтобы на мѣста офицерскія выбирались шляхтичи;

3) чтобы власть генеральнаго полковниковства, назначенная на Ольканицкомъ сеймѣ, была прекращена.

4) чтобы репартиція, назначенная для новообразованнаго войска, была названа открыто предъ воеводствами и повѣтами вспомогательною;

5) чтобы сдѣлано было облегченіе Городненскому повѣту по части продовольствія имъ русскихъ союзныхъ войскъ;

6 и 7) чтобы возвращены были изъ плѣна и вознаграждены за убытки лица, захваченныя незаконно людьми Московскаго царя;

8) чтобы не назначалось новыхъ наградъ, кромѣ установленныхъ древними законами и обычаями; въ сучаѣ же ихъ надобности, чтобы таковыя награды производились изъ суммъ рѣчи-посполитой;

9) благодарить гетмана в. кн. Литовскаго за его труды и просить не прекращать ихъ и на будущее время;

10) выразить такую же благодарность и Потѣямъ;

11) ходатайствовать о назначеніи Городненскаго старосты командиромъ драгунской хоругви и объ вознограждении его за убытки, причиненные его Берестейскимъ имѣніямъ царскими людьми.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia.

Na urzędzie i. k. m. grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grotuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielm. imć p. Hrehorego Józepha Kotowicza, starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Alexander Siezieniewski, instructią, na seymiku na dniu 26 Novembris ichmość pp. posłom niżey wyrażonym daną, ad acta grodu Grodzieńskiego ku zapisaniu podał, która de verbo wpisiując tak się w sobie ma:

Instructia, od nas senatorów, dygnitarzów,

urzędników ziemskich — grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów p-tu Grodzieńskiego, którzyśmy się ad locum solitum do Grodna ziechali pro die 26 Novembris, anni 1707, ex limitatione seymikowania na dzień 12 eiusdem radą Lubelską naznaczonego, dla obrania ichmć pp. posłów na radę w Nowogródku die 3 Decembris, in anno praesenti, dana iaśniewielmoż. imci p. Mikołaiowi z Kozielska Ogińskiemu, podskarbiemu w. x. Lit., wielm. imci panu Hrehoremu Kotowiczowi, staroście Grodzieńskiemu, wielm. imci p. Michałowi, podkomorzemu Starodubowskiemu, imci panu Jakubowi Politalskiemu, horodniczemu p-tu Grodzieńskiego, imci p. Samuelowi Łazowemu, sędzicowi grodzkiemu Grodzieńskiemu, od nas zgodnie obranym y uproszonym.

Jest nadzieia, że tandem inter fluctuantes publicznych nieszczęśliwości turbidines tot pressa infortuniis y niby zanurzaiąc się in inundatione wzruszonych praw rzeczypospolitey agro discussis in obicem przeciwnego impetu procellis, y widome mille przebywszy discrimina, felici naufragio pożądanego conservati starożytnych swobod sinabitur portu; tedy continua circa bonum publicum vigilantia infractoque studio sine taedio curarum w iaśnie ośw. iaśnie w. w. ichmość pp. senatorach y posłach ziemskich tey miłey oyczyzny non degeneribus filiis na teraznieyszych rzeczy-pospolitey obradach operantes widzimy naufragos. Za co naprzód zastępów panu, per quem imperia durant conservanturque, iura naypokornieysze wyraziwszy dziękczynienie, hoc duce securi ex praementibus wyszedszy malis, secundo cursu in orbita przeciwnemi wiatrami z kluby oyczystych zwyczaiów wzruszone, spodziewaiąc się widzieć veta za pożądaną unione animorum malatio disunitorum civium ulterioresque faustos mogąc ominari gressus tym wszystkim i. o. w. ichmć pp. senatorom, ministrom, status wodzom zacney kawaleryi, którzy cum dispendio fortun własnych et detrimento zdrowia na przeszłych kilku radach w utrzymaniu wiary ś. świątnic Pańskich y wolnego narodu praw kieruiąc styr, salubri nie omieszkali prodesse consilio winnyśmy przy unižonym podziękowaniu affektami naszemi sempiternam remunerationem, których zacnych y wielkich imion perennem gdy cantabimus gloriam, o nieodmienną communi bono upraszamy allaboratis, winniśmy też samą gratitudinem ex equestri ordine iaśnie w. w. ichmć pp. dignitarzom, posłom ziemskim z woiewodztw y powiatów na tę radę delegowanym, in profunda ich veneratione, z tąż samą ochotą oświadczaiąc się, że osobami naszemi dla spólney conservatii inferendo ulteriori consiliorum onere deklaruiemy addere humera, co teraz re ipsa contestamur przez w. w. ichmć pp. posłów naszych, innatae erga bonum publicum probataeque dexteritatis, którzy ichmć luculentiori sermone zgromadzonym ichmć wszystkim na tey radzie podziękowawszy pro zelo et pietate erga patriam upraszać będą, ut indeffesso studio eiusdem salvandae efficacia curent media.

1-mo Spólney obradzie addendo laborem ichmć pp. posłowie nasi przestrzegać tego pilno będą, aby quod ad cunctos spectat, soli non decidat na teraznieyszey radzie, y aby ad materias status universalem assenssum rzeczy-pospolitey requirentes determinative nie wdawano się, osobliwie in negotium generalnych traktów sine scitu ordinum.

2-do. Lubo penetravit cor każdego regressus woyska w. x. Lit. ab obsequio reipublicae, iednak w wyprawie z dymów abiuratowych dragonii na radzie Lubelskiey demulsit animos suppeditatum consilium cho-

rągwiami tegoż powiatu bene possessionati byli officerowie, szlachta.

3-tio. A ponieważ władza pułkownictwa generalnego, po Olkienickim postanowieniu termino kilku lat circumscripta, cessavit, zaczym non plus ultra prorogandam ichmć pp. posłowie promovebunt et urgebunt.

4-to. Reparticia woysku nowo erygowanemu, iako sine nobis napisana, tak doyrzeć tego maią ichmć pp. posłowie nasi, aby na teraznieyszey radzie in facie woiewodztw y powiatów pisana była auxiliante clara w. x. Lit.

5-to. Po tak wielu pressurach w powiecie naszym, którym ex positione loci powiat nasz podlega przysłanym reskryptem z rady Lubelskiey ex ratione deklaracyi prowiantów letnich na woysko auxiliarne nayiaśnieyszego Cara iegomości, tylkośmy się ucieszyli, w samey rzeczy in antiquo zostaliśmy calamitatum statu, kiedy we tróynasób większe będące pułki Cara imci w powiecie naszym prowianty y innemi exactiami in victualibus, iako to braniem wołów, maseł, gorzałek etc: przy pieniężney krom tego quocie in aequo valore z prowiantem wyexequowali quantitatem, więc doniosą to ichmć pp. posłowie et curabunt media, iakobyśmy w lokuiącym się teraz woysku na zimową subsistentią w powiecie naszym po cztyry porcie z dymu pretenduiącey zabiec exactii, która na miesiąc ieden więcey niż złotych dwieście uczyni.

6-to. Przy colligatii z nayiaśnieyszym Carem imci bezpiecznie każdy w domu swoim zostawać maiący, przeraża się odgłosem naiazdów na domy szlacheckie, y tych braniem do więzienia, y rabowaniem, iako się to w tym czasie pokazało, iako to nad imć p. Kazimierzem Mokrzeckim, którego ludzie Cara imci naiechawszy z domu wzieli w niewolą y do Białegostoku zaprowadzili, którego ztamtąd cum summa contumelia stanu szlacheckiego do Mińska posłano, ubogą fortunę zrabowawszy, y na drugim imci p. Andrzeiem Popławskim, którego simili modo z domu wzięto y zrabowano, instabunt ichmć pp. posłowie, aby nie wchodząc in ulteriores consiliorum cursus na teraznieyszey radzie de medio eliberowania onych urgetur y o nagrodę zrabowania.

7-mo. Iako pospolicie uczą nas prawo Boskie y ludzkie, aby syn za oyca, ociec za syna nie pokutował, więc doniosą ichmć pp. posłowie teraznieyszey radzie zabranie w niewolą dwuch synów imć p. Chrebtowicza, chorążego Starodubowskiego, przez ludzi Cara imci, aby mogli być eliberowani.

8-vo. Obliguie powiat imć pp. posłów, aby na żadne a novo emergentes nie pozwalali largitie, krom zwyczaiem starodawnym y prawem opisanych, lecz zapłatę woysku maiąc prae oculis z przychodzących rzeczypospolitey prowentów obmyślali.

9-no. Wdzięczni będąc starania y osobliwey promotii u nayiaśnieyszego Cara imci p. starosty Żmudzkiego, hetmana w. x. Lit. circa conservationem interessów powiatowych, z nieustaiącą pracą, z uszczerbkiem zdrowia, y wielkim spendowaniem własnych fortun nie możemy praetermittere silentio, lecz obliguiemy ichmć pp. posłów, aby, gdy my tu krótkim sensem winnem ichmci niesiemy podziękowanie, ulteriori sensu, za podiętą podziękowawszy pracę, o nieustaiącą upraszali continuatią.

10-mo. Wiadoma całey oyczyznie i. ww. ichmci pp. Pocieiów dexteritas erga bonum publicum infatigabilisque labor y spólne z i. w. imć p. starostą Żmuydzkim staranie pociąga nas do wzaiemney wdzięczności, więc upraszamy ichmć pp. posłów, aby probatam

ich virtutem, uniżonego podziękowania nieomieszkali praemiari sensu oddali ią uprasząiąc allaboratią.

11-mo. In sago et toga ex antenatis bene merito civi w. imć p. staroście Grodzieńskiemu chorągiew Dragońską, w powiecie naszym aby conferowana była, instabunt ichmć pp. posłowie. A że na dobrach swoich w woiewodztwie Brzeskim dla opacznego rozumienia przez ludzi Cara imci ma szkodę na kilkanaście tysięcy, donieść maią ichmci pp. posłowie, przy innych interessach do Cara imci za imć p. starostą, ut sit instantionatum, aby w swoich pomienionych szkodach mógł być satisfactus. Caetera dexteritati ichmć pp. posłów committendo, rękoma własnemi podpisuiemy pro meliori fide. Dat. w Grodnie, die 26 Nowembra, anni 1707.

U tey instructii podpisy rąk ichmci pp. obywatelów powiatu Grodzieńskiego temi słowy: Jerzy Kazimierz z Kozielska Ogiński—starosta Radoszkowski, dyrector seymiku, Krzysztoph Micuta—podkomorzy powiatu Grodzień., Kazimierz Floryan Micuta—podsędek p. Grodz., Lewaldt Jezierski—podstoli p. Grodz., Stanisław Benedykt Sopocko—łowczy Grodzień., ms., Grochowski mp., Jerzy z Branicy Branicki mp., Kazimirz Siemaszko, Jan Kazimierz Tymiński — skarbnik Grodzieński, Stanisław Małyszczyński — pisarz G., Dominik na Rostoku Ronikier—podk. Nowogr., star. Rzecz., Karol Micuta, Kazimerz Stanisław Rymkiewicz, namiesnik sądowy y reg. ziemski skarbowy, p. G. mp., Mikołay Grodecki, Hieronim Michał Jankowski—krayczy Grodzien., Kazimierz Gumowski, Stanisław Tomkiewicz, Adam Gumowski mp., Dominik Boufał, Władysław Jankowski, Stanisław Kułak, Jozeph Mackiewicz, Jan Piotrowski—vice-regent grodzki Grodzień. mp., Jan M. Białobłocki—cześnik Płocki, Kazimierz Pawłowski etc. etc. Która instrukcya, za ustnym y oczewistym przez osobę wierzchu pomienioną ad acta podaniem, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego wpisana.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листы 537—538.

2. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта, данная депутатамъ, отправляемымъ къ князю Александру Меньшикову.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ отправляемымъ къ кн. Меньшикову инструкцію слѣдующаго содержанія: 1) Послы обязываются выразить князю благодарность за его благодѣянія и просить его распоряженій по слѣдующимъ предметамъ: 2) о переводѣ полковъ, находящихся подъ его командой, въ другіе повѣты; 3) о предоставленіи солдатамъ квартиръ внѣ крестьянскаго населенія; 4) о прекращеніи беззаконій и насилій, дѣлаемыхъ римской церкви и духовенству; 5) о прекращеніи насилій, дѣлаемыхъ русскими солдатами шляхтичамъ; 6) о прекращеніи разбоевъ, дѣлаемыхъ русскими солдатами на дорогахъ; 7) объ освобожденіи шляхетскихъ домовъ отъ квартированія войсковыхъ оффиціалистовъ; 8) о прекращеніи обидъ, наносимыхъ управителямъ имѣній Потѣя за неисполненіе обязательствъ; 9) о прекращеніи грабежей скота дѣлаемыхъ солдатами; 10) о воспрещеніи оффиціалистамъ требовать съ повѣта продовольствій для солдатъ впередъ за три мѣсяца; 11) о прекращеніи разореній, дѣлаемыхъ во время переходовъ войскъ; 12) просить распоряженій князя о прекращеніи всякихъ вообще обидъ, которыя испытываетъ повѣтъ отъ постоя русскихъ войскъ.

Roku tysiącznego siedmsetnego siódmego, miesiąca Decembra dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie i. k. m. grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego, od wielm. imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza starosty Grodzieńskiego będącym, stanąwszy personaliter imć p. Jan Białobłocki, czesznik Płocki, te instruktią ad acta podał, którą de verbo ad verbum wpisuiąc tak się w sobie ma:

Instructia od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników, szlachty, obywatelów p-tu Grodzień. ichmć pp. Jakubowi Politalskiemu y Adamowi Lenkiewiczowi — łowczemu p-tu Grodzieńskiego, posłom na seymiku relacyinym po walney radzie Nowogródzkiey w interessach niżey wyrażonych do iaśnie oświeconego xięcia imci Alexandra Mężykowa ś. państwa Rzymskiego dziedzicznego xcia y xcia Ingermanlandii y Estlandii, kawalera ś. Andrzeia y białego orła, naywyższego ienerała woysk naiaśnieyszego iego Carskiego wieliczenstwa dnia dwudziestego dziewiątego Decembra w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym siódmym obranym dana.

Za wszystkie affekta. które-kolwiek iaśnie oświecony xże imć na doniesione punkta z rady Nowogródzkiey przez ichmć pp. delegatów świadczył y świadczyć deklarował, za wszelką reverentią podziękować maią ichmć pp. posłowie nasi y o dalsze respekta upraszać będą.

2-do A że ordynacyey iaś. ośw. xcia imci zaś wielm. ichmć pp. ienerali Brygadierowie y pułkownicy, w powiecie naszym locatią maiący, nie czynią dosyć y nie zmniey-

szaią porcyi, za które z dymu iednego po 15, po 20, po 25, po 30 y różni różnie talarów bitych przez ciężką executią wymagaią, daiąc tę ratią, że siła w tym powiecie postawiono na tak szczupłcy ziemi dymów, y w kraiu zruynowanym, iako to: pułk ś. Petersburski, pułk imć p. ienerała Daremstada, pułk Azowski, pułk Czernihowski, pułk Razański, część kawaleryi iaś. ośw. xcia imci, a z osobna pięć tysięcy kozaków y tatarów, podiazdami w tymże się powiecie mieszczą, gdzie iuż dawna ruina, y kraiowy nieurodzay nie pozwala sufficiencii, upraszać będą imć pp. posłowie o zmnieyszenie peny y o przeniesienie pułków do innych powiatów, gdzie więcey dymów, a mniey porcyi y woyska locowanego.

3-tio Zatym uciążenie powiat czuie, że wszyscy prawie żołnierze z executiey sustentuią się, y nie maią swoich kwater, bo ze wszystkich dymów pieniężne porcye alias talary bite biorą, a co iedzą, piią to w rachunek nie idzie.

4-to Kościoły żadnego nie maią bespieczeństwa, kiedy ie odbiiaią, plebanów pod warty biorą, biią, wiążą, że y nabożeństwo po różnych mieyscach ustaie, do klasztorów y panien zakonnych warty przystawuią, przełożonych y xięży konfunduią, iako y imci xiędza rektora Jezuickiego w Grodnie trzciną pobito.

5-to Szlacheckiego imienia żadney nie masz obserwy, nie tylko biorą, co się podoba, ale biorą pod wartę, biią, kaleczą, wiążą y różne zadaią afflictie.

6-to Po drógach wielkie violentie dzieią się, że nie masz komu gdzie iako wyiechać, konie zabieraią, ze wszystkiego odzieraią, imć panią Grohicką, szlachciankę znaczną y czeladnika zarznięto, prostych ludzie y żydów iuż kilku, a lubo się ichmć pp. officialistowie oświadczaią z uczynieniem sprawiedliwości, iednak doyść nie można występnych dla różnych praepedyciey.

7-mo Po dworach szlacheckich, a nawet ichmć pp. urzędników powiatowych po plebaniach w iednych budynkach z samemi gospodarzami ichmć pp. officialistów residencia iest ciężka, że gospodarz ni w czym nie wolen, y co biorą, legumina, prowiantu, to w porcie nie rachuią, ale każą z osobna talary za porcye płacić, na ostatek y klucze odbieraią.

8-vo Dobra ekonomiczne w dyspozycyey według prawa iaś. wielm. imci pana Pocieia, podskarbiego w. x. Lit. zostaiące, że dla ruiny porciom nie wystarczaią. Zawiadowcom imci pana podskarbiego, którzy do czasu iakichsi funkcii podieli pod wartę biorą y różne czynią ciężkości, a na ostatek na zdrowiu y własney ichmć fortunie exequuią.

9-no Bydeł grabieżnych, koni, owiec wielkie są gromady, któremi cokolwiek żywności iakiey być może, spasaią, y iuż teraz głód między ludźmi y na resztę niedobranych dobytków pokazuie się.

10-mo Za trzy miesiące razem tak wielką summę ichmć pp. officialistowie woyskowi każą exequować porcie, a iak kray zruinowany y za ieden miesiąc razem według ordynaciey iaś. ośw. xcia im wypłacić trudno, nie tylko tak wielką praetensyą y razem iak ichmć pp. officialistowie praetenduią.

11-mo Przechodami wielkie wszystkie mieysca ponoszą szkody, na co w porciach żadnego nie masz respektu, mianowicie tatarowie przechodząc obory wyrzynaią.

12-mo Że dymy ciężko zaprzysiężone y kray cale zruinowany, cancellarya od ichmć pp. officialistów cierpi kłopot y różne przegrożki, że kwatery błahe, cancellarya zaś to podaie, co ma, w aktach nefas wyrażać iako maią oppressią. W tym tedy wszyst-

kim upraszać będą ichmć pp. posłowie iaś. ośw. xcia imci, aby według deklarowanego tak wiele razy respektu nayiaśn. iego Carskiego wieliczeństwa y swego affektu zmnieyszyć kazał ten ciężar, woyska gdzie indziey przeniosł, bezpieczeństwa kościołom, szlachcie y przeiezdżaiącym obmyślić rozkazał, a naybardziey upraszać będą z wielką submissią o to; aby któremu z ichmć pp. generałów raczył dać moc, tu do sądzenia występnych, których iest dość siła, ażeby ichmć nie referowali się do sądów generalnego commissariatu, ale y tu czynili za innych satisfactią. A że tem większy uznaliśmy iaś. ośw. xcia imć respekt y pewnieysi bylibyśmy sprawiedliwości, gdyby iaś. ośw. xże imć zesłać raczył z ramienia swego kommissarza y drugiego pozwolił obrać z powiatu naszego, dla czynienia inquizyciey y sądzenia w excessach, żeby krótszym terminem sądy expedyować się mogły zapozwami, którzy aby ciż ichmć wydawać moc mieli od generalnego commissariatu.

Przełożą ichmć pp. posłowie krzywdę wielm. imci p. Kotowicza, starosty Grodzieńskiego, który interessom nayiaśn. Cara imć. w usłudze rzeczy-pospolitey na wszystkich obradach assistuie y teraz na radzie Nowogródzkiey pracował. A interea maiętności imć p. starosty w woiewodztwie Brzeskim imć pan Brygadyer Awgustów zruynować funditus kazał; y za ukazem iaś. ośw. xcia imci nic oddać y satisfactiey uczynić nie chciał.

Caetera activitati et explicationi ichmć pp. posłów naszych poruczamy, aby czego brevis pagina y pióro pisać nequit, ustnie wyrazili, zlecamy y tak u samego iaś. ośw. xcia imci ze wszelką submissią starali się o respekt y ichmć pp. ministrami expostulowali wzaiemne affektów y reciprocatii naszych ofiaruiąc studia. Dat. w Grodnie, die et anno ut supra.

U tey instruktii podpisy rąk temi słowy: Hrehory Kotowicz—starosta Grodzieński y dyrektor seymiku mp. etc. etc.

1710 г.

Изъ книги за 1709—1710 г., листы 301—302.

3. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ къ королю.

Дворяне Городненскаго повѣта поручаютъ своимъ посламъ: 1) выразить королю ихъ вѣрноподданническія чувства; 2) сохранять за туземцами права на пожизненное владѣніе столовыми королевскими имѣніями (права bene meritorum) и не отдавать ихъ лицамъ чужестраннымъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, miesiąca Februarii szóstego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Gro-

thuzem, starostą Czerwonskim, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, starosty Grodzieńskiego będącym, stanąwszy personaliter imć pan Michał Jarmułowicz, instructią seymiku gromnicznego do nayiaśnieyszego króla imci wielmożnym ich mość pp. posłom daną, ad acta podał, potrzebuiąc, aby była przyięta y zapisana; która za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc tak się w sobie ma:

Instructia do nayiaśnieyszego króla iego mości Augusta wtórego, szczęśliwie nam panuiącego, pana naszego miłościwego, wielmożnemu imci panu kuchmistrzowi Ogińskiemu—staroście Radoszkowskiemu, imci panu Macieiowi Grabowskiemu, metrykantowi koronnemu skarbowemu, imci panu Zygmuntowi Wallowi, posłom, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego na seymik Gromniczny w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dziesiątym zebranych obranym, dana.

Jako a felicissima inauguratione na tron polski iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, powiat Grodzieński wiernego imci panu poddaństwa omnia dabat dokumenta, na zaszczyt maiestatu, zdrowie, fortuny ultimumque sanguinem litare nie omieszkiwał; tak y teraz za powrótem iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, z naypierwszego seymikowania przez separatią, ob absentiam iego królewskiey mości niedoszłą oświadczyć się conabamur y przez ich mość panów posłów na radę walną obranych idem expressimus homagium y ieszcze większe chcąc dać dowody, quo amore et zelo iura maiestatis manutenere chcemy, obraliśmy ich mość pp. posłów, którzy in facie maiestatis stanąwszy, iako za oycowskiey pieczołowania, circa bonum oyczyzny naszey nayniższe fundent podziękowanie, tak in reciprocum przy dostoienstwie pańskim et omnia iura maiestatis ochotę ad omnes nutus ore labioque nostro ad ultimum halitum repraesentabunt.

Lubo w instructiey ich mość pp. posłom, na radę walną od nas obranym, położyliśmy inter caetera promotionem immunitatum dobr stołowych iego królewskiey mości, iednak gdy teraz aestuantem widziemy w dobrach ich mość pp. dożywotników oekonomicznych militarem executionem za wypadłą z kancellaryey iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. assygnatią, które constitutia wyrazna anni 1678 amputat neque concedit, suplikować będą ich mość pp. posłowie, aby iego królewska mość, pan nasz miłościwy, obviando convulsioni iurium et futuris gravaminosis praejudicatis authoritate maiestatu providere raczył, aby wypadłe assygnacye były revocowane.

Tak wiele constitucyi seymowych et omnia iura contra avulsionem dobr stołowych iego królewskiey mości tu clamantia są każdemu wiadome, a że się sub motus bellorum w iednych mieyscach ciż ipso actu alienatie na inne similes conatus pokazuią exponent ich mość pp. posłowie necessitatem obviandi hisce casibus, do czego same pacta conventa będą motivo iego królewskiey mości panu naszemu miłościwemu, y całey rzeczy-pospolitey. A iako ex munificentissima iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, pańskiemi (clementia) do tąd zaszczycaliśmy się dobrodzieystwy y odrobin stołu pańskiego, za przywileiami pana naszego miłościwego wiele ich mość braci naszych participat, tak aby circa iura et privilegia od iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, concessa in integro

zachowani byli, supplicować będą ich mość posłowie; y to oraz, aby exoticis nie były conferowane dzierżawy w dobrach stołowych iego królewskiey mości, tylko tey że oyczyzny synom pro maiestate militantium y zdrowie y fortuny in victimam niosących, których pańska prosequetur łaska, humiles fundent preces y samych ich mość pp. posłów respectowi pańskiemu iego królewskiey mości, iako naypokorniey insinuamus.

U tey instructiey podpisy rąk różnych ich mościów tymi słowy: Jerzy Kmit z Kozielska Oginski—starosta Radoszkowski, dyrector seymiku Gromnicznego, Hrehory Kotowicz—starosta Grodzieński, Krzysztof Micuta—podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, Krzysztof Viktoryan Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego mp., Kazimierz Floryan Micuta—podsędek powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Czcszeyko—koniuszy Grodzieński, Jan Eysimont—czesznik powiatu Grodzieńskiego, Jan Suchodolski—podsędek etc. etc. etc. Która to instructia, za podaniem przez w wierzchu mianowaną osobę, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego wpisana.

1712 г.

Изъ книги за 1712 г., стр. 696—699.

4. Инструкція отъ дворянства Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ къ гетману в. кн. Литовскаго.

Въ этой инструкціи дворяне поручаютъ своимъ посламъ ходатайствовать предъ гетманомъ в. кн. Литовскаго о слѣдующихъ предметахъ: 1) объ уменьшеніи чоповаго-шеляжнаго; 2) о предоставленіи дворянамъ Городненскаго повѣта такихъ же правъ, какими пользуются и другіе повѣты; 3) объ увольненіи отъ войсковыхъ повинностей имѣній пожизненыхъ владѣльцевъ; 4) объ освобожденіи имѣній Трохимовскихъ, принадлежащихъ пожизненнымъ владѣльцамъ, отъ двойныхъ повинностей; 5) о возвращеніи 550 злотыхъ Юндзилу, заграбленныхъ татарскою хоругвіею въ имѣніи Рачкѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza, łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Władysław Chreptowicz, instrukcyą od iaśnie wielmożnych wiel. pp. dygnitarzów urzędników ziemskich, grodzkich, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego, na rzecz w niey niżey wyrażoną, wielmożnemu imci panu Zygmuntowi Bokieiowi—ciwunowi Trockiemu y imci panu Janowi Suchodolskiemu—podczaszemu Liwskiemu, posłom do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. obranym, daną ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, potrzebuiąc aby była ad

acta przyięta, którą za przyięciem wpisuiąc w xięgi od słowa do słowa tak się w sobie ma:

Instructia od nas dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego do iaśnie wielmożnego imci pana Ludwika Pocieia, hetmana wielkiego w. x. Lit., n. w. mm. p., wielmożnemu imci panu Zygmuntowi Bokieiowi—ciwunowi Trockiemu y imci panu Janowi Suchodolskiemu—podczaszemu Liwskiemu, posłom naszym, die 1 Septembris, roku 1712 dana.

Aniśmy kiedy spodziewali się bydź eliminati z łaski y affektów iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. n. w. m. pp., iako nas świeżo przez ich mość pp. posłów naszych edocet ich mości n. w. mm. pana reskrypt, którym cogimur nolentes mori. Niech kto chce ex malevolis aliter mentem nostram interpretatur, my iednak nie będąc nigdy in consiliis adversorum contra prosequentes bona przy dostoienstwie maiestatu iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, cum moriente patria mori viventemque sequi volumus, nec nobis unquam inseminata fuerat zyzania. Byliśmy upewnieni relacyą ich mość pp. commissarzów naszych z trybunału skarbowego wielkiego w. x. Lit. że iako universis provinciae nostrae, tak y naszemu powiatowi ob respectum publicae calamitatis et ob eam, qua tak sumus przez plagę Bożą iacturam, umnieyszenie summy czopowego szelężnego na złot. 24,000 iest postanowione, teraz zaś z dyspozycyey iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., n. w. mm. pana, na wypłacenie czterdziestu tysięcy ich mość pp. administratorowie podatku tego onerantur y cały powiat oneratur assygnacyami, widziemy przyczynę, że accesit res in contrarium suppositione, a znać barziey malevolorum delatione, iakoby antiqua praxi z powiatu exacta miała by być in privatos usus obrócona summa. Ale opiniose ea nie mamy się liczyć ex respectibus iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. exclusi, bo któżby mercede zasłużonego żołnierza auderet lucrari y tę na siebie ciągnął infamii iacturam, co że się tak niedzieie, explicabunt, powiat nasz, ich mość pp. posłowie nasi et documentis probabunt.

A lubo, iako edocemur, defalki powiatów prowincyey całey dane są dispositioni iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. non sine fundamento, iednak pokazuie się być decessus przez lustracyą przysięgłych ich mość pp. lustratorów; lustracya zaś in virtute constitucyi rady walney Warszawskiey y dekretu limitationis trybunału skarbowego w. x. Lit. w Pińsku ferowanego czyniona, która w Wilnie w tym że sądzie trybunału skarbowego w. x. Lit. prezentowana była, upraszać tedy będą ich mość pp. posłowie nasi, ażeby quo gaudent universi eidem sorti y powiat nasz był assotiatus w łasce iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., n. w. mm. pana, ażeby assygnacye na złot. 247 tysiące wydane retraktowane były.

Postanowionych na wielu seymach y świeżą teraz constitucyą de immunitatibus dobr stołowych iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, y tak wielu reskryptów samegoż iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., n. w. mm. pana, na wydawane assygnacye z cancellaryey do dobr ich mość pp. dożywotników tuitionem et immunitatem assekuruiących, nie trzeba by przywodzić na pamięć, bo te toties quoties enarratae maiorem pariunt do-

lorem, kiedy y teraz świeżą do dóbr tychże ichmość pp. dożywotników złączona wraz bez żadney distinctiey z poddaństwem wydana assygnacya, y o lokacyey zimowey już są odgłosy, że tedy securitates praw ichmość pp. dożywotników przeciwna od dyspozycyey ekonomiczney imminet sequella y porównanie z poddaństwem, upraszać będą ich mość pp. posłowie nasi, ażeby od nałożoney summy przez tę dyspozycyą ekonomiczną ichmość pp. dożywotnicy ex clementia iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., n. w. mm. pana uwolnieni byli.

Dobra Trochimowskie, eodem titulo gaudentia dożywocia, duplici onere gravantur, kiedy do włożoney summy przez wielmożnego imci pana Dombrowskiego, iako kommisarza iego królewskiey mości, na ichmość pp. dożywotników pociągnione być muszą y teraz przez tęż dyspozycyą, osobliwie okrom summy na ichmość pp. dożywotników włożoney, pięć tysięcy pięć set oddać postanowiono, mimo ordynacyą iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., n. w. mm. pana, do ichmość pp. woyskowych wydaną, a okrom tego chorągiew wielmożnego imci pana Sosnowskiego, pułkownika iego królewskiey mości, w tychże dobrach subsistendo, cztyry tysiące pięć set złot. mimo wydaną kassacyą instantanee exigunt, y grabieżami bydła y innych extorsyi do znaczney poddaństwo przywodzą ruiny, sine respetu na dalsze dyspozycye przytulenia się żołnierza, upraszać będą ichmość pp. posłowie, ażeby się dobra równie z innemi dobrami ichmość pp. dożywotników aequali gaudeant immunitate y extraordynaryinym nie były podległe podatkom.

Zda się bydź ab infesta sorte iuncta adferre sibi wielmożny imć pan łowczy wielki w. x. Lit., kiedy od zagniewania iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. non destinat unum vulneri suo locum, są tego nie poiednokrotne dowody, a osobliwie świeżą teraz przez zabieranie ludzi ad latus imci panów będących, y na samego osobę imci pana łowczego od imci Truskolaskiego circuitiones poniosł znaczną honoris et fortunae laesionem, nie wiedząc cui culpae reus, widzi bydź hetmanską władzę toties supplices non admittere preces, przecież y na ten czas repetens easdem recurrit do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. przez nas, w czym osobliwie instabunt ichmość pp. posłowie nasi do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. w dawney swey pomyślić raczył łasce y affekcie.

Dobr ziemskich immunitate gaudemus tylko libertateque cavemus in eis, kogoż non permovet ruina dobr Raczek wielmożnego imci pana Jundziły, sędziego ziemskiego Grodzieńskiego, przez lokowaną chorągiew rotmistrzowstwa imci pana Falkowskiego tatarską, która z lichey wioski extorsit gotowych pieniędzy okrom prowiantów 550 złot., przez co niechybnie powiat nasz w podatkach rzeczy-pospolitey musi pati detrimentum, upraszać będą ichmość pp. posłowie nasi, ażeby imć pan hetman n. w. mm. pan, osobliwym ordynansem przywrócić injungant, cetera fidei et dexteritati ichmość pp. posłów committimus.

Działo się w Grodnie, anno, mense et die ut supra. U tey instrukcyi podpis rąk w te słowa: Jan Zygmunt Wal—starosta Framborski, direktor seymiku powiatu Grodzieńskiego, Hrehory Józef Kotowicz — łowczy wielki w. x. Lit., starosta Grodzieński, Jerzy Stof, Victorian Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego mp., Alexander Lewald Jezierski—podstoli powiatu Grodzieńskiego mp., Stanisław Antoni Małyszczynski — pisarz grodzki Grodzieński mp., Se-

bestian St. Wołkowycki—horodniczy powiatu Grodzieńskiego mp., J. Chreptowicz—m. powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Cieszeyko—koniuszy Grodzieński, Kazimierz Godaczewski mp., Michał Chreptowicz mp., Kazimierz Połubiński mp., Franciszek Grobicki mp.

1712 г.

Изъ книги за 1712 г., стр. 1061—1070.

5. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта, данная депутатамъ, отправляемымъ на Варшавскій сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи о вѣрноподданническихъ чувствахъ дворянъ королю, послы обязываются выразить ему глубокую благодарность за открытіе предстоящаго сейма и надежды на счастливый его исходъ;

2) ходатайствовать о прекращеніи турецко-русской войны, и во всякомъ случаѣ о непринятіи въ ней участія рѣчью-посполитой; въ случаѣ сорванія сейма это ходатайство повторить предъ senatus consultum или конфедераціей;

3) ходатайствовать о выводѣ русскихъ войскъ изъ предѣловъ Городненскаго повѣта;

4) объ уменьшеніи количества войскъ, генеральскихъ должностей, о назначеніи поляковъ на мѣста войсковыхъ оффиціалистовъ и въ татарскія хоругви;

5) о назначеніи новой абьюраты (ревизской сказки, подтвержденной присягой);

6) не соглашаться на назначеніе новыхъ податей, въ случаѣ же необходимости—дать знать Городненскому повѣту;

7) о замѣнѣ двойной гиберны гиберною simple, назначенной скарбовымъ трибуналомъ, и о подтвержденіи новаго тарифа конституціей;

8) о взысканіи съ Городненскаго повѣта чоповаго шеляжнаго въ размѣрѣ 24,000 злотыхъ и объ утвержденіи конституціей послѣдней люстраціи, подтвержденной присягой обывателей;

9) о подтвержденіи Люблинской конституціи относительно экзекуціонныхъ листовъ, предъявляемыхъ войсковыми людьми и о признаніи таковыхъ людей врагами отечества;

10) о прекращеніи обидъ, наносимыхъ обывателямъ войсками во время переходовъ и объ удовлетвореніи обиженныхъ лицъ изъ ординарныхъ податей;

11) о вмѣненіи войсковымъ депутатамъ въ обязанность являться въ фискальные повѣтовые суды для отвѣтовъ обиженнымъ;

12) о назначеніи будущаго сейма въ Городнѣ;

13) о назначеніи въ Городнѣ же скарбоваго трибунала, отмѣненнаго канцлеромъ в. кн. Литовскаго вопреки Люблинской конституціи;

14) о назначеніи главнаго трибунала въ Новогородкѣ, или же въ Городнѣ, согласно закону о каденціяхъ (срокахъ) этого трибунала;

15) объ освобожденіи Курляндскаго княжества отъ постоевъ русскихъ войскъ;

16) о составленіи предстоящей сеймовой конституціи въ посольской избѣ;

17) о соглашеніи пословъ съ остальною рѣчью-посполитой относительно предложеній короля о монетномъ дѣлѣ;

18) объ отмѣнѣ распоряженій гетмановъ в. кн. Литовскаго относительно войсковыхъ стоянокъ союзныхъ Саксонскихъ войскъ въ столовыхъ королевскихъ имѣніяхъ, находящихся въ пожизнен-

номъ владѣніи лицъ заслуженныхъ (bene meritorum);

19) объ уничтоженіи тарифа, по которому Мостовскій ключъ принадлежащій къ Городненской экономіи, причисленъ къ имѣніямъ, подлежащимъ гиберновой подати;

20) о назначеніи королемъ коммиссаровъ изъ мѣстныхъ должностныхъ лицъ для разбирательства споровъ, возникшихъ между королевскими и земскими имѣніями;

21) объ освобожденіи г. Городны отъ гиберновыхъ повинностей, уничтоженныхъ скарбовымъ трибуналомъ, но требующемъ еще подтвержденія сейма;

22) объ освобожденіи имѣній бригидокъ и бернардинокъ отъ городскихъ повинностей и солдатскихъ постоевъ;

23) о дарованіи амнистіи политическимъ преступникамъ, находящимся въ изгнаніи;

24) о возвращеніи Луцкому епископу Жабокрицкому епископіи, отнятой у него Московскими войсками и отданной епископу вѣры благочестивой Шумлянскому; о возвращеніи изъ Смоленска въ Полоцкъ чудотворной иконы Божіей Матери, взятой Озеровымъ; о вознагражденіи за Полоцкую каѳедральную церковь, въ которой хранилось тѣло Іосафата, занятую минами русскихъ войскъ;

25) о подтвержденіи привилегій Супрасльскому монастырю;

26) о возобновленіи дѣла о денежныхъ расчетахъ канцлера съ рѣчью-посполитой, отложеннаго на прежнемъ сеймѣ до слѣдующаго;

27) ходатайствовать объ удовлетвореніи наслѣдниковъ кн. Огинскаго за заслуги отца и денежныя затраты;

28) о вознагражденіи за заслуги Минскаго старосты Завиши, которому обѣщано было еще прежде министерское мѣсто;

29, 30, 31, 32) ходатайствовать о вознагражденіи разныхъ должностныхъ лицъ за ихъ заслуги;

33) объ освобожденіи имѣній Городненскихъ бригидокъ, находящихся подъ земскимъ правомъ, отъ войсковыхъ повинностей;

34) объ утвержденіи конституціей фундушей за ксендзами доминиканами, назначенныхъ имъ разными лицами;

35) объ утвержденіи конституціей декрета скарбоваго трибунала въ пользу Быковскаго на право владѣнія имѣніемъ Старымъ-Дворцомъ.

Въ остальныхъ пунктахъ изложены подобныя же ходатайства о лицахъ духовныхъ и свѣтскихъ и объ учрежденіяхъ, по поводу имущественныхъ дѣлъ.

Roku tysiąc siedmset dwunastego, miesiąca Decembra trzynastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Janem Jerzym Grothuzem – podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit. starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Jakub Rymkiewicz, instructią całego powiatu na seym służącą na rzecz w niey y tu niżey wyrażoną do xiąg grodskich Grodzieńskich podał, w te słowa pisaną:

Instructia, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich—grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego, na seym walny dwuniedzielny pro di 5-ta Aprilis anni praesentis od iego królewskiey mości Augusta wtórego, pana naszego miłościwego, w Warszawie naznaczony, wielmożnym ichmość pp. Hrehoremu Jozephowi Kotowiczowi, łowczemu wielkiego xięstwa Lit., staroście, y Kazimierzowi Piątkowskiemu, podczaszemu Grodzieńskim, posłom naszym na seymiku dnia 23 Februarii, anno 1712, w Grodnie in loco solito consiliorum obranym, dana.

Już po przeciągłym czasie tak ciężkich przeciwnych nawalności topielisk, ta upadająca nowa oyczyzna nasza, ex emanenti fonte pieczołowania iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, na niezamęcony miały by spłynąć ocean y opłakane in di-

stillantibus łaskawością iego królewskiey mości rzekach, nas fluctuantium łzy iaśnieiące miało by osuszyć słońce, które nam sporządzonych obrad seymowych zaiaśniało, day Boże sine eclipsi, y w Bogu nadzieia, że roszczącemi się przeciwko sprawiedliwości słońca zaćmieniu panować będzie decresens, kiedy nie tylko remonstrowane, ale barziey orbi nostro widoczne maiestatu iego królewskiey mości rozróżnionych oyczyzny synów przywieść do iedności, oyczyznę do upadku nachyloną wesprzeć, nieprzyjaciołom dać odpór, a barziey iuż skołataną rzecz-pospolitą do pożądanego przywieść pokoiu widziemy usiłowania, za co maiestatowi pańskiemu, iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, ichmość pp. posłowie nasi tanquam a filiis patri, panu od wiernych poddanych. winne referent podziękowanie. Upraszać oraz będą, aby gementi populo in cessantem paternam praw, swobod y wolności praestare raczył tuitionem, łaskawe iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, przez uniwersały przestrogi filialibus przyimuiemy praecordiis, y day Boże ipso authore Deo zj pożądanego sub aliis iego królewskiey mości protectiey cieszyć się pokoiu non interrupta lege. Seym ogłoszony cum adiunctione authoritatis konfederacye Sandomirskiey nie naruszenia, gdzie libera vox vetandi supressa, która maiori authoritati walnego seymu podług praw y constitucyi cedere y skassowana bydź by powinna, ne praeiudicet activitati wolnych głosów et libertati rzeczy-pospolitey ichmość pp. posłowie nasi referować się maią, sine praeiudicio vetandae vocis et libertatis.

Ciągnąca się od niemałego czasu woyna nie właśnie rzeczy-pospolitey naszey, ale exterorum monarchów o chlebie naszym iuż nas do ostatniey przywiodła ruiny, y prawie ta strapiona oyczyzna, mówić może: per me luce alii gaudent sorbeo fumum, y tak się iuż exviscerowała, że ani koligatom dopomodź, ani sama defendi może et deest modus copiosum woyska mieć numerum: przeto iego królewskiey mości maiestatowi supplikować, stanów rzeczy-pospolitey upraszać będą ichmość pp. posłowie nasi, ut adinveniant uspokoienia oyczyzny naszey modum, bo propriam non posse miseriam summa est miseria et verendum, ażeby dla koligacyi Cara iego mości z portą otomańską non interrumpantur foedera, które omnino trzymać chcemy, ichmość pp. posłów naszych obliguiemy, strzeż Boże aliqua immineret propozycya, aby ullatenus na woynę turecką nie pozwalali, którey obstant pacta Karłowickie, a te invidabilia trzymać conamur. a strzeż Boże casu niedoyścia seymu, cavent to ichmość pp. posłowie, żeby ani przez konfederacyą, ani ex senatus consilio woyna turecka, y żadna insza klarygowana nie była.

Woyska Cara iego mości dotąd w granicach tak korony polskiey, iako y w. x. Lit. będące, mimo tak wielo deklaracyi osobliwie przez generalną legacyą od rzeczy-pospolitey z rady walney Warszawskiey, że miały by evacuowane, teraz znaczne exigunt prowianty cum summa opressione nobilitatis. a nadto publica latet.... ze Gdańska teyże rzeczy-pospolitey attinentis znaczną też woyska exigere conatur summa, co iest przeciwko całey rzeczy-pospolitey, ante omnia instabunt ichmość pp. posłowie y ni do czego przystąpić nie maią. póki deklaracya nayiaśnieyszego Cara iego mości stabilem nie weźmie effectum w wyprowadzeniu z granic naszych woyska, aby impetycye były wolne.

Ktożby z synów oyczyzny do obrony nie życzył skutecznych mieć sposobów, gdyby

exviscerowaney matki sufficere mogły vires woyska in feliciori rerum statu mieliśmy w kompucie w. x. Lit. sześć tysięcy, teraz zaś im się większa nayduie depopulatia, tym bardziey co raz promovetur auctio, na które aequivalentem wystarczyć nie możemy mercedem y lubobyśmy sancita omni conatu quam efficacissime adimplere chcieli, patet to samym że panom woyskowym, że z mieysc spustoszałych cale y powietrzem wyniszczonych po większey części prowincyey naszey et per fortem executionem podatków wziąć nie mogą, a zatym zawiedlibyśmy ichmościów, gdybyśmy copiosum numerum trzymali, do tego woyny żadney nie życzyć sobie, ani sposoby maiąc zapłaty, obliguiemy ich pp. posłów naszych, ażeby do sześciu tysięcy komput woyska był redukowany.

Domawiać się oraz będą ichmość pp. posłowie nasi et omnino instabunt, aby exteros w woysku naszym nie konserwowali ichmość pp. hetmani officialistów, ale teyże oyczyzny naszey synów, ad opera belli capaces, że zaś w woysku cudzoziemskim liczby tylko a nie ludzi nayduie się quantitas, ichmość pp. generali, których się namnożyło wiele, większe za siebie zabieraią zapłaty sortem, niż na żołnierza, cavebunt ichmość pp. posłowie nasi, aby niepotrzebne officia generalstwa abrogowane były, y pod tatarskiemi chorągwiami, nie tatarowie, którzy bez zapłaty od rzeczy-pospolitey, ale z nadanych sobie dóbr, służyć woynę powinni, lecz szlachta bene possesionati officia, rotmistrzowstwa, poruczeństwa y chorąstwa ut gaudeant, reasumendo o tym dawnieyszą constitucyą.

Gdy zaś ob summam desolationem prowincyi Litewskiey nie tylko dymy abiuraty anni 1690, ale vix locus reperiri może, instabunt ichmość pp. posłowie, aby te abiuraty skasowane, a nowe naznaczone były.

Że zaś prowincya Litewska osobliwie powiat nasz ad eam iuż przyszedł egestatem et ruinam, że żadnym ciężarem podatkowania sufficere nie może, committimus ichmość pp. posłom naszym, aby na żaden podatek cujuscunque tituli podymnego, pogłównego, papierowego et ulla novitate wymyślony, nie pozwolili, a ieżeliby pro exigentia et necessitate rzecz-pospolita uchwalić chciała, iakowy podatek, tedy ichmość panowie posłowie nasi ad referendum do powiatu wziąć maią.

Hyberna sowita ponieważ starostwa do ostatniey przywiodła ruiny, tak że żołnierz cale w nich y dachu mieć nie może, ażeby tylko symple płaciły podług decyzyey trybunału skarbowego w. x. Lit. y taryfy teraz meliorowaney, która aby constitutione aprobowana była.

Currentia czopowego-szelężnego ponieważ podług dawnych taryf ob desolationem z powiatu naszego wypłacać się nie może, za czym aby podług uznania w trybunale skarbowym z lustracyey powiatowey zaprzysiężoney constitucyą naznaczona była summa dwadzieście cztyry tysiące złotych.

Że się dzieie contra legem publicam cum summo detrimento et oppressione nobilitatis, iż ichmość pp. woyskowi za paletami, których expressa vetant iura wielkie czynią lienciose exorbitancye y znaczne exigunt prowianty y pieniężne contrybucye, tedy aby constitucya seymu Lubelskiego o paletach reasumowana była, oraz ażeby takowych inconvenientii pactowych autores pro hostibus patriae constitucyą uznani et circumscripti byli, serio instabunt ichmość pp. posłowie nasi.

Niemnieysze czynią gravamen przechody woyskowe po dobrach ziemskich sine ullo respectu circumscriptae immunitatis, cavebunt ichmość pp. posłowie nasi, aby takowe nie działy się infuturum discrimina, a za poczynione exorbitancye in foro competenti

ut respondeant ichmość pp. woyskowi et restituantur iuriatis z currentii ordynaryinych podatków.

Za assygnacyami iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. wypłacaią się summy na różne chorągwie, iż anticipative, a bardziey ex nunc wybrane bydź nie mogą, ichmość pp. deputaci woyskowi swoią extendunt execucyą, cum aggravatione dobr różnych, że tedy ukrzywdzeni na ichmościów w sądach woyskowych ob distantiam loci y nie zawsze odprawuiących się satisfactiey mieć nie mogą, instabunt ichmość pp. posłowie nasi, ażeby ichmość pp. deputaci do powiatów z asygnacyami przyieżdzaiący w sądach fiskalnych powiatowych nie odwoływaiąc się do sądów woyskowych respondeant iniuriatis.

Kadencya seymu walnego constitutionibus w Grodnie przez alternatę naznaczona, aby immutabiliter po teraznieyszym Warszawskim day Boże szczęśliwie odprawionym seymie, pierwsza do Grodna determinowana była, ichmość pp. posłowie serio domówią się.

Trybunał skarbowy w. x. Lit. constitucyą seymu Lubelskiego w Grodnie naznaczony, ponieważ per dispositionem iaśnie oświeconego xięcia imci pana kanclerza wielkiego w. x. Lit. na inszych mieyscach był odprawowany, serio instabunt ichmość pp. posłowie nasi, ut satisfiat legi et renovetur constitucyą, aby w czas przyszły w Grodnie się odprawował.

Kadencya trybunału głównego w. x. Lit. Nowogrodzka ponieważ dla szczupłości mieysca nie w Nowogrodku ale w Wilnie sądziła się, teraz więc aby in futurum satis fiat legi. lubo ieśliby w Nowogrodku sądzić się nie mogła, żeby do Grodna na kadencyą przeniesiona była, instabunt ichmość pp. posłowie nasi.

Xięstwo Kurlandskie non postrema pars rzeczy-pospolitey locatią woyska nayiaśnieyszego Cara iego mości obciążone, aby odtąd wolne było cum evacuatione tych woysk auxiliarnych równo z całą oyczyzną naszą.

Constitucya y cokolwiek sancitorum na seymie da Bóg postanowiono będzie, aby non per delegatos, ale publice w izbie poselskiey w kole pisana była, omnino domawiać się będą ichmość pp. posłowie nasi.

Względem propozycyey iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego o otwarcie mincy propter adaugendum proventum rzeczy-pospolitey sine detrimento oney conformować się w tym będą ichmość pp. posłowie nasi do zgody iednostayney rzeczy-pospolitey.

Dobra stołowe iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, omni immunitate gaudere powinny y tak wielu konstitucyami obwarowane, których ichmość pp. donatariuszowie emeriti w oyczyznie cives gaudent possessionibus za przywileiami iego królewskiey mości ichmość pp. naszych, teraz zaś dyspozycya iaśnie wielmożnych ichmość pp. hetmanów snać umyślnie na wyciśnienie braci łaską iego królewskiey mości munitos, co mu oddzielaiąc od dyspozycyey w oekonomiczney, assygnacyami do locacyey woyskowey, extra mentem publicam przywłaszczaią; instabunt ichmość pp. posłowie nasi, ażeby ichmość pp. donatariuszowie omni gaudeant podług constitucyey immunitate, sine ulteriori aggravatione assygnacyami y kolokacyami, y żeby iego królewska mość pan nasz miłościwy dóbr dożywotnich porcyami na woysko Saksonskie onerować nie kazał y przy prawach, przywileiach tak nayiaśnieyszych antecessorów, iako y z miłościwey łaski swoiey conferowanych, zachować raczył, reassumuiąc in toto pacta conventa.

Klucz Mostowski ab aevo do oekonomiey

Grodzieńskiey należący ob subpositionem avulsionis, że z łaski nayiaśnieyszych królów ichmości triennales miał arendatorios tenutores pisany do taryfy hybernorum że iest per hunc errorem, et ejus executiones zruinowany, zabiegaiąc avulsioni dóbr stołowych iego królewskiey mości et iuribus maiestatu ut rex non egeat, zlecamy ichmość panom posłom, aby taryfy in antecessum podane publica constitutione skasowane były te w których się ten klucz znayduie.

Gdy zaś między dobrami ziemskiemi y iego królewskiey mci oekonomicznemi, osobliwie między poddaństwem wielebnych panien bernardynek Grodzieńskich a wsią oekonomiczną o rozgraniczenie y wielu innemi ichmość pp. obywatelami częstokrotne dzieią się simultates, instabunt ichmość pp. posłowie nasi, ażeby iego królewskiey mości kommissyą ad discernendas causas naznaczyć raczył, upraszać oraz będą, aby ichmość pp. kommissarze non exteri, ale tuteysi patricii przy imci panu podkomorzym y ichmość pp. urzędnikach ziemskich iego mci panem woyskim powiatu naszego naznaczeni byli.

Miasto Grodno z folwarkami y żydami do wypłacenia hyberny na zapłatę woysku w. x. Lit. y lokacyi zimowey niepodległe, owszem tot constitutionibus et privilegiis uwolnione y obwarowane, że ob calamitatem temporum za wypadaiącemi assygnacyami gravatur, o co lubo w trybunale skarbowym supplicantes naleźli respectum y uwolnienie, przecież pro maiori authoritate instabunt ichmość pp. posłowie nasi, aby constitią seymu teraznieyszego obwarowano było.

Juryzdyki w tym że mieście Grodnie, a osobliwie wielebnych panien brygidek y bernardynek Grodzieńskich, y innych possessorów, którzy-kolwiek privilegiis et libertationibus przez constitucye gaudent, ażeby od miasta do żadnego podatkowania pociągane nie były, y stacyami żołnierskiemi ut non graventur.

Synowie tey że oyczyzny naszey extra limites dla zamieszania rzeczy-pospolitey będącey którzy-kolwiek garną się y garnąć się conantur y synów tey że matki y żeby do łaski iego królewskiey mości przyięci byli, y do fortun swoich bezpiecznie wracali się, ktokolwiek dobra tych że ichmość miał w possessyey aby uczynili calculum w trybunale skarbowym.

Wzięty w niewolą imć xiądz Żabokrzycki, episkop Łucki, z episkopii swoiey, na którego mieysce per potentiam woysk nayiaśnieyszego Cara iego mości imć xiądź Szumlański, wiary blahoczestiwey osadzony, co iest cum summo detrimento wiary uniackiey, instabunt ichmość pp. posłowie nasi, ażeby imć Żabokrzycki był restitutus, a imć xiądz Szumlański relegowany, schysmę promowuiący w tameczney diecezyey. Także obraz nayświętszey Panny cudowny w cerkwi katedralney Połockiey do Smolenska przez imci pana kommendanta Ozierowa zaprowadzony ut restituatur. Cerkiew także katedralna Połocka minami wysadzona. tantum facinus przeciw wierze naszey y z niemałą szkodą, gdzie ciało ś. Jozephata lokowane było, iakowym sposobem nagrodzić się może, doniosą o tym samey rzeczy-pospolitey ichmość pp. posłowie nasi.

Także o konfirmacyą przywileiów nayiaśnieyszych królów ichmość konwentowi Supraslskiemu danych interpozycyą uczynią ichmość pp. posłowie.

Interes iaśnie oświeconego xięcia imci p. kanclerza wielkiego w. x. Lit. względem summy za legacyey ś. p. antecessora xięcia imci od rzeczy-pospolitey winney w recessach seymu Lubelskiego y rady walney Warszawskiey do następuiącego seymu odłożony,

recommendabunt iego królewskiey mości y stanom rzeczy-pospolitey ichmość pp. posłowie nasi.

Wiadome y samą rzeczą doświadczone wielkiey pamięci, iaśnie wielmożnego imci pana Hrehorego Ogińskiego, starosty xięstwa Żmuydzkiego, hetmana wielkiego w. x. Lit., tak maiestatowi iego królewskiey mości pana naszego miłościwego, iako y całey rzeczy-pospolitey ad ultimum vitae finem życzliwości, przy znacznych na usłudze tey że rzeczy-pospolitey z własney fortuny stratach, słuszną tak u iego królewskiey mości, iako u stanu rzeczy-pospolitey, teraz nad osieroceniem pozostałych sukcessorów miały by naydować kompassyą y respekt, ile gdy o przyznaną iuż na walney radzie Warszawskiey conveniunt summae rem iustam tak maiestatowi iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, iako y stanom rzeczy-pospolitey recommendabunt ichmość pp. posłowie nasi.

Godne zawsze wdzięczności labores et sollicitatudines wielmożnego iego mości pana Zawiszy, starosty Mińskiego, na seymie coronationis iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, y dwóch pacificationis cum dispendio własney fortuny gloriose podięte, ponieważ dotąd nie mogły sortire mercedem, tak in decleratione circumscripta lege primi vacantis ministerii, iako w asekurowaney od stanów rzeczy-pospolitey w. x. Lit., hucusque niewyliczoney summie, za czym instabunt ichmość pp. posłowie nasi, tak do maiestatu iego królewskiey mości, iako y całey rzeczy-pospolitey, aby te desideria firmum wzięły effectum.

Emeriti civis zasługi y szczere przy maiestacie iego królewskiey mości pana naszego miłościwego życzliwey applicacyey stabilitas wielmożnego iego mości pana Hrehorego Kotowicza, łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego słuszna, aby naydowały u iego królewskiey mości pana naszego miłościwego respectum, iakoż instabunt ichmość pp. posłowie nasi, aby łowiectwo secundum antiquum statum w dyspozycyey tegoż iego mości pana łowczego bez żadney exceptiey zostawało.

Pensya do starostwa Grodzieńskiego naznaczona z oekonomii Grodzieńskiey, lubo bardzo mała, i ta suo ordine quotannis nie dochodzi, więc aby teraznieyszą constitucyą y pensya z łaski iego królewskiey mości podwyższona y realiter wyliczona była.

Instat solennie powiat nasz do maiestatu iego królewskiey mości w interesie iego mości pana Pawła Stryieńskiego, woyskiego Grodziońskiego, którego brat rodzony imć pan Zygmunt Stryieński, czesznik Sanocki, oekonom Grodzieński, z własnego grosza do skarbu iego królewskiey mości za kontraktem na oekonomią Grodzieńską danym dwanaście tysięcy talarów bitych wyliczywszy, y onych nie wybrawszy, iako sonat wyrazna autentyczna commissya, przez zesłanych od iego królewskiey mości ichmość pp. kommissarzów uczyniona. Na ostatek y sam quod maximum życie na usłudze iego królewskiey mości postradał in exilio będący parte adversa multis presuris afflictus y na fortunie zniszczony, więc że successor legitimus pomieniony imć pan woyski Grodzieński przy rewolucyach teraznieyszych tego długu realnego hucusque mieć nie może, exolucyey upraszać będą sollicitissime ichmość pp. posłowie nasi iego królewskiey mości pana naszego miłościwego, aby lubo imparatis ze skarbu lubo dzierżawą iaką, skuteczną satisfactią obmyślić rozkazać raczył.

Zasługi dawno zasłużonego w rzeczy-pospolitey imci pana Alexandra Lewalda Jezierskiego, podstolego powiatu Grodzieńskie-

go, recomendabunt ichmość pp. posłowie nasi, ażeby iego królewska mość, pan nasz miłościwy, folwarek Sudzieniewicze y wioskę Rudominę w woiewodztwie Wileńskim konferować raczył, z wniesieniem summy dwunastu tysięcy tynfów za straconą na usłudze rzeczy-pospolitey fortunę.

Lubo by sancita de imunitatibus dobr ziemskich dawne reassumptiey y aprobacyey potrzebować nie miały, bo non multitudo legum, quae obruit, sed executio paenarum, quae proficit, instituenda y obserwowana być powinna, lecz że cancellaria woyskowa w. x. Lit. volutante utitur pro lege y wydawanie assygnacyi na dobra ziemskie wielebnych pp. brygidek Grodzieńskich, Krzemienica, Szydłowiec, Uzłowce, Kochanów nazwanych, wzieła in usum, obliguiemy ichmość pp. posłów naszych, ażeby takowy abusus był skasowany y dobra pomienione, iako nigdy lokacyom zimowym nie podległe, reassumptią constitucyi dawnych od tego zwyczaiu lokowania zimowego różnych chorągwi uwolnione y obwarowane były, ile że tak znaczna exactionum cedit w komput prowentów rzeczy-pospolitey, a tym bardziey in liquidationem.

Fundusz Liszkowski wielebnych oo. dominikanów przez ś. p. imci pana Jerzego Kolitę, woyskiego Trockiego, y sukcessorów iego, iako to: imci pana Alexandra Wołowicza — stolnika y iego mości pana Kazimierza Piątkowskiego — podczaszego Grodzieńskich, aby constitucyą seymu teraznieyszego był approbowany.

Dobra Stary-Dworzec nazwany, w powiecie Wołkowyskim leżące, wielmożnego imci pana Daniela Wykowskiego—koniuszego w. x. Lit. przy zaszłych iuż dekretach trybunału skarbowego wielkiego w. x. Lit., aby per constitutionem seymu teraznieyszego mógł suum sortire effectum, instabunt ichmość pp. posłowie nasi.

Kamienica w mieście Wilnie na Rudnickiey ulicy, quondam Rudziańska nazwana, ad praesens imci pana Stanisława Małyszczyńskiego—pisarza grodzkiego Grodzieńskiego y samey imci pani Constancyey Leszkiewiczowey Małyszczyńskiey — pisarzowey grodzkiey Grodzieńskiey, domówią się ichmość pp. posłowie nasi, ażeby constitutione ab oneribus civilibus libertowana była et iure terrestri gaudeat.

Wielebni oycowie karmelici bosi conventu Grodzieńskiego, fundacye iaśnie wielmożnego imci pana Andrzeia Kotowicza, kasztelana Wileńskiego, o zaczętey niedokonczoney post constitutionem seymu Grodzieńskiego, anni 1678, którą ten fundusz aprobowany, maią nabyte włoki od mieszczan Grodzieńskich, a od nayiaśnieyszego króla iego mości Augusta wtórego uprzywileiowane, to iest w Grandziczach włok trzynaście, w Małachowiczach włok sześć, w Połodkowie włok dwie y trzecin dwie, także folwark nazwany Bala, alias Kownacki, przewóz y wioska Łapieniki, dobra wieczyste, na które ex singulari zelo iaśnie wielmożny imć pan Mikołay z Kozielska Ogiński, podskarbi nadworny w. x. Lit., cum consorte sua, ad auctionem teyże fundacyi służące, dali, które włoki y dobra aby per constitutionem do dawney fundacyey przyłączone et ab oneribus libertowane były, instabunt ichmość pp. posłowie nasi.

Interes imci pana Stanisława Rayskiego—łowczego Bracławskiego, względem wyliczoney summy dwudziestu sześciu tysięcy złotych imci panu Joachimowi Plecowi, commissarzowi iego królewskiey mości, oekonomowi na on czas Brzeskiemu, na kontrakt pewnych kluczów oekonomicznych, to iest

Rucki y Rzeczycki, które podawszy possessyą y kontraktem obwarowawszy w puł roku uczynił imci panu Rayskiemu expulsyą y dotrzymać nie dał tenuty, upraszać będą pp. posłowie nasi maiestatu iego królewskiey mości, aby in re iusta dla skuteczney satisfactiey albo dzierżawę podług kontraktu do possessyey przywrócić, lubo summę oddać rozkazać raczył. Dobra nazwane Klamkupie z wioską Szukrami imci pana Symona Stancewicza, regenta kancellaryi woyskowey w. x. Lit., także dobra Wiłko-Jeziory y Antoniszki imci pana Antoniego Dubiskiego, towarzysza chorągwie Petyhorskiey iaśnie wielmożnego imci pana kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, w powiecie Kowieńskim leżącego, nie oekonomiczne ale partykularne dzierżawy, prawem dożywotnym ob merita pomienionym possesorom konferowane, ażeby iego królewska mość, pan nasz miłościwy, prawo lenne na te partikularze dać raczył, instabunt ichmość pp. posłowie nasi. Desiderium imci pana Jerzego Żembeckiego—starosty Augustowskiego, względem ciężkiey ruiny iego starostwa na trakcie leżącego, iako y partykularzów w nim będących, bez possesorów, dla których ab assignatiis wielkie ponosi oppresie, osobliwie też o zabicie okrutne brata rodzonego, też imci pana starosty przez kwatermistrza Stawskiego z pod reymentu dragońskiego wielmożnego imci pana Rybińskiego—łowczego wielkiego koronnego chorągwi imci pana Pietrowskiego, kapitana Berna y Lubla, porucznika, przed lat dwiema, na konsystencyi w starostwie Augustowskim będących, exponent ichmość pp. posłowie nasi maiestatowi iego królewskiey mości, iako też stanom koronnym rzeczy-pospolitey; instando ażeby tak przelanie krwie niewinney ultionem sprawiedliwości zabóycę wzieło; iako też starostwo Augustowskie zruynowane, aby iaką-kolwiek alleviatią mieć mogło. Widoczna krzywda iego mości Lewalda Jezierskiego—podstolego powiatu Grodzieńskiego, względem ostępu do maiętności Rosoty należącego, za possesyi ieszcze imci pana Micuty do leśnictwa Stryikowskiego, że w zamian grunt inszy deklarowano odebrana, teraz zaś bez żadney odmiany z possessyinego ostępu wybiiaią, instabunt ichmość pp. posłowie, ażeby gdy kommissya naznaczona będzie y tę krzywdę imci pana podstolego Grodzieńskiego pomiarkowano y aby uspokoiona była.

Że przez prywatne kommissye et intrusiones urzędów łowieckich mieniąc sobie krzywdę turbacyey nayiaśnieyszych królów ichmości wielebni oo. kamenduli Wygierscy, instabunt ichmość pp. posłowie, aby piam fundationem nayiaśnieyszych antecessorów swoich iuż constitucyą rzeczy-pospolitey anni 1667 approbowaną, iego królewska mość, pan nasz miłościwy, ex innata clementia sua autorizować, constitutiae seymu teraznieyszego, statibus rzeczy-pospolitey pozwolił; a ieżeli zachodzą iakie praetensie usurpationis nad fundacyą cum praeiudicio łowów iego królewskiey mości szczęśliwie nam panuiącego et in futurum regnantium, aby seymem naznaczona była commissya ad discernendum negotium pro debita conservatione iurium maiestatis, promovebunt ichmość pp. posłowie nasi. A że dobra tych że oo. karmelitów były niegdyś mensae regiae, które ex natura lokacyom żołnierskim w płaceniu hybern et omnibus oneribus militaribus nie były y nie są podległe, cavebunt ichmość pp. posłowie, ażeby seymu przyszłego constitucyą obwarowano y do żadnych ciężarów żołnierskich nie były pociągane.

Widząc być niemały zamach oppressyi supra nobilitatem, że non usu practicato, za dekretami trybunału głównego w. x. Lit. contumaciter otrzymanemi, iako oczewistemi, ale adhibito brachio militari in personis et bonis extenduntur executiones, committimus ichmość pp. posłom naszym osobliwą hoc in puncto animadversią, ażeby takowe per manum militarem nie odprawowały się executie, ale przez urzędy ziemskie, grodskie et in casu mota nobilitate, non contraveniendo iuribus. Pensya do kościoła farnego Grodzieńskiego z oekonomiey należąca, aby quotannis realnie wypłacona była, instabunt do iego królewskiey mości pp. posłowie nasi. Caetera fidei et dexteritati ichmość pp. posłów naszych committimus, ut omnia bona publica promoveant mediis, quae obstent.—Działo się w Grodnie die et anno ut supra.

U tey instrukcii podpisy rąk tak wielmożnego imci pana direktora, iako y wielmożnych ichmość pp. urzędników ziemskich, grodzkich y innych ichmość zgromadzonych na ten seymik szlachty w te słowa: Paweł na Stryney Stryieński—woyski y direktor seymiku antekomicialnego powiatu Grodzieńskiego, Krzystoph Micuta—podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, Krzystoph Victorian Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Zygmont Buchowiecki—pisarz ziemski Grodzieński, Zygmunt Bouffał—sędzia ziemski Grodzieński, Jan Jerzy Grothuz, podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Małyszczyński — pisarz grodzki Grodzieński, Alexander Lewald Jezierski—podstoli powiatu Grodzieńskiego, Jan Suchodolski, Sebestian Wołkowycki—horodniczy powiatu Grodzieńskiego, Floryan Władysław Machwic—łowczy Grodzieński, Kazimierz Garwaski—miecznik Gostyński, Jan Radziwonowski, Kazimierz Kowalewski, Karol Kamiński, Kazimierz Stanisław Rymkiewicz, namiestnik powiatu Grodzieńskiego, Kazimierz Gąsowski, Paweł Kazimierz Strzałkowski, Alexander Starzyński, Władysław Michał Strenkowski, Kazimierz Siemaszko, Jozeph Ignacy z Dubrawki Dubrawski—stolnik Rzeczycki, Felicyan Węgierski, Kazimierz Klukowski. Która to instruktia za podaniem oney przez osobę zwysz mianowaną do akt, iest do xiąg grodskich Grodzieńskich wpisaną.

1712 г.

Изъ книги за 1712 г., стр. 924—925.

6. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта, данная депутатамъ, посылаемымъ къ королю.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи королю благодарности дворянства за его заботы о судьбахъ рѣчипосполитой, наводненной чужеземными войсками и находящейся въ самомъ бѣдственномъ положе-

нія, послы обязываются засвидѣтельствовать о намѣреніи дворянства строго исполнять постановленія какъ предшествовавшаго сейма Варшавскаго, такъ и предстоящаго;

2) выразить настойчивое желаніе дворянъ объ открытіи сейма короннаго, въ случаѣ если бы диссиденты захотѣли противиться постановленіямъ сейма текущаго;

3) объ устраненіи неумѣстныхъ переходовъ и передвиженій войскъ съ одного мѣста на другое, которыя причиняютъ странѣ гораздо болѣе убытковъ, нежели сколько слѣдуетъ съ нея податей на ихъ содержаніе;

4) о необходимости представить отчеты по денежнымъ суммамъ гетманамъ, посламъ, подскарбіямъ, администраторамъ пошлинъ, начиная отъ Люблинскаго сейма;

5) объ уменьшеніи подати—чоповой и шеляжной и объ отнятіи завѣдыванія оною у гетмана;

6) объ уравненіи въ податяхъ имѣній лицъ богатыхъ съ бѣдными;

7) о возобновленіи Городненскаго замка, находящагося въ развалинахъ;

8) о назначеніи вальнаго сейма въ Городнѣ и вообще о сохраненіи законной очереди относительно порядка вальныхъ сеймовъ;

9) объ увольненіи города Городна отъ войсковыхъ повинностей и постоевъ, согласно привилегіямъ;

10) о назначеніи коммиссіи относительно разсмотрѣнія правъ на владѣнія Годлевскимъ столовыми королевскими имѣніями;

11) объ освобожденіи столовыхъ имѣній (въ томъ числѣ пожизненныхъ владѣтелей и донатаріушей) отъ ассигнацій экзекуціонныхъ листовъ гетмановъ, а равно отъ войсковыхъ постоевъ;

12) о выдачѣ гетманомъ квитанцій на суммы, выданныя для войска пожизненными владѣльцами;

13) объ уничтоженіи позднѣйшихъ привилегій, полученныхъ лицами вліятельными для уничтоженія правовладѣнія лицъ бѣднѣйшихъ;

14) о начатіи переговоровъ съ Московскимъ царемъ съ цѣлію освобожденія польскихъ плѣнниковъ;

15) о прекращеніи злоупотребленій (взятокъ), совершающихся на таможняхъ;

16) объ отмѣнѣ двойныхъ гибернъ, назначенныхъ Ольклиницкимъ постановленіемъ и вредныхъ для рѣчи-посполитой;

17) ходатайствовать также и объ осуществленіи заявленій повѣта, выраженныхъ въ прежней инструкціи;

18) объ удовлетвореніи претензій Гарвасскаго;

19) объ утвержденіи королемъ уволокъ, оставшихся Поровскому послѣ смерти его родныхъ;

20) объ освобожденіи отъ земскихъ и войсковыхъ повинностей юрисдики Городненскихъ бригидокъ;

21) объ освобожденіи отъ войсковыхъ повинностей имѣній бернардинокъ;

22) объ увольненіи отъ повинностей плаца Полоцкаго воеводы;

23) на новыя подати послы отнюдь не должны соглашаться до тѣхъ поръ, пока не будутъ удовлетворены обиженные;

24) объ освобожденіи отъ повинностей плацовъ Езерскаго.

Roku tysiącznego siedmsetnego dwunastego, miesiąca Nowembra czternastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem — podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza, łowczego wielkiego w. x. Lit. starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Jakub Rymkiewicz instructią ichmościom panom posłom od powiatu służącą, na rzecz w nim tu niżey wyrażoną do xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, w te słowa pisaną:

Skołatany wnętrzną kollizyą świat polski, disarmowany z iedności braterskiey uno velle et nolle iuż prawie pod okropną woysk cudzoziemskich fatiscendo conspiratią e cineribus nie pamięci wskrzeszony nadzieią pokoiu może sobie plaudente spiritu takowe uformować omen, że ponentur ferocia pietati corda, volente Deo, kiedy iego królew-

ska mość, pan nasz miłościwy, z oycowskiego pieczołowania y mandukcyey swoiey do ufundowania internae pacis. znaczne każdemu z nas oświadczaiąc dowody, powtórnemi rzeczą-pospolitą in compositionem publicznych obrad zgromadza uniwersałami, przez co oyczystych spraw y swobod zaszczyty, które do tych czas bello silere coacta, do swoiey przywrócone kolei, vim vividam roburque suum innatum resumunt; za które curas y sollicitudines pańskie ichmość panowie posłowie nasi nayniższą plantis iego królewskiey mości oddadzą in tributum weneracyą, z tym skutecznego przedsięwzięcia dowodem, że:

1) Nie tylko wszystkie sancita przeszłego limitationis seymiku Warszawskiego, które publicznych obrad iednostayne flecta pectora sacrosancta veneratione przyiąwszy, powiat nasz exequitur skutecznie, ale też y przyszłą serie praeceptorum (day Boże by szczęśliwie doszła) wrodzona pełnić non retardabit miłość y ochota.

2) Dla powściągnienia illiciti ausus ichmościów braci dissidentium, którzy by massam publicznych obrad na tym congressie walnym upornie convellere chcieli, ichmość pp. posłowie nasi, o seym koronny prosząc, nasze exponent desideria.

3) Że contra mentem praw pospolitych w rycerstwie w. x. Lit. często zagęściły się abusus, niepotrzebnemi szlachtę supprimendo przechodami, ingeminabunt ichmość panowie posłowie, aby takowe przechody, wyiowszy gwałtowną, si res exigerit potrzebę, penitus abrogentur, gdyż znacznieysze za sobą ruin zostawuią szlaki, niżeli proportionalna totalitas płacy na woysko naznaczoney.

4) Żeby się in supplementum rycerstwu w. x. Lit. z uchwalonych y wypłaconych ab ante podatków clarius eniteant expensae y dowody, requiritur, aby ichmość pp. posłowie, hetmani, podskarbiowie w. x. Lit., administratorowie ceł, zaczowszy od seymu Lubelskiego swoie in liquido deponant calculacye.

5) Currentia czopowego y szelężnego, która ob iniuriam temporum nie może eo exolucyi summy przeszłym adaequari czasom, sama ludzi powietrzem y woyną pogrążona aegestas kołace w serca civium, aby oney diminuatur proportią w naznaczeniu, z tym dokładem, aby administracya czopowego y szelężnego y discernentia przy imci panu hetmanie nie zostawała.

6) Exceptiones privatne na dobra magnatów z kancellarii imci pana hetmana wypadaiące, które unius generationem dziesięciu zaś corruptionem czyniły, aby one względem publicznych podatków zarówno z bracią ponoszenia wiecznie consopiantur, ichmość panowie posłowie specialiter domawiać będą, gdyż a pari ad par nulla elabitur contrarietas, na których zaś ichmościów dobrach exceptie, ab ante vel post otrzymane, znayduią się, aby one invindicabiliter refundantur.

7) Zamek iego królewskiey mości Grodzieński, od nayiaśnieyszych antecessorów in domum consiliorum destinowany, że się tych czasów w niemałey zasiedział ruinie, expedit, aby rzecz-pospolita do reparatii onego salubria media obmyslić raczyła.

8) Seym walny, z trzeciey kadencyi w Grodnie przypadaiący, oraz trybunały w. x. Lit., skarbowego, stante rerum turbidine, przeciwko tak wielu constitucyom pro perpetuitate uchwalonym, miseranda sorte z swoiey rzucone kolei: desudabunt ichmość panowie posłowie impresissime, aby one in vigore praw oyczystych ad pristinam reducantur sphaeram.

9) Miasto iego królewskiey mości Grodno publicznym obradom naznaczone że przez consystencye dachowe y niesłuszne płacenie hybern, mimo tak wiele constytucyi ferowanych, paenitus zruynowane zostanie, aby one sine convulsione iurium y przywileiów sobie nadanych ab onere militari uwolnione było, ichmość panowie posłowie opere praetio starać się będą, et ante omnia aby dekret trybunału w. x. Lit., ratione zniesienia hibern y consistencyi, ex seriis partium controversiis ferowany, przez publiczną approbatią confirmetur.

10) Ponieważ w commissiey imci pana Godlewskiego convincitur dowodnie, że ona po sobie zostawiła intentionem do eliminowania possessorów z dobr dożywotnich, za przywileiami w nich legitime siedzących, których series nayiaśnieyszych antecessorów de micis stołu swego karmić zwykła, aby eo intuitu generalni commissarze teraznieyszą uchwałą publiczną naznaczeni byli, ut introspiciatur w anteacta tey kommissiey, gdyż de immunitate dobr mensae regiae wszystkie declamant constytucye, aby one legitime otrzymane przy swoiey zostawały mocy y walorze, sine dependentia ab authoritate kamery.

11) Dobra mensae regiae, includuiąc w nie ichmościów pp. donatariuszów, aby ichmość pp. hetmani reusa consvetudine przeszłych czasów assygnatiami y paletami daley nie aggrawowali, expedit, aby to chwalebne opus od rzeczy-pospolitey statuatum z tym dokładem, aby od locacyi w czym cuiusqunque tituli, ciż donatariuszowie wolni byli.

12) A że oekonomia Grodzieńska coniunctim z pany dożywotnikami wydali teraz notabiles summas na woysko Litewskie, requitur, aby one pro persoluto przyiowszy, imć pan hetman Litewski daną od siebie hac in parte assekuracyą expleat in effectu, czego ieneralna czynionych obrad approbacya będzie nieomylnym dowodem.

13) Potentiores y inni ichmość za przywileiami na przywileie otrzymanemi, że teraznieyszych possessorów, ex pacifica possessione excludowali, aby onym legitimitas restituatur tenuty, ichmość pp. posłowie allaborent tak dalece, żeby prospiciendo dalszym inconvenientiom, przywileie posterioris datae na przywileie wypadaiące wiecznie annihilentur.

14) Więźniowie przy imci panu Sinickim, numerosa praeda zagarnione, w Ozowie do tych czas zostaiące, których lachrimae sunt panes, że wrodzoney po nas exposcunt miłości y compassyey, expedit, aby rzecz-pospolita instet do nayiaśnieyszego Cara iego mości z tą expostulacyą, ut solvat vincula Ruś.

15) W cłach tak iego królewskiey mości, iako rzeczy-pospolitey w. x. Lit. eo deventum est, że extorsya kwitowego nad samą inportacyą, podług instruktarza naznaczona, dziesiąciorako exigitur od towarów, tak lądem, iak wodą idących; za czym, aby takowe praeiudicia w oyczyznie finem malorum otrzymały, ichmość panowie posłowie omnino promovebunt z tą expozycyą, że większy patebit prowent skarbu, ieżeli podług constitucyi dawnych na cłach przysięgli administrabunt pisarze y substituci. Żydzi zaś sub paena colli ad instantiam cuiusvis in foro ubiquinario luenda, aby nie ważyli się na tych zostawać funkcyach.

16) Dobra hybernom podległe z postanowienia Olkinickiego, że sowitości hybern onerowane cum detrimento rzeczy-pospolitey, ultimam spirant cladem, ichmość panowie posłowie omnino iustabunt et exponent, aby

ta sowitość excludatur cum abolitione solarii na ichmość pp. deputatów pokoiowych.

17) Aby ichmość pp. posłowie nasi w pierwszey instrukcyi dane sobie punkta in omnibus clausulis et conditionibus dostatecznie obserwowali, hic labor, hoc opus iak naypilniey naznacza się.

18) Imć pan Garwaski, miecznik ziemie Gostyńskiey, żeby był w swoich praetensyach satisfactus od imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit.—ichmość panowie posłowie specialiter promovebunt.

19) Imć pan Porowski, aby post fata krewnych swoich w przywróceniu włok pozostałych osobliwą iego królewskiey mości cieszył się clemencyą y zatym instabunt ichmość panowie posłowie.

20) Juryzdyka klasztorna ww. pp. brygidek Grodzieńskich, aby terresti gaudeando iure, mieyskim nie podlegała podatkom, także dobra ziemskie tychże ww. panien assygnatiami nie były onerowane, expedit, aby publiczną circumscribatur uchwałą.

21) Także iuryzdyka ww. pp. bernardynek y maiętności ichże, które czarny szlak et abominationem desolationis za sobą pociągnęły, nie oprimatur w dalsze czasy oneribus militaribus, iako terrestria bona ichmość pp. posłowie instabunt za onemi.

22.) O liberacyą placu, na którym dwór imci pana woiewody Połockiego stoi z iuryzdyki do Brzestowicy Wielkiey należące, żeby gaudeat immunitate bonorum terrestrium, exposcent ichmość panowie posłowie za onemi.

23) Interea na żadne podatki nie maią ichmość panowie posłowie pozwalać, aż iniuriatorum praessura w należytey satisfactii swoie odbierze levamen.

24) Placy imci pana Alexandra Lewalda Jezierskiego, postolego Grodzieńskiego w mieście Grodnie leżące, aby nie podlegaiąc oneribus civitatis w ziemskie dobra transferantur, ichmość panowie posłowie nasi postreme uczynią postulacyą. Datum ut supra.

U tey instrukcyey podpisy rąk w te słowa, Jan Zygmunt Wall, starosta Franborski director seymiku powiatu Grodzieńskiego, Alexander Lewald Jezierski, podstoli powiatu Grodzieńskiego, Zygmunt Alexy Buchowiecki—pisarz ziemski Grodzieński, Stanisław Antoni Małyszczyński—pisarz grodski Grodzieński, Jan Strogański.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 881—882.

7. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ къ королю.

Въ этой инструкціи дворяне поручаютъ своимъ посламъ ходатайствовать предъ королемъ: во 1-хъ о томъ, чтобы онъ не вводилъ союзныхъ Саксонскихъ войскъ въ предѣлы рѣчи-посполитой; во 2-хъ въ случаѣ ихъ ввода, сдѣлать распоряженіе о равномѣрномъ распредѣленіи ихъ между воеводствами и повѣтами; 3-хъ чтобы войсковыя повинности были уменьшены; 4-хъ чтобы дано было шесть мѣсяцевъ льготныхъ отъ постоевъ; въ 5-хъ, въ случаѣ неустройства съ коммиссаріатомъ, просить вмѣшательства короля и генеральнаго коммиссаріата о выдачѣ правильныхъ ординансовъ о взаимныхъ правахъ и обязанностяхъ.

Roku Pańskiego tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Nowembra ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Alexander Proniewski, instrukcyą z seymiku do nayiaśnieyszego króla imci na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną ad acta do xiąg grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc, aby była przyięta y w xięgi wpisana, która za przyięciem od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma:

Instructia, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego do maiestatu ikmści, pana naszego miłościwego, wielmożnym ichmciom panom Zygmuntowi Walowi—staroście Framborskiemu, Janowi Grothuzowi—podstarościemu powiatu naszego, od nas obranym, dana, die 6-ta Nowembris, millesimo septigentesimo decimo tertio roku.

Jeżeli dotąd oyczyznie naszey diffusa in lachrimas w oycowskim ikmci pana naszego miłościwego pieczołowaniu praetiosas naydowała poratowania gemmas, nieomylną czyni nam nadzieie y na tenczas pańska nad poddanemi oycowska nad synami optatae quietis vigilantia, którą populo suo praestare raczy; za co maiestatowi ikmci pana naszego miłościwego ichmość panowie posłowie nasi wiernego poddaństwa fundent obsequium.

A lubo zgadnąć nie podobno, czyli iuxta ordinem meritorum synów oycowi crescit amoris cumulus w sobie iego mości, pana naszego miłościwego, do obrony, czyli też, strzeż Boże, doloris w zagniewanym pana poddanym do zagłady przez wprowadzone woyska Saka Saksonskie ikmci, pana naszego miłościwego, bo sub quieta domini manu każdy żyć życzył sobie, sub vita sua, sub ficu sua, aliści z nagła z oyczystych oddziedziczeni wolności, swobod, żadną publiczną

nię obwieszczeni przyięcia zagranicznego woyska potrzebą, disponitur od niego przecież, quem nobis regnare optavimus, cuncti upewniamy się, że regnum suum non super humeros nostros per tributa, sed in cordibus per paternum amorem fundować raczy. O co maiestatowi ikmci, pana naszego, ichmość panowie posłowie nasi suplikować będą. Gdyby zaś publicum cum maiestate ikmci, pana naszego miłościwego, exigeret commodum, ażeby e limitatibus nostris zagraniczne ad praesens nie mogli revocare woyska, suberunt necessitatis tempore ichmość panowie posłowie nasi, suplikować oraz będą maiestatowi pańskiemu, ażeby aequum dispartimentum porcyi uczynić rozkazał moderament, ponieważ regimentowi powiat nasz, z woiewodztwem Trockim ordynowanemu, bardzo ścisła dostała się lokacya, tak dalece, że drugie regimenta w innych woiewodztwach y powiatach obszernieysze sowito mieć będą kwatery, my zaś in duplo musielibyśmy ferre gravamen.

Exponent y to, że clade pestilentis penitus kray wygrasowany, gdzie dla widocznego wypustoszenia dymów commodum mieć nie będzie mógł y my nie możemy ex lapide niti elicere sanguinem! Exorabunt tedy maiestat ikmści, pana naszego miłościwego, ichmość panowie posłowie nasi o umnieyszenie porcyi y dymów pro solita principis clementia.

Niemniey nas permovit ichmościów panów kwatermistrzów y locatiey sześć miesięcy y znacznie wielkiego prowiantu remonstracya, którey praetensiey przez sześć miesięcy żadne dobra sufficere nie mogą, upraszać będą y w tym clementiam pana, ażeby mieli iak sobie zakładaią sześć miesięcy locacyi regimentu od nas avocare y prowianty umnieyszyć rozkazał, że zaś in ordine następuiącey locacyey dla porządku dobrego et pro securitate publica puncta desideriorum powiatu naszego tymże ichmościom panom posłom daliśmy ad expostulandum z iaśnie oświeconym xięciem imciom Weysenfelsem w powiecie naszym locuiącym się, tedy ieżeliby w czym ichmość panowie posłowie nie uznali facilitatem do tych punktów referować się y ikmci, panu naszemu miłościwemu, suplikować, także y commissariatu ieneralnego starać się będą, aby iuxta iusta desideria nostra ordinanse wydane być mogły. Caetera activitati et probatae dexteritati ichmciów panów posłów naszych committimus. Datum w Grodnie ut supra.

U tey instrukcyi, przy podpisaniu ręki imci pana direktora seymikowego, podpisy rąk tak wielmożnych ichmciów panów urzędników, iako y ichmciów panów obywatelów szlachty tymi słowy: Mikołay Franciszek— kasztelan Trocki, dyrektor seymiku, Krzysztoph Wiktoryan Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Zygmunt Alexy Buchowiecki — pisarz ziemski Grodzieński, Zygmont Boufał — sędzia grodzki powiatu Grodzieńskiego, Paweł Strzygenski—woyski powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Antoni Małaszczyński—pisarz grodzki Grodzieński, Kazimierz Piątkowski—podczaszy Grodzieński, Jan Kazimierz Eysimont—czesznik Grodzieński, Sebestyan Wolkowycki—horodniczy powiatu Grodzieńskiego, Andrzey Puchalski—skarbnik ziemie Mielnickiey, Jan Suchodolski — podczaszy Liwski, Stanisław Sopocko — łowczy powiatu Grodzieńskiego, Konstanty Rukiewicz — stolnik Orszański, Kazimierz Siemaszko — obozny p-tu Grodzieńskiego, Michał Boreysza—woyski Starodubowski, Jozeph Poczobut, Karol Siemicz Stocki—vice-regent grodzki Grodzieński, Andrzey Turczynowicz, Kazimierz Siemaszko, Jerzy Roszkowski—instygator O. G., Zdanowicz mp., Jozeph Kazimierz Ponik-

wicki mp., Antoni Kazimierz Bylewski, Kazimierz Floryan Sielawa mp. Która to instrukcya, za podaniem oney przez wierzchu mianowaną osobę, do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest wpisana.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 878—879.

8. Пункты, въ которыхъ высказываются желанія дворянства Городненскаго повѣта, изложенныя въ инструкціи депутатамъ, посылаемымъ къ Саксонскому князю Вейсенфельсу.

Дворяне Городненскаго повѣта дали своимъ посламъ, отправляемымъ къ Саксонскому князю Вейсенфельсу, слѣдующую инструкцію:

1) послы обязываются просить о сообщеніи повѣту подробныхъ свѣдѣній относительно квартирныхъ постоевъ Саксонскихъ войскъ;

2) просить князя сдѣлать распоряженіе, чтобы войска предназначенныя для стоянокъ въ другихъ повѣтахъ и воеводствахъ не входили въ предѣлы Городненскаго повѣта;

3) чтобы этотъ же князь позаботился о сохраненіи безопасности шляхетскихъ дворовъ и имѣній;

4) чтобы солдаты были размѣщены по городамъ, а не по имѣніямъ шляхетскимъ;

5) чтобы $1/3$ Саксонскаго полка была отправлена на квартиры въ повѣтъ Троцкій;

6) чтобы во время постоевъ порціоны требовались только за мѣсяцъ, а не за нѣсколько дней;

7) чтобы князь выдалъ свои универсалы оффиціалистамъ и офицерамъ съ цѣлію охраненія спокойствія во время ярмарокъ, сеймиковыхъ засѣданій и въ особенности во время судовъ;

8) просить о выдачѣ такихъ же универсаловъ римско-католическому духовенству и въ особенности монахинямъ;

9) о принятіи княземъ подъ свое покровительство Городненской академіи и ея воспитанниковъ (flos nobilitatis).

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Nowembra ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Alexander Proniewski puncta desideriorum powiatu Grodzieńskiego ad expostulandum ichmościom panom posłom tegoż powiatu Grodzieńskiego dane, na rzecz w nich y tu niżey wyrażoną ad acta xiąg grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc, aby były przyięte y w xięgi wpisane, które za przyięciem od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie maią:

Puncta desideriorum powiatu Grodzieńskiego ad expostulandum z iaśnie oświeconym xiążęciem imci Saskim Weysenfelsem od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego. Wiel-

możnemu imci panu Zygmuntowi Janowi Wallowi—staroście Framborskiemu y imci panu Janowi Grothuzowi — podstarościemu grodzkiemu Grodzieńskiemu, posłom od nas tak do imci pana naszego miłościwego przy osobliwey instrukciey obranym, iako y do tegoż xięcia imci Weysenfelsa uproszonym.

Primo: kiedy nas o locaciey woysk ikmci pana naszego miłościwego uniwersały, ani informacye, ani też imć pan regimens kwatermistrz Becher do Grodna sub tempus seymikowania przybyły, żadney do nas ni od kogo nie produkuie rekwizyciey, oprócz swoich dla regimentu wydanych dyspozycyi, przeto, ut luculentius informemur, upraszamy ichmciów panów posłów, aby o demonstracyą woli ikmci, iaka iest około tey locacyey et quod sibi velit, xięcia imci upraszali.

Secundo: ieżeli ex productis instrumentis zważą inevitabile tey locaciey regimentu onus, upraszamy ichmciów panów posłów o expostulacyą z xięciem imciom, aby drugim regimentom na locatią do innych woiewodztw y powiatów idącym, ex vi komendy swey dał trakty insze, ne afficiunt powiatu naszego do kwatery regimentu tego należącego.

Tertio: z maszerunkiem swego regimentu aby przez powiat nasz iako nayłaskawiey obeyść się chciał, ten że xiąże imść, aby omnis securitas we dworach y domach szlacheckich zachowana była y gdzie są wsi, aby po dworach pańskich żołnierze y ichmość panowie officerowie nie stawali, ale u poddanych.

Quarto: kiedy od konstytucyey powiatu lub zań pieniędzy gotowych eluctari nie możemy, przynamniey wolny stan szlachecki nie przywykły subesse stativis militaribus, niech ma w tym solatium, ażeby tak ichmość panowie officialistowie regimentu tego, iako y żołnierze po dworach y domach szlacheckich nie lokowali się na stativę zimową, ale po miasteczkach różnych, w których znaydą do subsistencyey commodissimas mansiones y porządne domy bez aggravacyey dworów y domów szlacheckich, z których y ich poddanych według requizycyey ichmość będzie dochodziła contrybucya.

Quinto: że za regimentu tego locatia extenditur y w woiewodstwie Trockim, aby część tegoż regimentu concernens woiewodstwo, która iuxta proportionem suam daleko więcey, niż tertiam sortem tey locacyey ferre powinno, z ordynacyey xięcia imci non moranter tam maszerowała, upraszać maią ichmość panowie posłowie.

Sexto: zważaiąc, iako powiat nasz Grodzieński z woiewodztwem Trockim per insciam snadź proportionum dispositionem iest wielkim nawalony ciężarzem, gdy inszym regimentom sowita niż na regiment xięcia imci dostała się na locatią y dobr copia w czym y nasza do sustentacyey tego pociąganych widziemy insufficientiam i regimentu incomodum, kiedy z szczupłych kwater praetensam portionem mieć nic będą mogli, aby większa na locacią dla wystarczenia oneri mogła być naznaczona temu regimentowi obszerność, uprosiliśmy ichmościów panów posłów do iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego; interea aby ten regiment locowawszy się teraz w powiecie naszym y w woiewodztwie Trockim, tantisper iednym miesiącem kontentował się, nie praetenduiąc in praesenti na przyszłe miesiące y aby w każdym miesiącu za miesiąc, a nie przed czasem y razem za wszystkie brano co przypadnie na porcią ichmość panowie posłowie iaśnie oświeconego xięcia imci upraszać będą o zachowanie tego porządku w powiecie naszym.

Septimo: w mieście Grodnie, gdzie we-

dług relacii imci pana regimens kwatermistrza na residentią iaśnie oświeconey xiążęciey mości Weysenfels zabiera się, także po innych miasteczkach, gdzie subsistent ludzie lub ichmość panowie officerowie, aby na targi przyieżdżaiącym wszelkiey conditiey ludziom securitas była w przedawaniu y kupowaniu wszelkich przedażnych rzeczy nie zabierano, cavebunt ichmość panowie posłowie, aby xiąże imć pro solita, in optimo ordine commendy swey manutentione uniwersałami publicznemi y ordynansami swemi ichmościów panów officerów obostrzeć raczył, osobna w tym że mieście Grodnie na seymikach a osobliwie podczas sądów, iakie przypadną, aby omnis securitas zachowana była; także dwory własne szlacheckie, gdzie stawaią, wolne od kwater były, ponieważ domy mieyskie y żydowskie porządne residuiącym adlatus iaśnie oświeconego xięcia imci sufficient.

Octavo: także immunitati klasztorów, tak Grodzieńskich, iako y w powiecie będących, a vel maxime panieńskich providendo, upraszamy ichmościów panów posłów naszych, aby expostulowali z xiążęciem imcią o wydanie ochronnych każdemu klasztorowi, proszącemu uniwersałów, ne stativa samych klasztorów afficiant, kiedy dobra równo z naszemi pari suberint oneri.

Nono: przy tey że conferentiey y expostulatiey swoiey upraszać będą ichmość panowie posłowie iaśnie oświeconego xiążęcia, aby flos nobilitatis in palestra akademiey Grodzieńskiey zostaiąc, omni gaudeat securitate y aby z gospod swoich nie byli rugowani. Caetera activitati et probatae dexteritati ichmościów panów posłów committimus. Pisan w Grodnie, in loco seymikowania, dnia szóstego Novembris, roku tysiąc siedmsetnego trzynastego.

U tych punktów przy podpisaniu iaśnie wielmożnego imci dyrektora seymikowego podpisy rąk tak wielmożnych ichmciów panów urzędników, iako ichmciów panów obywatelów, szlachty, na ten seymik zgromadzonych, temi słowy: Mikołay Franciszek Ogiński—kasztelan Trocki, dyrektor seymiku, Krzysztof Viktoryan Jundził — sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Zygmunt Alexy Buchowiecki — pisarz ziemski Grodzieński, Zygmunt Boufał — podstoli Derbski, sędzia grodzki powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Antoni Małyszczyński — pisarz grodzki Grodzieński, Jan Białozor p. ś., Maciey Franciszek Zaniewski w. z. G., Sebestian Wołkowycki—horodniczy p-tu Grodzieńskiego, Jozeph Poczobut— (?) powiatu Grodzieńskiego, Jan Antoni Odlaniski Poczobut mp., Michał Theodor Boreysza—woyski Starodubowski, Kazimierz Siemaszko mp., Jerzy Roszkowski—instygator i. k. mci, Michał Kazimierz Stakiewicz, Andrzey Turczynowicz, Stephan Kamiński, Mateusz Zdanowicz—mierczy powiatu Grodzieńskiego, Władysław Michał Strzankowski, Antoni Bylewski, Tomasz Benedykt Tomaszewski, Karol Siemicz Stocki v. r. g. g., Jozeph Kazimierz Ponikwicki, Jerzy Kaszuba l. st., Alexander Proniewski, Leon Maluszycki. Które te punkta za podaniem onych przez osobę wierzchu mianowaną są do xiąg grodskich Grodzieńskich wpisane.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 375—376.

9. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, посылаемымъ къ королю.

Въ этой инструкціи дворяне Городненскаго повѣта поручаютъ своимъ посламъ: 1) благодарить короля за его заботы о безопасности отечества; 2) благодарить за его согласіе на утвержденіе привилегій пожизненнымъ владѣльцамъ столовыхъ королевскихъ имѣній и просить объ увольненіи ихъ отъ постоевъ Саксонскихъ войскъ; 3) просить короля объ учиненіи справедливости тѣмъ обывателямъ, которые обижены Городненскимъ кагаломъ, получившимъ несправедливые листы отъ короля и не являющимся въ старостинскій судъ къ отвѣту по неисполняемымъ денежнымъ обязательствамъ; 4) просить объ удовлетвореніи Стрыенскаго назначенной ему сеймикомъ суммы.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, stanowszy personaliter imć pan Jan Franciszek Olizarowicz instrukcią od powiatu Grodzieńskiego do nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtórego wielmożnym ichmość panom posłom daną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, w te słowa pisaną:

Instrukcia do maiestatu ikmci, pana naszego miłościwego, Augusta wtórego, szczęśliwie nam panuiącego, od nas powiatu Grodzieńskiego ww. ichmościom panom Hrehoremu Kotowiczowi — łowczemu w. x. Lit., staroście y Pawłowi Stryienskiemu — woyskiemu Grodzieńskim, posłom naszym dnia wtórego Maii, tysiąc siedmsetnego trzynastego roku dana.

Jaśne światu całemu nayiaśnieyszego maiestatu ikmci, pana naszego miłościwego, dowody widome oycowskiego serca erga eluctuantem inabisso wszelkich nieszczęśliwości patriam affekta niewypowiedziane circa reintegrationem publicae tranquilitatis sollicitudines, których oyczyzna nasza ustawicznym doznawa experimentem, tym bardziey na determinowanym niedawno iniquissimo fato zerwanym seymie okazane wiekopomne w sercach civium rysuią pamięć. Zna y powiat nasz wszelkie ikmci, pana naszego miłościwego, koło dobra pospolitego praw y wolności naszych nieustaiące pieczołowanie, widzi y z uniwersałów na seymiki wydanych unicum boni publici zelum, y dla tego vivere et mori przy dostoieństwie iego pańskim sacrosancte ofiaruiąc się przez ichmość panów posłów profundissimas niesie gratias, suplikuiąc ikmci, panu naszemu miłościwemu, aby iaśnieiąc incessanter felicissimis auspiciis w oczach naszych sine eclipsi indefesse paterna cura do fortunnego ab intra et extra iuż upadaiącą oyczyznę prowadzić raczył uspokoienia portu; a gdy nam povereans fortuna z nienagrodzoną stratą dla prywatnych diffidencii publiczne odięła saluberrimum consiliorum asyllum przez zerwanie seymu, widząc się być ultimis laborantes mediis, vota et desideria populorum steriliter zatamowane y zewsząd obarczeni malis od woysk oyczystych, którym

ultra posse płaciliśmy, zawsze iednak ustawiczne o zasłużone stipendia odbieraiąc solicitationes, a zatym widząc e cardine wzruszone iura libertatis kiedy bez publicznego totius reipublicae postanowienia praetenduntur od nas zawsze, a co raz cum summo iuris detrimento contributie, za czym singularissime committimus ichmciom panom posłom naszym, aby omni studio et solicitudine suplikowali maiestatowi ikmci, pana naszego miłościwego, ażeby ad sananda vulnera reipublicae occurendo, dalszemu upadkowi praw, swobod y wolności naszych deklarowaney w uniwersałach non protrahat łaski y iako nayprędszy seym ordynaryiny lub konny deklarować raczył.

Non silet powiat nasz z winnym podziękowaniem, maiestatowi ikmci panu naszemu miłościwemu, za publiczną miłościwą deklaracyą na seymie bliską przeszłym braci naszey ichmciów panów donatariuszów oekonomiey Grodzieńskiey, że ich przy prawach y przywileiach inviolabiliter conserwować raczył, w których to przywileiach że po wypłaceniu czynszu do skarbu ikmci należącego od innych wszelkich są uwolnieni ciężarów, więc zlecamy pilno ichmość panom posłom naszym, aby wyraziwszy dobr dożywotnych przez ustawiczne gravamina y opressie ultimam desolationem, singularissime upraszali ikmci, pana naszego miłościwego, o tę clementią, ażeby vigore tych praw y przywileiów, tudzież deklaracii, od tronu superius wyrażoney, od subsistencii y wszelkich porcyi ordynowanym recenter ludziom woysk ikmci Saksońskich, naznaczonych do eokonomiey, uwolnieni byli, którzy ledwo inlumiter powiatu naszego do dobr, iak ikmci stołowi pańskiemu należących, tako y w ichmców panów donatariuszów wkroczywszy, wielkie inconveniencye nad ordynans czynić poczeli. Na co osobliwego rescriptu do imci pana oekonoma Grodzieńskiego y do commendę maiącego dopraszać się będą. Odebrane zaś niektórym ichmciom panom dożywotnikom za prawami dawnemi, a osobliwie imci panu .... Siemaszkowi dobra ut restituantur do tegoż imci pana oekonoma, o ordynans ikmci exorabunt.

Nieposlednieyszą wielu ichmć panów obywatelów w. x. Lit. y różnych konwentów na kahale Grodzieńskim kredyta maiących referent krzywdę ichmć panowie posłowie nasi, że mimo opisy iurydycznie obwarowane, którym nulla lex postrema obstare może, ten że kahał Grodzieński wyprawiono subrepticie od maiestatu ikmci zasłania się commissyą, a przytym praetenduiącym sprawiedliwości iurysdykcii starościnskiey wyłamuią się, supplikować tedy będą ikmci, pana miłościwego, ichmość panowie posłowie nasi, aby solita praxi sprawiedliwość ab authoritate starościńskiey ex brachio regali władze dependeat y creditores byli satisfacti y żeby w tym protectiae militaris nie były inpedimenta, o recomendacią do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. w. x. Lit. pilno instabunt.

Inserowana do instructiey na seym przeszły pokorna interpozycya powiatu naszego, do maiestatu ikmci w interesie imci Pawła Stryieńskiego—woyskiego powiatu naszego, że causante iniquo fato zerwanego seyma, nie mogła sortiri effectum, instat y teraz suppliciter powiat nasz, ażeby zwykłey clementii pańskiey, która cierpieć nie może subditorum suorum injuriam długu realnego za assekuraciami ichmć y skarbowemi liquidacyami winnego nieodwłoczną mógł odebrać satisfactią.

Caetera fidei et dexteritati ichmość panów posłów naszych committimus.

U tey instructii podpisy rąk temi słowy:

Jan Zygmunt Wal — starosta Framborski, direktor seymiku relacyinego. A innych ichmć podpisy w originalney instrukciey wyrażone są. Która to instructia, za podaniem oney przez osobę w wierzchu mianowaną iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisana.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 377—380.

10. Инструкція дворянства Городненскаго повѣта депутатамъ, посылаемымъ къ гетману в. кн. Литовскаго.

Въ этой инструкціи дворяне Городненскаго повѣта поручаютъ своимъ посламъ: 1) выразить вѣрноподданническую благодарность за открытіе предстоящаго сейма: 2) просить гетмана в. кн. Литовскаго объ отсрочкѣ денежной уплаты войску; 3) благодарить его за обѣщаніе—не подвергать войсковымъ постоямъ имѣній, неподлежащихъ этой повинности, и удовлетворить обиженныхъ; 4) просить о сложеніи съ повѣта 10,000 лишнихъ ассигновокъ на чоповое-шеляжное; 5) объ уменьшеніи войсковыхъ повинностей съ Перевольскаго староства.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, personaliter stanowszy imć pan Jan Franciszek Olizarowicz instruktią od powiatu Grodzieńskiego, do iaśnie wielmoznego imci pana hetmana w. w. x. Lit. ichm. panom posłom daną, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, w te słowa pisaną:

Instructia do iaśnie wielmożnego imci pana Ludwika, na Rożance y Włodawie Pocieia—kasztelana Wileńskiego, hetmana w. w. x. Lit., naszego wielce miłościwego pana, od nas powiatu Grodzieńskiego ichmć panom Kazimierzowi Piątkowskiemu, podczaszemu Grodzieńskiemu, Janowi Suchodolskiemu — podczaszemu Liwskiemu, posłom naszym, dnia wtórego Maia tysiąc siedmsetnego trzynastego roku dana.

Ktoby nie życzył sobie intaminatam mieć libertatis pupillam, która fato zerwanego seymu, pożal się Boże, nieumiarkowanemi wyciśniona simultatibus szczegulną od zgromadzonych in unum rzeczy-pospolitey stanów, tego wszystkiego, co się in consiliorum theatro confundować miało, singulis nobis dissolutam przyniosła pharaginem y dotąd wielu nie nagrodzonych straty umiarkowana bydź nie potrafi, chiba z compediowane miłością oyczyzny reintegrabunt do szczerey iedności serca summo civium desiderio z łaski ikm., pana naszego miłościwego, przez determinowany seym częstych expozycii iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. w. x. Lit. niepłatnego woyska

mieliśmy uspokoienia nadzieie, aliści versi retro torquentur oculi, kiedy upadłey oyczyznie incerta mutant lumina, quo plura possis plura pacienter feras; iest nam zawsze pro solatio svave patriae portare onus, cokolwiek ex ordinario consiliorum emanat cursu. Przeto oycowską ikmci, pana naszego miłościwego, upewnieni clementią, że nam pro oportunitate seym złożyć deklarować raczy, wysłaliśmy ichmć panów posłów naszych cum supplici libello, ażeby na zabieżenie dalszemu upadkowi oyczyzny praw, swobod y wolności tey swoiey non protrahat łaski.

Wyrażone z publicznych uchwał na zapłatę woysku w wielkim xięstwie Litewskim decessus, któż nie widzi że są credibiles, bo ledwie reperiantur puste, gdzie były nasiadłe, pro commodo żołnierza, mieysca, przecie powiat nasz y nad publiczne uchwały ad velle iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego xięstwa Litew. tyle razy znaczne tribuit quantitates, iuż tedy enervatus extra posse sufficere nie może, non contravenimus, strzeż Boże, zasłużonemu rycerstwu, owszem chcemy iść in obedientiam postanowienia per publicam mentem seymowego, lecz że recens percepit usus takowe mnożyć subsidia, które sentiunt libertatis depraessyą et futuram ustawiczności za niedoyściem seymów sequellam, upraszać będą ichmć panowie posłowie nasi cierpliwego i. w. imci pana hetmana w. w. x. Lit. poczekania, y żeby in fidem rzeczypospolitey nagłą praetensią zapłaty, która nie zginie do przyszłego seymu authoritate sua przytrzymać raczył.

Że zaś wycieńczoney oyczyzny zważywszy inpossibilitatem woysko ad minorem quantitatem reducere, y reparticya antiqua praxi iuż sine gravamine dobr locatiom zimowym niepodległych upewniać raczy, iako za upewnienie satisfactionis zkrzywdzonym przez przechodzące woyska winne referent ichmć panowie posłowie nasi podziękowanie, y-żeby bez odmiany iedna chorągiew wielmożnego imci pana łowczego w. x. Lit., na dawnych swoich mieyscach w powiecie naszym subsistat, upraszać będą.

Quantitas summy czopowego-szelężnego nad postanowienia w trybunale skarbowym, lubo rescryptem y clarigatią i. w. imci pana hetmana w. w. x. Lit. iest assekurowana, przecież gdy iuż nayduie się w powiat nasz około czterdziestu tysięcy wypadłych assygnacyi, upraszać będą ichmć panowie posłowie nasi, ażeby nad determinowanie trzydzieście tysięcy non praetendatur ultra pewnemi assekurowani zapisami różni ichmć panowie obywatele powiatu naszego, także talony y inne summy kapitalne w mieście Grodnie na kahale Grodzieńskim maiący, teraz dla przeszkody commendy w tym że mieście będącey na własney fortunie upadać muszą, adhibitum militare brachium upominaiąc się od żydów y pozyskiwać, co komu należy, nie dopuszcza y sprawiedliwości czynienia iurisdictiey starościńskiey tamuie authoritatem, upraszać będą ichmć panowie posłowie nasi, ażebym osobliwym ordynansem takowe inconvenientiae prohibeat y teraz persistentem militiam, z miasta Grodna movere raczył, et in futurum przy wolnościach miasta tego ubogich ludzi upewnił.

Wiadome starostwa desolatie iustam wszędzie naydować powinni compassyą, a osobliwie starostwo Przewalskie, nie tylko locatią zimową od swoiego terminu, lecz y przez kilka miesięcy letnich in antecessum, a tym bardziey fato zeszłego imci pana Kierdeia, y teraz executią hibernową przyciśnione, do takowey przyszłe ruiny, że in futurum deerit subsistentia; upraszać będą ichmość panowie posłowie nasi ludzi teraz będących

o mitiorem y co się naydzie z letnich miesięcy wybioru w hibernie alleviatiey. Cetera fidei et dexeritati ichmć panów naszych committimus.

U tey instructiey podpisy rąk temi słowy: Ja Zygmunt Wal—starosta Frambowski, direktor seymiku relacyinego, Hrehory Kotowicz—łowczy w. w. x. Litewskiego, starosta Grodzieński, Krzysztoph Wiktorian Jundził—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskego, Zygmunt Buchowiecki—pisarz ziemski Grodzieński etc., y innych ichmć podpisy w instructiey wyrażonych. Która to instrukcia, za podaniem oney przez osobę w wierzchu pomienioną do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisana.

1714 г.

Изъ книги за 1714 г., листы 870—871.

11. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта, данная депутатамъ, отправляемымъ къ гетману в. кн. Литовскаго послѣ Срѣтенскаго сеймика.

Въ этой инструкціи дворяне Городненскаго повѣта поручаютъ своимъ посламъ ходатайствовать предъ гетманомъ, главнымъ образомъ: о воспрещеніи войсковымъ дѣлать безчинства въ шляхетскихъ имѣніяхъ и объ удовлетвореніи обиженныхъ; о неувеличеніи чоповыхъ шеляжныхъ взносовъ свыше размѣра 30,000 злотыхъ; объ увольненіи отъ войсковыхъ постоевъ имѣнія Рабовичъ, Мицуты; объ уменьшеніи войсковыхъ повинностей съ имѣнія ловчаго; объ освобожденіи отъ войсковыхъ повинностей имѣнія кс. камедуловъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Februaryi dziesiątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od w. imci pana Hrehorego Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, personaliter stanąwszy imć pan Michał Siezieniewski instrukcyą ichmość panom posłom od powiatu Grodzieńskiego daną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którą od słowa do słowa wpisuiąc w xięgi, tak się w sobie ma:

Instructia, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów do i. w. imci pana Ludwika Pocieia—kasztelana Wileńskiego, hetmana wielkiego w. x. Lit., nam wielce miłościwym panom ichmość pp. Jozephowi z Dubrawki Dubrawskiemu—stolnikowi Rzeczyckiemu, Michałowi Wolowiczowi—strażnikowi Pińskiemu, posłom naszym dana w Grodnie die septima Februarii.

Jeżeli kiedy iako gdy coraz nachyleńszą et semper novis deflendam lacrimis widziemy oyczyznę, to mieć winniśmy salubre medium ad quaeque vota ministerii i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. gratis resonare pectoribus y bez podeyrzenia szczéremi correspondować affectami, w czym nas stabilitos referent ichmość panowie posłowie nasi i. w. imci panu hetmanowi wielkiemu

w. x. Lit., nam wielce miłościwemu panu, y że od ściany nieprzyiacielskiey upewnił bydź dotąd zaszczyconych niewygasłą pectorum repraesentować będą wdzięczność.

Ordynaryine przed tym bez publicznych obrad, ut voluerant, libertatis iura niepłatnego rycerstwa i. w. imć pan hetman wielki w. x. Lit., nasz wielce miłościwy pan, a teraz de recenti expositio praecessit visa menti ikmość, pan nasz miłościwy, locatiey zimowey regimentów saskich dispositią, et stetit ante aras z ostatnich fortun victima, co lubo iest patheticum, przecież explicabunt ichmość panowie posłowie nasi, że et consonum velle iuż destitutum.

Wprzód niżeli mamy od i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. odezwę in rem subsidii na woysko w. x. Lit. względem zniszczoney locatiey na królewszczyznach, donieśliśmy iakowe ichmość panowie woyskowi po ziemskich dobrach exercent licentias, y lubo ad quaeque postulata irrecusabilis sprawiedliwości iest deklaratia, non sortitur effectum unquam, kiedy do zawartego obozu, albo do determinatiey w odległym mieyscu sądów differtur disiudicatio, gdzie ubogi szlachcic comparere nie zdąży, y pewnie by z terminów prawa nie wziął swoiey sprawy końca; upraszać tedy kędy faciliorem do dóyścia krzywd y umiarkowania licentowanych militiae modum, ichmość panowie posłowie nasi exponent. Oraz że dobra ziemskie iuż nie są praestantioris aestimationis iak królewszczyzny, ponieważ et in antecessum y teraz powracaiące z companiey woysko od mieysca do mieysca przenosząc się gravare non cessat, iako osobliwą ichmość panowie posłowie uczynią deductią et exterorum quanto cum gravamine ponieśliśmy przeyścia subiicient iaśnie wielmożnego pana hetmana wielkiego w. x. Lit. nam wielce miłościwego pana uważeniu.

Gdy zaś następuiącey currentiey czopowego y szelężnego imminet dispositia, ażeby assygnatie i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. summy trzydziestu tysięcy postanowioney non superent o clarigatią assygnacyi, wiele za którą wypłacić będzie należało, upraszać będą ichmość panowie posłowie nasi.

Dobra Rabowicze w powiecie Rzeczyckim w. imci pana Micuty—podsędka powiatu naszego, lokacyi zimowey niepodległe, przywileiami i constitucyami obwarowane, teraz na chorągiew wielmożnego imci pana strażnika w. x. Lit. assygnowane, znaczną poniosły ruinę, ażeby wydana na locatią do dobr Rabowicz assygnacya detraktowana y osobliwym ordynansem dla tym pewnieyszego ustąpienia odmiana była naznaczona, instabunt ichmość panowie posłowie nasi.

Dla wiadomych dobr hibernowych desolatii, lubo wiemy, i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., nam wielce miłościwego pana, nad niemi respectum, przecież gdy inne stativom żołnierskim podległe dobra maią alleviatią, a łowiectwo w. x. Lit. multo genere gravaminum zniszczone, na teraznieyszą lokatią iest obciążone, instabunt ww. panowie posłowie nasi, ażeby i. w. imć pan hetman wielki w. x. Lit. na tym łowiectwie portii umnieyszyć raczył.

Na replikę i. w. imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. nam wielce miłościwego pana, ad interesse ichmość xięży kamedułów, iakoby dobra ichmościów nie miały mieć in antecessum naturam dobr stołowych, dostateczną ichmość panowie posłowie nasi uczynią notitiam, że między Przełomskim y Perstunskim leśnictwem, a między Przełomskim quondam starostwem iest differentia. Leśnictwo Przełomskie y Perstuńskie, dobra natury dobr ikmości stołowych, cesserunt na fundatię ichmość xięży kamedu-

łów, a starostwo Przełomskie cessit in naturam dobr Exulańskich, iuż tedy insza iest rzecz leśnictwo Przełomskie, a insza starostwo quondam Przełomskie, y z tych przyczyn, że generalny commissariat dobr tych w taryfie hybernowey nie naydował, podał in dispositione do contributiey saskiey, powtórnie tedy instabunt, za temi dobrami, ichmość pp. posłowie nasi, ażeby od locatiey zimowey iako iure terrestri gaudentia uwolnione były.

U tey instrukciey podpis ręki takowy: Karol Micuta—dyrektor seymiku gromnicznego powiatu Grodzieńskiego. Która to instrukcia, za podaniem oney oczewistym przez osobę w wierzchu pomienioną do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisana.

1714 г.

Изъ книги за 1714 г., листы 71—81.

12. Пункты на инструкцію, данные депутатамъ Городненскаго повѣта отъ королевскаго коммиссаріата.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Januaryi dwunastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Hrehorym Józefem Kotowiczem—łowczym w. x. Lit., starostą Grodzieńskim, stanąwszy personaliter imć pan Andrzey Dowiat punkta na instructią ichmość panów posłów powiatu Grodzieńskiego z commissaryatu ikmości wydane, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, które aby było do xiąg wpisane potrzebował. Jakoż przyiąwszy a wpisuiąc w xięgi od słowa do słowa tak się w sobie ma:

Kiedy prześwietny powiat Grodzieński przez ichmość panów posłów, iako to: imci pana Zygmunta Wala — starosty Framborskiego y imci pana Jana Grothuza — podstarościego, dość obszernie ruinę swoię ikmci, panu naszemu miłościwemu, przez woynę, powietrze y inne calamitates reprezentował, supplikuiąc, aby mógł od zimowey konsistencyi woysk ikmości bydź wolny, co iego królewska mość łaskawie przyiąwszy, zlecił commisaryatowi swemu, aby o to z ichmość panami posłami iak naylepiey się skombinował, tedy generalny commissaryat, stosuiąc się do woli Pańskiey, takowe czyni z ichmościami panami posłami postanowienie: Ponieważ ichmość panowie posłowie bacząc tę potrzebę, iż woyska ikmości auxyliarne na zaszczyt całey rzeczy-pospolitey wprowadzone bez konsystencyi zimowey obeyść się nie mogą, zaczym in vim zimowey konsistencyi deklaruią summę generalną alias ryczałtową z całego powiatu sto dwadzieście dziewięć tysięcy z tynfów według taryfy 1690 z dobr ziemskich ekonomicznych y dożywotnich excepto królewskich, którą na dwie raty, iako to: pierwszą per medium ultimis Februarii, a także anni futuri do rąk imci pana kommissarza w Grodnie zostaiącego, lub też do regimentu xiążęcia iego mości

de Weisenfels za kwitem wyliczyć obiecuią; tedy wzaiemnie generalny commissaryat deklaruie, że cokolwiek regiment ikmci do tych czas tam stoiąc y insze przez ten powiat marszem przechodząc pieniędzmi lub prowiantem wybrały, to wszystko za słusznemi dowodami y według rewizyi ichmość panów commissarzów w drugiey racie zupełnie ma być przyięto, wymówioney ryczałtowey summie nie deciduiąc, oraz wszystkie pretensye poczynione, ieżeli by się iakie pokazały. Umówionemi tey summy pieniędzmi regiment ten przez całą zimę kontentować się powinien będzie, nie upominaiąc się ani porcyi, racyi, serwisu lub prowiantu, ale po miastach, miasteczkach rozłożywszy się za pieniądze strawować się będzie, kupuiąc według targu. Ażeby trudności in varietate currencyi monety nie było, acceptować będzie regiment trzy szostaki za tynfa, rachuiąc tynf groszy trzydzieścia ośm, talar bity po sześciu tynfach y troiaczku albo zylber-groszy pięć, a czerwony złoty po trzynaście tynfów y bitym szostaku. Securitas wszelka dworom szlacheckim waruie się, w których z ludzi ikmości tak na mieyscu stoiących, iako przechodzących stawać, ani podwod zabierać, koni na przeiazdkę y posiłki tak z dobr ikmości ekonomicznych dożywotnich y ziemskich nikt ważyć się nie będzie y owszem, kiedy się za dosyć stanie w summie deklarowaney, tak siebie iako y konie za pieniądze wiktować powinny będą, dobra wszystkie ziemskie od lokacyi wcale maią bydź excipowane. Aby się zaś żadne excessa albo exorbitancye nie działy, surowemi ordynansami od regimentu obostrzono, inquantum by iednak iakie pokazać się miały, a na mieyscu przez officyera comendę maiącego, albo przy regimencie uspokoione nie były, tedy iest na to sąd woyskowy od ikmości naznaczony, na którym xiąże iego mość de Weisenfels, iako ienerał komendę maiący, w Grodnie zasiadać y prezydować będzie, do którego każdemu iniuriato via patebit, ile że z tego samego powiatu, gdzie by się exces iaki stał, wolno będzie ichmość panom delegatom w tym że sądzie zasiadać, salva iednak decisione samego króla iego mości in criminalibus, waruią y to ichmość panowie posłowie, aby żadne nie wychodziły przed terminem exekucye. Ciż ichmość panowie posłowie prześwietnego powiatu Grodzieńskiego praecaveant y to sobie, ażeby po umówioney wypłaconey zwysz specifikowaney summie woyska ikmości actis tam znayduie się, lubo też nowe ieżeli teraznieyszą konsistencyą nie pretendowali. Commissariat zaś upewnia powiat Grodzieński, iż na co się pokażą kwity, tedy wszystko to ma bydź pro persoluto przyięto w summie generalney, co wszystko generalny commissariat authoritatem od króla iego mości maiący dotrzymać deklaruie, tey będąc nadziei, że wzaiemnie ichmość panowie posłowie imieniem prześwietnego powiatu Grodzieńskiego daney deklaracyi za dość uczynią, co inquantum by subsequi nie mało wolno będzie regimentowi do zupełney wrócić się konsystencyi. Dan w Warszawie die 24 Decembris. U tych punktów przy pieczęci podpis ręki temi słowy: Nayiaśnieyszego króla imci Polskiego, elektora Saskiego woysk ieneralny commissariat Jan Bliwernik mp. Które to punkta za ustnym y oczewistym przez osobę w wierzchu pomienioną do akt podaniem, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich wpisany.

1720 г.

Изъ книги за 1720 г., листы 408—413.

13. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на Варшавскій сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта собравшись на антекомиціальный сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) благодарить короля за открытіе предстоящаго сейма и просить его очистить повѣтъ отъ союзныхъ войскъ;

2) ходатайствовать о возобновленіи власти гетмана великаго княжества Литовскаго;

3) объ утвержденіи сеймомъ поправки Литовскаго статута относительно трибунала в. кн. Литовскаго, которая была предлагаема на прошломъ сорванномъ сеймѣ и неполучила надлежащаго хода;

4) о возобновленіи разрушенныхъ цехгаузовъ и арсеналовъ;

5) предложить кому слѣдуетъ войти въ сношеніе съ Берлинскимъ дворомъ о возвращеніи Эльблонгской крѣпости;

6) вслѣдствіе прекращенія рода Курляндскаго князя Готарда, ходатайствовать о присоединеніи Курляндскаго и Семигальскаго княжествъ, согласно съ договорами, къ обоимъ народамъ;

7) ходатайствовать о прекращеніи взиманія незаконныхъ пошлинъ съ шляхетскихъ товаровъ, о возобновленіи и подтвержденіи конституцій, воспрещающихъ жидамъ получать мѣста въ скарбовой службѣ и объ усовершенствованіи навигаціи по судоходнымъ рѣкамъ—Нѣманѣ, Двинѣ и Виліи;

8) о назначеніи монетной коммиссіи и объ оставленіи въ дѣйствіи прежней монеты;

9) о воспрещеніи вывоза за границу шерсти для поддержанія мѣстной промышленности;

10) стараться всѣми силами о сохраненіи древнихъ законовъ о столовыхъ корлевскихъ имѣніяхъ;

11) стараться также о сохраненіи королевскихъ имѣній за пожизненными владѣльцами (bene meriti);

12) благодарить короля за его заботы о доставкѣ соли въ в. кн. Литовское и просить на будущее время, чтобы таковая доставлялась въ каждое воеводство;

13) предложить рѣчи-посполитой согласиться на желаніе короля о возвращеніи Шавельской экономіи;

14) предложить вниманію рѣчи-посполитой пропагандистическія заслуги Виленскаго епископа и ходатайствовать о воспрещеніи диссидентамъ не только строить новые, но и возобновлять старые ихъ *сборы*.

15) наблюсти, чтобы диссиденты непремѣнно возвратили захваченный ими костелъ въ Визанахъ, къ явному поруганію римско-католической вѣры;

16) ходатайствовать объ оставленіи за воеводствами права назначать подати, и объ отмѣнѣ прежнихъ податей по случаю крайняго разоренія воеводствъ революціей, между прочимъ о назначеніи поголовной подати на основаніи новыхъ переписей (abjurat);

17) о подтвержденіи уніатамъ правъ и преимуществъ, полученныхъ прежде;

18) ходатайствовать о канонизаціи Іосафата Кунцевича;

19) ходатайствовать предъ королемъ о средствахъ для поддержанія древней Коложской церкви, подмываемой Нѣманомъ, и другой соборной церкви, принадлежащихъ ордену базиліанъ;

20) ходатайствовать объ утвержденіи за Супрасльскими базиліанами типографіи и дарованія имъ входовъ въ королевскія пущи и къ р. Соколдѣ;

21) предложить хранителямъ печатей коронной и в. кн. Литовскаго, чтобы они въ избѣжаніе переписокъ иностранныхъ государствъ издали свои ноты;

22) требовать снятія пошлинъ съ товаровъ в. кн. Литовскаго, оплаченныхъ пошлиной въ Гдан-

скѣ, которые подвергаются новому взысканію на коморахъ коронныхъ;

23) ходатайствовать у рѣчи-посполитой о вознагражденіи потомковъ покойнаго канцлера Литовскаго кн. Радивила за его посольства Венденское, Венеціанское и Римское, а также объ освобожденіи имѣній Новогородскаго воеводы отъ податей, по случаю пожара;

24) ходатайствовать также о выдачѣ обѣщаннаго вознагражденія Минскому старостѣ Завишѣ;

25) о прекращеніи на будущее время захватовъ земель рѣчи-посполитой царскими людьми;

26) о сохраненіи за маршалкомъ и другими законными соучастниками Пайбургскихъ имѣній, какъ вотчинныхъ владѣльцевъ.

27) ходатайствовать объ удовлетвореніи потомковъ русскаго воеводы и короннаго хоружаго суммами, выданными ихъ отцомъ;

28) объ утвержденіи фундушей за ксендзами камендулами;

29) о возобновленіи доминиканскихъ монастырей, находящихся въ Городненскомъ повѣтѣ;

30) о выдачѣ содержанія госпиталю св. Духа и вспомоществованія Городненскому приходскому костелу, пострадавшему во время послѣднихъ революцій;

31) объ освобожденіи отъ государственныхъ повинностей юрисдики того же приходскаго костела;

32) ходатайствовать объ утвержденіи за Городненскими іезуитами фундушей, завѣщанныхъ имъ Моравицкимъ въ Оршанскомъ и Городненскомъ повѣтахъ;

33) Также точно ходатайствовать объ утвержденіи за іезуитами фундуша, завѣщаннаго Бакановскимъ;

34) о сохраненіи за Городненскимъ повѣтомъ Новодворскаго алтаря;

35) объ освобожденіи отъ подати (simplex quarta) фольварка Криштофа Юндзила;

36) объ освобожденіи отъ гиберны имѣній Венедикта Александровича.

Въ остальныхъ пунктахъ излагаются ходатайства по частнымъ дѣламъ — имущественнымъ и служебнымъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Septembra piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Kazimierzem Tymińskim — skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, stanowszy personaliter imć pan Benedykt Malinowski, sługa wielm. imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, instrukcią, od powiatu Grodzieńskiego na seym Warszawski wielm. ichmć pp. posłom daną, ad acta podał, w te słowa pisaną:

Instrukcia, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego wielm. ichmć panom Hrehoremu Jozephowi Kotowiczowi—łowczemu w. x. Lit., staroście Grodzieńskiemu, y Zygmuntowi Walowi—chorążemu powiatu naszego, na seymiku teraznieyszym antekomicialnym na seym Warszawski innotescenciami od nayiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, teraz szczęśliwie nam panuiącego determinowany, zgodnie bez kontradykcyi iednostaynemi głosami roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia obranym, z takowemi przez nas postanowionemi punktami dana:

Ktoby się bono omine nie spodziewał, że skołotana praw y swobod oyczystych, argo tak długo nieszczęśliwych conjunctur nawalnością mediis in undis wnętrznego fluctuans zamieszania, pracowitą czułego palinura manudukcią patris patriae ikmci, Pana naszego miłościwego, ad felicissimum dulcissimae quietis dopłynąć nie miała portum, kiedy ią ćwiczony argonauta nie zmyśloną ochotą, indefessa et omni solicitudine z tak ciężkich usiłuiąc wyprowadzić nawalności szczerego circa bonum publicum starania determinowawszy z oycowskiey swey

opatrzności seym przeszły pokazać chciał nostris litora ventis. Ale że ią nieszczęśliwa fatorum crisis przez zerwanie seymu od pożądanego odepchneła brzegu, nie daie iey ieszcze nieustraszona tempestatibus ikmci, pana naszego miłościwego, manutenencią w zamęcie turbulentorum fluctuum perire, kiedy z oycowskiego swego circa bonum publicum pieczołowania seym magnae spei w Warszawie determinować raczył; iest tedy za co nayiaśnieyszemu maiestatowi ikmci, pana naszego miłościwego, naypokornieysze deferre dzięki, że z oycowskiey dobroci swoiey ob nexum colluviae malorum oyczyznę naszą do pożądanego singulorum votis solicita cura prowadzi portu. Przyzna świat polski, a tym bardziey ichmć panowie posłowie nasi exprimant, że za szczęśliwie ikmci panowanie nie inna w sercach civium zapisana będzie wdzięczność, tylko w wieczney pamięci rysować będziem, iż ikmci, pana naszego miłościwego, gloria cum terra stabit coeloque manebit cum mundus considet et ipsa eadem manebit. A iako iego królewska mość, pan nasz miłościwy, w instrukcyi swoiey conservationem y utrzymanie pokoiu publicaeque felicitatis, na czym salus nostra pendet zalecać nam raczy, tak y my ichmość pp. posłów obliguiemy, aby utrzymaiąc pokóy publiczny w wszelkich okazyach, któreby przeciwne ciągneły consequentie, postrzegali y tym szkodliwym marzeniem, co by miało inducere w iakowe coniuktury niepokoiu, zabiegali, owszem securitatem internam tranquilitatis utrzymowali, a uważaiąc exhaustam rem publicam na żadne woyny ni s kim nie pozwalaiąc tego u magistratu ikmości, pana naszego miłościwego, dopraszaiąc się maią, aby iak z clemencii swoiey ikmość, pan nasz miłościwy, woyska zagraniczne ewakuować raczył, tak aby żadnych externae copiae titulo auxiliarnych nie były wprowadzone, suplikować będą ichmć panowie posłowie do maiestatu ikmość.

Ponieważ z legacyi iaśnie wielm. imci pana woiewody Mazowieckiego ikmość, pan nasz miłościwy, optimum eminatur eventum, władzy zaś hetmanskiey reassumowanie konstitucie traktatem y seymem roku 1717 wpisano w tey że władzy ordinacią, aby ichmć pp. posłowie utrzymywali, insinuamus quibusvis obviando dispositionibus.

Ponieważ wielkość nasza na prawa et in sancitis reipublicae ufundowanie maią, instabunt ante omnia ichmć panowie posłowie nasi, aby napisana na przeszłym niedoszłym seymie correctura iurium, a osobliwie trybunału w. x. Lit. y w izbie poselskiey przeczytana, zgodnie akceptowana, aby była poparta omnino y swóy wzięła skutek, o co vel maxime starać się maią ichmć panowie posłowie nasi.

Ruina cekausów, arsenałów et iustum pana naszego eget doloris, o których reperacyi ad assensum rzeczy-pospolitey, ichmość pp. posłowie referować się maią.

Eliberacia fortecy Elblonga dotąd non sortitur effectum, ponieważ młynowy podatek był na to postanowiony excitat zelum, iednakże ze dwor Berliński vigore zaszłey ratione feudi constitucyi y publicznego z rzeczą-pospolitą postanowienia zadość nie czyni, owszem recognitionem tituli pretendit, tedy ichmć panowie posłowie nasi tak o te territorium, iako o kleynoty rzeczy-pospolitey ingrosowane z innemi ichmć panami posłami y całą rzeczą-pospolitą znosić się maią et adinvenire modum, ażeby to redeat ad dominum, quod fuit ante suum.

W interessie xięstwa Kurlandskiego y Semigalskiego ponieważ zaszła tysiąc pięćset sześćdziesiąt dziewiątego konstitucya titulo o xięstwie Kurlandskim, iż deficiente stir-

pe xiążęcia Kurlandskiego Gotarda pomieniona ziemia do obudwóch narodów rzeczy-pospolitey przyłączona bydź ma, omni zelo ichmć panowie posłowie promovebunt, aby constitucii satisfiat.

Że zaś na komorach y przykomorkach ceł w. x. Lit. cum summo praeiudicio drugie depactacie y większe kwitowe za summy do skarbu należące extorquentur, owszem przeciwko prawu pospolitemu znayduiąc się żydzi, którzy tyleż konstitucyami od skarbu przeszłey exclusi; zaczym y to curae ichmć pp. posłów solicissime zaleca się, aby te obce iako y cło szlacheckie novella lege formowane tolli mogło, a z kwitowego w nie małey kwocie przychodząca summa extorsa in summam rzeczy-pospolitey obrócona była; tudzież aby konstitucya o żydach, żeby się do skarbu ullo praetexto et titulo interesować nie ważyli, reassumowane były. Cum vigore w nich et in pactis conventis expresso puncto o kupno, ponieważ dawnieysze ordynacie skarbowi koronnemu rzeczy-pospolitey zleciły, skarb ten że providebit także na Montawsku y kuplu z samą navigatią propter suum commodum y pożytku ichmość pp. koronnym należy cura, bardziey ichmć pp. posłom naszym zlecamy, aby ze wszystkiemi ichmć pany posłami w. x. Lit. znieśli się o sposobie, iakoby wszelka była na rzekach portowych w. x. Lit. Niemnie, Wilii y Dźwinie, zkąd corocznie et pericula et damna obywatelom w. x. Lit. fiunt, opatrzność.

Znaiąc doskonale łaskawe studium ikmci, pana naszego miłościwego, ex ea commodum z rzeczy-pospolitey, że z gór dobywania skarbów nam pari et multum cursum, gdy to creari może expens rzeczy-pospolitey, lecz cum emolumento oney tak przeto o kommissią, iako y aż do otwarcia miny aby curentia monety tak, iak dotąd była, zostawała.

Miasta zaś że przez zaciąganie rzemieśników reparari mogą y przez niewyprowadzenie za granicę wełny emolumentum sperandum, demisissime ichmć panowie posłowie podziękowawszy, upraszać maią.

O dobrach stołowych ikmści, pana naszego miłościwego, iako sądowne de immunitatibus konstitucye et novellae legis, tak aby ad pristinum florem redeant et in iustissima contra leges non patiantur gravamina solidissimae curae ichm. pp. posłów zalecamy y ieżeli by się iakie pokazać miały avulsa contra leges et consensum ikmci ad iuridicum . . . *) ne princeps egeat reinducere in corpus de cognomine summopere starali się.

Konferowane zaś ichmć panom dożywotnikom dobra per privilegium legitime od nayiaśnieyszych antecessorów y ikmci, pana naszego miłościwego, collata ponieważ prowent czynszu corocznego do skarbu ikmci z nich interrupte dochodzi, iako pro avulsis ullatenus rozumiane być nie maią, tak aby przy prawach y possesiach swoich konserwowane były, sollicite supplikować ad clementiam ikmości ichmć panowie posłowie będą, in super za temi ichmci, których maiących słuszne prawa a possessione rugowano, aby ikmść, pan nasz miłościwy, od odrobin stołu swego iako bene meritis nie oddał, ale onych ad possessiones suas reinducere rozkazał, sollicite do maiestatu ikmci supplikować będą y wszystkiego dokładać starania powinni, ażeby proiekta szkodliwe w konstytucye nie wchodziły.

Za wiadomości ikmci circa bonum publicum pieczołowanie de provisione soli wielkiemu xięztwu Litew. nayuniżeńsze powiat nasz reprezentuie obligacie, ieżeli to sine detrimento y wielkich expens nobilitatis gravaminoso pretio być może, ieżeli znaleść się

---

*) Шнуромъ прорванно слово.

może sposób, aby do każdego woiewodztwa y powiatów bydź mogło komportowano.

Recuperacią ekonomii Szawelskiey że iest iustissime od ikmci proponowana, tedy ichmć panom posłom naszym de modo eliberationis ad assensum ordinum zreferować się zalecamy.

Czułość iaśnie wielm. im. xiędza biskupa Wileńskiego chwalebna circa orthodoxam fidem propagandam iuxta antiquas et novellam legem ut promoveatur de dissidentibus, tudzież quo ulla rzecz-pospolita zaczęta exemplariter praktikować in non admitendum ad officia et dignitates na seymach y trybunałach, aby kontinuowana y per constitutionem approbowana była, ichmć panów posłów obliguiemy; tydzież y tego domawiać się będą, aby według praw y konstitucyi ichmć panowie dissidentes nie tylko nowych *zborów nie budowali*, ani starych nie naprawowali.

Ile kiedy iawne ausus et recenter ad casum pokazuie się, że kościoł katolicki w popielec w dobrach Wizańskich zabrawszy, dissidentes dekretami imci xiędzu plebanowi tamecznemu przysądzoną dotąd nie wracaią in contemptum fidei et iuris, aby prawa dawne ex orbitu legum nie wypadywały, ichmć panowie posłowie invigilare maią.

Iakoby podatki przy dyspozycyi woiewodztwa y powiatów zostawały, a że nieszczęśliwych czaszów rewolucią, woyną y powietrzem niemałą w ludziach po woiewodztwach y powiatach uczyniły detrimentum y desolacią, także po niektórych mieyscach znacznych włości y zaprzysiężonych w nich dymów nec vestigia restant colonorum, a nawet y samych szlacheckich dworów, z tąd że dymowey kontrybucii zawodna być musi żołnierzowi płata, ieżeliby za zgodą rzeczypospolitey miał iaki emanere podatek ex inevitabili necessitate, aby insze genus contributionis albo solius pogłówne z nową abiuratą obmyślono było, seriam ichmość panowie posłowie dołożą curam.

Immunitas cleri graeco-uniti ritus, iako z dawnych czasów zaszczyca się privilegiis rzeczy-pospolitey, tak aby circa tuitionem oney wszystkie były reassumowane konstitucie, ichmć panowie posłowie domowiać się maią.

Błogosławiony Jozefat, patron korony polskiey y w. x. Lit., tak miraculis clarus, iako od dawnego czasu meretur canonizationem, tak deducendi oney ad affectum z drugiemi woiewodztwy y powiaty, curabunt ichmć panowie posłowie adinvenire medium.

Cerkiew w. w. oyców Bazylianów Grodzieńskich, na Kołoży y fundacii ab antiquo nayiaśnieyszych monarchów polskich zdesolowana y przez podmycie Niemna prawie do ostatniey nakłoniona ruiny, także soborna, którey się recenter bok uwalił, ad clementiam ikmci recomendabunt ichmość panowie posłowie.

Łaska nayiaśnieyszych królów ichmć polskich w pozwoleniu wstępu do puszczy na potrzebę klasztorną y do rzeki Sokołdy, tudzież drukarni konwentowi Supraskiemu w. w. oo. Bazylianów unitów świadczono aby była corroborowana, instabunt ichmć panowie posłowie.

Że się zagęściły per extraneos do postronnych potencii legacie, ut dent rationem ichmć panowie pieczętarze koronni y w. x. Lit. danych instrumentów ichmci na zaprzyszły czas, ut his cessent abusus, pilnie ichmć panowie posłowie domawiać się maią.

Skarb w. x. Lit., że niemałe ztąd ponosi detrimentum, iż kupcy zapłaciwszy cła na komorach w. x. Lit., ze Gdanska, gdy się od tegoż towaru na cle koronnym w prawach polskich odmykać się muszą: zaczym solicitabunt ichmć panowie posło-

wie, aby depaktacia konstitucią warowana y zniesiona była.

Deklarowana rzeczy-pospolitey gratitudo ś. pamięci iaśnie oświeconego xięcia imci rodzicowi iaśnie oświeconego xięcia imci Radziwiła, kanclerza w. w. x. Lit. niedawno w Bogu zeszłego za legacyą Wandeńską, Wenecką y Rzymską, aby mogła w skutku successoribus przynieść coronidem, ichmość panowie posłowie instabunt; tudzież dobr i. oświeconego xięcia imci woiewody Nowogrodzkiego przez inkursie nieprzyiacielskie popalonych desolationem stanom rzeczy-pospolitey enucleabunt.

Deklaracya wielmożnemu imci panu Zawiszy—staroście Mińskiemu, na seymie przeszłym za straty y prace aby mogła sortiri effectum, sollicite instabunt ichmci panowie posłowie.

Że zaś potencya pograniczna ludzi nayiaśnieyskiego ceszarza imci irrepsit w dobra i. wielm. imci pana Sapichy—starosty Bobruyskiego y zabiera znaczną część fundorum, a ztąd konwulsya granic polskich dzieie się, insinuować będą ichmci pp. posłowie statibus reipublicae, aby wynaleziony był modus et evindicationis avulsorum y zabieżenie dalszey krzywdzie granic polskich wielm. imci pana Ogińskiego, starosty Radoszkowskiego, przydaney ichm. pp. hetmanów Litewskich asseknracye, pretensyą reguluiącą się, ad communem ichmć pp. posłowie nasi assensum promovebunt.

Dobra Neyburskie, iako ex natura dziedziczne, circa ius suum były konserwowane, do których y iaśnie wielm. imć pan marszałek iure successionis z innymi ichmć należy, instabunt ichmć pp. posłowie.

Za ichmć pany woiewodą Ruskim y chorążym koronnym Jabłonowskimi, aby errogowanych in necessitatibus rzeczy-pospolitey przez i. w. imci pana świętey pamięci kasztelana Krakowskiego oyca swego, o summach, insistendo konstitucii anni 1703 y dawnym deklaraciom na ziazdach publicznych, uspokoieni być mogli, aby sposób ad satisfactionem był wynaleziony, instabunt ichmć pp. posłowie.

Fundacya ichmciów oyców Kamedułów Wigierskich, przez nayiaśnieyszego króla imci pana Kazimierza uczyniona y konstitucią całey rzeczy-pospolitey approbowana, że ex ratione łowów pana naszego miłościwego ikmci w roku 1715 recenti diplomate cum consensu tych że oyców uformowana, aby approbowana była, z mieyscami od ekonomii Grodzieńskiey w odmianę odeszłych dobr od łowów danymi, in eodem diplomate wyrażonymi, instabunt ikmci ichmć pp. posłowie.

Coż barziey państwo nasze zdobi, iako cultus religionis sacrae, więć że pro decore powiatu naszego de nova radice fundowane Rożana, Stocki, Klimowski, Liszowski, Zabielski klasztory ichmci xięży dominikanów potrzebuią osobliwey rzeczy-pospolitey konstitucii circa inmunitatem cum omnibus suis pietatis sedulam navabunt operam.

Pensia, spitalowi świętego Ducha, nayiaśnieyszych królów ichmć fundacie y kościołowi farnemu Grodzieńskiemu należąca, że w nieszczęśliwych rewoluciach za lat siedm z ekonomii Grodzieńskiey, aby ten kościoł y sam znaczney potrzebuie reperacyi y w kościelne ubogie ornamenta, exponent ichmć pp. posłowie nasi ikmci maiestatowi suplicem libellum imci xiędza proboszcza Grodzieńskiego et instabunt, ażeby y zaległa pensya wypłacona była et summa inopia kościoła tego szczodrobliwą ikmci munificencią wsparta.

Juryzdyka do tegoż kościoła farnego należąca, iako ante unionem ieszcze od króla imć Alexandra conferowana, aby od stancyi

seymowey, kommisarskich et omnibus oneribus quocumque titulo per constitutionem uwolniona była, starać się ichmć pp. posłowie amore Dei obligantur.

Ponieważ fundusz na dobrach ziemskich, nazwanych Szupienie, w powiecie Orszańskim leżące, od w. imci xiędza Heronima Dziewiałtowskiego s. g., a drugi na dobra nazwane Miłoszewszczyzna, w powiecie Grodzieńskim leżące, od imci pana Krzystopha Morawickiego y samey iem. na wystawienie y konserwowanie kościoła w. oo. iezuitów collegii Grodzieńskiey nie iest ieszcze konstitucyą roborowany, ut hoc fiat, instabunt ichmć pp. posłowie.

Eodem modo fundusz świętey pamięci imci pana Jana Bakanowskiego, horodniczego Nowogrodzkiego, wielm. iezuitom na maiętności Ostrów nazwany, na filozofią w Nowogródku cum attinenciis w tym że woiewodztwie leżące promovebunt.

Altaria Nowodworska, w powiecie naszym leżąca, aby circa immunitatem ecclesiasticam zachowana była, pilno ichmć pp. posłowie attendere maią.

Merita imci pana Krzysztofa Wiktoriana Jundziła—marszałka powiatu Grodzieńskiego, maią na los rescriptu tyle, aby summa dwa tysiące złotych na folwark Stempkowszczyzna, w powiecie Grodzieńskim leżący, ab oneri simpliquarty podlegaiący, na tymże folwarku konstitucią warowana była, o co ichmć pp. posłowie curabunt.

Imci pana Michała Benedykta Alexandrowicza—stolnika powiatu naszego Grodzieńskiego folwark Kougiany alias wieś Siżany, w woiewodztwie Trockim leżący, iako antiquitus nie był podległy płaceniu hiberny, ale teraz tylko per iniuriam temporum hoc onere gravatur y inne rzeczy-pospolitey exolvunt podatki, aby od hiberny był wolny, w roboratią konstitucyi apponant curam ichmć pp. posłowie.

Tak dawne zasługi imci pana Baranowicza—strażnika polnego w. x. Lit. iawne y wiadome całey rzeczy-pospolitey wyciągaią parem meritis mercedem, którą że kontentuiąc rzpta assygnowała była summę dziesięć tysięcy do podatku piętnasto-złotowego, ichmć panowie posłowie mentem w tym rzptey sequi maią.

Znaczne in arena Martis tak antenatów, iako y samego imci pana Jakuba Chrebtowicza—miecznego powiatu naszego Grodzieńskiego, merita nie poiednokrotnie dla defensyi pospolitego dobra effusus sangvinis vindicat respectum ikmci y całey rzeczy-pospolitey, aby za straty swoie w woienney służbie dla zachęcenia do dalszey woienney usługi iustam mógł odebrać mercedem.

Dobra, nazwane Prepunti, w woiewodztwie Trockim leżące, że iure terrestri zaszczycaią się od lat stu kilkunastu z attinenciami, iezìorami, od seriey xiążąt ichmć Radzwiłów odłączone, będące w possesyi wielm. imci pana Kazimierza z Wahanowa Micuty—starosty Sumiliskiego, iniuste przez odebranie iezior od ludzi xięcia imci Pruskiego compatiuntur, więc ichmć pp. posłów naszych o liberacią onych affectibus obligamus.

Znaczne merita w oyczyznie tak ex antenatis iako z osoby własney imci pana Antoniego Politalskiego—stolnika Starodubowskiego, ratione powiatu naszego merentur respectum, ażeby ichmć panowie posłowie sollicite instare chcieli do ikmci y rzeczy-pospolitey, iakoby dworek w mieście Grodnie na placu Zapanowskim mógł być per constitutionem libertowany.

Konwent Grodzieński oo. karmelitów bosych suplikuie, żeby przy dawnych konsti-

tucyach, przywileiach, libertaciach był konserowany y vigore tego seymu approbowanych. Insuper dla szczupłey y niedokończoney fundacyi grunta nabyte w Grandziezach, Połotkowie, w Sowkowie żeby byli libertowane a censu annuali do skarbu ikmci, regulando do przywileiów nayiaśnieyszych królów ichmć, także ab omni impetitione militari salvis oneribus rei publicae procurabunt ichmość pp. posłowie.

Dwor w Grodnie będący wielm. imci pana Kazimierza Floriana Micuty—podkomorzego powiatu Grodzieńskiego, że przez spalenie przedmieścia przy incursii woysk Szweckich ze wszystkimi officynami ad minimum dziesięc tysięcy tynfów kosztuiące in favillam poszedł, ażeby mogła być recompensa, ichmość pp. posłowie u maiestatu ikmci humilima deponunt vota.

Dobra, nazwane Łosośna y Dziemitka—dziedziczne tatarom na usługę rzeczy-pospolitey ante unionem nadane, w powiecie naszym leżące, po wyszłych tatarach ad male narrata przez Kulbickiego tatara u ikmci podpisane y wyprawione, że magnum rzeczy-pospolitey y powiatowi naszemu przynoszą detrimentum, bez tych dobr ad minimum na usługę oney y powiatu bywała ludzi, fortissime maią invigilare ichmość pp. posłowie, ażeby te dobra ad pristinum statum usługi tatarskiey redukowane były.

Dobra, nazwane Podbereż, od leśnictwa Punskiego ante unionem odłączone, włok trzynaście, w powiecie Kowieńskim w Troc-kim zapuszczańskim z summą tysiącem dwunastu złotych onerowane, teraz za przywileiem ikmci in possessione imci pana Narwoysza będące, ex ratione straty fortun w Inflantach Szweckich w rzeczy-pospolitey iego y antecessorów iego, aby wolnemi były per constitutionem obrócone ichmć pp. posłów curae et dexteritati (committimus).

A że różne zachodzą contravencie miedzy dobrami ikmci, pana naszego miłościwego, a szlacheckiemi ziemskiemi o granice, iako to: imci pana Kazimierza Godaczewskiego miedzy Rusolą a Striiowskim leśnictwem, miedzy morgami Tobolskiemi wsi Obuchowa ekonomiczney a Tobolą wsią Stryiowską; item miedzy Szczerbowiczami, Hladowiczami, wsiami ekonomicznemi z dobrami zaś Ciławka wielebnych panien Bernardinek Grodzieńskich y w innych wielu mieyscach ekonomii a ziemskiemi dobrami, potrzebuią rozeznania, zaczym aby na te dyferencie kommisia ikmci, pana naszego miłościwego, naznaczona była, ichmość pp. posłowie nasi curam gerent.

Na erekcią mostu pod Grodnem uchwalona była summa per constitutionem z czopowego szelężnego powiatu naszego, która przez dwie lecie wybrana została przy imci panu Eustachim Alexandrowiczu, na tenczas marszałku Grodzieńskim, potym kasztelanie Nowogrodzkim sine ullo apparamento do budowania mostu, zaczym aby successores tegoż imci pana kasztelana dali rationem y z dobr swoich, których niemało za tę summę pansowali, imć pan kasztelan respondeat nie exkuzuiąc się quitami iaśnie wielmożnego imci pana Sapiehy—podskarbiego wielkiego w. x. Lit., który do tey na most uchwaloney summy nie należał, tylko do tey, która concernebat skarbowi rzeczy-pospolitey, a osobne czopowe szelężne sowite do powiatu należało y wybierane było, o co domawiać się ichmć pp. posłowie maią.

A iako wolny nasz naród liberis zawsze suffragiis nayiaśnieyszych królów polskich obierać zwykł y na tronie polskim osadzać, tak y na teraznieyszym seymie tenże wol-

ny głos szlachecki, tanquam pupillam libertatis y wolną electią, warowali ichmć panowie posłowie amore boni publici obstringimus ichmć.

W interesie successorom zeszłym ichmć pp. Pawła y Zygmunta Strygońskich, którzy azardowali summy swe na kontrakt całey ekonomii Grodzieńskiey y leśnictw, co tak inimitate et per revolutionem temporum, iako y tenut ekonomicznych odmiany nie dobrane zalegaią y iuż przez verificacyą w liquidowanym, a przez rescriptią ikmci obespieczone, że dotąd sukcessorowie nie mogą odebrać satisfactii przy suplice tychże sukcessorów ichmć pp. posłowie addent momentum starania swego. In simili causa et concurrencia imci pana Alexandra Rayskiego o summę daną za kontraktami na klucze ekonomii Brześćkiey y na Zabłudowskie partikularze, które dla zamieszania niedobrane, interponent activitatem suam ichmć pp. posłowie nasi, aby skarb ikmci modos satisfactionis providere chciał.

Żydzi Grodzieńscy per calamitatem publicam zruinowani et dispersi suplikuią do maiestatu ikmci o protekcią, z któremi dla konserwacii miasta et provisionem kredytorów, a naybarziey zaborów od summy quotannis instabunt, ne in contractione iniuriosa zostawali, hoc adiecto, aby *chazaki* były skasowane przez kahał sub poena capitis starszych, gdzieby też chazaki investigari mogły.

U tey instrukcyi przy pieczęci sygnetem przyciśnioney podpis ręki wielm. imci pana marszałka powiatu Grodzieńskiego takowy: Krzystoph Wiktorian Jundził—marszałek powiatu Grodzieńskiego. Która to instrukcia, przez osobę wyż wyrażoną do akt podana, iest do xiąg ze wszystką w niey wyrażoną rzeczą grodzkich Grodzieńskich wpisana.

1732 г.

Изъ книги за 1732 г., листы 396—397.

14. Инструкція, данная дворянствомъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на экстраординарійный сеймъ.

Въ этой инструкціи дворяне Городненскаго повѣта благодарятъ короля за его заботы о безопасности рѣчи-посполитой; высказываютъ свои опасенія по поводу открытія предстоящаго экстраординарнаго сейма; просятъ объ открытіи сейма ординарнаго въ очередномъ мѣстѣ; о сохраненіи правъ и привилегій пожизненнымъ владѣльцамъ въ королевскихъ имѣніяхъ и о канонизаціи Чеслава поляка.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego wtórego, miesiąca Augusta dziewiątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą, podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od i. w. imci pa-

na Michała Massalskiego—pisarza w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Mikołay Szymak—komornik powiatu Grodzieńskiego, tę instrukcyą na rzecz w niey y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał.

Instrukcya, od nas senatorów, dignitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego w. ichmciom panom Michałowi Massalskiemu — pisarzowi w. x. Lit., staroście Grodzieńskiemu, Władysławowy Selskiemu—staroście Drohobuskiemu, pułkownikowi Petyhorskiemu woysk w. x. Lit., dana posłom powiatu naszego Grodzieńskiego na seym extraordynaryiny dwuniedzielny zgodnie obranym w roku 1732 dnia siódmego Augusta antecomitialnym.

Łask imci pana naszego miłościwego oyczyznie naszey widomie pokazanych starania, prac, fatyg y trudów dla dobra pospolitego podiętych y wyliczyć nie podobno y za niedostateczney wypłacić się podziękowaniem trudno, w życzliwe iednak serca nasze przysposobiwszy wierność y wdzięczność dziękuiemy imci panu naszemu miłościwemu za pożądane państwa naszego przy Boskiey pomocy miłym pokoiem uradowania dziękuiemy, iż oyczyznę naszę iey wolności, tanquam iure sibi ligata sponsa, nie tylko amore prosequitur, nie tylko paterna tuetur circumspectione, ale też synów teyże oyczyzny, a wiernych podannych swoich, we wszem ostrzega, czasu potrzeby na ratunek oyczysty wzywa, do rad pomocnych zgromadza y zbiera et ad usum publicis negotiis swoiego pańskiego nie żałuię zdrowia, które my iako sidus patriae vitae nostrae non equiparamus, sed anteponimus, a przecież gdy na zgromadzonych publicznych obradach iegomość pan nasz miłościwy, przy zbawiennych dobru pospolitemu od siebie wzniesiony początek chwalebnych y pożytecznych w zakonczeniu nie widzi skutków, także non respondet ultima primis, oycowskim na to ubolewa sercem y ten żal z nami dzieląc, w swoiey wyraża instrukcyi y do powetowania tey straty wokuię przez inotescencye na seym extra-ordinaryiny, których my iako filii obedientiae ad metam consiliorum spieszemy się przez delegowanych ichmośćw panów posłów stawamy, non sine metu iakowych na oyczyznę naszą ingruencyi. Ile że nas prawo pospolite, które ichmć panowie posłowie cytować maią, wiele constitutiach informuie y uczy, iż seym extra-ordynaryiny ad solas tylko belli casus et externa pericula składany bywał y być powinien, co iako nas niepomału terret, tak ad consursum consilii et auxilii spiesznie movet: wysyłamy tedy ichmść panów posłów pomienionych, na prawie mocno obstalowanych z takową instructią.

A żeby ichmość nasi wielce miłościwi pp. przy oyczystych vita et sanguine antecessorów naszych zabyłych prawach y w swobodach mocno stawali, a iuxta naturam extraordynaryinego seymu subvenire chcieli ingruentium de repente następuiącym, explorando iednak causam et necesitatem złożenia tego seymu y ad evidentiam przyczyny temu seymowi przyzwoitey ogłosiwszy w izbie poselskiey dolendam temporis naturam, in qua seym ordynaryiny ginie, mogli in hoc insticyą dwuniedzielnego seymu znioszy się ze wszytkiemi formare consilium prawom przeszłym nieszkodliwe, przyszłym pomocne y we dwuniedziele omnino conserwuiąc, a nie wdawaiąc się in materias seymowi ordynaryinemu competentes, a nie dyspensuiąc ullatenus dłużey seymować nad dwie niedziele, po których expiracyi exclusa omni ratione

do powiatu powracali, non intermitendo usilnego starania, aby seym ordynaryiny podług prawa opisanego, w mieyscu należącym y czasie swoią odebrał satisfactią.

Nie możemy przy tem zamilczać sensum doloris civium cordibus, że walny ordynaryiny seym, a cuius actu sperabatur salus internae et externae securitatis z ułatwieniem spraw wszystkich oyczystych, iuż w swoim nie może się expedyować czasie incusando causam extra ordynaryinego, który, pro natura sua, y sam temu prodesse nie będzie mógł y ordynaryinemu seymowi campum et vim eripiendo, wszystkie zatamował negotia, ponieważ tedy quod dividi nequit, seperari non potest, użyć ze wszystkiemi sprawami seym ordynaryiny szczęśliwego czasu czekać musiemy, ciż ichmć panowie posłowie przy tey instrukcyi obliguiemy amore debito patriae, vincula legum et conscientiae, ażeby redintegratione seymu do Gorodna domawiał się, nad niedziel dwie seymować więcey nie rezolwali się y nic nad prawo pospolite czynić nie chcieli, in virtute zaś instrukcyi, particulariter sobie daney, in desiderio ichmość panów donatariuszów będąc, iż ichmość panowie posłowie suplikować do maiestatu ikmci, pana naszego miłościwego, aby circa przywileia legum quam ex beneficio clementiae pańskiey zachowani byli.

Non intermittent ieszcze instare u maiestatu ikmci o promocyą kononizacyi błogosławionego Czesława, polaka ordinis praedicatorum do Rzymu, aby ociec święty, tanquam vicarius Christi, na tak poważną interpozycyą pożądanym kray polski obdarzył szczęściem, udzielaiąc y błogosławieństwa Czesławowi titulum sanctitatis y oyczyzny naszey beneficium protectionis.

Nakoniec wszystkie boni publici negotia activitati, dexteritati et probatae fidei ichmość panom posłom committimus. Do któréy to instrukcyi rękoma naszemi podpisuiemy się. Pisan w Grodnie in solito consiliorum loco ut supra.

U tey instrukcyi i. w. ichmość dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego takowemi słowy: Kazimierz Floryan Micuta — podkomorzy y dyrektor powiatu Grodzieńskiego, Jan Zygmunt Wal— chorąży powiatu Grodzieńskiego, Michał Benedykt Alexandrowicz — stolnik powiatu Grodzieńskiego, Antoni Micuta—podstoli y podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego, Dobrogost Kazimierz Boufał—pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego, Wawrzyniec Eysymont—czesznik p-tu Grodzieńskiego, Marcin Olizarowicz, Michał Maciey Eysmont—obozne powiatu Grodzieńskiego, Michał Kazimierz Sierkuciewski, Andrzey Chrebtowicz, Stefan Eysmont, Marek Franciszek Grobicki—strażnik powiatu Grodzieńskiego, Alexander Sopocka, Bogusław Sopocka, Maciey Eysimont, Dominik Kazimierz Sopoćka—czesznik Sanocki, Olbrych Micuta mp., Kazimierz Połubinski—podkomorzy Parconawski, Antoni Krasnicki, Paweł Pancewicz mp. Która to instrukcya, za ustnym y oczewistym przez supra mianowanego imci do akt podaniem, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1733 г.

Изъ книги за 1733—1735 г., листы 108—109.

15. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на конвокаційный сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) послы обязываются ходатайствовать: объ укрѣпленіи шляхетскихъ свободъ и вольностей при новомъ королѣ;

2) объ избраніи короля вольными шляхетскими голосами;

3) объ избраніи на польскій престолъ короля патріота и отнюдь не иностранца;

4) объ уничтоженіи подати, назначенной сеймомъ съ шляхетскихъ имѣній, такъ какъ таковая подать назначена до будущаго сейма;

5) объ оставленіи королевскихъ столовыхъ имѣній въ рукахъ служилой шляхты;

6) объ удаленіи и непринятіи на службу чужестранцевъ;

7) о вознагражденіи убытковъ, причиняемыхъ пожизненнымъ владѣльцамъ;

8) о вознагражденіи убытковъ, причиняемыхъ пограничнымъ жителямъ прусскими вербовщиками;

9) о сохраненіи въ законной силѣ постановленій трибунала в. кн. Литовскаго и во время междуцарствія;

10) о вознагражденіи Гумецкаго за исправленіе посольской обязанности;

11) о вознагражденіи убытковъ, причиненныхъ державѣ Брестскаго воеводства;

12) объ утвержденіи за базиліанами фундушей и таковыхъ же за доминиканами;

13) объ увольненіи отъ городскихъ повинностей плацовъ и домовъ ксендзовъ іезуитовъ;

14) о воспрещеніи жидамъ и татарамъ держать у себя тайнымъ образомъ христіанскую челядь;

15) о подсудности каптуровымъ судамъ духовныхъ лицъ, виновныхъ по дѣламъ нападеній на имѣнія шляхетскія;

16) о вознагражденіи за заслуги Массальскаго и Хрептовича.

Roku tysiąc siedmsetnege trzydziestego trzeciego, miesiąca Marca dwudziestego trzeciego dnia.

Przed aktami grodzkimi powiatu Grodzieńskiego stanowszy personaliter imć pan Paweł Pancewicz — krayczy powiatu Grodzieńskiego, instrukcyą od powiatu Grodzieńskiego podał his verbis:

Instrukcya, od powiatu Grodzieńskiego na seymiku ante-convocacyinym zgodnie unanimi assensu umówiona, dana na seym konvocacyiny w. ichmość panom posłom, libere obranym, imci panu Michałowi Massalskiemu—pisarzowi w. x. Lit., staroście Grodzieńskiemu y imci panu Józefowi Walowi—staroście Framborskiemu, w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim, na dniu dwudziestym pierwszym miesiąca Marca.

Gdy iuż nayiaśnieyszy monarcha polski August wtóry ex re condita sądów Boskich vicissitudine panowanie swoie dokończył, w sercach wiernych poddanych niezmierney żałości uczynił początek, iż go communi deplorando luctu tym serdeczniey żałuiemy, im miley wspominamy, iako suavi regimine in dulcedine pacis długoletnie wolnym rzą-

dził narodem, a dopioro in nido electorali regum, bo prawie in sinu rz.-ptey życie y koronę składaiąc, podczas seymowych obrad circa medium expiravit conatum, któremu my y post fata wierności dotrzymuiąc, za wszytko niebieskiey życzemy korony, sami provide o sobie obmyślaiąc, motivo prymicyalnych i. o. x. imci expedycyi, convokuiących nas do dania pomocy osierociałey teraz oyczyznie, od którey iako wszyscy civilem złotey wolności participamus vitam, tak wzaiem za tę swobodnę żywność nie lenimy się one consiliorum et auxiliorum nutrire medullis y skutecznego publicznym prożbom przynosić subsidium przez ichmość panów posłów, od nas obranych y na konwokacyą ordynowanych, zaleciwszy ichmciom omnimodo intaminatum prawowierney religii zelum, tudzież utrzymanie w panstwie naszym solide plantatam quietem, a zatym summam praw oyczystych manutentionem z zachowaniem się circa ordinationem dawnieyszych konvokacyi y umówieniem czasu elekcyi nowego pana, którą elekcyą ichmść panowie summopere obwarować maią, aby na niey praw y wolności revivescat et reflorescat vigor, iakobyśmy przy dawnych swobodach zostaiąc, libere mogli przyszłego obierać regnanta absque commitatu woyskowych assistencyi, które podług praw granicom panstwa naszego bespieczenstwo y obrony providere powinny.

Dopilnuią y tego ichmść panowie posłowie, aby, uchowany Boże, nic się nie uszczerbiało szlacheckiey wolności wolnym obierania nowego pana, tak iżby każdemu na elekcyą a parte libertatis porta przybyć wolno było, komu się tylko szlachcicem urodzić godziło, cum libertate szafowania wolnego głosu.

I to ichmć panowie posłowie nasi deferent, iż kochaiąc całość oyczyzny, życzemy, aby do panowania na tron polski był obierany tegoż panstwa potriota, a nie extraneus, co iako rozumiemy być utilius, tak pokażmy, iż oyczyzna nasza lubo królów nie rodzi do królowania, iednak godnę znayduia, poufalsi będziemy, gdzie ex decisionibus nostris nad nami panowanie otrzyma też prawa, pod któremi sam zostawał, dostateczniey zachować potrafi y wdzięcznością paterną wszystkich ukontentuie regimine, pamiętaiąc, iż z braterskiey równości na oycowską y królewską wyniesiony godność.

Ciż ichmość panowie posłowie expriment intolerabile podatkowanie z dobr ziemskich gravamen, który podatek z teyże constitucyi, z którey urodził vim requirendi exolutionis utracił, a gdy do doszłego seymu pozwolony, samym doyściem seym szlachtę a viniculo płacenia dyspensował, po którym czasie non tak debebamus, iako, tempori parcendo, iugum tolerebamus, teraz zaś deklaruiemy y przez ichmść panów posłów y żadnym sposobem więcey płacić nie chcemy, nie obiecuiemy y niebędziemy, zalecaiąc ichmciom panom posłom, aby de modo utrzymania woyska obmyslali absque ulla spe podatkowania szlacheckiego.

Vacat census ad naturam dobr hibernowych diminuantur przez ichmościów pan. officialistów utriusque authoramenti, który ichmość iako bracia nasi, wiem że zechcą compati nad krzywdą szlachecką, atque minori ukontentuią się portione, bo te pensye postanowione tym hoyniey naznaczone, im bardziey szlachty nie żałowano, pensya na straconych penitus tollatur, ponieważ nad szlachtą bracią nigdy więcey nie utracił przez lat tak wiele tyle wypłaciwszy milionów, co summe ichmć panom posłom zalecamy, aby in condesiderio pomyślnym do nas powracali skutkiem, rekomenduiemy ichmć pp. posłom, aby de immunitate dobr ziem-

skich et conservationem bonorum mensis regiae dostateczną uczynili circumscrypcyą z dawnymi prawami zgadzaiące się.

Promovebunt y to, aby extranei nonpossessionati nie byli przypuszczani y używani ad officia ea, quae lex praeclusit.

O krzywdę ichmć panów dożywotników mocną obstawać obligantur ciż ichmość panowie posłowie, aby beneficio privilegiorum za pozywaiący się penes immunitatem iurium zachowani byli.

Pańskim werbunkiem, które etiam znacznym w oyczyznie naszey osobom vim inferunt y gwałtownie w granice wpadaiąc ludzie zabieraią, obviabunt communi censitu ichmość panowie posłowie, aby y przeszle krzywdy nagrodę swą wzięły y czas przyszły należyte mogł mieć bezpieczeństwo.

Na utrzymanie w oyczyznie naszey wnętrznego uspokoienia maią obwarować y opisać, aby tranzakcye spraw zakończonych w trybunałach w. x. Lit., wzniecane podczas interregnum nie były in potentiis wznawiane.

Instabunt ciż ichmość panowie posłowie pro iniuria prowincyey Litewskiey, z którey skarbu gdy sors tertia idzie na expens legacyi postronnych poseł, ad id officium non utitur z Litwy, iakoby się sufficiens nieznaydował ad exequendum munus, zaczym cavebunt też in futurum, aby z ichmość panami koronnemi perfecta iuxta ordinem zachowywała się unio; a za teraznieysze ubliżenie będą się ichmć panowie posłowie upraszać restutionem honoris nayiaśnieyszego królewica imci polskiego Jakuba wyrażone do powiatu naszego desideria circa iura anterius nayiaśnieyszemu domowi praestita, aby w osobliwszy ichmć panów posłów były promocyey, tak ex vi iustitiae, iako ex vi gratitudinis.

I. w. imci pana Humieckiego—w-dy Podolskiego z ichmć pany kollegami na uspokoienie spraw rzeczy-pospolitey in opere traktatowego pokoiu prace, fatygi y koszty tym większey potrzebuią nagrody, im są dłuższym umartwione oczekiwaniem, więc iż to niesłuszna, aby tanta virtus in virtuosis operatis miała propria carere mercede, instabunt ichmć panowie posłowie specialiter positionem, aby pro mensura zasług nagroda cum gratudine obmyślona była.

I. o. xięcia imci Radziwiła—koniuszego w. x. Lit., krzywda nam przez expedycyą wyrażona, circa violationem privilegii dzierżawy w Brzeskim w-dztwie przez kommissią odebrana, recommendatur ichmościom panom posłom do promocyey restituendae iniuriae.

Fundusz konwentu Liskowskiego ww. oo. Dominikanów do approbatii recommendatur. Fundusz ab antiquo od urodzonych Micutów Kuznicy w. ichmć xx. Bazylianów unitów prawem zapisowym de nova radice z klasztorem erygowanym na górze nadanym folwarkiem, Stropeyki nazwanym, y wioską Wołyńcami, nulla obstante a successoribus praepeditione in futurum per constitutionem był soliter corroborowany, ichmć panom posłom rekomenduiemy.

Place w mieście Grodnie za Bogu w. o. Jezowitami, na rogu samym leżące, y dworek na podolu na placu nazwanym Kolbasenkowy, zabudowany przez w. imci p. Kazimierza Micuty—podkomorzego Grodzieńskiego, od mieszczan Grodzieńskich Petrowskiego Hermanowicza y innych za prawem nabyte, absque ulla impositione, iakoby za cięzarów od mieszczan tychże Grodzieńskich te place cum assensu regio publice były libertowane. Kamienica quondam Delemarsowska z placem pustym będącym, w Wilnie situowana, adpraesens w possesyi w. imci Kazimierza Ludowika z Wahanowa Micuty—starosty Symiliskiego będącą, od stancyi

deputackiey y od inszych ciężarów mieyskich aby była libertowana y prawu ziemskiemu inkorporowana, z płaceniem z dymu iednego podymnego z niesieniem do grodu Wileńskiego, tymże samym ichmć panom posłom committimus.

Lubo tak wiele praw zabroniły żydowstwu y Tatarom, woyny nie służącym, constitucyi chowania czeladzi chrześciańskiey utriusque sexus, co że swoiey niema obserwancyi y cum scandalo et iniuria religionis po różnych mieyscach chrześciańska czeladź u żydów y tatarów służbą się bawi, więc ichmć panowie posłowie za tym maią zelare punctem, aby przez teraznieyszą był opisany convocacią.

Ponieważ w konfederacyi ieneralney seymu convocationis roku tysiąc pięćset siedmdziesiątego szóstego iest folio ducentesimo quadragesimo quarto opisano, że casu interregni y od duchownych osób krzywda w dobrach szlachcie się działa, zaczym corroborowanie tey constitucyi, aby każdy za takowy exces w sądach kapturowych, a nie gdzie indzie był sądzony, domowią się ichmość panowie posłowie.

Obracaiąc powiat nasz rectum na zasługi w. imci pana Massalskiego—pisarza w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, oculum, widzi prawdziwie lucidas et luce dignas in publico consiliorum actiones y ztąd chcąc eam praemiare virtutem, przynosi na seym convocatiy instancyą, aby mogł participare proporcyalną zasługom swoim recompensę; tudzież imci pana Jakuba Chreptowicza—miecznika Grodzieńskiego recommendantur merita, które w tak wielu walecznych expedycach pokazane prawie prowincyi w. x. Lit. całey wiadome, promovebunt przez ichmość panów posłów do należytey za krwawe zasługi nadgrody. Cetera fidei, activitati et dexteritati ichmość panom posłom commitimus.

U tey instrukcyi podpisy takowe, iako dyrektor seymiku anteconvocationis podpisuię się: Samuel Łazowy—kasztelan Mścisławski mp., Kazimierz Floryan z Wahanowa Micuta — podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, Eustachi M. Alexandrowicz—stolnik y rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Antoni z Wahanowa Micuta — podstoli y podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego, Antoni Sopocko, w. Marcin Olizarowicz, Józef Rosochacki, Władysław Nowicki p. l. mp., Krzysztof Zaleski, Jan Zalenski, Maciey Michał Eysimont—oboznie powiatu Grodzieńskiego. Która to instruktia, za podaniem oney przez wyż wyrażonego imci do akt, iest przyięta y wpisana.

1733 г.

Изъ книги за 1733—1735 г., листы 680—687.

16. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на избирательный сеймъ въ Варшаву.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію о ходатайствѣ по слѣдующимъ предметамъ:

1) объ избраніи на польскій престолъ по преимуществу поляка, а не чужеземца;

2) объ избраніи сеймоваго маршалка и объ уничтоженіи подымной подати съ имѣній шляхетскихъ и духовныхъ и переложеніи ихъ на имѣнія, подлежащія гибернамъ;

3) о сохраненіи за избирателями полной свободы при подачѣ голосовъ;

4) о вмѣненіи гвардейскому полку въ обязанность собраться въ полномъ своемъ составѣ и являться на службу по приказанію начальства;

5) о сохраненіи компутоваго войска, нужнаго для безопасности отечества;

6) о возобновленіи Городненскаго замка въ виду предстоящаго сейма, долженствующаго открыться въ Городнѣ;

7) о сохраненіи за каптуровыми (междуцарственными) судьями правъ приводить въ исполненіе свои постановленія;

8) о прекращеніи на будущее время сеймовъ экстраординарныхъ, несогласныхъ съ pacta'ми conventa'ми и злоупотребленій, совершающихся на Брандебургской границѣ;

9) объ удовлетвореніи интересовъ Огинскаго, относительно правъ его на Браславское староство, отданное jure communicativo старостинѣ Свебовской;

10) объ удовлетвореніи также интереса Схлебина относительно долга Роговинской экономіи;

11) о воспрещеніи чужеземцамъ, диссидентамъ владѣть столовыми королевскими имѣніями и служить въ войскахъ и о предоставленіи перваго права bene meritis, а втораго—шляхтичамъ;

12) о сохраненіи за пожизненными владѣльцами и донатаріушами правъ на владѣніе королевскими имѣніями, доставшимися имъ по королевскимъ привилегіямъ;

13) о возвращеніи староствъ отъ чужестранцевъ и диссидентовъ и передачѣ ихъ въ пользованіе bene meritis;

14) о возобновленіи закона, воспрещающаго духовенству пріобрѣтать шляхетскія имѣнія;

15) о сохраненіи очереди каденціямъ Литовскаго трибунала и о назначеніи слѣдующей въ Городнѣ;

16) объ уравненіи пошлинъ, взимаемыхъ въ в. кн. Литовскомъ съ таковыми же въ Коронѣ и объ уничтоженіи *квитоваго;*

17) о предоставленіи кн. Массальскому меньшей печати в. кн. Литовскаго;

18) о вознагражденіи за заслуги Баранковича и Хребтовича;

19) о вознагражденіи за заслуги Казиміра Богуфала;

20) объ удовлетвореніи ксендзовъ камедуловъ за убытки, причиненные имъ Кевличами посредствомъ вчинанія незаконнаго иска относительно правъ ихъ на владѣніе столовыми имѣніями;

21) объ утвержденіи за ксендзами базиліанами фундуша, завѣщаннаго имъ Мицутой;

22) для прекращенія школьныхъ злоупотребленій, встрѣчающихся у іезуитовъ, которые часто оскорбляютъ шляхетское достоинство въ дѣтяхъ, а нерѣдко бьютъ ихъ до смерти, ходатайствовать у сейма права позывать ихъ къ отвѣту въ суды;

23) объ освобожденіи отъ городскихъ повинностей корчмы Мнишка, короннаго маршалка;

24) объ освобожденіе юрисдики Городненскаго приходскаго костела отъ квартирной повинности;

25) объ освобожденіи отъ таковой же повинности дворовъ базиліанокъ и бернардинокъ;

26) объ освобожденіи отъ городскихъ повинностей домовъ Александровича;

27) объ освобожденіи отъ квартирной повинности имѣній митрополитальныхъ;

28) о вознагражденіи за убытки, причиненные Шведской войной Росохацкому;

29) о возвращеніи застѣнка Козловичъ законному владѣльцу, насильно присоединеннаго къ лѣсничеству;

30) о воспрещеніи крестьянамъ поступать въ школы по пословицѣ: „*rustica gens est optima flens, sed pessima gaudens, albo szkolnemi naukami wypatrowana*";

31) объ уравненіи правъ Виленской академіи съ таковыми же академіи Краковской;

32) объ исправленіи закона относительно приведенія въ исполненіе судебныхъ приговоровъ при содѣйствіи военной помощи;

33) о возвращеніи Карпямъ ихъ имѣнія, неправильно присоединеннаго къ Городненской экономіи;

34) объ изданіи особой конституціи относительно предупрежденія крестьянскихъ побѣговъ отъ помѣщиковъ;

35) о возвращеніи законному владѣльцу Пырскому имѣнія, присоединеннаго къ экономіи;

36) о возвращеніи Семашкѣ отнятаго у него островка;

37) объ освобожденіи отъ повинностей и податей Городненскаго ловчества;

38) о воспрещеніи жидамъ и татарамъ держать у себя слугъ изъ христіанъ, а также брать на аренду пошлины и мыта;

39) о возвращеніи бригидкамъ отнятыхъ у нихъ имѣній;

40) о вознагражденіи за заслуги Михаила Живальта;

41) объ утвержденіи привилегій городу Городнѣ;

42) объ утвержденіи фундушевыхъ записей кармелитамъ босымъ;

43) объ удовлетвореніи Обуховскихъ деньгами, оставшимися на долгахъ у крестьянъ, отошедшихъ камедуламъ;

44) обо всемъ томъ, что полезно для общественнаго блага.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Julii dwudziestego dnia.

Przed aktami grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego comparens personaliter imć pan Marcin Olizarowicz—krayczy powiatu Grodzieńskiego, instrukcyą na seym elekcyiny na rzecz w niey y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał his verbis:

Instrukcya na seym przyszły elekcyiny ku obraniu przyszłego regnanta, utrzymaniu praw y wolności naszych i. w. imci panu Michałowi Massalskiemu — pisarzowi w. x. Lit., staroście Grodzieńskiemu, marszałkowi seymowemu koła rycerskiego a pułkownikowi naszemu y wszystkim wielmożnym ichmość panom urzędnikom ziemskim, rycerstwu, szlachcie, rotmistrzom, obywatelom powiatu Grodzieńskiego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym trzecim, dnia czternastego Julii na seymiku relacyinym przy zkonfedorowaniu ichmciów panów obywatelów powiatu naszego in loco solito w zamku Grodzieńskim dana.

Zaczynaiącym się początku ani też przy konkluzii, lecz ut fas loqui sine principio et sine ugruntowana coequationis de integritate tey wolney oyczyzny in magno i. o. xięcia imci primasa ab antenatis nomine, aplikacya gdy in praesenti supra fata nayiaśnieyszego regnanta dolore, et in vacillantis viduae patriae statio, iak oyczyzna et paternam in benedictione et filialem in administratione prawdziwey synowskiey życzliwości obiera cum infesso labore dispositionem, ma za co nie tylko powiat nasz, lecz cała oyczyzna (tak nieustaiącę y nieznośne immunitates et iura fidei libertatis et immunitatis allaboracye i. o. xięcia imci primasa uznaiąc) immortalem propensionis et gratitudinis zapisać in praecordiis memoriam, ale też niewygasłą valorem w siebie zachować pamięć, iakoż powiat nasz iako

paternam w tey osierociałey oyczyznie i. o. xięcia imci primasa uznaie circa bonum publicum circumspectionem, tak cum filiali demissae propensionis oświadcza się ad nutus aplicatione, a iako gloriosa praecessorom na przyszłey konfederacyi zgromadzonych stanów opera, tak y powiat nasz annuendo iustitiae et libertati, wziowszy sobie e gremio sui ducem et comitem, junctis manibus przez wybranych ad tandem patriae opus concives w tropy całey wstępuiąc oyczyzny przy napisaney instrukcyi tendet ad metam postanowionych w konfederacyi obligacyi biorąc sobie pro priori, że magno duce praesens iustitia dabit fortunatum bene ceptis eventum. A żeby ichmość nasi wielce mość panowie przy oyczystych vita et sanguine od antecessorów naszych nabytych prawach y swobodach mocno stawali et iuxta naturam seymu elekcyinego subvenire chcieli, utrzymuiąc oraz trwałość praw orthodoxae romano-catholicae et ritus graeco-unitorum ecclesiae.

Ponieważ na seymie convocacyinym dopioro świeżo stanowioney konfederacyi stanęło, aby wszystkie stany rzeczy-pospolitey idące na przyszłą elekcyą poprzysięgli, iż przyszłego regnanta urodzeniem polaka cum exclusione cudzoziemca (iako iest rzetelna expressia w tey że konfederacyi) obierać mamy, tak amore Dei et patriae, vinculo legum ac conscientia, wszystkich ichmościów obowiązuiąc się, aby ziechawszy się pod Warszawę y po podniesieniu przez w. imci pana chorążego Grodzieńskiego chorągwi y nie od inney materyi zaczeli, aż przysięgę teraz stanowioną wykonamy, ieśliby zaś kto, uchoway Boże, chcąc teraz stanowione prawo violare, tam przysięgać niechciał, albo przy dyspensie czyli iakim-kolwiek sposobem obstawał, przeciw takowemu wszyscy mamy powstać, iako nieprzyiacielowi oyczyzny.

A że zawsze obieranie imci pana marszałka equestris ordinis stanom rzeczy-pospolitey wielką wymaga stratę y około dobra pospolitego czas pożądany upływa, przy wolney elekcyi przez vota wszystkich ichmościów, tedy inherendo teraznieyszey Warszawskiey konfederacyi daiemy potestatem ichmciom tam ziechawszy się pod Warszawą przez delegowanych e medio sui nie z wielkim kompletem obierać. Po obraniu zaś imci pana marszałka przyszłego in primario domówić się maią ichmość panowie obywatele wszyscy o zniesienie podatku podymnego z dóbr ziemskich szlacheckich y duchownych, a włożenie na dobra hybernowe, vigore teraznieyszey konfederacyi pro summo et principali kładziemy y z dobr hybernowych nie tylko sowito hyberny, ale też tertia pars intraty starostwa cedat.

Jako wolny głos szlachecki, funduiący się in iure vetandi iest nayprzednieyszy kleynot wolnego narodu tey rzeczy-pospolitey, tak manutentionem onego na seymie, seymikach y wszystkich publicznych zjazdach in perpetuum konserwować przyrzekamy, princypalną oraz godność circa antiqua iura et decora zupełnie zachowuiemy, a na ichmościów inposessionatos antiqua reassumuntur iura.

Regiment gwardyey pieszey Litewskiey w powiecie naszym konstytucyą maiący, iako przed tym był refragarius prawu pospolitemu, tak y dopioro za wydanym uniwersałem z koła ichmciów panów sędziów kapturowych popisywać się nie chciał y zawsze nie w zupełnym komplecie zostaie, dawszy dopioro rationes, że ordinans i. o. xięcia imci regimentarza Litewskiego zaszedł aby szli pod Warszawę, w którym nie mało cudzoziemców y dissidentów w szarzy oficerskiey zostaie z krzywdą nie małą szlachty rodowitey y zasłużoney, domówią się y w

tym punkcie ichmość, aby da Bóg po przyszłey elekcyi popis regimentu tego usitata praxi był odprawiony sub paenis y ichmć panów dissidentes in religione tak w woysku cudzoziemskim iako polskim nie mieściło się, rekomenduiąc to i. o. xięciu imci regimentarzowi y remonstruiąc, iż się z krzywdą dzieie ichmość pp. rycerstwu, szlachcie, a prawowiernym katolikom, a ta lustracya praevio iuramento super completum numerum y dawania po półtalarney płacy żołnierzowi samego pułkownika y kapitanów quotannis expedienda.

Remonstrabunt też ichmość nasi wielmożni panowie delegowani y umówią się aukcyą woyska komputowego, którego całe na obronę oyczyzny naszey praw y wolności konserwacyi potrzeba.

A ponieważ po seymie da Bóg coronationis na alternatę Litewską seym ordynaryiny w Grodnie przypadać powinien, domówią się ichmć obmyślanie reperacyi zamku Grodzieńskiego z intrat dobr stołowych, albo ze skarbu rzeczy-pospolitey y tegoż miasta fortificatią przez nowego regnanta y drugich miast Litewskich in casum ingruentis cujusvis periculi proreclinatorei summy potrzebne. Tak że ażeby przyszły ichmć panowie obywatele powiatu Grodzieńskiego seymiki swe w zamku, a nie na innym mieyscu odprawowali y dla tey wygody tantisper chcąc szopę wystanowioną mieli, cavebunt.

Exekucya dekretów sądów kapturowych przez tych że ichmościów panów sędziów na te sądy obranych y od stron użytych aby in valore była zachowana vigore konfederacyi roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt siódmego y aby strony w tym wszystkim ubezpieczone były, ponieważ ichmć panom urzędnikom ziemskim grodzkim po koronacyi przyszłego nowego pana intra sex septimanas iuxta iuris obloquentiam wolność na ten czas do exekucyi expediowanie otwiera się.

Maią też mieć ichmć staranie przy opisaniu pactorum conventorum przyszłemu regnantowi in ratione iuż praktikowanych zaczętych seymów extraordynaryinych w Warszawie, w czasie ich seymowi ordynaryinemu przyzwoitych, a prawu przeciwnych, aby tego in futurum nie było y seym ordynaryiny w Litwie w Grodnie podług alternaty zawsze się odprawował y rezydencia przyszłego szczęśliwie nowo obrać maiącego regnanta y następców iego co trzeci rok w Litwie przez rok contynuowana była, in perpetuum cavendum. Gravamina y inne violencye attenta od ludzi Brandeburskich, iako w zawerbowaniu imci pana Benedykta Sopocka, dobrze przez antecessorów swoich rzeczypospolitey zasłużonego, także ichmców panów Eysmontów, y teraz świeże imci pana Bykowskiego recomendat pamięci y staraniu ichmościów ciż ichmość panowie commissarze do dworu Brandeburskiego constitucyą anni tysiąc siedmset dwudziestego szóstego naznaczeni indelate commissyą swą expediowali.

Interes i. w. imci pana Ogińskiego—oboznego w. x. Lit., in ratione przywileiu iuris communicativi wielmożney pani starościney Swiebowskiey przeciwko prawu na starostwo sądowe z ekonomią Bracławską służącego, ponieważ prawo zabrania y iest z praepedicyą temuż i. w. imci panu oboznemu, iako staroście Bracławskiemu, rekomenduie się ichmościom domówić o cassacyą iuris communicativi z przerzeczoney ekonomiey; także dobra Przewalskie hybernowe aby nie były praeagrawowane przy czynieniu tabelli znaszaiąc podatek ponieważ y dotąd sowitą hybernę płacą.

W zachodzącey requizycyi w. imci pana Schliebena woiewodzica Inflanskiego in ra-

tiono długu na ekonomiey Rogowińskiey w Prusiech imci należącego ponieważ zaszły iuż konstitucye, iako to: tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiątego y tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego roku, zaleca się ichmościom conformuiąc się do stanów rzeczypospolitey, aby był satisfactus.

Extranei et exoticae personae cudzoziemce, także dissidentes in religione, ażeby ani w ekonomiach, dobrach stołowych, ani w woysku in officiis szarz nigdzie y w żadnych penitus dobrach nie byli substituowani i konserwowani, ale bene et non novo possessionatis w tych że powieciech administracye ekonomiey y kluczów inter concives tegoż powiatu ad dispositionem, salvo censu et proventu regio, rodzone były, lege perpetue cavendum.

Dobra ichmciów panów dożywotników y donatariuszów, generaliter wszystkie za przywileiami od nayiaśnieyszych regnantów nadane y rescriptami aprobowane y za onemi in possessione będąc approbowane et ut pryvilegia legitimentur et confirmentur, atque ne in posterum commissie praesument ullo titulo odbierać, a tym bardziey z prywatney ekonomiczney dyspozycyi, oraz hyberny z onych dotąd nullo iure extorsivo wymagane ab hinc aby zniesione były et ullo titulo praetendantur cavemur. In quo puncto aby constitucya tysiąc siedmset siedmnastego roku non noceat ichmciom panom donatariuszom, lecz vigore constytucyi tysiąc sześćset siódmey modifikowana była y dalsze konstitucye de immunitate praw dożywotnich approbowane zostały.

Starostwa y inne cujuscunque tituli królewskie dobra extraneis cudzoziemcom zagranicznym et dissidentibus per abusum et in observantiam legis dane y ad praesens in possessione onych będące, provocanti ad regiam distributivam justitiam podane et bene meritis in republica civibus, a nie dzieciom incurialibus albo in exercitu scholari annos competentes niemaiącym conferowane być powinne y temi starostwami de pane bene meritorum muneribus należącemi więcey przedawaiąc nie handlowano et iure communicativo amplius dawane nie były. In simili w regimentach cudzoziemskich aby szarzami, iako to: pułkownictwem, kapitaństwem non perseverentur przedaże y handle, albo bene meritis pro justitiae meritoria każdemu ferowane, szarza była tylko patriocie tuteyszemu, per legem caveatur.

Status spiritualis idque conventa wszelkie ab hinc dobr ziemskich albo titulo vel praetextu nabywać, kupować y ad bona spiritualia przyłączać nie ważyli się, co iest powielu mieyscach cum summo preiudicio stanu szlacheckiego caveatur, excepto status spiritualis saecularis, którym iako szlachcie libera dobr ziemskich emptio, iednak sine alienatione onych od stanu rycerskiego sub nullitate zapisów, ieżeli by też, czy to na ziemskie dobra zapis y mimo sukcessorów u duchownych pokazały się, czy to na królewszczyzny vivente possesore wyprawione przywileia znaydowały się, te pro nullis et irritis ipso facto censeri maią, recommendatur diligentiae ichmców, y lenne aby penes auctoritatem suam zachowane były.

Trybunał skarbowy w. x. Lit. ut restituatur loco per legem antiquam w Grodnie designato, ante omnia promovendum lub po powiatach sądy fiskalne resuscitowane były.

Cło w. x. Lit. reducatur ad normam prawa koronnego, a kwitowe nullo iure et extorsive dotąd wymagane, excedens samą importancyą na wszystkich trzech komorach, aby in perpetuum obrogowane y zniesione było sub paenis.

Widome statuí polskiemu także antecces-

sorów godnych, iako tym bardziey y z własney osoby i. w. imci pana Michała Massalskiego, pisarza w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, merita et virtutes, które iako innych czasów, tak tym bardziey na seymie przeszłym convocationis sub directione tegoż imci gloriosissime zdrowia y własney fortuny ze wszelką circa bonum et emolumentum publicae tranquillitatis et conservationis iurium solo gloriose pokazały się, aby żelo et recommendatione teyże nayiaśnieyszey rzeczy-pospolitey u przyszłego da Bóg regnanta condignas odebrały proemia y z pierwszych wakansów ministeriorum osobliwie pieczęci mnieyszey w. x. Lit. konferowany był honor, cały powiat nasz urgentissime instabit.

Merita w. imci pana Łukasza z Jałowa Baranowicza—strażnika polnego w. x. Lit., od lat pięciudziesiąt in opere belli zostaiącego, w. imci pana Wala—chorążego Grodzieńskiego pro republica w okazyach y funkcyach, tak tym bardziey na kommissyi Kurlandskiey od rzeczy-pospolitey per constitutionem naznaczonego, cum applicatione et dispendio fortuny, tudzież w. imci pana Jakóba Chrebtowicza — miernika powiatu Grodzieńskiego, meritissimorum sago et toga in republica civium ad specialem respectum całey rzeczy-pospolitey recommendatur.

Wiadome dobrze całey w. x. Lit. rzeczy-pospolitey w. imci pana Dobrogosta Kazimierza Boufała — pisarza grodzkiego Grodzieńskiego, merita et in sago pro integritate patriae ważone zdrowia, życia y fortuny dispendia, aby osobliwszą przez ichmciów do rzeczy-pospolitey miały rekomendacyą oddaiąc się fraternae ichmciów amicitiae y staraniu.

Wielkie dzieie się praejudicium zasłużonym w woysku rzeczy-pospolitey officialistom y imieniowi towarzyskiemu Podlaskiego authoramentu, gdy ichmość panowie pułkownicy obeymuiąc de novo chorągwie sobie konferowane y one zwiiaiąc, zasłużonych z regestru kassuią y oddalaią, a nowe kreatury swoie promowuiąc; zaczym aby i. w. ichmość panowie hetmani lub regimentarze generalni ordynansów takowych do zwiiania chorągwi cum iniuria benemeritorum sine consensu rzeczy-pospolitey nie wydawali, cavemus.

Fundacya w. oo. kamedułów Wigierskich w dobrach stołowych w powiecie Grodzieńskim iest constitutione anni tysiąc sześćset sześćdziesiąt siódmego, tysiąc siedmset siedmnastego y tysiąc siedmset dwudziestego szóstego approbowana y ograniczona; iednak mimo tak wiele konstitucyi seymowych od w. imci pana Micuty—starosty Similiskiego za dokumentami iakowymiście ichmciów panów Kiewliczów byli do kapturu Grodzieńskiego extra forum od lat kilkaset wznieciaiąc o niebyłą sprawę pociągani mimo sądy w takiey materii seymowe lub relacyine: zaczym waruiąc securitatem internam possessyi fundacyi oo. kamedułów y aby extra forum nigdzie pociągane nie byli, remonstrabunt całey rzeczy-pospolitey. Dobra Surpity, w powiecie Grodzieńskim leżące, quondam ichmość panów Kiewliczów wieczyste, a teraz za prawem w. imci panu Kazimierzowi Micucie — staroście Similiskiemu od ichmciów danym służące per injustam appropriationem teraz w possessyi per partem ekonomiey Grodzieńskiey, per partem w. o. xięży kamedułów Wigierskich zostaiące, aby iako wieczystemi za prawem desuper wyrażonym w. imci panu staroście Similiskiemu przez kommissyą, praevia deductione iuris in foro competenti, przywrócone były. Tegoż imci kamienica Delamarsowska nazywaiąca się, na Zamkowey ulicy leżąca w

Wilnie, aby była od stancyi deputackiey y od mieskich praeagravacyi uwolniona.

Fundusz w. ichmciów panów Micutów z dawnych czasów cerkwi Kuznickiey, ichmciów xięży bazylianów, tamże w Kuznicy mieszkaiącym, za powszechną zgodą aby był approbowany z wioską Wołyńcami y folwarkiem Sterpeykami w powiecie Grodzieńskim. Szlachta, która zawala się przez ubóstwo y przyszła do wielkiey utraty honoru, aby wolny mieli wywód każdego czasu na seymiku.

Dzieie się niezwykły y owszem nefandi foetoris zwyczay, że nie wiedzieć quo jure tak po akademiach, iako też po szkołach ichmciów xięży iezuitów y innych, szlachtę rodowitą ichmość panowie studenci przy zgromadzonych kupach iednych konfuzyą ciężką karmią, drugich o śmierć przyprawuią, o co sprawiedliwości że trudno doyść, ponieważ tylko iedną kontentuiąc ichmość xięża professorowie exkluzyą y to na czas, aby in futurum takowe excessa forum w grodzie naznaczono było et liberam captivationem kryminalistów ichmć panowie posłowie exposcent.

Karczma i. w. imci pana Mniszka—marszałka w. koronnego, iako na ziemskim gruncie w Grodnie sytuowana, aby ab oneribus miasta ikmci Grodna wolna była.

Jako wszystkie kościoły sua gaudent immunitate, tak osobliwie kościoł fary Grodzieńskiey z iurysdyką ieszcze od dziedzicznych xiążąt Litewskich nadaną, iuxta antiqua jura wolnością gaudere powinna y aby taż iuryzdyka farska z iuryzdyką szpitalną ś. Ducha od dyspozycyi i. w. ichmciów panów marszałków y rozdania ex officio gospod podczas seymów wolna była, równie z dobrami ziemskiemi, cavetur.

Dwor w Grodnie pod bazyliankami y bernardynkami, tudzież iuryzdyka w tym że mieście na Podolu quondam w. imci pana Kotowicza — łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ad praesens w. imci pana Karpia—woyskiego Grodzieńskiego, ut immunitatibus libertatis gaudeant y do usurpowaney niesłusznie miasta Grodna dyspozycyi nie należały, in virtute praw sobie służących, urgebunt ichmć, ażeby etiam podczas seymów y ziazdów ad dispositionem gospod nie narażał.

Dwory w. imci pana Alexandrowicza—stolnika Grodzieńskiego trzy w mieście ikmci Grodnie situowane, lubo ab antiquo jure terrestri gaudent, iednak aby od miasta ullo praetexto ad onus civitatense nigdy pociągane nie były, lege perpetua cavendum.

Juryzdyka metropolitańska na Podolu w Grodnie jure terrestri podległa, a iednak czasu seymów y żołnierskich locacyi przeź stacye nie raz aggrawowana była, aby in futurum to nie praktikowało się y ad onus civitatense pociągana nie była, obwaruią.

Znaczna dezolacya fortuny przez woynę Szwedzką imci pana Stanisława Rosochowskiego—krayczego powiatu Wołkowyskiego, na kilkadziesiąt tysięcy exordowano tyrannissime ogniem cum supelectilibus devastata, że do tychczas in sago et toga benemeriti civis bynaymniey maiestate y od rzptey żadney nie odebrała gratitudinem, teraz ad cor patriae demissa instamus fronte, aby godney rekompensy stała się satisfakcya, przez rekomendacyą do przyszłego nayiaśnieyszego regnanta.

Dobra ziemskie dziedziczne ab aevo iure terrestri zaszczycone ichmć panów Kozłowickich, w powiecie naszym leżące, nazywaiące się zaścianek Kozłowicki, per abusum a bardziey per potentiam zabrane violenter do leśnictwa ikmci Stryiowskiego, ut redeant ad legitimos actores, quondam haeredes tych to dobr, do odebrania y reindu-

kowania onych o naznaszenie commissii. Takoż o łąkę Ciechanowszczyzna y Kownacki grud, a Hrychów Hrud ziemski do klucza Jeziorskiego nulliter przywłaszczony a w. imci panu Alexandrowiczowi — stolnikowi Grodzieńskiemu należący, lege praesenti caveatur.

Doznawaiąc od dawnego czasu często, a niemal codzienną experyiencyą, że zostaiąca w szkołach in exercitio nauk rustica proles, do wszystkich szkoł postąpiwszy y przepolorowawszy się wiele sobie pozwala, rodowitą szlachtę postponuie, a osobliwie otrzymawszy ubiquam clericali statui praerogativam z własnemi dziedzicznemi panami, zapomniawszy suam originem, crudo postępuie, należy nam wynaleźć sposób, aby tenże szkodliwy kąkol w szkołach między wybraną szlacheckiey młodzi krescencyą więcey się nie znaydował y daley się nie plenił; przeto upraszać ichmć panowie posłowie będą delegowani, aby wyiednali stabilem legem, żeby pro eruditione in literis nikogo ex rustica prole do szkoł nie przyimowali, gdyż ex mente nabożnych fundatorów szkoły erigowane pro eruditione szlacheckiey młodzi, z którey swego czasu może mieć rzeczy-pospolitey pro bono publico adiumentum, nie dla plebeis, z których naukami przepolorowanych częstokroć nobilitati bywa praeiuditium et impedimentum, a in quantum by który szlacheckim podszywszy się imieniem w szkołach znalazł, tedy tego reverendissimi praefecti scholarum że szkoł ex nunc powinni eliminować, nie respektuiąc na ich płacze y lamenta, gdyż dawne iest przysłowie: *rustica gens est optima flens, sed pessima gaudens, albo szkolnemi naukami wypolorowana.*

Stosuiąc się do postanowioney konfederacyi generalney roku tego podczas konvokacyi titulo securitas miastom y akademikom Krakowskim, Wileńskim uczynioney, aby akademia Wileńska, pro honore gentis nostrae chwalebnie ufundowana, inferior w praerogatywach Krakowskiey być nie zdała się, instabunt ichmość panowie posłowie, żeby we wszystkim z akademii Krakowskiey prawami lege regni expressa porównana y przy prawach swoich do tąd otrzymanych zachowana była.

Correcturae iurium będąc in antiquibus punctis antiquae legi repugnantibus, potrzeba correcturam sui, aby ad normam praw dawnieyszych regulowana była, dokładaiąc to aby za drugim dekretem lub trzecim, ale za czwartym execucya finalna była y ichmć panowie rotmistrzowie na affectacyą strony z szlachtą swoim supmtem za wydanemi innotescencyami pomocą byli, a ieśliby temu prawu contra refusionem damnorum stronie żałuiącey przywrócili.

O grunta, attinencie dobr dziedzicznych nazwanych Karpowicz attinentii do nich w powiecie Grodzieńskim leżących, ab aevo ichmościów panów Karpiów nulliter przywłaszczone do ekonomiey Grodzieńskiey, klucza Chodorowskiego, w czym ograniczenie między pomienionemi dobrami Karpowiczami, a kluczem Chodorowskim toties była naznaczona od nayiaśnieyszych regnantów kommissia, na żadnym terminie nie przywiedzona ad effectum, więc pro definitiva sententia do reindukowania tych dobr legitimo aktori et haeredi w. imci panu Janowi Karpiowi—woyskiemu Grodzieńskiemu praevia deductione iuris naznaczenia ichmościów panów kommissarzów, per legem praesentem constituatur.

De transitoribus bez listów, paszportów et sine testimoniis variae conditionis ludzi, osobliwie zbiegaiących, mieszkaiących od panów swoich ludzi, poddanych ziemskich, dziedzicznych szlacheckich, aby nigdzie nie

byli przepuszczeni per possesores bonorum, któremi by mieli przechodzić, ale zaraz sequestrowani, formetur constitutio, in casu non observandae legis każdy transgressor paenis subiceat.

W praetensyi imci pana Stefana Paniuka Pyrskiego in ratione odebranego grunta wlewu dożywotniego za prawami ww. oo. kamedułów Wygierskich trzymaiącego, konstitucią anni tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, a fundacii Wigierskiey reassumuiąc, aby te dobra violenter odebrane y do dobr stołowych przyłączone, byli przywrócone imci panu Pyrskiemu, starać się o to obliguiemy.

Ostrowek imci pana Kazimierza Siemaszki, w parafii Chodorowskiey będący, za przywileiem nayiaśnieyszego regnanta dożywotnie służący, analiter odebrany, aby przy onym mógł być zachowany, rekomenduie się pilnemu staraniu ichmościów.

Lowiectwo w. x. Lit., w powiecie Grodzieńskim y Lidzkim situowane aby w niczym nie było agrawowane y przy prawach dawnich zachowane, caveatur.

Conformuiąc się do constitucyi tysiąc pięćset sześćdziesiąt piątey, tysiąc sześćset dziewiędziesiątey y innych praw, ażeby żydzi y tatarowie czeladzi chrześciańskiey utriusque sexus chować y rocznie naymować nie ważyli się (excepto żydom dniami do browarów y furmanów w drogę, a tatarom, którzy woynę służą podczotowych) nie chowali, także ceł, myt, czopowych, szelonżnych i innych wszelakich podatków rzeczy-pospolitey, ani przez arendę, ani przez administracyą nie trzymali, sub paena stu kop groszy Litewskich, medietas parti, a druga iudicio, a s chrześcianina więzieniem sześć niedziel w turmie w zamku albo dworzę królewskim, forum w Grodzie naznaczaiąc sine appellatione obwarować.

Jako w oyczyznie naszey orthodoxa fides catholica et integritas funduszów nadanych conservari powinna, przeto znaczna krzywda w Bogu ww. ichmość panien Brygidek Grodzieńskich w odebraniu illicito modo przez wieś ekonomiczną Wirciliski nazwaną, łąk temuż klasztorowi funduszem nadanych, tudzież włok morgów y sianożęci między kluczem Mostowskim situowanych a przywileiami nayiaśnieyszych regnantów temuż klasztorowi nadanych, in violenti od tegoż klasztoru avulsione, tudzież w bronieniu wstępu do puszczy Mostowskiey y spławu drzewa na klasztorną potrzebę aby vigore praw, przywileiów y funduszów temuż klasztorowi służących reintegrari mogła y do dawney possessyi te łąki y grunta przywrócone były, instabunt ichmość panowie concives nostri.

Zważaiąc życzliwe ku oyczyznie in opere publico imci pana Michała Żywalta—podstolego Połockiego praw godna w wielu okazyach za regiminu i. o. xięcia imci regimentarza teraznieyszego dzieła, że dotąd praeclara gesta mercedem nie odebrały sui, także remonstrabunt nasi wielce mściwi panowie, aby condignam od rzeczy-pospolitey mogła odebrać gratitudinem expostulabunt.

Miasto zaś Grodno, iako domicilium seymów cum approbatione przywileiów im nadanych, vigore dawnieyszych konstitucyi ażeby w iuryzdykcyach swoich sine ulla convulsione iurium iuxta privilegia et confirmationes antiquas nayiaśnieyszych regnantów zachowane było, manutenencyi ichmciów zalecamy.

Fundacyi de nova radice w. o. Karmelitów bosych w Kownie ponieważ dotąd nie iest approbowana, więc teraz pia opera ichmości pana Krzystofa—kasztelana Smoleńskiego, Józefa—cześnika w. x. Lit. na Mirowie Jezytów, Józefa Oziembłowskiego—sędziego ziemskiego Wiłkomirskiego y Mar-

cina Dąbrowskiego—marszałka powiatu Wiłkomirskiego z dobrami, mianowicie Kaciniszkami w. x-twie Żmudzkim—łopianami cum omnibus attinentiis et pertinentiis, iako to: Rawiszkami, Poniemuniem y Elgetyskami w powiecie Wołkomirskim, tudzież legacyinemi Szlanów nazwanemi, w powiecie Kowieńskim leżącemi, od w. iey imci paniey Zuzanny z Finków Woydałowey—łowczyney powiatu Kowieńskiego, teraznieyszą seymową konstitucyą approbowana, oraz y mieysce na którym kościoł y klasztor cum omni sua latitudine, ab omnibus oneribus tam reipublicae, quam civitatis perpetuo uwolnienia y libertowania starać się będą.

Interessu okolicy ichmość panów Obuchowskich y całey parafii Jezierskiey, ponieważ na dobrach stołowych, które odeszły do oo. kamedułów do tąd niesą uspokoieni w summach pożyczonych poddanym, zaczym y ten punkt rekomenduie się ichmościom panom posłom.

Nakoniec wszystkie boni publici negotia authoritati, dexteritati et probatae fidei ichmościom panom posłom committimus. Do którey instrukcyi rękoma naszemi podpisuiemy się. Dat ut supra.

U tey instrukcyi podpisy takowe: Dominik Kazimierz Sopoćko—dyrektor seymiku relationis powiatu Grodzieńskiego mp., Michał Massalski—pisarz w. x. Lit., Grodzieński, Radoszkowski, Berznicki starosta, pułkownik powiatu Grodzieńskiego; x-dz Jan Suchodolski — kanonik Wileński, proboszcz Grodzieński; Jan Karp Woyski—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, salvis legibus reipubliquae et civitatis; Eustach Benedykt Alexandrowicz — stolnik, rotmistrz y sędzia kapturowy powiatu Grodzieńskiego; Jakub Chreptowicz—miecznik, sędzia y rotmistrz powiatu Grodzieńskiego; Dobrogost Kazimierz Bouffał—pisarz grodzki y sądów kapturowych powiatu Grodzieńskiego rotmistrz; Alexander Jodkowski—horodniczy y sędzia Kapturowy powiatu Grodzieńskiego salva veteri lege et libertate; Stanisław Trzeciak—salvis iuribus reipublicae; Władysław Jelski—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego; Jan Olizarowicz mp.; Marcin Olizarowicz; Samuel Antoni Skirmot ps. ps.; Wawrzyniec Obuchowski — lustrator parafii Jezierskiey; Symon Olenski—ręką swą; Stanisław Kotowicz; Michał Antoni Nargilewicz; Stefan Sopocka; Stefan Sabinowski, Franciszek Olizarowicz; Jakub Strękowski; Bałtromiey Eysmąt; Józef Sopocko; Mikołay Cichowski; Michał Boufał, h. G. ikmci; Józef Wołkowyski; Michał Starzyński; Franciszek Horbaczewski; Bonifaci Rukiewicz; Stanisław Cichowski; Antoni Syrkuciewski; Michał Rukaczewski—miecznik woiewodstwa Trockiego. Która to instrukcya, za ustnym y oczewistym podaniem, iest przyięta do xiąg y wpisana.

1735 г.

Изъ книги за 1733—1735 г., листы 853—858.

17. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта, данная депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ pacificationis.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи о вѣрноподданническихъ чувствахъ дворянъ королю, послы обязываются просить его о поддержаніи дружбы съ Россіей и о заключеніи съ ней новаго союза съ цѣлію сохраненія въ цѣлости границъ рѣчи-посполитой; просить также о выводѣ русскихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи-посполитой;

2) просить короля о выводѣ русскихъ войскъ изъ предѣловъ Городненскаго повѣта, о снятіи подымной подати съ имѣній шляхетскихъ и пожалованіи шляхтѣ королевскихъ имѣній, но безъ ущерба для другихъ пожизненныхъ владѣльцевъ;

3) о воспрещеніи разнымъ лицамъ добывать себѣ привилегіи на имѣнія пожизненныхъ владѣльцевъ, а равно и татарамъ пользоваться пожизненными имѣніями послѣ шляхты;

Въ остальныхъ пунктахъ слѣдуютъ ходатайства о разныхъ правительственныхъ и частныхъ лицахъ, а именно: о назначеніи Кіевскаго воеводы военачальникомъ короннаго войска; объ оставленіи канцлера по прежнему региментаремъ войскъ; о предоставленіи какой либо почетной награды Троцкому воеводѣ; о предоставленіи такой же награды кн. Радивилу; о вознагражденіи какимъ либо имѣніемъ подкоморія в. кн. Литовскаго Завишу; о предоставленіи награды конфедератскому маршалку Понинскому; о предоставленіи таковыхъ же наградъ Лозову—Мстиславскому каштеляну, Флемингу—Шерешевскому старостѣ, Барановичу—польному стражнику в. кн. Литовскаго; о вознагражденіи Александровича за убытки, понесенные отъ русскихъ войскъ; о вознагражденіи Мицутовъ за убытки и объ утвержденіи за базиліанами завѣщаннаго имъ фундуша; о вознагражденіи Хребтовича какъ за заслуги, такъ и за убытки, причиненные ему русскими войсками; о вознагражденіи разныхъ должностныхъ лицъ Городненскаго повѣта какъ за заслуги, такъ и за убытки, причиненные имъ русскими войсками; о предоставленіи какихъ либо денежныхъ субсидій Городненскому францишканскому ордену; о сохраненіи количества податей и чоповаго шеляжнаго въ освобожденныхъ имѣніяхъ въ размѣрахъ, назначенныхъ люстраціей Городненскаго повѣта; о воспрещеніи іезуитамъ совершать разныя преступленія въ стѣнахъ своихъ монастырей; о вознагражденіи Тиминскаго за заслуги, Гордѣевскаго—за убытки.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Augusta dwadziestego szóstego dnia.

Przed aktami grodzkimi powiatu Grodzieńskiego stanowszy personaliter imć pan Paweł Pancewicz—instrukcyą na rzecz w niey na seym pacificationis daną ichmć panom posłom tu niżey wyrażoną ad akta grodu Grodzieńskiego podał his verbis:

Instrukcya od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodskich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego w. ichmć panom Kazimierzowi z Jałowa Baranowiczowi — strażnikowi polnemu w. x. Lit., staroście Kowniańskiemu, Jakiewickiemu, Markowi Grobieckiemu— strażnikowi Grodzieńskiemu, posłom na seym pacificationis w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym, miesiąca Augusta szesnastego dnia dana.

Niewystarczaiąca oycowskiemu pieczołowaniu publicum wiernych synów y poddanych wdzięczność y usługa niczym więcey regratificari nie może, tylko powolności y prawdziwey ad verba paterna usługi i realizacyą powiat nasz—Grodzieńki, zaszczycaiący się zawsze amore paterno, te ex se czyni dla imci pana swego miłościwego conservandae patriae et maiestatis munus, że y oycowskiemu chcąc podziękować pro indulgentia starania et positivam adimplendo legem na seym ordynaryiny pacificationis obrawszy wyż wyrażonych ichmć panów posłów tym amplecti maiestatem, venerare patrem, adorare paternam gratiam y niżey wyrażoną instrukcyą promovere zlecił: w króey chcąc naprzód paternam ikmci, pana naszego miłościwego, circa integritatem oyczyzny ichmść panom posłom zlecić dispositionem, instrukcyą votis et amore paterno plenam do tegoż powiatu naszego a majo przysłaną in omni manutenere obliguie.

Jeżeli conservatio państw królewstw naybardziey consistit in cultura stateczney y nienaruszoney przyiaźni z sąsiedzkimi potenciami y w obserwancyach zachodzących z nimi traktatów, zaczym któż nie przyzna, że ratio status et conservationis rzeczy-pospolitey naszey z okoliczności teraźnieyszych conjunctur w chrześciańswie precipue na tym consistit, ażeby dobrą przyiaźń y harmonią servare z nayiaśnieyszą monarchinią Rosyiską, z którey antecessorami nie tylko rzeczpospolita traktatami soiuzami iest zmocniona, ale też y z własnych teyże nayiaśnieyszey monarchini wydanych manifestów iest ubespieczona o iey przyiaźnych ku sobie intencyach, że żadney w państwach y granicy rzeczy-pospolitey nie pretenduie avulsyi lub diminucyi, owszem całość, praw, przywileiów, swobod, wolności y szerokości granic, którą Korona polska y w. x. Lit. cum anexis provinciis usque ad praesens momentum possidet, contra quoscunque usurpatores et aggressores ne quidquam respublica detrimenti capiat, obronić y utrzymować deklaruie, zaczym injungimus ichmć panom posłom naszym, aby na blisko następuiącym seymie omnes veniant modos et rationes, króre by tak dawną przyiaźń y zachodzące między polskim y Rosyiskim państwem soiusze y traktaty mogły tym bardziey utwierdzić, iako też aby y nowy soiusz, nayiaśnieyszą monarchinią mógł stanąć obowiązek, któryby commoda, emolumenta et securitatem tych oboyga narodów contra quosvis agressores iako naymocniey y nayleypiey ugruntować potrafił. Aże ac vis intaminata libere vetandi vocis była w oyczyznie naszey wolność, aby ta sine discrimine et in futurum zachowana została. Circa iura patronatus umowią się y prosić będą ichmść panowie posłowie nasi króla imć, pana naszego miłościwego, przyiazne y sąsiedzkie konfidencye z postanowioney harmonii nayiaśnieyszych Rosyiskich potencyi ad manutenendam libertatem kopce dotąd in limitibus patriae nostrae zostaiące, tudzież assistencya nayiaśnieyszego regnanta naszego za państw dziedzicznych tu sprowadzona, aby iako in brachiis prawdziwych synów manentem patrem zostawiwszy in visceribus patri sama eo curari mogła. O wyprowadzenie tych woysk oboyga ichmć panowie posłowie do ikmci instabunt.

Łaską oycowską per constitutionem raz darowane przed tym libera voluntate oyczyznie naszey impositum onus płacenie podymnego że absque dispositione regia y rzeczy-pospolitey dotąd extenditur nad ubogą szlachtą, aby łaskawą pan nasz miłościwy klemencyą hunc abusum coercere raczył, solennie ichmć panowie posłowie na-

si upraszać imci pana naszego miłościwego będą, a dalszego obmyślenia woysku płacy consonabunt animos ichmć panowie posłowie z drugimi prześwietnemi woiewodstwy y powiatami. Szczodrobliwą antecessorów nayiaśnieyszego króla imci munificencyą cokolwiek od drobin swoich z pańskiego stołu na imie rzuciła szlacheckie, to aby per indirectas delationes nie było uszczerbkiem tych ad hoc tempus possessorów, ichmć panowie posłowie, ile vigore konstitucyi anorum 1607 et 1632, nie tylko dla nich pro praesenti, ale et pro futuro do ikmci pana naszego miłościwego suplikować będą.

Aże per abusum pod żywymi osobami zwykli praetendentes lucrum podpatrywać na dobra distributive ichmość grate należące przywileie, aby takowe subreptitia eo ispo cassari mogły y aby Tatarowie po szlachcie advitalicyą nie wyprawowali, ten punkt prawa w. x. Lit. tak statutem, iako też constitucyami obwarowane, aby sine violatione in essentia sui zostawały, ale które in his revolutionibus iako maią w sobie sentire violencyą ad integritatem przyiść mogły y ten punkt ichmć panowie posłowie nasi do konstitucyi promovebunt.

Z własnych ab origine tey oyczyźny tam in toga, quam in sago zacnego imienia czynów innatus nierozdzielnego narodu amor z powiatu naszego Grodzieńskiego niosąc applausum planetarum ikmci pana naszego miłościwego iw. imć pana Połockiego, woiewody Kiiowskiego ad regimen woyska koronnego rekomendować ikmci ichmć panowie posłowie obliguiemy.

J. o. xięcia imć kanclerza w. y regimentarza generalnego woysk w. x. Lit. praktikowane cum summo zdrowia y fortun dispendio pro integritate maiestatis et libertatis pracy y fatygi żaden nie tylko enumerare, ale y na wybornieyszą wyexplikować y przyozdobić nie potrafi elegancyą, iednak powiat nasz dla wstawienia łask iego dla siebie odebranych et ad dandum votum przed nayiaśnieyszym maiestatem śmiało bierze do ikmci instare, aby iako dopioro partykularney regimentarskiey od maiestatu sobie powierzoney władzy realem tey swoiey funkcyi prowadził dispositionem tak, aby munifica dextra ikmci, pana naszego miłościwego, do godnych y zgodnych tegoż Jo. xięcia imci rąk primum regimen woysk Litewskich oddać raczyła, ichmć panów posłów swoich, ut sua y całego powiatu adstent promotione obliguie.

Urodzona do dzieł heroicznych jw. imci pana woiewody Trockiego qualitas magnis dotata wielkiego imienia y samego imci jw. imć pana erga paternam majestatem meritis osobliwszą mieć powinna recognoscencyą w sercach civium, ztąd y powiat nasz do osobliwszego respektu nayiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, instat przez ichmśćw panów posłów swoich, ażeby corresponduiącą zasługom qualifikowanym ikmci pana naszego miłościwego realizować raczył benewolencyą, obstringimus ichmśw panów posłów.

Jako stany rzeczy-pospolitey zkonfedorowane doznawszy in numera merita i. o. xięcia imci Mikołaia Radziwiła—woiewody Nowogrodzkiego tam in campo electorali, iako y w dwuletniey invigilacyi w prowincyi w. x. Lit. z wielkim kosztem y azardem życia, fortun koiarząc ad unionem aminorum woiewodztwa, powiatu przy dostoieństwie ikmci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, raczyli rekomendować do realnego respektu pańskiego, iniungimus.

To co in votis dla i. o. x. imci woiewody Nowogrodzkiego powiat nasz wyraził sui ut cedat pariter in applausum u maiestatu ikmci, pana naszego miłościwego, i. o. x.

imci marszałkowi nadwornemu Litewskiemu powiat nasz apprecat ichmościom panom posłom instare dożdać patenti recentia i. w. imci pana Zawiszy — podkomorzego w. x. Lit. z expediowaney legacyi, merita praetermitti nie mogą bez należytey wdzięczności, którą powiat nasz innumerabilia zasług wielkich praedecessorów domu imci n. w. m. p. chcąc manifeste oświadczyć obliguie ichmść panów posłów naszych, ażeby ad distributivam ikmci pana naszego miłościwego, rekomendowali gratiam et justitiam.

Tak wszystkie od powiatu naszego oycowskiey łasce rekomendowano, i mieniona sequitur godność i. w. imci pana Ponińskiego — marszałka zkonfederowanych stanów rzeczy-pospolitey koronnych, która pro tot cessis laboribus aby iustam z oycowskiey ikmci, pana naszego miłościwego, dobroczynności odebrała gratitudinem, instabunt ichmść panowie posłowie nasi.

Doświadczony incessanti labore i. w. imci pana Łazowego — kasztelana Mścisławskiego pro maiestate et libertate całey oyczyzny, a zatym pro conservatione integritatis powiatu naszego, desudationis rigor powinien z serc concivium do serca do i. k. mci pana naszego miłościwego aperire ostium, dla tego aby tak wielkich strat pro bono publico y dla zachowania tegoż powiatu w całości (osobliwie przez imci pana Woieykowa—pułkownika, który ledwo nie in favilam wszystkie in circumferencya Grodna sytuowanych maiętności obrócił y od woysk Litewskiego koronnego poniesionych pro tuitione manifestis erogowanych, clementiam et gratitudinem mógł znaleźć, ichmość panowie posłowie nasi królowi panu naszemu miłościwemu dabunt vota sua.

Nie dla zalecenia tych, które magnis votis in toga et sago nie tylko godnych antecessorów, ale y dawnych in hac republica samey osoby w. imci pana Jerzego Fleminga—starosty Szereszewskiego, prac eminent godności, ale tylko dla zaszczytu godności oświadczoney z tegoż imci pana pro sorte powiatu przyiaźni powiat nasz practicatam ikmści, pana naszego miłościwego, tegoż w. imci pana Fleminga przypominaiąc usług prawdziwych exactionem et dexteritatem, też do oświadczenia łaski pańskiey ichmść panów posłów rekomendować y przypomnieć zaleca.

Stateczna pro maiestate et libertate w. imci pana Łukasza Baranowicza—strażnika polnego w. x. Lit. w sobie et in successoribus, to iest: w wielmożnym imci panu pośle naszym cum discrimine zdrowia y fortun persewerującą sine nota applicatią niesie cam libram justitiae i. k. imci, pana naszego miłościwego, powiat Grodzieńskiemi oycowskiemi dobroczynnościami reciprocationis, którą aby ichmść panowie posłowie nasi pańskiey zalecili łasce, ichmścm recommendatur.

Jeżeli mieysca res digna misericordiae dopioro niewola w woysku Rosieyskim przez zabranie tychże woysk nayiaśnieyszey imperatorowey Rosieyskiey w. imci pana Alexandrowicza—stolnika Grodzieńskiego, meretur od powiatu naszego, iako zasług znacznych w tym powiecie imieniowi osobliwszą z wdzięczności compassyą, zaczym committitur dexteteritati ichmścw panów posłów naszych, ażeby o eliberacyą omnino attingere raczyli. Conatus clemencyi łaskawego serca pańskiego temuż imci panu stolnikowi Grodzieńskiemu, nie przepomniawszy zacnych, rekomendować do bonifikacycy z respektu pańskiego ruin w dobrach przez woysko Rosieyskie.

Znaczne in republica merita prawie in sago et in toga praktykowane w. ichmść panów Kazimierza Floryana—podkomorzego,

Antoniego—podstolego podstarościego sądowego z Wahanowa Micutów — urzędników p-tu naszego removent intima corda przyiaźni naszey widząc nieustanney czasu teraznieyszego rewolucyi wszelkich pozycyach dóbr ichmściw dezolowanych, co cum gemitu namienić się może, iż per scintillam niewinności combustae domus, nec locus est ubi Troia fuit, o co ad innatam nayiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, clementiam wiele możności ichmść panowie posłowie supplicare mogą. Tych że w. ichmść panów Micutów ab antiquis, tudzież zakonu ś. Bazylego w. w Bogu przewielebnych ichmść xięży Bazylianom unitom w Kasnie, powiatu naszego Grodzieńskiego sytuowany na górze, gdzie klasztor zabudowany, na co iest prawo dane od imci pana Karola Micuty, osobliwo zaś do tego funduszu od w. ichmść panów Krzysztofa oyca Kaspra syna Micutow — podkomorzych Grodzieńskich, folwark Sterpcyki z wioską Wołyńcami, że praxi legis publica pretenduie corroborationem o inserowanie do konstitucyi, tych że ichmść panów posłów militabit aplikacya.

Wiadomych całey oyczyznie naszey zasług w. imci pana Jakuba Chreptowicza—miecznego p-tu Grodzieńskiego, nieustanna w przeświętym p-cie naszym panuie inszego ad recompensam nie znayduię sposobów, iak tylko aby ichmść panowie posłowie mieysca maiestatowi ikmci wielkie zasługi rekomendowali.

Particulariter, a zaś przez teraznieysze w oyczyznie nieszczęśliwe rewolucye przez woyska Rosyiskie przechodzące funditus zruinowanych dobr, zwłaszcza na szlaku będących, szkody na kilkadziesiąt tysięcy pan y ikmść łaskawie y nagrodzić, ichmściw panów posłów sua activitate przypomnieć obliguiemy.

Nie tylko od początku szczęśliwego panowania naiaśn. króla imci, pana naszego miłościwego, lecz ledwo non a cunabulis zaczęte et recte trwaiąc w. ichmść pana—Jana Karpia—woyskiego, Kalękiewicza—koniuszego, Józefa Wala—chorążyca, urzędników naszych grodzkich maiestatibus usługi, ale też in hoc temporis spatio przechodzące woysk. Rosyiskich zaiazdne quantitatis sine numero poniesione w dobrach ruiny, tudzież imci pana Jana Franciszka Olizarowicza—nunc regenta grodzkiego p-tu Grodzieńskiego,przy kommissarskiey—funkcyi poniesione straty, łącząc znaczną tegoż imci y całego powiatu desolacyą oycowskiey nayiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, ichmść panowie posłowie nasi recommendabunt clemencyi.

Kiedy nam orthodoxa fides hanc zawsze imponit legem, abyśmy honor Boski et ultionem świątnice iego primo przed wszystkiemi circumstancyami ad promovendum u siebie sytuowali loco, więc że konwent w. o. Franciszkanów Grodzieńskich dość pauca provisus fundatione, a ieszcze nie wyexplikowano his in tempestatibus nie tylko w rzeczach alimentationi należących, ale niemal kościołowi służących apparencyach ponieśli ruinę, aby z oycowskiey, ile tego pana, z którego promocyi sonitus chwały Bożey ledwo non per omnes terrarum partes obiia się, justam odebrał ten konwent clemencyi vitaliationem y nagrodę, nie tylko z rekomendacyi p-tu naszego, ale też ex activite sua, ichmść panowie posłowie nasi ikmci, naszego miłościwego pana, recommendabunt.

Kommissya seymem anni 1726 dla zweryfikowania podatków w dobrach libertowanych y czopowego szelążnego naznaczona, w p-cie Grodzieńskim expedyowana, ieżeli na teraznieyszym seymie melioracya taryfy

nastąpi, aby według lustracyi, w p-cie Grodzieńskim naszym stałey, nie byli summami praeagrawowane wszystkie dobra—pilnemu staraniu ichmść panów posłów rekomenduiemy.

Inpracticatus, bo spontaneus et deliberativus imci pana Jełowickiego w domu swoim własnym, po zaproszeniu do sąsiedzkiey kommitywy, godney pamięci w. imci pana Krzysztofa z Wahanowa Micuty — pisarza grodzkiego Horodeńskiego, homicidii perpatratus actus aby e legibus paternis debitam pro labore odebrał mercedem; addent ichmść nanowie posłowie swoiey korporacyi y instancyi momentum, tak do i. o. imci prymasa, iako też do i. w. imci xięcia nunciusza, by suam spiritualem ichmść x. jezowitom Krasnosławskim chcieli imponere legem, iakoby daley takie nefanda scelera swoią zakonną klawzurą protegere nie chcieli, ile iuribus perennis iuż dawno convicta, tudzież y do maiestatu pańskiego imci suplikować będą, aby supra expressos actus żadnym reskryptem zasczycać się nie mógł y amnestyi dla siebie nie otrzymywał.

Imci pana Józefa Tymińskiego—skarbnika grodzkiego, praktikowane merita, niezliczone circa bonum publicum pieczołowanie cum dispendio znaczney fortuny, a naybardziey y utraty życia w funkcyi poselskiey na seym coronationis n. k. i. p. naszego miłościwego, teraz nam szczęśliwie panuiącego Augusta trzeciego okazane, de gratitudine sukcessorów pozostałych movent instantiam, przeto do maiestatu ikmci instabunt ichmść panowie posłowie.

Jawna stała się strata imść pana Konstantego Gierdzieiewskiego—stanowniczego w. x. Lit. przez zabranie przeciwney partyi ad minimum na tysiąc talarów bitych, trzymaiącego się przy dostoieństwie nayiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, aby swoią zupełną mieć mogli rekompensę, rekomenduiemy ichmościom panom posłom, im dobre zasługi azardowane pro fide, lege et rege pańskiey ikmci łasce oddać. Co wszystko dexteritati et activitati w. ichmościów panów posłów naszych committendo tę instrukcyą rękoma naszemi podpisuiemy. Pisan supra.

W tey instrukcyi podpisy ichmśćw panów senatorów, urzędników i szlachty takowemi słowy: Samuel Łazowy –kasztelan Mścisławski, derektor seymiku przed seymem następuiącym pacificationis, Kazimierz Micuta—podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, Jan Karpoboyski—powiatu Grodzieńskiego, Antoni Micuta—podstoli y podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego, Dobrogost Kazimierz Boufał—pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego, Józef Wal—chorążyc pow. Grodzieńskiego, Jakub Chreptowicz—miecznik powiatu Grodzieńskiego, Władysław Pławiński s. g. p. p. Stefan Kułak, Marcin Antoni Nargilewicz, Antoni Politulski —stolnik, Benedykt Tyzenhausz ss., Kazimier Smogorzewski, Jan Antoni Małach Rusiłowicz r. s. Konstanty Gierdzieiewski ś. w. x. Lit., Bogusław Szczesnowicz, Bogusław Szczepkowski, Jerzy Małach Rusinowicz, Michał Połubiński, Jan Franciszek Olizarowicz—namiestnik y regent grodzki p-tu Grodzieńsktego, Stanisław Kotowicz, Stefan Eysmont, Marcin J. N. Olizarowicz, Władysław Antoni Nowicki, p. s. Paweł Pancewicz, Ignacy Wierbicki s. j. Antoni Szaniawski, Franciszek Czeszeyko, Jan Micewicz, Franciszek Horbaczewski, Andrzey Czaplicz, Bazyli Kozłowicki, Antoni Krasnicki, Tomasz Tomaszewski, Franciszek M. Olizarowicz, Antoni Damanowicz, Jakub Gliniecki, Józef Białopiotrowicz, Antoni Bielikowicz, Wincenty z S. Pietkiewicz s. d. Antoni Siemaszko, Michał Cidzik, Symon

Olenski, Stefan Siezieniewski, Teodor Pyrski, Michał Tomaszewski, Alexander Minuczycz, Jakub Cidzik, Józef Kubiński, Jan Cidzik, Marcin Macieiowski, Antoni S. Wulmer, Andrzey Maliiewski, Franciszek Daczewski, Kazimierz Jankowski, Stanisław Cichański, Wawrzyniec Obuchowski, Antoni Massalski, C. Z. Kazimierz Siemaszko — komornik powiatu Grodzieńskiego, Michał Kamiński, Józef Siruć.

1736 г.

Изъ книги за 1736 г., листы 787—788.

18. Инструкція коммиссарскаго сеймика, данная коммиссарамъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ новоизбраннымъ коммиссарамъ на генеральную коммиссію инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) Коммиссары обязываются прежде всего требовать сложенія съ имѣній шляхетскихъ и духовныхъ подымной подати;

2) для содержанія войска изыскивать средства въ имѣніяхъ королевскихъ — староствахъ и державахъ;

3) въ видахъ справедливости не позволять сильнымъ владѣльцамъ этихъ имѣній освобождаться отъ уплаты гиберны;

4) на остатки отъ суммъ на содержаніе предназначаемаго войска, увеличить содержаніе другихъ ополченій;

5) въ случаѣ недостатка этихъ средствъ коммиссары обязываются изыскать другіе источники, но только безъ обремененія имѣній шляхетскихъ;

6) требовать воспрещенія магнатамъ оказывать покровительство торговлѣ въ ущербъ государственнымъ доходамъ;

7) въ случаѣ надобности представить повѣту вооруженно-пѣшихъ воиновъ коммиссары должны припаравливаться въ этомъ къ постановленію всего княжества Литовскаго и требовать назначенія на нихъ если не $^1/_3$, то покрайней мѣры $^1/_2$ издерджекъ съ имѣній земскихъ; при этомъ воины должны находиться въ распоряженіи повѣта;

8) объ уменьшеніи для Городненскаго повѣта податей: подымной, чоповаго шеляжнаго, ошибочно увеличенныхъ прежними коммиссарами;

9) стараться всѣми силами о воспрещеніи жидамъ и татарамъ держать у себя христіанскую прислугу.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Oktobra dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Grodzieńskim stanąwszy personaliter imć pan Pryżmont instrumentalis instrukcyą tę na rzecz w niey iako niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał de sequenti tenore: My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo. szlachta obywatele powiatu Grodzieńskiego, tak vigore constytucyi seymu pacificationis w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym szóstym w Warszawie szczęśliwie doszłego, iako też za wydaniem nayiaśnieyszego króla iego mości Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, szczęśliwie nam panuiącego, na następuiącą generalną kommisyą uniwersa-

łami, dla obrania e medio nostro powiatu naszego na tęż kommisyą ww. imć panów kommisarzów ad solitum nostrum consiliorum locum do Grodna na termin tymiż ikmości uniwersałami nam assygnowany, to iest na dzień dwudziesty trzeci Oktobra roku tysiąc siedmset trzydziestym szóstym zgromadzeni, chcąc oycowskie iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, circa bonum publicum et integritatem praw y swobod oyczyzny naszey pieczołowanie, pari powinney wdzięczności, relatiare obligatione, nec modus nec methodus adinveniri może, które ipsi supplebunt superi. My zaś tym przynaymniey oycowską ikmości, pana naszego miłościwego, łaskę rependemus sposobem, że conformes do postanowienia całey rzeczypospolitey y do wydanych ikmości universałów na wyż wyrażonym terminie y dniu consonis votis et affectibus e medio nostri obraliśmy za kommissarzów powiatu naszego i. w. imci pana Michała hrabię na Zasławiu, Bychowie, Dombrównie, Sapieżynie, Sapiehę—starostę Gulbińskiego, i. w. imci pana Jakuba Chreptowicza—mecznika p-tu Grodzieńskiego, których ichmość panów upraszamy cum fide, honore et conscientia.

A naprzód conformuiąc się do wyż wyrażonych constitucyi płacenia podatku podymnego z dobr ziemskich szlacheckich y duchownych per totum znieść totaliter.

A że rzeczy-pospolita nasza propter tuitionem praw y wolności swoiey bez woyska obeyść się nie może, przeto płaceniu stipendiorum woysku teraźnieyszemu w kompucie constytucią tysiąc siedmset siedmnastego roku assignowanych znayduiącemu się, z tych sposobów intrat, które tak w konstytucyi seymu pacificationis w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym szóstym doszłego, iako też w uniwersałach ikmci na teraznieyśze seymiki tym ichmościów obowiązuiąc, aby każde starostwo y dzierżawa y wszelkie na tenczas podatków obmyślenie, intraty bez żadnych prywat y respektów tak też na naymnieyszego przez ichmościów ad unum skomputowane były.

A że znayduią się takowe w dzierżeniu potentiorum starostwa, które per favores et comparitiones w roku tysiąc siedmset siedmnastym znacznie w płaceniu hiberny odebrali alleviacye, adhibebunt ichmość panowie kommissarze nasi curam, aby przynaymniey dotąd od słuszney iuxta obloquentiam konstytucyi płacy nie były tymże sposobem uwolnione.

A gdy skombinowana tych wszystkich prowentów in unum zniosłszy będzie przenosiła quantitatem stipendiorum teraznieyszemu woysku należących, tedy ichmość panowie kommissarze nasi residuitatem tey summy na podwyższenie komputu utriusque authoramenti, tym sposobem iako y dopiora woysku dochodzi, płacę naznaczyć conabuntur.

Jeżeliby zaś te sposoby przez konstytucyę wyż wyrażoną y universały ikmci wynaydzione na zapłatę woysku teraznieyszemu nie wystarczały, tedy ichmość panom kommissarzom naszym daiemy potestatem innych wynaydzienie sposobów, iakich tylko sine notabili onere dobr ziemskich, szlacheckich y duchownych, aby były et sine ullo praetextu z onych płaceniu podymnego.

A że zagęściły się wielkie protekcye, które magnates kupieckim handlom y towarom zwykli dawać, a przeto wielkie skarbowi rzeczy-pospolitey dzieie się detrimentum, abhinc aby ullo praetextu nie były dawane, extendent rigorem na nie ichmość panowie kommissarze na przyszłey kommissyi.

I to też w moc ichmość panom kommis-

sarzom daiemy, iż gdy wszystkim prześwietnym woiewodztwom y powiatom w. x. Lit., zdaie się pro maiori rzeczy-pospolitey naszey securitate z woiewodztw y powiatów obmyślić żołnierza pieszego powiatowego, w tym ichmość panowie kommissarze nasi z dyspozycyą całego w. x. Lit., regulować się mogą hoc praecauto, żeby te postanowienie większego dobram ziemskim ciężaru nie przyniosło, to iest, żeby ieżeli nie tertia pars, to przynaymniey medietas teraznieyszey quantitatis podymnego na tegoż żołnierza z dobr ziemskich naznaczona była. Który to żołnierz do dyspozycyi woiewodztw y powiatów należeć ma, y corocznie przed ichmość panami kommissarzami swoiego woiewodztwa y powiatu more komputowego żołnierza popisować się powinien. I to też cavetur, aby ci żołnierzi oficierów nad sobą szlachtę w tym w. x. Lit. dobrze urodzoną mieli.

A że powiat nasz roku 1717 podczas seymu pacificationis przez niedozor imć panów kommissarzów na ten czas znacznie iest dymami z czopowym y szelężnym onerowany, przez co od wielu lat dobra ichmość panów possesorów niemałą ponosili dezolacyą, a do tego y przez teraznieyszą nieszczęśliwą rewolucyą nieustawnemi poborami w Grodnie y marszami woysk różnych po całym powiecie wielkie nayduią się ruiny, a panowie kommissarze nasi activitate sua omnimo procurabunt na przyszłey kommisyi alleviacye dymów y czopowego szelężnego powiatu naszemu.

Dzieie się też wielkie praeiudicium nie tylko w powiecie naszym, ale y w całym w. x. Lit. Bozkiemu y świeckiemu prawu, kiedy mimo tak wiele konstitucyi tatarowie y żydzi czeladź chrześciańską do swoich konserwuią usług, a że ten abusus po woiewodztwach y powiatach przez bronienie dyspozycyi grodowey coercere nie może, ieżeli ab hinc ta czeladź chrześciańska utriusque sexus u tatarów y żydów znaydować się będzie, aby imć panowie kommissarze nasi na przyszłey kommissyi na tatarów y żydów, czeladź chrześciańską na usługę swoią chowaiących, quantitatem proportionatam, na które może suffragari, przy iustych prowentach rzeczy-pospolitey oney, że expresse za zgodą wszystkich woiewodztw y powiatów imponowali, obliguiemy.

Caetera iuratae fidei et dexteritati imć panów kommissarzów committimus. Data w Grodnie ut supra.

U tego instrumentu takowe podpisy rąk ichmość panów de nomine et cognomine wyrażone: Jan Karp—woyski y director seymiku kommissarskiego powiatu Grodzieńskiego, Michał Massalski—pisarz w. x. Lit., star. Grodzieński; Benedykt Alexandrowicz—stolnik y rotm. p-tu Grodzieńskiego, salva per omnia auctione skarbu w. x. Lit., podpisuię się, Antoni Micuta, p. p. s. p. g.; Jan Michał Strutyński, Dobrogost Kazimierz Bouffał p. g. p. g., Stanisław Kotowicz, Jerzy Snarski, Michał Nargielewicz, Krzystof Zaleski, Michał Czieszeyko, Antoni Bykowski, Władysław Antoni Nowicki p. l., Heronim Bohatyrewicz, Jan Bykowski, Marcin Margilewicz, Franciszek Siemaszko, Andrzey Malewski, Józef Bylewski, Józef Eysmąt, Dobrogost Pryżmont, Kazimierz Eysmąt, Piotr Leszczyński, Andrzey Obuchowski, Kazimierz Jankowski, Jerzy z Branic Branicki, Tomasz Kodłubay, Teodor Tołocko, Dominik Głowaczewski, Benedykt Mickiewicz, Mikołay Zaniewski, Józef Eysmont, Paweł Pancewicz, Stanisław Sadkowski, Thomasz Charliński, Maciey Michał Eysmont, Piotr Hliński, Mikołay Tyszyński, Andrzey Turczynowicz, Teodor Tołoczko, Antoni

Kraśnicki, Józef Siemaszko, Samuel Jelec, Antoni Jodkowski, Bazyli Żywult, Maciey Eysmont. Takowa instrukcya alias instrument, za podaniem onego przez wyż pisanego iegomości, do akt grodzkich Grodzieńskich iest przyięty y wpisany.

1740 г.

Изъ книги за 1740 г., стр. 646—439.

19. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на большой шести-недѣльный сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи королю благодарности за его заботы о благѣ рѣчи-посполитой, послы обязываются требовать назначенія опредѣленной очереди для сейма въ предѣлахъ в. кн. Литовскаго согласно международнымъ трактатамъ и сеймовымъ постановленіямъ относительно этого предмета и не приступать къ разсмотрѣнію дальнѣйшихъ дѣлъ, если не послѣдуетъ относительно этого предмета опредѣленнаго рѣшенія;

2) относительно переговоровъ съ иностранными государствами руководствоваться конституціями 1726 и 1736 годовъ;

3) на увеличеніе войска дать согласіе, но только съ условіемъ, чтобы содержаніе его производилось на счетъ староствъ и гибернъ и отнюдь не на счетъ имѣній шляхетскихъ;

4) ходатайствовать объ изысканіи средствъ къ улучшенію благосостоянія торговли и мануфактуръ;

5) объ открытіи монетнаго двора съ цѣлію уравненія польскихъ монетъ съ чужеземными, объ укрѣпленіи крѣпостей и вооруженіи войска;

6) объ освобожденіи Эльблонгской территоріи и возвращеніи неаполитанскихъ капиталовъ;

7) о воспрещеніи чужеземцамъ передавать преемственно другъ другу офицерскія мѣста въ польскихъ войскахъ;

8) о воспрещеніи чужеземцамъ и диссидентамъ владѣть королевскими имѣніями;

9) о воспрещеніи тѣмъ же иностранцамъ завѣдывать сборами пошлинъ;

10) о воспрещеніи тѣмъ же чужеземцамъ владѣть земскими имѣніями на правахъ наслѣдства съ условіемъ, чтобы имѣнія, владѣемыя ими теперь, подверглись jure caduco (выморочному праву) и на будущее время не давались;

11) о воспрещеніи гвардіи в. кн. Литовскаго составлять вооруженныя купы и причинять жителямъ насилія;

12) о сохраненіи для пожизненныхъ владѣльцевъ и ихъ прямыхъ наслѣдниковъ имѣній, пожалованныхъ имъ королями;

13) о назначеніи опредѣленнаго курса для монеты, понижаемаго продѣлками жидовъ;

14) требовать, чтобы должности въ в. кн. Литовскомъ раздавались мѣстнымъ уроженцамъ; а также чтобы Городненское городничество оставалось въ распоряженіи повѣта;

15) просить королевскаго вмѣшательства въ разрѣшеніи споровъ, возникшихъ между Олендскимъ и Незабитовской;

16) требовать пересмотра постановленій, относящихся къ Варшавскимъ піарамъ;

17) требовать возвращенія захваченныхъ земель, принадлежащихъ къ фундушу кармелитовъ босыхъ, завѣщанному Григоріемъ Котовичемъ;

18) требовать исполненія декретовъ въ спорахъ Виленской академіи съ Краковской и закрытія Піарскихъ школъ въ Вильнѣ, Плотной и Гераннахъ;

19) ходатайствовать объ утвержденіи фундуша ксендзовъ іезуитовъ;

20) объ утвержденіи такого же фундуша базиліанъ;

21) о подтвержденіи привилегій города Городна и другихъ правительственныхъ распоряженій;

22) о разрѣшеніи безпошлиннаго провоза соли изъ Гданска въ в. кн. Литовское по р. Бобру;

23) о возстановленіи и исполненіи Варшавской конституціи 1683 года относительно имѣній костельныхъ;

24) о приведеніи въ дѣйствіе конституція 1678 года о *новой шляхтѣ* и воспрещеніи владѣть болѣе нежели двумя староствами;

25) ходатайствовать объ утвержденіи конституціи 1662 г. подъ названіемъ: gratitudo bene meritorum (вознагражденіе заслуженнымъ).

Roku tysiąc siedmset czterdziestego, miesiąca Augusta dwudziestego piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą — podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od i. w. imci pana Michała Jozefa Massalskiego—woiewody Mścisławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, comparendo personaliter coram actis imć pan Józef Eysimąt, sąsiad z koligat w. imci pana dyrektora seymiku antecommicyalnego instrukcyą na rzecz w niey y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którą za przyięciem wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Inctrukcya, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa szlachty, y obywatelów powiatu Grodzieńskiego w. ichmć pp. Józefowi Walowi—woyskiemu powiatu Grodzieńskiego y Jozefowi Sosnowskiemu — chorążemu Petyhorskiemu znaku nayiaśnieyszego króla imci, posłom naszym, libero et unanimi voto, nemine contradicente za wydanemi od ikmci, pana naszego miłościwego, na seymiki antekomicyalne uniwersałami e medio nostro obranym, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym, miesiąca Sierpnia dwudziestego wtórego dnia na seym sześć-niedzielny ordynaryiny w roku tymże wyż pisanym nastęрuiący in solito consiliorum loco w Grodnie dana.

Ktoż nieskomponowane et sine numero tanto sudore cum dispendio własnego zdrowia nayiaśnieyszego iego królew. mości, pana naszego mść-go, circa bonum tey oyczyzny naszey publicum oycowskiey od początków szczęśliwego panowania nie ustaiąco enarrare może pieczołowania? kto strawione insomnes około utrzymania całości praw, swobód y prerogatyw oneyże noctes wyliczyć może, potrafi? kto pro amore paterno filiali wystarczy reddere gratitudinem? Nec modus, nec media oycowskie starania y trudów ikmci, pana naszego miłościwego, wdzięczności adinveniri protrafią, y żaliż nie iawne z samych początków otwartego serca oycowskiego uznała ta oyczyzna dowody, kiedy de ruderibus novam erexit Troiam, z dyfidencyi sąsiedzkich ad pacitissimam y teraz durantem przyprowadziwszy ta oyczyzna tranquilitatem, nie ustaiącą oycowskiey swoiey miłości gerit curam et solicitudinem, tak przy publicznych tey oyczyzny obrad, iako też y przy prywatnych swoich negotiach iawny y nieposlednieyszy. Y teraz ta rzecz-pospolita naszą od ikmci, pana naszego miłościwego, odbiera oycowskiego pieczołowania dowód, kiedy na złożony następuiący seym przy wydanych od siebie do woiewodstw y powiatów uniwersałach saluberrima ad integritatem y utrzymania swobod tey oyczyzny w instrukcyach swoich podaie media, które powiat nasz, quo demisissimo z oycowskiego mandatu filiali przy-

iowszy poplite więcey swoiey synowskiey ukazać nie może wdzięczności, iako kiedy te wszystkie media od ikmci, pana naszego miłościwego, podane wielm. ichmć panom posłom swoim do instrukcyi inscrowawszy in fide manutenere zlecił y zaleca.

A naprzód iako wszystkie królestwa na doskonałym swóy fundament zakładaią porządku, tak ażeby y wielm. ichmość p. posłowie nasi, przystępuiąc do początku seymowania, naprzód o alternatę kadencyi Litewskiey seymu serio umowiwszy się y pod starą laską declarationem certam przyszłey kadencyi odebrawszy y tego punktu etiam cum discrimine seymu nie odstępuiąc, iuxta obloquentiam tak wielu praw, constitutiae annorum tysiąc sześćsetnego dziewiędziesiątego dziewiątego, tysiąc siedmset siedmnastego et tysiąc siedmset trzydziestego szóstego o porządku seymowania, in seria observatione mieli obligantur.

Na reasumpcią konferencyi z ministrami, prezydentami postronnych monarchii, dla skombinowania y poparcia interessów publicznych z różnych okoliczności pochodzących, także de novo emergenti wynikaiących iuxta mentem constitutionum annorum tysiąc siedmset dwudziestego szóstego et tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, assensu unanimi wszystkich woiewodstw y powiatów praecedente, pozwolą.

Aukcyą woyska pro tuitione securitatis internae et externae oyczyzny, iako iest potrzebna, tak za zgodą wszystkich woiewodstw y powiatów w. ichmć p. posłowie nasi one manutenebunt, hoc praecauto, aby ta aukcya woyska z sposobów w przeszłey generalney kommissyi podanych, tudzież z sowitych hybern, z starostw y innych dalszych, które adinveniri mogą, sine ulla na dobra ziemskie podatków impositione stać się mogła, do którey impozycyi aby wielmożni ichmć pp. posłowie nasi nie przystępowali y na nic nie pozwalali, omnino obligantur.

Na obmyślenie ustanowienia y ubezpeczenia quorumvis commertionum, na zniesienie niesłusznych kupców, miast i miasteczek depaktacyi, na opisanie ich bezpieczeństwa a violentiis privatorum, na wprowadzenie manufactur, consensu całey izby poselskiey y wielmożni ichmć pp. posłowie nasi zezwolą.

Otwarcia miennicy cum coaequatione valoris monetae z sąsiedzką kurencyą y kommissyi do gór Olkuskich, iako te obiedwie rzeczy są potrzebne, tudzież reparacyi y opatrzenia fortec pogranicznych, oraz przysposobienie amunicyi woiennych non recusabunt.

Eliberacya territorii Elblągskiego y kleynotów, ieżeli może mieć sposób, przyścia ad effectum, sine iniuria dobr ziemskich, tudzież o rekuperacią sum Neapolitanskich aby ikmci interponi raczył powagą swoią, w. ichmć p. posłowie nasi do ikmci, pana naszego miłościwego, suplikować będą.

A że per abusum mimo konstytucyą anni tysiąc siedmsetnego siedmnastego y inne prawa w niektórych regimentach cudzoziemskich praeocupavit od naywyzszey do nayniszszey szarzy potioritas cudzoziemców y ieden drugiemu przedawać zwykli, a szlachta bene nati et possessionati nigdzie się pomieścić nie mogą, przeto w. ichmć panowie posłowie nasi etiam cum discrimine seymu urgebunt, aby te abusus zniesione były y wszystkie prawa, osobliwie konstytucya wyż pomieniona in hoc puncto reassummowana y approbowana była y ad executionem przywiedziona.

Ponieważ y to tak contra pacta conventa, iako też przeciwko tak wielom prawom y konstytucyom dzieie się, że w dobrach i. k. mości stołowych ekonomicznych zagęściły

się cudzoziemskie et dissidentium in religione dyspozycye, przez co wielkie ichmość p. donataryuszom przez odbieranie niesłuszne arbitraria potestate dobr, za przywileiami trzymaiących, iako też przez impozycie podatków y aukcyowanie hybern (iako się specialiter w tuteyszey Grodzieńskiey przez imci pana Szwarca czyniącego się kommissarza praktikuią ekonomii) dzieią się krzywdy, w. ichmć p. posłowie nasi wszystkie prawa manutenebunt y konstytucye o tym opisane pari modo, iako y wyższy punkt, y aby te wszystkie niesłusznie odebrane dobra primitivis possessoribus przywrócone były, y przywileia dawne aby kassowane nie były.

Similiter w. ichmć p. posłowie ikmci upraszać będą tudzież y od tych, którzy na cłach, komorach znayduią się simili modo, aby te praeiudicia, contra leges patriae dzieiące się, ustały, addent solicitudinem, ażeby od tąd te wszystkie iuryzdykcye y szarże oficierskie penes terrigenos zostawały; a to ex prima fundamentali ratione, że się to przeciwko prawu dzieie; a do tego, że przez tychże cudzoziemców skarb ex ditionibus rzeczy-pospolitey wychodzi.

Dzieie się y to in praeiudicium iuri patronatus, że cudzoziemcy dobra ziemskie iure haereditario occupant, zaczym które się teraz in possessione takowych znayduią dobra, ut iuri caduco subiaceant, a daley takowe nie działy się praeiudicia, w. ichmć p. posłowie diligentissime curabunt; licencyowawszy się na tak wielkie krzywdy y praeiudicia ciż ichmć p. dyspozytorowie ekonomiczni, które zwykli ichmć p. donataryuszom czynić y czynią, tym barziey ieszcze violando prawa pospolite iuż y dobra ziemskie funduszowe wielu ichmć p. obywatelom powiatu naszego, tudzież y zakonom, iako specialiter w Bogu wielebnym ichmć p. Brygitkom y Bernadynkom Grodzieńskim, tudzież ichmć p. Szyszkom nie mało gruntu y sianożęci violentissime poodbierali; od przewozów na Niemnie pod Grodnem et de recenti na rzece Kotra, od podwod z legominami do klasztoru idących, z wielkim uciemiężeniem zapłatę wydzieraią, w czym aby takowe niedziały się abusus y ukrzywdzonym aby była satysfakcya, w. ichmć p. posłowie nasi do ikmci instabunt y o komissią w krzywdzie wielebnych ichmć panien Bernardynek ikmci upraszać będą.

Regiment gwardyi ikmci Litowskiego reabcesive, nie pilnuiąc lokacyi swoiey, konstitucyą naznaczoney, na nienależących miescach rozlokowawszy się, na różne komenderówki używany bywa, a przez to wielka rzeczy-pospolitey a specialiter powiatowi naszemu dzieie się krzywda, kiedy y zagraniczny ludzie w granice nasze ludzi nam gwałtownie zabieraią y domowe swywolne kupy, nie widząc dla siebie poskromienia na złe ausus odwazaią się, w. ichmć p. posłowie nasi iniunctionem tego wszystkiego regimentowi ikmci procurabunt.

Dobra iure advitalitio od nayiaśnieyszych królów panów naszych za przywileiami, konsensami, od stołu ikmci, pana naszego miłościwego, bene meritis de patria civibus zdawnych czasów nadane et pactis conventis nayiaśnieyszego króla imci, pana miłościwego, szczęsliwie nam panuiącego, circa possessionem approbowane, ażeby circa munia et privilegia zachowane były; owszem kiedy za dawnych królów przez konferowanie tych odrobin zastawnym w oyczyznie synom żadney stołowi ikmci uymy nieczyniły, ażeby post decesum teraznieyszych posessorów ich sukcessorom lub zasłużonym patriotom konferowane były, instabunt w. ichmć p. posłowie.

Opisana konstytucya tysiąc siedmset siedmnastego currentia monety, że przez wymysły

et abusus żydowskie nie iest in suo vigore z wielką stratą wydaiących monetę, aby taż kurencya ninieysza konstitucyą approbowana była y ad executionem przywiedziona, w. ichmć p. posłowie nasi opponent pełnego starania.

Wielką krzywdę et innatum cordis dolorem w. imć p. Chreptowicza — miecznego powiatu Grodzieńskiego in ratione imć p. Karola syna imci w Brandeburskim woysku libere zadaną sobie kapitulacyą applikowanego a post elapsum tempus w teyże kapitulacyi assignatum, teraz w niewoli niemal zatrzymanego, w. ichmć p. posłowie nasi o dymissią tak u imci pana posła Brandeburskiego urgentissime instabunt, iako też u ikmci o instancyą suplikować będą, etiam praemissio materiis status, iako in causa honoris stanu szlacheckiego et libertatis.

Wszystkie ministeria Litewskie, osobliwie urzędy, wakanse et oficia aby nie były rozdawane ichmć pp. koronnym, a koronne ichmć pp. Litewskim, tym barziey cudzoziemcom et personis exoticis y któreby zaś incompetenter znaydowali się bydź dane, aby byli odebrane, secundum obloquentiam praw dawnych et moderni regnantis pactorum conventorum. Tudzież z konstitucyi ieszcze nieoschłey roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego dzieie się też abusus, że horodnictwo zamku Grodzieńskiego, de iure należące do horodnictwa powiatowego, avulsum i extraneo do dyspozycyi adpraesens iest oddane, ażeby vigore praw do tegoż horodnictwa powiatowego inkorporowane było, w. ichmć pp. posłowie nasi ikmci upraszać będą.

Doniesiona odezwa do powiatu naszego w pretensyi ścielącey i. w. ieymć p. Niezabitowskiey — kasztelanowey Nowogrodzkiey y w. imci pana Olendzkiego — marszałka p-tu Wołkowyskiego do i. o. x-ny ieymć kanclerzyney w. x. Lit., iako meret compassionem, tak instabunt ichmć pp. posłowie nasi do ikmci, aby per interpositionem majestatis mogła być ufacilitowana.

Ponieważ in volumine sexto legum edycyi ichmć x. Piarów Warszawskich różne się znayduią sancita, które per legem publicam nie są approbowane, więc serio domawiać się będą ichmć pp. posłowie nasi, ażeby ta expedycya na seymie następuiącym approbowana nie była, lecz dla korrekty ażeby tak ex senatorio iako ex equestri ordine ichmć pp. delegaci destinowani byli.

Chcąc szczupłą fundacyą w. w. o. o. Karmelitów bosych konwentu Grodzieńskiego, fundacyi quondam i. w. imć pana Andrzeia Kotowicza—kasztelana Wilenskiego, zeszły w Bogu wielm. imp. Hrehory Kotowicz—łowczy w. x. Lit. augere, maiętność swoią dziedziczną Kudziałów, Wybranowce y Słoyki cum attenentiis, w powiecie Grodzieńskim leżących, przyłączył, który addytament funduszu konstitucyą anni tysiąc siedmset siedmnastego iest approbowany, a teraz per dispositores ekonomii ikmci Grodzieńskiey violenter odebrany et in convulsionem constitucyi, nescitur ad quam iurisdictionem przyłączony, ażeby in virtute wspomnianey konstitucyi, y ten praesenti constitutione był approbowany, do funduszu powrócone violenter odebrane dobra ex zelo pietatis y z obserwacyi praw y konstitucyi ichmć pp. posłowie nasi ten proiekt do konstitucyi inserować serio curabunt.

Lubo tak wiele prawami, statutem w. x. Lit., konstituciami, a mianowicie constitucyą tysiąc siedmset dwudziestego szóstego roku exequendorum decretorum są opisane, iednak ponieważ niektórzy litigamium po trzech dekretach y sprowadzonych ezeku-

cyach in positionem praw, in laesionem autoritatis sądów, dawszy się czwarty raz kondemnować, ichmć x. x. Scholarum Piarum Vilnensium, Błotnensium, Gieranensium w prawie akademii Wileńskiey per privilegia et constitutiones z akademią Krakowską primitive quoad alias coetus porównaney, czwartey exekucyi niedopuszczać ważą się; zaczym committitur ichmć pp. posłom et quam ferventissime insinuatur, ażeby takowe dekreta ultimae instantiae fortissime przez samych i. w. ichmć panów woiewodów y starostów ad executionem captato tempore przyprowadzone były; oraz eorundem decretorum vi iurium et privilegiorum szkoły ichmć x. x. Scholarum Piarum w Wilnie, w Błotney y Gierannach przeciwko prawa otworzone, ażeby ex nunc zamknięte y zawarte były.

Za uniwersalną wszystkich stanów zgodą fundacya w. w. o. o. Jezowitów Nowogródzkich przez i. w. imć pana Michała Potockiego i małżonki onego de domo Duninównę—podstolich w. x. Lit. y innych uczynioną, una cum possessione dóbr wszystkich do tego kollegium należących y przez wielebnych x-ży nabytych, wespół z fundacyą filozofii przez imć pana Bakanowskiego z dóbr Ostrowia uczynioną, ażeby na teraźnieyszym następuiącym seymie authoritate conventu approbowane były.

Za zgodą wszech stanów fundacya w. o. Bazylianów Unitów w Kuznicy, alias Woyniowcach, na dobrach ziemskich przez urodzonych Krzysztofa Kazimierza Floryana—podkomorzowych Grodzieńskich y Kazimierza Ludwika—starosty Sumiliskiego Micutów — z folwarkiem Storpeykami, wioską Wołyńcami, także połową wsi Weynowców y iuryzdyką ziemską pod Kuznicą et cum omnibus attinentiis, iak teraz maią w tenucie swoiey w. o. Bazylianie Kuznieccy, ażeby praesenti authoritate conventus approbowana była, ichmć pp. posłowie curabunt.

Miastu Grodnowi tanquam Domicilii consiliorum aby przywileie dawne, wszystkie dekreta ikmci kommissarskie, które iuż są konstituciami anterius approbowane, także przywiley nayiaśnieyszego ś. p. króla imci Augusta wtórego de data w Grodnie podczas seymu walnego roku tysiąc siedmset osimnastego dwudziestego szóstego Nowembra y dekret kommissyi prowincyalney w. x. Lit. sub actu roku tysiąc siedmset trzydziestego ósmego dnia czternastego Junii w Grodnie ferowany, które ieszcze w konstycyą nie weszły in omnibus clausulis et paragraphis approbowane były.

A ponieważ wielkie x-stwo Litewskie maiąc rzeki Bobry defluctacyą do Gdańska, tak iż statki wdół idące y nazad powracać mogą, a że z powracania próżnego patiuntur injuriam, ażeby do brania z tamtąd soli y prowadzenia oney tu do Litwy licencjowane były, hoc praecauto, aby żaden prowadzący przedawać nie ważył się sub confiscatione teyże soli, w. ichmć pp. posłowie nasi starać się będą.

A że konstitucya Warszawska anni tysiąc sześćset osimdziesiąt trzeciego, respektem lustracyi dóbr kościelnych w starostwach x-stwa Inflanskiego sytuowanych, suum nie wzieła effectum y ad executionem do tych czas nie przyszła, przez co litigia prawne inter possessores urosły, exinde ichmość pp. posłowie domowią się, aby pomienionemu approbowawszy konstitucyą rzeczpospolita komissarzów in hac materia naznaczyła, którzyby fundationem bonorum et ecclesiasticorum zweryfikowali, discernowali et definitive postanowili.

Konstitucya roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmego titulo o nowey szlachcie aby in toto reassumowana była, tudzież aby ikmć

pan nasz miłościwy nikomu więcey nad dwa starostwa nie konferował przeciwko prawom y konstitutiom, — ichmć pp. posłowie nasi omnem manu tenebunt.

Konstitucya anni tysiąc sześćsetdziesiąt wtórego titulo gratitudo benemeritorum ażeby in suo rigore konserwana była y tak in effectu assygnowanych mieysc, iakoteż rozdawanych wakansów in executione zostawała, ciż w. chmć pp. posłowie nasi serio domówią się et quam strictissime manu tenebunt, instando do ikmci, pana naszego miłego.

Cetera fidei, activitati et dexteritati w. ichmć pp. posłów committendo, tę instrukcyą rękoma naszemi podpisuiemy. Pisan ut supra.

W tey instrukcyi podpis y i. w. w. ichmć. panów senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów powiatu Grodzieńskiego temi wyrażone słowy: Stanisław Kotowicz — dyrektor seymiku poselskiego mp., Michał Massalski—woiewoda Mścisławski, starosta Grodzieński, Eustachi Michał Benedykt Alexandrowicz — stolnik p-tu Grodzieńskiego, Jakub Chreptowicz—mieczny p-tu Grodzieńskiego, Alexander Sopoćko—skarbnik p-tu Grodzieńskiego, Dominik, Kazimierz Sopoćko — czesnik p-tu Grodzieńskiego, Marek Franciszek Grobicki—strażnik p-tu Grodzieńskiego, Michał Eysymąt — rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Ludwik Daszkiewicz, Józef Kalenkiewicz, Antoni Sopoćko—łowczy p-tu Wołkowyskiego, Wawrzyniec Onufry Chlewiński—podstoli Witebski, Bazyli Kozłowski—mostowniczy p-tu Grodzieńskiego, Adam Symon Gorzkowski, Stanisław Larp, Franciszek Horbaczewski, Michał Antoni Nargilewicz, Antoni Kazimierz Krasnicki, Piotr Krasnicki, Adam Korczak, Jakub Ludwik Huszcza, Wawrzyniec Obuchowski, Józef Czeczot, Benedykt Tomaszewski, Paweł Branicki, Mikołay Oleński, Jan Zapolski, Fabian Kondracki — skarbnik Orszański, Jakub Chreptowicz, Adam Wiszniewski, Ignacy Branicki, Jan Horbaczewski, Jan Franciszek Olizarowicz — namiestnik y regent p-tu Grodzieńskiego, Stanisław Wisłouch — stolnik Derpski, Theodor Horczak, Stanisław Daszkiewicz, Jan Pyrski, Dominik Bouffal—podstolicz Derpski, ikmci porucznik, Symon Oleński, Alexander Władysław z Milkonta Narwysz, Maciey Usowicz, Józef Antoni Kamieński, Jan Obuchowski, Alexander Jodkowski, Adam Dawidowicz, Franciszek Czeszeyko—koniuszycz p-tu Grodzieńskiego, Jan Eysymąt, Michał Obuchowski, Jakub Eysymąt, Józef Olenski, Mikołay Obuchowicz, Paweł Kramkowski, Theodor Huszcza, Mikołay Trzeciak, Józef Siemaszko, Franciszek Krasnicki, Kazimierz] Horbaczewski, Michał Strupiński, Józef Antoni Kolankowski, Alexander Józef Zawrotyński. Która to instrukcya za podaniem oney przez wyż pisanego imci do akt iest do xiąg urzędowych przyięta y wspisana.

1744 г.

Изъ книги за 1744 г., листы 777—781.

20. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на ординарный шести-недѣльный сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи королю о вѣрноподданническихъ чувствахъ дворянства и благодарности за его попеченія о сохраненіи внѣшняго и внутренняго мира, послы обязываются защищать право „*liberum veto*" даже до сорванія сейма;

2) согласиться на увеличеніе войска, но только съ условіемъ, чтобы содержаніе его производилось изъ увеличенныхъ гибернъ и третьей части старостинскихъ доходовъ, поголовной жидовской подати, монополій монетнаго двора, изъ скарба в. кн. Литовскаго и другихъ источниковъ, какіе откроетъ рѣчь-посполитая, но отнюдь не на счетъ имѣній земскихъ (шляхетскихъ);

3) желать установленія купечествъ и торговли и безопасности для нихъ, защиты городовъ и мѣстечекъ и введенія мануфактуръ;

4) совмѣстно со всѣми воеводствами и повѣтами домогаться открытія монетнаго двора;

5) въ сношеніяхъ съ иностранными дворами руководствоваться конституціями 1726 и 1736 годовъ, въ назначеніи посольствъ руководствоваться древнѣйшими конституціями;

6) требовать установленія курса для червоныхъ золотыхъ одинаковаго съ иностранными государствами;

7) 8) 9) 10) 11) и 12) пункты заключаютъ въ себѣ ходатайства о вознагражденіи разныхъ заслуженныхъ правительственныхъ лицъ;

13) объ удаленіи чужеземцевъ отъ службы и назначеніи на ихъ мѣста патріотовъ, а также объ установленіи правилъ для полученія содержанія чужеземнымъ войскамъ;

14) о принятіи мѣръ къ воспрещенію чужеземцамъ заниматься вербовкой въ предѣлахъ рѣчпосполитой и захватывать насильно людей;

15) для безопасности судовъ земскихъ и гродскихъ, терпящихъ насилія, ходатайствовать о назначеніи покрайней мѣрѣ 20 жолнеровъ;

16) министерскія мѣста и староства раздавать заслуженнымъ патріотамъ и отнюдь не чужеземцамъ;

17) также точно ходатайствовать предъ королемъ о возобновленіи древнѣйшихъ конституцій относительно жолнерскаго мѣсячнаго;

18) ходатайствовать о подтвержденіи древнихъ конституцій относительно освобожденія отъ повинностей разныхъ плацовъ въ городѣ Городнѣ;

19) объ утвержденіи фундуша Мицуты, завѣщаннаго Супрасльскимъ базиліанамъ;

20) объ утвержденіи такого же фундуша босыхъ кармелитовъ Виленскихъ;

21) объ утвержденіи конституціей деревни Шостаково, завѣщанной прежнимъ королемъ Радутовскому;

22) объ утвержденіи всѣхъ фундушей базиліанамъ всего в. кн. Литовскаго, на которые изъявляютъ претензіи дизуниты;

23) о сохраненіи почтъ и почтовыхъ сборовъ по конституціи 1673 года;

24) объ удовлетвореніи заслугъ и затратъ Боуфала;

25) о взысканіи съ наслѣдниковъ Александровича суммы въ 120,000 злотыхъ, собранной съ повѣта на постройку моста на Нѣманѣ въ Городнѣ и похищенныхъ вышепомянутымъ маршалкомъ Александровичемъ;

26) о возобновленіи въ Городнѣ ратуши подъ страхомъ лишенія фольварковъ;

27) о назначеніи въ городѣ Городнѣ безопаснаго мѣста для храненія актовыхъ книгъ;

28) все прочее поручается благоусмотрѣнію пословъ.

Roku tysiąc siedmset czerdziestego czwartego, miesiąca Augusta dwudziestego ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przedemną Antonim z Wahanowa Micutą — podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od i. w. imci pana Michała Józefa Massalskiego, kasztelana Trockiego, Grodzieńskiego sądowego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty ustanowionym, stanowszy personaliter w. imć pan Karol Chreptowicz—direktor seymiku antekomicialnego tę instrukcyą ad acta podał, którą de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi tenor sequitur talis.

Instrukcya od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów powiatu Grodzieńskiego na seymik przedseymowy dla obrania imci pp. posłów na seym ordynaryiny sześcio-niedzielny przez uniwersały ikmci p. n. m. w roku teraznieyszym tysiąc siedmset czerdziestym czwartym w Grodnie determinowany, ad solitum consiliorum locum do Grodna zgromadzonych w. ichmć pp. Józefowi Massalskiemu—staroście Grodzieńskiemu y Kazimierzowi Baranowiczowi — strażnikowi polnemu w. x. Lit., posłom przez nas zgodnie, nemine reclamante et contradicente, iako też y do ikmci p. n. m., obranym w roku tymże tysiąc siedmset czterdziestym czwartym, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego dnia dana.

Uszczęśliwiona rzecz-pospolita wiary świętey fundamentem, praw chrześciańskich warunkiem, złotey wolności zaszczytem, nieśmiertelnemu Panu y Bogu naszemu, quo in instanti czynić dzięki powinna, że ią w tym mieć chciała y chce do tąd konserwować chciała stanie, wiekopomnie zaś ad consumationem mundi quod momenta, tot monumenta słodkiey wysławiać obowiązana pamięci, z iak nayglębszą wdzięczności rekognicią y wysławieniem pro profusis beneficiis naiaśnieyszym królom, p. n. m., wiary świętey promotorom, praw y wolności instytutorom, ich następcom y zastępcom, quos zelus, quos pietas, quos robur in armis, quos magni custos clementia throni ducebat, których regiae virtutes od innych postronnych narodów, monarchów heroicznem znacnie dystyngwowały decus et gloria, dzieły hoc interest inter bonos principes et improbos, quod boni libertatem amant, servitutem improbi namiestniczą właśnie w tym exercendo naywyższego pana władzę nad powierzonemi sobie od niego państwy, głoszą ich napełnione elogii voluminum tomy, magnifikuie oyczyzna perennatura (civium memoria, caedit ta wszystka gloria regnanti ikmć p. n. m., naiaśnieyszych antecessorów iego, który par omnibus aequo in forti genitore minor inquilinarum od Ottona trzeciego gestans, de domo coronam vere vicariam na sobie reprezentuie Dei potestatem, quia vult libertate caeli cunctis cum omnibus omnia tribuens, widzi świat y adoruie dzielność, wspaniałość animuszu y oycowskiego serca ikmć p. n. m. staie powiat nasz demisso poplite in adoream maiestatis ikmć p. n. m. y iego oycowskie circa bonum publicum observando et acceptando pieczołowanie ichmć pp. posłom zaleca y obowiązuie, aby naprzód porządek seymowania tak wielu prawami y konstytucyami obwarowany omnimodo zachowali y naypierwiey od obrania imć pana marszałka izby poselskiey w czasie prawem opisanym żaczynali.

Praerogatywy libere vetandi vocis etiam cum discrimine seymu manutenere ichmć pp. posłowie nasi obligantur.

Aukcya woyska że dla ubezpeczenia tak wewnętrznego iako y zewnętrznego iest po-

trzebna, na te ichmć pp. posłowie nasi simultanee wszystkich przeświętnych woiewodztw, ziem y powiatów tak koronnych, iako y w. x. Lit. assensu pozwolą, dawszy media na zapłatę temuż aukcyonowanemu woysku, naprzód z aukcyi hyberny y z trzeciey części intrat starostw hybernowych, praevio juramentu samych ichmć pp. starostów lub ich subalternów, supra veram quantitatem tak intrat wynoszących, iako też możności płacenia hyberny, pogłównego żydowskiego sowitego, z monopolium z mennicy, na którey otwarcie pozwolą, z skarbu w. x. Lit. Ex ultimo consumenti y z dalszych, iakie rzecz-pospolita unanimi assensu wynaleźć będzie mogła, non auctionando nec imponendo żadnych nowych na dobra ziemskie podatków, które woyska tak nowo auctionowane, iako y dawneysze ażeby nie tylko ludźmi, ale y wszelką bronią y amunicyami opatrzone były, też media wyżey podane y dalsze wszelkie iusta proportione aby były dystrybuowane, staranie dołożą.

Do należytego domeny ekonomii rosporządzenia, kupiectw wszelkich y handlów ustanowienia y ubespieczenia od niesłusznych kupcuiących depactacyi, obwarowania miast y miasteczek, manufactur do kraiu wprowadzenia żądać się będą ichmć pp. posłowie nasi.

Od wszystkich prześwietnych woiewodztw, ziem y powiatów, na otwarcie mennicy, iako ad usum rzeczy-pospolitey, iako się wyżey namieniło potrzebney, ichmć pp. posłowie nasi pozwolą.

Na konferencye z postronnemi ministrami lub rezydentami circa praescriptum constitutionem annorum tysiąc siedmset dwudziestego szóstego y tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, tudzież na legacye do postronnych potencyi, które będą potrzebne pro bono respublico, insimul et semel wszystkiemi prześwietnemi woiewodztwy, ziemiami y powiatami ichmć pp. posłowie nasi pozwolą y powagą y rygor prześwietnych trzybunałów, w iakim punkcie krzywdę maiący vestabiliabunt, dawneysze konstitucye reassummować y coby de novo potrzebnego było, pro administranda justitia przydadzą.

Kurrencya czerwonych złotych, że tak stypendyi militaribus, iako też handluiącym, juxta obloquentiam quantitatis w konstitucyi tysiąc siedmset siedmnastego roku expressa, wielką przynosi krzywdę, aby taż kurencya z postronnemi pogranicznymi nacyami porównana była—ichmć pp. posłowie nasi instabunt.

Jasne y dowodne merita maiestatowi ikmć pana n. m. iak y rzeczy-pospolitey i. i. o. o. xiążęta ichmć hetmana wielkiego y polnego w. x. Lit. instabunt respektowi ikmć ichmć pp. posłowie nasi.

Znaczne et tot documentis okazane tak circa tuitionem maiestatis, iako też około utrzymania integritatis praw y swobod oyczystych, nie tylko w teraznieyszym wieku osoby i. w. imć pana Michała Massalskiego—kasztelana Trockiego, ale też ex antecessoribus iego oyczyznie merita, iako w niepomnianych per alvum apud concives powinno haerere pamięci, tak y do tey pociągaią wdzięczności, aby osobliwszemu i. k. mości, p. n. m., respektowi rekomendowane były, które acz mogą być w osobliwszey ikmci p. n. m., pamięci, iednak y ichmć pp. posłowie nasi temuż pańskiemu insinuabunt respektowi.

Wiadome nie tylko kraiowi naszemu, ale prawie całemu polskiemu światu poniesione przez conflagratę w. imć pana strażnika polnego w. x. Lit., szkody y pełnione usługi, distributivae et paternae ikmci, p.

n. m., powiat nasz przez ichmć pp. posłów oddaie clementiae.

Niemałe także w. imć p. marszałek Benedykta Alexandrowicza—stolnika Grodzieńskiego dobr ruiny in sinum respektu ikmci, p. n. m., ichmć pp. posłowie nasi złożą.

Zaczęte niemal a teneritudine aetatis cum perseverantia y dotąd tam in toga, quam in sago wierno imć pana Karola Chrebtowicza—chorążego gwardii ikmci lit. dyrektora seymiku naszego pro rege, lege et patriae usługi nie tylko pańskiemu ikmci respektowi ichmć pp. posłowie nasi rekomendować będą, ale też gdy cała rzeczpospolita aukcyą postanowi woyska, ażeby iako bene meritis tak ex antenatis, iako y z siebie et gnarus belli miles niepośledniejszą mógł bydź ex distributiva ikmć clementia regalizowany szarzą instabunt.

Wiadomo także całemu powiatowi naszemu tak antecessorów, iako y samego imć pana Benedykta Sadłuckiego—starosty Krykszanskiego w oyczyznie zasługi y znaczne straty, przez służbę woienną poniesione, iustam requirunt mercedem, których ichmć panowie posłowie nasi tak clemencyi ikmci, p. n. m., iako y rekognicyi całey rzeczy-pospolitey rekomendować będą.

Abusum konstitucyi tysiąc siedmset siedmnastego roku w opisaniu y postanowieniu służby cudzoziemskiey autoramentu dzieiący się ad bonum ordinem podług teyże konstytucyi ichmć pp. posłowie nasi przyprowadzać oraz procedencyą et praeferribilitatem nacyonalnych patriotów manutenere obligantur. A że tenże autorament cudzoziemski, nie pilniuiąc naznaczonych sobie wyż wspomnianą konstitucyę lokacyi na nienależących mieyscach poczynił, subsystencye y niechcąc satisfacere dyspozycyi prawa w prezentowaniu się corocznym przed ichmć pp. kommissarzami z woiewodztw y powiatów, na trybunał skarbowy obranemi, czyni renitencyą, ażeby odtąd koniecznie tenże autorament cudzoziemski y na własnych, nie tylko przed ichmć pp. kommissarzami, ale y przed całym woiewodztwem lub powiatem, w którym swoią ma subsystencią, za wydanemi sobie od tegoż woiewodztwa czy powiatu una z ichmośćmi pany kommissarzami innotescencyami, prezentował się coroczne et circa eam praesentationem ażeby kazdy imci pan kapitan supra verum continuum completum pod swoią chorągwią żołnierzy numerum iurament przed tym woiewodztwem lub powiatem wykonał; proiekt ten za doszłym szczęśliwie seymem ichmć pp. posłowie nasi do konstytucyi inserować curabunt.

A że zagęściły się różne zagraniczne werbunki cum praeiuditio rzeczy-pospolitey y z wielką krzywdą w zabieraniu gwałtownym ludzi, co też werbunki tam intra, quam extra limites regni do zabieżenia takowym inkonwencyom ichmć pp. posłowie nasi saluberrima procurabunt media.

A ponieważ podczas expediiących są sądów często dzieią się swawole y exorbitancye, a to ob inermitatem powiatu, dla poskromienia y zabieżenia którym tymże sądom ziemskim y grodzkim assystencyą ad minimum dwudziestu żołnierzy z underofficerami od tego regimentu, który ma w powiecie subsystencyą, cum omnimoda tychże żołnierzów securitate, ichmć pp. posłowie nasi per constitutionem obmyślą.

Ministeria pacis et belli, także starostwa hybernowe ażeby benemeritis patriotis et non extraneis oddawane były; ichmć panowie posłowie nasi y dawnieysze o tym prawa reassumować curabunt i do ikmci, p. n. m., instabunt.

Także miesiące żołnierskie reassumendo konstytucye dawnieysze respektowi y pamięci ikmci, p. n. m., revocabunt.

Bezpieczeństwo placów ziemskich libertowanych w mieście ikmci Grodnie, conformuiąc się do dawnieyszey konstytucyi, aby y teraznieyszą przyszłą konstytucyą obwarowali ichmć pp. posłowie obligantur.

Fundusz w w. ichmć pp. Micutów do cerkwi Kuznickiey ichmć xx. Bazylianów unitów konwentu Supraślskiego z nadaniem dwuch wiosek, iedney Woynowców pod Kuznicą, drugiey Wolynców z folwarkiem Sterpeykami, w powiecie Grodzieńskim sytuowanych, prawu ziemskiemu podległych, za zgodą wszech stanów aby był approbowany, ichmć pp. posłowie nasi instabunt.

Fundacya ww. ichmć xięży Karmelitów bosych w Wilnie, przy Ostrey-Bramie mieszkaiących, kościoła y klasztoru przez i. w. ichmć pp. Paców — podkanclerzych litewskich, y szlachetnego p. Ignacego Dubowicza — burmistrza Wileńskiego, cum iure onych że do tąd nie iest approbowane, ww. ichmć pp. posłowie na przyszłym seymie o takową instabunt approbatę.

Wieś Szostaki, w powiecie Orszańskim, w woiewodztwie Czemanadowskim (?) leżąca, od antecessorów nayiaśnieyszego antecessora króla imości imieniowi Radułowskiemu nadana, iako sonat w przywileiach, aby przez konstytucyą novellae legis approbowana była.

Dawne fundusze y legacye od nayiaśnieyszych monarchów, także i. o. i. w. ichmć pp. fundatorów y kollatorów nadane, hucusque w nienaruszoney possessyi w. w. ichmć xx. Bazylianów prowincyi litewskiey zostawały, ad praesens disuniti odięciem odgrażaią, instabunt ikmci ichmć pp. posłowie do nayiaśnieyszego króla, p. n. m., ażeby regia authorite sua obmyślić raczył, dla utrzymania wiary świętey katolickiey medium, przy danych posessyach zachowania y teraznieyszą konstytucyą konfirmowania.

Poczta xięzstwa Lit., aby antiqua praxi podług praw dawnieyszych ordynaryiny kurs y płacenie niezawodne, vigore konstytucyi tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego roku, dla siebie miała. ichmć pp. posłowie nasi instabunt.

Pracowite zasługi w. imci pana Wilhelma Rafała Bucholca—starosty Lucińskiego, podkomorzego ikmci y experta errogowano przez obligacyą pomienionego imci do dworu ikmci od i. o. niegdy xięcia imci Kurlandskiego Ferdynanda z niemałą ruiną własney fortuny, respektowi y pamięci ikmci ichmć pp. posłowie rekomendować będą. Także dezyderia w. imci p. Antoniego z Kocielska Puzyny — starosty Upitskiego ichmć pp. posłowie promotione sua do ikmci instabunt.

Jak wielka szkoda y krzywda powiatu naszego przez zatrzymanie summy sta dwudziestu tysięcy na erekcyą mostu na rzece Niemnie w Grodnie, ad manus zeszłego w Bogu i. w. imci Alexandrowicza, natenczas marszałka powiatu naszego, a potem kasztelana Nowogrodzkiego oddana y dotąd sterilescit w tymże domu y imieniu ex ratione, że tenże zeszły i. w. imci pan kasztelan Nowogrodzki ex condictamine przez zeszłego i. w. imci p. Benedykta Sapiehi— podskarbskiego w. x. Lit., od rzeczy-pospolitey per constitutionem subreptive otrzymał kwit, przeto aby takowy kwit był per constitutionem skasowany, a libera pomienioney summy na dobrach sukcessorów i. w. imci pana Rukiewicza, instygatora w. x. Lit., ad satisfactionem errogowanych, expens przez zapozwanie o pomienioną summę

cum consensu powiatu pozwolona była, ichmć pp. panowie instabunt et procurabunt.

Miasto Grodno tak znaczne maiące folwarki, a że porządnego nie maią ratusza, aby ony iak nayprędzey pod utratą folwarków reparowali, ten proiekt ichmć pp. posłowie do konstytucyi podadzą.

Akta grodzkie Grodzieńskie y mieysce na kancellarią konstytucyą roku tysiąc sześćset iedynastego było naznaczone w starym zamku Grodzieńskim z sklepem murowanym na konserwacyą actorum, która rezydencya za przeszłey rewolucyi Szwedzkiey została zdezolowana, a per consequens te mieysce pałacem ikmci iest zaięte, instabunt imci pp. postowie nasi do ikmci, ażeby per communicationem dla konserwacyi fortun szlacheckich securum raczył desisignare locum.

Nakoniec wszystkie boni publici negotia activitati et dexteritati et probatae fidei imci pp. posłów committimus.

1745 г.

Изъ книги за 1745 г., листы 149—150.

21. Пункты для исправленія правилъ таможенной инструкціи, поданные Андреемъ Декизинкомъ, писаремъ Городненской коморы.

Въ этомъ документѣ излагается новая редакція нѣкоторыхъ пунктовъ инструкціи для дѣятельности таможенъ: о взиманіи пошлинъ, объ охраненіи таможенъ, о назначеніи опредѣленнаго курса для монетъ и другіе.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Februarii dwódziestego wtórego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą — podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Józefa kniazia Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Lit., Grodzieńskiego sądowego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Andrzey Dekizink—pisarz komory Grodzieńskiey cel iego królewskiey mości y rzeczy-pospolitey punkta sub titulo: „*desideria iustissima*“ ad akta podał, potrzebuiąc, aby do xiąg urzędowych były przyięte y wpisane, których za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi tenor sequitur talis:

Desideria iustissima, bo na fundamencie kontraktów dawnych oraz zwyczaiów y na deklaracyi oraz w nowo pokładane y ufundowane:

Primo: vigore wyrazney w kontraktach moich sonancyi lubo by należało, ażeby czerwony złoty był po złotych ośmnaście akceptowany, iednak że upraszam, a żeby semel pro semper po talerów bitych dwa y tynfowi, bez dyskwizycyi był do skarbu

akceptowany. *Ad primum*, podług expressyi umowy y postanowienia w kontrakcie takowey kurencyi czerwonego złotego po dwa talary bite y po tynfowi zupełnie ma być zachowane.

Secundo: deklarowanych dziesięć żołnierzy na przykomorki Żmuydzkie pilno upraszam; ad *secundum*, aby zadość się stało w ordynowaniu dziesięciu żołnierzy na przykomorki Żmuydzkie. Zaraz wydaie się dyspozycya do wielmożnego imci pana pułkownika patrona.

Tertio: wielmożny imć pan de-Szwarcenfeld chce, żeby płacili za numery po tynfowi wcale niesłusznie wymaga, czemu do tych czas kiedy żydzi lat kilka sądowe komory iego królewskiey mości nigdy tego nie płacili od numerow. *Ad terium.* Lubo przez wszystkie lata potaiemnym sposobem panowie pisarze y substituci od numerów cła starego brali po tynfowi, iako tabel z samych wyznania y handluiących, iednak aby ten zwyczay dopiero był wyprowadzony, serio ichmościom panom pisarzom y substytutom zakazuie się, w czym osobliwa dla handluiących nastąpi wkrótce informacya y co wzięli dotąd ad calculum reservatur, in posterum zaś ieżeliby mieli ważyc się brać cum duplici refusione oddać tenebuntur.

Quarto. Do Wierzbołowa, aby chciał napisać de-Szwarcenfeld, aby tameczny pisarz na cłach rzeczy-pospolitey, nie wtrącał się do rozprawy kupców Moskiewskich, y tak roczne pieniądze, co wziol imć pan pisarz w Wierzbołowie, aby chciał co rocznie, ták rok od kupca Moskala imć pan Wiszniewski żeby wrócił. *Ad quartum.* Wzięte od Moskalów kupców pieniądze, aby podług kontraktu były wrócone od ichmościów panów pisarzów bez omieszkania; staranie będzie y inwestygacyą wiele wzięto. Inposterum zaś aby imć pan pisarz nowych ceł do expedyowania nie interessował się adiungitur dyspozycya.

Quinto. Dla odprawy kupców lądowych żeby iaśnie wielmożny imć pan ieneral artylleryi woysk w. x. Lit. raczył wydać uniwersał swóy, żeby na każdey komorze była rewizya, co za towar maią kupcy w wozach swoich, a po rewizyi trzecia część lub połowę według instruktarza płacili, a nie oślep nie wiedząc, co iest w wozach odprawować. *Ad quintum.* Ponieważ rewizya iest potrzebna tak dla informacyi skarbowey, iako też dla kupców defraudacyi skarbowi czyniących ieszcze niby pro gravamine obyskuiących y uskarzaiących, więc po rewizyi w expediowaniu wszelka dyskrecya aby była z ukontentowaniem handluiących, zalecić ichmościom panom pisarzom y substytutom w prędce nie omieszkano będzie.

Sexto. Ponieważ kupcy, co przed tym lądem chodzili, teraz wodą póki swoie spławaią, więc trzeba listu imci pana ienerała do imci pana Umiastowskiego, ażeby y za lądowe brał razem; a tak by kupcy widząc na wodzie że drożey przychodzi, musieli się wrócić do lądu, ne confundant iurisdictiones. Ponieważ y ia na lądowe iego królewskie mości, iako też y imć pan ienerał na lądowe rzeczy-pospolitey szkoduiemy przeto, *Ad sextum:* Dla takowego postępka kupców, iż towary lądowe wyprowadzaią spławem, wydaie się surowy ordynans do imci pana chorążego Umiastowskiego, aby ścisła była rewizya na komorze Jurburskiey.

Septimo. Upraszam imci pana ienerała, ażeby kupcom Mohylewskim przykazał, ażeby Brzesckich komor ukrainę nie mijali, przez co wszystkim trzem cłom wielka dzieie się szkoda y krzywda. *Ad septimum.* O nawrócewie kupców Mohylewskich na komorę Brzeską, iuż trzeci rok iest staranie, ale bez zadnego do tąd skutku, iednak y teraz nie

№ 46. — 1486 г. 13 Марта.

Назначеніе новаго срока для разбирательства по дѣлу владыки Герасима съ дворяниномъ Иваномъ Масломянцкимъ.

Acta sunt hec feria secunda proxima post dominicam Judica, protunc termini condemnabiles prout cum novo anno celebrabantur, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto.

Venerabilis Araszym, wladica Chelmensis, actor contra nobilem Johannem Maszlomyączky, heredem de Magna Mogylnycza, habent terminum ad terminos proximos iuxta citacionem, repositam simplici infirmitate per nobilem Johannem Mączyna, tenutarium de Busszowno.

Тоже л. 107.

№ 47. — 1486 г. 26 Іюня.

Назначеніе новаго срока по дѣлу владыки Холмскаго Герасима съ дворяниномъ Иваномъ Масломянцкимъ о взысканіи 4 гривенъ и 1 злотаго, въ которыхъ онъ поручился за дворянина Януша, владѣльца Лукова.

Acta sunt hec feria secunda proxima post festum sancti Adalberti anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto.

Lucrum.

Venerabilis Harasszym, wladica Chelmensis, proposuit contra nobilem Johannem Maszlomyączky alias Benek, heredem de Magna Mogylnycza, iuxta suam citacionem pro quatuor marcis peccunie et pro uno floreno caucionis fideiussorie pro nobili Janussio, herede de Lukow. Et praefatus nobilis Johannes Maszlomyączky recognoscens fideiussoriam dixit: domini, date mihi secundum consvetudinem terrestrem lucrari super principali; et domini dederunt terminum per terminos ad tercios terminos sequentes. Et praedictus Johannes Maszlomyączky perlucrando super principali, in eisdem terminis debet solucionem facere praedictarum quatuor marcarum cum uno floreno praedicto wladice, super quo memoriale posuit, quod iudicium recepit.

Тоже л. 109, 110.

№ 48. — 1488 г. 21 Іюля.

Дарственная запись владыки Холмскаго Герасима или Грицка Окушковича дѣтямъ своимъ на наслѣдственное имѣніе Безекъ (Беско) и на все свое имущество, гдѣ бы оно ни находилось, со всѣми правами, какими онъ самъ пользовался.

Acta sunt hec in Chelm feria secunda proxima post festum divisionis Apostolorum 1488 praesentibus tunc generosis dominis Petro de Trambaczow judice, Petro de Gorzkow subiudice et Paulo tribuno Chelmensibus, Stanislao de Syedcze, Adam Pyvo, Iohanne Vierzbiczky, Nicolao Voicziensky, Johanne Lastowsky, Floriano Zamoscky et alijs plurimis circa ea.

Veniens venerabilis Hryczko Okuskowicz, wladica Chelmensis ritus grecorum, publice et iudicialiter recognovit stans coram iure, quia nobilibus filiis et filiabus suis Phiethkoni, Iwaskoni, Stankoni bona sua hereditaria Bezek et alia ubicunque et quecunque habita donavit, resignavit, donatque praesentibus et resignat cum omni iure, dominio

muntem—łowczym y podstarościm sądowym p-tu Grodzieńskiego, stanowszy personaliter imć pan Alexander z Milkąta Narwoysz—regent ziemski Grodzieński, instrukcyą ad acta podał de sequenti tenore:

Instrukcya od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników, ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego na seymik przed-seymowy ad solitum consiliorum locum do Grodna na obranie ww. ichmć pp. posłów na seym extra-ordynaryiny dwuniedzielny zgromadzonych iaśnie wielm. imci panu Józefowi Massalskiemu—staroście Grodzieńskiemu y w. imci panu Łukaszowi Baranowiczowi—oboznemu p-tu Grodzieńskiego, posłom, unanimi voto z powiatu naszego na seym extra-ordynaryiny dwuniedzielny za uniwersałami nayiaśnieyszego króla imci, p. w. m., w roku teraznieyszym tysiąc siedmset pięćdziesiątym dnia czwartego Augusta w Warszawie złożony y w tymże roku miesiąca Junii dwudziestego trzeciego dnia obranym dana.

Widzi świat cały oycowskie ikmci, p. mił., około dobra pospolitego rzeczy-pospolitey starania, doświadcza oyczyzna nasza, tyle pracy, fatyg, przez wszystek czas panowania na to oczewiście łożonych, ażeby doskonale sub svavi imperio uszczęśliwiona była, usiłował ikm., p. n. m., przez złożenie tak wielu seymów, ażeby rzecz-pospolita przezorną radą ugruntowana prawem y sprawiedliwością utwierdzona, dobrą ekonomią ufundowana, zachowaniem przyiaźni z sąsiedzkiemi potencyami ubezpieczona, siłami przez aukcyą woysk zmocniona y obwarowana była, że przez niedoyście tylu seymów z nieoszacowanym żalem oycowskie iego królew. mości, p. m., żądze skutku żadnego odebrać nie mogły. Przyznaie powiat nasz naywyższey Pana Boga prowidencyi y staraniu ikmci, p. n. m., że nienaruszoney wolności zaszczytem y trwaiącym dotąd cieszy się pokoiem, ile od sąsiedzkich potencyi nie dawno woiennych pożarów, szczegulnie powagą et regia cura zasłonioną widząc być oyczyznę naszą; nie ustaią y teraz indefessi conatus około dobra pospolitego, kiedy dla zatamowanego trybunału Korony polskiey poprawy praw do sprawiedliwości świętey w w. x. Lit. reguluiących się seym extra-ordynaryiny dwuniedzielny w roku teraznieyszym na dzień czwarty miesiąca Sierpnia zakładać raczy, ażeby na nim sprawiedliwość, którą się wszystkie rządzą państwa, mogła być przywrócona y ufundowana, wszystko to iest dowodem ikm., p. n. m., se regem patremque probat. A zatym zaleca powiat nasz ww. ichm. pp. posłom naszym, ażeby od powiatu naszego u maiestatu ikm., p. n. mił., powinne złożyli dzięki za wszystkie około dobra pospolitego starania cum voto, ażeby ikm., p. n. m., z nayiaśnieyszą królową panią naszą miłościwą y z nayiaśnieyszą familią długoletnie y szczęśliwe panowanie pobłogosławić raczył, w skutecznym w zbawiennych dla dobra pospolitego zamysłach powodzieniu.

A że z postanowienia w roku teraznieyszym rady Warszawskiey senatu seym extraordynaryiny wyniknoł w Warszawie ledwo nie w samym czasie ordynaryinego w Grodnie, podług prawa przypadaiącego, dla reassumpcyi trybunału koronnego w przeszłym roku nieufundowanego, ubolewa powiat nasz, iako pars corporis ziednoczzynych sacro foederis vinculo prowincyi koronnych nigdy dotąd niepraktykowanym przypadkiem. Niemniey też żalu swego taić nie może, że z iedney inkonweniencyi y nieobserwancyi prawa drugą następuiącą konwulsyą przez wyniknienie seymu extraordynaryinego na strącenie ordynaryinego seymu kadencyi w. x. Lit., z alternaty w Grodnie tak wielo

prawami y konstytucyami obwarowanego, przez co desideratissima visione ikm., p. n. mił., et praesentia in metropoli powiatu naszego privamur y na zaszczycie prerogatywy w. x. Lit. szwankuiemy; tak słuszny żal in facie publica oświadczą ww. ichm. pp. posłowie nasi. Lubo by dopraszać się ikmci, pana naszego miłościwego, y u stanów rzeczy-pospolitey dopomnieć się należało, ażeby in virtute constitutionis tego perpetua cautae anni millesimi sexcentesimi octogesimi quinti et millesimi sexcentesimi septuagesimi tertii folio decimo octavo seym trzeci w teraznieyszym roku in loco et tempore był agitowany w Grodnie ordinaryiny, na którym tak wielu y tak wielkim potrzebom y żądzom rzeczy-pospolitey zadosyć by się stało.

Ile kiedy pod oycowskim ikmci, pana naszego miłościwego, staraniem żadne nie iest imminens periculum, ani ulla extrema et indispensabilis necessitas causat seymu extraordynaryinego wyniknienie; niechcąc iednak powiat nasz oycowskiemu ikm., p. n. mił., przynosić przykrości sercu, obwiązuiemy ww. ichm. pp. posłów naszych fide, honore et conscientia, ażeby pod starą laską nie wprzód przystąpili do obrania nowego marszałka, aż będą upewnieni, iż ten seym extraordynaryiny nihil quidquam praeiudicabit tak prawom dawnym o alternacie seymu na kadencyą prowincyi w. x. Lit. w Grodnie przypadaiącego postanowionym, iako też w złożeniu onego za lat dwie w Grodnie w czasie seymu ordynaryinego przypadaiącym et eo nomine obligować będą ww. ichmć pp. posłowie nasi ichmci pana marszałka starey laski izby poselskiey do ikmci, p. n. mił., ut adeat maiestatem suplikuiąc, ażeby w tych kontentach proiekt naypierwszy do konstitucyi następuiący był assekurowany, po otrzymaniu takowey deklaracyi ikmci, p. n. mił., y koła rycerskiego do obrania nowego marszałka ww. ichm. pp. posłowie przystąpić maią.

A po obranym marszałku przed łączeniem się izby poselskiey z senatem in ordinem powitania ikm., p. n. mił., obstringent ww. ichm. pp. posłowie im. p. marszałka nowey laski, ażeby in facie stanów rzeczy-pospolitey też same disiderium ore publico doniosł suplikuiąc maiestatowi ikmci, o ubespieczenie alternaty seymu y designacyi za lat dwie w Grodnie, a za powrótem do izby poselskiey po wykonanych iuramentach iaśnie ww. ichm. pp. deputatów do konstitucyi tam ex senatorio quam ex equestri ordine proiekt o tym quam firmissimi napisany do konstitucyi podać ingrossować curabunt z warunkiem, ażeby infuturum senatus consilium in materiam status non involvatur vigore praw dawnych et in simili gdzie nie iest extrema et indispensabilis necessitas rzeczy-pospolitey seymy extraordynaryiny ex resultato senatus consilii na strącenie seymów ordynaryinych nie wynikały, sinsecus do żadney materyi ww. ichm. pp. posłowie przystąpić nie będą powinni.

W opisaniu y obwarowaniu tak ustanowienia trybunału koronnego, iako też zabieżenia podobnym niedoyścia onego przypadkom consulere maią de mediis ww. ichm. pp. posłowie circa assensum prześwietnych prowincyi koronych y stanów rzeczy-pospolitey.

Korrektura iurium iako iest universorum voto desiderabilis, tak circumspectissimae curae et animadversioni ww. ichm. pp. posłów oddaiemy, praecipue że sprawy w trybunale głównym w. x. Lit., wedle dawnych praw tylko appellacyine do rozsądzenia przypadać powinne, mimo które sprawy wszystkie różnym pretextom cum iniuria obywatelów w.

x. Lit., do tegoż trybunału są wprowadzone, zaczym aby takowe wszystkie sprawy z trybunału iako nie rozsądzone, tam in causis iuris facti, et inscriptionum pro finali disiudicatione do ziemstw y grodów odesłane być mogły, y póki nie nastąpi in minori subsellio finalna rozprawa, poty ad ultimum punctum w ziemstwie lub w grodzie nie pożywaiąc o sprzeciwieństwo do trybunału pars nie stawaiąc powinna być convicta; po zaszłey zaś apellacyi, a definitiva sententia za pierwszą kondemnatą w trybunale wypadłą, aby captato tempore mogła nastąpić exekucya, konformuiąc się do konstitucyi tysiąc siedmset dwudziestego szóstego roku, z których gdyby stanęła expulsya, tedy iterum za tąż konwikcyą dobra zaieżdżać, referuiąc się do prawa w. x. Lit. contra renitentes, opisanego wolno było. A to gdyby anterius przed oczewistym appellacyinym dekretem contumacyinemi dekretami był iure convictus, a któraby strona convicta miała przez dekret oczewisty appellacyiny gravamen, tedy sama do uwolnienia się od tych konwikcyi y rozsądzenia w trybunale iterum oczewistego dekretu prokurowane od siebie wpisy za wyniesionemi cytacyami starać się powinna. Regestra zaś sądowe tak w trybunale, iako in minori subselio powinne być uchylaiąc biennium naznaczone, do których sprawy obywatelów w. x. Lit., maią być numerice consequenter wpisywane, nie czyniąc na drugich kadencyach trybunałów, similiter na rokach y roczkach nowych wpisów, ale te same, które by były nieodwołane, maią być z starych regestrów na zawsze wołane, poki sitientibus iustitiam stanie się satisfakcya. A ieżeliby za przypadnieniem aktoratu poszła dylacya, tedy aby w glazach takowa sprawa nieprzypadła za zapisaniem remissy iterum ma do tychże regestrów pro continuatione negotii wpisana, do których regestrów wpisy z pozwów lub remiss dekretów maią być wpisywane. A w sprawach do trybunału należących za wyiętemi dowodami ex actis, w ziemstwach zaś y grodach za zeznaniem czyli przed i. p. regentem grodzkim, czyli wielm. i. pp. pisarzami pozwy legitimowane być powinne, które wszystkie kategorye et reliquum ad celeriorem cursum iustitiae reguluiącey się konformuiąc się z drugiemi woiewodztwy y powiaty maią być z obserwancyą praw quam strictissime opisane.

Konformuiąc się ad mentem expedycyi przedseymowych ikm. y przestrogi ex primatiali munere et vigilantia i. o. xiążęcia prymasa r. m. d. Lithuaniae rekomenduie powiat nasz et strictissime obstringit ww. ichm. pp. posłów, ażeby żadne proiekta do konstitucyi nie wchodziły, prócz alternaty seymu Grodzieńskiego, iako też in materia ustanowienia trybunału koronnego w teraznieyszym roku y poprawy praw trybunału tak koronnego, iako też w. x. Lit., praecipue takowe, któreby damnum inferre miały iuribus, libertatibus, integritatibus granic rzeczy-pospolitey cum annexis provinciis feudatariis. W takowych materyach y we wszystkich innych, które do seymu ordynaryinego należą, prorsus do konstitucyi ingrossowane sub nullo praetextu ażeby nie były, ww. ichm. pp. posłowie postrzegać strictissime maią.

Bene meriti compatriotae nasi sangvinis pretio antecessorów swoich przy dostoieństwie rzeczy-pospolitey participes partikuł bonorum mensae regiae, za przywileiami, konsensami y prawami nayiaśnieyszych królów y ikm., p. n. mił., ażeby circa immunitatem przywileiów, praw et possessiones zachowań

byli, instabunt ww. ichm. pp. posłowie do ikm., p. n. miłościwego.

Ponieważ z expedycyi i. w. i. p. podskarbiego w. x. Lit., do powiatu naszego constat, że skarb w. x. Lit., detrimentum ponosi przez przeprowadzenie różnych towarów z państwa Rosieyskiego rzeką Dzwiną w granicach w. x. Lit., pod pretextem prowiantów, nie dopuszczaiąc się lustrować y ceł nie opłacaiąc, przechodzą, instabunt ww. ichm. pp. posłowie, ażeby na konferencyach z ministrem państwa Rosieyskiego przez designowanych anteriori lege delegatów tractatis et regia cura indemnitas skarbu w. x. Lit. zachowana była.

Wakanse koronne koronnym, w. x. Lit. Litewskim patriotom ażeby ex distributiva gratia et iustitia ikm., p. n. mił., konferowane były, ww. ichm. pp. posłowie doprazać się będą.

Miasto Wilno, przez tak wiele konflagrat zruinowane, w którym coroczne sądzą się trybunały, ażeby solatium mogło mieć iakie na reparacyą, instabunt ww. ichm. pp. posłowie.

Ponieważ od tatarów ikm. nadwornych wielkie dzieią się kryminały, iako y dopiero im. p. Daszkiewiczowi, towarzyszowi Petyhorskiemu, kompatryocie naszemu, sługę szlachcica zabili y samego crudelissime w rękę postrzelili, zaczym ww. i. pp. posłowie, aby ciż tatarowie exemplarnie byli karani do ikmci, pana naszego miłościwego, instabunt.

Caetera fidei dexteritati et activitati ww. i. pp. posłów naszych recommendamus.

U tey instrukcyi podpisy takowe: Józef—chorąży p. g. y dyrektor seymiku antekomicyalnego, Tadeusz Jundził—podkomorzy p. G. e. m. b., Alexandrowicz s. z. i. p. G., Dobrogost Kazimierz Bouffał—woyski powiatu Grodzieńskiego, Jakub Chreptowicz—stolnik p-tu Grodzień., Samuel Antoni Skirmunt — podstarości sądowy p-tu Grodzień., Konstanty Gierdziewski h. p. G., Jan Massalski—starosta Radoszkowski, pułkownik artylleryi w. x. Lit., Kazimierz Baranowicz—straż. w. x. Lit., Tomasz Litawor Chrebtowicz—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Ignacy Alexandrowicz—rotmistrz p. G., Kazimierz Siemaszko—mierniczy w. x. Lit., Jan Franciszek Olizarowicz—ziemski y grodzki p-tu Grodzieńskiego regent, Michał Niemczynowski—mostowniczy w. x. Lit., Alexander Narwoysz—ziem. p-tu Grodzieńskiego regent, Ludwik Dominik Tołoczko, Wiktory Krzywkowski, Stefan Antoni Kozakiewicz, Jan Zaleski, W. M. B. Alexandrowicz, Michał Mołochowiec, Samuel Brzozowski, Stanisław Kunicki, Kazimierz Wolmer, Ludwik Wolmer, Michał Herburt Heybowicz, Stanisław Daszkiewicz, Michał Nowicki, Michał Prawdzicz Szymak—regent y komornik Grodzieński, Stefan Nowicki, Józef z Wahanowa Micuta, Onufry Obuchowicz Ochotnicki, Michał Brzozowski, Felicyan Brzozowski, Stanisław Staniewski, Józef Porchowski, Michał de Quarto Karęga, Ludwik Eysymąt, Michał Jan Cidzik, Kazimierz Radziwonowski, Dominik Eysymąt, Franciszek Ulczycki, Andrzey Radziwiłowicz, Maciey Michał Eysymont, Jan Eysymąt, Marcin Ignatowicz, Piotr Krzyżanowski, Jakub Obuchowski, Dominik Paszkiewicz. Która to instrukcya, za podaniem oney do akt, iest do xiąg grodzkich przyięta i wpisana.

1754 г.

Изъ книги за 1754 г., стр. 316—321.

23. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на ординарный сеймъ, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданическихъ чувствъ дворянъ Городненскаго повѣта, послы обязываются просить короля не ѣздить такъ часто въ Саксонію вопреки pacta'мъ conventa'мъ;

2) требовать исполненія конституціи о сеймовой очереди;

3) ходатайствовать объ увеличеніи войска съ отнесеніемъ содержанія его на счетъ гиберновыхъ староствъ, чоповаго шеляжнаго, поголовнаго жидовскаго и другихъ государственныхъ доходовъ съ торговли и промысловъ, и отнюдь не на счетъ имѣній шляхетскихъ;

4) въ сношеніяхъ съ иностранными государствами руководствоваться конституціей 1726 г.

5) ходатайствовать о подтвержденіи прежде заключенныхъ трактатовъ съ чужеземными государствами;

6) ходатайствовать объ установленіи скораго суда. Съ этою цѣлію предложить, чтобы всѣ текущія дѣла оканчивались въ земскихъ и гродскихъ судахъ, а въ трибуналъ вносились однѣ только апелляціи; чтобы трибуналъ не прекращалъ своихъ дѣйствій; чтобы очередное засѣданіе его отбывалось въ Городнѣ и чтобы земскій Городенскій писарь, по примѣру Виленскаго, былъ въ это время постояннымъ его коммиссаромъ;

7) объ установленіи курса для червоныхъ злотыхъ одинаковаго съ пограничными государствами;

8) о приведеніи въ дѣйствіе конституціи 1717 г. относительно зависимости чужеземныхъ войскъ отъ распоряженій воеводствъ и повѣтовъ;

9) о воспрещеніи гетманамъ раздавать офицерскія мѣста татарамъ къ явной обидѣ заслуженнаго шляхетства;

10) о воспрещеніи чужестранцамъ заниматься вербовкой въ предѣлахъ рѣчи-посполитой и насильно уводить къ себѣ людей;

11) для безопасности земскихъ и гродскихъ судовъ ходатайствовать о назначеніи по крайней мѣрѣ хоть 20 жолнеровъ;

12) просить короля, чтобы должности раздавались патріотамъ и отнюдь не чужеземцамъ и диссидентамъ;

13) о воспрещеніи наносить разныя несправедливости княжеству Курляндскому, а князю Курляндскому доставить свободу;

14) о воспрещеніи Московскимъ купцамъ торговать безпошлинно въ ущербъ доходамъ рѣчи-посполитой;

15) ходатайствовать предъ королемъ, чтобы пожизненные владѣльцы королевскихъ имѣній не подвергались излишнимъ обремененіямъ;

16) просить гетмана, чтобы въ дѣлахъ войсковыхъ онъ не расходился въ своихъ мнѣніяхъ съ повѣтомъ;

17) просить короля о вознагражденіи за заслуги Массальскаго;

18) о принятіи мѣръ къ воспрещенію татарамъ производить насилія и разбои обывателямъ; такъ же точно о взысканіи съ улановъ за убытки, причиненные Александровичу;

19) просить, чтобы на будущее время гродскій и земскій суды, а равно и ихъ архивы (акты) навсегда оставались въ отведенномъ для нихъ помѣщеніи;

20) требовать строгаго исполненія правилъ о неукрывательствѣ людей люзныхъ; въ противномъ же случаѣ взыскивать съ виновныхъ 100 копъ и

подвергать ихъ полугодичному тюремному заключенію;

21) о воспрещеніи раздавать чужеземцамъ индигенаты и нобилитаціи;

22) объ уравненіи въ правахъ академіи Виленской съ академіей Краковской на основаніи правъ coequationis; такъже точно объ утвержденіи фундушей Городненскаго римско-католическаго духовенства;

23) объ отчисленіи отъ столовыхъ имѣній земель, находящихся во владѣніи Обуховскихъ, Цеховскихъ и Хлистовскихъ;

24) о выдачѣ Ромеру 98,000 злотыхъ, затраченныхъ имъ на содержаніе артиллеріи;

25) о выдачѣ вспомоществованія погорѣльцамъ города Городна;

26) о выдачѣ вспомоществованія г. Вильнѣ по случаю пожара и о воспрещеніи депутатамъ пользоваться даровыми въ ней квартирами;

27) относительно недоразумѣній между владѣтелями имѣній королевскихъ и земскихъ, въ особенности по случаю разныхъ захватовъ шляхетскихъ имѣній къ королевскимъ лѣсничествамъ, ходатайствовать, чтобы обоюдныя недоразумѣнія рѣшались въ присутствіи подкоморія и коммиссаровъ съ обѣихъ сторонъ;

28) о подтвержденіи конституціей спорныхъ имѣній, подаренныхъ за заслуги Буйницкаго;

29) о вознагражденіи за заслуги Барановича, Ельскаго и Ивановскаго;

30) настаивать, чтобы князь Радивилъ пересталъ производить разныя обиды Флеммингу и подчинился судебнымъ постановленіямъ;

31) ходатайствовать о правильномъ и прочномъ упорядоченіи Острожской ординаціи, а также о вознагражденіи за заслуги Краковскаго воеводы Браницкаго;

32) о вознагражденіи за военныя заслуги Ядлуцкаго;

33) объ утвержденіи королемъ прежнихъ привилегій, выданныхъ съ согласія чиновъ рѣчи-посполитой;

34) о сохраненіи за потомками пожизненныхъ имѣній, полученныхъ за заслуги ихъ предками;

35) настаивать, даже еслибы пришлось сорвать сеймъ, чтобы королевскія имѣнія, раздающіяся на правахъ пожизненнаго владѣнія, раздавались исключительно заслуженной шляхтѣ и отнюдь не нѣмцамъ, диссидентамъ и другимъ чужестранцамъ;

36) точно такъже ходатайствовать, чтобы содержаніе почтъ было отдано въ руки шляхтѣ;

37) о возобновленіи церквей Городненской экономіи, въ Городнѣ, Скидлѣ, Туровѣ, Вереѣ, Новодворѣ, Кринкахъ, Езерахъ, Іевовлянахъ;

38) объ утвержденіи королемъ прежнихъ привилегій, какихъ бы то ни было наименованій;

39) о выдачѣ вспомоществованія ксендзамъ бернардинамъ;

40 и 41) о вознагражденіи за военныя заслуги Кривковскихъ Бернарда и Виктора.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt czwartego, miesiąca Augusta dwudziestego wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Stanisławem Antonim Skirmuntem—łowczym y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego comparendo personaliter imć pan Jerzy, instrukcyą na seym ordynaryiny ad acta podał in eum tenorem:

Instrukcya od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego na seymik przedseymowy ad solitum consiliorum locum do Grodna na obranie i. ww. ichmć panów posłów na seym ordynaryiny sześcioniedzielny zgromadzonych iaśnie wielm. imć panu Józefowi kniaziowi Massalskiemu—podskarbiemu nadwornemu w. x. Lit., staroście powiatu Grodzieńskiego, y w. imć p. Michałowi Eysymontowi—stolnikowi p-tu Grodzieńskiego, posłom, unanimi voto z powiatu naszego na seym ordynaryiny sześcioniedzielny za uniwersałami króla imci, pana naszego mił., w roku teraznieyszym tysiąc siedemset pięćdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia, y w tymże roku, miesiąca Augusta dziewiątego dnia obranym, dana.

Ktokolwiek we wnętrznościach ludzkie

ndayuie serce czułe dobrodzieystw, ktokolwiek pilną refleksyą na wszystkie lata panowania ikmci, pana n. m., obrócił, musi wyznać, że nigdy lepszego monarchę tronowi polskiemu nie może przywiązany do dobra pospolitego życzyć obywatel; nie masz okoliczności y momentu, w którymby żywey ku narodowi swoiemu miłości dać dowody nie dokładał pilności, oycowskiem pieczołowaniem zabiegaiąc wszystkim nieszczęśliwościom, który bez rady świętych ustaw skutku y powinnego utrzymania porządku łatwą na całą rzecz-pospolitą spłynąć by mogły (osierociwszy teraz nie bez umartwienia dziedziczne państwa) podeymuie uprzykrzone niewygodney podróży niewczasy, składa seym ordynaryiny sześcioniedzielny na mieyscu, prawem wyznaczonym, w Warszawie, ażebyśmy wykołysanym od niego pracowitym staraniem pokoiu nie zasypiali, y poznawszy niebezpieczeństwo, in quo versamur, godne wżalenie się y naywiększego politowania oyczyzny generoso animo biegli do poratowania kochaney matki, wierni synowie, wypadłe z kluby swoiey prawa do pierwszego przyprowadzili stanu, y przymnożeniem woyska granice szczerey tylko sąsiadów polecone dyskrecyi opatrzyć y umocnić chcieli. Zna się tedy na tak wielkie przeszłe y teraznieysze dobrodzieystwa p. n. m. powiat nasz do powinney wdzięczności, którey powodem pokorne do rządcy Naywyższego wszech rzeczy za długoletnie y naypomyślnieysze ikmci wespół z nayiaśszą królową, dobrotliwie nami się opiekuiącymi, głębokie uszanowanie y nienaruszoną nigdy wierność invictimam gratitudinis oświadczaiąc, z tych miar tedy na pokazanie miłości ku nayiaśnieyszemu panu powiatu naszego ichmć panowie posłowie dopraszać się będą enitissime, aby nie raczył martwić miłościwy król wiernego sobie ludu przez oddalenie się tak częste y długie do Saxoniy, a przynaymniey nieprzytomność w Polsce chciał umiarkować podług dyspozycyi pactorum conventorum.

Alternata seymu tak wielo prawami rzeczy-pospolitey obwarowana, to iest, konstytucyą tysiąc sześćset siedymdziesiąt siódmego y ośmdziesiąt piątego, ażeby nienaruszoną była, mocno się iaśnie wielmożnym ichmć panom posłom zaleca.

Aukcya woyska stabilimentum reipublicae, terror hostium, gloria patriae od tylu lat pożądana, przez seymów poczynana, kiedy do tychczas mimo tak wielkie prace y usiłowania nie mogła felicem sortiri effectum, teraz tedy ww. ichmć panowie posłowie nasi promovere oney, aby nie zapomnieli. Sposoby zaś do pomienioney aukcyi te podaiemy y naprzód: ex tertia sorte intrat wszystkich bez excepcyi starostw z hibern, gdzie podwyższyć będą mogli, sprawiedliwego dyspartymentu czopowego szelężnego, sowitego pogłównego żydowskiego, z aukcyi skarbu rzeczy-pospolitey, którą i. w. i. p. hrabia Fleming—podskarbi wielki w. x. Lit., przez doskonałą wynalazł ekonomią y na potrzebę publiczną ofiarował. Mogą też inne ieszcze adinveniri do podwyższenia woyska sposoby, byle sine gravamine et impositione na dobra ziemskie szlacheckie, należyte domowey ekonomiki rozporządzenie, kupiectw wszelkich y handlów ustanowienie kupczących od niesprawiedliwego zdzierstwa, ubezpieczenie, manufaktur, wprowadzenie do kraiu, dobycie gór Olkuskich z innemi woiewodztwy y powiatami zgadzaiąc się ułożą.

Konferencyi z postronnemi ministrami y rezydentami circa praescriptum constitutionis anno millesimi septingentesimi vigesimi sexti, które będą z dobrem publicznym

i. ww. imci panowie posłowie curabunt ustanowić.

Traktaty y soiusze aby byli inviotabiliter z postronnemi monarchami zawarte niegdyś, teraz przynaymniey dochowane, usilnie ichmć p. posłom zalecamy.

A że sprawiedliwsze we wszystkich państwach iest internae securitatis fundamentum, bez którey żadne królestwo w swoiey ozdobie długo trwać nie może, zaczym korrekturę praw ante omnia promovebunt na następuiącym seymie imci pp. posłowie hac methodo: Aby naprzód iak naykrótszey uformować praessum iuris, to iest, aby tak w ziemstwach, iako y grodach agituiące się sprawy post primam contumatiam o sprzeciwieństwo na protrakcyą ś. sprawiedliwości do trybunału wychodzące odtąd nie w trybunale, ale w pomienionych subselliach usque ad plenariam convictionem sub definitivam in principali disjudicationem sądziły się; w trybunach zaś same tylko appelacyine z grodu lub ziemstwa sądzone były. Regestra dawne, idque remisyine, sprzeciwieństwa przypadkowe, obligów incarceratorum aby zniesione były, ponieważ przez to naybardziey exviscerantur strony, kiedy maiąc trzeci lub czwarty actorat muszą przez cały subsistere trybunał, a zamiast pomienionych regestrów aby woiewodztw y powiatów na miesiące y tygodnie rozłożone regestra y uformowane były, które ktokolwiek wpisze swóy aktorat, a ten dla ingruencyi spraw przypaść nie będzie mógł, tedy drugiey kadencyi ażeby nie wprzód z nowych regestrów aktoraty wołane były, aż się wszystkie ze starych odsądzą sprawy. Aby także wolno było maiącemu w starych regestrach actorat dla prędszey doyścia sprawiedliwości drugi w nowe ingrosować, także propter celeriorem usum iuris aby trybunał w. x. Lit. przez cały rok nie ustawał in exhibitione sprawiedliwości, to iest, aby kadencya tak w prowincyi w. x. Lit., iako w prowincyi Ruskiey nie ustaiąc sądzić się mogła, podług formy sądzenią się trybunałów koronnych, starać się ichmć panom posłom zlecamy. Czas zaczęcia trybunału aby był odmieniony z racyi rezolucyi, drugi trybunał skarbowy ad pristinum morem vigore constitucyi tysiąc siedmset siedymnastego w sądzeniu się prawem opisany, do Grodna omnimo reducatur, na którym ażeby pisarz p-tu Grodzieńskiego ziemskiego Wileńskiego, w ziemskim y sbarbowym trybunale zasiadaiącego, iuż nie obieraiąc inszego pisarza e medio kommissarzów zasiadał, y swoią miał iuryzdykcyę, ichmć panowie posłowie ultimum moveant lapidem.

Kurencya czerwonych złotych y inney monety, że tak stipendiis militaribus, iako też handluiącym iuxta obloquentiam quantitatis w konstitucyi tysiąc siedmnastego roku, wielką przynosi krzywdę, aby też kurrencya z postronnymi pogranicznymi nacyami porównana była, ichmć pp. posłowie nasi instabunt.

Abusum konstytucyi tysiąc siedmset siedymnastego roku w opisaniu y postanowieniu służby cudzoziemskiego autoramentu dzieiący się ad bonum ordinem podług teyże konstytucyi i. ww. ichmć pp. posłowie nasi przyprowadzać, oraz praeferibilitatem y precedencyą nacyonalnych patryotów manutenere obligantur. A że tenże authorament niepilnuiąc naznaczonych sobie zwyż wspomnioną konstytucyą lokacyi na nienależących mieyscach poczynił subsistencyą y nie chcąc satisfacere dyspozycyi prawa w prezentowaniu się corocznym przed i. ww. ichmć panami kommissarzami z woiewodztw y powiatów na trybunał skarbowy obranymi popisem, czyni renitencyą, ażeby odtąd

koniecznie tenże authorament cudzoziemski na własnych lokował się konsystencyach y nie tylko przed ichmć panami kommissarzami, ale przed całym woiewodztwem lub powiatem (w którym maią swoią subsystencyą) za wydanymi sobie od tegoż w-twa lub p-tu una z ichmć pp. kommissarzami innotescencyami, vigore regulaminu, tysiąc siedmset siedmnastego roku uczynionego, praesentowali się corocznie et circa eam praesentationem, ażeby każdy imci p. kapitan y sztab-oficer chorągiew maiący supra verum continuum completum pod swoią chorągwią żołnierzy numerum iurament przed tym woiewodztwem lub powiatem wykonał, ten proiekt za doszłym szczęśliwie seymem i. ww. ichmć panowie posłowie nasi do konstytucyi—wpisać starać się usilnie będą.

Niemniey stan rycerski afficit, że w woysku komputowym pod przednią strażę mimo rodowitą krwawie w tey oyczyznie zasłużoną szlachtę tatarom pukownikowstwa, rotmistrzowstwa, porucznikowstwa, chorąństwa rozdaią się, ażeby odtąd do żadney szarzy promovibiliter, mimo szlachtę ad opera belli sposobną, niebyli y iaśnie oo. hetmani oboyga narodów onym protekcyi nad zasługi nie dawali, serio ichmć pp. posłowie ten proiekt w konsystucyę wprowadzić obligowani.

Zagęściły się różne werbunki zagraniczne cum praeiudicio rzeczy-pospolitey y z wielką krzywdą w zabieraniu ludzi gwałtownym sposobem, są też werbunki tam intra, quam extra limites regni, do zabieżenia tedy takowym inconveniencyom ichmć pp. posłowie nasi saluberrima procurabunt media.

A ponieważ podczas expedyowanych sądów często dzieią się swywole y exorbitancye, ob inermitatem powiatu nie mogą stokroć bydź uskromione: zaczym tymże sądom ziemskim y grodzkim assistentiam ad minimum dwudziestu żołnierzy z underoficerem od tego regimentu, który ma konsystencyą w p-cie przez konstytucyą ichmć pp. posłowie nasi pro securitate obmyślą.

Ministeria pacis et belli, także starostwa hibernowe ażeby bene meritis patriotis non extraneis vel dissidentibus dawane były y dawneysze o tym prawa reassumere curabunt y do ikmci instabunt, miesiące żołnierskie według konstytucyi wiadomych respektowi y pamięci nayiaśnieyszego króla, p. n. m., revocabunt.

Infeudata xtęstwa Kurlandskiego prowincya rzeczy-pospolitey ażeby tak od krzywd, ciężarów y wdzierania się w rządy postronnych potencyi ubezpieczona, iakoteż ażeby xiąże Kurlandskie libertati restituatur, do tychczas w detencyi trzymany, fortiter do nayiaśnieyszego króla imci y stanu rzeczy-pospolitey instabunt.

Doszła wiadomości publiczney, że wiele handluiących na wicyny Moskiewskie paszportami ikmci cum iniuria intrat skarbu w. x. Lit. y przeciwko powszechnemu prawu coroczne zaszczycone ukrzydzaią bez żadney płacy spławem swoim do Rygi dochody rzeczy-pospolitey, iniugitur tedy ichmć panom posłom, ażeby gorliwie dopominali się tey krzywdy y satysfacyi dopraszali.

Possesores dobr odrobin stołu ikmci, pana naszego m., bene meriti in patria cives ex distributiva gratia nayiaśniego króla imci, p. n. m., ażeby circa privilegia iura et possessionem in fundamento konstytucyi anni millesimi sexcentesimi primi et millesimi sexcentesimi septimi zachowani byli, wielmożni imci panowie posłowie nasi enixissime exorabunt majestatem.

Także ażeby ciż ichmć panowie tenutorowie, bracia nasi, partykuł sanguinis prae-

-tio et dispendio fortun własnych przy dostoieństwie nayiaśnieyszych królów y rzeczypospolitey otrzymanych, impozycyami hyberny, podatków ultra solitum censum, do skarbu ikmci obciążeni nie byli, od skarbowey ikmci iuryzdykcyi suplikować ichmć panowie posłowie będą maiestatowi pańskiemu.

Przypomina także powiat nasz dobroci pańskiey i. o. x-cia imci hetmana w. x. Lit., aby miłościwy pan wyśmienite w rządzie woyska y sentymentach ku oyczyznie intencye równie z nami dystyngwować raczył.

Niechcemy delicias p-tu naszego y całego xięstwa Lit. iaśnie w. imci p. Massalskiego—kasztelana Wileń. hetmana polnego w. x. Lit. praetermittere w przypomnieniu dobroci pańskiey ikmci, albowiem więcey, niżli wyrazić możemy, za gorliwą y stateczną zapomnieniem własnego zdrowia y interessów iuż nie tylko ku ulubionemu sobie powiatowi naszemu, ale ku całey rzeczy-pospolitey miłość y fatygi winnymi wdzięczność, zacnym iaśnie wielmożnym imci panom posłom naszym rekommendować maiestatowi tegoż i. w. imci commitimus.

Półki tatarów nadwornych ikmci, contra pacta conventa y constytucyą anni millesimi septingentesimi decimi septimi w państwach rzeczy-pospolitey y w powiecie naszym konsystencye maiące et sine disciplina militari zostaiące, coraz to barziey nie ustaiącą obywatelom powiatu naszego Grodzieńskiego z niewyrażoną szkodą czynią krzywdy, na dwory szlacheckie y duchowne naieżdżaiąc, inwazye, boie, excessa y kryminały popełniaią, a co większa niegodziwe y gwałtowne stanowi szlacheckiemu, panieńskiemu, od nich dzieią się wiolencye, na co dekreta w grodzie Grodzieńskim na nich in contumaciam otrzymane testantur. Że też auxyliarne woysko ułanowe komendy pana Rudnickiego maiąc konsystencyą przez kilka lat incontinuitate dobr ziemskich w. imci pana Alexandrowicza — sędziego ziemskiego Grodzieńskiego, wielkie szkody w spaszywaniu łąk, w wycięciu lasu, w stratowaniu zboża czyniło y inne zbrodnie pełniło, tedy za administracyą sprawiedliwości, multoties requirowaney, z zapłaceniem wszystkich szkod omnimoda satysfakcya nieodwłocznie aby stać się mogła,—ichmć panom posłom recommendatur.

Na sądzenie sądów ziemskich y grodzkich et pro securitate ksiąg, protokołów y wszelkich aktów vigore prawa statutowego artykułu trzynastego z rozdziału czwartego y konstytucyi tysiąc pięćset dziewiędziesiątego roku y innych poślednieyszych, lubo reskryptem ikmci, p. n. m., w roku tysiąc siedmset czerdziestym szóstym, miesiąca Grudnia pierwszego dnia, wydanym było naznaczone depositorium, w zamku starym Grodzieńskim y podane dwie izby na kancelaryą trzecią na sądy ziemskie y grodzkie, czwartą na depozyt xięg; iednakże z dyspozycyi dworu ikmci w roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórem, podczas seymu Grodzieńskiego, z tego mieysca kancelarya z wielką krzywdą y pracą imci p. regenta była rugowana, a po seymie za uproszeniem ledwie burgrabich ikmci wprowadzona, zaczym aby w przyszły czas pod czas seymów w Grodnie przypadaiących żadnym sposobem y nigdy rugowana z tego mieysca nie była, lecz na zawsze cum omni commoditate per constitutionem approbowana została—i. ww. ichmć panowie posłowie starać się oto będą.

Ponieważ prawem statutowym y wielu konstytucyami iest warowane, ażeby ludzi loznych, zbiegów, uciekaiących poddanych, wszelkiego stanu osób, bez listów wyświadczaiących y paszportów, do miast y domów szlacheckich nie przyimowano, lecz onych

przed urzędy ziemskie lub grodzkie, kędyby się okazywały, do odezwania się czyli on iest, albo u kogo służył sekwestrowano; zaczym w. w. ichmci pp. posłowie domawiać się maią o konfirmacyę takowych praw, hoc superadito, iż gdyby iakiegokolwiek przyioł albo przepuścił, nie zatrzymał, do grodu lub ziemstwa nie oddał, stu kop. groszy Lit. był karany y wieżą półroczną, cum adcitatione ad ubiquinarium forum, ad cujusvis instantiam etiam termino tacto, monet et hortatur powiat nasz i. w. imci posłów.

Ażeby żadne nobilitacye, ani indygenaty nie dopuszczone były, etiam cum discrimine seymu; ieżeliby zaś okoliczność iaka wyciągała y przymuszała ichmć panów posłów pozwolić na to, tedy hac clausula maią pozwalać, iż ci ichmci, którzy otrzymaią indygenaty albo nobilitacye do żadnych urzędów, funkcyi y rad w rzeczy-pospolitey nayduiących się, do pięciudziesiąt lat non moveantur et ipso iure privantur.

Ozdobiona wielkiemi prerogatywami akademia Krakowska ten w swoich patryotów znayduie respekt, iż za doyściem każdego seymu intensis votis promovetur konfirmacye nadanych oney przywileiów, których coequacyą ponieważ akademia Wileńska przez seymową konstytucyą zaszczyca się, przeto starać się ichmć pp. posłom injungimus roborationem akademii Wileńskiey. Także fundusze ww. xięży Dominików Grodzieńskich, xięży Bazylianów Kuznickich, ichmć panien Benedyktynek Wileńskich z approbaty przywileiu Zygmunta trzeciego tysiąc dziewiędziesiąt pierwszego xięży Bazylianom Grodzieńskim nadania dobr ante unionem prawem statutowem w. x. Lit., z rozdziału trzeciego, artykułu drugiego y cztyrdziestego trzeciego, y tak wielu konstytucyami roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt dziewiątego, tysiąc pięćset dziewiędziesiąt ósmego, y tysiąc pięćset siedmdziesiąt szóstego, tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego y wielu inszemi poślednieyszemi obwarowane, ażeby in damnum provokowane nie były, owszem o reasumpcyą tych praw ww. ichmć panowie posłowie u ikmci y stanów rzeczy-pospolitey starać się będą.

Respektem dobr stołowych o reasumpcyą konstytucyi in anno millesimo sexcentesimo trigesimo quarto aby te dobra były odłączone, praecise zostaiące in possesione ichmość panów Obuchowskich, Cichowskich y Chlistowskich od dobr ekonomicznych, która konstytucya podczas koronacyi w Krakowie króla Władysława staneła, oraz przywileie, które są króla Jana trzeciego na też pomienione dobra y Augusta wtórego odnowione były.

Ponieważ imć p. Mateusz Romer—generał altyleryi w. x. Lit., na wielu woiennych expedycyach heroicum pro bono publico stawiąc pectus, na różne expensa altyleryi w. x. Lit., własney swoiey summy dwakroć dziewiędziesiąt cztery tysiące errogował, y na to regestra calculationis przez deputowanych podczas seymu podpisane ad hoc opus pro deductione u successorów zostaią; zaczym ichmć panowie posłowie maią mówić de restitutione.

Za miastem Grodnem, przez konflagrate zniszczonem, aby mogło mieć kompassyą, instabunt ichmć pp. posłowie y zatym domowią się, aby przy dawnych prawach, przywileiach, konstytucyach inviolabiter zachowane było.

Miasto Wilno, pożarem zruynowane, ażeby w miłosierdziu ikmości nalazło mieysce, dołożą stania ichmć panowie posłowie, w tymże mieście że zabieraią na ichmć panów deputatów kamienice y rozdaią na stancyę ex oficio, a odtąd od tego ciężaru uwolnio-

ne, także polecamy sollicitudini; a zaś dla ichmć panów deputatów ażeby woiewodztwa y powiaty na wyznaczonych od miasta placach kamienicę pustą exdewidowaną zabudowały y reparowały, instare commitimus, oraz ażeby ichmć pp. posłowie raczyli adinwenire media injungimus.

Dyfferencyi między dobrami ekonomicznymi y wszelkimi królewskimi a szlacheckimi ziemskimi aby nie tak, iak proprio ausu przywłaszczaią ichmć p. dzierżawcy, mianowicie leśnicstwa Stryiowskiego y Dorsztunskiego, iako donoszone są kwerymonia dwu ichmć pp. patryarchów p-tu naszego, że zabieraią lasy, ziemskie sianożęci, antiquitus nadane, w puszczy tych leśnictw będące, w rzekach y ieziorach rybołowu zabraniaią, do puszczy wstępu, wchodów, ab antiquo nadanych, bronią i niedopuszczaią, tedy ww. ichmć panowie posłowie domówić się tenebuntur, aby to przy podkomorzym y kommisarzach z obudwu stron było rozgraniczone, by też sądzono, według cyrcumskrypcyi wielu praw, o designacyą maią kommissyi instare.

W woytowstwie Czomorodowskim, wieś Szostaki nazwana, w powiecie Orszańskim leżąca, niegdyś po Krzysztofie Buynickim imć p. Chryzostomowi Rdultowskiemu prawem lennym nadana, za dzielne y odważne w woysku zasługi przeciwko nieprzyiacielowi oyczyzny oświadczone, starać się maią, aby per constitutionem novellae legis approbowana y stwierdzona była.

W. imci pana Baranowicza — strażnika polnego w. x. Lit., tak dawne zasługi in sago et toga, w. imci pana Jelskiego— pułkownika ikmci rzeczy-pospolitey w oyczyznie civis emeriti powiatu naszego kompatryotę, tudzież w. imci pana Iwanowskiego— starostę Mińskiego względowi, łasce y respektowi, ikmci ichmć panowie posłowie rekomendować maią.

Ponieważ prawom, konstytucyom y według onych ferowanym dekretom każdy podlegać powinien, przeciwko którym gdy in particulari i. w. imć p. hrabia Fleming— podskarbi w. x. Lit. cierpi znaczną krzywdę od i. w. xięcia imci Radziwiła — chorążego w. x, Lit. w tym, iż x-że imć nie zadość oczewistym nie czyni dekretom, ale owszem onym sprzeciwia się i nowemi daley następuie agrawacyami tak na poddanych iako grunta tegoż i. w. imci pana podskarbiego w. x. Lit., w którey tak iawney krzywdzie udaie się do powiatu naszego, aby prawa pospolite cum decretis suis w należytey zostawało obserwacyi y walorze, więc i. ww. ichmć panowie posłowie instabunt o utrzymanie stabilitatem praw.

Ordynacya Ostrogska aby cum omni meliori emolumento ob utilitatem publicam y zaszczytu rzeczy-pospolitey mogła bydź ordynowana, ichmć pp. posłowie nasi wielką y pilną attencyą czynić maią. A. i. w. imci p. Bronickiego — woiewodę Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, iako wielkie starania y usilne pro bono publico dowody świadczącego osobliwszcy ikmci pamięci y nieustanney dobroci rekomendować obligantur.

Zasługi w oyczyznie żołnierskie imci p. Benedykta Sadłuckiego—rotmistrza powiatu Grodzieńskiego ażeby ikmć y rzecz-pospolita iakąkolwiek bonifikacyą tegoż imci opatrzyli, ichmć panowie posłowie instabunt do maiestatu y stanów rzeczy-pospolitey.

Przywileie cum consensu omnium ordinum y od nayiaśnieyszego pana teraznieyszego, szczęśliwie nam panuiącego podpisane, ażeby in omni valore et executione

zostawały, ichmć panowie posłowie do konstytucyi inserować zechcą.

Possesores partykularzów bonorum regiae mensae benemeriti cives et patriotae, za krwawe przodków swoich zasługi, ażeby circa immunitatem praw, przywileiów et inviolabilem possesionem in virtute konstytucyi roku tysiąc sześćset pierwszego y tysiąc sześćset siódmego ex clementia regia zachowani byli, instabant i. ww. ichmć panowie posłowie do ikmci y stanów rzeczypospolitey.

Obywatele tuteyszego powiatu przez Niemców, dyssydentów, zagraniczników, cudzoziemców wielkie ponoszą krzywdy, uciemiężenia, opressye, których na iedyną braci szlachty zgubę i. w. imć pan hrabia Fleming—podskarbi w. x. Lit. y inni ichmć, a tym bardziey extranei contra legem dostoieństwy gaudentes proteguią, ekonomiczne dzierżawy, klucze, leśnictwa, gubernie y wszelkie skarby, proventa ikmci cum summo praeiudicio, mimo rodowitą szlachtę, konferuią, rozdaią, zaczym in virtute konstytucyi tysiąc sześćset trzydziestego roku, przy zaczęciu seymu a złączeniu izby poselskiey z prześwietnym senatem, ichmć panowie posłowie maią się umówić o takowe krzywdy, opressye, które mimo pacta conventa z racyi desuper pomienionych dzieią się, satysfakcyi u maiestatu dopraszać się tenebuntur, cum sistentia etiam activitatis et discrimine całego seymu.

Poczty koronne y litewskie, w których wszystkie arcana status zawieraią się, ażeby w dyspozycyi rodowitey szlachty zostawać mogły, które ad praesens z niemałą intratą dyssydenci, Niemcy zagraniczni, cum summo praeiudicio w zawiedywaniu maią y profituią.

Ex vi prawa y konstytucyi instigatorowie utriusque gentis ad cuiusvis delationem ażeby prawem onych relegowano, ichmość pp. posłowie curabunt.

Respektem cerkwi ekonomii Grodzieńskiey od nayiaśnieyszych regnantów fundowanych, które cale zruynowane y odpadłe bez żadnego sposobu, to iest: cerkiew w mieście Grodnie Woskresenska; cerkiew Skidelska y Turowska w kluczu Kotrzańskim Przemienienia Panskiego alias Spaska, Wierciliska, Nowodworska, Krynska, Jezierska, a Jewiarolańska, te namienione cerkwie dziewięć, że wcale są opadłe, maiestatowi iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie recommendabunt.

Przywileie nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta trzeciego, cuiuscunque tituli sint, ażeby in robore et valore według sonancyi swoiey stwierdzone, a possessores za onymi przy nienaruszoney possessyi in perpetuum zachowani byli, i. w. ichmć panowie posłowie quam primum curabunt; oraz u stanów rzeczy-pospolitey y u maiestatu suplikować będą.

Wielebni xięża bernardyni Grodzieńscy, przez pożarowe zniszczenie podupadli, aby u rzeczy-pospolitey y maiestatu znalezli per zelum pietatis opatrzone wsparcie et justam compassionem, ichmć panowie posłowie enixissime stanów rzeczy-pospolitey y maiestatu upraszać będą.

Merita w Bogu zeszłego w. imci pana Barnaby Krzywkowskiego—porucznika Petyhorskiego ikmci woysk w. x. Lit., które tylo instrukcyami na seymy rekomendowane, że invita ejus nie wzieły żadney nagrody za tak wielkie straty na usługach oyczyzny cum dispendio życia y fortuny, ażeby przynaymniey successoribus onego była oświadczona łaska ikmci ww., ichmć panowie posłowie curabunt.

W. i. p. Wiktorego Krzywkowskiego—towarzysza ussarskiego, względom ikmci rekomendować maią. Cetera activitati i. ww. ichmć panów posłów sub fide, honore et conscientia, cum observantia praw, konstytucyi et animadversione wszystkich proiektów w tey instrukcyi wyrażonych, committimus.

U tey instrukcyi podpisy takowe: Łukasz Baranowicz—horodniczy y dyrektor seymiku antekomicyalnego p-tu Grodzieńskiego, Ignacy Massalski—pisarz w. x. Lit., kanonik Wileński, Benedykt Alexandrowicz—sędzia ziemski p-tu Grodzieńskiego, Marcin Jan Nepomucen Olizarowicz—podsędek powiatu Grodzieńskiego, Dobrogost Kazimierz Boufał—woyski powiatu Grodzieńskiego, Samuel Antoni Skirmunt—podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego, Wawrzyniec Chlewinski—sędzia grodzki Grodzieński, Jerzy Jelski—czesznik p-tu Grodzieńskiego, Benedykt Boufał — koniuszy powiatu Grodzieńskiego, Władysław Antoni Nowicki — podczaszy Latyszewski, Michał Józef Szymak—rotm. y kommissarz p-tu Grodzieńskiego, Ludwik Wolmer, Kazimierz Wolmer, Alexander Milkont Narwoysz—ziemski powiatu Grodzieńskiego, Ludwik Dominik Tołoczko, Franciszek Joachim Syruć, Michał Lenczewski, Jerzy Józef Snarski, Samuel Michał Ponikwicki — obozny powiatu Starodubowskiego, Stanisław Jodkowski, Antoni Witkiewicz, Jerzy Antoni Dunin Borkowski—ekonom Grodzieński instygator, Ignacy Sterpeyko. Która to instrukcya za podaniem oney przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1760 г.

Изъ книги за 1760—1763 г., листы 71—74.

24. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ въ Варшаву.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи предъ королемъ о вѣрноподданническихъ чувствахъ повѣта, дворяне обязываются благодарить его за заботы о сохраненіи мира внѣшняго и внутренняго;

2) просить рѣчь-посполитую о лучшемъ устроеніи городовъ и мѣстечекъ; объ открытіи монетнаго двора и Олкускихъ горъ;

3) ходатайствовать объ увеличеніи войска, но съ условіемъ, чтобы содержаніе его производилось на счетъ гиберновыхъ старостствъ и другихъ источниковъ, но только не на счетъ шляхетскихъ имѣній;

4) о выводѣ русскихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи-посполитой и о вознагражденіи за причиненные ими обывателямъ убытки;

5) ходатайствовать о принятіи мѣръ къ укрощенію своеволія разныхъ лицъ, пользующихся преимуществами на основаніи конституціи 1633 года;

6) также точно о строгомъ исполненіи другихъ нарушеній законовъ;

7) о сохраненіи прерогативъ разныхъ государ-

ственныхъ должностей въ ихъ законныхъ границахъ;

8) напомнить министерствамъ, чтобы каждое изъ нихъ напоминало королю о неисполненіи имъ извѣстныхъ частей pactorum conventorum;

10) требовать сохраненія обычной дѣятельности и значенія королевскихъ задворныхъ ассессорскихъ судовъ;

11) домогаться, чтобы senatus consilium не бралъ на себя права рѣшать своею властію дѣлъ, постановленныхъ приговоромъ сеймовъ, такъ какъ таковыя рѣшенія оттѣсняли бы шляхту на задній планъ и отнимали бы у этого сословія первенствующее значеніе;

12) ходатайствовать объ искорененіи дурной монеты и замѣнѣ ея монетою хорошей;—объ открытіи монетнаго двора;

13) въ случаѣ сорванія сейма посламъ воспрещается приставать къ людямъ и партіямъ, составленнымъ къ вреду государственной безопасности;

14) просить о назначеніи Виленскому епископу Виленской коадьюторіи; точно также предложить вниманію короля заслуги польнаго гетмана и надворнаго подскарбія;

15) о вознагражденіи Огинскихъ;

16) о назначеніи на служебныя мѣста только патріотовъ;

17) о сохраненіи Виленскаго трибунала на прежнихъ основаніяхъ, а равно и очередныхъ мѣстъ его засѣданій;

18) объ уравненіи въ правахъ іезуитской академіи Львовской съ таковыми же академіями—Краковской и Виленской;

19) объ утвержденіи за Супрасльскими базиліанами фундуша Мицуты съ предоставленіемъ права другимъ лицамъ пріумножать его новыми пожертвованіями;

20) предложить вниманію короля нужды и бѣдствія города Вильны вслѣдствіе неоднократныхъ истребительныхъ пожаровъ;

21) прочее поручается благоусмотрѣнію самихъ посл въ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca Augusta dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim Tyzenhauzem—podstolim y podstaroścім sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparendo personaliter imć pan Ignacy Grobicki instrukcyę od prześwietnego powiatu Grodzieńskiego wielmożnym imć panom posłom seymiku antecomicialnego ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którą wpisuiąc totidem verbis, tak się w sobie ma:

Instrukcya od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich y grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów powiatu Grodzieńskiego ad solitum consiliorum locum do Grodna za uniwersałami ikmci, pana naszego miłościwego, na seym ordynaryiny sześcioniedzielny w Warszawie przypadaiący, wydanemi w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiątym, na dzień dwudziesty piąty miesiąca Augusta, dla obrania ww. imci panom Józefowi Walowi—chorążemu y Antoniemu Tyzenhauzowi—podstolemu y podstarościemu sądowemu, urzędnikom powiatu Grodzieńskiego, posłom emedio nostri na tenże seym liberis votis memine contradicente nec reclamante obranym, dana.

Ma za co oyczyzna nasza Bogu wszechmogącemu, coeli et terae creatori, nieustanne czynić dzięki, że od tak mocno zapalonych między sąsiedzkiemi potencyami woiennych pożarów, wszechmocną swoią Boską do tąd zasłania prawicą, za co niech będzie imie iego przenayświętsze pochwalone; przyznać musi y powinna taż oyczyzna nasza y iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, wielkie około siebie oycowskie pieczołowanie, kiedy przy tak znacznych zmartwieniach swoią nieprzestaiącą pańską swoią przezornością w miłym też oyczyznie iako pater patriae utrzymuie pokoiu, dla

którego gruntownieyszego zachowania oświadcza y teraz oycowskie swoie serce, kiedy nam składa seym walny sześcioniedzielny ordynaryiny w Warszawie, podaiąc zbawienne przodki do zachowania y utrzymania całości tey oyczyzney, które powiat nasz synowskim od łaskawego oyca przyiąwszy sercem, nieśmiertelne synowskiey wierności y powinności przy iak naypokornieyszym podziękowaniu zabiera obowiązki z obligacyą w. m. imć panom posłom rzetelnieyszego maiestatowi pańskiemu oświadczenia.

A na przód ekonomikę wewnętrzną y zewnętrzną także miast, miasteczek conserwacią ww. ichmć panowie posłowie nasi promowować et manu tenere obligantur z naznaczeniem kommissarzów godnych y zgodnych nacionalistów. Otwarcie minnicy y gór Olkuskich, zniesienie ceł prywatnych, ciż ichmość panowie posłowie procurabunt.

Aukcya woyska nie dla żadnych zatarg, ale presse dla utrzymania wewnętrznego pokoiu y całości oyczyzny że iest potrzebna, promovebunt oną ww. imć panowie posłowie nasi, z wynaydzieniem sposobów zapłaty temuż woysku z dobr hibernowych starostw y innych prowentów rzeczy-pospolitey, sine ulla uchoway Boże impositione na dobra ziemskie. Naznaczenia legacyi, czyto ad tractandam combinationem między postronnymi potencyami, czyli też do obwarowania dla oyczyzny panowi, promovebunt ww. imć panowie posłowie nasi.

O ewakuacyą wóysk Rossyiskich z granic oyczystych, oraz o reasumptią kommissyi dla bonifikowania szkód poczynionych, instabunt do maiestatu iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, ichmość panowie posłowie nasi.

Że zaś zagęściły się wielkie abusus po woiewodztwach y powiatach przez subiekta favoribus et muneribus appretiata y inne konstitucyą 1633 roku folio vigesimo sexto ustanowioną, abroguiącą psowaniem y ruinowaniem actus publicos seymikowania illicitis et indirectis protestationibus, dla zabieżenia y wstrzymania takowych inkonveniencyi ww. imć panowie posłowie nasi reasumptionem tey konstytucyi, etiam cum additamento dalszego obostrzenia y uskromienia takowych licencyi, do konstitucyi seymu teraznieyszego promowować y ingrossować starać się będą.

Cokolwiek ex orbita praw wyszło, aby to wszystko było gruntownie et sanative restauratum, a to respective do każdego stanu rzeczy-pospolitey y do każdey osoby z tych stanów, aby na przestępstwa onych praw wzgardy rzecz-pospolita ustanowiła peny y kary cum certitudine onych.

Mądrością przodków naszych ustanowione do rządów y porządków w oyczyznie ministeribus władze aby każdą w attribuowanych sobie prerogatiwach było zachowano, a cokolwiek każdey z tych władzy iest uięto, aby to było obwarowano sancito seymu.

Culpa ichmość panów ministrów rzeczy-pospolitey w nieremonstrowaniu y nieprzypominaniu iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, cokolwiek ex tenore pactorum conventorum do tych czas skutku nie wzięło, aby o dopełnienie tego ww. ichmość panowie posłowie dopominali się y aby według dawnieyszych praw y konstytucyi anni millesimi septingentesimi decimi septimi, każde ministerium swoie officium odprawowało, ww. imć panowie posłowie nova lege obwarować aby starali się.

Magno sprawiedliwości damno że sądy zadworne kancellarskie nie są odbywaiące się, aby uczynione temu praepedycye były oddalone, instant ww. imć panowie posłowie; tudzież aby te sądy były iuxta pristinum ordinem od tak wielu lat consequenter in

norma et praxi od tak wielu królów y stanów rzeczy-pospolitey rzecz kilka wieków approbatum, odbywane a ponowione były warunki, żeby trybunały od decretów sądów zadwornych assesorskich decydować nie mogły, iako też wzaiemnie sądy zadworne po trybunalskich.

Aby senatus-consilium nie wdawały się in materias status, cum praeiuditio w tym stanu rycerskiego, w którym to stanie iest narodu istność remonstruiąc in facie rzeczy-pospolitey, że z takich kroków sequeretur iużby ex inanitio kardynalnego w oyczyznie stanu rycerskiego, y iużby ten stan poczytano za niepotrzebny y tym mniey iuż by było starania o dochodzenie seymów, kiedy bez totalności na nich rzeczy-pospolitey drugie tylko dwa stany wszystko by arbitralnie czynić chciały y mogły bez nacionalnego stanu rycerskiego.

Bardzo znaczną y do wszystkich względów ściągaiącą się iest rzeczy-pospolitey szkodą, że w państwach naczych dobra moneta iest z nich wyprowadzona, a na mieysce zarzucone są kraie nasze arcy-podłemi monetami; przez co commercie upadaią, praetia rerum co raz w wyższą idą cenę, do kontraktów niezliczone sprawować będą litigiorum przyczyny, więc w naymocnieyszey miec to będą animadversyi, ww. imć panowie posłowie, iakie nato być mogą onych valorem obmyślaiące sposoby, aby te złe monety zniskąd ani nawet ab hinc et imposterum wprowadzone być nie mogły, uradzaiąc possibilitates, aby własna rzeczy-pospolitey miennica ustawioną być mogła.

Praecustoditur solennie, aby ad causam adverso fato niedóyścia seymu ww. imć panowie posłowie będą iuż na tenczas in passivitate, nie zabierali się tanquam activi do iakich kroków y uczynków cum praeiudicio liberae vocis ad opinionem takowych, któreby były dawnym prawom y wolności szkodliwe.

Ponieważ i. w. imć xiądz biskup Wileński vigilantissimo tot meritorum pasterz, uznawszy potrzebę kościoła Bożego, upatrzywszy zdolne subiectum rekomendować raczył ikmci, panu naszemu miłościwemu, i. w. imć xiędza Massalskiego—referendarza w. x. Lit., upraszaiąc, aby mógł mieć konferowaną sobie coadiutorią Wileńską, a zatym powiat nasz cum unanimi consensu, iako w przeszłey y teraznieyszey instrukcyi zaleca ww. imć panom posłom, ażeby upraszali ikmć, pana naszego miłościwego, iako by żądze i. w. imć xiędza biskupa Wileńskiego y nasze złączone desideria wysłuchać, skuteczną łaską corronari chciał y w dalszy przeciąg differe nie raczył, aby zasługi tak dawne i. w. imć pana kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Lit., osobiste imć xiędza referendarza w. x. Lit., in vinea Christi et in publico, tudzież i. w. imć pana podskarbiego nadwornego y podczaszego w. x. Lit. konferowaniem coadjutoryi Wileńskiey y dalszych łask świadczeniem ukontentować raczył.

Nie trzeba revocare memoria tak znakomitych w oyczyznie tam in toga, quam in sago ex antenatis meritorum domini iaśnie wielmożnych imć panów Ogińskich czynów same tylko teraznieysze cum dispendio zdrowia y fortuny sacrifikowane w trybunale głównym w. x. Lit., i. w. imci pana Ogińskiego, starosty Oszmiańskiego, marszałka trybunału głównego w. x. Lit., fatygi, wielmożni ichmość panowie posłowie nasi oycowskiemu ikmci, pana naszego miłościwego, respektowi przypomnią y rekomendować będą. Niemniey i. w. imci pana Karpia—ciwuna Eyragolskiego, marszałka trybunału compositi iudicii w. x. Lit. znaczne ex antenatis y z osoby iegomości merita in

sinum łaskawego ikmci, pana naszego miłościwego, respectu ciż ww. ichmość panowie posłowie nasi złożą y zalecą.

Ministeria pacis, belli y wszelkie munia, które w naszym państwie bydź zwykły, aby nikomu innemu, prócz właściwie tym patriotom były dawane y konferowane ad obloquentiam prawa statutowego artykułu 12 z rozdziału III y dalszych praw constitucyi seymowych, tymże w. ichmość panom posłom do doniesienia ikmci, panu naszemu miłościwemu, obligantur.

Trybunał skarbowy aby był ad pristinum statum rewokowany, et in designatis locis vigore constitucyi tak dawnieyszych, iako y poślednieyszych 1717 roku idque suo ordine reparticiam był sądzony tymiż konstitucyami naznaczony, ww. imć panowie posłowie nasi starać się będą.

Akademia Lwowska, przez chwalebney pamięci nayiaśnieyszego króla imci Jana Kazimierza osobliwym przywileiem w mieście Lwowie patribus Societatis Jesu pozwolona, przez nayiaśnieyszego terazniejszego regnanta speciali privilegio roborowana, niemniey przez terazniejszego oyca świętego Klemensa XIII per bullam confirmatoriam pochwalona, ażeby circa omnia iura sua et privilegia konserwowana et per omnia, quoad praerogativas immunitates, etiam quoad constitutionem anni millesimi sexcentesimi trigesimi quinti z akademią Krakowską (praecisa antiquitatis prioritate), także z akademią Wileńską, ex consensu wszech stanów, coequata była, wielmożni ichmć panowie posłowie nasi instabunt.

Fundusz de nova radice cerkwi Kuźnickiey ichmć xięży Bazylianów do opactwa Supraslskiego przyłączony, z folwerkami Sterpeyki y Woynowce nazwanemi, przez ww. imć panów Micutów y innych ichmościów ex pio zelo ku chwale Bożey uczyniony, tymże ichmościom xięży Bazylianom Kuznickim nadany, aby mógł być authoritate seymu terazniejszego approbowany; lecz że takowy fundusz iest szczupły, tedy aby innym ichmościom wolno było dobr do tegoż funduszu y na ten klasztor przydać, wielmożni imć panowie posłowie nasi do ikmci, pana naszego miłościwego, instare et promovere obligantur.

Miasto Wilno iako metropolim w. x. Lit., magno incendio ile kroć razy despoliatum, a dla odprawuiących się w tym mieście quotannis trybunałów w. x. Lit., potrzebne, aby ww. ichmość panowie posłowie nasi łaskawey pamięci ikmci, panu naszemu miłościwemu, rekomendować raczyli zlecamy.

Caetera activitati et dexteritati ww. imć panów posłów naszych commitendo rękoma naszemi podpisuiemy. Dat w Grodnie ut supra.

U tey instrukcyi podpis rąk tak w. imci pana dyrektora, iako też wielmożnych ichmość panów urzędników y ichmość panów szlachty obywatelów powiatu Grodzieńskiego temi słowy: Józef Antoni Sopoćko—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego y dyrektor seymiku antecomicyalnego tegoż powiatu mp., Eustachy Michał Benedykt Alexandrowicz—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, salvis per totum iuribus rei publicae mp., Marcin Jan Nepomucen Olizarowicz—podsędek powiatu Grodzieńskiego, Benedykt Sopocko—skarbnik powiatu Grodzieńskiego, Jan Wołkowyski—obozny powiatu Grodzieńskiego, Michał Wolkowyski, Alexander Milikont Narwoysz—podczaszy Starodubowski y regent ziemski powiatu Grodzieńskiego, Józef Wołkowycki, Ludwik Walmor mp., Stefan Wolkowycki, Alexander Kułak, Ignacy Worytko—komornik woiewodztwa Wileńskiego, Jakub Sopocko, Piotr Milikont Narwoysz, Ignacy Grobicki, Jerzy Kolen-

kowski, Stefan Obuchowski, Stanisław Józef Grabski—w. r. p. G., Ludwik Dominik Tołoczko, Michał Brzozowski, Andrzey Kalinowski, Józef Kolankowski, Ludwik Lenkiewicz, Ludwik Eysmont, Andrzey Lenkiewicz, Stanisław Obuchowicz, Michał Kolankowski, Jan Gabryel Kuszelewski, Kazimierz Grobicki, Jan Maliński, Antoni Wonsowicz, Józef W. Szczutowski, Mikołay Micewicz, Kazimierz Walmor, Karol Radziwiłowicz, Franciszek Olizarowicz, Mateusz Radziwiłowicz, Symon Tadeusz Wołęgiewicz, Michał Olęski, Symon Wołęgiewicz, Roch Snarski, Antoni Kulikowski, Wincenty Eysimont, Jan Kuniewicz, Antoni Włostowski, Mateusz Sopocko, Kazimierz Eysmont, Jan Radziwiłowicz, Jakób Turczynowicz, Kazimierz Turczynowicz, Jan Micewicz, Józef Wołęgiewicz, Jozefat Olęski, Stanisław Eysmąt. Która to takowa instrukcya ww. imć panom posłom od prześwietnego powiatu Grodzieńskiego dana za podaniem oney przez wyż wyrażonego iegomości do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1764 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 4—9.

25. Инструкція дворянъ Гордненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ въ Варшаву.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ слѣдующую инструкцію:

1) наблюдать, чтобы избраніе короля совершено было свободными голосами безъ участія и вліянія сосѣднихъ государствъ, чтобы министры вошли въ сношеніе съ уполномоченными сосѣднихъ государствъ и подтвердили союзные договоры;

2) заботиться, чтобы въ короли избранъ былъ какой-нибудь потомокъ Пястовъ, который можетъ лучше понимать законы и наблюдать за ихъ исполненіемъ;

3) мѣсто и время избранія должны быть назначены по старому обычаю;

4) позаботиться объ увеличеніи государственныхъ средствъ безъ обремененія обывателей;

5) для экономическихъ выгодъ края предложить—войти въ сношеніе съ прусскимъ резидентомъ объ уравненіи цѣнности монетъ какъ прусскихъ, такъ и рѣчи-посполитой, которая за свои товары получаетъ дурную монету;

6) наблюдать, чтобы при распредѣленіи вакантныхъ мѣстъ соблюдаема была національность, т. е. чтобы коронныя мѣста занимаемы были поляками, и мѣста въ княжествѣ мѣстными уроженцами;

7) чтобы опредѣленъ былъ порядокъ для сеймиковъ и другихъ собраній, а равно сохранена ихъ неприкосновенность;

8) чтобы опредѣлены были права правительственныхъ мѣстъ и учрежденій, часто подвергающихся неумѣстному обоюдному контролю со стороны другъ друга;

9) просить рѣчь-посполитую о ходатайствѣ предъ папой о присвоеніи Виленскому епископству архіепископскаго достоинства;

10) ходатайствовать объ утвержденіи за Варшавскими каноничками фундаціи, завѣщанной Замойской;

11) о дарованіи диссидентамъ свободы вѣроисповѣданія;

12) о подтвержденіи правъ и привилегій, дарованныхъ Львовской іезуитской академіи;

13) объ утвержденіи сеймомъ декрета, постановленнаго Люблинскимъ трибуналомъ по дѣлу между Мельчевскими и Гданскими мѣщанами;

14) объ измѣненіи сроковъ для засѣданій трибунала в. кн. Литовскаго, т. е. чтобы Виленская каденція была зимой, а Русская—лѣтомъ;

15) объ утвержденіи за бенедиктинками имѣній, завѣщанныхъ разными лицами и въ разныхъ повѣтахъ;

16) о возобновленіи коммиссіи для разсмотрѣнія правъ и привилегій, дарованныхъ г. Гданску;

17) объ увольненіи имѣній Тизенгаузена отъ лишняго начета дымовъ;

18) чтобы скарбовый трибуналъ производилъ свой судъ по формѣ Радомской коммиссіи;

19) чтобы почты отдавались мѣстнымъ уроженцамъ, а не чужеземцамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii dziewiątego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter imć pan Stefan Obuchowski tę instrukcyią seymiku antekonwokacyinego ad acta grodu Grodzieńskiego podał, de tenore sequenti pisaną:

Instrukcya od nas urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów powiatu Grodzieńskiego iaśnie w. imci panu Antoniemu Tyzenhauzowi—pisarzowi w. x. Lit. y w. imci panu Joachimowi Chreptowiczowi—stolnikowi Nowogrodskiemu, posłom naszym konwokacyinym, anni tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, sub vinculo confoederationis obranym, dana roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii siódmego dnia.

Jeżeli strata naylepszego z królów, nayłaskawszego z panów, za żale powszechnie wszystkich dobrze życzących oyczyznie synów przeraża, szczegulnieyszym żalu udziałem serca obywatelów p-tu naszego; iuż to po tyle kroć nasycone przytomnym między sobą iego widzeniem, iuż to blizszym w szafunku łask iego doświadczeniem, powiększa te żalu y czucia natężenia uważana troskliwość niebiespiecznego oyczyzny stanu, odkryte zewsząd y samey tylko graniczących dyskrecyi powierza kraie wzruszone wewnątrz y żadney iuż mocy nie maiące prawa y inne publiczne rany, które dotąd słodkiemi panowania uspionym roskoszami, mniey czucia pieczołowitością rządów nayiaśnieyszego pana ubiespieczonym mniey boiaźni przyniosły; uznaiemy w samych skutkach, że ieżeli dotąd osieroconą oyczyznę w iakimkolwiek widziemy ocaleniu, winniśmy czułey y pracowitey iaśnie oświeconego xięcia prymasa korony polskiey y w. x. Lit. przezorności, któremu dziękowania i. ww. imć panom posłom za pierwszy obowiązek włożywszy, zdania nasze y żądze tak co do nastąpić maiącey elekcyi należące, iako tey inne rzeczypospolitey, ktoż się w teraznieyszych okolicznościach na łatwiey opatrzyć umowie, a w swoim czasie w moc prawa wprowadzić mogą; a na ostatek, partykularne powiatu naszego desideria iaśnie wielmożnym imć panom posłom polecamy.

Primo. Warunek wolney elekcyi pierwszym dla i. ww. imć panów posłów ma być celem, o sposobach ubieszpieczenia iey iuż to od zagranicznych, iuż to od wnętrznych zamachów namówią się i. ww. imć panowie posłowie z innemi woiewodztwy y iak nayskuteczennieysze wezmą do tego miary y srzodki ponowienia traktatów z postronemi potencyami, podwyszenia sił rzeczy-pospolitey, konferencye z ministrami dworów za-

granicznych są to media, które ad hunc finem wzięte być mogą.

Secundo. Już to wieków doświadczeniem, iuż to własnym uznaniem y czuciem poznawać możemy, że nikt gorliwiey nie zechce, nikt skuteczniey nie potrafi praw publicznych do dawney kluby przyprowadzić y ich dopatrzyć exekucyi, nad tego, któryby na łonie oyczyzny urodzony pod ich skrzydłem żyiący, poznał ichmość y szacunek, dołożą w tym starania i. ww. imci panowie posłowie spólnie z innemi, ażeby obranie Piasta in equalitate urodzonego wczesnym było ubiespieczone seymu teraznieyszego postanowieniem.

Tertio. Czas następuiący elekcyi ex bene viso rzeczy-pospolitey mieysce ex antiquo usu ma być destinowane.

Quarto. Interregnum każde iest czasu okolicznością, w którey rzecz-pospolita sublata inter maiestatem et libertatem difidentia bez przeszkody, w potrzebach swoich fraterne namówić się y one ułatwić może, zyskuiąc tey sytuacyi starać się będą i. ww. imć panowie posłowie wynaleźć y ustanowić sposoby powiększenia intrat rzeczy-pospolitey, iuż to na regularne iey wydatki, iuż to na extraordynaryine zdarzaiące się interesa, zrzódła publicznych dochodów otworzyć się mogą bez obciążenia obywatelów przy wzaiemnym między i. ww. imć panami posły od woiewodztw proiektów kommunikowaniu.

Quinto. Widomy iest w kraiu uszczerbek tak wielki przez wprowadzenie w kray mało ważney monety, za produkcye z ziemi naszey wychodzące do miast Pruskich, insistent za tym usilnie iaśnie wielmożni ichmść panowie posłowie do ministrów rzeczy-pospolitey, aby z i. w. imć panem rezydentem Pruskim agant o coequacye valoris pieniędzy, stosuiąc się w tym ad tenorem wyraznych tractatów.

Sexto. Dopomnią się i. w. imć panowie, ażeby w rozdawaniu wakansów zachowany był respectus prowincyi tak, żeby koronne koronnym obwatelom, litewskie litewskim oddawane były, mianowicie konstytucyię tysiąc pięćset dziesiątego, tysiąc pięćset trzydziestego ośmego, tysiąc pięćset sześćdziesiąt trzeciego, tysiąc sześćdziesiąt dziewiątego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórego, tysiąc siedmset siedmnastego swoiey w tym punkcie nie maią exekucyi, zdaią się nadwątlać tak ścisły między prowincyami związek.

Septimo. Porządek seymów, seymików ażeby novella lege był opisany y bezpieczeństwem opatrzony, i. ww. imć panowie posłowie dopraszać się maią sądów, także sędziów stron y innych publicznych ziazdów securitas, ażeby skutecznie obwarowana była.

Octavo. Rozsądzone porządków naszych rozrządzenia granice, władzy y iuryzdykcyie wszystkim rzeczy-pospolitey urzędom prawem wyraznym ubiespieczyły starać się będą i. ww. imć panowie posłowie, gdyby te urzędów określenia wyraznieysze były distinguowane prawem, oraz gdyby się ieden urząd w moc y exekucyą drugiego nie wdawał, a co abusivum dotąd w tey mierze działo się, dopomnią się i. ww. imć panowie posłowie, ażeby do kluby prawa były przyprowadzone.

Nono. Powszechnym iest prowincyi w. x. Lit. szczegulnieyszym powiatu naszego żądaniem, ażeby liskupstwo Wileńskie in sedem metropolitanam, dopraszać się będą usilnie i. ww. imć panowie posłowie, ażeby stany rzeczy-pospolitey interponant sua officia do oyca świętego, ażeby to biskupstwo in archiepiskopatu kreowane było, meretur tego urzędu prowincyi zaszczyt y dyecezyi Wileńskiey obszerność y liczność.

Decimo. Chwalebna y przykładna fundacyia

świętey pamięci Józefaty Antoniny z Zahorowskich—ordynatowey Zamoyskiey, w roku tysiąc siedmset czterdziestym piątym na fundamencie konstytucyi w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym de nova radice z ozdobą całego królewstwa y pożytkiem stanu szlacheckiego dla imć pp. kanoniczek Warszawskich, z zachowaniem wszelkiey solenności y opisem pomienioney konstytucyi uczyniona, protekcya ikmci, p. naszego miłościwego, y całey rzeczy-pospolitey przez tąż nieśmiertelney pamięci godną y pobożną fundatorkę oddana, ażeby na seymie następuiącym konwokacyinym wraz z zastawami wszelkiemi do tey fundacyi opisanemi bez żadnego onych nazruszenia lub odmiany utwierdzona y aprobowana była i. ww. imć pp. posłowie utrzymywać, promowować y starać się będą.

Undecimo. Tylo prawami rzeczy-pospolitey pozwolona dissidentibus in religione spokoyność ażeby nowym prawem utwierdzona y in executione ubiespieczona była, insistent oto i. ww. imć pp. posłowie.

Duodecimo. Przywileie nadane akademii Lwowskiey societatis Jesu, ażeby prawem aprobowane były, oraz ustawy iey ustawom akademii Wileńskiey y Krakowskiey porównano, staranie to praecomittitur i. ww. imć pp. posłom.

Decimo tertio. Dekret w sprawie ww. imć pp. Franciszka y Giertrudy Wielczewskich—podkomorzych ikmci z mieszczanami Gdańskiemi w trybunale Lubelskim w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzecim ferowany, ażeby we wszystkich iudicatorum na seymie następuiącym przez konstytucyą utwierdzony został y ad executionem przyprowadzony był, i. ww. imć pp. posłowie curabunt.

Decimo quarto. Providendo wygodzie sądzącego się w prowincyi w. x. Lit. trybunału, insistent i. ww. imć pp. posłowie, ażeby kadencyie iego odmienione być mogły, to iest, Wileńska sądziła się w miesiącach zimowych, a Ruska w miesiącach letnich, tudzież gdyby i. ww. imć pp. deputaci mieli wyznaczone solarium z dochodów.

Decimo quinto. Dobra w Bogu wielebnych panien Benedyktynek Wileńskich Wiazyn w Mińskim po Rudominie, Halin w Wileńskim w woiewodztwach, Dzisna, Ostrowiec, Dziesznowszczyzna w Oszmiańskim y Brasławskim powiatach, ażeby konstytucyią następuiącego szczęśliwie seymu były approbowane i. ww. imć pp. posłowie starać się będą.

Decimo sexto. Aby prawa wszystko skromne zachowanie się miastu Gdańsku przepisuiące reasumowano y nowym prawem obostrzono, kommissią constitutione tysiąc siedmset dziesiątego volumine sexto, folio sto ośmdziesiąt ośm do miasta Gdańska naznaczono, a dotychczas nie było, aby odnowione y do skutku przyprowadzono, i. ww. imć pp. posłowie do nayiaśnieyszey rzeczy-pospolitey instabunt.

Decimo septimo. Dobra i. ww. imci pana Tyzenhauza—pisarza ww. x. Lit., Kamionki nazwane, w powiecie Grodzieńskim leżące, z tą trzydzieście dymami supra subtilitatem opłacenia się dla nie wielu poddaństwa obciążone, aby umnieyszeniem dymów a gravamine uwolnione były i. w. imć pp. posłowie dokladnie instabunt y gdyby prześwietny powiat rozrządzaiąc porządki powiatu sposoby urządzenia wynalazł, o iniunctią przez konstytucyią domówić się raczył.

Decimo octavo. Trybunał skarbowy w. x. Lit., ażeby się sądził in forma kommissyi Radomskiey w mieście seymowym ikmci w Grodnie, domowią się i. ww. imć pp. posłowie.

Decimo nono. Dyspozycia poczt wszystkich żeby nie cudzoziemcom, ale indigenis oddawana była, praecavebunt i. ww. imć pp. posłowie. Caetera activitati et dexteritati i. ww. imć pp. posłów praecomitendo, instrukcyią teraznieyszą podpisami własnych rąk stwierdzamy.

U tey instrukcyi podpisy rąk w. imci pana dyrektora ww. imci pp. urzędników y im. pp. szlachty temi wyrażone słowy: Franciszek Boufał—dyrektor seymiku konfederacyinego powiatu Grodzieńskiego, Eustachi Michał Benedykt Alexandrowicz — sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Marcin Jan Nepomucyn Olizarowicz—podsędek powiatu Grodzieńskiego y dyrektor sądów kaptur. mp., Ignacy Ignatowicz — podstoli powiatu Grodzieńskiego sędzia sądów kapturowych, Łukasz Baranowicz—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Józef Boufał—mierniczy graniczny w. x. Lit. grodzki powiatu Grodzieńskiego, Stan. Stokwiski, Michał Politański—czesznik powiatu Grodzieńskiego, Benedykt Boufał—koniuszy powiatu Grodzieńskiego, Jan Wołkowycki—oboźny powiatu Grodzieńskiego, Andrzey Glindzic—krayczy powiatu Grodzieńskiego, Jan Bartłomiey Olizarowicz — mostown. powiatu Grodzieńskiego, Józef Sopoćko—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Ignacy Chreptowicz—stolnik Grodzieński y sędzia kapturowy, Jakub Rukiewicz—mieczn. Grodzieński, sędzia kapturowy, Rafał Bulharyn — sędzia kapturowy, Michał Wołkowycki—sędzia kapturowy, Michał Józef Szymak—sędzia kapturowy, Nowicki, Kazimierz Korsak—sędzia kapturowy, Piotr Boufał—sędzia kapturowy, Józef Sopoćka—sędzia kapturowy, Kazimierz Wulmer—sędzia kapturowy, budow. powiatu Grodzieńskiego, Michał Nowicki — sędzia kapturowy, Jerzy Jotkowski — sędzia kapturowy, Alexander Milikąt Narwoysz—podczaszy Starodubowski y sędzia kapturowy, Franciszek Joachim Sieruć—łowczy powiatu Grodzieńskiego, Antoni Tołoczka r. s. mp., Jakub Rowieński s. p., Mateusz Olizarowicz mp., Michał Lenczewski, Mateusz Brzozowski, Andrzey Mieduszewski, Józef Naculewicz, Adam Czeszeyko mp., Marcin Horbaczewski, Jerzy Czeszeyko, Paweł Grodecki mp., Felicyan Ihnatowicz p. p. Grodzieński, Ignacy Worytko—komornik woiewodztwa Wileńskiego, Benedyk Sopoćko—s. k. p. G., Faustyn Sopoćko, Macko Stanisław Kotowicz—namiesnik sądowy—r. z. g. p. G., Ignacy Sopoćka, Stanisław Józef Grabski—regent p-tu Grodzieńskiego, Jan Milikont Narwoysz—porucznik woiewodztwa Wileńskiego mp., Ludwik Kazimierz Daszkiewicz mp., Wiktor Daszkiewicz mp., Mikołay Trzeciak, Andrzey Maliński, Michal Olenski, Ignacy Herburt Heybowicz mp., Michał Białobłocki, Ignacy Szaniawski mp., Michał Kolankowski, Antoni Woiałowicz, Kazimierz Szyszka, Dominik Szyszka, Symon Leszczyński, Jerzy Białobłocki, Adam Olizarowicz, Fran. Siwicki, Michał Micewicz, Antoni Franciszek Helmans. z. i. Bi., Jan Rak, Marcin Józef Snarski, Dominik Kisłowski mp., Józef Jotkowski, Franciszek Biakoz, Piotr Rak, Stefan Obuchowski, Karol Adam Kmita Józef mp. Szelpach, Woyciech Szelpach, Wincenty Szelpach, Józef Mroczek, Wiktor mp., Sperski, Józef Obuchowski, Piotr Obuchowski, Piotr Starzyński, Thomasz Siarosiek, Michał Ihnatowicz, Franciszek Olizarowicz, Theodor Popławski, Michal Obuchowski, Thadeusz Jabłoński, Kazimierz Eysymont, Kazimierz Olendzki, Stefan Olendzki, Antoni Homolecki, Bartłomiey Juszkiewicz, Antoni Buialski, Jan Borowski, Franciszek Rusiłowicz, Jan Obuchowski, Thadeusz Cze-

chowicz, Thadeusz Kiernozicki, Wiktor Kiernozicki, Michał Pietraszewicz, Adam Kwiatkowski, Bartłomiey Gutowski, Antoni Bokszewicz, Symon Sopoćka, Benedykt Radziwiłowicz, Józef Radłowski Slu. Ludwik Sopoćko, Jakób Sopoćko, Jan Dyiakiewicz mp., Thadeusz Towiański w., Matheusz Sopoćko, Michał Siemaszko, Jakób Ulczycki, Karol Radziwiłowicz, Michał Radziwiłowicz, Józef Kowzan, Jan Radziwiłowicz, Łukasz Olizarowicz, Roch Snarski, Jerzy Pietraszewski, Stanisław Józef Adlanicki Poczobut mp., Antoni Kamiński, Karol Joczycki, Kazimierz Kotarski, Antoni Soroka, Józef Soroka, Karol Olizarowicz, Jan Olizarowicz, Michał Antuszewicz, Konstanty Zdanowicz, Woyciech Eysymont, Jan Stetkiewicz, Fran. Baranowicz mp., Antoni Siemaszko, Józef Siemaszko, Jan Ancuta. Woyciech Homolecki, P. Dobrowolski, Thadeusz Siemaszko, Jan Jotkowski, Michał Jotkowski, Marcin Cidzik, Michał Gliński, Ignacy z Niemosza Nargiłowicz—star. x. Żmudzkiego, powiatu Wileńskiego, Kazimierz Micewicz, Symon Kuszelewski, Matheusz Radziwiłowicz, Kaietan Siemaszko, Stefan Olkuński, Jan Micewicz, Marek Gradowski, Stefan Gradowski, Józef Kamiński, Rafał Ciesieyko, Antoni Kulikowski, Andrzey Eysymont mp., Ludwik Kulikowski, Jan Hrzypkiewicz, Jan Pukiewicz, Józef Turczynowicz, Maciey Dziemidowicz, Jan Solatycki, Jan Żydanowicz, Mateusz Micewicz, Ignacy Michał Obuchowski, Józef Micewicz, Jan Micewicz, Matheusz Micewicz, Thomasz Ossuchowicz, Jan Ulczycki, Thomasz Micewicz, Mateusz Turczynowicz, Maciey Micewicz, Maciey Żyżkowski, Antoni Radziwiłowicz, Jakób Radziwiłowicz, Thomasz Micewicz, Maciey Sobolewski, Michał Czaiewski, Maciey Micewicz, Franciszek Tonkiewicz †††, Maciey Radziwiłowicz, Józef Antoni Kolankowski, Jan Gur Kuszelewski, Samuel Hlebowski, Antoni Kotarski, Piotr Piruski, Karol Kozłowski †††, Jerzy Kolankowski, Józef Kolankowski, Stefan Wołkowycki, Leon Eysymont, Józef Kalenkiewicz, Franciszek Swizatkowski, Dominik Hrudzina, Thadeusz Lenkiewicz, Piotr Jakimowicz, Józef Klimański, Michał Witkiewicz, Kazimierz Klimański, Thadeusz Kaietan Siemaszko komornikowicz p. Grod., Kazimierz Sadlucki. Którą to takową instrukcyą za podaniem przez wyż wyrażone ad imści do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1764 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 19—22.

26. Актъ Городненской конфедераціи.

Дворяне Городненскаго повѣта, въ виду совершающихся въ рѣчи-посполитой беззаконій въ сферахъ правительственныхъ и частныхъ, образуютъ изъ себя вооруженную конфедерацію, чтобы защищать общественный порядокъ и обиженныхъ обывателей, и будутъ сохранять ее до тѣхъ поръ, пока съ избраніемъ короля не водворится надлежащій порядокъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Apryla dziewiętnastego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter imci pan Michał Witkiewicz, konfederacyą alias postanowienie powiatu Grodzieńskiego ad akta grodu Grodzieńskiego podał de tenore sequenti:

W tak długim bezprawia doświadczeniu przemuszaiąc w cierpliwości w te nieprzywykłe dzwigać iarzmo umysły nasze, z zadziwieniem tak długo patrzyliśmy się na rozkrzewione w prowincyi naszey gwałtowności, które przez nieiakoweś spiski odłączaiących się obywatelów sposobem nawet y w pokoiu iak do boiu uzbroionych ubiorów — różniących się, a nad równość wynoszących się nie tylko w gwałtownościach swych nieustaley, lecz coraz bardziey pomnażaiące się ostatnim oyczyznę grozić poczeli upadkiem, nie przymyśliliśmy żadnego w cierpliwości sposobu, aby te rozstrzelone szkodliwych obywatelów poskromić swywole, które bezkarnością zmocnione coraz większy wzrost biorąc wszystkich nas podług przepisu praw y zwyczaiu dobrego obywatelstwa sprawuiących się, a do tych spisków nie wiążących się, tak przytłumiali, iżeśmy się w wolności y równości wrodzone stałe celem y placem zuchwały przemożności, która skutki swe wywierała na seymikach, obradach, albo one gwałtownieysze stokroć z krwie braterskiey rozlaniem, albo na potaiemnych schadzkach, mimo wiadomość concivium scandalose utrzymuiąc, teyże gwałtowności mocy doznawaliśmy na funduiących się trybunałach, gdzie przysposobionemi, a na seymikach nie byłemy protestacyami, lub mocą y gwałtownością dobrze obrani z woiewodztw y powiatów deputaci od należącey sobie oddaleni byli funkcyi, a w podobne samowładney zuchwałości osoby, iuż to z rozdwoionych, seymików widomie rozdzielenie się woiewodztw y powiatów probuiących, iuż to zniszczonych protestacyami nielegalnych seymików, z gwałtownym prawnych zarzutów przytłumieniem, przy nienależącey funkcyi utrzymaniem zostali s takowegoż gwałtowności kroku praktykowały się do upodobaney y potrzebney sobie decyzyi, przymuszaiące deputatów sposoby, których violenter ferowane non attento paritatis dekretu z przerażeniem obywatelów z gruntu wywracały prawa, nastąpiły za tym różne nay-

wiedomsze występki, którym nie tylko należące ubliżone kary, ale też częstokroć za niewinność uznane, rozkrzewiły się w ostatniey zuchwałości swywole, insultowania y z wystrzelaniem okien na pałace y zabóystwem ludzi praktykowane, teyże gwaltowności mocą funduiącey się ostatni przed śmiercią królewską trybunał pobudzał nas do ostatniey niecierpliwości, gdy sprowadzonemi pod zamek armatami przystawionemi do izby sądowey żołnierzami przystęp szlachcie z manifestami y dekretami, tudzież wielu dobrze obranym deputatom był zatamowany, szacunek spokoyności utrzymywał każdego od zwykłych w oyczyznie do zabieżenia tym nieszczęśliwościom srzodkom: nadzieia poprawy rozsądzących się rozwiązłością in hos ausus obywatelów bezskuteczne sprawowała w nas ufności, lecz nieszczęśliwe widziemy z pogorszeniem wyrzekłych przedkonwokacyinych seymików skutki, które nam pożądanego seymu successor wątpliwe obiecuie nadzieię. Gdy bowiem uważamy Wileńskiego woiewodztwa obywatelów, odłączonych a corpore woiewodztwa, a przeciw prawu powtórnie seymikuiących y tamże gwałtowne ufundowanie kapturu, podwakroć targnienie się w Orszy z krwi rozlaniem, powtórne seymikowanie w Rzeczycy exequuiącego się sądu z armatami y zapalczywym rzuceniem atakowaniem tamże praktykowane mężobóystwo, oraz sąd z kryminalistów złożony; takowe wszystkie nefanda nie dozwolaią nam spodziewać się pomyślności. Gdy nadto ieszcze wiekami niepraktykowanym przykładem taż zuchwałość na pierwszego w prowincyi naszey wysokiey powagi wielkich zasług senatora i pasterza przez nayście na pałac y tamże na życie pogróżki targnęła się, popełnione w tym występku sacrilegium, pokrzywdzona domu duchownego immunitas wyraznie nas przestrzega, czego się spodziewać mamy, powinnibyśmy iedną mieć blisko na następuiącym seymie nadzieie, lecz y to przez nas wątłość przez nas mnożące się przeciwko prawu prywatne zaciągi (do Warszawy iak słychać ciągnąć maiące) y tem bardziey gwałtowne czynienie niż potrzebne y spokoyne rodzenie iawnie obiecuiące, ile po doświadczonym ostatniego seymu przykładzie, na którym występek bez kary pobłażaniem ukryty. W takowym ostatniey zguby zostaiącey stanie manifestuiemy się nayprzód przed Bogiem, który świadkiem będąc myśli naszych prostości intencyi, zna y przenika przed oyczyzną całą, iż nie żadną zawziętości lub nienawiści podniosło lub szczegulnie chcący wolność, równość, honor, zdrowie y substancyi naszey ubespieczyć, scisle między sobą postanawiaiąc zprzymierzenie się, przyrzekamy sobie wzaiemnie y obowiązkiem przysięgi upewniamy, iż ieden drugiego do ostatniey krwi kropli bronić powinniśmy; a ktoby każdey kondycyi y z obywatelów przeciwko nas zkonfedorowanych, cokolwiek przeciwnego zamyślać ważył się, lub przeciwko bespieczeństwu publicznemu formae immunitati sądów y bespieczeństwu osób aliqua czynić molimina praesumeret, każdego ex rigore legis prosequi y wszystko to czynić, cokolwiek występnych wstrzymać y pokarać, prowincya zaś nasza y powiat nasz uszczęśliwić y ubespieczyć może. W tym zaś gdyby seym blisko następniący mógł pożytecznie obmyślić środki, obliguiemy iw. i. pp. posłów powiatu naszego, aby tam gorliwie starali się o poprawę praemissorum, które ni spożądanym zakończą się skutkiem. Przyrzekamy sobie y przysięgą obowiązuiemy się, iż nie wprzód ex praesenti nexu confederationis rozwiązy-

wać się mamy, aż wprzód oyczyzna uszczęśliwi się, da Bóg, przez następuiącą elekcyą y prowincya nasza Litewska w swych wyrażonych krzywdach y dolęgliwościach uspokoiona będzie, do którego to dzieła naszego iak równey myśli intencyi insze województwa y powiaty sądziemy, tak zapraszaiąc do iednomyślności każdego sprzeciwiaiącego się iako na wolność, równość, prawdziwość, honor nasz następuiącego sądzić y mniemać będziemy, a zatym o sposobach takowego obywatela ukarania skutecznie myślić zechcemy, zwyczaiu zaś przodków naszych godnością, wrodzonymi zasługami w powiecie naszym eminentes i. w. imci p. marszałka konfederackiego, konsyliarzów oraz y rotmistrów obrawszy, osobliwsze laudum na obowiązki do pełnienia powinne podpisaliśmy. A iako ten związek dla powszechnego dobra przedsięwzięty dotrzymać wzaiemnie przyrzekamy, tak dla wzaiemnie służących przysięgłych obowiązków, do postanowienia y ogłoszenia stwierdzaiąc rękoma własnemi podpisuiemy się. Pisan w Grodnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Aprila siedmnastego dnia. U tego zprzymierzenia podpisy rąk tak i. w. imci p. marszałka konfederacyi, iako też i. ww. ichmć panów obywatelów powiatu Grodzieńskiego tymi słowy: Antoni Tyzynhaus—marszałek konfederacki, półkownik, marszałek powiatu Grodzieńskiego, pisarz w. w. x. Lit., Marcin Jan Nepom. Olizarowicz—podsędek y mar. kaptur. powiatu Grodzieńskiego, Jan Wołkowycki—stolnik powiatu Grodzieńskiego, Józef Jelski—podczaszy powiatu Grodzieńskiego, Michał Politalski—czes. powiatu Grodzieńskiego, Michał Józef Eysymąt—woyski, chor. pro-tunc powiatu Grodzieńskiego, Ignacy Ihnatowicz — podstoli powiatu Grodzieńskiego, Jakub Rukiewicz—obozny y rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Franciszek Boufał, Michał Wołkowycki—sędzia y pisarz sądowy kap., Jozy i. o. Proxyc Kandyba, Ignacy Litawor Chreptowicz—podskarbi sądu kap., rot. p-tu Grodzieńskiego, Jan Adachowski — chor. Wen., rot. p-tu Grodzieńskiego, Antoni Gorzkowski, Aleksander Milikont Narwoysz pod. star. sądu kap. p-tu Grodzieńskiego, — Piotr Boufał — sędzia kap. p-tu Grodzieńskiego, Józef Garbowski, Piotr Hołownia Jakimowicz, Wiktor Kiernarzycki, Michał Niemczynowski, Symon Rosochacki, Daniel Lipnicki, Antoni Jelski—pod., Michał Abromyka, Jerzy Jodkowski—sędzia kap. p-tu Grodzieńskiego, Tadeusz Siemaszko, Stefan Wołkowicki, Józef Chlewinski, Jozafat Kłanicki—chor. w., Stefan Nowicki, Michał Olędski, Ignacy Szaniawski, Michał Witkiewicz, Jakub Makiewski, Józef Maliiewski, Thadeusz Wulmer, Piotr Narwoysz—chor. B. W. w. x. Lit., Piotr Heybowicz, Symon Eysymont, Adam Muczyński, Franciszek Białobłocki, Kazimierz Szyszka, Jerzy Weys, Ludwik Lękiewicz, Stanisław Obuchowski, Kazimierz Grobicki, Symon Siezieniewski, Symon Sopocka, Jan Koroza, Franciszek Rusiłowicz, Jan Malinowski, Józef Wysocki, Stanisław Obuchowicz, Mateusz Herburt Heybowicz, Stanisław Obuchowicz, Jan Kulikowski, Józef Gorzkowski, Kazimierz Gorzkowski, Jan Chibowski, Tomasz Sokołowski, Ignacy Obuchowicz, Władysław Pawłowski, Benedykt Nietupski, Marcin Eysymont, Felicyan Brzozowski, Franciszek Morozowski, Jerzy Reszka, Józef Mroczek, Jan Moross—rot. G., Antoni Wołkowycki, Jakób Kłanicki, Michał Niemczynowski, Józef Żylinski, Ignacy Worytko—W., Józef Siemaszko, Piotr Rak, Franciszek Siwicki, Antoni Micewicz, Kazimierz Alexan-

drowicz, Tadeusz Kamiński, Józef Kałękiewicz, Andrzey Butrymowicz, Mikołay Kamiński, Franciszek Strzałkowski, Antoni Wąsowicz, Ludwik Narwoysz, Józef Butrymowicz. Które to takowe postanowienie konfederacyi powiatu Grodzieńskiego, za podaniem onego przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięte y wpisane.

1764 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 100—103.

27. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ слѣдующую инструкцію:

1) выразить королю радость дворянства по поводу восшествія его на польскій престолъ;

2) требовать подтвержденія актовъ междуцарствія, постановленныхъ на сеймахъ *конвокаційномъ* и *элекційномъ*, а равно и актовъ кардинальной конфедераціи;

3) требовать назначенія коммиссіи для исправленія нѣкоторыхъ параграфовъ законодательства;

4) требовать назначенія коммиссіи для заготовленія штемпельной бумаги;

5) просить короля принять подъ свое покровительство монетный дворъ, находящійся на собственномъ своемъ иждивеніи, и немогущій приносить надлежащей пользы по ограниченности своихъ средствъ;

6) просить короля назначить фундушъ для рыцарской школы;

7) требовать закрытія частныхъ почтъ и исправленія почтъ, предоставленныхъ королю pacta'ми conventa'ми;

8) просить вознагражденія обывателямъ, пострадавшимъ отъ перехода войскъ;

9) требовать возобновленія закона, извѣстнаго подъ названіемъ lex sumptuaria;

10) требовать вознагражденія для лицъ, несущихъ правительственныя должности;

11) просить о выдачѣ наградъ для поименованныхъ въ инструкціи лицъ;

12) объ уменьшеніи подымной подати, наложенной на имѣніе Тизенгаузена, Каменку.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Oktobra trzydziestego pierwszego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter imci pan Tadeusz Wulmer, tę instrukcyą ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, którey tenor sequitur talis:

Instrukcya od nas senatorów, dygnitarzów ziemskich, grodzkich, szlachty y obywatelów powiatu Grodzieńskiego iaśnie wiel. imci panu Antoniemu Tyzenhauzowi—marszałkowi konfederackiemu powiatu Grodzieńskiego, pisarzowi wielkiemu w. x. Lit. y wiel. imci panu Janowi Wołkowyckiemu, stolnikowi p-tu Grodzieńskiego, posłom na seym przyszły koronacyiny w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiątym czwar-

tym, w Warszawie expedyować się maiący, obranym, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Oktobra dwudziestego dziewiątego dnia dana.

Pożądane kraiowi nayiaśnieyszego króla, pana naszego miłościwego, na tron polski wyniesienie napełnia serca nasze radością y ukontentowaniem, a myśli usilnością y staraniem, abyśmy tak dobremu królowi życzliwie świadcząc usługi w istotnych nie skazitelney wierności długoletnemu panowaniu uiszczali się dowodach, który serc y myśli naszych obowiązek, ażeby i. ww. ichmć panowie posłowie przyięte bolem dostoienstwie iego uszanowaniu oświadczyli y powiat nasz protekcyi pańskiey polecili, praecomittimus.

Elekcya nayiaśnieyszego króla, pana naszego miłościwego, z nienaruszeniem prawa y walnego głosu szczęśliwie zaszła, iak iest dopełnieniem żądania naszego y pomyślności narodu, tak to wiernych obowiązków, uprzeymość y właściwą serc naszych istność wyraziwszy, i. ww. ichmć pp. posłowie oświadczą, iż przy dostoieństwie ik. mości maiestatu naygorliwiey zostawać się chcemy. Że zaś do ubespieczenia tego elekcyinego dzieła węzeł złączonych oboyga narodów konfederacyi iest nayzupełnieyszą mocą y twierdzą, oraz do dalszego potrzebnego radzenia nayistotnieyszą staie się sposobnością, maią usilnie starać oto i. ww. ichmć pp. posłowie, abyśmy nie prędzey do exwinkulacyi przystępowali, aż się rzecz-pospolita względem zeszłey n. pana elekcyi, iako też w urodzeniu y o rodzaiu potrzeb kraiów naydoskonaley ubespieczy, zaszłe akty interregni, iako to: ustanowiono przezornie na seymie przeszłym konwokacyinym y elekcyinym ad utilitates rzeczy-pospolitey prawa, tudzież sancita, oraz złączenie się konfederacyi cardinalney ażeby iak nayzupełnieyszą approbacyą, iako usilniey maią starać i. ww. ichmć pp. posłowie.

Proiekta przez naznaczonych seymem convocationis do korrektury iurium kommisarzów włożone ażeby z pewnym na każdym seymie poprawiania abusum sposobem przezornie były roztrzęsione, tudzież inne seymu convocationis materye y sancita ad commodum rzeczy-pospolitey ściągaiące się, ażeby iak nayprędzey udoskonalone et pro utilititate dobra powszechnego ustanowione były, iak nayskutecznieysze i. ww. ichmć pp. posłom in hoc agendo zalecamy staranie.

Proiekt do ustanowienia w kraiu stęplowanego papieru lubo iest konstytucyą seymu konwokacyinego do ułożenia komissyi skarbowey zalecony, lecz że reassumpcya takowey komissyi w poślednieyszym od koronney nastąpi czasie, zalecamy i. ww. ichmć pp. posłom, aby nayprzezornieyszym sposobem formuiąc tym proiekt w sposobie ułożenia stosowali się do produkowanego koronney komissyi proiektu.

Zważywszy to rzecz-pospolita, iż uwolniona a iure regiae, a przyięta do swey dyspozycyi mennica żadnych nie czyniła zysków, owszem nie maiąc wystarczaiących sposobów do czynienia wczesnych na nią nakładów, a doświadczaiąc, iż niedostatek w kraiu dobrych, wprowadzeniu złych monet y niezmierne całemu narodowi uczyniły szkody przywróciła paktami konwentami cudendae monetae prawu królewskiemu, co iako dla pożytku publicznego przyiąć iego królewska mość raczył na swoie staranie tak, aby to potrzebne bicie monety iniusto intrinseco valore pożyteczny y nieodwłoczony wzieło skutek, maią przypomniawszy się maiestatowi i. ww. ichmć pp. posłowie upraszać o to quam ferventissime.

Szkoła rycerska, a w niey naysposobniey-

sza edukacya młodzi szlacheckiey, iako iest z wielkim pożytkiem dla rzeczy-pospolitey potrzebna, tak gdy podług obowiązku pactorum conventorum nayiaśn. pan do fundowania oney przed się weźmie myśli, flagrantissime zalecamy i. w. i. p. posłom, aby na przyszłym seymie de modo erectionis radząc sposób ufundowania y utrzymania oney iak nayprzezorniey ułożyli.

Dyspozycya poczty iako iest per pacta conventa poruczona ikmci tak z regularnego oney kursu aby nasz powiat solitam miał commoditatem, oraz aby bez imponowaney od listów płacy, zniesieniem prywatnych poczt ku iak naydoskonalszemu porządkowi uregulowana y do skutku przyprowadzona była, instabunt i. w. i. p. posłowie.

W krzywdach obywatelskich, przechodami woysk Rossyiskich poczynionych, iako iest kommissya deklaracyą nayiaśnieyszey imperatorowey assekurowana, tak o reassumptią oney z nayzupełnieyszą do opłacenia y bonifikowania sposobnością zalecamy staranie i. w. i. p. posłom, a do naypewnieyszego skutku maią ichm. p. posłowie dopraszać się o interpozycyą maiestatis. Proiekt do podatku ultimae consumentiae dla ulżenia ab oneribus dobrom ziemskim aby doskonale był z przezorną na wszyskie okoliczności uwagą ułożony, rekomenduiemy o staranie i. w. i. p. posłom.

Wprowadzonym w naród nasz zbytkom że się żadnym inszym skuteczniey zapobieżeć nie może sposobem ustanowienie legis sumptuariae na następuiącym seymie iak nayusilniey praecomittimus ii. ww. ii. pp. posłom.

Fundacya w Marywillu ichmć panien kanoniczek pożyteczne stanowi szlacheckiemu et legaliter uczynioną aby constitutia przyszłego seymu quam solidissime roborowana była, usilne staranie zalecamy ii. ww. ii. pp. posłom.

Inquizycyi y inne actus z sądów kapturowych naznaczone przez sędziów tychże sądów niemaiących na sobie urzędów ziemskich lub grodzkiego expedyowane, ażeby przez wzgląd o zaszłych in eos actus legales stron expensów y nie dosyć iaśnie przepisanego o tym prawa legitimowani były et pro futuro wyrazną dyspozycyą przyszłey konstitucyi opisane, zalecamy staranie ichm pp. posłom.

Jesteśmy tego zupełnie pewni, że szafunek łask między obywatele będzie z rąk pańskich sprawiedliwym zasług udzielany wymiarem, tey ufności powodem wyrażą ii. ww. ii. pp. posłowie prożby nasze, ażeby prace w usługach publicznych, których iesteśmy świadkami i. w. i. pana Przezdzieckiego — referendarza w. x. Lit. miały w nadgrodzie pieczęc mnieyszą w. x. Litew. umieiętne pilne y przykładne urzędu tego sprawowanie usprawiedliwi swego czasu w oczach przezornego monarchi nasze życzenia y prożby. Zasługi i. pp. Mostowskiego, woiewody Pomor., Platera—woiewody Mścisławskiego y Kierskiego—sekretarza koronnego aby względney ik. y łasce rekomendowali i. pp. posłowie, praecomittimus; i. p. Karas — cześnik ziemi Liweyskiey, maiący teraz administracyą poczty koron. y Litews. aby w czas dalszy przy tymże urzędzie mógł być utrzymanym, do dobroczynney i. kr. łaski maią instare ich pp. posłowie.

Dobra Kamionka w powiecie Grodzieńskim leżąca, i. w. i. pana Tyzenhauza—pisarza w. w. x. Lit. podatkiem podymnego nad sposobność od uszczuplone y liczby poddaństwa opłacenia obowiązana, aby ad mentem praesidentiorum powiatu, w przeszłey instrukcyi wyrażonych, ex sancito przyszłey konstytucyi za odesłaniem do dyspozycyi

powiatu, przeniesieniem in adequata proportione na inne dobra, mniey obciążone, ulgę miały, starać się maią i. ww. i. pp. posłowie. Cetera activitati et dexteritati i. ww. i. pp. posłów praecomittimus.

Pisan w Grodnie roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Oktobra dwudziestego dziewiątego.

U tey instrukcyi podpisy rąk i. ww. ichm. pp. obywatelów powiatu Grodzieńskiego tymi słowy: Antoni Tyzenhauz — marszałek konfederacyi powiatu Grodzieńskiego, pisarz w. w. x. Lit., Ignacy Ihnatowicz—podstoli y sędzia kaptur. p-tu Grodzieńskiego, Jelski—podczaszy powiatu Grodzieńskiego, Michał Politalski — czesznik p-tu Grodzieńskiego, Jakub Rukiewicz—obozny y sędzic kaptur. p-tu Grodzieńskiego, Alexander Milikont Narwoysz—podczaszy star. y sędzia kaptur. p-tu Grodzieńskiego, Kazimierz Wolmer—budowniczy p-tu Grodzieńskiego, sędzia kaptur., Michał Wołkowycki—pisarz sądów kaptur. p-tu Grodzieńskiego, Jerzy Jodkowski—sędzia kaptur. powiatu Grodzieńskiego, Franciszek Boufał—konsyliarz z p-tu Grodzieńskiago do konf. generaln., Jerzy Józef Proxyc Kandyba, Antoni Wołkowycki, Ignacy Littawor Chreptowiez—podskarbi sądów kaptur. y stolnik p-tu Grodzieńskiego, Kazimierz Bulharyn p. ik., Alexander Sawicz—k. pg., Jan Milikont Narwoysz—por. woiewodztwa Wileń., Józefat na Kłaninie Kłanicki—chor. wdztwa Pom., Antoni Józef Jelski—podczaszy p-tu Grodzieńskiego, Mateusz Jelski, Tomasz Jelski—skar. Grodzieński, Józef Boufał—podczaszy p-tu Grodzieńskiego, Dominik Boufał, Michał Sadlucki, Michał Nowicki—pod. Latyczewski y sędzia kaptur. p-tu Grodzieńskiego, Ignacy Szaniawski, Józef Garbowski, Adam Baranowicz, Mikołay Strzałkowski, Hipolit Lipiński, Józef Ponikowski, Daniel Lipnicki, Michał Witkiewicz, Julian Rukiewicz, Antoni Rakin, Józef Wołkowycki, Franciszek Mackiewicz, Michał Dłuski—p-tu Or., Cypryan Lubowicki, Michał Olędzki, Jan Karwowski, Józef Skibiński, Tadeusz Kiernożycki, Antoni Obuchowski, Ludwik Milikont Narwoysz, Stefan Diakiewicz, Jan Klidzia, Jan Rosochacki, Tadeusz Rosochacki, Zacharyasz Dobrylewski, Ignacy Worytko—kon. woiewodztwa Wileńskiego, Tadeusz Siemaszko—komor. p-tu Grodzień., Stefan Olkowski, Paweł Raciborski, Józef Bredowski, Adam Muczinski, Jozefat Olędzki, Maciey Olędzki, Symon Siezieniewski, Wincenty Białobłocki, Piotr Jakub Krypowicz — rot. p-tu Grodzieńskiego, Stanisław Krupowicz, Antoni Krupowicz, Dominik Kulesza, Andrzey Eysymąt, Franciszek Badkowski, Józef Antoni Jodkowski, Michał Białobłocki, Jerzy Kochcicki, Michał Olizarowicz, Alexander Wysocki, Tadeusz Lękiewicz, Stefan Horbaczewski, Franciszek Kamiński, Jan Olizarowicz, Ignacy Derehinski, Tomasz Kiersnowski, Jan Siwicki, Tadeusz Franciszek Jagmin, Franciszek Baranowicz, Tadeusz Wolmer, Jan Littawor Chreptowicz—chor. skar., Stanisław Konopka, Andrzey Maliński, Franciszek Szymanowski, Antoni Maiewski, Jerzy Houwalt—podkor. star., Józef Nowicki, Jan Ludwik Sorzkowski, Paweł Brzeski, Marcin Edward Szaniawski, Jan Gux Kuszelewski, Władysław Gux—Kuszelewski, Rafał Cieszeyko, Antoni Olszewski, Michał Czaiewski, Jerzy Cichowski, Józef Rybiński — czes. Czer., Andrzey Ihnatowicz †††, Jan Weys, Jan Dyakiewicz, Leon Chibowski, Jerzy Szacilowski, Michał Radziwiłowicz, Piotr Sakinowski, Józef Jaworski, Wincenty Szespach, Michał Bonterowicz, Jerzy Antoni Fonfeytinberch, Szelpach—star. Naszkinski, Marek Grodowski, Stephan Grodowski, Józef Makiewski, Jakub Malew-

ski, Jerzy Maliewski, Adam Alexandrowicz, Mikołay Micewicz, Ignacy Staniewski, Antoni Siemaszko, Ignacy Hłodkowski, Konstanty Kulikowski †††, Jakub Kulikowski, Symon Woronowicz, Stanisław Statkiewicz, Stan. Cidzik, Kazimierz Gorzkowski, Jan Gorzkowski, Józef Siemaszko, Antoni Żubrawski, Jerzy Wysocki †††, Antoni Zaleski †††, Daniel Chmnowski, Dominik Eysymąt †††, Konstanty Kulikowski †††, Ludwik Kozlowicki †††, Michał Urbański, Michał Pietkiewicz. Józef Filipowicz, Adam Wolmer, Józef Obuchowicz, Mikołay Obuchowicz, Dominik Waliszewski, Symon Kuszlewski, Symon Szczepkowski, Piotr Pieruski, Alexander Szyszka, Kazimierz Szyszka, Felicyan Brzozowski, Paweł Płonski, Kazimierz Grobicki, Józef Oliński, Mikołay Jelski, Ignacy Grobicki, Walenty Wróblewski, Wiktor Piotr Sperski — woyski Czer., Franciszek Joachim Siruć g. p. G., I. Korzeniecki, Ignacy Toloczko, J. O. Eysymont, Antoni Toloczko, Jerzy Siezieniewski, Józef Siemaszko, Jan Białokoż, Józef Antoni Kolankowski, Stefan Pyrski, Stefan Eysymont, Ludwik Sopoćko, Marcin Dmochowski, Mateusz Herburt Heybowicz, Wiktory Herburt Heybowicz, Eliasz Proniewicz, Wincenty Skibiński, Wawrzyniec Staniewski, Benedykt Staniewski, Wawrzyniec Staniewski, Józef Staniewski, Piotr Narwoysz—chorąży usar. B. W. w. x. Lit., Maciey Strupiński, Jan Obuchowicz, Józef Hlebowski, Józef Jodkowski, Antoni Adolf Teodor Zaniewski, Piotr Oleński, Marcin Statkiewicz, Jerzy Dobrylewski, Jan Butkowski, Józef Radłowski, Józef Hamolecki, Ignacy Ulkes, Mateusz Samotyha, Antoni Samotyga, Antoni Hamolecki, Józef Ancuta, Kazimierz Kotarski, Jan Wisłouch, Antoni Dobrowolski, Ignacy Beynarowicz, Jan Borowski, Antoni Bialski, Antoni Eysimont, Franciszek Mrozowski, Paweł Bylczynski, Antoni Sokołowski, Tadeusz Towiański, Jerzy Sturcyko, Piotr Siemaszko, Jan Latkowski, Kazimierz Leszczyński, Tomasz Kaczyński, Tadeusz Kolankowski, Stanisław Jodkowski, Andrzey Wolmer, Józef Pawlowicz, Jan Dombrowski, Jerzy Obuchowski, S-tio Toloczko, Stefan Alexandrowicz, Jan Gierdzieiewski, Tadeusz Gierdzieiewski, Szymon Sopoćko, Jan Grabowski. Rafał Borowski, Tadeusz Andrzeykowicz. Michal Radziwonowski. Kazimierz Mickiewicz, Mikołay Kulikowski, Stefan Milewski, Stanisław Giedymin, Kazimierz Milewski, Stefan Piruski, Adam Bykowski, Józef Kamiński, Jan Roszczewski, Adam Zaiączkowski, Tadeusz Rybiński, Stefan Bylczyński. Która to takowa instrukcya za podaniem oney przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

———

1766 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 673—678.

28. Инструкція дворянства Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ въ Варшаву.

Дворяне Городненскаго повѣта даютъ своимъ посламъ на вальный сеймъ слѣдующую инструкцію:

1) по засвидѣтельствованіи о вѣрноподданническихъ чувствахъ дворянства, просить короля о сохраненіи правъ и привилегій, дарованныхъ в. кн. Литовскому уніей, а именно, сохраненія того пункта постановленій, по которому сеймы должны чередоваться то въ Коронѣ, то въ Княжествѣ и именно въ г. Городнѣ;

2) объ измѣненіи нѣкоторыхъ артикуловъ литовскаго статута, оказывающихся на практикѣ неудобными;

3) ходатайствовать объ уничтоженіи подымной подати, по крайней мѣрѣ объ ея уменьшеніи;

4) принимая во вниманіе обѣщаніе скарба в. кн. Литовскаго увеличить остатки отъ государственныхъ доходовъ, предложить и домогаться, чтобы принято было во вниманіе и исполнено одно изъ главнѣйшихъ средствъ къ увеличенію доходовъ—уменьшеніе войска;

5) просить о воспрещеніи ввоза иностранныхъ товаровъ, составляющихъ предметъ роскоши для зажиточныхъ классовъ, которые изводятъ на нихъ свои доходы въ то время, когда истинное богатство страны должно состоять въ развитіи и поддержаніи мѣстной производительности, устройства городовъ, селъ, мостовъ, мельницъ, дорогъ и т. п.;

6) ходатайствовать объ открытіи учебныхъ заведеній для бѣдной шляхты, которая, получивши образованіе, могла бы съ пользой служить на различныхъ поприщахъ государственной и экономической жизни края;

7) объ уравненіи Городненскаго повѣта въ податяхъ чоповаго-шеляжнаго съ остальными провинціями;

8) о привлеченіи къ занятіямъ ремеслами лицъ, занимающихся временно хлѣбопашествомъ, а равно и лицъ, ведущихъ праздную жизнь;

9) о привлеченія къ отбыванію карауловъ военными людьми, находящимися въ городѣ;

10) о назначеніи строгаго и частаго контроля надъ поступленіемъ и израсходованіемъ городскихъ доходовъ,—общихъ и частныхъ цеховыхъ;

11) объ уменьшеніи пошлинъ съ провозимыхъ чрезъ таможни товаровъ и объ отдѣленіи стараго королевскаго мыта къ экономическимъ королевскимъ доходамъ;

12) объ уничтоженіи пошлинъ, взимаемыхъ въ Курляндіи съ товаровъ в. кн. Литовскаго;

13) въ видахъ привлеченія въ край ремесленниковъ, просить рѣчь-посполитую de libero exercitio relicy (вѣроисповѣданія) и починкѣ костела;

14) объ освобожденіи Александровича отъ строгости конфедератскаго суда и возвращеніи ему его прежней должности;

15) вслѣдствіе жалобы обывателей Бѣльской земли на своихъ сотоварищей по поводу назначенія ими незаконныхъ податей, просить рѣчьпосполитую о снятіи таковыхъ податей;

16) все остальное поручить благоразумію и расторопности пословъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Wołkowyckim—stolnikiem y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego comparendo personaliter wielmożny imci pan Franciszek Baranowicz — podczaszyc Grodzieński

instrukcyą powiatu Grodzieńskiego dla iaśnie wielmożnych imci panów posłów daną, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał de tenore sequenti:

Instrukcya, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego iaśnie wielmożnym imci panom Antoniemu Tyzenhauzowi — podskarbiemu nadwornemu wielkiego xięztwa Litewskiego, staroście sądowemu powiatu Grodzieńskiego, y Tadeuszowi Jundziłowi—marszałkowi tegoż powiatu Grodzieńskiego, posłom na seym walny w Warszawie odprawiać się maiący, zgodnemi głosy w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym, na dniu dwudziestym piątym Augusta, vigore uniwersałów iego królewskiey mości, na seymik antecomicialny wydanych, nemine contradicente obranym, dana y w poniżey wyrażonych opisana artykułach.

Sprawowanie cnotliwego obywatelstwa tłumaczym za wyrządzenie nayistotnieyszey czci monarsze, którą w każdych sprawach istotnie sprawuiący się dowodnie y na teraznieyszym seymiku antecomicialnym przez iednomyślne obranie godnych iaśnie wielmożnych panów posłów na seym walny Warszawski stwierdziwszy, to z naypierwszego żądania naszego uskutecznionym mieć chcemy, aby iaśnie wielmożni imci panowie posłowie oświadczyli naylepszemu z królów, szczęśliwie nam panuiącemu, powiatu naszego ukontentowanie, iż pod słodkim iego panowaniem, widząc y szacuiąc pożyteczne kraiu urządzenie, tym mocnieyszą dalszych pomyślności napawamy serca nasze ufnością; im wnętrznie przeświadczeni iesteśmy, iż szczęśliwość y sława panowanie iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, iest gruntuiąca się na uszczęśliwieniu obywatelów. Staranie iego w naypierwszym celu ma zamierzone dobro narodu, którego wolności, prawa, swobody y nas samych wysokiey polecaiąc protekcyi, głębokie u tronu składamy uszanowanie iey czci, oraz wiernych przychylnego życzenia długoletniemu panowaniu obowiązków oświadczenie iaśnie wielmożnym imci panom posłom zalecamy.

Primo. Unia wielkiego xięztwa Litewskiego z Koroną polską założyła za fundament coequacią iurium et praerogativam, s powodu takowego dla prowincyi wielkiego xięztwa Litewskiego aequalitatis warunku seymuiąca rzecz-pospolita konstytucyami tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmego, tysiąc sześćset ośmdziesiąt piątego, alternatę seymów w wielkim xięztwie Litewskim w mieście iego królewskiey mości Grodnie opisała, która gdy teraz po ubespieczonym obieraniu seymowych marszałków tym pewnieyszą koleią nastąpić powinna, dla przywrócenia prowincyi wielkiego xięztwa Litewskiego iey prorogatywy obywatelom, wygody powiatowi naszemu, zaszczytu miastu zruinowanemu pomocy, o zachowanie tey alternaty y ubezpieczenie przyszłego po następuiącym Warszawskim pierwszego seymu y dalszych regularnie następnych, iako circa robur juris cardinalis y przy zaszłych wspomnianych prawach, iaśnie wielmożni imci panowie posłowie domówić się maią.

Secundo. Na przeszłym koronacyinym seymie opisany processus iudiciarius z ukroceniem przeciągłych dylacyi y przysposobieniem prętkiego doyścia sprawiedliwości lubo z istoty et ex fructu tego prawa dosyć iest obywatelom wielkiego xięztwa Litewskiego upodobany, iednak iako w dziele ludzkim zupełna perfekcyia dari nie może, tak z doświadczenia w zażywaiących tego prawa subseliach niektóre okoliczności przystrzeżone, iaśnie wielmożnym imci pa-

nom posłom naszy doskonale znaiome, aby prawione były, oraz prawo o sukcessyach w statucie tylko wielkiego xięztwa Litewskiego pod artykułem siedmnastym z rozdziału trzeciego y dziewiętnastym z rozdziału czwartego krótko opisane oboiętności w niektórych kazusach przyczyny czyniące, aby dokładniey udecydowane, rezolwowane y obiaśnione było, o skutek tey dla prowincyi wielkiego xięztwa Litewskiego pomyślności, która na gruntownym prawie zwykła się fundować usilnością remonstracyi coram statibus czyniący starać się maią iaśnie wielmożni imci panowie posłowie.

Tertio. O zniesienie dodatku podymnego podług deklaracyi konwokacyiney y koronacyiney konstytucyi maią się starać iaśnie wielmożni imci panowie posłowie, co gdyby zważnych przyczyn nastąpić nie mogło, tedy allevacyia dobrom szlacheckim praeagravowanym y z ratyfikacyą uregulowanie aby nastąpiło, tę satisfakcyią żądania powiatu naszego hoc onere respective drugich woiewodztw y powiatów obciążonego staraniu iaśnie wielmożnych panów posłów praecomittimus.

Quarto. Przezornością kommissyi skarbowey rządzony skarb wielkiego xięztwa Litewskiego gdy tak z ceł, iako też z kwart, z pogłównego y czopowego obiecuie nam pomnożenie intrat skarbowych, z tych omne lucrum wyniknąć mogące, takoż czynionych rachunków wyprowadzone y obiaśnione in consulendo o materyiach ekonomicznych być musi, tak na pomnożenie w małey liczności żołnierza w wielkim xięztwie Litewskim znayduiącego się, między naypierwszemi expensami mieć obrócono, to proponować y o skutek tey użyteczney kraiowi potrzeby starać się, iaśnie wielmożnym panom posłom zalecamy.

Quinto. Każde porządne gospodarstwo na dwóch gruntuie się fundamentach, na przymnożeniu przychodu y oszczędzeniu roschodu rzeczy-pospolitey naszey. Bogactwo znaczy się w maiątku obywatelów, którzy nigdy ubogaconemi być nie mogą, gdy crescentem coraz bardziey luxum iedni z skłonnego do zbytku gieniuszu, drudzy z przymuszaiącey kondycyi naśladuiąc expensować się muszą, a tak tracone in solas vanitates pieniądze przychody tłumią roschodami y u nas towary zagraniczne, w treści samą próżność zawieraiące, w przód nowe blask tylko maiące, potym zaś starością przez użycie y czas (który edax rerum) zdeteryowane idealne figuruią, bogactwo, nasze zaś pieniądze ubożąc kray zagranicę wychodzą. Podnoszenie procentów celnych na tych towarach ubożу tylko obywatelów, kontrybucyą jakoby na nich naznaczaiąc nie zaś wstrzymywa a luxu. Lecz sumptuaria lex, ustanowiona mocą wyroku zakaże tey własney każdego zguby, wszakże pro honestate niż kraiowę rozkwitną manufaktury, iakie materye y sukna et quæque, ze wszelkich towarów necessaria convenire mogą, przezorna nastąpi distynkcyia y onych indukta może bydź wolną, lecz kleynoty, porcelany, koróny brabanskie, bogate materyie, paryskie sukna y wszystkie wielorakie towary zbytek, nie zaś convenientiam, czyli ochędóstwo figuruiące, samo tylko imaginacyi podobaiące się w poprzedzaiącym necessariorum et superfluitatuum roztrząsnieniu aby odnowionym prawem do przewożenia w granice nasze zakazane były, instabunt iaśnie wielmożni imci panowie posłowie, te ubogacenie, które z oddalonych (wspomnianego zbytku w rodzaiu) roschodów, a przy świetleyszym teraznieyszego wieku y co raz doskonalącym się gospodarstwie nastąpi, zażyte będzie na reparacyą kraiu, który nie w galanteryach lśniących się y z czasem niknących, lecz w oz-

dobnych miastach, porządnych dworach, wsiach, młynach, mostach, groblach, drogach, i w pożyteczney y trwałey ozdoby nabywa w oczach patrzących się y przeiezdzających widoczney takowy widok, łatwą uczyni kommunikacyią tey sławy kraiowey Europie, która w uniowaney teraz sytuacyi naszey z leką ważnością iest uwiadomiona; ani wątpiemy o tym, iż zatamowaną maiąc obywatele do straty supra nihilum swych fortun drogę, przed się wezmą budowiska y kształcenia domów, reparacyią fortun w gruntach y łąkach, zaniedbanych, naco wszystko expens potrzebny, a na te gotowy przychod z pozostałego a luxu każdemu przychodu. Co się bowiem z ziemi i z wszystkich tanquam ex prima rerum materia elementów wydobywa, iest przybywaiące kraiu bogactwo, pożądańsze nie równie dla tego, które w swoiey iestności in eadem existentia z rąk tylko do rąk propriatariorum przenosi się, przybędzie awantaż kraiu z przybyłego, a do wnętrznych robot i reparacyi potrzebnego rzemieślnika, którzy się dotąt w Polszcze nie mnodzy, gdyż wszystkie towary wyrobione przywożą. Natura wnętrznego waloru onych może w przezornym kupnie æquiparari expensowi, lecz praca rąk, ten towar wyrabiaiących, za granicą opłaconych, nie dostaie się kraiowym mieszkańcom, którzy by odebrawszy pracy swoiey zarobotek, przez konsumpcią y propinacyią wzaiemną korzyść czynili pro utroque dla oyczyzny commodo y dla ocalenia marnotrawnych na zbytki y dla zostawienia w kraiu ekspensowanych na potrzebne wydatki pieniędzy; słowem dla dobra kraiu dla wyraznego wszystkich obywatelów każdego w szczegulności pożytku reasumptionem et roborationem legis sumptuariæ starać się iaśnie wielmożni imci panowie posłowie maią, króre prawo z przezornym rządem y gospodarstwem kraiu (do którego poniższe stosować się będą artykuły) nierozdzielny mieć będzie związek.

Sexto. Wzrost bogactw, porządków gospodarstwa y mocy wszystkich kwitnących kraiów z świadectwa historyi powstał y pomyślnie uskutecznił się od wprowadzonych nauk, a z nich oświecenie obywatelów, lubo w naszey oyczyznie akademie y szkoły różne są ufundowane, o tych uformowaniu y wydoskonaleniu radzić będzie rzecz-pospolita. Powiat zaś nasz z bliskiego względu patrząc się na współbraci naszych, których sors nascendi w pomyślnosci ukrzywdziwszy w tak niepomyślney sytuacyi zostawiła, iż pełne rodowitey szlachty po okolicach osiadłości, a w niey siedliska swe maiąca uboga szlachta trudny maią sposób do życia, dopioroż do edukacyi dzieci sposobności nie maią, a iuż iest to kraiu szczęśliwością, że tylko wyższey krwi obywatele z przyzwoitey korzystaią edukacyi, którzy pospolicie po przebyłych szkołach funkcyiami y obszernym zatrudniaiąc się własnych domów gospodarstwem, ubogi zaś wycwiczony szlachcic samym wziętey w szkołach nauki bawiłby się ćwiczeniem, gdyby z oney doskonałości poznał siebie bydź mogącym zamienić się w użytecznego kraiowi pracami nagrodzonego promocyią podnoszonego y dla ubogich swych krewnych pomocnego obywatela; pewnieysza by z tego gatunku ludzi była nauk perfekcyia, a z tych rozkrzewionych wszystko by się rządzić w kraiu doskonaley pozwoliło; teraz zaś do każdey industryi zagranicznych musim ściągać ludzi często niedoskonałych, zawodnych, drogich y za kray wywożących pieniądze, są w tym stanie drugie woiewodstwa y powiaty, nayosobliwiey powiat nasz Grodzieński: aby tedy rzecz-pospolitą na parafialne dla ubogich szlachty szkoły expens odłożyła, fundusze poczyniła, z takowego zaszczepu wynikną, w le-

ciech dziesiątku pożyteczne kraiowi owoce, kancellaryie, palestry iurystami, gabinety panów sekretarzami, cła rzeczy-pospolitey y skarbu umieiętnemi superintendentami, dobra rządców potrzebuiące doskonałemi komissarzami, ekonomami, pisarzami szlacheckiemi, nawet dwory oświeconemi napełnią się dozorcami; wszakże od tak sposobnych przymnożenia obywatelów wszystkie pomyślności kraiowe wynikną. Pilniey sędzia, poseł i każdy obywatel z swego stopnia doyrzy obowiązku, urzędu, gdy zastępce y dozorce swych intrat mieć będzie, a z tych że wyedukowanych szlachty y doskonali ad gerenda quæque w oyczyznie officia uformować się mogą obywatele, o takową tedy dla dobra kraiowego ustawę, iako naygorliwiey iaśnie wielmożni imci panowie posłowie starać się maią.

Septimo. Czopowego, szelążnego podatek, że nie iest doskonale w wielkim xięztwie Litewskim uregulowany, powiat zaś nasz et in hoc genere podatku w widomey przeciw drugim woiewodztwom y powiatom dyferencyi iest znacznie praeagrawowany, zaczym do uregulowania takowego usibus publicis należącego podatku, cum prospectu na interes powiatu naszego, maią iaśnie wielmożni imci panowie posłowie incumbere przezornym staraniem.

Octavo. Miasta iego królewskiey mości w wielkim xięztwie Litewskim grodowe y stołowe usilnością starania na ozdobę kraiu fundowane, bez pomnożenia rzemiosł y manufaktur nikczemnością, do rozkrzewienia których za nayskuteczznieyszym sposobem sądząc, aby w tych że miastach przeciw mieyskiey kondycyi rolnictwem niepilnym y nieumieiętnym bawiący się ludzie, do rzemiosł pod utratą mieyskiey kondycyi applikowani byli, zostawiwszy z rewizyi przez iuryzdykcyie poprzedzaiących dwudziestoletnich gospodarzów, którzy przeszłych czasów krytyka zostawiła nie sposobnemi do uformowania się w rzemieślników; a tak rzuciwszy przezorne na kray oko można zayrzeć wiele po miastach królewskich rolaków y próżniaków, tych gdyby można widzieć rzemieślnikami, przybyłoby manufaktur, rozkrzewiłyby fabryki z liczności rzemieśnika, wzrost wziełaby kunsztów industria, zahamowałby się kanał wywożonym zagranicy na lada fraszki pieniądzom, ubogacał by się kray cały, miasta przyszły by do swey postaci na ozdobę y pomnożenie wyniknąć mogących dla rzeczy-pospolitey prowentów.

Nono. Pomnożonych regimentów czyli chorągwi locatia aby po miastach grodowych opisaną była y z nich ziemskiey y grodzkiey iuryzdykcyiom aby warta do sądów y sądu naznaczonych aresztantów w detencyiach, a miastam straż, biespieczeństwo sprawuiąca mieszkancom obowiązaną była, maią się domówić iaśnie wielmożni imci panowie posłowie.

Decimo. Na utrzymanie miast iego królewskiey mości, a w nich reperacyi y porządków nadane przywileiami dochody ieśliby nie wystarczały potrzebom fundusze, słuszną byłaby ze skarbu rzeczy-pospolitey pomoc, lecz obowiązkiem bydź powinno w miastach królewskich naturalnym, a w miastach stołowych ekonomicznych administratorskim zwierzchnościom, aby w prowenta tychże miast weyrzeli, sposoby pomnożenia onych y przezorne tychże przychodów gospodarstwo urządzili, często regestra percept y expensów examinowali, roczne rachunki (iakoby pro reddendo przed kommissiami a statibus expedyiowanemi calculo) wyprowadzali, publicum obiaśniali, magistratowie zaś y cechów prywatne składki, a bardziey extorsye z pospólstwa aby

pokasowane były, dla całości tychże miast y przychęcenia do nich ludności, o przepisy obostrzenie w tym prawa, nie mniey gdzie nullo usui na prywatnych mieyscach są Maydeburyią w inszey myśli y intencyi a conditoribus fundowane, które w sądach plurimas inconvenientias et abusus y wielorakie we wszystkim praeiudicia exercent, aby zniesione były, starać się maią iaśnie wielmożni imci panowie posłowie.

Undecimo. We wszystkich porządnych kraiach, ponieważ cła od towarów nie są wysokiemi procentami dla przychęcenia kupców y pomnożenia handlów staniowione, przeto aby instruktarz celny wielkiego xięztwa Litewskiego licznością procentów dla kupców y handluiących nie był odrażaiącym y część na cło stare królewskie dawnemi prawami należące inter iura regalia policzono do dobr stołu królewskiego funduszem przy tem przywiązane, aby oddzielona y w swey istności nienaruszenie zostawioną była, maią to zdanie y żądanie powiatu naszego pro interesse rzeczy-pospolitey y iego królewskiey mości promowować iaśnie wielmożni imci panowie posłowie.

Duodecimo. Cło w Kurlandii od obywatelów wielkiego xięztwa Litewskiego przeciw obowiązkom pactorum subiectionis wybierane, aby sancito seymuiącey rzeczy-pospolitey zakazane y wymożone od handluiących obywatelów census powrócone były, domówić się iaśnie wielmożni ichmć pp. posłowie zechcą.

Decimo tertio. Dla pomnożenia przybywaiących do kraiu różnego gatunku rzemieślników y ludzi obszernemu, a nie ludnemu kraiowi, nadewszystko pustym miastom potrzebnym, circa integritatem praw dawnieyszych od praerogatyw dyssydentów wyłączaiących, de libero exercitio reliey y reperacyi kościołów, do zdania w tym seymuiącey rzeczy-pospolitey stosuiąc się, przymówić się iaśnie wielmożni imci panowie posłowie maią.

Decimo quarto. Ażeby wielmożny imci pan Alexandrowicz—sędzia ziemski a rigore dekretu konfederacyi wielkiego xięztwa Litewskiego mógł bydź uwolniony et ad plenam powiatu naszego za swym obywatelem interressowaną, coram statibus seymuiącey rzeczy-pospolitey przełożywszy względu supra civem, dopraszać się iaśnie wielmożni imci panowie posłowie maią.

Decimo quinto. Gdy współobywatele y ziomkowie nasi, maiący possesyię w woiewodztwie Podlaskim, w ziemi Bielskiey, żalą się, że przez laudum teyże ziemi Bielskiey w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym, dnia dwudziestego trzeciego, miesiąca Lipca, podatkiem wymyślonym przeciwko prawu są obciążeni, zaczym iaśnie wielmożni imci panowie posłowie instabunt do stanów rzeczy-pospolitey, aby pomienione laudum, przeciwko któremu od urzędników y ziemianów wiele zaszło protestacyi, zwyczaiem dawnych prawem zniesione były.

Decimo sexto. A iako do przewidzenia iest trudnym iakie materyie radzenia potrzebne na przyszłym seymie agens et activa rzecz-pospolita decidować zechce, wieszczym duchem zgadnąć nie mogąc reflexyi naszych obszernieyszych do ustaw stanowić maiących się, przydać y stosować nie możemy, lecz activitati iaśnie wielmożnych imci panów posłów polecamy, nie wątpiąc, że iako cnotliwi y doskonali obywatele użytecznie radzić, interessów kraiowych y powiatu naszego pilnie postrzegać zechcą, nayzupełnieyszą zaś pokładamy nadzieię, iż pod tak mądrym, przezornym, cnotliwym, naród kochaiącym, kray znaiącym, prawa szacuiącym, z krwią y mlekiem wyssaną tchnącym miłością do oyczyzny uszczęśliwienia ludu, sławy y panowania pamięci y

wdzięczności w potomności żądającym, szczęśliwie nad nami panuiącym królem, doskonale radzone y pożytecznie stawione nastąpią wyroki, tak skutku onych oczekiwaiąc, takową instrukcyią y w niey zawarte zdań naszych artykuły, podpisem rąk własnym stwierdzamy. Datum w Grodnie. Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta dwudziestego siódmego dnia.

U tey instrukcyi podpisy, rąk iaśnie wielmożnych imci panów obywatelów prześwietnego powiatu Grodzieńskiego temi wyrażono słowy: Antoni Tyzenhauz—podskarbi nadworny wielkiego xięztwa Litewskiego, starosta sądowy powiatu Grodzieńskiego, marszałek konfederacyi powiatu Grodzieńskiego, Tadeusz Jundził — marszałek y poseł powiatu Grodzieńskiego, Józef Wołowicz—podkomorzy powiatu Grodzieńskiego, Michał Politalski—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego *mp.*, Michał Wolkowicki—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Benedykt Boufał—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Jan Wolkowicki — stolnik y podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego, Ignacy Ignatowicz — podstoli powiatu Grodzieńskiego, Jakób Rukiewicz—cześnik y sędzia grodzki powiatu Grodzieńskiego, Kazimierz Wolmer—sędzia grodzki y obozny powiatu Grodzieńskiego, Franciszek Boufał—strażnik y pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego, Stanisław Daszkiewicz—łowczy powiatu Grodzieńskiego *mp.*, Ludwik Kazimierz Daszkiewicz—koniuszy powiatu Grodzieńskiego, Bogusław Stryienski, J. Stryieński, Maciey Antoni Strupiński *mp.*, Roman Goidamowicz — kom. Orszański, Andrzey Tomaszewski, Andrzey Obuchowski, Jerzy Hrynaszkiewicz, Wawrzyniec Obuchowicz, Benedykt Obuchowicz, Symon Hryncewicz, Franciszek Baranowicz, Daniel Lipiński. Jan Budkowski, Józef Garbowski, Bonifacy Sawicki, Jerzy Rosochacki, Antoni Tołoczko, Jan Stancewicz, Józef Ponikwicki, Andrzey Eysymont, Jerzy Jodkowski, Franciszek Bylczynski, Jerzy Olenski, Stanisław Kuzmicki, Jan Kuzmicki, Antoni Strucewicz, Alexander Narwoysz, Ludwik Narwoysz, Józef Narwoysz, Kasper Narwoysz, Piotr Narwoysz—chorąż. huzarski, Adam Alexandrowicz, Theodor Alexandrowicz, Marek Gradowski, Stefan Gradowski, Benedykt Sierkuciewski, Kazimierz Sierkuciewski, Antoni Sarosiek, Jan Dobrylewski, Paweł Kasperowicz, Karol Radziwiłowicz, Stanisław Kuznicki, Jan Kuznicki, Kazim. Alexandrowicz, Maciey Kamiński, Antoni Daniszewicz, Franciszek Daniszewicz, Jan Daniszewicz, Stanisław Jan Abramowicz, Michał Skibicki, Jan Żarkiewicz, Piotr Hrynaszkiewicz, Alexander Strupiński, Symon Uroczyński, Jan Gur Kuszelewski *mp.*, Symon Gur Kuszelewski, Władysław Gurski-Kuszelewski, Józef Minucicz, Paweł Strzalkowski, Piotr Czewczeyko, Stanisław Leonowicz, Jan Szołkiewicz *mp.*, Michał Minucicz, Stefan Horbaczewski, Tadeusz Hrynaszkiewicz, Józef Antoni Jahodyński, Jan Turkiewicz, Jan Oleński, Woyciech Wincza, Jerzy Horbaczewski, Antoni Horbaczewski, Antoni Wołkowicki, Józef Wołkowicki, Piotr Wołkowicki, Stefan Wołkowicki, Felicyan Czeczot, Izydor Naruszewicz, Alexander Horbaczewski, Andrzey Łozowicki, Jan Kliziew, Tomasz Sokołowski, Benedykt Kamiński, Józef Kamiński Kazimierz Dubicki—rotmistrz y półkownik iego kr. mości, Jerzy Reszka *mp.*, Jerzy Wołkowicki, Józef Chlewiński, Michał Ignacy y Xawery Szaniawski, Tadeusz Alexandrowicz, Michał Sadłucki, Tadeusz Lenkiewicz, Mikołay Kalenkiewicz, Heronim Alexandrowicz—sędzic ziemski Grodzieński, Zygmunt Głaszyński, Jerzy Dobrylewski, Andrzey Steckiewicz, Andrzey Wilamowski,

Jan Krzybułowski, Antoni Sobolewski, Stefan Eysymont, Wawrzyniec Konopka, Tomasz Wirtulewicz, Dominik Boufał, Jan Chibowski, Kazimierz Patynski, Jan Konopka, Michał Holebowicz, Piotr Ihnatowicz, Tadeusz Andrzeykowicz, Franciszek Puciłowski, Jakim Rukiewicz, Dominik Boufał, Jan Grabowski, Tadeusz Puciłowski, Michał Białobłocki †††, Józef Rakowski, Antoni Szymak, Michał Białobłocki, Michał Usowicz, Antoni Zmitkowski, Stanisław Petelczyc, Dominik Danowski, Michał Olizarowicz, Adam Petelczyc, Baltromiey Puljanowski, Jan Zaniewski, Jan Petelczyc, Stanisław Usowicz, Józef Petelczyc, Benedykt Horbaczewski, Michał Zapolski, Piotr Puciłowski, Józefat Klanicki — chorąży woiewodztwa Pomorskiego, Julian Rukiewicz, Jerzy Jodkowski, Michał Lenczewski mp., Stefan Nowicki, Andrzey Woytulewicz, Józef Goturski, Franciszek Tomaszewski, Jan Jurkiewicz, Woyciech Dobrosielski, Józef Kulicki, Kazimierz Kisłowski, Stanisław Jodkowski, Jerzy Jodkowski, Dyonizy Patyński, Antoni Toloczko, Symon Olenski mp., Kazimierz Leszczyński, Tadeusz Witkiewicz, Kazimierz Alexandrowicz, Stanisław Kuzmicki, Jan Kuzmicki, Piotr Dobrylewski, Jerzy Leonowicz, Franciszek Obrycki, Stanisław Daniszewicz, Woyciech Konopko, Antoni Narbut, Bonifacy Sasin-Rusinowicz, Jan Bylczyński, Felician Bylczyński, Jerzy Massalski, Józef Nowicki, Jan Antoszewski, Kazimierz Korsak, Jan Ih. Hryszkiewicz, Józef Soltan, Ludwik Przyszmąt-Chorzelski, Cyprian Lubowicki, Paweł Bylczyński, Antoni Kulikowski, Kazimierz Eysymont, Tadeusz Jabłonowski, Maciey Bociarski, Jerzy Budkowski, Antoni Grabowski, Piotr Eysymont, Józef Kamiński, Woyciech Kamiński, Tadeusz Kiernożycki, Tadeusz Kiszewski, Antoni Howtał, Antoni Narbut, Jan Słonczewski, Maciey Eysymont, Maciey Olenski, Kazimierz Eysymont, Ignacy Tołoczko, Tomasz Arechwa, Jakub Eysymont, Stanisław Eysymont, Józef Starzynski, Stefan Olenski, Samuel Toszyński, Gabryel Wereszczyński, Stanisław Jasieński, Kazimierz Cidzik, Stanisław Woroniec, Zacharyiasz Dobrylewski, Stanisław Konopka mp., Symon Konopka, Jan Orzechowski, Maciey Eysymont, Antoni Kleczkowski, Antoni Eysymont, Maciey Eysymont, Jakób Eysymont, Jakób Mańkowski, Józef Strzemiński, Tomasz Kulikowski, Stanislaw Kraiewski, Stanisław Szaniawski mp., Jan Popowski, Michał Hromyka mp., Władysław Kulbacki mp., Piotr Piraski, Ludwik Wolmer mp., Thadeusz Wolmer mp., Ludwik Pokłoński, Antoni Ulesewicz, Józef Miechowicz, Andrzey Ilicz, Antoni Wysocki, Jerzy Izbicki, Piotr Szczuka, Jakub Konopka, Adam Wolmer, Symon Szczepkowski, Stefan Olkowski †††, Kaietan Siemaszko, Józef Siemaszko, Franciszek Daczewski, Stefan Jasiński †, Stanisław Jasiński, Stefan Puljanowski, Andrzey Borkowski, Józef Kozłowski, Jan Bukoienski, Piotr Kozlowski, Andrzey Rychorski-Sawicz, Grzegorz Jamiełkowski, Marcin Zarski, Antoni Moroz mp., Jan Jabłonski, Antoni Skwarkowski, Jan Szerenasz, Piotr Kulikowski, Tomasz Sokołowski, Józef Okrycki, Teodor Siwicki, Antoni Budkowski, Józef Jodkowski, Maciey Horbaczewski, Maciey Maliszewski, Kazimierz Grzybowski, Józef Rybiński mp., Leon Rybiński, Tomasz Rybiński, Piotr Rybiński, Antoni Chrapkowicz, Antoni Eysmąt, Konstanty Leskiewicz, Jakub Biergiel, Andrzey Pisanka, Franciszek Chrabkowicz, Tadeusz Pisanka, Krzysztof Szaciłowski, Józef Łuszczyński, Michał Ostrowski, Antoni Szymanowski, Rafał Cieszeyko, Michał Biliński, Jerzy Roszczewski †, Ste-

fan Rynkiewicz, Karol Horodenski mp., Ludwik Eysymont †, Jerzy Wasilewski, Władysław Kulbacki, Jerzy Olizarowicz, Woyciech Korycki, Tomasz Szulborski, Antoni Wodyński ††, Piotr Szczutowski, G. R. S. Ignacy Woynicz mp., Antoni Chlewiński, Jerzy Weys, Józef Kardaszewicz, Stanisław Reszka, Stanisław Piekarski, Dominik Jozef Dziekoński, Ignacy Robrukiewicz, Paweł Iwaszkiewicz, Adam Cieszeyko, Tadeusz Siemaszko, A. D. Horodecki mp., Michał Bilwin, Symon Haraburda, Stanisław Popławski mp., Jan Horohlad, Alexander Kozłowicki, Teodor Horbaczewski, Jakub Kozlowski, Stanisław Eysymont, Michał Eysymont †, Dominik Eysymont, Józef Eysymont †, Jan Puciłowski †, Józef x. Józef Puciłowski †, Andrzey Puciłowski, Józef Tołoczko, Marcin Tołoczko, Symon Horbaczewski, Dominik Horbaczewski, Maciey Horbaczewski, Alexander Horbaczewski, Michał Glindzicz, Józef Glindzicz, Jerzy Sierkuciewski †, Dominik Sierkuciewski †, Paweł Sierkuciewski †, Franciszek Sierkuciewski, Jan Sierkuciewski, Tomasz Łazawicki ††, Wawrzyniec Łazowicki ††, Stefan Tołoczko, Waleryan Tołoczko, Bartłomiey Tołoczko ††, Maciey Tołoczko †††, Symon Tołoczko, Marcin Tołoczko †††, Symon Tołoczko, Marcin Tołoczko ††, Mikołay Tołoczko †, Sebestyan Tołoczko †, Jan Starzyński †, Maciey Starzyński †, Tomasz Starzyński †, Antoni Starzyński †, Marcin Starzynski †, Theodor Starzyński †, Michał Starzyński †, Symon Starzyński †, Jerzy Sierkuciewski †, Dominik Sierkuciewski †, Waleryan Sierkuciewski †, Sebestyan Horbaczewski, T. Kurzenicki M. L. B., Paweł Kłasowski mp., Tołoczko mp., Adam Korzon, B. Taszkuński, Andrzey Dzierzoński mp., Andrzey Fraszkowski, Franciszek Kamiński, A. Jakubowski, Antoni Maiewski, Symon Myszkowski, Alexander Wysocki, Ignacy Derwiński, Kazimierz Piotrowski, Józef Antoni Brodowski, Antoni Cwikliński, Jan Kraiewski, Maciey Wysocki, Kazimierz Goinowski, Piotr Hrynaszkiewicz, Michał Skibicki, Piotr Grynaszkiewicz, Jan Sabło, Sebestyan Wysocki, Józef Bobrownicki, Wawrzyniec Ostrowski, Maciey Bartoszewicz, Jan Tarkiewicz, Jendrzey Wroczyński, Paweł Roszkowski, Józef Antoni Kolankowski, Michał Olenski, Józef Olenski, Michał Birciaszewski, Jakub Czarnecki, Walenty Węgrowski, Bonifacy Jabłoński, Michał Ladkowski, Kazim. Ladkowski, Felicyan Wysocki, Józef Skibicki, Józef Zdanowicz, Kazimierz Ladkowski, Symon Skiłondziewski, Franciszek Jurgielewski, Stefan Diakiewicz, Michał Kamiński, Jan Czarnowski, Józef Woyciechowski, Antoni Noreyko, Franciszek Nareyko, Antoni Diakiewicz, Józefat Olenski mp., Kazimierz Ladkowski, Józef Kamiński, Antoni Mickiewicz, Stanisław Niewierowski, Jerzy Szaciłowski, Woyciech Biszewski, Michał Lisowski, Piotr Tazinowski, Fraciszek Kurzeniecki, Józef Banikowski, Józef Dzwonkowski, Marcin Sarosiek, Jerzy Cichowski, Antoni Siekuciewski, Jan Obuchowicz, Franciszek Jastrzębski, Stanisław Ciechowski L. P. G., Jakub Reszka mp., Piotr Obuchowski, Antoni Obuchowski, Józef Kazimierz Rodkiewicz, Jerzy Maliewski, Franciszek Darzewski, Marcin I. Franciszek Jakubowski, Ignacy Jakubowski, Jan Białokoz, Wawrzyniec Kłosowski, Jerzy Jhnatowicz, Franciszek Kraszewski, Tadeusz P. S. Józef Szymak, Jan Sawicki, Jakub Kurzeniecki, Stanisław Budwił, Stefan Wasilkowski mp., Józef Wysocki mp., Paweł Płoński, Jerzy Raykiewicz, Antoni Borecki mp., Stanisław Kandzierski, Bartłomiey Jhnatowicz, Piotr Sokołowski, Adam Olizarowicz, Michał Obuchowski, Michał Cikaczewski, Jan z Jasienki Jasieński mp.,

Ignacy Worytko — komornik woiewodztwa Wileńskiego, Andrzey Olizarowicz, Jan Karwowski, Antoni Swieszkowski, Ludwik Swieszkowski, Bartłomiey Sawicz, Adam Gorski, Michał Tański, Józef Markiewicz—komornik woiewodztwa Wileńskiego, Tadeusz Sawicz, Franciszek Zanowski, Ignacy Sawicz, Ignacy Jakubowski, Ignacy Szaniawski, Józef Massalski, Felicyan Massalski, Antoni Buchowiecki, Tadeusz Sawicz, Józef Sawicz, Bartłomiey Zarzecki mp., Piotr Łukiewicz, Jan Makiński, Andrzey Maliński, Alexander Jandyński, Jakub Pisanka, Rafał Pisanka, Adam Lubowicki, W. Zadorski mp., Marcin Lubowicki, Stanisław Malinski mp., Antoni Zaleski, Antoni Pisanka, Marcin Pisanka, Thadeusz Czechowicz, Piotr Jakub Krupowicz, Antoni Zaleski, Antoni Zaniewski, Stanisław Niewierowski, Alexander Rydzhorski Sawicz — rotmistrz, Michał Bohdanowicz, Felicyan Eysymąt †††, Paweł Eysymont, Jerzy Bartoszewicz, Jan Maliszewski †††, Paweł Obuchowski †, Józef Obuchowski, Antoni Bobrukiewicz, Michał Snarski, Jerzy Siezieniewski, Piotr Obuchowski, Piotr Szczuka, Antoni Eysymont, Adam Tołoczko, Adam Olizarowicz, Andrzey Olizarowicz, Tadeusz Kalankowski, Stanisław Proniewicz, Stanisław Reszka, Symon Woronowicz, Jan Puciłowski †, Stanisław Horbaczewski, Antoni Horbaczewski, Adam Horbaczewski, Ignacy Adam J. Pochorski, Lenkiewicz i. w L., Józef Kawzan, Paweł Pacenko — stanowniczy powiatu Grodzieńskiego, Józef Maliiewski, Ludwik Kantimir-Terpiłowski—cześnik woiewodztwa Trockiego, Ignacy Grobicki, Thadeusz Wolmar, Michał Witkiewicz, Maciey Glindzicz. Która to takowa instrukcya, za podaniem oney przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1767 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 869—874.

29. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта посламъ, отправляемымъ на экстраординарный сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на экстраординарный сеймъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) просить маршалка короннаго, чтобы онъ открылъ предстоящій сеймъ и окончилъ его; а въ случаѣ его нежеланія просить принять на себя эту обязанность Брестовскаго, конфедератскаго маршалка;

2) наблюдать за порядкомъ сеймованья и неприкосновенностію римско-католической вѣры;

3) требовать, чтобы римско-католическая вѣра сохранена была въ полной неприкосновенности, для какой цѣли и составлена была настоящая конфедерація;

4) принимая во вниманіе обѣщаніе императрицы Россійской — сохранить въ рѣчи-посполитой прежній государственный порядокъ, послѣ междуцарствія требовать, чтобы возстановлены были

прежнія шляхетскія права, въ особенности liberum veto, замѣненное теперь большинствомъ голосовъ, чтобы уничтожены были всѣ постановленія предшествовавшихъ сеймовъ, конвокаційнаго, элекційнаго и коронаційнаго;

5) требовать заключенія съ Россіей мира и союза;

6) для поддержанія этого мира, позволить (грекамъ) диссидентамъ воспользоваться ихъ правами;

7) настаивать, чтобы уничтожена была войсковая коммиссія и возвращена власть правительственнымъ учрежденіямъ;

7) требовать, чтобы подскарбія представили отчеты въ государственныхъ суммахъ; чтобы эти послѣднія не расходовались безъ одобренія рѣчипосполитой; чтобы больше не отстраивались кадетскіе корпуса и изъ существующихъ оставлена была $^1/_4$;

9) ходатайствовать о возвращеніи Виленскаго воеводства и Шавельской экономіи кн. Радивилу, отнятыхъ сеймовыми конституціями, и вознагражденію его за убытки;

10) предложить рѣчи-посполитой принести публичную благодарность Брестовскому и Радивилу—конфедератскимъ маршалкамъ;

11) ходатайствовать о сохраненіи Несвижскаго архива за кн. Радивиллами;

12) повторить пунктъ 9-й;

13) потребовать возобновленія правъ и привилегій, дарованныхъ землѣ Прусской;

14) просить, чтобы уничтожено было постановленіе скарбовой коммиссіи о столовыхъ королевскихъ имѣніяхъ, вслѣдствіе котораго многія семейства *дожизотниковъ* должны лишиться куска хлѣба;

15) просить о вознагражденіи за убытки, причиненныя русскими войсками Виленскому епископу Массальскому въ столовыхъ имѣніяхъ;

16) объ уплатѣ казеннаго долга наслѣдникамъ Расперовъ;

17) о непричисленіи Городна къ экономическимъ имѣніямъ и сохраненіи для него правъ и привилегій, дарованныхъ предъ и послѣ уніи;

18) о прекращеніи захватовъ и о возвратѣ захваченныхъ шляхетскихъ имѣній казной ихъ прежнимъ владѣльцамъ;

19) о воспрещеніи почтовымъ секретарямъ взимать по 12 грошей съ лота;

20) объ утвержденіи за базиліанами фундуша Мицутовъ;

21) объ утвержденіи таковыхъ же фундушей за доминиканами;

22) о канонизаціи благословеннаго Фабіана;

23) объ уничтоженіи декрета скарбовой коммиссіи по поводу суммъ, розданныхъ монастырями еврейскому кагалу; о возвращеніи бернардинамъ правъ на свободное пользованіе мельницею на Лососнѣ и бернардинкамъ захваченныхъ имѣній;

24) о смягченіи наказаній, назначенныхъ конфедераціей Станиславу и Осипу Цѣхановичамъ;

25) о сохраненіи прежней цѣнности за нѣкоторыми монетами, а именно: за червонымъ злотымъ—18 злотыхъ, за талеромъ битымъ—8 злотыхъ, за шестакомъ битымъ—12 грошей и 2 шеляговъ;

26) объ удаленіи русскихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи-посполитой и о вознагражденіи за причиненныя ими обывателямъ обиды.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Augusta dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Wolkowickim — stolnikiem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparendo personaliter imć pan Paweł Pacenko—plenipotent iaśnie oświeconego xięcia iego mościa Radziwiła, instrukcyią od prześwietnego powiatu Grodzieńskiego wielmożnym imci panom posłom na seym extraordynaryiny Warszawski obranym, daną, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich de tenore sequenti.

Instrukcyia. My rady, senatorowie, dygnitarze, rycerstwo, szlachta y obywatele powiatu Grodzieńskiego, węzłem konfederacyi tak partykularney, iako generalney spoieni, także uniwersałami iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, iako też

od iaśnie wielmożnego imci pana marszałka generalney konfederacyi prowincyi wielkiego xięztwa Litewskiego wydanemi, do obrania posłów na seym extra-ordynaryiny dnia piątego Pazdziernika zacząć się maiący, na mieyscu zwyczaynym publicznych obrad na dniu dwudziestym czwartym, miesiąca Sierpnia w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym zgromadziwszy się do miasta iego królewskiey mości Grodna na zamek, a upatruiąc uniwersalnego dobra, a w nim y partykularnych żądz powiatu naszego uszczęśliwienia, tę praesenti actu daiemy wielmożnym imci panom Karolowi Litaworowi Chrebtowiczowi—marszałkowi konfederacyi, pisarzowi ziemskiemu powiatu Grodzieńskiego, Andrzeiowi Glindziczowi—krayczemu tegoż powiatu Grodzieńskiego, iako e medio nostri wybranym na seym blisko następuiący posłom, instrukcyią, obowiązuiąc ichmościów nie tylko przez tę wdzięczność y rzetelność, którą obieraiącym na funkcyą obrani zawsze są winni, ale y osobliwie przez samę konfederacyi naszey ścisłe spoienie, z przymierzenia y z przysiężeniem, aby ad mentem tego aktu konfederacyi generalney wielkiego xięztwa Litewskiego, cokolwiek do uskutecznienia pożytecznych iego zamysłów w tym że akcie spisanym w Wilnie ciż imci panowie posłowie nasi promowowali y popierali.

Primo. Ponieważ stany skonfederowane wszystkich prowincyi, tak Korony iako y wielkiego xięztwa Litewskiego w ręku godnych marszałków rząd w dysponowanie y ubespieczenie zostawiły kraiowe, zaczym imci panowie posłowie, ziechawszy się na mieysce seymowania, upraszać będą iaśnie oświeconego xięcia imci marszałka generalney konfederacyi prowincyi koronney, aby non obstante lege starey laski następuiący seym zagaić y onemu urzędem marszałkowskim prezydować raczył na tymże seymie; a ieżeli by takowey funkcyi sam iaśnie oświecony xiąże imci przyiąc niechciał, tedy in eo casu ciż imci panowie posłowie nasi nikogo innego, iak tylko iaśnie wielmożnego imci pana Brzostowskiego—marszałka generalney konfederacyi naszey prowincyi w. x. Lit., urząd teyże laski seymowey upraszać y przy niey utrzymywać będą.

Secundo. Do zachowania należytego porządku seymowania y ucalenia religii świętey katolickiey-rzymskiey, praw dawnych oyczystych, wolność naszą utrzymuiących, zalecamy to naypierwiey imci panom posłom naszym, aby nie przestępuiąc porządku teraznieyszey instrukcyi naszey, ten artykuł czyli punkt primo loco promowować, który w teraznieyszey instrukcyi iest naypierwiey położony, po ułatwieniu zaś pierwszego, aby tym porządkiem non promiscue, ale gradatim do traktowania dalszych przystępowali, sub fide honore et conscientia zalecamy.

Tertio. Jako wszystkie stany wielkiego xięztwa Litewskiego nie inną myślą ad mentem generalney konfederacyi przystąpili, tylko circa tuitionem wiary ś. Katolickiey-Rzymskiey y praw tę świętą religią rzymską-katolicką zaszczycaiących y ubespieczaiących, cośmy przy związku naszym rotą iuramentu stwierdzili y cośmy utrzymać nieodstępnie ofiarowali się, tak też my obywatele powiatu Grodzieńskiego, obranym na seym następuiący imci panom posłom naszym w naypierwszym y nayścisleyszym to zalecamy obowiązku, aby taż panuiąca nayświętsza wiara katolicka (za całość którey życie y krew naszą sakryfikować chętnie obowiązuiemy się) iak naymocniey et integerrime zachowana y utrzymywana była.

Quarto. A iako nayiaśnieysza Imperatorowa ieymość w deklaracyi swoiey łaskawie

postrzega, iż nowe czasu bezkrólewie ustawy do elekcyi króla tylko trwać maią, potym zaś wszystko do dawnego wracać się porządku y dawney poddawszy się formie rzecz-pospolita na pierwszych swych spocząć powinna fundamentach, co że się nie tak stało podczas ostatniego bezkrólewia; duchy bowiem, którym smaczne były pod konfederacyą rządy, wszelkiemi o to starali się siłami, aby w tey extraordynaryney, a prawem fundamentalney y głos wolny skrępowawszy wprowadzić pluralitatem, mocą którey, non attento activitati liberum veto na poślednieyszych seymach są uformowane prawa, w których nie tylko przez obywatelów skonfederowanych prowincyi, ale też przez sąsiedzkie nam sprzyiaiące potencyie postrzeżone są skutki ambicyi ducha panowaniem tchnącego, sidła z uymą wolności: przeto o skasowanie tych wszystkich praw na seymach konwokacyinym, ordynaryinym immediate odeszłym ustanowionych, nie przystępuiąc do dalszych materyi ichmość panowie posłowie nasi, dopomnieć się powinni, iak naygorliwiey przez szacunek drogiego kleynotu wolnością, krwią przodków naszych nabytego, przy tym stanąć maią.

Quinto. Żądamy dla tego y obowiązuiemy imci panów posłów naszych, aby naypryncypalniey utrzymywali na seymie przyszłym, gdyby oświadczenie od rzeczy-pospolitey należytey rekognicyi nayiaśnieyszey imperatorowey ieymości Rossieyskiey uczynione było, za wspaniałość umysłu Jey, którey skutki pożyteczne dla wolności naszey doznaiemy y na zmocnienie y dowod niepoporuszoney y nieodmienney sąsiedzkiey przyiaźni, aby soiusze y przymierza postanowione między rzeczą-pospolitą a państwem Rossyiskim zaszłe, utwierdzone były, domówić się maią imci panowie posłowie.

Sexto. Chcąc nie tylko dobre świadectwo lecz y stałą z nayiaśnieyszą Imperatorową ieymością Rossyiską a rzeczą-pospolitą zachować przyiaźń, przez wzgląd teyże nayiaśnieyszey Imperatorowey ieymości interpozycyi za Grekami y dyssydentami, współobywatelami naszemi, aby się onym należyta stała sprawiedliwość, zgadzaiąca się z prawami kościoła świętego y rzeczy-pospolitey, zezwalamy.

Septimo. Przezorność y doświadczenie przodków naszych za iedny cel, dobro pospolite maiących, żadną prywatą nie uwodzących się, iak wiele zależy na urzędach hetmańskich, doznawszy przez tak wiele wieków i wielorakiemi prawami też urzędy zmacniali; które że są ze wszystkich prerogatyw wyzute, iż rzecz-pospolita żadney obrony, pomocy y zasłony mieć nie może, zaczym obliguiemy imci panów posłów fide, honore et conscientia, o utrzymanie nieodstępnie, aby też urzędy do zupełney władzy według dawnych praw przywrócone były, a kommissya woyskowa aby skasowana. In casu takowych przeciwności, ażeby nie tylko ore publico na seymie o to manifestowali się, ale in actis publicis tenże manifest zanieśli.

Octavo. Imci panowie podskarbiowie wielcy oboyga narodów aby na teraznieyszym seymie stricte kalkulowani byli, imci panowie posłowie insistent, y summy do skarbu przychodzące bez konsensu y wyrazney woli rzeczy-pospolitey, aby expensowane nie były, quam maxime et strictissime opiszą y obwaruią. Tudzież mniey pożyteczne rozchody aby zniesione były, mianowicie na kupienie pałaców y nowych erekcyi dla kadetów, których nad proporcyią przychodów y woyska rzeczy-pospolitey w małym kompucie zostaiącego znaczna znaydnie się liczba, umnieyszyć y do czwartey części reducere teraznieyszego komputu kadetów, usilnego dolo-

żą starania imci panowie posłowie y na dalsze rozchody nie pozwolą.

Nono. Dokładnie imci panowie posłowie domówić się powinni, ażeby wszystkie szkody tam in mobilibus, quam in proventibus iaśnie oświeconemu xięciu iegomości Karolowi Radziwiłowi—marszałkowi konfederacyi generalney prowincyi koronney, poczynione y przez czas bytności iego za granicą poniesione, nadgrodzone były, a oraz restytucya honoru z przywróceniem woiewodztwa Wileńskiego y ekonomii Szawelskiey, gwałtownie, bez oddania summy y nie na terminie dwóma konstytucyami, pierwszą roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, drugą tysiąc sześćset czterdziestego ósmego, mocno warowanym, odebraney y wrócenie intrat przez te lata wybranych y dostatecznie po wszystkich dobrach szkod nadgrodzenie singulariter zalecamy.

Decimo. A że iaśnie oświecony xiąże iegomość Karol Radziwił y iaśnie wielmożny imci pan Stanisław Brzostowski—marszałkowie generalney konfederacyi prowincyi koronney y Litewskiey, pomnażaiąc wielkie przodków swoich zasługi w teraznieyszych czasach cum dispendo zdrowia y substancyi nieoszacowaną dobru pospolitemu oświadczaią użyteczność y do publicznego nam przodukuią uszczęśliwienia, dystyngwowane sobie zasługuią względu, przeto imci panowie posłowie nasi tychże iaśnie wielmożnych imci panów marszałków generalnych konfederacyi koronney y Litewskiey zupeney wdzięczności całey rzeczy-pospolitey iak nayusilniey zalecić y o nią domówić się maią.

Undecimo. Dom iaśnie oświeconych xiążąt ichmościów Radziwiłów, starożytność swoią od pierwszych xiążąt Litewskich wywodzący, niedał się nigdy przewyższyć w swoiey wierności y miłości ku oyczyznie, która wiele razy w woynach zostawała, mężnie bronił na własnym żołdzie chowanym żołnierzem, fortecami y skarbami swemi, iako wiele konstytucyi wielkiego xięztwa Litewskiego in volumine legum znayduiących się daie świadectwo y wdzięczność rzeczy-pospolitey wyznawa, wielkiemi przeto zasługami swemi pozyskał te wiarę, iż konserwacyią archiwów wielkiego xięztwa Litewskiego Zygmunt August—król Polski, za zgodą stanów rzeczy-pospolitey przywileiem swoim roku tysiąc pięćset pięćdziesiąt pierwszego podpisanym, oddał na wieczne czasy xiążętom Radziwiłom linii Nieświskiey y ich potomkom, przez których ten skład archiwów iest wiernie y pilnie konserwowany, aż do teraznieyszey pory z zaszczytem prowincyi wielkiego xięztwa Litewskiego; więc instabunt imci panowie posłowie nasi, aby na seymie następuiącym konserwacya tychże archiwów Litewskich w dom xiążąt Radziwiłow linii Nieświskiey była potwierdzona.

Duodecimo. Rekomendacya osoby y interessa iaśnie oświeconego xięcia iegomościa Karola Radziwiła — marszałka generalney konfederacyi koronney, respective o przywrócenie woiewodztwa y ekonomii Szawelskiey gwałtownie bez oddania summy y nie na terminie dwoma konstytucyami, pierwszą roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, drugą tysiąc sześćset czterdziestego ósmego mocno warowanym, odebrane y wrócenia intrat przez te lata wybranych y dostatecznie po wszystkich dobrach szkod nadgrodzenie.

Decimo tertio. Ichmość panowie posłowie nasi utrzymywać będą prawa y przywileie ziem Prusskich, które seymem convocationis y następuiącymi złamane są, iako to: postanowieniem cła, zgwałceniem prawa indygenatu, odprawieniem elekcyi bez przytomności na niey ziem Prusskich, lubo ta prerogatywa nie tylko dawnemi przywileia-

mi, lecz ieszcze in simili casu Zygmunta pierwszego, Zygmunta Augusta iak naysolenniey przyznana y potwierdzona, poddaniem pluralitati na seymie coronationis decyzyi praw orygalnych ziem Pruskich intentowanych, processem niesprawiedliwym miastom Pruskim o mennicę, lubo to per privilegium accessionis tymże miastom assekurowane y inne tych ziem gravamina sprawiedliwey y mocney manutenencyi zalecamy.

Decimo quarto. Między wyżey wyrażoną in publicum bonum dobromyślnością naszą niepośledinią w nas, a żadną nieinteressowaną prywatą wzbudza troskliwość y użalenie, ucalenie in suo flore dobr stołowi królom naszym oddanych, które że są haereditarium rzeczy-pospolitey patrimonium rządom administracyi od królów wyznaczonym, tylko per tractum życia lub panowania onych służącym, ale przez zbyteczne praetextu wymyślney ekonomiki emunkcye z naruszeniem gwałtownym przywileiów obywatelskich ad ultimam przychodzą desolationem, przez administracyą iego królewskiey mości w dobrach stołowych ekonomii Grodzieńskiey, która nie pozwoliwszy explikacyi donatarariuszom y nie wszedłszy in cognitionem ich przywileiów, któremi się zaszczycaią od nayiaśnieyszych królów Stefana Batorego, Zygmuntów et perconsequens aż do Augusta trzeciego na ich dzierżawki konfirmowanemi, z onych gwałtowne depossydowała. Oycowskie iego królewskiey mości serce z którego profluvies emanat munificentia dobroci nie pozwoli w tym przewyższyć się nayiaśnieyszym antecessorom swoim, którzy za sakryfikowane przodków ich przy dostoienstwie maiestatu y rzeczy-pospolitey in dispendium życia y fortun własnych te im ponadawali pustych gruntów y w niewytrzebionych lasów kawałki, które się w konstytucyach nazywaią nowe kultury, y one z odrobin stołu pańskiego maią sobie konferowane, innych krwią antecessorów circa fidelitatem monarchów y rzeczy-pospolitey, drugich własnemi summami nabyte, co nas non postreme et cordialiter afficit, że pod szczęśliwym Piastowskim obywatelskiego żądania panowaniem tam wielu wdów z dziećmi, sierot, y ubogich bez żadnego do życia sposobu ludzi zasadzonemi wielkim sumptem poddanemi, z zasiewami, z zabudowaniem y ubogiemi ich maiątkami wyzuto, et populi fletus, et dolor ipse docet, że nie był decessus skarbowi ekonomicznemu, ponieważ corocznie co zaś to większą aukcyą czynsze, hiberny y inne podatki do skarbu iego królewskiey mości dochodziły, ad aerarium zaś rzeczy-pospolitey podymne, czopowe szelężne wnaszane były, uchoway Boże, żeby co noviter od ekonomii avelli miało, ale co za dawnemi prawami nayiaśnieyszych panów nadano, to teraz odebrano. Zaczym imci panowie posłowie nasi domówią się przed stanami skonfederowanemi rzeczy-pospolitey o obmyślenie sposobu tak pro praeterito w upomnieniu się przyczyn y przyczyniaiącey się dezolacyi, iako też pro futuro zabieżenia y ubespieczenia publicznego w tym dobra, oraz unizone prożby nasze do maiestatu iego królewskiey mości zaniosą przy prawach, które cytować będą konstytucyą tysiąc sześćset pierwszego folio octavo. W starych konstytucyach nie maią też podlegać tey lustracyi wsi. które przez nas od ekonomii oddane są komuż kolwiek dożywotnim prawem przed kostytucyą seymu anni millesimi quinquecentesimi nonagesimi, wszakże possesores będą powinni z nich kwartę płacić, drugą według uchwały teraznieyszey, a potym wolne nam będzie zawsze rozdawać takie dobra dożywotnym prawem po lustracyi, czemu zawadzać

niema konstytucya o ekonomiach uczyniona. Konstytucya tysiąc sześćset siódmego folio octavo w starych konstytuciach titulo ekonomiach, ekonomii też nad te, które w prawie opisane przyczyniać nie będziemy y przyczynione zniesiemy, trzy części iednak proventuum, któremiśmy dysponowali albo dysponować będziemy, cale zastawiemy sobie, a insze dobra, które do stołu naszego należą y dyspozycyi naszey przypadać będą, dawać mamy dożywociem wedle prawa tysiąc sześćset trzydziestego wtórego folio decimo quarto. In pactis conventis króla Władysława id sonat.

Decimo quinto. Nie poślednie też zaleeamy imci panom posłom, ażeby urgentissime domówili się o krzywdy w dobrach stołowych iaśnie wielmożnego iegomościa xiędzia Ignacego z wielkich xiążąt Ruskich Massalskiego—biskupa Wileńskiego, pasterza naszego, przez woysko auxiliarne Rossieyskie czasu ostatniego seymu przeszłego roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego poczynione, które ażeby w zupełności nadgrodzone były, dopraszać się będą u nayiaśnieyszego maiestatu y stanów skonfederowanych rzeczy-pospolitey, gdyby taż nadgroda przez interessowanie się nayiaśnieyszego maiestatu y stanów zupełnych skutecznie in aequivalenti nastąpić mogła.

Decimo sexto. Dług imci panom Romerom do rzeczy-pospolitey należący excapite imci pana Mateusza — generała artyleryi wielkiego xięztwa Litewskiego pochodzący, aby sukcessorom onego był wypłacony, instabunt iaśnie wielmożni imci panowie posłowie.

Decimo septimo. Miasto Grodno, domicilium seymów, ad mentem dawnych konstytucyi rzeczy-pospolitey, iako cura inquilines civitatensibus, nigdy ad corpus oeconomicum nie należało, tak ucalenia od iuryzdykcyi ekonomiczney y nakładów oraz praw y przywileiów, nadań, ante et post unionem służących approbaty, tudzież placów pańskich, szlacheckich w tymże mieście będących, iuri terrestri podległych, circa iura haereditaria et possesiones imci panowie posłowie instabunt.

Decimo octavo. Ponieważ administracya ekonomii iego królewskiey mości Grodzieńskiey nie tylko dobra titulo hibernowe albo stołowe, lecz y ziemskie szlacheckie, żadnym wątpliwościom nie podlegaiące, od unii wielkiego xięztwa Litewskiego w spokoynych possesyach będące y pactami recenter przez nayiaśnieyszego króla imci, szczęśliwie nam panuiącego, utwierdzone w inwentarzach starodawnych ekonomii iego królewskiey mości excypowane, tak praetextu uformowanych dyfferencyi, iako pod różnemi praetextami wymyślnemi gwałtownie pozabierała y daley nie przestaie, zaczym ażeby takowe ausus poskromione bydź mogły, o restytucyą per reinductionem w grodach lub w ziemstwach swoich powiatów imci panowie posłowie mocno domawiać się tenebuntur.

Decimo nono. Kurs poczty wielkiego xięztwa Litewskiego praevio censu tak z dóbr hibernowych iako y stołowych przez konstytucyą ustanowiony, że imci panowie posłowie, sekretarze poczt solaria od łotu po dwanaście groszy extorsive biorą, ażeby takowe abusus nie poszły w dalszy czas nie szły in usus, ciż imci panowie posłowie starania dołożyć maią.

Vigesimo. Fundusz de nova radice wielebnych imci xięży bazylianów konwentu Kuznickiego, przez wielmożnych imci panów Micutów na Sterpeykach uczyniony, ażeby był approbowany, imci panowie posłowie raczą instare.

Vigesimo primo. Fundusz wielebnych xięiży dominikanów w prowincyi Litewskiey,

iako to: klasztorów Zabielskiego, Liszkowskiego, Hoszczewskiego, Poporckiego, Agłońskiego, Skopiskiego etc. do approbaty podać.

Vigesimo secundo. O kanonizacyą błogosławionego Fabiana tak maiestatowi, iako y stanom rzeczy-pospolłtey, ażeby do Rzymu instarc raczyli, imci panów posłów obliguiemy.

Vigesimo tertio. Ubogi konwent Grodzieński wielebnych oyców bernardynów, także y drugie klasztory wielebne panny bernardynki, brygitki, konwentu Grodzieńskiego y inne dekretem kommissyi skarbowcy Litewskiey w pomnicyszeniu prowincyi od sum na kahale Grodzieńskim będących, są uciążliwie pokrzywdzeni, że nie maią sposobu do życia, zaczym takowego dekretu totaliter skasowania. Także ciż xięża bernardyni od funduszu swego, także wielebne panny bernardynki y brygitki Grodzieńskiey od nayiaśnieyszych monarchów Polskich mieli nadane przywileie na wolny wstęp do puszczy ekonomii Grodzieńskiey, o osobliwie xięży bernardynam do młynów na Łosośnie rzece będących, wolne mliwo mieli,—instabunt imci panowie posłowie do maiestatu iego królewskiey mości y do stanów skonfederowanych, aby y dopioro wolną do puszczy y mliwo pozwolone mieli, a wielebne panny bernardynki Grodzieńskie, że w dobrach Jarosławce od ekonomii Grodzieńskiey w zabraniu gruntów, łąk, Przekop y Ostrow nazwane, są pokrzywdzeni, per reinductionem w grodach lub w ziemstwach dochodzenia imci panowie posłowie domówić się maią.

Vigesimo quarto. Ponieważ i. o. imci panowie posłowie Stanisław—generał-adiutant woysk Litewskich y Józef—staroście Mścisławski Ciechanowiccy, dekretem przeszłey konfederacyi Litewskiey są uciążliwie sądzeni, zaczym ażeby a rigore dekretu byli wolnymi, instabunt imci panowie posłowie.

Vigesimo quinto. Względem monety konstytucyą roku tysiąc siedmsetnego approbowaney z wyrażeniem quantitatis: Czerwony złoty po złotych osimnaście, taler bity po złotych osim, szostak bity po groszy dwanaście y szelągów dwa, ażeby w tey kurrencyi zachowana była, obliguiemy usilnie imci panów posłów.

Vigesimo sexto. A ponieważ woyska auxyliarne Rossyiskie w państwach rzeczy-pospolitey, w Polszcze y Litwie znayduią się, zaczym dopomnieć się maią imci panowie posłowie u iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, aby vigore paktów konwentów przez poważne swoie interessowanie się, iako też przez interpozycyą stanów rzeczy-pospolitey skonfederowanych, też woysko wyprowadzone było y szkody poczynione przez zesłaną kommissyą żeby nadgrodzone były. Co do utrzymania wiary świętey katolickiey-rzymskiey, praw kościoła świętego y wolności szlacheckich, fidei activitati et dexteritati tychże imci pp. posłów committimus. Datum w Grodnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Augusta dwudziestego piątego dnia. Za imci pp. Tadeuszem Alexandrowiczem—sędzicem ziemskim Grodzieńskim y imci panem Józefem Sadłuckim—starościcem Krykształńskim—kompowietnikami naszymi Grodzieńskiemi, ażeby a rigore dekretu przeszłey konfederacyi Litewskiey byli uwolnieni et ad activitatem przypuszczeni, tych że imci panów posłów obstringimus. Dat roku, miesiąca y dnia ut supra.

Item akademia Lwowska prowincyi Małopolskiey societatis Jesu prowincyi, aby była przyzwoitemi innym akademiom przywileiami approbowana, na następuiącym seymie, dopraszać się maią ichmć panowie posłowie. Także, ponieważ imci xięża, na funduszach królewskich zostaiące, są przyciśnieniem gra-

bieżą od dysponuiących ekonomią Grodzieńską o dawanie sobie extorsive wymyślnych noviter podatków titulo rogowego, łykowego, pszczelnego, zsypnego, kurowego y innych wymyślonych podatków, których ażeby in futurum extorquere nie ważyli się, dopraszać się będą ichmć panowie posłowie. Similiter ażeby dziesięciny kościelne z dobr ekonomicznych Grodzieńskich wypłacane y oddawane były, instabunt ichmć panowie posłowie do nayiaśnieyszego króla iego mości, pana naszego miłościwego, y do stanów skonfederowaney rzeczy-pospolitey. Do której instrukcyi rękoma naszemi podpisuiemy się. U tey instrukcyi podpis rąk tak wielmożnego imci pana marszałka konfederackiego y wielmożnych ichmć panów urzędników, iako też podpisy rąk ichmć panów szlachty obywatelów prześwietnego powiatu Grodzieńskiego temi wyrażone słowy: Karol Litawor Chrebtowicz—ziemski Grodzieński pisarz, iako marszałek konfederacyi powiatu Grodzieńskiego mp., Michał Józef Eysymont—chorąży powiatu Grodzieńskiego mp., Marcin Jan Nepomucen Olizarowicz—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego mp., Józef Jelski—woyski powiatu Grodzieńskiego, chorąży Petyhorski buławy polney w. x. Lit. mp., Franciszek Baranowicz—horodniczy powiatu Grodzieńskiego, porucznik Petyhorski, konsyliarz do generalney konfederacyi p. w. x. Lit. mp., Józef Kłanicki—chorąży woiewodstwa Pomorskiego, starosta Lubliński, Tomasz Litawor Chrebtowicz—mieczny powiatu Grodzieńskiego, Józef Antoni Sopoćko — rotmistr powiatu Grodzieńskiego, Andrzey Kilianowski—czesznik, Józef Chlewiński mp., Piotr H. Jakimowicz—p. powiatu Grodzieńskiego, Jerzy Józef Prokszyc Kandyba mp., I. Kasper Tomaszewski, Stanisław Andrzey Eysymont, Ignacy Kozakiewicz, Józef Kolankowski, Józef Dunin Mieczyński, Piotr Guturski, Jan Brzeziński, Adam Czeszeyko, Tomasz Massalski—pułkownik polney buławy w. x. Lit., Stanisław Daszkiewicz—łowczy powiatu Grodzieńskiego mp., Symon Rosochacki mp., Stefan Antoni Kozakiewicz, Jan Thadeusz Roszkowski mp., Jerzy Józef Snarski, G. A. Narzymski—czesznik, Marcin Ski (sic) S. K., Ignacy Sopoćko, Kazimierz Rosochacki mp., Antoni Borecki, Aloizy Józef Siemaszko mp., Antoni Narbut, Mikołay Strzałkowski, Antoni Tołoczko, Tomasz Kilianowski, Franciszek Kundzicz, Jan Żywult, Andrzey Józef Hlebowicz, Stanisław Niewierowski, Jan Kundzicz, Jakub Kundzicz, Jan Thomasz Hryszkiewicz, Antoni Kaczyński mp., Felix Dunin Mieczyński, Piotr Puciłowski, Paweł Puciłowski, Fabian Puciłowski, Jan Bykowski, Hylary Strzałkowski, Józef Ponikwicki, Franciszek Puciłowski, Thadeusz Sadłucki—konsyliarz powiatu Grodzieńskiego, Piotr Krasnicki, Józef Obuchowicz, Ludwik Glindzicz, Józef Mroczek mp., Stefan Eysymont, Antoni Eysymont, Piotr Eysymont, Michał Pietroski, Jan Olenski, Kazimierz Sopoćko, Felix Dunin Mieczyński, Paweł Pacenko — stanowniczy powiatu Grodzieńskiego. Felycyan Brzozowski, Karol ad Kmita mp., Mateusz Brzozowski, Ignacy Trzeciak, Józef Maliewski, Antoni Józef Eysymont mp., Jan Puciłowski, Józef Lewkowicz, Michał Puciłowski, Thomasz Brzozowski, Jan Gawianowski, Kazimierz Jan Nepomucen Pancewicz, Maciey Horbaczewski, Antoni Żubrawski, Piotr Zaniewski, Adam Zaniewski, Adam Listopadski, Jerzy Zaniewski, Bałtromiey Staniewski, Marcin Domiszewicz, Stanisław Antoni Cichowski—s. p. G., Józef Obuchowski, Krzystof M., Józef Wikierat mp., Józef Maliewski mp., Ambrozy Porchowski, Dominik Zaniewski, Piotr Olenski mp., Marcin Macieiewski, Józef Ma-

ciciewski, Piotr Zaniewski, Jan Horbaczewski, Adam Zaniewski, Józef Lewkowicz, Michał Chodorowicz, Ignacy Sopoćko, Bartłomicy Thadeusz Snarski, Mateusz Pucilowski, Maciey Horbaczewski, Ioannes Horbaczewski mp.. Stefan Olenski, Mathias Obuchowski, Adam Cieszeyko, Józef Lewkowicz, Franciszek Macieiewski, Maciey Macieiewski, Mikołay Zalewski, Józef Bieniecki, Tadeusz Zaniewski, Antoni Borecki, Kazimierz Narbut, Stanisław Orzechowicz, Maciey Biergiel, Symon Wincza mp., Symon Gradowski, Jan Rusinowicz, Stanisław Eysymont, Józef Olenski, Józef Wyzlański. Która to takowa instrukcya, za podaniem oney przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięta y wpisana.

1768 г.

Изъ книги за 1768—1770 г., листы 76—79.

30. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на ординарный Варшавскій сеймъ.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи предъ королемъ о вѣрноподданническихъ чувствахъ повѣта, послы обязываются ходатайствовать объ уменьшеніи подымной подати и чоповаго, или же по крайней мѣрѣ объ уравненіи количества оныхъ съ другими повѣтами;

2) ходатайствовать о сохраненіи свободъ и вольностей, правъ и прерогативъ, безопасности имуществъ и лицъ, столовыхъ королевскихъ имѣній и другихъ государственныхъ началъ согласно ихъ первоначальному существованію;

3) объ увеличеніи войска съ отнесеніемъ содержанія его на счетъ государственныхъ доходовъ; о введеніи въ немъ дисциплины и порядка и сохраненіи безопасности имѣній во время войсковыхъ стоянокъ;

4) о введеніи наукъ и искуствъ, а равно и школъ въ Городненскомъ повѣтѣ, необходимыхъ для образованія шляхты;

5) объ увеличеніи торговыхъ пошлинъ на заграничные товары и объ уничтоженіи таковыхъ же съ сырыхъ матерьяловъ, поступающихъ на мѣстныя фабрики;

6) о принятіи мѣръ къ улучшенію городовъ;

7) о введеніи ремеслъ и воспрещеніи городскимъ сословіямъ (ремесленникамъ) заниматься земледѣліемъ;

8) о принятіи административныхъ мѣръ къ поддержанію номинальнаго курса монетъ, выходящихъ изъ краеваго монетнаго двора;

9) о сохраненіи сеймовой очереди;

10) о приведеніи въ дѣйствіе устава относительно мѣръ и вѣсовъ въ Коронѣ и Литвѣ;

11) объ изысканіи средствъ къ приведенію въ надлежащій порядокъ путей сообщенія;

12) объ уничтоженіи конфедератскаго декрета относительно Богуша, вслѣдствіе котораго онъ не можетъ вернуться въ отечество;

13) все остальное поручается благоусмотрѣнію пословъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Septembra dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Wołkowickim — stolnikiem y podstarościm sądowym powia-

tu Grodzieńskiego, comparendo personaliter imci pan Tadeusz Andrzeykowicz—dworzanin i. w. imci pana Tyzenhauza, podskarbiego nadworn. w. x. Lit., s-ty sądowego p-tu Grodzieńskiego, instrukcyą prześwietnego p-tu Grodzieńskiego, i. ww. ichmość panom posłom na seym w Warszawie agitować się maiący, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał de tenore sequenti:

Instrukcya, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty obywatelów powiatu naszego Grodzieńskiego wielmoż. ichmć panom Kazimierzowi Wolnerowi — sędziemu grodzkiemu y oboznemu, Franciszkowi Bouffałowi—pisarzowi grodzkiemu y strażnikowi, urzędnikom p-tu Grodzieńskiego, posłom na seym ordynaryiny vigore uniwersałów nayiaśnieyszego króla imci, p. n. m., na seymik przedseymowy wydanych, po zagaieniu przez i. w. imci p. Antoniego Tyzenhauza—podskarb. nadwor. w. x. Lit., sądowego p-tu Grodzieńskiego starostę, tegoż seymiku antekomicyalnego powszechną zgodą et nemine contradicente obranym, dana w poniższych opisanych artykułach.

Panowanie ikmci, p. n. m., iako ich miłość dla narodu, przezorność w interesach y potrzebach kraiowych, troskliwe o dobro powszechne staranie y doskonałość królowania przy naytrudnieyszych tronowi okolicznościach dowodzące, tak powiat nasz we wszystkich sprawach y postępkach, oraz w wielkich duszy, serca y umysłu, zdobiących koronę przymiotach, stwierdzaiąc swą znaiomość y przeświadczezie, a nayzupełnieyszą stroniącą się od wszelkiego podeyrzenia krzewiąc w sobie ufność, obowiązaną wdzięcznością, wiarą y cnotą naylepszemu z królów wierność dopełnia, który dar przesyłaiąc na ofiarę maiestatowi Pańskiemu, zalecamy ichmć panom posłom, ażeby przy naygłębszym dostoieństwa ikmci uszanowaniu y należącey dziękczynności oświadczeniu o przywiązanych w dalsze czasy równo z życiem zamierzonych upewniwszy usługach, powiat nasz wespół z losami oyczyzny oycowskiey dalszey poruczyli protekcyi, a nas w szczegulności wiernych obywatelów łaskawym pańskim polecili względom.

Primo. Między naypincypalnieyszymi tego seymu materyami, gdy regulowanie podatków na użyteczne rzeczy-pospolitey potrzeby, spodziewamy się, przeto obowiązuiemy i. w. imci pp. posłów, ażeby radząc skutecznie o determinacyi onych przełożyli to stanom rzeczy-pospolitey p-tu naszego podymnym czopowym obciążenie, które widomie da się wyrachować y poznać do proporcyi z obszernieyszych inszych xięztw, woiewodztw y powiatów summ, corocznie na takowe podatki wnaszanych, przeto podług kardynalnego prawa aequalitatis ażeby uregulowano w czas przyszły podatku do równego tylko z drugiemi nasz powiat obowiązywały płacenia, sprawiedliwie w tym o porównanie y modyfikacyą onych domówienie się y iak naypilnieysze skutku dostrzeżenie zalecamy.

Secundo. Prawa, wolności, swobod y praerogatyw tak w ogólności rzeczy-pospolitey, iako w szczegulności każdego obywatela, niemniey iura regalia et integritas bonorum, oraz wszelkie prowenta mensae regiae legibus cardinalibus stwierdzone, ażeby w swey istocie, twierdzy y ważności nienaruszenie zachowane były, przezorney baczności i. ww. imci pp. posłów rekomenduiemy.

Tertio. Podatków kraiowych, iako iest principalne objectum, konserwacya żołnierza, tak szczupłą liczbę woyska teraznieyszego, y na pomnożenie onego, y ieśliby powinna do potrzeby decydowała się ustawa, naypierwszy expens z skarbu publicznego, chcąc

mieć na to naznaczony, oraz wprowadzenie exercicii et disciplinae militaris ad usum rzeczy-pospolitey, z tegoż woyska, nie mniey ubespieczenie dobr na konsystencyach y w przechodach zalecamy i. ww. imci pp. posłom, aby tę powiatu naszego żądzę, stosuiącc się do potrzeb y pomyślności kraiowych stanom rzeczy-pospolitey przekładaiąc skuteczney dopominali się dyspozycyi.

Quarto. Wprowadzenie nauk y oświecenie obywatelów, iako iest pryncypalną przezornie rządzących się kraiów potrzebą y panuiące we wszystkich królewstwach y państwach rządy naytroskliwszym o to dbaią staraniem, tak gdy z bliskiego względu patrzemy się na nasz powiat, w którym ubogiey szlachty współbracia nasi sorte nascendi unieszczęśliwieni, bez sposobu edukacyi zostaią y ta w odległych publicznych szkołach y akademiach obfitszych wyciąga kosztów, przeto ażeby przy wskrzeszeniu takowych funduszów przy różnych kościołach, a per crisim temporum zaniedbanych, po parafiach partykularne szkoły zafundowane bydź mogły, takowy expens iako dobro powszechne interesuiący między pierwsze skarbu publicznego wydatki maią rekomendować i. ww. imci pp. posłowie.

Quinto. Jako każde, tak kraiowe rzeczypospolitey gospodarstwo na pomnożenie przychodów, a oszczędzanie rozchodów gruntuiące się prócz powinnych (o pomnożenie intrat publicznych) względów gdy niepotrzebnym powinno zapobiegać wydatkom, przeto dla pościągnienia skłonnych ad luxum umysłów, dla odstręczenia handluiących od inwekty towarów propter convenientiam same tylko idealne bogactwo prętkiey deteryoracyi podległe figuruiących, ażeby cło na takowe towary sowicie podniesione, a dla zachęcenia kraiowych fabryk aby od wszystkich materyałów, ku potrzebie tychże manufaktur z za granicy sprowadzanych, cło do skarbu ikmci y rzeczy-pospolitey płacone nie było, pożyteczną w tym ustawę maią przełożyć stanom rzeczy-pospolitey i. ww. imci pp. posłowie.

Sexto. Miasta w. x. Lit., znikczemnione ażeby ad reflorescentiam przyiść mogły, o kommissye boni ordinis tak do miast stołowych in diplomate Zygmunta trzeciego wyrażonych, inter bona mensae regiae połączonych, iako do miast wszelkich directo dominio regali należących, a przez nie ad sonum reskryptów następuiących o regularność, ozdobę czyniących budowisk y reperacyi, o wiadomość percept y expensów, nie mniey o coroczne z tych prowentów przed własnymi zwierzchnościami kalkulacyi, oraz o wprowadzenie ochędóstwa et omnis policiey y zaszczepienie należytych porządków, instabunt i. ww. ichmć pp. posłowie.

Septimo. Dla wprowadzenia rzemiosł, ażeby mieszczanie królewskich miast wszelkich rolnictwem pod utratą mieyskiey kondycyi nie bawili się y maiąc ukrócony ten sposób ku swey żywności aby synów swych do nauki, kunsztów nieodwłocznie oddali, na gruntach zaś mieyskich aby wsie osadzali, folwarki erygowali, lub w one konserwowanych parobków (lecz niewlasnemi pożytecznieyszemi w rzemiosłach) rękoma obrabiali; o takową prawa ustawę nieodwłoczną zwierzchnościom mieyskim exekucyę nakazuiącą za przełożeniem dobra z tąd kraiowego maią się domowić i. ww. imci pp. posłowie.

Octavo. Nowa kraiowey mennicy moneta, ponieważ cyrkulacyi należytey niema, z tey niepośledniey między inszemi przyczyny, iż oney kredytorowie od debitorów nieprzyimuią, w opisach y dekretach brakuią y warunki ostrzegaią, zaczym aby takowe attentata et attentenda per officium instygatora postrzegane, a przez naturalną kommissyi

skarbowey iurysdykcyę, iako w interesie rei monetariae poskramiane były, ferventer domowić się maią i. ww. ichmć panowie posłowie obowiązani będą.

Nono. Utrzymanie alternaty seymowey dla prowincyi w. x. Lit., przypadaiącey y ubespieczenie seymu w mieście Grodnie, dawnieyszymi prawami naznaczonego, flagrantissime utrzymywać i. ww. imci pp. posłów obowiązuiemy.

Decimo. Ażeby bezskuteczna dotąd miar y wag w koronie polskiey y w wielkim xięztwie Litewskim ustawa ad effectum przyprowadzona bydź mogła, o dokładnieyszy przepis prawa wynaydzeniem contra inconvenientias sposobu efficacem legem promowować maią i. ww. imci pp. posłowie.

Undecimo. Melioracya drog w kraiu oraz mostów y przewozów, iako iest pomocą handlom y powszechną obywatelom wygodą, a kraiowym porządkiem y ozdobą, tak o reassumpcyą w tym dawnieyszych praw znowu przeciw inexecucyi ustawy, nie mniey o kontynuacyę czyszczenia rzek portowych, podług chwalebnie zaczętego od kommissyi skarbowey na Niemnie dzieła, maią się starać i. ww. imci pp. posłowie.

Duodecimo. Niemogący powrócić do kraiu przebywaiący dotąd za granicą imci pan Ignacy Bousz, ażeby a rigore dekretu przeszłey konfederacyi w. x. Lit., mógł bydź uwiolniony, o wzgląd y litość supra civem, maią u stanów rzeczy-pospolitey fervide upraszać i. ww. imci pp. posłowie.

Decimo tertio. Jako przewidzieć niepodobna wszystkich materyi, które na przyszłym seymie wnoszonemi będą y które activa et agens respublica decydować zechce, tak przezorności y cnotliwemi charakterowi i. ww. imci pp. posłów sortes oyczyzny oddaiąc, równie gorliwym iak rozsądnym polecami sentymentom, nie wątpiąc, że co tylko naypomyślnieyszego za oddaleniem wynikłych przeciwności dla dobra kraiowego y do spokoyności narodowey zaradzać się będzie mogło, do tego wszystkiego usilnością starania przykładać się zechcą, dopełniaiąc zawartą w tych instrukcyi żądze nasze et reliqua fidei, honori et activitati ichmość praecomissa. Dat. w Grodnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Septembra dwudziestego siódmego dnia.

U tey instrukcyi podpisy rąk tak i. w. imci pana podskarbiego nadwornego w. x. Lit. s-ty sądow. p-tu Grodzieńskiego, iako dyrektora seymiku teraznieyszego, iako też ww. imci pp. urzędników y imci pp. obywatelów p-tu naszego Grodzieńskiego temi słowy: A. Tyzenhauz—podskarbi nadwr. w. x. Lit., starosta sądowy p-tu Grodzieńskiego, dyrektor seymiku antekomicyalnego, Marcin Jan Nepomucen Olizarowicz—sędzia ziemski p-tu Grodzieńskiego, Benedykt Bouffał—sędzia ziemski p-tu Grodzieńskiego, Jan Wołkowicki—stolnik y podstarości p-tu Grodzieńskiego, Ignacy Litawor Chrebtowicz—podczaszy p-tu Grodzieńskiego, Ludwik Kazimierz Daszkiewicz—koniuszy p-tu Grodzieńskiego, Tomasz Litawor Chrebtowicz—miecznik p-tu Grodzieńskiego, Bogusław Stryieński—kap. ikmci, Michał Hromyka—chor. Pet., Piotr Bouffał—d. S., Kazimierz Dubiski—rotm. p-tu Grodzieńskiego, Michał Olędzki, Stefan Trzeciak, Jerzy Jodkowski,—r. p. Gr., Jan Bonawentura Jasieński, Michał Lenczewski, Zygmunt Kulbacki, Fr. Karwowski, Michał Dybowski, Stefan Połubiński, Jan Baranowicz, Kazimierz Koncewicz, Antoni Jakubowski, Antoni Wołkowicki, K. Tomaszewski, J. Leonowicz, Jan Klidzia, Stanisław Jasieński, Alexander Narwoysz, Jan Stołkiewicz, Ig. Kaczanowski, Andrzey Eysymont, Jerzy Szaciłowski, J. Budkowski, Stefan Dyakiewicz, Gabryel Eysy-

mont, Stan. Białobłocki, Michał Białobłocki, Michał Witkiewicz, Tadeusz Wolner, Antoni Toloczko, Józef Olenski, Józef Garbowski, Maciey Strupiński, Michał Szaniawski, Józef Kozłowski, Piotr Szczutowski, Ignacy Przysychowski, Teodor Misiewicz, Piotr Jakimowicz, Antoni Wroczyński, Franciszek Pucilowski, Andrzey Dzierzyński, Michał Hlebowski, Franciszek Piekarski, Marcin Kochański, Benedykt Sierkuciewski, Bartłomicy Ihnatowicz, Stan. Zabłocki, Maciey Ryszkiewicz, Józef Topianski, Jan Jurowski, Jan Karwowski, Franciszek Białobłocki, Ignacy Woynicz, Antoni Swieszkowski, Antoni Kamieński, Teodor Lewicki, Józef Olenski, Krzysztof Wikierat, Rafał Cieszeyko, W. Wróblewski, Stefan Rutkowski, Daniel Ihnatowicz, Marcin Horbaczewski, Michał Pacenko, Krzysztof Szaciłowski, Jakub Biergiel, Andrzey Tomaszewski, Bonifacy Sasin Rusinowicz, Paweł Biergiel, An. Huwalt, Józef Malciewski, An. Jo. Siemaszko, An. Pancewicz, Tadeusz Andrzeykowicz, Józef Paprocki, Michał Eysymont, Stefan Czaplewski, Floryan Kaczanowski, Michał Molochowicc, Jan Styczner, Fabian Pucilowski, Kazimierz Kozłowicki, J. Antoni Weyss, Michał Kamiński Reutt, Zarzecki, St. Dąbrowski, Maciey Jodkowski, An. Pacenko, Jan Wasilewski, Gabryel Horbaczewski, St. Siemaszko, Gabryel Howaltt, Tomasz Zacharewicz, Maciey Pisanko, Stefan Dawidowski, Tadeusz Michałowski, Faustyn Dworzecki, T. Troianowski, M. Węgrowski, Jakub Mańkowski, A. Maiowski, Alexander Wysocki, Fran. Szymanowski, Fran. Wysocki, Jakub Wysocki, Jan Malecki, Józef Zdanowicz, Marcin Jodkowski, Fran. Jurgielewski, Kazimierz Jodkowski, Ignacy Jakubowski, Joachim Czaplic, Józef Siemaszko, Jerzy Jodkowski, Józef Wołkowicki, Adam Muczyński, Michał Hlebowski, Antoni Steckiewicz, Fran. Bylczyński, Tomasz Sarosick, Paweł Cichowski, Michał Bilmin, Jan Przylczyński, St. Denisewicz, St. Kuzmicki, Adam Alexandrowicz, Piotr Wilkiewicz, Symon Sezieniewski, Benedykt Bilmin, Michał Rutkowski, Fran. Olendzki, Stefan Dziakiewicz, Bonifacy Rusinowicz, Antoni Dziakiewicz, Jerzy Howaltt, Jan Wyzlanski, Cypryan Lubowicki, Antoni Horbaczewski, Stefan Horbaczewski, Antoni Koszkowski, Jan Chibowski, St. Cichowski, Adam Eysymont, Daniel Lipnicki, Jan Horbaczewski, J. An. Kolenkowski, Józef Olenski, Piotr Hlebowski, St. Jodkowski, Jerzy Jodkowski, Józef Rakowski, Józef Ponicewicki, Antoni Bilmin, Fran. Sarosiek, Paweł Bylczyński, Antoni Kozłowicki, Bonifacy Sawicki, Paweł Łazurewicz, St. Hryncewicz, Jan Kuzmicki, Kazimierz Alexandrowicz, Symon Olenski, Jerzy Cichowski, Symon Woronowicz, Teodor Siwicki, Antoni Maiowski, Fransiszek Borkowski, Woyciech Karwowski, Gabryel Wereszczyński, Jan Karwowski, Woyciech Fasczewski, Piotr Sasinowski, Jerzy Szaciłowski, Jerzy A. Weyss. Kazimierz Grzybowski, Woyciech Siemiński, Władysław Roszkowski, Stefan Petelczyc, Józef Jaudynski, Benedykt Weyss, Fran. Kundzicz, Antoni Kundzicz, Krzysztof Szaciłowski, Michał Białobłocki, Jan Eysymont, Michał Cikaczewski, Maciey Kundzicz, Jan Sidorowicz, Jan Kundzicz, Bartłomiey Kundzicz, Józef Kundzicz, Konstanty Leszkiewicz, An. J. Borkowski, Jan Antosewicz, Stefan Wasilkowski, Marcin Pogodziński, Jan Brembicz, An. Zalewski, Alexander Antusewicz, Kazimierz Staniewski, Dominik Obuchowski, An. Chlistowski, An. Obuchowski, Józef Obuchowski, St. Cichowski, Piotr Obuchowski, Roch Cieszeyko, Adam Cieszeyko, Marcin Horbaczewski, Józef Obuchowski, Jan Kaszubo, Michał

Bohatyrewicz, Tadeusz Strzałkowski, Jakub Sarosiek, Antoni Sarosiek, Krzysztof Strzałkowski, Tomasz Strzałkowski, Jakub Sarosiek, Antoni Sarosiek, Krzysztof Strzalkowski, Tomasz Strzalkowski, Michał Staniewski, Michał Bohatyrewicz, Tadeusz Chrzanowski, Józef Filipowicz, Michał Czarniawski, Woyciech Macieiowski, Pietr Konopko, Antoni Grabowski, Józef Grabowski, Piotr Giedulewicz, Michał Olenski, Zacharyasz Dobrylewski, Kazimierz Grobicki, Józef Kalenkiewicz, Mikołay Kalenkiewicz, Paweł Płoński, Paweł Obuchowicz, Franciszek Horczak, Michał Nowicki, Stanisław Bartoszewicz, Jan Tyszkowski, Antoni Horczak, Józef Kaminski, Ludwik Kundzicz, Symon Wincza, Fran. Strzałkowski, Maciey Chraniewicz, Jan Olizarowicz, Marcin Lubowicki, Antoni Trzeciak, Kazimierz Kisłowski, Józef Klawa, Jerzy Zaleski, Józef Jahodyński, Wawrzyniec Sieniuc, Józef Korzenicki, Jan Cidzik, Jan Paulikowski, Stanisław Jelec, Jan Kendzierski, Paweł Raciborski, Franciszek Starzyński, Mikołay Cidzik, Francisz. Kotrzański, Jakub Kotrzański, Józef Lesiecki, Dominik Hrudzina, Jan Antusewicz, Mateusz Łozowicki, Piotr Hrudziński, Jerzy Obuchowicz, Ludwik Obuchowicz, Fabian Obuchowicz, Jan Szolkiewicz, Franciszek Wincza, Adam Olizarowicz, Antoni Eysymont, Michał Pulianowski, Izydor Naruszewicz, Antoni Narbutt, Ignacy Andrzey Refa Zukiewicz, Tadeusz Rosochacki, Piotr Ignatowicz, Jan Ihnatowicz, Maciey Ihnatowicz, Antoni Siemaszko, Franciszek Sierkuczewski, Marcin Kulbacki, Józef Antoni Jahodyński, Piotr Ilikowski, Maciey Radziwiłowicz, Antoni Abramowicz, Jakub Jurowski, Łukasz Cidzik, Jan Bulczyński, Tadeusz Hirszoda, Tomasz Strzalkowski, Kazimierz Szyszko, Franciszek Konstantynowicz, Gabryel Jurowski, Jan Strzelecki, Symon Siruć, Michał Pawłowski, Kazimierz Pacenko, Stefan Kozłowski, Paweł Borkowski, Symon Baranowicz, Gabryel Wroblewski, Michał Szczuka, Stanisław Kaczyński, Marcin Sopocko, Paweł Czaplic, Ignacy Andrzeykowicz, Wincenty Czapleiewski, Adam Obuchowicz, Leon Obuchowski, Tadeusz Siemaszko, Kaietan Siemaszko, Adam Baranowicz, Felician Sopocko, Stefan Sopocko, Krzysztof Siemaszko, Ignacy Czaplic, Maciey Zieniewski, Kazimierz Kozłowski, Stefan Micewicz, Ludwik Dąbrowski, Walenty Obuchowski, Zygmunt Poczobut, Michał Poczubut, Antoni Szelpach, Kazimierz Klukowski, Franciszek Jodkowski, Wawrzyniec Lipnicki, Józef Malinowski, Antoni Woynicz, Michał Bohdanowicz, Władysław Kulbacki, Jakub Makowski, Alexander Orechwa, Jan Wysocki, Piotr Chrusiński. Która to takowa instrukcya za podaniem oney przez wyż wyrażonego imci do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1773 г.

Изъ книги за 1773—1774 г., листы 34—41.

31. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ въ Варшаву.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на предсеймовый посольскій сеймикъ, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) выразить королю чрезвычайное прискорбіе дворянъ и негодованіе по случаю бывшаго покушенія на его жизнь;

2) предлагать на сеймѣ все то, что вполнѣ достойно съ благородствомъ и достоинствомъ истинныхъ сыновъ отечества;

3) предлагать на сеймѣ все то, что относится къ образованію, администраціи, успѣшной экономической дѣятельности и вообще внутреннему и внѣшнему благосостоянію и преуспѣянію рѣчипосполитой;

4) ходатайствовать объ усовершеніи законодательства и удовлетвореніи нуждъ и желаній повѣта;

5) требовать сохраненія шляхетскихъ правъ и прерогативъ на имущества въ королевскихъ и шляхетскихъ имѣніяхъ;

6) ходатайствовать о вознагражденіи лицъ, подвергнувшихся секвестру отъ императрицы Екатерины;

7) ходатайствовать также о производствѣ въ подканцлеры Хребтовича на мѣсто Тизенгаузена, согласно желанію сего послѣдняго и цѣлаго повѣта;

8) поддерживать показанія скарбовой коммиссіи относительно безпорядковъ, совершаемыхъ Пруссіей въ польскихъ торговыхъ дѣлахъ;

9) объ освобожденіи отъ подсудности Олизаровича и предоставленіи ему почетныхъ должностей;

10) о присужденіи бернардинамъ имѣнія Ташкунъ согласно предъявленнымъ ими на него документамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego siedmdziesiątego trzeciego, miesiąca Marca dwudziestego czwartego dnia.

Coram actis grodu p-tu Grodzieńskiego comparendo personaliter i. p. Franciszek Suchodolec instrukcyą seymiku przedseymowego ww. ii. pp. Józefowi Jelskiemu—chorążemu y Kazimierzowi Wolmerowi—sędziemu ziemskiemu p-tu Grodzieńskiego, posłom na seym obranym, od powiatu daną, ad acta podał, którey tenor estque talis.

Instrukcya, od nas dygnitarzów ziemskich, grodzkich y innych urzędników, rycerstwa, szlachty obywatelów p-tu Grodzieńskiego na seymik przedseymowy poselski w roku teraznieyszym tysiąc siedmset siedmdziesiątym trzecim za powodem wydanych, ex resultato senatus consilii uniwersałów na dzień dwudziesty drugi miesiąca Marca do miasta i. k. m. Grodna zgromadzonych, ww. ii. pp. Józefowi Jelskiemu—chorążemu y Kazimierzowi Wolmerowi — sędziemu ziemskiemu p-tu Grodzieńskiego na seym extra-ordynaryiny dnia dziewiętnastego miesiąca Kwietnia przypadaiący, na mieyscu obradom przyzwoitym z powszechną całego p-tu zgodnych głosów, iednomyślnością obranym y naznaczonym z podpisami przytomnego obywatelstwa dana w zawartych w niey punktach opisana.

Od naypierwszych społeczności w towarzystwie ludzkim związków samym tylko prawem natury rządzący się ludzie, przyległością sobie zręczną w skład pewnego zgromadzenia wchodzący y do iednego należnego uspolenia zliczaiący się, w potrzebach, czasiech y mieyscach rady kupić się zwykli, a dopieroż w utworzonego świata y rozkrzewienia formuiące się narody w naturalnych udzielności swey rządach pierwiastkowych praw ustawy na prawodawczych władzach y exekwuiących prawach maistraturach, gruntuiąc one w zbiorze ludzkich nawzaiem poufności zawarte mieć chciały, pierwsze według zaszłey formy każdego kraiu zwierzchności, ile mocy, drugim do wykonania, tyle sobie do stanowienia im przepisów treść prawodastwa na wszystko rozciągłego znaczących, zawarowały y to dwoie stanu rzeczy-pospolitey naszey składaiące iest naturalnym podziałem na seymową władzę, a od iey ustaw y wyroków zawisłe iuryzdykcye. Czas przeto teraznieyszy gdy w extra-ordynarynych przypadkach iest extraordynaryine seymowanie wymuszaiącym na seymik one poprzedaiący zgromadzeni bierzemi przed się w oświeceniu obywatelskich obowiązków przekonywaiące nas sentymenta, nie chcący iść za naslednictwem sług niedobrych, którzy patrząc się na pożar domu pana swego ręce załamawszy chodzą. Im w nieszczęśliwościach barziey pogrążoną widzimy rzecz-pospolitą, tym w troskliwościach na dnią y w samey gorliwey tylko rozpaczy z oddzielności partykularnego życzenia żadnych oyczyznie pomyślnych nieupatruiąc skutków, cel zagrodzienia zranionemu y rozerwanemu ciału rzeczy-pospolitey, ustanowienie nie iakich na wszystkie okoliczności bacznych przestrog, zabiegów y czynności, zaratowanie od przepaści anarchiczney w mocy wolnego seymowania zakładany, a przeto w czystości ducha obywatelskiego seymikuiących, wysłanie posłów na seym przyszły zadeterminowaliśmy, y w tym przedsięwzięciu zaczynamy punkta następuiącey instrukcyi od czci nayiaśnieyszemu królowi, łaskawie nam panuiącemu, który z pożądaniem narodu pod sprzyiaiącemi a Bozką wszechmocnością nad mniemanie skłonionemi okolicznościami, iednomyślną w nayuroczystszym praw y obrządków kraiowych zachowaniu na tron polski wyniesiony elekcyą przez piastowanie berła polskiego z przywróceniem Piastów prerogatywy, lustr y zaszczyt obywatelstwu polskiemu czyniącą, wspaniałey swey duszy, w pełnym dobroci y życzenia sercu w nayszacownieyszym umyśle przyrodzoną mądrością y nauką wydoskonalonym, między wlanemi od natury y edukacyi przymiotami, te nayprawdziwsze miał y dopełnia maksymy zdobiące sławnych królów, a iako właściwe króluiącym mocno w swym przedsięwzięciu utkwione, że panować kraiowi dla publicznego dobra y w nim zakładaney swey szczęśliwości szukać należy, że szczęśliwość państwa iest istotną wielkich królów pomyślnością, a oboie ich panowania do prawdziwey sławy zmierzaiącego celem być powinno, w tych wszakże pod panowaniem nayiaśnieyszego pana zamysłach zaszły początkowych praw ustawy, w ulepszoney edukacyi narodowey, w oświecaniu prawdziwego dobra y interesu kraiowego, w zaleconey sprawiedliwości, w zachęceniu nauk, w ożywieniu ekonomiki, w poprawionym handlu, w naprawie sztuki rycerskiey, w ucywilizowaniu powszechności, w zaprowadzeniu kunsztów, rzemiosł y rękodzieł ku przyszłym pomyślnościom były zaszczepione; co wszystko iest z naydoskonalszych uwag rządowych pochodzące, te wszakże gruntuią się na mocnieyszych one wspieraiących fundamentach, z

których skutkiem (dorównywaiącym życzeniu) pochodzą y znaiomemi są tak całą polityką, iak exekucyi umieiętnością y pewnością ewentów, tak mądremu panu nayiaśnieyszemu królowi. Lecz stan władzy królów polskich w okolicznościach ustawicznie walczących nieda silnieyszey możności, do czynienia temu naylepszemu z królów, a więcey czynić nie mogąc, idąc za prawidłem sumienia, cnoty y rozumu nayprzychylnieyszym narodowi życzeniem chęci swe, sentymenta, prace y czynności, gdy w nieustannie trwaiącey a miłey sobie dopełnić powinności twierdza w nas wdzięczne ku dostoienstwu swoiemu obowiązki, iż zalecamy ww. i. pp. posłom, aby winne, a z gruntu serc y umysłów pochodzące panu swemu, przez prawną elekcyą naturalnemu, przez miłość oyczyzny affektów naszych godnemu, przez pewny dla narodu charakter wierność w nas obowiązuiącemu przez szacunek talentów, poważenie wymuszaiącemu, przez prace, usilności y azardy wdzięczność od nas zyskuiącemi, iako nayuroczyściey podziękowanie oświadczywszy, to przyrzeczenie mieysce naszego przywiązania, istotnego uszanowania y skutków zastępuiące na ofiarę winnego hołdu y przy dostoienstwie królewskim nieodstępnych determinacyi iak naysolenniey złożyli, których obowiązków iścizns czścią, honorem, charakterem y wiernością iak naymocniey zaręczaiąc otwartych równą z wiekiem zasługach naszych upewniamy.

1-mo. Tyle uszanowania tronowi polskiemu y szczegulnego poważenia osoby nayiaśnieyszego pana czynioney iak przerazaiące czuiemy w sobie sentymenta zgłoszonego przez obywatelów związku będących bezkrólewia y po nim następnego wiekami niesłychanego a prędzey pod słońcem nigdy odtąd niedoświadczonego króloboystwa w zaszłey na przeszłym seymiku do nayiaśnieyszego pana delegacyi przeświadczenia naszego oświadczyliśmy dowody, które teraz w rodzie zgromadzonych stanów skuteczniey szemi bydź sądząc zalecamy ww. ii. pp. posłom, aby iak naygorliwiey promowowali te zniewagi króluiącego y tronu królowanego, niech ten okropny z iaszczurczego iadu wylęgły postępek ohydę sercu, obmierzłość umysłowi, wstręt samemu nawet wspomnieniu sprawuiący, cechą wieczney hańby do niepoślakowanego w tych niegodziwościach polskiego narodu przypiętnowany tak w autorach y wykonywaczach skarany będzie. Gdyby ta plama narod każąca, gdy w swym iestestwie zniszczoną bydź nie może, przynaymniey iak naydosięgleyszym wyryciem startą została, niech wiek teraznieyszy y potomność wzdrygaiąc się nad rozkiełzanym postępkiem przekonuiąc swe zdanie, że iak większego złego ci bezbożni winowayce popełnić, tak brzydzący się, ubolewaiący y gromiący naród więcey rygoru y mocnieyszey temu bezprawiu tem uczynić nie mógł.

2-do. Osnowane długim nierządem nieszczęśliwości kraiowych pasmo, wystawuie nam na widok tak fatalną postać sławnego niegdyś narodu polskiego, który będąc za Bolesławów y Kazimierzów wzrost biorącym, za Jagiełłów ogromnym, dzielnym y mocnym, za Zygmuntów okazałym, za poślednich po nich królów woynami skołatanym y do nierządu cofaiącym się, a z ostatnich panowań Augustów w nierządzie wątleiącym y w nieczynnościach niesnaskami do tego opłakanego przygotowany stanu, że próżnym rzeczy-pospolitey tak iakby tylko rzeczy niebyłey będąc nazwiskiem, został wzgardą narodów, celem intrygi y przynętą uszczerbków, a nakoniec sprzymierzoney przemożności ofiarą. Gdy powolniey będąc przyrodzonego światła rozumowi wnętrznym okiem zapatruiemy się w pogrążaiącą nas prze-

paść, iasno widziemy tę nieszczęsną epokę, od którey y z iakich naypierwszych przyczyn wynikneły niszczenia naszego początki, do zguby teraznieyszey doprowadzaiące, trudno zaiste słabości szukać przeciw mocy odporu, trudno konaiącemu na uzdrowienie znaleść lekarstwo; atoli ani śmierci mu przybliżać, ani leczyć go nie godzi się, securi medicina morbo, wszakże w teraznieyszym stanie rzeczy-pospolitey skupionemi przeciwnościami ściśnioncy żadney tu skuteczney rady ustanowić nie możemy, gdy po tey ostateczną determinacyą na seymową radę posyłamy z tym od nas ww. ii. pp. posłom zaleceniem y w ich cnocie zaufanym, że co tylko duch cnotliwego obywatelstwa, z prawych instyktów pochodzących, poznawania stanu rzeczy-pospolitey do zdrowey polityki, z przezornego oświecenia kombinowane prawdziwa miłość oyczyzny y dobra publicznego znaiomość celem sercu y umysłowi będące nieuprzedzonym y nieustraszonym sentymentom podadzą do ratunku uwag y sposobów te za prawidło cnoty, sumienia honoru, rozsądku własnego y włożonych na się od powiatu obowiązków wziowszy o zachowanie kraiu, o całość oyczyzny, o ubespieczenie wiary, wolności y swobod oyczystych na czystey prawdzie y istocie, a nie brzmiących słów dzwięku ugruntowanych, ile bydź może, iak nayusilniey starać się y iak naygorliwiey obstawać będą powinni.

3-tio. Co tylko skutkiem iest nierządu, wszystko to początkowemi przyczynami zwać się nie może y gdybyśmy po tych rozwalinach kraiu przyszłego rządu fundamentom węgielne zakładali kamienie uczyniwszy uwagę nad złą edukacyą, naród formuiącą, a od doskonałości nauk y ulepszonego dozoru, czyli od zwierzchności przezoru ichże y obyczaiów młodzi zawisłą otrząsnąwszy nieuproporcyonowanie do potrzeb maistratur y urzędów, niepewne nawet dotąd ich uszeregowanie y usubordynowanie rozważywszy, niedość przezorne y nieregularne z prywatnych częstokroć względów ustanowione podatkowanie przeciw regule rozsądnego prawodawstwa iednych ubożące, a nierównie wszystkich dosięgaiące, zbliżywszy się daley myślą do reflekcyi nad upodloną ekonomikę, na wielorakie iey zrzodła rozpływaiącą się bogactwa kraiowi y prawdziwey mocy, do wszystkiego usiękaiąccy ubliżaiącą, przystąpiwszy po tym przyznawania nikczemności handlów kraiowych y podłości uszczuplonych aż do niewygod kunsztów, rzemiosł y rękodzieł, spóyrzawszy na niezaludnione miasta y wsie, a w nich na zubożonych mieszkańców nieużytecznością, y w naywiększey części próżniactwem lidżbę tylko ludzi, ale nie pożytek z ludności czyniących, niemniey na opadłości tychże miast y wsi, iako też rzadkich ku ozdobie kram, dworów, obróciwszy wzgląd dalszy na niewygodne przeiazdy y defluitacyi, na nieotwarte spławy y zatamowane porty, produkta polskie ubezceniaiące y przechodząc myślą przez wielorakie części rządowe, pod rodzaiem ekonomiki zawarte, dalsze niemniey wziowszy przed się uwagi nad niedostatecznym utrzymywaniem po iuryzdykcyach sprawiedliwości, nad widomemi praw przestępstwami, nad przywłaszczeniem prawodawczey u nich władzy, nad przemożnością obywatelów nad ucywilizowaniem powszechności y umknięciem względu dla ubogich y niedołężnych, przez ubliżenie opatrznych na to funduszów, iako niektórych pod publiczną protekcyą zle zażytych y opuszczonych, rozciągnowszy myśl szerzey nad szczupłą żołnierką, która w Europie rozkrzewiona y całey, a z fałczywey polityki naymocnieyszą spręźyną y gdy ta u nas ieszcze nieuregulowana, w

wydatkach na nią w części zbytecznych, a w części niedostatecznych nieułożona, pryncypalną swą exystencyą, zaledwo nie ciężarem iest w kraiu; słowem wiele tylko w rząd kraiowy wchodzi tych części, przechodząc przez nie nayprzezornieyszemi refleksyami, ieszcze w nich gruntu nie doyrzemy, aż w głąb treści rządowey zanurzywszy się uwagą, insze pokaże się nasienie, wyradzaiące rząd kraiowy, z którego dalszy plon części rządowych wyrasta, ten gdy w naszey rzeczy-pospolitey częstemi bezkrólewiów okaziami y łatwemi z nadchnęcia prywatnego burzami iest skołatany y zwątlony, niemasz ubespieczonego dochodzenia rad seymowych czyli kraiowych, a z tąd bespieczeństwa wnętrznego y zewnętrznego, niemasz przy tym mocy do pewney istotney praw exekucyi, z tego tróyga ubliżonego, niemasz rządów w kraiu, lecz są wynikłe z nierządu skutki, a wszakże ile do warunku dla władzy rządowey, tyle do obwarowania ludności iey podległey iest potrzeby, aby się kardynalnym prawem o pożytki każdego przeświadczaiącym bespieczeństwo mieszkańca upewniło; pierwsze uwagi barziey w rządzie czynościami rządowemi zwane, wielu oświeconym ludziom znaiome, w maksymach, a iż przez niepowszechnych mogące bydź do stanu kraiu applikowanemi, przezornie ułożonemi y w exekucyi ubespieczonemi. I na tych trzech istności kraiowey filarach rząd pewny gruntuie się, ale nie na powyżey wspomnianych barziey czynnościami rządowemi, iak pierwiastkowym rządu nasieniem, czyli pierwszemi zakładu rządowego maxymami zwać się niemogących, a dopieroż nie na formie onych y ieszcze z iedney na drugą częstemi odmianami pozalewaney polegaiących, które w idealnym tylko pozorze niedosięglemu życzeniu podchlebiaiące bezskutecznościom, przypadkom, hazardom, wywrótom y nieszczęsliwościom podlegaią. Na tym przeto wywodzie okazuie się różnica uwag, które są pierwszemi w rządzie kraiowym princypiami, a które do nich ściągaiącemi się pewnemi za ustawą rządu czynnościami, drugie bez pierwszych być nie mogą, pierwsze zaś tych iako od nich zawisłych ewentów pewne obiecuią skutki bliżey pewnie zaporządkowano udoskonalić y we wszystkich iey reprezentacyach ukształcić rzecz-pospolita, niżeli rząd oney założyć, któremu ambicya do przywłaczczenia rządów kraiowych, uczęsnictwa z krwią y mlekiem w możnieyszych wyssana, ustawiczne sprawowała zawady y kto wie, czy wszystkich teraznieysza w przekonaniu przyczyn oświeciła nieszczęśliwość, tak dalece nie wszyscy y nie zawsze byliśmy y iesteśmy prawdziwego dobra kraiu chcącemi, czyli na maksymę albo raczey na istotę onego zgadzaiącemi się, ze chcący czasem y rządcy nie zawsze mogącemi, uczy nas tego wzor czyniąc z dawnieyszych państw upadku całey Europy, a nadewszystko rządów rzeczy-pospolitych doświadczenie, y naszey do ostatniey iuż przepaści przyprowadzenie. Wszakże nie zaraziły naszego przywiązanego do oyczyzny y w żadne prywatne perspektywy nie zapatruiącego się powiatu, błędney popularności sentymenta, na czym imieniu wiary, wolności, swobod y innych powszechnie zasłuchiwanych próżno brzmiących słowach, chcemy tych szacownych oyczyznie, a w iey sobie darów, ale chowaiąc w sercu y umyśle religią nad wszystkie przewyszaiąc onę skarby, na czym tylko zależy, czego po prawdziwym chrześciaństwie y po rostropnym obywatelstwie wyciąga, w czym nawet do polityki y stanu kraiu, a przez to do ubespieczenia siebie związkiem okoliczności zachodzi, nie mniey wolność y swobody, iaką tylko w naturze swey trość zawieraią tego cnotą, obywatelstwem y ro-

stropnością iak naygorąciey żądamy y do utrzymywania ww. ii. pp. posłów obowiązuiemy.

4-to. Z oświecenia y przekonania naszego życząc rzeczy-pospolitey, iako w iey ogólnym dobrze, szczęśliwość naszę partykularną zakładaiący, do gruntowego rząd kraiu uszczęśliwiaiącego prawodastwa otwieramy w powyższym tłomaczeniu się zawarte ad rectum systema rządu zmierzaiące zdania nasze, lecz gdy rozważaiąc nienawisne okoliczności więcey życzenia, iak nadziei tych pomyślności mamy, zostawuiemy ku wnętrzney satysfakcyi te obywatelstwa naszego sentymenta, a ww. ii. pp. posłom zalecamy, aby znaiąc chęci y zdania nasze, cel, intencyi y w tey instrukcyi maiąc sobie przepisaney kierowali swe starania y promocye, ieśli nie na ziednanie ogólnego życzenia naszego przeciwnościami wyniknąć mogącemi tamowanego, przynamniey do uzyskania ile może być stosuiących się do zadania naszego, a do uniknenia przeciwnych mu skutków, my zaś wzwyczaionych innym woiewodztwom y powiatom do szczególnych ustaw seymowych wnętrzne nieiakie zaporządkowanie tyczących nie rozliczniaiąc punktów, iako z rzeczy rezolucyą brać powinnych, podawszy osnowę wielorakich uwag naszych, moc rządu y w nim czynności rządowe obiaśniaiących, własney ww. ii. pp. posłów przezorności polecamy, a co iest generalnego rządu kraiowego potrzebą y ważnieyszemi żądzami naszemi, z nim zgodnemi w stérze, powyższey explikacyi wywnętrznienie zdań naszych zamykamy.

5-to. Jako dozwalaiące uczęsnictwa prawodawczey władzy, oraz wielorakich wolności, swobod y bezpieczeństw obywatelskich narodowe prawa są od nayiaśnieyszych królów polskich dwom stanom w skład rzeczypospolitey wchodzącym postąpione y zawarowane, tak iura regalia w treści królewskich prerogatyw, w całości dóbr własnych y wszystkich dochodach tronu znaczące się, ażeby w swey twierdzy zostawały y w czym są nadwątlone, non obstantibus ullis praeiudiciis przeciw przed-uniowym dokumentom y kardynalnym prawom własność dobr królewskich y szlacheckich ubespieczaiącym, ażeby przywróconemi do swey istoty y utwierdzonemi były, maią ww. ii. pp. posłowie gorliwie domawiać się y dla otrzymania skutku dokładne czynić staranie.

6-to. Kiedy los niepomyślności kraiowych stał się przyczyną wzięcia w sekwestr Rossyiski ii. ww. senatorów polskich y godnego z niemi stanu rycerskiego obywatela względną łaską nayiaśnieyszey Imperatorowey całey Rossyi iuż uwolnionych y w kraiu naszym pożądanie znayduiących się, zaczym każdemu z nich, prócz sławy następney według przeświadczenia wieku teraznieyszego y przyszłey potomności życząc w promocyach kraiowych y wszelkich pomyślnościach (prócz wnętrzney ich satysfakcyi) nagrod publicznych y łaskawym nayiaśnieyszego pana wszystkich tych zacnych y zasłużonych w oyczyznie mężów polecaiąc względom y powodem zawakowaney buławy wielkiey koronney i. w. i. p. Rzewuskiego—hetmana polnego, rodowitością, cnotą y zasługami zaszczyconego, oraz teraznieyszym urzędem przybliżonego do tego wakansu maią iak nayusilniey rekomendować ww. ichmć pp. posłowie.

7-mo. Szacunkiem zasług y talentów oraz z partykularnego życzenia powiat nasz Grodzieński do wakuiącego podkanclerstwa przedsięwziol zalecać i. w. i. pana Tyzenhauza — p. n. w. x. Lit., oddaiąc mu z własnych chęci proiekt w tey rekomendacyi od wszystkich zgromadzonych urzędników tuteyszego powiatu podpisany, oraz od ca-

łego obywatelstwa żądany a do włożenia w instrukcyą dysponowany, lecz że i. w. i. p. podskarbi nadworny przeciwiąc się własnym sentymentem temu żądaniu tey z przychylnych serc y umysłów pochodzącey nie przyiął ofiary y żądał przelaną mieć tę rekomendacyą na osobę i. w. i. p. Chreptowicza—sekretarza Litewskiego, przeto przyiąć obowiązani takową obligacyą pomienionego godnego zasługami y przymiotami zaszczyconego męża do tego wakuiącego urzędu łasce nayiaśnieyszego pana maią polecić ww. ichmć pp. posłowie.

8-vo. Różne szkodliwe handlowi kraiu naszego zagranicznych państw, mianowicie królewstwa Pruskiego na spławach y w miastach portoryalnych abusus, iako od kommissyi skarbu Litewskiego dokładnemi explikacyami przed stanami rzeczy-pospolitey reprezentowane być muszą, tak te publicum interesuiące punkta maią ww. ichmć pp. posłowie iak naysilniey utrzymywać, wszakże przy reprodukowanych od teyże kommissyi skarbowych rachunkach, coby praeiudiciosi w uzurpacyi nienależnego prowentu okazało się, zalecamy o skutek winney satysfakcyi domówić się ww. ichmć panom posłom.

9-no. Gdy zdało się wyrokowi trybunału tysiąc siedmset siedmdziesiątego pierwszego Litewskiey kadencyi w. i. pana Marcina Olizarowicza—sędziego ziemskiego naszego powiatu, trzyletnim odsądzeniem od sprawowania urzędu ukarać, przez szacunek zasług iego w funkcyach trzydziestoletniego sędzstwa powiatowego, tudzież deputacyi w sędziowskiey y vicemarszałkowskiey, a marszałkowskiey skarbowey trybunalskich funkcyach rekomenduiemy ww. ii. pp. posłom, ażeby od rygoru tego dekretu, w którego rozciągnienie przez powagę trybunalskiey iurizdykcyi nie wchodziemy, stanów rzeczypospolitey względom został uwolniony.

10-mo. O dobra Traszkuny, w powiecie Wiłkomierskim leżące, konstytucyą o funduszu w nich księży bernardynów piszącą za ziemskie rekognoskowane, ażeby z przyczyny wyprawionego na nie lenności przywileiu w iuryzdykcyi assesorskiey z teraznieyszemi ziemskiego nabycia possessorami zaczęty proceder nie był prosekwowanym y zaszłe względem tych dobr prawo ażeby przez stany rzeczy-pospolitey rezolwowane było, niemniey o ratifikacyą eiusdem naturae terrestritatis starać się maią ww. ii. pp. posłowie. Ultimo iako rzeki swoim nurtem płynące skoro wszystkie do oceanu wpadaią, istność imienia swego tracą, przestaią być, czym były, a samym tylko staią się morzem, tak wszelkie zamysły, chęci y rady nasze w tym nieszczęsnym pogrążoney rzeczy-pospolitey przypadku zanurzone, w którym o oddalenie zawad y przeciwności przyzwoitemu radzeniu właściwych, o ulepszenie stanu rzeczy-pospolitey, co tylko będą mogli uzyskać ww. ichmć pp. posłowie, aby in melius et optimum swe zdania dysponowali, miłością oyczyzny, powinnościami obywatelstwa, szacunkiem rzeczy-pospolitey, nadgrodą sławy w potomności, własnego ich oświecenia rozsądkiem y wdzięcznością powiatu naszego obowiązuiemy, a losy oyczyzny naszey, składaiąc na podnożku króluiącego nad królmi, troskliwością przerażeni, urzewnionym sercem y stosowanym do Boskich wyroków umysłem życzemy pomyślnieyszych oyczyznie ewentów, niech łaskawie w niey długoletnie nam panuiący król nayiaśnieyszy Stanisław August, po tylu swych umartwieniach zaczyna szczęśliwiey królować, a my wytrwawszy srogie przeciwności w okolicznościach, razem go z nami martwiących, niech w koronie polskiey lustr

przyćmiony odzyszczony z iego berła do porządku prowadzeni być zaczniemy, a z iabłka pożądaną cieszemy się słodyczą. O gdybyśmy mogli wydzwignąć kray z tego pogrążenia y wyprowadziwszy z labiryntu cieniami w niefałszywey wolności uwikłanego, mogli go widzieć rządnym, oświeconym, interes swóy znaiącym, kochaiącym swą oyczyznę y z nią króla, a iak od teraz panuiącego po długowiecznym iego panowaniu od wszystkich królów przyszłych kochanym y do stopnia prawdziwey szczęśliwości przyprowadzonym.

U takowey instrukcyi podpisy ii. ww. dygnitarzów y urzędników, tudzież obywatelstwa powiatu Grodzieńskiego his exponuntur verbis: Józef Wołowicz—marszałek powiatu Grodzieńskiego, Jan Wołkowycki—podkomorzy p-tu Grodzieńskiego. Michał Politalski — sędzia ziemski p-tu Grodzieńskiego, Benedykt Boufał — sędzia ziemski p-tu Grodzieńskiego, Kazimierz Wolmer—sędzia ziemski p-tu Grodzieńskiego, Ignacy Ihnatowicz — woyski p-tu Grodzieńskiego, Franciszek Boufał—stolnik y pisarz grodzki p-tu Grodzieńskiego, starosta Wierzbowski, Ignacy Litawor Chreptowicz — podstoli p-tu Grodzieńskiego, Jakub Rukiewicz—podczaszy y podstarosta sądowy p-tu Grodzieńsk., Ludwik Kazimierz Daszkiewicz—sędzia grodzki p-tu Grodzieńsk., Tadeusz Alexandrowicz—sędzia grodzki Grodzieński, Andrzey Dzierżynski — czesznik p-tu Grodzieńskiego, Jan Moroz—koniuszy powiatu Grodzieńskiego, Jozefat Kłonicki — obozny p-tu Grodzieńskiego, Michał Gromyka—chorąży Petyhorski woysk w. x. Lit., Alexander Michał Eysmąt, Michał Sadłucki—mostowniczy p-tu Grodzieńskiego. Wiktoryn Buchowiecki — chorąży usarski w. x. Lit., Tomasz Dybowski—starosta Wizydymowski, Jerzy Sadkowski—rotm. p-tu Grodzieńsk., Daniel Lipnicki—rotmistrz p-tu Grodzieńsk., Franciszek Jelski—skarbnik p-tu Grodzieńskiego, Wincenty Skibicki. Maciey Bohdanowicz, Andrzey Cidzik, Mateusz Kotowicz, Felicyan Cidzik, Jan Jurborski, Jacynt Rozenkowski. Józef Korsak, Józef Alexandrowicz, Hilary Łowcewicz, Jan Głuszyński, Józef Konopacki, Franciszek Kulbacki, Ignacy Siemaszko, Grzegorz Snarski, Ludwik Strzałkowski, Józef Szyszka. Antoni Łaniewski, Marcin Szczuka, Samuel Siemaszko, Józef Cidzik. Józef Paszkowski, Grzegorz Gradowski, Stefan Jasiński, Teodor Kamiński, Franciszek Reut, Michał Reut, Franciszek Myszkowski, Jakub Korczyc, Antoni Korsak, Franciszek Dobrowolski, Filip Garlicki, Józef Mieduszewski, Andrzey Horodeński, Antoni Cieśliński, Marcin Rola Zakiewicz, Bonifacy Chrostowski, Stanisław Fabryciusz, Jan Grabowski, Ignacy Dybowski, Antoni Dybowski, Jan Koc, Józef Tropiański. Tadeusz Siemaszko, Antoni Stawiski, Józef Stanisław Poniekwicki. Michał Rakint, Łukasz Tomaszewski, Stefan Gradowski, Jerzy Gradowski, Piotr Sasinowski, Stefan Janczewski, Jan Łyskiewicz, Antoni Mickiewicz, Ignacy Tołoczko, Antoni Rynwit Milkiewicz, Józef Malinowski, Felician Lenkiewicz, Stanisław Obuchowicz, Adam Obuchowicz, Franciszek Radziwanowski, Stanisław Cichowski, Bartłomiey Łozowicki, Mateusz Łozowicki, Paweł Grudecki, Józef Obuchowicz. Józef Bohatyrewicz, Józef Eysmąt, Adam Obuchowicz, Józef Oliwkowicz, Michał Nowicki. Dominik Eysmąt, Stefan Obuchowski, Ignacy Sarosiek, Michał Rakint, Łukasz Tomaszewski, Piotr Jakimowicz, Jan Stancewski, Mateusz Sierkuczewski, Ignacy Pacęko, Ludwik Tołoczko, Franciszek Tadeusz Wołkowycki, Stanisław Budwił, Felician Brzozowski, Mateusz Brzozowski, Romual Brzozowski, Antoni Trzeciak, Stefan

Czerniawski, Jan Dombrowski, Antoni Eysmąt, Rafał Cieszeyko, Bałtromiey Snarski, Marcin Lubowicki, Michał Brzozowski, Marcin Snarski, Wiktory Zubrowski, Marek Kierdy Radziwanowski, Andrzey Eysmąt, Franciszek Obuchowski, Józef Oleński, Kazimierz Sierkucieski, Józef Kulbacki, Mateusz Kulbacki, Józef Muliewski, Mikołay Strzałkowski, Tadeusz Zaniewski, Teodor Kulikowski, Mikołay Kulikowski, Jan Zaniewski, Franciszek Szymanowski, Piotr Szczytowski, Kazimierz Eysmąt, Woyciech Pawłowski, Ludwik Kundzicz, Marcin Kundzicz, Mikołay Cidzik, Józef Slichtel, Mateusz Szyszka Chieniewicz, Stefan Bartoszewicz, Łukasz Olizarowicz, Michał Rydzewski, Józef Olrycki, Franciszek Piekarski, Antoni Wąsowicz, Mateusz Szysko, Franciszek Bartoszewicz, Ignacy Woynicz, Jan Wróblewski, Józef Rakowski, Teodor Siwicki, Adam Ogilka, Bartłomiey Ihnatowicz, Paweł Raciborski, Stanisław Kraiewski, Franciszek Pociłowski, Jakub Pawłoski, Kazimierz Pociłoski, Stanisław Cidzik, Michał Eysmąt, Franciszek Sarosiek, Kazimierz Cidzik, Antoni Toloczko, Józef Rutkowski, Jan Sarosiek, Michał Woycicki, Józef Wróblewski, Maciey Wróblewski, Michał Dybowski, Stefan Dyakiewicz, Andrzey Tomaszewski, Szymon Gienicz, Benedykt Poczobut, Franciszek Dybowski, Józef Rybiński, Jan Deramer, Józef Krzywobłocki, Jan Kłosowski, Jan Dyiakiewicz, Mateusz Chyskiewicz, Józef Maliszewski, Józef Krasnicki, Franciszek Strzałkowski, Michał Smielański, Alexander Strzałkowski, Michał Bogatyrowicz, Józef Lewkowicz, Jerzy Daszkiewicz, Józef Siezieniewicz, Adam Siezieniewski, Antoni Sudzieniewski, Marcin Szydzieniewski, Antoni Antoszewski, Józef Jotkowski, Józef Sadłucki, Adam Jotkowski, Stefan Krasnicki, Antoni Krasnicki, Piotr Starkiewicz, Jakub Mulliszewski, Jan Stackiewicz, Jakub Kulikowski, Antoni Stackiewicz, Antoni Kulikowski, Maciey Eysmąt, Antoni Siemaszko, Maciey Maliciewski, Stefan Siemaszko, Maciey Siemaszko, Antoni Szilpach, Antoni Uinski, Józef Uinski, Antoni Obuchowski, Piotr Obuchowski, Bałtromiey Malewski, Antoni Ihnatowicz, Jan Kulikowski, Antoni Pulianowski, Maciey Pulianowski, Piotr Pulianowski, Ignacy Dybowski, Grzegorz Antoni Korwin Miliiewski, Jerzy Piotrowicz Siemaszko, Józef Mickiewicz, Dyonizy Zaniewski, Karol Klokocki, Maciey Bohdanowicz, Woyciech Bohdanowicz, Mikołay Bohdanowicz, Karol Bohdanowicz, Józef Chebrowski, Kazimierz Czaiewski, Jan Gaianowski, Maciey Pusczałowski, Gabryel Czaieski, Michał Wikierat, Tomasz Wikierat, Michał Nowicki, Kazimierz Nowicki, Józef Ponikwicki, Wincenty Slubicki, Michał Słubicki, Ignacy Pawiłowski, Jerzy Weys, Woyciech Szaciłowski, Jerzy Sienkowski, Tadeusz Dybowski, Józef Zawistowski, Jan Eysmąt—r. p. G., Stefan Mazowski, Baltromiey Zarzecki, Tadeusz Glinski, Adam Kandyba, Antoni Swięczkowski, Jakub Kłosowski, Ignacy Kaczanowski, Józef Kiernozicki, Józef Koniński, Andrzey Sobolewski, Mikołay Grudzicki, Mikołay Kozakowski, Karol Przybylski, Jakub Rudzki, Maciey Wysocki, Jakub Wysocki, Józef Olizarowicz, Józef Malinowski, Ignacy Skrocki, Ignacy Pstrzyński, Ksawery Kamiński, Tadeusz Kamiński, Ignacy Dybowski, Józef Nowodworski, Tadeusz Ichowski, Jan Kuszelewski, Mikołay Jakimowicz, Antoni Jakimowicz, Marcin Chlebowski, Maciey Pietraszewski, Michał Mieczyński, Stanisław Niewiardowski, Józef Macieiewski, Andrzey Muczyński, Michał Soboniewski, Onufry z Korwinów Bagiński, Fawstyn Dworzecki, Wawrzyniec Chan, Marcin Lubowicki, Adam

Lubowicki, Kazimierz Kamiński, Daniel Deramer, Stanisław Konopka, Woyciech Kułkiewicz, Mateusz Borowski, Jan Szołkowicz, Antoni Waliński, Stanisław Szaniawski, Józef Tomaszewski, Jerzy Rákint, Floryan Bilmin, Ignacy Skinder Prostowit, Nikodem Czeczot, Antoni z Korwinów Bagiński. Która to instrukcya za podaniem przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1780 г.

Изъ книги за 1779—1780 г., стр. 595.

32. Инструкція дворянъ Городненскаго повѣта данная депутатамъ отправляемымъ на сеймъ Варшавскій.

Дворяне Городненскаго повѣта, собравшись въ г. Городнѣ на сеймикъ, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) послы обязываются прежде всего выразить королю вѣрноподданническія чувства всего повѣта;

2) просить о сохраненіи правъ и законовъ, обезпечивающихъ имѣніе, здоровье и жизнь обывателей; о преслѣдованіи, появившагося въ нѣкоторыхъ учрежденіяхъ *единоличнаго* управленія и о введеніи въ дѣйствіе Литовскаго статута и сеймовыхъ постановленія;

3) о возобновленіи конституціи 1590 г., на основаніи которой сдѣлано распредѣленіе должностей для богатыхъ и бѣдныхъ обывателей;

4) послы обязываются противиться назначенію какихъ-бы-то ни было податей на обывателей и настаивать на уничтоженіи процентной подати;

5) ходатайствовать объ изысканіи способовъ на содержаніе шляхетскихъ училищъ;

6) ходатайствовать объ открытіи рыцарской школы въ г. Городнѣ;

7) ходатайствовать предъ королемъ о соблюденіи закона, по которому сеймы должны совершаться поочередно то въ Коронѣ, то въ Литвѣ; о назначеніи 3-го сейма въ Городнѣ и ассессорскихъ судовъ Литовскихъ въ Литвѣ же;

8) для поддержанія экономическаго быта городовъ, крайне разоренныхъ, а равно и Городна,— просить о продолженіи существованія „коммисіи boni ordinis", объ устройствѣ фабрикъ и привлеченіи мастеровъ;

9) настаивать чтобы рѣчь-посполитая на сеймѣ не отмѣняла всѣхъ трибунальскихъ декретовъ, хотя онъ и имѣетъ на это право, такъ какъ вслѣдствіе этого происходятъ очень печальныя явленія;

10) чтобы судебнымъ дѣламъ составляемъ былъ реестръ и они разбирались по важности своего вліянія въ указанномъ порядкѣ, такъ какъ вслѣдствіе несоблюденія такого правила обыватели не знаютъ очереди своихъ дѣлъ и подвергаются взысканіямъ;

11) противиться какъ можно крѣпче измѣненію и исправленію Литовскаго статута по проэкту Замойскаго;

12) ходатайствовать объ отдачѣ настоятельскихъ мѣстъ (аббатствъ) базиліянамъ, вмѣсто православныхъ;

13) о присужденіи 3-хъ каменицъ ротмистру Шимаку, подпадающихъ jure caduco, какъ прямому наслѣднику покойнаго ихъ владѣтеля;

14) ходатайствовать объ окончаніи разграниченія спорныхъ имѣній шляхетскихъ и королевскихъ, объ оставленіи за дворянами имѣній, принадлежавшихъ имъ еще до уніи, хотя бы они и представили документы на правовладѣніе; о прекращеніи захватовъ помѣщичьей земли королевскими коммиссарами;

15) ходатайствовать объ уничтоженія торговыхъ

пошлинъ, взимаемыхъ со шляхты по назначенію частныхъ лицъ;

16) требовать отнятія должности подкоморія у Климанскаго, который владѣетъ ею не по закону, такъ какъ онъ не имѣетъ никакихъ имѣній въ Городненскомъ повѣтѣ;

17) пунктъ этотъ вычеркнуть по приговору цѣлаго повѣта;

18) ходатайствовать предъ королемъ о дарованіи милостей доживотникамъ въ его экономическихъ имѣніяхъ и объ уничтоженіи назначенной съ нихъ двойной кварты.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiątego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Przed actami grodu powiatu Grodzieńskiego stanowszy osobiście i. p. Wiktor Buchowiecki — chorąży usarski woysk Litewskich imieniem całego prześwietnego powiatu Grodzieńskiego instrukcyą na seym ordynaryiny Warszawski i. w. i. pp. Józefowi Jelskiemu—chorążemu, Ignacemu Daszkiewiczowi—podczaszemu, urzędnikom y posłom z tego powiatu Grodzieńskiego daną y służącą, ad acta podał, w następniących słowach napisaną.

Instrukcya od nas niżey wyrażonych dignitarzów, urzędników ziemskich y grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Grodzieńskiego ii. ww. ii. pp. Józefowi Jelskiemu—chorążemu, Ignacemu Daszkiewiczowi—podczaszem powiatu Grodzieńskiego osobnym od całego prześwietnego powiatu Grodzieńskiego instrumentem ukredensowanym posłom, po zaszłey w czasie za uniwersałami ikmci, pana naszego miłościwego, elekcyi roku teraznieyszym tysiąc siedmset ośmdziesiątym, miesiąca Augusta dwudziestego wtórego dnia, dana w następuiący sposob.

Primo. Między stanami całość wolnego rzeczy-pospolitey polskiey narodu składaiącemi, gdy osoba ikmci, pana naszego miłościwego, iest w pierwszeństwie: przeto zwyż wyrażeni ii. ww. posłowie, niżeli do zaradzenia ku uszczęśliwieniu dobra pospolitego przystąpią, winni są nayprzód od całego powiatu Grodzieńskiego maiestatowi ikmci, pana naszego miłościwego, nayzupełnieyszą wierność, głęboką cześć y uszanowanie oświadczyć, z tym wymiarem, iż każdy z osobna obywatel przy dostoieństwie tronu, y powadze onego, maiątek, zdrowie y życie w potrzebie ratunku oyczyzny ułożyć iest gotów.

Secundo. Jak uszczęśliwienie każdego obywatela naywięcey na tym zalega, ażeby maiątku, zdrowia y życia był bezpiecznym, tak gdy ta naykardynalnieysza swobod obywatelskich zrzenica, na fundamencie praw oyczystych zasadzaiąca się naywięcey do wymiaru istotney zalega sprawiedliwości: przeto ii. ww. posłowie przy podziękowaniu ikmci, panu naszemu miłościwemu, za wszystkie około dobra pospolitego oycowskie starania, szczegulną przełożą przed tronem ikmci y wszystkiemi zgromadzonemi stanami potrzebę, ażeby sprawiedliwość w niektórych kraiowych iuryzdykcyach nieiako osłabiona, do przyzwoitych obrębów prawa przystosowaną została, tak dalece, ażeby cały około administrowania, sprawiedliwości kraiowey sposób prawem statutu w. x. Lit. y konstytucyi seymowych nie zaś prywatną mocą czyli podległy iedynowładztwu styrem był kierowany.

Tertio. Gdy we wszystkich narodach, a mianowicie w republikanskich rzeczy-pospolitey polskiey kraiu, wyższe między obywatelami, stany, za złączeniem w iedno wielorakich urzędów, staią się dla słabszych obywatelów uciążliwszemi: przeto ii. pp. posłowie o ogulnym kraiowego uszczęśliwie-

nia zaradzaiąc składzie, dostrzegać są obowiązani, ażeby administracyie w prowincyi w. x. Lit. względem publicznego rzeczypospolitey, a stołowego ikmci skarbu, według konstytucyi tysiąc pięćset dziewiędziesiątego roku na zawsze ordynowaną była.

Quarto. Pomażaiące się ledwo nie na każdym seymie podatki dały uczuć xięstwu Litewskiemu nadzwyczanyny ciężar w tym zwłaszcza czasie, kiedy z iedney strony podwyższone w kraiu cła, z drugiey upadaiący przez zniżoną produktów kraiowych cenę handlu pieniężnego do kraiu nie czynią przychodu, przeto ii. ww. panowie maią tego naybardziey dostrzegać, ażeby nie tylko żadne pod iakim kolwiek tytułem na obywatelów nie było zakładane podatkowanie, lecz nadto ażeby rodzay podatku procentowego iako do perceptowania trudny, y pewności żadney nie maiący, a widocznie kraiowi przez zatamowanie cyrkulacyi pieniężney szkodliwy, został zniesiony.

Quinto. Tym pewnieyszą uszczęśliwienia kraiu obiecywać można nadzieię, im więcey oświeconych kray liczyć będzie obywatelów, to zaś gdy iedynie od edukacyi zalega młodzi: przeto ii. ww. posłowie podziękowaniu ikmci, panu naszemu miłościwemu, za pomnożone w ciągu panowania swoiego rozmaite w kraiu nauki obmyślać będą sposoby o pomnożenie szkolnych funduszów sposobnością żywienia się młodzy szlachetney, do nakładu na nauki własnego dostarczenia nie maiącey, a ztąd o potrzebie dalszego kommissyi edukacy narodowey ubespieczenia przełożyć stanom rzeczy-pospolitey, y o tym z rozpoznanych dobrze okoliczności ku lepszemu pożytkowi kraiu decydować będą.

Sexto. Zakład szkoły rycerskiey w mieście Grodnie, iak iest kraiowi potrzebny y pożyteczny, tak gdy to iest skutkiem względney ikmci, pana naszego miłościwego, determinacyi, złożą ii. ww. posłowie szczegulne nayiaśnieyszemu panu podziękowanie y ażeby ten użyteczny kraiowi fundusz ruinowanym y uszczerbionym w czasie nie był, usilnie dopraszać się będą.

Septimo. Jako cały naród, tak wszczegulności prowincya w. x. Lit., powszechną w obywatelach ku monarszo swoiemu tknąca życzliwością, gdy iest gorliwie pragnąca tego uszczęśliwienia, ażeby ikmć, pan nasz miłościwy, raczył założyć rezydencyą w Litwie: przeto ii. ww. posłowie zechcą przełożyć w tym żądanie z odwołaniem się do praw, nie tylko rezydencyą królów prowincyi xięstwa Litewskiego, ale też y seym trzeciey kolei w mieście Grodnie zaręczaiących; niemniey przekładać będą dzieiącą się ztąd krzywdę prowincyi Litewskiey, że sądy assesoryi w. x. Lit. nie in corpore prowincyi Litewskiey odprawuią się, a przeto iak nayusilniey domagać się ciż ii. ww. posłowie będą, ażeby pomienionych sądów assesoryi Litewskiey mieysce, któreby naywygodnieysze dla obywatelów zdawało się, w prowincyi Litewskiey nazawsze wyznaczone było, tudzież dochody kancelaryi assesorskiey ażeby były porównane z dochodami trybunału wedle konstytucyi tysiąc siedmset dwudziestego szóstego roku, oraz aby regestr ieden aż do odsądzenia był wołany, znosząc deliberacye w namowach y dilacyine tygodnie, na ostatek o całą korrekturę teyże iuryzdykcyi, ii. ww. posłowie dopraszać się będą.

Octavo. Jako wszystkie miasta w w. x. Lit., będące do ruiny y zniszczenia blisko skłonione, potrzebę ratowania od upadku ratowania ukazuią, tak szczegulnie y miasto Grodno, gdy dla przeciągnioney boni ordinis kommissyi do ulepszenia sytuacyi przyiść nie może: przeto ii. ww. posłowie maią do-

pominać się o iak nayprędsze tego to kommissyi boni ordinis actu ułatwienia, a za tym zaradzaiąc o środkach do ulepszenia stanu wszystkich miast ściągaiących się starać się będą o utrzymanie kraiowych fabryk y konserwę potrzebnego w kraiu do różnych rękodzieł rzemieślnika, niemniey ciż ii. ww. posłowie starać się maią, ażeby wszelkie przywileie na wszelkie possesye teyże kommissyi boni ordinis zachowane były.

Nono. Nieporuszone dekretów trybunalskich bezpieczeństwo troskliwie zawsze od obywatelów w. x. Lit. strzeżone, a grunt spokoyności obywatelskiey y pewności majątku utrzymuiące, ażeby w swym nie odmiennym stanie utrzymane zostało, ii. ww. posłowie postrzegać są obowiązanemi: wszakże gdy zgromadzone stany wyższego nad sobą nie maiące prawa, lecz same będąc mocą stanowienie praw nie tylko a rigore dekretów uwalniać, ale też one z słusznych pobudek uchylać mogą: przeto ii. ww. posłowie tego naybardziey dostrzegać maią, ażeby szczegulne przypadki weyrzenia stanów rzeczy-pospolitey w niektóre tylko dekreta trybunalnie wyciągaiące na całą prowincyą rozciąganemi nie były, dla tego zaradzać będą na oddalenie wszelkich praktyk y rozpisowania się w decyzach sędziów trybunalskich, iako swieże okoliczności dały uczuć żal obywatelom w. x. Lit., przez wyrodzenie się w tym bliskim czasie nowey praktyki, która aby w czas przyszły do nieprawnego naśladowania nie była przykładem, ma być ostrzeżony na przestępuiących prawa rygor.

Decimo. Do poprawy sprawiedliwości w iuryzdykach iest nader wielką potrzebą, ażeby regestr taktowy był okryślony, a mianowicie, ażeby wpisy w tym że regestrze takowym porządkiem były wołane, z kąd naywiększa na strony prawo wiodące wynika uciążliwość, że w niepewności zostaiąc obywatele przypadnienia sprawy ustawicznie sądom assystować muszą, a częstokroć przypadkowe y niespodziewane przywołanie dla niegotowości do sprawy przytomną nawet na sądach stronę o komdemnatę przyprawia: przeto ten punkt ii. ww. posłowie, iako wielce obywatelom szkodliwy, naygorliwie stanom rzeczy-pospolitey przekładać powinni.

Undecimo. Gdy prawa statutu xięstwa Litewskiego (prócz niektórych drobnieyszych w czasie teraznieyszym wydarzaiących się przypadków) dosyć są obfitemi regułami do administrowania sprawiedliwości y gdy tenże statut Litewski za prawo kardynalne traktatem unii w. x. Lit. iest uznany: przeto ii. ww. posłowie proiektem i. w. Zamoyskiego z prawem statutowem y konstytucyami xięstwa Litewskiemu służącemi nie zgodnym, a zwyczaie y cały process prawny w. xięstwie Litewskim będący wywracaiącym, iak naymocniey opierać się są obowiązanemi.

Duodecimo. Opactwa ruskie unitskie klaustralne aby nie były oddane per comendam klerowi russkiemu, o to domagaiącemu się, lecz aby zachowane były przy zakonie bazyliańskim na mocy praw kraiowych, a mianowicie za pracę w nadgrodę ich na wielu mieyscach w uczeniu szkoł podięte y za inne pożyteczne kraiowi posługi, zechcą ii. ww. posłowie mocą tey instrukcyi stanom rzeczy-pospolitey naiusilniey zalecić.

Tredecimo. I. p. Michał Szymak — rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, w pewnym succedowania po xiędzu Tomaszu Szymaku—kanoniku Smoleńskim w stopniu zostaiący, ażeby uwolnienie trzech kamienic a iuribus caduci przez ii. pp. Wilczyńskiego, Stankiewicza y Hameltona acquisitis mógł

pozyskać, usilnego do stanów rzeczy-pospolitey, ii. ww. posłowie nie ubliżą stawienia się.

Quatuordecimo. Gdy szczególne wyliczenie każdego zosobna powiatu Grodzieńskiego obywatela do polecenia względom nayiaśnieyszego pana iest nie podobne, a niektórych tylko osób mianowanie, aby nie zdało się innych być krzywdzące; przeto ii. ww. posłowie cały ryczałtem powiat Grodzieński nayiaśnieyszemu panu polecaiąc, o tę dopraszać się będą względy, ażeby względem kommissyi graniczney między dobrami ikmci stołowemi w niektórych mieyscach expedyowaney, a ieszcze nie dokonczoney, z przyczyny użalenia się obywatelów na uciążliwość sądu kommissyinego pomiarkowanie przez stany rzeczy-pospolitey nastąpiło, z ubezpieczeniem ale naymocnieyszym dla każdego praw y possesyi przeduniowey, oraz possesye ziemskie szlacheckie dawnościami ziemskiemi spokoynie zadzierzane, gdyby ad casum zaginionych qualicunque fato zatraconych lub ogniem spłonionych dokumentów od iakowey-kolwiek zwierzchności sądowey y w uzurpacyi prywatney wzruszane, odbierane et pretextu inquietowane nie były, ii. ww. posłowie iak naymocniey dołożą się y na ten przypadek o udzielny warunek prawa uczynią staranie.

Quindecimo. Ponieważ obywatele w. x. Lit., a osobliwie powiatu Grodzieńskiego, doświadczaią, iż pod tytułem targowego wielorakie działy się extorsye przez wybieranie w mieście Grodnie od różnych produktów naprzeciw przywileiom mieyskim y wolnościom szlacheckim za wydanemi kontraktami różnym osobom: przeto polecamy ii. ww. posłom, ażeby nie tylko takowe targowe od osób stanu szlacheckiego pod iakimkolwiek bądź pretextem wybierane nie były, ale też wszystkie inne, iako w tymże mieście Grodnie, iako też innych stołecznych w. x. Lit. miastach akcyzy iakimkolwiek tytułem praktykowane, abusive nad prawo podatkowania zniesione y zakazane było, tudzież z perceptowanych dotąd o nayściśleyszy dopomnią się rachunek.

Sexdecimo. Gdy to iest prawami pospolitemi ostrzeżonym, ażeby urzędy powiatowe szlachcie rodowitey y possessye w tym że powiecie maiącey za uprzedzaiącemi porządkiem w prawie pospolitym opisanym elekcyami dostawały się, a że w. i. p. Klimański, ani z siebie, ani z przodków swoich żadney w powiecie Grodzieńskim nie maiący possessyi, przez nieprawną elekcyą, deputackie seymiki uprzedzaiącą, z krzywdą obywatelów p-tu Grodzieńskiego przez dawnieyszą przemoc urząd podkomorstwa tegoż powiatu śmiał sobie przywłaszczyć: przeto ii. ww. posłowie obligowani są iak nayusilniey w prześwietnych rzeczy-pospolitey stanów o to domawiać się, ażeby przez gwałt y nieprawość wzięty urząd podkomorstwa p-tu Grodzieńskiego pro vacanti był odłożony, a na żądanie całego tegoż powiatu ażeby nowa elekcya w porządku obrania osoby podkomorzego nastąpiła, starać się będą.

Septemdecimo. Punkt eliminowany za zgodą całego powiatu Grodzieńskiego; videatur podpis i. w. Jana Wołkowyskiego, marszałka p-tu Grodzieńskiego.

Octodecimo. Gdy od predecessora nayiaśnieyszego króla, pana naszego miłościwego, niektórzy obywatele p-tu Grodzieńskiego iedni za przywileiami dożywotniemi mieli possesyie w dobrach ekonomicznych, drudzy za konsensami maiątek swóy w summie na kupno tychże dóbr uwiązali, które innym ani solucyą ani zamianą bonifikowa-

ne nad wolą nayiaśnieyszego pana niezostały, przeto ii. ww. posłowie do litościwey względności nayiaśnieyszego króla wstawiaią się o nadgrodę pokrzywdzenia maiącym obywatelom z szafunku szczodrobliwych łask pańskich, oraz o zniesienie dublowaney kwarty na dożywotników włożoney.

U tey instrukcyi podpisy rąk tak iaśnie ww. ii. pp. dygnitarzów, urzędników ziemskich y grodzkich, iako też rycerstwa, szlachty, obywatelów temi słowy: Jan Wołkowycki—marszałek powiatu Grodzieńskiego eliminowawszy punkt siedmnasty za zgodą szlachty, Ludwik Kazimierz Daskiewicz—sędzia grodzki p-tu Grodzieńskiego, Ignacy Ignatowicz—woyski p-tu Grodzieńsk., Konstanty Jelski—sędzia trybunału, Jan Moross –skarbnik p-tu Grodzieńskiego, Antoni Wołowicz—szambelan ikmci, Wiktoryn Buchowiecki—chorąży ussarski, Ludwik Milikont Narwoysz — podczaszy Starodubowski, Andrzey Stanisław Eysymont, Józef Sopoćko — starosta Sielecki, rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Maciey T. Eysymont—komornik p-tu Grodzieńskiego, Kazimierz Korsak, Alexander Mokrzecki, Hipolit Wołkowyski, Leonard Reszka—rotmistrz powiatu Mozyrskiego, Jozefat na Kłaninie Kłanicki—miecznik p-tu Grodzieńskiego, Stanisław Korybut Daszkiewicz mp., Marcin Jasienczyk Ochotnicki — rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Wiktor Korybut Daszkiewicz—kapitan ikmci, Marcin Józef Snarski—starosta Papuński, Antoni Gorzkowski — rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Tadeusz Kotarski — rotmistrz woiewodstwa Polockiego, Marcin Wereszczyński—regent grodzki, Jan Wereszczyński — rotm. woiewodstwa Trockiego, Józef Rybiński mp., Jan Rydzewski, Tadeusz Siemaszko, Józef Makiewski, Jan Wiński, Stefan Krasnicki, Marcin Obrycki, Tadeusz Kolankowski, Ignacy Grobicki—rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Szymon Rosochacki, Antrzey Eysymont—rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Alexander Ryhahorski Sawicz—rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Józef Saciłowski, Cypryan Lubowicki, Piotr Sarosiek, Andrzey Sarosiek, Bogusław Sarosiek, Kazimierz Horodnicki — rotmistrz powiatu Grodzieńskiego, Tadeusz Kiernozicki, Franciszek Kundzicz, Jan Kundzicz, Fabian Kundzicz, Władysław Pawłowski, Józef Slitter, Józef Krupowicz — rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Kazimierz Kamiński, Antoni Tołoczko, Maciey Horczak, Jan Szyszka, Kasper Szyszka, Jerzy Prychocki, Franciszek Olizarowicz—rotmistrz p-tu Grodzieńskiego, Jan Kanty Leskiewicz mp., Kazimierz Horczak, Mateusz Horczak, Józef Walicki, Ludwik Horczak, Andrzey Kilianowski, Mateusz Szyszka, Kazimierz Eysymont, Adam Sarosiek, Stefan Czarniawski, Franciszek Czarniawski, Stanisław Czarniawski, Wincenty Maiewski, Tadeusz Sawicz, Józef Helman, Franciszek Horczakowski, Andrzey Bobowski, Franciszek Szyszko, Antoni Kwiatkowski, Gabryel Hrynaszkiewicz, Jan Kossowski, Jan Tomasz Hryszkiewicz—mostowniczy xięstwa Żmuydzkiego, Antoni Cidzik, Jerzy Massalski, W. T. Antoni z Chłosowa Chłosowicz, Symon Horszkowski, Jan Wietupski, Andrzey Macieiewski, Franciszek Jotkowski, Jan Gieniusz, Józef Slitter, Maciey Ipohorski Lenkiewicz—regent grodzki p-tu Starodubowskiego, Antoni Wiktor Ipohorski Lenkiewicz — wiceregent kancelaryi Grodzieńskiey, Kazimierz Szumiński l. z. N., Michał Olendzki, Michał Daclina Haciski — komornik powiatu Słonimskiego, Tadeusz Kochański l. P., Tadeusz Walbet—podczaszy Poznański, Józef Siemaszko—porucznik powiatu Grodzień-

skiego, Gasper Kmita—horodniczyc Orszański, Ambroży Prochowski, Paweł Kuncewicz — krayczyc powiatu Grodzieńskiego, Marcin Strupiński, Ignacy, Alexander, Wincenty, Heronim, Augustyn z Tomaszowa Tomaszewicz na Tomaszach Boncza Tomaszewski mp. Która to instrukcya za podaniem oney przez wielmożnego imci pana Wiktorego Buchowieckiego—chorążego ussarskiego woysk Litewskich, do akt iest do grodskich powiatu Grodzieńskiego przyięta y wpisana.

Д.

Документы разнаго наименованія, заключающіе въ себѣ списки и реестры.

1765 г.

Изъ книги за 1765 г., листы 325—366.

1. Списокъ вооруженнымъ дворянамъ и татарамъ Городненскаго повѣта, явившимся на смотръ (popis).

Изъ документа этого можно извлечь данныя относительно способовъ вооруженія всеобщаго ополченія и состоянія его въ военномъ отношеніи.

Roku tysiąc siedmset cześćdziesiąt piątego, miesiąca Oktobra piątego dnia.

Coram actis grodu Grodzieńskiego comparendo personaliter imć pan Jan Kulikowski—dworzonin wielm. imci pana Eysmąta—chorążego powiatu Grodzieńskiego, regestr popisu prześwietnego p-tu Grodzieńskiego ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał de tenore sequenti.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Octobra czwartego. Invirtute prawa pospolitego novellae legis, po wydanych odemnie universalach, popis czterodniowy odprawiwszy w regestr obywatelów p-tu Grodzień., possesye swoie maiących, inserowałem. *Parafia Grodzieńska.* W. i. pan Marcin Olizarowicz—sędzia ziemski Grodzieński z dobr Kulbak, kaplicy Siemaszkowszczyzny alias Klimówki, parafii Odelskiey, Tołoczków, Kuznickiey, Hornicy y Poniemunia. *Parafii Kwasowskiey* stawił in locum suum imci pana Karola Olizarowicza na koniu wilczatym ze wszelkim moderunkiem y porządkiem do woyny zgodnym. W. imć pan Olizarowicz—mostowniczy Grodzieński z Kulbak, parafii Grodzieńskiey y z Kroplaków *parafii Odelskiey* na koniu kasztanowatym ze wszelkim moderunkiem y porządkiem do woyny zgodnym. Uczestniey dobr y dymów w. i. pana Olizarowicza—sędziego ziemskiego powiatu Grodzieńskiego imć pan Kazimierz Olizarowicz z Kulbak, parafii Grodzieńskiey y Kotry parafii Jezierskiey na koniu gniadym, z szablą y pisłotetami. Imć pan Lukasz Marcinowicz Olizarowicz z Hornicy alias Poniemunia parafii Kwasowskiey na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Olizarowicz z Hornicy alias Poniemonia, parafii Kwasowskiey, na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Konstanty Olizarowicz na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Fran-

ciszek Olizarowicz na koniu kasztanowatym, z karabinem y szablą. Imć pan Józef Mroczek z Poniemonia na koniu wilczatym, ze wszystkim porządkiem. Imć pan Stefan Obuchowski z Baranowa Obuchowicz, Chlistowicz Kotry *parafii Indurskiey,* Kwasowskiey y Jezierskiey na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Piotr Obuchowski in simili z Baranowa Obuchowicz y Chlistowicz na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Antoni Obuchowski z Baranowa, Obuchowicz y Chlistowicz na koniu kasztanowatym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Roch Czeszeyko z Hornicy y Kamionki na koniu siwym, z szablą y muszkietem. Imć pan Władysław Kulbacki z Kulbak na koniu łosiowatym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Benedykt Kulbacki z Kulbak na koniu dereszowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Marcin Kulbacki z Kulbak na koniu karym, z szablą y karabinem. Imć pan Roch Snarski z Usnarza, parafii Odelskiey, na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Jan Snarski z Usnarza na koniu karym z szablą. Imć pan Ignacy Sopocko z Dziemidkowa na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem, parafii Indurskiey. Imć pan Michał Toloczko na koniu łosiowatym, z szablą y musztukiem, z parafii Odelskiey. W. imć pan Tomasz Litawor Chrebtowicz na koniu skarogniadym, ze wszystkim porządkiem, iak do woyny pocztowym, na koniu siwym ze wszystkim moderunkiem. Imć pan Kazimierz Szyszka, na mieyscu w. i. pana Wulmera—oboznego Grodzieńskiego, z folwarka Ostrowka, prezentował się na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Mikołay Lenkiewicz z Strupina, parafii Jezierskiey, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Symon Pyrski z Obuchowicz, parafii Jezierskiey na koniu kasztanowatym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Kazimierz Sopócko z Pieszczanki, parafii Kam., na koniu siwym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Kasper Tomaszewski z Tomaszów, parafii *Nowodworskiey* y *Samborow—Hoskiey,* na koniu wilczatym ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Antoni Żubrawski na koniu karym z Kulbak, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Symon Kulbacki z Kulbak na koniu dereszowatym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Wiktory Strzałkowski, z Kotry par. Jezierskiey, na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jerzy Ihnatowicz z Usnarza, parafii Odelskiey, na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Hlebowski z Hlebowicz, parafii Odelskiey, na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Wawrzyniec Danisewicz z Eysymont Nadtobolskich, parafii Jezierskiey, na koniu cisawym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Marcin Starzyński z Starzyna, parafii Jezierskiey, na koniu karostrokatym, z pistoletami y szablą. Imć pan Łukasz Tomaszewski z Tomaszów, parafii Nowodworskiey ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Tomasz Strzałkowski z Żukow y Samostrzelników, parafii Jezierskiey, na koniu kasztenowatym, z szablą. Imć pan Michał Szymak — komornik Grodzieński z Szymakow, parafii Odelskiey y z Szyszek, parafii *Sokolskiey,* takoż y Tołoczkowczyzny, na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Jakuk Korzeniewski, pieszy z szablą. Imć pan Andrzey Kilianowski na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem, z Toloczkow Fabyanowczyzny, parafii Odelskiey. Imć pan Józef Mieczyński z Dziemidkowa, parafii Indurskiey, na koniu kasztanowatym, ze wszelkim moderunkiem. W. i. pan Michał Wołkowycki—sędzia ziemski Grodzieński z Putryszek, Kotry, par. Jezierskiey, na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. W. imć pan Jan Wołkowycki—stolnik Gro-

dzieński na koniu karogniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny. W. imć pan Antoni Wołkowycki, z tey że Kotry y Hołowacz, par. Jezierskiey, na koniu gniadym ze wszelkim porządkiem. Imć pan Józef Wołkowycki na koniu bułanym ze wszelkim moderunkiem z Kotry, par. Jezierskiey. Imć pan Stefan Wołkowycki na koniu karogniadym ze wszelkim moderunkiem. W. imć pan Karol Litawor Chrebtowicz—pisarz ziemski Grodzieński na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem y pocztowym na koniu gniadem, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Michał Burzaki—strażnik Brzeski na koniu skarogniadym, ze wszelkim moderunkiem. W. Bogu przewielebny i. x. Józef Litawor Chrebtowicz—proboszcz Grodzieński stawił i. p. Adama Steckiewicza na koniu siwym, ze wszelkim porządkiem, pocztowego na koniu szpakowatym ze wszystkim moderunkiem. Imć pan Jerzy Prokszyc Kandyba—mierniczy w. x. Lit. z Turowlan na koniu zkarogniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Imć p. Andrzey Suchocki z Kochanowa na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym z dóbr ww. pp. brygidek konwentu Grodzieńskiego. Imć pan Antoni Paciorkowski z Jezuków na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Na mieyscu imci pana Józefa Kłanickiego—chorąż. Węden. prezentował się imć pan Michał Zapolski na koniu gniadym do woyny zgodnym ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Rafał Czeszeyko na koniu z płowagniadym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Adam Czeszeyko na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny. Szlachetny p. Józef Klawa na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Adam Czeszeyko na koniu karym ze wszelkim moderunkiem do woyny. Imć pan Stefan Michałowski na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem, iak do boiu. Imć pan Jougin na koniu gniadym, ze wszelkim moderukiem, iak do woyny. Imć pan Józef Strzemiński na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Michał Kolankowski na koniu kasztenowatym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Stanisław Szaniawski na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Imć pan Maciey Glindzicz na mieyscu imci pana Andrzeia Glindzicza k-r Grodzieńsk. na koniu siwym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny z pocztem. Imć pan Dominik Szyszko na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Andrzey Woytulewicz na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Hrymaszkiewicz na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Michał Skibicki na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Alexander Sokołowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Izydor Naruszewicz na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Mickiewicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Gasper Hrynaszkiewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Jan Wróblewski na koniu karym, z szablą y karabinem. Imć pan Franciszek Jastrzębski na koniu płowym, z szablą. Imć p. Franciszek Malinowski na koniu karym, z szablą y karabinem. I. p. Kazimierz Jastrębski na koniu płowym z szablą. Imć pan Piotr Hrynaszkiewicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Józef Bobrownicki na koniu wilczatym z szablą. Imć pan Żyrkiewicz na koniu karym z szablą y pistoletami. Imć pan Wawrzyniec Orłowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Antoni Wróblewski na koniu siwym, z szablą y karabinem. W Bogu Przewielebnych ii. pp. x. iezuici konwentu Grodzieńskiego z dobr Hornicy, Hnoionnicy, Kielbasina, Hołwna, Kotry, Bali y Poniemuna

koni pięć idque. Imć pan Michał Chibowski na koniu zpłowagniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Podolec na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Aloizy Milewski na koniu gniadym, z pistoletami y szablą. Imć pan Roch Chibowski na koniu wilczatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Piotr Karłowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Ichmć xx. Dominikanie konwentu Grodzieńskiego z dóbr Małyszczyna, imć pan Józef Siemaszko, na koniu strokatym, z szablą y pistoletami, z pocztem na koniu wilczatym z wszelkim moderunkiem. Ichmć xx. Bazylianów kon. Grodzień. z dóbr Ceszczewla imć p. Piotra Kuszelewskiego stawili na koniu karym ze wszystkim moderunkiem. Ii. pp. xx. Karmalici konwentu Grodzieńskiego z dobr Kazimierówki imci pana Michała Strzałkowskiego ze wszelkim moderunkiem, na koniu kasztanowatym, z pocztem także na koniu kasztanowatym we wszelkim moderunkiem stawili. Ii. pp. xx. Franciszkanie Grodzieńscy z dóbr Poniemunia, Gniewinszczyzny, Łosośney stawili imci pana Kazimierza Żytowta na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem, z pocztą na koniu wronym iak do woyny. Imć pan Tadeusz Andrzeykowicz na mieyscu w. imci pana Józefa Chlewińskiego—stolnika rzeczyckiego na koniu karym ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. *Parafia Kuznicka.* W. imć pan Antoni Komar—mieczny p-tu Wiłkom. na koniu szpakowatym, w naylepszym porządku do woyny. W. imć pan Franciszek Boufal—star. p-tu Grodzieńskiego na koniu starogniadym, we wszelkim porządku zdolnym do woyny. W. imć pan Benedykt Sopocko—star. p-tu Grodzieńskiego stawił na mieyscu swoim człeka na koniu wilczatym, z szablą y pistoletami. W. imć pan Józef Sopocko—czesz. Grodzień. na koniu gniadym, ze wszystkim porządkiem do woyny zgodnym. W. imć pan Piotr Boufał—woyski pwiatu Grodzieńskiego na koniu skarogniadym, z porządkiem należytym do woyny zgodnym. W. imć pan Kaietan Micuta—pisarz Horodelski na koniu kasztanowatym ze wszelkim porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Jan Galecki na koniu gniadym ze wszystkim porządkiem do woyny zgodnym na mieyscu imci pana Benedykta Boufała—podczaszego Grodzieńskiego prezentował. W. imć pan Józef Boufał—podczaszy Grodzieński na koniu kasztanowatym, ze wszystkim porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Karol Mioduszewski na koniu karym, ze wszystkim porządkiem. Imć pan Piotr Łukaszewicz na mieyscu imci pana Stefana Sopocki, z szablą y z pistoletami. Imć pan Franciszek Byleżynski na koniu kasztanowatym, ze wszystkim porządkiem. Imć pan Antoni Dmiszewicz na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Białobłocki na koniu wilczatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Bartomiey Białobłocki na koniu karym, z szablą y karabinem. Imć pan Wincenty Paszkowski na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Stefan Białobłocki na koniu karym, z szablą. Imć pan Józef Białobłocki na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Wincenty Białobłocki na koniu dereszowatym, z szablą y pisłoletami. Imć pan Antoni Ussowicz na koniu kasztanowatym, z pistoletami z szablą, y pocztowym na koniu karym, z szablą y pistoletami y karabinem. Imć pan Tomasz Białobłocki na koniu kasztanowatym z szablą. Ichmć xx. Jezuici konwentu Wileńskiego stawili człowieka na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Piotr Butwiłowski na koniu szpakowatym, z szablą y pistoletami, stawiony od i. x. proborszcza Kundzin. Imć pan Michał Szymak na miey-

scu swoim pocztowego na koniu, z pistoletami, szablą y karabinem. Imć pan Jerzy Rosochacki na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Józef Szliter na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem, z pocztowym także na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem. *Parafia Odelska.* Okolica Hlebawicze. imć pan Piotr Hlebawicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Tomasz Kowalewski za imci pana Michała Hlebowicza na koniu gniadym, z karabinem, szablą y pistoletami. Imć pan Józef Odlanicki Poczobut—obozn. powiatu Grodzieńskiego, na koniu karym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Andrzey Hlebowicz na koniu karym, z pałaszem. Imć pan Marcin Hlebowicz z szablą y pistoletami na koniu cisawym. Imć pan Jozef Hlebowicz na koniu białym z szablą. Imć Jerzy Hlebowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Dominik Hlebowicz na koniu strokatym z szablą. Imć pan Jerzy Hlebowicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Michał Hlebowicz na koniu białym, z szablą. Imć pan Sarosiek na koniu Płowym, z szablą. Imć pan Marcin Hlebowicz na koniu skarostrokatym z szablą. Imć pan Strzelbicki—ienerał ikmci, na koniu karym, z szablą. Imć pan Heronim Hlebowicz na koniu strokatym, z szablą. Imć pan Stanisław Snarski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Siwicki na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Jhnatowicz na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Dominik Hlebowicz pieszy, z szablą. Imć pan Andrzey Hlebowich pieszy, z szablą. Imć pan Franciszek Hlebowicz pieszy, z szablą. Imć pan Tomasz Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć pan Jakub Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć pan Maciey Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć pan Jakub Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Jerzy Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć pan Piotr Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Maciey Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć pan Symon Hlebowicz bez żadncy broni, pieszy. Imć pan Józef Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Michał Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć pan Jakub Hlebowicz bez broni, pieszy. I. pan Symon Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Antoni Hlebowicz bez broni, pieszy, tylko z szablą. Imć pan Marcin Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Stefan Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Wincenty Staniewski bez broni, pieszy. Imć pan Kazimierz Eysimont bez broni, pieszy. Imć pan Michał Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Kazimierz Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć p. Sarosiek z szablą, pieszy. Imć pan Marcin Sarosiek z szablą, pieszy. Imć pan Bartłomiey Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Stefan Hlebowicz z szablą, pieszy. Imć pan Glebowicz bez broni, pieszy. Imć pan pan Simon Hlebowicz bez broni, pieszy. Imć pan Andrzey Hlebowicz bez broni, pieszy. W. imć pan Tomasz Massalski—rotmistrz od przedniey straży woysk w. x. Lit. na koniu łosiowatym, we wszelkim porządku z pocztowym należycie przybranym na koniu karym do woyny zgodnym. W. imć pan Ignacy Borodzicz—budowniczy Starodubowski, komisarz dóbr i. w. i. p. Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana w. x. Lit., prezentował na koniu szpakowatym we wszelkim należytym porządku, iak do woyny. Imć pan Krzysztof Wikorut na koniu skarogniadym z pocztowym na koniu skarogniadym we wszelkim moderunkiem iak do woyny z dobr wszystkich i. w. imci pana Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana w. x. Lit. w powiecie Grodzieńskim sytnowatych. Imć pan Józef Kochański na koniu szpakowatym we wszelkim porządku iak do woyny. *Okolica Poczobuty.*

Imć pan Jan Adlanicki Poczobunt—obozny powiatu Grodzieńskiego we wszelkim porządku, iak do woyny, na koniu kasztanowatym. Imć pan Andrzey Hlebowicz na koniu gniadym w należytym porządku iak do woyny. Imć pan Stefan Poczobunt na koniu karym z szablą, pistoletami. Imć pan Jerzy Poczobunt na koniu szpakowatym, w porządku należytym iak do woyny. Imć pan Benedykt Poczobunt na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jakub Poczobunt na koniu myszatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Józef Odlanicki Poczobunt na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Mateusz Poczobunt na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Snarski na koniu karym z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Poczobunt na koniu gniadym z szablą. Imć pan Marcin Hlebowicz na koniu myszatym z szablą. Imć pan Kazimierz Brzozowski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Maciey Poczobunt na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jan Poczobunt na koniu gniadym z szablą. Imć pan Andrzey Sarosiek na koniu cisawym z szablą. Imć pan Kazimierz Poczobunt na koniu karym z szablą. Imć pan Józef Poczobunt na koniu karym z szablą. Imć pan Michał Brzozowski na koniu gniado-strokatym z szablą. Imć pan Krzysztof Poczobunt na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Sarosiek na koniu wilczatym z szablą. Imć pan Marcin Hlebowicz na koniu cisawym z szablą. Imć pan Józef Poczobunt na koniu wilczatym z szablą. Imć pan Józef Rutkiewicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Poczobunt na koniu gniadym z szablą. Imć pan Kazimierz Poczobunt na koniu karym z szablą. Imć pan Józef Poczobunt na koniu karym z szablą. Imć pan Mateusz Poczobunt na koniu gniadym bez broni. Imć pan Maciey Poczobut na koniu cisawostrokatym z szablą y karbinem. Imć pan Marcin Sarosiek z szablą, pieszy. Imć pan Jerzy Poczobut z szablą, pieszy. Imć pan Alexander Poczobut z szablą, pieszy. Imć pan Michał Poczobut z szablą, pieszy. Imć pan Kazimierz Poczobut bez broni, pieszy. Imć pan Marcin Poczobut bez broni, pieszy. Imć pan Franciszek Poczobut z szablą, pieszy. Imć pan Marcin Poczobut bez broni, pieszy. Imć pan Jerzy Żubliński bez szabli, pieszy. I. p. w. i. p. Bogusław Striienski—kapitan od regimentu kawaleryi iezney woysk w. x. Lit., komendy, i. w. i. p. Michała Ogińskiego — woiewody Wileńskiego, prezentował się na koniu gniadym z pocztowym także na koniu gniadym w należytym porządku iak do woyny. Imć p. Stanisław Sadkowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. *Okolica Petelczyce.* I. pan Michał Usowicz na koniu karym z szablą, pistoletami. Imć pan Maciey Glindzicz na koniu dereszowatym bez broni, z p. Karol. Petelczyc na koniu gniadym bez broni. Imć p. Bartłomiey Petelczyc na koniu cisawym bez broni. Imć pan Władysław Petelczyc na koniu bułanym, przy szabli. Imć pan Jakub Petelczyc na koniu gniadym, bez broni. Imć pan Maciey Hlebowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Kurzycki na koniu karym, bez broni. Imć pan Kurzycki na koniu cisąwym z szablą. Imć pan Stefan Ihnatowicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Poczobut na koniu kasztanowatym z szablą. Imć pan Jerzy Hlebowicz na koniu karym przy szabli. Imć pan Michał Domanowski na koniu myszatym bez broni. Imć pan Józef Petelczyc bez broni, pieszy. Imć pan Józef Petelczyc przy szabli, pieszy. Imć p. Jan Petelczyc bez broni, pieszy. Imć pan Andrzey Petelczyc z szablą, pieszy. Imć p. Jakub Petelczyc bez broni, pieszy. Imć p.

Franciszek Petelczyc bez broni, pieszy. Imć pan Dominik Petelczyc bez broni, pieszy. Imć pan Jan Ometa bez broni, pieszy. Imć pan Jan Petelczyc bez broni, pieszy. Imć pan Antoni Ihnatowicz bez broni, pieszy. Imć pan Antoni Miedzianowski bez broni, pieszy. Imć pan Adam Petelczyc na koniu karym z szablą. *Okolica Usnarz.* Imć pan Karol Kmita na mieyscu w. i. pani Wiszczyńskiey—star. Niemkowickiey, wdowy, z dobr Usnarza, Starzyny y Hruda prezentował się na koniu szpakowatym z pocztowym na koniu skarogniadym w porządku iak do woyny. Imć pan Andrzey Kondratowicz na koniu gniadym z moderunkiem iak do woyny. Imć pan Michał Snarski na koniu białym, z szablą, pistoletami. Imć pan Sylwester Kruszewski na koniu skarogniadym, przy szabli y pistoletach. Imć pan Michał Snarski na koniu dereszowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Eysymont na koniu kasztanowatym z szablą. Imć pan Kazimierz Snarski na koniu cisawym z szablą. Imć pan Antoni Snarski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Michał Szczesnowicz na koniu karym z szablą. Imć pan Antoni Snarski na koniu gniadostrokatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Eysymont na koniu wilczatym z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Rozczewski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Stanisław Sidorowicz na koniu cisawym z szablą. Imć p. Jan Snarski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jan Snarski z karabinem, pieszy. Imć pan Antoni Snarski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Michał Snarski na mieyscu imci pana Tomasza Snarskiego — prezbitera Siderskiego na koniu karym z karabinem. *Okolica Zubrzyca.* Imć pan Michał Walicki na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Pietraszewski na koniu zkarogniadym z szablą, pistoletami. Imć pan Stanisław Zubrzycki na koniu szpakowatym z szablą. Imć pan Symon Eysymont na koniu cisawym z szablą. Imć pan Antoni Pietraszewski na koniu karym z szablą. Imć p. Jan Zubrzycki na koniu kasztanowatym z szablą. Imć pan Symon Pietraszewski na koniu gniadym z szablą, karabinem. Imć pan Piotr Mocarski z szablą, pieszy. Imć pan Hilary Zubrzycki z szablą, pieszy. Imć p. Tomasz Narbut, pieszy, z szablą. Imć pan Jakuk Łaniewski, pieszy, z szablą. Imć pan Michał Hlebowski bez broni, pieszy. Imć pan Antoni Slucki przy szabli, pieszy. Imć pan Tomasz Eysymont przy szabli, pieszy. Imć pan Jan Hlebowski pieszy, bez broni. Imć pan Antoni Łaniewski bez broni, pieszy. *Okolica Horczaki.* Imć pan Adam Wysocki na koniu gniadym z szablą, pistoletami. Imć pan Franciszek Horczak na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Andrzey Michałkowicz na koniu siwym z szablą, pistoletami. Imć pan Michałkowski Jakób na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Maciey Horczak na koniu gniadym z karabinem. Imć p. Adam Horczak na koniu cisawym z szablą, pistoletami. Imć pan Symon Horczak na koniu gniadym z szablą. Imć p. Franciszek Horczak na koniu strokatym z szablą. Imć p. Andrzey Michałkowicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Michałkowicz na koniu cisawym z szablą. Imć pan Fabian Popławski na koniu myszatym z szablą. Imć pan Jan Popławski na koniu białym, przy szabli. Imć pan Jakub Antuszewicz na koniu karym z szablą. Imć pan Symon Horczak z karabinem, pieszy. Imć p. Kazimierz Popławski z szablą, pieszy. Imć p. Bartłomiey Popławski bez broni, pieszy. Imć pan Symon Horczak z szablą, pieszy. Imć pan Jerzy Michałkowicz pieszo bez,

broni. Imć pan Franciszek Horczak na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jakub Horczak na koniu myszatym z szablą. Imć pan Antoni Horczak na koniu karym z szablą, pistoletami. Imć pan Marcin Snarski na koniu gniadym z szablą, pistoletami y karabinem. Imć xiądz Prezbiter Samohrudowski z funduszu y dziedzicznego folwarku Horczaków prezentował poczot na koniu kasztanowatym z szablą. *Okolica Tołcze, Tołoczki y Bilminy.* Imć pan Antoni Tołoczko na koniu karym z szablą y pistoletami. Imć pan Stanisław Tołoczko na koniu białym z szablą. Imć pan Antoni Muczyński na koniu karym z szablą y pistoletami. Imć pan Tomasz Sarosiek na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Imć pan Adam Bilmin na koniu skarostrokatym, z karabinem. Imć pan Bartłomiey Bilmin na koniu płowym z szablą. Imć p. Kazimierz Cidzik na koniu gniadym z szablą. Imć p. Adam Grabowski na koniu szpakowatym z szablą. Imć pan Franciszek Sarosiek na koniu gniadym z szablą. Imć pan Stanisław Cidzik pieszy z szablą. Imć pan Antoni Eysymont na koniu karym z szablą. Imć pan Andrzey Bobowski na koniu cisawym z szablą. Imć pan Kazimierz Szymanowski na koniu myszatym z szablą, karabinem. Imć pan Wincenty Eysymont na koniu gniadostrokatym z szablą y karabinem. Imć pan Maciey Eysymont z szablą, pieszy. Imć pan Marcin Eysymont pieszy, z karabinem. Imć pan Kazimierz Eysymont z dzidą, pieszy. Imć pan Antoni Kaminski z szablą, pieszy, bez broni. Imć pan Onufry Eysymont pieszy, bez broni. Imć p. Andrzey Sikorski z karabinem, pieszy. Imć pan Stefan Kaminski z tesakiem, pieszy. Imć pan Stanisław Eysymont na koniu strokatym z szablą. Imć pan Michał Bilmin na koniu gniadym z szablą, pistoletami. Imć pan Piotr Szymak na koniu kasztanowatym z szablą. *Okolica Szymaki.* Imć p. Antoni Szymak na koniu cisawym z szablą, pistoletami. Imć pan Stanisław Sarosiek na koniu gniadym z Szablą. Imć pan Jan Eysymont na koniu strokatym z szablą. Imć pan Józef Szymak na koniu szabellowatym z szablą. Imć pan Woyciech Szymak z szablą, pieszy. Imć pan Jan Szymak pieszy, bez broni. Imć pan Jakub Złotarynski pieszy, z szablą. *Okolica Jurgielowczyzna, Mieczowczyzna.* Imć pan Bernard Sarosiek na koniu gniadym ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Stanisław Sarosiek na koniu karym z szablą. Imć pan Stefan Sarosiek pieszy z szablą. Imć pan Marcin Sarosiek pieszy z szablą. Imć pan Franciszek Sarosiek pieszy z szablą. Imć pan Jan Białokoz pieszy z szablą. W Bogu wielebni ii. xx. dominikani Klimowscy stawili imci pana Tomasza Szymaka na koniu cisawym z szablą. Imć pan Jakub Szymak z Szymakow pieszy z szablą, *Okolica Puciłki.* Imć pan Franciszek Puciłowski na koniu płowym z szablą y pistoletami. Imć pan Marcin Szymak na koniu gniadym z szablą. Imć pan Tadeusz Puciłowski na koniu białym z szablą. Imć pan Antoni Puciłowski na koniu karym z szablą. Imć pan Paweł Puciłowski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Franciszek Puciłowski na koniu gniadym z szablą y karabinem. Imć pan Jakób Puciłowski na koniu gniadym z szablą y karabinem. Imć pan Michał Puciłowski na koniu karym z szablą. Imć pan Jan Puciłowski na koniu karym z szablą. Imć pan Stefan Puciłowski na koniu karym z szablą. Imć pan Józef Puciłowski na koniu karym z szablą. Imć p. Mateusz Puciłowski na koniu siwym z szablą. Imć pan Hilary Strzałkowski na koniu karym z szablą. Imć pan Jerzy Strzałkow-

ski na koniu płowym z szablą. Imć pan Józef Wróblewski pieszy z szablą. Imć p. Jerzy Grochowski z karabinem, pieszy. Imć pan Piotr Białokoz z szablą, pieszy. Imć pan Jerzy Puciłowski z szablą y karabinem, pieszy. Imć pan Mateusz Wysocki z szablą, pieszy. Imć p. Michał Sarosiek, z szablą, pieszy. Imć pan Michał Rodkiewicz z szablą, pieszy. Imć pan Adam Puciłowski pieszy z szablą. Imć pan Tomasz Grochowski z szablą, pieszy. Imć pan Jan Puciłowski pieszy z karabinem. Imć p. Michał Sobolewski na mieyscu imci pana Bruchockiego uczynił obmowę, że chory. Imć pan Kazimierz Orzechowicz pieszy bez broni. Imć pan Michał Bilmin z Szymakow bez broni, pieszy, sierota. *Okolica Czesnowicze.* Wielmożny imć pan Szuminski — łowczy ziemski Nowogrodzki, na koniu gniadym we wszelkim moderunku iak do woyny. Imć pan Adam Szczesnowicz pieszy, z szablą. Imć p. Jan Szczesnowicz z karabinem, pieszy. Imć pan Adam Horczak z oszczepem, pieszy. I. p. Michał Szczesnowicz z karabinem, pieszy. Imć p. Antoni Ponikwicki na koniu gniadym z szablą, pistoletami. *Okolica Sarosieki.* Imć pan Jakub Sarosiek na koniu wilczatym z szablą. Imć pan Andrzey Sarosiek na koniu karym z szablą. Imć pan Marcin Sarosiek na koniu karym z szablą. Imć pan Jerzy Narbut na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Sarosiek na koniu białym z szablą. Imć pan Piotr Petelczyc na koniu karym z szablą. Imć pan Michał Sarosiek na koniu gniadym z szablą. Imć pan Józef Cidzik na koniu karym z szablą. Imć pan Bartłomiey Poczobut na koniu białym z szablą. Imć pan Piotr Sarosiek na koniu białym z szablą. Imć pan Andrzey Sarosiek na koniu płowym z szablą. Imć pan Timotey Sarosiek z szablą, pieszy. Imć pan Michał Cidzik z szablą, pieszy. Imć pan Maciey Sarosiek z szablą, pieszy. Wielmożny imć pan Karol Pancerzyński— sędzia grodzki Mozyrski z wielkiey Zubrzycy na koniu z karogniadym we wszelkim należytym porządku iak do woyny. Wielmożny imć pan Stefan Nowicki—krayczy Orszański, na koniu gniadym ze wszelkim należytym porządkiem iak do woyny. *z Ubowszczyzny y Milenek.* W. imć pan Michał Nowicki— podczaszy Łatyczewski takoż na koniu gniadym ze wszelkim porządkiem iak do woyny. *z Ubowszczyzny.* Imć pan Paweł Kmita z Miszkinik y Broszkowszczyzny na koniu gniadym z szablą y pistoletami. I. p. Felician Ihnatowicz—podstolic Wiiski, na koniu gniadym we wszelkim porządku iak do woyny. *Z Pisarzewcow, Grzybowczyzny y Chmielowczyzny.* Imć p. Maciey Ihnatowicz na koniu kasztanowatym przy szabli z Miszkinik. Imć pan Franciszek Ihnatowicz na koniu kasztanowatyw z szablą, pistoletami, z Miszkinek. Imć pan Jerzy Olizarowicz z Kroblakow na koniu kasztanowatym z szablą, pistoletami. Imć pan Antoni Budkowski z Kroblakow na koniu szpakowatym z moderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Adam Olizarowicz na koniu siwym z szablą y karabinem. Imć pan Jan Olizarowicz z Milenek na koniu płowym z szablą y pistoletami. *Parafia Krynska.* Wielmożny imć pan Szumowicz na koniu skarogniadym ze wszelkim porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Józef Rubinski na koniu gniadym we wszelkim moderunkiem do woyny zgodn. Imć pan Michal Wąsowski—czesznik Piński, na koniu karym we wszelkim porządkiem do woyny. Imć pan Andrzey Pisanka na koniu gniadym we wszelkim porządku do woyny zgodnym. Imć pan Kazimierz Grzybowski na koniu siwym z porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Roszkowski na koniu wilczatym z szablą y pistoletami.

Okolica Nietupa y Kundzicze. Imć pan Kasper Kundzicz na koniu siwym z pistoletami y szablą. Imć pau Florian Nietupski na koniu cisawym z szablą. Imć pan Michał Nietupski na koniu karym przy szabli. Imć pan Felicyan Kundzicz na koniu karym przy szabli y karabinie. Imć pan Jan Kundzicz na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Kundzicz na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Imć pan Paweł Nietupski na koniu gniadym przy szabli. Imć pan Kasper Niecieck na koniu myszatym z szablą y karabinem. Imć pan Maciey Kundzicz przy szabli, pieszo. Imć pan Piotr Kulikowski pieszo z karabinem. Imć pan Bartłomiey Kundzicz przy szabli pieszo. Imć pan Jan Nietupski przy szabli pieszo. Imć pan Felicyan Narbutowicz bez broni, sirota. Imć pan Jakub Kundzicz na koniu szpakowatym przy szabli. Imć pan Marcin Nietupski na koniu cisawym z szablą. Imć pan Ignacy Myczyński na koniu białym z szablą. Imć pan Michał Dzierkowski na koniu karym z szablą, pistoletami. Imć pan Jakub Nietupski na koniu cisawym z szablą. Imć pan Andrzey Muczyński na koniu cisawym z szablą. Imć pan Daniel Lenkiewicz na koniu karym z szablą, pistoletami do woyny zgodnym. *Okolica Eśmonty.* Imć pan Maciey Eysymont na koniu karym przy szabli. Imć pan Adam Eysymont na koniu karym, przy szabli. I. p. Kazimierz Bylewski na koniu gniadym, przy szabli z pistoletami. Imć pan Michał Bylewski na koniu gniadym przy szabli. Imć pan Jakub Bylewski na koniu strokatym przy szabli z pistoletami. Imć pan Jakub Bylewski na koniu płowostrokatym przy szabli. Imć pan Michał Eysymont na koniu płowym przy szabli. Imć pan Bartłomiey Nacieiewski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jan Eysymont na koniu cisawym przy szabli. Imć pan Michał Eysymont na koniu myszatym przy szabli. Imć Jerzy Poczobut na koniu karym przy szabli. Imć pan Franciszek Orzechowicz na koniu płowym przy szabli. Imć pan Józef Eysymont na koniu płowym przy szabli. Imć pan Alexander Eysymont na koniu gniadym z szablą. Imć pan Maciey Hlebowicz na koniu gniadym przy szabli. Imć pan Bartłomicy—Pulianowski na koniu siwym z szablą. Imć pan Józej Pulianowski na koniu karym z szablą. Imć pan Jan Pulianowski na koniu karym z szablą y karabinem. Imć pan Józef Orzechowicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Michał Pulianowski na koniu gniadym przy szabli. Imć pan Jerzy Kruszewski na koniu szpakowatym z szablą. Imć pan Mikołay Orzechowicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Bogusław Bartoszewicz na koniu cisawym z szablą. Imć pan Józef Eysymont na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jan Bartoszewicz na koniu szpakowatym przy szabli. Imć pan Antoni Wrublewski na koniu cisawym przy szabli. Imć pan Jan Eysymont na koniu gniadym z szablą. Imć pan Felician Rukiewicz na koniu kasztanowatym z szablą. Imć pan Józef Daszkiewicz na koniu białym z szablą. Imć p. Maciey Eysymont—komornik powiatu Grodzieńskiego na koniu karostrokatym we wszelkim porządku iak do woyny. Imć pan Michał Narbut na koniu gniadym ze wszelkim porządkiem iak do woyny. Imć pan Mateusz Narbut na koniu kasztanowatym z szablą y karabinem. Imć pan Michał Dłuski—rotmistrz Orszański, na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Wielmożny imć pan Stryieński—kapitan dragonów. B. P. wielkiego xięztwa Litewskiego z dóbr Małey Brzostowicy, cum attinentiis prezentował się na koniu szpakowatym dzielnym we wszelkim należytym iak do woyny porządku, pocztowy na koniu gniadym z

karabinem, pistoletami y szablą. Imć pan Józef Gizbert Stadnicki na koniu karym we wszelkim porządku do woyny zgodnym. *Z tey okolicy Piesi.* Imć pan Krzysztof Petelczyc przy szabli. Imć pan Symon Orzechowicz przy szabli. Imć pan Antoni Eysymont z szablą. Imć pan Antoni Petelczyc z szablą. Imć pan Eysymont bez broni. Imć pan Marcin Eysymont z szablą. Imć pan Maciey Eysymont bez broni. Imć pan Michał Eysymont z szablą. Imć pan Stefan Eysymont bez broni. Imć pan Józef Eysymont bez broni. Imć pan Jan Eysymont przy szabli. Imć pan Jan Orzechowicz przy szabli. Imć pan Konstanty Eysymont z szablą. Imć pan Bartłomiey Eysymont bez broni. Imć pan Jerzy Eysymont bez broni. Imć pan Mateusz Bylewski z karabinem y szablą. Imć pan Adam Eysymont przy szabli. Imć pan Jerzy Glindzicz z szablą. Imć pan Antoni Hlebowski bez broni. Imć pan Adam Eysmont z karabinem. Imć pan Eysymont z szablą. Imć pan Józef Eysymont bez broni. Imć pan Józef Jakimowicz z szablą. *Okolica Pulianowicze.* Imć pan Mateusz Glindzicz na koniu białym przy szabli. Imć pan Tadeusz Olszewski za imci pana Jakuba Glindzicza na koniu karym z szablą. Imć pan Stanisław Usowicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Mikołay Pulianowski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Kazimierz Pulianowski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Pulianowski na koniu płowym z szablą y karabinem. Imć pan Mikołay Pulianowski na koniu kasztanowatym z szablą. Imć pan Woyciech Pulianowski na koniu karym z szablą. Imć pan Michał Pulianowski na koniu wilczatym z szablą. Imć pan Michał Pulianowski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Michał Pulianowski na koniu szpakowatym z szablą. Imć p. Józef Pulianowski na koniu karym z szablą. Imć pan Jerzy Wiszniewski na koniu białym z szablą. *Piechota teyże okolicy.* Imć pan Teodor Pulianowski z szablą. Imć pan Antoni Pulianowski z szablą. Imć pan Stefan Pulianowski z szablą. Imć pan Adam Pulianowski z karabinem. Imć pan Maciey Pulianowski bez broni. Imć pan Michał Pulianowski bez broni. Imć pan Stefan Pulianowski bez broni. Imć pan Piotr Pulianowski przy szabli. Imć pan Wawrzyniec Pulianowski z szablą. *Okolica Białokosy.* Imć pan Ignacy Białokos na koniu dereszowatym z szablą. Imć pan Piotr Białokos na koniu gniadym z karabinem y szablą. Imć pan Dominik Białokos na koniu siwym z szablą y pistoletami. Imć pan Dominik Petelczyc na koniu karym z karabinem y szablą. Imć pan Jerzy Białokos na koniu karym z szablą. Imć pan Michal Butrymowicz na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Imć pan Felicyan Białokos na koniu karym z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Białokoz na koniu płowym bez broni. Imć p. Franciszek Pulianowski pieszy z dzidą. *Okolica Zapowicze.* Imć pan Jan Snarski na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Imć pan Adam Staniewski na koniu białym z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Eysymont na koniu karym z muszkietem y szablą. Imć pan Andrzey Białokoz na koniu karym z szablą. Imć pan Jakub Eysymont na koniu karym z szablą. Imć pan Stanisław Poczobut na koniu gniadym z szablą y pistoletami. *Okolica Szaciły.* Imć pan Jerzy Szaciłowski na koniu łosiowatym, z szablą y pistoletami. Imć p. Michał Cikaczewski na koniu gniadym, przy szabli. Imć pan Marcin Roszkowski na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Jerzy Roszkowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Michał Szaciłowski na koniu bułanym,

z szablą. Imć pan Maciey Maliszewski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Roszkowski na koniu siwym, z szablą. Imć pan Jakub Biergiel na koniu karym, z szablą. Imć pan Woyciech Biszewski na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Krzysztof Szaciłowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć p. Woyciech Szeminski na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem zgodnym do woyny. *Okolica Giniusze.* Imć pan Piotr Jakimowicz na koniu karym, z pistoletem y szablą, z człekiem na koniu wilczatym, z szablą, karabinem y pistoletami. Imć p. Mikołay Jakimowicz na konin kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Samuel Jakimowicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Marcin Hlebowski na koniu łosiowatym, z szablą y karabinem. Imć pan Jerzy Wysocki na koniu karym, z karabinem y szablą. Imć pan Jan Pietraszewski na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć pan Maciey Pietraszewski na koniu gniadym, z szablą. *Okolica Pietraszewicze.* Imć pan Symon Porzeski na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Eysymont na koniu białym, z szablą ý pistoletami. Imć pan Jan Ihnatowicz na koniu gniadym z szablą. *Z Gadelowczyzny y Kudrysowczyzny.* Imć pan Ignacy Lewkowicz na koniu płowym, z szablą, pistoletami. Imć p. Ignacy Nowicki na koniu cisawym, przy szabli. *Okolice Ihnatowicze.* Imć pan Franciszek Zatelski za wielmożnego imci pana Ihnatowicza—podstolego Grodzieńskiego z Proniewicz y Ihnatowicz, na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Adam Ihnatowicz na koniu siwym bez broni. Imć pan Michał Sawaniewski na koniu karym, z szablą. Imć pan Ignacy Eysymont na koniu gniadym, przy szabli. Imć pan Jakub Usowicz na koniu gniadym, przy szabli. Imć pan Jan Usowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Piotr Wysocki, z szablą, pieszy. Imć pan Kazimierz Ihnatowicz na koniu cisawym, z karabinem, szablą. Imć pan Felicyan Usowicz na koniu karym, przy szabli. Imć pan Kazimierz Ihnatowicz na koniu gniadym, przy szabli. Imć pan Antoni Cypla na koniu białym, z szablą. Imć pan Adam Ihnatowicz na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Jan Ihnatowicz na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Michał Ihnatowicz na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć p. Jakub Ihnatowicz z szablą, na koniu gniadym. Imć pan Marcin Ihnatowicz, ienerał iego królewskiey mości, na koniu morozowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Michał Usowicz na koniu płowym, z szablą. Imć pan Franciszek Poczobut na koniu morozowatym, z szablą. Imć pan Kazimierz Ihnatowicz na koniu wilczatym, z szablą, pistoletami. Imć p. Bartłomiey Ihnatowicz na koniu gniadym, z karabinem, szablą. *Piesi teyże okolicy.* Imć pan Jan Usowicz z karabinem. Imć pan Ian Ihnatowicz, z szablą. Imć pan Jakub Sarosiek bez broni. Imć pan Jerzy Ihnatowicz bez broni. Imć pan Piotr Ihnatwicz bez broni. Imć pan Felicyan Usowicz bez broni. Imć pan Jakub Ihnatowicz z szablą. Imć pan Jakub Proniewicz z szablą. Imć pan Jerzy Narbutowicz z szablą. Imć pan Jakub Ihnatowicz z dzidą. Imć pan Piotr Usowicz z szablą. Imć pan Piotr Usowicz z szablą. Imć pan Maciey Ihnatowicz bez broni. Imć pan Wawrzyniec Ihnatowicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Wawrzyniec Pułianowski bez broni. Imć pan Dominik Eysymont na koniu gniadym, z szablą. *Z Kudrowczyzny.* Imć pan Piotr Eysymont na koniu gniadym, z szablą. *Okolica Proniewicze.* Imć pan Eliasz Proniewicz na koniu gnia-

dym, z szablą, pistoletami. Imć pan Marcin Proniewicz na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Karol Proniewicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jan Proniewicz na koniu cisawym, z szablą. Imć p. Piotr Proniewicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Proniewicz z szablą, pieszy. Imć pan Marcin Proniewicz z szablą, pieszy. Imć pan Michał Dymisiewicz na koniu gniadym, z szablą, karabinem. Imć pan Józef Czapleiewski z Jaryłowki, na koniu siwym, z szablą y pistoletami. *Parafia Jałowska.* Imć pan Antoni Zawistowski z Gobiat, na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. *Parafia Brzostowicka.* Z dóbr Brzostowickich, iaśnie wielmożnego imci pana Mniszka, marszałek nadworny koronny, wielmożny imć pan Wawrzyniec Zadorski—gubernator tychże dobr, na koniu szpakowatym, ze wszelkim moderunkiem zgodnym, iak do woyny. Imć pan Faustyn Dworzecki na koniu siwym, z moderunkiem, zgodnym y dobrym do woyny. Imć pan Antoni Kosowski na koniu siwym, z porządkiem zgodnym do woyny. Imć p. Fabian Szawerski na koniu skaro-gniadym, we wszelkim porządku do woyny. Imć pan Woyciech Niedzwiecki na koniu cisawym, z porządkiem do woyny zgodnym. Ze wszystkich dóbr tegoż iaśnie wielmożnego imci pana marszałka stawili, z pocztami we wszelkim porządku do woyny zgodnym. Imć p. Adam Eysymont na koniu zkaro-gniadym, ze wszelkim porządkiem, do woyny zgodnym. Imć pan Jan Bortkiewicz na koniu karym z szablą. Imć pan Paweł Łapinski na mieyscu imci pana Puchalskiego z dóbr Cieciorowki y Dublan, na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem do woyny. Imć pan Marcin Kondracki z szablą, pieszy. Imć pan Jakub Dmisiewicz z szablą, pieszy. Imć pan Antoni Downarowicz na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. *Parafia Wołpieńska.* Imć pan Piotr Krupowicz na koniu bułanym, z szablą, pistoletami y wszelkim moderunkiem, do woyny zgodnym. Imć p. Bogusław Siemaszko na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jerzy Siemaszko na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Bartłomiey Macieiowski na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Józef Siemaszko na koniu karym, z szablą. Imć p. Jerzy Siemaszko na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Jan Siemaszko na koniu siwym, z szablą. Imć pan Jan Macieiowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Siemaszko na koniu skaro-gniadym, z szablą. Imć pan Jerzy Siemaszko na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć p. Nikodem Siemaszko z szablą, pieszy. Imć pan Jan Kulikowski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami, na mieyscu imci pana Kaszuby chorego, z Berdowczyzny. Imć p. Thadeusz Siemaszko na koniu gniadym, z szablą, pistoletami, na mieyscu imci pana Franciszka Chlistowskiego, chorego, z Berechowczyzny. Imć pan Antoni Rzepecki—ienerał iego królewskiey mości, na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Józef Mickiewicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. *Parafia Łumienska.* W. imć p. Kazimierz Korsak—sędzia kapturowy p-tu Grodzień., na koniu gniadym ze wszelkim poządkiem do woyny zgodnym. Wielmożny imć pan Reszka Cześnikowicz z ziemi Bielskiey na koniu morozowatym ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Franciszek Sztablewski z dóbr w. imci pani Potockiey—woiewodziney Bielskiey z Czertowey cum attinentiis na koniu gniadym z szablą, pistoletami, z pocztowym na koniu siwym z szablą pistoletami, y z drugim człekiem na koniu gniadym z szablą, pistoletami y karabinami. Imć pan Wincenty,

Szelpak na mieyscu imci p. Józefa Szelpaka brata swoiego chorego, na koniu płowym z szablą, pistoletami, z pocztowym na koniu cisawym we wszelkim porządku. Imć pan Józef Klukowski na koniu wilczatym z szablą y pistoletami. Imć pan Wawrzyniec Klukowski na koniu płowym z szablą y pistoletami. Imć p. Teodor Kochański na koniu karym z szablą y karabinem. Imć p. Józef Lewkowicz na koniu kasztanowatym z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Daszkiewicz na koniu cisawym z szablą. Imć pan Tomasz Strzałkowski na koniu cisawym z szablą. Imć pan Floryan Bohatyrewicz na koniu cisawym z szablą y karabinem. Imć pan Michał Bohatyrywicz na koniu kasztanowatym z szablą y pistoletami. Imć pan Paweł Bohatyrewicz na koniu cisawym z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Bohatyrewicz na koniu karym z szablą y karabinem. Imć pan Michał Strzałkowski na koniu cisawym z szablą y karabinem. Imć pan Maciey Waliszewski na koniu karym z szablą. Imć pan Symon Srzałkowski z szablą, pieszy. Imć pan Franciszek Strzałkowski na koniu wilczatym z szablą. Imć pan Mateusz Jelski na koniu kasztanowatym ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Strzałkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Ludwik Strzałkowski z szablą, pieszy. Imć pan Franciszek Narkiewicz, na mieyscu imci pana Marcina Klukowskiego z Nieciecz, na koniu cisawym, z szablą y karabinem. Imć pan Mikołay Strzałkowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami z Samostrzelnik y Łaniewicz. *Parafia Kwasowska.* Imć pan Kazimierz Gorzkowski—stanowniczy powiatu Grodzieńskiego na koniu kasztanowatym, ze wszelkim porządkiem do woyny. Imć pan Piotr Steckiewicz na koniu skarogniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Roszkowski na koniu kasztanowatym, ze wszelkim porządkiem do woyny. Imć pan Antoni Steckiewicz na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Ambroży Steckiewicz na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Adam Steckiewicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jan Steckiewicz na koniu płowym, z szablą y karabinem. Imć pan Antoni Steckiewicz na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Dominik Steckiewicz na koniu strokatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Steckiewicz na koniu płowym, z szablą. Imć pan Józef Maiewski na koniu wilczatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Adam Malewski na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jerzy Malewski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Piotr Milkowski na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Mikołay Daszkiewicz na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Andrzey Daszkiewicz na koniu białym, z szablą. Imć pan Stefan Dolągowski na koniu karym, z szablą y y pistoletami, za imć panią Piotrową Wińską z folwarku Rudowicz stawiono poczet, na koniu cisawym, z szablą y karabinem. Imć pan Piotr Steckiewicz na koniu siwym z szablą. Imć pan Stanisław Steckiewicz, pieszy, z dzidą y karabinem. *Okolica Chlistowicze.* Imć pan Stanisław Pacenko na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Paweł Obuchowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Stanisław Cichowski na koniu wilczatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Chlistowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Tomasz Strzelecki na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoui Gorzkowski na koniu kasztanowatym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Antoni Steckiewicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Ko-

roza na koniu wilczatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Leon Koroza na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Maciey Koroza na koniu karym, z szablą. Imć p. Adam Gorzkowski na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć p. Mateusz Steckiewicz pieszy, z szablą. Imć pan Jakub Sarosiek pieszy, przy szabli. Imć pan Jan Gorzkowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. *Parafia Indurska.* Z dobr iaśnie wielmożnego imci pana Michala Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana wielkiego xięztwa Litewskiego, Olexycz, Domanowszczyzny, cum omnibus attinentis, stawiono pocztów czterech idque: iednego na koniu kasztanowatym, drugiego na szpakowatym, trzeciego na karym, czwartego na karym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. W Bogu przewielebny imć xiądz Kossakowski—kanonik Łowicki, proboszcz Indurski, stawił imci pana Jakuba Kalickiego na koniu gniadym ze wszystkim moderukiem y pocztowy, na koniu gniadym także ze wszelkim moderunkiem. Z dóbr iaśniey wielmożney imci pani woiewodziney Brzeskiey Indury, Hraina cum attinentiis stawiono: czterech huzarów na koniach karych, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Wielmożny imć pan Marcin Jasienczyk-Ochodnicki z dóbr zastawnych Żarnowki na koniu cisawym z pocztowym na koniu cisawym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Marcin Kochański na koniu kasztanowatym, ze wszystkim moderunkiem. Imć pan Józef Bielski na koniu siwym, ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Franciszek Jankowski na koniu gniadym, ze wszystkim porządkiem. Ci ichmość trzey z dóbr ieymość pani woiewodziney Brzeskiey popisali. Imć pan Piotr Karwacki—ekonom Zarubiecki, z tych że dobr na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem popisał się. Wielmożny imć pan Stanisław Daszkiewicz — łowczy powiatu Grodzieńskiego z dóbr Dziemidkowa na koniu kasztanowatym, ze wszelkim porządkiem iak do woyny. Imć pan Paweł Pacenko—stanowniczy popisów Grodzieńskich na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem do woyny. Imć p. Antoni Nakielski na koniu skarogniadym, ze wszelkiem moderunkiem, z pocztą na koniu siwym z moderunkiem zgodnym do woyny. Imć p. Stefan Nasilkowski na koniu gniadym z pocztowym na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny. Imć p. Józef Daszkiewicz z Dziemidkowa na koniu karym, ze szpagą y pistoletami, z pocztowym na koniu wilczatym, ze wszelkim moderunkiem do woyny. Imć pan Michał Pacenko na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Pacenko na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Pacenko na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jan Kucewicz na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Michał Pacenko na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Mateuss Rocha na koniu karym, z szablą. Imć pan Jakub Rocha na koniu karym, z szablą. Imć pan Paweł Strzałkowski na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Marcin Horbaczewski na koniu dereszowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Stanisław Macieiewski na kouiu gniadym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Jodkowski pieszy, z karabinem. Imć pan Jakub Reszka na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Reszka na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Antoni Bielkiewicz z Baranowa na koniu karym do woyny zgodnym, we wszelkim moderunku. *Parafia Nowodworska.* Wielmożni imć pan Leon Połubiński — skarbnik Grodzieński, na koniu kasztanowatym, ze wszelkim porządkiem do

woyny zgodnym. Imć pan Mikołay Dubiński na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Malinski na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Mateusz Heybowicz na koniu gniadym do woyny zgodnym, z pistoletami y szablą. Imć pan Andrzey Tomaszewski na koniu karym przy szabli. Imć pan Józef Guturski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Kazimierz Kisłowski na koniu siwym, z szablą. Wielmożny imć pan Wal—starosta Romeykowski na koniu karym z dwóma pocztami w należytym moderunku iak do woyny. W. imć pan Hromyka—czesnik Oszmiański na koniu kasztanowatym w należytym porządku iak do woyny. Wielmożny imć pan Piotr Milikont Narwoysz na koniu szpakowatym w należytym porządku iak do woyny. Imć pan Józef Obrzycki—towarzysz Petyhorski, na koniu kasztanowatym w należytym porządku iak do woyny. Imć pan Jan Orzechowski—towarzysz Petyhorski na koniu kasztanowatym w należytym porządku iak do woyny. Imć p. Andrzey Malinski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Alexander Jagodyński na koniu skaro-gniadym, z szablą, pistoletami, za wielmożnego imci pana Holsztyna—porucznika woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, stawił poczet na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Franciszek Daszkiewicz na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Adam Lubowicki na koniu bułanym, z szablą, pistoletami. Imć pan Marcin Lubowicki na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Tomasz Sulberski na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Michał Kamiński na koniu myszatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Dominik Kisłowski na koniu gniadym, we wszelkim porządku do woyny zgodnym. Imć pan Franciszek Nareyko na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Iego mość pan Stefan Dyakiewicz na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Franciszek Genko na koniu szabelowatym, z szablą y pistoletami. *Parafia Sidrzańska.* Wielmożny imć pan Kazimierz Niedzwiecki z dóbr iaśnie wielmożnego imci pana Potockiego—iencrała artyleryi woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, na koniu gniadym do woyny zgodnym, y pocztowym, także na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. *Parafia Chodorowska.* W Bogu wielebny imć xiądz Józef Symon Zdanowicz, pleban Karpowicz, z dóbr swoich Faszczewa y Bobry, stawił pocztowego, na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem. Imć p. Woyciech Kruszewski za imci pana Józefa Sinińskiego — cześnika Wiłkomirskiego, z dóbr Faszczewa y Bobry, na koniu siwym, z szablą y pistoletami, pocztowy na koniu karym, z szablą y karabinem. Wielmożny imć pan Symon Rosochacki — krayczy powiatu Grodzieńskiego, na koniu sobolowatym w należytym porządku do woyny zgodnym, z pocztowym na koniu skaro-gniadym, także w należytym porządku. Imć pan Jan Rosochacki na koniu wilczatym w należytym porządku, iak do woyny. Imć pan Jakub Mańkowski na koniu cisawym, ze wszelkim porządkiem y pocztowym na koniu gniadym, w porządku do woyny zgodnym. Imć pan Michał Szeniawski na koniu karym, z dobrym moderunkiem do woyny, z szablą y pistoletami. Imć pan Ignacy Szeniawski na koniu gniadym w należytym porządku, iak do woyny. Imć pan Ludwik Gimbut Przyszmąt z dóbr iaśnie wielmożnego imci pana Oginskiego—marszałka w. x. Lit. Dubasowszczyzny na koniu kasztanowatym, z pocztowym we wszelkim należytym y dobrym porządku do woyny, na koniu gniadym prezentował się. Imć pan

Samuel Taczyński na koniu kasztanowatym, we wszelkim należytym porządku do woyny, y pocztowym na koniu kasztanowatym, w należytym porządku. Imć pan Mikołay Heybowicz na koniu gniadym, we wszelkim porządku, iak do woyny. Imć pan Paweł Raciborski na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jerzy Howalt na koniu szpakowatym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny; z pocztowym, na koniu karym, z szablą, pistoletami y karabinem. Imć pan Tadeusz Kiernożycki na koniu gniadym, z pocztowym na koniu karym, we wszelkim moderunku, iak do woyny. Imć pan Piotr Szczutowski—towarzysz huzarów na koniu wilczatym, z pocztowym na koniu gniadym, ze wszelkim należytym do woyny moderunkiem. Imć pan Józef Kamiński na mieyscu ichmiościów panów Krzywkowskich lat niedorosłych, na koniu gniadym, z pocztowym na koniu karym, z dobrym moderunkiem do woyny. Imć pan Jerzy Zaleski na koniu dereszowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Kazimierz Głębocki na koniu kasztanowatym, z tesakiem y pistoletami. Imć p. Jerzy Massalski na koniu kasztanowatym w porządku dobrym do woyny. Imć pan Tadeusz Ciszewski na koniu gniadym z szablą, pistoletami. Imć pan Franciszek Kamiński, na koniu kasztanowatym z szablą, pistoletami. Imć pan Felicyan Wysocki na koniu siwym, z szablą pistoletami. Imć pan Maciey Kamiński na koniu gniadym z szablą, pistoletami. Imć pan Stanisław Kraiewski na koniu gniadym z szablą. W Bogu przewielebni imci xięża Dominikani konwentu Rozonostockiego stawili poczet Jana Pieńkowskiego na koniu gniadym z szablą, pistoletami, y karabinem. *Parafia Korycińska.* Wielmożny imć pan Bogusław Hazler — komisarz dóbr iaśnie wielmożnego ieymci pani woiewodziney Mscisławskiey na koniu karym w należytym porządku iak do woyny. Imć pan Józef Sołtan na koniu kasztanowatym ze wszelkim moderunkiem, drugi na kasztanowatym, trzeci y czwarty na gniadym ze wszelkim woiennym moderunkiem. Imć pan Alexander Makarewicz na mieyscu imci pana Kaclera-kapitana gwardyi iego królewskiey mości, na koniu wilczatym ze wszelkim porządkiem woiennym. Imć pan Stanisław Zakrzewski na mieyscu imci pani Butwiłowey na koniu karym z szablą, pistoletami. Imć pan Hazler — komisarz iaśnie wielmożney imci pani Sapieżyney—woiewodziney donosił, że imć pan Paweł Kłosowski służbą bawiący w koronnym woysku tamże zostaie, za ordynansem na powinności. Imć pan Antoni Jakubowski na koniu karym, z szablą y pistoletami z pocztowym na koniu gniadym w należytym porządku z szablą, pistoletami. Imć pan Woyciech Konopka z Krasowki na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. *Parafia Sokolska.* Wielmożny imć pan Franciszek Rezon—starosta Kowalski na koniu kasztanowatym ze wselkim porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Jerzy Weys na koniu gniadym we wszelkim porządku iak do woyny. Imć pan Konstanty Leskiewicz na koniu siwym ze wszelkim porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Jerzy Żukowski na koniu karym z dobrym maderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Józef Szymak na koniu skarogniadym, z szablą. Imć pan Józef Jelski—podczaszyc powiatu Grodzieńskiego, na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem do woyny. Imć pan Józef Fabryciusz na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem, z pocztowym na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Michał Białobłocki na koniu płowym, z szablą, pistoletami. Imć pan Józef Bilmin na koniu szlorowatym ze wszelkim mode-

runkiem. Imć pan Józef Rakowski na koniu strokatym ze wszelkim porządkiem. Imć pan Jan Zaleski na koniu siwym, z kordelasem. Imć pan Jakub Bilmin na koniu siwym, z szablą. Imć pan Tomasz Pieniążko na koniu gniadym z szablą. Imć pan Antoni Suchodolski na mieyscu imci xiędza Rezona—plebana Sokolskiego, na koniu karym, z szablą, pistoletami, z pocztowym na koniu białym ze wszystkim moderunkiem do woyny. Imć pan Tomasz Szyszka na koniu białym, z szablą. Imć pan Kazimierz na koniu płowym, z szablą. Imć pan Teodor Swicki na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Czarnowski na koniu karym z szablą, pistoletami. Imci xiądz Adam Skiron—pleban Sokolański stawił dwóch pocztów, iednego na koniu gniadym, drugiego na koniu cisawym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Antoni Szyszka na koniu siwym, z szablą y pistoletami. Imć pan Andrzey Sawiński z szablą pieszy. Imć pan Adam Ogilba (?) na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem. *Parafia Chorоska.* W Bogu przewilebni imci xięża Bazylianie Suprascy z filiami stawili dwóch pocztów na koniach gniadych, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Ludwik Łosinski—rotmistrz Rzeczycki na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. *Parafia Lipska.* Imć pan Wiktor Buchowiecki na koniu skaro-gniadym, stawił za siebie imci pana Tadeusza Sorokę y poczt na koniu cisawym z pistoletami y szablą. Imć p. Adam Heyman na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Alexander Kułak na koniu karym, ze wszelkim porządkiem iak do woyny. Imć pan Cyprian Lubowicki na koniu kasztanowatym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Stanisław Kraiewski na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem. Wielmożny imć pan Jeleński—sędzia grodzki Grodzieński, na koniu siwym ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Jan Milkąd Narwoysz—mostowniczy xięztwa Inflantskiego, na koniu karym, ze wszelkim porządkiem do woyny zgodnym, trzema pocztami, karabinami y wszelką bronią do woyny potrzebną. Imć pan Alexander Milkąt Narwoysz—podczaszy Starodubowski na koniu karym, z kopią y wszelkim rysztunkiem, z pocztem na koniu siwym z dzidą y wszystkim moderunkiem. Imć pan Ludwik Milkąt Narwoysz na koniu siwym ze wszelkim porządkiem y z kopią, z pocztem na koniu karym, kopią y wszelkim porządkiem. Imć pan Wiktor Kiernożycki na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Stanisław Jasieński na koniu gniadym z szablą y pistoletami. Wielmożny imć pan Kazimierz Dubiski—stolnik Kowieński, rotmistrz iego królewskiey mości, na koniu kasztanowatym, z pocztowym na koniu gniadym ze wszelkim etiam z placu w Grodzień. porządkiem do woyny. Wielmożny imć pan Rafał Bulharyn—podczaszy Wołkowycki, na koniu karym ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Michał Eysmont na mieyscu imci pana Łukasza Baranowicza na koniu cisawym z szablą y pistoletami. Imć pan Józef Karniłowicz na koniu białym z szablą, pistoletami. Imć pan Bonifacy Rusinowicz na koniu gniadym przy szabli. *Parafia Hoska.* Wielmożny imć pan Józef Wołowicz—podkomorzy p-tu Grodzieńskiego na koniu gniadym ze wszystkim porządkiem iak do woyny. Imć pan Piotr Skucewicz na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Wielmożny imć pan Józef Boufał—mierniczy wielkiego xięztwa Litewskiego, na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Jan Moroz—starosta Ki-

beyski na koniu wronym, ze wszystkim porządkiem. Imć pan Jakub Wereszczyński, na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Imć pan Ignacy Kozakiewicz na koniu karym z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Cieszeyko za imci pana Tadeusza Jagmina na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Ludwik Poholski za iaśnie wielmożnego imci pana Xawera Ogińskiego — starosty Przewalskiego na koniu kasztanowatym ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Jan Hryszkiewicz na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Benedykt Wołowicz na koniu bułanym, z szablą y pistoletami. Imć p. Adam Gąsiewski na mieyscu imci p. Gąsiewskiego—woyskiego Smolenskiego, na koniu skaro-gniadym ze wszelkim porządkiem. Imć pan Adam Karnowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Piotr Ginett—skarbnik Kowieński, na koniu kasztanowym z szablą, pistoletami. *Parafia Leypuńska.* Wielmożny imć pan Marcin Snarski—starosta Krykształński, na koniu skaro-gniadym we wszelkim porządku, iak do woyny. Imć pan Karol Radziwiłowicz na koniu myszatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jakub Ulczycki na koniu skaro-gniadym, z szablą. Imć Mateusz Turczynowicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Antoni Kulikowski na koniu karym, przy szabli. Imć pan Piotr Sidorowicz na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Kazimierz Turczynowicz na koniu gniadym, z szablą pistoletami. Imć pan Marcin Micewicz na końiu cisawym, z szablą. Imć pan Maciey Włostowski na koniu gniadym, sirota. Imć pan Józef Łapiński—obozny Branski, na koniu gniadym ze wszystkim porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Władysław Kuszelewski na koniu gniadym ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Józef Kozikowski na koniu karym, z pocztowym na koniu cisawym, ze wszelkim porządkiem. Od ichmć xięży dominikanów Liszkowskich stawieni imć pan Kazimierz Micewicz na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Józef Kowzan na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Radziwiłowicz na koniu wilczatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Tomasz Radziwiłowicz na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Maciey Micewicz na koniu płowym, z karabinem y szablą. Imć p. Jerzy Radziwiłowicz na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Maciey Dziemidowicz na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Ulczycki na koniu siwym, z szablą. Imć p. Maciey Radziwiłowicz na koniu karym, z szablą. Imć p. Antoni Zaleski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jakub Micewicz na koniu kasztanowatym, z szablą y karabinem. Imć p. Józef Wróblewski za imci pana Tanskiego—porucznika Janiczar. na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Ignacy Hauryłowicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Dominik Micewicz na koniu gniadym, z pistoletami, sirota. Imć pan Józef Wołągiewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Ludwik Gorzkowski stawił człeka z szablą, pistoletami na koniu gniadym, za imci pana Jana Kozickiego—ekonoma Leypuńskiego, w służbie zostaiącego, z folwarku w powiecie Pińskim sytuowanego. *Parafia Wieysieyka.* Imć pan Andrzey Micewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Jan Żutkowski na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Antoni Tarlecki na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć p. Jerzy Achramowicz na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Zdanowicz na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jan Solatycki na koniu cisawym, przy szab-

li. Imć pan Maciey Sobolewski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jerzy Heyman na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. *Parafia Borznicka.* Wielmożny imć pan Antoni Kleczkowski—sędzia grodzki Grodzieński, na koniu wilczatym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Jan Szydłowski za imci panią Józefową Szalborską — porucznikową, na koniu kasztanowatym, z pocztowym na koniu siwym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Ludwik Milanowski na mieyscu imci xiędza proboszcza Borznienskiego na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć p. Woyciech Jankowski na koniu szpakowatym z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Diakiewicz za imci pana Gietazewskiego na koniu kasztanowatym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Kazimierz Herman na koniu siwym, z pistoletami y szablą. Imć pan Symon Mroczkowski na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jakub Podlaski z dożywocia Korklon na koniu karym, ze wszelkim porządkiem do woyny. Imć pan Kazimierz Dnieprski z Podruyska, na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Grzegorz Narzymski — cześnik Owrucki, z dzierżawy Staro-Berzniańskiey na koniu wilczatym, z szablą y pistoletami. W Bogu przewielebny imci xięża dominikanie Seynenscy na koniu szpakowatym stawili pocztę, ze wszystkim moderunkiem. Imć pan Antoni Jadzwiński na koniu gniadym, z szablą, pistoletami, za imci pana Rodziewicza—łowczego Oszmiańskiego. Imć pan Jerzy Korzeniewski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami stawił się za imci panią Doboszczynską. *Parafia Przeroska.* Imć pan Antoni Soroka na koniu siwym, z szablą y pistoletami. Imć pan Kazimierz Kotarski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Kazimierz Cidzik na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Józef Żaryn za imci xiędza plebana Przeroskiego na koniu szpakowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Woyciech Malinowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Linowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Soroka dał obmowę za imci pana Tadeusza Sawicza y Antoniego Klimaszewskiego, iż obłóżnie choruią. Imć p. Samuel Jawdyński na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć pan Felicyan Honesty na koniu cisawym, z szablą. *Parafia Filipowska.* Imć pan Antoni Rakint na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Homulicki na koniu siwym, z szablą y pistoletami. Imć pan Mateusz Samotyka na koniu siwym, z szablą, pistoletami. Imć pan Józef Radłowski na koniu szpakowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Samotyka na koniu białym, z szablą y pistoletami. Imć pan Józef Kordiał — kapitan iego królewskiey mości, na koniu karym, y z pocztą na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Piotr Pirucki za wielmożnego imci pana Rakiewicza—cześnika powiatu Grodzieńskiego, na koniu gniadym, we wszystkim porządku. Imć pan Stanisław Jaziecki na koniu gniadym, z szablą za imci xiędza plebana Filipowskiego. *Parafia Puńska.* Imć pan Antoni Borkowski—towarzysz Petyhorski, qua dziedzic z folwarka Smolan alias Czarnowygranie, na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Antoni Kotarski, qua zastawnik tychże wygnańców, na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. *Parafia Wizańska.* Imć pan Jerzy Niewodowski na koniu wilczatym, z szablą y pistoletami. *Parafia Jezierska.* Wielmożny imć pan Benedykt Alexandrowicz — sędzia ziemski Grodzieński. Wiel-

możny imć pan Tadeusz Alexandrowicz— sędzia ziemski Grodzieński na koniu skarogniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Tomasz Klimowicz pieszy, bez broni. Imć pan Benedykt Klimowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Furowski nic nie maiący. Imć pan Gabryel Wereszczyński na koniu bułanym, ze wszelkim moderunkiem do woyny. Imć pan Andrzey Obuchowicz na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny. Wielmożny imć pan Paweł Grodecki— podczaszy Grodzieński, na koniu gniadym, z moderunkiem do woyny zgodnym. Imć p. Antoni Kasperowicz, na mieyscu imci pana Ludwika Lenkiewicza, na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Tadeusz Lenkiewicz na koniu siwym, z szablą, pistoletami. Imć pan Felix Lenkiewicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. *Okolica Obuchowicze.* Wielmożny imć pan Ignacy Grodecki, z Obuchowicz y Korczyka, na koniu łosiowatym, we wszelkim moderunku do woyny zgodnym. Imć pan Władysław Pawłowski na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Stanisław Obuchowicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Wawrzyniec Obuchowicz na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Mikołay Obuchowicz na koniu białym, z szablą. Imć pan Wawrzyniec Obuchowicz, na koniu płowym, z szablą. Imć pan Marcin Radziwonowski pieszo, z szablą. Imć pan Adam Obuchowicz na koniu płowym, z szablą. Imć pan Franciszek Lisowski na koniu wilczatym, przy szabli. Imć pan Michał Obuchowicz na koniu karym, z szablą. Imć p. Jakub Parchowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Paweł Obuchowicz na koniu gniadym, z pistoletami, szablą. Imć p. Andrzey Obuchowicz na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Teodor Obuchowicz na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć p. Paweł Eysymont na koniu dereszowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Obuchowicz na koniu masłowatym, z szablą. Imć pan Stefan Eysymont na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Mikołay Kamiński na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Fabian Obuchowicz na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Antoni Porchowski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Obuchowicz na koniu gniadym, bez broni. Imć pan Benedykt Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Józef Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Kazimierz Radziwonowicz z szablą, pieszy. Imć pan Wawrzyniec Bazyli Hrynaszkiewicz z szablą, pieszy. Imć pan Ludwik Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Jerzy Obuchowicz pieszy, bez broni. Imć pan Maciey Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Maciey Radziwonowski z karabinem, pieszy. Imć pan Józef Parchowski na koniu białym, z szablą. Imć pan Jan Obuchowicz pieszo, bez broni. Imć pan Józef Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Andrzey Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć p. Józef Konstantinowicz z szablą, pieszy. Imć pan Antoni Cidzik z szablą, pieszy. Imć p. Mikołay Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Jan Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Jan Obuchowicz z nadzagiem, pieszy. Imć pan Alexander Tołoczko z szablą, pieszy. Imć pan Maciey Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Marek Radziwonowski z szablą, pieszy. Imć pan Franciszek Obuchowicz przy szabli, pieszy. Imć pan Andrzey Obuchowicz bez broni, pieszy. Imć pan Stefan Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Tomasź Obuchowicz z szablą, pieszy. Imć pan Jan Maliszewski z szablą, pieszy. W Bogu wielebni ichmć xięży kamenduli Wigierscy ze wszystkich dobr swo-

ich, w powiecie Grodzieńskim sytuowanych, stawili sześciu towarzyszów, idque imci pana Antoniego Małachowca na koniu skaro-gniadym, drugiego imci pana Jana Kozłowskiego na koniu kasztanowatym, trzeciego imci pana Benedykta Dzwonkowskiego na koniu szpakowatym, czwartego imci pana Antoniego Kobylińskiego na koniu karym, piątego Jana Moniuszkę na koniu tarantowatym, szóstego imci pana Antoniego Kurhańskiego na koniu cisawym, z należytym porządkiem. Poczet pierwszy na koniu gniadym, drugi na skaro-gniadym, trzeci na koniu gniado-strokatym, czwarty na koniu kasztanowatym, piąty na koniu cisawym, szósty na koniu siwym, z pistoletami, karabinami y szablami. Imć p. Piotr Sacinowski na koniu karym, z szablą, pisto-*Okolica Tołoczki.* Imć pan Stanisław Minuczyc na koniu siwym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Mateusz Brzozowski na koniu gniadostrokatym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Imć pan Antoni Konstantynowicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jakub Starzynski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Starzyński na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Józef Tołoczko na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jan Konstantynowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Dominik Konstantynowicz na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Wawrzyniec Tołoczko na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Tołoczko na koniu karym, z szablą. Imć pan Benedykt Konstantynowicz na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jakub Zapolski na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Krzystof Januszewski za imci pana Michała Zapolskiego na koniu bułanym, z szablą, karabinem y pistoletami. Imć pan Benedykt Konstantynowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Symon Zapolski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Józef Sipowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Eysymont na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Stanisław Eysymont na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Stanisław Czarniawski na koniu siwym, z szablą. Imć pan Stanisław Cidzik na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Antoni Starzynski z szablą, pieszy. Imć pan Józef Tołoczko, sierota pieszy, z szablą. Imć pan Tadeusz Huszcza, bez broni. Imć pan Ambroży Trzeciak, bez broni. Imć pan Stefan Ancypa bez broni. Imć pan Stefan Tołoczko z szablą, pieszy. *Okolica Korczyk.* Imć pan Antoni Sierkuciewski na koniu płowym, z szablą, pistoletami. Imć pan Zachariasz Dobrylewski na koniu gniadym, ze wszelkim do woyny moderunkiem. I. p. Maciey Eysymont na mieyscu imci p. Macieia Strupińskiego na koniu szpakowatym, we wszelkim porządku do woyny. Imć pan Stanisław Jasiński na koniu karym, ze wszelkim do woyny porządkiem. Imć pan Józef Malinowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Dobrylewski na koniu karym, z pistoletami y szablą. Imć pan Eliasz Dobrylewski na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Dobrylewski na koniu dereszowatym, z szablą y pistoletami. *Okolica Eysymąty.* Imć pan Michał Eysymąt—komisarz powiatu Grodzieńskiego, na koniu szpakowatym z moderunkiem wszelkim do woyny zgodnym. Wielmożny imć pan Józef Kochcicki na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Antoni Sierkuciewski na koniu karym, z szablą. Imć pan Ludwik Tołoczko na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Otkiński na koniu tarantowatym, ze wszelkim

porządkiem. Imć pan Józef Puciłowski na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Kazimierz Eysymont na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Eysymont na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stefan Olendski na koniu siwym, z szablą. Imć pan Kazimierz Eysymont na koniu łosiowatym, z szablą. Imć pan Jakub Eysymont na koniu karym z szablą y pistoletami. Imć pan Andrzey Eysymont na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Maciey Olendski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Grochowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Dominik Jabłoński na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Józef Kamiński na koniu karym, z szablą. Imć pan Stefan Olendzki na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Kazimierz Eysymąt na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Eysymont na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Piotr Eysymont na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Michał Brzozowski na mieyscu imci pana Felicyana Brzozowskiego z koniem karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Cyprian Czarniawski na koniu siwym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Strzałkowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Józef Kamiński na koniu karym, z szablą. Imć pan Antoni Kamiński na koniu karym, z szablą. Imć pan Benedykt Kamiński na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Teodor Zaniewski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Wincenty Eysymont z szablą, pieszy. Imć pan Piotr Kamiński z szablą, pieszy. Imć pan Piotr Eysymont z szablą, pieszy. Imć pan Adam Tołoczko z szablą, pieszy. Imć pan Kazimierz Puciłowski z szablą, pieszy. Imć pan Bartłomiey Olendski z szablą, pieszy. Imć pan Piotr Olendski z szablą, pieszy. Imć pan Piotr Eysymont z szablą, pieszy. Imć pan Piotr Olendski z szablą, pieszy. Imć pan Jerzy Minuczyc z szablą, pieszy. Imć p. Franciszek Zapolski z szablą, pieszy. Imć pan Józef Zapolski z szablą, pieczy. Imć pan Jakub Zapolski z szablą, pieszy. Imć pan Jakub Starzyński z karabinem, pieszy. Imć pan Stanisław Horbaczewski na koniu gniadostrokatym, z szablą y pistoletami, z Zapola. Imć pan Bartłomiey Łazowicki, z szablą y pistoletami, na koniu gniadym. Imć pan Mateusz Łazowicki na koniu gniadym, z szablą, z Zapola. Imć pan Ignacy Tołoczko na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Stanisław Tołocko z szablą, na koniu karym. Imć pan Michał Tołoczko z szablą, pieszy. Imć pan Antoni Sierkuciewski z szablą, pieszy. Imć pan Jerzy Sierkuciewski z szablą, pieszy. Imć pan Jakub Olendski z szablą, pieszy. *Okolica Olennicze.* Imć pan Michał Olendski na koniu płowym, z szablą, pistoletami. Imć pan Franciszek Olendski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Olendski na koniu płowym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Felicyan Czeczot na koniu karym, z szablą. Imć pan Antoni Horbaczewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Symon Wincza na koniu siwym, z szablą. Imć pan Franciszek Olendski na koniu karym, z szablą. Imć pan Antoni Horbaczewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Dominik Pawłowski na koniu skarogniadym, z szablą. Imć pan Benedykt Sierkuciewski na koniu siwym, z szablą. Imć pan Andrzey Łazowicki na koniu karym, z szablą. Imć pan Jerzy Horbacewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Minuczyc na koniu siwym, z szablą. Imć pan Józef Minuczyc na mieyscu imci pana Piotra Siemaszki y folwarku Olenicz, z Siemaszków y Eysymontów na koniu płowym, z szablą, pistoletami y karabinem. Imć pan Antoni Obuchowicz za imć panią Chrzanowską — starościną Rewiatycką, na

koniu szpakowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Józef Minuczyc—ienerał królewskiey mości, piechotą przy szabli. Imć pan Benedykt Horbaczewski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. *Okolica Kozłowicze.* Imć pan Michał Sadlucki na koniu gniadym, we wszelkim moderunku do woyny zgodnym. Imć pan Tadeusz Sadłucki na koniu skarogniadym, we wszelkim moderunku do woyny zgodnym. Imć pan Stefan Horbaczewski na koniu skarogniadym, we wszelkim moderunku do woyny zgodnym. Imć p. Alexander Kozłowicki na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Maciey Kozłowicki na koniu gniadym, z szablą, Imć pan Jan Niewiarowski na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Józef Olendski na koniu bułanym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Horbaczewski na koniu kasztanowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Andrzey Kozłowicki na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Stefan Kozłowicki na koniu siwym, z szablą. Imć p. Michał Horbaczewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Antoni Horbaczewski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Horbaczewski na koniu karym, z szablą. Imć pan Antoni Starzyński na koniu karym, z szablą. Imć pan Felix Dombrowski na koniu szpakowatym, z musztukiem y szablą. Imć p. Jan Horbaczewski, z szablą, pieszy. Imć pan Józef Dawidowicz z szablą, pieszy. Imć pan Leon Kozlowicki z szablą, pieszy. Imć pan Antoni Kadziewicz z dzidą, pieszy. Imć pan Jan Horbaczewski z szablą, pieszy. *Okolica Orechwicze.* Imć pan Franciszek Staniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stefan Orechwa na koniu karym, z szablą. Imć pan Alexander Orechwa na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Andrzey Eysymont na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stefan Tołoczko na koniu siwym, z szablą. Imć pan Tomasz Orechwa pieszy, z szablą. Imć pan Tomasz Płoński na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Mrozowski na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Starzyński na koniu wronym, z szablą. Imć pan Maciey Starzyński na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stefan Starzyński pieszy, z szablą. Imć pan Antoni Starzyński pieszy, z szablą. Imć pan Jan Starzyński pieszy, bez broni. Imć pan Franciszek Starzyński bez broni, pieszy. Imć pan Dominik Branicki bez broni, pieszy. Imć pan Stanisław Kotowicz—regent ziemski y grodzki Grodzieński, konia kasztanowatego z moderunkiem do woyny, z człekiem prezentował. *Okolica Cydzik y Bylczyce.* Imć pan Andrzey Cidzik na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć p. Gabryel Cidzik, z szablą, na koniu gniadym. Imć pan Mikołay Cidzik na koniu siwym, z szablą. Imć pan Łukasz Cidzik na koniu gniadym, z pistoletami, z szablą. Imć pan Mikołay Cidzik na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Ludwik Cidzik na koniu karym, z szablą. Imć pan Benedykt Bohatyrewicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Jarewski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Michał Cidzik z szablą, pieszy. Imć pan Jan Jarowski bez broni, pieszy. Imć pan Teodor Rouba pieszy, z szablą. Imć pan Marcin Bylczyński pieszy, z szablą. Imć pan Marcin Cidzik pieszy, z szablą. Imć pan Józef Cidzik pieszy, bez broni. Imć pan Symon Popiel na koniu płowym, z szablą, pistoletami. Imć pan Antoni Bylczyński na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Marcin Bylczyński na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Bylczyński, na koniu karym, z szablą. Imć pan Leon Konstantynowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jan Eysymont na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Piotr Starzyński na koniu

kasztanowatym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Imć p. Grzegorz Wincza, z szablą pieszy. *Okolica Jurewicze y Karole.* Imć p. Michał Jurowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Józef Horbaczewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Ignacy Jurowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Mikołay Jurowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Władysław Jurowski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Kazimierz Jurowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Samuel Jurowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Jerzy Jurowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Andrzey Jurowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Jan Jurowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Alexander Strupiński na koniu siwym, z szablą. Imć pan Jan Strzelecki na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Stefan Pyrski z szablą, pieszy. Imć pan Stefan Buchowiecki z szablą, pieszy. Imć pan Adam Strupiński, z szablą, pieszy. Imć pan Benedyk Strupiński z szablą, pieszy. Imć pan Paweł Strzelecki pieszy, z szablą. Imć pan Kazimierz Strzelecki pieszy bez broni. Imć pan Mikołay Kalenkiewicz na koniu szpakowatym, ze wszelkim porządkiem do woyny zgodnym. Ten że imć dał obmowę, że brat imci recenter zachorował. Imć pan Jan Bylczyński na koniu skaro-gniadym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. *Okolica Kotra.* Imć pan Jerzy Jotkowski na koniu siwym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Bylczyński na koniu karym, z szablą. Imć p. Felicyan Strzałkowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Stanisław Siemaszko na koniu strokatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Bylczyński na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Felicyan Bylczyński na koniu siwym, z szablą. Imć p. Bogusław Obuchowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Jan Antuszewicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Franciszek Skurat Kotrzański na koniu karym, z szablą. Imć pan Jakub Kotrzański na koniu karym, z szablą. Imć pan Jerzy Cichowski na koniu białym, z szablą. Imć pan Stefan Liniewicz—ienerał iego królewskiey mości, na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Franciszek Branicki na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Mateusz Strzałkowski z szablą, pieszy. Imć pan Kazimierz Strzalkowski, sirota, bez broni, pieszy. Imć pan Wawrzyniec Waliszewski, z szablą, pieszy. Imć pan Kazimierz Bohatyrewicz na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Jan Bohatyrewicz z szablą, pieszy. Imć pan Józef Żukiewicź z szablą, pieszy. Imć pan Konstanty Strzałkowski z karabinem, pieszy. Imć pan Jerzy Żukiewicz, z szablą, pieszy. Imć pan Andrzey Huszcza z szablą, pieszy. Imć pan Stanisław Huszcza pieszy, bez broni. W Bogu przewielebne ichmć panny bernardynki konwentu Grodzieńskiego, stawili dwóch pocztów y towarzysza iednego imci pana Jakuba Andrzeiewskiego na koniu gniadym, drugiego imci pana Marcina Klukowskiego na koniu szpakowatym w poczet, w iednym koniu karym, drugiego płowy, we wszelkim moderunku, iak do woyny. Imć pan Wawrzyniec Staniewski, z maiętności Staniewicz y Hołowacz za imci pana Józefa Staniewskiego—regenta trybunalnego głównego w. x. Lit., na koniu kasztanowatym, w należytym porządku, iak do woyny. *Parafia Kamieńska.* Imć pan Leon Eysymont na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem, iak do woyny. Imć pan Leon Baranowicz na koniu gniadym, we wszelkim porządku, iak do woyny. Imć p. Piotr Waliszewski na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć p. Antoni Hryniewicz na koniu karym, z szablą y karabinem.

Imć pan Bonifacy Siwicki na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Antoni Szczuka na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Jerzy Szczuka na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Stanisław Ryniewicz na koniu myszatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Stanisław Szczuka na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Mikołay Eysymont na koniu karym, z szablą. Imć pan Stanisław Danisewicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Łazowicki na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Symon Gradowski na koniu dropiatym gniadym, z szablą. Imć pan Marck Gradowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Adam Rynkiewicz na koniu karo-strokatym, ze wszelkim porządkiem do woyny zgodnym. Imć pan Stanisław Kuznicki na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Kazimierz Alexandrowicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Adam Alexandrowicz na koniu siwym, z szablą. Wielmożny imć pan Michał Politalski—sędzia ziemski Grodzieński, na koniu brudno-kasztanowatym, ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Michał Witkiewicz na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Tadeusz Wolmer na koniu szpakowatym, ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Michał Lenczewski na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Imć pan Jerzy Jotkowski na koniu morozowatym ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Imć pan Daniel Lipnicki na koniu skaro-gniadym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. Imć pan Tadeusz Siemaszko na koniu gniadym, ze wszelkim moderunkiem iak do woyny. Imć pan Michał Urbański na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Piotr Witkiewicz na koniu gniadym z szablą. Imć pan Franciszek, że chory przez imci pana Michała Witkiewicza obmowę podał. Imć pan Jan Eysymont pieszy, z szablą. Imć pan Jan Hryniewicz pieszy, z szablą. Imć pan Symon Hryniewicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Stanisław Kondracki pieszy, z szablą. Imć pan Jan Rusinowski pieszy, z szablą. *Parafia Mostowska.* Imć pan Tadeusz Andrzeykowicz na koniu siwym, ze wszelkim moderunkiem, iak do woyny. *Parafia Eysymontowska, okolica Burniew.* Imć pan Andrzey Eysymont — wice-regent powiatu Grodzieńskiego, towarzysz Petyhorski, na koniu karo-gniadym, ze wszelkim moderunkiem do woyny. Imć pan Józef Eysymont na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Andrzey Eysymont na koniu szpakowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jakub Glindzicz na koniu płowym, z szablą. Imć pan Michał Siemaszko na koniu wilczatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Paweł Brzeski na koniu siwym, z szablą y karabinem. Imć pan Bartłomiey Eysymont — obozny powiatu Grodzieńskiego, na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Mikołay Eysymont na koniu morozowatym, z szablą, pistoletami. Imć pan Andrzey Eysymont na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Andrzey Toczycki na koniu karym, z szablą, karabinem. Imć pan Franciszek Rosczewski na koniu siwym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Eysymont na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Antoni Siemaszko na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć Tadeusz Glindzicz z szablą y karabinem, na koniu siwym. Imć pan Jan Eysymont na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Wawrzyniec Eysymont na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Wawrzyniec Eysymont pieszy, bez broni. Imć pan Władysław Eysymont z szablą, pieszy. Imć pan Andrzey Steckiewicz na koniu morozowatym, bez broni.

Imć pan Jakub Eysymont bez broni, pieszy. Imć pan Jan Krzyżanowski na koniu bułanym, z szablą y pistoletami. *Okolica Eysymonty.* Wielmożny imć pan Krzysztof Eysymont—komornik powiatu Grodzieńskiego, towarzysz y namiesnik Petyhorski, na koniu kasztanowatym, we wszelkim porządku do woyny zgodnym. Imć pan Kazimierz Eysymont na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym. Imć pan Sebestyan Eysymont na koniu karym, z szablą, pistoletami. Imć pan Wincenty Zaniewski na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć pan Adam Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Petelczyc na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Jan Kulikowski na koniu siwym, z szablą. Imć pan Franciszek Eysymont na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć pan Woyciech Eysymont na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Antoni Zaleski na koniu skarogniadym, z szablą, pistoletami. Imć p. Antoni Eysymont na koniu białym, z szablą. Imć p. Antoni Jotkowski na koniu bułanym, z szablą. Imć pan Tadeusz Eysymont na koniu karym, z szablą. Imć p. Józef Jotkowski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Stanisław Eysymont na koniu dereszowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Konstanty Kulikowski na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Jerzy Siemaszko na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Eysymont na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Jakub Steckiewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Jakub Eysymont na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Mikołay Eysymont na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Jakub Kulikowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Maciey Wybranowski na morozowatym koniu, bez broni. Imć pan Antoni Eysymąt na koniu szpakowatym z szablą, pistoletami. Imć pan Bartłomiey Kulikowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Michał Jotkowski na koniu kasztanowatym z szablą. Imć pan Mikołay Siemaszko na koniu gniadym z szablą. Imć pan Kazimierz Kulikowski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Alexander Siemaszko na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Maciey Eysymont na koniu myszatym, z szablą, karabinem. Imć pan Józef Eysymont na koniu szpakowatym z szablą. Imć pan Adam Steckiewicz na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Józef Ponikwicki na koniu kasztanowatym z porządkiem, iak do woyny. Imć pan Symon Bielewicz na koniu kasztanowatym w porządku iak do woyny. Imć pan Tomasz Glindzicz na koniu łosiowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Siemieracki na koniu płowym, z szablą, pistoletami z Glindzicz. Wielebny imć xiądz Jerzy Eysymont—kanonik Smoleński, dziekan Grodzieński, proboscz Eysymont z plebanii y folwarku y Eysymontu stawił dwuch ludzi na koniach, z szablami. Wielmożny imć pan Józef Jelski—woyski powiatu Grodzieńskiego prezentował się na koniu kasztanowatym w należytym moderunku do woyny. *Okolica Kuliki.* Imć pan Ludwik Tołoczko na koniu dereszowatym, z szablą. Imć pan Stanisław Kulikowski na koniu skarogniadym z szablą. Imć pan Maciey Kulikowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jan Kulikowski na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Symon Doumąt na koniu siwym, z szablą. Imć pan Mateusz Kulikowski na koniu cisawym z szablą. Stanisław Steckiewicz na koniu cisawym, z szablą. Imć p. Antoni Kulikowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Józef Kulikowski na koniu białym, z szablą. Imć pan Adam Kulikowski na koniu cisawym bez broni. Imć pan Bartłomiey Kulikowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stanisław Steckiewicz na koniu

gniadym, z karabinem. Imć pan Władysław Kulikowski na koniu gniadym, bez broni. Imć pan Jan Kulikowski na koniu białym, bez broni, tylko z szablą. Imć pan Michał Kulikowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jerzy Kulikowski na koniu siwym, z szablą. *Piesi tey że okolicy.* Imć pan Jakub Kulikowski z dzidą. Imć pan Jerzy Eysymont na mieyscu imci pana Jakuba Kulikowskiego pieszy, bez broni. Imć pan Jakub Kulikowski z dzidą. Imć pan Michał Kulikowski z szablą. Imć pan Jerzy Kulikowski z dzidą. Imć pan Jan Stadkowski na koniu karym, z szablą y pistoletami. *Okolica Siedzieniewicze.* Imć pan Franciszek Siedzieniewski—komornik powiatu Wołkowyckiego, na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jerzy Siedzieniewski na koniu dereszowatym, z szablą. Imć pan Michał Siedzieniewski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Piotr Siedzieniewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Antoni Siedzieniewski na koniu białym, z szablą. Imć pan Michał Siedzieniewski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Jerzy Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stefan Siedzieniewski na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć p. Adam Siedzieniewski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Michał Siedzieniewski na koniu gniadym przy szabli. Imć pan Antoni Siedzieniewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Michał Siedzieniewski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Dominik Siedzieniewski na koniu karym, z szablą. Imć pan Jan Siedzieniewski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Tadeusz Siedzieniewski na koniu gniadym z szablą. Imć pan Jerzy Siedzieniewski na koniu płowym, z szablą, pistoletami. Imć pan Andrzey Siedzieniewski na koniu karym, z szablą. Imć pan Józef Siedzieniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Adam Siedzieniewski na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Rafał Antuszewicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Antuszewicz na koniu skarostrokatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Alexander Antuszewicz na koniu szpakowatym, z szablą y dzidą. Imć pan Michał Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jerzy Siedzieniewski pieszy, z szablą. Imć pan Michał Siedzieniewski pieszy, z szablą. Imć Józef Siedzieniewski pieszy, z szablą. Imć pan Jakub Antuszewicz na koniu karym, z szablą y pistoletami z Wicicz. Imć pan Jerzy Janiewski na koniu gniadym, z Wicicz. Imć pan Mateusz Zaniewski pieszy, z szablą z Wicicz. *Okolica Glindzicze y Macieiowszczicze.* Imć pan Michał Glindzicz—komisarz powiatu Grodzieńskiego, na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Steckiewicz na koniu płowym, z szablą y pistoletami. Imć pan Ludwik Glindzicz na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Kazimierz Jotkowski na koniu skarogniadym, z szablą, Imć pan Jan Macieiewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Glindzicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Marcin Macieciewski na koniu skarogniadym, z szablą. Imć pan Franciszek Macieiewski na koniu wilczatym. z szablą. Imć pan Stefan Macieiewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Mikołay Staniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Macicy Macieiewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Woyciech Macieiewski pieszy, z karabinem. Imć pan Stanisław Cidzik pieszy, z dzidą. Imć pan Jan Siemieracki na koniu płowym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Radziwiłowicz z szablą, pieszy. Imć pan Mateusz Radziwiłowicz pieszy, z dzidą. Imć pan Bartłomiey Macieiewski na koniu gniadym, z

szablą. Maciey Macieiewski na koniu strokatym, z szablą. Imć p. Franciszek Jotkowski pieszy, z dzidą. Imć p. Piotr Jotkowski pieszy, z szablą. *Okolica Staniewicze.* Imć pan Adam Staniewski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Michał Staniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Staniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Kazimierz Strzałkowski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Staniewski na koniu myszatym z szablą. Imć pan Franciszek Staniewski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jakub Staniewski na koniu siwym, z szablą y muszkietem. Imć pan Stanisław Staniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć p. Józef Pancewicz na koniu białym, z szablą y pistoletami. *Okolica Paniewicze.* Imć pan Tomasz Staniewski na koniu skarogniadym, z szablą. Imć pan Michał Zaniewski na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Adam Macieiewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Franciszek Pacenko na koniu gniadym z szablą. Imć pan Kazimierz Hlebowicz na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Józef Hlebowski na koniu wilczatym, z szablą. *Okolica Jotkowice.* Imć pan Stanisław Lechowicz Jotkowski na koniu skarogniadym, z szablą. Imć pan Marcin Cidzik na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Jotkowski na koniu białym, z szablą y pistoletami. Imć pan Franciszek Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stanisław Jotkowski na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Symon Cidzik na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jerzy Cidzik na koniu karym, z szablą. Imć pan Jakub Jotkowski na koniu gniadostrokatym, z szablą. Imć pan Antoni Cidzik na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jan Krasowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Antoni Cidzik na koniu płowym, z szablą. Imć pan Mikołay Cidzik na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Jotkowski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Maciey Cidzik na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Stanisław Jotkowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jan Steckiewicz na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Michał Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jan Cidzik na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Marcin Zaniewski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Stanisław Jotkowski na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Stefan Jotkowski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Jerzy Krasowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Mikołay Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Symon Jotkowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Adam Cidzik na koniu karym, z szablą. Imć pan Jerzy Jotkowski na koniu białym, z szablą. Imć pan Jan Jotkowski na koniu kasztanowatym, z szablą. Imć pan Józef Jotkowski na koniu płowym, z szablą y pistoletami. Imć pan Marcin Jotkowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Jan Jotkowski na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Maciey Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Franciszek Jotkowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jan Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Jotkowski na koniu dropiatym, z szablą. Imć pan Jerzy Lachowicz Jotkowski na koniu szpakowatym, z szablą. Imć p. Andrzey Jotkowski na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Jan Cidzik na koniu białym, z szablą. Imć pan Jakub Cidzik na koniu karym, z szablą. Imć pan Stanisław Cidzik na koniu kasztanowatym, z dzidą. Imć pan Jan Jotkowski na koniu białym, z szablą. Imć pan Kazimierz Kubiński na koniu myszatym, z

szablą. Imć pan Michał Cidzik na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Michał Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Adam Jotkowski na koniu gniadym, z dzidą. Imć pan Jan Cidzik na koniu płowym, z szablą. Imć pan Krzysztof Cidzik na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Marcin Jotkowski pieszy, z szablą. Imć pan Jerzy Jotkowski pieszy, z szablą. Imć pan Jerzy Cidzik pieszy, z szablą. Imć pan Piotr Cidzik pieszy, z szablą, Imć pan Jerzy Jotkowski pieszy, z szablą. Imć pan Antoni Jotkowski pieszy, z szablą. Imć pan Antoni Zaniewski pieszy, bez broni. Imć pan Marcin Jotkowski pieszy, z dzidą. Imć pan Bartłomiey Zaniewski pieszy, bez broni. Imć pan Antoni Staniewski pieszy, z szablą. Imć pan Kazimierz Cidzik pieszy, z szablą. Imć pan Józef Zaniewski pieszy, z szablą. Imć pan Jerzy Cidzik pieszy, z szablą. Imć pan Antoni Jotkowski pieszy, bez broni. Imć pan Tadeusz Jotkowski pieszy, z szablą. Imć pan Maciey Jotkowski pieszy, bez broni. Imć pan Tomasz Jotkowski pieszy, bez broni. Imć pan Maciey Jotkowski pieszy, bez broni. Imć pan Adam Jotkowski pieszy, z szablą. Imć pan Stanisław Tomkiewicz Jotkowski pieszy, z szablą. Imć pan Wawrzyniec Jotkowski bez broni. Imć pan Bartłomiey Cidzik sirota pieszy, bez broni. *Okolica Żukiewicze.* Imć pan Józef Kuchański na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Piotr Krasnicki na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Felicyan Kulikowski na koniu karym, z szablą. Imć p. Michał Antuszewicz pieszy, z szablą. Imć pan Adam Kulikowski na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Józef Kulikowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Michał Krasnicki na koniu dereszowatym, z szablą.. Imć pan Michał Jotkowski na koniu szpakowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Jotkowski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Stefan Antuszewicz na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Adam Jotkowski na koniu tarantowatym, z szablą. Imć pan Mikołay Rocha na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jakub Jodkowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Jodkowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Antoni Kulikowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Marcin Pancewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Adam Jotkowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Piotr Jotkowski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Stefan Krasnicki na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Piotr Mągolin na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Felicyan Krasnicki na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Ludwik Krasnicki na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Andrzey Antuszewicz na koniu białym, z szablą. Imć p. Piotr Jotkowski na koniu białym, z szablą. Imć p. Ludwik Zaniewski na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jerzy Sarosiek na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jan Antuszewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Stefan Pancewicz na koniu szpakowatym, z szablą doniosł, że brat iego chory. Imć pan Teodor Kulikowski na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jakub Pancewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Piotr Daszko na koniu myszatym, z szablą. Imć pan Józef Cidzik z Misiewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Krzysztof Kulikowski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Macieiewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Symon Zaniewski pieszy, bez broni. Imć pan Józef Antuszewicz bez broni, pieszy. Imć pan Józef Pancewicz pieszy, z szablą. Imć pan Marcin Micewicz na koniu gniadym, z szablą y pistoletami, na mieyscu imci pani Antoniney Krupowiczowey z Dmi-

siewicz. *Okolica Zaniewicze.* Imć pan Józef Kraśnicki na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Dominik Zaniewski na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Zaniewski na koniu cisawym, z szablą, dał obmowę, że chory brat iego. Imć pan Jan Biergiel na koniu płowym, z szablą. Imć pan Jerzy Biergiel na koniu dereszowatym, z szablą. Imć p. Antoni Strzałkowski na koniu cisawym, z szablą, a brat chory. Imć pan Antoni Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Zaniewski na koniu karym, bez broni. Imć pan Gabryel Zaniewski na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Antoni Zaniewski na koniu szpakowatym, z szablą. Imć pan Stanisław Zaniewski na koniu siwym, z szablą. Imć pan Antoni Zaniewski na mieyscu imci pani Jerzyney Zaniewskiey prezentował się na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Zaniewski na koniu gniadym, przy szabli. Imć pan Wawrzyniec Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Iego mość pan Piotr Zaniewski na koniu karym, z szablą. Imć pan Bartłomiey Biergiel na koniu gniadym, z szablą. Imć p. Jan Zaniewski na koniu wilczatym, z szablą. Imć p. Józef Zaniewski na koniu gniadym, z szablą y karabinem. Imć pan Piotr Zaniewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Józef Zaniewski na koniu karym z szablą y karabinem. Imć pan Piotr Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć p. Jerzy Steckiewicz, z szablą y karabinem. Imć pan Jan Zaniewski na koniu strokatym, z szablą. Imć p. Mikołay Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć p. Maciey Biergiel na koniu myszatym, z szablą y karabinem. Imć pan Jakub Zaniewski na koniu białym, z szablą. Imć pan Ludwik Zaniewski na koniu cisawym, z szablą. Imć pan Adam Zaniewski na koniu dereszowatym, z szablą y karabinem. Imć pan Paweł Biergiel na koniu karym, z szablą. Imć pan Jan Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Jerzy Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Józef Żukowski na koniu karym, z szablą. Imć pan Jan Zaniewski na koniu łosiowatym, z szablą y karabinem. Imć pan Adam Steckiewicz na koniu karym, z szablą. Imć pan Franciszek Zaniewski na koniu wilczatym, z szablą. Imć pan Józef Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Michał Zaniewski na koniu gniadym, z szablą. Imć pan Antoni Zaniewski pieszy z dzidą. Imć pan Bazyli Zaniewski pieszy, z dzidą. Imć pan Paweł Zaniewski pieszy, bez broni. Imć pan Mikołay Jotkowski pieszy, bez broni. Imć pan Antoni Zaniewski na koniu karym, z szablą y pistoletami.

U tego regestru popisowego ichmościów panów obywatelów powiatu Grodzieńskiego, podpisy rąk, tak wielmożnego imci pana chorążego, iako też y wielmożnych ichmościów panów urzędników ziemskich, temi wyrażone słowy: Michał Józef Eysymont— chorąży powiatu Grodzieńskiego mp., imć pan Benedykt Alexandrowicz—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Marcin Jan Nepomucen Olizarowicz—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Michał Politalski— sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Michał Wołkowicki — sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego. Po których podpisach sequitur: regestr Tatarów w prześwietnym powiecie Grodzieńskim possesyą maiących na dobrach ziemskich lennych y dożywotnich, do władzy imci pana Alexandra Murzy-Krzeczowskiego — chorążego ziemskiego tatarskiego Septembra trzydziestego dnia stawaiących a czwartego dnia Oktobra popisuiących: Imć pan Alexander Murza Krzeczewski—chorąży ziemski tatarski, na koniu

szpakowatym, ze wszelkim moderunkiem do woyny zgodnym, z pocztem na koniu gniadym, z pistoletami y szablą. Imć pan Józef Dąbrowski pocztowy, na mieyscu imci pana Macieia Skirmunta Murzy, na koniu cisawym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Iwaszkiewicz na mieyscu imci pana Musztafa Murzy Tatarskiego Baranowskiego—rotmistrza iego królewskiey mości, na koniu cisawym zgodnym do woyny, z szablą y pistoletami. Imć pan Jerzy Chalecki na mieyscu imci pana Chaleckiego — rotmistrza iego królewskiey mości, prezentował się na koniu morozowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Alexander Jabłoński—rotmistrz iego królewskiey mości, na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Alexander Popławski—porucznik iego królewskiey mości, na koniu gniadym, do woyny zgodnym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jan Wilczyński na koniu gniadym, z szablą, pistoletami. Imć pan Jakub Sokołowski na koniu kasztanowatym, do woyny zgodnym, z szablą, pistoletami. Imć pan Symon Stodolnik na mieyscu imci pana Samuela Murzy-Krzeczowskiego — porucznika iego królewskiey mości, na koniu karym, z szablą, pistoletami y karabinem. Imć p. Abraham Talkowski na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Jabłoński—chorąży iego królewskiey mości, na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Józef Sewerin Mołna na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Makowiecki na mieyscu imci pana Mustafy Ledzińskiego, na koniu strokatym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Tomasz Zabłocki na koniu cisawym, z szablą, pistoletami. Imć pan Dawid Bazarewicz na koniu siwym, z szablą, pistoletami. Imć pan Alexander Łoś na koniu białym, z szablą y pistoletami. Imć pan Jan Jabłoński na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Abraham Łodziński na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Abraham Smolski na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Bartłomiey Samuelowicz na mieyscu imci pana Zacharyasza Murzy-Baranowskiego, na koniu białym, ze wszelkim moderunkiem, to iest, z szablą y pistoletami. Imć pan Dawid Bielicki na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Samuel Wiosnowski na koniu strokatym, z szablą y pistoletami. Imć pan Dawid Szweryn, poczet stawił na koniu cisawym, z szablą, pistoletami y karabinem. Imć pan Alexander Aldukiewicz na koniu kasztanowatym, z szablą y pistoletami. Pan Józef Szpakowski na mieyscu imci pana Samuela Jabłońskiego, na koniu kasztanowatym, ze wszelkim moderunkiem. Maciey Bialawicki na mieyscu imci pana Abrahama Murzy-Oleiewskiego — rotmistrza iego królewskiey mości, na koniu cisawym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Zacharyasz Chalecki—chorąży iego królewskiey mości, na koniu siwym, zgodnym do woyny, w należytym porządku. Imć pan Jan Mucha na koniu karym, z szablą y pistoletami. Imć pan Musztafa Michałowski na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Józef Michałowski na koniu gniadym, ze wszelkim porządkiem. Imć pan Rafał Radliński na koniu karym, ze wszelkim moderunkiem. Imć pan Maciey Wysocki na koniu gniadym, z szablą y pistoletami. Imć pan Paweł Rymkiewicz na mieyscu imci pana Rodziewicza—rotmistrza iego królewskiey mości. Po skończonym którym popisu tatarskiego regestrze podpisy iterum tak wielmożnego imci pana chorążego, iako też y wielmożnych ichmościów panów urzędników ziemskich, w te słowa: Michał Józef Eysymont—chorąży powiatu Grodzieńskiego mp.,

Wielmożny imć pan Benedykt Alexandrowicz—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Marcin Nepomucen Olizarowicz—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego, Michał Politalski—sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego mp., Michał Wołkowicki — sędzia ziemski powiatu Grodzieńskiego. Który to takowy regestr popisowy, za podaniem onego przez wyż wyrażonego iegomościa do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1706 г.

Изъ книги за 1706 г., листъ 31.

2. Заявленіе Фурсевича и его жены о погорѣвшихъ въ военное время документахъ, равно и о сгорѣвшихъ Городненскихъ актовыхъ книгахъ.

Roku tysiąc siedmset szóstego, miesiąca Marca dwudziestego dnia.

Na urzędzie ikmci grodskim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—starosty Grodzieńskiego ustanowionym, solenną swą zanosząc manifestacyą żałowali y protestowali się imć pan Piotr Dominik Fursewicz—czesznik Parnawski y ieymć pani Konstancya Wołodkiewiczówna Fursewiczowa — czesznikowa Parnawska, małżonkowie, ratione pogorzałych przez piorunowy ogień z dopuszczenia Bożego skrzyń z sprawami y iako w teraznieyszym niespokoynym oyczyzny czasie, przez przeyście auxiliarnego woyska Moskiewskiego y Szwedzkiego, pozabieranie spraw, tudzież mianowicie o to: iż gdy w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym piątym, p rzez powiat tuteyszy Grodzieński woyska Szwedzkie y Moskiewskie auxiliarne marszem przechodząc po różnych maiętnościach, na trakcie będących, rabunki wielkie czynili, skrzynie z fantami, szkatuły z sprawami zabierali, dwory palili, ludz różnych męczyli, zabiiali, iakoż tymże traktem maszeruiąc imć pan Szmygielski—generał y imć pan Brygadyer Wołkoński z woyskiem szwedzkim przez maiętność żałuiących ichmościów, nazwaną Ostrowek, w powiecie tymże Grodzieńskim leżącą, który na tęż maiętność różnymi czasy naiazd daiąc rabowali, skrzynię z fantami, sprawami różnemi, przywileiami, od nayiaśnieyszych królów ichmościów na różne dobra nadanemi, prawami wieczystemi, kupnemi, zastawnemi, obligami, kurtacyami, kwitami poborowemi, dekretami, przewodami prawnemi, na różnych ichmość będącemi y innemi różnemi dokumentami załuiącey ieymości służącemi zabierali, sprawy na ładunki rznąc psowali, inne starodawne, na ogień miotaiąc, palili, (iako o tym całego powiatu Grodzieńskiego protestacya eo nomine wyniesiona ratione popalenia y zabrania xiąg grodowych y

aktów różnych w zamku na ten czas Grodzieńskim będących, rzecz w sobie szerzey y dostateczniey wyraża). A tak żałuiąca ieymość przez te spustoszenie y spalenie nie maiąc żadnych spraw sobie służących, ażeby w przyszły czas tak żałuiącym aktorom, iako y sukcessorom ichmościom nie szkodziło y przy swoich dobrach y własnościach zostali utwierdzeni, a ieżeliby się gdzie iakie sprawy żałuiącym ichmościom służące okazały, sami żałuiące actores y sukcessorowie ichmościów dochodzić u wszelakiego sądu mogli, pro meliori documento dla wzięcia lepszey wiadomości, dali tę swoią manifestacyą salva oney malioratione do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego zapisać, co iest zapisano.

1706 г.

Изъ книги за 1706 г., листъ 99—102.

3. Реестръ всѣхъ вещей, оставшихся послѣ Массальскихъ, старостъ Городненскихъ, умершихъ въ Пруссіи.

Roku tysiąc siedmsetnego szóstego, miesiąca Junii trzydziestego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości u akt grodzkich Grodzieńskich stanąwszy personaliter imć pan Michał Siezieniewski regestr rzeczy zrewidowanych w królestwie Pruskim w powiecie Ryńskim w Ruskiey wsi wielmożnych w Bogu zeszłych ichmość panów Jana Massalskiego—starosty powiatu Grodzieńskiego y samey iey mości przez osób niżey mianowanych na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną ad acta ku zapisaniu do xiąg podał, potrzebuiąc aby był przyięty y w xięgi wpisany, który za przyięciem wpisuiąc od słowa do słowa tak się w sobie ma:

Regestr rzeczy wielmożnych w Bogu zeszłych ichmość panów Jana Massalskiego, starosty Grodzieńskiego, y samey ieymości przez nas niżey na podpisie wyrażonych zrewidowany, roku tysiąc siedmsetnego szóstego, dnia szesnastego Maia, w królestwie Pruskim, w powiecie Ryńskim w Ruskiey wsi: naprzód szkatuła samego iego mości we śrebro oprawna iedna, w którey odebraliśmy od imci xiędza Liberowicza; portugałów trzy pod pieczęcią Wołowiczowską. poiedynkowych czerwonych złotych pięćdziesiąt pięć; w teyże szkatule odebrał imć xiądz kapelan na expensa talarów bitych dziewięćdziesiąt dziewięć, z których pieniędzy osobliwy expensowy regestr ma być; w teyże szkatule guzów śrebrnych, dużych złocistych dętych ośm. Oko kryształowe do palenia iedne. Kleynoty, które były w zastawie u imci pana sędziego Wołkowyskiego, z podpisem ręki samego nieboszczyka, który się tak w sobie ma: Kanak dyamentowy ze szmelcem, sprzążkami sztuczek pięćdziesiąt dwie; przenizek szmelcowanych czterdzieścia dwie. Krzyżyk dyamentowy złoty ze szmelcem ieden, dyamentów dziesięć; przy nim pereł wiszących trzy, zauszniszek dyamentowych dwie, dyamentów szesnaście, pereł dwie wiszących złote. Trzęsawek dyamentowych

złotych ze szmelcem trzy, dyamentów dziewiętnaście. Item trzęsawek złotych trzy, dyamentów dwanaście, po srzodku pereł wielkich trzy, sztuka dyamentowa złota ze szmelcem iedna, dyamentów dwadzieścia pięć. Pierścień dyamentowy wielki, złoty, dyamentów siedm, ieden wielki. Łańcużek złoty, którego łańcużka miara nicianna z pieczęcią iedna. Sznurek pereł uryańskich, w nim pereł sześćdziesiąt dziewięć—ieden; pereł drobnych sznurków pięć, końce zapieczętowane iedną pieczęcią. Pereł gałakuckich sznurek w kop cztyry y pereł trzy, końce zapieczętowane—ieden; pereł śrzednich we trzech sztukach łokci Litewskiey miary trzynaście y półtory czwierci. Osobliwie: pereł w papierze piętnaście, iedna wielka, czyni szesnaście. Pereł iey mości panny starościanki sznurków trzy, końce zapieczętowane. Trzęsawek trzy złotych, w nich dyamentów dwanaście y pereł trzy dużych. Item sztuka, rubinów cztéry y dyamencik ieden. Krzyżyk złoty, szmaragdów dziesięć. Łańcużek złoty w półtrzecia łokcia zapieczętowany. Łańcużek drugi, we dwa łokcie. Zegarek szczero-złoty y łańcużek do niego złoty z perłami, drugi zegarek śrebrny złocisty maluśki. Korale duże na szyię y drugie mnieysze na ręce. Pierścień złoty, dyamentów trzy y turkus. Braxaletów siedm małych, ósmy większy, co wszystko w iedney szkatule zamknięto y dwuma pieczęciami zapieczętowano. W tey że szkatule fascykuł spraw, służących na Wieysieię od ieymość pani podkomorzyney Brasławskiey z odebrania summy in toto za Wieysieię. Drugi fastykuł, dokumenta na starostwo Grodzieńskie od imci pana Kotowicza kupione. Kwitacya od imci pana Popławskiego. Dokumenta od imci pana Ogilwego. Dokumenta od ichmć panów Lubienieckich. Sprawy przedaży Siemewicz od imci pana Kunickiego. Regestr śrebra, które w schowaniu w Królewcu u imci pana Hernika w grodzie Grodzieńskim aktykowany. Druga szkatuła w mosiądz oprawna, w którey iest szufladka z różnemi sprawami iedna, w drugiey szufladce wstęg różnych szerokich sztuk dwanaście. Item iey mości panny starościanki fontasiów różnych sześć, baweł złoty ieden; tamże wstążek drobnych sztuczek sześć. Koronek holenderskich sztuczka iedna. Obrazków trzy. Chustka cynamonowa z galonem złotym, iedna. Pudru buncików trzy. Muszek papierów dwa. Rękawiczek par trzy. Pasków dwa starych s prządżkami. Pasek świętego Franciszka. Relikwiarz, w którym krucyfix z szmaragdami w koło wstęgą granatową ze śrebrem zawiniony ieden. Pończoszek iedwabnych par trzy. Maszkarka iedna. Oko kryształowe, we śrebro oprawne, iedno. Kwef ieden muszkowy, drugi kitaykowy, trzeci biały. Ta szkatuła zapieczętowana dwuma pieczęciami. Trzecia szkatuła, żelazem okowana, w którey iest korun szerokich łokci Litewskich czternaście. Item różnych korunek sztuk dwanaście. Item korunek iedwabnych sztuk pięć. Kornetów iedwabnych dwa. Czepków staroświeckich ze złotem, dwa. Gotowalnia koronkowa iedna. Fartuchów koronkowych iedwabnych, dwa. Kornetów koronkowych dwa. Bawecik ze słomki szyty ieden. Koszulka bawełniana iedna. Szarpa koronkowa czarna iedna. Szarpa gazowa z białą czarna iedna. Fartuszek srebrny ieden. Fartuch rąbkowy z koronnami ieden. Poduszeczek kitaykowych z perpunami dwie. Rękawiczki niemieckie iedne. Wachlarzów dwa. Tafty szmat niebieskiey ieden. Czubów z lisztewkami trzy. Batalonik ieden. Batalonik z czubem ieden. Item bonet y koronek szmat ieden. Szarpa koronkowa z iedwabną ied-

na. Batalonów wszystkich z czubami pięć. Angażantów par dwie. Gorsów domant dwa. Ta szkatuła zapieczętowana dwuma pieczęciami. Skrzynia wielka, w którey iest puszek srebrnych Awszpurskiey roboty sześć. Teyże roboty tac trzy. Ręczników w kwiaty szmat ieden. Item holenderskich szmat ieden. Obrusów holenderskich sztuka niepoczynana iedna. Zwierciadło gotowalniowe iedno. Trzewiki z galonem złotym iedne. Czapka iedna axamitna, druga perłowa, sobole, podszewka karmazynowa atłasowa iedna. Sznórowka z bawełem złotym iedna. Harusu papużego łokci dwanaście. Sukna papużego łokci ośm. Kołdra ceglasta złocista s takim że płotkiem iedna. Kołdra biała kitaykowa w paski z płotkiem z pawilonem z koronami iedna. Kołdra ładanowa niebieska bez lisztew iedna. Kołdra niebieska ładanowa druga, szamerłak ładanowy niebieski ieden. Kamzela niebieska kitaykowa iedna. Szarpa z falbanami kitayka granatowa z białą iedna. Gotowalnia papuza-ceglasta falbona iedna. Manta iedna y spodnica fioletowa iedna. Druga manta gryzetowa y spodnica takaż. Fartuszek granatowy z bielą falbaną ieden. Kontuszyk papuży materyalny podszyty papkami, obłożony sobolami, ieden. Zasłony kitaykowe karmazynowe ze sznurami iedne. Ordynka turecka złotem nabiiana z rubinami iedna. Nici talek siedm. Kiereyka karmazynowa szlamowa iedna. Xiążek różnych cztéry. Ogonków sobolich pięć. Relikwiarzów dwa. Poduszeczka ceglasta iedna. Fręźla włóczkowa do karety z kutasami galonami, sznurkami włóczkowemi iedna; reszta fręźli iedwabney. Piór strusich pięć. Sukień iey mość panny staróścianki kaczorowych para iedna, fioletowych starych para iedna. Kuntuszyk złocisty papkami podszyty ieden. Pawilon mienioney kitayki ieymości panny staróścianki ieden. Płotek ceglasty złocisty ieden. Gotowalnia różowa kitaykowa z falboną mienioną iedna. Pawilon stary kitaykowy ieden. Gotowalnie białe z koronkami dwie. Gotowalnia niebieska stara z marcepanową koroną iedna. Kołderka mieniona karmazynowa z lisztwą iedna. Item relikwiarzyków cztery. Szkatułeczka maluchna ze zwierciadełkiem y śrebrem iedna. Sznurówka karmazynowa z bawełem iedna. Płotków płóciennych dwa. Ta skrzynia dwuma pieczęciami zapieczętowana. Druga skrzynia imci samego, w którey iest kuntusz perłowy nakrapiany, papkami podszyty, sobolami opuszczony, ieden. Kuntusz goździkowy podszyty grzbietami ieden. Rządzik suty złocisty czerkieski ieden. Baranki siwe bobrami opuszone niepodszyte iedne. Dywdyk suto złocisty bogaty ieden. Obicie perskie ze złotem śrebrne dwanaście słupów iedne. Pas suto bogaty ze złotem y śrebrem ieden. Pas biały iedwabny ieden. Kiesa bogata iedna. Nożenki z nożem, trzonek aspisowy rubinami y turkusami sadzony ieden. Drugi nóż bez pochewek, trzony aspisowy, ieden. Sahaydak suto złocisty sproty (?) bogaty y misiurka przy nim y kroynowy (?) buzdygan bogaty złocisty ieden. Madżak rubinami i turkusami sadzony ieden. Kołpak papuży soboli ieden. Obraz Nayświętszey Panny w pokrowcu aksamitnym ieden. Lulka iedna aspisowa, druga z piany morskiey. Rękawie palczastych trzy. Kańczuk na trzcinie nowy ieden, burdziuk na strzały karmazynowy ieden. Koszul pięć. Prześcieradło iedne. Ręcznik ieden. Chustek trzy. Puszka stalowa na tytuń iedna. Xiążka iedna. Teka z różnemi papierami z kałamarzem piasecznikiem iedna. Obicia różnego atłasowego w prążki trzydzieścia cztery bretów. Ta skrzynia dwuma pieczęciami zapieczętowana. Muszkietów z złotem nabiia-

nych para iedna. Muszkietów kością sadzonych par dwie. Pistoletów par dwie z pokrowcami francuzkiego sukna. Ładowniczek dwie. Szabla złocista z krzyżem w polor z furdymentem iedna. Kałkan turecki, kolców srebrnych dziewięć. Sznury iedwabne iedne. Burka biała kitayką podszyta iedna. Płaszcz falendyszowy nakrapiany ieden. Pościel adamaszkowa zielona z materacem, wałem y dwuma poduszkami iedna; materac timdanowy (?) niebieski ieden. Juki iuchtowe prożne iedne. Pancerz z karwaszami y łapciami w srebro oprawnemi ieden. Kobierców cztery nowych, starych dziewięć, wszystkich trzynaście. Z tych się bierze imci panu starościowi trzy, ieymość pannie starościańce trzy. Dywan trypowy stary ieden. Sukno czerwone na stoł stare iedno. Sukno niebieskie na karawan. Wilki iedne z granatowym suknem, drugie z czerwonym. Półtora postawa landyszu czerwonego, landyszu granatowego postawów dwa. Z iednego tylko katankę pacholkowi zrobiono. Sznurków włóczkowych sztuczek trzy. Samodziału białego półtrzecia postawa. Lisów wyprawnych trzy. Poduszka granatowa sukienna na kulbakę iedna. Strzałkowych buntów sześć. Z kołczanu strzał starych dwadzieścia cztery, wszystkich ośmdziesiąt cztery. Trąbka myśliwska rznięta iedna. Skrzynia biała zapieczętowana kłódką zamknięta ze sprawami iedna. Także szkatułka mnieysza ze sprawami zapieczętowana iedna. Niedźwiadków małych cztery. Cyna: mis wielkich iedynaście. Z tych dla ieymość panny starościanki trzy. Półmisków czterdzieścia trzy, z tych się bierze trzynaście, talerzów czterdzieścia ieden, z tych się bierze trzynaście. Prawd cynowych sześć. Przystawek dwie. Lichtarzów wysokich sześć, niższych cztyry, bierze się trzy. Solniczka cynowa iedna. Puzdro cynowe. Flasz cztery garncowych, to się bierze iedne. Flasza miedzianna iedna. Moździerzów spiżowych dwa, ieden się bierze. Niedźwiednia iedna. Puzdro szklanne iedne z półgarncowemi sześcią flaszami, drugie puzdro szklanne. Półgarncowych flasz cztery, to się bierze. Puzderko maluśkie, flaszek okrągłych trzynaście. Jedno item puzderko maluśkie. Flaszek szlifowanych kryształowych pięć. Item puzderko małe, flaszek kwartowych pięć, które się bierze. Szklenic w krobie wielkich kryształowych trzy, mnieyszych trzy, czyni sześć. Item miernych trzy; osobliwie sadzona rubinami y turkusami iedna. Item kieliszek ieden z ieymość panną starościanką bierze się cztéry. Osobliwie butelek szkła ciemnego z szrubkami pięć. Zbanków holenderskiey gliny trzy. Flaszeczka alabastrowa iedna. Talerzy holenderskiey gliny iedynaście. Téyże gliny misek dwie y miska zielona iedna. Farfurek trzy. Item małych farfureczek sześć do kawy z tacką drewnianą. Puzdereczko malusieńkie z flaszeczkami sześcią szlifowanemi. Nalewka cynowa do herbaty iedna. Brewiarz drewniany ieden. Flaszka żeścianna z herbatą iedna. Fasa z korzeniem; zapieczętowana krobka. Cukru głów trzy. Apparaty kościoła Wieysieyskiego: monstrancya złocista ze wszystkim tylko wierzch krzyżyka ułamany. Kap dwie. Ornaty dwa: ieden z stułami, drugi bez stuł. Kielich cerkwi Olekszyckiey bez patyny ieden. Parawanów dwoie. Kufel Moskiewskiey roboty y herbata w nim ieden. Obrazów papierowych w ramach szesnaście. W teyże krobce garnuszek z nakrywką śrebrny y kowszyk do wódki dwoie. Króbeczka mała z śliwkami na rożenkach iedna. Obrusów holenderskich wielkich pięć, mały ieden; z tych się ieden bierze. Tkackich sześć, z tych się trzy biorą. Serwet dziesięć, z tych się biorą dwie. Wsiądzeń

suto oprawnych złocistych ze wszystkim dwie. Wsiądzenie miszurskie w śrebro suto oprawne także ze wszystkim iedno. Olster par dwie przy potnikach. Pułszorków iuchtowych nowych para iedna niedokończona. Karet dwie; trzecia nowa niekryta. Uzdeczka gończa z pododoniem y kańczuk. Karawan, w którym ciała prowadzą do seyn ieden. Taradeyka iedna. Wozów kuchennych dwa. Rómak cisawy ieden. Rómak strokato-gniady ieden. Zrzebców gniadych strokatych dwa. Cug koni gniado-strokatych, rosły z szorami mosiężnemi ieden. Cug koni gniadych mnieyszy z szorami ieden. Cug koni cisawych z szorami ieden. Cug koni wilczatych z szorami ieden. Koni cztyry wilczatych bez szorów. Klacz siwa iedna. Żmóydzin gniady masztalerski. Dek turecki nowy czerwony ieden. Dek czerwony stary turecki ieden. Guniek niebieskich cztyry; koców sześć. Uzdeczek z łańcuszkami dziewięć, bez łańcuszków dwie. Uzdeczek nowych dwie. Uzdeczka stara iedna. Kociół piwny ieden mnieyszy, drugi większy. Bania ze czterma trąbami z czapką iedna. Alembik z czapką y trąbami ieden. Saganów siedm, z tych się bierze pięć. Kołów różnych ośm; z tych się bierze cztery. Rożnów trzy, z tych się dwa bierze. Pościel: poduszek ładanowych karmazynowych sześć. Wał ieden. Pierzyna kitaykowa różowa iedna. Pierzyn drelichowych wielkich dwie. Skrzynia skórą obita, w którey iest koszul ieymościnych piętnaście. Fartuchów cztéry. Gotowalni korunkowych cztyry. Spodnica iedna korunkowa kartunowa, druga pikowana. Poszew wielkich sześć. Nawłoczek na poduszki y nawały czternaście. Prześcieradeł tkackich pięć. Item rąbkowe iedno i pod kołdrą drugie. Ręczników trzy. Botuch ieden. Kamizelek dwie szarych. Gorset sztefowany ieden. Płótna półtory sztuki niebielonego. Kółek drutowych dwie. Szkatuła żelazem okowana iedna, w którey sprawy, y sztuciec nóż y widelec, śrebrna łyżka, blacha malowana złamana y druga złocista. Tamże w szufladce drobne śrebro iest. Poduszka aksamitna papuża od kulbaki iedna. Psów legawych starych dwa, młodych dwa. Gończych swór trzy. Chartów czworo. Kocioł myśliwski.

U tego regestru podpisy rąk ichmościów niżey mianowanych tymi słowy podpisane: Do tegoż regestru iakom był na tenczas presens podpisuię się: xiądz Hippolitus Liberowicz, kapelan na tenczas w Bogu zeszłych, mp.; do tego regestru ręką moią podpisuię się Dominik Strumiło; do tego regestru ręką moią podpisuię się, Michał Oziemkowicz; do tegoż regestru y ia się własną podpisuię ręką, Woyciech Rogowski mp. A podpis wielmożney icymości pani podkomorzyney Brasławskiey, z odebranych tych wszystkich mianowanych rzeczy tym sposobem: Z tych rzeczy, którem odebrała od iego mości pana Strumiły kwituię: Maryanna Ogińska Woynina — podkomorzyna Brasławska. Który to ten regestr wespół z podpisem wielmożney ieymości paniey podkomorzyney Brasławskiey kwituiącym za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego iest wpisany.

1710 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 603.

4. Списокъ крестьянамъ умершимъ во время заразы въ имѣніяхъ Рачкахъ и Щодрухѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Julii szesnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, stanąwszy personaliter imć pan Stephan Kurowicz—strażnik woiewodztwa Trockiego, dwa regestra ludzi wymarłych z powietrza w dobrach iego, nazwanych Raczki y Sczodrucha, ad akta ku zapisaniu do xiąg grodskich podał w te słowa pisane:

Reiestr maiętności Paczek wymarłych ludzi powietrzem anno millesimo septingentesimo decimo. *We wsi Raczki:* Thomasz Dziubel wymarł samoczwart, Michal Zakrzewski wymarł samotrzeć, Maciey Bogus—samoczwart, Wawrzyniec wymarł samodziewiąt, Michał Zalewski wymarł samopiąt, Franciszek Krasnoborski wymarł samoczwart, Jędrzey Krasnoborski wymarł samotrzeć, Woyciech Kulbowski wymarł samoczwart, Marcin Mędecza wymarł samosiódmy, Józef Malon wymarł samoczwart, Maciey Naweluk wymarł samoośm, Matheusz Woronowski wymarł samosiódmy, Łukasz Kozłowski wymarł samopiąt, Kazimierz Rubisz wymarł samodwónasty, Kazimierz Sliwka wymarł samoośmnasty, Jan Szczodruchowski wymarł samoczwart, Stephan Kuligowski wymarł samotrzeć, Alexander Franuk wymarł samopiąt, Jan Piotruczyk wymarł samoośm, Kazimierz Swoyko wymarł samodziewiąt, Stanisław Dziubek wymarł samotrzeć, Walenty Cyborowski wymarł samopiąt, Alexander Kołodzieyczyk wymarł samoczwart, Symon Kowal wymarł samopiąt, Symon Pawluszczyk wymarł samoiedynast, Mikołay Stankiewicz wymarł samopiąt, Andrzey Pawluszczyk wymarł samotrzeć, Maciey Worłowski wymarł samosiódm. W tey wsi zostało ludzi żyiących: Krasnoborski z żoną ieden. Walenty z żoną, Szabarzyna stara iedna, Franckowa stara iedna. Te baby żyią z iałmóżney w szpitalu Kleczkowskim. Wymarłych ludzi sto ośmdziesiąt ieden z Lipówką. *We wsi Lipowie:* wymarło ludu ośmdziesiąt dziewięć. Andrzey Towysz wymarł samopiąt, Liwoin wymarł samosiódm, Piotr Szostak wymarł samopiąt, Jędrzey Kosko wymarł samosiódm, Jan Sopoćko wymarł samotrzeć, Matheusz Mabon wymarł samoszóst, Woyciech Swylpach wymarł samoszóst, Jakub Swylpach wymarł samodziewiąt, Jan Swylpa wymarł samosiódm, Paweł Swylpa wymarł samoczwart, u Jana Będnarza wymarło ludzi pięcioro, Kazimierz Rusinczyk wymarł samodziewiąt, u Piotra Szymańczuka wymarło ludzi siedmioro, Grzegorz Dowcl wymarł samosiódm, Grzegorz Przychod — samosiódm. *We wsi Wiłowce* wymarł ludzi dwadziesięcioro czworo: Szostak wymarł samopiąt, Mikołay Kamiński wymarł samoszóst, Paweł Kamiński wymarł samopiąt, u Marcina Kamińskiego, wymarło ludzi troie, Stanisłam Kamiński

wymarł samopiąt, u tey wsi zostało ludzi żywych dwoie: Szostakowa wdowa stara, Marcin Kamiński z żoną ieden. U tego reestru, wyżey y niżey wyrażonego, podpis ręki samego imci temi słowy: do tego reestru wyrażonego sub conscientia ręką swą własną podpisuię się: Stephan Jan Zabisłoyski Kurowicz—strażnik Trocki.

Reestr wymarłych ludzi maiętności *Szczodruch* anno millesimo septingentesimo decimo. *We wsi Wierciochy:* Kazimierz Kozyszczyk wymarł samosiódm, u Macieia Kozyszczuka wymarło ludzi dziewięcioro, Maciey Joszczyk wymarł samosiódm, Maciey Subryk wymarł samodziewiąt, Maciey Kreb — samoszóst, Marcin Cybrówski wymarł samoszóst, Jan Slosarz wymarł samoszóst, Mikołay Gib wymarł samosiódm, Jurela Czura wymarł samoszóst, Marcim Żminda wymarł samopiąt, Piotr Kazak wymarł samoszóst, Michał Tiedorczyk wymarł samoszóst, Maciey Tiedorczyk wymarł samodziewiąt, Grzegorz Fiedorczyk wymarł samoszóst, Symon Fiedorczyk wymarł samoczwart, Matheusz Kacka wymarł samopiąt, Franciszek Sterownik wymarł samosiódm, Matheusz Lewon wymarł samodziesiąt. W tey wsi wymarło ludzi sto dwadzieścioro. W tey wsi zostało: Kożuch ieden z żoną, Lewom stary chromy ieden, który y chleba sobie nie zarobi, krawiec stary ieden, głuchy, y ten chleba sobie nie zarobi. *We wsi Boleśby* wymarło ludzi trzydzieścioro ośmioro: Piotr Kolaska wymarł samotrzeć, Paweł Bohdan wymarł samoczwart, Marcin Żmuydzin wymarł samoczwart, Matheusz Żmuydzin wymarł samoszóst, Matheusz Groński wymarł samoośm, Woyciech Złotnik wymarł samoszóst, Stanisław Kuryba wymarł samosiódm. W tey wi zostało ludzi żyiących: Piotr Kolaska ieden z matką, Bohdanowa stara wdowa iedna. *We wsi Wasiodowce* wymarło ludzi siedmdziesiąt ośm: Grzegorz Przelot wymarł samoośm, Krzysztoph Szczęsny wymarł samoszóst, Matheusz Bartulczyk wymarł samosiódm, Kazimierz Bartulczyk wymarł samosiódm, Kazimierz Piekarczyk wymarł samotrzeć, Marcin Grzywacz wymarł samoośm, Maciey Soyka wymarł samodziesiąt, Piotr Puharczyk wymarł samoośm, Symon Szczęsny wymarł samodziesiąt, Andrzey Szayko wymarł samoszóst, Marcin Przelot wymarł samopiąt, Kazimierz Dach wymarł samopiąt, u Brodawki wymarło ludzi samowtór. W tey wsi zostało ludzi żyiących: Andrzey Jazgar stary ieden, Symanowa Szczęsnowa wdowa iedna, Mackowa Szczęsnowa wdowa iedna.

Z tych maiętności z Raczek, Szczodruch wymarło ludzi wszystkich *pięćset trzydzieście pięć*.

Który to regestr z pomienionych dobr ludzi żywych y wymarłych, za podaniem onych przez osobę wyż specifikowaną do akt, do xiąg grodzkich Grodzieńskich spraw wieczystych iest przyięty y w xięgi wpisany.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листы 613—614.

5. Списокъ людей, умершихъ отъ заразы въ имѣніи Довспудахъ надворнаго маршалка Паца.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Julii dwudziestego czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego będącym, stanąwszy personaliter imć pan Stanisław Strusiński regestr pomarłych przez powietrze y pozostałych ludzi w dobrach *Douspudzie* nazwanych, w powiecie Grodzieńskim leżących, ze wszystką rzeczą w nim y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego w te słowa pisany podał:

Reestr ludzi powietrzem pomarłych gospodarzów z żonami, dziećmi y czeladzi w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym w *Douspudzie. Sucha wieś:* Stanisław Krawiec samoszóst, Symonowa wdowa samotrzecia, Woyciech Tomczyk samotrzeć, Rogon ieden, Jakub Krawiec samosiódm, Symon Kasprzyk samodziesiąt, Maciey Rozwora samoczwart, Stanisław Tomczyk samszóst, Piotr Rosłam samotrzeć, Jan Rosłam samotrzeć, Michał Ciwon samdziesiąt, Symon Burho samdziewiąt, Jan Turkowski samopiąt, Jan Żuk ieden, Stefan Gikub samopiąt, Paweł Maślanka samotrzeć, Jan Mazurczyk samoczwart, Walenty samoczwart, Woyciech Maślanka samopiąt, Jan Kowal samdziewiąt, Symon Rozlewski samoośm, Woyciech Bobr samotrzeć, Michał Lewoszko samoczwart, Maciey Karpio samoczwart, Jan Jernczyk samoczwart, Wawrzyniec Żuk samoczwart, Jerzy Mazurczyk samosiódm, Maciey Potap samopiąt, Adam Potap samowtór, Michał Wasilczyk samosiódm. Wszystkich w tey wsi pomarłych sto czterdzieście dziewięć. Pozostałych zaś w tey wsi gospodarzów cztéry. *Wieś Jaski:* Andrzey Szteyło samoośm, Jakub Romanowski ieden, Kazimierz Romanowski ieden, Wawrzyniec Romanowski ieden, Jakub Jaskiewicz samowtór, Andrzey Jaskiewicz samotrzeć, Marcin Skil samodziewiąt, Kuprowicz samowtór, Jakub Wiźniak ieden, Wawrzyniec Truskowski samoczwart, Paweł Koudzik samopiąt, Woyciech Pohulaka samotrzeć, Paweł Skil ieden, Grzegorz Domański ieden, Jan Romanowski samopiąt. Wszystkich pomarłych w tey wsi czterdzieścia sześć, pozostałych gospodarzów cztery. *Wieś Jabłońskie:* Jachim Karczewski samoszóst, Jakub Dadzibożyk samczwart, Jan Harasim samoczwart, Marcin Karczewski samopiąt, Andrzey Daugiała samopiąt, Stanisław Dadzibożyk samopiąt, Maciey Kleszcz samowtór, Jerzy Krupa samopiąt, Mateusz Dziekoński samosiódm, Maciey Chwiedorek samoczwart, Jakub Chmielewski samowtór, Jakowiczowa wdowa samowtóra, Stanisław Morgownik samoczwart, Józef Wesołowski samowtór, Bartłomiey Kadłubek samowtór, Kazimierz Pauluk samoszóst, Jakub Witko samotrzeć, Woyciech Miodus samoczwart,

Józef Miodus samoczwart, Mateusz Kosmaty samotrzeć, Woyciech Dutkowski samopiąt. Wszystkich w tey wsi pomarłych ośmdziesiąt cztéry. Pozostałych w tey wsi gospodarzów sześć. *Wieś Wysokie:* Maciey Niemiec samotrzeć, Tomasz Zayko samopiąt, Paweł Sikora samosiódm, Maciey Recio samopiąt, Jan Gliniecki samopiąt, Andrzey Kopicha samoszóst, Woyciech Niemiec samoszóst, Woyciech Kalita samopiąt, Jan Zdan samoszóst, Symon Zdan samotrzeć, Stanisław Grącki samosiódm, Michał Niemiec samoszóst, Kazimierz Pluta samoczwart, Jan Bohdanowicz samoczwart, Woyciech Recio samopiąt, Oleś samoszóst, Michał Wasil samosiódm, Zachar samiedynast. Wszystkich w tey wsi pomarłych sto y ieden. Pozostałych zaś w tey wsi gospodarzów trzy. *Wieś Korytki:* Maciey Puziński samoszóst, Jan Puziński samoczwart, Czebierakowa samosiódma, Symon Rosłan samotrzeć, Jan Ptaszek samoczwart, Grzegorz Wasilewski samopiąt, Kazimierz Malicki samoczwart, Jakub Podlaszanin samopiąt, Andrzey Balcer samopiąt, Łukasz Szczodruch samowtór, Woyciech Kopyka samopiąt, Piotr Jakowicz samosiódm, Józef Podlaszanin samszóst. Wszystkich w tey wsi pomarłych sześćdziesiąt trzy; pozostałych w tey wsi gospodarzów dwa. *Wieś Wronowa:* Kazimierz Malecki ieden, Maciey Rusin ieden, Wawrzyniec Bartosik samowtór, Wawrzyniec Harasim samotrzec, Paweł Harasim samoczwart, Stanisław Dobrzyniewski samotrzeć, Stanisław Marinik ieden. Wszystkich pomarłych w tey wsi piętnaście; żywych gospodarzów cztéry. *Wieś Moczydły:* Jan Szepielewicz samoszóst, Stefan Niedzwiecki samosiódm, Marcin Kuczyński samosiódm, Bartłomiey samdziewiąt, Woyciech Woronowicz samopiąt, Bartłomiey Franczyk samoczwart, Mateusz Graczyk samoszóst, Woyciech Fraczyk samoczwart, Jan Roszczyk samdwunast, Stanisław Ruszczyk samsiódm, Łukasz Woronko samdziewiąt, Jan Rogala samoczwart, Maciey Pietrzyk samdziewiąt, Jan Krawiec samsiódm, Mateusz Ruścio samotrzeć, Jan Woronowicz samopiąt, Andrzey Kuczyński samopiąt, Franciszek Plichta samoszóst, Jerzy Ruszczyk samoszóst. Wszystkich pomarłych w tey wsi sto dwadzieścia; pozosłałych dwa. *Wioska Homontowo:* Szklarz samowtór, Symon Puziński samopiąt, Kowal samosiódm. Wszystkich pomarło dziewięć. Pozostałych trzy. *Wieś Jankielowka:* Walenty Arasim ieden, Puskarz ieden, Grzegorz Kądzialka samoczwart, Michał Harasim ieden, Mikołay Oleszczyk ieden. Wszystkich pomarło ośm; pozostałych trzy. *Rynki:* młyn z wszystkim ludzi sześć, Szczytnicki ogrodniczy siedm; wszystkich pomarłych ludzi w tey maiętności *sześćset ośm.*

U tego reestru przy pieczęci podpis ręki samego aktora temi słowy: Pac—kawaler Maltański, marszałek nadworny w. x. Lit. Który to ten regestr za doniesieniem onego przez osobę wyż w propozycyi specifikowaną iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego wpisany.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 636.

6. Списокъ людей, умершихъ отъ заразы въ Перерослыской волости.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanąwszy personaliter imć pan Jan Prytyka, sługa wielmożnego imci pana Józefa Eydziatowicza—podstolego Smoleńskiego, regestr *włości Przerośkiey* przez powietrze wymarłych gospodarzów y pozostałych do akt grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był przyięty y w xięgi wpisany, który wpisuiąc od słowa do słowa tak się w sobie ma: Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Julii dwudziestego wtórego dnia. *Weryfikacya* spisania ubyłych dymów przez powietrze tak we włości y wioskach starostwa Przeroślskiego, iako też w dzierżawie Hanczy alias Udolski nazwaney w powiecie Grodzieńskim, w parafii Przeroślskiey leżącey. Naprzód we wsi *Wierszelach* dwóch gospodarzów ze wszystkim do szczętu wymarło, tak że y teraz pusta ta wioska zostaie. W wiosce *Zarzeczu* wymarło do szczętu dymów pięć y wioska pusta została. We wsi *Przełomie* alias *Małey Hanczy* wymarło do szczętu gospodarzów y dymów abiuratowych pięć, zostało dymy dwa. We wsi *Krzeżkach* wymarła cała wieś y gospodarze, został ieden tylko człowiek ułomny na nogi y chory, a tak tylko do podatkowania ad normam abiuraty tak dawnieyszey, iako y poślednieyszey nie zostało więcey nic tylko dymów dwa. We wsi *Hanczy* do szczętu wszyscy wymarli, że locus tylko został, gdzie ludzie żyli. Oprócz iednego przychożego człowieka. Który to regestr lustracyi pod sumnieniem szczyrze y pod iuramentem spisawszy, stosuiąc się do generalnego dekretu tak trybunału skarbowego w. x. Lit., iako sądów fiskalnych powiatu Grodzieńskiego do akt xiąg grodzkich tegoż powiatu podałem. Dat ut supra. U tego regestru podpis ręki wielmożnego imci pana podkomorzego Smoleńskiego starosty Przeroślskiego w te słowa: Stanisław Eydziałowicz—podkomorzy Smoleński, starosta Przeroślski mp. Który to ten regestr za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego iest wpisany.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 637.

7. Списокъ людей умершихъ во время заразы въ мѣстечкѣ Перерослѣ.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanąwszy personaliter imć pan Jan Prytyka, sługa wielmożnego imci pana Józefa Eydziatowicza—podstolego Smoleńskiego, regestr wymarłych gospodarzów podczas powietrza w mieście ikmci Przerośli do akt grodu Grodzieńskiego podał, potrzebuiąc aby był przyięty y w xięgi wpisany, który od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma:

Regestr wymarłych gospodarzów y dymów zaprzysiężonych w mieście ikmci *Przerośli* w powietrze, w których domach ani żadney duszy nie zostało, w roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym y w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, oprócz tych, którzy dla głodu y ubóstwa przed powietrzem z domów pouchodzili za granicę w Prusiech, pomarli w innych mieyscach, o których wiadomości nie masz: Franciszek Gutowski, Maciey Okrągły, Woyciech Nowicki, Paweł Gutowski, Woyciech Sniatkowski, Stanisław Jacewicz, Andrzey Rydzewski, Mateusz Kolenkiewicz, Władysław Prokulbicki, Andrzey Filipowicz, Jan Peński, Jan Warciewski, Paweł Waniewski, Wawrzyniec Piotrowski, Paweł Menżyński, Marcin Łoczenin, Jan Rogalski, Andrzey Nieciecki, Jan Paiewski, Woyciech Wasilewski, Jerzy Borowski, Jan Dąbrowski, Michał Paiewski, Michał Staszyński, Adam Kozub, Jan Filipowicz, Jan Paiewski, Jan Pietraszewski, Woyciech Słomiński, Paweł Winter, Grzegorz Kolenkiewicz, Dominik Dobrzyniewski, Marcin Włostowski, Franciszek Dobrzyniewski, Sokołowska wdowa, Jan Darguszewski, Tomasz Pipkorz, Jerzy Zdanowicz, Franciszek Rydzewski, Jan Snieszko, Jerzy Rydzewski, Wawrzyniec Milewski, Jan Kalinowski, Jakubowa Dobrzyniewska, Matheusz Borowski, Matheuszowa Gutkowa, Michał Zdanek, Stanisław Gołubiewski, Matheusz Milewski, Tomasz Szwencki, Andrzeiowa Brodnicka, Franciszek Cieślukowski, Jakub Gosierowski, Franciszek Szulc. Który to regestr pod sumnieniem sprawiedliwie spisany y zwerefikowany, dość czyniąc dekretowi sądów fiskalnych powiatu Grodzieńskiego, do xiąg grodzkich Grodzieńskich podaiemy z podpisem rąk naszych. Pisan w Przerośli, dnia dwudziestego wtórego Julii, roku tysiąc siedmsetnego iedynastego. *Regestr* dymów, pozostałych ludzi w mieście *Przerośli* ikmci, którzy po powietrzu zostali, spisany y zwerefikowany dnia dwudziestego wtórego Julii, roku tysiąc siedmsetnego iedynastego. Stephan Sniatkowski, Symon Borawski, Kazimierz Babiński, Jakub Waniewski, Piotr Wronowski. Który to regestr lustratią pod sumnieniem szczyrze y pod

iuramentem spisawszy; stosuiąc się do ieneralnego dekretu tak trybunału skarbowego w. x. Lit., iako sądów fiskalnych powiatu Grodzieńskiego, do akt xiąg grodzkich tegoż powiatu podaliśmy. Dat ut supra.

U tego regestru podpisy rąk tymi słowy: Piotr Wronowski — burmistrz Przeroślski, Jakób Waniewski—pisarz Przeroślski. Który to ten regestr za podaniem onego przez osobę w wierzchu mianowaną do xiąg grodskich powiatu Grodzieńskiego iest wpisany.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 612.

8. Списокъ умершихъ людей во время заразы въ селахъ Мазурковской, Яновкѣ, Прусской и Топѣловкѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Augusta dwudziestego czwartego d.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, stanąwszy personaliter imć pan Stanisław Strusiński regestr pomarłych y pozostałych ludzi we włości Mazurkowskiey sobie zastawney, w powiecie Grodzieńskim leżącey, ze wszystką rzeczą w nim y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, affektuiąc aby był przyięty y do xiąg zapisany, który za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc tak się w sobie ma:

Regestr ludzi, powietrzem, tak gospodarzów, żon iak y dzieci pomarłych w *włóści Mazurkowskiey*, od iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Michała Paca, kawalera Maltańskiego, imci panu Stanisławowi Strusińskiemu zastawney, roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego. Wieś *Janowka*: Mateusz Kowal samopiąt, Kazimierz Kowalczyk samopiąt, Symon Kowalczyk samotrzeć, Mikołay Bułka samsiódm, Walenty Bruzia samoszóst, Andrzey Kassian samotrzeć, Wawrzyniec Kasian samoszóst, Woyciech Jurczyk samopiąt, Stefan Osmolski samoczwart, Kazimierz Szczepańczuk samotrzeć, Stanisław Mucha samopiąt, Symon Sak samosiódm, Kazimierz Woyzych samoczwart, Kazimierz Szydlik samopiąt, Marcin Malicki samotrzeć, Rogucha wdowa samowtóra, Stanisław Dziełak samoczwart, Szymanowa wdowa samoczwart, Paweł Szydlik samopiąt, Krawcowa wdowa samoczwarta, Piotr Gorto z żoną samowtór, Jakub Filipczyk samowtór, Marcin Kowal samotrzeć, Wawrzyniec Filipczyk samoczwart, Jan Filipczyk y Bozuniuczkowie samotrzeć, Jan Mucha samoszóst. Summa facit ludzi pomarłych we wsi *Janowie* № sto dziesięć. Imć xiądz Jan Sucharzewski pleban Janowski wymarł z ludźmi dwudziestą sześć. Zostało się gospodarzów

dworskich bez żon w teyże wsi *Janowie—dwa*. Gospodarz z żoną ieden Plebański, gospodarz ieden y wdów dwie. Karczma Janowska tak z stodołami iako y z spechlerzem zgorzała funditus, przez co vacat. Wieś *Pruska Mała:* Jan Rydzy z żoną y dziećmi samoszóst, Woyciech Wardzik samopiąt, u Stanisława Butki cztéry, Józef Dudek samoczwart, Jerzy Czuprek samoszóst, Paweł Łałosek samoośm, u Switaia dwoie, Paweł Czuprek samotrzeć, Czuprkowa wdowa samotrzecia. Summa facit ludzi pomarłych powietrzem czterdzieście ieden, gospodarzów zostało się dwa. Wieś *Pruska Wielka:* Kazimierz Czerniecki z żoną y dziećmi samosiódm, Szocowicki samowtór, Maciey Holdaczyk gospodarz ieden, Marcin Holdaczyk samotrzeć, Michał Koniaho samoczwart, Dobroniewska wdowa samopiąta, Pliszko samoczwart, Grabowska wdowa samowtóra, Symon Chyliński samoczwart, Jan Talicki samotrzeć, Borys samoczwart, Ryletowa samoczwarta. Summa facit ludzi pomarłych powietrzem czterdzieścia trzy; gospodarzów zostało się cztèry. *Wieś Topilówka:* Staś Kadłubczyk samotrzeć, Kadłubczykowa wdowa samotrzecia, Mateusz Basierczyk samowtór, Jakub Ciesluczyk y z żoną samotrzeć, Michał Choynicki y z żoną samotrzeć, Labacowa wdowa samowtóra. Facit ludzi pomarłych powietrzem szesnaście; gospodarzów zostało się dziesięć. W tych czterech wsiach w dzierżeniu imci pana Strusińskiego będących, ogułem rachuiąc, pomarłych ludzi nayduie się *dwieście trzydzieście sześć*. Zostało wszystkich ogułem w życiu chłopów *dwadzieścia ieden*.

U tego regestru podpis ręki samego aktora temi słowy: Stanisław Strusiński mp. Który to regestr ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą za doniesieniem onego przez osobę wyż specifikowaną, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego wpisany.

1725 г.

Изъ книги за 1725 г., листъ 795.

9. Уставъ для крестянъ Госкаго римско-католическаго прихода.

Въ этомъ документѣ излагаются повинности крестьянъ, принадлежавшихъ къ римско-католическому Госскому приходу; за несоблюденіе послѣднихъ полагаются тѣлесныя наказанія.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego piątego, miesiąca Oktobra dwudziestego piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Zygmuntem Boufałem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie oświeconego Michała na Klewaniu y Żukowie, xięcia imci Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanąwszy personalnie imć p. Kazimierz Kwiatkowski—organista Hoski, tę ustawę poddanych ple-

baniey Hoskiey temuż imci xiędzu plebanowi daną y służąca na rzecz w niey y tu niżey wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Ustawa poddanych plebanii Hoskiey, roku Pańskiego tysiąc siedmset dwudziestego piątego, miesiąca Oktobra piętnastego dnia przepisana, według którey wiecznemi czasy powinni pańszczyznę służyć, podwody odprawować, czynsz dawać, a nad tę ustawę ni do czego więcey nie powinni być pociągnieni. Nayprzód kładą się tu ludzie poddani tey plebaniey w dawnych autentycznych inwentarzach znayduiących się imionami y nazwiskami, iako to: kury, syry, włoki, woły, konie, czynsz. *We wsi Plebańcach:* Kazimierz Kudź synów cztéry, włoki dwie, wołów dwa, koni dwoie. Józef Kudź, syn ieden, włoki dwie, wołów dwa, koń ieden. Jan Kryszyn synów dwa, włoki dwie, wołów dwa, koń ieden. Ławryn Sigiel, synów pięć, włoki dwie, wołów cztery, koni dwoie. Matewko Baciuk, włoki dwie, wołów dwa, koń ieden, synów dwa. Kryśko Sigiel, syn ieden, włoki dwie, koń ieden. Józef Sigiel, syn ieden, włok dwie, wołów dwa, koń ieden. Gryk Kudzisz, syn ieden, włok dwie, wołów cztéry, koń ieden. Jurko Baciuk włok dwie, syn ieden wołów dwa, koń ieden. Mikołay Siemienczuk synów dwa, włok dwie, wołów dwa, koń ieden. Jurko Gabrukiewicz, synów dwa, włok dwie, wołów dwa, koń ieden. Jakób Piłownik, synów dwa, włok dwie, wół ieden. Jakób Szulha, syn ieden, włok dwie, wołów dwa. Jurko Budźwił, syn ieden, wołów dwa, włoki dwie. Stanisław Sinko synów dwa, włok dwie, wołów cztery, koń ieden. Jurko Linko, synów (?), tołok dwie, wołów dwa, koń ieden. *We wsi Barbaryczach:* Szymon Łukaszewicz synów dwa, włok dwie, wołów cztery, koni dwoie. Jakób Łukaszewicz syn ieden, włok dwie, wołów cztery, koni dwoie. Szymon Jurczyk, włok dwie, wołów dwa, koń ieden. Paweł Jurczyk, włok dwie, wołów dwa, koń ieden. Kazimierz Łukaszewicz syn ieden, włok cztery, wołów cztery, koni dwoie. Kazimierz młodszy Łukaczewicz syn ieden, włok cztery, koni dwoie. Jan Łukaszewicz, synów cztery, wołów cztery, koń ieden. Jan Worona, wołów dwa, koni dwoie. Jan Jałowski syn ieden, wołów dwa, koń ieden. Jan Jurczyk, wołów dwa, koni dwoie. Nowikowa—wdowa, synów dwa. Powinność ci tedy poddani y po nich następuiący powinni robić z ćwierci gruntu pańszczyzny dwa dni co tydzień przez cały rok, męzczyzna z czym potrzeba do plebanii, albo niewiasta w lecie do zebrania zboża, tłok pięć o chlebie xiędza plebana, niewiasty do plewidła ogrodów, do sprzątniena warzywa z ogrodów, do wełny y przędziwa mają dopomagać, oprócz pańszczyzny, stróża z każdey chałupy tygodniowa koleyno, podwody koleyno odprawować powinni do Wilna, takim sposobem, kiedy gdzie blisko póydą, tedy każdy, któremi każą choćby z iedney czwierci powinni iechać w drogę; a kiedy daley, iako to, do Wilna, tedy ze trzech czwierci iedna podwoda ma być wyprawiona. Na robotę rano y wcześnie z roboty równo z zachodem słońca chodzić powinni. Drew suchych po wozie dużym na dzień za kwitem od imci xiędza plebana do puszczy otrzymanym aż do samey plebanii za Nieman maią przywozić, na gromadę, aby wszyscy stawali, ile razy każą pod winą plag dziesięciu albo dwuch funtów wosku na kościół, chiba żeby był chory, albo w drodze. Czynsz z czwierci tey, którą trzymaią, oprócz służebney po złotych pięć maią dawać y po kuru iednym. Dziakła solankę owsa z włoki dawać. Barci albo pszczół bez wiadomości imci xiędza podbierać nie mogą, a co Pan

Bóg da, z tego polowę miodu na xiędza plebana dawać powinni. Takowa ustawa dnia y roku wyżey wyrażonego sporządzona, według dawnieyszych ustawów, zwyczaiów y zeznania ludzi wiary godnych, sąsiadów poddanych plebaniey Hoskiey, aby większą miała wagę ręką samego iaśnie wielmożnego w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Karola Piotra Pancerzyńskiego, biskupa Wileńskiego, przy prezencyi obudwuch stron, tak imci xiędza plebana teraznieyszego, iako specyfikowanych poddannych osobliwym dekretem przysądzona, iest podpisana. Pisan w Grodnie, roku, miesiąca y dnia ut supra. U tey ustawy przy pieczęci iaśnie wielmożnego imci xiędza biskupa Wileńskiego podpis takowy: Karol Pancerzyński, biskup Wileński. Która to ustawa za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięta y wpisana.

1728 г.

Изъ книги за 1728 г., листы 70—77.

10. Реестръ издержекъ, понесенныхъ шляхтой и крестьянами староства Перерослъскаго во время перехода войска изъ Курляндіи.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca Februarii szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkich Grodzieńskich przede mną Antonim z Wahanowa Micutą — podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego—pisarza w. x. Lit. Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanąwszy personaliter sławetny pan Jan Felkierzan—pisarz miasta Przerośli wielmożnego imci pana Sawickiego—pisarza ziemskiego Wileńskiego regestra poczynionych szkód w starostwie Przeroskim przez wóyska koronne przechodzące, z Kurlandiey powracaiące, tak od chorągwi polskich iako y dragonii, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym siódmym przechodzącym, ku zapisaniu do xiąg podał, które za przyięciem wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie maią:

Miasto Przerośl. Na polskie chorągwie, naprzód którym dawano przeszłych ludzi: Maciey Patuło owsa połtora wiertla, złotych dziewięć y groszy piętnaście, mięsa za groszy piętnaście. Franciszek Kowalewski owsa wiertelków trzy—złotych cztéry y groszy dwadzieścia dwa, y szelągów dwa, mięsa za groszy piętnaście, piwa garcy dwa—groszy szesnaście. Symon Burawski owsa—wiertelek złoty ieden, groszy siedmnaście, szelągów dwa, wiertelek ięczmienia—złotych dwa, gęś iedna—groszy dwadzieścia pięć y szeląg, mięsa za półtynfa, item pół wiertla owsa—złot. trzy, gr. pięć, za strawunck dał—szostak bity. Kazimierz Babiński żyta garncy dwa—groszy dwadzieścia, mięsa za groszy piętnaście. Jan Brogowski owsa pół wiertla—złotych

trzy, groszy pięć, mięsa za szostak bity. Jan Waniewski ięczmienia wiertelek — złotych dwa, kurów dwoie—groszy dwanaście szelągów dwa, wódki za groszy sześć y szeląg. Jakub Kuliński nic nie dał, tylko siana. Paweł Kleszczewski owsa wiertelek—złoty ieden, groszy siedmnaście. Kazimierz Kryszcza owsa wiertlów trzy—złotych dziewiętnaście, mięsa zad baraniny, zad ieden złoty ieden groszy ośm. Jan Gutowski pół wiertelka owsa—złoty ieden, kura groszy sześć szelągów dwa, wódki za groszy dwa dobrey monety, na polskie uczyni groszy cztéry. Jan Barykowski, owsa wiertel—złot. sześć y groszy dziesięć, kurów czworo—groszy dwadzieście pięć, szelągów dwa. Stefan Barszczewski, owsa wiertelek—złoty ieden, groszy siedmnaście, szelągów dwa; mięsa za szostaków dwa. Imć pan hetman polny koronny nocuiąc w mieście, ienerał, maiąc gospody u pomienionego Barszczewskiego, żyta snopami wynieśli taksowano pół wiertla żyta, czyni złotych siedm, groszy pięć, szeląg ieden. Marcin Białosz, owsa półtrzecia wiertelka—złot. cztéry, groszy dwadzieścia dwa, szelągów dwa, kumpie groszy dwadzieście, szelągów dwa. Paweł Grabo, gęsi dwie—złoty ieden, groszy dwadzieścia, szelągów dwa; wiertelek ięczmienia — złotych dwa, kura iedna—groszy sześć y szeląg. Alexander Kowalewski wiertelek owsa—złoty ieden, groszy siedmnaście, szelągów dwa, mięsa za groszy piętnaście; piwa półtora garnca—groszy piętnaście y szelągów dwa. Maciey Klimaszewski owsa wiertel ieden—złotych sześć, groszy siedmnaście, mięsa za półtynfa, kaczkę iedną—groszy dwanaście, szelągi dwa; wódki półkwarty—groszy sześć, szeląg ieden; piwa garniec ieden—groszy ośm. Jakubowa wdowa Patułowa, owsa wiertelków dwa—złotych trzy y groszy pięć; kura iedna—groszy sześć y szeląg ieden; wódki za groszy dziesięć. Alexander Kryszcza, owsa wiertel ieden—złotych sześć y groszy dziesięć; gęś iedna—groszy dwadzieścia pięć y szeląg ieden; wódki za groszy sześć y szeląg ieden. Paweł Burawski, owsa półtora wiertla — złotych dziewięć, groszy piętnaście; mięsa za szostaków dwa; kaczek dwie—groszy dwadzieścia pięć; item mięsa—złoty ieden, groszy dwa; kaczka—groszy dwanaście, szelągów dwa. Tenże Burawski, piwa garncy trzy; wódki za sześć groszy y szelągów dwa. Tomasz Złotorzyński, owsa wiertelków pięć—złotych siedm, groszy dwadzieścia sześć, mięsa za szostaków dwa; kura iedna — groszy sześć, szeląg ieden; wódki za sześć groszy y szeląg ieden; żyta garncy dwa—szostaków dwa. Jan Gonsiorowski na *polaków* owsa wiertel ieden—złotych sześć, groszy dziesięć; kur dwoie, szostak ieden. Piotr Kryszcza owsa wiertel ieden—złotych sześć, groszy dziesięć; krup ięczmiennych garniec—szostak ieden; kur prostych siedmioro—złoty ieden, groszy czternaście y szeląg ieden, pieniędzmi gotowemi złoty ieden groszy piętnaście, zyta garncy dwa—groszy dwadzieścia pięć, szeląg ieden; piwa garniec ieden—groszy ośm. Żyd Mowsza Józefowicz do komendy wódki kwart trzy—złotych dwa; żyta półwiertla—złotych dwa, świec za szostak bity ieden; kura iedna—groszy sześć, szelągów dwa; masła za półtynfa. Na drugą chorągiew, który komendę miał imć pan chorąży, wódki kwart cztéry — złotych dwa, groszy siedmnaście; piwa garncy cztéry, szostaki dwa, świec półkopy — złoty ieden, kura iedna—groszy sześć, szeląg ieden; masła za półtynfa y groszy sześć. Żyd Efraim Salomonowicz, piwa garncy dziewiętnaście—złotych cztéry, szeląg ieden; wódki kwarta iedna—groszy piętnaście. Mer thay

Abrahamowicz z Leybą Jakubowiczem na wszystkie chorągwie trunkiem, piwami y wódkami wydali na tynfów sześć. Andrzey Wasilewski, owsa wiertel ieden — złotych sześć, groszy dziesięć; wikt gospodarski z mięsem, chlebem, piwem y wódką—pod sumieniem zeznał—złotych trzy, groszy dziesięć, siana wyszło na wozów dwa. Kazimierz Żukowski, owsem, mięsem, wiktem gospodarskim, piwem y wódką kosztowało na tynfów dwa y groszy szesnaście. Mateusz obroniem y sianem y wiktem gospodarskim według sumienia zeznał, kosztowało na tynfów trzy. Jan Bogala na obrań żyta wiertelków dwa—złotych pięć, groszy dwadzieścia siedm, szeląg ieden; mięsa za złoty ieden; kura iedna—groszy sześć y szeląg ieden; kaczka iedna—groszy sześć y szeląg ieden; piwo y wódka—groszy dwadzieścia y sześć; Jan Mytwa za tynfa siana. Szymon Turowski za obrok gotowemi pieniędzmi—złoty ieden, wikt gospodarski—podług sumienia—mięsiem, słoniną — złotych trzy, groszy dziesięć. Item na dragonią imci ienerała Mira. Paweł Kleszczewski półwiertla owsa—złotych trzy, groszy pięć, pieniędzmi gotowemi szostaków dwa. Maciey Potało mięsa za szostak y piwa garniec—groszy dwadzieścia. Jan Brogowski na dragonią owsa półwiertla—złotych trzy, groszy dziesięć; kura iedna—groszy sześć, szeląg ieden; mięsa za szostak. Kazimierz Kryszcza na dragonią, który oficer stoiący w domu iego wóz drabiasty ze wszystkim wziął, taxowano tynfów sześć y szostak ieden. Jan Baykowski na dragonią cztéry szostaki—złoty ieden, groszy dwadzieścia, szelągi dwa. Józef Symon Sweński na dragonią żyta półwiertla, na obrok złotych sześć y groszy dziesięć; kura iedna—groszy sześć, szeląg ieden, chleba półboczna—groszy dwanaście. Chleba z całego miasta wyszło tak na polskie chorągwie, iako y na dragonią, pod iuramentem, wyszło na wiertlów sześć, każdy wiertel rachuiąc po złotych dwanaście, uczyni złotych siedmdziesiąt dwa; siana ogułem wyszło na chorągwie polskie y na dragoniią wozów dwadzieścia—po złotych dwa y groszy piętnaście—złotych piędziesiąt, latus facit na złote polskie trzysta czternaście groszy trzy y szeląg ieden. Na drogonią ienerała Mira wysło według regestru obrokiem y wiktem gospodarskim, iako pod sumieniem zeznali, na złotych dwadzieścia pięć y groszy ośm; summa summarum facit złotych trzysta trzydzieścia dziewięć y groszy iedynaście y szeląg ieden. *Regestr poczynionych szkod w starostwie Przeroślskim przez woyska koronne,* przechodzące z Kurlandiey powracaiące tak od chorągwi polskich, iako y od dragonii w roku tysiąc siedmset dwudziestym siódmym. *Wieś Łanowicze.* Kazimierz Kardak pieniądzami gotowemi złotych dwa, groszy szesnaście; na drugie chorągwie panu kommissarzowi złoty ieden groszy dwadzieścia. Jan Buczwyński towarzyszowi u niego stoiącemi złotych pięć, groszy dwa, koł para nowych kosztuiących z refami zelaznemi, druga para bez ref—złotych pięć, groszy dwa, panu kommisarzowi gęś iedna—groszy dwadzieścia pięć, szeląg ieden, para iarząbków—złotych dwa, owsa półwiertla—złotych trzy, groszy pięć. Józef Buza na chorągiew polską, owsa wiertelków trzy—złotych cztéry, groszy dwadzieścia pięć, kur dwoie—groszy dwanaście, szelągów dwa, masła półgarnca—złoty ieden, groszy ośm. Drugiey chorągwi owsa półwiertla—złotych trzy y groszy pięć; kura iedna—groszy sześć, szeląg ieden; masła za szoztak bity. Jan Lela z karczmy Lanowickiey polakom, żyta wiertelek, z Jakubem

Łabeńskim—złotych trzy. Latus facit na polaków—złotych trzysta trzydzieście, groszy szesnaście, szelągów dwa, na dragonią pana ienerała Mira. Kazimierz Kardan gotowemi pieniędzami—złotych trzy, groszy dwadzieścia cztéry. Jan Botswiński dał owsa wiertelków trzy—uczyni złotych sztéry, groszy dwadzieścia cztéry, gotowemi pieniędzmi tynfa iednego, skabów dwa—groszy dwadzieścia pięć, szeląg ieden; kump ieden—groszy dwanaście, szeląg ieden. Józef Buta na dragoniią owsa wiertelek—złoty ieden, groszy siedmnaście; gotowemi pieniędzami szostak bity. Jan Leto gotowemi pieniędzmi na dragoniią—złoty ieden, groszy ośm. Jakób Łabiński na dragoniią dał gotowemi pieniędzami tynfa iednego; ryby za szostak; żyta wiertelek—złotych dwa, groszy szesnaście; kumpie—groszy dziewiętnaście, item szostak gotowemi pieniędzmi; na dragonią wyszło pod snmieniem — złotych dziewiętnaście, groszy ośmnaście. *Wieś Wierszele.* Michał Żmóydzin polakom owsa wiertel—złotych sześć, groszy dziesięć; kur troie—groszy dziewiętnaście; chleba za szostak ieden; masła za półtynfa. Latus facit na panów polaków—złotych trzy, groszy ośm, szelągów dwa. Na dragoniią Bartłomiey Wereta, owsa wiertel ieden—złotych sześć, groszy dziesięć; kur troie—groszy dziewętnaście; chleba bochon, szostak pieniędzmi gotowemi, dał kapralowi groszy dwadzieścia pięć, szeląg ieden. Łukasz Kapuściński dał owsa wiertelek ieden—złoty ieden, groszy siedmnaście, gotowemi pieniędzmi — złoty ieden; koło iedne nowe—złoty ieden, groszy ośm. Latus facit na dragonią—złotych dwanaście, groszy dwa. *Wieś Zarzecze.* Marcin Myślewicz na dwie chorągwie polskie owsa półtrzecia wiertla—złotych piętnaście, groszy dwadzieścia pięć; kurów ośmioro—złotych ieden, groszy dwadzieście, szelągów dwa; pół barana—groszy dwadzieścia pięć, szeląg ieden, słoniny za szostak. Paweł Serafińczyk owsa wiertlów trzy—złotych dziewiętnaście; kur pięcioro—złoty ieden; baraniny czwiartka—groszy dwanaście, szelągów dwa; siana pó łwoza tynf ieden. Marcin Tołkuć owsa półtrzecia wiertla—złotych piętnaście, groszy dwadzieście pięć; kur troie—groszy dwadzieście; słoniny za szostaków dwa. Michał Pietruszczyk na polskie chorągwie, owsa wiertli trzy—złotych dziewiętnaście; kura iedna—groszy sześć, szeląg ieden; słoniny za tynfów dwa; baraniny czwiertka—groszy dwanaście, szelągów dwa; masła pół garnca—tynfa. Józef Borkowski siana wozów dwa—złotych pięć, czwiartkę baraniny—szostak y troiak gotowemi pieniędzami, za obrok dał groszy piętnaście. Michał Kliz wóz siana—tynfa iednego kosztuie y groszy dwadzieścia siedm; kurów troie—groszy dziewiętnaście. Latus facit na chorągwie polskie—złotych dziewiędziesiąt ieden, groszy sześć, szelągów dwa. Taż wieś na dragonię ienerała Mira. Marcin Myślewicz, owsa pół wiertla—złotych trzy, groszy pięć, kaczora y kurę—groszy dwanaście, szelągów dwa, gotowemi pieniądzami szostak. Paweł Serafińczyk, owsa pół wiertla—złotych trzy, groszy pięć; kurę iedną—groszy sześć, szeląg ieden; chleba bochon ieden, złoty ieden, groszy ośm, gotowemi pieniądzami groszy dwanaście. Marcin Turkuć, owsa półwiertla—złotych trzy, groszy pięć, kurów dwoie y szostak bity pieniądzami. Michał Pietruszczyk, owsa pół wiertla—złotych trzy, groszy pięć; kurów dwoie—groszy dwanaście, szostak bity ieden. Józef Barkowski kurów dwoie—groszy dwanaście, szelągów dwa; na dragonią ienerała Mira złotych siedmnaście, groszy trzynaście, szelągów dwa. *Wieś Hańcza.* To-

masz Penisz na polskie chorągwie ięczmienia półwiertla—złotych siedm, groszy ośmnaście; owsa wiertel ieden—złotych sześć, groszy dziesięć; kurów pięcioro — złoty ieden; czwartka baraniny—groszy piętnaście; chleba półbochna—groszy dwanaście; owsa wiertel ieden; siana wóz ieden—złotych dwa groszy dwanaście. Łukasz Zdun wiertelek żyta—na obrok złotych trzy; kur pięcioro—złoty ieden, podświniaka—groszy dziewiętnaście; bochon chleba—szostaków dwa, siana wóz ieden—złotych dwa, groszy szesnaście. Jakub Rożyński owsa półwiertla — złotych trzy, groszy siedmnaście. Jan Mazuk, owsa wiertelek—złoty ieden, groszy siedmnaście, kurów dwoie, groszy dwanaście, szelągów dwa; prosiąt dwoie—złoty ieden, groszy ośm, czwiartkę baraniny—groszy dziewiętnaście; siana wóz ieden—złotych dwa, groszy szesnaście; summa facit na chorągwie polskie złotych trzydzieście pięć, groszy dwadzieścia dziewięć, szelągów dwa. *Wieś Przełomka.* Michał Korytko, owsa półwiertla — złotych dziewięć, groszy pięć; item na drugie chorągwie półwiertla owsa—złotych trzy, groszy pięć; gęś iedna—szostaków dwa, kura iedna, słoniny za szostak groszy dziewiętnaście; siana wóz ieden—tynfów dwa. Jan Puza, owsa pierwszey chorągwi półwiertla—złotych trzy, groszy pięć; item na drugą chorągiew owsa półwiertla—złotych trzy, groszy pięć; barana kazał zarznąć, taksowano złotych dwa, groszy szesnaście; siana wóz ieden—złotych dwa, groszy szesnaście. Michał Łomza, owsa półwiertla; item półwiertla — złotych sześć, groszy dziesięć; baraniny czwiertek dwie, za którą dano złoty ieden, groszy sześć; siana wóz ieden—tynfów dwa. Summa facit na chorągwie polskie złotych trzydzieścia siedm, groszy dwadzieścia y sześć. *Wieś Pawłówka.* Pierwszym razem cała wieś Pawłówka na chorągiew polską zsypali owsa półpiąta wiertla — złotych dwadzieścia ośm, groszy piętnaście; kur siedmioro—złoty ieden, groszy czternaście, szeląg ieden; chleba bochnów dwa—po szosztaków dwa. Bochon, zamki y drzwi gwałtem poodbiiali. W teyże wsi Pawłówce na dragonią złotych trzydzieścia dwa. Maciey Szymańczuk, owsa wiertelek — złoty ieden, groszy ośm; piwa garncy trzy—szostaków dwa; kura — sześć groszy, szeląg ieden; parsuka taxowano tynf ieden; bochon chleba szostaków dwa. Jędrzey Kluczyński, owsa wiertelek — tynf ieden; piwa garncy trzy — szostaków dwa; parę kół—tynfów dwa, złotych dwa, groszy szesnaście czyni; wódki za groszy dwadzieścia, baraniny czwiartka — szostaków dwa; kura iedna—groszy sześć y szeląg. Łukasz Kaliński, owsa wiertelek—złoty ieden, groszy ośm; kumpiów dwa — szostaków dwa; skabów dwa—szostaków dwa; piwem z wódką groszy dwadzieście. Michał Bernatowicz, owsa wiertelek — tynfa iednego; kumpiów dwa y schabów dwa—tynf ieden; kura iedna — groszy sześć y szeląg; piwa garncy trzy—groszy dwadzieścia pięć y szeląg ieden; wódki za groszy ośmnaście. Jan Hlaszko, owsa wiertelek—tynf ieden; bochon chleba pokrążał koniowi—szostaków dwa; piwa y wódki za złoty ieden. Masła półgarnca—złoty y groszy ośm; sér ieden—groszy sześć y szeląg; podwieprzuka—za groszy dwadzieście pięć. Józef Tyczkowski gotowemi pieniądzami na piwo y na wódkę złotych dwa y groszy trzy y szeląg. Jerzy Chrypcia, owsa półwiertla—złotych trzy, groszy pięć; chleba bochen ieden — tynf ieden; masła kwarta—groszy ośmnaście; wódki za groszy ośm; gotowemi pieniądzami na wyiezdnym tynfa żołnierzowi; para kół — tynfów dwa;

siana za szostaków dwa. Wasil Jendryszko, owsa półwiertla—złotych trzy y groszy pięć; kura—groszy sześć y szeląg; krup ięczmiennych—groszy sześć y szeląg; pół barana—szostaków dwa; chleba półbochna—groszy dwanaście, szelągów dwa; piwa garniec—groszy ośm. Piotr Szymański, piwa garncy trzy—groszy dwadzieście cztéry; wódki za groszy cztéry; sielaw kopa—groszy dwanaście, szelągów dwa; kumpia, mięsa świniego — szostak ieden. Maciey Ciereszewski, piwa garncy trzy—groszy dwadzieścia cztéry, kwaterka wódki—groszy ośm. Stanisław Rudkowski piwem, wódką, rybami, chlebem—pod sumieniem zeznał, wydał na złotych pięć; siana z całey wsi składali oprócz wiktu gospodarskiego na komendę dali na wozów trzy, każdy wóz rachuiąc po tynfów dwa, latus facit na dragoniią złotych pięćdziesiąt sześć, groszy dziewiętnaście, szelągów dwa. *Wieś Smiecichówka.* Maciey Kolenda na polaków, wiertelek owsa—złoty ieden, groszy ośm; kura iedna—groszy sześć, szeląg ieden. Teodor Makowski, Jan Wołyniec, Marcin Piorko na obrok żyta, ięczmienia y owsa dali na tynfów dwa; kaczek troie—groszy dziewiętnaście; kura iedna—groszy sześć, szeląg ieden; schaba świnia iedna; masła kwarta—złoty ieden, groszy dwa, szelągów dwa. Jendrzey Buzo, półwiertelka owsa—groszy dziewiętnaście; kump ieden—groszy dwanaście, szelągów dwa; siana za szostaka. Abraham Izakowicz Hańczański, przez tych samych pp. polaków woyska koronnego szkody poniosł: pierwszey nocy nocowało koni dwadzieście y pięć, piwem y wódką wyszło na tynfów ośm; drugiey nocy nocowało koni dziesięć, co nabrali piwem y wódką na złot. cztéry; siana na oba noclegi pod sumieniem zeznał za tynfów siedm, nie rachuiąc chleba y strawy gospodarskiey. Łatus facit złotych dwadzieścia pięć, grosz ieden y szelągów dwa. *Wieś Kruszki.* Piotr Zynda, na polaków wiertel owsa—złotych sześć, groszy dziesięć; item wiertelek owsa—złoty ieden, groszy siedmnaście; chleba bochon — szostaków dwa; baraniny czwiertka—groszy dziewiętnaście; kopę sielaw—szostak bity ieden; siana wóz—tynfów dwa; za podwodę dał złoty ieden; kur dwoie groszy dwanaście, szelągów dwa. Tomasz Borkowski na też chorągwie polskie, wiertelek owsa—tynf ieden. Marcin Chotkiewicz na panów polaków półwiertla owsa—tynfów dwa. Szymon Chmara kurów dwoie—szostak bity; schab ieden, sér ieden — groszy dziewiętnaście. Marcin Kozioł, kura iedna—pół szostaka. Latus facit na chorągwie polskie złotych ośmnaście groszy dwadzieścia cztéry. *Także ichmość panom szlachcie Łanowickiey* od panów tychże koronnych, przechodzących z Kurlandiey powracaiących, szkody poczynione w tymże roku tysiąc siedmset dwudziestym siódmym: imć pan Tomasz Pilchowski na chorągwie polskie imci pana Lipskiego reymentarza, owsa wiertli trzy—po złotych sześciu y groszy dziesięć, czyni złotych dziewiętnaście; grykę snopami pod konie słali, ięczmień także czyni taksę wiertel gryki — złotych ośm; ięczmienia także wiertel ieden — taxowano złotych iedynaście y groszy dwadzieścia cztéry; z mięsa wieprzowego wyszło za złotych cztéry; chleba, séra, masła—złoty ieden; item chorągwi drugiey, komendę maiący, polskiey imieniem, owsa półwiertla—złotych trzy, groszy pięć; baraniny czwierci dwie—szostaków dwa; na trzecią chorągiew ugodą do *Blindy* ichmć panowie szlachta zsypali wszyscy razem wiertel owsa, piwa garncy ośm — złotych dziewięć y groszy czternaście; imć pan Józef Linowski pierwszey chorągwi imci pana Lip-

-skiego wiertel owsa—złotych sześć y groszy dziesięć; gęsi troie — tynfów dwa; kurów troie—groszy dziewiętnaście; mięsa słoniny y inszych drobiazgów na złoty ieden; także na chorągiew imci pana Politskiego—chorążego komendy maiącego wiertel owsa—złotych sześć, groszy dziesięć; gęsi troie—tynfów dwa: kurów troie—groszy dziewiętnaście; mięsa, słoniny y innych drobiazgów, wiktu gospodarskiego wyszło na złoty ieden. Pan Jan Złotkowski na pierwszą chorągiew imci pana Lipskiego, owsa półwiertla—złotych trzy y groszy dziesięć; mięsiwa wiktu gospodarskiego na złoty ieden; na drugą chorągiew owsa wiertelków trzy — złotych cztéry, groszy dwadzieścia y ieden; pana Palickiego wikt gospodarski—złotych dwa; pan Malinowski na obie chorągwie wydał owsa wiertel ieden—złotych sześć y groszy dziesięć; wikt gospodarski—pod sumieniem zeznał, że mu kosztował na złoty ieden. Tenże sam imć pan Linowski owsa wiertel—złotych sześć, groszy dziesięć, wikt gospodarski—pod sumieniem zeznał, że mu kosztował na złotych dwa y groszy y szeląg ieden. Marcin Barysewicz owsa wiertelków dwa—złotych trzy, groszy pięć; mięsa za szostaków dwa, piwa garniec ieden—groszy ośm. Alexander imci pana Michała Godlewskiego, owsa wiertel ieden—złotych sześć y groszy dziesięć; item półwiertla na tęż samą chorągiew—złotych trzy y groszy pięć, wikt gospodarski wyszedł pod sumieniem na złotych dwa y groszy szesnaście; imć pan Szemberski na pierwszą chorągiew imci pana Lipińskiego wydał owsa wiertelków trzy—czyni złotych cztéry y groszy szesnaście, wiktu gospodarskiego—pod sumieniem, że wyszło na złoty ieden; siana wyszło wozów dziesięć; z okolicy całey—pod sumieniem zeznawali, po tynfów dwa, złotych dwadzieście pięć y groszy dwadzieścia na chorągwie polskie. Latus facit złotych sto czterdzieście siedm y groszy dwadzieścia siedm. Item na dragónią ienerała Mira: imć pan Tomasz Plichowski, owsa półwiertla—złotych trzy y groszy pięć; kump ieden—szostak bity, syrów dwa z masłem — groszy dwadzieścia pięć y szeląg ieden; na piwo y na gorzałkę szostaków dwa; na podwodę przykładał się szostak bity; imć pan Józef Linowski na tęż dragónią dał owsa półwiertla—złotych trzy y groszy pięć; gotowemi pieniędzami szostaków dwa; excepto co pili gorzałkę y piwo, wikt gospodarski pod sumieniem złoty ieden. Pan Złotkowski na tęż samą dragónią wydał owsa półwiertla—złotych trzy, groszy pięć; wikt gospodarski pod sumieniem złoty ieden. Pan Malinowski wiertel owsa dał—złoty ieden, groszy siedmnaście, wiktu gospodarskiego za groszy piętnaście. Arendarz imci pana Michała Godlewskiego dał owsa wiertelek—złoty ieden, groszy siedmnaście; wiktu gospodarskiego wyszło na groszy piętnaście. Pan Szemborski wydał owsa wiertel—złoty ieden, groszy ośmnaście; wikt gospodarski pod sumieniem zeznał na groszy piętnaście. Latus facit na dragónię złotych dwadzieścia ieden, groszy dwa y szeląg. Latus na panów polaków z miasta złotych trzysta czternaście, groszy trzy y szeląg ieden. Na dragónią wyszło złotych dwadzieścia y groszy ośm. *Wieś Łanowicze.* Na panów polaków wydała złotych trzydzieścia trzy, groszy szesnaście y szelągów dwa; na dragónią ienerała Mira—złotych dziewiętnaście y groszy ośmnaście. *Wieś Wierszele.* Na panów polaków wydała złotych ośm, groszy trzy y szelągów dwa; na dragónią ienerała Mira — złotych dwanaście y groszy dwa. *Wieś Zarzecze.* Na panów polaków złotych

-dziewięćdziesiąt ieden, groszy sześć, szelągów dwa; na dragónią ienerała Mira—złotych siedmnaście, groszy trzynaście, szelągów dwa. *Wieś Hańcza.* Na panów polaków wydała złotych trzydzieścia pięć, groszy dwadzieście dziewięć y szelągów dwa. *Wieś Przełomka.* Na panów polaków wydała złotych trzydzieście siedm, groszy dwadzieście sześć. *Wieś Pawłówka.* Na panów polaków złotych trzydzieście dwa; na dragónią ienerała Mira — złotych pięćdziesiąt sześć y groszy dziewiętnaście, szelągów dwa. Latus fasit złotych sześćset siedmdziesiąt trzy, groszy dwadzieścia siedm. Latus przenoszony złotych sześćset ośmdziesiąt trzy, groszy dwadzieścia siedm. *Wieś Smieciuchowka.* Na panów polaków wydała złotych dwadzieścia pięć, grosz ieden y szelągów dwa. *Wieś Kruszki.* Na panów polaków wydała złotych ośmnaście, groszy dwadzieście cztery. Ichmość panowie *szlachta Łanowicka.* Panom polakóm wydali złotych sto czterdzieścia siedm, groszy dwadzieścia siedm; item na dragónią ienerała Mira wydała złotych dwadzieścia ieden, groszy dwa y szeląg ieden. Summa summarum, wszystkie latusy zniosłszy na złotych polskich, uczyni złotych ośmset dziewięćdziesiąt siedm y groszy dwa. Który to ten regestr za podaniem wyż wyrażoney osoby do akt, iest przyięty y wpisany.

1738 г.

Изъ книги за 1738 г., стр. 124.

11. Заявленіе отъ имени князя Чарторыйскаго о пожарѣ въ мѣстечкѣ Гомлѣ, истребившемъ цѣлое мѣстечко и три православныя церкви.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego czwartego, miesiąca Februaryi dwunastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego — woiewody Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Bersztańskiego etc. starosty, ustanowionym, solennie się protestował imć p. Jerzy Trabczany Nieustrój—łowczy Starodubowski, kommissarz starostwa Homelskiego, nomine i. o. xięcia i. m. Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit., de fortuito casu in maxima conflagratione miasta Homla w ten sposób, iż w roku tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Septembra wtórego dnia, niewiasta nazywaiąca się Semionowa, na ulicy Troieckiey mieszkaiąca, susząc grzyby w nocy o godzinie iedynastey przez nierostropność białogłowską y nieostróżność dom swóy zapaliła, zkąd wzniecony ogień rozżarzywszy się kościół farski, *cerkwi trzy dyzunickie,* domów dwa szynkownych skarbowych, szpichlerzów kilka,

arendarzów z likworami, ruchomościami, browarami, kotłami, osobliwie domów mieyskich więcey stu kilkudziesiąt, kramy z towarami funditus spalił y w popiół obrócił, przez co mieszkańców w tym mieście znayduiących się wniwecz zruynował, tak iż modum do życia mieć nie mogą, quod maximum za granicę Litewską, do Państwa Moskiewskiego ludzie powychodzili, pozostali zaś czynszów, podatków rzeczy-pospolitey wypłacać y wydawać nie mogą. Proveniendo tedy dalszey dezolacyey tego miasta, a dla wypadłego miasta Homla chcąc adinvenire clementiam w rzeczy-pospolitey o tak znaczną konflagracyą solennie manifestuiąc się, dał ten manifest do xiąg urzędowych salva onego melioratione zapisać, co iest zapisano.

III.

АКТЫ ЮРИДИЧЕСКІЕ.

1592 г.

Изъ книги за 1751 г., листы 595—600.

1. Замѣна имѣній Дречихъ-Лукъ и Верховья, принадлежавшихъ князю Друцкому-Соколинскому, на имѣніе Соколинское, принадлежавшее Льву Сапѣгѣ, съ ограниченіемъ того и другого.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt pierwszego, miesiąca Nowembra dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Samuelem Antonim Skirmuntem—łowczym y podstaroscim sądowym powiatu Grodzieńskiego, personaliter comparendo w Bogu przewielebny imć xiądz Augustyn Nowosielski, zakonu ś. Bazylego Wielkiego prowincyi Litewskiey sekretarz, superior Witebski, te ograniczenie ad acta podał, którego za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi tenor sequitur estque talis:

Выпись зъ книгъ справъ земскихъ воеводства Витебского. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча пятьсотъ девядесятъ второго, мѣсеца Октебра четырнацатого дня. На рокахъ судовыхъ земскихъ, по светомъ Михалѣ, святѣ римскомъ, водлѣ порядку статутового припалыхъ и судовне одправованыхъ, передъ нами урядниками судовыми земскими воеводства Витебского Бальцеремъ Богдановичемъ Старосельскимъ—судьею, Григоріемъ Костиничомъ Косовымъ—подсудкомъ, Андреемъ Ерошевичомъ Осиповскимъ—писаромъ, постановившися очевисто у суду служебникъ ясневельможного его мылости пана Льва Сапѣги—канцлера великого князства Литовского, старосты Слонимского, Ясвонского, Марковского, Мядѣльского, тивуна земли Жомоицкой, Ретовской, панъ Василей Обухъ оповѣдалъ тыми словы и освѣдчилъ: Ижъ што его милость князь Юрей Друцкій-Соколинскій—староста Озерійскій и Мусярскій—подкоморій воеводства Витебского имѣнье свое ойчистое, лежачое въ воеводствѣ Витебскомъ, въ Дречихъ-Лукахъ и въ Верховью его милости пану моему на имѣнье его милости Соколинское, въ повѣтѣ Оршанскомъ лежачое, вѣчными часы замѣнилъ, и черезъ слу-

жебника своего Криштофа Бальцеровича оное имѣнье въ Дречихъ-Лукахъ, на Верховью, передъ вознымъ воеводства Витебского Михаиломъ Добреевскимъ и передъ стороною, двѣма шляхтичами въ держанье и уживанье его милости урядовое уступкомъ правнымъ, подле статуту, заведши, вѣчными часы въ руки пустилъ; до того и реестръ свой заводный, описанье границы того имѣнья и пожитковъ къ нему прислухаючихъ, его милость князь Юрей Друцкій-Соколинскій его милости пану моему подъ печатью и подписомъ власной руки своей и подъ печатьми и зъ подписомъ рукъ пановъ печатаровъ дать рачилъ. Якожъ сознанья того возного нижепомененого выписъ гродскій воеводства Витебского, также и реестръ, инвентаръ заводный имѣнья Дрецкого и Верховского панъ Василей Обухъ передъ нами покладалъ, просечи именемъ его милости пана своего, абы тотъ выписъ гродскій Витебскій, сознанье возного, реестръ и инвентаръ заводный до книгъ земскихъ воеводства Витебского записаны были. Мы тое справы, яко выпису оного, такъ и регестру инвентару того заводчого, печатей и подпису рукъ огледавши, и читаныхъ добре выслухавши, а ку вѣдомости нашей урядовой припустивши, за просьбою пана Василья Обуха, казалисьмо до книгъ земскихъ воеводства Витебского уписати, то есть, напервей уписуючи до книгъ земскихъ выписъ гродскій Витебскій, сознанье возного, такъ се въ собѣ маетъ.

Выписъ зъ книгъ справъ гродскихъ воеводства Витебского. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча пятьсотъ деведесять первого, мѣсеца Декабра семого дня. На рочкахъ судовыхъ гродскихъ Декабровыхъ, подле порадку статутового припалыхъ и судовне въ замку воеводства Витебского одправованыхъ, передъ нами урядники судовыми гродскими, одъ вельможного пана его милости пана Миколая Павловича Сапѣги, воеводы Витебского, старосты Велижского, державцы Суразского, пана нашего, на справы судовые гродскіе высажонымъ, Яномъ Войною Ромейкомъ—намѣстникомъ, Ивапомъ Грегоревичемъ Уторомъ — судьею, Кузьминскимъ Иваничомъ—писаромъ, постановившися обличне обозный господарскій воеводства Витебского Михайло Тимофеевичъ Добріецкій, сознанье свое на письмѣ, подъ печатью и зъ подписомъ руки своее, такъ тежъ подъ печатьми и зъ подписомъ рукъ стороны двухъ шляхтичовъ, оказавши и самъ устне признавши, ку записанью до книгъ гродскихъ Витебскихъ подалъ тыми словы: Я Михайло Тимофеевичъ Добріецкій, возный господарскій воеводства Витебск ого, сознавамъ тымъ моимъ квитомъ ку записанью до книгъ гродскихъ Витебскихъ, ижъ будучи мнѣ ураду гродскаго одъ его милости пана Яна Войны Ромейка—намѣстника воеводства Витебского, приданымъ служебнику ясневельможного пана и его милости пана Льва Сапѣги—канцлера великого князства Литовского, старосты Слонимского, Ясвоньского, Марковского и Мядельского, тувуна земли Жомоиской, Ретовской, пана Василья Обуха на обнятье маетности, прозываемое Дречи-Луки и Верховье, лежачое воеводства Витебского, которое тое имѣнье его милости пану канцлеру великого князства Литовского его милость князь Юрій Павловичъ Друцкій-Соколинскій, староста Озерицкій и Усвятскій, подкоморій воеводства Витебского, на вѣчность замѣнилъ на имѣнье Соколинское, лежачое въ повѣтѣ Оршанскомъ, о чомъ ширей и меновите на листѣхъ ихъ милости замѣнныхъ описано и доложоно есть. Якожъ въ року теперь иду-

чомъ тысеча пятьсотъ деведесять первого, мѣсеца Ноября двадцать пятого дня, будучи мнѣ возному въ томъ имѣнью Дречи-Лукахъ и въ Верховью, а при мнѣ на тотъ часъ былыхъ стороною, людей добрыхъ, вѣры годные, два шляхтичи, въ томъ воеводствѣ Витебскомъ добре осѣлые, панъ Богданъ Богдановичъ Марковскій и панъ Федоръ Андреевичъ Богдеевичъ, передъ которою стороною, при мнѣ вознымъ служебникъ его милости князя Юрія Соколинскаго панъ Криштофъ Бальцеровичъ—тункель *) Городенскій, показавши листъ зуполный на вышисѣ зъ книгъ передъ судомъ головнымъ Трибунальнымъ въ року теперешнымъ, деведесять первого, въ Минску очевисто признанымъ и одъ его милости князя Юрья Друцкого-Соколинского, пана его на поданье того имѣнья Дречихъ-Лукъ у Верховьяхъ даную, за которою моцью предо мною вознымъ и передъ стороною вышпомененою панъ Криштофъ Бальцеровичъ—тункель Городенскій, тое имѣнье вышпомененое Дречи-Луки и Верховье, почавши одъ замку и мѣста господарского Суразского, оба полъ рѣки Двины, ажъ подъ замокъ и мѣсто Велижи, совсѣмъ на все, то есть: зъ людьми оселыли, похожими, и пустовщизнами, селищами и ихъ грунтами и со всими, а всякими пожитками и доходы, ку тому имѣнью Дречимъ-Лукомъ и Верховью належачими и прислухаючими, такъ яко се тое имѣнье Дречи-Луки и Верховье его милости князя Юрья Друцкого-Соколинского съ давныхъ часовъ въ границахъ, пожиткахъ, и широкостяхъ и въ обыходѣхъ своихъ мѣло и теперь маетъ моцъ въ держанью и въ вѣчное а спокойное уживанье его милости пану канцлеру великого князства Литовского черезъ того помененого слугу и умоцованого его милости пана Василья Обуха подалъ и поступилъ. А при томъ поданью и поступенью и моцъ тую па вышисѣ справъ суду головного Трибунальского па поданье того имѣнья одъ его милости князя Юрья Друцкого-Соколинского даную до рукъ томужъ пану Василью Обуху оддалъ. Которое сее мое сознанье, на квитѣ даное, ку записанью до книгъ гродскихъ Витебскихъ далъ есьми подъ моею печатью и зъ подписомъ руки моее, такъ тежъ подъ печатьми и подписами рукъ стороны шляхты, которые при мнѣ на той справѣ были. Писанъ въ Дречи-Лукахъ, року, мѣсеца и дня вышъ писаного. У того квиту сознанья возного печатей три притисненыхъ есть, а подписанье рукъ письма руского тыми словы: Михайло Тимофеевичъ Добрыецкій—возный воеводства Витебского власною рукою, Богданъ Богдановичъ Марковичъ—власною рукою, Федоръ Авдѣевичъ—власною рукою. Которое то сознанье возного, устне учиненое и на квитѣ даное, до книгъ кгрод. Витебскихъ есть записаное; съ которого записанья и сесь выписъ съ книгъ его милости пану Льву Сапѣзѣ—канцлеру великого князства Литовского есть выданъ. Писанъ въ Витебску. У того выпису гродского Витебского печатей притисненыхъ есть три, а подписъ руки тыми слови: Кузминскій Ивановичъ—писаръ гродскій Витебскій.

А его инвентаръ заводчій въ тые слова описаны, и такъ се въ собѣ маетъ: Реестръ и его инвентаръ вѣчистый, описанье границъ имѣнья Дречихъ-Лукъ и Верховья, лежачого въ воеводствѣ Витебскомъ, по оба полъ рѣки Двины. Которого имѣнья граница починаетъ се одъ заводу

*) Слово тункель происходитъ отъ древне-нѣмецкаго *Tong* и означаетъ сельскаго судью, сотника. (Ernest Ducange).

князя Стефана Збаразского—воеводы Витебского, што заграничнымъ къ замку Суражу, а то напродъ починается въ верхъ рѣки Двины одъ Суража, зъ устья рѣчки Перепелки, гдѣ у Двину упадаетъ по правой руцѣ, у верхъ Двины тою рѣчкою Перепелкою у верхъ ажъ до Мостища, а зъ того Мостища Суходоломъ у ель рубежную, одъ Збаразского положоную, а оттуль до борка по стѣну рубежую до мху великого березового, оттуль тамъ до болота и тымъ болотомъ до рѣчки Суража, а рѣчкою Сурскою внизь до Каспли рѣки, то тая сторона по правой руцѣ Двины, верхъ по заводъ Збараского, а зъ другое стороны Двины рѣки противъ Суража по лѣвой руцѣ и верхъ Двины противъ тое рѣчки Перепелки одъ рову глубокого, который се прозываетъ Колодезъ, одъ того рову на низъ подле Двины до ручья, который се прозываетъ Озерки, а отъ Двины тымъ ручаемъ по границы отъ тогожъ князя Збаразкого положоной, до старины на борѣ, который се прозываетъ Кривый, до мху Церковного, а тамъ стороною до рѣчки, которая идетъ зъ болота Фоща, а одъ туль од того болота до пашень и дороги, которая идетъ зъ Дречихъ-Лукъ къ перевозу и черезъ дорогу тую въ той же ровъ глубокій, который се прозываетъ Колодезь, одъ которого граница пошла, то и тотъ заводъ одъ князя Збаразского у Суражу замку его королевской милости, за небощика отца моего князя Павла Друцкого-Соколинского приверненыхъ грунтовъ до Суража, ничого незаводя, але вылучивши то, за што одъ имѣнья отца моего до Шалъ половицу части на него належачую. Я Юрей Павловичъ Друцкій-Соколинскій, староста Озерійскій, Усвятскій, подкоморій воеводства Витебского, ижъ то замѣнилъ на вѣчные и непорушные часы вельможн. его милости пану Льву Сапѣзѣ — канцлеру великого князства Литовского, старостѣ Слонимскому, Ясвонскому, Марковскому и Мядельскому, тивону земли Жомоитское, Рѣтовскому, на имѣнье его милости Соколинское, лежачое въ повѣтѣ Оршанскомъ, на што и листы межи себе на обѣдвѣ стороны замѣнные, я его милости пану канцлеру на имѣнье свое Дречи-Луки и Верховье, его милость панъ канцлеръ мнѣ на имѣнье Соколинское давши, у суду головного Трибунальского въ року тысеча пятьсотъ девятьдесятъ первого, въ Минскому очевисто призналиесьмо, о чемъ ширей достатечне, а меновите на тыхъ листахъ нашихъ мѣнованыхъ описано и доложоно есть. Которое то имѣнье Дречи-Луки и Верховье его милости пану канцлеру великого князства Литовского, року тысеча пятьсотъ деветдесятъ первого мѣсеча Ноебра двадцать пятого дня ведле права посполитого передъ вознымъ воеводства Витебского Михайломъ Тимофеевичемъ Добрыецкимъ и двѣма шляхтичи черезъ служебника умоцованого моего Криштофа Бальцеровича—тинкеля Городенского урядовне на вѣчное а непорушное держанье и уживанье до служебника его милости пана канцлера пана Василья Обуха на одбиранье того имѣнья, одъ его милости посланому и умоцованому, поступилъ. Который обводъ границъ того имѣнья вышейпомененого всимъ реестромъ моимъ нижей меновите описаное, такъ се въ себѣ маетъ:

На первей граница отъ первого обводу князя Стефана Збаразскаго ку замку подъ мѣсто Сѣразское, яко се вышей помепило, одъ заводу князя Збаразского, одъ рушенья *)

*) Отъ обрыва.

крутого ку низь рѣки Двины по правой сторонѣ до устья Сенки рѣчки верштъ четыри, тою рѣчкою Сенкою до устья рѣки Двины, у верхъ Сенкою рѣчкою Озибача (?) мху, тымъ мхомъ на Верховье, Микитина ручья, по тое урочище лежитъ граница по лѣвой руцѣ одъ Двины рѣки, острова сама двора его корол. мил. Лемницкого пущами тутъ пришла граница Бруска, имѣнья пановъ Каменскихъ, отъ того Зверохвья Микитина ручья у Лавный ручай, Лавнымъ ручаемъ унизъ Усвячу, а Усвячою рѣкою у верхъ до Синего каменя, который лежитъ у березѣ рѣки Усвячи, отъ того каменя на правую руку зъ рѣки Усвячи на суходолъ, тымъ суходоломъ на Пилиповые Груды, отъ Пилиповыхъ Грудъ тежъ суходоломъ на Андринскій боръ, отътуль зъ Андринского бору на Янную Греду, зъ Янное Греды у рѣчку Вѣрнуе, тою рѣчкою уверхъ до мостка, который умосчонъ на старой стезцѣ, на ручью, одъ того мостка тымъ урочищемъ старою стезкою суходоломъ у рѣчку Городню, тою рѣчкою Городнею уверхъ до урочища Сапроновыхъ нивъ, отътуль Сапроновыхъ нивъ у обрубъ Леникъ дубъ, а отъ того дуба пущою до рѣчки Олешки, черезъ тую рѣчку на суходолъ, тымъ суходоломъ у во обшару березинъ часчею березу гаю на мохъ чистый, прозываемый Любовицкій, тымъ мхомъ въ конецъ Сухихъ лядъ, тутъ зошла се граница, по лѣвой руцѣ Бруское за Москвою, оттуль въ концѣ Сухихъ лятъ зъ ручьемъ уверхъ урочищомъ на Князій станъ, отъ того стану черезъ лозу у великій чистый Олѣсъ, зъ того Ольсу подъ Хоклеки лужокъ, зъ того лужку суходоломъ на великій Завязъ и подъ Кривинскій олѣсъ, зъ того Олѣсу суходоломъ въ дубъ, зъ того дуба на Усотинское верховье въ дубъ граничный, въ которомъ еще Москва клала границу Орубежье, зъ того дуба на гору у колодезъ, презываемый Мочило, тутсе зышла по лѣвой руцѣ граница Замойская зъ Велискою, отъ того колодезя Мордчанинаго у великій Кривинъ, олѣсъ, зъ того олѣсу вышла Кривка, тою рѣчкою Кривкою живою водою унизъ у рѣку Двину, зъ устья рѣчки Кривки черезъ рѣку Двину на Литовскую сторону; у Литовской стороны унизъ рѣки Двины у Глубокій ручай, оттуль ручаемъ зъ устья отъ рѣки Двины уверхъ урочищомъ у Хорошій мохъ, называемый Некотете, тымъ мохомъ на боярскій станъ Розъѣздный, отъ того до сосны Боярской граничное, одъ тое сосны у Хорошій ручай, тымъ ручаемъ унизъ до Завони, отъ того урочища въ Завони, суходоломъ у розрубъ, тымъ розрубомъ у Вязмену рѣку, тою Вязменою рѣкою на низъ до устья рѣки Сонное, тутъ зышла се граница по лѣвой руцѣ Велицкая зъ Земенскою, а по правой идетъ верховитья, оттуль унизъ до устья рѣки Трозны, тою рѣкою Трозною у верхъ до Сенкового моху у рѣчку Сенковку, тою рѣчкою уверхъ одъ рѣки Трозны до верховья, отъкуль она вышла, тымъ мхомъ краемъ пустивши тотъ мохъ по правой руцѣ суходоломъ подле лѣсу Злавный ручай и узадъ тутъ припала граница Московская Смоленская, по лѣвой руцѣ ку границы пана Богдова Глазовицкого, одъ того граница лежитъ зъ паномъ Бободомъ черезъ лугъ у черезъ Перну рѣчку, черезъ Гатище и черезъ Волоню рѣчку, ажь до Грудки урочища, зъ тыхъ градомъ лѣсомъ рѣчку Суружичу до заводу князя Збаразского за свею въ Каспею, въ которомъ то заводъ въ Дречихъ-Лукахъ по Андринскій боръ, а зъ бору Андринского] луктемъ управо черезъ лѣсы лугами, олсами и болоты про-

сто до рѣки Двины, въ конецъ надъ рѣкою Двиною противъ Перны рѣчки на Русской сторонѣ, а оттуль черезъ Двину на Литовскую сторону до устья рѣчки Перны и до Копця. Которыя копцы загранныи положоны суть отъ ревизоровъ его королевской милости, а зъ того копца и одъ устья Перны рѣчки, просто въ гору ажъ до границы имѣнья пана Бобедова Лазовицкого въ томъ симъ заводѣ на полъ грунты короля его милости Суразскіе, Которые одъ ихъ милости пановъ Сапѣгъ замѣненые, а половица грунтовъ моихъ отчистыхъ его милости пану Льву Сапѣзѣ—канцлеру великого князства Литовского, вѣчными часы замѣненыхъ, на которыхъ люде есть осѣлые, нижей въ томъ регестрѣ моемъ описаные, а другіе грунты въ пустѣ лежатъ, селищами, сѣножатми и зъ деревомъ бортнымъ; въ томъ обводѣ Верховью половица имѣнья моего всего отчизного одно людми осѣло, а другое въ пустѣ лежитъ, а другая половица тогожъ имѣнья Верховья его милости пана канцлера великого князства Литовского здавна належачо. Въ которомъ же то заводѣ и въ симъ регестрѣ инвентару моимъ заводчимъ подданые вольные меновите описаные суть: то есть въ Дречихъ-Лукахъ на первей: Ивашко Яковлевичъ—старецъ на половицы дворное пашной, якожъ зъ службы, такъ тежъ съ того копу грошей широкихъ; Андрей Ивашковичъ Станверъ половицы дворное пашни яко зъ службы платилъ копу грошей шерокихъ; Васько Ивашковичъ Дубина, подъ нимъ полъ службы, платитъ пулъ копы грошей шерокихъ; Семъ Билюшинъ, подъ нимъ служба земли Данилковская и приданъ Самсоновщизнѣ, платитъ копу грошей; Тишко Яковлевичъ пустошъ Бирхловское зъ службы платитъ копу грошей съ сихъ пустошъ, Ошлятинское пустѣ, которое платитъ тридцать грошей Литовскихъ. Надъ Усвядчею рѣкою Волотко Семеновичъ зъ Белинска, подъ нимъ служба, платитъ копу грошей шерокихъ; Уласъ Таниновичъ зъ Огдеевское пустоши, зъ службы платитъ копу грошей шерокихъ; Уласъ Гавринковское пустоши, платитъ пулъ копы грошей; Пилипъ Василевичъ а Михалъ Овдеевичъ пустоши Олексеевское, зъ службы платитъ гроши сорокъ; зъ Шаблеевское пустоши Янъ Пушкаръ платитъ пулъ копы грошей. А то есть Верховье и што Верховью належитъ: Ананія зъ Теребазу, подъ нимъ служба, платитъ копу грошей шерокихъ; Истома Васковичъ и Василь Дуброва зъ Васковского слѣду, подъ ними служба, платитъ копу грошей шерокихъ; пустошъ Денисовская, зъ службы платитъ грошей копу; Валентый Гарабурдинъ, а Семокитинъ зъ Рокотинского слѣду, зъ службы платитъ копу грошей широкихъ; Ивашко зъ Тарасовского слѣду, зъ службы платитъ копу грошей шерокихъ; Мишко Омеляновичъ на пулъ службѣ, платитъ пулъ копы грошей шерокихъ; Артюкъ Усачовъ, на пулъ службѣ, платитъ пулъ копы грошей шерокихъ; Лукенъ Ганко зъ Галкова, зъ службы платитъ сорокъ грошей шерокихъ, а зъ приданью пустоши третей службы Дешковское тотъ же Лукьянъ платитъ двадцать грошей шерокихъ; пустошъ Шпинкина пулъ службы плата зъ нее; Сенко Билюша, подъ нимъ служба Титюкова, платитъ копу грошей шерокихъ; Андрей Бѣлюша, служба подъ нимъ, платитъ копу грошей шерокихъ; Степанъ Аниконъ Газоновичъ, подъ ними служба, платитъ копу грошей шерокихъ; Зосимъ Степановичъ зъ Кнезиновщины, платитъ петдесятъ грошей шерокихъ; Лашко Прокоповичъ,

подъ нимъ полъ службы, платитъ копу грошей широкихъ; Андрей Грибовичъ, подъ нимъ служба, платитъ шестдесятъ грошей шерокихъ; Гримко Пархович зъ Стеслича на службѣ, платитъ копу грошей шерокихъ; Петръ а Степанъ Пантелеевичи на пулъ службѣ; платятъ копу грошей Литовскихъ. Въ селѣ Клиговѣ: Васько Никипоровичъ, подъ нимъ пулъ службы, платитъ пулъ копы грошей широкихъ. Сергѣй Сметанинъ, подъ нимъ служба, платитъ копу грошей шерокихъ, Пустоши Семеновское, пулъ службы, тотъ же Сергѣй платить пулъ копы грошей шерокихъ; пустошъ Шумелева, пулъ службы, платитъ грошей пулъ копы Литовскихъ. До того тые подданые повинны выдать зъ дому по пулъ чверти жита, по пулъ чверти пшеницы, по пулъ чверти овса, по решетѣ гороху, по курицѣ зъ дому; въ ловы иле того потреба разы услужать, до того подвода разъ въ рокъ и къ тому въ годъ службы по человѣку двѣ недѣли пѣшо робить и къ тому сѣножатей дворныхъ у Дречихъ-Лукахъ три, а четвертая у Верховью, до того все пущи Дрецкіе подданымъ его королевской милости мѣщаны Суразскими такъ въ ловеньи звѣру, яко тежъ въ гонахъ бобровыхъ Поповичи, также и у Верховью зъ его милости в. паномъ канцлеромъ въ пущахъ въ ловенью звѣрахъ и рыбѣ и въ гонахъ бобровыхъ. Я Юрей Друцкій-Соколинскій по половицы мѣлъ, чтомъ то все его милости пану канцлеру замѣнилъ и въ вѣчное а спокойное держаніе все тые добра вышейпомѣненые и описаные завелъ и подалъ и на то я Юрей Павловичъ Друцкій-Соколинскій далъ есми вельможному пану его милости пану Льву Сапѣзѣ—канцлеру великого князства Литовского сесь мой заводчій, вѣчистый реестръ, то есть инвентаръ заведенья и поданья моего подъ моею печатью и зъ подписомъ руки моее, а для лѣпшого свѣданья и твердости, за устною и очевистою просьбою моею, будучи одъ мене очевисте прошоные до сего регестру моего, инвентару, печати свое приложили и хто писати умѣлъ и руки свое подписали, шляхта люди добрые, и его милость панъ Андрей Вороней—писаръ земскій Оршанскій, а панъ Грегорій Лентовскій—хоружій Оршанскій. Писанъ на Сокольнѣ, лѣта одъ Нароженья Сына Божого тысеча пятьсотъ деветдесятъ первого, мѣсяча Декабра двадцать осьмого дня. У того инвентару печатей три притиснены, а подписъ рукъ письмомъ рускимъ и польскимъ тыми словы: Юрей Друцкій-Соколинскій власною рукою; Андрей Вороней—писаръ земскій Оршанскій, рукою власною; Грегорій Лентовскій — хоружій Оршанскій—ренко власно. Которое то оповѣданье служебника его милости пана канцлера великого князства Литовского пана Василья Обуха и выпись гродскій Витебскій сознанья оного возного, такъже тотъ инвентаръ заводчій имѣнья Дречихъ-Лукъ и Верховья, одъ его милости князя Юрья Друцкого Соколинского даный, до книгъ справъ земскихъ воеводства Витебского записанъ есть, зъ которыхъ и сесь видимусъ подъ печатьми и за вѣдомостью нашою урядовою и за писарствомъ пана Миколая Горки—писара земского Витебского, сего року тысеча шестьсотъ тридцать осмого, мѣсеча Октебра двадцатого дня его милости князю Героциму Друцкому-Соколинскому естъ выданъ. Писанъ въ Витебску. У того видимусу подписы и инскрипція тыми словы: Миколай Гурко — писаръ земскій Витебскій. На рокахъ Михаловскихъ року тысеча шестъ сотъ осьмьдесятъ первого, мѣсеца Октебра тринадцатого дня сесь экстрактъ панъ Стефанъ Танагорскій до актъ подалъ.

Przy którey suscepcie podpisy rąk urzędników in eum tenorem: Na mieyscu imci pana sędziego—Krzysztof Woyna Jasieniecki mp., Іосафъ Казимiръ Гурко—подсудокъ Витебскiй, Адамъ зъ Брусилова Кисель—писаръ земскiй Витебскiй. Скориговалъ съ книгами Рызинъ. Który to takowy vidimus, za podaniem onego przez wyż wyrażonego imci xiędza Augustyna Nowosielskiego ś. Bazylego wielkiego prowincyi Litewskiey sekretarza, superiora Witebskiego, do akt iest do xiąg urzędowych grodzkich powiatu Grodzieńskiego, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, przyięty y wpisany.

1706 г.

Изъ книги за 1706 г., листы 106—107.

2. Жалоба подканцлера Щуки на хоругви войска Сапѣговъ, произведшія разныя опустошенія въ имѣніи Сидрѣ.

Управитель подканцлера в. кн. Литовскаго—Щуки отъ имени владѣльцевъ мѣстечка Сидры и другихъ лицъ приноситъ жалобу на хоругви Сапѣговъ, которыя произвели въ этомъ мѣстечкѣ слѣдующія опустошенія: сначала они пограбили все движимое имущество и зажгли мѣстечко съ принадлежащими къ нему деревнями, потомъ, остановившись въ этой волости на постой, вымогали у крестьянъ излишнее количество денегъ, поугоняли скотъ, въ прудахъ поспускали воду и остановили двѣ мельницы, самаго управителя отвезли за 20 миль и отправили его пѣшкомъ назадъ; вообще причинили убытковъ до 150,000 польскихъ злотыхъ.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego szóstego, miesiąca Julii piątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości u akt grodzkich Grodzieńskich stanowszy personaliter imć pan Jan Koncerowicz, na ten czas zawiadowca maiętności Sidry, dóbr iaśnie wielmożnego imci pana Stanisława Antoniego na Szczuczynie y Radzinie Szczuki, podkanclerzego w. x. Lit., Lubelskiego, Większanskiego etc. starosty, y Konstancyey Maryanny z Potoka Potockiey Szczuczyney, podkanclerzyney w. x. Lit., małżonków dziedzicznych, żalił się y z ciężkim niechrześciańskiego postępku obwinieniem protestował naprzeciw kommendorowanym koni dwuch set, wołoszy prawdziwey y ludu polskiego z partyi iaśnie wielmożnych ich mość panów Sapiehów, iż oni za umyślnym instinktem y złośliwą naprawą pewnych osób, których wymienienie czasu zachowuie sobie protestant, zpomniawszy Pana Boga y sumnienia nie po chrześciańsku dokazuiąc iakoweyś zemsty pomienionych osób nie wymienionych, przeciwko którym zostawuie się wolne wymówienie y upomnienie prawne ze dwuch set ludu, iako się namieniło czyli więcey albo mniey osób wynaszaiącymi, dnia dwudziestego wtórego miesiąca Marca, w roku teraźnieyszym tysiąc siedmsetnym szóstym, koło południa wpadszy w miasteczko Sidry y wsi do niey należące, wprzód mieszczan, tak żydów, iako y chrześcian, tudzież poddanych okupować się przymusiwszy, a potym ze wszystkiego zrabowawszy, cokolwiek się mogło

znaleść gdzie kolwiek fantów y pieniędzy, tak u żydów, iako y mieszczan zabrawszy, wraz miasteczko y wsie zapalili, domy, gumna, spichlerze, browary, winnice, dwory szlacheckie zastawnicze y innych poddanych w popioł obrócili, iako się na osobnym regestrze do xiąg podaie tak dalece, że z tak znaczney włości y wsiów sama się tylko została pustynia, który to niezbożny y niechrześciański uczynek popełniwszy y urzędnika pomienionego z zamku w pole wywiodszy, zbiwszy i ze wszystkiego odarszy, pałac w tey że Sidrze opanowawszy, do skarbcu dwoie drzwi iedne z wnętrznym zamkiem, drugie z wielką kłódką wybiwszy, z szczętem zrabowali, w którym to skarbcu były naprzód rzeczy urzędownie spisane przy odbieraniu tych dobr po śmierci niegdy wielmożnego imci pana Krzysztofa Potockiego, starosty Jabłonowskiego, a powtórnego imci pana Jana Butlera, starosty Drogickiego małżonki, iako pani dożywotniey na ich dobrach złożone y do rosprawy trybunalskiey pod pieczęcią zostawione były, a potym insze szlacheckie składy znaydowały się, mianowicie: iey mci pani Heleny Stanisławskiey, czesznikowey Warszawskiey, gotowe pieniądze, tynfy, orty, szostaki, śrebro stołowe y insze mobilia w skrzyni dębowey za kluczem iey mci y pieczęciami, w czym sama obszerniey poda swoiey szkody regestr, ponieważ nie u protestanta, ale u iey mci pani Heleny Chomiczowey, a teraz powtórnego małżeństwa Borkowskiey, iako będącey przed tym na urzędzie Sidrzańskim z woli iaśnie wielmożnych zwysz pomienionych dziedziców Sidrzańskich, zostawione były, od pomienionego skarbcu klucze y zostawać miały aż do oddania tych rzeczy według trybunału głównego koronnego Lubelskiego z ich mciami pp. Butlerami ferowanego, komu by należało, iednym słowem, cokolwiek tam było dziedziców pomienionych y cudzych rzeczy: skrzyń, szkatuł, futer, materyi, śrebra, złota y inszey wszelkiey ruchomości od mała do wiela zabrali y zagarnęli, mocą y władzą naiazdową, pod praetextem woyny Szwedzkiey, odgrażaiąc dalszym ogniem y ruiną inszych dobr tychże iaśnie wielmożnych dziedziców, przez który to ogien y zgubienie prawie całey włości, a oraz zrabowanie taxuią ich mość szkody swoie poczynione naymniey na summę sto pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich, o co wszystko temu imć pan zawiadowca Sidrzanski protestuie się y żali się imieniem principałów swoich y wszelką drogę do windikowania y dochodzenia takowych excessów, szkody niechrześciańskiego postępku zapalczywey zemsty zachowuie, iako osobom pewnym, których tu z respectu imienia godnego nie spomina, wymienić iednak każdego czasu gotów będąc po tym gwałtownym niechrześcianskim naiezdzie. Powtórnie chorągiew pancerna iaśnie wielmożnych ich mość pp. Sapiehów poruczeństwa imci pana Alexandrowicza, starosty Puiańskiego, zaiechawszy dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Aprila, roku pomienionego, włość tęż samą przez niedziel trzy we dworze stoiąc z chorągwią z dymu iednego według abiurat wybierali po talerów bitych sześć na miesiąc ieden, a za miesięcy sześć upominali się, co lud ubogi barzo zdezelowany nie mógł zadość uczynić y pieniędzy tak wiele wybrali, co się pokaże osobliwym regestrem, wreście bydło z miasteczka, wsi wszystkich stadami zagrabione, inwentarze dworne folwarku Mikielewskiego, Kazimierzkowskiego do szczętu zabrali i inwentarz dworu Krzysztofowskiego. Tegoż czasu imć pan Adam Micuta, rotmistrz chorągwi Wołoskiey iaśnie wielmożnych ich mość pp. Sapiehów wzioł za częstokrotnym upominaniem się tak bydła dwornego, z miasta y włości, iako y inwentarzów za-

branych nie oddali, na ostatek taż sama chorągiew poruczeństwa imci pana Alexandrowicza stawow dwa w mieście Sidrze podedworem spuściwszy, ryby wszystko wybrali y młynów dwa przez to spuszczenie wody oschły, a wychodząc z chorągwią mianowanego zawiadowcę za wartę wziowszy aż mil dwadzieścia siedm zaprowadziwszy y ode brawszy koni pięcioro niemal piechotą puścili, co trudno i niepodobna tak ciężkich y nieznośnych exorbitancyi poczynionych y opisać. O co wszytko chcąc żałuiące iaśnie wielmożni ich mość z obżałowanemi in foro fori prawem czynić, szkod, paen y win prawnych requirować, dali tę swą solenną protestacyą, a oraz zostawuiąc sobie salvę spisania y podania regestrów wszelkich szkod, także poprawienia y przyczynienia albo umnieyszenia tey protestacyey, lub drugiey podania u każdego sądu y u xiąg którychkolwiek zapisać, co iest zapisano.

Przy którym opowiedaniu tegoż roku, miesiąca y dnia wysz na dacie pisanego, stanowszy oczewisto generał iego królewskiey mości niżey mianowany skrypt swóy relacyiny w teyże sprawie ustnie zeznał y ku zapisaniu ad acta podał w te słowa:

Ja ienerał iego królewskiey mości powiatu Grodzieńskiego czynię wiadomo tym moim relacyinym skryptem, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym szóstym, miesiąca Marca dwudziestego czwartego dnia, przy stronie szlachcie, panach Pawle y Jakubie Zahorskich, byłem użytym od imci pana Jana Koncerowicza, na ten czas zawiadowcy Sidry, iaśnie wielmożnych ich mość panów Szczuków, podkanclerzych w. x. Lit., małżąków, przybywszy do pomienioney Sidry do dworu, naprzód mianowanego zawiadowcę na pościeli leżącego, bardzo chorego, zbitego, ledwie żywego widziałem: za okazywaniem, czupryna wyrwana, oczy popodbiiane, twarz, szyia kanczukami zbite, razy krwawe, ręce, piersi, pleca, nogi, wszystek zbity, zekrwawiony płazami, od strzelby rurami sinich razów krwią naciekłych y zliczyć niepodobna było. W tey że Sidrze w pałacu do skarbcu dwoie drzwi, iedne z wnętrznym zamkiem, drugie z wielką kłódką wybite, w którym to skarbcu były złożone rzeczy urzędownie spisane przy odbieraniu ieszcze tych dobr po śmierci niegdy wielmożney Bogumiły z Goraia, pierwszego małżeństwa, zeszłego wielmożnego imci pana Krzysztofa Potockiego, starosty Jabłonowskiego, a powtórnego imci pana Jana Butlera, starosty Drogickiego, małżonki y do rozprawy trybunalskiey pod pieczęcią zostawione były y insze szlacheckie sklady, iako to: iey mci pani Heleny Stanisławskiey, czesznikowey Warszawskiey, gotowe pieniądze, tynfy, orty, szostaki, śrebro stołowe y insze mobilia w skrzyni dębowey, która odbita y pieczęci oddarte, co kolwiek tam było dziedzica y cudzych rzeczy, skrzyń, szkatuł, futer, materii, śrebra, złota y inszey wszelkiey ruchomości od mała do wiela, iako mienili, funditus zabrali; w mieście Sidrze iednych mieszkalnych domów sześćdziesiąt porządnych, oprócz szpichlerzów, browarów, winnic, staien, gumien, chlewów spalili— iedne popielisko; wieś Siekierkę, Słomiankę, Berwichę, Makowlany, gumna wszystkie ze zbożem y dwor z gumnem dwornym, w zastawie będący u imci pana Skulteckiego, funditus popalili—ieden popioł y głównie ieszcze kurzące się z mianowaną szlachtą, ze mną będącą, oglądałem, który to bóy, odbicie skarbu, rzeczy zabranie y popalenie być stałe od Wołoszy prawdziwey y ludu polskiego na to kommenderowanych, pasły iaśnie wielmożnych ich mość panów Sapiehów koni ze dwieście więcey czyli mniey, iako powiadali, do tego złego uczynku było, od tegoż mianowanego imci pana zawiadowcy Sidrzan-

skiego powtórnie z tąż pomienioną szlachtą do tey że maiętności Sidry dnia dwudziestego siódmego Junii, roku pomienionego przyiechawszy stawów dwa za raz pode dworem spuszczonych, rybę wyłowiono, młynów dwa oschłych widziałem, iako mienili, stoiąc we dworze przez niedziel trzy z chorągwią miasta Sidry y całey włości zdezelowanych, podług abiurat zaprzysiężonych z dymu po talarów sześciu wybieraiąc za miesięcy sześć wydawać kazali, wybrawszy ile mogli, a na ostatek bydło dworne na włości stadami zagrabili, inwentarze dworne folwarku Mikielewskiego, Kazimierzowskiego wzieli y inwentarz dworu Krzystofowskiego; tegoż czasu imć p. Adam Micuta—rotm. chorągwi Wołoskiey, iaśnie wielmożnych ich mość panów Sapiehów zabrał, a odchodząc chorągiew pancerna iaśnie wielmożnych ich mość panów Sapiehów poruczeństwa imci pana Alexandrowicza—starosty Puiańskiego, nie kontentuiąc się tym, że niemało exorbitancyi poczyniła, zawiadowcę Sidrzańskiego wziowszy, za dwadzieście siedm mil zaprowadziwszy, koni zabrawszy niemal piechotą puścili. Co obszerniey w procesie opisano iest. A tak ia ienerał, com widział y słyszał, nato ten móy skrypt relacyiny z podpisem ręki moiey y z pieczęciami strony szlachty przy mnie byłey wydałem. Pisan w Sidrze, roku, miesiąca y dnia ut supra. U tey relacyi podpis ręki ienerała tymi słowy: Marcin Jowonewski, ienerał iego królewskiey mości p-tu Grodzieńskiego. Która to relacya przy opowiedaniu za ustnym y oczewistym przez w wierzchu mianowanego ienerała zeznaniem do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego wpisana.

1707 г.

Изъ книги за 1707—1708 г., листъ 118.

3. Жалоба Ивана Богуша на Могилевскихъ базиліанъ и тамошній магистратъ.

Иванъ Богушъ приноситъ жалобу на Могилевскихъ базиліанъ и мѣщанъ въ томъ, что они, завладѣвши его плацами, не хотѣли отдать ихъ по востребованію, и обѣщали возвратить послѣ возвращенія ихъ радцы Хоментовскаго; встрѣтившись же въ дорогѣ съ Хоментовскимъ поименованный Богушъ не только не получилъ удовлетворенія, но подвергся еще разнымъ насиліямъ, во время которыхъ у него были отняты радцею документы на право владѣнія плацами.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Januarii siedmnastego dnia.

Personaliter postanowiwszy się solennie protestował się ziemianin ikmci powiatu Grodzieńskiego imć pan Jan Bohusz na wielebnych oo. bazylianów monasteru brackiego Mohilewskiego, to iest na wielebnego oyca Sylwestra Tracewicza, iako namiestnika episkopiey Białoruskiey a ihumiena pomienionego monasteru brackiego Mohilewskiego y inną starszynę bracią, w tym monasteru zostaiącą, oraz y na cały magistrat tamecz-

nego miasta, a to na samych starszych pana Theodora Kazanowicza y p. Bazylego Chomentowskiego y na wszystkich mieszczan Mohylewskich, iako w spólney radzie y namowie z sobą będących, aktorów y pryncypałów, o to, iż gdy żałuiący imć pan Jan Bohusz w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym siódmym, miesiąca in Januario przybył do Mohylewa, z pokazaniem tak oo. bazylianom, iako magistratowi y mieszczanom Mohilewskim spraw swoich wieczystych samych oryginałów y innych dokumentów na pewne place sobie należące, a w tych prawach specifice opisane w mieście ikmci Mohilewie będące, a na tenczas w nienależytym dzierżeniu tak oo. bazylianów, iako y mieszczan Mohilewskich zostaiące, upraszaiąc, ażeby te place, żałuiącemu imci należące, ichmć oo. bazyliani zniosszy się z wysz mianowanym magistratem Mohilewskim in realem possessionem podali y postąpili; a ichmć oo. bazylianie y mieszczanie Mohilewscy, korzystaiąc z tych placów, na których mieszczan za iurysdyczan swoich ufundowali, usiłuiąc one osiągnąć, niby deklaracią iaką przywrócenia tych placów, protestanta zbili y upewnili tym, iż kiedy protestant z Królewca powróci z wespół iadącym szlachetnym panem Bazylim Chomentowskim, raycą y mieszczaninem Mohilewskim, natenczas we wszystkim żałuiących w tey praetensyi uspokoić mieli. Gdy tedy żałuiący, upewniony będąc taką obżałowanych deklaratią, z pomienionym panem Chomentowskim, mieszczaninem z miasta Mohilewa, w drogę ku Litwie pod Grodno, a ztamtąd do Królewca w tym tysiąc siedmsetnym siódmym roku, miesiąca Januarii siedmnastego dnia, puścił się, nie doieżdzaiąc do miasteczka Żołudka, w powiecie Grodzieńskim leżącego, pomieniony szlachetny Chomentowski przepomniawszy boiaźni Bożey y srogości prawa pospolitego, zniosszy się z czeladzią swoią, a sprawuiąc się podług informaciey obżałowanych principałów swoich, śmiał y ważył się gwałtownym rozbóyniczym sposobem żałuiącego imci pana Bohusza tyransko a niemiłosiernie kiiami tak zbić, skaleczyć, y żałuiącego w stronę z drogi zwiozszy porzucił, a te wszystkie sprawy na wyszopisane place Mohilewskie do siebie odebrał, teraz tedy imć pan Bohusz, iako o zabranie rozbóyniczym gwałtownym sposobem spraw, w których szkody ponosi, na złotych tysiąc pięćset, o tyrańskie zbicie siebie samego na dobrowolney drodze y o wszystkie zwyż wyrażone praetensie, przez co do wyniesienia infamii wskazania obżałowanych na łapanie y na gardło, o szkody, nakłady prawne, chcąc iure agere, dał tę swoią manifestatią do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego zapisać, co iest zapisano.

1709 г.

Изъ книги за 1709—1710 г., стр. 187.

4. Жалоба Ивана и Констанціи Верещинскихъ на жолнеровъ драгоніи войскъ гетмана в. кн. Литовскаго.

Въ этомъ документѣ излагаются подробности жолнерскихъ нападеній. Они состояли въ слѣдующемъ: жолнеры позволяли себѣ грабить крестьянъ и насиловать женщинъ; избили до полусмерти роженицу, а дитя убили; сломали двери въ церкви и ограбили оную; избили священника; избили помѣщицу, шляхтича и ограбили его, и т. д. На жалобы жителей ротмистръ отвѣчалъ угрозой, что онъ расправится еще лучше, если они только осмѣлятся его безпокоить.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego dziewiątego, miesiąca Decembra czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józepha Kotowicza, starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, solenniter się manifestuiąc żałowali y opowiadali imć pan Jan Woyna—sędzic ziemski Piński, imci pani Konstancya z Wereszczyna Wereszczyńska — łowczanka ziemi Chełmińskiey Woynina — sędzicowa ziemska Pińska, małżonkowie, także y imć pan Stanisław z Wereszczyna Wereszczyński — skarbnikowicz ziemi Chełmskiey — towarzysz chorągwi Petyhorskiey iaśnie wielmożnego imci pana Mruszka—generała-maiora woysk ikmci w. x. Lit. przeciwko imci panu Ignacemu Micele — kapitanowi ikmci chorągwi dragońskiey, iako samemu w uczynku pryncypałowi ichmć pp. Freytakowi regiment - kwatermistrzowi, Worłowi y Wołkowi—chorążym żołnierzów całey chorągwi dragonicy ludzi stu trzydziestu hetmana w. x. Lit., oto, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, miesiąca Nowembra dwudziestego piątego dnia, obżałowani ichmć naiechawszy na wieś, Siołko nazwane, do maiętności Lipska Woynińskiego należącą, w powiecie Grodzieńskim zostaiącą, różne exorbitantie czyniąc, ubogich poddanych ciemiężąc, ruinowali, gospodarzów biiąc porozpędzali, dóbr onych iak mogli zabierali, niewiasty profanowali y ciężkie kriminały popełniały, niewiastę gospodynią położnicą Kiecieniewą dni kilka po porodzeniu dziecięcia bardzo chorą zbili, zekrwawili, Pan Bóg wie, ieżeli żywa będzie, bo iuż y mowę zabierać poczeła, a dziecie małe na imie Elżbietą Kiecieniownę o ziemie rzuciwszy tak ciężko uderzyli, że wraz skonało; tym się ieszcze nie kontentuiąc, w miasteczku Lipsku Woynińskim cerkiew odbili, oyca przezbitera na imie Wawrzynca Holowka skonfundowawszy, zbili y sturbowali, samą żałuiącą ieymć panią Woyninę—sędzicową ziemską Pińską gwałtownie napadszy na też pomienioną cerkiew confunduiąc, targaiąc wniwecz obracaiąc, przy nadziei będącą, pod wartę wziowszy, nie obserwuiąc świętnicy Boskiey, do imci pana Michała kapitana gospody zaprowadzili, imci pana Stanisława Wereszczyńskiego natenczas tam będącego, nic niewin-

nego, wziowszy flint rurami podboki stursali y iak iakiego złoczyńca wodząc zbili, zmordowali, ledwie tylko w życiu zostawili, koni dwoie szerścią gniadego y karogniadego, z kulbakami, pistoletami, letko rachuiąc wartych dziewięćdziesiąt talarów bitych, ze wszystkim wzieli, ładownicę z pasmą iedwabną, paski śrebrne y musztuk śrebrny od szabli oderwali, kosztuiące sześciu talarów bitych, służącego imci p. Wereszczyńskiego, szlachcica rodowitego, pana Andrzeia Jucewicza, iadącego z cerkwi na dobrowolney drodze zastąpiwszy z tyłu w lewe ramie zacieli y mało wszystkiey łopatki z ręką nie odcieli, pistolety odebrali, kosztuiące talarów bitych dziesięciu, czapkę barankową tynfów sześć, bótów parę tynfów trzy, także forysia imci pana Woyny y samey ieymści na imie Karpuka Waśkiewicza, natenczas z ieymć będącego, przy kolesie y rzeczach zostawionego na drodze, w głowę niemiłosiernie zacieli y nie mało szkod oprócz kryminału na sto piędziesiąt talarów bitych uczynili y gdy o to żałuiące ichmć, obżałowanego imci pana kapitana donosząc skarzyli się y o sprawiedliwość prosili, obżałowany imć pan kapitan sprawiedliwości z żołnierów nie uczyniwszy y nic z zabranych rzeczy y koni nie odawszy, iako za wolą obżałowanego tak się stało, ieszcze na ostatek srogie odpowiedzi y pochwałki zabiciem grożąc czynił, ieżelibym więcey mieli upominać, żałuiące ichmść poniosszy tak wielką szkodę, krzywdę y opressią o to wszystko chcąc z obżałowanym imć in foro competenti prawem czynić, szkod, paen, win y wykładów prawnych dochodzić, dali tę żałobę swą z wolnym oney meliorowaniem, ieżeli tego potrzeba będzie ukazywała, do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

Przy którym opowiadaniu tegoż roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego, stanowszy oczewisto ienerał ikmci niżey pisany, relacyą swą w teyże sprawie ustnie przyznał y ku zapisaniu ad acta podał w te słowa:

Ja ienerał ikmci powiatu Grodzieńskiego niżey wyrażony czynię wiadomo tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia, przy stronie szlachcie, panach Józephie y Kazimierzu Zawackich, byłem użytym od imci pana Jana Woyny—sędzica ziemskiego Pińskiego y samey iey mci pani Konstancyey Wereszczynskiey Woyniney, małżonków, także imci pana Stanisława Wereszczyńskiego, skarbnikowicza ziemie Chełmskiey, do folwarku, nazwanego Rohożyna, w powiecie Grodzieńskim leżącego: tamże przybywszy znalazłem samą iey mci panią Woyninę bardzo chorą, ledwo żywą, sturbowaną, imci pana Stanisława Wereszczyńskiego wszystkiego zbitego, zekrwawionego flint rurami, krwią ściekłego, u pana Andrzeia Jucewicza, sługi imci pana Wereszczyńskiego, z tyłu w lewey ręce w ramieniu rozcięty bardzo szkodliwy, na którą kaleką będzie, forysia imci pana Woyny, na imie Karpuka Waśkiewicza, w głowę raz zadany bardzo szkodliwy, z którego razu kości iść będą, widziałem, przy którym boiu koni dwoie z kulbakami, pistoletami, szerścią gniadego y skaro-gniadego, kosztuiących talarów bitych dziewięćdziesiąt, od szabli paski śrebrne y musztuk śrebrny, ładownicę z taśmą iedwabną odebrali, kosztuiącą talarów bitych sześć, służącego imci pana Wereszczyńskiego, pistolety talarów dziesięc, czapkę barankową tynfów sześć, bóty tynfów trzy. Ztamtąd do wsi, Siołka nazwaney maiętności Lipska Woynińskiego, w tymże powiecie Grodzieńskim leżącey, za użyciem z pomienioną stroną szlachtą przy-

iechawszy, widziałem niewiastę gospodynię Połonieią Kieciową w połogu niedawną po dziecięciu wszystką zbitą, ledwie znać co mówi blizko czekaiącey śmierci, Pan Bóg wie, ieżeli od tego bicia wynidzie y niemało niewiast teyże wsi poprofanowanych dla iednego wstydu imionami y nazwiskami nie wymieniali się y siła szkod w zabraniu rzeczy poczynionych mienili być stałych, dziecie małe na imie Elżbietę Kiecieniownę zabite widziałem y przed różnemi ludźmi praezentowałem; oyca praezbitera cerkwi miasteczka Lipska na imie Wawrzynca Hołowkę zbitego, krwią naciekłego, trudno y wypisać iakie exorbitancie poczynili, iako mienili na sto pięćdziesiąt talarów bitych w zabraniu rzeczy, oprócz kryminałów, naczynili, co obszerniey w processie opisano y dołożono iest. Który to kryminał y gwałt być stały od imci pana Ignacego Micela—kapitana chorągwi dragónskiey ichmciów panów Norta y Wołka chorążych, Freytaka reygiment-kwatermistrza y innych żołnierzów iaśnie wielmożnego imci pana hetmana w. x. Lit. A tak ia ieneral, com widział y słyszał, na to wydałem ten móy relacyiny kwit z podpisem ręki moiey y z pieczęciami strony szlachty przy mnie byłey. Pisan ut supra. U tey relacyi podpis ręki ienerała tymi słowy: Stefan Jodkowski, ieneral iego królewskiey mości powiatu Grodzieńskiego. Która to relacya za ustnym y oczewistym przez w wierzchu mianowanego ienerała zeznaniem do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest wpisana.

1710 г.

Изъ книги за 1709—1710 г., листъ 265—266.

5. Жалоба коммиссаровъ Городненскихъ на ксендзовъ камедуловъ о нападеніи и разбоѣ.

Въ этомъ документѣ излагаются разныя подробности самоуправства въ королевскихъ имѣніяхъ Венгерскихъ камендуловъ. Самоуправства эти имѣли слѣдующія проявленія: помянутые камендулы не только дѣлали нападенія на крестьянъ, разоряли королевскія пущи, но ночью напали еще на подловчаго Великаго Княжества Литов. Прейча, присланнаго въ качествѣ коммиссара, ночью стащили его съ кровати и подвергли разнымъ истязаніямъ; точно также они попривязывали постромками къ лошадямъ стрѣльцовъ и повыгоняли ихъ изъ пущи.

Roku Pańskiego tysiąc siedmset dziesiątego, miesiąca Januarii dwódziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm Grodzieńskim, od wielmożnego imci pana Hrehorego Kotowicza—starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personaliter imć pan Franciszek Minostowski—dworzanin skarbu iego królewskiey mości, providendo et praecavendo cuivis tak powagi iako y praw iego

królewskiey mości konstytucyami i statutami surowo y należycie opisanych, tudzież prowentów stołowych nayiaśnieyszym królom panom swoim w ekonomiach stołowych amore et lege publica od całey rzeczy-pospolitey pozwolonych y aprobowanych, indemnitati et integritati wielmożnych imć pana Franciszka Goltza—starosty Srzedzkiego, generał-maiora woysk iego królewskiey mości, imci pana Stanisława Młockiego — starosty Zakroczymskiego, imci pana Waleryana Kicińskiego — pisarza naywyższego skarbu, kommissarzów y rewizorów generalnych iego królewskiey mości, tudzież imci pana Macieia Grabowskiego—metrykanta koronnego skarbowego, subdelegowanego kommissarza iego królewskiey mości do ekonomiey Grodzieńskiey, leśnictw y puszcz w. x. Lit. ad mensam regiam należących y wielmożnego imci pana Karola Henryka Leubnitza—łowczego nadwornego w. x. Lit., ex vi muneris sui y z uniwersałów sobie eo titulo od iego królewskiey mości danych, także imci pana Kazimierza Preycza—podłowczego w. x. Lit. duplici charactere tak ex brachio kommissiey iego królewskiey mości, iako y imci pana łowczego nadwornego Litewskiego do zatamowania potaszów y towarów leśnych y zabieżenia ruinie puszcz w. x. Lit., do stołu iego królewskiey mości należących, authorizowanego y ordynowanego, y imci pana Jana Bilmina, pana Daniela Korniłowicza, Jana Markielewicza, Mikołaia Herynka — strażników, Michała Baltazara Millera—strzelca od boku iego królewskiey mości tu zesłanego, swoim y inszych w obductiey wyrażonych y strzelców w leśnictwach iego królewskiey mości Perstunskim y Przełomskim zostaiących, (które leśnictwa iego królewskiey mości oycowie kameduły paleniem potaszów ultra omne ius et fas, y osadzonemi nowemi kulturami pustoszyli, y zwierza pro libitu suo zażywaią), imieniem solenną et in forma iuris firmissima przeciwko wielebnym oycom, imć xiędzu Emilianowi przeorowi, xiędzu Leonardowi Bartu, Antoniemu y całemu konwentowi kamedułom Wigierskim, iako antesignariis y niżey opisanych excessów, violencyi, securitatis publicae postposicyi, invectionis in authoritatem ac iura maiestatis, lanienae nad ludźmi iego królewskiey mości, a bliźniemi swemi y wszelkich effrenata lingua contemptów obec żywości authorom, honor maiestatu iego królewskiey mości despotice traktuiącym, czego by się y sam Panier na sobie referc wstydał, ale da Bóg przy sprawie wszystko się to wyiawi, y pryncypałom tam actibus quam verbis, ac si criminis laesae maiestatis reos; tudzież imci panu Lubaszowi Sokołowskiemu, Krzystofowi Liszczyńskiemu, Stefanowi Pyrskiemu, Janowi Sobolewskiemu—urzędnikom, Marcinowi Ciborowskiemu, Jakubowi Malarczykowi—strzelcom, y innym kilkudziesiąt wielebnym oo. kamedułom de nomine et cognomine lepiey wiadomym, iako comprincypałom y społecznikom, adhaerendo videndove iuż dawno uczynioney zaniosł protestacyą o to: iż pomienieni ichmość oo. kamedule Wigierscy, zapomniawszy boiaźni Bożey, miłości bliźniego y commiseratiey nad nim, pominąwszy winną in fundatricem iego królewskiey mości maiestatem reverentią, nieobawiaiąc się owey noty, że omnium malorum pessima ingratitudo, gdyż y same źwierzęta tę maią ku dobrodzieiom swoim pietatem, że ich verentur et reverentur, oni rebellione ducti, infirma ieszcze, bo podobno stante protestatione rzeczy-pospolitey, iura fundatiey swoiey maiąc, porwali się, nieuważaiąc tego, że scelus est odisse parentem, czego by saecularismus erubesceret, na to religiosa ośmieliła się modestia, a do tego bez respektu

na doskonałość rozumu y reflexyey na to, że qui per alium agit, per se facere videtur, przeciwko prawu uniwersalnemu y particularnemu, securitatem et immunitatem ludzi na usłudze królów panów będących waruiącemu, malum pro bono oddaiąc, chlebem królewskim pustynia Wigierska wytuczona recalcitravit, kiedy ręką tą, która odbiera beneficia, oddaie maleficia; oneż na ludzi iego królewskiey mości temerarie ac nefando ausu podnosząc, a w ludziach principem tangendo y pro munere vulnus oddaiąc tak dalece, że quos pavit ledwie by nie pauere potrzeba. Niekontentuiąc się anterioribus violentiis et praeiuditiis maiestatowi, prawu, y prowentom stołu iego królewskiey mości po kilkakroć poczynionych, iako to: naprzód wygnaniem z żywey Wody, za dekretem trybunalskim extra forum otrzymanym, imci pana Preycza—podłowczego w. x. Lit., z wyrazney woli iego królewskiey mości tam ordynowanego, a potym od ichmość oo. kamedułów per quaesitas artes wyrzuconego y pokaleczonego. Potym wygnaniem strażników w puszczy Perstunskiey y Przełomskiey, iego królewskiey mości osadzonych, których iako na iedno ludibrium za szyię na postronkach powiązawszy, zbitych przy koniu prowadząc, z puszcze powyganiali, iako o tym y o inszych exorbitancyach, które concomitabantur te violentie, protestacye y obductie eo nomine zaniesione wyrazniey edisserunt, które też, praesenti protestatione zupełnie reassumuntur. Ważyli się dnia w obductiey wyrażonego, zebrawszy złych y zawziętych intencyi swoich executorów kupę swywolną, w strzelbę, w dzidy, w kosy, w berdysze y kiie okowane uzbroioną y przybraną, kilkadziesiąt ludzi w sobie zawieraiącą, nocnym sposobem, śpiącego w gospodzie u Macka budnika imci pana Preycza—podłowczego Litewskiego, z instrumentami należytemi y uniwersałami na zatamowanie potaszów y towarów leśnych y zabieżenie ruinie puszcz w leśnictwach Perstuńskim y Przełomskim iego królewskiey mości, ex mente et pro interesse regio ordynowanego y listem swoim o tey delegatiey swoiey imć xiędza przeora Wigierskiego obwieszczaiącego, nayść y porwawszy za łeb włóczyć, bić y animować ludzi swoich do tego, aby co mogli złości y tyraństwa wywierali nad nim, tamże słowy nieuczciwemi y szpecącemi usta kapłańskie, tak imie imci pana Preycza łżyli, iako y na maiestatu honor invehebantur, konie, suknie, pieniądze, porządki, strzelbę, universały, przywileie y papiery różne pozabierali. Nawet y koszulę podarli, ponczochy zdieli, y podole obnażyli przeciwko wszelkiey verecundiey wstydowi nieprzypuszczaiąc, y tak zbitego związanego trzymaiąc udali się do strażników y strzelców iego królewskiey mości y osoczników, tam także personaliter sami oo. kamedule pistoletami y muszkietami uzbroiwszy się, niby to ordinem theutonicum reassumuiąc, kommenderowali owę swoią swywolną zgraię y przywodzili bić, zabiiać, nogi y ręce przetrącać, rozkazuiąc, nawet y topić. Jakoż posłuszna drużyna y lud ów swywolny rozkazom officerów swoich y przywodników wszystko wykonał, kiedy y krwi szlacheckiey zaiadłość duchowna nie przepuściła, bo y braci szlachcie kiymi się dostało. Także strażnikom, strzelcom, osobliwie Millerowi, od boku iego królewskiey mości tu przysłanemu, któremu y barwę królewską y munderunek wzięto, y wszystkich zbitych, zmęczonych, zkrwawionych, konie, suknie, kulbaki, porządki, pieniądze, drugim y koszule pozabierano tak dalece, że gdyby z tatarskiey abo tureckiey niewoli kto się powrócił, tedy by takiey figury nie reprezentował, iako ludzie królewscy od

pustelników powracaiącc, z których drudzy y do tych czas się nie powrócili y nie wiedzieć, czy żyią y gdzie się obracaią. Tandem po takim okrucieństwie związanego imci pana Preycza w iedney koszuli y mycce kamedulskiey do grodu Grodzieńskiego zawieść chcieli, iakby to królowi panu swemu służyć criminale było. Jako o tym wszystkim obszerniey sonat obductia słusznie y sprawiedliwie uczyniona, w którey y to namieniono, że y do tych czas oo. camedule pana Korniłowicza, strażnika iego królewskiey mości, w kaydanach, w łancuchu y w dybkach zbitego, skaleczonego y odartego trzymaią. Także y w tym praeiudicant prawom maiestatu iego królewskiey mości, że ichmość oo. kamedule prawa y przywileie różnym donataryuszom od iego królewskiey mości dane y conferowane, poodbierali y pokasowali, a swoie podawali y nowych cultur siła propria authoritate w puszczach pomienionych poosadzali. O co wszystko pomieniony protestant iterum atque iterum imieniem wyżey pomienionych protestuie się. Co debita iuris via et processu in foro fori probabitur et vindicabitur, zachowuiąc sobie auctiey y melioratiey tey protestacyey plenariam facultatem.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 1.

6. Жалоба Троцкаго воеводы Казиміра Огинскаго на таможенныхъ писарей о грабежѣ.

Троцкій воевода Огинскій приноситъ жалобу на таможеннаго чиновника и въ особенности на жида Вольфовича, что они не только взяли съ его товаровъ лишнія пошлины, но совмѣстно съ пошлинами захватили еще и самые товары, часть которыхъ продали, а другую держатъ у себя.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Januarii wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńsktm, przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Józefa Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustsnowionym, imć pan Antoni Kulesza—rotmistrz ikmci, imieniem iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza z Kozielska Ogińskiego—woiewody Trockiego, solenną zanosił manifestatią na imci pana Kazimierza Szpakowskiego—porucznika ikmci y imci pana Jana Szołuchę, pisarzów cła nowopodwyszonego komory Grodzieńskiey, tudzież na niewiernego Lewka Wolfowicza, substituta ichmości, y na przydanego od i. w. imci pana Kotła podskarbiego w. x. Lit. porucznika nadwornego imci pana Asanowicza, niemniey też na żyda Borucha, substituta cła ikmci starego, y pomocników wyż pomienionych ichmościów, o to, iż gdy wiciny z solą, korzeniami, z barwą na ludzi iaśnie wielmożnego protestanta, także z so-

lą, korzeniem, suknem, winem, iako osobliwe regestra specifikuią ww. oo. iezuitów kollegium Nieświżskiego z Królewca powracały rzeką Niemnem podług zwyczaiu defluktuiących, na których żyd delegowany faktor od protestuiącego imci Samuel Józefowicz przy osobliwym sobie danym eo nomine paszporcie był, który żyd z pomienionemi wicinami przybywszy pod wieś Hożę, w powiecie Grodzieńskim leżącą, gdy należytość na obydwuch komorach Grodzieńskich oddawał, obżałowany Lewko Wolfowicz, z informacyi pryncypałów swoich, wprzód należytość odebrał y kwitowe nad ustawę, 60 talerów bitych sto ośmdziesiąt na swoim tylko cle wymógł, a na drugim talerów bitych sześćdziesiąt dano, a potym z porucznikiem panem Asanowiczem, z assistentią Tatarów y dragonii tamże na te wiciny naiechawszy, za nic sobie ważąc paszport produkowany y owszem in . . . *) onego, albowiem wydarłszy z rąk poszarpał, z wicin w. protestanta towary różne, sól, śledzie, korzenie, sukna, wino tak własne imci pana, iako też y ww. ichmościów oo. iezuitów collegium Nieświżskiego, tamże deponowane, naymniey na półtorakroć sto tysięcy według osobliwych regestrów w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, miesiąca Decembra dziewiątego dnia gwałtownie pozabierał y do folwarku swego, Kowalewszczyzna nazwanego, w tym powiecie Grodzieńskim leżącego, pozwoziwszy niektóre za bezcenek poprzedawał, niektóre do tychczas u obżałowanego zalegly. Nadto na tychże wicinach zawinienie z leguminą pana Gałęskiego, faktora imci pana Jurewicza, przez obżałowanych zabrano. A tak ogołocono funditus wiciny po długim zatrzymaniu onych, musiały wicin dwie tamże pod Hożą, trzecia w Grodnie, a dwie w Piaskowcach zostać się y zazimować ze wszystkiemi statkami, które kosztuią iaśnie wielmożnego aktora same tylko z statkami osobliwie talarów bitych dwa tysiące, z okazyi obżałowanego Lewka, pryncypałów y assystencyi iego, także przytomnych na ten czas żydów, którzy pospołu rabowali, w nocy szafarnie oddzierali, iako to: Abraham Wulfowicz, brat obżałowanego żyda z swemi synami y strażnikami, zkąd odchodząc ieszcze publice odpowiedź y pochwałkę na dalszą ruinę tych wicin uczynili, dufaiąc w potentią zgromadzonych ludzi. Aby tedy takowe obżałowanych ichmość ausus, co iest contra ius, fas et aequum impune nie szły, na których ichmościach y dobrach onych wszelkich leżących y ruchomych szkód, strat y przez violentią poczynionych, chcąc iaśnie wielmożny imć pan woiewoda Trocki dochodzić y requirować, zlecił wyż pomienioney osobie, aby ten solenny proces był do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego wpisany, który iest zapisany.

*) пропущено слово.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 110.

7. Посвидѣтельствованіе вознаго о ранѣ, нанесенной протопопу Петру Лобачевскому.

Въ этомъ документѣ заключается посвидѣтельствованіе вознымъ раны, нанесенной товарищемъ Рагозой Дойлидскому протопопу Лобачевскому: рана эта была глубокій шрамъ на бородѣ; при этомъ протопопъ показалъ четыре окрвавленныхъ платка, которыми онъ закрывалъ свою рану, заявивши при этомъ, что вслѣдствіе оной онъ не можетъ исполнять своихъ церковныхъ требъ.

Anno tysiąc siedmset iedynastego, miesiąca Februarii dziesiątego dnia.

Ja ieneral powiatu Grodzieńskiego, niżey na podpisie tym wyrażony, wiadomo czynię y zeznawam tym moim relacyinym listem, iż maiąc ia przy sobie stronę dwóch szlachty, imć panów Jana y Kazimierza Petelczyców, w roku teraźnieyszym tysiąc siedmset iedynastym, miesiąca Februaryi piątego dnia, byłem użytym od w Bogu wielebnego imci oyca Piotra Łobaczewskiego—protopopy Podlaskiego, praezbitera Doylidzkiego, do plebanii nazwaney Doylidy, w dobrach Zabłudowskich, w powiecie Grodzieńskim leżących, gdzie przybywszy widziałem w. oyca Łobaczewskiego zaciętego w brodę pod wargą raz duży cięty szablą, od którego zacięcia wszystek krwią spłynął y chustek we krwi zbroczonych cztéry oglądałem, który to w Bogu wielebny oyciec mienił, że ad sacra disponenda iuż przez te okrwawienie żadney nie może wieć conservatii aż do dyspensy zwierzchności, które to zacięcie miał sobie być stałe od imci pana Antoniego Rahozy—towarzysza chorągwi petyhorskiey, w. imci pana Szczyta—czesznika w. x. Lit., na dobrowolney drodze bez dania żadney y naymnieyszey przyczyny, przy bytności imci p. Bohdanowicza namieśnika, imci pana Boguckiego y imci pana Jurewicza towarzystwa teyże wyż rzeczoney chorągwi. A tak ia ieneral, com widział y słyszał, na to wydałem ten móy relacyiny kwit z podpisem ręki mey y ichmościów panów strony szlachty, przy mnie na ten czas będącey. Działo się w Doylidach, anno et die ut supra. Jan Ludziwoński—ieneral ikmci powiatu Grodzieńskiego. Anno 1711, dnia 10 Februarii. Stanąwszy personaliter na urzędzie generał tę relacyę w sprawie w Bogu wielebnego imci oyca Piotra Łobaczewskiego—protopopy Podlaskiego, praesbitera cerkwi Doylidzkiey zeznał.

1711 г.

Изъ книги за 1711 г., листъ 109.

8. Жалоба священника Дойлидской церкви Петра Лобачевскаго на Антонія Рагозу и его товарищей.

Протопопъ Дойлидской церкви Лобачевскій жалуется на товарища пятигорской хоругви Антонія Рагозу въ томъ, что этотъ товарищъ напалъ на него въ дорогѣ, когда протопопъ возвращался домой послѣ совершенія крещенія, и изранилъ его саблей въ лицѣ; что намѣстникъ этой же хоругви посадилъ былъ его подъ арестъ, но другіе товарищи освободили его.

Roku Pańskiego tysiąc siedmset iedynastego, miesiąca Februarii dziesiątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—starosty Grodzieńskiego y łowczego w. x. Lit., ustanowionym, żałował y solennie się protestował w Bogu przewielebny imć oyciec Piotr Lobaczewski, protopopa Podlaski, praezbiter cerkwie Doylidzkiey, przeciwko imci panu Antoniemu Rahozie—towarzyszowi chorągwie petyhorskiey imci pana Szczyta—podczaszego w. x. Lit. y innych ichmościów towarzystwu paręczników z niżey wyrażonym w iednostayney znać radzie y namowie będącym o to, takowym sposobem: iż obżałowany iegomość przepomniawszy boiazni Bożey, srogości prawa pospolitego w. x. Lit., takoż y artykułów woyskowych, nie wiedzieć z iakich miar zawziąwszy przeciwko żałuiącemu iegomości zły y zawzięty rankor, w roku teraźnieyszym tysiąc siedmset iedynastym, miesiąca Februarii trzeciego dnia, gdy żałuiący przewielebny oyciec na dniu wyż mienionym był zaproszonym dla chrzestu odprawienia dziecięciu do chorągwi stoiącey w dobrach Zabłudowskich, we włości Niewodnieckiey, do wsi Doylid, do przystawstwa imci pana Józefa Łosowskiego, w powiecie Grodzieńskim będących; a gdy żałuiący w Bogu przewielebny oyciec po ochrzczeniu dziecięcia zabawiwszy się trochę u ichmościów towarzystwa, bez dania żadney y naymnieyszey nikomu przyczyny, nazad do domu powracał, z którym imć pan Bohdanowicz namieśnik teyże chorągwi, imć pan Bogucki, imć pan Jurewicz, imć pan Wysogierd y imć pan Jan Korycki iachali, iegomość nie widząc z iakiego rankoru z dobytą uganiaiąc się za ichmościami, a dopędziwszy in praesentia wyż rzeczonych ichmościów, nie mówiąc słowa żadnego, nielitościwie y niemiłosiernie na głowę szablą żałuiącemu w Bogu przewielebnemu ciął, który że trochę się na wozie dobrowolną drogą iadąc umknął y głowę na bok schronił, tedy ten impet cięcia co miał przyiść na głowę, w twarz przez wargę y brodę z prawey strony dostał się, a tak iuż widząc oyca żałuiącego krwią zbroczonego, gdy ieszcze drugim impetem siec y rąbać myślił, ichmość tam przytomni będąc, aby tey zawziętości poprzestał ha-

mowali, iednak na żadną obżałowany imć nie zdaiąc się perswazyą, gdy ieszcze na koniec mocno przytaił, drudzie ichmoście do złego uczynku na zabicie goniącego nie dopuścili, iednak srogą odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żałuiącego czynił, za które gdy imć pan namieśnik, widząc iuż żałuiącego oyca krwią ściekłego, bo całą drogę, nim do plebanii swey doiechał, krwią brocząc chustami się tułaiąc kilka chustek skrwawił, kazał do chorągwi przyiachawszy obżałowanego ichmości aresztem założyć; ichmość wyż rzeczeni broniąc z gołemi szablami imć pan Bogucki, imć pan Jurewicz aresztu y do chorągwi prowadzenia nie dopuścili, a potym wziąwszy obżałowanego iegomości na parękę z pod aresztu mutuo sensu mimo wiadomość chorągwi obżałowanego imci pana Rahozę wypuścili. Który to imć nie opowiednie z pod chorągwi uiachawszy y teraz Bóg wie gdzie się obraca, a w Bogu przewielebny żałuiący oyciec Łobaczewski, providendo securitati zdrowia bol cierpiąc, a chcąc o to wszystko, ubi de iure competerit, iako z obżałowanym ichmością, tak też y z wyż rzeczonémi ichmościami pany paręcznikami prawnie czynić, dał tę swoią solenną manifestatią do xiąg grodzkich p-tu Grodzieńskiego, salva oney melioratione, ieśli tego potrzeba będzie ukazywała, zapisać, co iest zapisano.

1712 г.

Изъ книги за 1712 г., стр. 99—100.

9. Опредѣленіе скарбоваго трибунала, увольняющее городъ Городну отъ гиберны.

Скарбовый трибуналъ великаго княжества Литовскаго, вслѣдствіе жалобъ и просьбъ, какъ горожанъ, такъ и другихъ обывателей его, на то, что городъ Городна неправильно включенъ въ число городовъ, подлежащихъ гибернѣ, не смотря на то что онъ входитъ въ составъ Городненской экономіи и уплачиваетъ всѣ повинности, симъ декретомъ освобождаетъ его отъ гиберны, тѣмъ болѣе, что городъ Городна есть еще въ тоже время мѣсто сеймовыхъ собраній.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Marca trzeciego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Janem Grothuzem — podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego będącym, stanąwszy personaliter szlachetny pan Jan Rozumowicz — burmistrz miasta Grodna, extrakt dekretu wspoł z samym originałem na rzecz niżey w nim wyrażoną ad acta grodu Grodzieńskiego podał, y żeby do xiąg grodzkich Grodzieńskich był przyięty potrzebował, który wpisuiąc do xiąg de verbo ad verbum taki w sobie ma tenor:

Extrakt z xiąg trybunału skarbowego w. x. Lit., w Wilnie sądzącego się, roku

tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Februarii dwudziestego dnia.

Przed nami kommissarzami, tak z senatu per constitutionem, iako ex equestri ordine, z woiewodztw, ziem y powiatów na trybunał skarbowy w. x. Lit. obranemi, a za wydanemi od iaśnie oświeconego xięcia imci pana kanclerza wielkiego w. x. Lit., marszalka koła naszego uniwersałami, na dzień dwunasty Januarii, roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, do Wilna zgromadzonemi, stanąwszy oczewisto szlachetni panowie Jan Rozumowicz — burmistrz, Michał Haponowicz—rayca miasta iego królewskiey mości Grodna, ten dekret miastu Grodnowi na uwolnienie od niepokrytey ab antiquo hyberny et omni militari onere, tudzież na eliminowanie z taryfy Olkinickiey, per errorem wpisanego, służący, do akt skarbowych w. x. Lit. ku zapisaniu podali, który akt zapisuiąc y z onych extraktem słowo w słowo wydaiąc, tak się w sobie realiter ma:

My kommissarze rzeczy-pospolitey, tak z senatu przez konstytucyą naznaczeni, iako ex equestri ordine z woiewodztw y powiatów w. x. Lit. obrani na trybunał skarbowy w. x. Lit., gdy in fundamento konstytuciey Lubelskiey y postanowienia walney rady Warszawskiey et virtute dekretu naszego limitationis cadencyey Mińskiey, na cadencyey teraznieyszey w Wilnie w roku ninieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, dnia dwunastego Januarii, zaczętey y sądzącey się, taryfę hybernową z starostw y dzierżaw, w woiewodztwach y powiatach w. x. Lit. combinowaliśmy y, tęż taryfę melioruiąc, dobra różne errore in antecessum weszłe y do hyberny pociągnione, za dowodami słusznemi y dokumentami ważnemi eliminowaliśmy, za przypadnieniem z porządku powiatu Grodzieńskiego, gdy do liquidacyey starostw, y dzierżaw iego królewskiey mości w tym powiecie przystąpiliśmy, miasto iego królewskiey mości Grodno przy płaczliwey supplice przez szlachetnych Jana Rozumowicza — burmistrza y Michała Haponowicza — raycę exposuit, iż per errorem w taryfę Olkienicką do hyberny to miasto weszło było, do którey ab erectione ipsa, będąc ex natura sua dobrami stołowemi iego królewskiey mości ekonomiey Grodzieńskiey, dokąd czynsze y inne prowenta wypłaca, nigdy nie należało, y lubo na ziezdzie walnym w. x. Lit. w Grodnie w roku tysiąc siedmsetnym pierwszym dekretem tegoż ziazdu, de data dnia dziesiątego Oktobra ferowanym rękoma ichmość panów kommissarzów w. x. Lit. ex senatorio et aequestri ordine podpisanym y pieczęcią iaśnie oświeconego xięcia imci Michała Wiszniowieckiego, na ten czas pułkownika generalnego w. x. Lit., tegoż ziazdu marszałka, utwierdzonym, ex ratione constitucyey de immunitate dobr stołowych iego królewskiey mości y tego miasta, do nich należącego, w nim allegowanych y wyrażonych od hyberny uwolnione y z taryfy eliminowane będąc, nie było pociągane do hyberny w tych czterech leciech (przy osobnych bello, fame, peste y ruinach) przyciśnieni hyberną do ostatniey przyszli desolacyey y dyspersyey. Produkowało oraz toż miasto przez wyż pomienionych supplikantów konstitucyą roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego o ordynacyey prowentów iego królewskiey mości w. x. Lit., w którey iako inne ekonomie do stołu iego królewskiey mości należące są wyrażone, tak y Grodno ze wszystkim per expressum położone iest, że zaś czynsze y inne prowenta stołowe iego królewskiey mości toż miasto do ekonomiey płaci, uczyniwszy interwencyą imć pan Maciey Grabowski—metrykant koronny, dworzanin iego królewskiey mości y kommissarz ekonomiey Grodzień-

skiey produxit rewizyą roku tysiąc sześćset trzydziestego ósmego authentyczną, z podpisami y pieczęciami ichmość panów Krzysztofa Białozora—marszalka Upitskiego, Tomasza Piwnickiego y Pawła Srednickiego, pisarza skarbowego w. x. Lit., rewizorów na onczas iego królewskiey mości, y na wiele pośledenieyszych rewizyi, y inwentarzów zabierali się dowodząc, że czynsze to miasto y inne prowenta do ekonomiey iego królewskiey mości płaci Grodzieńskiey; dobra zaś płacące czynsze do stołu iego królewskiey mości, że hybernie non subsunt, nie mało konstytucyey in volumine legum allegował y produkował, a zatym upraszał, aby to miasto podatkiem hyberny, iako do simple kwarty nie należącey, w annuałach skarbu rzeczy-pospolitey w. x. Lit. ab hoc onere excludowane, nie było onerowane, co by avulsionem superet, przeciwko którey omnia iura clamant, owszem aby z taryfy eliminowane było exposcebat, o co i ciż mieszczanie nomine totius communitatis supplikowali. A tak my kommissarze, tak ex senatu, iako też et equestri ordine, zważywszy dowody z konstitucyi produkowanych y inwentarzów pokładanych, iż miasto Grodno iest dobrami stołowemi iego królewskiey mości, czynsze y inne prowenta, do stołu iego królewskiey mości należące, do ekonomiey Grodzieńskiey zawsze płaci, a ztąd hybernie podlegać nie powinno, niemniey ex respectu, że to miasto iest seymowe et domicilium consiliorum od hyberny z folwarkami, żydami uwalniaiąc z taryfy in perpetuum eliminowaliśmy. Na co dla większey wagi rękoma naszemi podpisuiemy się. Dat w Wilnie, roku Pańskiego tysiąc siedmset dwunastego, miesiąca Februarii ośmnastego dnia. U tego dekretu podpis rąk ichmościów panów kommissarzów tak ex-senatorio, iako et equestri ordine temi słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił—kanclerz w. x. Lit., marszałek trybunału skarbowego; Jan Mikołay Żgarski — biskup Żmuydzki, kommissarz ex-ordine senatorio; Marcyan Wołowicz — marszałek w. x. Lit.; Ludwik Pociey—hetman wielki w. x. Lit.; Michał Kazimierz Kocieł — podskarbi w. x. Lit.; Stanisław Denhof—hetman polny w. x. Lit.; Karol Jan Korsak — chorąży Smoleński, kommissarz woiewodztwa Wileńskiego; Jan Benedykt Wialbut—podstoli y kommissarz powiatu Oszmiańskiego; Michał Jan Alexandrowicz—marszałek y kommissarz Lidzki; Józef Strutyński-Wizański y Szakinowski starosta, stolnik y kommissarz powiatu Wilkomirskiego; Józefat Antoni Mirski—chorąży y kommissarz powiatu Bracławskiego, Jan Żygmunt Wal—starosta Framburski, kommissarz woiewodztwa Trockiego; Kazimierz Szemiot—ciwun Eyragolski, podkomorzy y kommissarz xięztwa Żmuydzkiego; Jan Stanislaw Kulesza — starosta Oszkiński, kommissarz woiewodztwa Smoleńskiego; Jan Kazimierz z Bieganów Bieganski—starosta y kommissarz powiatu Starodubowskiego, Andrzey Mikołay Gimbut—podkomorzy y kommissarz powiatu Starodubowskiego; Krzysztof Niemierowicz Szczyt cześnik w. x. Lit. chorąży y kommissarz woiewodztwa Połockiego; Jan Florian Bułhak—stolnik y kommissarz Slonimski; Wincenty Piotr Wołowicz—refendarz w. x. Lit. kommissarz woiewodztwa Mścisławskiego; Jerzy Borek—kommissarz Inflandski; Jan Jerzy Zawisza—chorąży y kommissarz woiewodztwa Mińskiego; Paweł Heronim z Przezdema z Starych Kiełczow Kiełczewski—pisarz grodzki y kommissarz powiatu Rzeczyckiego; Jan Piotr Nestorowicz—podczaszy woiewodztwa Brzeskiego, kommissarz od woyska w. x. Lit. Który to dekret, iako się w sobie ma, tak de verbo ad ver-

bum do xiąg skarbowych w. x. Lit. iest przyięty y wpisany, z których y ten extrakt pod pieczęcią y od imci pana kanclerza w. x. Lit., marszałka trybunału skarbowego, miastu Grodnowi iest wydan. Pisan w Wilnie, roku miesiąca y dnia ut supra. U tego extraktu, przy pieczęci iaśnie oświeconego iego xięcia kanclerza, podpis ręki temi słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił—kanclerz wielki w. x. Lit., marszałek trybunału skarbowego; tudzież podpis imci pana pisarza temi słowy: A. Kulikowski—pisarz trybunału skarbowego w. x. Lit. Korrekta zaś u tego extraktu w te słowa: Correxit Szumowicz. Który to extrakt wespół z danym oryginałem iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięty y zapisany.

1712 г.

Изъ книги за 1712 г., стр. 655—656.

10. Жалоба Городненскаго протоіерея Θеодора Гриневича на Яна и Симона Плонскихъ о нападеніи на домъ и учиненномъ разбоѣ.

Городненскій протоіерей Гриневичъ жалуется на Плонскихъ по случаю ихъ непріязненныхъ дѣйствій; такъ помянутые Плонскіе напали на домъ протопопа, повыломливали двери, замки, потравили поля и огороды, избили его сына и слугу.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, opowiadał y solennie protestował się w Bogu przewielebny iegomość xiądz Theodor Hryniewicz—protoprezbiter Grodzieński, prezbiter cerkwi Jezierskiey, na ichmość pp. Jana y Symona Płonskich, wspólney z sobą radzie y namowie będących, w wielkiey swoiey krzywdzie y nieznośney szkodzie, o to y takowym sposobem: iż obżałowani ichmość, mieszkaiąc w sąsiedztwie blizkim z żałuiącym w okolicy Podstarzyniu nazwaney, w powiecie Grodzieńskim leżącey, zawziąwszy iakowyści zły zapamiętały rankor przeciwko żałuiącemu, nie pamiętaiąc na boiaźń Bożą y srogość prawa pospolitego, y na list zaręczny, wyniesiony od wielmożnego iegomości pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego w. x. Litewskiego, starosty Grodzieńskiego, wydanym, tedy nie pamietaiąc na list wyniesiony zaręczny, ieszcze mało na tym że różnemi laty, miesiący y dniami wielkie szkody, violentie poczynili y czynić nie przestaią, gdzie y za uproszeniem przez różnych

ichmość pp. sąsiad y przyiaciół upraszał, aby takowych szkod y krzywd nie czynili, tedy nieustaiąc przecie swey zawziętości ieszcze w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, miesiąca Augusta siedmnastego dnia, naszedszy mocno gwałtownie na dom żałuiącego delatora wyż pisany Podstarzynie naprzód wrota wyłamawszy y płoty powycinawszy, samego żałuiącego zastawszy w folwarku y domu żałuiącego do sieni y izby drzwi y okna powybiiawszy, szukaiąc samego żałuiącego, a potym od swiernia y gumna zamki poodcinali y drzwi powybiiali, gdzie żałuiącego iegomość syn imć pan Michał Hryniewicz, wyszedszy z inszego budynku upominał ichmość y prosił, aby takowych violentiey y szkod nie robili, a ichmość nic ustaiąc w swey zawziętości dawney, rzuciwszy się z tyłu zdradzecko na żałuiącego delatora syna poczęli go bić, mordować, okrutnie kaleczyć, a potym y parobka żałuiącego na imie Jana Doroszka, także y Michała Caryka okrutnie bili, mordowali w domu żałuiącego, co wszystkie boie y rany w relacyey ieneralskiey opisane y dowiedzione będą, gdzie y na gruntach żałuiącego wielkie krzywdy y spaszy różnych lat czynią y czynić nie przestaią, który żałuiący ponosi naymniey szkody wszystkiego we zbożu na kop trzydzieści y daley lasy, gaie, powycinali y wielkie szkody w sianożęciach porobili. Chcąc tedy o to żałuiący z obżałowanym prawnie czynić y tego wszystkiego dochodzić, y o pochwalki ustawne, tak samych zabiciem na smierć, iako y maiętności ogniem spaleniem, dał tę swoię żałobę z wolną oney melioracyą do xiąg grodskich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

Przy którym opowiedaniu żałoby tegoż roku miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego stanąwszy personaliter ienerał iego królewskiey mości powiatu Grodzieńskiego, niżey na podpisie ręki mey mianowany, czynię wiadomo tym moim relacyinym (kwitem), iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, miesiąca Augusta ośmnastego dnia, maiąc ia przy sobie stronę dwuch szlachty panów Jana y Pawła Bylczyńskich, z którymi byłem użyty od przewielebnego w Bogu iegomości xiędza Theodora Hryniewicza, protopopy Grodzieńskiego, prezbitera cerkwi Jezierskiey, do folwarku nazwanego Podstarzynie, w powiecie Grodzieńskim leżącego, gdzie za przybyciem mnie ienerała, y stroną szlachtą, gdzie za ukazowaniem widziałem syna przewielebnego w Bogu iegomość xiędza protoprezbitera Grodzieńskiego na imie iegomości pana Michała Hryniewicza, leżącego zbitego, mienił sobie bronią niezwyczayną kiymi plecy wszystkie sine, spuchłe, krwią naciekłe, rękę prawą kiiem przebitą, od którego przebicia Pan Bóg wie ieżeli nie będzie kaleką, także widziałem y parobków żałuiącego zbitych na imie Jana Doroszka y Michała Caryka, okrutnie zbitych y zmordowanych, przy tym okna powybiiane, drzwi powyłamane, zamki poodbiiane od świernia, widziałem też płoty połamane, zboża wszystkie y ogrody sianożętne potarte y w niwecz powypaszane, lasy y gaie powycinane y w niwec spustoszone, który to takowe boie y gwałty, nayście na dom mienił sobie być stały od ichmości pp. Jana y Symona Płońskich y pomocników ichmościów. A tak ia ienerał, com widział y słyszał, na tom wydał ten móy relacyiny kwit z podpisem ręki mey przy stronie szlachcie, przy mnie na ten czas będących, ku zapisaniu do xiąg. Jan Radziwonowski, ienerał iego królewskiey mości powiatu Grodzieńskiego.

1712 г.

Изъ книги за 1712 г., стр. 732.

11. Жалоба Леона Пересвѣта-Солтана на короннаго метрикапта Мартина Грабовскаго о захватѣ имѣнія перваго.

Солтанъ приноситъ жалобу на шляхтича Грабовскаго, который, получивши административную должность эконома въ Городненскихъ королевскихъ имѣніяхъ, не смотря на то, что не владѣетъ ни однимъ клочкомъ земли въ в. кн. Литовскомъ, распоряжается пожизненными имѣніями какъ собственными, изгоняетъ владѣльцевъ, въ томъ числѣ и самого истца вооружаетъ противъ нихъ крестьянъ и дѣлаетъ разныя другія притѣсненія.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Septembra dnia pierwszego dwudziestego.

Stanowszy personaliter wielmożny imć pan Michał Leon Pereswiet Sołtan—marszałek Starodubowski, coram actis grodu Grodzieńskiego solenną zaniosł manifestacią na imci pana Macieia Grabowskiego, metrykanta koronnego, administratora nayiaśnieyszego króla iego mości Augusta oekonomiey Grodzieńskiey, o to, iż co obżałowany imć za obięciem urzędu administratorskiego dufaiąc iuż częścią w potencią iakowąś, częścią w to, że żadney w tym xięstwie Litewskim swoey własney nie ma possessyi, śmiał, ważył się in solam postpositionem prawa pospolitego, tot iuramentis nayiaśnieyszych monarchów polskich całey rzeczy - pospolitey civibus approbwanego, mimo przywileie, prawa ich y listy ichmościów panów podskarbich nadwornych, także podanie antecessorów obżałowanego imci y mimo dekret ich mościów panów kommisarzów, od nayiaśnieszego króla iegomości Augusta do oekonomiy Grodzieńskiey zesłanych, pewne dobra Nioły y Pyszki, z dawnym wespół przewozem nad Niemnem pod Grodnem zostaiącym, od lat więcey trzydziestu w possessyi wielmożnego protestanta będącym, w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, miesiąca Septembra dnia dwudziestego, za dzierżenie violentissime odebrać, gwałt et expulsią supra usum iusticiae z tych dobr dożywotnych uczynić, chłopów wszystkich zbuntować y tak zakazać onym, aby nie tylko wielmożnego protestanta za pana sobie dożywotnego nie mieli, w niwczym nie słuchali, żadney powinności, oddawania ryby tygodniowey nie pełnili; ale nawet żeby promp o zatraceniu przez Moskalów de nova radice sporządzony, kosztuiący złot. sto, odebrawszy z dyspozycyi żyda Józefa Izraelewicza, arendarza protestanta, sami onym ludzie podróżne wozili y pożytek na siebie odebrali, a żyda arendarza pomienionego abyście precz stamtąd wypędzili, a sprzeciwiącego się y w Niemnie utopili. W czym wszystkim wielmożny imć p. marszałek Starodubowski wielką a nigdy nieznosną na honorze własnym y fortunie swoiey przez obżałowanego imci maiąc krzywdę, a chcąc o takowe niesłychane praeiudicium, expulsią z dobr, sobie za przywileiem królów ich mości nadanych, uczynioną, o zabranie przychodzącey intraty z tych de novo po zruynowaniu nieprzyiacielskim własnym

sporządzonym kosztem kosztuiącym złot. sto onego zatracenie, iako cum violatore iurium, oppressore honoru szlacheckiego prawem czynić, per iurisdicam reinductionem do dobr własnych swoich za przywileiami nayiaśnieyszych królów maiących w possessyi swey dzierżących przychodzić, wszystkich szkod swoich in unum znioszy, krom expens prawnych, na złot. tysiąc y sto poniesionych na osobie y dobrach obżałowanego imci requirować, do paen prawnych przywieść, od dalszey impetycyi, tak samego obżałowanego imci na ten czas zostaiącego tych dobr nayiaśnieyszego króla iego mości oekonoma, iako y następców po obżałowanym imci per decretum wolnym być poddannych do należytego przywieść posłuszeństwa, dał tę swoię żałobę, do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листы 189—190.

12. Жалоба Самогрудскаго священника на ксендза Криштофа Боровскаго и ксендза декана Рокицкаго и другихъ.

Самогрудскій священникъ жалуется на ксендза Боровскаго и Городненскаго декана Рокицкаго и др. по слѣдующему поводу:

Ксендзъ Боровскій сдѣлалъ вооруженный наѣздъ на священника и подвергъ его разнымъ истязаніямъ; когда священникъ спросилъ ксендза: „что я тебѣ сдѣлалъ?", ксендзъ отвѣчалъ ему слѣдующими ругательствами: „ты хлопскій попъ, да и не попъ, а бомбизъ! узнаешь за что, когда будешь сидѣть въ тюрьмѣ". Потомъ ксендзъ Боровскій сдѣлалъ на него второй наѣздъ и увезъ съ собой въ с. Каменку; при этомъ онъ подвергалъ его новымъ публичнымъ истязаніямъ. Наконецъ увезъ его въ м. Соколку. Здѣсь вмѣстѣ съ ксендзомъ деканомъ они свели его на рынокъ, поставили у позорнаго столба, обнаживши, дали ему сто плетей и заключили въ тюрьму. Здѣсь они ежедневно давали ему по 80 ударовъ, — по 40 на завтракъ, и по 40 на ужинъ. Когда явились къ ксендзамъ пріятели священника и стали просить ихъ объ освобожденіи, то ксендзы покрыли ихъ ругательствами и не дали священнику свободы.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Februaryi dwudziestego ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego ustanowionym, żałowali, soleniter protestowali ziemianie ikmci powiatu Grodzieńskiego w Bogu wielebny imć xiądz Michał Popławski — świeszczennik Samohrudzki y sama ieymość pani Teresa Strawińska Michałowa Popławska —świeszczennikowa Samohrudzka przeciwko ichmciom panom w Bogu przewielebnemu imci xiędzu Adamowi Rokickiemu —dziekanowi dekanatu Grodzieńskiego,

tudzież w Bogu wielebnemu imci xiędzu Krzysztophowi Borowskiemu—komendarzowi Szudziałowskiemu, imci xiędzu Janowi Kobylinskiemu—plebanowi Sokolańskiemu, tak też ichmciom panom, iako to: imci panu Andrzeiowi Popławskiemu, imci panu Sebestyanowi Wołkowyckiemu—horodniczemu powiatu Grodzieńskiego, czeladzi y pomocnikom ichmciom dobrze wiadomemi y znaiomemi, będąc z sobą w iednostayney radzie y namowie, którzy ichmość zawziowszy nieiakowyś zły rankor od niemałego czasu różnych lat, miesięcy y dni, nie uważaiąc na prawo pospolite y na charakter kapłański, dotykaiąc słowy uszczypliwemi żałuiącego w Bogu wielebnego imci xiędza Michała Popławskiego—swieszczennika Samohrudzkiego y po nieiednokrotnie, gdyż iako to w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzynastym, miesiąca Januarii iedynastego dnia naiechawszy w Bogu wielebny imć xiądz Krzysztoph Borowski pierwszego razu z czeladzią y pomocnikami swemi na fundusz ichmciów panów Mościckich y imci pana Kazimierza Wisczyńskiego—podczaszego Rzeczyckiego, na plebanią Samohrudzką, który kapłan nikomu niwczym nie był winnym, oskoczywszy z czeladzią wkoło plebanii, który nie spodziewał się ni od kogo żadnego naiazdu, w tym tedy obżałowany imć xiądz Borowski wpadszy obsesem z czeladzią do izby, zaraz porwali za łeb żałuiącego y wywlekli na podwórze, tamże go bili, męczyli, iako sami chcieli, potym żałuiącego żona poczeła gwałtu wołać, oni tedy y samą poczeli łżyć, bić y łaiać; usłyszawszy sąsiedzi na ten hałas przybiegli y odratowali, co żywego, a ciepłego żałuiącego y samą, ieszcze odieżdzaiąc srogą odpowiedź y pochwalkę uczynili, mówiąc: tak chłopi-popi, ale nie iesteście wy popi, ale bombizowie! ieszcze tak mówił: ponieważ nie ucieszyłem się nad tobą teraz, ale wybiorę taki czas, że cię przyiechawszy wezmę nie iako kapłana, ale iako bombizę y będę cię wiązał y krępował iako sam chciał. Żałuiący w Bogu wielebny imć xiądz Popławski—świeszczennik Samohrudzki, mówi do obżałowanego xiędza Borowskiego te słowa: com ia tobie, mści xięże winien, co mię naieżdzasz, biiesz, morduiesz, iako sam chcesz, y ieszcze pochwałki czynisz? Obżałowany imć xiądz Borowski odpowiedział żałuiącemu: wtedy dowiesz się, kiedy będziesz w kaydanach siedział. I iakoż się w tym nie upamiętał, dość czyniąc swoiey zawziętości, nie iako kapłan, ale kiedy iaki rozbóynik naiechawszy z gromadą wielką, nabrawszy czeladzi u ichmciów panów, Andrzeia Popławskiego y Sebestyana Wołkowyckiego—horodniczego grodzkiego y w Bogu przewielebnego imci xiędza Rokickiego—plebana Grodzieńskiego, z namowy ichmciów zwysz mianowanych, gwałtownym sposobem, armata manu, oskoczywszy wkoło plebanii żeby nie uciekł, w Bogu wielebny imć xiądz Krzysztof Borowski kazał wrota wyłamać, wyłamawszy wrota do budynku drzwi wybili, samego żałuiącego swieszczennika porwawszy z łóżka iako iakiego złoczyńcę w samą północ tegoż roku, miesiąca Februaryi dwudziestego pierwszego, to iest z poniedziałku na wtorek, nie uważaiąc na charakter kapłański, w iednych chustach, iako iakiego hultaia, wziowszy, bili, mordowali, ile chcieli, tak się nad nim pastwili kanczukami, kiiami, płazami, czym kto mógł, męczyli. Nie dość tego, wsadziwszy na konia oklep w iednych chustach nogi pod konia podwiązali y popędzili przed sobą, plagi niemiłosiernie daiąc, ręce nazad zawiązali, i tak przez całą drogę kanczukowali; przyprowadziwszy do Kamionki do wóyta, publice na górze sto kiiów kazali dać, zwoław-

szy całey wsi, żeby na to patrżali. Potym ukontentowawszy się, wóyt widząc, że w iednych chustach, a do tego bosego, z miłosierdzia przyodział; potym niedość tego natym przyprowadziwszy do Sokołki, do xiędza dziekana y potym dali znać, żeśmy tego bombizę przyprowadzili, w tym razie wyszedszy w Bogu przewielebny imć xiądz Rokicki—dziekan Grodzieński, kazał sobie trzcinę przynieść, potym tą trzciną, iak wzioł bić po głowie, aż krew się z żałuiącego poczeła lać iak z wieprza, y ieszcze nie dość tego, na cmentarzu położywszy żałuiącego okrwawionego kazali sto kiiów wyliczyć y do więzienia wsadzić; zaraz kaydany na nogi rozkazał włożyć, potym na dobrydzień y na dobranoc po czterdziestu kiiów kazał dawać. Bo trudno wszystkiego y opisać: na rynek wyprowadziwszy w mieście Sokołce kazał żałuiącego u słupa bić, żeby krewni nie odprosili, pewnie by go tam o śmierć u więzienia takiego wsadziwszy, ieszcze gdzie psy zapędzali y tam żałuiącego swieszczennika osadzili, w kaydany okowawszy y na nogi włożywszy. Potym przy bramie swieszczennika tamże nie mało rzeczy pozabierali, kielich kosztuiący talarów dziesięć, śrebrna patyna pozłocista, kosztuiąca talarów bitych pięć, apparaty różne pozabierali; samą zbili, zmordowali, za nieżywą porzucili, Pan Bóg wie, ieżeli żywa będzie, a do tego ciężarną niewiastę. Potym wzięciu uprosiwszy żąłuiąca pani swieszczennikowa prosiła ichmciów panów przyiacioł swoich, żeby poiechali y dowiedzieli się, za co iest wziętym; ichmość panowie przyiaciele uczyniwszy commiseratią nad płaczącą niewiastą, a do tego iuż na śmiertelney pościeli leżącą, użaliwszy nad nią, poiechali do Sokołki; gdy przyiechali do w Bogu przewielebnego imci xiędza dziekana, poczeli wmawiać oto, za co ten kapłan, nikomu nie iest niwczym winny, wzięty y w więzieniu tak ciężkim siedzi, a w Bogu przewielebny imć xiądz Rokicki—dziekan Grodzieński, nie dał ani słowa mówić, zaraz sam swoią osobą z xiędzem Borowskim y z xiędzem Kobylińskim poczeli konfundować, którzy ichmość z confuzią wielką odiechali, na ostatek srogą odpowiedź y pochwałkę uczynili, mówiąc: tak że tych bambizów, którego spotkawszy gdziekolwiek, iako psów będziem zabiiali. O co żałuiące chcąc prawnie czynić, securitatem zdrowia obwarować, dali tę swą solenną manifestatią z wolnym oney meliorowaniem do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano. Przy którym to opowiadaniu tey żałoby stanowszy oczewisto na urzędzie grodskim Grodzieńskim ieneral tegoż powiatu niżey na podpisie wyrażony kwit swóy relacyiny ustnie zeznał y ku zapisaniu do xiąg urzędowych podał, w te słowa pisany roku 1713, miesiąca Februaryi 13 dnia.

1713 г.

Изъ книги за 1713 г., листъ 800.

13. Жалоба Езерскаго священника Георгія Кулешевскаго на подстаросту Антонія Козицкаго съ посвидѣтельствованіемъ вознаго.

Священникъ Езерской церкви—Георгій Кулешевскій внесъ въ гродскій судъ жалобу на Козицкаго—Стрыевскаго подстаросту, священника Гринашкевича и другихъ лицъ въ томъ, что они, дѣлая неоднократные наѣзды на его домъ и не заставая дома, грабили разное церковное имущество; но разъ застали его дома. Не смотря на то, что онъ скрылся въ церковь, помянутые наѣздники ворвались въ церковь съ *оружіемъ* и напали на него. Окрестные жители заслышавши пальбу, сбѣжались къ церкви и тѣмъ спасли какъ священника отъ смерти, такъ и церковь отъ разграбленія.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Septembra dwudziestego wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od w. imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego w w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, żałował y solennie się protestuiąc opowiadał w Bogu wielebny imć xiądz Jerzy Kuleszewski—prezbiter Jezierski, przeciwko imci panu Antoniemu Kozickiemu—podstarościemu Stryiowskiemu, tudzież w Bogu wielebnemu imci xiędzu Theodorowi Hrynaszkiewiczowi — prezbiterowi Wierciliskiemu, czeladzi y pomocnikom, w iednostayney radzie y namowie z szobą będących, o to:

Iż obżałowany imć pan Kozicki w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, zawziowszy przeciwko żałuiącemu imć zły, zapamiętały rankor, niewinnie, bez żadney dania sobie okazii, po kilkakrotnie na plebanią naiezdżaiąc, na zdrowie czyhał, którego nie poscignowszy, czyniąc pomstę swey zawziętości a uymę chwały Boskiey, tegoż roku miesiąca Septembra dwudziestego dnia, apparata, kielichy y inne instrumenta cerkiewne na kontempt załuiącemu imci chcąc pozabierać, a obżałowanemu imci xiędzu prezbiterowi Wierciliskiemu oddać, insperacie napadszy, wprzód na plebanią na zabicie, samego żałuiącego imci nie znalazszy, który w cerkwi był, tedy bez boiaźni Boskiey, tumultem, armata manu, nieprzyiacielskim sposobem, na cerkiew z różnym orężem, do boiu nalezącym, okrzyk uczyniwszy, strzelaniem, hałasem wielkim do samey cerkwi, w którey się żałuiący imć od impetu tak srogiego zawar, ściany cierkiewne kulami naszpikowali, u drzwi zawiasy połamali, wielkie zbytki czynili, kryminał popełnili y gdyby, słysząc tak wielki bóy, ludzie zbiegszy się zdrowia żałuiącego imci nie salwowali, pewnieby o śmierć przyprawili y cerkiewne wszystkie rzeczy zabrali. Nie mało na tym daley srogie odpowiedzi y pochwałki zabiciem y ogniem spaleniem czynią y

czynić nie przestaią. O co wszystko z tey delator tak o niesłuszne na samego żałuiącego naiazdy, a pogotowiu y dishonor chwały Boskiey y popełniony kryminał, iako też y inne violencye przez obżałowanego imci popełnione, do pokarania paenami w prawie pospolitym y konstytucyach seymowych opisanemi y dalszych win z prawa ściągaiących, w nagrodę szkod do obwarowania securitatem zdrowia y fortun, a chcąc o to wszystko na wyż pomienionych pryncypałach y na wszelkich dobrach ichmciów leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogo-kolwiek będących, z mocną exekucią prawem czynić y tego wszystkiego czasu prawa przez kontrawersią patrona dowodząc dochodzić, dał tę swą solenną protestacią z wolną oney melioratią, ieśli tego potrzeba będzie ukazywała, do xiąg grodskich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

Przy którym opowiadaniu stanowszy ienerał ikmci powiatu Grodzieńskiego niżey pisany kwit swóy relacyiny w teyże sprawie y pod tąż datą ustnie zeznał w te słowa pisany:

Ja ienerał ikmci powiatu Grodzieńskiego, niżey na podpisaniu ręki moiey mianowany, czynię wiadomo tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzynastym, miesiąca Septembra dwudziestego pierwszego dnia, maiąc przy sobie stronę dwuch szlachty, panów Kazimierza y Stanisława Obuchowskich, z któremi byłem użyty od w Bogu wielebnego imci xiędza Kuliszewskiego—praezbitera Jezierskiego do miasteczka Jezier w powiecie Grodzieńskim leżącego dla oglądania cerkwi tameczney oraz y plebanii. Jako za przybyciem mnie ienerała do tey plebanii widziałem wrota wyłamane, a potym w cerkwi widziałem ściany postrzelane ze strzelby różney, w drzwiach zawiasy połamane y wiele szkod poczyniono. Który to gwałtowny naiazd mienił sobie w Bogu przewielebny imć xiądz praezbiter Jezierski od imci pana Antoniego Kozickiego — podstarościego Stryiowskiego. Co obszerniey dostateczniey protestacia w sobie opiewa. A tak ia ienerał, com widział y słyszał y na tom wydał ten móy relacyiny kwit z podpisem ręki mey y pieczęciami strony szlachty przy mnie na ten czas będącey, ku zapisaniu do xiąg. Pisan roku, miesiąca y dnia ut supra.

U tego kwitu relacyinego podpis ręki ienerała tymi słowy: Jan Radziwoński, ienerał ikmci powiatu Grodzieńskiego. Który to ten relacyiny kwit, za ustnym y oczewistym przez wierzchu mianowanego ienerała zeznaniem, do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest wpisany.

1714 г.

Изъ книги за 1714 г., листъ 526.

14. Жалоба намѣстника Супрасльскаго монастыря Иннокентія Харкевича, на помѣщика Андрея Смогоревскаго о причиняемыхъ разныхъ убыткахъ монастырскимъ имѣніямъ.

Въ этомъ документѣ намѣстникъ Супрасльскаго монастыря отъ имени братіи и Кіевскаго митрополита жалуется на своего сосѣда Смогоревскаго, что онъ не обращаетъ никакого вниманія ни на угодливые листы и заруки, ни на законы, и наноситъ убытки имѣніямъ монастырскимъ, произнося угрозы на монаховъ и унижая ихъ духовное достоинство.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego czternastego, miesiąca Augusta trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Grothuzem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od w. imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, żałował y solennie się protestuiąc opowiadał w Bogu nayprzewielebnieyszy imć xiądz Innocentius Charciewicz — namieśnik konventu Supraślskiego świętego Bazylego wielkiego, swoim y iaśnie wielmożnego imci xiędza metropolity, tudzież y całego tegoż konwentu Supraślskiego xięży imieniem, przeciwko imci panu Andrzeiowi Smogorzewskiemu o nieuczynienie sprawiedliwości z poddanych swoich wsi Trypucia y Barszczewki, szkodę żałuiącym ichmościom czyniących w spaszeniu sianożęci, o to, iż obżałowany imć pan Smogorzewski, maiąc wieś Barszczówkę prawem zastawym do dobr Choroszczy, w powiecie Grodzieńskim leżących, a w blizkim sąsiedztwie dobr żałuiących ichmościów do konwentu Supraślskiego należących, mieszkaiąc, różnemi rokami, miesiącami, nocami y dniami violencye, kryminały y spasy w sianożęciach, w wyłowieniu potaiemnym sposobem ryby z iezior, z pochwałkami niemałą, sam y przez poddanych swoich, szkodę czynił, iako dawnieysze processa, do xiąg grodzkich Grodzieńskich datami w nich wyrażonemi zaniesione, y dekreta zaszły z przyiacielskiemi komplanacyami, z wadyami w nich wyrażonemi, zakroczyli, dowodem iednak obżałowany imć, zostaiąc w złey imprezie przeciwko żałuiącym delatorom, nie uważaiąc na dawnieysze processa, dekreta ugodliwe, listy, zaręki u nich założone, wszystko to zanic y w niepamięci iakoby maiąc y prawem pospolitym w. x. Lit., resyduiąc w Podlaszu postponuiąc, ustawiczne szkody, po zaszłych complanacyach, przez te lata czynił y wszystek proceder prawny wzruszył; iednak, nie ustaiąc na zawziętości swoiey, własne dobra żałuiących delatorów duchowne różnie y violenter sobie przywłaszczyć, a żałuiących wyzuć usiłuie, sianożęci co rok spasywa, niemałą szkodę czyni, iakoż y w roku teraźnieyszym tysiąc siedmsetnym czternastym, miesiąca Julii dwudziestego pierwszego dnia, gdy żałuiących delatorów administrator z folwarku Bociutskiego imć pan Grochowski, obieżdżaiąc grunta na

Wiechach sianożęci nazwaney, w powiecie Grodzieńskim leżącey, do konwentu Supraślskiego dobr possessyi przynależącey, znalazłszy koni czworo ze wsi obżałowanego iegomości poddanych Barszczewki, imionami y nazwiskami samemu obżałowanemu iegomości wiadomych y znaiomych, klaczy trzy, dwie szerści cisawey z małą na czele odmianą, trzecią szpakowatą, a czwartą zrzebicą gniadą, za poczynione szkody nocami y dniami dla dowodu do dworu zabrał y ludźmi okolicznemi oświadczył się y szkodę spaszenia sianożęci na wozów trzydzieści pokazał. Lecz żałuiący imć xiądz namieśnik Supraślski nie wchodząc z obżałowanym iegomością w prawne termina, przyiacielskim y sąsiedzkim sposobem postępuiąc, list od siebie do obżałowanego iegomości napisawszy posłał, upraszaiąc, ażeby chcial na poczynione szkody sam ziachać, lub od siebie przyiaciela zesłać y według uznania przyiacielskiego ze wsi poddanych Barszczewki sprawiedliwość uczynić; a obżałowany iegomość sam nie ziechawszy, ani przyiaciela nie zesławszy, na postpozycyą honoru duchownego list odpisuiąc, skomatice odpowiedzi y pochwałki czyni, który dowodem wszystkiego żałuiący iegomość mianowane konie z ispaszy pobrane na urzędzie ikmci Brańskim prezentowawszy tamże zostawił, na co authentyczne z akt Brańskich dwa dokumenta po lacinie pisane w sobie sonant; przez te wszystkie lata w spaszeniu sianożęci szkody ponoszą na złotych pięćset. Dla którey obżałowanego iegomości nieustaiącey złości przeciwko samym żałuiącym y podstarościm czyniącey odpowiedzi y pochwałek przed różnemi ludźmi y obiecuiąc cale kiimi pozabiiać, iako przed tym kryminały popełniał y teraz wznawiać chce, nie mogłszy tedy żałuiące prawo ponawiaiąc, iako y o zaręki w listach ugodliwych założone y teraz nowopoczynione szkody, odpowiedzi y pochwałki ustawiczne czyniące chcąc za obżałowanym iegomością in foro competenti prawem czynić, securitatem zdrowia podstarościm y fortun swoich warować, zarąk w listach ugodliwych wyrażonych dwóch tysięcy złotych z podniesieniem dawnieyszego przewodu prawnego, ze szkodami nowo poczynionemi przez kontrawersyą ichmość panów patronów z prawa pospolitego ściągaiącemi paenami za violencye ustawiczne y niepociągaiące, o to wszystko żałuiące delatorowie na samym obżałowanym iegomości na dobrach wszelkich leżących, ruchomych y na summie zastawney, na maiętości Barszczewie będącey tego wszystkiego dowodząc requirować, dali tę swoią solenną protestacyą z wolnym oney meliorowaniem, ieżeli tego potrzeba będzie ukazywała, do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1715 г.

Изъ книги за 1715 г., листы 26—27.

15. Жалоба Паценковъ на Городненскаго протопопа Скирона о наѣздѣ и разнаго рода насиліяхъ.

Земяне Паценки жалуются на Городненскаго протопопа Скирона по слѣдующему поводу: помянутый протопопъ, движимый безпричинной ненавистію къ Паценкамъ, нѣсколько разъ дѣлалъ наѣзды на ихъ имѣньице; въ первый разъ онъ пограбилъ скотъ и избилъ крестьянъ; во второй разъ стрѣлялъ въ самаго Паценка, но благодаря осѣчкѣ не убилъ его, забралъ скотъ и потребовалъ выкупа 100 злотыхъ; потомъ пригласилъ ихъ къ себѣ на обѣдъ и подвергъ разнымъ оскорбленіямъ, такъ что Паценки принуждены были бѣжать отъ него ночью; наконецъ онъ выхлопоталъ у гетмана ассигнаціи на квартирный постой въ ихъ имѣніи и ввелъ солдатъ. Обиженный принужденъ былъ ѣхать въ Варшаву и понести убытки; всего протопопъ причинилъ убытку на 500 злотыхъ.

Roku tysiąc siedmset piętnastego, miesiąca Januarii czternastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Janem Jerzym Grothuzem — podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Jozepha Kotowicza—łowczego w. x. Lit. starosty Grodzieńskiego ustanowionym, żałowali y płaczliwie opowiedali, protestuiąc się imć pan Teodor Pacęka y sama ieymość pani Maryanna Sicgieniewska Teodorowa Pacękowa, małżonkowie, ziemianie iego królewskiey mości powiatu Grodzieńskiego, na imci oyca Jana Skirona—prezbitera cerkwi Gudziewickiey, protopopa Grodzieńskiego, iako samego pryncypała uczynku niżey wyrażonego o to y takowym sposobem: iż obżałowany imć, nie wiedząc z iakich przyczyn, bez żadney okazyi, nic sobie niewinnych żałuiących małżonków, zawziowszy zły a zapamiętały umysł, ieszcze w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ósmym miesiąca Augusta iedynastego dnia, daiąc okazyą żałuiącym, przybywszy do imienicza nazwanego Siezieniewicz, w powiecie Grodzieńskim leżącego, nie wiedząc za co naiachawszy w polu żałuiącego rataiów z niemałą kupą ludzi, gromadą, armata manu, mocno gwaltem, z różnym orężem do boiu, ludzi kaleczącym, dobrze sobie wiadomemi y znaiomemi, rozumieiąc, że samego żałuiącego przy rataiach zastanie, tedy samego żałuiącego nie zastawszy, parobków z tey cholery pobił, pokaleczył y porozpędzał y soszniki z dwuch soch, to iest, par dwie kazał czeladzi swoiey pozbierać y do plebanii Gudziewickiey kazał zawieźć, kosztuiących złotych pięć y do tychczas nie oddał, odieżdżaiąc na samego żałuiącego odpowiedź y pochwałkę zabiciem uczynił, mówiąc te słowa: gdzie-kolwiek zaskoczywszy samego zabiię, a maiętność do siebie przywłaszczę. Iakoż tak czyni y czynić się przestaie, w tymże roku wyż pomienionym miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia drugim razem, naiechawszy do tegoż imienicza wyż pomienionego także z niemałą ludu gromadą, czeladzią swoią y róż-

nemi przysposobionemi ludźmi, z różnym orężem, do boiu należącym, nie z inszą intencią, tylko to żeby samego żałuiącego zabić, a maiętność do siebie przywłaszczyć, sprawuiąc się nie po kapłansku, ale po nieprzyiacielsku, zaraz przyiechawszy do żałuiącego zastawszy w polu przy rataiach, dobywszy pistoletu do żałuiącego zmierzał, chcąc żałuiącego na tym mieyscu pokonać, tylko w tym woli Bożey nie było, że na panewce nie spaliło, a tym czasem żałuiący iako mogąc do domu swego nazwanego Siezieniewicze, w powiecie Grodzieńskim leżącego, uchodził y zdrowie swe iak mogąc unosił, obżałowany nic nie wskurawszy do siebie odiechał. Nie będąc ieszcze pohamowanym w swey złey zawziętości, trzecim razem w tymże roku tegoż miesiąca dwudziestego wtórego dnia z większą ieszcze gromadą y ludźmi różnemi, sobie znaiomemi, człowieka na trzydzieścia maiąc z sobą, napadszy do tego imienicza, nazwanego Siezieniewicze, na świtaniu rano żałuiącym małżonkom bydła sztuk sześć na własney żałuiących paszy gwałtownie zabrał, to iest, wołów cztery, krow dwie y do się do plebanii Gudziewickiey zapędzić kazał y przez niedziel cztery w samy czas roboczy u siebie trzymał, trzymaiąc u siebie robić kazał, także y krowy doiąc na swóy pożytek obracał, żałuiącym małżonkom na złotych dwieście szkody uczynił, przez nierobienie gruntów y spóźnienie ugoru, co żałuiące, będąc ludźmi spokoynemi y prawa nie umieiętnemi, używszy przyiaciela od siebie, iako to imci pana Jana Eysymąta, rotmistrza powiatu Grodzieńskiego, o powrócenie bydła u obżałowanego imci upraszali, który obżałowany imć taką relacyą przez przyiaciela żałuiącym małżonkom uczynił: żadnym sposobem bydła tego nie wrócę, ieżeli chcą ode mnie bydło wziąć, tedy niech mi przywiezie złotych sto pieniędzy, na ten czas bydło oddam. Iako żałuiące, widząc taką zawziętość obżałowanego, do prawa się nie udaiąc, gdyż na ten czas inkursyi woienney woysk auxiliarnych były y przechodziły traktem Grodzieńskim nie można było y przez prawo tego dochodzić, bo się y sądy żadne nie sądziły, tylko protestacią do xiąg żałuiące zanieśli małżonkowie, o czym obszerniey w dawnieyszey protestacii sama rzecz szerzey y dokładniey wyrażona iest, a na affektacią obżałowanego imci ich mogąc ludzie ubogie musieli pieniędzy zebrawszy złotych sto obżałowanemu oddać y bydło wykupić, nic nie winnemi obżałowanemu będąc. Tedy obżałowany y żadnego kontraktu z odebrania pieniędzy żałuiącym małżonkom nie dał, za co te pieniądze oddali obżałowanemu, a to dla tego, żeby drugim razem dobrze napaści kiedy niesłusznie zgiąć, abo samego żałuiącego konfundować, iakoż tak czyni y czynić nie przestaie. Także w roku tysiąc siedmset iedynastym, miesiąca Marca dnia ośmnastego, żałuiące małżonkowie do cerkwi do Gudziewicz na nabożeństwo przyiechali, tedy obżałowany imć oyciec prezbiter żałuiących małżonków do siebie, iakoby w dobry sposób, na obiad zaprosił, a potym zaprosiwszy wprzód parobka na imie Szczasnego Kirkla pobił, daiąc okazyą, niedługo bawiąc samą żałuiącą panią Teodorową Pawłową wprzód słowami uszczypliwemi, honorowi szlacheckiemu szkodzącemi, bez dania żadney okazii, poczęli łżyć y sromocić, a potym poczęli pięściami w głowę bić, za włosy niewiastę targać, sam obżałowany z żoną swą niemiłosiernie zbili, zmordowali, tylko co ledwie żywą żałuiącą z rąk swych wypuścili, tedy żałuiące małżonkowie po tym nieutsciwym traktamencie chcieli do domu swego odiechać, obżałowany nie puścił do domu iechać, zatrzymał na

noc, a potym w nocy, daiąc okazyą, żałuiącego na ziemi spiącego sam się nawalił niby będąc piianym chcąc żałuiącego dusić, bić y kaleczyć chciał, tedy żałuiący począł się u obżałowanego prosić y ledwie się uprosił, a potym co żywo w nocy do domu z tego traktamentu ledwie uciekł. Nie dosić ieszcze na tym, nie będąc w swey złey zawziętości pohamowany, chcąc żałuiących małżonków wcale zniszczyć y zruynować, teraz w tym roku tysiąc siedmset piętnastym, maiąc assygnacyą do całey protopopii Grodzieńskiey wypadłą, od iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit. do plebanii Gudziewickiey u tey assygnacii wyrażono dwie porcyi, obżałowany chcąc żałuiących małżonków do ostatku zewikować, poiechawszy do Warszawy do iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., assignacią na dobra żałuiącego wyprawił, udaiąc rzecz, iakoby dobra żałuiących małżonków do plebaniey należą Gudziewickiey, które dobra ziemskie nigdy assygnaciom żadnym nie podlegle, tylko do powiatu Grodzieńskiego uchwałą powiatową; obżałowany przywiozszy assygnacią zaraz począł się głosić z żoną, że mam assygnacią na dobra żałuiących, tedy imci pana Jana Eysymąta— rotmistrza powiatu Grodzieńskiego, z imci panem Adamem Siezieniewskim z tym do żałuiących przysłał, ieżeli pan Pacęko da mi talerów bitych cztery, to tey assygnaciy żołnierzom pokazywać y oddawać nie będę, żałuiące małżonkowie chcąc spokoynie siedzić y te cztery talery bite przez tych przyiacioł obżałowanemu odesłali, obżałowany y pieniądze pobrawszy y żołnierzów na executią imci pana Antoniego Tupalskiego, kwatermistrza gwardii hetmanskiey samo piątego do maiętości żałuiących małżonków wyż specyfikowaney zasłał za tą podstępną assygnacią. Który kwatermistrz ziechawszy w tym roku tysiąc siedmset piętnastym miesiąca Januarii dziewiątego dnia do maiętności żałuiących małżonków wyż pomienioney zaraz ieść y pić dla siebie, dla koni obrok po trzy razy dawać kazał, tedy żałuiący widząc takową podstępną assygnacią, niesłusznie na dobra ziemskie wyprawioną, musiał do iaśnie wielmożnego imci p. hetmana wielkiego w. x. Lit., do Warszawy iechać się, niewinności exkusować się, gdzie tedy y ordynans do tego imci pana kwatermistrza przywiozł kassuiąc te assygnacią, aby ten kwatermistrz znowu za pierwszą assygnacią porcii dwie w plebanii Gudziewickiey sobie wybierał, co żałuiącego droga kosztowała y akomendacia kancelarii woyskowey złotych sto, a exekucia uczyniła przez niedziel cztery złotych dwieście, wszystko iedno z drugim zniosszy, co y w dawnieyszey tey protestacyi wyraża się, uczynił obżałowany żałuiącym szkody na złotych sześćset czterdzieścia pięć, okrom wykładów prawnych, też to żałuiące małżonkowie przez tat kilka obżałowanemu cierpliwie znaszali tey niepohamowaney, o którą tedy tak wielką szkodę, gwałtowny naiazd na grunta, samego zabiciem, a maiętność do siebie przywłaszczania, iako obżałowany sobie usiłował, tudzież o powrócenie pieniędzy złotych sześciuset czterdziestu pięciu złotych, odpowiedź y pochwałkę na takowych violatorów y gwałtowników surowie opisaną, dali tę swoią żałobę z wolnym oney meliorowaniem do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, tak że y o wykłady prawne, które z okazii obżałowanego ponoszą y ieśli ieszcze ponosić będą, co iest iako się wyż namieniło do xiąg zapisać. Co iest zapisano.

1715 г.

Изъ книги за 1715 г., стр. 229—232.

16. Судебное опредѣленіе по дѣлу между Супрасльскими базиліанами и Смогоревскимъ о разныхъ убыткахъ, причиненыхъ имъ симъ послѣднимъ.

Въ этомъ документѣ изложены подробности обидъ, причиняемыхъ Супрасльскимъ базиліанамъ, Смогоревскимъ и стремленій захватить у нихъ земли; не смотря на желаніе уполномоченнаго Смогоревскаго перевести это дѣло въ коронный трибуналъ, судъ постановилъ: относительно земель, находящихся въ Коронѣ судиться въ трибуналѣ коронномъ, а относительно земель въ Княжествѣ—судиться въ трибуналѣ Литовскомъ.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Apryla dnia szóstego.

Na roczkach sądowych grodzkich Grodzieńskich Aprylowych porządkiem prawa pospolitego statutu w. x. Lit., et coaequationis iurium w Grodnie, roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego sądzących się, przed nami Janem Jerzym Grothuzem—podstarościm, Zygmuntem Boufałem—podstolim Derbskim, sędzią, Stanisławem Antonim Małyszczyńskim—pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkimi powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, na rozsądzenie spraw grodzkich Grodzieńskich ustanowionymi y wysadzonymi, gdy z porządku regestrowego ku sądzeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Innocentiusza Charkiewicza—namiestnika konwentu Supraślskiego świętego Bazylego y iaśnie wielmożnego imci xiędza metropolity, tudzież y wszystkich xięży tegoż konwentu Supraślskiego świętego Bazylego wielkiego, z imść panem Andrzeiem Smogorzewskim, za dekretem naszym grodskim Grodzieńskim odkładowym pod datą roku teraznieyszego tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Februarii dwunastego dnia, z roczków Februarowych, względem zazywanych a parte citata, na tychże roczkach dylacyi dla skuteczney przyięcia rozprawy do teraźnieyszych Aprylowych przez nasz urząd stałym, za żałobą aktorów mieniąc o nieuczynienie sprawiedliwości z poddanych swoich wsi Trypucia y Barszczewki szkodę żałuiącym ichmościom czyniących w spaszeniu sianożęci o to, iż obżałowany imć pan Smogorzewski, maiąc wieś Barszczewkę prawom zastawnym od dobr Choroszczy, w powiecie Grodzieńskim leżących, a w bliskim sąsiedztwie dobr żałuiących ichmościów do konwentu Supraślskiego należących, mieszkaiąc, różnemi rokami, miesiącami y dniami violenciie czynili y spaszy w sianożęciach, w wyłowieniu potaiemnym sposobem ryby z iezior, z pochwałkami niemało sam y przez poddanych swoich szkodę czynił, iako dawnieysze processa do xiąg grodzkich Grodzieńskich datami w nich wyrażonemi, zaniesione, y dekreta zaszły z przyiacielskiemi konplanacyami, z wadyami w nich wyrażonemi, zakroczyli dowodem, iednak obżałowany imć zostaiąc w złey

imprezie przeciwko żałuiącym delatorom, nie uważaiąc na dawnieysze processa, dekreta, ugodliwe listy, zaręki w nich założone, wszystko za nic y w niepamięć iakoby maiąc y prawem pospolitym wielkiego xięstwa Litew., rezyduiąc w Podlaszu, postponuiąc, ustawicznie szkody, po zaszłych complanacyach, przez te lata, czynił y wszystek proceder prawny wzruszył; iednak nie ustaiąc na zawziętości swoiey własne dobra żałuiących delatorów ruynuie y violenter sobie przywłaszczyć, a żałuiących wyzuć usiłuie sianożęci co rok spasywa, nie małą szkodę czyni, iakoż y w roku teraźnieyszym tysiąc siedmsetnym czternastym, miesiąca Julii dwudziestego pierwszego dnia, gdy żałuiących delatorów administrator z folwarku Bociutskiego imć pan Grochowski, obieżdżaiąc grunta na Wieckach sianożęci nazwaney, w powiecie Grodzieńskim leżącey, do konwentu Supraslskiego dobr possessyi przynależącey znalazłszy koni czworo, ze wsi obżałowanego imć poddanych Barszczewki imionami y nazwiskami, samemu obżałowanemu imć wiadomych y znaiomych, klacz trzy, dwie szerści cisawey z małą na ciele odmianą, trzecią szpakowatą, a czwartą zrzebicę gniadą, za poczynione szkody nocami y dniami, dla dowodu do dworu zabrał y ludźmi okolicznemi oświadczył się y szkodę spaszenia sianożęci na wozów trzydzieście pokazał, lecz żałuiący imć xiądz namiestnik Supraślski, nie wchodząc z obżałowanym imcią w prawne termina przyiacielskim y sąsiedzkim sposobem postępuiąc, list od siebie do obżałowanego imci napisawszy posłał, upraszaiąc, ażeby chciał, na poczynione szkody sam ziachać, lub od siebie przyiaciela zesłać y według uznania przyiacielskiego ze wsi poddanych Barszczewki sprawiedliwość uczynić; obżałowany imć sam nie ziechawszy, ani przyiaciela nie zasławszy, na postpozyciią honoru duchownego list odpisuiąc, scomatice odpowiedzi y pochwałki czyni, który wszystkiego dowodem, żałuiący imć mianowane konie, z ispaszy pobrane, na urzędzie iego królewskiey mości Brańskim praezentowawszy, tamże zostawił, na co authentyczne z akt Brańskich dwa dokumenta po łacinie pisane w sobie sonant; przez te wszystkie lata w spaszeniu sianożęci szkody ponoszą na złotych pięćset, dla którey obżałowanego imci nieustaiącey złości przeciwko samym żałuiącym y podstarościm czyniącey odpowiedzi y pochwałki przed różnemi ludźmi y obiecuiąc cale kiimi pozabiiać, iako przed tym kryminały popełniał y teraz obiecuie znawiać. Nie mogłszy, tedy żałuiące ichmość daley cierpieć dawnieyszy wszystek proceder prawny ponawiaiąc, iako y o zaręki w listach ugodliwych założone y teraz nowo poczynione szkody, odpowiedzi y pochwałki ustawiczne czyniące, chcąc z obżałowanym imcią in foro competenti prawem czynić, securitatem zdrowia podstarościm y fortun swoich warować, zarąk w listach ugodliwych wyrażonych dwuch tysięcy złotych z podniesieniem dawnieyszego przewodu ze szkodami nowo poczynionemi, przez controversiią ichmość panów patronów z prawa pospolitego ściągaiącemi się paenami za violencye ustawiczne y niepowściągaiące, o to wszystko żałuiące delatorowie na samym obżałowanym imcią, na dobrach wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych y na summie zastawney, na wsi Barszczewie będącey, tego wszystkiego dowodząc, requirować, żałuiące delatorowie, przed nas urząd intentowali actią, do którey sprawy na dniu czwartym miesiąca od pozwanego imci pana Smogorzewskiego na kopią z dekretu odkładowego y poddaniu iey do kancellaryi naszey. Na terminie tedy ninieyszym, wyż. na dacie pisanym, za przywoła-

niem stron do prawa, od ichmościów xięży Bazylianów patron ichmościów, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Matheusz Józef Bylewski—namiestnik powiatu Grodzieńskiego oczewisto ku rozprawie prawney stawał, y przypadłego tey sprawie terminu, dekretami urzędu naszego tak roczków przeszłych Februarowych, anni praesentis w Grodnie odprawowanych, iako y teraznieyszymi odkładowemi, słusznie prawnie dowiodłszy, gdy daley w prawo postępować, żałoby aktorów swoich dowodzić y rozprawować się chciał; tedy od pozwanego imci pana Smogorzewskiego odezwawszy się patron imć pan Bartłomiey Kalinowski a niedopuszczaiąc actorów patrona do dalszego produktu, praezentował proces oraz pozew ichmość xięży Bazylianów, y ekonomów, ichmość przez imci pana Smogorzewskiego do przeświętnego trybunału wyniesiony meritum, żałoby pokrótce namienił w ten sposób, iż poddani ichmościów xięży Bazylianów ze wsiów Żacerlany y Haiowki, w powiecie Grodzieńskim, na pograniczu Korony polskiey leżących, różne różnemi czasy tak samemu imci panu Smogorzewskiemu, iako y poddanych imści czynili przykrości, zboże, łąki spasywali, lasy pustoszyli, poddanych bili, więzili, mordowali, o czym protestacye antecedenter do urzędu należytego zaniesione, obszerniey wszystką rzecz w sobie wyrażaią, z których występnych poddanych zawiadowcy ichmościów xięży Bazylianów nie tylko sprawiedliwości nie czynili, ale opacznie rzecz udaiąc ichmościom xiężom Bazylianom, sami swoie dobra w Koronie polskiey maiąc, extra forum do urzędu Grodzieńskiego imieniem pryncypałów swoich imci pana Smogorzewskiego zapozwali: a za tym ponieważ o krzywdy w Koronie polskiey stałe do trybunału koronnego wyniesiona iest przez imci pana Smogorzewskiego citacia, przeto ty sprawy niesądzenia, lecz do prześwietnego trybunału koronnego odesłania prosił. Na takową illacyą imć pan Bylewski replikuiąc, intulit, iż imć pan Smogorzewski, maiąc wieś Barszczowkę prawem zastawnym do dobr Choroszczy, w powiecie Grodzieńskim leżących, wblizkim sąsiedztwie dobr ichmość xięży Bazylianów róznemi laty, miesiący y dniami, violencye, krzywdy klasztorowi Supraślskiemu czynił, w czym antecedenter z przyiacielskiey komplanacyey wzaiemnie z wadyami zakroczyły kwitaciie imć pan Smogorzewki w przedsięwziętey swey nie ustaiąc zawziętości ustawicznie klastorowi Supraślskiemu w dobrach w wielkim xięstwie Litewskim, w powiecie Grodzieńskim leżących, czyniąc krzywdy na pięćset złotych uczynił szkody, y gdy w roku tysiąc siedmsetnym czternastym, miesiąca Julii dwudziestego pierwszego dnia, administrator ichmościów xięży Bazylianów napędzone konie na łąki znalazłszy, szkody na wozów trzedzieście w spasieniu sianożęci ludziom okolicznym okazawszy imci xiędzu namiestnikowi postępuiąc, który widząc szkodę, a po sąsiedzku postępuiąc, pisał list do imci pana Smogorzewskiego, aby lub sam, lub przyiaciela i spasz obaczywszy sprawiedliwość uczynił, a imć pan Smogorzewski, naymnieyszey nieczyniąc w krzywdach satisfactyi, list skomatyczny z odpowiedziami y pochwałkami odpisał: przeto iako o krzywdy y szkody w powiecie Grodzieńskim, w wielkim xięstwie Litewskim ichmość xięży Bazylianom stałe, ni w czym wyniesioney citacyi do trybunału koronnego nie kontradykuiąc, vigore prawa w. x. Lit., dalszego procederu nakazania prosił y domawił się. A tak my urząd, w tey sprawie w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Innocentiusza Charkiewicza—namiestnika y wszystkich ichmo-

ściów xięży Bazylianów konwentu Supraślskiego ś. Bazylia wielkiego z imcią panem Andrzeiem Smogorzewskim w Polszcze intentowany o krzywdy w Koronie polskiey stałe, nienaruszenie zostawiwszy, ratione szkod w wielkim xięstwie Litewskim, w powiecie Grodzieńskim stałych, stronom daley w prawo postępować, y rozprawować się nakazuiemy. In procedendo za przywołaniem przez ienerała stron do prawa wyż rzeczony patron imci pana Smogorzowskiego imć pan Kalinowski za główną y uciążliwą rzecz pryncypałowi swemu, maiąc o wszystkie razem praetensye do koronnego trybunału nie odesłano, y tym naszym nie kontentuiąc się dekretem, do prześwietnego trybunału koronnego appeluiąc wrościł, którey iako mimo prawo wraszczaiącey, lubo patron ichmościów xięży Bazylianów nie opuszczaiąc allegował artykuł dwudziesty dziewiąty z rozdziału czwartego dowodząc, iż w tym powiecie sprawa ma być sądzona, gdzie się krzywda dzieie, vigore którego prawa stosuiąc się do pierwszey controversyi procederu nakazania affektował; iednak my urząd, konserwuiąc powagę prześwietnych trybunałów, żadnego na ten czas nie czyniąc rozsądku, tę sprawę cum toto oney effectu, względem krzywd w wielkim xięstwie Litewskim stałych, referuiąc się do prawa pospolitego, nie do Korony polskiey, lecz do prześwietnego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym piętnastym, w Wilnie sądzić przypadaiącego, na cadencyą Wileńską, w termin sądzenia spraw powiatu Grodzieńskiego, po trzecim wołaniu nazaiutrz dla przyięcia, którym obrany prawne wcale zachowuiemy y przy pozwu tylko za tym dekretem naszym na rozsądzenie odsyłamy. Która sprawa sądzonych powiatu Grodzieńskiego zapisana.

1715 г.

Изъ книги за 1715 г., листы 735—736.

17. Судебное опредѣленіе о постановленіи настоящихъ мѣръ для сыпучихъ и жидкихъ тѣлъ, и о запрещеніи христіанамъ служить у жидовъ.

Вслѣдствіе жалобы повѣтоваго инстигатора на злоупотребленія Городненскихъ мѣщанъ и жидовъ по части мѣръ и цѣнъ на жизненные продукты, Городненскій староста назначаетъ для этого коммиссаровъ, которымъ вмѣняетъ въ обязанность слѣдить за исполненіемъ слѣдующаго постановленія: относительно мѣры назначается Виленская бочка въ 80 гарнцевъ, полбочка въ 40 гарнцевъ, четверть въ 20 гарнцевъ; эта бочка должна быть окована и находиться на рынкѣ; точно также слѣдить, чтобы медъ и водка продавались по таксѣ, установленной гродскимъ судомъ; жидамъ воспретить держать у себя слугъ христіанъ и кормилецъ подъ страхомъ взысканія 100 копъ; бурмистрамъ вмѣнить въ обязанность подчиняться этимъ постановленіямъ подъ страхомъ взысканія 1000 злотыхъ штрафа.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Nowembra szóstego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Grodzieńskich Nowembrowych, porządkiem pra-

wa statutu w. x. Lit. et coaequationis iurium, w Grodnie, roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego sądzących się, przede mną Hrehorym Jozephem Kotowiczem—łowczym wielkim w. x. Lit., starostą Grodzieńskim, gdy z porządku regestrowego ku sądzeniu memu przypadła sprawa iego mości pana Antoniego Kraiewskiego—instygatora roczkowego, z delaty całego prześwietnego powiatu Grodzieńskiego, za szlachetnemi panami burmistrzami y całym magistratem miasta iego królewskiey mości Grodna, tudzież z żydami starszemi y całą synagogą kahału Grodzieńskiego, y wszystkiemi żydami w przykahałkach powiatu Grodzieńskiego mieszkaiącemi, za zakazem przez ienerała iego królewskiey mości Grodzieńskiego Matheusza Franciszka Szinbickicza, pomienionemu magistratowi y kahałowi Grodzieńskiemu y innych przykahałków żydom podanym, a przez pomienionego imci pana instygatora roczkowego na teraznieysze roczki legitime wyniesionym, mieniąc o to, iż obżałowany magistrat y kahał Grodzieński z przykahałkami swemi, w miastach, w miasteczkach, w powiecie Grodzieńskim leżących, będącemi, postponuiąc prawo statutu w. x. Lit., konstytucye seymowe y obrady publicznego seymikowania prześwietnego powiatu Grodzieńskiego, y na onych niepoiednokrotnych seymikach, publicznych radach, lauda ore publico z consensem tegoż prześwietnego powiatu ichmościów panów obywatelów postanowiono, y maiąc niepoiednokrotne prohibitie, ażeby miara ad normam legis artykułu trzydziestego szóstego z rozdziału trzeciego konstytucyi roku tysiąc sześćsetnego trzynastego, stara, nie fałszowana, lecz sprawiedliwa, okowana w rynku, pod pieczęcią grodową wystawiona była, a gdyby ludzie kupuiące y przedaiące zboża detrimentum nie ponosili, y aby pokątnie tak po domach szynkownych żydowskich, chrześciańskich, iako też y nieszynkownych, nemine excepto, przedaiące y kupuiące ludzie zboż mierzać nie ważyli się, vigore allegowanego prawa, liquorów zaś, to iest, miodów, piw, gorzałek, ażeby tak żydzi, iako y chrześcianie, iuxta quantitatem ceny zboża y wytrąbienia lub wywołania in foro publico podczas targów przez urząd grodu Grodzieńskiego nakazanego, według upodobania swoiego nie przedawali, lecz taką ceną, iaka będzie przez trąbę wywołana y ogłoszona będzie, miarą cechową y sprawiedliwą, szynkowali, winy sta kop Litewskich założenia, liquorów y dobytków konfiskowania, przeciwnych y nieposłusznych prawu pospolitemu więzieniem y sequestrowaniem w turmie karania. A że obżałowani, niewierni żydzi, wykraczaiąc extra limites prawa statutowego, konstytucyi seymowych, mianowicie, artykułu dziewiątego z rozdziału dwunastego, a barziey constytucyi tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego stałey, ludzi chrześciańskich utriusque sexus, nay-muią y chowaią, także do dzieci swoich za mamki przyimuią niewiasty chrześciańskie, przez co prawu pospolitemu postpositia, wierze świętey katolickiey scandalum, a chrześciaństwu detrimentum y niewygoda w naięciu czeladzi staie się; przeto pomieniony iego mość pan Antoni Kraiewski—instygator roczkowy, podług delaty od całego prześwietnego powiatu Grodzieńskiego sobie doniesioney, do zrewidowania miar pokątnych, fałszywych, w mieście Grodnie iego królewskiey mości po wszystkich miastach y miasteczkach y przykahałkach, w powiecie Grodzieńskim, tudzież ekonomicy iego królewskiey mości Grodzieńskiey będących, y onych, gdzie się kolwiek fałszywe pokażą, zruynowania y pod dybą w rynku, w mieście iego królewskiey mości Grodnie złożywszy, przez

mistrza publice spalenia, a sprawiedliwey miary w rynku wystawienia, tak że garnców, pułgarncówek, kwart w szynkach na liquory cechowania, oraz dla doyrzenia tego, aby dziewki chrześciańskie za czeladnice y za mamki niewiasty, także mężczyzny za parobków y piwowarów nie były y żydzi chować ich nie ważyli się, sub paena na żydów według konstytucyi wyż allegowaney y artykułu dziewiątego z rozdziału dwunastego sta grzywien, a na chrześcian u żydów służących więzieniem sześciu niedziel w turmie ciemney zamku lub dworów iego królewskiey mości y sądowych pokarania y na to ichmościów panów commissarzów wysadzenia y naznaczenia u mnie starosty prosiły domawiał się. A tak ia starosta, stosuiąc się do prawa pospolitego y requisicyi pomienionego iego mości pana instygatora roczkowego, podług delaty całego powiatu prześwietnego Grodzieńskiego, widząc być rzecz potrzebną, aby sprawiedliwość w miarkach zboża y liquorów ubliżona nie była; oraz aby żydzi chrześcian nie chowali, a chrześcianie, którzy utriusque sexus żydom służyć lub paenis na obie strony superius allegandis, dla takowego porządku ichmościów panów namiestnika grodowego y lant-woyta miasta iego królewskiey mości Grodna, ichmościów panów Stanisława — koniuszego Grodzieńskiego y Michała—podczaszego Smolenskiego—Czeszeyków, Jana Ruszkowskiego y Antoniego Kraśnickiego mocą moiego naywyższego dekretu naznaczam; którzy ichmość panowie commissarze, aby miarę sprawiedliwą, to iest, beczką Wileńską w garncy ośmdziesiąt, pułbeczki w garncy czterdzieście, czwiertkę w garncy dwadzieścia, pułczwiertki w garncy dziesięć, ośmine w garncy pięć, w rynku okowaną prawdziwą pod pieczęcią grodową wystawili, naczynia na liquory w szynkownych domach, garncy, pułgarncówki, kwarty, kwaterki, miednice, sprawiedliwie wymierzywszy, cechowali, y żeby urzędy tak w mieście Grodnie, iako y w innych wszelkich miastach, miasteczkach ekonomiey iego królewskiey mości y przykahałkach w powiecie Grodzieńskim leżących rewizyą uczynili y sprawiedliwą miarę wystawili, niesprawiedliwą zaś y fałszywą na zboża y liquory gdziekolwiek znalazłszy, aby mistrzowi przed dybą palić kazali. Po domach rynkowych żydowskich, chrześciańskich y nieszynkownych, tak po ulicach, gospodach, za Niemnem y na żadnym mieyscu, oprócz tylko w Grodnie w samym rynku y w innych także miastach y miasteczkach, nie gdzie indziey, nie iako także w rynku zboża przedawać y inną miarą mierzać, iako tylko cechowaną, nie pozwalali, pod utratą zboża kupuiącego, a pieniędzy przedaiącego y osobliwie tego, aby na tym każdym przedaiącym y kupuiącym, któryby-kolwiek, na ulicy, za Niemnem, y gdzie-kolwiek także w inszych miastach, miasteczkach w domu, na gospodzie przedaiący y kupuiący miał być pościgniony, ciż ichmość panowie commissarze ode mnie dekretem dla porządku miar wysadzeni, vigore constytucyi wyżey allegowaney, laudum na seymiku w Grodnie ustanowionego y ninieyszego dekretu mego winy brać maią sto kop groszy Litewskich, a w tym żadnemu takowemu nie ma być odpuszczono y zważywszy cenę zboża, maią tego postrzegać, aby zbytnie drogą nad słuszność, tak iako się samym szynkarzom podoba, liquorów nie przedawali, ale według wytrąbienia y wywołania, od grodu naznaczonego tak się sprawowali. Że zaś szlachetni panowie burmistrze tego postrzegać porządku nie chcieli y nie chcą, przeto winy zakłada się złotych tysiąc, aby w przyszły czas od daty tego dekretu pokątnie,

po gospodach, na przedmieściu y na drodze zboża nie mierzano, ani przedawano, excepto miary rynkowey okowaney. Tenentur też ciż ichmość panowie commissarze pilno w tym mieć, a nie odwłóczną animadwersyą, aby ludzie chrześciańscy oboiey płci według instancyi roczkowego instygatora, u żydów służyć, ani żydzi naymować nie ważyli się sub paenis według constytucyi roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego, y artykułu dziewiątego z rozdziału dwunastego sta grzywien, a na chrześcian u żydów służących siedzenia w więzieniu sześciu niedziel w turmie zamkowey, lubo dworów królewskich y sądowych. Która sprawa iako się agitowała, tak iest do xiąg grodzkich spraw sądowych powiatu Grodzieńskiego zapisana.

1719 г.

Изъ книги за 1719 г., листы 299—300.

18. Жалоба отъ имени Смоленскаго архіепископа Лаврентія Друцкаго-Соколинскаго на Городненскій магистратъ, который дѣлалъ разныя притѣсненія Коложскому монастырю.

Священникъ Калишскій Кривошанскій отъ имени Смоленскаго архіепископа Друцкаго-Соколинскаго приноситъ жалобу на Городненскій магистратъ, что этотъ послѣдній причиняетъ обиды Городненскимъ рыбакамъ—юрисдичанамъ Коложскаго монастыря, взиманіемъ городскихъ повинностей; этого мало: Городненскій бургомистръ издаетъ отъ своего имени бумаги на подобіе королевскихъ и на основаніи нхъ взыскиваетъ подымное; поставилъ саксонскихъ жолнеровъ у жида, арендующаго вольный плацъ архіепископа.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiętnastego, miesiąca Maia dnia dwudziestego siódmego.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Hrehorym Józefem Kotowiczem—łowczym wielkim w. x. Lit., starostą Grodzieńskim, imieniem w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Leona Laurentego Druckiego-Sokolińskiego, arcibiskupa Smoleńskiego y Siewierskiego, opata Połockiego, Grodzieńskiego y inszych, opowiadał y soleniter protestował u Bogu przewielebny imć xiądz Kaliski Krzywoszanski zakonu ś. Bazylego wielkiego konwentu Kołożenskiego Grodzieńskiego wikary y oraz sam od siebie y wszystkich xięży ichmościów tegoż ś. Bazylego wielkiego, na szlachetnych pp. Tomasza Eustachego Markiewicza—pryncypała, a Jana Rozumowicza compryncypała, burmistrzów, tudzież kompryncypałów ich rayców tey że magdeburyi Grodzieńskiey, w spólney, iednostayney zmowie ku iawney szkodzie y dyshonorowi żałuiącego iaśnie wielmożnego rzeczonego imci xiędza arcybiskupa y opressyi iurisdyczan protestanta, z sobą będących, imionami y nazwiskami im samym nazywać dobrze

wiadomych y znaiomych; o takowe praeiudicium, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, miesiąca Aprila dwudziestego szóstego dnia po wypłaceniu przez protestanta podymnego z uchwały seymowey et ex laudo publico powiatu Grodzieńskiego z dóbr swych iuryzdyki w Grodnie będącey, do klasztoru Kołożanskiego ww. oyców Bazylianów słobożan y iuryzdyczan przynależących, na gruntach klasztornych y placach libertowanych mieszkaiących, y na przedmieściu tey że iuryzdyki klasztorney rybitwów na potrzebę zakonników osadzonych, iako zwykli od niemałego czasu z wierutney złości y niezbożności, a ku temu ś. zakonowi nienawiści swey obżałowani różnych lat y dni, miesięcy ustawicznie, niesłusznie y nienależycie infestuiąc protestantów bezprawnie, gwałtownie na iuryzdyczan protestantów nasyłaiąc prawionych y namównych żołnierzów różnych dislegatis ab antiquo, godney y świętey pamięci fundatorów, dobra nadane, a na nich ludzi mieszkaiących do mieyskiey powinności w podatkowaniu pociągaiąc tumultuose nasyłali; różne podatki extra-ordinaryine wymyslaiąc extorsivo modo brali, palety do iurisdiczan protestantów nieprzyzwoite, nieprawne wydaiąc, srodze agrawuią, onych wypędzić y expulsią uczynić takowymi exorbitantiami y osady w pustki obrócić usiłuią,—czym znaczny gwałt kościołowi Bożemu świętemu chrześcianskiemu ritus graeci niezbożnie czynią. Co protestantes, gdy wszystko cierpliwe znosili y żeby obżałowani swego zawziętego rankoru złości czynić poprzestali amicabiliter o swe krzywdy y szkody, iurisdiczanom swym poczynione, w osobliwym regestrze spisane, obżałowanych ze submissią upominali, obżałowani niepamiętaiąc na boiaźń Bożą, ani na srogość prawa pospolitego statutu w w. x. Lit. y constytucye seymowe na takowych exorbitantów y violatorów prawo pisane, śmieli y ważyli się daty in primo exordio protestationis po wyżey specificowaney niby seymem iakowym, co obżałowanych nie iest rzecz przyzwoita, w spólney radzie y namowie taiemney z sobą będących, uchwaliwszy podymne po uchwale seymowey y laudum seymikowym y po wydaniu onego y iuż otrzymanych kwitach do rybitwów klasztornych protestantów obżałowany pryncypał, tenore władzy y zwierzchności władzy y zwierchności maiestatu iego królewskiey mości, iako z rzeczą-pospolitą, sam swą osobą przywileia podpisuie (iako My król) wydał palet eo modo: Tomasz Eustachi Markiewicz—burmistrz miasta iego królewskiey mości iedną swą osobą podpisał: pluraliter wydaiemy tę kartę, alias palet, na wydanie podymnego do rybaków żałuiących na trzydzieści sześć; iako z tego to nikczemnego paletu opisanego specificie deducetur, co iest przeciw zwierzchności iego królewskiey mości y władzy całey rzeczy-pospolitey, którym wydanym takowym srogim paletem straszyć rybitwów załuiących żołnierzom srogą exekucyą tak onych zwłaśnił, iż iuż klasztorowi powinney wygody nie masz, y takowemiż exorbitancyami y extorsiami powinności należących czynić klasztorowi nie mogą: owo zgoła wszelkiemi sposobami y tę okazyą, iakowa podać się może obżałowanymi do uciemiężenia iurizdyczan protestantów nie poniechaią wyrządzać przykrości y czynić bezprawia; deinde rzeczeni obżałowani burmistrze czyniąc gwałt prawu, konstytucyom seymowym y przywilegiom królewskim na libertowanym placu iaśnie wielmożnego protestanta będącym, na ulicy Mostowey żyda Hirsza Leyzarowicza, gospodarza tamecznego, na przykrość y dishonor to czyniąc, trzech Saskich żołnierzów z żonami y inną ich drużyną będących, postawili, (z których żołnierzów w całym mieście na konsystencyi są

dziesięć); z naprawy tedy y namowy obżałowanych począwszy od wielkich zapust różne zbytki y niesłuszne exorbitacye czyniąc, w przeciwney izbie na się zaiętey, na opał drew, świec według swoiey potrzeby kupować y dawać sobie kazali y każą, w szynku rzeczonemu żydowi gospodarzowi tamecznemu przeszkody czynili y czynią, którzy w dzień sabatu swego, to iest, dnia dwódziestego dziewiątego Apryla supra scripto anno przez mieszkalnych swoich czeladź, aby dalszych przykrości y uciemiężenia czynić nie raczyli submissyą upraszali; na to tak odpowiedzieli żołnierze: gdyby nam burmistrze tu stancyi nie pokazali y nie sprowadzili, pewnie by w inszym mieyscu takowey że wygody używać musielibyśmy; tak tedy y na żyda, rzeczonego gospodarza, y na mieszkalnych grożąc biciem y policzki zadaiąc, srogo grozili, aby po wszystkie czasy póki burmistrze, iako wprowadzili ich a nie sprowadzą, rzekli, ciemiężyć nie przestaniemy. Więc za doniesieniem y daniem wiedzieć sobie o tym imć xiądz wikary protestant, wiedząc takowe praeiudicium, a niechcąc być od swego pryncypała iako niewinny in hac causa reus, tę swoią żałobę (salva meliorandi, inquantum by tego potrzeba była) do tych xiąg grodzkich Grodzieńskich prosząc, aby była przyięta imieniem iaśnie wielmożnego wyż rzeczonego princypała swego, dał ku zapisaniu, co iest zapisano.

1719 г.

Изъ книги за 1719 г., листъ 768.

19. Жалоба митрополита Кіевскаго Леона Кишки на Городненскій магистратъ о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ послѣднимъ его юрисдикѣ въ Городнѣ.

Кіевскій митрополитъ жалуется на Городненскій магистратъ по тому случаю, что этотъ послѣдній подвергаетъ его юрисдичанъ городскимъ повинностямъ, въ частности жолнерскимъ постоямъ, подъ вліяніемъ которыхъ митрополичьи юрисдичане разбѣжались, оставивши свои хижины; митрополитъ насчитываетъ убытковъ на 5,000 злотыхъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiętnastego, miesiąca Nowembra dziesiątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Janem Kazimierzem Tymińskim—skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Hrehorego Józefa Kotowicza—łowczego wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, solenniter protestował się iaśnie wielmożny w Bogu nayprzewielebnieyszy imć xiądz Leon Kiszka—archiepiskop, metropolita Kiiowski, Halicki i całey Rusi, episkop Włodzimierski, Brześcki, Kiiowopeczarski y Supraslski archimandryta, na szlachetnych pp. Jana Kazimierza Rozumowicza, Thomasza Eustachego Markiewicza—tegorocznich, Jana Meystra, Michała Kolendę—przeszłorocz-

nych, burmistrzów, rayców, ławników y wszystkich mieszczan miasta iego królewskiey mości Grodna, de nomine et cognomine samym że wiadomych, o to, iż obżałowani, następuiąc iawnie tak na prawo pospolite y konstytucye seymowe, któremi dobra wszelkie duchowne ritus graeci są excypowane et ab omnibus oneribus civilibus uwolnione, iako też przywileia od nayiaśnieyszych królów ichmościów nadane, postponuiąc niesłusznie iuryzdyczan żałuiącego Podolańskich, w mieście iego królewskiey mości Grodnie mieszkaiących, do powinności y kontrybucyi mieyskich wszelakich, począwszy od roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, ustawicznie pociągali, żołnierzy nasyłaiąc, surowie exekucyami agrawowali, różne supellectilia y fanty gwałtownie na domy nachodząc zabierali, samych bili, kaleczyli, z domów wypędzali, osobliwą do żałuiącego delatora upatrzyli iakowąś ansyą do zruynowania iuryzdyki przedsię wziętych sposobów wynaydowali, iakoż przymuszaiąc nad samą słuszność płacenia różnych kontrybucyi tak zruynowali iuryzdyczan, opuściwszy chałupy puste, violenter porozbierawszy do siebie posprowadzali, inszych zaś iuryzdyczan, z dawna zasiedziałych, do miasta powyprowadzali y do żałuiącego iuryzdyki wracać się zakazali; a gdyby niektórzy ludzie osadzać na pomienioney iuryzdyce chcieli, przegrażaiąc srogie odpowiedzi y pochwałki czynią y tem czynić nie przestaią, przez co żałuiący na iuryzdykę swą ludzi do mieszkania przywłaszczyć nie może, iednak za pustą przez obżałowanych zruynowaną iuryzdykę, z dyspartymentu obżałowanych praezbiterowie partikularni, w odległości rezydencyi delatora, niewinnie z sześciu dymów cum magno detrimento ubogich dobr swoich duchownych, corocznie wypłacać muszą, w czym na pięć tysięcy złotych żałuiący delator szkody poniosł; zaczym do statuicyi rozpędzonych przez ruinę obżałowanych y do miasta odmówionych iuryzdyczan, do nagrodzenia szkod na pięć tysięcy złotych poniesionych, z nagrodą wykładów prawnych y budynków z iuryzdyki pozabieranych, za postpozycyą zaś przywileiów y konstytucyi seymowych, do wskazania paen, z prawa pospolitego ściągaiących się, także win expulsyinych y pochwałkowych, chcąc z obżałowanemi in foro competenti iure agere, dał tę swą solenną manifestatią, salva oney in necessitate melioratione, do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać. Co iest zapisano.

1724 г.

Изъ книги за 1723—1724 г., листъ 1016.

20. Продажная запись отъ Супрасльскаго монастыря двора въ Городнѣ Сумилишскому старостѣ Мицутѣ.

Монахъ Супрасльскаго монастыря Флоріанъ Городецкій съ полнымъ ручательствомъ какъ за своихъ родственниковъ, такъ и за монастырь, продаетъ домъ, оставшійся ему по наслѣдству отъ отца, Сумилишскому старостѣ Мицутѣ за 2000 злотыхъ. При документѣ находится посвидѣтельствованіе вознаго о вводѣ во владѣніе Мицуты.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Oktobra siódmego dnia.

Na roczkach sądowych Oktobrowych grodskich Grodzieńskich, porządkiem prawa pospolitego statutu w. x. Lit., et coaequationis iurium roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego, w Grodnie sądzących się, przed nami Zygmuntem Bouffałem — podstolim Derpskim, podstarościm sądowym, Jakubem Chreptowiczem—miecznym y sędzią, Dobrogostem Kazimierzem Boufałem—pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkimi powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie oświeconego Michała na Klewaniu y Żukowie xiązęcia Czartoryskiego—kasztelana Wileńskiego, starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personalnie ww. ichmć xiądz Floryan z Doroszkowa Grodecki, zakonu świętego Bazylego w. conventu Supraślskiego, iako actor, a w B. w. imć xiądz Inocenty Charkiewicz, wikary opactwa Supraślskiego, swoim y w. imci xiędza metropolity y opata Supraślskiego, iakoż y całego conventu Supraślskiego, prawo przedażne od osób w nim y tu niżey wyrażonych wielmożnemu imci panu Kazimierzowi Micucie—staroście Sumiliskiemu y samey ieymci na rzecz w nim wyrażoną przyznali y do akt podali de sequenti tenore: Ja x. Floryan z Doroszkowa Grodecki, zakonu ś. Bazylego w. konwentu Supraślskiego, iako aktor y naturalny successor po zeszłym z tego świata godney pamięci imci panu Janie z Doroszkowa Grodeckim — podczaszym Czernihowskim, dobrodzieiu rodzicu moim, ręcząc pokóy za wszystkich krewnych moich, potomków ich y za cały konwent Supraślski, czynię wiadomo tym moim dobrowolnym wieczysto przedażnym zapisem, komu teraznieyszego y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć będzie należało, iż co mnie zeszły imć pan Jan Grodecki — podczaszy Czernihowski, dobrodziey rodzic móy, z miłości swey rodzicielskiey stante sua vita darował dworek w mieyście ikmci Grodnie na iuryzdyce y placach i. w. imci x. metropolity ritus graeci stoiący, a mnie naturalnym prawem successive spadły y testamentem tegoż nieboszczyka imci pana rodzica moiego ocerklowany. Który to pomieniony dworek, nie z przymusu żadnego, ani z żadney namowy, lecz z dobrey woli moiey, na wieczne a nigdy nieodzowne czasy, za dwa tysiące złotych polskich zbyłem, ze wszystkim a wszystkim

budowaniem onego, iako sam w sobie iest, w. imci panu Kazimierzowi Ludwikowi z Wahanowa Micucie—staroście Sumiliskiemu, y samey ieymci panie Zofii Godlewskiey Micuciney—starościney Sumiliskiey, małżonkom, oddalaiąc wszystkich a wszystkich in genere et specie blizkich krewnych moich y cały konwent Supraślski y iuż od daty ninieyszey salwy do tego dworku sobie samemu y nikomu innemu nie zachowuiąc, w moc, dzierżenie spokoyne, wieczyste używanie przez ienerała powiatowego podałem y intromittowałem. Wolni tedy y mocni będą wielmożni ichmość panowie starostowie Sumiliscy tym dworem pomienionym według woli y podobania swego rządzić, dysponować iako swoią własnością, y wszelakich pożytków z niego sobie wynaydować, bez żadney ode mnie samego przeszkody y turbacyi, zakładaiąc zarękę na każdego turbatora, zarękę bliskich krewnych, braci y potomków ich, successorów moich y całego konwentu Supraślskiego, y pretext iaki kolwiek do tego dworu ścielącego y intercsuiącego się dwa tysiące złotych polskich currentis monetae, o którą zarękę w naruszeniu tego moiego listu dobrowolnego wieczystoprzedażnego zapisu daię moc y pozwalam wielmożnym ichmść panom starostom Sumiliskim każdego turbatora, tak z blizkich krewnych moich, iako y obcych ludzi, do wszelkiego sądu, prawa y urzędu ziemskiego, grodzkiego, trybunału głównego w. x. Lit., assesorskiego ikmci zadwornego, marszałkowskiego, seymowego, relacyinego, surrogatorskiego, podczas interregnum by y kapturowego, w który kolwiek chcąc termin, powiat, ziemię y woiewodztwo, terminem by naykrótszym y nie statutowym pozwem, mandatem pozwać, zakazem zakazać; a zapozwani lub zakazem zakazani każdy turbator termino tacto et peremtorio oczewisto stanowszy in quolibet subsellio, nie zasłaniaiąc się obłożną chorobą, większością spraw w inszym powiecie lub woiewodztwie maiących, żadnemi aresztami, kwitacyami, manuscryptami ku obronie prawney służącemi, exemptami hetmańskiemi, usługą woienną rzeczy-pospolitey, nie potrzebuiąc y nie przyimuiąc żadney y ni od kogo pilności, nie szczycąc się oną, nie biorąc na patrona na kopią z pozwu, mandatu, zakazu na kopią z processu ze wszytkich spraw y z tego moiego listu dobrowolnego wieczystoprzedażnego zapisu, ani na munimenta, na godziny, sine exceptione fori et dilationibus ullisque diffugiis iuris non elaborando usprawiedliwić się y nie appeluiąc do inszego wyższego sądu, z decyzyą by nayuciążliwszą, kontentować się, zaręki wyż mianowane zapłacić y wszytkie szkody nagrodzić powinni będą; sąd zaś y urząd wszelki, iak zastanie, iako y w niestaniu naszym, na banicyą doczesną wieczną y infamią każdego turbatora wydać y mocną nieodwłoczną exekucyą, nie oglądaiąc się w ceduły, bronienia na wszelkich dobrach, leżących, ruchomych, summ pieniężnych, gdzie y u kogo kolwiek będących, uczynić wolen y mocen będzie; a ia y sukcessorowie moi, iak sąd o zły wskaz, iako też strony o zły przewód prawa wiecznie turbować nie mam y nie powinni będą; a y po zapłaceniu wyżey mianowaney zaręki, by nie poiednokrótnie iednali, ten móy list dobrowolny wieczystoprzedażny zapis przy zupełney mocy, cale y nienaruszenie zostawać ma. I na to ia xiądz Floryan z Doroszkowa Grodecki—zakonu ś. Bazylego wielkiego konwentu Supraślskiego dałem ten móy wieczystoprzedażny zapis w. ichmściom panom starostom Sumiliskim, z podpisem ręki mey y ichmśćw

panów pieczętarzów, ustnie y oczewisto uproszonych ode mnie. Pisan w Grodnie, roku 1724, miesiąca Oktobra szóstego dnia.

U tego prawa przedażnego podpisy rąk takowe: x. Floryan Grodecki—z. s. B. W. Ustnie oczewisto proszony pieczętarz od w Bogu przewielebnego imci xiędza Floryana Grodeckiego—zakonu ś. Bazylego ekonoma Supraślskiego do tego prawa, wieczystego w. ichmścm panom Ludwikowi Kazimierzowi Micucie, Zofii z Godlewskich Micuciney — starostom Sumiliskim małżonkom, danego, podpisuię się: Dobrogost Kazimierz Boufał—pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego; iako maiący facultatem od i. w. imci xiędza metropolity całey Rusi, opata Supraślskiego, y całego konwentu naszego Supraślskiego, to prawo dane w. ichmościom panom Micutom—starostom Sumiliskim, approbuię cum censu z placu metropolitańskiego in qualitate złotych pięciu quotannis płaconego, podpisuię się: x. Innocenty Charkiewicz—wikary opactwa Supraślskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego prawa wieczystego podpisuię się: Jan Szylański—piwniczy w. x. Lit. Ustnie oczewisto proszony pieczętarz do tego prawa podpisuię się—Jan Czeszeyko p. Sm. Które to prawo za przyznaniem onego y do akt podaniem iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich przyięte y wpisane.

1726 г.

Изъ книги за 1726 г., листы 209—210.

21. Духовное завѣщаніе священника Лащинской церкви Іоанна Скирона.

Въ этомъ завѣщаніи священникъ Скиронъ распредѣляетъ между дѣтьми свое имущество: дочерямъ и женѣ записываетъ деньги и платье, сыновьямъ остальное движимое и недвижимое имущество. Денегъ показано 3,449 злот.; платье такое же, какое употреблялось въ шляхетскомъ сословіи. За опекуновъ своимъ дѣтямъ проситъ Кіевскаго митрополита Кишку, кн. Огинскаго и Хребтовича.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, miesiąca Marca trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Zygmuntem Boufałem—podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie oświeconego Michała na Klewaniu y Żukowie xiążęcia Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, ustanowionym, stanowszy personalnie imć pan Andrzey Obuchowski, testament zeszłego imci Jana Skirona—prezbitera Łaszańskiego ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którego tenor takowy:

W Imie Oyca y Syna y Ducha Ś., Boga w Tróycy Świętey Jedynego. Niech się wszystko stanie ku większey czci y chwale Jego Przenayświętszey y wieczney pamięci, amen.

Pamiętaiąc na to, że każdemu człowieko-

wi niemasz nic pewnieyszego nad śmierć, którey czas y godzina nie iest wiadoma, y dla tego sam Pan Zbawiciel, postrzegaiąc każdego z nas, powiedzieć raczył: bądźcie gotowi, bo nie wiecie czasu y godziny, o którey Pan przydzie: przeto ia xiądz Jan Skiron—prezbiter Łaszański, uważaiąc pewność śmierci a niepewność czasu przyścia iey, podczas obłożney choroby moiey, którą mię Pan Bóg za grzechy moie nawiedzić raczył, maiąc to na dobrey pamięci, aby w gotowości y powinności moiey chrześciańskiey nie ustawał, według słów pisma świętego: błogosławieni, którzy w Panu umieraią; w Panu umierać nic inszego nie iest, ieno dać się winnym z grzechów Panu Bogu swemu, za nie żałować y mieć zupełną nadzieję w niewinney męce Pana y Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa, którego śmierć żywotem wiecznym każdemu weń wierzącemu. Lubo tedy będąc na ciele moim zdebilitowany chorobą, iednak na umyśle y dobrey pamięci zostaiąc, przy zgromadzeniu ichmć pp. przyiaciół, takową ostatniey woli moiey testamentowey czynię dyspozycyą. Naprzód, gdy mię Pan naywyższy z tego świata z tey choroby powołać będzie raczył, duszę mą grzeszną w ręce Stworzyciela moiego w iego świętą opatrzność, Nayświętszey Pannie, niepokalanie poczętey, Aniołom stróżom y wszystkim świętym ku żywotowi wiecznemu poruczam, nie wątpiąc nic, że nie według zasług grzechów moich, lecz według niewymównego miłosierdzia swego, iako drogą krwią syna swego odkupioney, Bogiem miłościwym bydź będzie raczył. Ciało moie grzeszne, które z ziemi wzięte, ziemi oddawam, które ma bydź pochowane przez dzieci moich y krewnych w cerkwi Łaszańskiey przy frequencyi kapłanów, których upraszam, aby przez ofiary swoie maiestat Boski za grzeszną duszę moią błagali, bez żadney świeckiey pompy, w czym starania wielebni oycowie bracia moi dołożyć maią, o to upraszam. Oraz przystępuię do rosporządzenia ubogiey fortuny moiey, którą mi Pan Naywyższy od czasu powierzyć raczył, to iest na różnych obligach od ichmć panów szlachty, także poddanych ikmci y żydów podług osobliwego regestru zkomputowaney summy y ręką moią podpisanego na złotych currentis monetae trzy tysiące cztyrysta cztyrdzieści dziewięć y groszy cztyrnaście, a zaś na Baranowie włok cztyry, bez ośminy, za które wiecznością zapłaciłem currentis monetae złotych tysiąc ośmset, z których dochodzi mię co rok czynszu złotych sto pięćdziesiąt, także dworek w Grodnie przeciwko ww. oo. karmelitów bosych, od i. w. imci xiędza Leona Kiszki—metropolity całey Rusi mnie darowany wiecznymi czasy. Z tey wyż wyrażoney summy zapisuię tylko pani Terezie Skirmątownie—córce mey złotych ośmset polskich; pani Katharzynie Obuchowskiey—córce mey miłey także z tey wyż wyrażoney summy leguię złotych sto; które summy tak młodszey siestrze swoiey, iako y pani Obuchowskiey; obliguię synów moich, to iest: Adama, Mikołaia, Wiktorego Skironów, aby wypłacili większość tych summ, y dworku w Grodnie będącego leguię y zapisuię p. Kazimierzowi Skironowi synowcowi memu, który iuż lat siedm szczerze służąc u mnie y żadnych zasług nie biorąc in recompensam onemu zapisuię złotych trzysta, konia z kulbaką. Z bydła zaś rogatego udzieliwszy Terezie córce mey wołów parę, krów trzy, konia iednego, owiec sześcioro, swiń co można; teyże Terezie córce mey kontuszów dwa, ieden karmazynowy, drugi francuzkiego sukna granatowy z galonami srebrnemi,

kamizolę kitayczaną pieprzową, koralów sznurów dwa, spodnicę kitayczaną ceglastą, szemertuch bronzowy, sukna na spodnie falendyszu łokci półszósta, korun łokci śrebrnych pół, ze złotem łokci sześć do spodnicy, kocioł od cebrów czterech, koszul różnych dziesięć panu Janowi Skironowi synowcowi memu, wszystkie suknie moie y wilki, a na poświęcenie idący talerów bitych dziesięć, więcey nic; żyta beczek sto Królewieckich panu Mustafie Krzyczowskiemu, te da Bóg sprowadziwszy, tym synom moim trzem leguię te pieniądze; a co może być żyta koło beczek pięciudziesiąt, ięczmienia, także pszenicy beczek dziesięć, to imć pan Jan Skiron sprzedawszy powinien synom moim oddać; cynę, miedź, bydło rogate y nierogate od mała do wiela wszytko na synów moich. Czego żeby doyrzał imć pan Jan Skiron—synowiec móy, którego obliguie Panem Bogiem, aby to wszystko doszło synom moim, iakoż proszę y obliguie imci pana Andrzeia Obuchowskiego, zięcia me..., aby w tym pomocą synom moim y córce był, gdyby to wszystko ich doszło. Krescencyą da Bóg przyszłą tymże synom moim, zebrawszy przy urzędzie onych, z teyże krescencii one sprzedawszy summę do wzrostu lat dotrzymać y oddać w całości synom moim powinien będzie. A za duszę żony moiey zostaie w szkatule złotych dwieście pięćdziesiąt, z teyże summy y za duszę moię, braci moich ww. oo. Skironów obliguię, aby rozdali podług osobliwego regestru mego. Za opiekunów upraszam i. w. imci xiędza metropolity całey Rusi Leona Kiszki, i. w. imci pana Leona Kuza z Kozielska Ogińskiego — woiewody Trockiego, tudzież w. imci pana Jakuba Chreptowicza—miecznika y sędziego grodz. powiatu Grodzieńskiego, dzieciom moim upraszaiąc ichmć dobrodzieiów moich, aby w sieroctwie pozostałym dzieciom moim protektorami y opiekunami byli. Zaczym kończąc ten testament ostatniey woli moiey, żegnam dziatki moie miłe, żegnam ww. braci moich oraz w. oyca protopopa Wołkowyskiego y Grodzieńskiego, żegnam wszystkich przyiaciół dobrodzieiów moich, upraszaiąc, aby mię przy ofiarach swych duszy moiey nie przepominali, odpuściwszy mi winy iako y ia odpuszczam dla miłości Bożey. Działo się w plebanii Łaszańskiey, dnia trzeciego miesiąca Marca, tysiąc siedmset dwudziestego szóstego roku. U tego testamentu podpis takowy: X. Jan Skiron—prezbiter Łaszański. Ustnie y oczewisto przy dyspozycii należytey do tego testamentu proszony od imci x. Jana Skirona iako pieczętarz podpisuię się; Bartłomiey Jaszewski; za ustną y oczewistą w. w Bogu w. imci xiędza Skirona prośbą do tego testamentu ustney woli czynionego, iako pieczętarz podpisuię się—Maciey Franciszek Zaniewski—r. z. p-tu Grodzieńskiego. A tak ten testament iest do xiąg urzędowych za ustnym onego podaniem wpisany.

1726 г.

Изъ книги за 1726 г., листъ 590.

22. Жалоба Кіевскаго митрополита Леона Кишки на Новогородскаго гродскаго писаря о захватѣ имъ земли, принадлежащей митрополиту.

Кіевскій митрополитъ Кишка жалуется на Новогородскаго эконома Корсака, что онъ завладѣлъ насильственнымъ образомъ митрополитальними землями, принадлежащими къ имѣнію Рутѣ и фольваркомъ въ Новогородскомъ повѣтѣ, посадилъ въ тюрьму юрисдичанъ и юрисдичанокъ и держалъ ихъ до тѣхъ поръ, пока не получилъ отъ нихъ незаконныхъ податей.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, miesiąca Julii dwudziestego trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Zygmuntem Boufałem—podstarościm powiatu Grodzieńskiego sądowym, od iaśnie oświeconego xięcia Michała Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, postanowionym, solenną zanosząc manifestacyą, opowiadał iaśnie wielmożny w Bogu nayprzewielebnieyszy imć xiądz Leon Kiszka—metropolita Kiiowski, Halicki y całey Rusi, biskup Włodzimierski y Brzescki, Kiiowo-pieczerski y Supraślski archimandrita, na wielmożnego imci pana Alexandra Piotra Sawicza Korsaka, podstolego, pisarza grodzkiego, oekonoma y wóyta woiewodztwa Nowogrodskiego, o to y w takowy sposób, iż obżałowany imć, nie dosyć na tym maiąc, że z dawnych czasów z zabranych gruntów metropolitańskich, a do wóytowstwa Łozdzieiowskiego, oekonomiey Nowogrodzkiey przyłączonego, zostawszy possessorem całey oekonomiey Nowogrodzkiey z onych fruktifikuie y na swóy pożytek obraca, do tych czas zamiany za te grunta nie oddawszy, ale czyniąc dalszą krzywdę żałuiącemu iego mości, y uymę w iurydyce ab aevo ziemskiey, w Nowogródku będącey, żadnym praetextem do iurysdyki y iurisdikcyey mieyskiey nie należącey, śmiał y ważył się, mimo tot privilegia et confirmationes onych, czyniąc convulsyą onym, w roku teraźnieyszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym szóstym, pierwiey in Aprili nasławszy violenti modo na iurydykę żałuiącego imci Nowogródzką od wszystkich iurydyczan, tak chrześcian iako y żydów, grabieże różne zabierać kazał, y zabrał, y one przez czas niemały u siebie trzymał, a potym y tym się nie kontentuiąc, a w swey imprezie nie ustaiąc, nie adcytowawszy żałuiącego imci do żadnego sądu y subselium y żadnemi dekretami nie przekonawszy, licentiose sobie postępuiąc, w tym że roku tysiącznym siedmsetnym dwudziestym szóstym, miesiąca Julii dziewiętnastego dnia, takoż nasławszy violenti modo powtórnie impracticabiliter, tumultuose różney kondycyey ludziey, wszystkich iurysdyczan y iurydyczanek pobrawszy do więzienia swego, w onym trzymać kazał y trzy-

mał, aż póki wymógł y wycisnął podatku, nigdy w samey rzeczy przez antecessorów imci nie pretendowanego, y nie wyciągiwanego, to iest, kapszczyzny talarów bitych dziewięć, niby za lat dwie, po złotych cztery sobie należących, y osobliwego podatku execucyinego od każdey osoby po złotych trzy także wyexekwował y przynaglił, iako czasu prawa evidenter pokaże się y dowiedziono będzie. Za tem do approbaty wszystkich przywileiów, diplomat y approbaty onych nayiaśnieyszych królów ichmściów, podług których do zachowania we wszystkich punktach, paragrafach y klawzulach, w tych przywilciach wyrażonych, wysznamienioney Nowogrodzkiey iurysdyki, a do uwolnienia się od wszelkiey impeticycy, imprezy y płacenia podatków, kapszczyzny, nigdy in praxi nie byłey y przez antecessorów obżałowanego imci nie pretendowancy, (którego takowego podatku obżałowany imć żadnemi kwitami y dokumentami probować nie może), a do zapłacenia przysądzenia nulliter, licentiose wymożonych pieniędzy, talarów bitych dziewięciu, wespół z exekucyinemi, y iako się wyżey wyraziło, także do przywrócenia y przysądzenia nulliter et illegitime violenti modo zabranych gruntów, zdawna metropolitańskich, maiętności Ruty, y folwarków iey, w woiewodztwie Nowogrodzkim leżących, przysłuchiwaiących y antiquitus należących, a do gruntów oekonomiey Nowogrodskiey przywłaszczonych, o fruktifikacyą z onych od niemałego czasu za siebie zabieraną y do tych czas nie płaconą, o odpowiedzi, pochwałki, za tenuty obżałowanego imci niepoiednokrotnie uczynione, tudzież o szkody, koszty y utraty prawne, z okazyey obżałowanego imci tak dawne, iako y recenter na złotych pięćset pięćdziesiąt pięć y groszy piętnaście spendowanych y łożonych y o to wszystko, co czasu controversyi proponowano będzie, prawnie czyniąc na obżałowanym imci doyść y requirować, zostawiwszy sobie salva do melioracyey tey żałoby, lub drugiey zaniesienia, a do tey przyłączenia, ieżeli tego potrzeba będzie ukazywała, dał tę swą solenną manifestacyą, za nieprzyięciem u grodu Nowogrodskiego, do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać.

1729 г.

Изъ книги за 1729 г., листы 61—62.

23. Жалоба священника Андрея Поплавскаго на Михаила Цыдика о произведенномъ симъ послѣднимъ грабежѣ и разбоѣ.

Олексицкій священникъ о. Андрей Поплавскій жалуется на шляхтича Цыдика по слѣдующему случаю: помянутый Цыдикъ продалъ было священнику свою клячу, но потомъ укралъ ее ночью изъ конюшни и пользовался ею болѣе 4-хъ недѣль; при посредствѣ *пріятелей* наконецъ отдалъ ее священнику обратно. Послѣ этого помянутый шляхтичъ наѣхалъ на священническій дворъ, священника не засталъ дома, а только его жену и послѣднюю подвергъ тяжкимъ истязаніямъ; затѣмъ отъѣхалъ въ корчму, напился пьянъ и увелъ съ поля священническаго жеребца; вообще причинилъ убытку болѣе, нежели на 100 злотыхъ, не считая истязаній и угрозъ на жизнь и здоровье истца.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego, miesiąca Februarii dwudziestego wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego — pisarza w w. x. Lit. Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, żołowali y soleniter się protestowali, opowiadaiąc imć xiądz Andrzey Popławski—prezbiter cerkwi Olekszyckiey y sama ieymość pani Zofia z Koncewiczów Andrzeiowa Popławska—prezbiterowa przeciwko imci panu Michałowi Cydzikowi y samey ieymość paniey Felicyannie z Eysymontów Michałowey Cydzikowey, małżonkom, o to: iż obżałowani ichmość w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym siódmym, miesiąca Julii czwartego dnia, dobrowolnie od siebie zbywszy klacz szerścią gniadą ze zrzebięciem w iego domu y według ceny za nią odebrawszy pieniądze, żałuiącym delatorom oną przedawszy podali, a potym czyniąc iakowyś podstępek ku zgubie żałuiącym delatorom, potaiemnym nocnym sposobem, mimo wiadomość tychże żałuiących ichmciów, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym ósmym, na dniu dwudziestym pierwszym miesiąca Junii, w same pierwe sny oną klacz ze stayni wyprowadził do swey maiętności, nazwaney Misiewicz, w powiecie Grodzieńskim leżącey, odebrał. O którey klaczy niby kradzioney żałuiące po różnych mieyscach, nim wzięli wiadomość, różnie szukali pytaiąc; tandem tedy dowiedziawszy się od różnych ludzi, że te wyprowadzenie klaczy ze stayni stało się przez obżałowanych ichmościów, i chcąc onę do siebie odebrać, iako własną swoią od obżałowanych ichmościów kupioną, używszy od siebie życzliwych przyiacioł, o wydanie prosząc posłali, oraz chcąc wiedzieć, za co takowe obżałowani ichmość niesłusznie uczynili postępki, w czym obżałowani ichmość nie daiąc mieysca perswazyi przyiacielskiey, tey klaczy od siebie nie wydali y oną za

ustawnie pracuiąc u siebie przez niedziel cztéry robili. I tak ią zmizerowawszy, że i źrzebie zrzuciła, ledwo za powtórnym posłaniem przyiacielskim co tylko żywą oddali y byłaby zdechła, gdyby żałuiące dobrego starania y kosztu koło niey nie łożyli, iakoż przez niedziel cztéry y daley nie maiąc z niey żadney w gospodarstwie wygody, tylko obrokiem y sianem karmili, przez co żałuiące delatores tak przez te wyprowadzenie nocnym sposobem przez obżałowanych ichmościów, zrzucenie źrzebięcia, przez zbyteczne y ustawne roboty tey klaczy, trzymanie przez niedziel cztéry, nie oddanie żałuiącym y koszt na nią ważący, także przez niedziel cztéry pożytku żadney roboty y wygody nie mieli, letko sobie kładną szkody na złotych trzydzieścia y dwa. Niedość na tym maiąc, w tymż roku przeszłym wyż pisanym miesiąca Septembra dwudziestego szóstego dnia, obżałowany ichmość śmiał y ważył się, mniey dbaiąc na prawo pospolite y charakter kapłański, naiachawszy na plebanią żałuiących delatorów Olekszycką, usiłuiąc samego żałuiącego imć zbić, skaleczyć, czyli też o śmierć przyprawić, którego nie zastawszy na ów czas w plebanii nie pohamowanemi słowami skomatycznémi, uszczypliwemi honorowi kapłańskiemu, zbyt szkodzącemi, tamże napadszy na niewinną niewiastę samą żałuiącą ieymość panią prezbiterową Olekszycką obsesem z konia zpadszy zbiciem y fulminowaniem za warkocze porwawszy, niemiłosiernie targaiąc po podworzu włócząc, kolanami, nogami podkówkami biiąc, zbił, karku nadweredził, warkoczów mało co na głowie zostało y ledwo co żywą porzucił, uczyniwszy dalsze na zdrowie obóyga żałuiących delatorów srogie odpowiedzi y pochwałki, sam odiachał do karczmy. Na ostatek podsypawszy sobie dobrze głowę w karczmie tamże Olekszyckiey trunkiem różnym, tym się ieszcze nie kontentuiąc, upatrzywszy źrzebca valoris złotych ośmdziesiąt między końmi teyże wsi Olekszyckiey iaśnie wielmożnego imci pana pisarza wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, w powiecie Grodzieńskim leżący, żałuiących delatorów, onego złapawszy do domu swego maiętności Misiewicz, niewinnie, gwałtownie wziąwszy, zaprowadził y dotąd trzyma, nie oddaie, iako relacya ieneralska rzecz w sobie doskonalszą wyraża. Co wszystko żałuiące delatores, tak o te niesłuszne nocnym potaiemnym sposobem zabranie kupioney przez obżałowanych ichmościów klaczy, zdezelowanie zmizerowanie oney, źrzebięcia przez to zrzucenie, pożytków z niey w gospodarstwie nie maiąc, roboty, kosztu na nie łożenie, zabranie niesłusznie źrzebca, tym bardziey o naiazd na plebanią, samą żałuiącą ieymość niemiłosierne zbicie, łaianie, fulminowanie, o dalsze odpowiedzi y pochwałki, co fusius czasu prawa przez ichmość panów patronów dowiedziono będzie, chcąc prawem czynić, securitatem zdrowia y fortun warować, dali ten swóy solenny process z wolnym onego meliorowaniem do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

Przy którym opowiadaniu stanąwszy personaliter u akt ieneral ikmci powiatu Grodzieńskiego zapis swóy relacyiny czynioney obdukcycy ustnie zeznał y ku zapisaniu do xiąg grodzkich Grodzieńskich podał de sequenti tenore: Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego ósmego, miesiąca Septembra dwudziestego ósmego dnia, ia ieneral ikmci powiatu Grodzieńskiego, niżey na podpisaniu ręki mey wyrażony, czynię wiadomo y zeznawam tym moim relacyinym kwitem, iż ia będąc użytym od imci xiędzia Andrzeia Popławskiego—prezbitera Olekszyckiego y samey ieymści do plebanii Olekszyckiey, w

powiecie Grodzieńskim leżącey, w dobrach y w kolacyey ikmci pisarza wielkiego w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, przy stronie dwuch szlachty, pana Jakuba Szymana y pana Mikołaia Zubryckiego, dla oglądania zbicia samey żałuiącey ieymości prezbiterowey, przez imci pana Michała Cidzika, oczy podbiiane, krwią naciekłe y ranę w głowie rozbitą, warkocze wyrwane, głowy nie mogła obrócić, kark skręcony, na ręku na piersiach y na plecach ran niezliczonych sinio spuchłych pozlewali się iedna z drugą, mowy mało co słyszałem, cale śmiertelną zostawa; klacz potaiemnym sposobem wzięto słyszałem, ledwo żywą powrócili, a źrzebiec wzięty y teraz u obżałowanych ichmościów. A tak ia ieneral, do czegom był użytym y wezwany, podług prawa sprawiwszy się, ten móy relacyiny zapis ad recognitionem strony wydałem. Pisan ut supra.

U tey relacyi podpis ienerała temi słowy: Andrzey Franciszek Glindzicz—ieneral ikmc powiatu Grodzieńskiego. Który relacyiny zapis, za ustnym y oczewistym przez wyż wyrażonego ienerała zeznaniem, iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięty y wpisany.

1730 г.

Изъ книги за 1730 г., стр. 510—511.

24. Жалоба Жировицкихъ базиліанъ на канцлера Михаила Вишневецкаго о захватѣ части ихъ имѣнія, называемаго Була.

Базиліане приносятъ въ судъ жалобу на канцлера Вишневецкаго по слѣдующему случаю:

Король Янъ Казиміръ, окончивши Московскую войну, благоволилъ дать базиліанамъ Жировицкимъ часть имѣнія Булы въ Слонимскомъ повѣтѣ, которое находилось въ пожизненномъ владѣніи Сапѣжиной; но послѣ смерти ея, этимъ имѣніемъ преемственно завладѣвали Сапѣги, пока наконецъ не присоединили къ своимъ имѣніямъ. По смерти Яна Казиміра Сапѣги базиліане потребовали ввести ихъ во владѣніе; но по прежнему были изгнаны кн. Вишневецкимъ, который получилъ его въ числѣ имѣній, включенныхъ въ составъ Слонимской экономіи.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego, miesiąca Maia dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Massalskiego—pisarza w. x. Lit., starosty Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego, ustanowionym, solenniter protestował się y donosił żałobę swoią w Bogu przewielebny imć xiądz Benedykt Frulewicz—consultor zakonu ś. Bazylego, starszy konwentu Żyrowickiego, y wszyscy ichmość xięża Bazylianie tegoż konwentu, na iaśnie

oświeczonego xięcia imci Michała Wiszniowieckiego—kanclerza wielkiego y generalnego reymentarza woysk w. x. Lit., mieniąc oto, iż co w roku niedawno przeszłym tysiąc sześćset sześćdziesiąt siódmym, miesiąca Maia piętnastego dnia, doznawszy wielkich łask Nayświętszey Panny w cudowym obrazie Żyrowickim zostaiącey, nayiaśnieyszy król iegomość Jan Kazimierz, za szczęśliwym swoim powrotem z woyskami z Moskwy, dobra nazwane Buła, cum attinentiis w powiecie Słonimskim leżące, z gruntami, borami, lasami, sianożęciami, karczmami, stawami, ieziorami, młynem, chłopami y ze wszystkimi do nich przynależnościami, w Bogu wielebnym ichmościom xięży Bazylianom Żyrowickim na wieczne y nieodzowne czasy przywileiem swoim na cerkiew Żyrowicką dał, darował y wiecznemi czasy, zachowawszy tylko salvum ius protunc dożywotnim possessorom tychże dobr conferował, y takowy przywiley constitucyą seymu Warszawskiego in eodem termino korroborowany iest, które dobra successu temporis po ustałym dożywociu w possessyą żałuiących dostały się, a część iedna tychże dobr Buły ieszcze do życia u iaśnie wielmożney ieymość pani Anny Kopciowny Pawłowey Sapieżyney — woiewodziney Wileńskiey, hetmanowcy wielkicy w. x. Lit., zostawała, post obitum którey w roku tysiąc siedmsetnym siódmym, miesiąca Aprila dwudziestego piątego dnia, in virtute przywileiu nayiaśnieyszego króla imści ś. p. Jana Kazimierza, y vigore constituciey żałuiące ichmość xięża Bazylianie, gdy tę część Buły iako po ustałym dożywociu ieymści sobie należącą urzędownie przez ienerała iako wieczyści actores w possessyą (iako testatur intromissya z grodu Słonimskiego wydana) obieli, tedy iaśnie wielmożny imć pan Michał Sapieha—pisarz w. x. Lit. nienależycie, bezprawnie, mocno, violenter, per potentiam, armata manu żołnierzów y kupę niemałą ludzi nasławszy, żałuiącym exepulsyą uczynił, posłuszeństwo poddanym wypowiedział, grunta, lasy, puszcze, sianożęci ze wszystkimi do nich należnościami, odebrał y do klucza Boreckiego w swoiey dzierżawie pod tenczas maiącego przyłączył, do puszczy własney żałuiących wstępne dworowi y poddanym żałuiących zabronił, wkupować się y płacić za nią kazał, także od chłopów żałuiących z puszczy, lasów, sianożęci, gruntów żałuiących własnych, morgowe, stogowe, lasowe, miody y inne wszelkie daniny wybierał, przez co wszystko szkody na dziesięć tysięcy złotych polskich uczynił. Similiter i. w. imć pan Jan Kazimierz Sapieha—starosta Bobruyski, po i. w. imci panu pisarzu w. x. Lit, obiąwszy ekonomią Słonimską y klucz Borecki tey specyfikowaney części per expulsionem zabraney, nie tylko przywrócić nie chciał, lecz takowym że terminem postępuiąc do puszczy wstępu zabraniał, y daniny wszelkie desuper pomienione od poddanych żałuiących brać kazał, aż do zeyścia swoiego z tego świata w tenucie nienależnie tę część trzymał, z oney fruktyfikował, post decessum którego żałuiącego delatora ichmość xięża Bazylianie vigore przywileiu iego królewskiey mości y constitucyi rzeczy-pospolitey tęż część Buły, iako swoią własną, urzędownie z ienerałem y stroną szlachtą w roku teraznieyszym, miesiąca Marca siedmnastego dnia z poddanymi, specifice w inwentarzu opisanymi, na dwuch włokach gruntu mieszkaiącymi, gdy także do possessycy obieli, tedy obżałowany iaśnie oświecony xiąże iegomość kanclerz y reymentarz w. x. Lit. zostawszy possessorem ekonomiy Słonimskiey y klucza Boreckiego, post fata iaśnie wielmożnego iegomości pana Sapiehy, starosty Bobruy-

skiego, violenti modo postępuiąc, per potentiam ludzi żołnierskich kupę niemałą w tymże roku tyciąc siedmsetnym trzydziestym, miesiąca Marca dwudziestego czwartego dnia, na pomienioną część Buły armata manu nasławszy, tę część per expulsionem odebrał, gwałt, violencią uczynił, zakonników w possessyi u poddanych pomienioney części Buły będących, precz wypędzić kazał, y tę część Buły do klucza swego Boreckiego przyłączył, z oney fruktyfikuie, y za requizycyą delatorów częstokrotną wrócić niechce. Za czym ante omnia do approbaty przywileiów y wszelkich iuris et possessionis maiętności Buły dokumentów, vigore których do przysądzenia w reindukcyą y realną załuiących possessyą specyfikowaney części Buły z puszczą do niey należącą, przy tym do nagrodzenia za fruktyfikacyą z oney y za poczynione szkody, iako też za violencye, expulsye, poen iuxta meritum causae ściągaiących się extendowania, expens prawnych uznania, tudzież oto wszystko, co czasu prawa fusius deducetur ex documentis, salva melioratione tey żałoby, żałuiące delatores dali ten swóy solenny manifest, za nieprzyięciem w grodzie Słonimskim, do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1730 г.

Изъ книги за 1730 г., стр. 907—912.

25. Судебное опредѣленіе по дѣлу между Францискомъ Вишневскимъ и членами Городненскаго магистрата.

Франдискъ Вишневскій внесъ въ гродскій судъ жалобу на своихъ товарищей—Городненскихъ мѣщанъ по случаю причиненныхъ ему побоевъ, ранъ и грабительства.

Въ опредѣленный срокъ явились уполномоченные обѣихъ тяжущихся сторонъ и сначала подняли споръ—въ законное ли позываютъ ихъ мѣсто къ отвѣту? Уполномоченный мѣщанъ требовалъ, чтобы это дѣло было передано ландвойту; уполномоченный истца требовалъ, чтобы дѣло было передано въ гродскій судъ или въ трибуналъ, такъ какъ члены ландвойтовскаго суда суть въ тоже время и обидчики истца; гродскій судъ призналъ это дѣло подсуднымъ своей юрисдикціи и назначилъ срокъ для его разбирательства; но на этотъ срокъ отвѣтчики не явились. Вслѣдствіе этого гродскій судъ призналъ ихъ виновными, подвергъ ихъ имущества конфискаціи для удовлетворенія обиженнаго, а самихъ отвѣтчиковъ призналъ *„инфамиссами“*.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego, miesiąca Decembra czternastego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Grodzieńskich, secundum legem positivam roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego w Grodnie sądzących się, przed nami Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm, Józefem Kazimierzem Kaczanow-

skim—starostą Dawgiliskim—sędzią, Dobrogostem Kazimierzem Boufałem—pisarzem, urzędnikami sądowymi grodzkimi powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego—pisarza wielkiego w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionymi, na sądzenie roczków Decembrowych, do Grodna zgromadzonemi, gdy z porządku regestrowego ku sądzeniu naszemu przypadła sprawa szlachetnego imci pana Franciszka Wiszniewskiego—ławnika miasta iego królewskiey mości Grodna z szlachetnymi panami Michałem Kolendą, iako samym pryncypałem, Woyciechem Ciechlewicem — burmistrzem tegorocznym, Józefem Sudanem, Danielem Noreyką—raycami, Mikołaiem Szarkowskim — pisarzem, urzędnikami miasta iego królewskiey mości Grodna, tudzież z utściwym Felicyanem Legatowiczem — stolarzem, za zakazem od aktora legitime wyniesionym, mieniąc oto: iż obżałowani z dawnych czas osobliwą niechęć y zapamiętały rankor do żałuiącego delatora uróściwszy, ustawicznemi czasy tam publice, quam privatim na zdrowie żałuiącego następowali, iako y w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym, miesiąca Decembra piątego dnia przywodząc swóy umysł do skutku, gdy się roczki Decembrowe sądzić zaczęły, a mieyskie Maydeburskie w Grodnie względem prawa Magdeburskiego Saxońskiego, ś. p. Ottona cesarza ustanowionego y sukcessorów onego konfirmowanego, ustały, ratione zachodzącey ferii sądzić się, na ten czas po konkluzyey swoich sądów tamże w izbie sądowey, wszyscy obżałowani szlachetni panowie magistratowi urzędnicy wyż specifikowani, tumultuose rzuciwszy się na żałuiącego delatora, ile obżałowany szlachetny pan Sudan, iako zwykł od wzięcia rozumu swego bunty między ludźmi, niechęci, zwadki, tudzież różne rosterki czynić, in primario po konkluzyey tychże sądów wyskoczywszy z komory tamże w izbie, gdzie sądy się Maydeburskie odprawowały, wypadłszy z imprezą swą, impetem żałuiącego delatora w piersi uderzył, od którego razu posłonił się, a potym za ientylia porwawszy ręką prawą dusił, przy którym to duszeniu, ciż obżałowani szlachetni panowie magistratowi cum complicitate szlachetnego pana Jana Kolendy, in eo condictamine zostaiącego obsessem rzuciwszy się, iedni za czuprynę, włosy z głowy targali, drudzy obżałowanego na ziemi kolanami przyciskaiąc y duchu wypuścić nie daiąc, pięściami policzkuiąc, ledwie co o śmierć na tymże mieyscu nie przyprawili, okrwawili, y pewnie by zadusili, gdyby imć pan Józefat Krupski—podczaszy Starodubowski, lantwoyt Grodzieński, y szlachetny imć pan Meyster—burmistrz miasta iego królewskiey mości Grodna od tey zawziętości y imprezy obżałowanych kryminalistów nie odratowali, przez co wszystko kryminał y excess pod sądzącemi się roczkami teraźnieyszemi Decembrowemi popełnili. Przy tymże samym kryminale w chustce zawiązane pieniądze, idque złotych trzydzieście dwa groszy szesnaście currentis monetae, tynfami y szostakami, tudzież czerwony złoty induplo ważący, także kwit dany od imci pana Reszkina—poczmagistra Grodzieńskiego na złotych dwanaście zginęły; insuper czyhaiąc na ostatek życia ustawiczne odpowiedzi y pochwałki tak sami przez się lub z naprawy swey przez subordynowane osoby o smierć przyprawieniem na żałuiącego delatora czynią y czynić nie przestaią. Za czym żałuiący protestant, nie będąc securus zdrowia y życia y nie mogąc nigdy sprawiedliwości w sądach Maydeburskich tuteyszych Grodzieńskich, względem

tychże szlachetnych panów magistratowych urzędników, in condictamine z sobą zostaiących, dosyć, udawszy się ad media iuris roczków teraźnieyszych ratione popełnionego kryminału, chce z obżałowanymi kryminalistami pokoiu pospolitego wzruszycielami prawem czynić. Za tym ante omnia securitatem zdrowia y fortuny swey cum progenie warować, a za popełniony excess paen prawnych, secundum obloquentiam iuris, oraz w tymże akcie kryminalnym pieniędzy wyciągnionych z zapazuchy, w chustce zawiązanych wyż specyfikowanych currentis monetae, tynfami y szostakami złotych polskich trzydzieście dwa groszy szesnaście y czerwonego złotego podwóynego, na dobrach obżałowanych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, ubique locorum będących y na samych osobach dochodzić y requirować, salva melioratione tey żałoby z expensami prawnemi z okazyey obżałowanych spendowanymi, cum personali comparitione sławetnego p. Jana Kolendy tanquam vagabundae personae, in virtute ustawicznych czynionych pochwałek na życie żaluiącego delatora, chcąc żaluiący delator z obżałowanymi iure progredi y sprawiedliwości świętey z paenami kryminalnemi y wszystkiego, co się ienokolwiek czasu produktu sprawy przez kontrowersyą ichmościów pp. patronów deducetur, requirować przed nasz urząd instituit actionem. Na terminie tedy ninieyszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez generała stron do prawa, od actora patron, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Józef Wigurski oczewisto ku rozprawie prawney stawaiąc, poddaney obżałowanym szlachetnym mieszczanom Grodzieńskim w actoracie iego królewskiey mości Grodnie w domu szlachetnego p. Michała Kolendy—wszystkim będącym, przez generała iego królewskiey mości Jana Elszerta oczewisto w ręce zakazu z zeznaniem onego oczewistym u akt grodzkich Grodzieńskich uczynionym, słusznie, prawnie dowiodłszy, gdy daley w prawo postępować y rozprawować się chciał, tedy od pozwanych szlachetnych pp. mieszczan Grodzieńskich, w aktoracie exprimowanych, odezwawszy się imć pan Marcin Olizarowicz doniosł sądowi naszemu, iż sprawa in privata actione między mieszczanami ex utraqua parte agituie się, która między sprawami szlacheckiemi mieścić się nie powinna, a do tego aktorat non in fundamento prawa pospolitego iest w regestra sądowe ingrossowany, kiedy pars actorea ex antecessoribus mieszczanin y ad praesens w magistracie będąc ławnikiem, co się miał tytułować sławetnym imć panem Wiszniewskim wpisał, ex inde aktoratu skassowania, lub nieuznawszy forum przed sobą sprawy ad forum competens, to iest przed sąd wóytowski odesłania upraszał. A od szlachetnego imci pana Franciszka Wiszniewskiego stawaiąc imć pan Józef Wigurski utrzymuiąc in integro aktorat, praesentował dwa dekreta iego królewskiey mości zadworne assessorskie ieden sub actu roku tysiąc siedmset ośmnastego, miesiąca Nowembra szesnastego dnia, drugi w roku tysiąc siedmset dwudziestym szóstym, także miesiąca Nowembra dwudziestego dnia, z aktoratu imci pana Franciszka Wiszniewskiego z szlachetnymi mieszczanami o różne swoie praetensye zaszłe, który iako ex antenatis szlachcic imcią się pisał y tak w sądach zadwornych assessorskich, iako też marszałkowskich aktoraty kassowane y burzone nie bywały, a za tym allegował artykuł piędziesiąt wtóry z rozdziału czwartego, z iakowych przyczyn aktoraty maią bydź kassowane y pozwy burzone, imć pan Wiszniewski iako się tytuło-

wał y teraz w regestra sądowe iest pisany, przeto actorat kassowany bydź nie może; de foro zaś proceduiąc, namienił meritum actionis żałoby pryncypała swego, iż szlachetni pp. Michał Kolenda, Józef Suzan, Woyciech Ciechlewicz—burmistrz teraznieyszy, Daniel Noreyko—rayca, Michał Szarkowski—pisarz, urzędnicy Magdeburscy, Felicyan Legatowicz—stolarz, dawną maiąc do imci pana Wiszniewskiego zawziętość, na zdrowie y życie żałuiącego delatora condictamina czynili, nie wynalazłszy pomyślnego czasu w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym, miesiąca Decembra piątego dnia, po zakończonych sądach Magdeburskich dla zachodzących feryi, a pod czas zaczętych sądów grodzkich Grodzieńskich licencyowawszy się, na excess y kryminał w mieście Grodnie w domu szlachetnego pana Michała Kolendy wszyscy obżałowani, w actoracie y załobie wyrażeni, pochwyciwszy żałuiącego delatora gromadą, bili, targali, po ziemi włoczyli, bezwstydnie y zapamiętale postępuiąc, porwawszy za naturalia dusili, y gdyby imć pan Stanisław Krupski—podczaszy Starodubowski, łantwoyt Grodzieński nie wyperswadował, pewnie by o śmierć przyprawili, przez co iawnie w excess pod sądzącemi się roczkami grodzkimi Grodzieńskimi popadli. Po namienieniu kontentów allegował prawa naprzód porządek trybunału pospolitego w. x. Lit. na karcie siedmnasty, iż wszystkie excessa, pod sądami trybunalskiemi in circuitu miasta stałe, sąd trybunalski summario processu sądzić powinien. Item constytucyą roku tysiąc sześćset trzynastego, y tysiąc pięćset siódmego, artykuł sześćdziesiąt wtóry z rozdziału czwartego o excessach y kryminałach opisane; post modum allegował artykuł trzydziesty z rozdziału czwartego, iakie sprawy grody sądzić powinni, po których allegowianiu dowodził, gdyby takowy excess pod trybunałem stał się, trybunał niepochybnie sądził by, ale że pod sądami grodzkiemi Grodzieńskiemi vigore allegowanych praw grodzkich sądzić ma potestatem. Przed sąd zaś wóytowski odesłana sprawa bydź nie może, gdyż actio vertitur z osobami magistratowemi, a wielmożny imć pan wóyt bez magistratu, vigore praw miasta służących, sam ieden sądzić nie może, y iako in pauco numero mieszczan niemal wszystkie magistratowe osoby są zapozwane w. imć p. wóyt, choć by chciał, nie miał by z kim zasiadać y sądzić; z takowych tedy racyi y allegowanych praw forum przed sobą uznania et summarium processum nakazania prosił y domawiał się. E converso stawaiąc od pozwanych szlachetnych pp. Kolendy, Sudana, Ciechlewicza, Noreyki, Legatowicza, Szarkowskiego imć pan Marcin Olizarowicz na kontrowersyą wniesioną przez imci pana Wigierskiego reposuit, iż ten to imć pan Wiszniewski nie tylko imcią poczytać się może, ale y szlachetnym mianować nie mógł by się, gdyby nie był w magistracie przysięgłym ławnikiem, ale iako z prostego stanu pochodzący powinien być sławetnym poczytany, którego enologio *) wywodząc illuminabat, że ociec p. Wiszniewskiego, będąc krawcem y ieszcze towarzyszem zostaiąc, z Warszawy w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym do Grodna przyszedł, potym za maystra był wpisany, a w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym cechmistrzem krawieckim został, czego dowodził porządkiem z xiąg mieyskich y teraznieyszy actor imć pan Franciszek Wiszniewski, kiedy ieszcze ociec prostym zostawał krawcem, po wkupieniu się do cechu y wpisaniu do xiąg mieyskich w roku tysiąc

---

*) Значитъ genealogią.

sześćset dziewięćdziesiątym urodził się, czego dowiodłszy metryką z kościoła farskiego Grodzieńskiego wydaną, allegował konstytucyą roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego na karcie trzydziestey trzeciey, drugą konstytucyą roku tysiąc sześćset pierwszego na karcie siedmsetney pięćdziesiątey dziewiątey, trzecią konstytucyą tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego na karcie dwódziestey czwartey, która konstytucya, a osobliwie pierwsza roku tysiąc sześćset pierwszego w sobie sonat, iż mieszczanie o kryminały y excessa do żadnych sądów nie maią bydź pociągani, tylko do woytowskich, a per appellationem do iego królewskiey mości zadwornych assessorskich; porządek zaś trybunalskich na karcie siedmnastey, przez imci pana Wigurskiego allegowany, pisze de euntibus et redeuntibus, gdyby kto przyieżdżaiącemu lub odieżdżaiącemu szlachcicowi lub iakowey inszey kondycyey człowiekowi gwałt y excess uczynił, trybunał potestatem sądzenia zachował, tu zaś sprawa nie między odieżdżaiącemi y przyieżdżaiącemi, ale tuteyszemi wszystkiemi równemi mieyskiey kondyciey ludźmi agituie się, a co większa o rzecz partykularną, o pobicie się pięścioma y za czuprynę targanie z okazyey samegoż p. Wiszniewskiego pochodzącey, o co ukrzywdzeni in tempore u sądu grodzkiego Grodzieńskiego protestacyą zanieśli, et in foro competenti paen na imci dowodzić będą, a do tego p. Wiszniewski żadnych ran, znaków boiu nie pokazał, tylko się z niektóremi za łby poskubał, drugich niewinnych na szczegulną wexę oprocessowawszy osoby magistratowe większey od siebie godności bezpotrzebnie, niesłusznie, mimo allegowane wyrażone konstytucye, przed sąd grodzki Grodzieński zapozwał y mimo wyrażone konstytucye udaiąc, iakoby wielmożny imć pan wóyt, nie mogąc sam ieden sądzić, iuż więcey osób magistratowych niema ad completum numerum, do rozprawy przymusza, w allegowanych zaś konstytucyach z osobami mieyskiemi, tylko sąd wóytowski y assessorski iest naznaczony. Przeto ieżeli by się sądowi tey sprawy nie odesłać przed sąd wóytowski, tedy przed sąd iego królewskiey mości zadworny assessorski w. x. Lit. odesłania prosił y domawiał się. In contingenti od actora odezwawszy się patron imć pan Ptaszyński, iż podług allegowanych przez imci pana Józefa Wigurskiego praw, konstytucyi y porządku trybunału w. x. Lit. o gwałty, violencye, boie, kryminały nie kto inny, lecz sąd grodzki y trybunalski sądzić ma potestatem, sine ulla exceptione personarum, w allegowannych zaś konstytucyach przez imci pana Marcina Olizarowicza, od pozwaney strony stawaiącego, nie masz tey expressyey, ażeby sub securitate iudiciorum o stałe excessa y kryminały mieszczanie byli excipowani, tu zaś podczas sądów stanoł excess, o który y sądzić nie masz komu; ponieważ magistratowych osób paucus numerus, a w. imć pan wóyt sam ieden sądzić nie może, z tych tedy racyi forum przed sobą uznania y procedować nakazania exorabat. A tak my urząd w tey sprawie szlachetnego imci pana Franciszka Wiszniewskiego z szlachetnemi pp. Michałem Kolendą, iako samym pryncypałem, Woyciechem Ciechlewiczem—burmistrzem tegorocznym, Józefem Sudanem, Danielem Noreyką—raycami, Mikołaiem Szarkowskim — pisarzem, urzędnikami miasta iego królewskiey mości Grodna, tudzież utściwym Felicyanem Legatowiczem—stolarzem, iako excess pod sądami naszemi stały, intentowaney, forum przed sobą uznawszy, procedować y rozprawować się nakazuiemy, in procedendo za

przywołaniem z nakazu naszego przez generała sądów naszych assystuiącego iterum stron do prawa od actora; patron tenże imć pan Józef Wigurski reassumendo actionem, gdy daley w prawo postępować y rozprawować się chciał, tedy od pozwanych mieszczan Grodzieńskich, supra mianowanych, stawaiąc imć pan Marcin Olizarowicz, maiąc pro perimenti accessorio appellacyey do sądów iego królewskiey mości zadwornych assessorskich w. x. Lit. dopuszczenia upraszał; e converso imć pan Józef Wigurski, stawaiąc z prawem pospolitym y konstytucyami seymowemi, iż appellacya in accessorio currere nie może, exinde appellacyey nieuznania, ale przed sobą iterum procedować nakazania instabat; przeto my urząd, praetendowaney appellacyey nie dopuściwszy, iterum przed sobą procedować nakazuiemy, iakoż in procedendo, za przywołaniem po trzy kroć przez generała stron do prawa od actora, patron imć pan Józef Wigurski oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwani ichmość po kontrowersyach de accessoriis na nakazanych procederach et post temerarium recessum, iako sami przed nami nie stawali, tak żadney wiadomości o niestaniu swoim nam urzędowi y stronie swey powodowey nie uczynili. Za tym tenże aktora patron, reassumendo actionem, praetentował y czytał protestacyą ratione superius praemissorum, do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich in tempore zaniesioną et per extractum pod pieczęcią urzędową aktorowi wydaną, po którey produkowaniu wzdania pozwanych ichmość, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a za tym podług prawa y żałoby aktora za bicie, mordowanie, policzkowanie, włosów z głowy wydarcie, czterdziestu kop groszy litewskich za gwałt y excess pod sądzącemi się roczkami stały, także czterdziestu kop groszy litewskich za czynione odpowiedzi y pochwałki, pięciudziesiąt kop groszy za stracenie czasu, targanie, trzydzieście dwa złote groszy szesnaście y czerwonego złotego podwóynego sowitością rachuiąc szesciudziesiąt pięciu złotych y gr. dwa, za dwuch czerwonych złotych podwóynych, za szkody, expensa prawne y na medykamenta, kuruiąc zdrowie spendowane, dwuchset złotych polskich na pozwanych szlachetnych pp. mieszczanach, y wszelkich dobrach y maiętnościach ichmościów leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogo-kolwiek będących, a samych szlachetnych pp. Michała Kolendę, Woyciecha Ciechlewicza, Józefa Sudana, Daniela Noreykę, Mikołaia Szarkowskiego y Felicyana Legatowicza—stolarza, za popełniony pod sądami excess, tyrańskie, niezwyczayne bicie, mordowanie, na infamią żałuiącemu aktorowi wskazania, dla publikowania tey condemnaty generała sądowego przydania obwołać, proklamować nakazania, oraz dla uczynienia za wskaz summy skuteczney na dobrach exekucyey przez urzędy ziemskie lub grodzkie, tych województw y powiatów, pod któremi dobra iure victorum bydź pokażą się, a którego sobie strona z urzędu do tey exekucyey użyć zechce, porządkiem prawa pospolitego przywodzić, wolności zachowania u nas urzędu prosił y domawiał się. A tak my urząd, w tey sprawie szlachetnego imci pana Franciszka Wiszniewskiego—ławnika miasta i. k. mości Grodna, a szlachetnymi p. Michałem Kolendą, iako samym pryncypałem, Woyciechem Ciechlewiczem—burmistrzem tegorocznym, Józefem Sudanem, Danielem Noreyką, raycami, Mikołaiem Szarkowskim—pisarzem, urzędnikami miasta iego królewskiey mości Grodna, tudzież utściwym Fe-

licyanem Legatowiczem—stolarzem, bacząc to, iż obżałowani szlachetni mieszczanie, po kontrowersyach in accessoriis uroszczonych et post temerarium patrona recessum, iako sami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim, za pokilkokrotnym z nakazu naszego generalskim przywoływaniem nam urzędnicy stronie swey podaney nie uczynili; przeto ichmość, iako prawu nie posłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym podług prawa, żałoby y domawania się strony powodowey patrona za tyrańskie y niezwyczayne bicie, mordowanie, policzkowanie, po ziemi włóczenie, włosów z głowy wydarcie, czterdzieście kop groszy litewskich za gwałt y excess, pod sądzącemi się roczkami stały, także czterdzieście kop groszy, za czynione odpowiedzi y pochwałki, pięćdziesiąt kop groszy litewskich za stracenie czasu tumultu y targanie, pieniądze sześćdziesiąt pięć złotych groszy dwa y czerwonych złotych dwa podwóynych, za szkody, expensa prawne, za medykamenta, na kuracyą zdrowia spendowane, dwieście zlotych, na pozwanych ichmościach, na wszelkich dobrach y maiętnościach ichmość leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogo-kolwiek będących, a samych obżałowanych szlachetnych pp. Michała Kolendę, Woyciecha Ciechlewicza, Józefa Sudana, Daniela Noreykę, Mikołaia Szarkowskiego y Felicyana Legatowicza—stolarza, za gwałty, boie y popełniony pod sądami excess, ex merito causae na infamią żałuiącemu aktorowi wskazuiemy, dla publikowania tey kondemnaty generała sądowego przydaiemy, obwołać, proklamować nakazuiemy, oraz dla uczynienia za wskaz summy skuteczney na dobrach execuciey przez urzędy ziemskie lub grodzkie tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra iure victorum być pokazuią się, a które sobie strona z urzędu do tey exekucyey użyć zechce, porządkiem prawa pospolitego przywodzić wolność zachowuiemy. A gdy termin prawny publikowania tey condemnaty przypadł, tedy generał sądów naszych pilnuiący Jan Strzelbicki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, szlachetnych pp. Michała Kolendę, Woyciecha Ciechlewicza, Józefa Sudana, Daniela Noreykę, Mikołaia Szarkowskiego y Felicyana Legatowicza—stolarza, za infamissów w izbie sądowey, et in foro publico obwołał, ogłosił y relacię publikacyey swey rediens a loco publicationis iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg sądowych iest zapisana.

1732 г.

Изъ книги за 1732 г., листъ 505.

26. Жалоба священника Ячenской церкви Іоанна Гриневича на Скирмонтовъ о грабежѣ, побояхъ и безчестіи.

Священникъ Яченской церкви Гриневичъ жалуется на Скирмонтовъ по слѣдующему случаю: помянутые Скирмонты безъ всякой причины собрали вооруженныхъ людей и напали на домъ его отца тоже священника; онъ хотѣлъ спастись бѣгствомъ и скрылся у Заблоцкаго; но Скирмонты нашли его и тамъ, связали и предали побоямъ и безчестію, пограбили его имущество и обезславили предъ цѣлымъ городомъ.

Roku tysiąc sedmset trzydziestego wtórego, miesiąca Junii dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od w. imci pana Michała Józefa Massalskiego — pisarza w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego starosty, ustanowionym, solennie się protestował imć xiądz Jan Hryniewicz—prezbiter cerkwi Jaczeńskiey y sama ieymość na ichmościów panów Antoniego y Jana Skirmontów oto: iż co obżałowani ichmość, upatrzywszy do żałuiącego imci iakowąś niechęć do zruinowania na zdrowiu, honorze y fortunie, nieprzystoyne honorowi szlacheckiemu wynayduiąc sposoby, iakoż w roku przeszłym 1731, miesiąca Aprila dwudziestego pierwszego dnia, swywolną do siebie przybrawszy kupę ludzi, z strzelbą, szablami y innym orężem, do boiu należącym, gwałtownie na plebanią w Bogu zeszłego wielebnego imci xiędza Theodora Hryniewicza—prezbitera cerkwi Jaczeńskiey, w powiecie Grodzieńskim leżącey, oyca żałuiącego imci tumultem naiechali, ludzi porozpędzali, samego żałuiącego imci, nic sobie niewinnego y prawem niekonwinkowanego, łapać poczeli y wiązać; tedy żałuiący imć, niepewność życia y zdrowia swoiego, a chcąc one salwować, ucieczką z domu swoiego do imci pana Zabłockiego umykał, obżałowani ichmść w niepohamowaney zostaiąc zawziętości y tam, iako iakiego violatora y kryminalistę, napadszy wzieli y powrozem związali y na szyię chcąc obwiesić powróz kładli y związanego policzkowali, bili, pieniędzy czerwonych złotych dwa, talarów bitych dwa y tynfów dwa odebrali, w domu koni dwoie, kosztuiących tynfów ośmdziesiąt, wołu iednego tynfów trzydziestu, wóz porządny z chomątem kosztuiący tynfów dziesięciu, gwałtem zabrali y do kancelaryey grodzkiey Grodzieńskiey, wespół z związanym żałuiącym imcią zaprowadzili, iako złoczyńcę iakiego po mieście publikowali, honor, zdrowie y fortunę odebrali; y tym ieszcze nie kontentuiąc się, nie respektuiąc na srogość prawa

pospolitego, na takowych excessantów opisanego, uwodząc się chciwym cudzey fortuny apetytem, w roku teraznieyszym 1732, miesiąca Junii dwunastego dnia, obżałowani imść taiemnym y cichym sposobem wołów parę, kosztuiących tynfów sto, w polu na paszy przede dniem chodzących pobrali, y dotychczas u siebie trzymaiąc y nimi sobie zarabiaią, przez co żałuiącego imci do wieczney zguby przywiedli; takim tedy sposobem zruynowawszy na fortunie, na zdrowie y życie odpowiedź y pochwałki, nie reszpektuiąc na charakter kapłański, czynią y czynić nie przestaią: zatem żałuiące ichmść, chcąc z obżałowanymi prawem czynić, do wrócenia zabranych koni, wołów lub zapłacenia za one, do wrócenia gotowych odebranych pieniędzy, wynagrodzenie szkod przez odebranie wołów, koni poniesionych, do wskazania paen, win z prawa pospolitego ściągaiących, za violencye, naiazdy, boie, wiązanie, odpowiedzi y pochwałek czynienie, do restitucyey szkod, expens prawnych, z okazii ichmściów poniesionych y oto wszystko, co czasu prawa deducetur, dali tę swą protestacyą, salva oney melioratione, do xiąg urzędowych zapisać, co iest zapisano.

1733 г.

Изъ книги за 1733—1735 г., листы 599—600.

27. Жалоба настоятеля Супрасльскаго монастыря на графа Браницкаго о неуплатѣ 35 тысячъ тынфовъ.

Настоятель Супрасльскаго монастыря протестуетъ противъ Браницкаго, что онъ не исполнилъ своихъ обязательствъ по дѣлу займа 35 тысячъ у базиліанъ и подпалъ подъ тройныя заруки, вслѣдствіе чего онъ и заявляетъ объ этомъ суду съ цѣлію отысканія своей собственности законнымъ путемъ.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Junii dwudziestego piątego dnia.

Na urzędzie ikmci coram actis praesentibus castrensibus Grodnensibus żałował y soleniter protestował się i. w. w Bogu naywielebnieyszy imć xiądz Jerzy Bułhak—biskup Piński, opat, y wszyscy ichmść xięże Bazylianie konwentu Supraślskiego, zakonu ś. Bazylego wielkiego, na i. w. imci pana Jana Klemensa na Łyczynie y Tykocinie, Ruszczy y Branicach hrabię Branickiego—chorążego wielkiego y generała artylleryey koronnego, Brańskiego, Bielskiego, Krosnickiego, Wasilkowskiego etc. starosty, oto, iż obżałowany i. w. imć, będąc potrzebny summy wespół z małżonką swoią, ieszcze w Bogu zeszłą i. o. x-żną ieymść Katarzyną z Radziwiłów Branicką—chorążyną y generałową koronną, wzieli y pożyczili y do skarbu swoiego odliczyć kazali trzydzieście y pięć tysięcy tynfów w. ś. p. zeszłego Jana

i. w. imć x. Leoni Kiszki—metropolity całey Rusi, na ten czas opata y całego konwentu Supraślskiego p. d. b. m., na którą summę pożyczoną różnemi czasy swoie strictae inscriptionis dawali zapisy, tandem w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym ultimate w Bogu zeszłemu wielmożnemu imci x. Charkiewiczowi—protunc opatowi y całemu temuż konwentowi Supraślskiemu, na wyż pomienioną summę trzydzieście pięć tysięcy tynfów, gdy dość dawnieyszym swoim danym zapisem satisfakcyi uczynić nie mogli, y ad strepitum iuris przychodziło, dali swóy prawnie sprawiony zapis cum omnibus vadiis, w grodzie Brańskim przyznany, z obowiązkiem, że w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim dnia dwudziestego czwartego Junii, niczym tego terminu nie uchibaiąc pod troiakiemi zarękami pomienioną summę trzydzieście pięć tysięcy tynfów de pleno summę wypłacić, warowawszy, że casu quo nie mogli by parata paecunia na pomienionym terminie oddać, tedy te dobra ad equivalentiam summy, sine ulla contradictione, temuż wielmożnemu imci xiędzu opatowi y całemu konwentowi puscić obowiązali się, że tedy obżałowany iaśnie wielmożny imć pan chorąży koronny na pomienionym terminie, idque dniu wczorayszym, summy samego kapitału trzydziestu pięciu tysięcy tynfów nie wypłacił, tak w klasztorze Supraślskim, iako też ani w kancelarii grodskiey naszey Grodzieńskiey nie komportował, ani praesentował y dóbr za onych ad aequivalentiam summy nie puścił, pomieniony zapis naruszył, w troiakie zaręki popadł, co większa żałuiącemu iaśnie w. imci x-dzu opatowi y całemu konwentowi odpowiedź y pochwałkę uczynił, ani summy, ani prowizyi płacić nie deklarował. O co żałuiący iaśnie wielmożny imć xiądz biskup, opat y cały konwent Supraślski, chcąc prawem czynić, naypierwiey do przysądzenia summy realiter pożyczoney, trzydziestu pięciu tysięcy tynfów samego kapitału wespół z troiakiemi zarękami na dobrach wszelkich, tak w koronie polskiey y w. x. Litewskim leżących, et liberam inequitationem do nich, do uznania win y paen prawnych, do nagrodzenia szkod, zapłacenia summy, prowizyi y expens prawnych, w tey sprawie spendowanych, y o to wszystko, co czasu prawa fusius przez kontrowersią dowiedziono będzie, dali tę żałobę, zostawiwszy sobie salvum ius meliorandi, augendi, minuendi y inszey wyniesienia, do xiąg urzędowych etiam tempore interregni zapisać, co iest zapisano.

1736 г.

Изъ книги за 1736 г., листы 431—432.

28. Жалоба крестьянъ ключа Новодворскаго, села Хилимоновцовъ на Симилишскаго старосту Мицуту о томъ, что онъ противозаконно присвоиваетъ ихъ себѣ.

Крестьяне помянутаго ключа заявляютъ, что предки ихъ когда-то вышли изъ королевскаго имѣнія отъ голоду, но они никогда не принадлежали Мицутѣ; вслѣдствіе этого они просятъ избавить ихъ отъ незаконнаго владѣльца. Резолюція по этому дѣлу была такова: разсмотрѣть на мѣстѣ дѣло, и если жалоба окажется вѣрной, то Мицуту позвать въ гродскій судъ.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, miesiąca Junii dziewiętnastego dnia.

Na urzędzie ikmci Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od i. w. imci pana Michała Józefa Massalskiego—pisarza wielkiego w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanąwszy personaliter imć pan Andrzey Szczutowski, instygator ekonomiey ikmci Grodzieńskiey, supplikę poddannych ikmci klucza Nowodworskiego, na rzecz w niey y tu niżey wyrażoną, ad akta grodu Grodzieńskiego podał de tenore sequenti: Jaśnie wielmożny panie a panie miłościwy dobrodzieiu nasz! My ubodzy ludzie, poddani ikmci naiaśnieyszego pana ze wsi Chilimonowców, klucza Nowodworskiego, iuż to powtórnie upadamy do nóg i. w. panu y dobrodzieiowi naszemu z tą płaczliwą suppliką naszą, żebrząc łaski y miłosierdzia pańskiego w naszey ciężkiey biedzie, którą mamy od w. imci pana Kazimierza Micuty—starosty Similiskiego, który nas mieni za poddanych czystych swoich; prawda, że oycowie nasi wyszli z dzierżawy w. imci Woyny, podczas pierwszey Moskwy z wielkiego głodu, gdzie iuż iest lat pod ośmdziesiąt, iak mieszkamy na krolewszczyznie, ale syn w. imci pana Woyny oyców naszych y nas samych o to nigdy nie turbował, a mieszkaliśmy od dobr w. imci pana Woyny przez rzekę Bobrę, niemasz y półmili, teraz w possesyią te dobra otrzymał w. imć pan starosta Symiliski, gdzie ieszcze iak obiął y lat trzech niemasz, ale oyców naszych y nas samych niema poddanych w inwentarzu, w czym pokornie pod nogi wpadamy i. w. panu y dobrodzieiowi naszemu, niechciey nas poddanych ikmci, pana a pana naiaśnieyszego, z pod protekcyi swoiey wydać, gdyż iuż wzięto y zabrano pięciu, to y nam trudno dosiedzieć y nie maiąc nigdzie uciekać, tylko do i. w. pana y dobrodzieia naszego, abyśmy mogli mieszkać w tych chałupach naszych, a my poka życia stanie obiecuiemy z dziatkami naszemi maiestat Boski błagać y prosić za dobre zdrowie i. w. pana y dobodzieia naszego y za szczęśliwe panowanie i. w. pana y dobrodzieia naszego. Niegodne podnożki: Harasim Kalennik, Chwiedor Kalennik, Jan Panasiuk, Dymitr Panasiuk, Gabryel Hniedy, Stephan Gniedy, Siemion Zahaynik. Stanowszy na inkwiziciey we

dworze ikmci cała włość klucza Nowodworskiego, iako to: Marcin Koleśnik ze wsi Chilimonów, maiący lat więcey ośmdziesiąt zeznawał, że oycowie tych ludzi nie wiedzieć zkąd byli y żaden się pan nie upominał; też słowa zeznał Marcin Hrycel ze wsi Bienowców; toż samo zeznał Wasili Hadayban ze wsi Jucznego na urzędzie ikmci dworu Nowodworskiego. Daię ten móy ordynans z woli ikmci, pana mego miłościwego, imci panu Chylińskiemu—podstolemu Brześciańskiemu y wice-administratorowi ekonomiey ikmci Grodzieńskiey, aby zesłał ad fundum commissarium y inkwizycyą kazał wywieść przez całą gromadę wsi Chilimonów, w którey że się pokaże, iako nie są ci poddani suplikuiący wlanemi z dobr dziedzicznych w. imci pana Micuty—starosty Similiskiego poddanymi, aby kazał zanieść przeciwko pomienionemu imci panu staroście solenną manifestacyą ratione naiazdów w grodzie iako naybliższym y dał tym poddanym ab indebita impetione ex re skarbu ikmci protekcyą. Datum w Warszawie, dnia dwudziestego piątego Marca, roku tysiąc siedmset trzydziestego czwartego, przy pieczęci na laku wycisnioney podpis takowy: M. z Tęczyna Ossoliński—podkanclerzy w. x. Lit. Item powtórna supplika de tenore tali: Naiaśnieyszy królu nasz a panie nasz miłościwy! Ubodzy poddani waszey królewskiey mości, pana naszego miłościwego, klucza Nowodworskiego, wsi Chilimonów, nienależycie y nigdy nie prawdziwie od i. p. Micuty—starosty Similiskiego za wiecznych poddanych pociągani, supplikowaliśmy do naiaśnieyszego maiestatu królewskiego, pana naszego miłościwego w Warszawie, żebrząc łaski pańskiey, abyśmy nie byli wydani iako wierni z oyców naszych poddani ikmci y pod panowaniem antecessorów waszey królewskiey mości, a iegomości pana starosty Similiskiego nigdy nie wiemy y nie zeznawamy, żadney w tym nie otrzymaliśmy skuteczney deklaracyi aż dotąd; żebrzemy łaski pana miłościwego, abyśmy od tego napastnego poddaństwa i. w. pana starosty Similiskiego uwolnieni byli, iako wieczni poddani ikmci, za które to nam zdrowie y szczęśliwe nam panowanie wiecznie maiestat Boski błagać obowiązani N. M. P. miłościwego wieczni wiernie poddani mężowie wsi Chilimonów, wc srzodku tey suppliki wyrażoney. Która to supplika za poddanych onych przez wyż pisanego iż do akt iest do xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego przyięta y wpisana.

1737 г.

Изъ книги за 1737 г., листы 602—603.

29. Жалоба архимандрита Коложскаго монастыря на Городненскихъ офиціалистовъ о захватѣ монастырской земли и другихъ притѣсненіяхъ и насиліяхъ.

Архимандритъ Коложскаго монастыря жалуется на Городненскаго эконома генерала Флеминга, писаря Боуфала и капитана Шварца, что съ ихъ вѣдома производятся разныя притѣсненія Коложскимъ юрисдичанамъ—рыбакамъ и самимъ монахамъ: захватываются ихъ земли и на нихъ же возводятся разныя экономическія постройки; этого мало: когда архимандритъ предъявилъ свои привилегіи на право владѣнія землями, то экономы не сочли нужнымъ войти въ подробное ихъ разсмотрѣніе и произносили еще угрозы.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstaroścím sądowym powiatu Grodzieńskiego, od i. w. imci pana Michała Józefa Massalskiego — woiewody Mścisławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, postanowionym, solennie protestował w. w Bogu przewielebny imć xiądz Ignacy Kulczyński z. s. Bazylego wielkiego archimandryta y officyał Grodzieński, swoim y konwentu Kołożańskiego imieniem, na w. imci pana Jerzego Dotloffa Fleminga—generałamaiora woysk w. x. Lit., starostę Szereszewskiego ekonomiey Grodzieńskiey, Olędzkiey, Mohilewskiey y leśnictw ikm. ekonoma, w. imci pana Dobrogosta Kazimierza Boufała—pisarza ekonomii ikm. Grodzieńskiey, imci pana Jana Benedykta Szwarca—kapitana y ekonomii ikmci Grodzieńskiey komisarza, na sług, czeladź y pomocników ichm., w iednostayney radzie y namowie z sobą będących, oto, iż obżałowani ichm. w. imć pan Fleming, qua ekonom, a imć pan Szwarc — kapitan ikm., komisarz ekonomii, samy motor, usadziwszy się na dobra duchowne ieszcze w roku przeszłym tysiąc siedmset trzydziestym szóstym, miesiąca Decembra piętnastego dnia, nie należąc do ludzi żałuiących ichmościów, na iurysdyce Kołożańskiey Grodzieńskiey mieszkaiących, przywiley rybakom Grodzieńskim nadany przed sobą prezentować kazał; iakoż gdy Marcin Iwaniszewski iurysdyczanin żałuiących ichmściów na dniu wspomnionym, przybywszy do dworu Horodnickiego, przywiley prezentował, obżałowany imć pan Szwarc, kapitan ikm., nulla data ratione, nie patrząc przywileiu, z impetem rzuciwszy się pięścią w gębę uderzył y niemiłosiernie bił, w roku zaś teraźnieyszym tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Aprila piętnastego dnia, drugiego rybaka Apanasza Barszukiewicza nie tylko sam bił, lecz ludziom swym bić roskazał, którego tyrańsko a niemiłosiernie zbito, a za tem violando prawo

pospolite, przywileie ikmci, fundusze, ograniczenia cerkwi Kołożańskiey Grodzieńskiey nadane, obżałowany imć pan Szwarc, kapitan ikm., z woli w. imci pana generała-maiora ikmci, ekonoma Grodzieńskiego, czy też propria authoritate, w roku teraźnieyszym tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Junii dwódziestego piątego dnia, w niebytności w. im. x. archimandryty y bez przytómności xięży, sprowadziwszy mierniczego, mieszczan y innych różnych ludzi, na własnym gruncie cerkiewnym granice wywodzić, kopce zasypywać, zboże poorać, tratować kazał; w tymże roku in Maio, także bez bytności w. im. x. archimandryty, na własnym gruncie klasztornym cegelnię wybudować, glinę kopać, cegły robić y palić violentissime rozkazał; tenże ichmość miesiąca Augusta szesnastego dnia violenti modo woły z sochami z klasztornego gruntu zabierać kazał y pewnieby pozabierał, gdyby pod ów czas im. x. archymandryta sam nie przybył, y swiadków postawiwszy, od violencyi y oppressyi obżałowanych ichmć nie ochronił się. Którey violencyi żałuiący w. im. x. archimandrita czyniąc dedukcyą, gdy w roku teraźnieyszym tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, przybywszy do obżałowanego pana Szwarca, kapitana ikm., na dniu dwudziestym dziewiątym Julii, przywileie ikm., konfirmacye, ograniczenia prezentował, obżałowany imci ani onych widzieć, ani słuchać chciał, lecz despotico modo postępuiąc, wszystkie grunta do cerkwi Kołożańskiey należące, odebrać deklarował; a za tym czyniąc niby ostentacyą łatwości, w roku tymże miesiąca Augusta przez listy swoie w. imci pana Dobrogosta Kazimierza Boufała—pisarza grodzkiego Grodzieńskiego, wice-ekonoma teyże ekonomiy, sprowadził y finalną decyzyą uczynić miał, kędy namienieni ichm. cum solitis solennitatibus gdy wyiechać na granice y dokumentów od w. im. x. archimandrity requirował, załuiący imć xiądz archimandrita, prezentuiąc ograniczenie iedne sub actu roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Januarii pierszego dnia, drugie roku tysiąc pięćset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Octobra dwudziestego dnia, y confirmacyą roku tysiąc pięćset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Maia piątego dnia, Zygmunta trzeciego, przyprowadziwszy z sobą ichmść do kamienia wielkiego nad rzeką Horodnicą w rowie leżącego, przed ichmci ograniczenie czytał y dostatecznie pokazał y od tego kamienia idzie dukt prosto na górę, gdzie dwa kopce z oboie strony granice zasypane, od tych kopców pośrzodku drugie dwa kopcy, a potym kamien wielki szyroki równo z ziemią leżący, gdy tedy klasztorne granicy im. x. archimandryta pokazował, namienieni ichmość chcąc eludere, nie chcieli daley prosequi, ale bez żadney racyi wyiazdu nie skończywszy odiechali, na Mikołaia Jaśkiewicza, przy im. x. archimandrycie kopce pokazuiącego, srogie odpowiedzi y pochwałki obżałowany imć pan Swarc, kapitan ikm. czynił, niesłusznie z własnych gruntów klasztornych wybiwszy y gwałtowną expulsią uczyniwszy, iawne widząc dokumenta przywrócić niechcą, do tego włok dwuch gruntu za przywileiem ikm. Augusta wtórego za grunta od Swilne do cerkwi Łabeńskiey przyłączone per commutationem do cerkwi soborney alias katedralney po Sawickim Łaszkiewiczu y Bierosce nadanych, obżałowany imć pan Szwarc, kap. ikm., in possessionem podać nie chciał; drogę dawno na gruntach klasztornych, pod klasztorem Kołożańskim będącą, kopiąc glinę popsował, drugiey drogi publiczney, mimo zamek na

dół idącey zepsowaney naprawić niechce, żydowi Zelmanowi Tropowiczowi na kościelnych gruntach mieszkaiącemu, na dawnym mieyscu budynek postawiony, idąc napasnię, iako miał drogi przyimować, zruynować y zrzucać z własnego placu klasztornego expulsią czynić odgraża się. Zaczym żałuiący ichmć, do obwarowania securitatis zdrowia y fortun iuryzdyczanom swym, a mianowicie Mikołaiowi Jaśkiewiczowi od impetycyi obżałowanych imci, do utwierdzenia praw, przywileiów, ograniczenia na grunta Kołożańskie klasztorne służących, do reindukowania gruntów klasztornych, z których żałuiącym gwałtowna expulsia stała się y przysądzenie onych delatorowi do possesyi, do nagrodzenia stratowania zboż, kopanie gruntów, kopiąc glinę y niefruktifikowanie z gruntów szkod, do wskazania za violencyą, expulsią, pobicie rybaków, poen i win z nawiązką, do restitucyi szkod, expens prawnych y o to wszystko, co czasu prawa fusius deducetur, salva melioratione tey żałoby, dał ten manifest do xiąg urzędowych zapisać, co iest zapisano.

1739 г.

Изъ книги за 1739 г., листы 335—338.

30. Судебное опредѣленіе по жалобѣ базиліанъ Коложскаго монастыря на Пересвѣтовъ Солтановъ.

Базиліане Коложскаго монастыря жалуются на наслѣдниковъ Солтана по слѣдующему дѣлу: помянутый Солтанъ, завѣщалъ Коложскому монастырю 5 тысячъ злотыхъ, обезпеченныхъ на пяти уволокахъ и еще $3^1/_2$ тысячи злотыхъ предназначавшихся на приданное его дочери, поступившей въ монахини; но въ настоящее время наслѣдники покойнаго завладѣли документами на владѣніе помянутыми уволоками и не желаютъ отдавать монастырю ни денегъ, ни земли.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego dziewiątego, miesiąca Junii piętnastego dnia.

W sprawie wielmożnego, w Bogu nayprzewielebnieyszego imści xiędza Ignacego Kulczyńskiego, opata y oficyała Grodzieńskiego zakonu ś. Bazylego Wielkiego y całego konwentu Kołożańskiego, z wielmożnym imści panem Wiktorym—starostą Oskim y samą ieymość, Antonim y Marcinem Peręswietami Sołtanami — marszałkowiczami Starodubowskiemi, Dominikiem Fontannym—kapitanem iego królewskicy mci y samą ieymość, małżonkami, za pozwem od aktorów, przed nas urząd legitime wyniesionym, mieniąc o to: iż co w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim, miesiąca Marca piątego dnia, żegnaiąc się z tym światem wielmożny imć pan Michał Sołtan—marszałek Starodubowski, testamentem legował y perpetuis temporibus zapisał konwentowi

oycom Bazylianom Kołożańskim na piąciu włokach, we wsi Ostaszy, w powiecie Grodzieńskim leżących, pięć tysięcy złotych polskich, z obligacyą wieczystą, aby za duszę iego dwie mszy święte na tydzień odprawowały się; tedy ichmość nie tylko summy legowaney dotychczas nie wypłacili, ani obeymować in possessionem namienionych pięciu włok dopuścili y przez to testament ś. p. wielmożnego imci pana marszałka naruszyli, którym pozwala się, aby zaraz po śmierci iego konwent Kołożański w possessyą obiął namienione włoki w summie wyż namienioney; ale co większa, w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym szóstym naiechawszy na dwór Czeszczewlański, do oyców Bazylianów Kołożańskich należący, sprawy y dokumenta na pięć włok w Ostaszy służące zabrali y przez długi czas u siebie trzymali, aż ledwo na prośbę przewielebnego w Bogu imci xiędza Jakuba Jaśkiewicza zakonu ś. Bazylego Wielkiego starszego, bywszego Grodzieńskiego konwentu Kołożańskiego, przywrócili, naypotrzebnieysze iednak dokumenta sobie zostawiwszy, iako zeznać może imć pan Józef Jurczyński, który w klasztorze Kołożańskim te sprawy rewidował, y że nie są wszystkie w całości, pod sumnieniem stwierdził, będąc tychże spraw należycie świadomy, gdyż wszystkie niemal lata swoie strawił na usługach świętey pamięci wielmożnego imci pana marszałka Starodubowskiego; a gdy tenże wielmożny imć pan marszałek testamentem swoim na folwarku Bugiedzie, w powiecie Grodzieńskim leżącym, zapisał summę półczwarta tysiąca złotych polskich, respektem niezapłaconego posagu córce swoiey wielebney w Bogu ieymci pannie Justynie Sołtanownie, zakonnicy zakonu ś. Bazylego Wielkiego konwentu Grodzieńskiego; tedy ichmość nie tylko tey summy do tych czas nie wypłacili y wypłacić niechcą, ale też tak wielmożnego imci xiędza opata, iako y przewielebney panny zakonney Bazylianki o legacye uponaiących się konfundowali, łalaiali y odgrażali. Tandem gdy w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym szóstym teraźnieyszy imć xiądz opat obiął w possessyą archimandryą Grodzieńską, zastał iuż tak Jerzego Trabowicza kowala z bratem iego Mateuszem we wsi Czeszczewlanach, iako też Macieia Polaka, także kowala we wsi Basarabach, który to Jerzy y Mateusz Trabowiczowie w roku tysiąc siedmset trzydziestym czwartym nie z maiętności Oży, iako niesłusznie ichmość oskarżyli, ale z Jezior, gdzie iako ludzie zachoże do czasu przemieszkiwali do Czeszczewlan przenieśli się, co się stało za wiadomością y konsensem ichmość, na co y assekuracyą in scripto konwentowi Kołożańskiemu ichmość dali, iż wiecznemi czasy o te ludzie nie mieli turbować tegoż konwentu, którą iednak przy innych dokumentach we dworze Czeszczewlańskim zabrali y u siebie zatrzymali, ani są wieczystemi ichmość poddanemi, ci ludzie, iako ichmość calumniose udali, albowiem oyciec tych Trabowiczow, będąc zachoży z Białych Błot, gdy ieszcze za dzierżawy ichmość panów Alexandrowiczów osiadł w Hoży, gdzie na ten czas ludzi Ożskich do pańszczyzny nie pociągiwano, spłodził pięciu synów, potym za prawnemi przewodami w roku tysiąc siedmsetnym dwódziestym szóstym w Bogu zeszły imć pan marszałek Starodubowski zaiachał Ożę, y ludzi wolnych do pańszczyzny przymuszaiąc, niemało onych pozabiiał, innych zaś porospędzał, w ten czas y oyca Trabowiczów zabił, y wszystką po nim substancyą na siebie zabrał; a tak synowie sierotami, ze wszystkiego ogoleni zostawszy,

w tymże roku w różne strony rozeszli się, mianowicie: Jerzy Trabowicz kowal z bratem swoim Mateuszem w proboszczowskiey Rusocie żył lat pięć, potym w Czeszczewlanach rok ieden, na resztę w Jeziorach lat trzy, z kąd znowu przeniosł się do Czeszczewlan, tym barziey nie Józef, iako ichmość w swoim pozwie fałszywie położyli, ale Maciey Polak, który nie iest poddany ichmość, bo iako ociec będąc przez długi czas arendarzem w Czeszczewlanych tam go spłodził y zaraz iakoś przeniosłszy się do Oży na iuryzdyce plebańskiey umarł, y matka wyniosłszy do Basarab tam go z dziecięcia maleńkiego wyhodowała; gdy tedy obżałowany ichmość, niesłuszny urościwszy protest, iakoby poddani ichmościów w Czeszczewlanach y w Basarabach naydowali się, różnemi czasy, na te wsi nocną porą ludzi nasyłali, zabraniem gwałtownym y nasyłaniem dalszym, oraz zruynowaniem wyż mianowanych kowalów, odpowiedzi y pochwałki czynili, na drogach do Grodna idących, zasadzki stawić, poddanych konwentu Kołożańskiega turbować y inne violencye wypełnić kazali, a cale w sąsiedztwie nie zachowuiąc pokoiu, o wyprowadzenie poddanych, których ichmość sami rozpędzili, żałuiących ichmościów, nic sobie niewinnych, niesłusznemi napełniwszy pretensyami, żałobę calumniose przed sąd urzędu grodzkiego Grodzieńskiego zapozwali. Zaczym załuiący delator ichmość xiądz opat Grodzieński, z całym swoim konwentem Kołożańskim, iako maiący zlecenie y zupełną moc od iaśnie wielmożnego imci xiędza metropolity y od całego zakonu do wypłacenia summy legacyiney pięciu tysięcy złotych polskich na konwent Kołożański, do wyliczenia summy etiam legacyiney półczwarta tysiąca złotych polskich na konwent Grodzieński ww. panien Bazylianek, do restytucyi spraw y dokumentów na pięciu włók w Ostaszy służących, przez ichmościów zabranych y zatrzymanych, do przywrócenia assekuracyi, in scripto od ichmościów na nich konwentowi Kołożańskiem względem Jerzego Trabowicza kowala y brata iego Mateusza, do położenia spraw y dokumentów, a mianowicie listu podanego od wielmożnego imci pana Rudominy—podkomorzego powiatu Bracławskiego, przy podaniu Oży wydanego, ad deductionem praetendowanych poddanych, do obwarowania securitatis zdrowia ludziom wyż mianowanym, do skasowania niesłuszney uformowaney przeciw żałuiącym ichmciom xiężom bazylianom konwentu Kołożańskiego żałoby y manifestu, przez obżałowanych ichmościów nulliter wyniesonym, z całym procederem prawnym, że wszelkiemi w nich wyrażonemi pretensyami, do wskazania paen y win, z prawa pospolitego ściągaiących się, do nagrodzenia szkód y expens prawnych, hac in causa erigowanych, y oto wszystko, co czasu prawa przez kontrawersyą ichmość panów patronów fusius et latius deducetur, zachowawszy wolną melioracią delatorom żałoby intentowaney, na terminie tedy przeszłym, to iest, dnia piątego Junii w roku teraźnieyszym tysiąc siedymset trzydziestym dziewiątym, po wzięciu od pozwanych ichmościów na godzinę, w poślednieyszym zaś czasie, idque na dniu dzisieyszym, wyż na dacie pisanym, w roku tymże tysiąc siedymsetnym trzydziestym dziewiątym, po naznaczeniu naszym inkwizycyi adinvicem mutuo partium sumptu konnotowawszy, proces y pozew partis actoreae, in spatio którey expedyowania inkwizycyi kopię z praw do kancelaryi grodzkiey Grodzieńskiey oddać nakazuiemy, zachowawszy wolne mówienie y komportacyą dokumentów,

oraz uczynioną interwencyą od imci pana Wereszczaki—skarbnika Brzeskiego y samey ieymości, przyiowszy tę sprawę cum toto eius negotio, do roczków przyszłych naypierwszych po tych następuiących, na początek po trzecim wołaniu nazaiutrz dla przyięcia między stronami skuteczney rozprawy rokiem zawitym, bez dylacyi y przypozwu, tylko za tym dekretem naszym odkładamy. Która sprawa do xiąg sądowych grodzkich powiatu Grodzieńskiego iest zapisana.

1739 г.

Изъ книги за 1740 г., стр. 146—149.

31. Ассекураціонная запись польнаго гетмана Браницкаго Супрасльскимъ базиліанамъ на тридцать пять тысячъ тынфовъ.

Польный гетманъ в. кн. Литовскаго занялъ у Супрасльскихъ базиліанъ 35,000 тынфовъ подъ залогъ имѣнія Хорощи и настоющею записью обязывается выплатить эту сумму съ % въ условленное время безъ всякихъ отговорокъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego, miesiąca Januarii ośmnastego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Grodzieńskich, secundum legem positivam, roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego, w Grodnie sądzących się, przed nami Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm, Stanisławem Kotowiczem—skarbnikiem Owruckim, pro tunc sędzią, Dobrogostem Kazimierzem Boufałem—pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego — woiewody Mścisławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionemi y na sądzenie roczków Januarowych do Grodna zgromadzonemi, stanowszy personaliter u sądu patron imć pan Jan Jelski, zapis assekuracyiny iaśnie wielmożnemu imci xiędzu Jerzemu Bułhakowi—biskupowi Pińskiemu, opatowi, y całemu konwentowi Supraślskiemu ordinis divi Basilii magni, wespół z listem na przyznanie dany na rzecz w nim y tu niżey wyrażoną, ad acta grodu Grodzieńskiego podał, którego tenor sequitur talis:

Ja Jan Klemens, hrabia na Ruszcy, na Tyczynie, Tykocinie y Branicach, Branicki, chorąży wielki, hetman polny koronny, Brański, Bielski, Krośnieński, Wasilkowski etc. starosta, czynię wiadomo tym moim dobrowolnym assekuracyinym zapisem każdemu o tym wiedziec potrzebuiącemu, danym i. w. imci xiędzu Jerzemu Bułhakowi—biskupowi Pińskiemu, opatowi, y całemu konwentowi Supraślskiemu o. d. B. M. na to, iż ia, będąc pilno potrzebnym pienię́dzy, wespół z żoną moią w Bogu zeszłą iaśnie oświeconą z xiążąt Radziwiłów Branicką, wzięliśmy, pożyczyli y do skarbu naszego odli-

czyć kazali gotowey rękodayney, nie z legacyey, ani z żadnego kontraktu urosłey summy, trzydzieście pięć tysięcy tynfów, ieszcze za świętey pamięci iaśnie wielmożnego imci xiędza Leona Kiszki — metropolity całey Rusi, natenczas opata, y całego konwentu Supraślskiego o. d. B. M. różnemi czasy na różne zapisy cum vadiis ibidem expressis przyznane y do xiąg Grodzieńskich w. x. Lit. przeniesione, pożyczywszy od roku tysiącznego siedmsetnego trzydziestego, dnia trzydziestego Julii, ultimo w Białym Stoku danego przyznanego, zaś w Bransku tysiącznego siedmsetnego trzydziestego pierwszego roku wielm. p. m. w Bogu przewielebnemu imci xiędzu Innocentemu Hurkiewiczowi, na ten czas opatowi, y całemu konwentowi Supraślskiemu o. d. B. M. eademque inscriptione strictissime obowiązaliśmy się pomienioną summę trzydzieście pięć tysięcy tynfów, monetą u nich wyrażoną, roku tysiąc siedmset trzydziestym trzecim, w dzień ś. Jana Chrzciciela święta Rzymskiego, podług nowego kalendarza, to iest vigessima quarta Junii temuż imci xiędzu opatowi y całemu konwentowi Supraślskiemu punktualnie oddać y de plane wyliczyć. Casu quo zaś in praefixo termino ta by summa oddana nie była, opisaliśmy się, dobra koresponduiące oney w koronie Polskiey lub w. xięstwie Litewskim bez żadney zwłoki w tenutę podać; co większa renitentibus etiam nobis imć xiędzu opatowi y całemu konwentowi Supraślskiemu o. d. B. M. onę iustice obiąć pozwoliliśmy. Że tedy na pomienionym terminie dla różnych racyi ia hetman polny koronny summy trzydziestu pięciu tysięcy wypłacić nie mogłem, ichmć też xięża z przyiaźni swey ku mnie żadnych dobr w possesyą nie obeymowali, ale prowizyą quotannis od tey summy dotąd kontentowali się, za czym ia za requizycyą i. w. imci xiędza Jerzego Bulhaka—biskupa Pińskiego, ad praesens opata, y całego konwentu Supraślskiego, cavendo maiorem pomienioney summy trzydziestu pięciu tysięcy tynfów securitatem, zapisuię oneyże evikcyą na dobrach moich dziedzicznych. Choroszcza nazwanych, w w. x. Lit. będących, w powiecie Grodzieńskim, y dobrowolnie assekuruię się summę kapitalną trzydzieście pięć tysięcy tynfów una cum provisione za rok każdy distincte per septem a cento płacąc, w roku da Bog tysiącznym siedmset czterdziestym wtorym w dzień ś. Jana Chrzciciela, według nowego kalendarza, bez żadney zwłoki razem, a nie po części wypłacić powinien będę wyż wyrażoną summę, żadney evikcyi nie podległą y biennio nie podpadaiącą, którę niniejszym prawem znosząc, ieślibym dla iakich przyczyn tey summy na terminie naznaczonym nie oddał y konwentu Supraślskiego de plane nie uspokoił, tedy liberam intromissionem pomienionych dobr Choroszcza (lub innych w xięstwie Litewskim będących, upomienioney summy trydziestu tysięcy y pięciu tynfów koresponduiących) ad inequitationem onych że, według prawa statutem w. x. Lit. opisanego, dopuścić mam. Którey inequitacyey y apprehensyey ia hetman polny koronny za żadnę expulsyą, ani violencyą poczytać nie będę powinien, pod zaręką trzydziestu pięciu tysięcy tynfów, o którą zarękę, iako też o niedotrzymanie tego mego dobrowolnego assekuracyinego zapisu, do zapozwania forum ubiquinarium, tak w koronie Polskiey, iako y w w. x. Lit., benevolo przymuię, a mianowicie trybunałów głownych koronnego y w. x. Lit., compositi iudicii, czasu interregni kapturowych sądów, ziemskich, grodzkich, koronnych y w. x. Lit., w który chcąc termin, powiat y woiewodztwo za pozwem lub zakazem, gdzie będąc citatus, nie biorąc żadnych prorsus

dilacyi, nie daiąc obmów legalitatis, infirmitatis recedere maioris causae, owo zgoła wszystkich beneficii prawnych wymyślnych conceptem ludzkim, stanąć mam y powinien będę, a stanowszy na cytacyą aktorów usprawiedliwić się, nie mówiąc nic do tego zapisu assekuracyinego, zarękę zapłacić, koszta nagrodzić, a w niestaniu moim sądy, urząd wszelki mnie samego na trzy lucza wzdać zarękę y expensą prawne gołosłownie mianowane wskazać y za tym dekretem tanquam in ultimo grodu iuris exekucyą udziałać wolen y mocen będzie; ia zaś sądu y urzędu o taki wskaz o strony o tenże przewód prawa od nizszego do wyszego pozywać niemam y nie powinien będę, pod wyż wyrażoną zaręką, ktorąby y nieraz zapłaciwszy, przecież ten mόy list dobrowolny assekuracyiny zapis aż do dość onemu uczynienia przy zupełney mocy y walorze zostawać ma. Y na tymem dał z podpisem ręki mey y ichmciów panów pieczętarzów ode mnie ustnie uproszonych. Pisan w Białym Stoku, roku tysiącznego siedmsetnego trzydziestego dziewiątego, miesiąca Junii dnia dwudziestego piątego.

U tego assekuracyinego zapisu tak samego aktora, iako y ichmciów panów pieczętarzów podpis takowy: Jan Branicki—chorąży, hetman polny koronny. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od w. imci pana Branickiego — chorążego y hetmana polnego koronnego do tego prawa assekuracyinego, i. wielm. imci xiędzu Jerzemu Bulhakowi—biskupowi Pińskiemu, opatowi Supraślskiemu, y całemu konwentowi o. d. B. M. na summę trzydzieście pięć tysięcy tynfów podług prawa w. x. Lit., podpisuię się,—dat ut supra, Ludwik Cieszkowski—starosta Kleszczewski. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od iaśnie wielmożnego imci pana chorążego, koronnego hetmana polnego do tego zapisu assekuracyinego podpisuię się: Woyciech Stepciłowski—skarbnik Bracławski mp. Ustnie y oczewisto uproszony pieczętarz od iaśnie wielmożnego imci pana chorążego wielkiego y hetmana polnego koronnego do tego prawa danego podpisuię się według prawa wielkiego xięstwa Litewskiego: J. Zagrzewski—maior wielki koronny. Po wpisaniu którego to assekuracyinego zapisu list na przyznanie onego his exprimitur verbis: List dobrowolny zapis, odemnie Jana Klemensa, hrabi na Ruszcy, Latyczynie, Tykocinie y Branicach, Branickiego—chorążego wielkiego, hetmana koronnego polnego, Brańskiego, Bielskiego, Krośnieńskiego, Wasilkowskiego etc. starosty, dany iaśnie wielmożnemu imci xiędzu Jerzemu Bulhakowi—biskupowi Pińskiemu, opatowi konwentowi Supraślskiemu zakonu świętego Bazylego Wielkiego, na przyznanie listu mego dobrowolnego assekuracyinego zapisu, który zapis mam y powinien będę przyznać na sądach grodzkich Brańskich lub Grodzieńskich na pierwszych podaniu tego mego zapisu assekuracyinego, co mam zyścić y dotrzymać pod zarękami y obowiązkami we srzedzinie tego listu opisanymi. U tego listu na przyznanie tak samego aktora, iako y ichmciów panów pieczętarzów podpis temi wyrażony słowy: Jan Branicki—chorąży, hetman polny koronny. Ustnie oczewisto proszony pieczętarz od i. w. imci pana Jana Branickiego — chorążego wielkiego y hetmana polnego koronnego, do tego listu na przyznanie danego na summę trzydzieście pięć tysięcy tynfów podług prawa w. x. Lit. podpisuię się: Ludwik Cieszkowski—starosta Klesczewski mp. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od i. w. imci pana chorążego wielkiego y hetmana polnego koronnego do tego listu na przyznanie danego podpisuię się: Woyciech Stepciłowski—

skarbn ik Bracławski mp. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od i. w. imci pana chorążego wielkiego y hetmana koronnego polnego do tego listu danego podpisuię się według prawa w. x. Lit.: J. Zagrzewski—maior wielki koronny. Który to assekuracyiny zapis wespół z listem na przyznanie, za podaniem onego przez zwysz wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg przyięty y wpisany.

1739 г.

Изъ книги за 1739 г., листъ 510.

32. Предписаніе скарбовой коммиссіи относительно документовъ Коложанской церкви и другихъ.

Вслѣдствіе споровъ, возникшихъ между Коложской церковью и Городненской экономіей по случаю захвата послѣднею земель первой, скарбовая коммиссія требуетъ засвидѣтельствованныхъ копій съ документовъ на право владѣнія всѣми вообще землями Коложской церкви.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego, miesiąca Augusta iedynastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego, woiewody Mścisławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, stanowszy personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Jan Rawicki, zakonu ś. Bazylego wielkiego konwentu Kołożańskiego, instrument z kommissyi iego królewskiey mości skarbowey, z Warszawy przez pocztę przysłany w interessie cerkwi Kołożańskiey y innych ad acta grodu Grodzieńskiego podał, de sequenti tenore:

Kopia kommissyi iego królewskiey mości skarbowey. Informuiąc się z memoryału imci xiędza Ignacego Kulczyńskiego, opata Grodzieńskiego zakonu ś. Bazylego, który tu per copiam adiungitur, iż in convulsionem przywileiów, klasztorowi Kołożańskiemu nadanych, i. p. kapitan Szwarc grunta temuż klasztorowi należące avellere intendit y inne różne czyni gravamina, zaleca imci panu grafowi Flemingowi—generałowi artylleryi w. x. Lit., iako ekonomiey Grodzieńskiey administratorowi, aby względem rybaków, iuryzdyczan klasztornych Kołożańskich, realem przysłał informationem, o nadebraniu trzydziestu tynfów od tychże rybaków, nad to, do czego obowiązani są, tudzież aby vidimatam przywileiu ś. p. nayiaśnieyszego króla iegomości Augusta wtórego, cechowi rybackiemu nadanego, przysłał copiam. Ratione zaś wywodzenia granic y zasypowania kopców życzy tąż kommissya iego królewskiey mości skarbowa, aby przywileie królów Alexandra, Zygmunta pierwszego, Zygmuta Augusta y Zygmunta trze-

ciego per vidimatas przyznane były copias, tudzież y kopia dekretu w sądach iego królewskiey mości assessorskich dwudziestego wtórego Nowembra tysiąc siedmset trzydziestego ósmego roku, in contumaciam ferowanego, ad interim aby wszystko zostawało in tranquillitate. Co się tycze funduszu cerkwi Łabeńskiey, desideratur informacya, in quo ad praesens zostaie statu, gdyż przed tym targi tam bywały, ieżeli hucusque continuantur. Względem wstępu wolnego do puszczy Malowickiey y Persztuńskiey, życzy kommissya iego królewskiey mości skarbowa, aby króla imci Zygmunta pierwszego eo intuitu nadany przywiley lub fundusz per vidimatam przysłany był copiam. Datum w Warszawie, dnia dwudziestego czwartego Julii, tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego roku.

U tego instrumentu przy pieczęci podpis i. w. imci pana podskarbiego nadwornego koronnego y connotacya onego takowemi wyrażona słowy: Maciey Grabowski — podskarbi nadworny koronny, praesentem copiam cum suo originali concordare, testor. Ditto. Do wielmożnego imci pana grafa Fleminga — generała artylleryi w. x. Lit., iako ekonomiey Grodzieńskiey administratora. Który to instrument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych przyięty y wpisany.

1739 г.

Изъ книги за 1739 г., листъ 622.

33. Жалоба Пересвѣта Солтана на Коложанскихъ базиліановъ о придержательствѣ крестьянъ.

Пересвѣтъ Солтанъ жалуется на Коложскихъ базиліанъ, что они удерживаютъ у себя его бѣглыхъ крестьянъ, не смотря на неоднократныя его напоминанія возвратить ихъ по принадлежности и еще произносятъ противъ него угрозы; вслѣдствіе этого онъ требуетъ съ базиліанъ уплаты всѣхъ убытковъ и возвращенія крестьянъ.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego, miesiąca Nowembra dziewiątego dnia.

W sprawie wielmożnego imci pana Wiktorego Pereswieta Sołtana — marszałkowicza Starodubowskiego y samey ieymci z wielmożnym u Bogu przewielebnym imść xiędzem Ignacym Kulczyńskim, opatem y officiałem Grodzieńskim, zakonu ś. Bazylego wielkiego konwentu Kołożańskiego, y wszystkiemi ichmość xx. Bazylianami Grodzieńskiemi, za pozwem przed nasz urząd legitime po obżałowanych ichmościach wyniesionym, mieniąc oto: iż co w roku tysiąc siedmset trzydziestym czwartym poddani wieczyste żałuiących z maiętności Oży, w powiecie Grodzieńskim leżącey, na imie Jerzy Trabowicz—kowal, z żoną y bratem ro-

dzonym Mateuszem Trabowiczem, także z żoną, Mateuszem Kisielczykiem, z ruchomością y dobytkiem onych, wyszedszy z maiętności obżałowanych ichmościów, Czczewlany nazwaney, a czwarty Maciey Polak—kowal, we wsi Basarabach, do klasztoru Kołożańskiego przysłuchaiących osiedli, o których żałuiące ichmość nie po iednokrotnie sami przez się y przez różnych ichmościów pp. przyiacioł o wydanie upominali się; obżałowani ichmość za po kilka-krotną restytucyą, contraveniendo prawu pospolitemu, konstytucyom seymowym de extraditione poddanych opisanym, wydać nie chcieli y owszem onych proteguią, odpowiedź y pochwałkę czynili; za czym żałuiące delatores do statuicyi wszystkich chłopów Ożskich supra wyrażonych, alias poddanych, z ruchomością y wszystkiemi dobytkami do przysądzenia onych żałuiącym aktorom, iako wieczystym panom, do possessyey, do nagrodzenia, co przez tak długi czas u siebie trzymaiąc, ci chłopi dworowi żadney powinności nie pełnili, podymnego, do skarbu w. x. Lit. należącego, nie oddawali, strat cum restitutione expens prawnych, do wskazania win y paen y oto wszystko, co czasu prawa szerzey przełożono y dowiedziono będzie, salva tey żałoby melioratione intentowaney, na dokumencie wyż na dacie pisanym y roku po nakazaniu od aktorów pozwanym ichmościom dać kopią spraw i tymże pozwanym ichmościom uznawszy statuitione poddanych w żałobie wyrażonych do finalney rozprawy, gdy ta sprawa na poślednieyszym terminie wołana y sądzona być nie mogła, tedy onę we spół z innemi per generalem causam limitationem do roczków przyszłych naypierwszych post biennium sądzących się, dla przyięcia między stronami finalney rozprawy rokiem zawitym, bez dylacyi y przypozwu, tylko za tym dekretem naszym odkładamy.

1740 г.

Изъ книги за 1740 г., стр. 837.

34. Жалоба епископа Пинскаго и Туровскаго Юрія Булгака на старосту и войта Пинскаго Ельскаго о нарушеніи симъ послѣднимъ правъ епископской юрисдики.

Юрій Булгакъ, епископъ Пинскій и Туровскій, жалуется на Пинскаго старосту и войта Владислава Ельскаго, что вопреки привилегіямъ, дарованнымъ Пинской каѳедральной церкви, помянутый староста вторгается въ церковную юрисдику и притѣсняетъ ее, съ юрисдичанъ взыскиваетъ незаконные поборы, завладѣваетъ ихъ домами и имуществомъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego, miesiąca Junii ósmego dnia.

Na urzędzie grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego od i. w. imci pana Micha-

ła Józefa Massalskiego, Mścisławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, solennie się manifestował i. w. imć xiądz Jerzy Bułhak, biskup Piński y Turowski, na w. imci pana Władysława Jelskiego—starostę y wóyta Pińskiego, mieniąc oto, iż o iuryzdyki y place w mieście ikmci Pińsku do katedry biskupstwa Pińskiego y Turowskiego applikowane, przywileiami, confirmacyami nayiaśnieyszych królów panów miłościwych approbowane, z dawnych czasów ziemskich do przesądów mieyskich, exekucyi, stanowisk, podatków y żadnych ciężarów nie należące, spokoynych possessyi przeszłych antecessorów episkopów Pińskich y Turowskich sine ulla praepeditione et intrusione zostawały y załuiący delator pacifice possidował; obżałowany imć pan Jelski—starosta y wóyt Piński, nie idąc via antecessorów swoich, lecz in convulsionem praw, przywileiów nayiaśnieyszych regnantów y praw ziemskich postępuiąc, nie należąc do pomienionych iuryzdyk y placów niesłusznie interessuie się, do przesądów mieskich y innych ciężarów z dobr ziemskich y iuryzdyczan pociąga, exakcyami, stanowiskami, różnemi extorsyami ab initio obięcia starostwa y wóytowstwa Pińskiego hucusque aggrawuie, place przywłaszcza, zabiera, wszystkie prowenta violenter odbiera, na swóy pożytek obraca; oto tedy żałuiący i. w. aktor z obżałowanym imcią chcąc prawem czynić, do utwierdzenia praw ziemskich, libertacyi, przywileiów, confirmacyi katedrze biskupstwa Pińskiego y Turowskiego służących, do obwarowania securitatis zdrowia y fortun wszystkim iuryzdyczanom, na iuryzdykach y placach episkopii Pińskiey y Turowskiey mieszkaiącym, do uczynienia kalkulacyi, werifikacyi z wybranych intrat y wszelkich prowentów, do reindukcyi zabranych placów, a do przysądzenia i. w. żałuiącemu delatorowi zabranych placów y samych iuryzdyk cum omni modo dispositionis potestate, do nagrodzenia szkod iuryzdyczanom poczynionych y restytucii expens prawnych, do wskazania paen pro convulsione praw y podziałane wiolencye w dobrach ziemskich, także o to wszystko, co czasu prawa przełożono y dowiedziono będzie, salva melioratione tey żałoby lub inney wyniesienia et in unum złączenia, dał swóy manifest do xiąg urzędowych zapisać, y iest zapisano.

1742 г.

Изъ книги за 1709—1710 г., листъ 571.

35. Посвидѣтельствованіе вознаго о заключеніи въ куницу войта Коложанскаго монастыря и нанесеніи ему побоевъ.

Возный Городненскаго повѣта симъ свидѣтельствуетъ, что по требованію настоятеля Коложскаго монастыря онъ свидѣтельствовалъ войта монастырскаго, находившагося въ тюремномъ заключеніи; шея у него была замкнута въ желѣза, лице и голова были избиты. Опрошенныя лица показали, что такой разбой произведенъ былъ Городненскимъ бургомистромъ и другими мѣщанами.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego wtórego, miesiąca Augusta dwunastego dnia.

Na urzędzie grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym, stanąwszy personaliter ieneral ikmci powiatu Grodzieńskiego pan Stefan Sklepiński kwit swóy relacyiny obdukcyiny w sprawie niżey opisaney zeznał y ku zapisaniu do xiąg podał w te słowa: Ja ieneral ikmci, niżey na podpisaniu ręki mey wyrażony, zeznawam tym moim relacyinym obdukcyinym kwitem, iż w roku tysiącznym siedmsetnym czterdziestym wtórym, miesiąca Augusta dziesiątego dnia, byłem użytym y wezwanym ze stroną szlachty panami Janem y Symonem Zawadzkimi od w. imci xiędza Samuela Janowskiego—opata Kołożańskiego y wszystkich w Bogu wielebnych ichmościów xięży zakonu świętego Bazylego wielkiego tegoż konwentu do ratusza miasta ikmci Grodna, dla oglądania Stefana Czausa—wóyta Kołożańskiego; gdzie ia przybywszy widziałem w kunie stoiącego, za szyię żelazami zamknionego, wargi spuchłe skrwawione, policzki y wszystka głowa spuchła tyranissime zbita; widząc ia takowe zbicie badałem się, przez kogo by to było? Mienili przytomni ludzie, zbiegaiące się na te dziwowisko, iż przez szlachetnego pana Michała Kolendę—burmistrza miasta ikmci Grodna y szlachetnego pana Pawła Ryca, także imci pana Antoniego Mroczka, do którego to pomienionego wóyta dnia dwunastego tegoż miesiąca byłem wezwany w dom onego y widziałem bardzo słabego. A tak ia ieneral, do czegom był użyty y wezwany, sprawiwszy się podług prawa, com widział, y słyszał, wydaiąc ten móy kwit relacyiny obdukcyiny, ręką się własną podpisuię. Pisan w Grodnie ut supra.

U tego kwitu relacyinego obdukcyinego podpis ręki ieneralskiey w te słowa: Stefan Sklepiński—ieneral ikmci powiatu Grodzieńskiego. Który to list relacyiny obdukcyiny po ustnym y oczewistym zeznaniu do xiąg grodzkich Grodzieńskich iest przyięty y wpisany.

1742 г.

Изъ книги за 1742 г., листы 710—711.

36. Опредѣленіе между Супрасльскими базиліянами и гетманомъ коронным Браницкимъ о неуплатѣ послѣднимъ занятой суммы.

По жалобѣ Супрасльскихъ базиліанъ на графа Браницкаго, что онъ не только не желаетъ отдавать имъ занятой суммы, не только не позволяетъ имъ пользоваться закладнымъ имѣніемъ Хорощами, но еще вводитъ ихъ въ обманъ, съ цѣлію выиграть время и не допустить до суда,— Городненскій судъ постановилъ выдать имъ копію съ позвовъ и другихъ документовъ, съ предоставленіемъ правъ преслѣдовать должника судебнымъ порядкомъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego wtórego, miesiąca Nowembra szóstego dnia.

Wsprawie i. w. imci xiędza Jerzego Bułhaka — biskupa Pińskiego i Turowskiego, opata Supraślskiego y całego konwentu ordinis divi Basilii magni z i. w. imć panem Janem Klemensem, hrabią na Ruszczy, Tyczynie, Tykocinie y Branicach, Branickim— chorążym wielkim y hetmanem polnym koronnym, Brańskim, Bielskim, Krośniańskim, Wasilkowskim etc. starostą, za pozwem legitime po obżałowanym i. w. przed nasz urząd wyniesionym, za żałobą w tym pozwie wyrażoną, mieniąc o to: iż i. w. imć pan, pożyczywszy na zapis obligacyiny z terminem w nim wyrażonym gotowey rękodayney summy trzydzieście pięć tysięcy tynfów u żałuiących delatorów imć xięży bazylianów Supraślskich, y tenże zapis przed aktami grodzkiemi Brańskiemi pod datą w nim wyrażoną przyznawszy, dobra swoie wszelkie lubo nam evictionis dla większego bezpieczeństwa teyże summy podawszy za onym summy kapitalney in termino praefixo nie wyliczył, quo intuitu gdy żałuiące delatores o oddanie summy kapitalney, lubo postąpienie dobr dopraszali się, i. w. imć powtórny assekuracyiny strictissimae inscriptionis zapis wespół z listem na przyznanie, in forma iuris sporządzonym, w roku tysiąc siedmset trzydziestym dziewiątym dał (za którym pilność w grodzie Grodzieńskim na naypierwszych roczkach iest uczynioną) y tymże ichmość xięży bazylianom Supraślskim w roku teraznieyszym tysiąc siedmset czterdziestym wtórym na terminie ś. Jana Chrzciciela, święta rzymskiego, dnia dwudziestego czwartego Junii przypadaiącego, summę superius wyrażoną kapitalną una cum provisione za każdy rok, distincte per septem a cento przychodzącą, sub vadio alterius tanti, to iest trzydziestu pięciu tysięcy tynfów realiter nie uchybiaiąc terminu oddać, dobra zaś, nazwane Choroszcza, w powiecie Grodzieńskim leżące, y inne w w. x. Lit. będące, ad possesionem żałuiących aktorów opisał się, et in hoc termino liberam inequitationem pomienionych dobr et apprehensionem onych, nie poczytaiąc za żadną violencyą y expulsyą przez tenże zapis pozwolił, któremu czyniąc contraveniencyą ani summy in termino praefixo kapitalney realney rękodayney nie oddał y nie wyliczył, ani dobr supra wyrażonych nie postąpił, Choroszcza nazwanych, ani inequitacyi żałuiącym delatorom nie dopuścił, owszem od-

powiedziami y pochwałkami odgrażał się y przegrażać nie przestaie, przeciwko w zaręki opisane et libere założone in paenas legum podpadł, w które sprawiedliwey swey praetensyi żałuiące delatores sami przez się y przez użytych ichmciów panów przyiaciół wcześnie przed przypadaiącym terminem o exekucyą summy na terminie, lub postąpienia, dopraszali się; lecz żadney satysfakcyi do uczynienia sprawiedliwości nie odebrali, a tak z obżałowanym iegomościa idąc ad strepitum iuris nie mały expens żałuiące delatores muszą ponosić. Na ostatek, gdy żałuiące delatores, zapozwawszy przed sąd urzędu grodzkiego Grodzieńskiego w roku teraźnieyszym tysiąc siedmset czterdziestym wtórym, na roczki Juliowe, summę swą per strepitum iuris windykować chcieli, obżałowany i. w. imć nie dopuszczaiąc do uczynienia aktoratu przez użytych przyiaciół ad amicabilem compositionem udał się et pro securitate summy żałuiących delatorów prawo zastawne in forma iuris sprawione cum omnibus solennitatibus na maiętność Choroszcza, w powiecie Grodzieńskim sytuowaną, dać y żałuiącym delatorom arendowanym kontraktem samą maiętność ad executionem summy sam trzymać, żałuiącym xiężom Bazylianom prowizyą per septem a cento płacić miał; którey swoiey deklaracyi zadość nie uczynił, tylko żałuiące nie mieli swego aktoratu z tych roczek per deceptionem sprowadziło y podstępnie prolongowało. Zaczym ante omnia do uznania żałuiących delatorów, inequitacyą do dobr nazwanych Choroszcza, iako ewikcyinych y innych w wielkim xięstwie Lit. będących, tak vigore dobrowolnych zapisów, iako też vigore prawa zastawnego, y konstytucyi seymowych, do nakazania summariorum processuum rosprawy, tanquam in causa inscriptionis, do approbaty supra wyrażonych zapisów, za któremi do przysądzenia summy kapitalney z zarękami y prowizyą, oraz z expensami prawnemi na dobrach Choroszczy y innych wszelkich ewikcyinych y ubezpieczenia od dalszych kredytorów, także roczney zaległey prowizyi, zapłacić nakazania, wskazania paen y win prawnych, y oto wszystko, co czasu prawa fusius et latius deducetur, intentowaney na terminie ninieyszym wyż na dacie pisanym, po kontrawersyach ex utraque parte wnoszonych, ponieważ na zapis sub data roku tysiąc siedmset trzydziestego, miesiąca Julii trzydziestego dnia, daną, w roku tysiąc siedmset trzydziestym pierwszym feria quarta ante festum sancti Symonis et Judae w grodzie Brańskim przyznany, a summę rękodayną trzydzieście pięć tysięcy tynfów powtórnym zapisem w roku tysiąc siedmset trzydziestym dziewiątym, miesiąca Junii dwudziestego piątego dnia roborowanym rekognoskowano, taż summa liquidi debiti na dobrach Horoszczy evictionaliter circumscripta, a przez i. w. imci pana chorążego wielkiego y hetmana wielkiego koronnego w Bogu przewielebnym ichmościom xx. bazylianom konwentu Supraślskiego in termino praefixo non est exoluta, lubo parte actorea instantaneam inequitationem na czynienie kopii spraw na dobra Choroszczy simpliciter kopii z pozwu pretendowano. Za czym tanquam in causa inscriptionis et recognitionis, uchyliwszy kopią z pozwu, kopie spraw wszystkich a parte citata parti actoreae dać nakazuiemy, oraz wolne mówienie tymże aktorom o inequitacyę do dobr evikcyonalnych w zapisach wyrażonych zachowuiemy; a za tym interwencyę czynioną od wielmożney imci pani Stryieńskiey, woyskiey Grodzieńskiey, akceptuiemy. Actum w Grodnie ut supra.

1744 г.

Изъ книги за 1745 г., листы 856—857.

37. Замѣнная сдѣлка на землю между Супрасльскими базиліанами и гр. Браницкимъ.

Графу Браницкому понадобился участокъ монастырской земли возлѣ Клепачей, заключавшій въ себѣ источникъ, пригодный для разведенія форелей; вслѣдствіе этого онъ и предложилъ монастырю помѣняться съ нимъ на болѣе значительный участокъ земли въ имѣніи Хорощахъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Oktobra dwudziestego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Grodzieńskich, secundum legem positivam roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego, w Grodnie sądzących się, przed nami Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm, Stanisławem Kotowiczem—skarbnikiem Owruckim, protunc sędzią, Dobrogostem Kazimierzem Boufałem—pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego imci pana Michała Józefa Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Lit. Grodzieńskiego sądowego, Radoszkowskiego etc. starosty, ustanowionemi, na sądzenie roczków Oktobrowych do Grodna zgromadzonemi, stanowszy personaliter u sądu patron imć pan Franciszek Jelec, ten extrakt, z magdeburyi Bielskiey wydany, w sposób przenosu ad acta podał, którego za przyięciem de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi tenor sequitur talis. Actum in praetorio civitatis sacrae regiae maiestatis Bielscensis feria tertia, scilicet die quarta Maii, anno millesimo septingentesimo quadragesimo quinto. Przed urzędem y aktami iego królewskiey mości wóytowskiemi Bielskiemi prawa magdeburskiego stanowszy oczewiście iaśnie wielmożny imć pan Jan Klemens, na Ruszczy, hrabia na Tyczynie, Tykocinie y Branicach, Branicki — chorąży wielki y hetman polny koronny, Brański, Krosnieński, Mościski y mieysca tuteyszego starosta y wóyt, który na mieysce urzędu swego wóytowskiego, co tylko do tego actu należy, imci pana Józefa Kruszewskiego—regenta grodzkiego Brańskiego subdelegował, zdrowy będąc na ciele y umyśle, iawnie szczerze y dobrowolnie zeznał, iż on prawo zamienne wieczyste, zwyczaiem Litewskim pisane, na osobę iaśnie wielmożnego imci xiędza Bułhaka — biskupa Pińskiego, opata Supraślskiego y całego konwentu, hrabia Branicki — chorąży, hetman polny koronny ex una, Jerzy Bułhak—biskub Piński y Turowski, opat Supraślski, nomine totius conventus Supraslicnsis ordinis divi B. M. ab altera parte, czyniemy wiadomo tym naszym zamiennym wieczystym dobrowolnym, a nieporuszonym zapisem w niżey opisany sposób danym, na to: iż ia Branicki—chorąży y hetman polny koronny, upatrzywszy w dobrach w Bogu ww. ichmość xięży bazylianów Supraślskich krynicę alias źrzódło z mieyscem dobrym

do zarybienia pstrągów y innych ryb sposobnych na gruncie Bacieckim w przyległości graniczących dobr moich Białystok w Podlasiu, w ziemi Bielskiey, w powiecie Brańskim leżących, a dobrami Supraślskiemi, w xięztwie Litewskim w powiecie Grodzieńskim sytuowanych, z dobrey tedy woli moiey za pomienione mieysce ze źrzódłem będącym, daiąc zamianę w Bogu ww. ichmościom xięży bazylianom Supraślskim w dobrach moich Litewskich, Choroszcz nazwanych, w tymże powiecie Grodzieńskim leżących, ograniczyć kazałem, część stawu w Krupnikach, tak aby za źrzódło znaczna rekompensa bydź mogła. A że ia, biskup Piński y Turowski, opat Supraślski, cum communitate Suprasliensi, sine consensu sacrae nuntiaturae commutacyi uczynić nie mogłem, dla pokazania realności, co my klasztornego źrzódła y mieysca ustąpić mamy, a wiele też nam w zamian dostanie się, przy oprowadzeniu ex utraque parte przez mierniczego pomierzyć rozkazaliśmy, który iest takowy: Wymiar mieysca y źrzódła przy ścienie gruntów Klepackich ze źrzódła na gruncie Bacieckim leżącego, dnia dwudziestego trzeciego Augusti, anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio. Od kopca przy granicy Białostockiey, zdawna usypanego, idąc ścianką ku zachodowi między gruntem Klepackim y Bacieckim, na sznurów trzy, w prawey ręce zostawuiąc źrzódło anguł krzyżowy, na którym znak położony iest, od tego znaku idąc ab angulo rato w stronę północną na sznur ieden miary polskiey koronney, anguł w prawey ręce wewnętrzny rozwarty zawieraiący w sobie gradusów sto dwadzieścia ośm, zkąd się nachyliła linia ku letniemu wschodowi, tą idąc linią prętów dziewięć y obracaiąc się bardziey ku wschodowi nad zaroślą y chróstami w koncu zagonów pola oromego anguł rozwarty w prawey stronie wewnętrzny, zawieraiący w sobie gradusów sto czterdzieście y ośm, № 148, od tego anguła idąc na wschód słońca nad lasem po końcu zagonów na sznurów dwa, prętów cztery y pręcików cztery do granicy Białostockiey, gdzie znak iest zostawiony; granicą Białostocką idąc ku południowi, załamuie się anguł z prawey strony ostry, zawieraiący w sobie gradusów siedmdziesiąt ośm, № 78, zawiera w sobie miary sznur ieden, prętów ośm y pręcików sześć, aż do kopca w pierwszym punkcie opisanego. Między temi pięcią liniami, nieregularnie leżącemi, znayduie się placu ze źrzódłem wespół morg ieden y prętów dwadzieścia. Wymiar części stawu ze strony Choroskiey w Krupnikach będącego, dnia dwudziestego dziewiątego Augusti anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio uczyniony. Od młynu począwszy idąc groblą na zachód słońca (w lewey ręce na dole łąki do Sienkiewicz wsi ww. oo. Dominikanów, zostawiwszy) sznurów dwa, prętów siedm, iest znak zostawiony, na którym anguł z lewey strony wewnętrzny ostry, zawieraiący w sobie gradusów siedmdziesiąt sześć, № 76; od tego znaku idąc brzegiem stawu nad łąkami suchemi y mimo pole pana Johana Hertmańskiego, aż do górney grobli inclusive iest sznurów sześć, prętów dwa y pręcików cztery, gdzie na brzegu grobli znak iest zostawiony; od tego znaku wzdłuż idąc groblą y przez wodę aż do brzegu wsi Krupnik, iest sznur ieden, prętów pięć y pręcików sześć, przeciw tey grobli wprost od punktu zacząwszy między Krupnikami y dobrami Choroskiemi przez staw graniczył nurt różnym położeniem blizko płotów y ogrodów Krupnickich aż do upustu y młynu, zkąd się pomiara poczeła. W takowym zawarciu stawu (excepto buchtów udaiących

się ku ogrodom Krupnickim, lecz biorąc linią prostą (od punktu wyż wyrażonego aż do wypustu) znayduie się planu z wodą y błotem morgów cztery, prętów pięć, itidem miary koronney. Po którym rozmierzeniu geometraliter ad affectationem iaśnie wielmożnego imci pana chorążego y hetmana polnego koronnego, my xięża bazylianie Supraślscy pozwoliwszy na commutacyą, iako iest wyżey wyrażono, w pomierze zezwoliwszy, facultatem cum commissione a sacra nuntiatura otrzymaliśmy, ut obloquentur trzy documenta: ieden a sacra nuntiatura dnia dziewiętnastego Octobris, anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio; drugi od iaśnie wielmożnego imci xiędza Józefa Sapiehy—coadiutora Wileńskiego de data anno millesimo septingentesimo quadragesimo quarto die vigesima tertia Martii; trzeci od imci xiędza Karola Glińskiego—proboszcza Sokolskiego, od tegoż iaśnie wielmożnego imci xiędza coadiutora Wileńskiego delegata. Do którey commutacyi ab utrinque libere accedendo, ia xiądz Gliński—biskup Piński y Turowski, opat Supraślski, cum communitate, wedle expressyi w pomierze wyżey wyrażoney planu ze źrzódłem na gruncie Bacieckim morg ieden y prętów dwiadzieścia, iaśnie wielmożnemu imci panu Branickiemu—chorążemu y hetmanowi polnemu koronnemu, sukcessorom imci, wiecznemi czasy postępuię; a ia Branicki — chorąży y hetman polny koronny, stawu część od dobr moich, Choroszcza nazwanych, w Krupnikach, iako wyżey odmierzonego, rachuiąc z wodą y błotem morgów cztery, prętów pięć miary koronney, w Bogu ww. imciów xięży bazylianom Supraślskim similiter wiecznemi, a nieodzownemi czasy ustępuię et ad possessionem intromitować kazałem. Którą naszą zamianę, że perpetuis temporibus kontentować się y tego imać mamy, vadium tysiąc kop groszy Litewskich ex utraque na siebie y sukcessorów naszych zakładamy, a w niedotrzymaniu forum ubiquinarium ad iudicandum abscissis omnibus dilatoribus determinuiemy, gdzie in quolibet foro stanowszy rozprawę finalną przyiąć y we wszystkim zadość temu zamiennemu zapisowi uczynić powinniśmy, sub poena trium lucrorum, a y po zapłaceniu zaręk, by nie poiednokrotnie przecie ten nasz zapis in suo robore et valore zostawać ma. I natośmy dali ten nasz zobopólny zapis z podpisem ręki mey y imciów pp. pieczętarzów, od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w Grodnie, roku tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, dnia siedmnastego Oktobra. Jan Branicki—chorąży hetman polny koronny. Ustnie y oczewisto do tego prawa commutationis proszony pieczętarz podpisuię się: Woyciech Stanisław Dzierżek—vices-regent grodski Brański mp. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego prawa commutationis podpisuię się, die decima septima Octobris millesimo septingentesimo quadragesimo quarto anno, w Grodnie: Ludwik Ciszkowski — starosta Kleszczewski — półkownik iego królewskiey mości. Ustnie proszony pieczętarz od iaśnie wielmożnego imci pana Jana Klemensa hrabi Branickiego—chorążego, hetmana polnego koronnego, do tego zapisu commutationis iaśnie wielmożnego imci xiędzu Jerzemu Bułhakowi—biskupowi Pińskiemu, opatowi Supraślskiemu y całemu konwentowi Supraślskiemu danego, podpisuię się: Jan Franciszek Olizarowicz — manuet y generał grodzki powiatu Grodzieńskiego. Roboruię, approbuię y we wszystkich punktach y klauzulach, w tymże prawie opisanych, wiecznemi czasy y nigdy odzownemi stwierdzam mocą zeznania teraźnieyszego.

U tego extraktu prawa commutationis przy pieczęci urzędowey magdeburyi Bielskiey podpisy rąk temi wyrażone słowy: Andrzey Tyszkiewicz—landwoyt magdeburyi Bielskiey. Ex actis advocatiae magdeburgiensi Bielscensi rescriptum: Antonius Minkiewicz—notarius iuratus mp. Który to takowy extrakt prawa communitationis za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1747 г.

Изъ книги за 1747 г., листъ 710—711.

38. Обязательство Супрасльскихъ и Кузницкихъ базиліанъ данное войскому Богуфалу отправлять двѣ обѣдни въ недѣлю за пожертвованные имъ 10 тысячъ злотыхъ.

Супрасльскіе и Кузницкіе базиліане обязываются служить по двѣ обѣдни въ недѣлю за Богуфала и вообще христіанъ, страждущихъ въ чистилищѣ за пожертвованные имъ 10,000 злотыхъ, изъ коихъ одна часть предназначена на церковь, другая на устройство корчмы, а третья на устройство мельницъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego siódmego, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Grodzieńskich, secundum legem positivam roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego, w Grodnie sądzących się, przed nami Antonim Floryanem Brońcem—obożnym Wilkomirskim y podstarościm, Samuelem Skirmontem—łowczym y sędzią, Krzysztofem Morozem, na mieyscu w. imci pana Boufała—woyskiego y pisarza grodzkiego powiatu Grodzieńskiego zasiadaiącym, urzędnikami grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego, od i. w. imci pana Michała Józefa Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionymi, na sądzenie roczków Nowembrowych do Grodna zgromadzonemi,—stanąwszy personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Adryan Łomanowicz—ordinis Basilii magni, superior conventu Cusnicensis, nomine wszystkich ichmościów xięży Bazylianów konwentu Supraślskego, vigore daney sobie plenipotencyi, ten zapis perpetuae obligationis przyznał y ad acta podał, za przyięciem którego de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi tenor sequitur talis: My, na podpisaniu rąk naszych wyrażeni, a mianowicie: ia Jerzy Bułhak, z Bożey y stolicy ś. Apostolskiey rzymskiey łaski, Biskup Piński y Turowski, opat Supraślski, z całym konwentem w tymże moim Supraślskim, a zwłaszcza z przewielebnemi ichmościami xiężą wikarym, vice-wikarym y tegoż konwentu zakonu ś. Bazylego wielkiego toto

visibili consultorio, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, wiadomo czyniemy per praesentes, iż ponieważ wzbudzony spiritu Dei vivi zwykłą erga divos świątobliwością y propensyą swoią w. imć Dobrogost Kazimierz Boufal—woyski y pisarz powiatu Grodzieńskiego, maiąc w konsyderacyi y iak w nayskuteczniеyszym naśladowaniu powszechną zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa naukę, iż nierównie bardziey skarbić sobie należy w przyszłym nieskończonym, aniżeli w tym doczesnym wieku nieprzeżytey w niebie szczęśliwości nagrodę, y w domu oyca przedwiecznego, gdzie mansiones multae, gdzie zasługi Chrystusowe przez iakież-kolwiek merita nasze, czynią nas haeredes Dei, cohaeredes autem Christi, zapisać sobie mieysce y mieszkanie wieczne. Więc z teraźnieyszey dobrowolney, tak iakby ex nexu saluberrimae legationis pochodzącey, intencyi y determinacyi swoiey, a naybardziey de plenitudine gorliwszego chwały Bożey pomnożenia, dla tym większego ku przenaydostoynieyszey Matce Bożey y świętych Pańskich affektu y pobożności oświadczenia, ku dowodowi dusz zmarłych rodziców y krewnych swoich, y tych którzy by od żyiących tu żadney nie mieli kommemoracyi y ratunku, miłości katolickiey z własney fortuny swoiey z antenatów y z siebie samego, gloriosissime super benedicente Deo nabytey, dziesięć tysięcy złotych polskich według teraźnieyszey in regno monety currentis konwentowi naszemu Kuźnickiemu tegoż zakonu ś. Bazylego wielkiego filialiter od nas dependuiącemu oddaię, zapisuię y wiecznemi czasy daruię, w ten następuiący sposób: 1-mo. Includuię do tey specifikowaney summy sześć tysięcy złotych polskich, które wydał ex esse na cerkiew chwalebnie nowo erigowaną w konwencie Kuźnickim. 2-do. Juryzdykę zastawną przez i. p. w. imci pana Jana Micutę—oboznego powiatu Grodzieńskiego w półtora tysiący złotych polskich cum additamento pięć set itidem złotych, na reperacyą karczmy Kuźnickiey od siebie wydanych y erigowanych, temuż konwentowi ze wszelką przynależnością y fruktyfikacyą oddaię, daruię y zapisuię. Pro supplemento zaś przerzeczoney summy dziesięciu tysięcy złotych polskich dodaię in parata pecunia dwa tysiące złotych, które gdy mu Bóg użyczy zdrowia y przedłuży wieku chcę y stałą ma intencyę obrócić na pobudowanie młynów na stawisku klasztornym Kuźnickim; klasztor zaś Supraślski assekuruie się in eventum tych młynów do tych dwuch tysięcy dodać ieszcze ieden tysiąc złotych. In vim tedy tey obligacyiney summy zaraz a data praesenti ww. oo. konwentu Kuźnickiego, będą powinni odprawować w cerkwi Kuźnickiey na intencyą osobliwie pro remissione peccatorum Dobrogosta y Rozalii ww. imć państwa Boufałów—woyskich y pisarzów powiatu Grodzieńskiego y całego ich prześwietnego domu, także za dusze w czyscu zostaiące, a ratunku od nich potrzebuiące, co tydzień dwie msze śś. a utinam post sera fata tychże ichmościów, też dwie mszy święte za dusze ich y zmarłey onych że familiey aplikować perpetuis temporibus tenebuntur; tudzież y za tych, którzy by stante ich vita quo casu humanitus od nich ukrzywdzeni byli. Dla czego my, niżey de nominibus, cognominibus, officiisque nostris podpisani, tą świątobliwą, prawdziwą y realną dziesięciu tysięcy zł. polskich summą konwentowi Kuźnickiemu daną, zapisaną et cum onere pomienioney obligacyi od w. imci pana woyskiego y pisarza p-tu Grodzieńskiego, non sine documento osobliwey dobroczynności y faworu, tudzież ku zakonowi naszemu łaskawey addykcyi donowaną, wyż wyrażonym

sposobem akceptuiemy y onus przerzeczoney obligacyi na konwent Kuźnicki usque ad consumationem saeculi wkładamy, od nas samych y sukcessorów naszych opatów, wikarych, wice-wikarych, konsultorów y wszystkich tak Supraślskiego, iako y Kuźnickiego konwentu zakonników, professów, tę daiąc sponsyą, że pomieniona obligacya swóy walor mieć będzie y dwie mszy święte w tydzień punctualnie według mianowaney intencyi y umysłu stawienia ordynacyinego wiecznymi czasy odprawowane będą, z tym insuper dokładem y prekustodycyą, ażeby ten fundusz czy to alienacyą, czy też przez translacyą żadnego nie miał detrimentu, co iako sub interminabili Dei iudicio od nas y sukcessorów naszych przyrzekamy y na wieczną pamięć obiecuiemy y praeinserowaną obligacią akceptuiemy, tak ninieyszy script dla większey wagi y utwierdzenia przy pieczęciach naszych własnemi rękoma podpisuiemy, y tak go za ważny mieć chcemy, iak był in actis przyznany y legalizowany. Dan w Supraślu, dnia szesnastego Januaryi, tysiąc siedmset czterdziestego siódmego roku. U tego zapisu perpetuae obligationis podpisy rąk przy pieczęciah dwuch temi wyrażone słowy: J. Bułhak, biskup Piński, opat Supraślski mp. Pater Nicolaus Raskiewicz—vicarius Supraśliensis mp. Pater Konstanty Tołoczko, ord. D. Basilii M. vice-vicarius et consultor Supraśliensis. Pater Hilarion Onyszkiewicz, ord. D. Basilii M., auditor curiae causarum illustrisimi domini episcopi Pinscen., consultor Suprasliensis. Pater Ambrosius Sudimont, ord. d. Basilii M. consul. con. Suprasliensis mpr. Który to takowy perpetuae obligationis zapis, za przyznaniem onego przez wyż wyrażoną osobę y do akt podaniem, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1748 г.

Изъ книги за 1748 г., листы 415—416.

39. Жалоба Городненскихъ базиліанъ Коложскаго монастыря на Городненскаго пробоща Хребтовича о захватѣ сѣножатей и засѣяннаго поля.

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrdziestego ósmego, miesiąca Septembra czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Michałem kniaziem Masalskim—kasztelanem Wileńskim, hetmanem polnym w. x. Lit., sądowym Grodzieńskim etc. starostą, żałował y solenną swą zanosząc manifestacyą opowiadał w Bogu przewielebny imć x. Samuel Janowski—zakonu ś. Bazylego wielkiego opat Grodzieński y wszyscy ichmć xięża Bazylianie tegoż conventu, na Kołoży rezyduiące, na w. imć xiędza Jozefa Chrebtowicza — proboszcza Grodzieńskiego, qua pana w nieuczynieniu sprawiedliwości y samego motora, tudzież sług y poddanych imci, mianowicie ich-

mościów pp. Jerzego Jatkowskiego—kommissarza, Stefana Maliszewskiego—administratora dobr proboskich, także na poddanych nazwiskami Gontarza y Pycowę wdowę, Andrzeia Sołochę, Mikołaia Morgisza, Kulszaykę y całą włość do probostwa należącą, iako samych pryncypałów, violatorów, gwałtowników, raptorów y innych conpryncypałów, de nomine et cognomine samych ichmciów wiadomych y znaiomych, w spólney radzie y namowie będących, mieniąc y referuiąc się do zaszłych anterius żałob, processów, dokumentów, ograniczeń y dekretu podkomorskiego, oraz do zapozwów litispendencyi listu zarękcznego od urzędu ziemskiego Grodzieńskiego wydanego, do aprobaty których a do przyięcia, tanquam in causa summario processu w intentowaney akcyi finalney in principali negotio, tanquam w rzeczy sądzoney finalney rozprawy, a w rzeczach w poślednim czasie urosłych, ad id negotium regulowanych, mianowicie o to: iż obżałowani ichmć, nie ustaiąc w swey zawziętości w czynieniu tak wielkiey krzywdy y przykrości w sąsiedztwie y granicach, o co antecedenter żałobami y listem zarękcznym (zakładano było), in super na dniu trzydziestym Junii, czasu sądzących się roków nie obserwuiąc onych, na afront y szkodę tak wielką w zarażeniu bydła poddani obżałowanego imci Gontarz y Pycowa wdowa z pod zdechłego bydła słomę wybraną, czy z opilstwa, czyli też z subordynacyi obżałowanych ichmciów, z Grodna iadąc pod karczmą delatorów we wsi Czeszczewlanach stoiącą podrzucili, o co gdy eo instanti o sprawiedliwość u obżałowanego imci xiędza probosza żałuiące delatores dopominali się, tedy obżałowany imć dzień odednia włócząc daniem sprawiedliwości, oney nigdy nie uczynił, ale ieszcze dalsze popełniaiąc scelus, łamiąc list zarękczny eodem anno, różnych dni miesiąca Julii, gwałtem bez żadnego pozwolenia od delatorów, ażeby były orane grunta, tak na czynsz, iako y w sznury poddanym delatorum nadane, mimo publiczną intymacyą delatorów, ażeby chłopi obcym ludziom dla zawodu dalszego nie zawodzili, a poddani obżałowanych ichmciów nic na to nie zważaiąc, per potentiam poorali y chcą tak, iak drugie grunta niesłusznie przywłaszyli, przywłaszczyć. In subsequenti tempore dnia iedynastego Augusta anni praesentis, bez dania żadney okazyi na dobrowolney drodze pod folwarkiem zamkowym poddanych żałuiących delatorów, Janka Szczerbuka y Jakuba Karasia, do domów swych z miasta Grodna iadących, pokładaiąc, bili, tyranizowali, kolasy z końmi odebrać chcieli, a obżałowani Maliszewski y inni ieszcze tym bardziey na dalsze scelera licencyowali y sami bili, w czym obdukcya ieneralska rem w sobie obloquitur, za doniesieniem skargi y oto na złożonych wielu mieyscach czynienia sprawiedliwości oney delatores nie mieli. Deinde in contemptum wyżey rzeczonemu listowi zarękcznemu postępuiąc, na dniu trzecim Septembra eodem anno gwałtem, fortiter, armata manu et tumultuarie zebrawszy kilkadziesiąt ludzi, zboże przez delatorów na własnym gruncie tychże delatorów zasiane, per vim et per potentiam pożąć y do dworu swego raptem zabrać kazał, łąki w tymże samym mieyscu pokosić usiłował y poddanym swym dopuścił. Oraz co przez Andrzeia Sołochę pokoszono siana wrócić zabronił et iterum gwałtem powtórnie orać na żyto gruntu żałuiących delatorów licencyował, a w tych wszystkich punktach żadney satisfakcyi w uczynieniu sprawiedliwości nie tylko że nie uczynił, ale też odpowiedziami y pochwałkami tak przez sług, iako

y poddanych swych odgraża się. Zaczym o to wszystko chcąc iure prosequi do uznania tego wszystkiego, co przez controversyą dowodziono będzieie, tę swą protestacyą z wolną oney melioracyą dali do xiąg zapisać, co iest zapisano.

1749 г.

Изъ книги за 1749 г., листъ 314.

40. Жалоба священника Августовской церкви Іоанна Банковскаго на старосту Шанявскаго о грабежѣ, насиліи и разбоѣ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego dziewiątego, miesiąca Maia szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim comparens personaliter przede mną Samuelem Antonim Skirmontem, łowczym y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, w Bogu wielebny imć xiądz Jan Bańkowski—prezbiter cerkwi Augustowskiey solennie się manifestował y protestował na i. w. imci pana Stanisława na Szaniawach Szaniawskiego — starostę Augustowskiego, tudzież na imci pana Stanisława Pawlikowskiego—administratora tegoż starostwa, także sławetnym Pawłowi Brzozowskiemu—landwoytowi, Stanisławowi Zielińskiemu, ad praesens burmistrzowi y całemu novae et antiquae electionis urzędowi miasta ikmci Augustowa o to, iż tak pomieniony i. w. imć pan starosta, a barziey imć pan Pawlikowski, uti administrator będąc, tegoż imć, zfomentowawszy żołnierzy regimentu pieszego artyleryi koronney, na ten czas zesłanych za paletami na exekucyą do wybierania pogłównego raty marcowey w roku nineyszym do dworu Neckiego, owychże samych, dodawszy chłopów z włości y ludzi dwornych, nasłał bez bytności tegoż imć x. prezbitera na plebanią w dzień piątkowy, to iest die dwudziestego ósmego Martii anni praesentis na exekucyą, rekwiruiąc per vim płacenia pogłównego z ulicy ruskiey nazwaney, w mieście Augustowie fundowaney, która w funduszu cerkiewnym ab antiquis temporibus iest wyrażona, którzyto żołnierze, a barziey chłopi z dwornemi ludźmi tegoż i. w. imć pana starosty, będąc zesłani, wielki gwałt w plebanii uczynili, hałas y rabunek, nie miawszy żadnego paletu od imci pana Jezierskiego — chorążego tegoż reymentu, iako aktualnego plenipotenta dla podatku wybierania pogłównego, tylko iakiś papier zmyślony, a ręką własną tegoż imci pana administratora pisany y przypieczętowany prezentowawszy, nayprzód porwali w izbie siekierę y poszedszy gwałtownie staynię odbili y koni parę, kosztuiących ieden tynfów sto, a drugi tynfów siedmdziesiąt pięć, zabrali; samą małżonkę y syna tegoż imci xiędza protestanta verbis ineptis zdyffamowali, szarpali, żołnierze zaś na broniących takowego rabunku do karabinów się porywali, grożąc strzelaniem, których było osób cztyry, a chłopów z dwornemi itidem czterech y tak gwałt z wielkim przestraszeniem

ludzi y dzieci w plebanii uczyniwszy y konie zabrawszy, do zwysz pomienionego urzędu miasta ikmci Augustowa zaprowadzili, który urząd też same konie oddał był in primario żydom tegoż i. w. imci pana starosty y przez niemały czas głodem zmorzone, a potym wymorzywszy one, według upodobania swego oszacowawszy, za bezcen tenże urząd Augustowski przedał y pieniądze in privatum suum usum et fructum obrócił; a pomienionego imć x. protestanta ukrzywdził y do ostatniey zguby y ruiny przyprowadził et quod maximum, że pomieniony imć protestant et in vita non securus i dla odprawowania mszy ś. do cerkwi iść nie może, kiedy nietylko przed różney kondycyi ludem zwyż wspomniony imć pan administrator dyffamując uszczypliwemi słowy bez żadnego respektu na charakter kapłański, na zabicie onego czyni przegróżki y przechwałki, ale też pod czas iarmarku kwietnoniedzielnego w mieście Augustowie w roku ninieyszym napadłszy małżonkę wspomnionego i. x. protestanta na rynku, publice in facie całego zewsząd na tenczas zgromadzonego ludu, szarpał, niemiłosierdnie porwawszy za kark stylu, zadaiąc niegodziwe słowa, których per observantiam proclamando officii za nierządnicę grożąc u pręgierza na rynku szmagać y w gębę uderzył y samego imć x. protestanta publikował wywoływaiąc takimiż słowy, grożąc się naiechać na plebanią, że przyiechawszy każe samego popa, ciebie y syna po iednemu z izby wywlekać y rózgami ćwiczyć, w czym pomieniony i. x. protestant, tak o uczynienie gwałtu w plebanii, zabranie koni y przedanie onych, tudzież zadaney kalumnii, czynienie przegrożków iterum atque iterum una cum lacrimis quam solennissime manifestował. Któryto manifest za podaniem onego do akt iest do xiąg grodzkich przyięty y wpisany.

1750 г.

Изъ книги за 1750 г., листъ 675—676.

41. Жалоба Городненскихъ Коложскихъ базиліанъ на администраторовъ Городненской экономіи о захватѣ земли.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Samuelem Antonim Skirmóntem—łowczym y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielm. imci pana Michała Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Lit., sądowego Grodzieńskiego starosty, ustanowionym, solennissime manifestował wielmożny w Bogu przewielebny imć xiądz Samuel Sanowski, opat Grodzieński, imieniem swym y całego konwentu ordinis sancti Basilii magni rezydencyi Kołożańskiey Grodzieńskiego, na iaśnie wielmożnego imci p. Jerzego Denhofa grafa Fleminga—pod-

skarbiego wielkiego w. x. Lit., qua administratora generalnego oekonomiey ikmci Litewskiey, tudzież na imci pana Jana de-Szwarcenfelda — oberster-leytnanta ikmci, komissarza teyże oekonomiey Grodzieńskiey, oraz na sług, czeladź y pomocników, lepiey o imi o nach y przezwiskach samym że ichm panom wiadomych y znaiomych, referuiąc do zaszłych żałob dekretów ikm. assesorskich, któremi po dwakroć kommissya uznana była, iakto: w roku tysiąc siedmset czterdziestym, dnia dwudziestego wtorego Nowembra, drugiego dekretu w roku tysiąc siedmset czterdziestym ósmym Decembra dziesiątego dnia sub paenis ferowanego, którym to dekretem obżałowani ichmć w nieprzystąpieniu za pierwszym dekretem y niewyprowadzeniu za powtórnym dekretem komissyey, renitencyą uczynili, a o inne pretensye mieniąc oto: iż obżałowani ichmć na iedną zgubę y wycięczenie żałuiących delatorów godząc, nietylko że protrakcyą uwodzą, ale y nadane uchody od nayiaśnieyszych regnantów polskich y wielkich xiążąt Litewskich u puszczy Malawickiey y Persztunskiey na drzewo bartne y sianożęci, których uchodów antecessores żałuiących delatorów przez czas niemały bez prepedycyi używali, ac tandem w roku tysiąc pięćset dziewięćdziesiątym wtorym szóstego Septembra nayiaśnieyszy król imć Zygmunt trzeci, w zamian tych w puszczy Malawickiey y Persztunskiey uchodów, przywileiem swym czterdzieście włok nad rzeką Sokoldą dał, konferował y do opactwa Grodzieńskiego ordinis s-cti Basilii magni przyłączył et perconsequens antecessores żałuiących delatorów obieli. In posterum gdy antecessores żałuiących delatorów byli in possessione tych czterdziestu włok, nastąpiły różne nieprzyiacielskie inkursye, a naybardziey Moskiewskie, kiedy Moskwa lat siedm Litwę grassowała, na tenczas naybardziey uniatów opprimowano, zakonników po klasztorach uniackich mordowano, różne oppressye czyniono, tak iż z zakonnych rezydencyi y klasztorów swoich salwuiąc zdrowie y życie uchodzić y wynosić się do różnych mieysc zakonnicy musieli. Stante hac y różnych inkursyi revolutione wyż pomienionych włok czterdziestu antecessores obżałowanych ichmć uzurpuiąc y do siebie przywłaczczaiąc, przez większą połowę zabrali, gdyż ad praesens żałuiące delatores tylko mało niewiele gruntu y z sianożęciami nad tąż rzeką Sokoldą trzymaią. Ac tandem pozbierawszy, oraz pozyskawszy dokumenta z innych klasztorów, sobie służące, niepoiednokrotnie za onemi u obżałowanych ichmć oddania lasu tychto włok czterdziestu zabranych dopraszali się, a obżałowani ichmć, nietylko że tych czterdziestu włok lasu in toto nie przywrócili, lecz insuper dalsze żałuiącym delatorom czynią prepedycye, iako to: żałuiące delatores maiąc brzegi Niemna wolne, przy gruntach Kołożańskich będące y sad pod cerkwią przy Niemnie będący quondam, a od nayiaśnieyszego króla imci Alexandra nadany y od Zygmunta pierwszego na wieczność corroborowany, gdzie teraz po samym śrzodku Niemna wyspa ukazuie się, ut obloquentur dokumenta, gdy tedy ten sad Niemnem został zalany y brzegów żałuiących delatorów szmat przyiela woda, tedy nietylko na brzegach wolnych przy gruntach Kołożańskich będących, ale na tym mieyscu, gdzie sad pod cerkwią zostawał, obżałowani ichmć różne różnemi czasy czynią przeszkody, iazów zabiiać y różnych pożytków wynaydować żałuiącym delatorom zabraniaią, a coraz dalsze przegróżki, odpowiedzi y pochwałki czynią. Zaczym żałuiące delatores, chcąc o to wszystko prawem czynić, ante omnia do approbaty fundu-

szów, przywileiów, podania ograniczeń przywileiów nayiaśnieyszych regnantów polskich roborowania y innych iuris et possessionis dokumentów żałuiącym delatorom służących, przeciwnych zaś skassowania, do uznania kommissyey, inkwizycyi y wizyi, kalkulacyi y werefikacyi tak z gruntów Kołożańskich, iako y lasu włok czterdziestu, do przysądzenia zamiany vigore przywileiu, idque lasu włok czterdziestu nad rzeką Sokoldą y mieysca tego, gdzie był sad przy Niemnie, do uznania per procontraventione dekretów, do uznania kommissyi, etiam aby iedna strona wyprowadziła, in casu niewyprowadzenia y nieprzystąpienia drugiey strony, oraz y dalszych poen de iure ściągaiących się, do przysądzenia wszelkich pretensyi w dawnieyszych processach y dekretach wyrażonych, cum litis expensis y o to wszystko, co czasu prawa fusius et latius deducetur, salva melioratione tey żałoby lub inney wyniesienia y do tey łączenia, tę swą protestacyą dali do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1750 г.

Изъ книги за 1750 г., листъ 735—736.

42. Мировая сдѣлка между Супрасльскими базиліанами и Анною Хребтовичовою на счетъ имѣнія Гладовщизны.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

Na roczkach Decembrowych grodzkich Grodzieńskich, secundum legem positivam roku, miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego, w Grodnie odprawuiących się, przed nami Samuelem Antonim Skirmóntem—łowczym y podstarościm, Wawrzyńcem Onufrym Chlewińskim — rotmistrzem y sędzią, Józefem Bouffałem—mierniczym w. x. Lit., pisarzem, urzędnikami grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego, od i. w. imci pana Michała Massalskiego—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego w. x. Lit., Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, na sądzenie roczków Decembrowych do Grodna zgromadzonymi, stanowszy personaliter u sądu i. w. ieym. pani Anna, z Szpilowskich, Litaworowa Chrebtowiczowa — stolnikowa Grodzieńska, zapis ugodliwy kwitacyiny, osobom w nim wyrażonym służący, ustnie przyznała y ku zapisaniu ad acta podała, którego za przyięciem de verbo ad verbum, wpisuiąc w xięgi tenor sequitur talis: Ja Anna, z Szpilowskich, Litaworowa Chrebtowiczowa — stolnikowa Grodzieńska, imieniem moim y im. p. Ignacego Litawora Chrebtowicza—stolnikowicza Grodzieńskiego, syna mego, z iedney, a ia Jerzy Bulhak — biskup Piński y Turowski, opat Supraślski, y my Mikołay Radkiewicz—wikary tegoż konwentu Supraślskiego, Adryan Domanowicz—superior, cum tota communitate konwentu Kuźnickiego ord. sancti Basilii magni, z drugiey strony, czyniemy wiadomo y iawno wyznawamy tym naszym

dobrowolnym ugodliwym oraz kwitacyinym y nigdy nie poruszonym zapisem między nami wyż wyrażonemi danym na to, iż co w Bogu zeszły imć pan Jan Micuta—oboźny powiatu Grodzieńskiego, maiąc maiętność swoią wieczystą, nazwaną Woynowce, w blizkości od folwarku Gładowszczyzny ichm. pp. Macieia y Antoniego Usowiczów, do którego folwarku tenże zeszły im. p. oboźny, nie wiedzieć quo iure wszedszy in possesionem, ony possydował, a idąc in condicto z imć panem Antonim Usowiczem do połowy tegoż folwarku Gładowszczyzny imci pana Macieia Usowicza, iako aktora, nie dopuszczał y z krzywdą onego z tegoż folwarku imć pan oboźny fruktyfikował, tandem imć pan Maciey Usowicz teyże maiętności swey Gładowszczyzny całą połowę y wszystką na iego należącą w Bogu zeszłemu imci panu Janowi Chrebtowiczowi y samey ieymci pani Annie, z Szpilowskich, Chrebtowiczowey, stolnikom Grodzieńskim, małżonkom, prawem wieczystym, za summę w nim wyrażoną, wiecznością zbył y summę in toto odebrał, uti patet z prawa przyznanego; za którym to prawem wieczysto przedażnym, in forma iuris sprawionym, gdy ww. ichm. panowie stolnikowie Grodzieńscy przychodzić chcieli do possessyey, na tenczas tak imć pan oboźny Grodzień., iako też y imć pan Antoni Usowicz do possessyey pomienionego folwarku Gładowszczyzny nie dopuścili; takową widząc dla siebie ichm. panowie Chrebtowiczowie, małżonkowie, przeciwność y krzywdę, tak imci pana Antoniego Usowicza, iako też imci pana oboźnego qua intruzora, a imci pana Macieia Usowicza qua eviktora, do grodu Grodzień. adcytowali y w tymże grodzie przez czas niemały proceduiąc oczewistym dekretem sąd grodzki Grodzieński, post serias partium controversias, pomienionego folwarku Gładowszczyzna połowę za prawem imci pana Macieia Usowicza per inequitationem przysądził, calculationem et verificationem przez ichm. panów oboźnego y Antoniego Usowicza uznał y do possessyey przychodzić pozwolił; tedy imć pan Antoni Usowicz y imć pan oboźny Grodzieński od wyż wyrażonego dekretu, chcąc cudzą substancyę nulliter possydować, na szczególną prolongacyą do trybunała głównego w. x. Lit. apellowali; po takowęy appellacyey ichm. panowie Chrebtowiczowie do trybunału głównego w. x. Lit., to pomienionych ichm. do approbaty wyż pomienionego dekretu zapozwali, gdzie z tymiż ichm. zaszła konwikcya prawna y dekreta, pod którą konwikcyą, y zaszłym procederem zeszły imć pan oboźny Grodzień. folwark swóy wieczysty, Woynowce nazwany, imci p. Kazimierzowi Micucie — staroście Sumiliyskiemu zbył, który folwark nabywszy pod konwikcyą imć pan starosta Sumiliyski przyłączył do funduszu Kuznickiego y oddał ad possessionem ichm. xięży bazylianom; a iak dostał się ten folwark ichm. xięży Bazylianom, tak wraz ichm. panowie Chrebtowiczowie y ichm. xięży bazylianów do trybunału głównego w. x. Lit. adcytowali, gdzie z ichm. x-żą bazylianami, także in simul z im. panem Antonim Usowiczem dekreta w trybunale zaszły, w którym to czasie nieustaiącego procederu miedzy mną Chrebtowiczową matką y imieniem syna mego Ignacego Chrebtowicza, a nami xiężą bazylianami za interpozycyą wielm. ichm. panów przyiacioł takowa zaszła wieczna a nigdy nieodmienna ugoda, że ia Chrebtowiczowa, odstąpiwszy dekretów y całego procederu do iednych tylko ichm. x-ży bazylianów reguluiącego się, a in omni sobie do imci pana Antoniego Usowicza w zaszłym procederze zachowuiąc salvę, tak samych ichm. xięży, iako też maiętność Woy-

nowce y inne wszelakie dobra ichm. od pomienionych dekretów y całego procederu uwalniaiąc, imieniem moim y syna mego wiecznie quituię y te dekreta, oraz wszystek proceder w pomienioney pretensyi nie maią się iuż do ichm. x-ży bazylianów Kuźnickich regulować, tylko do imci pana Antoniego Usowicza, a żadney salwy do ichm. x-ży bazylianów supra wyrażonych nie zachowuię, owszem od dalekich y blizkich o tę wyż wyrażoną pretensyą do ichm. x-ży bazylianów pretext ścielących zastępować y ewinkować obowiązuię się, sub vadio półtora tysiąca złotych polskich. E converso zaś ia Bułhak — biskup Piński, opat Supraślski, ia Mikołay Radkiewicz — wikary tegoż konwentu y ia Adryan Domanowicz— starszy Kuźnicki, cum tota communitate nostra, maiąc część wsi, nazwaney Chrebtowców, przez w Bogu zeszłego w. imci pana Kazimierza Floryana Micutę — podkomorzego powiatu Grodzieńskiego od imci pana Piotra Chrebtowicza prawem nabytą y do funduszu Kuźnickiego nam bazylianom przez tegoż wielm. imci pana podkomorzego przyłączoną, my tedy x-ża bazylianie, supra wyrażeni, odebrawszy od wielm. ieym. paniey Chrebtowiczowey—stolnikowey Grodzień. y syna ieym. trzy tysiące złotych polskich pomienioney części wsi Chrebtowców, do possessyi wieczystey ichm. panom Chrebtowiczóm postępuiemy y iako z imienia ichm. wyszło, do wieczystey possessyey przywracaiąc przez ienerała ikm. powiatu Grodzieńskiego, równo z datą tego dokumentu naszego intromittuiemy, żadney salwy sobie y sukcessorom naszym, całemu konwentowi tak Supraślskiemu, iako Kuźnickiemu y nikomu do pomienioney części wsi nie zachowuiemy, pozwy, processa, litispendencye, iakie tylko bydź mogły, hac in causa adinvicem kassuiemy, annihiluiemy, y o tęż część pomienioney wsi my xięża wyż wyrażeni pod zaręką wyż wyrażoney summy od każdego quocunque titulo turbatora ewinkować submittuiemy się, y z obu stron wyż wyrażeni teraźnieyszego wieczystego ugodliwego kwitacyinego zapisu w naymnieyszym punkcie naruszać nie mamy y owszem we wszystkim dotrzymać obowiązuiemy się, pod zaręką wyż wyrażoney summy, oraz pod punktem banicyi doczesney wieczney y infamii, daiąc moc y pozwalaiąc iedna drugiey stronie do wszelkiego sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, trybunalnego w. x. Lit., etiam czasu interregni sądu kapturowego, pozwem lub zakazem adcytować y naykrótszym terminem rozprawę, bez żadnych dylacyi, godzin, obmów, munimentów determinuiąc, pod które zaręki y pod ewikcyą podwodziemy obie strony, dobra nasze leżące ruchome, summy pieniężne, ubicunque będące, pod tęż zarękę, po któreyby y nieraz zapłaceniu, iednak ten nasz dobrowolny wieczysto ugodliwy zapis, wzaiemnie sobie dany, przy zupełney mocy zostawać ma wiecznie, y natośmy ony sobie wzaiemnie dali z podpisem rąk naszych y ww. ichm. panów pieczętarzów, od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego, miesiąca Julii trzeciego dnia.

U tego zapisu wieczysto ugodliwego, oraz quitacyinego, podpisy rąk tak samych iaśnie wielmożnych y wielmożnych aktorów, iako też w. ichm. panów pieczętarzów tymi wyrażone słowy: Anna Chrebtowiczowa własną ręką; Jerzy Bułhak—biskup, opat Supraślski; xiądz Mikołay Radkiewicz—ordinis d. B. M., wikary Supraślski; x. Adryan Domanowicz— ord. B. M. starszy Kuźnicki. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od w. ieym. pani Anny Chrebtowiczowey—stolnikowey Grodz., i. w. imci xiędza Jerzego Bułhaka—biskupa

Pińskiego y Turowskiego, opata Supraślskiego, Mikołaia Radkiewicza—wikarego Supraślskiego, Adryana Domanowicza — starszego konwentu Kuźnickiego ord. s. B. M., do tego ugodliwego oraz wieczysto-quitacyinego zapisu własną ręką podpisuię się: Dobrogost Kazimierz Bouffał—woyski y pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyż wyrażonych osób do tego wieczysto-ugodliwego oraz quitacyinego zapisu iako proszony pieczętarz podług prawa podpisuię się: Michał Wołkowycki mp.; ustnie proszony pieczętarz od wyż wyrażonych osób do tego wieczysto—quitacyinego oraz ugodliwego zapisu podług prawa podpisuię się: Adam Franciszek Muczyński mp. Który to takowy wieczysty ugodliwy, oraz quitacyiny zapis, za ustnym onego przyznaniem przez wyż wyrażoną w. ieym. panią Annę, z Szpilowskich, Chrebtowiczową — stolnikowę powiatu Grodzieńskiego y do akt podaniem, iest do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich przyięty y wpisany.

1753 г.

Изъ книги за 1753 г., стр. 510.

43. Жалоба Рогачевскихъ базиліанъ на намѣстника Рѣчицкаго повѣта Антонія Малиновскаго о захватѣ имъ монастырской земли.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Samuelem Antonim Skirmóntem—łowczym, podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, solenniter manifestował się w Bogu przewielebny imć xiądz Ananiasz Łaszkiewicz, zakonu ś. Bazylego wielkiego, swym y wszystkich bazylianów rezydencyi Rohaczewskiey imieniem, na wielmożnego imci pana Antoniego Thadeusza Malinowskiego—regenta grodzkiego powiatu Rzeczyckiego, starostę Sianożęckiego qua actora, oraz na imci p. Wołka Lewonowicza, namiestnika regenta grodzkiego p-tu Rzeczyckiego, o nieprzyięcie processu y podanego pozwu suscepty, nie wydania na wyż wyrażonego imci pana regenta, mieniąc o to: iż co obżałowany imć pan Malinowski, maiąc starostwo swoie Sianożęckie in continuitate z wioską, Liski zwaną, w powiecie Rzeczyckim situowaną, do żaluiących xięży bazylianów należącą, różnemi czasy, dni y miesiący poszedszy in condicto z ichmść pp. Ułankowskiemi—czesznikami Żytomierskiemi, oraz y antecessorami obżałowanych ichmciów grunta, sianożęci, lasy od wioski Lisek per vim et potentiam zabieraiąc y one possyduiąc, ieszcze do sądów ikmci niesłusznie adcytuie, o co z obżałowanym imcią iako y innemi ichmciami w pryncypalney żałobie wyrażonemi, chcąc iure prosequi, ante omnia do approbaty wszystkich spraw, ograniczeń, przywileiów na dobra, do cerkwi Koźmo-Demiańskiey Rohaczewskiey żałuiącym delatorom służących, vigore których do uznania kommissyi, y obwarowania securitatem possessyi wioski Lisek cum atti-

nentiis, do przysądzenia per inequitationem dobr, per expulsionem zabranych, tudzież inquizycyi, kalkulacyi y werifikacyi, ad haec wskazania paen, win ex merito actionis et de lege ściągaiących się y o to wszystko, co czasu prawa fusius deducetur, salva melioratione tey żałoby, dał ten manifest do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1753 г.

Изъ книги за 1753 г., стр. 692.

44. Жалоба Городненскаго священника Ленкевича на Бадараковъ о захватѣ церковной земли.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego trzeciego, miesiąca Decembra trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Samuelem Antonim Skirmóntem—łowczym y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego żałowali y solenniter manifestowali się i. w. imć xiądz Floryan Hrebnicki—metropolita całey Rusi, tudzież imć xiądz Michał Lenkiewicz—prezbitez Grodzieński, na szlachetnych i. pp. Józefa y Terezę Badarakich — prezydentów miasta ikmci Grodna, także y na sławetnych Jerzego y Agnieszkę, z Moroszewskich Gąców, małżonków, Kazimierza Sawczuka y matkę iego, mieniąc o to: iż co obżałowani pp. Badarakowie, niewiedzieć quo iure, place funduszem ab antiquo do cerkwi Woskresienskiey od nayiaśnieyszych regnantów nadane, prout w sobie sonant documenta, idąc do miasta po prawey stronie ulicą Rzeźnicką, za swoie własne przywłaszczaią, ludziom zabudowanie mieć pozwalaią y osadzaią, place zasiewaiąc, usum et fructum percipiunt, a przeto prezbiterom rezyduiącym y chwały Boskiey patrzącym wielką krzywdę czynią, że modum vivendi, zkąd by mogli suplement mieć, nie maią. Niedość na tym ieszcze gdy żałuiącego imci xiędza Lenkiewicza świnie przez nieogrodzenie placów iegoż własnych, do cerkwi należących, które obżałowany imć zasiewaią dato casu weydą y bez naymnieyszey w zbożu uczynienia szkody strzelać usiłuią, czeladź żałuiącego imci niesłusznie infestuią biciem, odpowiedziami y przechwałkami, odebraniem zdrowia odgrażaią, przez co żałuiący y czeladzi dla pochwałek obżałowanych utrzymać nie może. Zaczym żałuiące ichmć z obżałowanymi chcąc o to iure progredi, ante omnia do approbaty dokumentów, do przysądzenia per inequitationem placów, do uznania kalkulacyi y werefikacyi a data tenuty obżałowanych ichm., do pokarania paenami prawnemi za dyffamacyą ludzi żałuiącego, czynione odpowiedzi y pochwałki de lege ex merito actionis na obżałowanych ściągaiącemi się, do nagrodzenia szkod, strat y expens prawnych z okazyi illicite spendo-

wanych, y o to wszystko, co czasu prawa fusius ac latius deducetur, dali ten swóy solenny manifest salva onego melioratione do xiąg urzędowych grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1754 г.

Изъ книги за 1754 г., листъ 101.

45. Жалоба Черлянскихъ базиліанъ на скарбника Полатальскаго и другихъ о захватѣ фундушеваго лѣсу и о разныхъ насиліяхъ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt czwartego, miesiąca Marca dwudziestego szóstego dnia.

Ne urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Samuelem Skirmóntem—łowczym y podstolim sądowym powiatu Grodzieńskiego solennie przewielebny w Bogu imć xiądz Atanazy Gross, zakonu ś. Bazylego wielkiego konwentu Czerlonskiego superior, swym y wszystkich ichm. xięży bazylianów tegoż konwentu imieniem, na w. imci pana Michała Politalskiego skarbnika powiatu Grodzieńskiego, tudzież na imci pana Jakuba Wysockiego—administratora ikmci dobr Milkowszczyzny, niemniey niewiernego żyda Mendela—arendarza karczmy na Grobelce będącey, do Milkowszczyzny należącey, iako też y na poddanych wiel. imci pana skarbnika Grodzieńskiego skarżył y manifestował się, mieniąc o to: iż wiel. imć pan skarbnik Grodzieński, obżałowany, nie chcąc favere w sąsiedstwie pokoiu, różne krzywdy w gruntach y lasach, funduszem do konwentu żałuiących nadanych, a opressye poddaństwu onych że od niemałego czasu czyniąc, do tych czas czynić nie przystaie. Jakoż wprzód, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzecim, mense Augusto, z własney łąki, do wsi Kazakowców należącey, poddanych y przystawa klasztornego Stefana Nowakowskiego spędziwszy, wprzód samych pobrać, powiązać y do dworu Milkowszczyzny wziąć y tak kiymi zbić tyrannissime obżałowany imć pan skarbnik kazał, a potym obdartych z odzienia wypuścić, a odzienie dotąd u siebie zatrzymać usiłował, o czym wszystkim obdukcya ieneralska in tempore uczyniona fusius in se obloquitur; hocce temporis interstitio siano z pomienioney łąki violenti modo do domu znieść, zabrać iniunxit. W takowey krzywdzie gdy imć xiądz Adryan Pankowski—superior antecedaneus, nie chcąc iure strepitare per media pacis z ichmć obżałowanym postępuiąc, convenerat, aby krzywda in praemmissis nastąpiona, była kompensowana, imć obżałowany na tenczas poznawszy swóy exces, deklarował siano powrócić, odzieżą zabraną przywrócić y bol ludziom zadany przez pobicie kompensować y więcey żałuiący konwent, oraz że pomieniony imć xiądz antecedaneus superior alio przeniesiony wstrzymał się. Lecz kiedy wnet imć pan skarbnik mimo swoie obowiązki

y prawo pospolite gradatim a minoribus ad maiora postępuiąc, violentias violentiis addendo, y w roku teraz idącym miesiąca Marca dnia dwudziestego wtórego y trzeciego poddanych z dobr Milkowszczyzny, subordynowawszy z kilkadziesiąt podwodami do lasu własnego ichmć żałuiących się przy wsi Kozakowcach, funduszem konwentowi nadaney, leżącego drzewo, tak do budowania zgodne, iako y na opał, tudzież chróst na grodzenie rąbać, wycinać y do dworu swego zwieźć kazał; nec his contentus szlachcie y ludziom postronnym, in circuitu mieszkaiącym etiam zaniemeńskim, z niemałą krzywdą y ruiną konwentu naymuie, zawodzi, rąbać y wozić drzewo, drwa, chrósty dopuszcza y licencyinie zaprzedaie, co nietylko sam takie exequitur, lecz y obżałowany imć p. Wysocki—urzędnik dobr ikm. Milkowszczyzny, tudzież niewierny żyd Mendel—arendarz w karczmie na Grobelce będący, od ludzi y szlachty postronnych biorąc pieniądze, do lasu, niby Milkowskiego a własnego żałuiących się delatorów funduszem nadanego pogranicznego, wstęp wolny czyniąc, zawodzą, pomieniony las zaprzedaią, przez które takowe illicita media y niegodziwe licentiowanie swoich y obcych ludzi, pomieniony las, chrósta, zarośle, penitus zruynowany, zdezelowany y zniszczony, o czym obdukcya ieneralska szerzey w sobie na dniu dwudziestym szóstym praesentis uczyniona opiewa. Ad haec imć obżałowany przechwałki y odpowiedzi tak na żałuiących się, iako y na poddanych dobr wsi Kozakowiec czyni, grabieniem, biciem, zabiciem, nayściem violenti modo na domy y łapaniem po drogach odgraża: za czym żałuiący delatores, chcąc praemisso iure vindicare ante omnia do obwarowania possessyi gruntów, lasu, do wsi Kozakowiec należących, funduszem nadanych, do obwarowania securitatis zdrowia poddaństwu, do przywrócenia y oddania siana na łąkach własnych że delatorów zabranego, zagrabionego, do powiązania ludzi zbitych, skaleczonych y nagrodzenia decesów w pańszczyznie, do przywrócenia odzieży zabraney, do nagrodzenia szkod, krzywd przez wycięcie lasów y do wskazania paen violencyinych, distinctim do pokarania paenami na imci pana Wysockiego y arendarza Mendela za podstępek czyniony w zawodzeniu lasu cudzego y licencyowanie ludzi obcych y postronnych do lasu iezdżenia po drwa y chrósty y repozyt branych pieniędzy od każdey podwody po kilkanaście groszy, niemniey do przysłuchania się winom prawnym za odpowiedzi y przegróżki na życie y zdrowie czynione, na obżałowanych ściągaiące się, y to wszystko, co przez inkwizycyą wyprawowano będzie, salva melioratione tey żałoby in augendo vel minuendo, ten swóy manifest dał do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano y przyięto *).

---

*) Вслѣдъ за симъ слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго.

1754 г.

Изъ книги за 1754 г., листъ 561.

46. Жалоба Езерскаго священника на Плонскихъ и Старинскихъ о захватѣ церковной земли.

Священникъ Езерской церкви жалуется на поименованныхъ въ этомъ документѣ дворянъ-помѣщиковъ, что они незаконнымъ образомъ завладѣли церковной землей (усадьбой, лѣсомъ, сѣнокосомъ) и рыбной ловлей въ рѣкахъ и озерахъ, причиняютъ убытки его хозяйству и произносятъ угрозы противъ истца; всего убытку они причинили священнику до 2,000 злотыхъ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt czwartego, miesiąca Nowembra dwudziestego piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, comparendo personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Leon Narkiewicz—paroch cerkwi Jezierskiey, solennie się manifestował na ichmć pp. Symona—oyca, Pawła—syna, Płońskich, y samą ieymość Łucyą Macieiową Płońską, wdowę, z dokładem potomstwa y opiekunów, Franciszka, Marcyana, Władysława, Macieia, Ignacego—oyca, Stefana—syna, y samą ieymść Felicyannę Stanisławową, wdowę, Jakuba y Antoniego—synów Starzyńskich, Symona tylko względem starszeństwa małżeńskiego y samą ieymć panią Johannę z Pancewiczów, primi voti Morozowską, z dokładem potomstwa y opiekunów onych, iako aktorów, secundi thori Kozakowskich, Konstancią Michałową Sierkuciewską, z dokładem potomstwa y opiekunów, Dominika y samą ieymć, Piotra y Karola Branickich, braci rodzonych, Macieia Gryniewicza y samą ieymość y całą okolicę, Starzyna nazwaną, o to: że w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt piątym, miesiąca Septembra siedmnastego dnia, zakroczył dekret ikmci kommissarski, którym sąd tenże cerkiewną sadzibę w Starzynie będącą, a od nayiaśnieyszych regnantów polskich antecessorów nadaną, gdzie zeszły w Bogu imć pan Stanisław Płoński pobudował się y przy tey sadzibie morgów dwanaście sadzibnych, a wypustowych dwadzieście w swoim ograniczeniu nayduiących się, także od nayiaśnieyszych antecessorów nadanych, przysądził y teyże cerkwi Jezierskiey sub eadem data podać dworzaninowi y intromitować ieneralowi ikmci pozwolił, y iako list dworzanina ikm. podawczy (tudzież ieneralska w sobie intromisia sonat) nakazał, iakowey tedy sadziby iako y morgów antecessores żałuiącego, będąc spokoynemi possesorami, fatis cesserunt, a obżałowani ichmość violando prawa pospolitego, nescitur quo methodo, do siebie tak tę sadzibę, iako y morgi, ut supra wyrażono, przywłaszczywszy, a fundusz teyże cerkwi służący maiąc u siebie, iako process iest tego dowodem, używaią y pożytkuią, y funduszu onego na pokilkokrotną rekwizycyą tak antecessorów żałuiących, iako y samego delatora nie wydali y niewydaią, przez co evidenter iawną krzywdę czynią. Jakoż las olchowy y zarośle, na tych to morgach

będące, różnemi laty czysto wycięli y drugim ten las y zaroślę zawodząc pożytkowali y pożytkuią; owsa, grochy, boby, gryki y gotowy grosz za to brali y biorą, rzeki, rzeczki y ieziora, do tych morgów wpadaiące, które przed tym arendowali, z onych rybę łowiąc, pożytkuią, wygon do tey sadziby przynależący sobie przywłaszczyli y przywłaszczaią. Niedość na tym, lecz ieszcze w roku przeszłym tysiąc siedmset pięćdziesiąt czwartym różne ispaszy w zbożu y w sianożęciach czynili y czynią, też siano brali, a żerdzie, około onych stogów y około gruntu tamże w Starzynie będącego, siekierami powycinawszy y powywracawszy odebrali, nawet odrynę samą, którą wiatr obrócił (uti obdukcya sonat) porozbierali y porozwlekali, szkody w niefruktyfikacyi z sadziby y morgów, lasu, ryb y przez ispasz uczynioney, przez niemały czas ad minimum na dwa tysiące złotych przyczynili, nareszcie odpowiedziami y pochwałkami odgrażali y ustawicznie odgrażaią. Zaczym do obwarowania securitatis zdrowia y fortun, do uznania reindukcyi sadziby y morgów, a za niefruktyfikacyą y ispasz, iako y o inne szkody postawione ad minimum dwuch tysięcy złotych zapłacenia, do komportacyi funduszu sub nexu iuramenti, a za czynione odpowiedzi y pochwałki do wskazania paen, do nagrodzenia szkod, expens prawnych y o to wszystko, co czasu prawa fusius et latius deducetur, salva tey żałoby melioratione, dali ten manifest do xiąg zapisać, co iest zapisano.

1760 г.

Изъ книги за 1760—1763 г., листъ 158.

47. Жалоба Городненскихъ Коложскихъ базиліанъ на Кандыбовъ о захватѣ земли.

Настоятель Коложскаго монастыря жалуется на Кандыбовъ, что они присвоили себѣ 10 морговъ монастырскаго сѣнокоса, захватили насильно 4 стога сѣна и обнаруживаютъ противъ монаховъ враждебныя дѣйствія — засады съ вооруженными людьми и угрозы.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca Februaryi iedynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Antonim Tyzenhauzem—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparendo personaliter w Bogu przewielebny i. x. Iosafat Leonowicz—zakonu ś. Bazylego wielkiego, nomine w. i. x. w Bogu nayprzewielebnieyszego i. x. Samuela Januskiego—opata Grodzieńskiego y całego konwentu Kołożańskiego, na ww. imciów panów Józefa y samey ieymości Kandybów, małżonków, solenniter manifestował się, mieniąc do zaszłych in antecessum żałob, manifestów, dekretów y całego procederu, iako też o to: że obżałowani ichmość pp. Kandybowie sianożęć, zdawna do maiętności delatorów, Czeszczewlany nazwaney, należącą y ad usque

in possessione będącą, nulliter approprian do sobie w roku przeszłym tysiącznym siedmsetnym pięćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Decembra dwunastego dnia, siana stogów cztéry violentissime zabrawszy, do maiętności swoiey, Turowlany nazwaney, zaprowadzili, ad hoc gruntu morgów dziesięć, simili modo za antecessorów żałuiących delatorów per vim odebranych, ut testatur manifest in tempore iudicialiter czyniony, pod tąż maiętnością Turowlanami leżącego, nie oddaią; ieszcze zasadzki, tak przy tychże stogach, iako y po drogach z niemałą assistencyą ludzi, czyhaiąc na zdrowie y życie tak samych delatorów, iako też y poddanych ichmościów, czynili y czynić nie przestaią, odpowiedziami y pochwałkami impostuią. O to tedy delatorowie chcąc prawem czynić, ante omnia do approbaty praw, dokumentów na tę sianożęć y grunta służących, vigore których do obwarowania securitatis zdrowia, życia y possesyi pomienioney sianożęci, do oddania siana zabranego stogów czterech na wozów trzydzieście wynoszących gospodarskich, do przysądzenia dziesięciu morgów gruntu per reinductionem rei, do obżałowanych ichmościów nie należącey, do nagrodzenia szkód, strat y expens prawnych, do wskazania win, paen pochwałkowych do tego ściągaiących się, y o to wszystko, co czasu prawa fusius deducetur, salva melioratione tey żałoby żałuiące delatores dali ten swóy solenny manifest do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1762 г.

Изъ книги за 1760—1763 г., листы 652—653.

48. Жалоба Городненскихъ базиліанъ Коложскаго монастыря на Городненскаго кс. пробоща Іосифа Хребтовича о причиняемыхъ имъ разныхъ насиліяхъ и грабежѣ и о захватѣ земли.

Городненскіе базиліане Коложскаго монастыря жалуются на Городненскаго пробоща Хребтовича, что онъ не только производитъ постоянныя опустошенія на ихъ земляхъ, захватываетъ сѣно и хлѣбъ, пользуется лѣсомъ и угодьями, но сажаетъ еще подъ арестъ ихъ крестьянъ и оттягиваетъ монастырскія земли. Вслѣдствіе чего монахи требуютъ подтвержденія ихъ правъ на земли и удовлетворенія за причиненные имъ убытки.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Julii trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Antonim Tyzenhauzem—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparens personaliter przewielebny w Bogu imć xiądz Jozephat Leonowicz—zakonu ś. Bazylego wielkiego wikary Kołożański, nomine wielebnego w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Sa-

muela Janowskiego—opata, swoim y całego klasztoru swego Grodzieńskiego imieniem, żałował y solenniter manifestował się na wielmożnego w Bogu przewielebnego imci xiędza Józefa Chrebtowicza—proboszcza Grodzieńskiego, tudzież na ichmość panów Adama Steckiewicza—kommisarza dobr tegoż iegomości y Jana Sidrzańskiego dozorcę, qua motorów niniejszych akcyi, mieniąc o to: iż co obżałowany wielelebny imć xiądz proboszcz Grodzieński, nie pamiętaiąc na dekret ziemski Grodzieński oczewisty między klasztorem Grodzieńskim żałuiących delatorów a sobą, w roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórym, miesiąca Julii dwunastego dnia zaszłym, idque in magno strepitu iuris finalnie wypadłym, o niesłuszne wdarcia y wdzierania w grunt maiętności żałuiących delatorów, Czeszczewlany nazwaney, w błota, wygony, laski, alias zarośle y błotniste lasy, onych niesprawiedliwe zabierania y coraz większe przez siebie y poddanych swoich przywłaszczania y uzurpowania, tudzież nie czyniąc prosekucyi od siebie uczynioney apellacyi do trybunału głównego w. x. Lit. fori compositi iudicii; owszem iak tym wyż rzeczonym dekretem ziemskim Grodzieńskim, tak wszystkich praw w. x. Lit. rygorem obżałowany w. imć xiądz proboszcz Grodzieński postponendo, teraz przez swego kommisarza imci pana Adama Steckiewicza y dozorcę Jana Sidrzańskiego, żałuiącym delatorom nowe violencye czyni y czynić każe. Jakoż obżałowani imć pan Steckiewicz y Jan Sidrzański ludziom, a poddanym żałuiących delatorów wielebnych ichmć xięży bazylianów, na własnych gruntach gwałtowne spaszy, na własnych wygonach, gruntach, w zaroślach, lasach y błotach bydła zabieraią, grabią, w chlewach Rusockiego dworu po tygodniu trzymaią, suszą, wędzą y niesprawiedliwie od ludzi, poddanych Czeszczewlańskich, tynfy y szostaki wyciągaią, wydzieraią y nieznośne krzywdy y oppressye czynią; a niedość takowych niesprawiedliwych akcyi ustanowionych, oraz dawnieyszych violencyi y w granicę Czeszczewlańską wdarcia y per vim wdzieranie, noviter sobie teraz wygonów, błot y własnych lasów y zarośli żałuiących delatorów wdzieraiąc się przywłaszczać zaczynaią y czynić wszelkich violencyi nie przestaią; a co większa magis et magis exorbitando, iak ludzi dwornych żałuiących delatorów, tak y innych poddanych nieustannie zabieraią, grabią y biią; idque y teraz dnia trzynastego Julii, anni praesentis dobrowolnym gościncem mimo swóy folwark proboszczowski Rusocki iadącego żałuiących delatorów ciwuna Andruka Łobika, a drugiego Jakuba Szczerbuka y trzeciego Jaśka Karatkiewicza, własnych poddanych wielebnych ichmciów xx. bazylianów, wypadłszy ze dworu Rusockiego przed wrotyma swemi zbili y koni dwoie, iednego od talarów trzydziestu klasztornego, a drugiego od talarów bitych piętnastu, z wozem od ludzi odebrali y wydarli, a do swego dworu Rusockiego zabrali y zaprowadzili, bez żadney pretenzyi, racyi y okazyi. O co wszystko żałuiące delatores chcąc iure prosequi, do approbaty funduszów, dokumentów in rem et partem aktorów służących, et vigore onych do przysądzenia gruntów, łąk, lasów, błot, vigore ograniczeń specifice wyrażaiących, tudzież pro finali disiudicatione y wymierzania, a całość granicy weyrzenia y odesłania do sądów podkomorskich, intuitu już w ziemstwie Grodzieńskim de data et actu supra specificato dekretu stałego, do adukcyi koni dwóyga valoris talarów bitych czterdziestu pięciu z wozem zabranych na dobrowolnym gościńcu, a pro tali illicito, do

pokarania paenami de lege et ex merito actionis ściągaiącemi się, y o to wszystko, co czasu prawa fusius deducetur, salva melioratione tey żałoby, żałuiące delatores dali ten swóy solenny manifest do xiąg grodzkich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1762 г.

Изъ книги за 1760—1763 г. листы 655—656.

49. Жалоба Городненскихъ Коложанскихъ базиліанъ на пріора кармелитовъ босыхъ о захватѣ имъ монастырской земли.

Базиліанскій настоятель Коложскаго монастыря приноситъ жалобу на босыхъ Кармелитовъ по поводу захвата послѣдними трехъ нивъ, издревле принадлежащихъ базиліанамъ, и проситъ судъ удовлетворить его по этому дѣлу, т. е. подтвердить право владѣнія базиліанъ и вознаградить за убытки.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Julii siedmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Antonim Tyzenhauzem—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparens personaliter w Bogu przewielebny imć xiądz Jozephat Leonowicz — zakonu świętego Bazylego wielkiego, nomine w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Samuela Janowskiego—opata Grodzieńskiego, swoim y całego klasztoru Kołożańskiego imieniem, żałował y solenniter manifestował na przewielebnego w Bogu imci xiędza Juliana—od Pana Jezusa przeora y wszystkich ichmościów xięży karmelitów bosych konwentu Grodzieńskiego, o to, iż co obżałowany imć xiądz przeor Grodzieński, za wielokrotnym upominaniem się krzywd niemałych, monastyrowi delatorów Kołożańskiemu dzieiących się y dawniey zaszłych, naprzód w zabraniu niwy iedney gruntu Czeszczewlany, maiętności delatorów, przez poddanego obżałowanych ichmość xięży karmelitów Jana Stareykę, od granicy Czeszczewlańskiey pod gruntem Grandzickim leżącey, od góry aż do drogi z Łapieniek do Hoży idącey, dłużyną rościągłey; powtórnie dwuch niw własnych ab aevis żałuiących delatorów; idque do gruntu dwuch włok Szczerbinicz należących, które to trzy niwy obżałowani ichmość xięża karmelici bosi iedną od gruntów Grandzickich, ut supra expressum, a dwie pod wsią maiętności ichmościów Turowlany, Kazimirówka nazwaney, sytuowane, za życia piae vitae xiędza Jozephata Jachimowicza—opata Grodzieńskiego, wziąwszy w roku tysiąc siedmset dwudziestym czwartym, cum debito z onych trzech niw y za Niemnem z gruntów, do Bassarab należących, czynszu płacenia, przez niciaki czas krótki płacili, tandem post fata imć xiędza Jachimowicza, a za przemianą dwuch starszych Kołożańskich, ichmość xięży Kazimierza Umiastowskiego y Jakuba Jackie-

wicza, a trzeciego w Bogu zeszłego imci xiędza Ignacego Kulczyńskiego—opata Grodzieńskiego, czynsz płacić klasztorowi Kołożańskiemu poprzestali, et quod magis dwie niwy pod wsią, Kazimirówka zwaną, leżące, o których nietylko Kołożańskie dokumenta, ale sameż ichmościów obżałowanych xięży karmelitów bosych konwentu Grodzieńskiego, obwodnice, wymiary, opisy w. imci pana Kazimierza Gazuby—łowczego Grodzieńskiego, fundatora karmelitańskiego, immediate przed śmiercią własney ręki testantur, probanty, expressye y wszystkie ostrzeżenia, z tych klasztor Kołożański y żałuiących delatorów ichmościów xięży bazylianów Grodzieńskich, obżałowani ww. ichmość xięża karmelici bosi wyzuli y wyzuwszy, contra omnem praw w. x. Lit. rigorem, w swóy obręb te dwie niwy pod wsią, Kazimirówka zwaną, worali. A iako grunt za Niemnem, także ab aevis żałuiących delatorów własny, Bassarabski, boiarów bazyliańskich, przywłaszczyli, tak niedosyć takowych krzywd, lecz na większe y nieznośnieysze godząc, tęż niwę pod Grandzickimi gruntami leżącą, własną ichmościów żałuiących delatorów, sobie przywłaszczaiąc gruntu Czeszczewlańskiego, co raz więcey przyimuią, kliny robiąc w głąb gruntów Czeszczewlańskich albo wsrzód lasa, zaroślé własne delatorów wytrzebiaią, granicę Czeszczewlańską przestąpiwszy, w cudzy grunt, a własny bazyliański wdzieraiąc się y wdzierać zamyśliwszy nie przestaią. O które takowe krzywdy upominaiącym się dawniey nulla facta satisfactio za przeszłych ichmościów xięży przeorów, tylo deklaracyami zwodzili, iż mieli wrócić co cudzego żałuiącym delatorom, czego gdy adusque nie spełnili, przeszli ichmość xięża przeorowie, u teraźnieyszego przerzeczonego obżałowanego imci xiędza Juliana a Jesu upominaiącym się o takowe nieznośne krzywdy żałuiącym delatorom stało się przyrzeczenie na dniu dziewiątym miesiąca Julii, anni praesentis, iż zupełnie niewchodząc in strepitum iuris, miał uczynić satysfakcyą; na co od żałuiących delatorów, dla tym większey w sprawiedliwości informacyi, przyiął supra expressus obżałowany imć xiądz przeor copiatim dokumenta, podobno na większy podstępek y delatorów oppressyą, albowiem dnia dziesiątego Julii swego prokuratora Kazimirowskiego z ludźmi, a poddanymi swymi, na własną nigdy w possessyi nienaruszoną niwę żałuiących delatorów z orężem nasłał et violenti modo żyto poddanego ichmościów xięży bazylianów szżąć kazał, na imie Józefa Łobika y do maiętności swey, Kazimirówka zwaney, zwieźć dysponował; tudzież y inne krzywdy delatorom czyni, czynić każe y czynić usiłuie, spaszy, sianożęci, wraz za młynem obżałowanych xięży karmelitów Kazimirowskim poczynaiących się, nie broni, nie zakazywa, ale swym iak dwornym Kazimirówki ludziom, tak y wszystkim poddanym swoim Kazimirowskim takoweż spaszy na tych sianożęciach delatorów własnych czynić dopuszcza, iako y teraz takoważ w tych sianożęciach stała się krzywda. O co wszystko żałuiące delatores, chcąc iure agere, do approbaty praw y dokumentów granicznych, in rem et partem delatorów służących, vigore których, do przysądzenia gruntów za Niemnem, tudzież niwy od Grandzicz sytuowaney y niw pod Kazimirówką leżących dwuch, w obrąb woranych, do przysądzenia likwidacyi z tych wszystkich gruntów niesłusznie używanych, do uznania possessyi niwy iedney, na którey teraz żyto violenter szżęte, do nagrodzenia szkod y expens prawnych, do restytucyi żyta szżętego y nagrodzenia za spasze sianożęci za młynem Kazimirowskim, do

pokarania paenami de lege et ex merito violentiae ściągaiącemi się, y o to wszystko, co czasu prawa fusius deducetur, salva melioratione tey żałoby, żałuiące delatores dali ten swóy solenny manifest do xiąg grodskich Grodzieńskich zapisać, co iest zapisano.

1762 г.

Изъ книги за 1760—1763 г., листъ 530.

50. Письменное обязательство Супрасльскихъ базиліанъ, данное Ивану Обуховскому на то, что монастырь обязывается дать ему пожизненное содержаніе за внесенные имъ пять тысячъ злотыхъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Augusta dwudziestego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim Tyzenhauzem— podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparendo personaliter imć pan Jan Obuchowski zapis, sobie na rzecz niżey wyrażoną od ichmościów xięży bazylianów Supraślskich dany y służący, ad acta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, którego tenor sequitur talis: My superiorowie Supraślscy cum consultoribus czyniemy wiadomo tym naszym rewersalnym strictissimi iuris imci panu Janowi Obuchowskiemu danym zapisem na to, iż co pomieniony iegomość, ductus zelo christianitatis, a chcąc mieć przy klasztorach naszych Supraślskim y Kuźnickim spokoyne życie y śmierć szczęśliwą, dał, legował, zapisał y do rąk naszych odliczył in specie pięć tysięcy złotych polskich, naprzód waruiąc dla siebie, ażeby póki żyć będzie, miał wolną rezydencyę w klasztorach, gdzie się lepiey podobać będzie, czy to w Kuźnickim, czyli w Supraślskim, y w tychże klasztorach stancyą wygodną, pod czas zimy ciepłą, pro victu zaś porcyę zakonną, chłopiec na naszym stole, konia na karmie zimą y latem, bielizna przez praczki nasze, aby myta była, excypował; potym aby po długim czyli krótkim życiu, czasu pochowania mszy świętych dwadzieścia, a in perpetuum co subboty w każdym tygodniu mszę czytaną za duszę swoią y dusze żadnego ratunku nie maiące odprawowane były, nas obowiązał. Nacośmy benevole pozwoliwszy y summę pięć tysięcy złotych do rąk naszych odebrawszy, nie tylko rezydencyę w klastorze Kuźnickim, czyli też Supraślskim ad libitum iegomości pozwalamy, pro victu porcyą dla iegomości zakonną, chłopcowi ieść, koniowi karm zimą y latem dawać deklaruiemy, bieliznę praczkom myć każemy, post fata zaś iegomości czasu depozycyi ciała mszy dwadzieścia odprawić, wiecznymi zaś czasy w każdym tygodniu co subbota mszą świętą iedną czytaną za duszę iegomości y za dusze, które w czyscu ratunku nie maią, odprawować obowiązniemy

się y następcy nasi powinni będą. Jeżeliby zaś quo fato bracia naszi Supraślscy przy klastorze Kuźnickim rezydować poprzestali, tedy my tę summę pięć tysięcy złotych polskich do klasztoru Supraślskiego przenieść y pomienione legacye wypełniać podług obowiązku iegomości opisuiemy się. Ale też ieśliby imć pan Obuchowski za odmianą starszych w klasztorach naszych podług obowiązków naszych porcyi zakonney, chłopieć ieść, koń karmu, stancyi wygodney nie miał, tedy ninieyszym zapisem, wzięte przez nas pięć tysięcy złotych retro do siebie odebrać y onemi znów iak chcąc dysponować imci pozwalamy. Post fata zaś iegomości tranzakcyi między nami stałych sukcessorowie iegomości przez żaden sposób do pomienioney summy pretensyi uraszczać nie maią y oney odbierać żadney mocy mieć nie będą. A my xięża bazylianie Supraślscy mszą świętą podług wyż wyrażoney dyspozycyi odprawować powinni będziemy y we wszystkim podług tego naszego zapisu imci panu Obuchowskiemu dotrzymać mamy. Y na toś my dali ten nasz rewersalny zapis z podpisem własnych rąk naszych y wielmożnych ichmościów panów pieczętarzów, od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w Kuźnicy, roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego, miesiąca Februaryi piętnastego dnia.

U tego zapisu rewersalnego podpisy rąk ichmościów xięży bazylianów tymi słowy: xiądz Mikołay Radkiewicz — o. D. B. M. vicarius Suprasliensis; xiądz Ambroży Sudymont—o. D. B. M. vice-vikary mp.; xiądz Jerzy Boufał—o. D. B. M. mp.; xiądz Kalixt—z. ś. B. w.; xiądz Ignacy Modzelewski—o. D. B. M. mp. Pod tymi podpisami napis takowy: Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, dnia wtórego Decembra produkowany przede mną skrypt ten we wszystkich punktach, kondycyach y klauzulach approbowawszy, ręką się własną podpisuię. Dat w Supraślu ut supra. Antonin Młodowski—biskup Turowski, koadiutor Piński, opat Supraślski mp. Który to takowy zapis rewersalny, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1767 г.

Изъ книги за 1765 г., листъ 977.

51. Жалоба настоятеля Супрасльскаго базиліанскаго монастыря Цезарія Киннера на помѣщицу Вищинскую, которая ограбила фольварокъ Старину и забрала нѣкоторыя церковныя вещи.

Настоятель Супрасльскаго базиліанскаго монастыря Цезарій Киннеръ вноситъ въ гродскій судъ жалобу на помѣщицу Вищинскую, что она, не смотря на свое согласіе относительно пожертвованія покойнымъ ея мужемъ двухъ имѣній Супрасльскому монастырю и денегъ 40,000 злотыхъ, учинила наѣздъ на эти имѣнія и не только пограбила частное имущество монаховъ, но и церковныя вещи.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Decembra trzeciego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Grodzieńskim, przede mną Janem Wołkowyckim—stolnikiem y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparendo personaliter przewielebny imć xiądz Cezary Kinner, zakonu świętego Bazylego w., professor Supraślskiego konwentu, superior missyi Samohrudzkiey, swoim y całego zgromadzenia Supraślskiego imieniem, z dokładem iaśnie wielmożnego w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza Antonina Włodowskiego z. ś. B. wielmożnego biskupa Brzeskiego, qua opata Supraślskiego, na wielmożną ieymość panią Annę z Kłusowiczów Niszczyńską—starościnę Niemkowicką, z dokładem i. oo. iaśnie wielmożnych ichmościów panów opiekunów ieymości, tudzież na ichmościów panów Thadeusza Kłusowicza — podkomorzyca Wołkowyskiego, Karola Kmitę, Sylwestra Gruszewskiego, Andrzeia Kondratowicza, Stanisława Odlenickiego - Poczobuta, magdeburyi Kryńskiey pisarza, y nieiakowegości Ignacego Łomanowicza, mieniącego się być parochem Serweckim y innych różnych kondycyi ludzi, in uno condictamine et complicitate będących, solennie się manifestował y protestował, mieniąc, iż co w Bogu zeszły wielmożny imć pan Wiszczyński Niemkowicki—porucznik Petyhorski, uczyniwszy fundusz w Samohrudzie na czterech zakonników, z przydaniem seorsive dwuch, oraz summę w tymże funduszu wyrażoną, idque czterdzieście tysięcy złotych polskich zapisawszy y folwark, Starzyna zwany, w powiecie Grodzieńskim sytuowany, pusty, bez zabudowania, na sufficyencyą przydawszy, tenże fundusz, iako de nova radice uczyniony, adimplendo antecessorów swoich zbawione intencye, własną ręką wespół z obżałowaną małżonką swoią authoryzowawszy, ad praesentem constitutionem millesimi sexcentesimi trigesimi quinti anni oney, nie tylko pro firmiori ac perpetuo robore personali recognitione stwierdził, nad to ieszcze corporali iuramento umocniwszy, wyż pomienione folwarki, stante sua vita, ad realem tychże żałuiących delatores possessionem iuridice ac intromissionaliter postąpiwszy, takowe fundowanie swoie insuper ieszcze testamentową ostatniey woli swey

dyspozycyą wspomnial y obespieczył. Taż ieymość pani starościna, małżonka, współfundatorka dziesięć tysięcy złotych polskich na dokończenie cerkwi y zabudowanie rezydencyi wypłacić tymże samym funduszem obowiązała się, eoque intuitu, gdy ciż żałuiący delatores post praeoccupatam corundem possessionem folwark pusty de nova radice rozrabiali, budynki stare trzy chłopskie erygowali, do cerkwi drzewa y tarcic dodawali, klasztor ufundowali, nie mało expensu łożyli własnego nad perceptę funduszowych przychodów, wiele starania y kosztu ponieśli y tak byli w spokoyney przez lat cztery possessyi y exekucyi prawa swego. Tandem obżałowana ieymość pani Wiszczyńska—starościna Niemkowicka, będąc równą z w Bogu zeszłym mężem swym zaprzysiężenia funduszu uczęstniczką, nie tylko że tymże żaluiącym delatorom w wyplaceniu summ legacyinych, przeż w Bogu zeszłego fundatora żałuiących a męża swoiego opisanych, z onych pożytkuiąc żadney satisfakcyi nie czyni, lecz nad to, convellendo immunitatem et securitatem funduszowych dóbr, przepomniawszy oraz zaprzysiężenia swoiego, summę nayprzód listownemi aresztami poaresztowawszy, praepostere pozwem y aresztem prawnym tak u wielmożnego imci pana Jelskiego—woyskiego powiatu Grodzieńskiego y niewiernych żydów kahału Kryńskiego będącą, poaresztowala bez żadney naymnieyszey konwikcyi prawney. Na dniu szesnastym Nowembris w roku teraźnieyszym naiachawszy z wyż wyrażonemi osobami y dalszym tumultem przysposobioney gromady ludzi, z strzelbą y inną do boiu bronią, na folwark Starzynę, violencyą gwałtowną uczyniła, sługi imci xiędza Cezarego Kinnera z ludźmi onego wypędziła, folwark z zabudowaniem własnym ichmościów xięży, z krescencyą, z bydłem różnego rodzaiu, z ptastwem y zasiewem violenter odebrała, ruchomość wszelką, cynę, miedź różną, śrebra, suknie, futra, bieliznę, obligi własne żałuiącego xiędza Cezarego Kinnera na siedm tysięcy zabrała, papiery, różne dokumenta, xięgi, skrzynie, kufry, mięsiwo y dalsze mobilia, podług osobliwszego regestru, pozabierała, a nad to y samym nawet Bogu poświęconym naczyniom nie przepuszczaiąc, nescitur, qua ducta temeritate, imo vero in reprobum data sensum, apparamenta cerkiewne y reliquiarz ś. Piotra, w którym iako w monstrancyi czasu festów nayświętsza eucharystya konserwowana była, posequestrowała, a tym samym cerkwi spolium uczyniła, pieczęci od drzwi, skrzyń y szaf przez wyż wspomnionych violatorów pooddzierać kazała, y takowe rzeczy wszystkie do swego folwarku, Usnarz nazwanego, przewiozła, formalne zatym y gwałtowne odięcie dóbr wspomnionych udziałała, żałuiącego imci xiędza Cezarego vexatorie opressowała y iako by namówiwszy nieiakowegoś pielgrzyma Ignacego Łomanowicza— mieniącego się być praepostera Parochem Serweckim, non initiatum sacris ordinibus, o którym fusius akta konsystorza Grodzieńskiego, metropolity Wileńskiego głoszą, do violencyi namówiła, oskarzyła, y tegoż samego błąkaiącego się pielgrzyma do uczynienia fałszywey rekognicyi, wprzód przed pisarzem apostolskim, potym przed urzędem konsystorskim Grodzieńskim, w więzieniu trzymaiąc, przynagliła y nie wiedzieć, gdzie go podziała, ac insuper na odebranie za obligami summ skrypta od xiędza Cezarego wymogła y niektóre z tychże obligów do siebie po wymożeniu skryptu gwałtownie odebrała, konwent Supraślski evocatione do sądu ziemskiego Grodzieńskiego pozwała y inne fałszywe praetensye swoie w manifeście zaniosła. Co tedy żaluiący de-

lator solenny zanosząc manifest, cum reprotestatione, salva onego melioratione, do xiąg grodzkich Grodzieńskich podał, co iest przyięto y wpisano.

1784 г.

Изъ книги за 1784 г., листы 172—175.

52. Изрекательный квитанціонный документъ отъ пленипотента Вѣщицкихъ прокуратору Супрасльскаго монастыря.

Казиміръ Вѣщицкій отъ имени другихъ своихъ родственниковъ даетъ настоящую квитанцію Супрасльскимъ базиліанамъ въ томъ, что онъ отказывается отъ двухъ фольварковъ, завѣщанныхъ его однофамильцамъ базиліанамъ и беретъ на себя обязательство уплатить по всѣмъ долговымъ ихъ записямъ.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Marca dwudziestego drugiego dnia.

Na roczkach Marcowych, in solitio iudiciorum loco, w mieście iego królewskiey mości Grodnie, porządkiem prawa pospolitego sądzących się, przed nami Ludwikiem Kazimierzem Korybutem Daszkiewiczem—podstarostą, Alexandrem Michałem Eyśmontem—stolnikiem, sędziami, Michałem Sadłuckim — mieysce pisarskie zasiadaiącym, urzędnikami grodzkiemi powiatu Grodzieńskiego, stanowszy osobiście u sądu wielmożny imć pan Kazimierz Wieszczycki—starosta Przyszczewski, imieniem iaśnie wielmożnych ichmość panów Kazimierza—brygadyera monarchii Rossyiskiey, Józefa—rotmistrza powiatu Rzeczyckiego, pryncypałów, iako onych plenipotent, dokument ugodliwy kwitacyiny in rem tychże wielmożnych Wieszczyńskich między sobą, a imć xiędzem Sylwestrem Jamiołkowskim, pełnomocnym konwentu xięży bazylianów Supraślskiego prokuratora, in rem tegoż całego konwentu zawarty y postanowiony, przyznał, y te przyznanie w protokole przyznań podpisaniem się własnym stwierdził, którego brzmienie w następny ma się sposób:

Ja Kazimierz Wieszczycki—starosta Przyszczewski, za plenipotencyą od iaśnie wielmożnych ichmć panów Kazimierza—brygadyera monarchii Rossyiskiey y Józefa—rotmistrza Rzeczyckiego Wieszczyńskich moc maiący ad ius agendum et componendum ze wszystkiemi praetensorami w subseliach powiatu Grodzieńskiego, do ostatecznego zakonkludowania sobie daną y pod rokiem tysiąc siedmsetnym ośmdziesiątym czwartym, miesiąca Januarii iedynastego dnia, et eorundem Januarii piętnastego dnia na sądach zakordonowych ziemskich Rochaczewskich przyznaną, imieniem wyż zapisanych iaśnie wielmożn. ichmć panów Wieszczyńskich czynię wiadomo tym moim wieczysto kwitacyi-

nym zrzecznym zapisem w Bogu przewielebnemu imci xiędzu Teodorowi Wisłockiemu—nominatowi y administratorowi opactwa Supraślskiego y całemu konwentowi, a w stopniu iego imci xiędzu Silwestrowi Jamiołkowskiemu — prokuratorowi causarum, moc zupełną maiącemu, vigore plenipotencyi przed aktami kancellaryi Tykocińskiey w ziemi Bielskiey pod rokiem tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtórym, miesiąca Januarii dziesiątego dnia przyznaney, autoryzowanemu, iż z rozpoczętego procederu przez świętey pamięci wielmożną ieymć panią Annę z Chluszewiczów Wieszczyńską—starościnę Niemkowicką w subseliach powiatu Grodzieńskiego y innych subseliach z ichmość xx. bazylianami Supraślskiemi, o dwa folwarki—Samohrud y Starzynę, w powiecie Grodzieńskim leżące, titulo funduszem do cerkwi Samohrudzkiey, przez zeszłych w Bogu świętey pamięci Karola y Annę z Chluszewiczów Wiszczyńskich—starostów Niemkowickich, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzecim, Septembra pierwszego dnia, nadane, w possessyą ustąpione, oraz zwrotu papierów y obligów do kilkunastu tysięcy w sobie zawieraiących, a moc zyskiwania na wielu kredytorach dla wyż napisanych wielmożnych imćć pp. Wieszczyńskich przekazuiących, a u ichmć xięży Supraślskich do czasu ninieyszego będących, za medyacyą z obustronnych przyiaciół ugodliwe kończąc wyrażone procedera; ia wyż napisany Kazimierz Wiszczyński—starosta Przyszczewski, umocowany plenipotent z xiędzem Silwestrem Jamiołkowskim, równie umocowanym plenipotentem, a przy tym wszystkie pretensye obustronnie wynikaiące umarzaiąc, tak zmiankowanego procederu, iako z odebranych papierów iuris haereditatis possessionis do folwarku Samohruda y Starzyny należące, tudzież obligów y innych wszelkich papierów, w całkowitości przeze mnie wyż wyrażonego plenipotenta odebranych, wiecznemi czasy klasztor Supraślski y ich plenipotenta kwituię y żadney salwy dla wielmożnych Wieszczyńskich nie zachowuię, oraz co by wziętego było lub iest z procentu iakiego od którego-kolwiek kredytora przez ichmość xięży bazylianów klasztoru Supraślskiego y kwity okazywane będą, te wszystkie kwity ninieyszą ugodą pro persoluto przyiąć na mocy plenipotencyi mi daney przyrzekam y assekuruię się. In casu zaś niedotrzymania którego punktu tego wieczysto kwitacyinego przeze mnie wyż napisanego plenipotenta, lub iaśnie wielmożnych Wiszczyńskich dokumentu, in quovis subselio wielkiego xięstwa Litewskiego pod zaręką alterius tanti wynoszącą, bez żadnych dyllacyi y wszelkie expensa prawne powrócić obowiązanym będę, a iednak teraźnieyszy dokument przy mocy swoiey y walorze wiecznemi czasy zostawać ma. Y na tom ia Kazimierz Wieszczyński—starosta Przyszczewski dokument ten kwitacyiny zrzeczny, do ninieyszey ugody zupełną moc maiący, od iaśnie wielmożnych ichmościów panów Kazimierza—brygadyera y Józefa—rotmistrza Wieszczyńskich, braci rodzonych, sobie daną w Bogu przewielebnemu iegomości xiędzu Teodorowi Wisłockiemu—nominatowi y administratorowi opactwa Supraślskiego y całemu klasztorowi y iegomości xiędzu Jamiołkowskiemu—prokuratorowi causarum, iako plenipotentowi, dał z podpisem ręki moiey y wielmożnych pieczętarzów, ustnie y oczewisto ode mnie uproszonych. Pisan w Grodnie, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Marca piętnastego dnia.

U tego wieczysto zrzecznego kwitacyinego dokumentu podpis aktora, niemniey y ichmość panów pieczętarzów takowy: Kazi-

mierz Wieszczyński—starosta Przyszczewski, plenipotent mp.; ustnie y oczewisto proszony za pieczętarza od wielmożnego iegomości pana Kazimierza Wieszczyńskiego—starosty Przyszczewskiego, imieniem iaśnie wielmożnych Kazimierza — brygadyera monarchyi Rossyiskiey y Józefa — rotmistrza powiatu Rzeczyckiego, braci Wieszczyńskich pryncypałów, iako onych plenipotenta y in rem tychże wielmożnych Wieszczyńskich czyniącego, do tego ugodliwego kwitacyinego dokumentu między wielmożnym starostą Wieszczyńskim a iegomość xiędzem Sylwestrem Jamiołkowskim — pełnomocnym konwentu xięży bazylianów Supraślskiego, prokuratorem, in rem tegoż całego konwentu czyniącym postanowionego y na rzecz we srzedzinie wyrażoną zupełną z odebranych dokumentów kwitacyą zawartego, podług prawa podpisuię się: Leopold Lipnicki—komornik powiatu Grodzieńskiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyż wyrażoney osoby do tego ugodliwego kwitacyinego dokumentu na rzecz we srzedzinie wyrażoną podpisuię się: Jan Konopka mp.; proszony pieczętarz od osoby wyrażoney do tego dokumentu, ichmościom xx. bazylianom konwentu Supraślskiego służącego y danego, pieczętarzem podpisuię się Józef Siezieniewski — rotmistrz y komornik Grodzieński. Który to dokument wieczysto kwitacyiny zrzeczny, za przyznaniem onego przez wyż wyrażonę u sądu osobę, iest do xiąg grodskich powiatu Grodzieńskiego przyięty y zapisany.

1772 г.

Изъ книги за 1772—1771 г., листы 440—442.

53. Судебное опредѣленіе по дѣлу между Городненскими Коложскими базиліанами и доминиканами и кармелитами и другими лицами о захватѣ послѣдними поземельной монастырской собственности.

Коложскіе базиліяне внесли въ гродскій судъ жалобу на Красицкихъ, Хребтовичей, доминиканъ и кармелитовъ и другихъ лицъ, по поводу захвата этими лицами фундушевой земли, завѣщанной еще при Литовскомъ князѣ Александрѣ Богутиновичемъ, королевскимъ секретаремъ, а потомъ писаремъ в. кн. Литовскаго, въ имѣніи Чашейчицѣ. Судъ, по разсмотрѣніи этого дѣла, препроводилъ его на разслѣдованіе Городненскому подкоморію.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtórego, miesiąca Decembra trzynastego dnia.

Wsprawie wielmożnego iegomości xiędza Samuela Janowskiego—opata y wszystkich ichmciów xięży bazylianów zakonu oyca świętego Bazylego konwentu Grodzieńskiego Kołożańskiego, oraz sług y poddanych ichmościów, z iaśnie wielmoż. ichm. panami Antonim, Józefem, Franciszkiem, Michałem y Ignacym—hrabiami Krasickimi—chorążycami woysk w. x. Lit., ii. pp. Antonim Wołkowyckim — kommissarzem, Antonim

Augustynowiczem — ekonomem, oraz dalszymi sługami y poddanymi ichmciów wielmożnych imć xiędzem Józefem Litaworem Chreptowiczem—proboszczem Grodzieńskim, kanonikiem Inflandskim, qua panem, a ichmość pp. Adamem Steckiewiczem, Józefem Mazurkiewiczem—ekonomom, ww. ichmć pp. Thomaszem Litaworem Chreptowiczem—miecznikiem powiatu Grodzieńskiego, y samą ieymć, małżonkami, qua panami, oraz sługami, czeladzią y poddanymi, tudzież imć panami Józefem Kłanickim—chorążym województwa Pomorskiego, y samą ieymć, małżonkami, sługami y poddanymi ichmciów, ww. imci pp. Idzym Prokszycem Kandybą—mierniczym w. x. Lit. y samą ieymci, małżonkami, w Bogu przewielebnym imci xiędzem Aloizym Bukowskim — przeorem zakonu oyców dominikanów konwentu Grodzieńskiego y wszystkim ichmciom xx. dominikanami konwentu Grodzieńskiego, w Bogu przewielebnym imci xiędzem Andrzeiem od nayświętszey Panny Zwiastowania suprzeorem y wszystkiemi ichmość xiężmi karmelitami bosymi konwentu Grodzieńskiego, za pozwem od aktorów po obżałowanych ichmciów przed nasz urząd grodzki Grodzieński wniesionym, za żałobą w nim wyrażoną, mieniąc o to: że ichmć xięża bazylianie Grodzieńscy opactwa Kołożańskiego ubespieczeni mocnemi funduszami, scilicet: pierwszym od roku tysiąca dwuchset przez xiążąt udzielnych Litewskich, za których funduszem używali, lat kilkaset w possessyi mieli dokumenta fundi autentyczne dotąd, póki wiadome z kronik rewolucye Litewskie w niewiadomości onych possesorom nie zakryły, z czego gdy byli nadwątleni w niesposobnym stanie żywności zostawali, wynalazł się fundator Bogusz Bohutynowicz—horodniczy Trocki, bywszy pierwiey sekretarzem króla iegomci Alexandra, in post pisarz w. x. Lit., który maiąc sobie wysłużoną maiętność Czaszeyce, ad praesens zowiące się Czeszczewlami, od pomienionego monarchi za konsensem króla iegomci Zygmunta pierwszego w roku tysiąc pięćsetnym szóstym, Julii dwudziestego, indicta dziesiątego, wiecznym funduszem do cerkwi xięży bazylianów Grodzieńskich, Kołoże zwanym, pod tytułem świętych Borysa y Hlieba, ut ante od xiążąt Litewskich fundowaney, cum omni tey maiętności latalitate, z poddanymi y onych gruntami, przykuplami y cyrcumferencią granic, iak one miał w swoiey possessyi, na wieczność funduszem inscripsit; a w roku tysiąc pięćset dwunastym, Nowembra szóstego dnia, ad requisitionem tegoż fundatora Bohutynowicza, nayiaśnieyszy Zygmunt król polski takowy fundusz przywileiem swoim, iako consensu eius przez fundatora zapisany, konfirmował; stanteque possessione ichmć xięży bazylianów rzeczoney maiętności Czeszczewlan nayiaśnieysi regnantowie polscy, tak przed unią, iako y po unii panuiące, nie tylko fundusz dawny od xiążąt Litewskich ustanowiony, ale y poślednieyszy fundatora Bohowitynowicza przywileiami swémi stwierdzili y konfirmowali, co zaś ad quantitatem onego włok y cyrkumferencyi wymiarem przed unią Lawryna Woyny y Sebestyana Dybowskiego ubezpieczony, intuitu którego poślednieysze podania archimandrytom Grodzieńskim teyże cerkwi Kołożańskiey opactwo, inwentarze dawne ruskie, za osobliwszemi na to listami regnantów polskich, a specialiter nayiaśnieyszego Zygmunta trzeciego przy podaniu pomienioney cerkwi cum fundo Bohdanowi Chołkińskiemu — podstolemu Grodzieńskiemu, potym w zakonie archimandrycie przez dworzanina swego Piotra Pruszenowskiego ze wszelkiemi przeduniowemi granicami, iak za Siemiona Wołowicza pana Swieckie-

go była ze wszelką bytnością w roku tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt pierwszym, Junii pierwszego dnia podana; poślednieyszych czasów gdy nastały ruiny wielkie y powietrze tych ichmć xięża bazylianie, signanter w czasie woień Moskiewskich, iako unii kościoła świętego nienawiśni nie unitom kryć się, a opuszczać klasztor musieli, częścią w powietrznych czasach w niewielości mieszkaiące wymierali, a maiątek onych y rolnicka ziemia w samowładztwie cudzopańskim była y do tego przyszło, ut ante Wołowicz—pan Swiecki illicite ad vitae sua tempora z podaniem sobie też maiętność trzymał y przy spustoszeniu oney w ludziach y folwarku grunta częścią od brzeżnych granic, częścią intus obrębów, łąk dwornych, iako y poddanych obżałowanych do gruntów delatorów avulsive poodbierane; y tak gdy z swoiey własności wyzuci byli y iak niewolnicy iuż na cząstce siedzieli w roku tysiąc siedmset dwudziestym trzecim, Nowembra trzynastego dnia przez opis polubowny wyprowadziwszy podkomorzego Grodzieńskiego wielmożnego imci pana Micutę dowiedli granic swoich przeduniowych, na których imć pan Tymiński—skarbnik powiatu Grodzieńskiego, antecessor obżałowanych Chreptowiczów—miecznych powiatu Grodzieńskiego, ad praesens possessorów Russoty, dwór zabudował na gruntach delatorów, który gdy ruinować ex vi prawa należało żałuiące delatores idąc amicabili compositione zamianą morgów, sianożęci blisko kaplicy wzięli, które iako obżałowanym przylegle przez ich paszę co roczną delatorom bezprofitne, a obżałowanym antecessorem iaśnie wielmożnych Krasnickich w folwarku Russocie, iako pod samy dwór przeduniowa granica była, takoż dla samey odzierzenia spokoyności ustąpili, tymże wzmiankowanym dekretem polubownym podkomorskim, a tak y tą powolnością ichmciów xięży bazylianów Grodzieńskich w dobroczynności świadczono, nie maią nigdy spokoynego używania funduszów ograniczących w bliskości, a mianowicie od obżałowanych ichmciów hrabiów Kraśnickich—chorążyców woysk w. x. Lit., sług y poddanych z maiętności Russoty, tudzież od ichmciów pp. Chreptowiczów — miecznikow powiatu Grodzieńskiego wielm. imci xiędza Józefa Litawora Chreptowicza — proboszcza Grodzieńskiego, kanonika Inflandskiego, takoż od obżałowanych sług, czeladzi, poddanych, którzy zmiankowani niegodziwym sposobem własne grunta delatorów na wielu mieyscach z obrębu klasztornego y sznurów chłopskich pierwiey branych, na czyńsze y trzeciaki, iak sameż in authentico listy obżałowanego iegomości xiędza Chreptowicza—proboszcza poświadczaią, in post za swoie własne przywłaszczyli, a nastaiące nowe dyspozytorowie do inwentarzów bezprawnie wprowadzili, granice niequestiowaną popsuli y na wielokrotne requizycie tak przez samych delatorów, iako przyiacioł nie tylko przyiacielskim sposobem gruntów powrócić nie chcą, insuper, za swoie własne bez żadnego prawa poczytaiąc, gwałty, boie, grabicże żyta skoszywaniem y onego zabraniem czynią, tumultuose na własne grunta delatorów nachodzą, armata manu poddanych zabiiaią, od adcytacyi przed sąd ziemski Grodzieński in causa iuris de facto inkwizycyi zwlekaią, ut obloquntur manifesta, do onych nie przystępuią, delatorów ubique wexuią. W którey sprawie z obżałowanymi iaśnie wielmożnymi Kraśnickiemi, w. i. xiędzem Józefem Chreptowiczem—kanonikiem Inflanskim, proboscem Grodzieńskim, oraz Chreptowiczami — miecznikami Grodzieńskiemi, illicite grunta delatorów trzymaiącymi y violatorami, oraz z poddanymi obżałowanych, tudzież z wielmożnemi Kraśnic-

kiemi—chorążemi Pomorskiemi, wielebnemi oycami dominikanami, karmelitami konwentów Grodzieńskich, y innemi graniczącemi, chcąc prawem czynić, ante omnia ad satisfactionem in omni dekretowi trybunału głównego w. x. Lit., roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzecim ferowanemu, z uznaniem remissy iako in causa differentiae na podkomorzego cum omni causa effectu odesłania, do uznania przez tegoż podkomorzego inkwizycyi, wizyi granic, gruntów, częściami zabranych, oraz szkod y niefruktyfikacyi weryfikacyi, do aprobaty wszelkich funduszów, nadań, przywileiów, ograniczeń, dawnych listów y konfirmaciów nayiaśnieyszych regnantów, inwentarzów, dokumentów wszelkich in genere delatorom służących, do obwarowania omnimodam securitatem zdrowia y życia delatorom, poddanym, sługom onych, ad haec gruntów, lasów y wszelkiey maiętności, za prawami delatorom legitime należących, a z obżałowanemi Litaworami Chreptowiczami—proboszczem y miecznemi Grodzieńskiemi, oraz z i. w. Kraśnickiemi do pokarania paenami za każdą wiolencyą, boie, naiazdy, zboża skoszywania, zastąpienie na drogach, ad rescissionem contractus zamiany gruntów w roku tysiąc siedmset dwudziestym trzecim, Nowembra trzynastego, dekretem podkomorskim ustąpionego, do uznania delatorów bliższych do iuramentu in omni puncto tak in causa iuris w zabranych gruntach y przywłaszczonych przez obżałowanych illicite granicach, iako też in causa facti, ut obloquuntur manifesta y obdukcye tot annis czynione, do rozsądzenia finaliter przez tegoż wielm. imci pana podkomorzego in causa iuris et facti, do odnowienia starych kopców, miedz, kleymów, zaciosów et pro exigentia nowych poczynienia, do komportacyi czterma niedzielami przed wyiazdem podkomorzego wszelkich przez obżałowanych dokumentów, do naznaczenia finalney sub amissione causae, za nieprzystąpieniem których rozprawę, do nadgrodzenia szkod, strat y o to wszystko, co czasu prawa deducetur, salva melioratione żałoby, iako ta żałoba z pozwu autentycznego de tenore suo w ten nasz dekret iest ingrossonowana, tak za oną praenominatae partes przed nasz urząd grodzki Grodzieński instituerunt actionem. W którey sprawie roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtórego, miesiąca Decembra trzynastego dnia, po kontrawersiach ab utrinque wnoszonych, my urząd grodzki powiatu Grodzieńskiego, inhaerendo dekretowi trybunalskiemu sub actu tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia ferowanemu, iako w sprawie dyfferencyiney totam praesentem causam przez ichmciów xx. Bazylianów intentatam przed sąd podkomorski, idque i. w. imci pana Wołkowyckiego—podkomorzego powiatu Grodzieńskiego, remittimus, którego ażeby strony mutuo sumptu w roku tysiąc siedmset siedziesiąt trzecim primo vere sprowadzili, nakazuiemy.

1762 г.

Изъ книги за 1760—1763 г., листы 534—551.

54. Опредѣленіе по дѣлу между мѣщанами города Филипова съ войтомъ и старостою Филиповскимъ о разныхъ притѣсненіяхъ и обидахъ.

Въ этомъ опредѣленіи излагается 19 категорій по 5 искамъ разныхъ лицъ, а именно: 1) старосты и войта Филиповскаго противъ бургомистра и другихъ горожанъ; 2) старосты Перерослыскаго Сологуба противъ тѣхъ же горожанъ; 3) Массальскаго и Хлевинскаго противъ тѣхъ же Филиповскихъ горожанъ; 4 и 5) Филиповскихъ горожанъ противъ Пузины и Сологуба.

Порядокъ судебнаго разбирательства назначенъ былъ слѣдующій: сначала долженъ разбираться искъ города, потомъ Пузины, далѣе Сологуба и наконецъ Массальскаго и другихъ лицъ.

Весь процессъ сведенъ подъ 19 категорій. Сущность ихъ заключается въ слѣдующемъ:

1) Всѣ права и преимущества дарованныя городу Филипову королями, сохранить въ полной силѣ (здѣсь излагается подробное содержаніе этихъ документовъ).

2) Относительно разногласія документовъ о количествѣ городской и войтовской земли, предложить землемѣру сдѣлать въ присутствіи свидѣтелей съ той и другой стороны новое размежеваніе и тогда уже произвести по этому дѣлу окончательное опредѣленіе.

3) 7-мь уволокъ, назначенныхъ королемъ Стефаномъ для школьнаго учителя, долженствовавшаго быть избираемымъ изъ числа грамотныхъ горожанъ, оставить въ прежнемъ положеніи.

4) Относительно 2-хъ уволокъ и 4-хъ морговъ, находившихся до сихъ поръ подъ правомъ земскимъ и бывшихъ въ пользованіи Филиповскихъ войтовъ, считать претензіи горожанъ неосновательными и неподлежащими судебному разбирательству.

5) Фольваркъ Павлюковщизну — считать, на основаніи представленныхъ документовъ, принадлежащимъ Филиповскому старостѣ.

6) Плацъ въ г. Филиповѣ, находящійся во владѣніи войта, считать его принадлежащимъ юрисдикѣ города.

7) Плацы Фейдоровскіе, освобожденные отъ повинностей магистратомъ, а равно и другихъ, доходы съ которыхъ должны идти на войта,—считать ихъ подвѣдомственными войту.

8) Плацъ, находящійся во владѣніи старосты Пузины,—считать принадлежащимъ старостѣ, но только съ обязательствомъ уплачивать городу повинности.

9) Относительно уволоки Бѣльщизны, на которую изъявили претензіи и староста и Вышемирскій, обязать Вышемирскаго учинить въ вѣрности своей претензіи присягу.

10) Мельницу, находящуюся во владѣніи старосты, — признать принадлежащею городу, такъ какъ она построена на городской землѣ и насильно захвачена послѣднимъ.

11) Относительно плаца Малейковой, который былъ отданъ старостѣ въ видѣ залога за пять талеровъ, почему и написана была старостой отъ ея имени подложная закладная запись, — плацъ считать за Малейковой, ее обязать—уплатить 5 талеровъ, а старосту—возвратить плацъ и уничтожить закладную.

12) Другіе небольшіе земельные участки, на владѣніе которыми городъ предъявилъ документы, — считать принадлежащими городу съ обязательствомъ уплачивать слѣдуемыя съ нихъ повинности.

13) Относительно уплаты количества гиберны, которое измѣнено было по причинѣ обѣднѣнія волости, постановлено взимать ее въ такомъ количествѣ, въ какомъ взималась и прежде.

14) Относительно уплаты чоповаго-шеляжнаго, такъ какъ г. Филиповъ имѣетъ свою корчму и шинки, опредѣлено взимать съ него въ законныхъ размѣрахъ чоповое-шеляжное.

15) Что касается до количества чиншевой платы съ 156 ув. и 259 морг. пожалованныхъ городу Стефаномъ Баторіемъ, то таковая должна быть сохранена по прежнему, т. е. съ уволоки по 52 гр., и съ каждаго морга по 2 гроша.

16) Точно также сохранить за старостой право взимать капщизну со всякихъ напитковъ по 2 злота и 15 грошей.

17) Что касается до жидовъ, то опредѣлено: запретить имъ селиться въ Филиповѣ коммиссары не могутъ, по неимѣнію на это спеціальныхъ привилегій, но въ это же время они считаютъ возможнымъ обязать жидовъ вполнѣ подчиняться юрисдикѣ города и нести наравнѣ съ прочими горожанами повинности; запрещаютъ имъ возобновлять синагогу и расширять кладбище, подрывать своей конкурренціей дѣятельность цеховъ.

18) По поводу найденныхъ у Барщевской $13^1/_2$ шнурковъ жемчугу, 12 алмазовъ, рѣшено—подвергнуть ее присягѣ—вѣрно ли, что она нашла ихъ у покойной Витебской воеводины, а не украла? Затѣмъ разрѣшается Пузинѣ взять это имущество себѣ.

19) Украденнаго котла у Прусскаго подданнаго воромъ Притыкой и купленнаго Рожанскимъ,—подвергнуть послѣдняго присягѣ, что ему неизвѣстны были подробности этого дѣла; послѣ присяги считать его непричастнымъ этому дѣлу и потребовать у Прусскаго подданнаго возврата за котелъ 8 тынфовъ.

Что касается до жалобъ войта Пузины на Филиповскихъ мѣщанъ, что они не признаютъ надъ собой его власти, и даже вмѣстѣ съ бургомистромъ, письменно поклялись умертвить его; то коммиссары, разобравши это дѣло, постановили: мѣщанамъ учинить присягу, что между ними не было подобнаго заговора и по учиненіи присяги считать ихъ вольными. Въ это же время судъ постановилъ: провѣрить денежную отчетность, послѣ новаго разверстанія земли; предоставить горожанамъ право доискиваться своихъ обидъ на войтѣ. Нѣкоторыя лица остались впрочемъ недовольны такими постановленіями.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Antonim Tyzenhauzem—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, comparendo personaliter sławetny pan Andrzey Czaplicki — burmistrz Filipowski, ten dekret kommissyi ikmci ad acta grodu Grodzieńskiego podał de tenore sequenti:

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego pierwszego, miesiąca Oktobra czternastego dnia, w sprawie za pięcią aktoratami y żałobami, do nich należącemi, in unum złączonemi, mianowicie: *Za pierwszym* w. imci pana Michała z Kozielska Puzyny—chorążego powiatu Upitskiego, starosty y wóyta Filipowskiego, z imci panem Ludwikiem Daszkiewiczem — intruzorem do miasta y mieszczan Filipowskich, tudzież sławetnemi panami Kasprem Paszkowskim, Michałem Mińkiewiczem, Marcinem Kolcyninem, Jerzym Kownackim, Andrzeiem Czaplickim, Jakubem Woynowskim—przychodnim, Józefem Żukowskim, Janem Kaziewskim, Piotrem y Pawłem Gosiami, Gabryelem Rożańskim — samym pryncypałem, buntownikiem y motorem, Piotrem Barszczewskim, Tomaszem Andryszczykiem, Mateuszem Swickim i Banickim z przedmieścia y wszystkimi burmistrzami, raycami, ławnikami, mieszczanami y przedmieszczanami Filipowskiemi, samymże lepiey wiadomemi y znaiomemi, in uno consilio et condictamine z sobą będącemi; *za drugim* i. w. imci pana Józefa z Dewoyna Sołohuba—starosty Sannickiego y woyta Przeroskiego, tudzież imci pana Stanisława Paulukowskiego—namiestnika Przeroskiego, także szlachcica rodowitego Symona Wawrukiewicza — burmistrza

Baykowskiego, Mołodkiewicza, Kraśnickiego y innych rayców, ławników miasta ikmci Przerośli, z imci panem Ludwikiem Daszkiewiczem, do miasta Filipowa intruzorem, do buntów motorem y causatorem, tudzież sławetnymi Piotrem y Pawłem Gosiami, Michałem Mińkiewiczem, Marcinem Koleyninem, Jerzym Kownackim—burmistrzami, Andrzeiem Czaplickim Gmińskim, Józefem Żukowskim, Janem Paziewskim—raycami, Mikołaiem Danilewiczem, Mateuszem Grochowskim—ławnikami, Gabryelem Rożańskim — przychodnim do miasta Filipowa, motorem y buntownikiem, współpryncypałem y innemi wszystkiemi mieszczanami Filipowskimi buntownikami, tudzież przedmieszczanami y całem gminem miasta ikmci Filipowa, principaliter Piotrem Barszczewskim z Jemielistego, Tomaszem Andryszczykiem z Olszanki, Mateuszem Świckim z Szafranki, Janem Iwanickim z Wolki—ławnikami, z przedmieściów, y innemi de nomine et cognomine samymże wiadomemi y znaiomemi; *za trzecim* ww. ichmć panów Bogusława Józefa Massalskiego—stolnika Bracławskiego, Wawrzeńca Onufrego Chlewińskiego—podstolego Witebskiego, Stanisława Wisloucha—stolnika Derpskiego, Stanisława Paulukowskiego—namieśnika Przeroskiego, Bartłomieia Samotyi, z imci panem Ludwikiem Daszkiewiczem, tudzież sławetnemi mieszczanami y przedmieszczanami, et omnis generis ludźmi, imionami y przezwiskami sobie wiadomemi, do buntów, sedycyi przysposobionemi, in uno condictamine zostaiącemi, mianowicie: Piotrem y Pawłem Gosiami, Michałem Mińkiewiczem, Marcinem Koleyninem, Jerzym Kownackim, Andrzeiem Czaplickim, Józefem Żukowskim, Janem Paziewskim, Mikołaiem Danilewiczem, Mateuszem Grochowskim, Gabryelem Rożańskim, do miasta przybyłym y innémi, tak w mieście Filipowie w powiecie Grodzieńskim, iako y po przedmieściach mieszkaiącemi; *za czwartym* imci pana Ludwika Daszkiewicza, tudzież sławetnych panów Kaspra Paszkowskiego — burmistrza, Michała Mińkiewicza, Marcina Koleynika, Jerzego Kownackiego, Andrzeia Czaplickiego, Jakuba Woynowskiego, Jana Kaziewskiego, Gabryela Rożańskiego pisarza, Józefa Żukowskiego, tudzież rayców, ławników y wszystkich mieszczan y przedmieszczan miasta ikmci Filipowa z w. imci panem Michałem z Kozielska Puzyną — chorążym Upitskim, starostą y wóytem Filipowskim, tudzież ww. imci panami Bogusławem Massalskim—stolnikiem Bracławskim, wóytem Wierzbołowskim, Onufrym Chlewińskim, Stanisławem Wislouchem Bartłomieiem Samotyką—assesorami gravaminose decyzyą feruiącemi; *za piątym* imci pana Ludwika Daszkiewicza, tudzież sławetnych Kaspra Paszkowskiego—burmistrza, Michała Mińkiewicza, Marcina Koleynina, Jerzego Kownackiego, Andrzeia Czaplickiego y Jakuba Woynowskiego, Józefa Żukowskiego, Jana Paziewskiego, Jana y Gabryela Rożańskich, Piotra Barszczewskiego, Tomasza Andruszczyka y wszystkich mieszczan miasta ikmci Filipowa z w. imci panem Michałem z Kozielska Puzyną—chorążym Upitskim, starostą y wóytem Filipowskim, tudzież w. imci panem Józefem z Dewoyna Sołohubem — starostą Sannickim, wóytem Przeroskim, tylko iako panem, a imci panem Stanisławem Pawlukowskim—namieśnikiem Przeroskim, Symonem Wawrukiewiczem — burmistrzem Baykowskim, Mołodkowiczem, Kraśnickim y innemi raycami, ławnikami Przeroskiemi, z w. imci panem Bogusławem Massalskim — wóytem Wierzbołowskim imci panem Borychowskim, iako intruzorem do magdeburyi Filipowskiey, Józefem Bagińskim y innemi pomocnikami

nominatim lepiey ichmościom wiadomemi y znaiomemi. W którey sprawie my kommissarze dekretem ikmci zadwornym assesorskim w roku immediate przeszłym tysiąc siedmsetnym czterdziestym, miesiąca Nowembra dwudziestego wtórego dnia, w Warszawie ferowanym, ad cognitionem et finalem tey sprawy decisionem naznaczeni w roku teraźnieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym pierwszym, na dniu dwudziestym wtórym Septembris, ad locum loci, do miasta ikmci Filipowa na terminie przez innotescencyę od nas kommissarzów wydane naznaczonym, ziechawszy się, po ufundowaney solita praxi iuryzdyce, proceder nakazaliśmy.

In procedendo dnia dwudziestego czwartego eiusdem po kontrawersyach in praesentia w. imci pana Puzyny — chorążego Upitskiego, starosty y wóyta Filipowskiego, tudzież ichmciów panów Bogusława Massalskiego — stolnika Brasławskiego, wóyta Wierzbołowskiego y Ludwika Daszkiewicza, także sławetnego magistratu miasta ikmci Filipowa, o łączenie aktoratów et de prioritate procedowania wnoszonych, ponieważ w tey sprawie mandat pierwiey ex parte miasta Filipowa po w. imci pana Puzynę—starostę y wóyta Filipowskiego, do sądów ikmci assesorskich o wszystkie tegoż miasta pretensye, iako też y dekreta ad instantiam w. imci pana starosty y wóyta Filipowskiego, na mieszczan Filipowskich ferowanego, iest wyniesiony; zaczym my kommissarze złączywszy wszystkie ad causam praesentem należące aktoraty w samey sprawie insistendo allegowanym statutu prawem w. x. Lit., ażeby primo loco miasto Filipów, secundo w. imć pan starosta y wóyt Filipowski, tertio w. imć pan Sołohub starosta Sannicki y wóyt Przeroski, quarto imć pan Bogusław Massalski—wóyt Wierzbołowski y inni ichmci procedowali, iniunximus, denique wolne miastu wyniesienie aktoratu po w. imci pana Sołohuba—starosty Sannickiego, wóyta Przeroślskiego y po magdeburyą Przeroską concessimus. Interea eodem die iterum po kontrawersyach między w. imci panem starostą y wóytem Filipowskim, przy komportowaniu przez ichmciów aktów mieyskich y pereł drobnych półczternasta sznurków z spisaniem dyamentowym, ze dwunastu kamyków dyamentowych, a między miastem Filipowem przy komportowaniu przez toż miasto praw, przywileiów, tudzież kopii iuramentu, przez obywatelów Filipowskich imci panu Daszkiewiczowi wykonanego doniesionych, ponieważ sąd ikmci zadworny assesorski dekretem w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym, miesiąca Nowembra dwudziestego wtórego, w Warszawie ferowanym, uznawszy comportationem przez w. imci pana starostę y wóyta Filipowskiego, aktów, pereł y kleynotów, a przez miasto praw, przywileiów y iuramentu przez tychże mieszczan, imci panu Daszkiewiczowi wykonanego, ani terminu takowych ab utriusque comportacyi naznaczył, ani iuramentu super fidelem comportationem uznał. Zaczym my kommissarze, żadney ieszcze, tak o komportacyę, iako też o iurament nieczyniąc decyzyi, lecz do finalney rosprawy oną odkładaiąc, locationem comportowanych przywileiów, aktów, kopii iuramentu (która ex decisione nostra connotatur) y pereł w kancelaryi naszey uznaliśmy, a oraz tychże aktów liberam exigitationem, tudzież communicationem stronie potrzebuiącey, pozwalaiąc w samey sprawie dalszy o wszystko proceder wszystkim stronam intimavimus, a in procedendo consentientibus partibus ad actus inquisitionis, calculationis et vereficationis przez nas kommissarzów dekretem naznaczonych expediendos accessimus.

A zatym dnia trzydziestego Septembris

po expedyowaney inkwizycyi y kalkulacyi między miastem Filipowem, imci panem Daszkiewiczem a w. imci panem Puzyną—chorążym Upitskim, starostą y wóytem Filipowskim, in tractu zaczynaniącey się wereficacyi, po kontrawersyach między tymże w. imci panem Janem Rożańskim idque a parte imci pana Jana Rożańskiego o wysłuchanie przez nas kommissarzów kalkulacyi z intrat różnych, przez tegoż imci pana Rożańskiego perceptowanych, w. imci panu staroście Filipowskiemu należących. A parte vero w. imci pana starosty o nieuznanie przed nami kommissarzami tey kalkulacyi, lecz do iegomości qua pana odesłanie, in praesentia obudwuch stron doniesionych, ponieważ imć pan Jan Rożański, będąc od roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego siódmego, miesiąca Octobra trzydziestego dnia, za namieśnika (iako patuit z instrumentu od w. imci pana starosty imci danego), w starostwie Filipowskim instalowanym, różne na w. imci pana starostę, uti z regestru ręką imci pana Rożańskiego pisanych patuit, perceptowawszy intraty, deinde oddaliwszy się z Filipowa, ani sam do sądów ikmci assessorskich ad deponendum przez siebie calculum w. imci pana starostę Filipowskiego, nec contra w. imć pan starosta Filipowski imci pana Rożańskiego, nie pozwali się. Na ostatek nec in actoratu, nec in reatu tenże imć pan Rożański w dekrecie ikmci assessorskim znayduie się, per consequens te negotium zdania kalkulacyi do nas kommissarzów remissum być nie mogło y nie iest. Zaczym my kommissarze, insistendo pomienionemu dekretowi ikmci assessorskiemu, continuationem actus in expedienda verefication, między miastem a wielmożnym imci panem wóytem nakazaliśmy; respektem zaś kalkulacyi przez imci pana Jana Rożańskiego primarium forum według prawa statutowego przed wielmożnym imci panem chorążym Upitskim, starostą y wóytem Filipowskim, uznawszy tegoż imci pana Jana Rożańskiego pro reponendo calculo do w. imci pana starosty Filipowskiego odesłaliśmy. Interea omnimodam securitatem temuż imci panu Rożańskiemu, zdrowia y fortun obwarowawszy et in casum gravaminis salvam do grodu vigore prawa appelationem reserwowawszy, terminem expediendae eiusmodi calculationis in spatio sześciu dni tu w Filipowie w stancyi w. imci pana starosty y wóyta Filipowskiego naznaczyliśmy. Post haec na dniu dziewiątym Octobris, po kontrawersyach a parte w. imci pana starosty y wóyta Filipowskiego limite kommissyi naszey, a parte vero miasta Filipowa, o kontynuacyą repliki in praesentia obudwuch stron doniesionych, lubo to w. imć pan starosta Filipowski przez kontrawersyą swoią donaszał, że kolegowie nasi ww. ichmość panowie Micuta—podstoli y podstarości sądowy powiatu Grodzieńskiego y Staszewski—skarbnik Upitski, bywszy przytomnemi circa agitationem teraźnieyszcy kommissyi po expedyowaney inkwizycyi, kalkulacyi y werefikacyi, po wysłuchanych ab utrinque produktach, in tractu zaś zaczętey a parte miasta repliki, po wyiechaniu na wizyą młynów ob legalitatem funkcyi deputackiey do Mińska na dniu wczorayszym oddalili się, consequenter inferebat, że bez przytomności ichmciów actus praesens continuari nie może. Jednak ponieważ dekretem ikmci assessorskim non obstante duorum absentia tę sprawę przytomnym kommissarzom sądzić iniunctum y wszystkie delationum genera tymże dekretem amputata, zaczym my kommissarze, conformuiąc się ad praescriptum tegoż dekretu pretendowaney, a parte w. imci pana starosty Filipowskiego limity nie uznawaiąc, w samey sprawie in ordine continua-

tionis replik proceder nakazaliśmy. Zatym iterum po kontrawersyach a parte w. imci pana starosty Filipowskiego o dopuszczenie od dekretu naszego immediate ferowanego do sądów ikmci zadwornych assessorskich apellacyi, a parte vero miasta o uchylenie oney, doniesionych; ponieważ dekretem oczewistym assessorskim toties wspomnionym a definitiva tylko sententia apellatia iest pozwolona. Zaczym my kommissarze praetensam od w. imci pana starosty y wóyta Filipowskiego do sądów ikmci assessorskich appellationem, iako contra obloquentiam dekretu assessorskiego uroszczoną, uchiliwszy, iterum proceder et continuationem negotii demandavimus, in tractu której kontynuacyi na dniu dziesiątym eiusdem mensis po kontrawersyach a parte w. imci pana starosty y wóyta Filipowskiego, o wizyą y pomiar gruntów, a parte vero miasta o kontynuacyą repliki doniesionych; ponieważ primo requiritur rozsądzenie dokumentów y rozeznanie de natura fundorum,—zaczym my kommissarze, nie czyniąc na tenczas żadney, ani o wizyą, ani o wymiar decyzyi, lecz insistendo dekretom naszym, na dniu wczorayszym ferowanym, continuationem repliki, a parte miasta zaczętey, decrevimus, a zatym na terminie y dniu ninieyszym, wyż na dacie pisanym, ad finalem huius negotii decisionem accedendo, z oczewistey y dostateczney zacząwszy od dnia dwudziestego wtórego Septembra, ad datam praesentem in praesentia w. imci pana Michała Puzyny—chorążego powiatu Upitskiego, starosty y wóyta Filipowskiego, ww. ichmciów panów Bogusława Massalskiego—stolnika Bracławskiego, Wawrzyńca Chlewińskiego—podstolego Witebskiego, Stanisława Wisłoucha—stolnika Derptskiego, Stanisława Paulukowskiego ex una parte, ex altera parte imci pana Ludwika Daszkiewicza, tudzież sławetnych panów Kaspra Paszkowskiego—burmistrza, Marcina Koleynina, Michała Mińkiewicza, Jerzego Kownackiego — burmistrzów starey rady, Gabryela Rożańskiego—pisarza, Andrzeia Czaplickiego, Jakuba Andryszczyka, Piotra Barszczewskiego, Mateusza Swiczki, ławników z przedmieściów, Jana Pazewskiego, Piotra Gosiewskiego, Symona Remiszewskiego, Stefana Podbilskiego—rayc ów post expeditam przez nas kommissarzów inquisitionum calculationem, na wielu continuationis terminach między wszystkiemi stronami wnoszoney kontrawersyi, my kommissarze, iako w sprawie distinctas cathegorias maiącey, distinctim na każdy punkt nasze feruiemy iudicata, et quidem: *Primo.* Co do kategoryi o przywileie miasta Filipowa na prawo magdeburskie y inne prerogatywy, wolności, nadania służącey, ponieważ to sądowi naszemu z produkowanych a parte miasta ikmci Filipowa przywileiów approbacyinych, konfirmacyinych patecice demonstratum, iż nayiaśnieyszy król iegomość Zygmunt August, chcąc ad meliorem ordinem miasto Filipów przyprowadzić et ad publicum emolumentum sposobnieysze uczynić, temuż miastu ikmci osobliwszym listem przywileiem swoim sub actu roku tysiąc pięćset siedmdziesiątego, miesiąca Septembra ósmego dnia datowanym, ius magdeburgicum, alias prawo niemieckie perpetuis temporibus nadał, a od wszelkich innych praw polskich, Litewskich, ziemskich y grodzkich, zwyczaiów pospolitych, któreby kolwiek tylko prawu magdeburskiemu obesse mogły, wyzwolił, osobliwie tychże obywatelów Filipowskich, iako iuż iednemu prawu magdeburskiemu podległych, od wszelkich zwierzchności władzy, dependencyi woiewodów, kasztelanów, leśniczych, sędziów, podsędków et cuiuscunque tituli urzędników, in omnibus actionibus civilibus et criminalibus maioris

et minoris importacyi sprawach exemit ea methodo, że obywatele miasta Filipowa w żadnym innym sądzie citari et respondere nie powinni, tylko przed wóytem tegoż miasta Filipowa, od nayiaśnieyszych królów legitime instalowanych y przed burmistrzem e medio tychże mieszczan według zwyczaiu innych miast w. x. Lit. obranym y postanowionym, prawem nie innym iedno magdeburskim; zatym tenże nayiaśnieyszy król imć Zygmónt August, na świadectwo iaśnieysze in insigne, to iest, namienionemu miastu Filipowi, Raka nadawszy distinguendo iuryzdykcyą wóytowską od burmistrzowskiey, a burmistrzowską od wóytowskiey, przed wóytem y ławnikami w sprawach kryminalnych, iako to: o złodzieystwo, mężobóystwo, rany, pożogę y inne występki złośliwe intentowanych; przed burmistrzami zaś y radcami w sprawach cywilnych. urzędowi burmistrzowskiemu i radzieckiemu należących, universali titulo tych wszystkich, które tylko w łacińskim ięzyku civiles zowią się, obywatelom miasta Filipowa y postronnym ludziom in eadem civitate nayduiącym się, sądzić się y rosprawować się nakazał, eoque intuitu wóytowi z ławnikami, a burmistrzowi z radcami, w przerzeczonym mieście Filipowie, modo et tempore debito ustanowionym, omnes causas et negotia sądowi ich competentia słuchać, recognoscować, uznawać, sądzić, wskazywać y karać według processu y preskrypcyi prawa magdeburskiego in virtute et robore przywileiu swego pozwolił, a in quantum by kto wyroku przerzeczonych rad y urzędników mieyskich, to iest, wóyta z ławnikami y burmistrza z radcami, gravamen sentiret, liberam appellationem od dekretów y wskazów ich przed sąd dzierżawcy Filipowskiego (który także nie inaczey tylko secundum ius magdeburgicum sądzić tenetur) similiter a gravaminose iudicato dzierżawcy Filipowskiego liberam apellationem do siebie, króla y do sądu swego rezerwował. Interea na urząd burmistrzowski, ażeby miasto Filipów ludzi pobożnych, prawa magdeburskiego świadomych, w tymże mieście dobrze osiadłych, idque cztery osoby pospolitego człowieka obierali, a post electionem dzierżawcy Filipowskiemu praesentowali, okazywali, a dzierżawca Filipowski mocą królewską iednego że czterech elektów na urząd burmisrzowski potwierdził y konfirmował, iniunxit w tymże przywileiu król iegomość Żygmunt August munus wóytowstwa Filipowskiego, ad distributivam iustitiam suam ze wszelkim używaniem y obchodzeniem zwykłym wóytowskim excipowawszy, że do tegoż wóytowstwa nie więcey gruntów we włokach, tylko dwie włoki należą, expressit. Nadto tymże kupcom, rzemieślnikom, mieszczanom, przedmieszczanom Filipowskim maiores ieszcze de liberali dextra praestando gratias iarmarki trzy doroczne wolne, to iest, pierwszy na świątki, wtóry na dzień Wniebowzięcia Panny Maryi, trzeci na święty Marcin, a tygodniowe targi w każdym tygodniu w dzień poniedziałkowy ustanowił; które to iarmarki y targi, ażeby confluxu populi et numerosa frequentia ludzi odprawowane były, wszystkim wobec y każdemu zosobna kupcom, furmanom, karczmarzom y wszelakiego stanu ludziom, przekupniom, rzemieślnikom, mieszczanom, sielanom do miasta Filipowa na dni y czasy iarmarków dorocznych y targów pospolitych determinowana ze wszystkiemi towarami y rzeczy przedażnemi iakim-kolwiek imieniem nazwanemi przychodzić, przyieżdzać, towary y rzeczy swoie wykładać, przedawać, kupować, zamieniać, commertiae y handle ze wszystkiemi osobami, zkądby kolwiek tylko przybyli, sprawować, omnimodam dał facultatem. In super eodem privilegio beczkę mier-

ną, we cztery korce miary Krakowskiey, ku mierzeniu zboża w mieście Filipowie designando, targowe mięsne, także od wszelakich rzeczy przedażnych y kupl należące, w każdy poniedziałek od ludzi tylko postronnych, na targ z towarami przybyłych, do skarbu swego naznaczył, a zaś mieszczan, przedmieszczan Filipowskich, ab hoc censu targowego y pomiernego perpetuis temporibus liberos mieć chciał. Pro residuo także nayiaśnieyszy Zygmunt August miastu Filipowi y obywatelom iego wszystkie grunta mieyskie we włokach, siedliskach, ogrodach, morgach, zaściankach, sianożęciach y lasach, tak iako przez rewizorów królewskich nadane, wydzielone y rozmierzone były, approbował. In ulteriori temporis tractu nieszczęśliwe w oyczyznie successerunt rewolucye, miasto Filipów ad ultimam przyszło desolationem, które król iegomość Michał, ruinis et ruderibus vindinkuiąc, zachęcaiąc obywatelów do przyięcia osiadłości, przywileie miastu Filipowskiemu, od antecessorów swoich konferowane, osobliwym przywileiem sub actu roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, Marca dwudziestego dziewiątego dnia konfirmował, grunta mieyskie circa inviolabilem possesionem tegoż miasta zachował, od płacenia gumiennego, ogrodnego, prętowego, łoiowego, wolnemi uczynił. Quibus peractis król imć Jan trzeci, na tron polski succedendo, maiąc przywiley króla Zygmunta Augusta, miastu Filipowskiemu służący, sobie od tegoż miasta presentowany, in omnibus punctis, clausulis et paragraphis w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym, Septembra czwartego dnia confirmavit. Similiter król iegomość August wtóry, chcąc sub felici regimine suo felices reddere cives, nie tylko przywileie antecessorów swoich, miastu Filipowi indulgentissime nadane, w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, Marca wtórego dnia, przez osobliwy przywiley stwierdził, oraz mieszczan tychże Filipowskich, takoż od płacenia gumiennego, siedlicznego, prętowego, ogrodnego uwolnił, Na ostatek król iegomość teraźnieyszy, August trzeci, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmsetnym czterdziestym, miesiąca Oktobra siedmnastego dnia, seorsivo suo privilegio wszystkie nadania, prawa, wolności, swobody, od nayiaśnieyszych przodków swoich, miastu Filipowskiemu dane, umocnił, renowował, tudzież iarmark wolny trzydniowy, na święty Mateusz, corocznie ku obchodzeniu determinowawszy, regia liberalitate et authoritate nadał. Zaczym my kommissarze, desuper wyrażonym przywileiom, miastu ikmci Filipowi liberaliter et gratiose od nayiaśnieyszych królów polskich nadanym, inhaerendo, przy wolnościach, swobodach, prerogatywach, nadaniach, w tychże przywileiach wyrażonych, a praecipue przy prawie magdeburskim od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta ustanowionym, miasto Filipów y obywatelów onego konserwuiemy, a od wszelkich innych praw polskich, Litewskich, ziemskich, grodzkich, zwyczaiów pospolitych, któreby-kolwiek tylko prawu magdeburskiemu praeiudicium inferre mogły, osobliwie od wszelakiey zwierzchności, dependencyi władzy woiewodów, kasztelanów, sędziów y iakiego-kolwiek tytułu urzędników, we wszystkich sprawach cywilnych, kryminalnych, wielkiey y małey importancyi, wyzwolamy, a tylko iednemu prawu magdeburskiemu, tot privilegiis roborowanemu, podległemi, czyniemy y deklaruiemy, ad obloquentiam których przywileiów miasto Filipowskie na urząd burmistrzowski ludzi pobożnych prawa magdeburskiego świadomych, w tymże mieście dobrze osiadłych, to iest: cztery osoby z pospólstwa obierać, a po obraniu imci panu staroście Filipow-

skiemu praesentować, a imć pan starosta Filipowski, iednego ze czterech electów konfirmować, approbować, a od konfirmacyi żadney płacy nie brać, nie pretendować tenebitur. A zatym distingwuiąc iuryzdykcyą wóytowską od burmistrzowskiey, przed wóytem y ławnikami w sprawach kryminalnych excessowych, które-kolwiek w łacińskim ięzyku criminales zowią się, przed burmistrzem y radcami w sprawach cywilnych, które-kolwiek tylko w łacińskim ięzyku civiles causae vocantur obywatelom miasta Filipowa, forum naznaczamy y desygnuiemy eoque respectu, ażeby w. imć pan wóyt y ławnicy do spraw cywilnych, burmistrze y radce do spraw kryminalnych nie należeli, onych przed sąd swóy ad invicem nie przypuszczali, ale burmistrz y radce sprawę kryminalną do w. imci pana wóyta y ławników, wielmożny imć pan wóyt y ławnicy sprawę cywilną do burmistrza y radców odsyłali, konvulsyi żadney inter iurisdictiones suas nie czynili, owszem iuxta exigentiam sprawiedliwości et praescriptum prawa magdeburskiego, nec non moderni iudicati, wyrok swóy ferowali, win żadnych, supra valorem sprawy nie brali y nie uzurpowali, stronom apelluiącym appellacyi, ubi de iure competit, idque burmistrz y radce do w. imci pana starosty Filipowskiego, nie tamowali, a imć pan starosta Filipowski takowe sprawy, które a iudicato seu officio Filipoviensi przed sąd imci via apellationis devolvuntur, ażeby sam in persona sua sądził na mieyscu swoim iako subdelegandi potestatem nie maiącey, nikogo nie zasadzał, partibus gravamen sentientibus apellationem do sądów ikmci assessorskich, tak w sprawach apellacyinych, iako też woytowskich interponere nie bronił, post appellationem tychże dekretów swoich do exekucyi nie przyprowadzał, wskazami y winami nad prawo y ważność samey rzeczy nie agrawował, w sprawach wszelakich nie idąc via facti terminem prawnym sądził y prozekwował, in dispositiones magistratu, a se indepedentes nie wtrącał się, a magistrat w tych circumstancyach, które concernunt wiadomość imci pana wóyta z tymże imci panem wóytem komportował się, nakazuiemy. Similiter tymże mieszczanom Filipowskim iarmarki trzy wolne, idque, pierwszy na Świątki, drugi na Wniebowzięcie Panny Maryi, trzeci na święty Marcin, vigore przywileiu króla imci Zygmunta Augusta, seorsive czwarty iarmark na święty Mateusz vigore przywileiu nayiaśnieyszego króla iegomości Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, obchodzić, odprawować, osobliwie targi każdego tygodnia w każdy poniedziałek miewać intymuiemy; a za przywileiem króla imci Zygmunta Augusta, supra wyrażonym, targowe co tydzień w dzień poniedziałkowy, do skarbu ikmci należące, tylko od przyieżdżaiących ludu postronnych, a nie od mieszczan y przedmieszczan Filipowskich, iest opisane, zaczym ażeby w. imć pan starosta Filipowski y namieśnicy iegomości, non excedendo extra spheram tegoż przywileiu, targowe tylko w dzień poniedziałkowy y to od ludzi przyiezdnych, a nie od mieszczan y przedmieszczan do skarbu starościńskiego odbierali, sub tempus zaś iarmarków żadnych exakcyi, tak w. imć pan starosta y namieśnicy imci, iako też mieszczanie, nie czynili, iarmarkowego żadnego, ponieważ przywileiem, ani staroście, ani miastu nie iest pozwolono, nie uzurpowali, ludziom per suas exactiones wstrętu nie czynili, winami żadnemi nie obciążali, demandamus; praecipue tychże mieszczan Filipowskich, ab onere płacenia prętowego, siedlicznego, gumnicznego, ogrodnego, łoiowego, wypustnego, iako przywileiami nayiaśnieyszych

królów ichmci Michała y Augusta wtórego uwolnionych, uwalniamy, podobnym sposobem y wszystkie dalsze axactionum genera, iako to: kwitowe od czynszów, świąteczne alias kolędy y włóczebne, podwod branie, na tłokę pędzenie, rynkowe et his similes abusus znaszamy, abroguiemy, y ażeby nigdy praktykowane niebyły, waruiemy. Quod attinet zaś questyie o wóytowstwo Filipowskie in puncto, ieżeli zaiedno z starostwem Filipowskim in uno subiecto ma subsistere uroszczoney, lubo to mieszczanie Filipowscy ex ratione zachowaney od wóyta do starosty Filipowskiego w przywileiu Żygmunta Augusta apellacyi, że starostwo z wóytowstwem Filipowskim są incompatibilia y u iednego possesora haerere nie mogą, donosili, iednak ponieważ ex eodem privilegio Zygmunta Augusta innotescit, że wóytowstwo Filipowskie nie iuż nobili personae, ale mieszczaninowi natenczas miało być dawane eoque intuitu apellacya od wóyta do starosty, tanquam a minori ad maius subselium, to iest, od mieszczanina, do szlachcica zachowana, ad interim ponieważ nayiaśnieyszy król iegomość Jan Kazimierz, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt siódmym, miesiąca Maia pierwszego dnia, wóytowstwo Filipowskie post decessum Jana Szyptyki, mieszczanina, wóyta Filipowskiego, imci panu Kazimierzowi Snarskiemu, pierwszemu ex ordine nobilitatis wóytowi Filipowskiemu konferował et non interrupta przez tyle dawności serie następuiący królowie ichmci polscy też wóytowstwo Filipowskie do stanu szlacheckiego przywileiami swemi przenieśli, a zatym eo ipso apellacya od wóyta do starosty, tanquam a pari ad parem cessare powinna, a lubo dopuszczona bywała, iednak ponieważ to magis abusive, a niżeli legitime (ex quo szlachcic szlachcica sądzić, przesądzać, zwłaszcza prawem magdeburskim nie może) practicatum,—zaczym my kommissarze ex ratione teyże apellacyi za nastaniem wóyta szlachcica, ipso facto ustałey, incompatibilitatem starostwa z wóytowstwem non censendo, tak przy starostwie, iako y przy wóytowstwie w. imci pana starostę Filipowskiego zachowuiemy hoc praecustodito, ażeby imć pan starosta Filipowski recompensam odeszłego od mieszczan wóytowstwa za funkcyą lantwóytowstwa obywatela miasta Filipowa, człowieka bogoboynego, w tymże mieście dobrze osiadłego y nienotowanego, na mieyscu swoim ustanowił, który że nie wprzód w ławicy wóytowskiey ma zasiadać, aż pierwey solita forma iurament na landwóytowstwo wykona, waruiemy. A że w miastach iurata obywatelów fides wiele ad integritatem tychże miast pomaga, zaczym ażeby y wszyscy mieszczanie Filipowscy, tak ci, który w mieście mieszkaiąc dotąd na mieyskie nie przysięgali, iako też ci, którzy de novo osiadłość przyimować będą, super ius civitatense rotą w prawie magdeburskim wyrażoną iuramentowali; także ażeby pisarze mieyskie y wóytowskie super functiones suas legitime administrandas iuramenta wykonywali, archiwa sobie konfidowane konserwowali, akta tak dawnieysze, iako y za pisarstwa swego porządne mieli, one proprio sumptu oprawowali, cavemus. *Co do drugiey kategoryi*, o grunta ab antiquo miastu Filipowi nadane tudzież o włoki wóytowskie. Ponieważ przywiley króla iegomości Stefana, pod datą roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Nowembra dziesiątego dnia będącey, a parte miasta ikmci Filipowa vidimatim prezentowany na starostwo Filipowskie ichmościom panom Krzysztofowi y Małgorzacie Morsztynom dany, edocet, że do miasta Filipowa z pierwszey pomiary włok sto dwadzieścia, z pośledniey pomiary włok trzydzie-

ście sześć in numerosum włok sto piędziesiąt sześć nadano; przywiley zaś króla imci Michała sub actu roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia datowany, miastu ikmci Filipowi służący, in authentico produkowany, quantitatem włok stu pięciudziesiąt sześciu, tak wszerz, iako y wzdłuż temuż miastu Filipowi należących, specifikuie, na ostatek przywiley konfirmacyiny króla iegomości Augusta wtórego, pod datą roku tysiąc siedmset dziesiątego, Marca wtórego dnia znayduiący się, włok sto pięćdziesiąt sześć y morgów dwieście pięćdziesiąt dziewięć, miastu Filipowi (intuitu pomiary przez rewizorów, ex brachio króla iegomości Stefana naznaczonych, w roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt ósmym czynioney) konfirmuie, a te wszystkie pomiary, de super wyrażone, per iniuriam temporum zaginęły y u żadney strony nie znaydowały się, consequentur, która ex praemissis quantitatibus włok y morgów miastu należy, y ieżeli wyż wyrażony mieyskich gruntów komput includunt dwie włoki y cztery morgi wóytowskie, przywileiem nayiaśnieyszych królów, Zygmunta Augusta y Augusta wtórego opisane, similiter ieżeli includuntur place te, na których miasto Filipów y cztery przedmieścia: Jemieliste, Olszanka, Wolka y Szafranka zabudowane są, doyść y sądzić bez pomiary nie można, zaczym my kommissarze discordantibus inter se privilegiis, dostateczney z dokumentów nie maiąc illucyacyi, ad investigandum rei veritatem pomiarę uznaiemy, na expedyowanie którey ex parte w. imci pana starosty Filipowskiego, w. imci pana Andrzeia Szaniawskiego— skarbnika Upitskiego, ex parte miasta ikmci Filipowa w. imci pana Dominika Sopoćka— czesznika Grodzieńskiego, kolegów naszych, zgodnie od stron podanych przy przysięgłym mierniczym naznaczamy y determinuiemy. Którzy to w. ichmościowie panowie kolegowie nasi za wyprowadzeniem siebie mutuo partium sumptu, praeviis innotescentiis, do miasta ikmości Filipowa y przedmieściów wyż wyrażonych należących pomiarę uczynić, z którey pomiary, czy to pokaże się, że do miasta Filipowa tylko włok sto pięćdziesiąt sześć simpliciter, według przywileiu króla imci Stefana, czy to włok sto pięćdziesiąt sześć, tak wszerz, iako y wzdłuż według przywileiu króla iegomości Michała, czy to na ostatek włok sto pięćdziesiąt sześć y morgów dwieście pięćdziesiąt dziewięć, według przywileiu króla iegomości Augusta wtórego należy, totidem miastu wydzielić; similiter, ieżeli praemissa quantitas gruntów mieyskich inclusive z temi placami, na których miasto Filipów y cztery przedmieścia onego haerent, item inclusive z dwuma włokami y czterma morgami wóytowskiemi naydować się będzie, też place pod miasto y przedmieście podeszłe, tudzież włoki y morgi wóytowskie w przerzeczony komput przywileiami inkludować, opisany ieżeli exclusive wymierzyć dislimitatią y dymensią dostateczną udziałać, włoki y morgi wóytowskie od włok y morgów mieyskich oddzielić, oddzieliwszy mieyskie do aktorstwa y possessyi miasta, woytowskie do possessyi w. imci pana woyta podać, situationem tychże włok wóytowskich, na którym przed tym mieyscu były, iak naypilniey inwestygować, kopce, znaki cum perfecta dislimitatione gruntów mieyskich od starościńskich, starościńskich od mieyskich wysypać, grunta mieyskie, które poniżey za dokumentami imci panu staroście adiudicabuntur, temuż imci panu staroście exdywidować, które do miasta incorporabuntur, miastu incorporować et quam exactissime, omni habita animadversione, hunc actum pomiary expedyować, tenebuntur. Jnterea, ponieważ w mieście Filipowie

wiele gruntów y placów in sterili gleba absque ullo emolumento miastu odłogiem leżą, zaczym, ażeby takowe grunta magistrat ludziom osiadłości szukaiącym pozwalał, zawodził, a imć pan starosta y wóyt Filipowski, także magistrat, ażeby od tychże ludzi solucyi żadnych titulo wkupnego nie wymagał, decernimus. *Co do trzeciey kategoryi* o siedm włok, na bakałarza nadanych. Ponieważ król iegomość Stefan, bacząc że plurimum interest, ut iuventus bonis moribus imbuatur, osobliwym przywileiem swoim, w roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt piątym, Maia dwudziestego ósmego datowanym, dla erudycyi, exercytacyi y nauki młodzi Filipowskiey, pro sustentatione bakałarza siedm włok gruntu królewskiego, między wioską Moschołowo a wioską Zulmatowo sytuowanych, perpetuis temporibus praevio consensu starosty Filipowskiego nadał, cum ea cautione, ażeby usus et fructus z onych percepti ani na starostę, ani na miasto nie szły, ale solummodo na bakałarza y na wybudowanie szkoły y luboby per aliquod temporis spatium bakałarza nie było, nihilominus wszystkie de praedictis laneis proventa bakałarzowi, któryby de novo introduceretur, oddane et in toto wrócone być miały, tenże nayiaśnieyszy król Stefan, elekcyą bakałarza przy pospólstwie zostawiwszy, że obywatele miasta Filipowa na tę funkcyę osoby cztery uczone, pobożne, ad officium bakałarstwa sposobne obierać, po obraniu staroście prezentować, a starosta, quem magis idoneum viderit, approbować, konfirmować powinien, tymże przywileiem swoim, supra de data et actu wyrażonym, warował,—zaczym my kommisarze wyż wyrażone siedm włok, iako na bakałarza od nayiaśnieyszego króla iegomości Stefana nadano, na bakałarza miastu przysądzamy, ab omni onere civitatensi, a praecipue od czynszu y hyberny uwalniamy, y ażeby miasto Filipów usus et fructus z tych włok nie iuż na prywatne iakie interesa, ale na wybudowanie szkoły, alias domu bakałarzowi, deinde na zapłatę temuż bakałarzowi obracało, tudzież ad normam tegoż przywileiu na funkcyą bakałarstwa cztery osoby, nauką y pobożnością zalecone, obierali, obrawszy imci panu staroście pro confirmatione podawali, a imć pan starosta, ażeby takoż iednego ze czterych na tę funkcyą instalował, autoryzował et sine ulla accomodacyi praetensione konfirmował, similiter ażeby bakałarz pro munere suo młodź mieyską nauczał, edukował, sub relegatione onego przez w. imci pana starostę y magistrat ab officio, praescribimus, denique dla wydzielenia pomienionych siedmiu włok miastu Filipowi na bakałarza, seorsive iure nadanych, do wymiaru odkładamy. *Co do czwartey kategoryi:* O włoki, przywileiem Zygmunta trzeciego ab oneribus civitatensibus et ab iurisdictione dworu Czostkowskiego w roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątym, Januaryi dziewiętnastego dnia, imci panu Krzysztofowi Morsztynowi—staroście na onczas Filipowskiemu nadane, item przywileiem króla imci Jana-Kazimierza w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórym, Maia dwudziestego trzeciego dnia, imci panu Alexandrowi Massalskiemu konferowane, także o młyn ze stawem przy mieście Filipowskim, od szlachetnego pana Walentego Kułakowskiego, imci p. Alexandrowi Buchowieckiemu — podkomorzemu Grodzieńskiemu, staroście na ówczas Filipowskiemu, z włokami dwiema y czterma morgami mierniczemi za konsensem króla iegomości Władysława czwartego cedowane. Ponieważ to sądowi naszemu z przywileiu króla imci Michała poddało roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, Nowembra dziewiętnastego dnia

będącego, imci panu Janowi Kazimierzowi i Annie Dorocie Kierdeiom — małżonkom, marszałkom Grodzieńskim służącego, innotuit: iż pomienieni ichmość panowie Kierdeiowie, praedicta bona legitimis possessoribus zapłaciwszy, pacifica fruebantur possessione, a zatym król iegomość Michał, maiąc w osobliwym respekcie magna merita imci Kazimierza Kierdeia, przywileiem swoim sub actu roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, Nowembra dziewiętnastego w Krakowie datowanym, coram iudicio nostro vidimatim presentowanym, pomienione grunta, place przez antecessorów swoich libertowane, imci panu Krzysztofowi Morsztynowi y imci panu Alexandrowi Massalskiemu przed tym nadane, z młynem y stawem od pana Walentego Kułakowskiego, przez imci pana Alexandra Buchowieckiego nabytym y ze wszystkiemi przynależnościami, osobliwie plac Szeputowski, w mieście Filipowie w samym rynku sytuowany, ad haec przydawszy, ex munificencia regia w teyże dzierżawie włoki Motulskie, przez woyny Szwedzkie y Pruskie steriliter próżno leżące, temuż imci panu Kierdeiowi z królewskich w wieczyste zamienił, ab iurisdictione dworu Czostkowskiego, płacenia czynszu y wszelkich powinności libertował, a pod iuryzdykcyą ziemską Grodzieńską podał; wiele zaś gruntów Morsztynowi y Massalskiemu libertowanych y nadanych było, tenże król iegomość Michał nie wyraził, ale do przywileiów króla Zygmunta trzeciego y Jana Kazimierza referował się, które od stron przed nami produkowane nie były, post haec też grunta, praevio consensu omnium ordinum rei publicae konstytucyą roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, imci panu Kazimierzowi Kierdeiowi approbowane zostały, in virtute którey konstytucyi, gdy imć pan Jan Kazimierz Kierdey—marszałek Grodzieński, Morsztynowszczyznę, Massalszczyznę włoki dwie y cztery morgi miernicze w swoim possidebat dzierżeniu, miasto Filipów to sobie pro iniuria inputando do sądów ikmci assessorskich, o zabranie półczternastu włok gruntów ziemskich adcitavit, za którą adcytacyą sąd iego królewskiey mości assesorski o półczternasta, włoki przez miasto pretendowanych, iako też o dalsze grunta y pretensye kommisyą dekretem swoim, sub actu roku tysiąc sześćset ośmdziesiątego, Februaryi ósmego dnia ferowanym, ad praesens vidimatim coram iudicio nostro produkowanym uznał, która kommissya, ieżeli effectum wzięła, nullo authentico documento, prócz kopii sądowi naszemu prezentowaney, non probatum; interea przerzeczone dobra, per constitutionem ab oneribus libertowane imci panu Władysławowi Kierdeiowi — chorążemu Grodzieńskiemu, iure succesivo cesserunt, a zaś od imci pana Kierdeia—chorążego Grodzieńskiego, ieymci pannie Katarzynie Rudominownie Władysławowey Kierdeiowey, żonie, dostały się; a zatym ieymość pani Katarzyna Rudominowna, primi voti Władysławowa Kierdeiowa, secundi Alexandrowa Ogińska—starościna Uświacka, prawem zastawnym, w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym, Apryla dwudziestego trzeciego dnia danym, eodem anno Augusta dziewiątego w trybunale przyznany gruntu Morsztynowskiego włok ośm, folwark nazwany Rospudy, z ieziorem Rospudą, folwark Massalszczyznę, grunta nazwane miernicze Kułakowskie, włok dwie y morgów cztéry z młynem, stawem przy mieście Filipowie będącym, plac Szeputowski, w rynku miasta Filipowa sytuowany w. imci panu Krzysztofowi Dominikowi Puzynie—staroście na ówczas Filipowskiemu, postremo woiewodzie Mścisławskiemu, oycowi procederuiącego imci pana chorążego Upitskiego, teraźnieyszego sta-

rosty y wóyta Filipowskiego invadiowała, po którym tenże imć pan starosta Filipowski naturalnym prawem possyduie. Zaczym my kommissarze, stosuiąc się do przywileiu króla imci Michała, pod datą roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, Nowembra dziewiętnastego będącego, grunta, place, quondam przez króla imci Zygmunta trzeciego y króla imci Jana Kazimierza, imci panu Krzysztofowi Morsztynowi y Alexandrowi Massalskiemu nadane, z młynem, stawem, Kułakowszczyzna nazwanym, y ze wszystkiemi do niego przynależnościami, dwie włoki miernicze y cztery morgi, osobliwie plac Szeputowski, w mieście Filipowie, w samym rynku sytuowany, ad haec włoki Motalskie za ziemskie, ad onus civitatense nie należące, ale iurisdictione terrestri podległe uznawszy, od wszelkich ciężarów mieyskich uwolniwszy, circa hipotecariam possessionem w. imci pana starostę ośmiu włok Morsztynowszczyzny, folwarku Massalszczyzny, mierniczych włok dwuch y morgów czterech, z młynem, stawem przy mieście Filipowic będącym, tudzież placu Szeputowskiego vigore prawa zastawnego, inviolabiliter zachowuiemy, które grunta idque Morsztynowszczyzna, Massalszczyzna, dwie włoki miernicze y cztery morgi, in quantum by czasu pomiary pokazały by się, być od miasta odłączone, a ichmościom panom Kierdeiom nadane, ażeby w. ichmość panowie kolegowie nasi, ad hunc actum destynowani, ex quantitate włok mieyskich potrącili y osobliwym ograniczeniem w. imci panu staroście Filipowskiemu obwarowali; a ieżeliby się dawne ograniczenie pokazało, one renowowali, a w. ichmć panowie starostowie Filipowscy, ad probandam quantitatem Morsztynowszczyzny, Massalszczyzny przywiley króla imci Zygmunta trzeciego, sub actu roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego, Januaryi dziewiętnastego, imci panu Krzysztofowi Morsztynowi similiter przywiley króla iegomości Jana Kazimierza, pod datą roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Maia dwudziestego trzeciego, imci panu Alexandrowi Massalskimu służący, ex actis metryki w. x. Lit. wyięli, sub tempus wymiary z onemi stawali iniungimus. Co zaś do Rospudów, ponieważ sądowi naszemu innotuit, iż grunta Rospudy dwoiakie iednym imieniem nazwane reperiuntur, idque iedne morgi Rospuda w instrumencie plenipotencyinym od zeszłego w. imci Krzystofa Dominika Puzyny—starosty, wóyta Filipowskiego, post woiewody Mścisławskiego, panu Wawrzeńcowi Buczyńskiemu, w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym, Apryla dwudziestego szóstego dnia danym, wyrażone, drugie zaś Rospudy alias folwark y iezioro w prawie zastawnym temuż i. w. imci panu Krzystofowi Dominikowi Puzynie — woiewodzie Mścisławskiemu, od w. ieymci pani Katarzyny Rudominówny Alexandrowey Ogińskiey—starościney Uświatskiey, bywszey Władysławowey Kierdeiowey—chorążyney Grodzieńskiey, danym, sub actu roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Apryla dwudziestego trzeciego dnia będącym, w trybunale przyznanym y specyfikowane. Zaczym my kommissazze, tanquam o dobra seorsivi iuris seorsive decernendo, pierwsze Rospudy; alias morgi, ponieważ iure mieyskie zwyż wyrażonego instrumentu plenipotencyinego być pokazały się y za one czynsz sobie qua staroście należący, w. imć pan Krzysztof Puzyna—oyciec imci pana starosty pro persoluto przyimował, aktorstwa zaś na one żadnego nie miał, consequenter y procederuiący imć pan starosta Filipowski nie ma, zaczym my kommissarze też morgi Rozpudy za mieyskie uznawszy, ad possessionem miasta przywra-

camy. Interea drugie Rospudy, alias folwark y iezioro, ponieważ w. imci p. Krzysztofowi Dominikowi Puzynie — woiewodzie Mścisławskiemu, od w. ieymci pani Ogińskiey—staróściney Uświatskiey prawem zastawnym za ziemskie onerowane od miasta Filipowa, że iure terrestri gaudent, iże razem z włokami Morsztynowskiemi libertowane zostały, nienegowane, owszem że też same są, co y Massalszczyzna afirmowane,—zaczym my komissarze też Rospudy za ziemskie censendo, przy zastawney possesyi w. imci pana starosty relinquimus, a respektem quantitatis wiele Rozpudy ziemskie maią gruntu, a wiele mieyskie do pomiary reficimus. *Co do piątey kategoryi*, o folwark Paulukowszczyzna alias Mroczkowszczyzna nazwany. Ponieważ sądów naszemu luculenter innotuit, iż król imć Zygmunt August ieszcze ante unionem w roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt ósmym, folwark Paulukowszczyznę, in quantitate włok dwuch będącą, od starostwa Filipowskiego odłączywszy, ichmościom panom Gumińskim nadał, który folwark potym od ichmościów panów Gumińskich imci xiędzu Zawistowskiemu, od imci xiędza Zawistowskiego imci panu Pawłowi Wierzbowskiemu, wóytowi Przeroskiemu, dostał się, a zatym imć pan Paweł Wierzbowski, wóyt Przeroski, na przerzeczoną Paulukowszczyznę, przywiley confirmationis, w roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt siódmym, in personam suam otrzymał y list rewizorski obiezdny temuż imci panu Wierzbowskiemu, cum specificatione granic służący, naydował się; w dalszym czasu przeciągu folwark Paulukowszczyzna, po różnych possessorach chodząc, od imci pana Wierzbowskiego imci panu Faszczy, od iego mości pana Faszczy iego mości xiędzu Badowskiemu, similiter od iego mości xiędza Badowskiego ieymości pani Barbarze Szymborskiey, item od ieymości pani Barbarze Szymborskiey imci panu Zalewskiemu, od imci pana Zalewskiego imci panu Osińskiemu — staroście Przeroskiemu, denique od imci pana Osińskiego imci panu Ruckiemu, naostatek od imci pana Ruckiego imci panu Bohdanowi Cielickiemu przedany został, stante qua possessione imci pana Bohdana Cielickiego, za nastąpieniem w oyczyznie rewolucyi, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt szóstym, woysko Szwedzkie folwark Paulukowszczyznę zrabowało, wszystkie przywileie, nadania iuris possessionis dokumenta zabrała, eoque intuitu imć pan Bohdan Cielicki regestr tychże dokumentów, przez Szwedów zabranych spisawszy i w onym specifice na tęż Paulukowszczyznę przywiley króla Zygmónta Augusta, sub actu roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt ósmego ichmościom pp. Gumińskim, seorsive przywiley króla Zygmunta trzeciego, sub actu roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt siódmego, imci panu Pawłowi Wierzbowskiemu służące, wyraziwszy, proces eodem anno, miesiąca Apryla szesnastego dnia, coram actis Filipoviensibus zaniósł, in ulteriori temporis tractu, to iest, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym miesiąca Februaryi dwudziestego piątego dnia imci panowie Bohdan y Anna Gombelowna Cieliccy, małżonkowie, tęż Paulukowszczyznę, to iest włok dwie, w powiecie Grodzieńskim, między gruntami y folwarkami z iedney strony imci xiędza plebana Filipowskiego, z drugiey strony imci xiędza Przeroskiego, końcem włok Motulskich sytuowane, imci panu Gabryelowi y Annie Borygentreychom za złotych dwieście pięćdziesiąt, prawem wieczystym przedali y takowe prawo swoie w roku tymże, miesiącu y dniu, w magdeburyi Filipowskiey przyznali; post haec imci pana Gabryela Borygentreycha subsecuta fata, post obitum

którego ieymci pani Anna Gabryelowa Borygentreychowa—maiorowa ikmości cessit in secundum votum za imci pana Antoniego Jerzego Pieleckiego Urbanowicza, z którym to małżonkiem swoim w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszym, Augusta ośmnastego dnia pomienioną Paulukowszczyznę w trakcie do starostwa Filipowskiego leżącą, in quantitate włok dwuch będącą, przez nayiaśnieyszych królów ichmościów, przywileiami do starostwa Filipowskiego odłączoną, w wieczność libertowaną, cum omnibus attinentiis ichmościom panom Stanisławowi y Maryannie Bagińskim, za summę pięćset trzydzieścia złotych prawem wieczystym w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszym, Septembra trzeciego dnia w trybunale przyznanym, caesserunt, similiter ichmość panowie Stanisław y Maryanna Bagińscy, toties przerzeczoną Paulukowszczyznę, w granicach supra wyrażonych będącą, ichmość panom Krzysztofowi y Maryannie Koszubskiey Domaszewskim, za summę sześćset złotych, w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt piątym, Marca czternastego dnia, iure perpetuae venditionis zbyli, które prawo w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt piątym, Maia trzynastego, ad acta Filipoviensia podane; podobnym sposobem ichmość panowie Krzysztof y Maryanna Koszubska Domaszewscy w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstym, Maia dwudziestego siódmego, tęż Paulukowszyznę imci panu Symonowi Mroczkowskiemu y samey, za złotych pięćset trzydzieście wiecznemi czasy prawem wieczystym, w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstym, Junii ósmego w magdeburyi Filipowskiey aktykowanym, a w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym, Apryla dwudziestego wtórego dnia, do grodu Grodzieńskiego przeniesionym, ustąpili; którzy to ichmość panowie Mroczkowscy, praeveniendo securitati folwarku Paulukowszczyzny regestr dokumentów, od Szwedów zabranych, przez imci pana Bohdana Cielickiego spisany, razem z prawem sobie służącym, w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstym, Junii ósmego dnia do akt Filipowskich inserowali; na ostatek ciż ichmość panowie Mroczkowscy folwark Paulukowszczyznę, od possessyi swoiey Mroczkowszczyzna denominowaney, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątym, Februarii czternastego dnia i. w. imci panu Krzysztofowi Puzynie, na ten czas podstolemu Upitskiemu, post woiewodzie Mścisławskiemu, za tysiąc złotych perpetuis temporibus zbyli, in virtute, którego prawa w. imci pana Michała Puzyny—chorążego Upitskiego, starosty y wóyta Filipowskiego, in huiusque pacifica Paulukowszczyzny alias dwuch włok persistit possessyą y lubo mieszczanie Filipowscy, że to są włoki wóytowskie, przywileiem Żygmunta Augusta, pod datą roku tysiąc pięćset siedmdziesiątego, Septembra ósmego dnia będącym, na wóyta nadane, asserebant; iednak że ponieważ z regestru imci pana Bohdana Cielickiego supra wyrażonego constat, że Paulukowszczyzna ieszcze przed datą przywileiu Zygmunta Augusta miastu nadanego, ante unionem, w roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt ósmym ichmość panom Gumińskim nadana, et non interrupto ordine indepedenter, od wóytów Filipowskich przez różną szlachtę, ad hucusque possydowaną była,—ponieważ na ostatek z dokumentów, supra de data et actu wyrażonych, patet, że Mroczkowszczyzna, alias Paulukowszczyzna, nie od miasta Filipowa, ale od starostwa Filipowskiego quondam za przywileiami odeszła; zaczym my kommissarze toties pomienioną Mroczkowszczyznę alias Paulukowszczyznę, za ziemską uznawszy, przy dziedziczney possessyi w. imci pana starosty y wóyta Fili-

powskiego zachowawszy, ab omni inpetitione et praetensione miasta Filipowa, perpetuis temporibus uwalniamy. *Co do szóstey kategoryi:* O plac Katowszczyzna nazwany, w rynku miasta Filipowa, na rogu ulicy Bakałarzewskiey sytuowany, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym pierwszym, miesiąca Junii dziewiątego dnia, od imci pana Benedykta Katowskiego—czesznika Trockiego y samey imci pani Klary z Jaszewskich Katowskiey, małżonków, imci xiędzu Janowi Hrehorowiczowi, plebanowi Filipowskiemu, zapisany, a od imci xiędza Hrehorowicza w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym wtórym, Januaryi dwudziestego ósmego dnia i. w imci panu Krzysztofowi Puzynie—woiewodzie Mścisławskiemu, za cztery czerwone złote zbyty, lubo wzwyż wyrażonym prawie ichmościów panów Katowskich, iest expressum, iakoby ten plac był libertowany, iednak że ponieważ in supplementum tey expressyi żadney per documenta, privilegia et constitutiones rei publicae probacyi nie było; zaczym my kommissarze tenże plac pod prawo y powinność magdeburskie poddawszy, przy spokoinym dzierżeniu y aktorstwie imci pana starosty rezerwuiemy. *Co do siódmey kategoryi*—o place Teyderowskie. Ponieważ do sądowi naszemu innotuit, iż ichmość panowie Hernest y Krystyna Wulfowiczówna Teyderowie—podkownikowie i. k. mości, maiąc w mieście ikmci Filipowie konsystencyą, a chcąc maiorem rezydencyi swoiey uczynić commoditatem, wiele placów w mieście ikmci Filipowie prawami wieczystemi, aquisiverunt, a praecipue w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstym, miesiąca Maia dnia dwudziestego wtórego, włokę gruntu we trzy pola, w pierwszym polu ku Mirciniszkom, o miedzę z iedney strony imci xiędza plebana Filipowskiego półwłoczka, z drugiey strony—pana Michała Remiszewskiego czwierci, a w drugim polu ku Przerośli, z iedney strony między pana Woyciecha Buczyńskiego półwłoczka, z drugiey strony o miedzę teyże pana Michała Remiszewskiego czwierci, w trzecim polu ku Zusznowiu, o miedzę pana Jakuba Grochowskiego włoki trzema czwierciami, a czwartą czwiercią o miedzę pana Michała Remiszewskiego czwierci leżącą; item placów półczwarta w iednym placeniu, w ulicy Berznickiey ku młynowi, idąc po prawey stronie do rzeczki Filipówki, od uliczki począwszy, od samey ulicy końcem do teyże rzeczki Filipówki przypieraiące, z drugiey strony, o międzę placu Piotra Kontuszewskiego sytuowane; item grodź do tegoż należącą, ku młynowi Szypytce, nad rzeką Rospudą, od stawku starego młynu począwszy aż do stawu Szypytki młyna końcem przypieraiące, item nad tą grodzią idącey, od panów Mikołaia y Pawła Gorskich, za summę złotych sto ośmdziesiąt cztéry, prawem wieczystym w teyże magdeburyi Filipowskiey przyznanym nabyli, y tegoż roku miesiąca y dnia od panów Wawrzyńca Sokołowskiego y Pawła Wiszomirskiego — ławników officiose intromittowani zostali, osobliwie eodem anno, Junii piętnastego dnia ciż ichmość panowie Teyderowie placów pięć, cum omnibus attinentiis, z sadzibami y ogrodami, w ulicy Berznickiey leżącemi, po prawey stronie w ulicy, ku młynowi będącemi, od panów Jana Sadowskiego, Michała Remiszewskiego y Wawrzyńca Sokołowskiego, seorsive eodem anno, mense et die plac ieden, Gorszczyzna nazwany, quondam w possessyi pana Piotra Kontuszewskiego będący, do dyspozycyi wóytowskiey dostały, na ulicy Berznickiey po prawey ręce ku młynowi, o miedzę drugich placów panów Gorskich leżący, od i. w. imci pana Krzysztofa Dominika Puzyny—wóyta Filipowskiego, podwo-

iewody Mścisławskiego, iure perpetuo otrzymali, które to place mieszczanie Filipowscy magistratowi y gmińscy, nie tylko przez osoby magistratowe, to iest, przez pana Wawrzyńca Sokołowskiego y pana Pawła Wiszomirskiego ichmościom panom Teyderom, absque ulla reclamatione, intromittowali, in super usurpando sobie niesłusznę władzę, de super mianowane place y grunta, to iest Sadowszczyzny, Remiszewszczyzny, Sokołowszczyzny placów pięć, Kontuszewszczyzny plac ieden, ab oneribus civitatensibus, per abusum urzędu swego eodem anno, mense et die libertowali; a zaś Gorszczyzna, alias placów półszósta y włoka gruntów we wszystkich trzech polach będąca, że ab antiquo są libertowane, expresserunt, post haec gdy ichmość panowie Teyderowie accumulando sobie dalszą possessyą placów dziewięć, Dombrówka nazwanych, w ulicy Zatylney, także Dombrówka nazwaney, leżących, do stawu y młynu przypieraiących, niby przywileiem króla iegomości Władysława czwartego libertowanych, prawem wieczystym sub actu roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dwudziestego wtórego dnia, w magdeburyi Przeroślskiey przyznanym, od ieymci pani Zofii Janowey Kołakowskiey, matki Władysława Kołakowskiego syna, za sto pięćdziesiąt złotych nabyli; praeterea placów półtrzecia w ulicy Berznickiey, położeniem od ulicy Gorszczyzny aż do Wawrzyńca Buczyńskiego, item niżne place browarne, item place na przeciwko domu y placu Wawrzyńca Buczyńskiego y Woyciecha Raka, szewca, aż do miedzy Jakubowey Bartykowey placyka leżące, przy tym za Filipówką rzeką w rozgardzie plac y ogród, do tego włoka gruntu we wszystkich trzech polach: w pierwszym polu od Żuszna, z iedney strony o miedzę Gorszczyzny, z drugiey—Jakuba Dawidowicza, w drugim polu od Mironiszek, z iedney strony Stanisława Gnatowskiego, z drugiey—Katarzyny Swierszczewskiey, w trzecim polu półwłok, z iedney strony—imci xiędza plebana Filipowskiego, z drugiey—Jakuba Maleyki, w tymże polu czwierć włoki, z iedney strony Kazimierza Janickiego, z drugiey—Matysowey Olszewskiey sytuowany, przez ii. ww. ichmć panów Krzysztofa y Maryannę Puzynów, na ten czas podstolich Upitskich, post woiewodów Mścisławskich od panów Jakuba y Maryanny Brzezickiey Grochowskich, małżonków, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym, miesiąca Apryla dwunastego dnia, za summę złotych polskich sto ośmdziesiąt trzy, wiecznością nabyte, za prawem tychże ww. ichmciów panów woiewodów Mścisławskich pod datą roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmego, Septembra dwudziestego pierwszego będącym, in personas suas służącym, do aktorstwa y possessyi swoiey per iurisdicam eodem anno et mense, dnia dwudziestego wtórego Septembra intromissionem ciż ichmość panowie Teyderowie obięli, distinctim eodem anno na dniu dwudziestym czwartym Septembra pół-placu, Augustynowszczyzna nazwanego, quondam niby do dóbr libertowanych, Kołakowszczyzny należącego, od ulicy Dombrówki leżącego, od pana Grzegorza y Doroty Dobków, wiecznością za dwadzieścia złotych kupili y tegoż roku, miesiąca na dniu dwudziestym ósmym Septembra za intromissyą magistratu Filipowskiego, do possessyi weszli, po którym nabyciu magistrat Filipowski eodem anno, Octobra siódmego dnia, tak te pół-placa Augustynowszczyzny, iako też rozgaret, to iest, wypust końcami do pastewnika y grodzi do Gorszczyzny należących, a bokiem iako grodu idzie do Chiryckiego y Buczyńskiego placów, drugim zaś bokiem do rzeki Rospudy przypieraiący, z placem w tymże

rozgardzie za rzeczką Filipówką nad drogą leżącym, przez i. w. imci pana Krzysztofa z Kozielska Puzynę—podstolego Upitskiego y samą ieymość, od pana Jakuba Grochowskiego y pani Maryanny Brzezickiey Grochowskiey, małżonków, nabyty, a imci panu Ernestowi Teyderowi y samey ieymości przedany, niemaiąc ius libertandi od ciężarów mieyskich uwolnił, o konfirmacyą u nayiaśnieyszego króla imci takowey libertacyi starać się pozwolił; iakoż imć pan Teodor privilegium libertationis u nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtórego, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, Września czwartego dnia, na wszystkie wyż wyrażone grunta, z wolnym budowaniem młynu na stawie y odprawowaniem targów na iuryzdyce illicite ad vota sua otrzymał, w tymże przywileiu ad libitum suum napisanym, iakoby Gorszczyzna y Kułakowszczyzna ieszcze przez króla Władysława czwartego były libertowane wyraził. Tandem też grunta y place, to iest, Gorszczyznę, Kułakowszczyznę, Kontusowszczyznę, Sadowszczyznę, Remisowszczyznę, Sokołowszczyznę, Grochowszczyznę, Augustynowszczyznę, supra ograniczeniem opisane, multoties pomienieni ichmość panowie Teyderowie i. w. imci panu Krzysztofowi Puzynie y samey ieymci—woiewodom Mścisławskim, za summę dwa tysiące złotych w roku tysiąc siedmsetnym trzecim, dnia trzeciego Octobra prawem wieczystym cesserunt, a zatym też włoki, place y grunta w. imć pan Michał Puzyna—chorąży Upitski, starosta y wóyt Filipowski, prawem naturalnym maiąc na siebie spadłe, w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym, miesiąca Nowembra dwunastego dnia, iuż po zaszłey z miastem litispendencyi przywiley confirmationis in personam suam u nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, wyprawił, które te obydwa przywileie idque, ieden przez imci pana Teyderowa, drugi przez w. imci pana starostę, ponieważ in praeiudicium pierwszych mieyskich przywileiów vetantibus legibus otrzymane, według prawa subsistere nie mogą y libertacyą, ab iurisdictione civitatensi gruntów mieyskich nie do iednego magistratu, ale ad plenos ordines reipublicae należy, a tym bardziey libertacye magistratu Filipowskiego ullam libertandi potestatem nie maiącego, nullitatis et insubsistentiae vitio subsunt; in simili ponieważ a parte miasta przez contraversyą uczynioną remonstracyą, iakoby imci panowie Teyderowie dwa tysiące złotych u miasta wymogli, wszystkie desuper wyrażone włoki place violenter u miasta zabrali y iakoby zeszły w. imć pan woiewoda Mścisławski pro vindicatione tychże placów pięćset tynfów od miasta wziął, ac tandem one zyskawszy, nie iuż miastu przywrócił, ale sobie appropriavit, dowodu żadnego za sobą nie miała, naymnieyszym manifestem y litispendencya wsparta nie była, owszem realitas nabycia Teyderowskiego, przez pośledniejsze tegoż miasta iterum iterumque approbaty przez iurysdyczne od magistratu intromissye y przez dalsze dowody sufficienter dowiedziona; zaczym my kommissarze iuramentu, do którego miasto Filipów temere, bez żadnego dokumentu przy iedno tylko słównych illacyach zabierało się, nie uznawaiąc, prawa desuper wyrażone nabycia ichmciów panów Teyderów—półnikwników ikmci, insimul z prawem przedażnym od tychże ichmościów panów Teyderów ii. ww. imci panom Puzynom—woiewodom Mścisławskim na wyż wyrażone grunta, place danym, in puncto przedaży onych aprobowawszy, in virtute tychże praw Gorszczyznę, Kułakowszczyznę, Kontusiewszczyznę, Sadowszczyznę, Remisowszczyznę, Sokołowszczyznę, Grochow-

szczyznę, Augustynowszczyznę, tak iako w swoich cyircumferencyach superius wyrażone w. imci panu staroście Filipowskiemu przysądziwszy, non obstantibus privilegiis, prawu iuryzdykcyi y powinnościom mieyskim incorporuiemy, ażeby z tychże włok y gruntów w. imć pan starosta Filipowski czynsz sobie neleżący, pro persoluto przyimował, nakazuiemy, a zatym pomienione libertacye mieyskie, ichmościom panom Teyderom dane, iako praeiudiciose uczynione, pokassowawszy, etiam pro cassatione przywileiów supra wyrażonych do sądów ikmci assessorskich remittimus. Quod attinet zaś włoki pola, Kulakowszczyza nazwaney, y dalszych gruntów morgów eiusdem nomenclaturae, prawem wieczystym sub actu roku tysiąc siedmsetnego, miesiąca Maia siódmego dnia datowanym, eodem anno Junii dwudziestego ósmego magdeburyi Przeroślskiey przyznanym, od pani Zofii Janowey Kołakowskiey, matki pana Władysława Kołakowskiego syna, przez ichmościów panów Teyderów nabytych, a w roku tysiąc siedmsetnym trzecim, dnia trzeciego Octobra w. imci panu Krzysztofowi Dominikowi Puzynie, woiewodzie Mścisławskiemu, transfundowanych, ponieważ przerzeczona włoka, Kołakowska nazywaiąca się, równie iak wyż wyrażone place Kołakowskie, ad ius civitatense należąca być się pokazała, a w. imć pan starosta Filipowski, że in possesso oney zostaie, przez kontrawersyą swoią donosił, zaczym my kommissarze też włokę, przy possessyi w. imci pana starosty, salvis oneribus civitatensibus, zachowawszy, o dalsze morgi grunta, Kołakowszczyzna nazwane, salvum ius dochodzenia via iuris reservamus. *Co do ósmey kategoryi.* O plac w rynku z iedney strony— o miedzę sławetnego pana Jana Borkowskiego, z drugiey strony—sławetney pani Byzgintowey, a końcem do ulicy kościelney sytuowaney, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym dziewiątym, dnia dwudziestego szóstego Septembra, od pana Jakuba Wiszniewskiego y samey w. imci panu Michałowi Puzynie—staroście y wóytowi Filipowskiemu, za dziewięćdziesięt tynfów prawem wieczystym przedany, ponieważ w. imć pan starosta Filipowski, sam przez kontrawersyą swoią naturam civitatensem tego placu nie negował, a od miasta, wyż wyrażonemu prawu żadney inpugny nie było; zaczym my kommissarze też prawo in toto roborowawszy pomieniony plac rynkowy przy possessyi w. imci pana starosty Filipowskiego zachowuiemy y ażeby w. imć pan starosta ex possesione tego placu solita onera civitatensia supportował, nakazuiemy. *Co do dziewiątey kategoryi:* o Bielszczyznę, alias włokę gruntu w Szafrankach będącą. Ponieważ sławetny pan Jakub Wiszomirski, personaliter u sądu naszego comparens, że ta włoka Bielszczyzna onemu po oycu, sławetnym panu Pawle Wiszomirskiemu, succesivo iure dostała się, a od wyznawaiącego zeszłemu i. w. imci panu Krzysztofowi Puzynie — woiewodzie Mścisławskiemu, oycu w. imci pana starosty y wóyta Filipowskiego, za to, że interes recognoscentis z mieszczanami Augustowskiemi, expensem swoim protegował y utrzymał, benevole ustąpione coram iudicio nostro wyznał, a na wsparcie tego wyznania żadnego inszego dowodu, tak w. imć pan starosta Filipowski, iako y recognoscens nie okazał, in contra miasto Filipów, że ta włoka Bielszczyzna do aktorstwa panów Wiszomirskich nie należała, opponebat; zaczym my kommissarze panu Jakubowi Wiszomirskiemu, qua eviktororowi y zastępcy w. imci pana starosty Filipowskiego, pro sufficientiori evictione iurament na tym, iako ta włoka Bielszczyzna, w Szafrankach leżąca, była własna oyca onego pana Pawła Wi-

szomirskiego, iurament uznaiemy y na wykonanie onego dzień trzeci a data praesentis decreti designamus, post expletum iuramentum wyż wyrażoną włokę Bielszczyznę circa possessionem civitatensem, salvis eiusdem civitatis oneribus, w. imci pana starosty Filipowskiego et iurisdictionem zostawuiemy. *Co do dziesiątey kategoryi:* o młyn, Szypytka nazwany, na rzeczce Rospudzie, przez w. imci pana starostę Filipowskiego w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim zabudowany: ponieważ ten młyn, grunta y włoki mieyskie u wszystkich stron circumambiunt, a za starościńskiemi gruntami z żadney strony nie graniczy, y ażeby ten młyn kiedykolwiek do starostwa Filipowskiego miał należeć, żadnemi dokumentami nie probowano, owszem sub tempus wizyi naszey ex re oculis subiecta patuit, że pomieniony młyn presse na gruntach mieyskich wystawiony, sianożęci y place zalewaiąc, mieszczanom Filipowskim szkodę przynosi y inkwizycya, hac in causa expedyowana, demonstrat, że to młyniszcze od mieszczanina Szypytki, Szypytką nazwane, a imć pan Józef Rużycki, dworzanin i. k. mości w liśce swoim dworzańskim in personam imci pana starosty Filipowskiego służącym, sub actu roku tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego datowanym, do starostwa nienależycie inkorporował; zaczym my kommissarze, do prawa y świętey sprawiedliwości stosuiąc się, podanie tegoż imci pana Józefa Rożyckiego, in puncto młynu Szypytki na stronę uchyliwszy, tenże młyn, iako na mieyskich gruntach praeiudiciose wystawiony, in spatio niedziel czterech a data praesenti, zachowawszy, imci panu staroście wolne żelaza y kamieni z onego zabranie, znieść y demoliować ludźmi imci pana starosty nakazuiemy. *Co do iedynastey kategoryi:* o place pani Elżbiety Kazimierzowey Maleykowey. Ponieważ to sądowi naszemu ex propria confessione oris pani Elżbiety Kazimierzowey Maleykowey, bywszey pisarzowey Filipowskiey, pokazało się, że taż pani Kazimierzowa Maleykowa cogente necessitate, w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym, Maia wtórego dnia, pięć talarów Pruskich u w. imci pana starosty Filipowskiego pożyczyła y na to blankiet na kartę, iako nieumieiętna pisma, przy uproszonym pieczętarzu y położonych krzyżykach dała, ad interium, gdy ten blankiet contra mentem oney zapisanym być się pokazał, taż pani Maleykowa takowego zapisanego skriptu przyznać nie chciała, non minus, ponieważ sam w. imć pan starosta Filipowski super cassationem tego zapisu zgadzał się y oddanego przez kontrawersye iudicialiter doniesione odstąpił; zaczym my kommissarze, tenże skript ex consensu utriusque partis skasowawszy, annexibus et vadiis w onym expressis, dobra pani Kazimierzowey Maleykowey uwolniwszy, ażeby taż pani Maleykowa pięć talarów Pruskich przez siebie u w. imci pana starosty Filipowskiego pożyczone, temuż imci panu staroście Filipowskiemu, a data praesentis decreti za niedziel cztéry oddała, wypłaciła, a w. imć pan starosta ex praestita satisfactione kwitował, decernimus. *Co do dwunastey kategoryi:* o dwie włoki, iedną Jeleńszczyznę z placami, drugą Zarembowiznę nazwane. Ponieważ i. w. imć pan Krzystof Dominik Puzyna — woiewoda Mścisławski, antecesor w. imci pana starosty Filipowskiego, znaiąc się do tego, że te grunta są mieyskie, dokumentem osobliwym w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym, miesiąca Apryla dwudziestego szóstego dnia, z podpisem ręki swoiey, sławetnemu panu Wawrzeńcowi Buczyńskiemu, na wybieranie czynszu danym, z tychże włok czynsz sobie należący, pro persoluto przyimował, quo titulo zaś tego

włoki y place possydował, sądowi naszemu non deductum y lubo w. imć pan starosta Filipowski, że Zarembowszczyzna razem z dobrami ziemskiemi, quondam przez imci pana Zarembę obiuratowana, kwitami in authentico, przed nami sądem prezentowanemi dowodził; iednak ponieważ przez abiuratę grunta mieyskie w ziemskie mutari nie mogą, zaczym pomienioną abiuratę, tanquam in praeiudicium miasta uczynioną uchyliwszy, tak Jeleńszczyznę z placami, iako też Zarembowiznę miastu do aktorstwa y dzierżenia przysądzamy, oraz pro eliminatione Zarembowizny z taryfy, na seymik gospodarski Grodzieński odsyłamy, a tantisper ażeby miasto ex possesione tego placu podymne w taryfie wyrażone, to iest z dymu iednego płaciło, waruiemy. Na ostatek włokę Rozstowizny y Rachtowizny, półwłok na przedmieściu Olszankach sytuowane, przez antecessorów w. imci pana starosty Filipowskiego quo iure possydowane, ponieważ non probatum, zaczym też półtora włoki in simul ze wszystkiemi dalszemi placami, gruntami, (które w wyż wyrażonych kathegoryach opisane są), ex quo y sam w. imć pan starosta podczas kontrawersyi swoiey onych zrzekał się, temuż miastu adiudicando, przed urząd mieyski in spatio niedziel czterech, in suam obeymować possesionem pozwalamy. *Co do trzynastey kategoryi:* o hybernę vigore constitucyi roku tysiąc siedmset siedmnastego z starostwa Filipowskiego, alias z miasta y włości starościńskiey in quantitate na ratę tysiąca pięćdziesiąt złotych, a na rok in quantitate dwuch tysięcy sta złotych do skarbu rzeczy pospolitey należącą. Ponieważ to sądowi naszemu z taryfy hybernowey powiatu Grodzieńskiego, excerptem od miasta prezentowaney, że miasto Filipów dymów pięćdziesiąt cztery, a włość Filipowska, Czostkow nazwana, dymów dwadzieścia cztery hybernowych distinctius zaprzysiągłszy, hybernę płaciły, iako też z expedyowaney przez nas inkwizycyi to patuit, iż gdy ta włość Filipowska, vario calamitatum genere nadruynowana, opłacać swoich dymów hybernowych nie mogła,—i. w. imć pan Krzysztof Puzyna—starosta y wóyt Filipowski, ultimo woiewoda Mścisławski, succurendo włości starostwa Filipowskiego, w tę z miastem Filipowskim bonis tractando mediis wszedł umowę, iż włość Szostkowska, niżeli refloresceret, sto tylko złotych hyberny, reliquum zaś miasto płacić miało, w. imć pan woiewoda w nadgrodę tey uczynności toż miasto ab omni quorumvis impetitione protegere deklarował, intuitu którey umowy y postanowienia miasto ad hucusque za siebie hybernę płaciło y za włość reliquum zakładało, quem liberae voluntatis actum, doczesnego tylko postanowienia imć pan Józef Rożycki, dworzanin ikmości, za powinność poczytuiąc, circa traditionem starostwa Filipowskiego w. imci panu Michałowi Puzynie—staroście y wóytowi Filipowskiemu, listem swoim dworzańskim, sub data roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego pierwszego, Decembra iedynastego datowanym, że włość starościńska tylko po złotych pięćdziesiąt na ratę, a na rok, złotych sto ad aerarium reipublicae hyberny ma importować praescripsit, co miasto insistendo pro gravamine między inszemi punktami żałoby y o to, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym czterdziestym zapozwawszy, ponieważ włość refloruit a vinculo doczesney umowy swoiey uwolnienia dopraszało się; zaczym my kommisarze wyż wyrażony list dworzański, przeciwko abiuracie y dawney powinności w płaceniu hyberny wydany, na stronę uchyliwszy, insistendo pomienioney abiuracie hybernowey, ażeby miasto Filipów z dymów pięćdziesiąt

czterech, włość Szostakowska z dymów dwudziestu czterech proporcyonuiąc do summy dwuch tysięcy złotych w tabeli constitutionis, roku tyciąc siedmset siedmnastego wyrażoney, to iest, z każdego dymu po złotych dwadzieścia sześć, groszy dwadzieście siedm y szelągów dwa, in summa miasto dymów pięciudziesiąt czterech, złotych tysiąc czterysta pięćdziesiąt trzy y groszy dwadzieścia siedm, a włość Czostakowska z dymów dwudziestu czterech, złotych sześćset czterdzieście sześć, groszy trzy, na rok dwóma ratami, iuxta tenorem teyże konstytucyi, płacili, nakazuiemy. Quod attinet zaś pretensyi miasta Filipowa o zakładną za przeszłe lata hybernę, lubo to miasto Filipów, stawaiąc z kwitami od roku tysiąc siedmsetnego siedmnastego, ad datam praesentem, non interrupte prezentowanemi, ex obloquentia onychże co rok po złotych sześćset za włość Czostkowską hyberny zakładało, probabat, y tey summy refuzyi exposcebat, iednak ponieważ z teyże inkwizycyi innotuit, iż miasto Filipów benevole hoc onus na siebie przyiąwszy do roku przeszłego tysiąc siedmset czterdziestego płaciło, a tym samym per tacitum assensum dobrowolnie na to zezwalało, non minus ponieważ superius specifikowany imć pan Józef Rożycki, dworzanin ikmości, przy podaniu in personam procederuiącego w. imci pana chorążego Upitskiego starostwa Filipowskiego, że włość nie więcey iako po złotych pięćdziesiąt na ratę ma płacić hyberny, ustanowił, consequenter w. imć pan starosta Filipowski, który listu pilnował y ni w czym nad podanie nie wykroczył, inculpari nie powinien; zaczym my kommisarze pro praeterito a refusione teyże hyberny w. imci pana starostę liberum pronuntiamus. *Co do czternastey kategoryi*: O czopowe szelężne, ponieważ z różnych dowodów, a naostatek y z inwentarza przy liście podawczym starostwa Filipowskiego, pod datą roku tysiąc siedmset trzydziestego, miesiąca Decembra iedynastego dnia, przez imci pana Józefa Rożyckiego, dworzanina ikmości, sporządzonego, w. imci panu wóytowi y staroście Filipowskiemu służącego pokazało się, że starostwo Filipowskie ma swoią karczmę y szynki, a zatym do płacenia czopowego szelenżnego de lege przykładać się tenetur: zaczym my kommissarze, a żeby w. imć pan starosta z pomienioney karczmy z szynkami na włość proporcionalnie do miasta w płaceniu czopowego szelężnego przykładał się, decernimus; względem zaś quantitatis, wiele ma być płacono, my kommissarze, nie maiąc w tym potestatem decernendi vigore konstytucyi tysiąc siedmset siedmnastego roku ad decisionem powiatu Grodzieńskiego, na następuiący seymik gromniczny gospodarski, odkładamy. *Co do piętnastey kategoryi*: o czynsz, lubo tę miasto Filipów czyniąc sądowi naszemu narratywę, że revisores od króla imci Stefana naznaczone, idque imć pan Maciey Sawicki—kasztelan Podlaski y Theodor Koncewicz — chorąży Grodzieński, w roku tysiąc pięćsetnym siedmdziesiąt ósmym, gruntu do miasta Filipowa należącego włok sto pięćdziesiąt sześć y morgów dwieście pięćdziesiąt dziewięć wymierzyli, tudzież czynszu po groszy pięćdziesiąt dwa z włoki, a z morgów po groszy dwa płacić postanowili, in supplementum takowey assercyi, przywiley króla iegomości Augusta wtórego cum confirmatione przerzeczoney rewizyi sub actu roku tysiąc siedmset dziesiątego, Marca wtórego datowany, remonstrabat et in fundamento tego przywileiu, że nie więcey płacić z miasta Filipowa należy, iako tylko z włoki po groszy pięćdziesiąt dwa, a z morgu po groszy dwa asserebat, iednakże ponieważ z konstytucyi tak ante, iako y post datam

tey rewizyi stawionych elicitur, że na tenczas insza monety currencya była y grosze większy walor, a niżeli ad praesens miały; zaczym my kommissarze, mediante iustitia et aequitate, decyduiąc hoc negotium in recompensam currencii, który w roku tysiąc pięćset siedmdziesiątym ósmym większa, a niżeli dopioro była, ażeby miasto Filipów czynsz tą monetą, która tu na pograniczu Pruskim (iako nam kommissarzom innotuit) idzie, y iako tuteysi obywatele sami biorą y wydaią, to iest szostak bity rachuiąc za sześć groszy, tynf za ośmnaście groszy, z włok sto pięćdziesiąt sześciu, po groszy pięćdziesiąt dwa, a z morgów dwuchset pięćdziesiąt dziewięciu, po groszy dwa, in universum z włok y morgów, na rok czterysta siedmdziesiąt dziewięć tynfów, szostak ieden y groszy dwa do dworu Czostkowskiego imci pana starosty ad actum pomiary wnosiło, a po zakończoney pomiarze z tyle włok y morgów, ile z pomiary przy mieście zostanie, pomieniony czynsz, idque z włoki po groszy pięćdziesiąt dwa, a z morgu po groszy dwa, eadem ut supra currentia, to iest, szostak bity rachuiąc po groszy sześć, a tynf po groszy ośmnaście, płaciło, nakazuiemy. *Co do szesnastey kategoryi:* o kapszczyznę, ponieważ przywiley króla imci Stefana, pod datą roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt czwartego, Nowembra szesnastego dnia będący, ichmościom panom Krzysztofowi y Małgorzacie de Bucellis Morsztynom, na starostwo Filipowskie z miastem Filipowem dany, edocet, że też starostwo y miasto kapszczyznę starostom płacić powinne było, similiter z dekretu assessorskiego, w roku tysiąc sześćset ośmdziesiątym, miesiąca Februaryi ósmego dnia, między miastem Filipowem a imci panem Janem Kierdeiem—marszałkiem Grodzieńskim ferowanego, idque z żałoby starościńskiey summitur dowód, że miasto hunc censum staroście oddawało, a starosta o to tylko, że kapszczyzna nie iuż dobrą monetą, ale szelążną importowana była, z miastem iure agit, na ostatek kontrakta, ieden pod datą roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt siódmego, dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, od w. imci pana Władysława Kierdeia — kasztelanica Trockiego, starosty Filipowskiego, drugi pod datą roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, dnia iedynastego Nowembra, od w. imci pani Katarzyny Kryszpinowey — kasztelanowey Trockiey, starościney Filipowskiey, na kapszczyznę żydowi Aronowi Dawidowiczowi—arendarzowi Filipowskiemu, dane, in authentico produkowane, de usu et praxi teyże kapszczyzny z miasta Filipowa na starostę należącey, sufficienter informant; zaczym my kommissarze, imci pana starostę Filipowskiego, przy teyże kapszczyznie zachowuiąc, ażeby do każdego szynkarza, choćby na kilka kotłów miody, piwo robił, wódkę pędził, nie więcey na rok, iako tyle od piwa po złotych dwa y groszy piętnaście, od miodu po złotych dwa y groszy piętnaście, od gorzałki totidem moneta in regno currenti brano, a nadto żadnemi exakcyami sub specie teyże kapszczyzny nie agrawowano, decernimus. *Co do siedmnastey kategoryi*—o żydów: ponieważ mieszczanie Filipowscy nie maią privilegia privativa przeciwko żydom, y żadnym prawem nie dowiedli, ażeby żydom w miastach y miasteczkach w. x. Lit., mieszkać niewolno było: zaczym my kommissarze, tymże żydom wolne mieszkanie na tych placach, które od miasta za słusznemi dokumentami odeszły, et in praesenti decreto specifice wyrażone są, pozwoliwszy, a do praw y konstytucyi a parte miasta allegowanych stosuiąc się, tychże żydów ex fundo civitatensi, sub ius civitatense et sub omnia onera civitatis, ex personis

pod iuryzdykcyą possessorów podaiemy; oraz ażeby w tymże mieście Filipowie żydzi będący, szkoły przez ogień pogorzałey nie erygowali, które dekretem iego mości pana Józefa Kierdeia w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, dnia szesnastego Augusta ferowanym są zniesione, nie mieli y nie zakładali, placów żadnych nie nabywali, chrześcian na targach w kupowaniu towarów nie uprzedzali, kunsztem rzeźnickim, krawieckim, szweckim in praeiudicium cechów uprzywileiowanych nie bawili się, trunków żadnych publice na mieście nie przedawali, z pod iuryzdykcyi mieyskiey ex fundo civili ullo praetextu nie wyłamowali się, sub póena confiscationis towarów et extermitationis onych z miasta, cavemus. *Co do ośmnastey kategoryi*—do sławetney Heleny Barszczewskiey reguluiącey się, ad instantiam którey dekretem oczewistym assessorskim comportacya pereł przez w. imci pana starostę Filipowskiego, a post comportationem dekretem naszym lokacyą, w kancelaryi naszey iest uznana, ponieważ to sądowi naszemu innotuit, iż pomieniona Barszczewska, z miasta Filipowa ustąpiwszy do ieymci pani Zofii Stanisławowey Pawlikowskiey—administratorowey Przeroślskiey, w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym udała się, gdzie persistendo, gdy manelkę z pereł półczternasta sznurków y dwunastu dyamencików, teyże icymci pani Pawlikowskiey przedawała, imci pani Pawlikowska słysząc o perłach poginionych u iaśnie wielmożney imci pani Puzyniney — woiewodziney Mścisławskiey, małżonki w. imci pana chorążego Upitskiego, starosty y wóyta Filipowskiego, też perła w. imci panu staroście Filipowskiemu, wspól z skrzynką y dalszą ruchomością Barszczewskiey wydała, w którey skrzynce axamit różowy nalazł się: zaczym, ponieważ taż Barszczewska, stawaiąc personalnie, że supra wyrażoną manelkę służąc u ieymci pani Linderfowey—starościney na tenczas Mścisławskiey, post Ogińskiey woiewodziney Witebskiey, znalazła, similiter że axamitu różowego szmaty dwa, od imci pana Jerzego Pisańskiego—sługi niegdyś iaśnie wielmożnych ichmć panów Puzynów—woiewodów Mścisławskich, za obiiane trumny zeszłego w Bogu wielmożnego imci pana Puzyny—starosty Michalskiego, miała sobie dane, asserebat, na dowód którey assercyi swoiey y do iuramentu zabierała się,—zaczym my kommissarze, konformuiąc się do prawa statutowego, tęż Barszczewskę do iuramentu na tym: iako manelkę z półczternasta sznureczków pereł y dwunastu dyamencików u zeszłey w Bogu iaśnie wielmożney imci pani Lindorfowey—ultimo Ogińskiey woiewodziney Witebskiey, nalazła, a nie ukradła, na tym, iako dwa szmaty axamitu różowego od imci pana Pisańskiego za obiianie trumny zeszłego w. imci pana Puzyny—starosty Michalskiego, miała sobie dane, uznawamy, termin takowego iuramentu a data praesentis decreti dzień trzeci, to iest szesnasty praesentis naznaczamy, post praestitum zaś iuramentum pomienionych pereł w kancelaryi takowych, imci panu staroście Filipowskiemu, a zaś ruchomości przez w. imci pana starostę Filipowskiego coram iudicio nostro prezentowaney Barszczewskiey extraditionem uznawszy, one adinvicem odebrać permittimus, a o dalsze szkody y pokradzenie różnych rzeczy, które w. imć pan starosta Filipowski mieni być sobie poczynione, do imci pana Pisańskiego iuxta requisitionem samegoż wielmożnego imci pana starosty Filipowskiego salvum ius reservamus. *Co do dziewiętnastey kategoryi:* ad personam pana Gabryela Rożańskiego za aktoratem imci pana Pawlikowskiego administratora Przerośiskiego regu-

luiącey się, ponieważ to sądowi naszemu z inkwizycyi notarie pokazało się, że złodziey Józef Prytyka w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym pod czas zapust kociołek miedziany u pana Wilhelma obywatela Pruskiego w Mielkinach ukradłszy, takowy kociołek siabrowi swemu Adamowi Sołodce—poddanemu Przeroślskiemu i. w. imć pana Sołohuba — starosty Sannickiego y Przeroślskiego, sine specificatione osoby pana Gabryela Rożańskiego, communi termino komu się zdarzy, dał do przedania, który to Sołodko przezwawszy się Woycikiem, pomieniony kociołek panu Gabryelowi Rożańskiemu w Miruniszkach natenczas mieszkaiącemu in praesentia pana Marcina Koleynina za ośm tynfów, nie wiedzącemu o kradzieży, przedał; post quae peracta gdy Prytyka w podobnych kradzieży excessach comprehensus criminaliter w Przerośli sądzony miał być, natenczas examen onego pan Gabryel Rożański, od magdeburyi Przeroślskiey uproszony, pisał w tymże examinie, że Prytyka kociołek, u pana Wilhelma Reychella ukradziony, Adamowy, Sołodce dał do przedania, według recognicyi tegoż Prytyki expressit, non supponendo zaś, żeby to ten samy kociołek był, który onemu przedany, o tymże kotle sobie zbytym pan Gabryel Rożański zamilczał, tandem evulgata per examen fama, że kocioł u pana Reychella ukradziony, Prytyka Sołodce dał był do przedania, pan Reychel do imci pana Stanisława Pawlukowskiego — administratora y landwoyta Przeroślskiego o uczynienie satysfakcyi odezwał się; a zaś imć pan Stanisław Pawlikowski, administrator Przeroślski, Adama Sołodkę wyznawaiącego na pana Gabryela Rożańskiego, że onemu kociołek przedał, do Filipowa przed sąd wielmożnego imci pana starosty y wóyta Filipowskiego w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym pierwszym na dniu trzydziestym pierwszym Januaryi przyprowadził, przed którym sądem pan Gabryel Rożański na dniu trzecim Februaryi przez żonę swoią kociołek od Sołodki sobie zbyty komportował, a sam ex ratione litis z w. imć panem woytem, po uchyleniu przez tegoż imci pana woyta dawney od miasta paręki, po nieuznaniu in evadendo iuramentu, ad decisionem (obawiaiąc się uciąźliwego sądu) nie stanął. Interea że Sołodko, sub detentione imci pana Stanisława Pawlikowskiego będący, ad mentem tegoż imci pana Stanisława Pawlikowskiego, przeciwne prawdzie czynił wyznanie, tegoż Sołodko imci panu Pawlikowskiemu do rozprawy in foro competenti y tam dla rzetelney recognicyi przyaresztował, post quod arestum Adam Sołodko, czy to kazualnie, czy to alio modo, upuszczony, a zaś imć pan starosta y wóyt Filipowski po wypadłey na dniu trzecim Februaryi na Gabryela Rożańskiego kondemnacie iterum ad instantiam imci pana Pawlikowskiego na dniu dziesiątym Februaryi contumatialiter onego sądząc czterdzieście talarów Pruskich pro expensis imci panu Stanisławowi Pawlikowskiemu—administratorowi Przeroślskiemu, przysądził; za któremi to dekretami kociołek przez Sołodkę panu Gabryelowi Rożańskiemu przedany, panu Wilhelmowi Reychelowi—aktorowi onego oddany, a zaś za czterdzieście talarów Pruskich pro expensis imci panu Pawlikowskiemu przysądzone bania z czapką y trąbami pana Gabryela Rożańskiego temuż imci panu Pawlikowskiemu przez ławników wielmożnego imci pana wóyta wydana została, y lubo imć pan Pawlikowski, obstawaiąc przy dwuch examinach iednym Prytyki, drugim Adama Sołodki complicitatem z pomienionemi złodzieiami panu Gabryelowi Rożańskiemu zadawał conse-

quenter legitimitatem dekretów przez siebie otrzymanych dowodził,—iednakże, ponieważ tenże Gabryel Rożański żadnym przed tym dowodem y przymówką o kradzież notatus, a eo magis iure victus, nie był, y pomieniony kociołek u Adama Sołodki nie iuż potaiemnie, ale przy ludziach publicznie, nie wiedząc o ukradzeniu onego, kupił, którą assercyą wspieraiąc pan Marcin Koleynin, ponieważ testimoniosus przed nami kommissarzami depositio pana Gabryela Rożańskiego ewinkował y że sam pierwey ten kociołek chciał kupić, donosił, denique, ponieważ pan Gabryel Rożański pro ulteriori niewinności swoiey comprobatione do iuramentu zabierał się,—zaczym my kommissarze, stosuiąc się do prawa y świętey sprawiedliwości, temuż panu Gabryelowi Rożańskiemu podług dobrowolnego zabierania się in evadendo na tym, iako Adam Sołodka sub tempus przedaży kociołka panu Gabryelowi Rożańskiemu znaiomym nie był y nie iuż Sołodką ale Woycikiem nazywał się, na tym, iako pan Gabryel Rożański o tymże o kociołku ieżeli był ukradziony niewiedział, na tym iako pod czas examinu przez siebie złodzieia Prytyki w Przeroślskiey magdeburyi o iakim Sołodce y o iakim kotle pomieniony Prytyka namieniał, nie wiedział; na tym, iako złodzieia Prytyki u siebie nie konserwował, z nim iako z Sołodką żadney przewodni nie miał, konia masłowatego y wołu czerwonego od Jakuba Dorki nie kupował y nic w obwinieniu imci pana Pawlikowskiego winnym nie iest, iurament uznawamy, terminum wykonania onego dzień szesnasty praesentis designamus, post expletum iuramentum dekreta ad instantiam imci pana Pawlikowskiego w sądach wóytowskich na pana Gabryela Rożańskiego, iako in contumatiam otrzymane uciążliwe wespół z wskazem kassuiemy, omnimodam securitatem bonae famae temuż panu Rożańskiemu waruiemy eoque intuitu banią z czapką y trąbami własną pana Gabryela Rożańskiego pro expensis wziętą, ponieważ tenże pan Gabryel Rożański per iuramentum evincitur, a zatym y expensów okazya nie iest, ażeby imć pan Pawlikowski wrócił y wraz post expletum iuramentum oddał, nakazuiemy, a ośim tynfów, za kociołek dane, temuż panu Gabryelowi Rożańskiemu do imci pana Wilhelma Reychella salvum ius zachowuiemy.

Condescendendo żatym co do pretensyi tak ex actoratu w. imci pana starosty Filipowskiego, iako też ex actoratibus w. imci pana Józefa z Dewoyna Sołohuba—starosty Sannickiego y Przeroślskiego y całey magdeburyi Przeroślskiey, tudzież ww. ichmciów panów Bogusława Massalskiego—stolnika Brasławskiego, Wawrzyńca Onufrego Chlewińskiego — podstolego Witebskiego, Stanisława Wisłoucha—stolnika Derpskiego, Stanisława Pawlikowskiego — namieśnika Przeroślskiego, Bartłomieia Samotyi do miasta Filipowa ex ratione oskarżenia o bunt uroszczoney, ponieważ to sądowi naszemu manifeste patuit, iż mieszczanie Filipowscy, mieniąc różne dla siebie gravamina od w. imci pana Michała Puzyny—starosty y woyta Filipowskiego, poniesione, tudzież naruszenie przywileiów swoich per varios abusus; in ordinie vindykowania onych imci pana Ludwika Daszkiewicza—łowczego Grodzieńskiego, za promotora y protektora uprosiwszy, wszystkie ad iure agendum et prosequendum w assessoryi konfidowali, przywileia y dukumenta eoque intuitu, tak imć pan Daszkiewicz miastu Filipowskiemu na nieodstąpieniu, niewydaniu nikomu dokumentów, na sprawiedliwey manutenencyi interesu, iako też miasto Filipów imci panu Daszkiewiczowi na dochodzeniu krzywd swo-

ich, spólnym nałożeniu kosztu, na nieodstąpieniu imci pana Daszkiewicza y niegodzeniu się sine consensu iegomości nexu iuramenti obowiązali się, po którey tranzakcyi rota iuramentu przez imci pana Daszkiewicza miastu wykonanego casualiter zginiona do rąk w. imci pana starosty Filipowskiego dostała się, motivo którey w. imć pan starosta Filipowski primo acta mieskie, post fata pisarza mieskiego pana Kazimierza Moleyki pozostałe, zabrać y do siebie transportować kazał, deinde tychże mieszczan przed sąd swóy woytowski, tudzież przed sąd ichmościów panów przyiaciół pro die vigesima Junii w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym adcytował; post quam adcitationem in termino praefixo na dniu dwudziestym Junii tak w. imć pan starosta y wóyt Filipowski, iako też pro hoc actu uproszeni przyiaciele, signanter imć pan Bogusław Massalski — stolnik Brasławski, Onufry Chlewiński—podstoli Witepski, Stanisław Wisłouch — stolnik Derpski, Stanisław Pawlikowski — namiesnik Przeroślski, Bartłomiey Samotyia, tudzież cała magdeburya Przeroślska do miasta ikmci Filipowa ziechawszy się, gdy na ratuszu zasiedli, y iurysdykcyą swoią fundować chcieli, na tenczas mieszczanie Filipowscy, opponendo że z nimi forum w assessoryi takowego sądu nie akceptowali, owszem contra totum actum et contra inpracticatam iudicii formam protestowali, imć pan wóyt Filipowski z uproszenemi przyiaciołami y magdeburyą Przeroślską onych kondemnowali, po którey kondemnacie tenże wielmożny imć pan starosta y wóyt Filipowski do Trybunału list upominalny cum intimatione, ażeby mieszczanie do żadnych innych oprócz sądów Assessorskich tey sprawy evocare nie ważyli się, otrzymawszy; iterum w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym, Junii dwudziestego piątego dnia w sądach swoich wóytowskich evocatorie mieszczan Filipowskich dekretował; za którym dekretem ad normam saxonu signa imminentis paenae, to iest krzyże od w. imci pana wóyta do mieszczan Filipowskich przysłane, niektórych mieszczan deserta civitate po różnych mieyscach chronić się przymusili. Interea gdy mieszczanie Filipowscy ad iudicia assessorialia w. imci pana wóyta zapozwali, wzaiemnie imć pan wóyt, że miasto Filipów przeciwko władzy woytowskiey zbuntowało się, czynią obiekcyą, na dowód koniuracyi comportationem iuramentu przez miasto Filipów, imci panu Daszkiewiczowi wykonanego, dopraszał się, gdzie sąd ikmci assessorski dekretem swoim, w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym, Nowembra dwudziestego wtórego ferowanym, kommissią o wszystko uznawszy, przez w. imci pana wóyta komportacyą aktów mieskich, a przez imci panu Daszkiewiczowi wykonanego, uznał, quibus peractis rota iuramentu przez miasto imci panu Daszkiewiczowi uczynionego u Jana Gosiewskiego — burmistrza Filipowskiego w schowaniu będąca, post fata onego nie naleziona, casualiter zginęła, y tak na dniu dwudziestym wtórym Septembris, anni praesentis kopia iuż tylko tego iuramentu, a nie sam oryginał przy komportacyi przez miasto przywileiów, a przez w. imci pana starostę aktów mieyskich była komportowana y per decisionem nostram konnotowana y lubo w. imć pan starosta Filipowski pro non satisfactione dekretowi assessorskiemu w niekomportowaniu przez miasto oryginalnego iuramentu paen kontrawencyinych dopraszaiąc się, że takowy iurament mieszczanie dla utaienia buntu swego suppresserunt, donosił y za tenże bunt exemplares paenas na miasto Filipów decerni exposcebat; iednak ponieważ tako-

wego buntu imć pan starosta Filipowski ullo documento nie probował, przez inquizycyią nie dowiodł y kontenta iuramentu imci pana Daszkiewicza wykonanego nic więcey w sobie nie zawieraią, tylko wolną krzywd swoich każdemu via iuris windykacyą; ponieważ mieszczanie Filipowscy po takowym sprzysiężeniu się obsequia solita imci panu wóytowi pełnili, czynsz należący do skarbu imci oddawali, ponieważ denique mieszczanie Filipowscy nakazalnym zginienie roty iuramentu imci panu Daszkiewiczowi uczynionego do iuramentu zabierali się; zaczym my kommissarze, stosuiąc się do prawa pospolitego y świętey sprawiedliwości, na dalszy dowód tak podług dobrowolnego zabierania się, iako też ex decisione nostra iuratoriam evasionem miastu Filipowskiemu, to iest, sławetnym panom Kasprowi Paszkowskiemu—burmistrzowi, Marcinowi Koleyninowi, Michałowi Minkiewiczowi, Jerzemu Kownackiemu, burmistrzom starey rady, Gabryelowi Rożańskiemu—pisarzowi, Andrzeiowi Czaplickiemu, Jakubowi Woynowskiemu — gmińskim, Tomaszowi Andryszczykowi, Piotrowi Barszczewskiemu, Mateuszowi Swiczkowi—ławnikóm z przedmieściów, Janowi Pazewskiemu, Piotrowi Gosiewskiemu, Symonowi Remiszewskiemu, Stefanowi Podbilskiemu — raycom, na tym, iako buntów żadnych przeciwko w. imci panu staroście y wóytowi Filipowskiemu do wyłamania się z należytey powinności nie czynili, ale tylko in ordine dochodzenia krzywd swoich, a nie na życie y zdrowie imci pana starosty, tak imć pan Daszkiewicz miastu, iako też vicissim miasto Filipów imci panu Daszkiewiczowi według produkowanych rot iuramentu adinvicem sobie wykonali; na tym iako nie z żadney postpozycyi sądu, ale motivo sprowadzoney magdeburyi Przeroślskiey, oraz motivo zaszłey apellacyi y protestacyi wyszli z ratusza nie czekaiąc promulgacyi dekretów, ex instantia imci pana starosty ferowanych, na tym iako żadnego oręża nie mieli, do tumultu y wiolencyi nie zabierali się, ratusza nie otaczali, osobliwie temuż miastu iako też sławetnym panom Piotrowi y Pawłowi Gosiewskim, natym iako rota iuramentu, imci panu Ludwikowi Daszkiewiczowi wykonanego, po dekrecie assesorskim a w Bogu zeszłego pana Jana Gosiewskiego—burmistrza Filipowskiego była w schowaniu, na tym, iako tenże pan Jan Gosiewski—burmistrz Filipowski magistratowi Filipowskiemu stante vita sua oney nie oddał, na tym iako post fata Jana Gosiewskiego mieszczanie Filipowscy teyże roty nie naleźli y nikomu nie wydali, nie utaili, u siebie nie mieli y nie maią, na tym iako kopia iuramentu przez miasto komportowana z oryginalną rotą in essentialibus punctis iest zgodna, uznawszy na wykonanie onego dzień trzeci a data praesentis decreti idque szesnasty Oktobra naznaczamy. Post expletum zaś iuramentum my kommissarze mieszczan Filipowskich od oskarżenia imci pana starosty Filipowskiego respektem buntu żadnego liberos pronuntiando wszystkie dekreta, komdemnaty, in praeiudicium miasta Filipowskiego przez w. imci pana starostę Filipowskiego, a praecipue dekret w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym, Junii dwudziestego pierwszego dnia, wespół z imci panem Massalskim, Chlewińskim, Wislouchem, Pawlikowskim, Samotyią y magdeburgią Przeroślską, iako z nienależącymi do sądów magdeburskich, ani wóytowskich Filipowskich osobami, non attenta do sądów ikmci appellatione et protestatione inordinate et gravaminose contra legem ac praxim ferowany, insimul z poślednieyszym dekretem sub

data, roku tysiąc siedmset czterdziestego, Junii dwudziestego piątego dnia, kassuiemy, z osoby dobr obywatelów Filipowskich znaszamy, pro nullis, eliminatis et eliminandis uznawamy, omnimodam securitatem zdrowia, życia et bonae famae sublata infamia buntu waruiemy. A zatym extraditionem aktów mieyskich przez wielmożnego imci pana starostę y wóyta Filipowskiego, ad iudicium nostrum komportowanych et per decisionem nostram w kancelaryi lokowanych, wespół z przywileiami przez same miasto komportowanemi temuż miastu uznawamy; na ostatek ichmościów panów Massalskiego, Chlewińskiego, Wisłoucha, Pawlikowskiego, Samotyę, iako też magdeburgią Przeroślską, (ponieważ dekreta te super wyrażone ad executionem nie przyszły), a praesenti actione et e contra miasto Filipów citatione pomienionych ichmościów in perpetuum uwolniwszy, ażeby odtąd magdeburgia Przeroślska in iurisdictione magdeburyi y sądów Filipowskich ullo praetextu inviolare nie ważyła się, sub paenis nakazuiemy.

Quod attinet zaś pretensyi miasta do w. imci pana starosty Filipowskiego, w instrumencie vereficationis wyrażonych, a per dokumenta nie obiaśnionych, ale na samey werefikacyi funduiących się: ponieważ my kommissarze satisfaciendo in omni dekretowi assesorskiemu w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym, miesiąca Nowembra dwudziestego wtórego dnia, w Warszawie ferowanemu, po expedyowaney przez nas inkwizycyi, kalkulacyi etiam ad expediendum actum vereficationis przystąpiliśmy, in ordine którey werefikacyi, maiąc sobie a parte miasta ad vereficandum podany pretensyi regestr, ad normam correcturae iurium in praesentia stron na każdy praetensionum punkt seorsive w. imci pana starostę y wóyta Filipowskiego pytaliśmy, na które w. imć pan starosta Filipowski, non reponendo y wzaiemnych ad vereficandum pretensyi od siebie nie podaiąc, że czasu repliki odpowie, osobliwszą in scriptis przez plenipotentów swoich dał rezolucyą y na to miasto benevolo assensu zgodziło się, eoque intuitu my kommissarze, nie mogąc invitis partibus imponere continuationem werefikacyi, totum negotium do produktów y replik reiecimus. Po którey ad vota partium reiectie, ponieważ czasu produktów y replik też strony do kontynuacyi zaczętey werefikacyi nie przystąpiły, owszem po odeszłych kontrawersyach te tylko pretensye, które per documenta obiaśnione były, ad decisionem nostram oddały; zaczym my kommissarze, indulgendo tymże stronom czasu, dokumenta y pretensye onemi dowiedzione rozsądziwszy, przerzeczoną werefikacyą iterum do następuiącey po zakończoney pomiarze decyzyi naszey za uczynioną od stron do nas odezwą, a zatym za wydanemi sześcią niedzielami od i. w. imci pana superarbitra innotescencyami una cum decisione nostra o pretendowane ab utrinque paeny y expensa, (które z werefikacyi po wymierze gruntów evidentius nam sądowi patebunt), cum toto effectu w punktach adpraesens nierozsądzonych odkładamy. Do którey circa reasumptione sądów kommissarskich rozprawy, ażeby strony, krzywd swoich dodochodzące distinctim aktoraty swoie powynosiły, y same ad probandam realitatem praetensionum suarum stawały, iniungimus, interea omnimodam securitatem w. imci panu staroście iuryzdykcyi starościńskiey y woytowskiey posłuszeństwa y wszelkich według praw y przywileiów powinności, bez żadney ni od kogo, tym bardziey od imci pana Ludwika Daszkiewicza—łowczego Grodzieńskiego przeszkody y interesowania się,

e contra mieszczanom y przedmieszczanom omnimodam saecuritatem zdrowia y substancyi vigore dekretu ikmci assessorskiego, a panu Janowi Rożańskiemu etiam reditus y wolnego w mieście Filipowie mieszkania waruiemy y ubezpieczamy; post satisfactionem zaś in omni temu dekretowi żałoby y proceder hac in causa zaszłe w punktach finaliter osądzonych, kassuiemy, annihiluiemy, perpetuum silentium iniungimus, in contravenientes temu dekretowi zarękę, ważność rzeczy wynoszącą et paenam personalis infamiae, interponimus. Eodem die post latum et promulgatum decretum, ponieważ w. imć pan Puzyna—chorąży Upitski, starosta y wóyt Filipowski, personaliter comparens, także ichmość panowie Massalski—stolnik Brasławski, Wawrzyniec Chlewiński — podstoli Witebski, in personis suis comparentis, a ichmość panowie Stanisław Wisłouch, Bartłomiey Samotya, per plenipotentiaros suos, item imć pan Ludwik Daszkiewicz y całe miasto Filipów similiter sami osobami swemi comparendo w punktach adinvicem do siebie reguluiących się, iudicato nostro kontentowali się, osobliwie magdeburgia Przeroślska także dekretem naszym kontentowała się,—zaczym my kommissarze dekret nasz in toto między wyż wyrażonemi stronami ferowany approbuiemy, a zatym satisfactionem onemu in omni puncto decernimus. Interea ponieważ imć pan Pawlikowski — lantwóyt Przerośłski, in puncto uznanego panu Gabryelowi Rożańskiemu—pisarzowi mieskiemu Filipowskiemu, in evadendo o przewodnią iuramentu et in puncto uznaney przez imci pana Pawlikowskiego temuż panu Gabryelowi Rożańskiemu extradycyi y restytucyi bani z czapką y z trombami własney onego do sądu ikmci zadwornych assessorskich imputando sobie gravamen appellował, a motivo tey appellacyi, ponieważ wzaiemnie pan Gabryel Rożański in puncto nieuznaney paeny talionis, refusyi szkod ex ratione zabraney bani pochodzących y niewskazanych na imci panu Pawlikowskim expens prawnych, item motivo teyże appellacyi, ponieważ miasto Filipów in puncto nieuznanych paen na tymże imci panu Pawlikowskim, iako landwoycie Przerośłskim, za intruzyą do miasta Filipowa y do sądów Filipowskich, także in puncto nieuznanych paen za tąż intruzyą na magdeburyą Przerośłską do sądów ikmci assessorskich appellowali; zaczym my kommissarze eandem appellationem dopuściywszy, sprawę w punktach, o które zaszła appellacya cum toto effectu o paeny, expensa y szkody do sądów ikmci zadwornych assessorskich remmitimus. Post haec dnia szesnastego Octobris in termino iuramentu comparentes personaliter sławetni panowie Kasper Paszkowski—burmistrz, Marcin Koleynin, Michał Minkiewicz, Jerzy Kownacki—pisarz, Andrzey Czaplicki, Jakub Woynowski gmińscy, Tomasz Andreyszczyk, Piotr Barszczewski, Mateusz Szwiczko — ławnicy przedmieściów, Symon Remiszewski, Stefan Podbielski, Piotr Gosiewski, iuramenta dekretem naszym in anno praesenti na dniu czternastym Octobris ferowanym uznane satisfaciendo eidem decreto na punktach w nim wyrażonych idque distinctim na nieczynieniu buntów, distinctim na zginieniu roty iuramentu, imci panu Daszkiewiczowi wykonanego, z rot przez wielmożnego imci pana starostę y wóyta Filipowskiego z kancelaryi naszey wyiętych et per plenipotentiarios tegoż imci sobie podanych seorsive pan Jakub Wiszomirski iurament sobie uznawszy roty a parte miasta Filipowa z kancelaryi sądów naszych wyiętey od tegoż miasta sobie podaney, flexis ante crucifixum genibus, observata iuris iurandi solennitate

wykonali, pana Pawła zaś Gosiewskiego y Helenę Barszczewską w. imć pan starosta y wóyt Filipowski libere od iuramentów onym uznanych uwolnił; zaczym my kommissarze, po wykonaniu wyż wyrażonych iuramentów, ten nasz dekret, iako iuż zaprzysiężony, per totum utwierdzamy y roboruiemy. A że Jan Pazewski—rayca miasta Filipowa, przed dekretem naszym nie spodziewaiąc się uznania sobie iuramentu z miasta Filipowa oddalił się y ad praesens w tymże mieście nie nayduie się; zaczym my kommissarze iuramenta temuż Janowi Pazewskiemu uznane do następuiącey po pomierze rozprawy sub eodem robore dekretu odkładamy. Interea ponieważ w. imć pan starosta y wóyt Filipowski manelkę alias półczternasta sznurków pereł drobnych z spinaniem ze dwunastu dyamencików będącym z kancelaryi naszey do siebie odebrał, similiter Helena Barszczewska ruchomość swoią od w. imci pana starosty y wóyta Filipowskiego pod regestrem odebrała,—zaczym my kommissarze kancelaryą naszą z odebrania przez w. imci pana starostę wyż wyrażoney manelki a w. imci pana starostę z odebraney przez Barszczewską ruchomości iudicialiter kwituiemy. Nakoniec czynioną przez w Bogu wielebnego imci xiędza Stanisława Glindzicza—plebana Filipowskiego do tey sprawy interwencyą z należnością w ten nasz dekret przyimuiemy.

U tego dekretu przy wyciśnioney pieczęci podpis w. imci pana Instygatora w. x. Lit. temi słowy: Stanisław Antoni z Burzyna Burzyński—instygator w. x. Lit., wóyt miecyski, starosta Czywilski, superarbiter sądów ikmci kommissarskich w Filipowie. Poniżey correcta his exprimitur verbis: Extraditum ex protocollo commissionis Filipoviensis: Samuel Jeleński r. c. f. c. m. Który to takowy dekret kommissyi ikmci oczewisty, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Grodzieńskich spraw wieczystych przyięty y wpisany. Actum w Grodnie ut supra.

Конецъ VII-го тома.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

I.

Акты, относящіеся къ исторіи Западно-Русской церкви.

(Фундушевыя записи церквамъ и духовенству).

II.

Акты административные.

А.

(Королевскіе привилегіи и рескрипты городу Городнѣ и другимъ мѣстностямъ и лицамъ).

1496 г.

1502 г.

1506 г.

1516 г.

1526 г.

1540 г.

1541 г.

1544 г.

1560 г.

1561 г.

1562 г.

1576 г.

1579 г.

1582 г.

1588 г.

1589 г.

1596 г.

1601 г.

1604 г.

Б.

Указы императора петра I, королевскіе универсалы и листы и распоряженія разныхъ правительственныхъ лицъ.

В.

Сеймиковыя постановленія дворянъ Городненскаго повѣта и одно постановленіе Волковыскаго сейма.

Г.

Инструкціи дворянъ Городненскаго повѣта посламъ, отправляемымъ на сеймы, и актъ Городненской конфедераціи 1764 года.

Д.

Документы разнаго наименованія, заключающіе въ себѣ списки и реестры.

III.

Акты Юридическіе.

1713 г.

1714 г.

1715 г.

1719 г.

1724 г.

1726 г.

1729 г.

1730 г.

1732 г.

1733 г.

1736 г.

1737 г.

1739 г.

1740 г.

1742 г.

1744 г.

1747 г.

1748 г.

1749 г.

1750 г.

1753 г.

I.

УКАЗАТЕЛЬ
ИМЕНЪ И ФАМИЛІЙ.

А.

Б.

В.

Г.

Д.

Е.

Ж.

З.

И.

I.

К.

Л.

М.

Н.

О.

П.

С.

Т.

У.

Ф.

Х.

Ц.

Ч.

Ш

Щ.

Ю.

Я.

II.

УКАЗАТЕЛЬ
ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ НАЗВАНІЙ.

А.

Б.

В.

Г.

Д.

Е.

Ж.

З.

И.

І.

К.

Л.

М.

Н.

О.

П.

Р.

С.

Т.

У.

Ф.

Х.

Ц.

Ч.

Ш.

Щ.

Ю.

Я.

III.

УКАЗАТЕЛЬ
НАЗВАНІЙ ПРЕДМЕТОВЪ.

А.

Б.

В.

Г.

Д.

Е.

З.

И.

І.

К.

Л.

М.

Н.

О.

П.

Р.

С.

Т.

Ф.

Х.

Ц.

Ч.

Ш.

Я.

ИЗДАНІЯ ВИЛЕНСКОЙ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЙ КОММИССІИ:

1. ТОМЪ I. Акты Гродненскаго земскаго суда. Вильна, 1865 г., стр. XXIV, 877. Ц. 1 р., пересылочныхъ за 3 ф.
2. ТОМЪ II. Акты Брестскаго земскаго суда. Вильна, 1867 г., стр. X, 361. Ц. 1 р., пересылочныхъ за 3 ф.
3. Ревизія пущъ и переходовъ звѣриныхъ въ бывшемъ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ, съ присовокупленіемъ грамотъ и привилегій на входы въ пущи и земли, составленная старостою Мстибоговскимъ Григоріемъ Богдановычемъ Воловичемъ въ 1559 году; съ присовокупленіемъ другой актовой книги, содержащей въ себѣ: привилегіи, данныя дворянамъ и Священникамъ Пинскаго повѣта, составленной въ 1554 году. Вильна, 1867 г., стр. V, 381. Ц. 1 р., пересылочныхъ за 3 ф.
4. Краткія таблицы необходимыя для исторіи, хронологіи, вообще для всякаго рода археологическихъ изслѣдованій и въ частности для разбора древнихъ актовъ и грамотъ западнаго края Россіи и царства Польскаго. Вильна, 1867 г., стр. II, 49 (объяснительнаго текста и 17 таблицъ. Ц. 50 коп., пересыл. за 2 ф.
5. ТОМЪ III. Акты Брестскаго гродскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. XX, 416. Ц. 1 р. 50 коп., пересыл. за 3 ф.
6. ТОМЪ IV. Акты Брестсакго гродскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. LXIV. 617. Ц. 2 р., пересыл. за 4 ф.
7. ТОМЪ V. Акты Брестскаго и Городненскаго Гродскихъ судовъ, съ присовокупленіемъ привилегій на землевладѣніе въ Брестской и Кобринской экономіяхъ. Вильна, 1871 г., стр. XLI, 450; Ц. 1 р. 50 коп. пересыл. за 3 ф.
8. Ординація королевскихъ пущъ въ лѣсничествахъ бывшаго Великаго Княжества Литовскаго, составленна по инструкціи короля Владислава IV-го коммиссарами: Виленскихъ каненикомъ и королевскимъ секретаремъ Петромъ Далматомъ Исайковскимъ и Упитскимъ маршалкосмъ Христофоромъ Бѣлозоромъ съ 1636 по 1641 годъ. (Подлинникъ съ переводомъ на русскій языкъ и съ алфавитнымъ указателемъ). Вильна, 1871 г., стр. XII, 325. Ц. 1 р., пересыл. за 2 ф.
9. Алфавитный указатель къ II III, IV и V томамъ актовъ, изданныхъ Виленскою Археогравическою Коммиссіею. Вильна, 1872 г., стр. 164. Ц. 60 коп., пересыл. за 1 ф.
10. Алфавитный указатель къ актовой книгѣ, изданной Виленскою Археографическою Коммиссіею въ 1872 году: Ревизія пущъ и переходовъ звѣриныхъ въ б. Великомъ Княжествѣ Литовскмъ Григорія Богдановича Воловича, а также собраніе привилегій, данныхъ дворянамъ и священникамъ Пинскаго повѣта. Вильна, 1872 г., стр. 125. Ц. 40 коп., пересыл. за 1 ф.
11. ТОМЪ VI. Акты, содержащіе въ себѣ: 1) Акты Брестскаго гродскаго суда (поточные); 2) Акты Брестскаго подкоморскаго суда; 3) Акты Брестской магдебургіи; 4) Акты Кобринской магдебургіи, и 5) Акты Каменецкой магдебургіи. Вильна, 1872 г., стр. LXIX, 593 Ц. 2 руб. 50 коп., пересыл. за 4 ф.
12. ТОМЪ VII. Акты Гродненскаго гродскаго суда. Вильна, 1874 г., стр. XVI, 816. Ц. 2 р. 50 коп., пересыл. за 4 ф.
13. Писцовая книга Пинскаго староства Лаврина Войны. Часть I—II; X, 1020; алф. указатель 72. Вильна, 1874 года. Ц. 5 р., пересыл. за 6 ф.

ПРИГОТОВЛЯЕТСЯ КЪ ПЕЧАТИ:

ТОМЪ VIII. Акты Виленскаго гродскаго суда.

2007044646